

Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä ja laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta ja laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kumottaisiin. Lisäksi esityksessä muutettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettua lakia, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia, työttömyysturvalakia, työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia, työttömyyskassalakia, ulkomaalaislakia, valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annettu lakia, palkkaturvalakia, merimiesten palkkaturvalakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia sekä eräitä muita lakeja.

Julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirrettäisiin työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille. Kunnille siirtyisivät myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät hankintatehtävät ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät maksatustehtävät. Nykyiset työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin. Siirtyviä tehtäviä valtiolla hoitava henkilöstö siirtyisi liikkeenluovutuksella kuntiin tai kuntayhtymiin.

Kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Muutoin kuntien tulisi muodostaa palveluiden järjestämiseksi työllisyysalue, jonka työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Lisäksi alueen tulisi olla maantieteellisesti yhtenäinen ja työmarkkinoiden kannalta toimiva. Kysymys olisi kuntien lakisääteisestä yhteistoiminnasta. Työllisyysalueen kuntien tulisi siirtää järjestämisvastuu joko vastuukunnalle tai kuntayhtymälle. Valtioneuvostolla olisi viimekätinen toimivalta päättää työllisyysalueista, jos kunnat itse eivät pääse sopimukseen edellytykset täyttävistä alueista. Valtioneuvosto voisi myöntää poikkeuksen järjestämisvastuulliselle taholle asetettavista vaatimuksista voimaantuloissa säädettävillä edellytyksillä.

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu muodostaisi kunnille uuden valtionosuustehtävän, johon kunnille osoitettaisiin täysimääräinen rahoitus. Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden ja heihin rinnastettavien maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen kunnille osoitettaisiin yleiskatteellisesta valtionosuudesta erillinen rahoitus.

Työttömyysetuuksien rahoitusta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että kunnan vastuu rahoituksesta laajenisi. Rahoitusvastuu laajenisi koskemaan työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaa ja ansiopäivärahan perusosaa. Rahoitusvastuu alkaisi 10 prosentin suuruisena, sen jälkeen, kun työnhakijalle on maksettu työttömyysetuutta 100 päivältä, ja kasvaisi portaittain työttömyyden pitkittyessä. Enimmillään kunnan osuus olisi 50 prosenttia sen jälkeen, kun työnhakijalle on maksettu etuutta 700 päivältä. Kunnan rahoitusvastuu ei myöskään katkeaisi työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavan työttömyysetuuden osalta. Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden ja heihin rinnastettavien maahanmuuttajien osalta kunnalla ei kuitenkaan olisi rahoitusvastuuta työmarkkinatuesta kolmen vuoden ajalta ensimmäisestä kotikunta-merkinnästä. Muiden maahanmuuttajien osalta rahoitusvastuuta ei olisi yhden vuoden ajalta.

Kuntien lisääntyvä rahoitusvastuu työttömyysetuuksista kompensoitaisiin kunnille valtion-osuusjärjestelmän kautta poikkileikkaushetken mukaisena. Kompensaation kuntakohtaista kohdentumista ei jälkikäteen tarkistettaisi, joten kunta, joka pystyisi lyhentämään työttömyysjaksoja ja ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyttä hyötyisi tästä taloudellisesti. Tämä muodostaisi kunnille kannusteen pyrkiä edistämään työllisyyttä mahdollisimman tehokkaasti. Uudistuksella tavoitellaan 7 000-10 000 henkilön työllisyysvaikutusta.

Kunnille siirtyvät julkiset työvoimapalvelut vastaisivat pääosin työ- ja elinkeinotoimiston nykyisin tarjoamia työvoima- ja yrityspalveluja. Yritystoiminnan kehittämispalvelut eivät kuitenkaan siirtyisi kuntien järjestämisvastuulle, vaan olisivat osa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yrityspalvelukokonaisuutta. Palveluita koskevaan sääntelyyn tehtäisiin vain vähäisiä muutoksia, joita olisivat valmennuksen ja koulutuskokeilun enimmäiskeston poistaminen, työkokeilun enimmäiskeston lyhentäminen kuuteen kuukauteen sekä starttirahaa koskevan sääntelyn muuttaminen siten, että yritystoimintaan liittymättömät tulot eivät estäisi starttirahan maksamista kokonaan, vaan ne otettaisiin huomioon starttirahaa vähentävänä. Sääntelyssä otettaisiin huomioon vuoden 2023 alusta voimaan tuleva muutosturvakoulutus sekä palkkatukiudistus ja sen yhteydessä ehdotettu 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki. Kuntien tehtäväksi siirtyisi työnhakijan työttömyysturva-oikeudesta annettavien työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen tilanteissa, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa.

Valtiolla olisi viimekätinen vastuu työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta. Työ- ja elinkeinoministeriö ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kävisivät säännöllisesti työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevien kuntien ja kuntayhtymien (työvoimaviranomaisten) kanssa alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut. Jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää työvoimapalveluja olisi heikentynyt pidempiaikaisesti, asiasta voitaisiin käynnistää neuvottelumenettely. Viime kädessä valtioneuvostolla olisi toimivalta päättää uudesta työllisyysalueesta. Lisäksi valtioneuvosto asettaisi hallituskausittain työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen asetettaisiin työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta. Aluehallintovirastolla olisi toimivalta valvoa työvoimaviranomaisten toiminnan lainmukaisuutta.

Lisäksi uudistuksessa järjestettäisiin työ- ja elinkeinohallinnon alan valtiolle jääviä tehtäviä uudestaan. Työntekijän oleskelulupaan liittyvät tehtävät siirtyisivät Maahanmuuttovirastolle. Työttömyysturvan harkintaa vaativien työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen, palkkaturvatehtävät sekä eräät neuvontatehtävät siirtyisivät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle. Kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi myös työvoimapalvelujen valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista, jotka muodostuisivat valtakunnallisesta tietovarannosta, asiakastietojärjestelmäkokonaisuudesta ja palvelualustasta. Kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävä olisi myös osaajien maahanmuuton edistäminen, joka olisi osa niin sanottua Work in Finland -toimintoa.

Työvoimaviranomaiset, hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos toteuttaisivat työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallia. Monialaisen tuen asiakaskriteerejä muutettaisiin siten, että työttömien ohjaaminen työllistämistä edistävän monialaisen tuen asiakkaaksi olisi mahdollista työttömyyden kestosta riippumatta, kun työttömällä on monialaisen palvelun tarve. Työvoimaviranomaisten tulisi myös järjestää toimintaedellytykset nuorten matalan kynnyksen monialaisen tuen yhteispalvelulle.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan pääosin voimaan 1.1.2025. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain eräät lainkohdat tulisivat voimaan 1.4.2023 ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n 1 momentin 23 kohdan ja rikosrekisterilain 4 a §:n 2 momentin pysyvään sanamuotoon esitetyt muutokset 1.1.2034. Osa laeista saatettaisiin voimaan erillisellä voimaannpanolailla, joka on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	12
1 Asian tausta ja valmistelu	12
1.1 Tausta	12
1.2 Valmistelu	13
2 Nykytila ja sen arviointi.....	14
2.1 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut	14
2.1.1 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestäminen	14
2.1.2 Työnhakijan palveluprosessi.....	15
2.1.3 Työnvälitys ja työnhakuvelvollisuus.....	22
2.1.4 Tieto- ja neuvontapalvelut.....	25
2.1.5 Asiantuntija-arvioinnit	26
2.1.6 Ammatinvalinta- ja uraohjaus	26
2.1.7 Valmennus	27
2.1.8 Kokeilu.....	28
2.1.9 Työvoimakoulutus	31
2.1.10 Muutosturvakoulutus	36
2.1.11 Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu.....	37
2.1.12 Palkkatuki.....	39
2.1.13 Starttiraha	44
2.1.14 Yritystoiminnan kehittämispalvelut	45
2.1.15 Kulukorvaus	47
2.1.16 Matka- ja yöpymiskustannusten korvaus	49
2.1.17 Työolosuhteiden järjestelytuki	50
2.1.18 Tukien ja korvausten myöntäminen, maksaminen ja takaisinperintä.....	50
2.1.19 Työllistämiselvoite.....	51
2.1.20 Kunnan lisätuki	51
2.1.21 Työvoima- ja yrityspalvelu -neuvottelukunta	52
2.1.22 Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät muutosturvan toimintamallin toteuttamiseksi	52
2.1.23 Yksityisiä työvoimapalveluja koskeva sääntely.....	55
2.1.24 Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epääminen	55
2.1.25 Työllisyyspoliittinen avustus	56
2.1.26 Muutoksenhaku	57
2.1.27 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen rahoitus.....	58
2.1.28 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen vaikuttavuuden seuranta.....	61
2.1.29 Aktivointiasteeseen laskettavien palveluiden volyymit ja osuudet ELY-keskuksittain.....	62
2.2 Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu.....	64
2.3 Ohjaamot.....	67
2.4 Työ- ja elinkeinotoimistojen etustehtävät	70

2.4.1 Työ- ja elinkeinotoimistojen työttömyysturvatehtävät	70
2.4.2 Työ- ja elinkeinotoimistojen vuorotteluvapaata koskevat tehtävät	73
2.4.3 Työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät EU- ja ETA-maiden sosiaaliturvan yhteensovittamisessa	74
2.5 Kotoutumisen edistämistä koskevan lainsäädännön uudistaminen	75
2.6 Osaajien maahanmuuton edistäminen	76
2.7 Julkisia työvoima- ja yrityspalveluja hoitavat viranomaiset	78
2.7.1 Työ- ja elinkeinotoimistot	79
2.7.2 ELY-keskukset	83
2.7.3 Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus	85
2.7.4 KEHA-keskus	86
2.7.5 Työllisyyden edistämisen kuntakoikeilut	89
2.8 Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä	94
2.8.1 Yleistä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä	94
2.8.2 KEHA-keskuksen tietohallintotehtävät	94
2.8.3 Asiakastietojen käyttötarkoitukset	95
2.8.4 Rekisterinpitäjäyys	95
2.8.5 Käsiteltävät asiakastiedot	96
2.8.6 Tiedonsaantioikeudet ja tietojen luovuttaminen	97
2.8.7 Käyttöoikeudet	98
2.8.8 Henkilötietojen käsittelyä ja tiedonhallintaa koskeva yleislainsäädäntö	99
2.8.8.1 EU:n yleinen tietosuojasetus	99
2.8.8.2 Tietosuojalaki	104
2.8.8.3 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta	104
2.8.8.4 Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta	106
2.9 Kuntien rooli työllisyyden edistämässä	108
2.10 Työttömyysetuuksien rahoitus ja kuntien kannusteet työllisyyden edistämiseen ..	111
2.10.1 Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus	111
2.10.2 Kuntien vastuu työmarkkinatuen rahoituksesta	112
2.10.3 Muut kuntien kannusteet työllisyyden edistämiseen	114
2.11 Kuntatalouden tilannekuva ja kehitysnäkymät	116
2.12 Kuntiin liittyvää yleislainsäädäntöä	118
3 Tavoitteet	126
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	126
4.1 Keskeiset ehdotukset	126
4.1.1 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuun uudistaminen	126
4.1.2 Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu	127
4.1.3 Kunnille siirtyvien tehtävien rahoitus	130
4.1.4 Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta	131
4.1.5 Työvoimapalveluiden ohjaus ja valvonta	133
4.1.6 Julkisia työvoimapalveluja koskeva sääntely	135
4.1.7 Muutoksenhaku	139
4.1.8 Työllistymisen monialainen edistäminen	139

4.1.9 Työttömyysturvatehtävät.....	140
4.1.10 Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä palvelualusta.....	141
4.1.11 Muutokset ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtäviin	143
4.1.12 Yritysten kehittämispalvelut	144
4.1.13 Työntekijän oleskelulupa	145
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	146
4.2.1 Tiivistelmä keskeisistä vaikutuksista ja uudistuksen riskeistä	146
4.2.2 Taloudelliset vaikutukset	148
4.2.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen	148
4.2.2.2 Vaikutukset kuntien talouteen.....	149
4.2.2.3 Vaikutukset valtiontalouteen.....	168
4.2.2.4 Vaikutukset yrityksiin	172
4.2.2.5 Vaikutukset kotitalouksien asemaan	174
4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja henkilöstöön	174
4.2.3.1 Vaikutukset kuntien toimintaan	174
4.2.3.2 Vaikutukset valtion toimintaan	176
4.2.3.3 Vaikutukset viranomaisten keskinäisiin suhteisiin	177
4.2.3.4 Työttömyysturva-asioiden käsittelyn järjestäminen.....	177
4.2.3.5 Vaikutukset julkisen työvoima- ja yrityspalvelun henkilöstöön	181
4.2.3.6 Vaikutukset muiden viranomaisten toimintaan ja henkilöstöön	184
4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	189
4.2.4.1 Vaikutukset perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseen.....	189
4.2.4.2 Vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen.....	189
4.2.4.3 Sukupuolivaikutukset	190
4.2.4.4 Vaikutukset työllisyyteen.....	191
4.2.4.5 Vaikutukset työnhakijoihin	193
4.2.5 Aluekehitysvaikutukset	198
4.2.6 Tietoyhteiskuntavaikutukset	199
4.2.7 Tietosuojavaikutukset	200
4.2.8 Tiedonhallinnan muutokset.....	204
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	207
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	207
5.1.1 Järjestämisvastuu	207
5.1.2 Valtionosuusrahoitus kunnan järjestämisvastuulle siirtyviin työvoimapalveluihin	212
5.1.3 Kuntakompensaation vaihtoehtoisia toteuttamistapoja	220
5.1.4 Kuntalaskutuksen vaihtoehdot	222
5.1.5 Hyvinvointialueet ja työttömyysetuuksien rahoitus	228
5.1.6 Työttömyysturvatehtävät.....	228
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	230
5.2.1 Saksa	232
5.2.2 Tanska	234

5.2.3 Norja.....	236
6 Lausuntopalaute.....	238
6.1 Järjestämisvastuu.....	238
6.2 Valtionosuusrahoitus ja työttömyysetuuksien rahoitusvastuu.....	239
6.3 Kuntalaskutus.....	241
6.4 Ohjaus ja valvonta.....	241
6.5 Palvelut.....	242
6.6 Asiakastietojen käsittely ja tietojärjestelmäpalvelut.....	244
6.7 ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtävät.....	247
6.8 Työttömyysturvatehtävät.....	248
6.9 Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli ja nuorten työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu.....	249
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	250
7.1 Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä.....	250
7.2 Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä.....	346
7.3 Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista.....	355
7.4 Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakienvoimaanpanosta.....	360
7.5 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta.....	370
7.6 Työttömyysturvalaki.....	372
7.7 Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta.....	381
7.8 Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta.....	381
7.9 Työttömyyskassalaki.....	384
7.10 Ulkomaalaislaki.....	385
7.11 Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta.....	386
7.12 Laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa.....	386
7.13 Laki kotoutumisen edistämisestä.....	387
7.14 Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028.....	388
7.15 Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä.....	390
7.16 Palkkaturvalaki.....	392
7.17 Merimiesten palkkaturvalaki.....	392
7.18 Laki Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä.....	392
7.19 Laki ammatillisesta koulutuksesta.....	393
7.20 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta.....	394
7.21 Vuorotteluvapaalaki.....	396
7.22 Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta.....	397
7.23 Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 ja 13 §:n muuttamisesta.....	397
7.24 Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta.....	400
7.25 Työsopimuslaki.....	400
7.26 Merityösopimuslaki.....	402
7.27 Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta.....	403

7.28 Valtion virkamieslaki.....	403
7.29 Yhteistoimintalaki.....	404
7.30 Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella.....	404
7.31 Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa.....	404
7.32 Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta	404
7.33 Laki toimeentulotuesta	405
7.34 Laki eläkkeensaajan asumistuesta.....	405
7.35 Kansaneläkelaki	405
7.36 Sairausvakuutuslaki	405
7.37 Sotilasavustuslaki.....	406
7.38 Sosiaalihuoltolaki.....	406
7.39 Opintotukilaki	406
7.40 Laki Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta.....	406
7.41 Tuloverolaki.....	406
7.42 Maatilatalouden tuloverolaki	406
7.43 Laki elinkeinotulon verottamisesta	407
7.44 Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä.....	407
7.45 Rikoslaki	407
7.46 Rikosrekisterilaki	407
7.47 Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta	408
8 Lakia alemman asteinen sääntely	408
9 Voimaantulo	413
10 Toimeenpano ja seuranta	417
10.1 Muutoksen johtaminen.....	417
10.2 Henkilöstösiirrot ja yhteistoiminta.....	417
10.3 Uudistuksen toimeenpanon tukeminen	419
10.4 Uudistuksen seuranta	419
11 Suhde muihin esityksiin.....	419
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	419
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	421
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	421
LAKIEHDOTUKSET	450
1. Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä	450
2. Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä.....	505
3. Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta	511
4. Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaannpanosta.....	514
5. Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta.....	519
6. Laki työttömyysturvain muuttamisesta	522

7. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	538
8. Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	539
9. Laki työttömyyskassalain muuttamisesta.....	544
10. Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	546
11. Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain muuttamisesta.....	549
12. Laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta.....	551
13. Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta.....	553
14. Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain muuttamisesta.....	559
15. Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	561
16. Laki palkkaturvalain muuttamisesta	563
17. Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta.....	566
18. Laki Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta ...	569
19. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.....	570
20. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta.....	573
21. Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta.....	578
22. Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta.....	581
23. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 ja 13 §:n muuttamisesta.....	582
24. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta	584
25. Laki työsopimuslain muuttamisesta.....	585
26. Laki merityösopimuslain muuttamisesta.....	588
27. Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta.....	591
28. Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta	592
29. Laki yhteistoimintalain muuttamisesta	593
30. Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta	595
31. Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta.....	596
32. Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta.....	597
33. Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta	598
34. Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	600
35. Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta.....	601
36. Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta.....	602
37. Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta.....	603
38. Laki sosiaalihuoltolain 35 §:n muuttamisesta.....	604
39. Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta.....	605

40. Laki Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta.....	606
41. Laki tuloverolain 92 ja 127 a §:n muuttamisesta	607
42. Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta	608
43. Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta.....	609
44. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta.....	610
45. Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta	611
46. Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta	612
47. Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta	613
LIITTEET	615
RINNAKKAISTEKSTIT	615
3. Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta	615
5. Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta.....	619
6. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	624
7. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain . voimaantulosäännöksen muuttamisesta	651
8. Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	652
9. Laki työttömyyskassalain muuttamisesta.....	659
10. Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	662
11. Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain muuttamisesta.....	669
12. Laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta.....	671
13. Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta.....	674
14. Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain muuttamisesta.....	683
15. Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	686
16. Laki palkkaturvalain muuttamisesta	689
17. Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta.....	693
18. Laki Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta ...	697
19. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.....	699
20. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta.....	703
21. Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta.....	712
22. Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta.....	716
23. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 ja 13 §:n muuttamisesta.....	718
24. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta	721
25. Laki työsopimuslain muuttamisesta.....	722
26. Laki merityösopimuslain muuttamisesta.....	727

27. Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta.....	731
28. Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta	733
29. Laki yhteistoimintalain muuttamisesta	735
30. Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta	737
31. Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta.....	739
32. Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta.....	741
33. Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta	742
34. Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	745
35. Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta	746
36. Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta.....	747
37. Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta	749
38. Laki sosiaalihuoltolain 35 §:n muuttamisesta	750
39. Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta	751
40. Laki Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta.....	752
41. Laki tuloverolain 92 ja 127 a §:n muuttamisesta	753
42. Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta	755
43. Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta.....	756
44. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta.....	757
45. Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta	759
46. Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta	760
47. Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta	761

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman keskeisenä tavoitteena on työllisyyden vahvistaminen ja työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin. Syyskuussa 2020 pidetyn hallituksen budjettiriihen päätösten mukaan hallitus tekee hallituskauden aikana taloutta vahvistavia työllisyystoimia, joiden tavoitteena on saavuttaa 80 000 lisätyöllisen työllisyysvaikutukset. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan monia rakenteellisia uudistuksia, joilla voidaan kasvattaa työllisyyttä julkista taloutta vahvistavalla tavalla.

Valtionvarainministeriö julkaisi 14.8.2020 osana hallituksen budjettiriiheen valmistautumista työllisyystoimia käsittelevän virkamiesmuistion, niin sanotun työllisyyspaketin, jossa esitellään rakenteellisia uudistuksia, joilla voitaisiin kasvattaa työllisyyttä julkista taloutta vahvistavalla tavalla. Muistion tavoitteena oli hahmottaa hallituksen tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavien työllisyystoimien mittaluokkaa ja antaa vaihtoehtoja tarvittaviksi toimiksi. Yhtenä potentiaalisena toimenä työllisyyspaketissa esitettiin työvoimapalveluvastuun siirtoa paikallistasolle osana palveluihin ja etuuksiin liittyvien rahoitusvastuiden uudistamista.

Hallitusohjelman mukaan kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Ensimmäisenä toimenpiteenä käynnistettiin 1.3.2021 työllisyyden edistämisen kuntakokeilut, joissa kokeilukunnat vastaavat osin alueensa työ- ja elinkeinopalveluiden tarjoamisesta. Tavoitteena on saada vahvempaa vaikuttavuutta sovittamalla yhteen valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluja.

Hallituksen budjettiriihessä syksyllä 2020 päätettiin lisäksi käynnistää valmistelu työllisyyspalveluvastuun siirtämiseksi paikallistasolle. Tarkoitus on uudistaa palveluihin ja etuisuuksiin liittyvät rahoitusvastuut siten, että malli kannustaa työllisyyden edistämiseen esimerkiksi pohjoismaisten mallien mukaisesti.

Kevään 2021 puoliväliriihessä hallitus päätti julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022–2025. Samalla hallitus päätti jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille. Hallitus linjasi, että siirron yhteydessä luodaan rahoitusmalli, joka kannustaa kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi siten, että uudistuksella saavutetaan 7 000–10 000 lisätyöllistä. Linjauksen mukaan valmistelussa tähdätään siihen, että kunnan vastuuta työttömyysturvan perusosan kustannuksista laajennettaisiin sekä työttömyysturvan ja työttömän palveluun aktiivoinnin välinen kytkös poistettaisiin. Valtio ja kunnat jakaisivat työllisyyspalvelujen rahoitukseen liittyvää kustannusvastuuta, jolloin turvattaisiin kuntien kannusteet järjestää palveluja myös heikommassa työmarkkina-asemassa oleville.

Hallituksen päätöksen mukaan jatkovalmistelussa selvitetään, mitkä tehtävät on tarkoituksenmukaista järjestää valtakunnallisesti valtion toimesta kuitenkin niin, että valtiolle ei jää vastuu yksittäisten kuntien palveluista. Päätöksessä todettiin myös, että uudistuksessa huomioidaan palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja arvioidaan kunnille siirrettävien tehtävien rahoituksen sisällyttämistä valtionosuusjärjestelmään. Hallitun toimeenpanon varmistamiseksi hallitus lin-

jasi, että hallituksen esitys valmistellaan siten, että tehtävät siirtyvät vuoden 2024 aikana. Samalla hallitus päätti, että kuntakokeilulle säädetään jatko siihen asti. Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluja on jatkettu vuoden 2024 loppuun lailla 287/2022.

1.2 Valmistelu

Pääministeri Antti Rinteen hallituksen toimikaudella heinäkuussa 2019 asetettu työllisyyden edistämisen ministerityöryhmä sekä sille elokuussa 2019 asetetut alatyöryhmät jatkoivat toimintaansa myös hallituksen vaihduttua marraskuussa 2019. Työvoimapalvelujen järjestämistä vastuu siirtoa kunnille on käsitelty työllisyyden edistämisen ministerityöryhmän Työvoimapolitiikan palvelurakenne -alatyöryhmässä, jossa ovat kuuden suuren kaupungin (Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere, Oulu), Seinäjoen, Kuopion, seutukaupunkien, Suomen Kuntaliiton, Kuntatyönantajien, Kirkon työmarkkinailaitoksen, työ- ja elinkeinotoimistojen, Elinkeinoelämän keskusliiton, Suomen Yrittäjien, työmarkkinajärjestöjen ja eri ministeriöiden (opetus- ja kulttuuriministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö) edustajat. Syksyllä 2021 alatyöryhmän kuntaedustusta laajennettiin pienten kuntien edustuksella (Merikarvia), kuntakokeilujen ulkopuolisten kuntien edustuksella (Kemi) ja ruotsinkielisten kuntien edustuksella (Maalahti) sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (jäljempänä KEHA-keskus) edustuksella.

Elokuussa 2021 esityksen valmistelua varten asetettiin TEM2024-kansliapäällikköryhmä, johon kuuluvat kansliapäälliköt työ- ja elinkeino-, valtiovarain-, sosiaali- ja terveys-, opetus- ja kulttuuri-, liikenne- ja viestintä-, ympäristö- sekä maa- ja metsätalousministeriöstä. Kansliapäällikköryhmä on muodostanut ministeriöiden virkamiesjohdon näkemyksen työllisyyden edistämisen ministerityöryhmän käsiteltäväksi vietävistä esityksistä.

Työ- ja elinkeinoministeriössä laadittiin osallisuusohjelma tukemaan laajan toimijakentän osallisuutta valmistelun aikana. Ohjelma on pitänyt sisällään muun muassa erilaisia tilaisuuksia laajoista webinaareista vuorovaikutteisiin, teemakohtaisiin nettikyselytunteihin. Valmistelun aikana on myös järjestetty erillisiä tilaisuuksia muun muassa eri kuntaryhmille, kuten suurten kaupunkien C21-verkostolle ja KUUMA-kuntien verkostolle, työ- ja elinkeinohallinnon henkilöstölle, työmarkkinajärjestöille ja tutkijoille. Eri toimijoiden asiantuntijoita osallistettiin myös digitaalisella Howspace-alustalla, jossa asiantuntijoiden muodostamia niin sanottuja sparrausryhmiä pyydettiin kommentoimaan valmisteluun liittyviä teemoja ja kysymyksiä. Sparrausryhmiin on osallistunut yhteensä noin 400 eri toimijoiden edustajaa. Edustettuina ovat olleet muun muassa kunnat, työ- ja elinkeinotoimistot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (jäljempänä ELY -keskus), KEHA-keskus, henkilöstöjärjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja henkilöstöpalveluyritykset, koulutuksen järjestäjät ja Suomen Yrittäjät.

Esityksestä järjestettiin lausuntokierros 6.5.–27.6.2022. Lausuntoa pyydettiin keskeisiltä ministeriöiltä, valtioneuvoston oikeuskanslerilta, eduskunnan oikeusasiamieheltä, tietosuojavaltuutetulta, yhdenvertaisuusvaltuutetulta, kunnilta, Kuntaliitolta, hyvinvointialueilta, työ- ja elinkeinotoimistoilta, ELY-keskuksilta, KEHA-keskukselta, aluehallintovirastoilta, Kansaneläkelaitokselta, Kevalta, Työttömyyskassojen yhteisjärjestöltä, Työllisyysrahastolta, Vakuutusosikeudelta, Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta, hallinto-oikeuksilta, Oikeusrekisterikeskukselta, Finanssivalvonnalta, keskeisiltä työnantajia, työntekijöitä, yrittäjiä, työttömiä ja palveluntuottajia edustavilta järjestöiltä kuten Työttömien Keskusjärjestöltä ja Into – etäisä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry, Ahvenanmaan maakunnalta, maakuntien liitolta, Folktingetiltä ja Keskuskauppakamarilta.

Esitys on käsitelty Kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 29.8.2022.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM011:00/2022>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

2.1.1 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestäminen

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaan valtion tehtävänä on edistää yhdessä kuntien, työmarkkinajärjestöjen, yritysten ja muiden työnantajien sekä kansalaisten kanssa työmarkkinoiden toimivuutta ja työvoiman tarjontaa talouden kasvun, korkean työllisyyden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Valtion tulee huolehtia työ-, talous-, elinkeino-, koulutus- ja sosiaalipolitiikan yhteensovittamisesta ja tasoittaa toimillaan suhdannevaihteluita.

Lain mukaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tarjoavat työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja ELY-keskus. Lisäksi 1.3.2021 käynnistettiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilut, joissa kokeiluun kuuluvat kunnat hoitavat julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoamisen eräille asiakasryhmille. Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista säädetään työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa (1269/2020). Kuntakokeiluista jäljempänä jaksossa 2.8.5.

Julkisilla työvoima- ja yrityspalveluilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla osaavan työvoiman saatavuutta ja tarjoamalla työtä hakeville mahdollisuuksia saada työtä sekä edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä ja kehitetään yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaan julkisena työvoima- ja yrityspalveluna tarjotaan työnvälityspalveluita, tieto- ja neuvontapalveluita, osaamisen kehittämispalveluita sekä yritystoiminnan käynnistämisen- ja kehittämispalveluita. Julkiseen työvoima- ja yrityspalveluun kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asian- tuntija-arvioinnit sekä kyseisen lain mukaiset tuet ja korvaukset, kuten palkkatuki ja starttiraha. Julkisia työvoimapalveluja tarjotaan sekä henkilöasiakkaille että työnantajille ja yrityksille.

Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoaminen perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen, jonka työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tai ELY-keskus ja asiakas yhdessä arvioivat. Asiakkaalle tarjotaan palveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan sijoittumista avoimille työmarkkinoille sekä edistävät yritystoiminnan käynnistymistä tai kehittymistä. Lain 2 luvussa säädetään tarkemmin työnhakijan palveluprosessista.

Palveluja tarjotaan asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Käytännössä palvelukanavina toimivat verkkopalvelut ja henkilökohtainen asiointi käyntiasiointina, puhelimitse tai videoyhteyden välityksellä. Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita palveluja kuin julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tai jos palvelun järjestämisvastuu on muulla viranomaisella tai taholla, työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tai ELY-keskuksen on annettava asiakkaalle tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näiden kanssa.

Yritys- ja työnantajälähtöisellä palvelulla on ollut perinteisesti vahva rooli Suomen julkisessa työvoimapaalvelussa. Tämä on korostunut kansainvälisissä arvioinneissa, joissa TE-palvelujen vahvuuksina on arvioitu olevan proaktiiviset, yritys- ja työnantajälähtöiset palvelut. TE-palvelujen yritysasiantuntijat ovat vuosittain yhteydessä satoihin tuhansiin yrityksiin ja työnantajiin ja muun muassa tekevät vuodessa normaalisti yli 20 000 yrityskäyntiä. Kyseessä on TEM-konsernin laajin yritysrajapinta. Yrityskäynneillä on tärkeä rooli yritysten palvelutarpeiden tunnistamisessa. Huomattava osa yrityskäynneistä johtaa tunnistettuun palvelutarpeeseen, johon voidaan vastata joko työ- ja elinkeinotoimiston omilla palveluilla tai ohjaamalla asiakas edelleen muihin yrityspalveluihin.

Lain mukaan työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja ELY-keskus voivat tuottaa laissa tarkoitettuja palveluita itse tai hankkia ne osaksi tai kokonaan palvelujen tuottajilta valtion talousarviossa palvelujen hankkimista varten osoitetulla määrärahalta. Valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettujen määrärahojen (työllisyysmäärärahat) avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä.

Käytännössä ostopalveluina hankitaan asiantuntija-arviointeja, valmennuksia, työvoimakoulutusta ja yrityksen kehittämisspalveluja. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1073/2012) mukaan ELY-keskukset vastaavat hankinnoista. Työ- ja elinkeinotoimistot voivat tehdä hankintoja ELY-keskusten määräämissä rajoissa. Hankinnat tulee tehdä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) säädettyjä menettelytapoja noudattaen. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ei sisälly erityisiä säännöksiä palveluntuottajia koskevista edellytyksistä tai palveluntuottajien valvonnasta. Valtioneuvoston asetuksella on täsmennetty ainoastaan työvoimakoulutuksen hankintaa.

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut ovat henkilöasiakkaille maksuttomia. Työnantajalle tarjottavat julkiset työvoima- ja yrityspalvelut ovat maksuttomia lukuun ottamatta lain 5 luvun 7 §:ssä säädettyä työvoimakoulutuksen yhteishankintaa. Lain 8 luvun 5 §:ssä tarkoitettuja yrityksille tarjottavia yritystoiminnan kehittämisspalveluita ovat maksullisia.

Julkisessa työvoima- ja yrityspalvelussa tulee noudattaa tasapuolisuutta ja puolueettomuutta, eikä työriita saa vaikuttaa palveluun. Palveluja tarjottaessa, kehitettäessä ja niistä tiedotettaessa on aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla. Palveluja on tarjottava tasapuolisesti samojen periaatteiden mukaisesti riippumatta henkilöasiakkaan sukupuolesta ja muista yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista.

2.1.2 Työnhakijan palveluprosessi

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvussa säädetään työnhakijan palveluprosessin keskeisistä osista. Palveluprosessi muodostuu työnhaun käynnistämisestä, työnhakijan haastattelusta, palvelutarpeen arvioinnista, työllistymissuunnitelman laatimisesta ja tarkistamisesta, suunnitelmassa sovittuihin palveluihin ohjaamisesta ja suunnitelman toteutumisen seurannasta. Työnhakijan palveluprosessia uudistettiin lailla 1379/2021 (HE 167/2021 vp), joka tuli voimaan 2.5.2022. Uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapaalvelumalli) mukaisella työnhakijan palveluprosessilla pyritään tehostamaan palveluprosessia tii-

vistämällä työ- ja elinkeinotoimiston ja työnhakijan välistä yhteydenpitoa ja lisäämällä työnhaun yksilöllistä tukea. Myös työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa mukana olevat kunnat ovat velvollisia noudattamaan uutta asiakaspalvelumallia työnhakijan palveluprosessissa. Uuteen asiakaspalvelumalliin liittyy myös työnhakijalle asetettava työnhakuvelvollisuus, jota käsitellään jaksossa 2.1.3.

Työnhaun käynnistäminen ja voimassaolo

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalveluun tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnalliseen tietovarantoon. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön. Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän (URA-järjestelmä) tietojen perusteella vuonna 2019 noin 84 prosenttia ja vuonna 2020 noin 91 prosenttia työnhakijoista käynnisti työnhaun verkkopalvelun kautta. Vuonna 2021 vastaava luku oli 86 prosenttia. Työnhakijaksi rekisteröityminen ja työnhaun voimassaolo ovat edellytyksenä työttömyysetuuden saamiselle.

Työnhakijaksi voidaan rekisteröidä myös ulkomaiden kansalaiset, joilla on Suomea velvoittavien, työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja tehdä ansiotyötä ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapolitiittista harkintaa. Käytännössä edellä mainittu koskee EU:n ja Euroopan talousalueen (ETA) maiden kansalaisia sekä heidän perheenjäseniään näiden kansalaisuudesta riippumatta. Muut ulkomaiden kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajan koskevia rajoituksia. Työntekijän oleskelulupaan liittyvää sääntelyä on esitetty uudistettavaksi siten, että työnantajan koskevista rajoituksista luovuttaisiin (HE 114/2022 vp). Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan joulukuussa 2022.

Työnhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija ilmoittaa työ- ja elinkeinoviranomaiselle, ettei hän halua enää pitää työnhakuaan voimassa tai ei uusi työnhakunsa voimassaoloa. Lisäksi työnhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija ei esitä työ- ja elinkeinotoimiston asettamassa määräajassa työllistymisen ja julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään tai jättää 12 kuukauden tarkastelujakson aikana toistuvasti asioimatta työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. Edellä tarkoitettuna asiointina pidetään myös saapumista alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun henkilön itse siihen tarkoitettuun verkkopalveluun varaamana aikana. Ulkomaalaisen työnhakijan työnhaun voimassaolo päättyy edellä mainitun lisäksi, jos hän ei enää täytä edellytyksiä ulkomaalaisen rekisteröinnille työnhakijaksi.

Työnhaun voimassaolon päätyttyä henkilöllä on mahdollisuus ilmoittautua työnhakijaksi uudelleen. Edellytyksenä työnhaun uudelleen käynnistämiseksi on kuitenkin, että henkilö esittää työ- ja elinkeinotoimiston pyytämät selvitykset, jos työnhaun voimassaolo päättyi aiemmin selvitysten esittämiseen liittyvien laiminlyöntien takia. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi rajoittaa henkilön mahdollisuutta ilmoittautua työnhakijaksi verkkopalvelussa. Työ- ja elinkeinotoimistoon määrättyinä aikana saapumatta jäänyt henkilö ei välttämättä saa työnhakuaan voimaan käymättä työ- ja elinkeinotoimistossa, jos on ilmeistä, että henkilö pyrkii välttämään alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun tai täydentävän työnhakukeskustelun järjestämistä.

Työnhakijan haastattelut, palvelutarpeen arviointi ja työllistymissuunnitelman laatiminen

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää henkilökohtaisen tapaamisen tai yhteydenoton (alkuhaastattelun) työnhakijan kanssa viiden arkipäivän kuluessa työhaun alkamisesta. Alkuhaastattelu järjestetään kaikille työnhakijoille riippumatta siitä, onko henkilö työtön. Alkuhaastattelu järjestetään paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa, ellei muu järjestämistapa ole tarkoituksenmukaisempi esimerkiksi erityisen pitkien asiointimatkojen tai työttömyyden tiedossa olevan lyhyen keston takia, taikka sen vuoksi, että työnhakija on vielä työssä tai esimerkiksi koulutuksessa, eikä sen vuoksi voi osallistua alkuhaastatteluun paikan päällä.

Alkuhaastattelu muodostaa pohjan myöhemmille työnhakukeskusteluille ja täydentäville työnhakukeskusteluille. Työnhakijan palvelutarve arvioidaan alkuhaastattelussa ja hänelle laaditaan työllistymissuunnitelma. Palvelujen osalta on keskeistä, että työnhakija ohjataan jo alkuhaastattelussa tarvittaessa tarkoituksenmukaisiin palveluihin, jos se on mahdollista. Alkuhaastattelussa työnhakijalle asetetaan velvollisuus hakea työmahdollisuuksia työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Työnhakijan työhaun tukeminen on keskeinen osa alkuhaastattelua.

Alkuhaastattelun jälkeen työ- ja elinkeinotoimisto järjestää työnhakijalle työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja. Työnhakukeskustelut järjestetään nykyisiä työnhakijan haastatteluja vastaavasti aina työttömyyden jatkuttua kolme kuukautta. Työhaun kolmen ensimmäisen kuukauden aikana työnhakijalle järjestetään lisäksi täydentäviä työnhakukeskusteluja kahden viikon välein. Käytännössä edellä mainittu tarkoittaa sitä, että täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana viisi kertaa.

Aina työttömyyden jatkuttua puoli vuotta järjestään lisäksi uusi kuukauden kestävä jakso, jonka aikana täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään kaksi kertaa. Lomautetuille järjestetään työhaun alkuvaiheessa täydentäviä työnhakukeskusteluja vain lomautetun pyynnöstä. Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut järjestetään työttömien lisäksi myös niille työnhakijoille, jotka ovat jäämässä työttömäksi kahden viikon kuluessa.

Alkuhaastattelun jälkeisiä työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja ei järjestetä, jos työnhaku on päättymässä kuukauden kuluessa. Keskustelut järjestetään myöhemmin, jos työnhakijan tilanne muuttuu ja työnhaku jatkuu. Käytännössä hyvin lyhyeksi aikaa kokonaan työttömäksi jäävälle tai lyhytkestoisesti lomautetulle järjestetään alkuhaastattelu, mutta ei sen jälkeisiä työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja.

Jos työnhakija on työvoimakoulutuksessa, opiskelee omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna taikka on palkkatuetussa työssä, työkokeilussa tai kuntoutuksessa, työnhakukeskustelu ja täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään vasta koulutuksen, palkkatuetun työn, työkokeilun tai kuntoutuksen loppuvaiheessa. Tätä poikkeusta sovelletaan, jos koulutuksen, palkkatuetun työn, työkokeilun tai kuntoutuksen arvioitu yhdenjaksoinen kesto on yli kuukauden.

Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut voidaan toteuttaa paikan päällä työ- ja elinkeinotoimiston tiloissa taikka esimerkiksi työpaikalla tai oppilaitoksessa. Keskustelut voidaan toteuttaa myös esimerkiksi puhelimitse tai videoyhteydellä. Järjestämistapaa valittaessa kiinnitetään erityistä huomiota työnhakijan palvelutarpeeseen ja hakijan omiin toiveisiin järjestämistavasta.

Työnhakukeskustelussa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa tuetaan työnhakijan työnhakua sekä arvioidaan sen tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman toteutumista. Kuten myös alkuhaastattelussa, työnvälitys on keskeistä. Tarvittaessa työnhakijan palvelutarpeen arviointia tarkennetaan esimerkiksi hankkimalla työnhakijalle työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja sekä muita asiantuntija-arviointeja. Osaamisen kehittämistä voidaan tarvittaessa arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa. Työllistymissuunnitelma tarkistetaan ainakin kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskustelujen yhteydessä.

Osa täydentävistä työnhakukeskusteluista voidaan korvata tarjoamalla työnhakijalle muuta vastaavaa työnhakua tai työllistymisen edellytysten parantamista tukevaa henkilökohtaista palvelua, joka voi olla myös ostopalveluna hankittua henkilökohtaista palvelua. Keskeistä on tällöinkin työnhakijalle järjestettävä yksilöllinen tapaaminen, jossa hänelle tarjotaan tukea työnhakuun ja työllistymisen edellytysten parantamiseen. Yksilöllisiä täydentäviä työnhakukeskusteluja korvaavia tapaamisia voi sisältyä esimerkiksi pitkiin työhönvalmennusjaksoihin tai työvoimakoulutukseen. Pelkästään esimerkiksi työvoimakoulutukseen osallistuminen ei kuitenkaan ole täydentävää työnhakukeskustelua korvaava toimi. Yksilöpalveluna tarjottavaa täydentävää työnhakukeskustelua ei voida korvata ryhmäpalvelulla. Ostopalvelujen käytön tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös se, että työnhakijan asiointi työ- ja elinkeinotoimiston saman asiantuntijan kanssa voi olla eduksi luottamuksellisen asiakassuhteen luomisessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnhakijan palveluprosessista ja työnhakuvelvollisuudesta antaman ohjeen (VN/10520/2022) mukaan ostopalvelulla voidaan yleensä korvata enintään yksi tai kaksi työttömyyden alkuvaiheen täydentävistä työnhakukeskusteluista tai niitä korvaavista toimituksista. Ostopalvelulla ei voida korvata alkuhaastatteluja, kolmen kuukauden välein järjestettäviä työnhakukeskusteluja eikä niitä täydentäviä työnhakukeskusteluja, joissa laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma. Nämä ovat työ- ja elinkeinotoimistoille kuuluvia viranomaistehäviä.

Hyväksyessään hallituksen esitykseen HE 167/2021 sisältyvät lait eduskunta esitti vastauksessaan kolme lausumaa. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa tarkasti uudistuksen vaikutuksia työllisyyden kehittymiseen, palvelun onnistumiseen ja kuntakokeilujen edistymiseen sekä resurssien riittävyyteen ja niiden kohdentamisen onnistumiseen, kiinnittäen erityisesti huomiota yksityiskohtaisen sääntelyn toimivuuteen sekä antaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle edellä mainituista seikoista selvityksen vuoden 2023 loppuun mennessä. Eduskunta edellytti, että tarvittaessa hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi.

Eduskunta edellytti myös, että työ- ja elinkeinotoimistojen ja kokeilukuntien määrärahan riittävyyttä laadukkaiden palveluiden järjestämiseksi sekä niiden oikeasuhtaista jakautumista kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen kesken seurataan tarkasti ja että tarvittaessa toimintaan ohjataan lisää määrärahoja valtion lisätalousarvioissa tai talousarviossa vuodelle 2023. Määrärahojen riittävyyden arvioinnissa on otettava huomioon asiakaspalvelun vaatimien henkilöstöresurssien lisäksi myös toimitilojen ja tietojärjestelmien kehittämisen vaatimat määrärahat.

Lisäksi eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työvoimapalveluita ja työttömyysturvaa koskevan sääntelyn ymmärrettävyyden ja ennakoitavuuden parantamiseksi sekä antaa asiassa selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2023 loppuun mennessä.

Edellä tarkoitettujen uudistusten vaikutuksia sekä määrärahojen riittävyyttä ja oikeasuhtaista jakautumista seurataan erillisseurannalla, jossa tarkastellaan uuden asiakaspalvelumallin toteutusta ja tuloksia. Alkuvaiheessa työ- ja elinkeinoministeriö seuraa valtakunnallisesti toteutuneita työnhakukeskusteluita ja niiden määrän muutosta, työnhakuvelvoitteen asettamista, työntekijöiden kuormitusta, työttömyysturvavaikutuksia ja mallin vaikutusta palveluohjaukseen. Myöhemmin seurantaan otetaan myös asiakastyytyväisyys, ajanvarausjärjestelmän tiedot sekä työnhakijoiden virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen.

Ensimmäiset uutta asiakaspalvelumallia koskevat seurantatiedot julkaistiin 21.6.2022. Kesäkuun 2022 loppuun mennessä uuden asiakaspalvelumallin mukaisia haastatteluja oli järjestetty 127 000 kappaletta. Näistä valtaosa oli työnhakijoiden täydentäviä työnhakukeskusteluja. Yhteensä koko vuoden aikana oli järjestetty 890 000 erityyppistä työnhakijan haastattelua, kun edellisenä vuonna vastaava lukema oli 720 000. Suurin osa työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden kuntakokeilujen asiakastyötä tekevästä asiantuntijoista oli toteuttanut haastatteluja. Vajaan kahden kuukauden aikana yksi asiantuntija oli toteuttanut keskimäärin 42 haastattelua. Suurin osa uusista haastatteluista oli toteutettu puhelinhaastatteluina. Työ- ja elinkeinotoimistojen osalta puhelinhaastattelujen järjestäminen oli ollut yleisempää kuin työllisyyden kuntakokeiluissa, joissa kasvokkaisella palvelulla oli ollut merkittävämpi rooli.

Ensimmäisen seurantajakson eli vajaan kahden kuukauden aikana työ- ja elinkeinotoimistot ja kuntakokeilut olivat asettaneet työnhakuvelvollisuuden 154 000 työnhakijan työllistymissuunnitelmaan. Suurimmalle osalle (63 prosenttia) työnhakuvelvollisuus oli asetettu täysimääräisenä. Alennettu työnhakuvelvollisuus oli asetettu 37 prosentille työnhakijoista. Tilastoista ei käy ilmi, kuinka monelle työnhakuvelvollisuutta ei ole asetettu lainkaan. Työnhakuvelvollisuutta oli seurantajakson aikana täytetty ensisijaisesti hakemalla yli kaksi viikkoa kestäväää työtä tai jättämällä avoin hakemus työnantajalle. Työ- ja elinkeinotoimistot ja työllisyyden kuntakokeilut olivat antaneet 22 000 uutta muistutusta ja 1 520 uutta porrastettua työttömyysturvalausuntoa. Palveluiden aloitusmääriin uuden asiakaspalvelumallin käyttöönotolla ei vielä 21.6.2022 mennessä ollut ollut merkittävää vaikutusta.

Arvio Työkanava Oy:n kohderyhmään kuulumisesta

Osana palveluprosessia työ- ja elinkeinotoimisto voi todeta työttömän työnhakijan kuuluvan Työkanava Oy:n kohderyhmään. Yhtiön toiminnasta säädetään laissa Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä (242/2022), joka tuli voimaan 1.7.2022. Työkanava Oy on valtion kokonaan omistama yhtiö, jonka tarkoituksena on työllistää heikossa työmarkkinatilanteessa olevia osatyökykyisiä. Tavoitteena on tukea heidän siirtymistään edelleen avoimille työmarkkinoille.

Työkanava Oy työllistää vain työ- ja elinkeinotoimiston sille palvelukseen osoittamia työnhakijoita. Kohderyhmään kuuluvat lain mukaan sellaiset työttömät työnhakijat, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet sairauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöt ovat halukkaita työllistymään, mutta työllistyminen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä palveluilla voida arviointihetkellä merkittävästi lisätä henkilön työllistymismahdollisuuksia ja että työllistyminen muun työnantajan palvelukseen on epätodennäköistä. Sairaus tai vamma voidaan osoittaa lääkärin antamalla todistuksella tai muulla lääketieteellisellä lausunnolla, josta ilmenee vamman tai sairauden vaikutus työtehtävien suorittamiseen sekä muut terveydentilaan liittyvät seikat, joista ilmenee henkilön työ- ja toimintakyky sekä sairauden tai

vamman haittaavuuden kesto. Viimesijaisuuden arvioinnissa voidaan huomioida henkilön koulutus, työhistoria ja muu aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat, joilla on vaikutusta henkilön työllistymismahdollisuuksiin.

Tarvittaessa työllistymissuunnitelmaan kirjataan työnhakijan halukkuus työllistyä Työkanava Oy:n palvelukseen sekä työ- ja elinkeinotoimiston päätös yhtiön palvelukseen osoittamisen edellytysten täyttymisestä. Lisäksi suunnitelmassa todetaan mahdolliset työtehtävät, joita työnhakija työkykynsä ja osaamisensa puitteissa olisi ensisijaisesti valmis tekemään.

Työllistämistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarpeen arviointi ja monialainen työllistymissuunnitelma

Monialaisen yhteispalvelun tarpeella tarkoitetaan tilannetta, jossa työttömän työllistymisen edistäminen edellyttää kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston ja Kansaneläkelaitoksen tarjoamien palvelujen yhteensovittamista. Palvelujen yhteensovittaminen on tarpeen silloin, kun työttömän työllistymisvaikeudet eivät johdu yksinomaan avointen työpaikkojen tai ammatillisen osaamisen puutteista, vaan työttömällä on lisäksi sellaisia työllistymiseen vaikuttavia työ- tai toimintakyvyn rajoitteita tai elämänhallintaan liittyviä ongelmia, jotka eivät ratkea yksinomaan viranomaisten välisellä konsultaatiolla, vaan edellyttävät monialaista yhteistyötä. Monialaisesta yhteispalvelusta säädetään työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014, jäljempänä TYP-laki).

Työ- ja elinkeinotoimisto, kunta tai Kansaneläkelaitos arvioi yhteispalvelun tarpeen, kun työtön on saanut työmarkkinatukea vähintään 300 päivältä tai hän on ollut yhdenjaksoisesti työtön vähintään tietyn ajan (alle 25-vuotiaat vähintään kuusi kuukautta ja 25 vuotta täyttäneet vähintään 12 kuukautta). Yhdenjaksoisen työttömyyden kriteerin täyttymisen kannalta ei ole merkitystä sillä, onko henkilö työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa tai mitä etuutta hän saa. Käytännössä monialaisen yhteispalvelun tarpeen arvioi useimmiten työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta. Jos monialaisen yhteispalvelun tarve täyttyy, henkilö ohjataan monialaiseen yhteispalveluun. Kansaneläkelaitos tuottaa reaaliaikaisesti työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään tiedon, kun työttömälle on maksettu vähintään 300 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella.

Monialainen yhteispalvelu alkaa enintään kolmen kuukauden pituisella kartoitusjaksolla, jonka aikana työttömän palvelutarve arvioidaan monialaisesti. Palvelutarpeeseen vaikuttavia selvitettäviä asioita ovat muun muassa työttömän ammattitaito ja osaaminen sekä työllistymiseen vaikuttava sosiaalinen tilanne, terveydentila ja työ- ja toimintakyky. Terveyspalvelujen saatavuus ja etenkin työttömien terveystarkastukseen pääsy on selvitysten ja palautteiden perusteella arvioitu keskeiseksi. Terveystarkastusten järjestämisessä on lähes kaikissa TYP-verkostoissa ollut haasteita, mikä on viivytännyt työttömän palveluprosessin suunnittelua ja vaikuttanut kartoitusjakson kestoan.

Koska työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun ohjattavat asiakkaat ovat olleet pidempään työttömänä eikä työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä ole työttömyyden aikana välttämättä kattavasti selvitetty, pidempi selvittelyjakso on pääsääntöisesti ollut tarpeen. Uuden asiakaspalvelumallin myötä työttömän työnhakijan palvelutarve arvioidaan tiiviinä prosessina jo työnhaun alkaessa, jolloin myös monialaisen palvelun tarve nousee aiempaa nopeammin esille. Riittävän ajan varaaminen monialaisen palvelutarpeen tarkempaan selvittelyyn on kuitenkin edelleen tarpeen.

Työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja työtön laativat kartoitusjakson aikana monialaisen työllistymissuunnitelman, jossa sovitaan työttömän palvelutarpeen edellyttämistä työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista ja niiden toteutumisen seurannasta. Jos työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen tarjoamia kuntoutuspalveluja, Kansaneläkelaitos osallistuu suunnitelman laatimiseen, seurantaan ja tarkistamiseen. Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa työ- ja elinkeinotoimisto ei osallistu palvelutarpeen arvioimiseen eikä suunnitelman laatimiseen.

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) velvoittaa työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä henkilön kanssa, jos henkilölle on maksettu työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea tietty aika. Aktivointisuunnitelma on laadittava alle 25-vuotiaalle asiakkaalle, 1) joka on saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana tai 2) joka on saanut enimmäisajan työttömyyspäivärahaa tai 3) jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen. Aktivointisuunnitelma on työllistymissuunnitelman korvaava suunnitelma, joka on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työssäoloehdon. Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston ja henkilön kesken.

Henkilölle, joka on täyttänyt 25 vuotta, on laadittava aktivointisuunnitelma, jos 1) henkilö on saanut työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä tai 2) henkilö on työttömyyspäivärahan enimmäismaksuajan jälkeen saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä tai 3) henkilön pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.

Työ- ja elinkeinotoimisto on velvollinen käynnistämään aktivointisuunnittelun, jos henkilö saa työttömyysetuutta. Työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukainen työllistymissuunnitelma.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin sisältyvien palveluiden järjestämisen ja toteuttamisvastuu jakautuu työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan kesken. Aktivointisuunnitelmaan voidaan sisällyttää sekä työ- ja elinkeinohallinnon että kunnan järjestämisvastuulla olevia palveluita. Aktivointisuunnitelmaa tehtäessä julkiset työvoimapalvelut ovat työttömän henkilön ensisijaisia palveluja. Jos työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja henkilö yhdessä arvioivat, että henkilö ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta tai erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, jotka parantavat henkilön työ- ja toimintakykyä.

Maahanmuuttajan palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelman laatiminen

Kotoutumisen edistämisestä säädetään kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010). Kotoutumisprosessi käynnistyy alkukartoituksella, jonka pohjalta maahanmuuttajalle laaditaan yksilöllinen kotoutumissuunnitelma. Työ- ja elinkeinotoimisto vastaa työnhakijaksi ilmoittautuneiden maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä. Jos vastuu työnhakijan

palveluprosessista on siirretty työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista annetun lain mukaisesti kokeilukunnalle, on vastuu työ- ja elinkeinotoimiston sijasta kokeilukunnalla. Kunta puolestaan vastaa alkukartoituksen suorittamisesta maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan.

URA-järjestelmän tietojen perusteella työ- ja elinkeinotoimistoissa on laadittu ensimmäisiä kotoutumissuunnitelmia viime vuosina hieman alle 8 000 vuodessa. Usein keskeinen osa kotoutumissuunnitelmaa on kielitaitoa sekä työelämä- ja yhteiskuntavalmiuksia kehittävä kotoutumiskoulutus. Kotoutumissuunnitelmaan voi sisältyä myös omaehtoisia opintoja ja muita kotoutumista sekä työllistymistä edistäviä toimenpiteitä ja palveluja yksilöllisen tarpeen mukaan. Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kolme vuotta ensimmäisen suunnitelman laatimisesta, mutta aikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella erityisen tuen tarpeisiin vastaamiseksi.

Kotoutuja-asiakkaiden kanssa työskentely edellyttää asiantuntijoilta muun työllisyyspalveluissa vaadittavan osaamisen lisäksi maahanmuutto- ja kotoutumisprosessin sekä -palveluiden tuntemusta, monialaisissa yhteistyöverkostoissa toimimista sekä tulkkivälitteisen työskentelyn hallintaa. Maahanmuuttajien työllisyyden edistäminen edellyttää työvoimapalveluissa annettavan henkilökohtaisen ohjauksen riittävyttä ja toimivuutta sekä maahanmuuttaja-asiakkaan yksilöllisen palvelutarpeen tunnistamista sekä usein eri palveluiden yhteensovittamista.

2.1.3 Työnvälitys ja työnhakuvelvollisuus

Työnvälitys

Työnvälitys on työ- ja elinkeinotoimiston ydintehtävä. Työnvälityksellä edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti. Työnvälitys perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 2 §:ssä työnvälityspalveluksi on määritelty avoimia työpaikkoja koskevien tietojen julkaiseminen ja välittäminen, avoimeen työpaikkaan sopivien työnhakijoiden etsiminen ja esittely työnantajalle sekä sopivien työpaikkojen etsiminen ja tarjoaminen työnhakijoille. Merityönvälitys on keskitetty Varsinais-Suomen työ- ja elinkeinotoimistoon.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastojen mukaan vuonna 2021 te-palvelut.fi -sivustolle ilmoitettiin avoimia työpaikkoja hieman yli miljoona. Avoinna olleisiin työpaikkoihin tehtiin noin 163 000 työtarjousta. Työpaikoista täytettiin noin 8 000 työtarjouksesta ja noin 28 000 työ- ja elinkeinotoimistojen tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen asiakkaalla. Työpaikat olivat haussa keskimäärin 24 päivää.

Työ- ja elinkeinotoimistojen markkinaosuus työnvälityksestä on viime vuosina ollut noin 45 prosenttia. Työ- ja elinkeinotoimistot vastaanottavat työnantajilta vuodessa keskimäärin 700 000–1 000 000 avointa työpaikkaa, joista valtaosa julkaistaan yhteisellä Työmarkkinatori.fi -alustalla. Julkista työnvälitystä on kehitetty rekrytointipalveluna, jossa keskiössä on yritysten palvelutarpeiden systemaattinen ja laaja-alainen tunnistaminen sekä kumppanuuksien ja verkostojen hyödyntäminen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään perusteista, joilla työ- ja elinkeinoviranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan avointa työpaikkaa koskevan ilmoituksen tai poistaa ilmoituksen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä. Ilmoituksen vastaanottamisesta voidaan kieltäytyä tai se voidaan poistaa, jos ilmoituksen perusteella on ilmeistä tai työnantajan aiemman menettelyn perusteella taikka muutoin on perusteltua syytä epäillä, että työnantaja rikkoo laissa säädettyä syrjintäkieltoa, työnantaja hakee työntekijää työtehtäviin, jotka ovat lain vastaisia tai joihin haetun henkilön työhön ottaminen on kiellettyä, työnantaja olennaisesti laiminlyö työsopimuslain (55/2001) 2 luvussa tai erityösopimuslain (756/2011) 2 ja 3 luvuissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuttaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja, työpaikalla on ilmeinen väkivallan uhka tai siellä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää taikka muuta epäasiallista kohtelua tai avoimen työpaikan täyttymistä ei tehtävän luonteen tai muun vastaavan syyn vuoksi ole tarkoituksenmukaista tukea työnvälityksellä. Edellytyksenä päätökselle tilanteissa, joissa on kysymys syrjintäkiellon rikkomisesta tai työntekijän hakemisesta lainvastaisiin tai kiellettyihin tehtäviin, on, että työnantaja ei ole oikaissut työpaikkailmoitustaan työ- ja elinkeinoviranomaisen kehotuksesta huolimatta.

Osana työnvälitystä työ- ja elinkeinotoimisto osoittaa Työkanava Oy:lle yhtiössä avoimena olevia työpaikkoja vastaavan määrän julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja työttömiä työnhakijoita, joiden on todettu kuuluvan Työkanava Oy:n kohderyhmään. Työkanava Oy työllistää vain työ- ja elinkeinotoimiston sille palvelukseen osoittamia työnhakijoita. Henkilöiden osoittaminen Työkanava Oy:hyn on keskitetty Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimistolle.

Kansainvälinen työnvälitys

Työnvälityksestä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan kansainvälisiä työnvälityspalveluja tarjotaan työnhakijalle, joka hakeutuu työhön Suomeen valtiosta, jonka kansalaisilla on Suomea velvoittavien työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja ottaa sitä vastaan ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapoliittista harkintaa (*sopimusvaltio*). Vastaavasti työnvälityspalveluja tarjotaan työnhakijalle, joka hakeutuu Suomesta työhön sopimusvaltioon tai työnantajalle, joka etsii työntekijää sopimusvaltiosta työhön Suomeen tai Suomesta työhön sopimusvaltioon.

Työ- ja elinkeinohallinto kuuluu European Employment Services -työnvälitysverkostoon (Eures), jonka avulla edistetään työvoiman vapaata liikkuvuutta EU- ja ETA-alueella sekä autetaan työnantajia rekrytoimaan työntekijöitä EU- ja ETA-alueen maista. Verkostosta säädetään työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures), liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja (EU) N:o 1296/2013 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 2016/589.

Eures-verkoston palveluja ovat työnvälitys, tiedotus ja neuvonta. Eures-asetus velvoittaa työ- ja elinkeinoministeriötä varmistamaan Eures-palvelun saatavuuden valtakunnallisesti. Toimintaa koordinoidaan työ- ja elinkeinoministeriöstä (National Coordination Office, NCO) ja tueksi on vastuutettu myös KEHA-keskus (Eures-portaalin ja kansallisten järjestelmien yhteensovittaminen, Euresin tilastointikehittäminen ja aineiston kerääminen, Eures preinitial training -koulutusten koordinointi) sekä Pohjois-Karjalan työ- ja elinkeinotoimisto (verkoston operatiivinen

koordinaatiotehtävä). Työ- ja elinkeinotoimistoissa työskentelee koulutettuja Eures-asiantuntijoita yhteensä 40 henkilöä.

Kansainvälisellä työnvälityksellä tuetaan yritysten työvoiman hankintaa myös EU- ja ETA-alueen ulkopuolisista maista. Julkisen työnvälityksen tehtävänä on erityisesti Suomen työelämästä, työmarkkinoista ja työmahdollisuuksista tiedottaminen.

Kansainvälisen työnvälityksen kokonaisuuteen liittyvät läheisesti myös työlupaneuvonta ja työ- ja elinkeinotoimistojen osapäätökset työntekijän oleskelulupahakemuksiin, joista säädetään ulkomaalaislaissa (301/2004). Työntekijän oleskeluluvan ja yrittäjän oleskeluluvan hakemus- käsittely on kaksivaiheinen prosessi ja julkisen vallan viranomaistehtävä. Työ- ja elinkeinotoimisto tekee työntekijän oleskelulupahakemukseen kokonaisharkintaan perustuvan osapäätöksen. Kokonaisharkinta sisältää työvoiman saatavuuden ja työsuhteen ehtojen arvioinnin sekä työnantajan edellytysten selvittämisen. Osapäätöksen valmistuttua Maahanmuuttovirasto käsittelee hakemuksen ja tekee lopullisen päätöksen. Osapäätösten tekeminen on keskitetty neljälle työ- ja elinkeinotoimistolle ja Ahvenanmaan työmarkkina- ja opintopalveluviranomaiselle (AMS Åland). Yrittäjän oleskeluluvan osalta osapäätöksen tekee ELY-keskus. Edellä tarkoitettujen päätösten tekeminen on keskitetty valtakunnallisesti Uudenmaan ELY-keskukseen.

Luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain (487/2021) 8 §:ssä säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tehtävistä luonnontuotteiden keruun alalla. Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on seurata luonnontuotekeruualan toimijaa koskevien edellytysten täyttymistä. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa ulkomaalaisille kerääjille ja luonnontuotekeruualan toimijoille yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa neuvontaa lain 4–7 §:n soveltamisesta, ulkomaalaisten luonnontuotekeruualan viranomaisvastuista ja ohjaa asioimaan asiassa toimivaltaisen viranomaisen luo. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa päätöksen luonnontuotekeruualan toimijan luotettavuudesta, seuraa kerääjän ansioiden maksamista ja kulujen veloittamista koskevien kieltojen noudattamista sekä antaa niistä edustustolle tai työsuojeluviranomaisille näiden pyynnöstä lausunnon. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa Suomen ulkomaan edustustojen ja työsuojeluviranomaisten pyynnöstä lausuntoja ulkomaalaisia luonnontuotteiden kerääjiä Suomeen kutsuvien yritysten ennakkoselvityksistä, liiketoimintaedellytyksistä luonnontuoteteollisuuden alalla sekä kyvystä vastata ulkomaalaisia kerääjiä koskevista velvoitteista. Tehtävä on keskitetty Pohjois-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimistolle. Tehtävän hoitamista varten työ- ja elinkeinotoimistolle on osoitettu 3 pysyvää henkilötyövuotta.

Työnhakijalle asetettava työnhakuvelvollisuus

Työnhakijan tulee hakea työmahdollisuuksia työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä työllistymissuunnitelmassa määrätyllä tavalla. Lähtökohtaisesti työnhakijalta edellytetään neljän työmahdollisuuden hakemista kuukauden kestävän tarkastelujakson aikana. Työnhakuvelvollisuutta voi täyttää hakemalla vähintään kaksi viikkoa kestävää työsuhteessa tehtävää työtä tai hakemalla yksilöityä työpaikkaa työ- ja elinkeinotoimiston tekemän työtarjouksen perusteella. Lisäksi työnhakuvelvollisuutta voi täyttää hakemalla lisätyötä omalta työnantajalta tai etsimällä yrittäjänä tehtäviä työmahdollisuuksia. Haettavien työmahdollisuuksien on oltava sellaisia, joihin työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä. Työnhakuvelvollisuutta voi täyttää myös julkaisemalla työllistymistä tukevan esittelyn siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai muilla vastaavilla toimilla, joiden tavoitteena on työllistyminen.

Neljän työmahdollisuuden hakemista edellytetään lähtökohtaisesti työttömältä ja työttömyysuhan alaiselta työnhakijalta. Työnhakuvelvollisuus asetetaan myös muulle kuin työttömälle tai työttömyysuhan alaiselle työnhakijalle, jos hän on palkkatuetussa työssä tai opiskelee työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna. Työnhakuvelvollisuuden alkamiselle on säädetty useita poikkeuksia. Jos työnhakija on yli kaksi viikkoa kestävässä muussa kuin palkkatuetussa työssä, jonka työaika on yli 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta, alkaa työnhakuvelvollisuus työsuhteen päättymisestä. Yli kuukauden kestäväan työvoimakoulutukseen, työkokeiluun, palkkatuettuun työhön tai kuntoutukseen osallistuvan työnhakuvelvollisuus alkaa kuukautta ennen edellä tarkoitettua palvelun, työn tai kuntoutusjakson päättymistä järjestetystä työnhakukeskustelusta lukien. Myös lomaautetun osalta on erikseen säädetty työnhakuvelvollisuuden alkamisajankohdasta. Hattavien työmahdollisuuksien määrään ja tarkastelujaksoon on myös säädetty useita poikkeuksia.

Lisäksi on säädetty useista tilanteista, joissa työnhakuvelvollisuutta ei aseteta. Työnhakuvelvollisuutta ei aseteta silloin, jos työnhakija opiskelee yhteishankintakoulutuksessa tai jos hänen työttömyytensä päättyy tai hän aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan kuukauden kuluessa. Lisäksi työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämiselle on säädetty perusteita, jotka liittyvät työkyvyttömyyteen, monialaisen yhteispalvelun tarpeeseen, työmarkkinoilla olon estymiseen sekä päätoimisiin omaehtoisiin työttömyydellä tuettuihin luku- ja kirjoitustaidon opintoihin.

Työnhakuvelvollisuus asetetaan alkuhaastattelussa tai sitä edeltävässä täydentävässä työnhakukeskustelussa. Määrällinen työnhakuvelvollisuus kirjataan työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan. Velvollisuuden ajantasaisuus tarkistetaan myöhemmin työllistymissuunnitelman tarkistamisen yhteydessä. Mikäli työnhakuvelvollisuutta ei ole tai se jätetään asettamatta, myös tästä sisällytetään maininta työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan.

Määrällistä työnhakuvelvollisuutta voidaan alentaa, jos työ- ja elinkeinotoimisto arvioi, ettei neljän työmahdollisuuden hakeminen tarkastelujakson aikana ole mahdollista. Työnhakuvelvollisuuden alentaminen voi tarkoittaa myös sitä, että työllistymissuunnitelmaan ei sisällytetä lainkaan työnhakuvelvollisuutta. Arviossa otetaan työnhakijaan liittyvistä seikoista huomioon henkilön työkokemus, koulutus ja muu osaaminen sekä työkyky ja työnhakijalla mahdollisesti oleva työttömyysturvalaissa tarkoitettu ammattitaitosuoja. Näiden seikkojen vaikutusta työnhakumahdollisuuksiin arvioidaan suhteessa työmarkkinatilanteeseen.

Työnhakuvelvollisuutta koskevat säännökset tulivat voimaan 2.5.2022.

2.1.4 Tieto- ja neuvontapalvelut

Työ- ja elinkeinopalvelujen tehtävänä on tukea kansalaisia ammatillisten tavoitteiden työstämisessä ja toteuttamisessa. Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja ELY-keskus välittävät tietoa ja antavat neuvontaa avoimista työpaikoista ja työhausta, työvoiman saatavuudesta ja hankinnasta, koulutusmahdollisuuksista ja muista osaamisen kehittämismahdollisuuksista, työmarkkinoista, aloista ja ammanteista, yritystoiminnan käynnistämisestä ja kehittämismahdollisuuksista sekä muutosturvan toteuttamiseksi tarjolla olevista palveluista, tuista ja korvauksista.

Pääasiallisena palvelukanavana tieto- ja neuvontapalveluissa ovat työ- ja elinkeinohallinnon verkkopalvelut sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tarjoama valtakunnallinen puhelinpalvelu. Vuonna 2021 työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään (URA-järjestelmä) kirjautui noin 1 995 000 puhelua. Oma asiointi -palveluun kirjaututtiin vuonna 2021 noin 3 443 000 kertaa.

2.1.5 Asiantuntija-arvioinnit

Henkilöasiakkaan tilanteen ja palvelutarpeen selvittämiseksi työ- ja elinkeinotoimisto ja ELY-keskus voivat hankkia asiantuntija-arviointeja. Lain mukaan asiantuntija-arviointeina hankitaan osaamis- ja ammattitaitokartoituksia, työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja, yrittäjävalmiuksien ja yritystoiminnan edellytysten arviointeja ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuja alkukartoituksia. Laki mahdollistaa myös muiden kuin edellä mainittujen asiantuntija-arviointien hankkimisen. Asiantuntija-arviointeja hankittiin vuonna 2021 noin 4,2 miljoonalla eurolla¹.

Vaikka asiantuntija-arviointeja hankitaan ulkopuolisilta palveluntuottajilta, työ- ja elinkeinoviranomainen vastaa asiakkaan palvelutarpeen arvioinnista ja päättää palvelutarpeen perusteella tarjottavista palveluista. Työ- ja elinkeinoviranomainen ei ole sidottu ulkopuolisen palveluntuottajan esittämiin arvioihin tai suosituksiin.

2.1.6 Ammatinvalinta- ja uraohjaus

Ammatinvalinta- ja uraohjauksella tuetaan henkilöasiakasta ammatinvalinnassa, ammatillisessa kehittämisessä, työelämään sijoittumisessa ja elinikäisessä oppimisessa. Ammatinvalinta- ja uraohjauksessa voidaan tarvittaessa käyttää asiakkaan suostumuksella asianmukaisia psykologisia arviointimenetelmiä.

Suomi on sitoutunut kansainvälisin sopimuksin ja suosituksin järjestämään ja kehittämään kaikille yksilöille tarjolla olevia ohjauspalveluja.² Kokonaisvaltaisten ja koordinoitujen ammatinvalinnanohjauksen palvelujen tulee niveltä työllisyyteen erityisesti julkisen työnvälityksen avulla. Palvelujen tulee olla maksuttomia ja niiden tulee olla sekä nuorten, mukaan lukien koululaiset, että aikuisten käytettävissä.

Suomi järjestää maksutonta ja kaikille tarjolla olevaa ammatinvalinnan ja urasuunnittelun ohjausta osana TE-palveluja. Ohjauksella autetaan henkilöasiakasta tunnistamaan kiinnostuksen kohteitaan, edellytyksiään ja ammatillisia tavoitteitaan ja arvioimaan niitä suhteessa työelämään ja koulutusmahdollisuuksiin sekä tekemään työuraansa liittyviä tarkoituksenmukaisia ratkai-

¹ Valtion talousarvio - menot (tutkihallintoa.fi).

² Esimerkiksi ILO:n yleissopimus 142 (1975), artikla 3; Sopimus 195, ILO HRD Recommendation No. 195 of 2004; The council resolutions 2004, 2008, LLG; Euroopan neuvoston sosiaalinen peruskirja, 9 artikla.

suja. Ohjaus on tarpeen etenkin silloin, kun asiakkaan valintojen tai toiminnan esteenä on terveyteen, opiskeluvalmiuksiin, työkykyyn tai motivaatioon liittyviä pulmia. Ohjaus edistää myös työssä pysymistä, työstä työhön siirtymistä, pidempiä työuria ja työmarkkinoiden toimivuutta.³

Psykologeilla on monipuolisia menetelmiä auttaa asiakasta työstämään urasuunnittelun kysymyksiä. Asiakkaan ymmärrys itsestään, opiskeluvalmiuksista, opiskelusta ja työstä monipuolistuu ja hänen osaamisidentiteettinsä ja urasuunnittelutaitonsa vahvistuvat. Psykologit tukevat myös työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoita asiakkaan tilanteen jäsentämisessä sekä ovat mukana muun muassa työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnoissa.

Psykologien tarjoamassa ohjauksessa vuoden 2021 aikana kävi noin 20 000 asiakasta, joista 85 prosenttia on ollut työnhakijoita ja 62 prosenttia työttömiä tai lomautettuja. Asiakkaista 20 prosenttia on alle 25-vuotiaita, 38 prosenttia alle 30-vuotiaita ja 48 prosenttia 30–50-vuotiaita. Henkilö voi hakeutua ohjaukseen omaehtoisesti tai hänet ohjataan ammatinvalinta- ja uraohjaukseen osana TE-palveluprosessia. Ohjauskeskusteluja asiakkaiden kanssa käydään vuosittain keskimäärin 45 000. Ammatinvalinta- ja uraohjausta tuotetaan myös työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa sekä nuorille tarkoitetuissa matalan kynnyksen monialaisissa palvelupisteissä, Ohjaamoissa. Psykologit tekevät tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden, esimerkiksi nuorisopalvelujen, työpajojen, koulutuksen, Kansaneläkelaitoksen, sosiaali- ja terveystieteiden, kuntoutus- ja tutkimuslaitosten ja työelämän edustajien kanssa.

Asiakkaat kokevat työ- ja elinkeinotoimistojen ammatinvalinta- ja uraohjauspalvelut tärkeäksi osaksi TE-palvelujen kokonaisuutta ja ohjaus on vaikuttanut myönteisesti asiakkaiden työhön, opintoihin ja palveluihin hakeutumiseen. Tyytyväisimpiä ovat asiakkaat, jotka ovat löytäneet ratkaisun tilanteeseensa sekä he, jotka ovat saaneet kestoaltaan pidempiaikaista ohjausta. Palvelun saatavuudessa on ollut haasteita, mikä näyttäytyy pitkinä, jopa kuukausien mittaisina odotusaikoina palveluun pääsyssä. Kehittämistarpeita on erityisesti ohjauspalveluiden resursoinnissa, asiakaskohdentamisessa ja alueellisessa saatavuudessa.⁴

2.1.7 Valmennus

Työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamia valmennuspalveluja ovat työnhaku-, ura- ja työhönvalmennus. Työnhakuvalmennuksen tavoitteena on tukea ja ohjata henkilöasiakasta työn hakemisessa. Uravalmennuksella tuetaan ja ohjataan henkilöasiakasta ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämisessä, ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa ja työelämävalmiuksien kehittämisessä. Työnhaku- ja uravalmennuksen sisältöä voidaan painottaa eri tavoin valmennukseen osallistuvasta kohderyhmästä riippuen. Painotuseroista riippumatta tavoitteena on aina työhön tai ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen tukeminen. Työnhaku- ja uravalmennusta voidaan tarjota sekä yksittäisille henkilöille että ryhmille.

Työhönvalmennuksen tavoitteena on tukea ja ohjata henkilöasiakasta työhön sijoittumisessa ja työpaikalla suoritettavassa koulutuksessa. Työhönvalmennuksessa voidaan auttaa työnhakijaa

³ Hooley 2014, The Evidence Base on Lifelong Guidance, ELGPN Tools No 3; Contribution to EU 2020, PES 2020 Strategy Output Paper; The European Pillar of Social Rights 2017.

⁴ Mayer Minna, Haanpää Susanna, Talvitie Jere, Valtakari Mikko: Ammatinvalinta- ja uraohjauksesta onnistumisiin. Elinikäisen ohjauksen kehittämistutkimuksen loppuraportti, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työelämä 2020:15, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-513-3>.

työpaikan etsimisessä sekä tukea työnhakijaa ja työnantajaa erityisesti työsuhteen alussa. Työhönvalmennusta voidaan käyttää myös henkilöasiakkaan tukemiseen koulutukseen hakeutumisessa ja siirtymisessä sekä työpaikalla toteuttavan koulutuksen suorittamisessa. Työhönvalmennusta voidaan tarjota sekä yksittäisille henkilöille että ryhmille.

Valmennuksen enimmäiskestosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Työnhakuvalmennus voi kestää enintään 20 päivää, uravalmennus enintään 40 päivää ja työhönvalmennus enintään 50 tuntia 12 kuukauden aikana.

Valmennukseen osallistuvat kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön järjestämän ryhmävastuuvakuutuksen piiriin. Valmennuksen aikana sattuneesta tapaturmasta suoritetaan korvaus valtion varoista työtapaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015) säädetyin perustein, ellei henkilöasiakkaalla ole oikeutta vähintään vastaavan suuruiseen korvaukseen muun lain nojalla. Laissa on säännökset myös valmennuksen keskeyttämisestä. Työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen valmennuksen keskeyttämisestä, jos henkilöasiakas on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi valmennuspäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, että valmennukselle asetetut tavoitteet eivät täyty. Työ- ja elinkeinotoimisto voi keskeyttää valmennuksen myös muusta painavasta syystä, esimerkiksi palveluun osallistuvan väkivaltaisen tai uhkaavan käytöksen vuoksi.

Työvälytilastojen mukaan vuonna 2021 valmennuksissa aloitti noin 26 000 asiakasta. Näistä asiakkaista noin 10 500 aloitti työhönvalmennuksen, 8 000 työnhakuvalmennuksen ja 7 500 uravalmennuksen. Valmennuksiin ja kokeiluihin käytettiin vuonna 2021 yhteensä noin 19 miljoonaa euroa⁵.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi tarjota yrityksille valmennusta työntekijän palkkaamisessa ja työnantajavalmiuksien kehittämisessä. Palvelu on sitä käyttävälle yritykselle maksutonta. Palvelun hinta katsotaan palvelua käyttävän yrityksen de minimis -tueksi. Valmennuksen tavoitteena on vahvistaa yrityksen rekrytointiosaamista mukaan lukien kansainvälinen rekrytointi, työvoiman hankintaan liittyvää osaamista ja työnantajaosaamista. Valmennus on tarkoitettu ensisijaisesti kasvuhakuisille yksinyrittäjille ja mikroyrityksille, joilla on tarvetta rekrytointiin tai työn teettämiselle ja tähän liittyvään perustason neuvontaan. Toteutustapa on yrittäjän tai yrityksen tarpeiden mukaan räätälöity lyhytkestoinen ja kevyt ohjaus ja tuki. Valmennuksen sisältöä voidaan painottaa eri tavoin valmennuskohtaisesti.

2.1.8 Kokeilu

Henkilöasiakas voidaan ohjata koulutuskokeiluun oppilaitokseen ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi. Koulutuskokeilussa henkilöasiakas kokeilee tiettyä koulutusalaan oppilaitoksessa tavoitteena selvittää soveltuvuus kyseiseen koulutukseen tai alalle. Koulutuskokeilun kesto on kerrallaan enintään 10 päivää.

⁵ Merkittävin osa 32.30.51.02. momentin (kokeilut ja valmennukset) käytöstä koskettaa valmennuksia. Koulutuskokeiluun osallistuvien määrä suhteessa valmennuspalveluihin on marginaalista (vuonna 2021 26 180 aloitti valmennuksen ja 480 koulutuskokeilun). Työkokeilua ei hankita palveluna eikä siihen siten käytetä momentin rahaa (Työvälytilasto, Valtion talousarviomenot kirjanpitoyksiköittäin, Valtiokonttori).

Työ- ja elinkeinotoimisto voi ohjata henkilöasiakkaan työkokeiluun työpaikalle ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi tai työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Ura- ja ammatinvalintavaihtoehtojen selvittämiseksi työkokeilua käytetään silloin, kun henkilöltä puuttuu ammatillinen koulutus tai kysymys on alan tai ammatin vaihtamisesta. Työkokeilulla voidaan selvittää, kiinnostaako ala tai ammatti henkilöä tai onko hän soveltuva kyseisen alan tehtäviin tai ammattiin. Työkokeilua voidaan käyttää myös sen selvittämiseksi, olisiko yrittäjyys henkilöasiakkaalle sopiva uravaihtoehto.

Työkokeilua voidaan käyttää työmarkkinoille paluun tukemiseksi tilanteessa, jossa henkilö on ollut poissa työmarkkinoilta joko työttömyyden tai muiden syiden, esimerkiksi perhevapaan, vuoksi. Työkokeilun avulla työnantaja ja työ- ja elinkeinotoimisto voivat arvioida, ovatko henkilön osaaminen ja yleiset työelämävalmiudet ajan tasalla vai tarvitaanko työmarkkinoille sijoittumiseksi tukea.

Työkokeilun järjestäjänä voi olla yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö tai valtion virasto taikka laitos. Työkokeilun järjestäjänä ei voi toimia työnantaja, johon henkilöasiakas on työsuhteessa työkokeilusopimusta tehtäessä. Työkokeilun kesto on enintään 12 kuukautta. Työkokeilu ei voi kuitenkaan kestää samalla työkokeilun järjestäjällä kuutta kuukautta pidempään. Poikkeuksena on kunta, jossa työkokeilu voi kestää enintään kuusi kuukautta samoissa tehtävissä. Työkokeilun enimmäiskeston laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on ollut yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta tai kun alle 25-vuotias on ollut enimmäiskeston täytyttyä yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään kolme kuukautta.

Työkokeilun järjestämiselle on asetettu joitakin rajoituksia. Henkilöasiakasta ei voida ohjata työkokeiluun, jos työkokeilusta aiheutuisi sen järjestäjälle sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua. Jos kysymys on tehtävistä, joiden suorittamiseksi työkokeilun järjestäjä edellyttää yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 6 §:ssä tarkoitetun huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämistä tai tehtävistä, joissa edellytetään lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) mukaisesti rikostaustatarkistamista, työkokeilua ei järjestetä, jos henkilöasiakas ei halua esittää huumausainetestiä koskevaa todistusta tai rikostaustatodistusta. Henkilöasiakasta ei ohjata työkokeiluun myöskään silloin, jos edellisen yhdenjaksoisesti kuusi kuukautta kestäneen työkokeilujakson päättymisestä on alle kaksi viikkoa, ellei henkilöasiakas itse toisin pyydä.

Työ- ja elinkeinotoimisto, työkokeilun järjestäjä ja henkilöasiakas tekevät työkokeilusta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen. Sopimuksesta tulee käydä ilmi työkokeilun tavoitteet, työkokeilun suoritusaika ja -paikka, päivittäinen ja viikoittainen kesto ja ajoittuminen, tehtävät, joita työkokeiluun osallistuva suorittaa työkokeilun aikana, työkokeiluun osallistuvan ohjauksesta ja valvonnasta työpaikalla vastaava henkilö sekä työttömyysetuuden maksaja, jolle työkokeilun järjestäjän on ilmoitettava poissaoloista. Työkokeilun päivittäinen kesto voi olla 4–8 tuntia ja kokeilua voidaan järjestää enintään viitenä päivänä viikossa.

Työkokeilua koskevaan sopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan työkokeilun järjestäjän tulee työkokeilun päätyttyä antaa työ- ja elinkeinotoimistolle arvio henkilöasiakkaan soveltuvuudesta työhön, ammattiin tai alalle sekä työelämävalmiuksien ja osaamisen kehittämistarpeista, jos työkokeilu on järjestetty työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Työ- ja elinkeinotoimisto voi lisäksi asettaa sopimuksessa työkokeilun järjestäjälle työkokeilun toteuttamisen tai

siihen osallistuvan kannalta tarpeellisia ehtoja. Sopimuksen osapuolena oleva työkokeilun järjestäjä ei voi siirtää sopimuksesta johtuvia velvoitteita muulle taholle. Työkokeilun järjestäjän on ilmoitettava työkokeiluun osallistuvan henkilöasiakkaan nimi sekä työkokeilusopimusta koskevat tiedot luottamusmiehelle tai muulle henkilölle, joka edustaa työkokeilun järjestäjän palveluksessa olevia työntekijöitä.

Työkokeiluun osallistuva ei ole työsuhteessa työkokeilun järjestäjään eikä työ- ja elinkeinotoimistoon. Työkokeiluun osallistuvaan sovelletaan kuitenkin eräitä työelämässä sovellettavia lakeja, jolloin työkokeilun järjestäjä rinnastetaan työnantajaan ja työkokeiluun osallistuva työntekijään. Sovellettaviksi tulevat naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettu laki (609/1986), yhdenvertaisuuslaki (1325/2014), eräät yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännökset sekä työaikalain (872/2019) 24 §:n säännökset päivittäisistä lepoajoista ja 30 §:n säännökset työvuoroluettelosta. Työkokeilun järjestäjä vastaa työkokeiluun osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (738/2002) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993) säädetään.

Työ- ja elinkeinoministeriö järjestää kokeiluun osallistuville ryhmävastuuvakuutuksen. Kokeilussa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvaus valtion varoista vastaavin perustein kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista, jollei henkilöasiakkaalla ole oikeutta vähintään vastaavan suuruiseen korvaukseen muun lain nojalla. Valtiokonttori käsittelee korvauksen suorittamista valtion varoista koskevan asian.

Jos henkilöasiakas on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi kokeilupäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, etteivät kokeilulle asetetut tavoitteet täyty, työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen koulutuskokeilun keskeyttämisestä tai työkokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta. Kokeilun järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan poissaoloista työ- ja elinkeinotoimistolle. Työ- ja elinkeinotoimisto voi keskeyttää koulutuskokeilun myös muusta painavasta syystä vastaavasti kuin valmennuksenkin. Työ- ja elinkeinotoimistolla ja työkokeilun järjestäjällä on oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Sopimuksen purkaminen ei kuitenkaan saa perustua laissa kiellettyyn syrjintäperusteeseen tai muuhun epäasialliseen syyhyn. Myös työkokeiluun osallistuva voi purkaa sopimuksen, vaikka siitä ei erikseen säädetä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla järjestettävää työkokeilua on arvioitu asiakkaiden, työkokeilupaikkojen ja työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden näkökulmista työ- ja elinkeinoministeriön tilaamassa tutkimuksessa⁶. Tutkimuksen tulosten perusteella työkokeilu on pääosin hyvin toimiva palvelu, joka työllistää ja ohjaa opintoihin asiakkaita verrokkejaan paremmin. Työkokeilu on osoittautunut toimivaksi ja tehokkaaksi keinoksi auttaa etenkin nuoria ohjautumaan opintoihin ja työuralle, kun ammatillinen koulutus ja suunta puuttuvat. Työkokeilun avulla voidaan myös palauttaa työelämästä syrjässä olleita ihmisiä takaisin työelämään. Työkokeilun kustannukset työhallinnolle ovat varsin alhaiset ja työkokeilun hyöty julkiselle taloudelle ja muulle yhteiskunnalle ylittää selvästi sen kustannukset. Tutkimuksen

⁶ Mayer Minna, Eskelinen Juha, Laasonen Valtteri, Nyman Juho, Valtakari Mikko, Ranta Tommi, Yli-Koski Maria: Työkokeilu TE-toimiston palveluna Asiakkaiden, työkokeilupaikkojen ja TE-toimiston asiantuntijoiden kokemuksia työkokeilusta, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työelämä 2019:16, <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-404-4>.

johtopäätöksissä todetaan, että työkokeilu on varsin kustannustehokas palvelu, jota kannattaa jatkaa tulevaisuudessakin.

Työnvälitystilastojen mukaan vuoden 2021 aikana työkokeiluun osallistui noin 23 500 asiakasta. Työkokeilujen keskimääräinen kesto vuonna 2021 oli noin 9 viikkoa. Koulutuskokeiluun osallistui vuoden 2021 aikana koko maassa vain 480 asiakasta.

2.1.9 Työvoimakoulutus

Työvoimakoulutuksella parannetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka ja heidän valmiuksiaan toimia yrittäjänä sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä. Työvoimakoulutusta järjestetään sekä ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen hankkimana koulutuksena että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuusrahoitteisena koulutuksena.

ELY-keskus tai työ- ja elinkeinotoimisto voi hankkia työvoimakoulutuksena ammatillisesti suuntautunutta koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen, sekä yrittäjyyskoulutusta ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain 20 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta, lukuun ottamatta luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Väliaikaisesti ajalla 1.1.2021–30.6.2022 voimassa olevan lain (1139/2020) mukaan tietyin edellytyksin työvoimakoulutuksena voidaan hankkia myös korkeakoulututkintoon johtavia opintoja.

Käytännössä ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen hankkimana työvoimakoulutuksena toteutetaan jatko- ja täydennyskoulutusta, lyhytkestoista lupatyypistä koulutusta sekä yrittäjyyskoulutusta. Ammatillisesti suuntautuneeseen työvoimakoulutukseen voidaan sisällyttää tarpeellisessa laajuudessa yleissivistäviä opintoja sekä esimerkiksi kielikoulutusta ja tietotekniikan opintoja. Tämä on tarkoituksenmukaista niiden henkilöasiakkaiden osalta, joilta puuttuu peruskoulun päättötodistus tai aiempi ammatillinen koulutus kokonaan tai joiden opintomenestys on ollut heikkoa. Lisäksi koulutusohjelmiin voidaan tarpeen mukaan sisällyttää esimerkiksi työnhakuvalmennusta, kielikoulutusta tai yrittäjyyteen ohjaavia sisältöjä sekä yksilöllisesti mitoitettuja tuki- ja ohjauspalveluja. Valtaosaan koulutuksista sisältyy työpaikalla tapahtuvaa oppimista.

Vastuu työvoimakoulutuksen hankinnoista kuuluu ELY-keskuksille. Hankintasuunnitelmaa tehdessään ELY-keskus tekee tiivistä yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. ELY-keskus ennakoii alueellisia koulutustarpeita ja laajempia osaamisen kehittämistarpeita myös yhteistyössä elinkeinoelämän järjestöjen, kuntien, oppilaitosten ja muiden tahojen kanssa. Lisäksi hankintasuunnitelmaa tehtäessä hyödynnetään käytettävissä olevaa tutkimustietoa, tilastotietoja ja seurantatietoja aiemmin toteutuneista koulutuksista sekä otetaan huomioon myös valtakunnallisia näkökohtia koulutustarpeista.

Työvoimakoulutukset hankitaan tarjouskilpailun perusteella noudattaen julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa säädettyjä menettelytapoja. Hankintayksiköt hyödyntävät julkisissa hankinnoissa sähköisiä järjestelmiä. Avoimet tarjouspyynnöt näkyvät Hanki-tarjouspalvelussa, jonka kautta palveluntarjoajat voivat jättää tarjouksensa sähköisesti. Kaikki hankintalaissa määritellyn kansallisen kynnyksarvon ylittävät hankinnat ja niiden tarjouspyynnöt julkaistaan lisäksi julkisten hankintojen sähköisessä ilmoituskanavassa HILMAssa, jossa on myös ennakkotietoa tulevasta ELY-keskuksen hankinnoista. Kilpailutuksessa voidaan hankkia myös isompia puitesopimusmuotoisia hankintakokonaisuuksia, jotka pitävät sisällään

monia joustavia osioita työmarkkinoiden ja henkilöasiakkaiden tarpeiden mukaan. Tämän lisäksi ELY-keskus tekee yksittäisiä koulutushankintoja aina tilanteen ja tarpeiden mukaan. Osa hankinnoista voidaan tehdä suoramarkkinoina ilman kilpailutusta, jos hankintalaissa säädetyt suoramarkkinoinnin edellytykset täyttyvät.

ELY-keskukset ja työ- ja elinkeinotoimistot voivat hankkia työvoimakoulutusta myös yhdessä työnantajan, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantajan tai yrittäjyyssoikeudet luovuttavan yrityksen kanssa siten, että tämä osallistuu koulutuksen rahoittamiseen. Edellä tarkoitettua yhteishankintakoulutusta järjestetään määrätyn työnantajan palvelukseen tuleville tai palveluksessa oleville työntekijöille taikka vuokratyöntekijöille sekä sellaiselle yrittäjäksi aikovalle, jolla olisi harvalukuisia toimeksiantajia tai jonka on tarkoitus harjoittaa yritystoimintaa hankkimalla yrittäjyyssoikeudet toiselta yritykseltä. Jos työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettu yrittäjä osallistuu yhteishankintakoulutukseen, valtion rahoittama osuus yrittäjän koulutuksesta on de minimis -tukea. Jos koulutus toteutetaan yhdessä elinkeinotoimintaa harjoittavan työnantajan kanssa siten, että koulutukseen osallistuu työnantajan tehtävissä työskenteleviä henkilöitä ja koulutuksen tavoitteena on, että työntekijät jatkavat työnantajan tehtävissä koulutuksen jälkeen, valtion rahoittama osuus koulutuksesta on valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaista tukea.

Yhteishankintakoulutus on tuoteistettu kolmeksi eri tuotteeksi, jotka ovat RekryKoulutus, TäsmäKoulutus ja MuutosKoulutus. RekryKoulutus on tarkoitettu tilanteeseen, jossa työnantaja tai usean työnantajan ryhmä tarvitsee uusia ammattitaitoisia työntekijöitä, eikä heitä ole tarjolla työnhakijoina tai lähiaikoina valmistuvina opiskelijoina. TäsmäKoulutus on tarkoitettu tilanteeseen, jossa yrityksessä tapahtuvat teknologiset tai toiminnalliset muutokset edellyttävät yrittäjän tai työntekijöiden osaamisen perusteellisempaa päivittämistä. MuutosKoulutus on tarkoitettu tilanteeseen, jossa yritys joutuu tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanomaan henkilöstöä tai henkilöstöä lomautetaan toistaiseksi ja paluu aiempaan työhön on epävarmaa. MuutosKoulutuksella autetaan irtisanottuja työntekijöitä löytämään uusi ammatti tai työpaikka. Koulutuksia voidaan myös yhdistää. Vaihtovalmennuksessa toteutetaan samanaikaisesti Rekry- ja TäsmäKoulutusta. ELY-keskukset toteuttavat lisäksi yhteishankinnan palvelutuotteisiin perustuvaa ammatillista kielikoulutusta valtakunnallisesti Työpaikkasuomi ja -ruotsi -palvelutuotteina.

RekryKoulutuksessa työnantajan maksuosuus on 30 prosenttia ja TE-hallinnon hankintayksikön maksuosuus 70 prosenttia hankintasopimuksen mukaisesta kokonaishinnasta ilman arvonlisäveroa. MuutosKoulutuksessa työnantajan maksuosuus on 20 prosenttia ja hankintayksikön maksuosuus 80 prosenttia hankintasopimuksen mukaisesta kokonaishinnasta ilman arvonlisäveroa. TäsmäKoulutuksessa työnantajan maksuosuus on 30–50 prosenttia hankinnan kokonaishinnasta ilman arvonlisäveroa. Työnantajan maksuosuuteen vaikuttaa yrityskoko seuraavan mallin mukaisesti:

	Työnantajan maksuosuus	TE-hallinnon hankintayksikön maksuosuus
Pieni yritys/työnantaja (enintään 49 työntekijää ja vuosiliikevaihto tai taseen	30 %	70 %

loppusumma enintään 10 M€)		
Keskisuuri yritys/työnantaja (50–249 työntekijää ja vuosiliikevaihto enintään 50 M€ tai taseen loppusumma enintään 43 M€)	40 %	60 %
Suuri yritys/työnantaja (vähintään 250 työntekijää ja vuosiliikevaihto yli 50 M€ tai taseen loppusumma yli 43 M€)	50 %	50 %

ELY-keskus tekee hankintasopimuksen koulutuksen tarjoajan kanssa. Yhteishankinnoissa sopimusosapuolena on myös työnantaja, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantaja tai yrittäjyys oikeudet luovuttava yritys. Työ- ja elinkeinotoimisto seuraa koulutuksen toteutusta. Mahdolliset toteutuksen muutokset hoidetaan yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa.

Työvoimakoulutuksena toteutettava kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on kehittää kielitaitoa sekä työelämässä ja koulutuksessa tarvittavia valmiuksia ja tukea nopeita siirtymiä ammatillisesti suuntautuneeseen koulutukseen ja työmarkkinoille. Työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa asiakkaan etenemisnopeudeltaan sopivaan kotoutumiskoulutukseen perustuen laadittuun alkukartoitukseen ja siihen sisältyvään useimmiten ulkopuoliselta taholta hankittuun kielitaidon lähtötason ja opiskeluvalmiuksien arviointiin.

Kotoutumiskoulutuksen toteuttamista ovat ohjanneet Opetushallituksen laatimat Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallituksen määräys 1/011/2012). Opetussuunnitelman perusteet päivitettiin vuoden 2022 alussa, ja uusia kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita sovelletaan 1.8.2022 jälkeen alkavissa koulutuksissa (OPH-649-2022).

Kotoutumiskoulutuksen keskeisiä sisältöjä ovat suomen tai ruotsin kielen ja työelämä- ja yhteiskuntataitojen opetus, kulttuuristen ja elämänhallintaan liittyvien valmiuksien kehittäminen sekä uraohjaus ja ammatillisten suunnitelmien laatiminen. Kotoutumislaisissa kotoutumiskoulutuksen kielelliseksi tavoitteeksi on asetettu toimiva peruskielitaito (B1.1). Useimmiten koulutus on kestoltaan noin vuoden mittainen koostuen 2–5 moduulista. Kotoutumiskoulutukseen voidaan sisällyttää myös lyhytkestoista luku- ja kirjoitustaidon opetusta niille henkilöille, jotka ovat luku- ja kirjoitustaitoisia omalla äidinkielellään, mutta eivät hallitse länsimaisia aakkosia. Koulutuskokonaisuuteen sisältyy myös ammatillisesti suuntautuneita opetussisältöjä sekä työpaikalla tapahtuvaa oppimista.

ELY-keskukset vastaavat työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen suunnittelusta, hankinnasta ja seurannasta omilla toimialueillaan. Koulutuksen järjestäjänä on sekä

yksityisiä palveluntuottajia että oppilaitoksia. Lisäksi muutamat ELY-alueet hankkivat yhteistyössä esimerkiksi kotoutumiskoulutuksen verkkototeutusta, jolla on voitu vastata tiettyjen asiakasryhmien, kuten korkeasti koulutettujen ja ruotsinkielisten asiakkaiden, koulutustarpeisiin yliajallisesti.

Kotoutumiskoulutuksen tarjonnassa on alueellisia ja paikallisia eroja. Kotoutumiskoulutuksen kohderyhmä on hyvin heterogeeninen ja asiakasmäärissä on merkittävää vaihtelua eri alueiden välillä. Asiakastarpeet voivat myös muuttua nopeasti esim. pienemmän paikkakunnan vastaanottaessa kiintiöpakolaisryhmän, mikä edellyttää koulutukselta joustavuutta. Erityisesti pääkaupunkiseudulla on pystytty pysyviin asiakasvolyymeihin perustuen hankkimaan erilaisille asiakassegmenteille kohdennettuja kotoutumiskoulutuksia. Myös muilla alueilla erilaisten kohderyhmien huomioimista koulutushankinnoissa on lisätty, mutta yksityiskohtainen koulutusryhmien segmentointi on haastavaa maahanmuuttajien vähäisen määrän ja vaihtelevien tarpeiden vuoksi. Kotoutumiskoulutuksen saavutettavuuden parantamiseksi myös verkkokoulutusten hyödyntämistä on lisätty.

Kotoutumiskoulutuksen työelämälähtöisyyttä on lisätty viime vuosina muun muassa koulutuksen toteuttamisen tueksi laadittujen uusien ammatillisesti painotettujen toteutusmallien avulla. Opiskelijoiden sujuvien jatkokoulutusten ja työllisyyden edistämisen näkökulmasta keskeistä on toimiva ohjaus sekä kotoutumiskoulutuksen tiivis kytkös muuhun paikallis- ja aluetason koulutus- ja palvelutarjontaan ja työmarkkinoihin. Toistaiseksi esimerkiksi yleisiä TE-palveluita on hyödynnetty suhteellisen vähän kotoutumisen alkuvaiheessa maahanmuuttajien työllisyyden edistämiseksi. Työ- ja elinkeinotoimistoille suunnatun kyselyn mukaan kotoutujia-asiakkaita ei myöskään huomioida erityisenä ryhmänä työnantajayhteistyössä tai työ- ja elinkeinotoimistojen tekemissä yhteydenotoissa yrityksiin.

Valtionosuusrahoituksella toteutettava työvoimakoulutus

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksella toteutetaan toisen asteen ammatilliseen tutkintoon (ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto, erikoisammattitutkinto) tai sellaisen osaan johtavaa työvoimakoulutusta. Ammatillisten tutkintojen ja tutkinnon osien lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisena työvoimakoulutuksena on mahdollista toteuttaa valmentavia koulutuksia ja muuta ammatillista osaamista syventävää koulutusta, kuten jatko- ja täydennyskoulutusta. Työvoimakoulutusta ei voida kuitenkaan toteuttaa oppisopimuskoulutuksena.

Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämässä ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvassa voidaan määrätä työvoimakoulutuksen tehtävästä ja ainoastaan nämä järjestäjät voivat saada valtionosuusrahoitusta työvoimakoulutuksen järjestämiseen. Työvoimakoulutukseen kohdennettava resurssi vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa ja edelleen koulutuksen järjestäjille annettavassa suoritepäätöksessä. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on velvollisuus kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä järjestämisluvassa määrättävän työvoimakoulutuksen tehtävän myöntämisen yhteydessä. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö kuulee työ- ja elinkeinoministeriötä suoritepäätösten valmistelussa. Kuulemisella halutaan varmistaa, että työ- ja elinkeinopoliittiset sekä -strategiset näkökohdat tulevat huomioon otetuiksi työvoimakoulutuksen järjestämisluvien sekä suoritteiden myöntämisen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjän tulee työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimiston sekä ELY-keskuksen kanssa. Työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevat keskustelut jär-

jestetään ELY-keskuksen kutsusta. Keskusteluissa voidaan hyödyntää molempien tahojen seuranta- ja ennakoititietoja, ja keskustelujen tavoitteena on varmistaa, että työvoimakoulutus suunnataan alueen työmarkkinoiden ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakkaiden tarpeisiin. Säännöllinen vuoropuhelu mahdollistaa myös resurssien uudelleen suuntaamisen joustavasti vuoden aikana alueen akuuteissa tarpeissa. Koulutuksen järjestäjä sopii tarkemmin koulutuksen järjestämisestä ja opiskelijavalinnasta työ- ja elinkeinotoimiston kanssa.

Pohjoiskalotin koulutussäätiö järjestää työvoimakoulutusta Suomen, Norjan ja Ruotsin välisen valtiosopimuksen nojalla maiden pohjoisimpien osien työmarkkinoiden tarpeisiin. Pohjoiskalotin koulutussäätiön toteuttama työvoimakoulutus on pääsääntöisesti ammatillista tutkintokoulutusta, jota rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta. Koulutuksen järjestäjällä on oikeus järjestää opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä määrättyjä tutkintoja ja koulutuksia valtiosopimuksen perusteella. Valtiosopimus tehdään neljän vuoden sykleissä ja nykyinen sopimus on voimassa vuoden 2023 loppuun. Voimassa olevassa sopimuksessa Suomi on sitoutunut rahoittamaan Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä vuosittain noin 80, Norja 60 ja Ruotsi 145 koulutuspaikkaa.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta ja koulutukseen osallistuvan oikeudet ja velvollisuudet

ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen hankkiman työvoimakoulutuksen ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta kuuluu työ- ja elinkeinotoimistolle. Opiskelijavalinnasta päättää koulutuksen hankintasopimuksessa nimetty tai valtiosuusrahoitetun työvoimakoulutuksen vastuulliseksi tahoksi nimetty työ- ja elinkeinotoimisto. Pohjoiskalotin järjestämään työvoimakoulutukseen opiskelijavalinnat tekee Lapin työ- ja elinkeinotoimisto.

Työvoimakoulutuksen opiskelijaksi voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutus-tarve. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestettyyn työvoimakoulutukseen sovelletaan lisäksi kyseessä olevaa koulutusta koskevia opetushallinnon säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista ja edellytyksistä, kelpoisuudesta opintoihin, esteettömyydestä sekä opiskelijaksi ottamiseen ja opiskelijavalintaan liittyvästä tiedonsaannista. Valittavan henkilön on täytettävä myös mahdolliset koulutuksen hakuilmoituksessa kerrotut koulutusohjelmakohtaiset erityisvaatimukset.

Koulutukseen valittavan henkilön ei tarvitse olla työtön eikä työnhakija, vaan koulutukseen voidaan valita myös työssä olevia. Koulutukset ovat haettavana sähköisessä tietojärjestelmässä ja niihin haetaan sähköisellä hakulomakkeella tai paperilomakkeella, mikäli sähköisen hakulomakkeen käyttö ei ole mahdollista. Opiskelijavalinnat tehdään valintaryhmässä, jossa ovat edustettuina työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijat sekä koulutuksen toteuttajatahon edustajat. Valintaryhmä voi käyttää myös ulkopuolisia asiantuntijoita. Opiskelijavalinnoissa voidaan käyttää tukena monipuolisia valintamenettelyjä ja testauksia sekä otetaan huomioon mahdolliset alakohtaiset säädökset ja määräykset soveltuvuusvaatimuksista. Lisäksi yhteishankintakoulutuksissa opiskelijavalintaan osallistuu koulutuksen hankintaan osallistuvan työnantajan edustaja. Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintatilaisuudet ja valintamenettelyyn liittyvät soveltuvuuskokeet ovat työvoimakoulutukseen hakeutuvalla maksuttomia.

Opiskelijalla on oikeus saada koulutus- tai opetussuunnitelman mukaista opetusta ja oikeus suorittaa opintoja työvoimakoulutuksen keston ajan. Opiskelijan tulee osallistua säännöllisesti opetukseen ja edetä opinnoissaan koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla. Jos opiskelija ei etene opinnoissaan tai hän on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi koulutuspäivää, opiskelijavalinnasta päättänyt työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen koulutuksen keskeyttämisestä. Koulutuspalvelun tuottaja on velvollinen ilmoittamaan koulutuksen keskeyttämisperusteiden täyttymisestä opiskelijavalinnasta päättäneelle työ- ja elinkeinotoimistolle. Ennen päätöksen tekemistä työ- ja elinkeinotoimiston on varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuuluksi. Päätöksestä on viipymättä ilmoitettava opiskelijalle.

Työvoimakoulutukseen sovelletaan eräitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä, joilla turvataan koulutukseen osallistuvan oikeusasemaa. Sovellettaviksi tulevat esimerkiksi säännökset oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, säännökset kurinpidosta ja häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta.

Työnvälitystilastojen mukaan työvoimakoulutuksessa aloitti vuonna 2021 noin 49 000 asiakasta. Keskimääräinen päättäneiden koulutuksien kesto oli 260 päivää. Alkaneista koulutuksista 33 074 oli ELY-keskusten hankkimaa ammatillista lisä- tai täydennyskoulutusta ja 15 717 oli valtionosuusrahoitteista järjestämisluvalla toteutettua koulutusta eli VOS-työvoimakoulutusta. Vuonna 2021 ELY-keskusten hankkimassa ammatillisessa lisä- tai täydennyskoulutuksessa oli noin 32 000 työnhakijaa ja VOS-työvoimakoulutuksessa 21 000 työnhakijaa⁷. ELY-keskusten hankkimaa ammatillista lisä- ja täydennyskoulutusta hankittiin yhteensä noin 2,6 miljoonaa opiskelijatyöpäivää. Työvoimakoulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen osallistui vuoden 2021 aikana noin 15 000 opiskelijaa, joista noin puolet oli Uudeltamaalta. Hankitun kotoutumiskoulutuksen osuus opiskelijatyöpäivistä oli noin 1,5 miljoonaa opiskelijatyöpäivää.

2.1.10 Muutosturvakoulutus

Muutosturvakoulutuksen tarkoituksena on tukea työstään tuotannollisella tai taloudellisella perusteella irtisanottujen 55 vuotta täyttäneiden henkilöiden nopeaa uudelleen työllistymistä parantamalla heidän ammatillista osaamistaan tai yrittäjävalmiuksiaan. Muutosturvakoulutusta järjestetään tuotannollisella tai taloudellisella perusteella irtisanotulle 55 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka on ollut yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää kestävin keskeytyksin irtisanoneen työnantajan palveluksessa vähintään viisi vuotta ja joka on 60 päivän kuluessa irtisanomispäivästä rekisteröitynyt työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistossa. 60 päivän aikarajasta voidaan kuitenkin joustaa, mikäli henkilöllä on painava syy sille, ettei hän ole rekisteröitynyt työnhakijaksi vaaditussa ajassa. Tällainen syy voi olla esimerkiksi se, että työnantaja ei ole täyttänyt muutosturva-oikeutta koskevaa informointivelvollisuuttaan, tai että irtisanotun henkilön terveydellinen tila on niin vaikea, että hän ei ole kyennyt rekisteröitymään määräajassa.

Muutosturvakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tulee olla ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, joka edistää irtisanotun henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Muutosturvakoulutuksena voidaan järjestää esimerkiksi ammatillisesti suuntau-

⁷ Alkaneiden työvoimakoulutusten määrä eroaa vuoden aikana työvoimakoulutuksessa olleista merkittävästi, sillä työnhakija-asiakas saattaa osallistua useampaan koulutukseen (koskee erityisesti kotoutumiskoulutuksia) vuoden aikana.

tunutta toisen tai korkea-asteen jatko- ja täydennyskoulutusta, joka ei johda tutkintoon tai sellaisen osaan. Koulutus voi myös olla muuta lyhytkestoista täydennyskoulutusta tai esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen tai ammattialalle valmentavaa henkilön tarpeita vastaavaa ja hänen valmiuksiensa perusteella soveltuvaa koulutusta, jonka arvioidaan edistävän henkilön uudelleen työllistymistä. Muutosturvakoulutuksena voidaan myös järjestää esimerkiksi yrittäjyyteen tähtäävää koulutusta tai valmennusta henkilölle, jolla on kiinnostusta ja valmiuksia perustaa oma yritys.

Muutosturvakoulutuksen enimmäiskesto on kuusi kuukautta. Koulutus tai opintokokonaisuus voi olla yhdenjaksoinen tai koostua useammasta eri jaksosta, jotka voivat olla myös eri koulutusorganisaatioiden tai palveluntuottajien tarjoamia, kunhan ne muodostavat mielekkään ja laissa säädettyjä tavoitteita toteuttavan kokonaisuuden. Useammasta jaksosta koostuvan muutosturvakoulutuksen on oltava suoritettavissa yhteensä kuuden kuukauden pituisen ajanjakson sisällä. Käytännössä koulutus voi siis koostua esimerkiksi kahdesta neljän kuukauden pituisesta jaksosta, jotka suoritetaan kokonaan tai osin samanaikaisesti siten, että jaksot suoritetaan enintään kuuden kuukauden pituisella ajanjaksolla.

Muutosturvakoulutuksen arvo voi vastata enintään irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa. KEHA-keskus määrittelee koulutuksen enimmäisarvon tulorekisteristä saatavien palkkatietojen perusteella työ- ja elinkeinotoimiston pyynnöstä. Muutosturvakoulutus on osallistujalle maksuton, joten esimerkiksi mahdolliset koulutukseen kuuluvat oppimateriaalit sisällytetään koulutuksen hankintahintaan. Lähtökohta on, että muutosturvakoulutus on aloitettava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Koulutus voi perustelusta syystä alkaa myöhemminkin, mutta kuitenkin aina niin, että koulutuksen viimeinen jakso alkaa viimeistään 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Perusteltu syy voi olla esimerkiksi se, että irtisanotulle henkilölle soveltuvaa koulutusta ei ole saatavilla kolmen kuukauden määräajassa, tai että viranomaisella ei ole hankintamenettelystä johtuvista syistä voinut järjestää koulutusta määräajassa. Muutosturvakoulutukseen osallistuminen on siihen oikeutetulle henkilölle vapaaehtoista. Muutosturvakoulutukseen osallistuminen ei estä muiden julkisten työvoimapolvelujen tarjoamista työnhakijalle. Irtisanottu henkilö ei voi luopua oikeudestaan muutosturvakoulutukseen, vaan oikeus säilyy niin kauan kuin koulutuksen järjestämisen edellytykset täyttyvät. Muutosturvakoulutuksesta sovitaan työllistymissuunnitelmassa. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa päätöksen oikeudesta muutosturvakoulutukseen työnhakijan ilmaistua kiinnostuksensa osallistua muutosturvakoulutukseen. Myönteiseen päätökseen kirjataan työnhakijan oikeus muutosturvakoulutukseen, koulutuksen enimmäisarvo ja päivämäärä, jolloin koulutus on viimeistään aloitettava. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa lisäksi muutosturva-oikeutta koskevan lausunnon työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle jokaisesta muutosturvaan oikeutetusta henkilöstä.

Työ- ja elinkeinotoimisto tai ELY-keskus hankkii muutosturvakoulutuksen. KEHA-keskus maksaa hankitut ja toteutuneet muutosturvakoulutukset palveluntuottajille ja laskuttaa Työllisyysrahastoa neljännesvuosittain toteutuneiden kustannusten mukaisesti.

2.1.11 Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

Tukemalla työnhakijan omaehtoista opiskelua työttömyysetuudella on tarkoitus parantaa aikuisten ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka sekä turvata ammattitaitoisen työvoiman saantia. Omaehtoisessa opiskelussa työnhakija hakeutuu itse haluamaansa

opiskelupaikkaan. Opintojen on kuitenkin täytettävä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvussa säädetty opintoja koskevat edellytykset. Työ- ja elinkeinotoimisto ei osallistu esimerkiksi opiskelijavalintaan tai opinnoista aiheutuviin kustannuksiin.

Opiskelun tukeminen työttömyysetuudella edellyttää, että työnhakija on täyttänyt 25 vuotta ja opiskelu on työttömyysturvalla tarkoitettulla tavalla päätoimista. Edellä mainittujen seikkojen ratkaisemisen lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto arvioi, onko työnhakijalla koulutustarvetta ja onko omaehtoisen opiskelun tukeminen työvoimapoliittisesti tarkoituksenmukaisin keino parantaa työnhakijan ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikkansa. Opiskelun tulee työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan parantaa olennaisesti työnhakijan mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Jos työnhakija on opiskellut samoja opintoja aiemmin, opiskelun tukeminen edellyttää lähtökohtaisesti, että opinnot ovat olleet keskeytyneenä vähintään vuoden. Edellä mainittujen edellytysten ratkaiseminen edellyttää sekä työnhakijan tilanteen että kyseessä olevan ammattialan työllisyystilanteen tuntemusta, sekä alueellisesti että valtakunnallisesti.

Jos työnhakijan omaehtoista opiskelua tuetaan työttömyysetuudella, tukemisesta sovitaan työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. Viimeistään opintojen alkaessa työnhakijan on esitettävä työ- ja elinkeinotoimistolle oppilaitoksen antama todistus opiskelijaksi hyväksymisestä ja opintojen aikaisista lomajaksoista. Tämän jälkeen työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyysetuuden maksajalle sitovan työvoimapoliittisen lausunnon opiskelun tukemiseksi maksettavasta työttömyysetuudesta. Myös oppilaitokselle ilmoitetaan, että kyseessä olevan henkilön opiskelua tuetaan työttömyysetuudella.

Opintojen muodostama kokonaisuutta voidaan tukea pääsääntöisesti enintään 24 kuukauden ajan. Jos opintojen tavoitteena on perusopetuksen oppimäärän suorittaminen, opintojen muodostama kokonaisuutta voidaan kuitenkin tukea enintään 48 kuukauden ajan. Tukiakaa ei voida pidentää, mutta työnhakija voi ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle keskeyttävänsä opiskelun työttömyysetuudella tuettuna. Tukemisen enimmäisaika ei kulu keskeytysaikana.

Opiskelun tukemiseksi maksettavan työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä on, että työnhakija etenee opinnoissaan. Korkeakouluopintojen katsotaan etenevän riittävästi, jos työnhakija saa tuettavaan opintokokonaisuuteen kuuluvia opintosuorituksia keskimäärin viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muiden opintojen osalta edellytetään, että opinnot etenevät koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla. Työ- ja elinkeinotoimisto seuraa työnhakijan opintojen etenemistä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla. Käytännössä työnhakija voidaan esimerkiksi velvoittaa ilmoittamaan väliaikatie-toja opintojen etenemisestä työ- ja elinkeinotoimiston verkkopalvelun kautta.

Oppilaitoksen on tarvittaessa ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle työnhakijan opintojen etenemisestä ja seikoista, jotka voivat johtaa opiskelun tukemiseksi maksettavan työttömyysetuuden lakkaamiseen. Oikeus työttömyysetuuteen lakkaa, jos työnhakija ei etene opinnoissaan riittävästi tai laiminlyö ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle opintojen etenemisestä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla. Opiskelun tukeminen voi lakata myös työnhakijan poissaolojen takia. Toimivalta asian ratkaisemiseen on työ- ja elinkeinotoimistolla, joka kuulee työnhakijaa ja antaa työttömyysetuuden maksajalle asiaa koskevan sitovan työvoimapoliittisen lausunnon.

Kotoutuja-asiakkaiden omaehtoisen opiskelun tukemisesta työttömyysetuudella säädetään kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa. Kotoutuslain mukaan maahanmuuttajalla, joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysetuuteen kotoutuslaissa ja työttömyysturvalaissa säädettyin edellytyksin. Omaehtoisen opiskelun tukeminen työttömyysetuudella edellyttää, että maahanmuuttajalla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve ja toimisto arvioi, että omaehtoinen opiskelu tukee maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä. Opiskelusta tulee sopia kotoutumissuunnitelmassa, ja kyse tulee olla suomen tai ruotsin kielen opiskelusta taikka opiskelusta, joka tapahtuu pääasiassa suomen tai ruotsin kielellä. Merkittävimmät erot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyihin opiskelun tukemisen edellytyksiin liittyvät siihen, ettei tuettavan opiskelun tarvitse olla päätoimista. Tämä perustuu siihen, että opintojen ohella on tarkoitus järjestää muuta kotoutumista edistävää toimintaa. Myös alle 25-vuotiaan kotoutujan omaehtoista opiskelua voidaan tukea työttömyysetuudella. Kotoutuslain mukainen omaehtoinen opiskelu on velvoittavaa, minkä perusteella opiskelija on oikeutettu kulukorvaukseen.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisina omaehtoisin opintoina voidaan tukea myös luku- ja kirjoitustaidon opetusta, mikä ei ole mahdollista julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla, ellei kyse ole ammatillisesti suuntautuneista kieliopinnoista. Myös sellaisilla maahanmuuttajilla, joiden kotoutumisaika on päättynyt, voi olla puutteita luku- ja kirjoitustaidossa. Tämä estää heidän työllistymistään ja lisää yksilön syrjäytymisriskiä. Edellä mainitun vuoksi olisi tarkoituksenmukaista, että luku- ja kirjoitustaidon opintojen suorittaminen työttömyysetuudella tuettuina omaehtoisina opintoina olisi mahdollista myös muiden kuin kotoutuja-asiakkaiden kohdalla.

2.1.12 Palkkatuki

Palkkatuki on työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu tuki, jonka työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työnantajalle palkkauskustannuksiin. Palkkatuetun työn tarkoituksena on parantaa työttömän työnhakijan ammatillista osaamista ja edistää työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Palkkatukea voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, yhteisölle ja muulle työnantajalle, ei kuitenkaan valtion virastolle tai laitokselle. Yhteisöllä tarkoitetaan muun muassa yrityksiä, yhdistyksiä, säätiöitä ja seurakuntia. ”Muu työnantaja” voi olla esimerkiksi kotitalous, joka toimii työnantajana. Valtion virastolle ja laitokselle voidaan osoittaa määrärahoja työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Määrärahan käyttöön sovelletaan pääosin palkkatukea koskevia säännöksiä.

Palkkatuen myöntämisen yleisenä edellytyksenä on, että työ- ja elinkeinotoimisto arvioi työttömän työnhakijan työttömyyden johtuvan ammatillisen osaamisen puutteista ja että palkkatuetun työ parantaa hänen ammatillista osaamistaan ja mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Jos tuella palkattava on ollut työttömänä välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä yhtäjaksoisesti alle 12 kuukautta, palkkatuen myöntäminen edellyttää lisäksi, että henkilön työttömyys ilman palkkatuen myöntämistä todennäköisesti kestäisi yli 12 kuukautta. Palkkatuki voidaan kuitenkin myöntää, vaikka tuella palkattavan ammatillisessa osaamisessa ei ole puutteita, jos tuella palkattava on täyttänyt 60 vuotta ja ollut yhtäjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä. Palkkatuen myöntäminen vamman tai sairauden perusteella edellyttää, että työ- ja elinkeinotoimisto arvioi vamman tai sairauden olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti alentavan työttömän työnhakijan tuot-

tavuutta tarjolla olevassa työtehtävässä. Työ- ja elinkeinotoimisto voi palkkatukea myöntäessään asettaa tuen saamiselle tuella palkattavan ja tuen tarkoituksen toteuttamisen kannalta tarpeellisia ehtoja.

Palkkatuen myöntämiseen liittyy myös työnantajaa koskevia edellytyksiä. Palkkatuki ei saa vääristää samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua. Palkkatukea ei myönnetä, jos tukea hakeva työnantaja on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja, ellei työ- ja elinkeinotoimisto tuella palkattavaan liittyvistä erityisistä syistä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena. Palkkatukea ei myöskään myönnetä elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle, joka on taloudellisista tai tuotannollisista syistä irtisanonut työntekijän, jos irtisanomisaika on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Palkkatuki voidaan kuitenkin myöntää edellä mainitun estämättä, jos työnantaja on ottanut irtisanotun työntekijän takaisin työsuhteeseen ennen palkkatukihakemuksen tekemistä.

Palkkatukea ei myönnetä, jos työsuhde, jota varten tuki on tarkoitettu, on alkanut ennen kuin tuen myöntämisestä on tehty päätös. Edellä mainitusta pääsäännöstä on kaksi poikkeusta. Palkkatuki voidaan myöntää alkaneen työsuhteen estämättä, jos kyse on uuden palkkatukijakson myöntämisestä samalle työnantajalle ja uusi jakso alkaa välittömästi edellisen palkkatukijakson päätyttyä. Edellytyksenä on, että työnantaja on toimittanut palkkatuen jatkohakemuksen työ- ja elinkeinotoimistolle ennen edellisen tukijakson päättymistä. Palkkatuki voidaan myöntää alkaneen työsuhteen estämättä myös, jos kyse on tuella palkatun siirtymisestä liikkeenluovutuksen, yhteisön sulautumisen tai jakautumisen taikka yhteisöjen yhdistymisen johdosta toisen työnantajan palvelukseen. Liikkeenluovutuksen saajan tai vastaanottavan yhteisön on toimitettava palkkatukihakemus työ- ja elinkeinotoimistolle kuukauden kuluessa tuella palkatun siirtymisestä luovutuksensaajan tai vastaanottavan yhteisön palvelukseen. Palkkatukea ei myönnetä vuorotteluvapaalain (1305/2002) 9 §:ssä tarkoitettun sijaisen palkkaamiseen.

Palkkatuella palkattu työntekijä on mahdollista siirtää toisen työnantajan, käyttäjäyrityksen, tehtäviin. Siirrosta on ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle ennen siirtoa. Siirron edellytyksenä on, ettei työnantaja ole olennaisesti laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai velvollisuuksiaan suorittaa lakisääteisiä maksuja tai veroja. Jos käyttäjäyritys harjoittaa elinkeinotoimintaa, se ei myöskään saa olla irtisanonut työntekijöitään tuotannollisista tai taloudellisista syistä siten, että työntekijän irtisanomisaika on päättynyt siirtämistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Siirto on kuitenkin mahdollinen, jos käyttäjäyritys on ottanut irtisanotun työntekijän takaisin työsuhteeseen ennen siirtoa. Palkkatuen saajan on liitettävä ilmoitukseen käyttäjäyrityksen vakuutus edellytyksen täyttymisestä.

Palkkatuen määrä ja enimmäiskesto määräytyvät tuella palkattavan työttömyyden keston taikka vamman tai sairauden perusteella. Työttömyyden keston perusteella määräytyvä palkkatuen määrä on työnantajalle tuella palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista:

- 1) enintään 30 prosenttia enintään kuuden kuukauden ajan, jos tuella palkattava on ollut työtön alle 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä;
- 2) enintään 40 prosenttia enintään 12 kuukauden ajan, jos tuella palkattava on ollut työtön vähintään 12 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 14 kuukauden aikana;

3) enintään 50 prosenttia enintään 12 kuukauden ajan, jos tuella palkattava on ollut työtön vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana.

Vamman tai sairauden perusteella myönnettävän palkkatuen määrä on 50 prosenttia palkkauskustannuksista koko työsuhteen ajalta. Palkkatuki myönnetään enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan. Käytännössä palkkatuki voi olla pysyvä, jos tuella palkatun tuottavuus on olennaisesti ja pysyvästi alentunut tarjolla olevassa työtehtävässä.

Palkkatuen määrälle on asetettu valtion talousarvioissa enimmäismäärä. Enimmäismäärä on ollut vuodesta 2017 lukien 1 400 euroa kuukaudessa.

Palkkatuen määrään ja keston on säädetty joitakin poikkeuksia. Yhdistys tai säätiö, joka palkkaa vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana työttömänä olleen muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin, voi kattaa palkkatuella palkkauskustannukset kokonaan enintään 65 prosentin työaikaan alan säännöllisestä enimmäistyöajasta. Jos työaika ylittää 65 prosenttia alan säännöllisestä työajasta, työnantaja maksaa itse palkkauskustannukset ylimenevältä osuudelta kokonaan. Edellä tarkoitettu yhdistykselle tai säätiölle maksettavan palkkatuen määrä ei voi ylittää valtion talousarviossa asetettua enimmäismäärää, joka on 1 800 euroa kuukaudessa.

Kunnalla, joka palkkaa työttömän julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työllistämisvelvoitteen perusteella, on oikeus saada palkkatukea 50 prosenttia työllistetyistä aiheutuvista palkkauskustannuksista. Työllistämisvelvoitteen perusteella maksettavalle palkkatuelle ei ole asetettu enimmäismäärää.

Palkkatukea voidaan myöntää enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan, jos tuella palkattava on 60 vuotta täyttänyt ja ollut yhtäjaksoisesti työtön vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä. Edellä mainitussa tilanteessa palkkatuki voi olla käytännössä pysyvä koko työsuhteen ajan. Tukea voidaan myöntää enintään 24 kuukaudeksi myös, jos kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö palkkaa muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin tuella henkilön suunnittelemaan ja järjestämään työttömille työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymistä edistäviä palveluja. Oppisopimuskoulutukseen palkkatukea voidaan myöntää koko sen ajaksi. Edellä mainituissa tilanteissa palkkatuen määrä on ensimmäisten 12 kuukauden jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia työnantajalle tuella palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista.

Sosiaalisille yrityksille voidaan myöntää palkkatukea jonkin verran muista yrityksistä poikkeavin ehdoin. Jos tuella palkattava on ollut työttömänä työnhakijana yhtäjaksoisesti 12 kuukautta tai on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana ja on työttömyyden toistuvuuden ja kokonaiskeston perusteella rinnastettavissa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen työnhakijaan, sosiaaliselle yritykselle myönnettävän palkkatuen määrä voidaan korottaa 50 prosenttiin palkkauskustannuksista. Korotettu palkkatuki ei kuitenkaan voi ylittää 1 300 euroa kuukaudessa. Jos tuella palkattavan vamma tai sairaus alentaa tuottavuutta olennaisesti ja pysyvästi tai pysyväisluonteisesti, palkkatukea voidaan myöntää kerrallaan 24 kuukauden sijasta 36 kuukaudeksi. Jos tuella palkattava on saanut työttömyysetuutta vähintään 500 päivältä työttömyyden perusteella, palkkatukea voidaan myöntää 50 prosenttia palkkauskustannuksista enintään 24 kuukauden ajaksi.

Elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle palkkatuki myönnetään joko valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena tai de minimis -tukena. Palkkatukea ei myönnetä eikä makseta, jos elinkeinotoimintaa harjoittava työnantaja on valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohdassa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys tai jos elinkeinotoimintaa harjoittavaa työnantajaa koskee 1 artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettu Euroopan komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa tuki on julistettu sääntöjen vastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi. Palkkatuki myönnetään valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena, kun tuella palkattava on:

- 1) henkilö, jonka vamma tai sairaus olennaisesti ja pysyvästi tai pysyväisluonteisesti alentaa tuottavuutta tarjolla olevassa työtehtävässä;
- 2) henkilö, joka ei ole ollut toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden aikana;
- 3) vailla ammatillista koulutusta;
- 4) yli 50-vuotias;
- 5) alle 25-vuotias; tai
- 6) oikeutettu kotoutumissuunnitelmaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain nojalla.

Edellä mainitusta poiketen palkkatuki oppisopimukseen ja 60 vuotta täyttäneen pitkäaikaistyöttömän palkkaamiseen myönnetään de minimis -tukena.

Palkkatuettuun työhön on käytetty 2017–2021 aikana noin 200–250 miljoonaa euroa vuositasolla. Keskimäärin työllistettynä olleiden henkilöiden määrä on vaihdellut vuosittain noin 18 000–21 000 henkilön välillä. Valtionhallintoon on ollut työllistettynä keskimäärin hieman vajaat 500 henkilöä, kuntiin tai kuntayhtymiin noin 5 100–7 000 henkilöä (27–33 prosenttia kaikista työllistetyistä), yrityksiin noin 6 600–7 900 henkilöä ja muille yksityisille työnantajille noin 4 800–5 100 henkilöä. Kunnan työllistämisvelvoitteen perusteella palkkatuetussa työssä on ollut noin 1 400–1 600 henkilöä vuosina 2017–2019. Vuosien 2020 ja 2021 velvoitetyöllistettyjen määrä laski 850–1 000 henkilön tasolle johtuen COVID-19-pandemian johdosta säädettyistä poikkeuksista, jotka vaikuttavat työttömyysetuspäivien kertymään.

Palkkatuen uudistaminen

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi palkkatuen uudistaminen. Hallitus on antanut eduskunnalle palkkatuen uudistamista koskevan hallituksen esityksen (HE 175/2022 vp) ja uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alusta lukien. Esityksessä pyritään vastaamaan hallitusohjelman tavoitteeseen lisätä palkkatuen käyttöä yksityisellä sektorilla yksinkertaistamalla palkkatukea koskevia säännöksiä. Palkkatuen käytön lisäämisellä yrityksissä pyritään lisäämään palkkatuen vaikuttavuutta ja nostamaan tätä kautta työllisyysastetta. Sosiaalisista yrityksistä annettu laki esitetään kumottavaksi uudistuksen yhteydessä.

Palkkatukijärjestelmää esitetään yksinkertaistettavaksi rajaamalla palkkatuki sellaisten työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistämiseksi, jotka ovat valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittamia alentuneesti työkykyisiä tai epäedullisessa asemassa olevia työntekijöitä. Palkkatukea voitaisiin jatkossa myöntää nuorten, ikääntyneiden, perusasteen koulutuksen varassa olevien, maahanmuuttajien ja vähintään kuusi kuukautta ansiotyötä vailla olleiden sekä alentuneesti työkykyisten työllistymisen edistämiseen. Oppisopimuskoulutukseen palkkatukea voitaisiin myöntää myös muiden kuin työttömien työnhakijoiden palkkakustannuksiin.

Palkkatukijärjestelmää yksinkertaistettaisiin myös yhdenmukaistamalla palkkatuen määrää. Ammatillisen osaamisen puutteiden perusteella myönnettävän palkkatuen määrä olisi 50 prosenttia palkkakustannuksista. Palkkatuen määrä olisi kuitenkin 70 prosenttia palkkakustannuksista, jos työttömän työnhakijan mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat huomattavasti vähentyneet asianmukaisesti todetun vamman tai sairauden vuoksi. Palkkatuella katettaviksi palkkakustannuksiksi katsottaisiin pääsääntöisesti työntekijälle maksettava bruttopalkka.

Palkkatuki myönnettäisiin nykyisen kuuden ja 12 kuukauden sijasta viideksi tai kymmeneksi kuukaudeksi riippuen palkkatukea edeltävän työttömyyden kestosta. Kymmenen kuukauden tukijakso edellyttäisi, että työnhakijan työttömyys on kestänyt vähintään 12 kuukautta edeltävän 14 kuukauden aikana tai tuki myönnetään vamman tai sairauden perusteella. Jos työntekijän vamma tai sairaus alentaa hänen tuottavuuttaan olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti, voitaisiin palkkatukijaksoa jatkaa kymmenen kuukauden jälkeen enintään 24 kuukautta kerrallaan. Oppisopimuskoulutukseen tuki voitaisiin nykyistä vastaavasti myöntää koko koulutuksen keston ajaksi. Muissa tilanteissa tukijakson kesto olisi viisi kuukautta. Palkkatukijakso olisi kuitenkin aina enintään työsuhteen keston mittainen.

Palkkatuen myöntäminen uudestaan saman henkilön työllistymisen edistämiseksi olisi mahdollista ilman tietyn kestoista työttömyyttä edellyttäen, että henkilö kuuluu edelleen palkkatuen kohderyhmiin ja tuen myöntämisen edellytykset muutoin täyttyvät. Tukea ei kuitenkaan voisi myöntää uudestaan työnantajalle, jolle on myönnetty aiemmin palkkatukea saman henkilön palkkakustannuksiin, jos viimeisen tällaisen tukijakson päättymisestä on kulunut alle kolme vuotta.

Työnantajaa koskevia palkkatuen myöntämisedellytyksiä esitetään muutettaviksi siten, että palkkatuen myöntämiselle ei olisi estettä, jos työnantaja on palkannut 12 edellisen kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanomiensa työntekijöiden tilalle vastaavan määrän työntekijöitä. Lisäksi säännöksiin tuella palkatun siirtämisestä toisen työnantajan palvelukseen lisättäisiin työnantajan ja työsuhdetta koskevia edellytyksiä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa käytetty elinkeinotoiminnan käsite esitetään korvattavaksi taloudellisen toiminnan käsitteellä, jotta käsite olisi yhdenmukainen Euroopan unionin valtiontukisääntelyssä käytetyn käsitteen kanssa. Taloudellisella toiminnalla tarkoitetaan tavaroiden ja palveluiden myyntiä. Nykyisin yhdistyksille, säätiöille ja rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille myönnettävä 100 prosentin palkkatuki olisi jatkossa mahdollista niille edellä mainituille toimijoille, jotka eivät harjoita taloudellista toimintaa sekä niille taloudellista toimintaa harjoittaville, joiden taloudellisella toiminnalla ei olisi vaikutusta EU:n jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Edellä mainituissa tilanteissa tukeen ei sovellettaisi Euroopan unionin valtiontukisääntelyä. Lisäksi 100 prosentin palkkatukea voitaisiin myöntää de minimis -tukena muille kyseessä olevien tukien kohderyhmän toimijoille.

Esityksessä ehdotetaan otettavaksi käyttöön kokonaan uusi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki. Tuki myönnettäisiin ilman tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Työsuhde tulisi muun muassa solmia siten, että työsopimuksella taattu säännöllinen työaika on vähintään 25 tuntia viikossa tai vähintään 65 prosenttia alan enimmäistyöajasta. Tukea maksettaisiin 70 prosenttia tukikelpoisista palkkakustannuksista enintään kymmenen kuukauden ajalta. Tukikelpoisina kustannuksina pidettäisiin samoja palkkakustannuksia kuin palkkatuetussa työssä.

2.1.13 Starttiraha

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työttömyysturvalaissa tarkoitetun päätoimisen yritystoiminnan aloittavalle henkilöasiakkaalle starttirahaa. Starttiraha voidaan myöntää henkilöasiakkaalle, joka ryhtyy yrittäjäksi, sekä yritystoimintaa jo sivutoimisesti harjoittaneelle henkilölle, joka laajentaa sivutoimisesti harjoittamansa toiminnan päätoimiseksi. Starttirahan tarkoituksena on turvata yrittäjän toimeentuloa sinä aikana, jonka päätoimisen yritystoiminnan käynnistäminen ja vakiinnuttaminen kestävät. Starttiraha myönnetään de minimis -tukena.

Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2021 starttirahalla yritystoiminnan aloitti hieman yli 6 000 henkilöä. Myönnetyistä päätöksistä 39 prosenttia tehtiin työttömille ja 61 prosenttia muille kuin työttömille.

Starttirahaa voidaan myöntää enintään 12 kuukaudeksi. Työ- ja elinkeinoministeriön antaman soveltamisohjeen⁸ mukaan starttirahapäätös tehdään jaksoittain. Ensimmäisen jakson pituus on kuusi kuukautta. Alle kuuden kuukauden mittaisia päätöksiä voidaan tehdä ainoastaan poikkeustapauksissa.

Starttirahan myöntäminen edellyttää, että henkilöasiakkaalla on tai hän hankkii riittävät valmiudet aiottuun yritystoimintaan ja että aiottu yritystoiminta on luonteeltaan päätoimista ja sillä arvioidaan olevan jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset. Työ- ja elinkeinotoimisto voi starttirahaa myöntäessään asettaa starttirahan saamiselle tarpeellisia ehtoja.

Starttirahaa ei myönnetä, jos starttirahaa hakeva henkilöasiakas on aloittanut päätoimisen yritystoiminnan ennen kuin tuen myöntämisestä on päätetty. Koska starttiraha on tarkoitettu yrittäjäksi ryhtyvän toimeentulon turvaamiseksi, starttirahaa ei myönnetä, jos aiotun yritystoiminnan arvioidaan turvaavan starttirahaa hakevan henkilöasiakkaan kohtuullisen toimeentulon yritystoiminnan käynnistämisen- ja vakiinnuttamisvaiheessa. Starttirahaa ei voida myöntää, jos starttirahan arvioidaan vääristävän vähäistä enemmän samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua. Starttirahaa hakevalla henkilöasiakkaalla tai yrityksellä ei saa olla olennaisia laiminlyönnejä verojen ja lakisääteisten maksujen suorittamisessa tai olennaisia yksityisoikeudellisia maksuhäiriöitä. Edellä mainitusta voidaan kuitenkin poiketa, mikäli työ- ja elinkeinotoimisto erityisestä syystä katsoo starttirahan myöntämisen tarkoituksenmukaiseksi laiminlyönneistä tai maksuhäiriöistä huolimatta.

⁸ Työ- ja elinkeinoministeriön ohje julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja asetuksen soveltamisesta, TEM/2376/00.03.05.02/2017.

Starttirahaa ei makseta, jos henkilöasiakas saa samalta ajalta palkkaa tai korvausta tekemästään yritystoimintaan liittymättömästä työstä. Palkkana pidetään myös vuosiloma-ajan palkkaa, irtisanomisajan palkkaa sekä työnantajalta saatua taloudellista etuutta, joka perustuu työnantajan ja työntekijän väliseen työsuhteen päättymiseen liittyvään sopimukseen tai muuhun vastaavaan järjestelyyn ja jonka on katsottava turvaavan kohtuullisen toimeentulon. Starttirahaa ei makseta, jos henkilöasiakas saa samalta ajalta julkista tukea omiin palkkauskustannuksiinsa tai jos samalta ajalta maksetaan työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta, opintotukilain (65/1994) mukaista opintotukea tai työttömyysturvalaissa tarkoitettua työttömyysetuuden maksamisen estävää sosiaalietuutta tai eläkettä. Starttirahaa ei makseta myöskään silloin, jos starttirahan saajalle maksetaan jotakin muuta kuin edellä mainittua etuutta, joka katsotaan toimeentulon turvaavaksi. Toimeentulon turvaavana pidetään etuutta, joka vastaa suuruudeltaan peruspäivärahan määrää. Edellä tarkoitettuna etuutena ei kuitenkaan oteta huomioon työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettuja etuoikeutettuja tuloja. Starttirahan määrä on päivää ja henkilöä kohti peruspäivärahan suuruinen ilman korotusosaa. Starttirahaa maksetaan niiltä päiviltä, joina starttirahaa saava henkilöasiakas työskentelee yrityksessään, kuitenkin enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteutti kesällä 2021 työ- ja elinkeinotoimistoille, ELY-keskuksille, KEHA-keskukselle ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle sekä keskeisille sidosryhmille (kokeilukunnat, uusyrityskeskukset, Suomen Yrittäjät) suunnatun kyselyn, jolla kartoitettiin muun muassa starttirahan säännösmuutos- ja kehittämistarpeita. Enemmistö vastaajista katsoi, että starttirahan nykyiseen keston ei ole tarvetta tehdä muutoksia, mutta yritystoimintaan liittymätöntä työtä ja siitä saatavaa tuloa ei pitäisi ottaa huomioon starttirahan myöntämisperusteissa. Epäkohtana starttirahajärjestelmässä on noussut esille erityisesti omaishoidon tuen vaikutus starttirahan maksamisen estävänä toimeksiantosuhteeseen perustuvana korvauksena työstä.

2.1.14 Yritystoiminnan kehittämispalvelut

ELY-keskus ja työ- ja elinkeinotoimisto voivat tuottaa tai hankkia pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yrityksille) yritystoiminnan kehittämispalveluina koulutuspalveluja sekä asiantuntijapalveluja pk-yrityksen kehittämistarpeiden arvioimiseksi, kehittämissuunnitelman laatimiseksi, suunnitelman toteuttamisen tukemiseksi ja pk-yritysten verkostoitumisen tukemiseksi. Yritystoiminnan kehittämispalvelut ovat yritykselle maksullisia. Valtion rahoittama osuus kehittämispalvelusta on de minimis -tukea.

Valtioneuvoston asetuksessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta säädetään valtion rahoitusosuudesta yritystoiminnan kehittämispalvelusta ja asiantuntijapalvelujen enimmäiskestosta. Yritystoiminnan kehittämispalvelujen myöntämisessä sovelletaan myös valtionavustuskia (688/2001) sekä lakia taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä (429/2016).

Yritystoiminnan kehittämispalvelut, joista käytännön toimeenpanossa käytetään nimitystä ”yritysten kehittämispalvelut” koostuvat kolmesta erillisestä palvelukokonaisuudesta: Analyysi, Konsultointi ja Koulutus. Palvelut hankitaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain mukaisesti kilpailutetuilta yksityisiltä palveluntuottajilta. Hämeen ELY-keskus vastaa hankintayksikkönä valtakunnallisesti Analyysi- ja Konsultointi-palvelujen hankinnasta ja sopimushallinnasta, ja vastaavasti Etelä-Savon ELY-keskus Koulutus-palvelun hankinnasta ja sopimushallinnasta.

Yritysten kehittämispalvelut myönnetään neljästä niin sanotusta rakennerahasto-ELY-keskuksesta (RR-ELY-keskus), joihin toimivat Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Etelä-Savon ja Hämeen ELY-keskus. Kyseiset ELY-keskukset vastaavat myös valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain (758/2021) mukaisten avustusten myöntämisestä. Kehittämispalveluja koskevan päätöksenteon keskittäminen neljälle ELY-keskukselle on tuonut päätöksentekoon tehokkuutta ja yhteismitallisuutta sekä kehittänyt päätösten laatua.

Yritysten kehittämispalveluihin liittyvä valtion rahoittama osuus palvelun hinnasta maksetaan KEHA-keskuksen toimesta palvelun tuottajalle sen jälkeen, kun toimivaltainen ELY-keskus on omalta osaltaan tarkastanut maksamisen edellytykset. Palvelun tuottajalle suoritettavassa maksussa on kyse sopimussuhteeseen perustuvan yksityisoikeudellisen saatavan maksamisesta.

Kehittämispalvelun hankintaan sisältyvä valtion tuki palvelua käyttävälle pk-yritykselle on 80 prosenttia (Analyysi-palvelu), 75 prosenttia (Konsultointi-palvelu) tai 70 prosenttia (Koulutus-palvelu) palvelun hankinnan kustannuksesta. Kehittämispalvelut ja niihin sisältyvä valtion tuki ovat harkinnanvaraista valtionavustusta. Kehittämispalvelujen käyttöalue pk-yrityskentässä on laaja, koska niiden käytössä ei ole toimiala- eikä yhtiömuutorajoituksia.

Kehittämispalvelujen hakuprosessi toimii sähköisesti Tuki2014-järjestelmän ja Aluehallinnon asiointipalvelun kautta. Nykyisen kaltainen hakuprosessi on ollut käytössä vuodesta 2017 lähtien, ja se on osoittautunut toimivaksi sekä palvelua hakevien pk-yritysten ja palvelun tuottajien että valtionapuviranomaisina toimivien ELY-keskusten kannalta.

Yritysten kehittämispalvelujen tarkoituksena on tukea pk-yritysten uudistumista, kasvua, kehittymistä, kansainvälistymistä sekä innovaatioiden kaupallistamista. Palveluilla tuetaan lisäksi pk-yritysten varautumista toimintaympäristöstä ja yrityksen sisäisistä tekijöistä johtuviin muutos- ja murrostilanteisiin. Tarkoitus on madaltaa kynnystä kehittämisen aloittamiseen, kannustaa yritystä tarkastelemaan omaa potentiaaliaan ja mahdollisuuksiaan, sekä myös tarjota välineitä ja kannusteita toiminnan kestävyyttä, vastuullisuutta ja henkilöstön hyvinvointia vahvistaville uudistuksille ja toimintamalleille. Lähtökohta on, että yritysten kehittämispalvelut liittyvät aina yrityksen strategisen tason kehittämiseen, eikä palveluihin voida sisällyttää yrityksen operatiivista toimintaa, kuten esimerkiksi hakemusten tai sopimusten laatimista, markkinointia tai muuta näihin rinnastettavaa operatiivista toimintaa.

Vuonna 2021 kehittämispalveluja myönnettiin yhteensä noin 13,2 miljoonaa euroa, josta Analyysi-palvelun osuus on noin 1,3 miljoonaa euroa, Konsultointi-palvelun osuus noin 11,0 miljoonaa euroa, ja Koulutuspalvelun osuus noin 0,9 miljoonaa euroa. Lukumääräisesti Analyysi-palvelua on myönnetty 843 yritykselle, Konsultointi-palvelua 2515 yritykselle, ja lisäksi on käynnistetty 14 Koulutus-ohjelmaa, joissa kussakin on tyypillisesti noin 15 osallistujayritystä.

Nykymuotoiset, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyn mukaiset yritysten kehittämispalvelut ovat olleet käytössä vuodesta 2014 alkaen. Ne ovat vakiinnuttaneet paikkansa ELY-keskusten merkittävänä pk-yritystoiminnan kehittämisen työkaluna. Palveluista kerätty asiakaspalaute on ollut varsin myönteistä sekä palvelujen sisällön, toimivuuden ja hyödyllisyyden, että valtionapuviranomaisena toimivan ELY-keskuksen antaman palvelun osalta. Esimerkiksi vuonna 2021 Aluehallinnon asiointipalvelussa Konsultointi- ja Analyysi-palve-

luista kerätyn asiakaspalautteen mukaan kehittämispalvelukonsultin (vastuuasiantuntija) onnistuminen, palvelun vastaavuus yrityksen tarpeisiin, sekä yhteistyö ELY-keskuksen kanssa saavat kukin keskimääräiseksi palautearvosanaksi yli 4,5 asteikolla 1–5 annettavasta palautteesta.

Vuonna 2019 toteutettiin työ- ja elinkeinoministeriön tilaamana kehittämispalvelujen toimivuuden, tehokkuuden ja kehittämistarpeiden arviointi, jonka toteutti Owl Group Oy⁹. Arvioinnin mukaan kehittämispalvelujen haku- ja palveluprosessi toimii hyvin, asiakkaat ovat tyytyväisiä palveluihin, palveluilla tavoitetaan yrityksiä, jotka eivät muuten käyttäisi julkisia yrityspalveluja tai muita asiantuntijapalveluja, ja palveluilla on vahvistettu yritysten liiketoimintaosaamista ja sen kautta liikevaihdon ja tuottavuuden kasvua. Kehittämiskohteena suositellaan muun muassa palvelun elinkeinopoliittisten tavoitteiden ja roolin täsmentämistä sekä palvelun toimeenpanojärjestelmän kehittämistä niin, että myös kulloinkin meneillään olevan hankintakauden kuluessa yrityspalveluja tuottavilla yrityksillä olisi jatkuvasti mahdollisuus hakeutua kehittämispalvelujen palveluntuottajaksi. Viimeksi mainittuun kehittämistarpeeseen on vastattu muun muassa siten, että meneillään olevalla hankintakaudella (sopimuskaudella) 2021–2022 siirryttiin Koulutuspalvelun osalta hankintalain mukaiseen dynaamiseen hankintajärjestelmään.

Edellä todetun Owl Group Oy:n toteuttaman arvioinnin, järjestelmässä kerättävän asiakaspalautteen sekä käytännön kokemusten perusteella yritysten kehittämispalvelujen sisältöä ja toimeenpanoa koskevat perusratkaisut ovat toimivia ja tarkoituksenmukaisia, eivätkä ne edellytä tällä hetkellä merkittäviä uudistustoimenpiteitä. Kuitenkin kehittämispalvelujen integraatiota ja yhteensovitusta muihin yrityspalveluihin tulee kehittää ja vahvistaa. Tätä tavoitetta voitaisiin edistää siirtämällä kehittämispalveluja koskevat säännökset osaksi valtionavustuksesta yritys-toiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain (758/2021) mukaisia säännöksiä.

2.1.15 Kulukorvaus

Työttömyysetuutta saavalla työnhakijalla on oikeus saada palveluun osallistumisesta aiheutuvien matka- ja muiden kustannusten korvaamiseksi kulukorvausta. Kulukorvausta maksetaan työvoimakoulutuksen, omaehtoisen työttömyysetuudella tuetun kotoutumiskoulutuksen, työnhakuvalmennuksen, uravalmennuksen, koulutuskokeilun, työkoikeilun ja kuntouttavan työtöiminnan ajalta. Kulukorvauksen myöntää ansiopäivärahaa hakevalle työnhakijalle työttömyyskassa ja peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea hakevalle työnhakijalle Kansaneläkelaitos ilman erillistä hakemusta.

Jos palvelu järjestetään Suomessa, kulukorvausta maksetaan yhdeksän euroa päivässä enintään viideltä päivältä viikossa. Kulukorvausta maksetaan 18 euroa päivässä, jos henkilö osallistuu työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävään palveluun tai työssäkäyntialueellaan, mutta kotikuntansa ulkopuolella järjestettävään palveluun ja hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta todistettavia majoituskustannuksia. Kulukorvauksen määrä ratkaistaan palvelun pääasiallisen järjestämispaikan mukaan. Ulkomailla järjestettävään työvoimakoulutukseen osallistuvalla maksetaan kulukorvausta enintään seitsemältä päivältä kalenteriviikossa. Tällöin korvauksen määrä on 50 prosenttia päivärahasta, joka suoritetaan valtion virkamiehille asianomaisessa maassa tehdyn virkamatkan matkakustannusten korvauksena.

⁹ Yritysten kehittämispalvelujen arviointi, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2019:48, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-451-8>.

Työ- ja elinkeinotoimisto ilmoittaa työttömyysetuuden maksajalle kulukorvauksen maksamista varten, osallistuuko työnhakija palveluun työssäkäyntialueellaan, sen ulkopuolella vai työssäkäyntialueellaan, mutta kotikuntansa ulkopuolella. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto ilmoittaa työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen työttömyysetuudella tuetun kotoutumiskoulutuksen aikaiset lomajaksot sekä työnhakuvalmennuksen, uravalmennuksen ja kokeilun osallistumispäivät.

Edellä mainittujen tietojen ilmoittamisessa ei ole kyse sitovan työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta, vaikka tiedot käytännön syistä toimitetaan palveluun osallistumista koskevien työvoimapolitiittisten lausuntojen mukana.

Jos henkilöasiakkaalla ei ole palveluun osallistumisen ajalta oikeutta edellä kerrottuun niin sanottuun lakisääteiseen kulukorvaukseen, työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää asiakkaalle harkinnanvaraista kulukorvausta. Harkinnanvarainen kulukorvaus voidaan myöntää henkilöasiakkaalle, joka osallistuu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuun työllistymistä tukevaan palveluun ja jolle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia. Lisäksi edellytetään, ettei palveluun osallistuvalla ole oikeutta vastaavaan korvaukseen palveluun osallistumisesta muun lain nojalla. Harkinnanvaraista kulukorvausta ei kuitenkaan voida myöntää työ- ja elinkeinotoimistossa asiointiin eikä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettuihin omaehtoisiiin opintoihin.

Harkinnanvaraista kulukorvausta koskevan säännöksen sanamuotoa on muutettu väliaikaisesti työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen ajaksi. Aiemman sanamuodon mukaan harkinnanvaraista kulukorvausta voitiin myöntää vain työvoimakoulutukseen, omaehtoisen työttömyysetuudella tuettuun kotoutumiskoulutukseen, työnhakuvalmennukseen, uravalmennukseen tai kokeiluun osallistuvalla työtä vailla olevalle henkilöasiakkaalle, jolla ei ole oikeutta varsinaiseen kulukorvaukseen eikä oikeutta korvaukseen palveluun osallistumisesta aiheutuvista kuluista muun lain nojalla. Muutosta pidettiin tarpeellisena, jotta työnhakijalla olisi oikeus kulukorvaukseen kokeilukuntien yleisen toimivaltansa puitteissa järjestämien palvelujen ajalta samalla tavalla kuin hänellä on oikeus korvaukseen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti palveluihin osallistuessaan. Harkinnanvaraista kulukorvausta koskeva säännös on yhteydessä työttömyysturvalain palvelujen velvoittavuutta koskeviin säännöksiin.

Harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntämistä ja maksamista koskevasta menettelystä on säädetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen harkinnanvaraisesta kulukorvauksesta sopiessaan henkilöasiakkaan kanssa tämän suunnitelmassa osallistumisesta työllistymistä tukevaan palveluun. Työ- ja elinkeinotoimisto voi tehdä päätöksen kulukorvauksesta myös tämän jälkeen, jos palveluun osallistumisesta aiheutuvat kustannukset eivät ole olleet ennakoitavissa suunnitelmaa laadittaessa tai tarkistettaessa ennakoitavissa. Harkinnanvarainen kulukorvaus maksetaan jälkikäteen kuukausittain, ja henkilöasiakkaan on haettava sen maksatusta KEHA-keskukselta kalenterikuukauden kuluessa sen kalenterikuukauden päättymisestä, jonka aikana hän on osallistunut palveluun. Käytännössä asiakas täyttää sähköisen hakemuslomakkeen aluehallinnon asiointipalvelussa, josta KEHA-keskus saa hakemuksen käsiteltäväkseen. Menettelyä koskeva säännös on asetuksessa väliaikaisesti voimassa kuntakokeilujen ajan. Aiemman sanamuodon mukaan harkinnanvarainen kulukorvaus maksettiin jälkikäteen kuukausittain, ja korvausta oli haettava työ- ja elinkeinotoimistolta kuukauden kuluessa maksatusjakson päättymisestä.

2.1.16 Matka- ja yöpymiskustannusten korvaus

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää matka- ja yöpymiskustannusten korvausta työttömälle työnhakijalle, joka hakee työtä. Korvausta voidaan myöntää Suomessa tehdyistä edestakaisista matkoista työhaastatteluun, jos haettava työ kestäisi vähintään kaksi viikkoa ja työaika olisi keskimäärin vähintään 18 tuntia. Kustannusten korvaamisen edellytyksenä ei ole työ- ja elinkeinotoimiston tekemä työtarjous kyseiseen tehtävään. Edellytyksenä ei myöskään ole, että työnantaja olisi ilmoittanut paikan avoimeksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmässä. Korvausta voidaan myöntää myös toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon tai Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon tehdystä työhaastattelumatkasta. Matkakustannuksia ei kuitenkaan korvata työnhakijan hakeutuessa ulkomaille au pair -tehtävään.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi voimassa olevan lain mukaan myöntää matka- ja yöpymiskustannusten korvausta myös työttömälle henkilöasiakkaalle, joka hakeutuu työvoimakoulutukseen, valmennukseen tai kokeiluun tai osallistuu asiantuntija-arviointiin. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa on määritelty korvattaviksi matkoiksi asiantuntija-arviointiin osallistumisen lisäksi matka työvoimakoulutuksen valintatilaisuuteen tai soveltuvuuskokeeseen sekä matka oppilaitokseen tai olosuhteisiin tutustumiseksi, jos henkilöasiakkaan on vamman tai sairauden vuoksi tutustuttava oppilaitoksen soveltuvuuteen ja esteettömyyteen ennen työvoimakoulutuksen aloittamista. Valmennukseen tai kokeiluun hakeutumisesta aiheutuneita matkakustannuksia ei siten voimassa olevan asetuksen mukaan ole mahdollista korvata.

Matkakustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että kustannusten korvaamista pidetään tarkoituksenmukaisena työvoiman saatavuuden ja työttömän työllistymisen kannalta. Työhön hakeutumisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamista pidetään tarkoituksenmukaisena työvoiman saatavuuden näkökulmasta ainakin silloin, jos työ- ja elinkeinotoimisto arvioi, ettei avoimna olevaan tehtävään löydy lähempää sopivia työnhakijoita. Työttömän työllistymisen näkökulmasta kustannusten korvaaminen on tarkoituksenmukaista ainakin silloin, kun työ- ja elinkeinotoimisto arvioi, että työnhakija olisi soveltuva kyseiseen tehtävään ja että hänellä olisi ammattitaitonsa ja osaamisensa perusteella mahdollisuus tulla tehtävään valituksi. Palveluun hakeutumisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamista pidetään tarkoituksenmukaisena ainakin silloin, kun palvelusta on sovittu työllistymissuunnitelmassa. Yöpymiskustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että yöpyminen matkalla on ollut liikenneolosuhteista johtuen välttämätöntä ja yöpymisestä on aiheutunut kustannuksia.

Työttömälle henkilöasiakkaalle voidaan lisäksi myöntää korvausta työ- ja elinkeinotoimistossa asioinnista aiheutuvista matkakustannuksista. Edellytyksenä on, että henkilöasiakas ei vamman tai sairautensa vuoksi voi käyttää yleisiä kulkuvälineitä tai omaa autoa, vaan tarvitsee kuljetuspalvelua voidakseen asioida työ- ja elinkeinotoimistossa. Lisäksi edellytyksenä on, että henkilökohtainen asiointi toimistossa on työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan välttämätöntä palveluprosessin etenemisen kannalta, esimerkiksi suunnitelman laatimiseksi tai tarkistamiseksi.

Matka- ja yöpymiskustannusten korvausta on haettava työ- ja elinkeinotoimistolta kuukauden kuluessa matkan päättymisestä. Työ- ja elinkeinotoimisto voi hyväksyä korvauksen maksettavaksi myös kokonaan tai osittain ennakkona. Matkakustannusten korvausperuste on matka ki-

lometreinä kerrottuna 0,21 eurolla. Matkakustannuksista korvataan 12 euroa ylittävä osa enintään 200 euroon saakka. Yöpymiskustannuksia korvataan aiheutuneiden kustannusten perusteella, mutta enintään 80 euroa vuorokaudessa.

2.1.17 Työolosuhteiden järjestelytuki

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työnantajalle työolosuhteiden järjestelytukea, jos työhön palkattavan tai työssä jo olevan henkilön vamma tai sairaus edellyttää uusia työvälineitä tai kalusteita, muutostöitä työpaikalla tai apua työssä toiselta työntekijältä. Tuen määrä on enintään 4 000 euroa henkilöä kohden, kun kyse on työvälineiden hankinnasta tai työpaikan muutostöistä. Työnantajan tulee osallistua hankintojen tai muutostöiden kustannuksiin kohtuullisella määrällä. Toisen työntekijän antamasta avusta voi saada korvausta enintään 20 työtunnilta kuukaudessa enintään 18 kuukauden ajan. Tuen määrä on 20 euroa/tunti ja se maksetaan jälkikäteen toteutuneiden työtuntien perusteella.

Työolosuhteiden järjestelytukea myönnettäessä noudatetaan valtioneuvoston yleistä ryhmäpoikkeusasetusta, jos tuen saajana on elinkeinotoimintaa harjoittava työnantaja.

Työnvälitystilastoihin perustuvien tietojen mukaan vuoden 2021 aikana työolosuhteiden järjestelytuesta tehtiin hieman alle 150 päätöstä.

2.1.18 Tukien ja korvausten myöntäminen, maksaminen ja takaisinperintä

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset myöntää työ- ja elinkeinotoimisto. KEHA-keskuksen tehtäväksi on säädetty työ- ja elinkeinotoimiston myöntämien tukien ja korvausten maksaminen sekä valtion virastoille tai laitoksille osoitettujen määrärahojen käytön seuranta. Lisäksi KEHA-keskus toimii valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena keskeytettäessä tuen maksatusta ja perittäessä takaisin tukea tai korvausta.

Tukien ja korvausten myöntämiseen, maksamiseen ja takaisinperintään sovelletaan valtionavustuslakia yleislakina. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa on kuitenkin säädetty joitakin poikkeuksia valtionavustuslain soveltamisalaan myönnettäessä tukea tai korvausta henkilöasiakkaalle. Tällöin ei sovelleta valtionavustuslain säännöksiä päätökseen merkittävistä asioista eikä valtionapuviranomaisen valvontatehtävästä, tarkastusoikeudesta, tarkastuksen suorittamisesta ja virka-avusta. Myöskään valtionavustuslain säännöksiä korosta ja viivästyskorosta ei sovelleta myönnettäessä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaista tukea tai korvausta henkilöasiakkaalle.

Lisäksi henkilöasiakasta suojataan säännöksellä, jonka mukaan ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n säädöstä palkan ulosmittauksen suojaosuudesta sovelletaan, kun henkilöasiakkaalta takaisinperittäväksi määrättyä tukea tai korvausta kuitataan KEHA-keskuksen myöhemmin maksamasta etuudesta. Suojaosuus on velallisen itsensä osalta 19,90 euroa ja hänen elatuksensa varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta 7,15 euroa päivässä seuraavaan palkan maksupäivään asti. Suojaosuus lasketaan kuukaudessa 30 päivältä.

2.1.19 Työllistämisveloite

Työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai työvoimakoulutukseen, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta. Lisäksi vuoden 2017 alusta lukien työ- ja elinkeinotoimiston on tullut järjestää 60 vuotta täytäneelle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia. Edellä tarkoitettu työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ on järjestettävä kestoaltaan sellaisena, että työnhakija täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon. Työttömyysturvalain mukaan työssäoloehtoon voidaan lukea sellaiset täydet kalenteriviikot, joina 60 vuotta täyttänyt henkilö, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt enimmäisajan täyttymisen takia, on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa.

Jos työtön työnhakija ei työllisty avoimille työmarkkinoille, eikä hänelle voida järjestää soveltuvaa kuntoutusta, työllistymistä edistävää palvelua tai palkkatuettua työtä muun kuin kunnan palveluksessa, työnhakijan kotikunta on työ- ja elinkeinotoimiston osoituksesta velvollinen järjestämään hänelle työntekomahdollisuuden. Työllistämisveloitteen perusteella järjestettävän työn tulee olla alan säännöllisen työajan mukaista kokoaikatyötä, lukuun ottamatta työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavaa, jolle on järjestettävä hänen työkykyään vastaavaa, työssäoloehdon täyttävää osa-aikatyötä.

Kunnan on järjestettävä työ siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä ja työn on oltava kestoaltaan sellainen, että työllistettävä täyttää työssäoloehdon uudestaan. Laissa on säännökset myös työllistämisveloitteen rajoituksista ja lakkaamisesta. Työllistämisveloitteen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä ilmoituksista säädetään tarkemmin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Kunnalla on oikeus saada palkkatukea työllistämisveloitteen perusteella palkatun henkilön palkkauskustannuksiin. Palkkatuen määrä on 50 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista.

2.1.20 Kunnan lisätuki

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kunnalle maksetaan lisätukea sen perusteella, kuinka suuren osuuden alueensa työvoimasta kunta on keskimäärin kuukauden aikana palkannut palkkatuella. Lisätuen maksaminen edellyttää, että kunta työllistää vähintään 0,5 prosenttia alueensa työvoimasta. Lisätuen suuruuden perusteena on kunnalle kuukauden aikana maksettujen palkkatukien keskimääräinen määrä henkilöä kohti ja työllistettyjen osuus kunnan alueen työvoimasta. Lisätuen määrä henkilöä kohti määräytyy seuraavasti:

Työllistettyjen osuus työvoimasta	Lisätuen määrä
vähintään 0,5 %	10 % keskimääräisestä palkkatuesta
vähintään 1,0 %	20 % keskimääräisestä palkkatuesta

vähintään 2,0 %	30 % keskimääräisestä palkkatuesta
-----------------	------------------------------------

Lisätukea maksetaan siitä tuella palkattujen määrästä, joka ylittää edellä tarkoitettuja työvoima-osuuksia vastaavan henkilömäärän.

Kunnan lisätukea koskevat säännökset on esitetty kumottavaksi palkkatuki uudistuksen yhteydessä.

2.1.21 Työvoima- ja yrityspalvelu -neuvottelukunta

Työ- ja elinkeinotoimisto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan työvoima- ja yrityspalvelu -neuvottelukunnan (TY-neuvottelukunta). TY-neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja ennakoita työmarkkinoilla tapahtuvia muutoksia ja suunnitella muutosten johdosta tarvittavia toimenpiteitä ja siten edistää työvoiman saatavuuden turvaamista ja työllisyyden paranemista. TY-neuvottelukunnan tehtävänä on myös edistää uuden yritystoiminnan syntymistä ja kehittää yritysten toimintaedellytyksiä sekä seurata ja tukea julkisen työvoima- ja yrityspalvelun ja työttömyysturvaa työvoimapolitiittisten edellytysten toimeenpanoa sekä tarvittaessa tehdä esityksiä palvelujen kehittämiseksi.

TY-neuvottelukunnan jäsenenä on työ- ja elinkeinotoimiston johtaja ja enintään yhdeksän muuta jäsentä, joista kuusi nimitetään keskeisten työelämän järjestöjen esityksestä ja yksi alueen kuntien esityksestä. Lisäksi neuvottelukuntaan voidaan nimittää kaksi alueen muita keskeisiä toimijoita edustavaa jäsentä. Neuvottelukunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vuodeksi kerrallaan.

2.1.22 Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät muutosturvan toimintamallin toteuttamiseksi

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa muutosturvalla tarkoitetaan työ- ja elinkeinotoimiston, työnantajan ja työntekijöiden yhteistyönä toteutettavaa toimintamallia, jonka avulla pyritään edistämään irtisanotun, lomautetun tai määräaikaissaessa työsuhteessa olevan työttömäksi jäävän työntekijän mahdollisimman nopeaa uudelleen työllistymistä ja joka muodostuu työllistymissuunnitelmassa sovitusta, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisista palveluista ja mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista. Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee informoida työnhakijaa työnhakijaksi rekisteröitymisen yhteydessä muutosturvasta.

Muutosturvan toteuttamiseksi työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on kartoittaa yhdessä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarve irtisanomistilanteessa sekä sovittaa nämä palvelut yhteen työnantajan kustantaman valmennuksen tai koulutuksen kanssa. Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on myös yhdessä ELY-keskuksen kanssa avustaa yhteistoimintalain (1333/2021), työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) tarkoittaman toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisen työvoima- ja yrityspalvelun osalta. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimiston tulee varata riittävät resurssit ja varautua tarpeellisiin toimenpiteisiin saatuaan työnantajalta työsopimuslaissa, merityösopimuslaissa, kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetussa laissa tai valtion virastoissa ja laitoksissa annetussa laissa tarkoitetun ilmoituksen työntekijöiden irtisanomisesta.

Osana muutosturvan toimintamallin toimeenpanoa työ- ja elinkeinotoimistoissa työskentelee muutosturva-asiantuntijoiden verkosto. Kaikilla ELY-keskusalueilla on nimetty muutosturva-asioihin erikoistuneita asiantuntijoita. Heidän tehtävänsä on opastaa ja informoida työnantajia muutosturvaan liittyvien tehtävien hoitamisessa ja työvoimapalvelujen tarjonnasta. Lisäksi heidän tehtäviinsä kuuluu yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa vastata suurten irtisanomisten yhteydessä erillisprojektien käynnistämisestä ja palvelujen organisoinnista, jolloin muutosturva-asiantuntijat voivat toimia työ- ja elinkeinotoimiston tai ELY-keskuksen toiminta-alueella laajemmalla toiminta-alueella.

Muutosturva-asiantuntijat toimivat sekä alueellisesti että koko maan kattavana verkostona. Muutosturva-asiantuntijoiden työ painottuu suurehkoihin, yritys- ja toimipaikkakohtaisesti hoidettaviin irtisanomistilanteisiin sekä irtisanomisaikana tapahtuvaan yhteistyöhön työnantajien, henkilöstön edustajien ja irtisanottavien henkilöiden kanssa. Muutosturvan palvelut käynnistetään kaikissa yli kymmenen henkilöä koskevissa muutosneuvotteluissa, mutta palvelua tarjotaan myös pienemmille työnantajille riippuen alueen elinkeinorakenteesta. Tavoitteena on työnantajien ja työntekijöiden informointi ja neuvonta TE-hallinnon palveluista ja muusta tuesta irtisanomistilanteessa sekä työnantajien neuvonta muutosturvaan liittyvien tehtävien hoitamisessa. Muutosturva-asiantuntijat toimivat valtakunnallisena verkostona esimerkiksi tilanteessa, jossa irtisanovalla työnantajalla on toimipaikkoja usean ELY-keskuksen alueella. Muutosturva-asiantuntijoiden toimiessa yhdessä valtakunnallisesti irtisanomistilanteet kyetään hoitamaan eri työ- ja elinkeinotoimistojen alueella samojen palveluperiaatteiden ja toimintalinjausten mukaisesti.

Saatuun työnantajan neuvotteluesityksen muutosneuvottelujen käynnistämisestä työvoiman vähentämistilanteissa tai muutoin tiedon mahdollisista irtisanomisista työ- ja elinkeinotoimisto ottaa viipymättä yhteyttä työnantajaan. Työ- ja elinkeinotoimiston (ja tarvittaessa ELY-keskuksen), työnantajan ja henkilöstön edustajien yhteistyönä käynnistetään mahdollisimman nopeasti jatkotoimenpiteiden suunnittelu, kartoitetaan työvoima- ja yrityspalvelujen tarve irtisanomistilanteessa, laaditaan toimintasuunnitelma tai sovitaan toimintaperiaatteet palvelujen tarjoamisesta ja järjestelyistä.

Yhteisissä neuvotteluissa keskustellaan irtisanottavien työntekijöiden osaamistarpeista palvelujen suunnittelun ja mahdollisen erillisprojektin käynnistämisen tueksi. Lisäksi keskustellaan työnantajan kustantaman valmennuksen, koulutuksen ja muun mahdollisen palvelukokonaisuuden järjestämisestä ja sisällöstä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen yhteensovittamiseksi ja osuvammaksi palvelutarjonnaksi työnhakijalle. Samassa yhteydessä sovitaan työ- ja elinkeinotoimistojen infotilaisuuksien järjestämisestä ja palvelujen käynnistämisestä työttömyysuhan alaisille työntekijöille. Jos on tarpeellista, sovitaan myös alueen kuntien ja muiden mahdollisten yhteistyötahojen kuten seudullisten yrityspalveluiden, uusyrityskeskusten ja oppilaitosten osallistumisesta palvelujen järjestämiseen tai erillisprojektiin.

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää aina infotilaisuuden tai -tilaisuuksia irtisanovan työnantajan työntekijöille, kun irtisanottavia henkilöitä arvioidaan olevan vähintään kymmenen. Usein palveluinfon järjestäminen on tarkoituksenmukaista myös pienempää henkilömäärää koskevassa irtisanomistilanteessa. Infotilaisuuteen voidaan kutsua tarvittaessa myös muita asiantuntijoita, esimerkiksi Kansaneläkelaitos, työttömyyskassat, eläkelaitos, kouluttajat, terveydenhoidon asiantuntijat, seudullinen kehittämissyhtiö tai uusyrityskeskus.

Tavoitteena on, että irtisanotut ja/tai irtisanomisuhan alaiset henkilöt saavat kattavat tiedot työ- ja koulutusmahdollisuuksista sekä tarjolla olevista palveluista, muutosturvan tarjoamista oikeuksista sekä muista työllistymistä tukevista mahdollisuuksista jatkosuunnitelmiansa tueksi. Irtisanottavien henkilöiden työnhaku pyritään laittamaan vireille jo infotilaisuuden yhteydessä. Henkilöitä kannustetaan käynnistämään työnhakunsa Oma asiointi -verkkopalvelussa. Työnhakijoiden haastattelut ja työllistymissuunnitelmien laatiminen muutosturvan piiriin kuuluville käynnistetään jo irtisanomisaikana, jos mahdollista.

Infotilaisuuksien ja muutosneuvottelujen lopputulostiedon toimittamisen jälkeen työ- ja elinkeinotoimiston, työnantajan ja työntekijöiden edustajien tulee tarvittaessa käydä läpi irtisanottujen työntekijöiden ammattia ja työtehtäviä koskevat tiedot jo ennen henkilökohtaisen palvelun käynnistymistä. Tällöin voidaan myös tarkentaa irtisanottavista työ- ja elinkeinotoimistolle annettavia tietoja. Tarkentavaa tietoa saadaan myös hankkimalla digitaalisia tai muunlaisia osaamiskartoituksia, jotta työnsä menettävien osaamisista saadaan tietoa työ- ja elinkeinotoimiston työnvälityksen ja rekrytointipalvelujen toteuttamiseksi.

Tutkimuskirjallisuutta muutosturvan toimintamallin vaikuttavuudesta ei juurikaan ole, koska Suomen mallin kaltainen irtisanottuja koskeva toimintamalli on harvinainen. Muutosturvan toimintamallin vaikuttavuutta on myös haasteellista tutkia kvantitatiivisin menetelmin, koska muutosturvaan oikeutetut eivät irtisanomisaikana tai muutosturvan toimintamallin piirissä ollessaan useinkaan kattavasti rekisteröidy työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaisiksi. Viimeisin työ- ja elinkeinoministeriön rahoittama tutkimus muutosturvan toimintamallin vaikuttavuudesta on julkaistu vuonna 2013.¹⁰ Tutkimuksen haastattelujen mukaan muutosturvamalli on toiminut hyvin. Muutosturvan piirissä olleiden henkilöiden arvioidaan työllistyneen tai löytäneen jatkopolun hyvin. Muutosturvamallin vaikuttavuudesta ollaan parhaillaan tekemässä uutta tutkimusta, joka julkaistaan vuoden 2022 aikana.

Muutosturvan toimintamallin vaikuttavuutta arvioitaessa on otettava huomioon, että muutosturvaa toteutetaan eri tavoin alueesta ja irtisanottujen henkilöiden määrästä riippuen. Joissakin tapauksissa täytetään laissa asetetut vähimmäisvaatimukset, kun taas joillakin alueilla ja erityisesti isoissa irtisanomisissa saattaa olla mukana myös vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintaa. Alueelliset toimijat, kuten uusyrityskeskukset, oppilaitokset tai kunnat, voivat osallistua toimintamallin toteuttamiseen. Ammattiliitot voivat olla jäseniensä tukena. Jotkut työnantajat myös tukevat irtisanottujen henkilöiden uudelleen koulutusta ja yritysten perustamista.

Äkilliset rakennemuutostilanteet

Suurissa rakennemuutostilanteissa EU:n rahoitusinstrumenttina on Euroopan globalisaatiorahasto (EGR). EGR tukee globalisaation tai maailmanlaajuisen rahoitus- ja talouskriisin seurauksena työnsä menettäneitä ihmisiä uudelleenkouluttautumisessa, uudelleensijoittumisessa ja työllistymisessä. Rahastosta myönnetään tukea aktiivisen työvoimapolitiikan toimiin työttö-

¹⁰ Tommi Ålander, Keimo Sillanpää, Sirpa Korhonen, Ville Manninen: Yhteistyöllä turvaa muutokseen, Muutosturvan toimintamallin vaikuttavuutta ja toimivuutta koskeva tutkimus, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 34/2013. Saatavilla: <https://tem.fi/documents/1410877/2864661/Yhteisty%C3%B6lla+turvaa+muutokseen+19122013.pdf>

mäksi jääneille työntekijöille muun muassa työnhakuneuvontaan, työnvälityspalveluihin, ammatinvalinnan ohjaukseen, erilaisiin koulutustoimenpiteisiin, yrittäjyyden edistämistoimiin sekä työnhaku- ja liikkuvuusavustuksiin. EGR-rahoitusta voidaan hakea, mikäli irtisanottavia on samasta yrityksestä vähintään 200 neljän kuukauden aikana. EGR ei rahoita yritysten tai toimialojen rakenneuudistuksia. Tuki on kertaluonteinen ja käytettävissä kahden vuoden ajan. EU:n rahoitusosuus kokonaiskustannuksista on 60 prosenttia.

Suomessa EGR-tukea on haettu työllistämiprojekteihin aina, kun se on ollut mahdollista. Pääosa EGR-projekteista on sijoittunut sellaisten isojen kaupunkien alueille, joissa sijaitsee isoja yrityksiä. Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi hallintoviranomaisena EGR-hakemusten valmistelua komissiolle sekä neuvottelee komission kanssa aina etukäteen kriteerien täyttymisestä. Alueet toteuttavat EGR-projektit. Projekteja hallinnoidaan, kuluja seurataan ja palvelut hankitaan ELY-keskuksissa. Asiakaspalvelu hoidetaan työ- ja elinkeinotoimistoissa. Yksi projekti voidaan toteuttaa useamman ELY-keskuksen alueella riippuen siitä, miten työnantaja on irtisanomiset toteuttanut. Projektissa on tärkeää toteuttaa eri alueilla samat tai toisiaan vastaavat palvelut.

2.1.23 Yksityisiä työvoimapalveluja koskeva sääntely

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa on säännöksiä myös yksityisistä työvoimapalveluista. Yksityisellä työvoimapalvelulla tarkoitetaan työ- ja elinkeinoviranomaisesta riippumattomia yksityisen tai oikeushenkilön tarjoamia työnvälityspalveluja ja muita työnhaakuun liittyviä palveluja sekä työvoiman vuokrausta. Yksityisiä työvoimapalveluja koskevan sääntelyn taustalla on ILO:n sopimus yksityisestä työnvälityksestä sekä EU:n vuokratyödirektiivi.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on yksityisten työvoimapalveluiden seuraamiseksi oikeus saada yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavilta tai niitä edustavalta yhteisöltä yksityisiä työvoimapalveluja koskevia tietoja. Tarkemmat säännökset annettavista tiedoista, tietojen käsittelystä ja muusta yhteistyöstä on määriteltä valtionneuvoston asetuksessa.

Yksityisiä työvoimapalveluja koskee työnvälityksen maksukielto. Yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavat eivät saa periä henkilöasiakkaalta maksua tarjoamistaan palveluista, jotka vastaavat julkisena työvoimapalveluna toteuttavia työnvälityspalveluja, avoimia työpaikkoja ja työnhakua koskevaa tiedon välittämistä ja neuvontaa tai työnhakijaksi rekisteröimistä. Maksua ei saa periä myöskään vuokratyöntekijältä, joka toimeksiannon päättymisen jälkeen siirtyy työsopimuslain 1 luvun 7 §:ssä tarkoitetun käyttäjäyrityksen palvelukseen. Työnvälityksen maksukielto ei kuitenkaan koske niin sanottua *au pair*-asemaan välittämistä eli toimintaa, jossa suomalaisille nuorille ulkomailla ja ulkomaisille nuorille Suomessa tarjotaan perheessä tapahtuvaa kotityötä vastaan mahdollisuus oleskeluun ulkomailla (*au pair -asemaan välittäminen*). Maksukiellon rikkomisesta on säädetty seuraamus rikoslaissa.

2.1.24 Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epäminen

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan työ- ja elinkeinoviranomainen voi päättää julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epämisestä samoilla perusteilla, joilla työ- ja elinkeinoviranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan avointa työpaikkaa koskevan ilmoituksen tai poistaa ilmoituksen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä. Palvelun epämisellä tarkoitetaan sitä,

että työ- ja elinkeinoviranomainen kieltäytyy tarjoamasta työnvälityspalveluja työnantaja-asiakkaalle, ohjaamasta henkilöasiakasta työkokeiluun, hankkimasta työvoimakoulutusta yhteishankintakoulutuksena, myöntämästä palkkatukea tai starttirahaa tai tarjoamasta yritystoiminnan kehittämispalveluja. Päätös tehdään kirjallisesti.

2.1.25 Työllisyyspoliittinen avustus

Työllisyyspoliittinen avustus on rahoitusmuoto, jolla työ- ja elinkeinotoimisto rahoittaa hanke- muodossa tuotettuja palvelukokonaisuuksia. Hankkeiden sisältö voi vaihdella, mutta lähtökoh- tana on aina työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistäminen. Avustuksella rahoitettava toiminta voi sisältää esimerkiksi työmahdollisuuksien järjestämistä työttömille työnhakijoille sekä niihin liittyviä palveluja ja toimintamalleja. Tukitoimet ovat muun muassa yksilöllistä työl- listymisvalmiuksien tukemista, työnetsintää tai pienimuotoista koulutusta. Tuettavaan toimin- taan liittyy usein julkisia työvoimapalveluja, esimerkiksi palkkatuettu työ, jotka rahoitetaan erikseen.

Avustusta voidaan myöntää yhdistykselle, säätiölle, kunnalle tai kuntayhtymälle. Avustusta ei voida myöntää elinkeinotoimintaan tai liiketoiminnan edistämiseen. Työllisyyspoliittista avus- tusta voidaan kuitenkin myöntää yhteisölle sosiaalisen yrityksen perustamiseen ja sen toimin- nan vakiinnuttamiseen sekä yhteisölle, jonka tarkoituksena on selvittää sosiaalisen yrityksen perustamismahdollisuuksia. Avustusta ei voida käyttää kunnan tai kuntayhtymän lakisääteisten palvelujen tuottamiseen tai hankkimiseen. Avustusta ei myönnetä investointeihin ja irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoihin eikä vuokratukustannuksiin.

Työllisyyspoliittinen avustus on harkinnanvaraista ja sen enimmäismäärä voi olla yhdistykselle ja säätiölle enintään 100 prosenttia ja kunnalle ja kuntayhtymälle enintään 50 prosenttia työ- ja elinkeinoviranomaisen hyväksymistä kokonaiskustannuksista. Sosiaaliselle yritykselle ja muulle yhteisölle, jonka tarkoituksena on selvittää sosiaalisen yrityksen perustamismahdoli- suuksia, voidaan myöntää avustusta enintään 75 prosenttia työ- ja elinkeinoviranomaisen hy- väksymistä kokonaiskustannuksista. Tukitasoon ja määrään vaikuttavat toiminnan sisältö, hankkeessa palveltavien asiakkaiden määrä sekä henkilökohtaisen tuen ja ohjauksen tarve. Toi- minnasta saatavat tulot voidaan ottaa huomioon avustuksen määrässä. Työllisyyspoliittista avustusta voidaan myöntää enintään kolmen vuoden ajaksi. Avustusta voidaan käyttää asetuk- sessa määriteltyihin kustannuksiin. Painotus on ohjaushenkilöstön palkkauskustannuksissa ja muissa työllistymistä tukevilla palveluilla.

Keväällä 2022 työ- ja elinkeinoministeriö teetti työllisyyspoliittisista avustuksista selvityksen, jonka toteutti TK-Eval. Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetun toiminnan asiakastulok- sia ei ole tutkittu aiemmin valtakunnallisesti. Selvityksen tavoitteena oli kerätä tietoa varojen käytön vaikuttavuudesta ja kustannustehokkuudesta sekä palvelun laadusta ja kyvystä vastata asiakkaiden tarpeisiin. Selvityksen perusteella hankkeiden asiakaskunta on yleensä heikoim- massa työmarkkina-asemassa olevia, erityisesti pitkäaikaistyöttömiä. Suurin osa asiakkaista oh- jautuu hankkeisiin työ- ja elinkeinotoimistojen kautta. Tyypillisesti hankkeen toteuttajana on yhdistys ja hankkeen kesto noin kolme vuotta määrärahan ollessa noin 104 000 euroa vuodessa. Vuositasolla on valtakunnallisesti käynnissä keskimäärin noin 120–150 työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettua hanketta.

Selvityksessä havaittiin, että työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden toi- minta painottuu palkkatuella työllistämiseen ja työkokeilupaikkoihin. Näiden lisäksi hankkeissa

toteutetaan myös suoraan työelämään tähtäviä valmennuksia ja ohjauksia. Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden joukossa vaikuttavinta onkin selvityksen mukaan toiminta, joka keskittyy valmennukseen ilman sijoitusta palkkatuettuun työhön tai työkokeiluun avustusta saavassa organisaatiossa.

Vaikuttavuustarkastelun perusteella työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetut hankkeet eivät tuota työllistymisen tai koulutukseen hakeutumisen mittareilla mitattuna erityisen merkittäviä tuloksia. Esimerkiksi Euroopan sosiaalirahaston rahoittamiin hankkeisiin verrattuna työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden työllistymistulokset ovat pääsääntöisesti selkeästi heikompia avoimille työmarkkinoille työllistymisen näkökulmasta. Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden välillä tuloksissa on kuitenkin merkittäviä eroja, ja parhaimmillaan työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden tulokset ovat yhtä hyvät kuin tuloksellisimmilla Euroopan sosiaalirahaston rahoittamilla hankkeilla tai ostopalveluvalmennuksilla. Verrattuna Euroopan sosiaalirahaston rahoittamiin hankkeisiin työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden merkittävänä etuna on alueellinen kattavuus.

Selvityksen perusteella työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden merkittävimmät tulokset liittyvät asiakkaan yhteiskunnalliseen osallistamiseen sekä työelämän ulkopuolelle tai tuntemattomaan tilanteeseen siirtymisen ehkäisemiseen. Hankkeet tarjoavat asiakkaalle määrällisesti huomattavasti enemmän yksilöllistä tukea, ohjausta ja palveluja tavanomaiseen TE-hallinnon palveluun verrattuna. Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetuilla hankkeilla on merkittävä rooli kohderyhmien työllistymisedellytysten vahvistamisessa ja järjestöjen roolin tukemisessa alueiden työllisyysneuvostoissa. Selvityksen perusteella hankkeilla vaikuttaakin olevan työllisyysneuvostoissa näkökulmasta ensisijaisesti palveluita ja palvelujärjestelmää täydentävä rooli.

Selvityksen johtopäätöksiä todettiin tarve selkeyttää työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden roolia työ- ja elinkeinotoimiston palveluvalikoimassa sekä määrittää hankkeisiin kohdistuvat odotukset tarkemmin.

2.1.26 Muutoksenhaku

Julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskeviin päätöksiin saa lähtökohtaisesti hakea oikaisua. Oikaisuvaatimukseen sovelletaan hallintolakia (434/2003). Oikaisuvaatimuksesta annetun päätöksen muutoksenhakuun sovelletaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa siten hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätöksestä valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää valituslupaa.

Eräät päätökset on rajattu muutoksenhakuoikeuden ulkopuolelle säätämällä niitä koskevasta valituskiellosta. Työ- ja elinkeinotoimiston ratkaisuun asettaa työnhakijalle työnhakuvollisuus, ratkaisuun olla tarjoamatta asiakkaalle asiantuntija-arvioita, ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta tai kokeilua taikka ratkaisuun olla tukematta työnhakijan omaehtoista opiskelua tai hyväksymättä ilmoitusta tuetun opiskelun keskeyttämisestä taikka olla tarjoamatta yritystoiminnan kehittämisspalveluja ei saa hakea oikaisua eikä siitä saa valittaa. Valituskielto koskee myös päätöksiä, jotka koskevat tuen, etuuden tai korvauksen epäämistä määrärahasyistä sekä palkkatuen, harkinnanvaraisen kulukorvauksen tai matka- ja yöpymiskustannusten korvauksen epäämistä tarkoituksenmukaisuusperusteella. Palkkatukipäätökseen ei myöskään saa hakea muutosta siltä osin kuin päätös koskee palkkatuen määrää tai kestoja. Työvoimakoulutuksen

opiskelijavalintaa koskevaan päätökseen, joka perustuu työvoimakoulutuksen tarkoituksenmukaisuuden arviointiin, koulutustarpeen arviointiin tai opiskelijaksi hakevan henkilön soveltuvuuteen, ei saa hakea oikaisua eikä siitä saa valittaa. Opiskelijavalintaa koskevaan päätökseen, joka perustuu henkilön soveltuvuuteen, saa kuitenkin hakea oikaisua tai siitä saa valittaa, kun kyse on muusta kuin yhteishankintakoulutuksesta. Valituskielto koskee myös työ- ja elinkeinotoimiston antamaa päätöstä Työkanava Oy:n palvelukseen osoittamiselle säädettyjen työllistämisedellytysten täyttymättä jättämisestä. Myöskään työ- ja elinkeinotoimiston työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen seurantaan liittyvistä syistä antamaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon työttömyysetuutta koskevan oikeuden lakkaamisesta ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa.

Edellä kerrotusta poiketen työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä, muutosturvakoulutusta ja työ- ja elinkeinotoimiston tekemään kulukorvausta koskevaan päätökseen haetaan muutosta sosiaaliturva-asioden muutoksenhakulautakunnalta. Sosiaaliturva-asioden muutoksenhakulautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusosoikeudelta. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valtiokonttori käsittelee ja ratkaisee valmennuksessa tai kokeilussa sattunutta tapaturmaa tai siinä saatua ammattitautia koskevan asian. Muutoksenhakuun Valtiokonttorin päätöksestä sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään.

Vireillä oleva oikaisuvaatimus tai valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

2.1.27 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen rahoitus

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut rahoitetaan valtion talousarviossa palvelujen tuottamista ja hankkimista varten osoitetulla määrärahalla eli niin sanotulla työllisyysmäärärahalla. Työllisyysmäärärahalla tarkoitetaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan momenttia 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut, siirtomääräraha 2 v). Kyseiseltä momentilta rahoitetaan myös julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti myönnettyjä valtionavustuksia, tukia ja korvauksia. Vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa momentille on myönnetty määrärahaa noin 284,5 miljoonaa euroa. Työllisyysmäärärahojen avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Jos palveluntuottaja saa valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta hankittavan palvelun tuottamiseen, valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta vastaava osuus vähennetään palvelun hankintahinnasta.

Vuoden 2021 32.30.51 momentin kohdentuminen palveluittain	
32.30.51.01. Asiantuntija-arvioinnit (KPY)	4 162 245
32.30.51.02. Kokeilut ja valmennukset (KPY)	19 200 663
32.30.51.03. Työvoimakoulutuksen hankinta (KPY)	103 272 791
32.30.51.06. Palkkatuki ja starttiraha (KPY)	94 375 855
32.30.51.07. Palkkatuettu työ, valtionhallinto (KPY)	6 846 979
32.30.51.08. Työllisyyspoliittinen avustus (KPY)	9 780 645
32.30.51.09. Korvaukset (KPY)	553 907

32.30.51.10. Vakuutusturva (KPY)	15 284 275
32.30.51.11. Yritystoiminnan kehittämispalvelujen hankinta (KPY)	18 824 604
32.30.51.12. Yksityiset työnvälityspalvelut ja pilotit (KPY)	215 948
Yhteensä	272 517 913

Myös työvoimakoulutuksena hankittava kotoutumiskoulutus rahoitetaan työllisyysmäärärahasta. Kotoutumiskoulutukseen tarvittavan määrärahan tarve arvioidaan vuosittain perustuen sisäministeriön maahanmuutto-olettimiin. Työ- ja elinkeinoministeriö jakaa kotoutumiskoulutuksen hankintaan arvioidun määrärahan ELY-keskuksille suhteessa alueella asuviin ulkomaisiin työnhakijoihin (80–90 prosenttia arvioidusta kotoutumiskoulutuksen määrärahasta) ja alueelle muuttaneisiin kansainvälistä suojelua saaviin ja heihin rinnastettaviin henkilöihin (10–20 prosenttia arvioidusta määrärahasta). Talousarviossa esitetään momentin 32.30.51 määrärahan arvioitu käyttö eri palveluihin, joten ELY-keskukset voivat niille osoitetun momentin 32.30.51 määrärahan puitteissa hankkia kotoutumiskoulutusta tarpeen mukaan esitettyä määrärahaa enemmän tai vähemmän. Kotoutumiskoulutukseen on momentin 32.30.51 määrärahasta vuoden 2021 talousarviossa kohdennettu noin 55 miljoonaa euroa. Arviota tarkistetaan päivittyvien maahanmuutto-olettamien mukaan huomioiden myös kotoutumiskoulutuksen hintakehitys.

Julkisia työvoima- ja yrityspalveluita rahoitetaan myös muiden rahoituskanavien kautta. Vuodesta 2017 lähtien palkkatuen rahoitukseen on käytetty työ- ja elinkeinoministeriön työllisyysmäärärahojen lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön työttömyysetuusmäärärahoja. Tällä on varmistettu, että palkkatukea on käytettävissä ympäri vuoden. Palkkatuesta ja valtion virastolle tai laitokselle osoitettavista määrärahoista rahoitetaan enintään peruspäivärahaa vastaava määrä (33,78 euroa maksupäivältä vuonna 2021) työttömyysetuusmäärärahoista valtion talousarvion momenteilta 33.20.50 (Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta, arviomääräraha) ja 33.20.52 (Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta, arviomääräraha). Peruspäivärahaa vastaavan määrän yli menevä osuus rahoitetaan työllisyysmäärärahoista. Myös työttömälle työnhakijalle myönnetty starttiraha rahoitetaan työttömyysetuusmäärärahoista.

Työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavat työttömyysetuudet, korotusosat ja korotetut etuudet sekä lakisääteiset kulukorvaukset rahoitetaan osana työttömyysturvajärjestelmän kokonaisuutta, ja näiden etuuksien ja korvausten maksamisesta vastaavat Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat. Työllistymistä edistäviä palveluita ovat työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus, työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu omaehtoinen opiskelu sekä työ- ja koulutuskokeilu. Valtion rahoittamat työttömyysetuudet on budjetoitu valtion talousarvion momenteille 33.20.50 ja 33.20.52. Lisäksi työttömyysetuuksien rahoitukseen osallistuvat Työllisyysrahasto palkansaa-jilta kerätyillä työttömyysvakuutusmaksuilla ja työttömyyskassat jäseniltään keräämillä jäsenmaksuilla. Valtion varsinaisessa talousarviossa vuodelle 2022 on arvioitu työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavaksi työttömyysetuuksia 551,5 miljoonaa euroa, kulukorvauksia 91,9 miljoonaa euroa ja korotusosia 21,8 miljoonaa euroa.

Työttömyysetuusmäärärahoilla rahoitetaan myös aktivointiasteeseen laskettavan vuorotteluvapaan ajalta maksettava vuorottelukorvaus. Työttömyysetuusmäärärahoilla rahoitetaan lisäksi osin palkkatukea, starttirahaa ja valtionhallintoon työllistämistä työllisyysmäärärahojen ohella.

Palkkatuen, starttirahan ja valtionhallintoon työllistämisen maksatuksista vastaa KEHA-keskus riippumatta siitä, käytetäänkö maksatukseen työttömyysetuus- vai työllisyysmäärärahaa. Vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa on varauduttu vuorottelukorvausten maksamiseen 10,1 miljoonalla eurolla ja palkkatuetun työn sekä starttirahan rahoittamiseen yhteensä 195 miljoonalla eurolla.

Työttömyysturvalaissa tarkoitettuna työllistymistä edistävänä palveluna pidetään myös kuntouttavaa työtoimintaa. Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen on nykyisin kuntien vastuulla, mutta siirtyy hyvinvointialueiden vastuulle vuonna 2023. Valtio tukee kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä maksamalla kunnille korvausta 10,09 euroa toimintapäivää ja toimintaan osallistujaa kohti sekä rahoittamalla palvelun aikaisia työttömyysetuuksia. Valtion korvaukset kuntouttavasta työtoiminnasta rahoitetaan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan momentilta 33.20.31 (Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, arviomääräraha) ja korvauksen maksaa KEHA-keskus. Valtion vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa momentille on myönnetty määrärahaa 30,484 miljoonaa euroa.

Työllistymistä edistäväksi palveluksi tai aktivointiasteeseen luettavaksi palveluksi ei katsota liikkuvuusavustusta, mutta avustuksen tavoitteet ovat työvoimapolitiittisia. Liikkuvuusavustusta voidaan maksaa, jos henkilö ottaa vastaan vähintään kaksi kuukautta kestävästä työsuhteisen työn tai osa-aikatyön, jossa päivittäinen työmatka kestää yli kolme tuntia (osa-aikatyössä kaksi tuntia). Avustuksen saa vain toteutuneilta työpäiviltä. Liikkuvuusavustus vastaa suuruudeltaan korottamatonta peruspäivärahaa. Liikkuvuusavustuksen maksavat Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat. Vuoden 2022 valtion varsinaisessa talousarviossa on arvioitu liikkuvuusavustuksena maksettavaksi 6,5 miljoonaa euroa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta rahoitetaan muusta työvoimakoulutuksesta poiketen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan pääluokasta momentilta 29.20.30 (Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen, arviomääräraha). Valtion vuoden 2022 talousarviossa on määritetty, että edellä mainitulta momentilta rahoitettavien ammatillisten koulutusten työvoimakoulutuksena järjestettävien opiskelijavuosien määrä on vähintään 8 100 opiskelijavuotta.

Lisäksi työvoimakoulutuksena tarjotaan Pohjoiskalotin koulutussäätiön järjestämää ammatillista koulutusta, jota rahoitetaan muusta työvoimakoulutuksesta poiketen momentilta 29.20.21 (Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteiset menot, siirtomääräraha 3v). Edellä mainitulta momentilta rahoitetaan myös koulutukseen liittyvän majoituksen menoja. Valtion vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa on määritetty edellä tarkoitettun koulutuksen rahoitukseksi enintään 1,7 miljoonaa euroa.

Työvoimapalvelujen järjestämisen kustannuksiin lukeutuvat työvoimapalveluista vastaavien viranomaisten toimintamenot. Pääosin nämä menot koostuvat työ- ja elinkeinotoimistojen ja ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen toimintamenoista. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintaa rahoitetaan valtion talousarvion momentilta 32.01.03 (Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot, siirtomääräraha 2v) ja ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen toimintamenoja momentilta 32.01.02 (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot, siirtomääräraha 2v). Vuoden 2022 valtion varsinaisessa talousarviossa työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin on myönnetty noin 267,9 miljoonaa euroa ja ELY-keskusten toimintamenoihin noin 194,9 miljoonaa euroa.

2.1.28 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen vaikuttavuuden seuranta

Tietojärjestelmien mahdollistama seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen vaikuttavuutta on pääosin tarkasteltu palvelujen kehittämisen ja palveluilta sijoittumisen näkökulmasta¹¹. Työvoimakoulutusten ja valmennusten vaikutusta työllistymiseen arvioidaan URA-asiakastietojärjestelmästä ja siihen liittyvistä muista tietojärjestelmistä (ARVI ja OPAL) sekä asiakaskyselyistä saatavien tietojen avulla.

URA-järjestelmästä saatavia tietoja voidaan hyödyntää palveluhankintojen suunnittelussa. Osassa tulosperusteisista hankinnoista on hyödynnetty erilaisia seuranta- ja vaikuttavuusarvioita, jotka perustuvat osittain URA-järjestelmän tietoihin tai palveluntuottajan tekemään raportointiin. Tulosperusteisten hankintojen vaikutusten seuraamiseen ei poikkeustapauksia lukuun ottamatta ole olemassa erillistä järjestelmää, josta tiedot saataisiin suoraan tulospalkkioiden maksatusta varten.

URA-järjestelmän rinnalla on hyödynnetty ARVI-järjestelmää, jonka avulla koulutus- tai valmennusorganisaation työntekijä voi antaa sähköisesti ja suojatusti opiskelijakohtaisen arvion niistä asioista, joista arviointia on pyydetty. Arvio näkyy työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijalle URA-järjestelmän kautta. ARVI-järjestelmän arviot ovat henkilökohtaisia arvioita, eikä niitä voida systemaattisesti hyödyntää palveluiden seurannassa.

OPAL-järjestelmää käytetään palautteen keräämiseksi työvoimakoulutuksista ja valmennuksista työvoimakoulutuksen hankkijoille ja koulutuksen järjestäjille. OPAL-järjestelmästä saatua palautetta on hyödynnetty systemaattisesti hankintoja tehdessä.

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen seurannassa ja vaikuttavuuden arvioinnissa ei tällä hetkellä voida hyödyntää palkka- ja etuustietoja siihen oikeuttavan sääntelyn puuttuessa. Tulorekisteritiedon hyödyntämisestä on kuitenkin saatu hyviä kokemuksia, kun sitä on erillisratkaisun turvin voitu kokeilla eri vaikuttavuusinvestointihankkeissa. Hankkeissa rekisteritietoa on käytetty työnhakijoiden työllistymisen seurantaan ja tulosperusteisen palkkiomaksun perustana.

Työ- ja elinkeinoministeriön vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus on kehittänyt vuoden 2021 aikana Helsingin kaupungin, Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston sekä Rovaniemen ja Kemijärven kaupunkien kanssa vaikuttavuusperusteisen työllistymisen mallia. Kehittämistyö toteutetaan osana Työkykyohjelmaa. Malli auttaa osatyökykyisten palvelutarpeiden tunnistamisessa, oikein kohdennettujen palvelujen tarjoamisessa ja toimenpiteiden tuloksellisuuden arvioinnissa. Malli perustuu tilastollisen analyysin perusteella tehtyyn asiakasryhmittelyyn, jolla ennakoidaan asiakkaan palvelutarvetta, arvioidaan työllistymispotentiaalia, seurataan asiakkaan työllistymisen edellytyksissä tapahtuvia muutoksia sekä arvioidaan, mitkä toimenpiteet vievät kohti työllistymistä. Hankkeessa todettiin, että mallin toimivuus, palvelujen tuloksellisuus ja vaikuttavuuden seuranta edellyttäisivät rekisteritietojen hyödyntämistä ja tiedolla johtamisen käytäntöjen kehittämistä nykyisestä.

¹¹ Esim. Aktiivisilta työvoimapolitiisilta palveluilta sijoittuminen vuonna 2019, Tuomaala Mika, Työ- ja elinkeinoministeriö.

Työvoimapalvelujen nykyisillä seurantamenetelmillä ei saada tarkkaa tietoa eri toimenpiteiden vaikutuksista työllistymiseen, eikä arvioita työllisyystoimenpiteiden toimivuudesta ja aikaansaamista muutoksista voida tehdä reaaliaikaisesti. Palkka- ja etuustietojen puuttuessa työvoimapalvelujen yleisen vaikuttavuuden ja hankittujen palveluiden osalta tieto on puutteellista työllistymisen kokonaisarvioinnin näkökulmasta.

Keskeisin haaste tiedolla ohjaamisen ja vaikuttavien palveluiden suunnittelemisessa on vaikeus tunnistaa muutoksia asiakkaan työmarkkinavalmiuksissa ja työllistymisedellytyksissä. Tällä hetkellä olemassa olevat seurantajärjestelmät ja mittarit eivät tunnista ohjauksellisen työn tai palveluprosessin kokonais- tai yhtenäisvaikutuksia riittävästi.¹²

Operatiivisessa työssä nykyisten tietolähteiden varassa on vaikea arvioida palveluiden vaikuttavuutta muun muassa siksi, että työvoimapalvelujen kesto vaihtelee huomattavasti ja palveluihin osallistuvien henkilöiden työllistymismahdollisuudet ovat keskenään erilaiset. Lisäksi vaikuttavuuden arviointia vaikeuttaa se, että palveluiden kohderyhmät ja tavoiteltavat vaikutukset eroavat toisistaan, ja joidenkin kohderyhmien osalta työllistyminen tai toiseen palveluun osallistuminen ei välttämättä ole sopiva tapa mitata palvelun vaikuttavuutta.

Työvoimapalvelujen luotettavan vaikuttavuuden arvioinnin perusteena URA-järjestelmän tai työnvälitystilastojen tiedot eivät ole palvelun seuraamisen ja vaikuttavuuden arvioinnin näkökulmasta aina riittäviä, sillä poikkileikkausaineistot pystyvät parhaillaan tuottamaan vain suuntaa antavaa tietoa ostopalvelujen vaikutuksista. Lisäksi asiakastietojärjestelmästä saatavien tietojen perusteella on haastavaa arvioida, millaisia vaikutuksia palveluun osallistumisella on ollut esimerkiksi asiakkaan omaan käsitykseen työkyvystään tai työllistymismahdollisuuksistaan.

2.1.29 Aktivointiasteeseen laskettavien palveluiden volyymit ja osuudet ELY-keskuksittain

Työllistymistä edistävien palveluiden keskinäistä suhdetta voidaan kuvata tarkastelemalla aktivointiasteeseen laskettavien palveluiden volyymeja suhteessa toisiinsa (vuosi 2019, keskiarvo):

Alue	Työllistetyt	Työvoimakoulutuksessa	Omaehtoisissa opinnoissa	Työnhakuvalmennuksessa	Uravalmennuksessa	Työkokeilussa	Koulutuskokeilussa	Vuorotteluvapaasijaisena	Kuntouttavassa työtoiminnassa
UUSIMAA	6074	5745	13379	76	141	2679	81	816	4180
VARSINAIS-SUOMI	2192	2127	2743	36	207	715	10	187	1721

¹² Laura Pitkänen, Paulus Torkki, Helena Tolkki, Mikko Valtakari ja Riikka-Leena Leskelä: Reittiopas vaikuttavuuteen. Vaikuttavuusperustainen ohjaus sote- ja työllisyyspalveluissa, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:1, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-820-5>.

PIRKANMAA	2314	1817	3141	10	640	763	27	325	4996
KAAKKOIS-SUOMI	1623	1058	2109	47	29	547	12	262	1465
ETELÄ-SAVO	727	430	908	26	11	185	9	69	924
POHJANMAA	859	893	1516	21	96	298	18	115	1040
KESKI-SUOMI	1843	804	2200	85	45	485	7	203	1439
POHJOIS-SAVO	869	783	1285	213	21	277	10	154	788
POHJOIS-KARJALA	1189	709	1391	155	83	398	5	102	910
KAINUU	463	284	451	20	20	150	6	58	132
POHJOIS-POHJANMAA	1865	1236	2916	68	33	515	6	252	1876
LAPPI	977	660	845	12	55	149	6	434	454
SATAKUNTA	794	967	937	31	22	379	5	121	1564
HÄME	1532	1102	2414	31	87	745	41	112	2082
ETELÄ-POHJANMAA	778	628	666	162	79	268	...	133	863
AHVENANMAA	...	144	15	0
ULKOMAAT	...	0	0	0
KOKO MAA	24141	19391	36916	994	1568	8566	245	3355	24435

Aktivointiasteeseen laskettavien palveluiden suhteelliset osuudet maakunnittain (vuosi 2019, keskiarvo):

Alue	Työllistetyt	Työvoimakoulutuksessa	Omaehtoissa opinnoissa	Työnhakuvaiheessa	Uravalmennuksessa	Työkokeilussa	Koulutuskokeilussa	Vuorotteluvapaasijaisena	Kuntouttavassa työtöinnässä
UUSIMAA	18,9 %	17,3 %	37,4 %	0,2 %	0,4 %	9,9 %	0,2 %	2,4 %	13,3 %
VARSINAIS-SUOMI	21,3 %	17,0 %	30,5 %	0,4 %	2,3 %	9,4 %	0,1 %	1,9 %	17,0 %
PIRKANMAA	16,3 %	14,8 %	21,4 %	0,1 %	3,8 %	6,3 %	0,2 %	2,2 %	35,0 %
KAAKKOIS-SUOMI	23,2 %	13,1 %	31,4 %	1,3 %	0,4 %	8,4 %	0,1 %	2,9 %	19,1 %
ETELÄ-SAVO	22,7 %	11,8 %	30,1 %	0,8 %	0,3 %	7,1 %	0,3 %	1,8 %	25,2 %
POHJANMAA	17,1 %	13,9 %	34,2 %	0,4 %	2,3 %	6,5 %	0,2 %	2,4 %	23,1 %
KESKI-SUOMI	25,9 %	9,6 %	32,4 %	1,3 %	0,7 %	7,3 %	0,1 %	2,8 %	19,9 %

POHJOIS-SAVO	21,5 %	16,0 %	34,3 %	1,0 %	0,4 %	8,2 %	0,2 %	3,4 %	15,1 %
POHJOIS-KARJALA	23,6 %	11,7 %	27,3 %	3,3 %	2,2 %	8,9 %	0,1 %	1,8 %	21,1 %
KAINUU	27,8 %	14,2 %	31,0 %	1,7 %	1,1 %	10,9 %	0,4 %	3,2 %	9,9 %
POHJOIS-POHJAN- MAA	20,3 %	14,6 %	32,5 %	0,6 %	0,4 %	7,4 %	0,1 %	2,5 %	21,6 %
LAPPI	27,4 %	17,1 %	23,7 %	0,7 %	2,8 %	5,7 %	0,2 %	8,8 %	13,6 %
SATAKUNTA	20,4 %	16,9 %	22,4 %	1,6 %	0,7 %	10,4 %	0,1 %	2,4 %	25,0 %
HÄME	18,9 %	11,7 %	32,4 %	0,9 %	1,2 %	9,8 %	0,3 %	1,2 %	23,5 %
ETELÄ-POHJANMAA	21,7 %	14,9 %	20,8 %	3,5 %	1,3 %	7,9 %	0,0 %	3,5 %	26,3 %
AHVENANMAA	17,2 %	69,4 %	5,4 %	0,5 %	0,0 %	5,9 %	0,0 %	2,2 %	0,0 %
ULKOMAAT	90,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	10,0 %	0,0 %
KOKO MAA	20,4 %	15,0 %	31,0 %	0,8 %	1,3 %	8,5 %	0,2 %	2,6 %	20,2 %

Aktivointiaste lasketaan kuukauden viimeisenä arkipäivästä. Tästä syystä valmennuksessa ja uravalmennuksessa olevien määrä näyttäytyy vähäisempänä muiden palveluiden ollessa keskimäärin pidempiä ja kestäessä yli kuukauden vaihteen.

2.2 Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu

Työllistymistä edistävällä monialaisella yhteispalvelulla (TYP) tarkoitetaan yhteistoimintamallia, jossa työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukonaisuudet sekä vastaavat työttömien työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. Monialaisen yhteispalvelun tavoitteena on edistää työttömien työllistymistä tarjoamalla heille heidän palvelutarpeensa mukaisia julkisia työvoima- ja yrityspalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014) tuli voimaan vuoden 2015 alusta. Lailla pyrittiin vahvistamaan kuntien roolia heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämisessä ja lisäämään kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa niiden työttömien palveluiden järjestämiseen, joiden työttömyyden aikaisesta työmarkkinatuesta ne maksavat osan. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Edellä mainitun vuoksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin esitetään tehtäväksi tästä johtuvat välttämättömät muutokset vuoden 2023 alusta lukien. Hallitus on antanut keväällä 2022 eduskunnalle asiaa koskevan hallituksen esityksen 84/2022 vp.

Maaliskuussa 2021 käynnistyneessä työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa kokeilukunnille siirrettiin tietyt TYP-laissa työ- ja elinkeinotoimistolle säädetyt tehtävät. TYP-lain toimeenpanoon ja lain mukaiseen yhteistoimintamalliin osallistuvat siten kuntakokeilualueella kunta ja Kansaneläkelaitos.

Monialaisen yhteispalvelun asiakkuudelle ei ole säädetty enimmäiskestoja. Monialainen yhteispalvelu päättyy, kun työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen yhteisen arvion

mukaan työttömällä ei ole enää monialaisen yhteispalvelun tarvetta. Jos henkilö on edelleen työtön, hänet ohjataan työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi tai muuhun tarvetta vastaavaan palveluun. Asiakkaiden tilanteet ovat yksilölliset ja tarvittavien palvelujen saatavuudessa voi olla alueellisia eroja, jolloin työllistymisprosessin etenemiseen vaikuttavat myös muut kuin asiakkaan tilanteesta johtuvat syyt. Tämän vuoksi enimmäiskestosta säätämistä ei TYP-lakia valmisteltaessa pidetty työllistymisprosessin edistämisen näkökulmasta tarkoituksenmukaisena. Yhteispalvelun rajaamista monialaisen palvelutarpeen kestoon pidettiin perusteltuna, jotta uusia asiakkaita voitaisiin ohjata yhteispalveluun.

TYPPI-rekisteristä saatavien asiakkuuden päättymistietojen mukaan asiakkuuden päättymisessä on alueellisia ja verkostokohtaisia eroja: TYP-asiakkuus on voitu päättää tietyn määräajan jälkeen tuloksettomana tai asiakkuus on voinut jatkua aina siihen asti, kun asiakas työllistyy avoimille työmarkkinoille. Kumpaakin päättymissyitä voi monialaisen palvelutarpeen näkökulmasta pitää epätarkoituksenmukaisena. Koska TYP-lain toimeenpanoon liittyviä ohjauksikäytäntöjä ei valtakunnallisesti ole systemaattisesti seurattu, menettelyjen laajuudesta ei ole tarkeempaa tietoa. TYP-toimijat ovat palautteessaan ja eri selvityksissä tuoneet esille, että asiakkuuden päättymisen toimeenpanon tulisi olla yhdenmukaista koko maassa.

Rekisteritietojen (URA, TYPPI) mukaan TYP-asiakkaita oli kesäkuussa 2021 yhteensä noin 42 000. Noin 70 prosenttia heistä kuului myös kuntakokeilun piiriin. Vuonna 2020 asiakkaita oli noin 38 000 ja noin 31 000 vuonna 2019 (31.12. poikkileikkaustiedot). TYP-toimintamallin parin ensimmäisen toimintavuoden jälkeen asiakasmäärät ovat olleet vuoden lopun poikkileikkaustiedon mukaan noin 40 000, joten vuotta 2019 voi pitää asiakasmäärältään poikkeuksellisenä vuotena. TYP-verkostoista saadun tiedon mukaan asiakasohjaus ei kyseisenä vuonna ole ollut yhtä aktiivista kuin edeltävinä ja taas seuraavina vuosina, syitä vähäisempään ohjaukseen ei ole selvitetty. Verkostoittain asiakasmäärät vaihtelevat noin 100:sta noin 8 000:een (30.6.2021 tieto).

Taulukko: TYP-asiakkaat 30.6.2021 (poikkileikkaustieto URA- ja TYPPI-rekistereistä, koko maa)

TYP-asiakkaat		
Yhteensä	41 761	
- miehiä	24 229	58 %
- naisia	17 532	42 %
Ikärakenne		
- alle 30-vuotiaat	8 680	20,8 %
- 30–55-vuotiaat	24 199	57,9 %
- yli 55-vuotiaat	8 882	21,3 %

Äidinkieli		
- suomi, ruotsi tai saame		88,1 %
- venäjä		3,3 %
- arabia		1,5 %
- somali		1 %
- kurdi		0,9 %
- eesti		0,6 %
- persia		0,5 %
- albania		0,5 %
<i>Muita kieliä yli 60, osuus alle 0,5 % per kieli</i>		
Koulutus		
- Alempi tai ylempi perusaste		35,4 %
- Keskiaste		52,1 %
- Alin korkea-aste, alempi ja ylempi korkeakouluaste		9,2 %
- Tutkijakoulutusaste		0,2 %
- Koulutusaste tuntematon		3,1 %
- Muut koulutusasteet		0,1 %
Diagnoosit (ICD-10 tautiluokitus)		
Yhteensä	17 452	41,8 %
Joista yleisimmät		
- mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt (F00-F99)		42,4 %
- tuki- ja liikuntaelinten sairaudet (M00-M99)		26,3 %
- hermoston sairaudet (G00-G99)		6,4 %
- kilpirauhasen sairaudet (E00-E99)		4,7 %

- vammat, myrkytykset ja eräät muut ulkoisten tekijöiden aiheuttamat seuraukset (S00-T98)	4,2 %
<i>Muita tautiluokituksia 16, osuus 0,5 % - 3 % per tautiluokitus</i>	

Rekisteritietojen perusteella noin 42 prosentilla TYP-asiakkaista oli tunnistettu vamma tai sairaus, jolla on vaikutusta asiakkaan työkykyyn. Koko maan asiakasrakennetta tarkastellessa noin 20 prosenttia TYP-asiakkaista on alle 29-vuotiaita. Myös yli 55-vuotiaiden osuus asiakkaista on noin 20 prosenttia. Verkostoittain tarkasteltuna osuudet kuitenkin vaihtelevat. Esimerkiksi nuorten osuus vaihtelee noin 10 prosentista noin 40 prosenttiin.

Jokaisen työ- ja elinkeinotoimiston toimialueella toimii työ- ja elinkeinotoimiston, sen toimintalueeseen kuuluvien kuntien ja Kansaneläkelaitoksen sopima määrä monialaisen yhteispalvelun johtoryhmiä, jotka vastaavat monialaisen yhteispalvelun järjestämisestä johtoryhmän toimialueella. Työ- ja elinkeinotoimisto asettaa johtoryhmät neuvoteltuaan toimialueensa kuntien ja Kansaneläkelaitoksen kanssa johtoryhmien lukumäärästä ja sen toimialueesta. Johtoryhmän puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana toimivat johtoryhmässä mukana olevien kuntien nimeämät henkilöt. Johtoryhmän kunnat nimeävät myös henkilön, joka johtaa TYP-verkoston käytännön toimintaa johtoryhmän asettamissa puitteissa. Johtoryhmä tekee yhteistyösopimuksen, jossa sovitaan muun muassa TYP-toimintamalliin osoitettavasta henkilöstöstä, määrärahoista ja palveluista. Johtoryhmä myös asettaa valtakunnallisten tavoitteiden pohjalta TYP-toiminnan paikalliset tavoitteet. Vuoden 2023 alusta alkaen hyvinvointialueet ovat mukana TYP-johtoryhmissä.

2.3 Ohjaamot

Lakisääteisen työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaisen aktivointisuunnittelun lisäksi alle 30-vuotiaille tarjotaan matalan kynnyksen monialaista palvelua. Toimintamalli rakentuu monialaisesti henkilökohtaista ohjausta, tietoa ja tukea tarjoavista Ohjaamoista, eri hallinnonalojen peruspalveluista ja laajasta yhteistyöverkostosta kolmannelta ja yksityiseltä sektorilta. Ohjaamo tukee erityisesti erilaisissa nivelvaiheissa olevia alle 30-vuotiaita nuoria ja edistää elämänhallintaa sekä koulutukseen ja työelämään kiinnittymistä. Ohjaamon tarjoama ohjaus ja tuki voi sisältää nuorten yksilölliset tilanteet huomioiden monia eri vaiheita. Ohjaamon ydintoimintaan kuuluu henkilökohtainen neuvonta ja ohjaus, tuki elämänhallintaan, urasuunnitteluun, sosiaalisten taitojen ja valmiuksien kehittämiseen sekä kouluttautumisen ja työllistymisen tukeminen. Toimintamallin tavoitteena on, että Ohjaamo toimii nuoren tukena, kunnes tilanteeseen löydetään pidempikestoinen ratkaisu esimerkiksi yhteistyöverkoston tarjoamien palveluiden kautta tai nuoren siirtyessä opintoihin tai työelämään.

Ohjaamotoiminnan pohjana on sopimuksellisuus. Ohjaamoissa voi työskennellä julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin tahoja. Vuoden 2021 lopulla oli toiminnassa 70 Ohjaamoja ympäri maan. Vuonna 2019 Ohjaamoissa asioitiin kaikkiaan noin 156 000 kertaa, joista osa tapahtui yksilöasiointina ja osa ryhmätapaamisissa. Ohjaamoista noin 50 prosenttia toimii kuntien nuorisotoimen alaisuudessa ja hieman vajaa 50 prosenttia kuntien elinvoimapalveluissa. Ohjaa-

moissa asioineista nuorista noin 30 prosenttia haki tukea työllistymiseen liittyvissä kysymyksissä ja 22 prosenttia opiskeluun liittyvissä kysymyksissä. Suurin osa asioinneista Ohjaamoissa liittyi työllisyyteen ja koulutukseen.

Toiminta käynnistettiin Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella (ESR), mutta tällä hetkellä toiminta on suurilta osin valtion ja kuntien kansallisesti rahoittamaa. Ohjaamoista ei säädetä erikseen, vaan toiminta pohjautuu sopimuksiin toimijoiden kesken. Ohjaamoista saatavista palveluista säädetään eri sektoreiden lainsäädännössä, kuten esimerkiksi julkisesta työvoimapalvelusta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa. Ohjaamoissa työskentelevät toimijat noudattavat oman sektorinsa lainsäädäntöä.

Ohjaamoja on tuettu hankemuotoisesti ESR-rahoituksella. Tukihankkeiden kautta on koordinoitu kokonaisuutta, markkinoitu toimintaa, koulutettu henkilöstöä ja tuettu toimivien käytäntöjen välittymistä. Ohjaamoille on luotu vakiintuneella rahoituksella niin kutsuttu tukirakenne, joka jatkaa hankekauden päätyttyä Ohjaamoiden kehittämistä. Toiminta on yhdistetty KEHA-keskukseen ja se muodostuu viiden henkilön tiimistä.

Ohjaamotoiminnan vaikuttavuutta on arvioitu VN TEAS-tutkimuksessa¹³. Tutkimuksen keskeisissä tuloksissa todettiin, että moniammatillisesta toimintamallista johtuen Ohjaamoissa asiakkaan tilannetta pystytään arvioimaan kokonaisvaltaisesti, mahdollisuudet asiakasprosessien tehokkaaseen edistämiseen ovat hyvät ja käytössä on enemmän resursseja sekä laaja-alaisempaa osaamista ja palveluja. Tutkimuksen analyysissä todettiin, että URA-tietojen perusteella Ohjaamon asiakas päätyy työllistymistä edistäviin palveluihin 8–9 viikkoa aiemmin työnhakujakson alusta kuin nuori, joka ei ole Ohjaamon asiakas. Ohjaamotoiminta auttaa palvelujärjestelmää kohtaamaan nuoria kokonaisvaltaisemmin ja toimintamalli auttaa nuorta löytämään ratkaisun nopeammin kuin työ- ja elinkeinotoimisto. Kuitenkin on huomioitava toiminnan rajoitteet tutkimuksen näkökulmasta. Monessa tutkimuksessa todetaan, että ”Ohjaamoiden eroista ja epäyhtenäisistä käytännöistä johtuen ”Ohjaamomallin” kuvaaminen on haasteellista ja toimintamallin ymmärtäminen vaikeaa. Haasteellisuutta lisäävät puutteet ja epäyhtenäisyydet toiminnan seurannassa”. Ohjaamoiden keskeisimpiä haasteita on toisaalta toiminnan epäyhtenäisyys ja lainsäädännön puuttuminen sekä toisaalta yhtenäisten asiakkuudenhallintajärjestelmien puuttuminen.

Kustannusarviolaskelmassa on käytetty keskimääräisiä kustannuksia, joita kunnille syntyi Ohjaamotoiminnan alussa. Tilavuokrien osalta arvio pohjautuu vuoden 2022 alussa vuokrattavina olleiden liiketilojen vuokriin pienessä, keskiuudessa ja suuressa kunnassa. Arviossa on tehty oletta, että Ohjaamo tarvitsee yhden täysipäiväisen koordinaattorin yli 50 000 asukkaan kunnissa.

Kaupunkien kokoluokka		Alle 50 000 asukasta	50 000–200 000 asukasta	Vähintään noin 200 000 asukasta
-----------------------	--	----------------------	-------------------------	---------------------------------

¹³ Valtakari et al.: Ohjaamot – monialaista yhteistyötä, vaikuttavuutta ja uutta toimintakulttuuria: Monialaisen yhteistyön vaikuttavuus nuorten työllistymistä edistävässä palveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:13.

Tilavuokrat	Tilat noin 150–200 neliötä.	18 000 €	36 000 €	85 500 €
Laitteet ja kalusteet	Laitteistosta koostuvat kustannukset (toiminnan alussa).	2 000 €	10 000 €	60 000 €
Toimintakulut + koordinoiva henkilö	Arviossa yli 50 000 asukkaan kunnan Ohjaamo edellyttää täysipäiväisen koordinaattorin.	10 000 €	70 000 €	80 000 €
Markkinointi- ja viestintäkulut	Toimintaan kohdennettu kunnan oma viestintä.	5 000 €	10 000 €	20 000 €
Yhteensä 5 078 000 €		35 000 € *49 = 1 715 000 €	126 000 € * 15 = 1 890 000 €	245 500 € * 6 =1 473 000 €

Vuoden 2021 lopulla oli toiminnassa kaikkiaan 70 Ohjaamo. Kustannusarvion pohjana käytetään olettaa, että kaikilla Ohjaamoilla on oma toimitila. Todellisuudessa näin ei kuitenkaan ole, sillä osa Ohjaamoista toimii muiden viranomaisten yhteydessä. Kustannusarvio jakaantuu kaupunkien koon perusteella: kokoluokassa yli 200 000 asukasta on 6 kaupunkia, yli 50 000 asukkaan luokassa 15 kaupunkia ja alle 50 000 asukkaan luokassa 49 kaupunkia, joissa sijaitsee Ohjaamo. Näillä oletuksilla nykyisen Ohjaamoverkoston ylläpidosta seuraa kunnille 5,78 miljoonan euron vuotuiset kustannukset. Kustannusarvion osalta on huomioitava, että nuorten matalan kynnyksen monialaisten palveluiden toteuttamisessa on merkittävää kuntakohtaista vaihtelua kustannusrakenteen suhteen. Merkittävimmät erot tulevat toimitilaratkaisuista sekä erikseen Ohjaamotyöhön palkatusta henkilöstöstä.

ONNI-toiminta

Nuorten ONNI-toiminta tarjoaa matalan kynnyksen mielen hyvinvointia tukevaa valmennusta Ohjaamoissa. Toiminnalla on 2,5 miljoonan euron vuotuinen rahoitus, jolla tarjotaan 20 Ohjaamossa noin 30 henkilötyövuoden työpanoksella valmennusta nuorille. Toimintaa organisoidaan tällä hetkellä Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston kautta.

Ohjaamoissa käyvillä nuorilla on paljon erilaisia haasteita ja monella pitkittynyttä työttömyyttä. Usein tarvitaan kokonaisvaltaista tukea, jotta tilanne muuttuisi ja nuorelle löydettäisiin ratkaisuja. Ongelmissa korostuvat mielenterveyden ja arjenhallinnan haasteet. Näihin Ohjaamoissa on tarjolla tukea vaihtelevasti.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttaman ONNI-toiminnan arvioinnin tulosten mukaan Onni-hankkeelle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet jo melko hyvin keväällä 2020. Onni-hankkeessa järjestetyt ryhmätoiminnot ovat juurtuneet hyvin osaksi Ohjaamojen toimintaa.

Monialaisten palveluiden kehittämisen tuen tarjoaminen

KEHA-keskuksessa toimivan monialaisten palvelujen tukirakenteen avulla sovitaan yhteisen valtakunnallisen tuen alle työllistymistä edistävät monialaiset palvelut, joihin luetaan Ohjaamot, työvoiman palvelukeskukset, maahanmuuttajien osaamiskeskukset sekä maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalvelut. Lisäksi tukirakennetta voivat hyödyntää myös muut monialaiset palvelupisteet. Tukirakenteen hyödyntäminen on toimijoille vapaaehtoista, eikä tukirakenteella ole itsenäistä strategista ohjaavaa roolia.

Tukirakenteen toiminta asettuu strategisen tason ja operatiivisen tason välille, ja sillä tuetaan sekä monialaisten palveluiden syvempää integraatiota palvelujärjestelmään että monialaisten palveluiden toimintatapojen, työkalutuuin ja työvälineiden kehittymistä. Strategisen tason roolina tukirakenteella on ylläpitää kokonaiskuvaa monialaisten palveluiden kehittymisestä ja tukea kansallisen strategisen tason kehittämistoimien muotoutumista.

2.4 Työ- ja elinkeinotoimistojen etuustehtävät

2.4.1 Työ- ja elinkeinotoimistojen työttömyysturvatehtävät

Työttömyysturva työllistymistä edistävien palvelujen aikana

Työttömyysturvalaissa säädetään sellaisista työllistymistä tukevista palveluista, joilla on vaikutusta työnhakijan työttömyysturva-oikeuteen. Näistä palveluista käytetään työttömyysturvalaissa nimitystä työllistymistä edistävä palvelu. Yhteistä palveluille on se, että niiden järjestämisen perusteista säädetään lainsäädännössä. Näitä palveluja ovat työvoimakoulutus, työnhakijan omaehtoinen työttömyysetuudella tuettu opiskelu, työnhakijan omaehtoinen työttömyysetuudella tuettu kotoutumiskoulutus, työnhakuvalmennus, uravalmennus, työkokeilu, koulutuskokeilu ja kuntouttava työtoiminta.

Työllistymistä edistävien palveluiden ajalta työttömyysetuus maksetaan 200 päivän ajalta määrältään korotettuna. Perusturvassa korotuksen suuruus on 4,91 euroa päivässä (vuonna 2022). Lisäksi työnhakijan omaehtoista työttömyysetuudella tuettua opiskelua lukuun ottamatta työnhakijalla voi olla oikeus kulukorvaukseen.

Työnhakijaa kannustetaan osallistumaan työttömyysturvalaissa tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin palveluihin myös siten, että työttömyysetuutta voidaan maksaa palvelun ajalta korvauksettoman määrärajan eli niin sanotun karenssin, työssäolovelvoitteen, koulutusta vailla olevaa nuorta koskevien rajoitusten, omavastuuajan sekä työmarkkinatuen odotusajan ja tarveharkinnan estämättä.

Lisäksi mainittuihin palveluihin osallistuminen voi vaikuttaa työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäolohdon kertymiseen ja työssäolohdon tarkastelujaksoon sekä toistuvan työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavan menettelyn takia asetetun työssäolovelvoitteen täyttymiseen eli työttömyysturva-oikeuden palautumiseen.

Työttömyysetuutta hakeva työnhakija on velvollinen toteuttamaan työllistymissuunnitelmaansa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään. Edellä mainittujen velvollisuuksien vastaisen menettelyn vaikutuksesta henkilön oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa. Käytännössä laiminlyönnit voivat johtaa työttömyysturva-oikeuden menettämiseen määräajaksi tai toistaiseksi.

Työvoimapoliittisen lausunnon antaminen

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyysetuuden maksajaa eli Kansaneläkelaitosta tai työttömyyskassaa sitovan työvoimapoliittisen lausunnon työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä. Lisäksi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi tietyissä tilanteissa antaa työvoimapoliittisen lausunnon.

Työvoimapoliittinen lausunto annetaan muun muassa työttömyysetuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä, työvoimapoliittisesti moitittavana pidettävästä menettelystä, työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta sekä työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukemisesta työttömyysetuudella.

Työttömyysetuus myönnetään aikaisintaan siitä päivästä, jolloin henkilö on ilmoittautunut työtömäksi työnhakijaksi. Työttömyysturva-oikeuden ratkaiseminen edellyttää sitä, että työnhakijan työvoimapoliittisista edellytyksistä on annettu työvoimapoliittinen lausunto työttömyysetuuden maksajalle.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa on säädetty niistä työvoimapoliittisista lausunnoista, jotka kokeilun alueen kunta antaa asiakkaanaan olevan työnhakijan osalta. Kyseisiä työvoimapoliittisia lausuntoja ovat esimerkiksi lausunnot työnhaun voimassaolosta ja kokeilukäytön hakemisesta, työnhakijan työttömyyden alkamisesta tai päättymisestä sekä lyhytkestoisista opinnoista ja alkavasta yritystoiminnasta. Kyseisiin lausuntoihin ei liity harkintaa tai niihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Niiden työvoimapoliittisten lausuntojen osalta, joiden antamista ei ole säädetty kokeilun alueen kunnan tehtäväksi, lausunnon kokeilun alueen kunnan asiakkaana olevan työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen antaa työ- ja elinkeinotoimisto.

Työ- ja elinkeinohallinnon toimialalla harkintaa vaativien työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen on 1.10.2021 alkaen keskitetty Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolle. Asiasta säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1373/2018). Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto antaa työvoimapoliittiset lausunnot kaikkien työ- ja elinkeinotoimistojen toimialueilla asetuksessa säädettyistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä. Muilta osin toimivalta työvoimapoliittisten lausuntojen antamisessa on kullakin työ- ja elinkeinotoimistolla omalla toimialueellaan.

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto antaa myös kokeilun alueen kunnan asiakasta koskevat työvoimapoliittiset lausunnot niistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä, jotka kuuluvat työ- ja elinkeinotoimiston toimivaltaan ja jotka on asetuksella keskitetty Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolle.

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolle on keskitetty työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen niistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä, jotka koskevat yritystoimintaa tai omassa työssä työllistymistä, muuta kuin työsuhteessa tehtyä työtä, opiskelua, koulutusta vailla olevia

nuoria koskevia edellytyksiä sekä työvoimapolitiittisesti moitittavana pidettävää menettelyä. Kyseisten lausuntojen antamiseen liittyy usein huomattavaa harkintaa koskien esimerkiksi työnhakijan menettelyn mahdollista moitittavuutta.

Lisäksi Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto voi antaa kaikkien työ- ja elinkeinotoimistojen toimialueilla työvoimapolitiittisen lausunnon muistakin kuin asetuksessa nimenomaisesti mainituista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä hoitaessaan asetuksessa säädettyjä tehtäviä.

Kukin työ- ja elinkeinotoimisto antaa toimialueellaan työvoimapolitiittiset lausunnot esimerkiksi työnhaun voimassaolosta ja kokoaikatyön hakemisesta, työnhakijan työttömyyden alkamisesta tai päättymisestä sekä lyhytkestoisista opinnoista tai alkavasta yritystoiminnasta. Kyseisiin työvoimapolitiittisiin lausuntoihin ei liity harkintaa tai niihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Kukin työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilun alueen kunnan toimivalta antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja vastaa pääosin toisiaan.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi antaa työvoimapolitiittisen lausunnon sellaisista etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä, joihin ei liity työvoimapolitiittista harkintaa. Lisäksi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi korjata lausunnossa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muuhun niihin verrattavan selvän virheen. URA-tietojärjestelmästä saatujen tietojen perusteella työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus on antanut vuonna 2019 arviolta noin 28 100, vuonna 2020 arviolta noin 45 100 ja vuonna 2021 arviolta noin 38 600 työvoimapolitiittista lausuntoa.

Työnvälitystilaston mukaan sellaisia työvoimapolitiittisia lausuntoja, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa, annettiin vuonna 2019 arviolta noin 2,1 miljoonaa ja vuonna 2020 arviolta noin 2,9 miljoonaa. Kyseiset lausunnot koskevat esimerkiksi työnhaun voimassaoloa ja kokoaikatyön hakemista, työnhakijan työttömyyden alkamista tai päättymistä taikka työttömyysetuuden maksamista työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta.

Työnvälitystilaston mukaan harkintaa vaativia työvoimapolitiittisia lausuntoja annettiin sekä vuonna 2019 että vuonna 2020 arviolta noin 280 000. Kyseiset lausunnot koskevat muun muassa nuorten velvollisuutta hakea opiskelupaikkaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä, työnhakijan opintojen ja yritystoiminnan vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta sekä työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavan menettelyn vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Edellä mainittuihin työvoimapolitiittisten lausuntojen määriä koskeviin tilastotietoihin liittyy varauksia, mutta tiedot antavat kuitenkin suuntaa antavan arvion työvoimapolitiittisten lausuntojen määrästä. Varaumia liittyy erityisesti työnhakijalle asetetun velvoitteen jälkeisestä etuusoikeudesta annettuihin lausuntoihin, koska kyseisiä lausuntoja on annettu myös kaikissa työ- ja elinkeinotoimistoissa. Lisäksi varaumia liittyy tilanteisiin, joissa työvoimapolitiittinen lausunto on annettu viitaten aiemmin työnhakijalle annettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon velvoitteen asettamisesta. Edellä esitetyissä tilastotiedot sisältävät myös tiedoteluonteiset lausunnot sekä automaattisesti annetut lausunnot.

Vuonna 2020 on lisäksi ollut voimassa yrittäjiä koskeva työttömyysturvalain väliaikainen muutos, jonka perusteella yrittäjällä voi olla oikeus työmarkkinatukeen, jos hänen päätoiminen työskentelynsä yrityksessä on päättynyt hyvin laajalle levinneen vakavan tartuntataudin takia. Työnvälitystilaston mukaan työ- ja elinkeinotoimistot ovat antaneet vuonna 2020 yrittäjiä koskevan

väliaikaisen työttömyysturvalain säännöksen perusteella yhteensä arvioilta noin 91 000 työvoimapolitiittista lausuntoa. Kyseinen lausuntomäärä sisältyy edellä mainittuun vuoden 2020 työvoimapolitiittisten lausuntojen määrään, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Yrittäjiä koskeva työttömyysturvalain väliaikainen muutos on ollut voimassa 30.11.2021 saakka. Väliaikainen muutos oli tämän jälkeen voimassa myös ajalla 31.1.–28.2.2022 siten, että sitä sovellettiin 1.1.2022 alkaen.

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston keskitettyjä työttömyysturvatehtäviä hoitavan Työttömyysturva-vastuualueen henkilöstömäärä oli keskittämisen käynnistyessä 1.10.2021 yhteensä 165 henkilötyövuotta, josta vakituisia virkamiehiä oli 121 henkilötyövuotta. Loput henkilöstöstä oli covid-19 -pandemian hoitoon työ- ja elinkeinotoimistoissa ja kunnissa osoitetuilla määrärahoilla palkattuja tai muita määräaikaisia vuoden 2021 loppuun. Vuodelle 2022 vastuualueelle on myönnetty määräaikainen lisäresurssi noin 14 henkilötyövuotta toiminnan vakiinnuttamiseksi.

Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien keskittämisen Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolle on pyritty turvaamaan käsittelyaikojen yhtenäisyys ja viivytyksettömyys, yhdenmukainen soveltamis- ja ratkaisukäytäntö sekä riittävä käsittelyresurssi ja sen hallinta.

Eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa on ratkaistu useita kanteluita, jotka ovat koskeneet työvoimapolitiittisen lausunnon antamisen viivästymistä. Useimmissa ratkaisuissa todettiin, että työvoimapolitiittisen lausunnon antaminen oli kestänyt yli säädetyn määräajan. Työ- ja elinkeinotoimistot ovat vedonneet kantelujen johdosta antamissaan selvityksissä usein henkilöstövaihdoksiin ja muiden tehtävien aiheuttamiin ruuhkiin, mitä vakiintuneen laillisuusvalvontakäytännön mukaan ei ole pidetty hyväksyttävänä syynä lakisäätöaikojen ylittämiseen. Ratkaisuissa korostettiin, että työ- ja elinkeinotoimistojen tulee varautua ennakolta asioihin, jotka voivat vaikuttaa työttömyysetuusasioiden käsittelyaikoihin sekä seurata aktiivisesti käsittelyaikoja ja reagoida ilmenneisiin viivästyksiin nopeasti.

Toimenpiteisiin johtaneiden ratkaisujen määrän vuoksi apulaisoikeusasiamies on ottanut yleisellä tasolla tutkittavaksi työvoimapolitiittisten lausuntojen käsittelyajat ja antanut 31.12.2019 ratkaisun EOAK/6648/2018 työvoimapolitiittisten lausuntojen käsittelyajoista.

Apulaisoikeusasiamies toteaa ratkaisussaan pitävänsä tärkeänä, että työvoimapolitiittisten lausuntojen ja työttömyysturvaa koskevia muutoksia valmisteltaessa ja toimeenpantaessa kiinnitetään riittävästi huomiota siihen, millaisia vaikutuksia muutoksilla on työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöresurssien käyttöön ja sitä kautta muun muassa työttömyysetuusasioiden käsittelyyn sekä siihen, miten työttömien työnhakijoiden yhdenvertainen kohtelu voitaisiin nykyistä paremmin varmistaa.

2.4.2 Työ- ja elinkeinotoimistojen vuorotteluvapaata koskevat tehtävät

Vuorotteluvapaan tarkoituksena on edistää lyhytkestoisen työstä poissaolon avulla työntekijän työssä jaksamista ja parantaa samalla työttömänä työnhakijana olevan henkilön työllistymisedellytyksiä määräaikaisen työkokemuksen kautta.

Vuorotteluvapaa perustuu työntekijän ja työnantajan tekemään vuorottelusopimukseen, jossa työntekijä määräaikaisesti vapautetaan palvelussuhteeseen kuuluvien tehtävien suorittamisesta.

Lisäksi työnantaja sitoutuu palkkaamaan vastaavaksi ajaksi työ- ja elinkeinotoimistossa työttömänä työnhakijana olevan henkilön.

Vuorottelusopimus on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistolle ennen vuorotteluvapaan alkamista. Lisäksi työsopimus tai muu luotettava selvitys siitä, että sijainen on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi, on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistolle ennen vuorotteluvapaan alkamista tai viipymättä vuorotteluvapaan alkamisen jälkeen.

Vuorottelijalla on vuorotteluvapaan ajalta oikeus vuorottelukorvaukseen. Vuorottelukorvauksen maksaa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan työvoimapoliittisen lausunnon vuorottelukorvauksen edellytyksistä. Sitova työvoimapoliittinen lausunto annetaan työssäoloedellytyksestä, vuorottelijan yläikärajasta, vuorotteluvapaan kestosta, vuorottelusopimuksen ja sijaisen palkkaamista koskevan selvityksen toimittamisesta sekä sijaisen edellytysten täyttymisestä. Lisäksi sitova lausunto annetaan vuorottelijan yritystoiminnasta ja vuorottelukorvauksen takaisinperinnän edellytyksistä.

2.4.3 Työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät EU- ja ETA-maiden sosiaaliturvan yhteensovittamisessa

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetussa laissa (352/2010) säädetään laitosten, viranomaisten ja elinten toimivallasta sekä tehtävistä ja sähköisestä tiedonvaihdosta sovellettaessa Suomessa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 883/2004 (ns. perusasetus) ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 987/2009 (ns. täytäntöönpanoasetus).

Työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät edellä mainittuja asetuksia sovellettaessa liittyvät työttömiin, jotka menevät Suomesta työnhakijoiksi toiseen EU- tai ETA-maahan tai Sveitsiin taikka saapuvat Suomeen toisesta EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä. Toimeentulo tällaisen asetuksissa tarkoitetun työnhakumatkan aikana turvataan lähtömaasta maksettavalla työttömyyspäivärahalla. Työ- ja elinkeinotoimistot antavat näissä rajat ylittävään työnhakuun liittyvissä tilanteissa asetusten ja työttömyysturvalain nojalla tietoja työnhakijoista suomalaisille työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle sekä ulkomaan viranomaisille.

Työttömyysturvalain mukaan työ- ja elinkeinotoimisto ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle työnhakijan lähtemisestä työnhakuun toiseen EU- tai ETA-maahan tai Sveitsiin. Kyseessä ei ole työttömyysturvalaissa tarkoitettu työttömyysetuuden maksajaa sitova työvoimapoliittinen lausunto, vaan ilmoitus, joka sisältää tiedon lähtöpäivästä ja mahdollisen ratkaisun poiketa edellytyksestä, jonka mukaan henkilön on tullut olla työttömäksi tulemisen jälkeen vähintään neljä viikkoa työvoimaviranomaisen käytettävissä.

Siltä varalta, ettei ulkomaalaisella viranomaisella ole tiedossa, mikä työ- ja elinkeinotoimisto hoitaa kulloinkin kyseessä olevan työnhakijan asiaa, on Suomi ilmoittanut työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen EU- ja ETA-maiden ja Sveitsin välistä tiedonvaihtoa tukevaan ns. laitosrekisteriin valtakunnalliseksi TE-hallinnon yhteysviranomaiseksi. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus toimittaa tarvittaessa sille mahdollisesti tulevat ulkomaan viranomaisen yhteydenotot oikeaan työ- ja elinkeinotoimistoon. Eräissä asetuksissa säädetyissä

tilanteissa ulkomaan viranomaisella voi tiedustella Suomesta, onko henkilö ylipäättään työnhakijana Suomessa. Jos henkilö ei ole työnhakijana, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus vastaa ulkomaan viranomaiselle.

Sähköisen tietojen välitysjärjestelmän kehittämis- ja käyttökustannukset sekä ylläpito- ja hallintokustannukset jaetaan vuosittain sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 4–10 §:ssä tarkoitettujen viranomaisien, laitosten ja elinten kesken. Kehittämis-, käyttö-, ylläpito- ja hallintokustannusten jaon perusteena käytetään edellisen vuoden toteutuneita kokonaiskustannuksia ja vuositoteutumia. Kehittämiskustannukset sekä muutostöiden kustannukset jaetaan niistä aiheutuneen työmäärän perusteella niiden toimijoiden kesken, joita muutos koskee. Kustannusten arvioidaan olevan vähäisiä, arviolta kustannuksia aiheutuu alle 100 000 euroa vuodessa.

2.5 Kotoutumisen edistämistä koskevan lainsäädännön uudistaminen

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä.

Kotoutumisen edistämisen järjestämiseen vaikuttaa kohderyhmän heterogeenisyys ja alueittain vaihteleva asiakasmäärä. Maahanmuuttajien asuminen keskittyy muun väestön tavoin kasvukeskuksiin. Vuonna 2021 yli puolet ulkomailla syntyneistä asui Uudellamaalla ja yli kaksi kolmasosaa Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan maakunnissa¹⁴. Kotoutuja-asiakkaiden palveluiden organisoinnissa työ- ja elinkeinotoimistoissa on vaihtelua. Organisoitapoihin on vaikuttanut muun muassa työ- ja elinkeinotoimiston koko, kotoutuja-asiakkaiden määrä sekä toimistojen omat organisatoriset ratkaisut.

Kesäkuussa 2021 eduskunnalle annetussa valtioneuvoston selonteossa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista on esitetty useita toimia kotoutumisen kehittämiseksi huomioiden käynnissä olevat laajemmat hallinnolliset uudistukset. Selonteon lähtökohtana on yhtäältä maahanmuuttajille suunnattujen kotoutumispalveluiden tehostaminen ja toisaalta yleisen palvelu- ja koulutusjärjestelmän soveltuvuuden parantaminen maahanmuuttajille. Selonteossa on esitetty muun muassa kunnan roolin vahvistamista kotoutumisen edistämässä sekä kotoutumisprosessin tehostamista luomalla kotoutumisohjelma. Myös eduskunta on edellyttänyt, että kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisen palveluista siirtyisi kunnille (Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnöt TrVM 6/2018 vp sekä TrVM 8/2021 vp). Työllisyyspalveluiden asiakasprosessin siirtyessä paikallistasolle kunnalla olisi entistä kokonaisvaltaisempi mahdollisuus sovittaa yhteen eri kotoutujaryhmille soveltuvia palveluita ja edistää kotoutumista. Tämä edellyttää myös kotoutumis-, työvoima- ja koulutuspalveluiden räätälöintiä ja yhteensovittamista maahanmuuttajien ja työnantajien tarpeisiin (esimerkiksi kielikoulutus).

Kotoutumisen selonteossa on useita esityksiä kotoutuskoulutuksen laadun ja saavutettavuuden kehittämiseksi ja omaehtoisten opintojen tukemisen edellytysten muuttamiseksi, jotta maahanmuuttajien mahdollisuudet kehittää osaamistaan eivät heikkene, vaikka kotoutumissuunni-

¹⁴ Tilastokeskus Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 26.4.2022].
Saantitapa: <https://stat.fi/tilasto/vaerak>.

telman enimmäiskestoja lyhennettäisiin. Selonteossa on lisäksi esitetty monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällyttämistä jatkossa osaksi kotoutumisohjelmaan sisältyvää johdantojaksoa ja valtakunnallisen mallin luomista orientaation järjestämiseen. Kotoutumispalveluiden järjestämisen ja viiveettömän tarjoamisen haasteena on asiakasmäärien ja palvelutarpeiden vaihtelu alueittain ja paikkakunnittain, mikä on myös syytä huomioida maahanmuuttajien yhdenvertaisuuden näkökulmasta, kun vastuu palveluista siirtyisi paikallistasolle. Myös eduskunta on korostanut suomen tai ruotsin kielen merkitystä kotoutumiselle ja edellyttänyt kotoutumiskoulutuksen kehittämistä oppimistulosten parantamiseksi ja kotoutumissuunnitelmaan sisältyvän kielikoulutuksen velvoittavuuden lisäämistä siten, että kielikoulutukseen sisältyy kielitaitoa mittaava koe (TrVM 8/2021 vp, HaVM 10/2022 vp). Lisäksi eduskunta on edellyttänyt, että hallitus seuraa tarkkaan kotoutumiskoulutuksen, erityisesti kielikoulutuksen, vaikuttavuutta ja kieliohjelmien velvoittavuutta lisäävien toimenpiteiden vaikutuksia oppimistuloksiin sekä huolehtii kieliohjelmien kehittämisestä siten, että maahan muuttaneiden kielitaito vastaa nykyistä paremmin työelämän kielitaitovaatimuksia (HaVM 10/2022 vp). Kotoutumisen selonteossa esitetyt muutostarpeet työvoimapolitiikkaan järjestettäviin kotoutumispalveluihin otetaan huomioon kotoutumisen edistämisestä annetun lain uudistamisessa, jota koskeva hallituksen esitys on valmisteltu samanaikaisesti tämän esityksen kanssa.

2.6 Osaajien maahanmuuton edistäminen

Kansainvälisen työvoiman ja osaajien liikkuvuudella on kasvava elinkeinopoliittinen merkitys Suomen osaamisväestön ja kilpailukykyyn vahvistamiseen sekä uusien työpaikkojen ja innovaatioiden syntyyn. Hallitus tavoittelee työperäisen maahanmuuton vähintään kaksinkertaistamista nykytasosta vuoteen 2030 mennessä siten, että kestävyystiekartan edellyttämä vähintään 50 000 työperäisen maahanmuuttajan kokonaislisäys toteutuu. Tavoitteena on, että vuoden 2030 jälkeen työperäisiä maahanmuuttajia on vuosittain vähintään 10 000 enemmän kuin nyt. Uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä pyritään kolminkertaistamaan vuoteen 2030 mennessä nostamalla opiskelijoiden Suomeen työllistyminen ja jääminen 75 prosenttiin.

Työvoiman maahanmuuton edistämisen painopisteinä ovat työvoimapolitiikkaa kärsivät alat sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan (TKI) kärki- ja kasvualojen kannalta olennaiset erityisosaajat, opiskelijat ja tutkijat. Hallitus julkaisi budjettiriihen 2021 yhteydessä koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartan, joka ulottuu vuoteen 2035. Koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartta täydentää hallitusohjelman tavoitteita edistää osaajien maahanmuuttoa. Koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartta on hallituksen kestävyystiekarttaa tarkentava, julkista taloutta vahvistava toimenpidekokonaisuus, jonka toimeenpano edellyttää ylihallituskautista pitkäjänteistä sitoutumista. Tiekartan tavoitteet ja toimenpiteet rakentavat ja vahvistavat Suomea globaalisti houkuttelevana paikkana tehdä työtä ja opiskella. Osaajien maahanmuuton ja Suomeen integroitumisen palvelupolut edellyttävät poikkihallinnollista, saumatonta yhteistyötä ja investointeja. Tiekartalle laaditaan vuosittain päivitettävä toimeenpanosuunnitelma. Tällä hallituskaudella koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekarttaa toteutetaan Talent Boost -toimenpideohjelmalla.

Toimenpideohjelman päämääränä on, että kansainväliset osaajat vahvistavat Suomen työllisyysastetta, korkeakoulujen laatua, monimuotoisuutta ja kansainvälisyyttä, yritysten ja TKI-toiminnan kasvua, kansainvälistymistä ja uudistumista sekä investointien saamista Suomeen. Ohjelman toimeenpano on käynnissä. Jotta Suomi pystyy vastamaan työvoiman maahanmuutolla kasvun ja tuottavuuden haasteisiin sekä kytkettyään tehokkaasti kansainvälisiin kasvukehityksi-

teemeihin ja arvoketjuihin, tarvitaan systemaattista, pitkäjänteistä ja riittävästi resursoitua työvoiman maahanmuuton ja kansainvälisen rekrytoinnin palvelujärjestelmää ja koordinaatiota ja valtion koordinaatoroolin vahvistamista. Nykytilanteessa on tunnistettu tarve vahvistaa sirpaleisen, pääosin määräaikaisella ja hankerahoituksella toimivan työvoiman maahanmuuton toimenpiteitä ja koordinaatiota. Talent Boost -ohjelman keskeisenä tehtävänä onkin ollut vahvistaa työvoiman ja opiskelijoiden maahanmuuton pysyvää palvelurakennetta ja vahvistaa poikkihallinnollista yhteistyötä.

Työvoiman maahanmuuton hallinto siirtyi sisäministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön vuonna 2020. Siirto tehtiin, koska työperäinen maahanmuutto haluttiin kytkeä tiiviimmin osaksi Suomen elinvoimaisuutta ja kasvua. Siirron myötä työ- ja elinkeinoministeriö vastaa työ- ja koulutusperusteiseen maahanmuuttoon liittyvästä lainsäädännöstä sekä Maahanmuuttoviraston ohjauksesta ja valvonnasta yhdessä sisäministeriön kanssa. Maahanmuutto-, työllisyys- ja elinkeinopolitiikan nivominen tiiviimmin yhteen edellyttää maahanmuuton tuomista läpileikkävasti osaksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alaa.

Keskeisinä Talent Boost -ohjelman toimina ovat osaavan työvoiman houkuttelu, oleskelulupien käsittelyaikojen lyhentäminen ja työn perusteella muuttaneiden asettautumisen ja kotoutumisen tukeminen. Kansainvälisen rekrytoinnin mallilla sekä työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton tiekartan toimeenpanolla ja maakuviaviestintää kehittämällä tavoitellaan kansainvälisten rekrytointien sujuvuuden lisäämistä ja rekrytointiosaamisen vahvistamista. Talent Boost -ohjelman keskiössä on ollut valtion, kaupunkien ja aluetoimijoiden tiivis yhteistyö. Kaupungeilla on keskeinen rooli osaajien houkuttelussa, asettautumisessa, kotoutumisen edistämisessä sekä yritysten, innovaatiotoimijoiden ja kansainvälisten osaajien yhteen saattamisessa.

Paikallisesti Talent Boost -ohjelmaa toteutetaan alueellisilla Talent Hub -palvelumalleilla. Talent Hub -mallit ovat organisaatorajat ylittäviä palvelupolkuja kansainvälisten osaajien houkuttelun, rekrytoimisen, asettautumisen ja integroitumisen tueksi sekä yritysten ja kansainvälisten osaajien kohtaamiseksi. Talent Hub -toiminnassa vahvistetaan korkeakoulujen, yritysten ja TKI-toimijoiden yhteistyötä kansainvälisten opiskelijoiden ja tutkijoiden työllistymisen edistämiseksi. Talent Hub -yhteistyö kiinnittää kansainvälisiin osaajiin liittyvät palvelut osaksi alueen innovaatio- ja kasvukosysteemiä.

Tällä hallituskaudella on käynnistetty osana Talent Boost -ohjelmaa kansainvälisen rekrytoinnin mallin kehittämistyö, jonka tavoitteena on vahvistaa valtionhallinnon kansainvälisen rekrytoinnin palvelukokonaisuutta tavalla, joka vastaa tehokkaasti yritysten työvoimatarpeeseen ja merkittävästi madaltaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kynnystä ulkomaisten osaajien palkkaamiseen. Kansainvälisen rekrytoinnin mallilla on tarkoitus osaltaan vastata hallituksen puoliväliriihessä asettamiin osaajien maahanmuuton määrällisiin tavoitteisiin. Mallin kehittämistyöstä vastaavat työ- ja elinkeinoministeriö, Pohjois-Savon ELY-keskus, Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto ja KEHA-keskus yhdessä Business Finlandin kanssa. Kehittämistyössä on tunnistettu tarve yhdistää, suunnata ja koordinoita nykyistä paremmin julkisia kansainvälisen rekrytoinnin palveluja ja hallintoa.

Useissa eri yrityksille suunnatuissa selvityksissä on noussut esille tarve valtakunnalliseen yhden luukun periaatteella toimivaan ratkaisuun. Keskitetysti palveluja tarjoava ratkaisu on perusteltu myös osaajien houkuttelun laajentuessa kolmansiin maihin. Tavoitteena on kehittää kansainvälisen rekrytoinnin ja osaajien houkuttelun valtakunnallinen Work in Finland -toiminto. Work in Finland -toiminto kokoaa yhteen valtakunnalliset työ- ja elinkeinoministeriön tuloshjauksen

piiriin kuuluvat kansainvälisten osaajien maahanmuuton edistämisen operatiiviset työnantaja- ja henkilöasiakaspalvelut sekä näihin liittyvät kehittämis- ja viestintätehtävät. Tulevaisuudessa Work in Finland -toiminnot muodostavat yhteisen, asiakaslähtöisen palvelukokonaisuuden. Work in Finlandin tehtäviin tulee kuulumaan kansainvälisen rekrytoinnin ja osaajien houkuttelun tietojohdaminen, maakuvaus ja houkuttelu, ylläalueelliset kansainväliset rekrytoinnit ja niihin liittyvä neuvonta, Suomen työelämästä, työmarkkinoista ja työmahdollisuuksista tiedottaminen, valtakunnalliset kansainvälisen rekrytoinnin palvelut ja hankinnat (esimerkiksi lähtömaakoulutukset), työmarkkinoiden laajamittaisiin ja nopeisiin osaamistarpeisiin vastaaminen kansainvälisellä rekrytoinnilla, Eures-koordinaatio Suomeen suuntautuvan työvoiman osalta, viestintä ja neuvonta Suomen työelämästä, työmarkkinoista ja työmahdollisuuksista ja kansainvälisestä harjoittelusta Suomessa sekä luonnontuotteiden keruun koordinaatio. Tällä hetkellä työ- ja elinkeinotoimistoilla on merkittävä rooli Eures-palveluihin ja työntekijän oleskelulupiin liittyvissä tehtävissä. Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimistolla on luonnontuotteiden keruun erityistehtävä. Eures-toiminnasta säädetään asetuksella, joka velvoittaa työ- ja elinkeinoministeriötä varmistamaan Eures-palvelun saatavuuden valtakunnallisesti ja työtä koordinoimaan Euroopan unionin tasolla.

Osana Talent Boost -ohjelmaa sujuvoitetaan työ- ja opiskeluperusteisten oleskelulupahakemusten käsittelyä uudistamalla lainsäädäntöä, menettelytapoja ja digitalisoimalla oleskelulupaprosessia. Ehdotettujen lakimuutosten (HE 114/2022 vp) keskeisiä tavoitteita ovat nopeutettu menettely, työnantajan roolin vahvistaminen, sertifioitujen työnantajien malli, viranomaisten tiedonsaantioikeudet, automaatiota hyödyntävä viranomaisten tietovarantojen hyödyntäminen sekä lainsäädännöstä johtuvien prosessuaalisten hidasteiden poistaminen. Erityisasiantuntijoiden ja startup-yrittäjien osalta on syksyn 2020 budjettiriihen linjauksen mukaisesti tavoitteena lyhentää keskimääräinen käsittelyaika kahteen viikkoon. Tämä erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien sekä heidän perheenjäsentensä maahanmuuttoa nopeuttava niin sanottu pikakaista otettiin käyttöön kesäkuun alusta 2022. Pikakaistan käynnistymiseen liittyy keskeisesti oleskeluluvan saaneiden maahantuloa nopeuttava pitkäaikainen viisumi (D), joka otettiin Suomessa käyttöön edellä mainittujen henkilöryhmien osalta kesäkuussa 2022.

Lisäksi kesäkuussa 2022 eduskunnalle annettiin sisäministeriössä valmisteltu hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 99/2022 vp), jolla pitkäaikaisen viisumin käyttöä laajennettaisiin uusiin kohderyhmiin: opiskelijat, tutkijat, sertifioitujen työnantajien työntekijät, yritysten johtotehtävissä toimivat sekä edellä mainittujen perheenjäsenet. Esityksellä tavoitellaan myös ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön uhrien parempaa tavoittamista ja tunnistamista.

Ulkomaalaisten tutkijoiden, Suomessa opiskelevien ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä heidän perheidensä maahan jäämistä on helpotettu sujuvoittamalla oleskelulupaprosesseja ja muita viranomaispalveluita, luomalla kansainvälisen rekrytoinnin yrityspalveluja, vahvistamalla työelämän vastaanottavuutta sekä lisäämällä Suomessa jo olevien kansainvälisten osaajien ja yritysten kohtaamista. Oleskeluluvan myöntämistä koskeviin säännöksiin on tehty tarvittavat muutokset, jotka tulivat voimaan keväällä 2022.

2.7 Julkisia työvoima- ja yrityspalveluja hoitavat viranomaiset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa (897/2009, ELY-laki) säädetään ELY-keskuksista ja niiden alaisista työ- ja elinkeinotoimistoista. Lisäksi laissa säädetään KEHA-keskuksesta, joka hoitaa ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen yhteisiä kehittämis- ja palvelutehtäviä sekä muita yleishallinnollisia tehtäviä.

Lisäksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilut hoitavat julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin liittyviä tehtäviä työ- ja elinkeinotoimistojen sijasta.

2.7.1 Työ- ja elinkeinotoimistot

Nykyinen toimistoverkko

Työ- ja elinkeinotoimistot toimivat ELY-keskusten alaisina paikallishallinnon viranomaisina. ELY-lain mukaan ELY-keskus perustaa ja lakkauttaa työ- ja elinkeinotoimistot ja niiden johtajien virat sekä määrää työ- ja elinkeinotoimistojen toimialueet, nimet ja toimipaikat.

Vuoteen 2013 asti Suomessa oli yhteensä 74 itsenäistä työ- ja elinkeinotoimistoa, joilla oli toimipaikkoja useammassa kunnassa. Työ- ja elinkeinoministeriö toimeenpani vuoden 2013 alusta lukien muun muassa valtion talouden tuottavuusohjelmaan pohjautuen toimistoverkon uudistuksen. Ministeriö linjasi, että jokaisen ELY-keskuksen toimialueelle tuli perustaa yksi hallinnollisesti itsenäinen työ- ja elinkeinotoimisto ja lakkauttaa kaikki aikaisemmat työ- ja elinkeinotoimistot. Vuoden 2013 alusta lukien Suomessa on siten toiminut viisitoista työ- ja elinkeinotoimistoa – yksi jokaisen ELY-keskuksen alaisena. Myös työ- ja elinkeinotoimistojen toimipaikkaverkkoa supistettiin uudistuksen yhteydessä merkittävästi. Toimipaikka lakkautettiin yhteensä 61 kunnasta. Vuoden 2019 alussa työ- ja elinkeinotoimistoilla oli paikallinen toimipiste enää 76 kunnassa (kattavuus 24 prosenttia maan kunnista).

Valtiontalouden tarkastusviraston tekemässä tarkastuksessa¹⁵ arvioitiin toimistoverkkouudistuksen vaikutuksia työllisyyteen sekä palvelujen toimivuuteen ja tehokkuuteen. Työllisyysvaikutusten arvioinnissa käytettiin kuntakohtaista paneeliaineistoa vuosilta 2006–2017. Tarkastuksessa havaittiin, ettei uudistus parantanut toivotulla tavalla palvelujen toimivuutta ja tehokkuutta eikä vahvistanut työllisyyttä. Niissä kunnissa, joista työ- ja elinkeinotoimiston toimipaikka lakkautettiin, työttömyyden keskimääräinen kesto piteni 2–3 viikkoa uudistuksen jälkeisinä vuosina muihin kuntiin verrattuna. Myös työttömyysaste kasvoi lievästi näissä kunnissa. Työ- ja elinkeinotoimistojen tuottavuus tai taloudellisuus ei olennaisesti parantunut vuosina 2013–2017, kun tuottavuus- ja taloudellisuuslaskelmissa käytettiin esimerkkisuoritteena työllistymissuunnitelmia. Tarkastusvirasto suositteli tarkastuksen yhteydessä, että työ- ja elinkeinoministeriön tulisi yhdessä työ- ja elinkeinotoimistojen kanssa muun muassa arvioida, tulisiko työ- ja elinkeinotoimistojen organisaatiota uudistaa, sekä jatkaa työ- ja elinkeinotoimistojen palveluprosessin kehittämistä siten, että kehittämisessä huomioidaan asiakkaiden tarpeet ja työllistymistavoitteet sekä tietojärjestelmien kehittämistarpeet.

Työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät

ELY-lain mukaan työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävänä on edistää työvoiman saatavuuden turvaamista ja työllisyyden parantamista, toimeenpanna julkinen työvoimapalvelu, edistää maahanmuuttajien kotoutumista ja tarjota yrityspalveluihin liittyvää neuvontaa ja hoitaa muut sille säädetyt tai ELY-keskuksen sille määräämät tehtävät.

¹⁵ Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuskertomus: Vuoden 2013 TE-toimistouudistuksen vaikutukset (Dnro 305/54/2018).

Työ- ja elinkeinotoimisto huolehtii sille säädettyjen tehtävien hoitamisesta toimialueellaan. Työ- ja elinkeinotoimisto voi hoitaa tehtäviä myös useamman kuin yhden toimiston toimialueella, jos järjestelyllä voidaan tehostaa toimistojen toimintaa ja resurssien käyttöä, parantaa palvelujen saatavuutta tai turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus taikka järjestely on tarkoituksenmukainen muun vastaavan syyn vuoksi. Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävien hoitamisesta useamman kuin yhden työ- ja elinkeinotoimiston toimialueella voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella, kun tehtävät koskevat työttömyysturvain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon antamista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä. Muita kuin edellä tarkoitettuja tehtäviä koskevasta työ- ja elinkeinotoimistojen välisestä tehtäväjaosta ja sitä koskevasta alueellisen toimivallan järjestämisestä määrätään ELY-keskuksen päätöksellä, jos kyseessä on keskuksen toimialueen sisäinen järjestely. Muussa tapauksessa toimivallan järjestämisestä määrätään työ- ja elinkeinoministeriön päätöksellä.

ELY-keskukset ohjaavat työ- ja elinkeinotoimistoja työ- ja elinkeinoministeriön vahvistaman toimintastrategian ja tulostavoitteiden ja antamien ohjeiden mukaisesti. Työ- ja elinkeinotoimistoa johtaa toimiston johtaja, joka vastaa toimiston toiminnan tuloksellisuudesta ja ELY-keskuksen sille asettamien tulostavoitteiden saavuttamisesta. Laissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston ratkaisuvallasta ja työjärjestyksestä.

Kullakin hallinnollisella työ- ja elinkeinotoimistolla on useita toimipaikkoja. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimistojen palveluja tarjotaan yhteispalvelulain mukaisissa yhteispalvelupisteissä ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) mukaisissa TYP-verkostoissa.

TE-palveluja tarjotaan henkilö- ja yritysasiakkaille useiden eri palvelukanavien kautta. Työ- ja elinkeinotoimistot tuottavat asiakkaille henkilökohtaista asiantuntijapalvelua, joka voidaan järjestää kasvokkain tai etäyhteyksin, ja verkkoasioinnin kautta asiakkaiden käytössä ovat henkilökohtaiset, sähköiset asiointipalvelut sekä verkkosivuilla ylläpidettävä yleinen informaatio. Lisäksi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tuottaa asiakkaille keskitetysti henkilökohtaisia neuvontapalveluja ja sähköisen asioinnin tukipalveluja.

Työ- ja elinkeinotoimistojen osalta varsinaisessa henkilöasiakasrajapinnassa toteutettavat tehtävät järjestetään pääsääntöisesti asiakasta lähinnä olevassa toimipisteessä. Työnhakijan neuvonta- ja ohjauspalvelut toimivat lähtökohtaisesti paikallisesti järjestettävänä palveluna, jossa työnhakijan vastuuasiantuntijana toimiva henkilö neuvoo ja opastaa hakijaa eri tilanteissa. Osa toiminnoista pitää kuitenkin sisällään merkittäviä alueellisia elementtejä. Esimerkiksi henkilöasiakaslähtöistä työnvälitystä tehdään työssäkäyntialueen kattavasti.

Työ- ja elinkeinotoimiston työnantaja- ja yrityspalveluiden nykyinen toiminta perustuu joko alueelliseen tai valtakunnalliseen ratkaisuun. Työnantajälähtöisen työnvälityksen tai työnantajille tarjottavan muutosturvan toimintasäde on ensisijaisesti alueellinen. Eri puolilla ELY-alueita sijaitsevat työnantajapalveluiden asiantuntijat ottavat esimerkiksi vastaan ehdokashakutoimeksiantoja kaikilta alueellaan tai jopa sen ulkopuolella toimivilta työnantajilta ja tarjoavat toimeksiannon kohteena oleviin työpaikkoihin osaavia hakijoita riippumatta heidän asuinpaikastaan. Työnantajien ensisijainen tarve osaavan työvoiman löytämiseen on merkittävin peruste keskitetylle ratkaisulle. Muutosturva vastaavasti on palvelu, joka aktivoituu, kun alueella tapahtuu merkittäviä rakenteellisia muutoksia. Kustannustehokkuussyistä on katsottu, että palvelun ylläpitäminen paikallisesti kaikissa työ- ja elinkeinotoimiston toimipisteissä ei ole kannattavaa.

Myös työnantajakäynneistä vastaavat tyypillisesti työ- ja elinkeinotoimistoissa alueellisesti toimivat erillisyyksiköt.

Valtakunnallisessa mittakaavassa järjestettäviä työnantajapalveluita ovat työnantajien ja yrittäjien neuvonta, työpaikkailmoitusten vastaanotto sekä kansainväliseen työnvälitykseen liittyvät palvelut. Työntekijän oleskelulupien osaratkaisujen teko on keskitetty neljälle työ- ja elinkeinotoimistolle. Keskitämisen perusteena on ollut se, että näin eri toimistot pystyvät helpommin erikoistumaan toimialakohtaisten kysymysten ratkaisuun. Työntekijän oleskelulupahakemukset käsitellään valtakunnallisesti ilman alueellisia toimivaltarajoja 15.9.2022 alkaen. Tavoitteena on käsittelyn yhdenmukaistaminen sekä käsittelyaikojen tasaaminen.

Vuonna 2020 julkaistussa TE-palvelustrategiassa kuvataan työ- ja elinkeinotoimistojen vuosien 2021–2023 linjaukset ja painopisteet, joissa korostuvat työnantaja- ja yrityspalvelujen osalta työnantajalähtöinen rekrytointipalvelu, työnantajien tukeminen rekrytoinneissa, muutostilanteissa, kasvussa ja kansainvälistymisessä sekä panostaminen aloittavaan yrittäjyyteen.

Työ- ja elinkeinotoimistojen yritysälähtöistä palvelua on kehitetty vahvasti ja systemaattisesti osana TEM-konsernin yritysasiakkuustyötä yhteistyössä kumppaneiden, alueellisten ja seudullisten yrityspalvelujen sekä Team Finland -verkoston kanssa. Työ- ja elinkeinotoimistot ovat Team Finland -verkoston aktiivisia toimijoita. Team Finland -verkosto edistää vientiä ja pk-yritysten kansainvälistä kasvua tarjoamalla sujuvan palvelupolun kansainvälistyville yrityksille. Verkosto myös tekee Suomea tunnetuksi korkeatasoisen osaamisen keskittymänä sekä kytkee ulkomaisia osajia ja investoijia Suomeen. Team Finland -strategian mukaan työ- ja elinkeinotoimistot tukevat yrityksiä kasvussa ja kansainvälistymisessä tarjoamalla ratkaisuja osaan työvoiman saatavuuteen sekä osaamisen kehittämiseen. Työ- ja elinkeinotoimistot ovat yhteydessä yrityksiin, selvittävät niiden kasvu- ja kansainvälistymishalukkuutta ja välittävät tietoa potentiaalisista yritysasiakkaista muille yrityspalvelu- ja Team Finland -toimijoille.

Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstö

Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilömäärä 31.12.2021 oli 4 128, mikä oli 308 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin ja 1 003 henkilöä enemmän kuin 31.12.2019. Muutoksen taustalla oli vuoden 2020 lisätalousarvioissa työ- ja elinkeinotoimistojen palvelukykyyn sekä maahanmuuttajien palvelun turvaamiseksi koronapandemiatilanteessa myönnetyt yhteensä 40,7 miljoo- nan euron lisäresurssit. Osa lisäresursseista siirtyi vuodelle 2021. Koronarahoituksen henkilö- työvuosikertymä oli yhteensä 283 vuonna 2020 ja 553 vuonna 2021.

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston henkilömäärä oli 1 484, Pirkanmaan 378, Varsinais-Suomen 295 ja Pohjois-Pohjanmaan 262 henkilöä. Muissa työ- ja elinkeinotoimistoissa henkilömäärä oli 58–251 henkilöä. Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilötyövuosikertymä vuonna 2021 oli 3 917,6 henkilötyövuotta (+482,6), josta 3 700,4 toimintamenoilla, 207,8 työllisyysvaroilla ja 9,3 muilla varoilla.

Määräaikaisen henkilöstön osuus aleni 4,5 prosenttiyksiköllä, mutta oli edelleen korkea, 25,6 prosenttia (valtiolla keskimäärin 16,8 prosenttia vuonna 2020), johtuen kertaluonteisesta lisäresursoinnista. Naisten osuus henkilökunnasta oli 80,3 prosenttia. Sukupuolirakenne on huomattavan naisvaltainen, sillä valtionhallinnossa on keskimäärin naisia ja miehiä lähes yhtä paljon. Henkilöstön keski-ikä oli 46,6 vuotta ja koulutustasoindeksi 5,7.

Työ- ja elinkeinotoimistoihin virkasuhteessa olevasta henkilöstöstä osa on 1.3.2021 lukien siirretty työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista annetun lain nojalla työskentelemään määräaikaisesti kokeilualueiden kuntien työnjohdon alaisina. Siirretty työpanos on määrältään hieman yli 1 100 henkilötyövuotta.

Työ- ja elinkeinotoimistojen johtajat on nimitetty virkaan enintään viiden vuoden määräajaksi. Määräaikaiset nimitykset virkaan päättyvät eri aikoina riippuen siitä, milloin virkaan nimittäminen on tehty. Johto- ja esimiestehtävissä työ- ja elinkeinotoimistoissa toimivat lisäksi palvelujohtajat, palvelupäälliköt ja palveluvastaavat. Palvelujohtajat on määrätty tehtävään enintään viiden vuoden määräajaksi. Palvelupäälliköiden tehtävät ovat toistaiseksi voimassa olevia lukuun ottamatta Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistoa, jossa palvelupäälliköt on määrätty tehtävään enintään viideksi vuodeksi. Palveluvastaavia on ainoastaan Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistossa. Palveluvastaavien tehtävät ovat toistaiseksi voimassa olevia.

Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilömäärät paikkakunnittain
(Taulukossa aktiiviset palvelussuhteet 31.12.2021, toimintamenoilla palkatut)

TE-toimisto	Paikkakunta	henkilömäärä	TE-toimisto	Paikkakunta	henkilömäärä	TE-toimisto	Paikkakunta	henkilömäärä
Etelä Pohjanmaa	Alajärvi	13		Kangasala		Uudenmaan	Espoo	218
TE-toimisto	Kauhajoki	15		Kyröskoski	1	TE-toimisto	Forssa	2
	Kauhava	1		Lempäälä	3		Hanko	2
	Kurikka	3		Mänttä-Vilppula	3		Helsinki	655
	Seinäjäki	74		Nokia	14		Hyvinkää	54
	Teuva	1		Orivesi	2		Hämeenlinna	3
Etelä-Savon	Mikkeli	53		Parkano	5		Iisalmi	3
TE-toimisto	Pieksämäki	11		Pirkkala	3		Joensuu	4
	Savonlinna	26		Ruovesi	1		Jyväskylä	15
Hämeen	Forssa	16		Sastamala	8		Järvenpää	59
TE-toimisto	Hollola	3		Tampere	273		Kajaani	1
	Hämeenlinna	64		Toijala	2		Karjaa	8
	Järvelä	1		Urkala	1		Kemi	2
	Lahti	140		Valkeakoski	3		Kerava	12
	Orimattila	3		Vesilahti	1		Kirkkonummi	1
	Riihimäki	24		Virrat	5		Kokkola	2
	Turenki	2		Ylöjärvi	6		Kotka	2
	Vääksy	1	Pohjanmaan	Kaustinen	1		Kouvola	9
Kaakkois-Suomen	Hamina	11	TE-toimisto	Kokkola	36		Lahti	8
TE-toimisto	Imatra	36		Närpiö	3		Lappeenranta	2
	Kotka	49		Pietarsaari	19		Laukaa	1
	Kouvola	77		Vaasa	63		Lohja	49
	Lappeenranta	61	Pohjois-Karjalan	Iloantsi	1		Mikkeli	5
Kainuun	Kajaani	43	TE-toimisto	Joensuu	96		Nurmijärvi	1
TE-toimisto	Kuhmo	5		Kitee	6		Oulu	6
	Paltamo	1		Lieksa	8		Parkano	1
	Sotkamo	1		Nurmes	7		Pieksämäki	2
	Suomussalmi	7		Outokumpu	1		Pori	4
Keski-Suomen	Jyväskylä	156	Pohjois-Pohjanmaan	Haapajärvi	7		Porvoo	61
TE-toimisto	Jämsä	8	TE-toimisto	Ii	1		Pudasjärvi	1
	Keuruu	2		Kalajoki	2		Raahe	3
	Laukaa	2		Kempele	1		Riihimäki	2
	Saarijärvi	1		Kuusamo	9		Rovaniemi	3
	Viitasaari	2		Liminka	1		Savonlinna	1
	Äänekoski	11		Muhos	1		Seinäjäki	4
Lapin	Ivalo	1		Oulainen	1		Siilinjärvi	1
TE-toimisto	Kemi	34		Oulu	188		Suomussalmi	1
	Kemijärvi	5		Pudasjärvi	3		Tammisaari	11
	Kittilä	3		Raahe	16		Tampere	18
	Kolari	3		Tyrnävä	1		Turku	12
	Muonio	3		Ylivieska	12		Vaasa	1
	Posio	2	Pohjois-Savon	Iisalmi	32		Vantaa	174
	Rovaniemi	64	TE-toimisto	Kuopio	117		Varkaus	5
	Salla	1		Siilinjärvi	6		Ylivieska	1
	Savukoski	1		Varkaus	19	Varsinais-Suomen	Laitila	1
	Sodankylä	7	Satakunnan	Harjavalta	21	TE-toimisto	Loimaa	13
	Tornio	5	TE-toimisto	Kankaanpää	14		Paimio	1
	Ylitornio	2		Kokemäki	1		Salo	33
Pirkanmaan	Akaa	3		Pori	78		Turku	212
TE-toimisto	Hämeenkyrö	1		Rauma	31		Uusikaupunki	8
	Ikaalinen	1		Vanha-Ulvila	2	Yhteensä		3898

2.7.2 ELY-keskukset

ELY-keskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. ELY-lain mukaan ELY-keskusten tehtävänä on ohjata ja valvoa työ- ja elinkeinotoimistoja. Lisäksi ELY-keskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä muun muassa yrittäjyyden ja elinkeinotoiminnan edistämisen, työmarkkinoiden toimivuuden, työvoiman saatavuuden ja työllisyyden toimialoilla sekä palkkaturva-asioiden toimialoilla. Edellä mainittuihin tehtäviin sisältyy esimerkiksi yritysten neuvonta-, rahoitus- ja kehittämispalveluja. Lisäksi ELY-keskukset muun muassa hankkivat julkisia työvoima- ja yrityspalveluja yhteistyössä työ- ja elinkeinotoimistojen kanssa sekä suunnittelevat, koordinoivat ja seuraavat työllisyysmäärärahan käyttöä alueellaan. ELY-keskukset osallistuvat myös yhdessä Länsi- ja Sisä-

Suomen aluehallintoviraston Ruotsinkielisen sivistystoimen palveluyksikön kanssa elinikäisen ohjauksen kehittämiseen valtioneuvoston elinikäisen ohjauksen strategian (2020–2023) mukaisesti. ELY-keskuksilla on toimialueillaan vastuu myös kotoutumisen alueellisesta kehittämisestä, yhteistyöstä, yhteensovittamisesta ja seurannasta sekä kuntien tukemisesta ja neuvonnasta kotoutumisen edistämiseksi. ELY-keskukset myös sopivat kuntien kanssa erityisesti kiintiöpakolaisten ohjaamisesta kuntiin.

Osa ELY-keskusten hoitamista työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtävistä on keskitetty valtakunnallisesti. Työ- ja elinkeinotoimistojen oikeudellinen ohjaus työttömyysturvalain (1290/2002), vuorotteluvapaalain (1305/2002) ja julkisesta työvoima- ja vrittyspalvelusta annetun lain toimeenpanossa on ELY-asetuksen nojalla keskitetty Uudenmaan ELY-keskukseen. Asetuksessa määriteltyjen lakien lisäksi Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut -yksikkö antaa työ- ja elinkeinotoimistoille ja ELY-keskuksille oikeudellista neuvontaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain toimeenpanon sekä julkisten työvoima- ja vrittyspalveluiden hankintojen tueksi sekä hoitaa työttömyysturvaa koskevat hallintokantelut. Oikeudellista neuvontaa annetaan työllisyvden edistämisen kuntakokeiluiden ajan myös kokeilukunnille. Oikeudellinen neuvonta ei ole kuntia sitovaa. Myös palkkaturvalaissa (866/1998) sekä merimiesten palkkaturvalaissa (1108/2000) tarkoitetut palkkaturvan toimeenpanoon liittyvät tehtävät, kuten palkkaturvapäätösten tekeminen ja palkkaturvana maksettuihin saataviin takaisinperintä, on keskitetty Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut -yksikköön. Uudenmaan ELY-keskukseen on lisäksi ELY-asetuksen nojalla keskitetty valtakunnallisesti ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitetut yrittäjän oleskelulupa liittyvät tehtävät.

ELY-keskukset jakautuvat niille kuuluvien tehtävien hoitamista varten vastuualueisiin. Vastuualueista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Edellä mainittujen toimialojen tehtäviä hoidetaan elinkeinot, työvoima ja osaaminen -vastuualueilla (E-vastuualue).

ELY-keskusten henkilöstö

ELY-keskusten E-vastuualueiden henkilömäärä 31.12.2021 oli 853, mikä oli 12 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Henkilötyövuosikertymä vuonna 2021 oli 850,8 (+8), josta 695,1 (+20,6) toimintamenoilla ja 155,6 (-12,6) muilla varoilla. Seuraavassa taulukossa on kuvattu ELY-keskusten E-vastuualueiden henkilötyövuodet toiminnoittain 2021:

Toiminto:	Henkilötyövuodet vuonna 2021:
E-vastuualueen johto ja yhteiset	43,6
Työllisyys- ja yrittäjyys	253
Maaseutu	447,5
Kalatalous (Lappi, Pohjois-Savo ja Varsinais-Suomi)	57,2
Oikeudelliset palvelut (Uusimaa)	49,8

TE-asiakaspalvelukeskus (Etelä-Savo, vastualueiden ulkopuolinen yksikkö)	92,6
--	------

Määräaikaisen henkilöstön osuus oli korkea, 32,5 prosenttia. Naisten osuus henkilökunnasta oli 64 prosenttia ja henkilöstön keski-ikä oli 49,2 vuotta. ELY-keskusten koulutustasoindeksi oli 6,0 (kaikki vastualueet sekä KEHA-keskus).

Esimiehet on ELY-keskuksissa määrätty esimiestehtävään enintään viiden vuoden määräajaksi.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu ELY-keskusten E-vastualueen työllisyys- ja yrittäjyysyksiköiden henkilöstön sijoittumista eri paikkakunnille.

ELY-keskusten E-vastualue, työllisyys- ja yrittäjyysyksikkö, henkilömäärät paikkakunnittain

ELY-keskus	Paikkakunta	henkilömäärä
Etelä Pohjanmaa	Seinäjoki	11
Etelä-Savo	Mikkeli	12
Häme	Hämeenlinna	3
	Lahti	10
Kaakkois-Suomi	Imatra	1
	Kouvola	11
	Lappeenranta	4
Kainuu	Kajaani	9
Keski-Suomi	Jyväskylä	10
Lappi	Rovaniemi	12
Pirkanmaa	Tampere	15
Pohjanmaa	Vaasa	9
Pohjois-Karjala	Joensuu	10
Pohjois-Pohjanmaa	Oulu	15
Pohjois-Savo	Kuopio	15
Satakunta	Pori	8
Uusimaa	Helsinki	31
Varsinais-Suomi	Turku	11
Yhteensä		197

(Taulukossa aktiiviset palvelussuhteet 31.12.2021, toimintamenoilla palkatut)

2.7.3 Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus

ELY-keskuksilla ja työ- ja elinkeinotoimistoilla on yhteinen valtakunnallinen työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus, joka on Etelä-Savon ELY-keskuksen erillisyksikkö. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tuottaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan palveluja henkilö- ja yritysasiakkaille. Asiakaspalvelukeskuksen strateginen ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle.

Asiakaspalvelukeskuksessa toimii TE-puhelinpalvelut (henkilöasiakkaiden palvelut), Yritys-Suomi-puhelinpalvelu (alkavan yrittäjän ja työnantaja-/yritysassiakkaan palvelut) ja Yrittäjän Talousapu -neuvontapalvelu. Neuvontaa annetaan suomen, ruotsin, englannin ja venäjän kielellä. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksessa työskentelee yhteensä 106 henkilöä (96,5 henkilötyövuotta). Lisäksi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella on työnjohdollinen vastuu yli sadan työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijan työstä valtakunnallisessa henkilöasiakkaan TE-puhelinpalvelussa. Yritys-Suomi-puhelinpalvelulla ja Talousapu-neuvontapalvelulla on 12 henkilötyövuoden resurssit.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi antamansa neuvonnan yhteydessä antaa työvoimapoliittisen lausunnon työnhakijan työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä tilanteissa, joihin ei liity työvoimapoliittista harkintaa. Lisäksi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi korjata työvoimapoliittisessa lausunnossa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muuhun niihin verrattavan selvän virheen. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus on vuonna 2019 antanut arviolta noin 28 000 työvoimapoliittista lausuntoa, vuonna 2020 noin 45 000 ja vuonna 2021 noin 39 000.

2.7.4 KEHA-keskus

KEHA-keskus hoitaa ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen yhteisiä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä ja muita vastaavia palvelu- ja yleishallintotehtäviä sekä antaa yleishallinnollisia ohjeita ja ohjaa niiden soveltamista ELY-keskuksissa ja työ- ja elinkeinotoimistoissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään tarkemmin KEHA-keskuksen tehtävistä. Asetuksen mukaan KEHA-keskus hoitaa muun muassa ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kirjanpitoyksikkö- ja talousjärjestelmätehtävät, henkilöstöhallinnon tehtävät, tietohallinnon ohjaustehtävät, palvelut ja palveluhankinnat sekä yhteiset viestintäpalvelut ja viestintäpalveluhankinnat. Lisäksi KEHA-keskus hoitaa ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen yhteiset valmiustehtävät, yleishallinnon tehtävät, yhteiset sisäiset koulutus- ja kehittämistehtävät ja niiden hankinnat sekä tietyt tukien ja avustusten maksamista, käytön valvontaa ja takaisinperintää koskevat tehtävät.

KEHA-keskus hoitaa myös ELY-keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen, aluehallintovirastojen ja maistraattien tietohallintopalveluja. Tietohallintopalveluina KEHA-keskus kehittää, tuottaa ja hankkii sähköisiä palveluja ja tietojärjestelmiä sekä hoitaa muita vastaavia sille säädettyjä ja määrättyjä tehtäviä. Nämä tietohallintopalvelut ovat toimialariippuvaisia tietohallintopalveluja erotuksena toimialariippumattomista perustietotekniikan palveluista, joita Valtori-palvelukeskus hoitaa valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) nojalla.

KEHA-keskukselle kuuluu myös ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen hallintoasioiden esittelytehtäviä. KEHA-keskus muun muassa esittelee kullekin ELY-keskukselle ja työ- ja elinkeinotoimistolle ratkaistavaksi toimintamenojen käyttösuunnitelman sekä tietyt kanteluasioita koskevat vastaukset sille tai niille ELY-keskuksille tai työ- ja elinkeinotoimistoille, joita kantelu koskee. Lisäksi KEHA-keskus esittelee virkanimitykset ja työsuhteeseen ottamista koskevat päätökset sekä muut kuin virkavapautta koskevat palvelussuhteeseen liittyvät päätökset sille ELY-keskukselle tai työ- ja elinkeinotoimistolle, jota päätös koskee.

Lisäksi KEHA-keskus antaa ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöjen tasapuolisen kohtelun, asiakkaiden tasapuolisen kohtelun ja tehtävien valtakunnallisesti yhdenmukaisen hoitamisen kannalta tarpeelliset ohjeet tehtäväkseen säädetyissä kehittämis- ja hallintoasioissa sekä avustusten maksamista, käytön valvontaa ja takaisinperintää koskevissa tehtävissä.

KEHA-keskus hoitaa lisäksi julkisen vallan käytön piiriin kuuluvia maksatustehtäviä. KEHA-keskus hoitaa ELY-keskuksen suoraan valtionavustuslain nojalla myöntämän valtionavustuksen maksamista ja takaisinperintää koskevat valtionavustuslain 12, 19, 21 ja 22 §:n mukaiset tehtävät. KEHA-keskus hoitaa ELY-keskuksen lisäksi myös valtionavustuslain 15 §:n mukaisia valvontatehtäviä. Lisäksi KEHA-keskus voi hoitaa ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen erityislainsäädännön nojalla myöntämien avustusten maksamista, niiden käytön valvontaa ja takaisinperintää sekä valtion korvauksia koskevia tehtäviä siten kuin niistä erikseen säädetään.

KEHA-keskus maksaa työ- ja elinkeinotoimiston myöntämät julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset sekä seuraa valtion virastoille tai laitoksille osoitettujen määrärahojen käyttöä. Näihin tukiin ja avustuksiin kuuluvat palkkatuet, starttirahat, lisätuet ja yritysten kehittämispalvelua koskevat avustukset. KEHA-keskus hoitaa myös näiden avustusten takaisinperintää koskevat tehtävät.

KEHA-keskus maksaa erityislainsäädännön nojalla eräitä valtion korvauksia. KEHA-keskus maksaa valtion talousarvion rajoissa korvauksia kunnille kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisista toimenpiteistä ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaisen toiminnan järjestämisestä ja varustamoille merimiesten matkakustannuksista, jotka maksetaan valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista annetun lain (1068/2013) nojalla. Korvauspäätökset tehdään syntyneiden kustannusten perusteella erottamatta korvauksen myöntämis- ja maksamisprosesseja. Muita valtion korvausten maksamista koskevia tehtäviä KEHA-keskuksella ovat maantielain (503/2005) mukaisten maantietoimituksessa tienpitoviranomaisen maksettavaksi määrättyjen korvausten ja tilusjärjestelykorvausten maksaminen sekä ratalain (110/2007) mukaisten ratatoimituksessa ja yksityistietoimituksessa radanpitäjän maksettavaksi.

KEHA-keskuksen henkilöstö

KEHA-keskuksen henkilömäärä 31.12.2021 oli 544, mikä oli 21 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. KEHA-keskuksen henkilötyövuosikertymä vuonna 2021 oli 524,1 (+20,9) henkilötyövuotta, josta 513,5 (+20,6) toimintamenoilla, kuusi työllisyysvaroilla ja neljä muilla varoilla.

Henkilömäärä ja henkilötyövuosikertymä yksiköittäin:

Yksikkö	Henkilömäärä 31.12.2021	HTV-määrä 2021
Johto ja johdon tuki	8	8,1
Henkilöstö- ja lakipalvelut	71	68,3
Asianhallinta- ja virastopalvelut	86	85,8
Maksatusyksikkö	143	136,6

Talouslyksikkö	78	75,5
Tieto- ja viestintäyksikkö	98	97,1
Toiminnan kehittämissyksikkö	48	40,8
Siviilipalveluskeskus	12	11,79
Yhteensä	544	524,1

Määräaikaisen henkilöstön osuus oli 22,1 prosenttia (+3,1 prosenttia). Naisten osuus henkilökunnasta oli 77,2 prosenttia. Henkilöstön keski-ikä oli 51,5 vuotta ja koulutustasoindeksi 5,5.

Esimiehet on KEHA-keskuksessa määrätty esimiestehtävään enintään viiden vuoden määräajaksi. Tehtävämääräykset päättyvät 31.12.2024.

KEHA-keskuksen keskitettyjä ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintotehtäviä hoitava henkilöstö työskentelee ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen toimipaikoissa eri puolella maata.

Seuraavassa taulukossa on esitetty KEHA-keskuksen henkilömäärä paikkakunnittain (aktiiviset palvelussuhteet 31.12.2021, toimintamenoilla palkatut):

Paikkakunta	henkilömäärä	Paikkakunta	henkilömäärä
Harjavalta	1	Mikkeli	28
Helsinki	66	Nurmes	3
Hyvinkää	1	Oulu	28
Hämeenlinna	12	Pori	9
Imatra	3	Raahe	6
Ingermaninkylä	19	Rovaniemi	27
Ivalo	1	Salla	1
Joensuu	24	Salo	1
Jyväskylä	41	Savonlinna	2
Kajaani	14	Seinäjoki	19
Kankaanpää	1	Tammisaari	1
Kemi	2	Tampere	45
Kokkola	7	Turku	43
Kouvola	25	Vaasa	29
Kuopio	21	Varkaus	5
Lahti	25	Virrat	1
Lappeenranta	6	Ylitornio	1
Lieksa	1	Ylivieska	1
		Yhteensä	520

KEHA-keskuksen tehtävänä on tuottaa ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen tekemien sopimusten tai valtionapupäätösten maksatukset. Hallinnollinen ohjaus tulee työ- ja elinkeinoministeriöstä, mutta maksatustehtäviä ohjataan viiden eri hallinnonalan yhteisessä ohjauksessa.

KEHA-keskuksen on keskitetty valtakunnallisesti ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen maksatustehtävät lukuun ottamatta maaseututukihallinnon maksatuksia sekä rakennerrahastojen ja yritysten kehittämisavustusten maksatuksia ja kuljetustukea.

Henkilöstö on sijoittunut 24 toimipaikkaan, joista pohjoisin on Salla. Henkilöstö toimii täysin valtakunnallisesti: maksatuksia ei hoideta alueellisesti tai paikallisesti. Toimipaikoittain henkilöstön määrä vaihtelee välillä 1–15. Tehtävänkuvat ovat laajoja, sillä maksajat käsittelevät useita maksatuksia eri työaikapanoksien. Starttirahaan, palkkatukeen tai työvoimakoulutukseen käytettyä työaikapanosta ei saa seurattua johtuen toimintokoodimuutoksesta vuoden 2021 alussa. Sisäisellä seurannalla voidaan osoittaa, että 2021vuonna 55 henkilötyövuotta kohdistui starttirahan ja palkkatuen käsittelyyn (määräaikaisia 40 prosenttia henkilöistä), 6 henkilötyövuotta koulutus- ja valmennuslaskujen käsittelyyn (kaikki vakinaista henkilöstöä) sekä 3 henkilötyövuotta harkinnanvaraisten kulukorvausten käsittelyyn osana kuntakokeiluja (kaikki määräaikaisia henkilöistä). Määräaikaiset tehtävät vähenevät voimakkaasti vuosina 2022–2024 perustuen tulorekisterin käyttöönottoon, siitä saatavan tiedon tulossa olevaan automatisointiin sekä palkkatuki uudistukseen, joka tulee keventämään prosesseja. Tähän vaikuttaa myös käynnissä oleva tietojärjestelmä uudistus. Takaisinperintätehtävää tekevä henkilö (1 henkilötyövuosi) on sijoitettu Turkuun.

2.7.5 Työllisyyden edistämisen kuntakokeilut

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu liittyy hallitusohjelman tvöllisvsvstavoitteeseen ja kuntien vastuun vahvistamiseen tvöllisvsvpalveluissa. Hallitus sopi svvskuun 2019 budjettiriihessä tvöllisvsvpalvelujen alueellisten kuntakokeilujen käynnistämisestä ensimmäisenä toimenpiteenä kuntien roolin vahvistamiseksi. Kokeilussa on siirretty eräitä valtion tvö- ja elinkeinotoimistojen tehtäviä määräajaksi kokeiluun valittujen kuntien tehtäväksi. Tarkoituksena on selvittää laissa tarkemmin määriteltävien ja osittain vaikeasti tvöllistyvien asiakasryhmien osalta kuntien roolin vahvistamisen vaikutuksia avoimille tvömarkkinoille tvöllistymiseen ja tvöllistymispolkujen pituuteen. Keskeistä kokeilussa on, että kunnat sovitavat yhteen eri toimialoilla tuottamia palveluita ja julkisia työvoimapalveluita asiakkaan palveluihin pääsemisen sujuvoittamiseksi. Viime kädessä kokeilun tavoitteena on tvöllisvsvasteen nostaminen, erityisesti heikossa tvömarkkina-asemassa olevien tvöllistymisen edistäminen sekä työttömyyden julkiselle taloudelle aiheuttamien kokonaiskustannusten hillitseminen.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilut käynnistyivät 1.3.2021. Kuntakokeiluissa on mukana 118 kuntaa, jotka muodostavat 25 kokeilualuetta. Kokeilukuntien ja usean kunnan muodostamien kuntaryhmien muodostamien kokeilualueiden valikoimiseksi järjestettiin syksyllä 2019 kaikille kunnille avoin haku kokeilualueeksi. Lisäksi kunnille järjestettiin täydennyshaku keuhällä 2020. Kunnat hakeutuivat mukaan kokeiluun vapaaehtoisesti, ja kunnat valittiin hakuprosessissa ilmoitettujen kriteerien mukaisesti.

Kokeilukunnat järjestävät alueellaan työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista annetussa laissa (1269/2020) määritellyille kohderyhmille eräitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuja palveluja työ- ja elinkeinotoimiston sijasta ja antavat eräitä työttömyysturvalaissa tarkoitettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja työ- ja elinkeinotoimiston asemesta. Kokeilukunnat hoitavat myös tvöllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä kohderyhmän osalta.

Kokeilujen kohderyhmään kuuluvat työttömät työnhakijat, tvöllistettynä olevat ja tvöllistymistä edistävässä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kyseisessä kunnassa ja jotka 1) eivät täytä työttömyysturvalaissa säädettyjä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä tai 2) ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä. Kokeilussa mukana olevien

kuntien asiakkaiksi siirrettiin kokeilun alkaessa noin 230 000 kokeilun kohderyhmään kuuluvaa työnhakijaa. Kokeilun toteuttamiseksi valtiolta kuntien työnjohdon alaisuuteen siirrettiin 1 130 henkilötyövuotta kokeilulaissa tarkoitettuihin tehtäviin. Lisäksi kunnat ovat resursoineet kuntien henkilöstöä kokeiluihin noin 1 300 henkilötyövuotta.

Kokeilussa mukana olevat kunnat hoitavat asiakkaidensa osalta työnhakijan palveluprosessiin keskeisesti kuuluvat tehtävät. Tehtävät liittyvät muun muassa työnhakijan haastattelujen järjestämiseen ja työllistymissuunnitelman laatimiseen. Kunta tekee työnhakijalle myös työtarjouksia ja ohjaa hänet työnhakua ja työllistymistä tukeviin palveluihin.

Kokeilualueen kunnat ohjaavat työnhakijoita ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen hankkimiin palveluihin. Kokeilualueen kunnat voivat järjestää ja tuottaa muita kuin edellä tarkoitettuja julkisia työvoima- ja yrityspalveluja yleisen toimialansa ja oman rahoituksensa turvin kuten nykyisinkin. Nämä palvelut voivat olla työnhakijaa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä velvoittavia, jos palveluun osallistumisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa ja kunta sitoutuu myöntämään työnhakijalle harkinnanvaraisen kulukorvauksen palveluun osallistumisesta aiheutuvista kuluista.

Työllisyyden kuntakokeilun tavoitteena on saada tietoa siitä, parantaako kuntapohjainen palvelujen järjestäminen työllisyyden edistämisen vaikuttavuutta ja työllisyysastetta. Tavoitteiden toteutumista seurataan tiiviisti kokeilun aikana valtakunnallisesti ja eri mittareita hyödyntäen. Kokeilun vaikutuksia arvioidaan kokeilun aikana valtioneuvoston tutkimus- ja selvityshankkeella. VN TEAS -hanke käynnistettiin maaliskuussa 2021 ja sen toteuttamisessa ovat mukana VATT, Tampereen yliopisto, Robert Arnkil ja Timo Spangar. Tutkimushanke julkaisi ensimmäisen väliraportin tammikuussa 2022. Toinen väliraportti on määrä julkaista loppuvuodesta 2022 ja varsinainen loppuraportti syyskuussa 2023. Työllisyyden edistämisen kuntapohjaisen järjestämisen vaikuttavuuden odotetaan syntyvän pitkälti niistä eduista, joita kunnilla on monitoimialaisina ja asiakkaansa hyvin tuntevina toimijoina. Kokeilualueilla on mahdollisuus luoda valtiolta siirtyvistä palveluista, kuntien yleisen toimialan työllisyys- ja yrityspalveluista ja muista palveluista tehokkaita työllisyyden edistämisen palvelukokonaisuuksia.

Tammikuussa 2022 julkaistu arviointitutkimuksen ensimmäinen väliraportti tarkastelee kuntakokeilujen käynnistymistä ja alkuvaiheita pääasiassa viiden esimerkkialueen (Pirkanmaa, Oulu, Helsinki, Pori, Etelä-Pohjanmaa), niitä täydentävien kansainvälisten kokemusten analyysien ja asiantuntijahaastatteluiden sekä kuntatason tilastojen valossa. Kuntakokeiluja on arvioitu erityisesti suhteessa Tanskaan, jossa työvoimapalvelut kunnallistettiin vuonna 2007. Työllisyysvaikutusten arvioinnin todettiin olevan mahdollista vasta myöhäisemmässä vaiheessa.

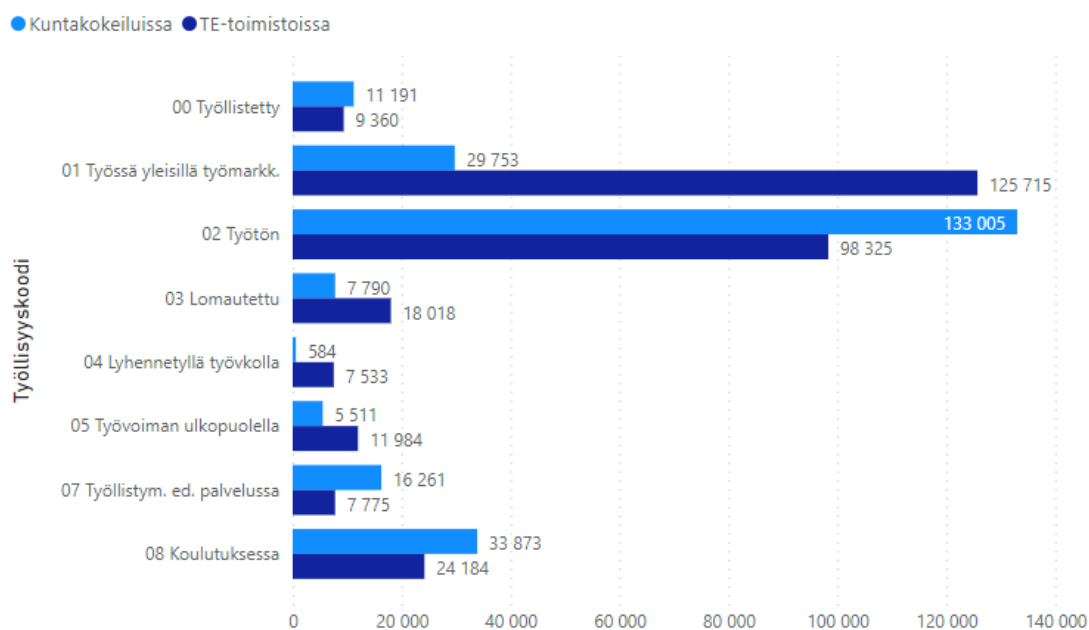
Raportissa todetaan, että kokeilujen alku viivästyi kokeilujen aloittamispäätöksen viiveen, henkilöstön rekrytointihaasteiden sekä koronapandemian vuoksi. Koronapandemia ja odotettua suurempi uuden henkilöstön rekrytointitarve erityisesti suurissa kunnissa hidastivat asiakkaiden palvelua, mikä oli havaittavissa aktivointiasteen laskuna kokeilukunnissa kansalliseen keskiarvoon verrattuna. Aktivointiasteella tarkoitetaan prosenttiosuutta työttömistä työnhakijoista, jotka ovat aktiivisten työvoimapalveluiden, kuten omaehtoisen opiskelun, työvoimakoulutuksen, palkkatuen ja kuntouttavan työtoiminnan piirissä. Kokeilut ovat kuitenkin kehittäneet aktiivisesti uusia asiakaspalvelumalleja ja alueellisia työllisyydenhoidon palvelumalleja. Raportissa arvioitiin tammikuussa 2022, että kokeilut pääsisivät toimimaan täydellä tehollaan vuosien 2022 ja 2023 aikana.

Kokeilujen ja sitä myötä arviointitutkimuksen toimintaympäristö muuttui pian kokeilujen alun jälkeen. Hallituksen linjattua huhtikuussa 2021 TE-palveluiden siirrosta pysyvästi kuntiin vuonna 2024 muuttui kokeilujen luonne pilottimaisempaan suuntaan.

Kokeilulaki on voimassa 31.12.2024 saakka. Kokeilun oli tarkoitus päättyä aikaisemmin, mutta sen voimassaoloa jatkettiin, jotta kokeilukuntien asiakkuuksia ei tarvitsisi siirtää lyhyeksi ajaksi takaisin työ- ja elinkeinotoimistoihin ennen ehdotettua työvoimapalveluiden järjestämistä kunnille.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastojen mukaan vuoden 2022 helmikuun lopussa työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa oli asiakkaana kaikkiaan 237 977 työnhakijaa. Työnhakijoista 140 795 (59 prosenttia) oli työttömiä tai lomautettuja. Työttömistä työnhakijoista kokoaikaisesti lomautettuja oli 7 790, työllistymistä edistävissä palveluissa 16 261, koulutuksessa 33 873 ja työssä olevia 40 944, joista 29 753 oli töissä yleisillä työmarkkinoilla ja 11 191 työ- ja elinkeinohallinnon ja kuntakokeilun järjestämällä palveluilla työllistettynä. Lyhennettyä työviikkoa tekeviä työnhakijoita oli lisäksi 584.

TE-toimistojen ja kokeilujen asiakasjako

Kuntakokeilujen valvonta

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto valvoo valtakunnallisesti työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämistä työllisyyden kuntakokeiluun osallistuvissa kunnissa. Kuntakokeilujen laillisuusvalvonta -toiminto aloitti 1.3.2021 ja valvontasuunnitelman mukaista valvontaa alettiin toteuttaa 3.5.2021 alkaen. Valvonnasta on erityisesti säädetty työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 22 §:ssä. Kuntalain (410/2015) 10 §:n mukaan aluehallintovirasto voi kantelun johdosta tutkia, onko kunta toiminut voimassa olevien lakien mukaan. Kuntakokeilulain

22 §:n 1 momentin mukaan aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja maksutta kokeilualueelta, kokeilualan kunnalta, työ- ja elinkeinotoimistolta, ELY-keskukselta ja KEHA-keskukselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä valvonnan suorittamiseksi. Aluehallintoviraston virkamieheen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 §:n 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehen käyttöoikeudesta työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään.

Kuntakokeilujen laillisuusvalvonnan keskiössä ovat asiakkaiden yhdenvertaisuus toimeentulon turvan ja palvelujen saatavuuden osalta, yksityiselämän suoja sekä kielellisten oikeuksien toteutuminen. Valvonnalla on erityinen merkitys viranomaisten yhdenmukaisten ratkaisukäytäntöjen muodostumisessa. Valvonta sisältää kantelujen tutkimista koskevan tehtävän (reaktiivinen valvonta) lisäksi suunnitelmaan perustuvaa aktiivista ja riskiperusteista valvontaa, johon voi sisältyä myös tarkastuskäyntejä kokeilukuntiin.

Aluehallintovirasto voi hallintokanteluasiassa antamassaan ratkaisussa kiinnittää valvottavan huomiota hyvän hallinnon vaatimukseen tai saattaa tämän tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä. Jos tätä ei asian kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat huomioon ottaen pidetä riittävänä, valvottavalle voidaan antaa huomautus, jollei kantelun kohteena oleva teko luonteensa tai vakavuutensa perusteella anna aiheutta ryhtyä toimenpiteisiin muussa laissa säädetyn menettelyn käynnistämiseksi. Viimeksi mainitussa tapauksessa kantelun käsittely raukeaa. Valvonta-asiassa aluehallintoviraston käytössä on pakkokeinoja, jos palvelujen järjestämisessä on olennaisia puutteita tai toiminta on muutoin lainvastaista. Kuntakokeilulain 22 §:n mukaan kunnalle voidaan valvonnan yhteydessä antaa määräys puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Kunta tai kokeilualue voidaan velvoittaa noudattamaan määräystä uhalla, että toiminta keskeytetään osittain tai kokonaan. Lisäksi kunnalle tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle virkamiehelle voidaan antaa huomautus vastaisen toiminnan varalle. Käynnissä olevista valvontamenettelyistä tulee ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle.

Valvovana viranomaisena aluehallintoviraston tietoon tulleet epäkohtailmoitukset ovat liittyneet pääasiassa henkilöstöressurin määrään, asiakkaiden palvelutarpeen arviointiin ja palveluihin ohjaamiseen, työvoimapolitiittisten lausuntojen antamiseen sekä salassa pidettävien asiakastietojen käsittelyyn.

Kanteluasioita valvontatoiminnan aloittamisen jälkeen on tullut vireille noin 20, mikä on kuntakokeiluun siirrettyyn asiakasmäärään nähden verrattain vähän. Aluehallintoviraston arvion mukaan kanteluasioiden määrään on todennäköisesti vaikuttanut muun muassa asiakkaiden epä-tietoisuus kantelun tekemisen mahdollisuudesta, minkä vuoksi viranomaislähtöisen valvonnan roolia on tarkoitus korostaa kehitettäessä kuntakokeilujen valvontaa vuoden 2022 aikana.

Työllisyyden kuntakokeilujen valvonta on käytännön toimintaympäristöltään hyvin erilainen tehtävä kuin aluehallintoviraston muut tehtävät. Aluehallintoviraston tietoon tulleet epäkohdat ovat osaltaan olleet laajoja ja monimutkaisia, ja niiden käsitteleminen vaatii sekä lainsäädännön että TE-palvelujen laajaa asiantuntemusta. Tämän vuoksi on tärkeää, että valvonta ei painotu pelkkien kantelujen käsittelyyn, vaan pääpainon tulisi olla viranomaislähtöisessä valvonnassa. Näin varmistetaan heikoimmassa asemassa olevien kuntakokeilun asiakkaiden yhdenvertaisten palvelujen saaminen. Kuntakokeilujen valvontaa kehitetään tämän mukaisesti.

Aikaisemmat kuntakokeilut

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen aloitteesta käynnistettiin vuosina 2017–2018 työllisyysdenhoidon alueelliset kuntakokeilut. Kokeilun toteuttamiseksi säädettiin laki julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista ja työelämäkokeilua koskevasta kokeilusta (505/2017). Kokeilujen tavoitteena oli tukea siirtymistä maakuntamalliin vuonna 2019 sekä mahdollistaa maakunnissa hyödynnettävien asiakaslähtöisten ja työllisyyttä edistävien palvelujen kehittäminen. Kokeilukunnat vastasivat täysin kohderyhmäksi valikoituneiden työnhakijoiden työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisestä. Hallituskauden aikana kuntakokeiluja oli samanaikaisesti käynnissä kahdeksan kappaletta. Kuntakokeilujen tarkoituksena oli siirtää kunnille kokonaisvastuu kohderyhmäksi valittujen työnhakijoiden palveluprosesseista. Alueesta riippuen kokeiluilla oli erilaisia työnhakijaryhmiä.

Kuntakokeilujen tuloksia arvioitiin valtioneuvoston yhteisen selvitys- ja tutkimustoiminnan (VN TEAS) hankkeena.¹⁶ Arvioinnin mukaan Rovaniemen ja Tampereen seudun kokeiluilla saavutettiin niille asetetut tavoitteet pitkäaikaistyöttömyyden ja työmarkkinatukimenojen laskun osalta. Työllisyysvaikutusten arviointia kuitenkin vaikeuttivat kokeiluhankkeiden kohderyhmien ja palvelumallien väliset erot sekä vertailuasetelmien puute. Pohjois-Savon, Varsinais-Suomen ja Satakunnan kokeiluissa tulokset eivät poikenneet kokeilujen ulkopuolisesta kehityksestä. Työllistymisen avoimille työmarkkinoille todettiin kokeiluissa olleen vähäistä.

Tampereen ja Turun seutujen kuntakokeiluja arvioitiin erillisselvityksin.¹⁷ Turun seudun kuntakokeilun erillisarvioinnissa kokeilun ei arvioitu tuoneen nopeita työllisyysvaikutuksia muihin Varsinais-Suomen kuntiin verrattuna. Kokeilun katsottiin kuitenkin parantaneen kunnan ja valtion työllisyysdenhoidon toimijoiden välistä asiakaslähtöistä yhteistyötä, ja työllisyysvaikutusten voitiin katsoa kohderyhmän tilanteen huomioiden syntyvän vasta kokeilujakson jälkeen.

Tampereen seudun kokeilua koskevan arvion mukaan kokeilulla oli merkittävä vaikutus alueen aktivointiasteen kasvuun ja palveluohjauksen laadun parantumiseen. Kokeilun työllisyysvaikutuksia oli kuitenkin vaikea irrottaa taloussuhdanteiden normaalista positiivisesta kehityksestä, eikä selvityksessä pystytty ottamaan näihin kantaa.

¹⁶ Mikko Annala, Lari Hokkanen, Valtteri Laasonen, Jussi Pyykkönen, Tommi Ranta, Katri Sarkia ja Mikko Valtakari: Työvoima- ja yrityspalveluiden alueellisten kokeilujen toiminta- ja arviointitutkimus, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 1/2019, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-627-0>.

¹⁷ Minna Ylikännö, Päivi Naumanen, Paul Jonker-Hoffrén, Olli Retulainen ja Markus Viljanen: Se on kyl mission impossible – Alueellisella työvoima- ja yrityspalvelukokeilulla hallinnonrajat ylittäviä, kustannusvaikuttavia ja asiakaslähtöisempiä työllisyyspalveluja, Turun kaupunkitutkimuksen tutkimusraportteja 2/2019, Tutkimusraportti_2-2019.indd (turku.fi) sekä Robert Arnkil, Timo Spangar ja Esa Jokinen: Kohti laajaa työelämä- ja ihmislähtöistä työvoimapalveluiden ekosysteemiä – Pirkanmaan työvoima- ja yrityspalveluiden alueellisen kokeilun tutkimus, Tampereen kaupungin selvitys 1/2019.

2.8 Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

2.8.1 Yleistä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen asiakastietojen käsittelystä säädetään voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvussa, joka sisältää säännökset asiakastietojen käyttötarkoituksista, käsiteltävistä tiedoista, työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista, rekisterinpitäjistä, tietojen tallettamisesta, poistamisesta ja arkistoinnista, asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksista ja käyttöoikeuksien myöntämisestä, muuttamisesta ja poistamisesta sekä tietojen luovuttamisesta asiakastietojärjestelmästä. Lisäksi lain 13 a luku sisältää tarkemmat säännökset valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin sisältyvästä palvelualustasta. Tiedonsaantioikeuksista säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:ssä. Asiakastietojen käsittelyä työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa on käsitelty tarkemmin kappaleessa 2.2.

Nykyinen URA-järjestelmä koostuu asiakastietojärjestelmästä sovelluksineen sekä Oma asiointi- asiointialustasta. URA-järjestelmä kattaa suurimman osan työ- ja elinkeinotoimiston palveluista ja palveluprosesseista ja järjestelmää hyödynnetään julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottamisessa.

URA-järjestelmä tullaan korvaamaan uusilla tietojärjestelmäpalveluilla vuosien 2022 ja 2023 aikana. Uudet tietojärjestelmäpalvelut sisältävät valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokoisuuden, palvelualustan ja asiakastietovarannon. Uusien tietojärjestelmäpalveluiden käyttöönotto aloitettiin toukokuussa 2022, ja ensimmäisenä käyttöön otettiin uusi Työmarkkinatori-palvelualusta. Työmarkkinatori kokoo yhteen TE-verkkopalvelut ja -tietosisällöt, mukaan lukien te-palvelut.fi -sivuston tietosisällöt, sekä henkilö- ja yritysasiakkaiden ja asiantuntijoiden asiointipalvelut. Työhaun tueksi työnhakijat voivat laatia ja julkaista työnhakuprofiilin ja hyödyntää Työmarkkinatorin kohtaantotoiminnallisuutta etsiessään itselleen sopivimpia työmahdollisuuksia.

2.8.2 KEHA-keskuksen tietohallintotehtävät

KEHA-keskukselle ELY-laissa ja -asetuksessa säädetty tehtävät on kuvattu kappaleessa 2.8.4. Lisäksi KEHA-keskukselle on säädetty tehtäviä myös muualla lainsäädännössä, kuten jäljempänä mainitut rekisterinpitäjyyteen liittyvät tehtävät julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa. Koska KEHA-keskus on viranomainen, siihen sovelletaan tiedonhallintalaissa säädettyjä tiedonhallintayksikköä koskevia säännöksiä, ja koska KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluu työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän kehittäminen ja ylläpito, sitä koskevat myös tiedonhallintalaissa tietojärjestelmästä vastuussa olevalle viranomaiselle säädetty velvollisuus määritellä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Myös julkisuuslain 20 §:ssä viranomaiselle säädettyä velvollisuutta edistää toimintansa avoimuutta ja julkaista tilastoja ja tietoaaineistoja sovelletaan KEHA-keskukseen.

KEHA-keskus vastaa nykyisten työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ja muiden sähköisten palvelujen ylläpidosta ja kehittämisestä. Lisäksi KEHA-keskus on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla vastannut 1.7.2020 lähtien työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyyn liittyvistä rekisterinpitäjän tehtävistä. KEHA-keskuksella on siis paitsi kokemusta ja osaamista sähköisten palvelujen ja järjestelmien kehittämisestä, ylläpidosta ja tietosuojaan liittyvistä kysymyksistä, myös parhaat mahdollisuudet

käytännössä varmistaa, että työvoimapalvelujen toimeenpanossa käytettävät valtakunnalliset sähköiset asiointipalvelut, järjestelmät ja tietovarannot täyttävät niille kansallisessa ja EU-lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Näin ollen arvioidaan tarkoituksenmukaiseksi, että vastuu valtion tarjoamien työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ylläpitämisestä ja kehittämisestä olisi jatkossakin KEHA-keskuksella. Valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittämisessä KEHA-keskuksen olisi tarpeen tehdä yhteistyötä tulevien työvoimaviranomaisten sekä muiden valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja käyttävien tahojen kanssa.

2.8.3 Asiakastietojen käyttötarkoitukset

URA-järjestelmää käytetään valtakunnallisesti. Myös työ- ja elinkeinohallinnon uudet tietojärjestelmäpalvelut otetaan käyttöön valtakunnallisesti. Asiakkaiden ja julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajien tietoja voidaan käyttää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta tarkoitettujen tehtävien ja palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen sekä kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa, työttömyysturvalaissa, vuorotteluvapaalaissa, kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ja Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetussa laissa työ- ja elinkeinotoimistolle tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle säädettyjen tehtävien hoitamiseen ja sosiaalisista yrityksistä annetussa laissa (1351/2003) työ- ja elinkeinoministeriölle säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Lisäksi asiakkaiden ja julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajien tietoja voidaan käyttää rekrytointitukikokeilusta annetun lain (20/2022) toimeenpanossa.

Asiakaspalvelun ja asiakkuudenhallinnan lisäksi URA-järjestelmä on tilastoinnin ja kirjanpidon esijärjestelmä. URA-järjestelmästä siirretään kuukausittain tiedot työnvälityksen tilastojärjestelmään. URA-järjestelmää käytetään lisäksi pääasiallisena lähteenä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen määrärahojen ja työvoimakoulutuksen myöntämisvaltuuden (32.30.51) sekä palkkatuettuun työhön ja starttirahaan varattujen työttömyysetuusmäärärahojen (33.20.50 ja 33.20.52) sidonnan seurannassa. Sidontaseurannan ansiosta työ- ja elinkeinotoimistoilla, ELY-keskuksilla, työ- ja elinkeinoministeriöllä ja nyt myös työllisyyden kuntakokeiluilla on ajantasainen tieto käytettävissään olevista työllisyysmäärärahoista.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käyttötarkoitukset on voimassa olevassa lainsäädännössä määritelty kattavasti. Käyttötarkoituksiin ei arvioida liittyvän erityisiä muutostarpeita työvoimapalvelujen järjestämistäsiirtojen siirtymisen vuoksi.

2.8.4 Rekisterinpitäjä

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä ovat KEHA-keskus ja työ- ja elinkeinotoimistot. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus on yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu henkilötietojen käsittelijä (laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 13 luku 4 §).

KEHA-keskus vastaa työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yleisen tietosuoja-asetuksen:

- 1) 25 artiklassa tarkoitettu sisänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta;
- 2) 32 artiklassa tarkoitettu käsittelyn turvallisuudesta;

- 3) 35 artiklassa tarkoitettu tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista;
- 4) 36 artiklassa tarkoitettu ennakkokuulemisesta;
- 5) 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja muista sellaisista yleisessä tietosuojasetuksessa säädettyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän tietoturvallisuutta.

Työ- ja elinkeinotoimistot vastaavat muista yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Kukin työ- ja elinkeinotoimisto vastaa rekisterinpitäjän tehtävistä asiakkaidensa osalta.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa mukana olevien kuntien on käytettävä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa tarkoitettujen tehtävien järjestämisessä ja tuottamisessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvussa tarkoitettuja valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja. Kokeilukuntien rooli henkilötietojen käsittelyssä muuttui toukokuussa 2022 voimaan tulleen kokeilulain muutoksen (338/2022) myötä henkilötietojen käsittelijästä rekisterinpitäjäksi. Kokeilualueiden kunnat ovat nykyisin yhteisrekisterinpitäjiä KEHA-keskuksen kanssa kokeilulaissa tarkoitettuihin asiakasryhmiin kuuluvien asiakkaiden tietojen osalta. Yhteisrekisterinpitäjien välinen vastuunjako määritellään lainsäädännössä. Vastuunjako kokeilukuntien ja KEHA-keskuksen välillä vastaa työ- ja elinkeinotoimistojen ja KEHA-keskuksen välistä vastuunjako.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin on lisätty 23.5.2022 voimaan tulleella lailla 337/2022 uusi palvelualustaa koskeva 13 a luku, joka sisältää säännökset muun muassa palvelualustan ylläpitäjästä sekä palvelualustalla laadittavien työnhakuprofiilien tiedoista ja erillisestä työnhakuprofiilien tietovarannosta. KEHA-keskus vastaa palvelualustan ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Lisäksi KEHA-keskus on työnhakuprofiilien tietovarannon rekisterinpitäjä.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisellä valtiolta kuntien hoidettavaksi on vaikutusta myös työvoimapalvelujen toimeenpanossa käytettäviin tietojärjestelmäpalveluihin ja niitä koskevaan lainsäädäntöön. Työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin liittyvien ylläpito- ja kehittämistehtävien on tarkoitus jäädä valtiolle. Ottaen huomioon KEHA-keskuksen nykyiset tietohallintotehtävät on arvioitu, että KEHA-keskuksella olisi jatkossakin parhaat edellytykset vastata työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ylläpidosta ja kehittämisestä.

Valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen rekisterinpitäjyydestä on tarpeen säätää jatkossakin. Nykytilaa vastaavasti olisi tarkoituksenmukaista, että jatkossakin KEHA-keskus olisi valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen yhteisrekisterinpitäjä yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa. Yhteisrekisterinpitäjyydestä ja vastuunjaosta rekisterinpitäjien välillä on tarpeen säätää jatkossakin.

2.8.5 Käsiteltävät asiakastiedot

Käsiteltävistä tiedoista säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 2 §:ssä. Käsiteltävistä tiedoista säädetäessä on otettu huomioon yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklassa ilmaistu tietojen minimoinnin periaate, jonka mukaan käsiteltävien henkilötietojen on

oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään.

KEHA-keskuksen on poistettava kaikki asiakasta tai palveluntuottajaa koskevat tiedot, kun asiakkuuden tai sopimussuhteen päättymisestä on kulunut neljä vuotta. Tietoa ei kuitenkaan tarvitse poistaa, jos se on tarpeen säännöksiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta. Tiedot poistetaan järjestelmästä neljä kertaa vuodessa. Tiedot siirretään Kansallisarkiston päätöksen mukaisesti arkistoon.

Valtakunnalliseen tietovarantoon talletettavat tiedot saadaan rekisteröidyltä itseltään ja tiedon-saantisäännösten nojalla muulta valtion viranomaiselta, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työllisyysrahastolta, julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen palveluntuottajalta sekä työkokeilun järjestäjältä. Jos rekisteriin talletettava henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, rekisteriin tulee merkitä, mistä tieto on saatu ja kuka tiedon on merkinnyt.

Työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnalliseen tietovarantoon talletettavat ja julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpanossa käsiteltävät tiedot on voimassa olevassa lainsäädännössä määritelty kattavasti. Käsiteltäviin tietoihin ei arvioida liittyvän laajoja muutostarpeita työvoima-palvelujen järjestämisvastuun siirtymisen vuoksi.

2.8.6 Tiedonsaantioikeudet ja tietojen luovuttaminen

Viranomaisten, julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajien ja työnantajien tiedonsaantioikeudesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:ssä. Työ- ja elinkeinotoimistolla, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, ELY-keskuksella ja KEHA-keskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpanossa välttämättömät tiedot muulta valtion viranomaiselta, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työllisyysrahastolta, julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen palveluntuottajalta sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettun työkokeilun järjestäjältä.

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja ELY-keskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi. Mainittua 2 momenttia on muutettu väliaikaisesti 23.5.2022 voimaan tulleella lailla 337/2022 siten, että tiedonsaantioikeus on julkisen työvoima- ja yrityspalvelun tuottajan lisäksi työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työllistymistä tukevan palvelun tuottajalla.

Väliaikainen muutos liittyy työllisyyden edistämisen kuntakokeiluihin. Kuntakokeilun ajan on voimassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentin muutos, jossa säädetään harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntämisestä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuun työllistymistä tukevaan palveluun osallistuvalla henkilöasiakkaalle. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 2 momentissa säädettiin aiemmin vain julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajan tiedonsaantioikeudesta. Tiedonsaantioikeus ei siten koskenut sellaista palveluntuottajaa, jonka palvelu on muuta kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua palvelua.

Tällainen palveluntuottaja tarvitsee kuitenkin vastaavasti kuin julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottaja henkilöasiakkaasta joitakin tietoja järjestääkseen palvelua hänelle.

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinoviranomaiselta irtisanotun työntekijän, virkamiehen ja viranhaltijan takaisin ottamista koskevan velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Työnantajalla on lisäksi oikeus saada palkkatuen myöntämisedellytyksen täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö, jonka työsuhte on päätynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana, työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään eräistä tietojen luovutustilanteista, kuten mahdollisuudesta luovuttaa työnantajalle tarpeellisia tietoja työnhakijasta työpaikan täyttämistä varten, jos työnhakija on antanut siihen kirjallisen suostumuksensa (laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 13 luku 9 §). Laissa säädetään myös, mitkä tiedot ovat työpaikan täyttämistä varten tarpeellisia tietoja sekä siitä, millä edellytyksillä työnhakijan terveydentilaa koskevia tietoja voidaan luovuttaa työnantajalle.

Lisäksi muualla lainsäädännössä, kuten työttömyysturvalaissa, on säännöksiä oikeudesta saada työhallinnon henkilöasiakasta koskevia tietoja. Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun tietojen luovuttamiseen ja tietojen julkisuuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, jollei toisin ole säädetty.

KEHA-keskuksella on velvollisuus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä pyynnöstä maksutta luovuttaa työ- ja elinkeinoministeriölle ja ELY-keskukselle niille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 2 §:ssä tarkoitetut tiedot. Työnvälitystilaston laatimista varten tiedot on kuitenkin luovutettava työ- ja elinkeinoministeriölle oma-aloitteisesti.

Tiedonsaantioikeuksia koskevaa sääntelyä on päivitettävä työvoimapalvelujen siirtyessä kuntien järjestämisvastuulle. Tehtävien siirron yhteydessä kuntien ja valtion viranomaisten tehtävissä ja niihin liittyvissä tietotarpeissa tapahtuu muutoksia. Uudistuksen yhteydessä on varmistuttava siitä, että niin tulevilla työvoimaviranomaisilla kuin valtion viranomaisilla on tarvittavat tiedonsaantioikeudet työvoimapalvelujen toimeenpanoa varten.

2.8.7 Käyttöoikeudet

Valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvan asiakastietojärjestelmän käyttö edellyttää henkilökohtaista käyttöoikeutta. Käyttöoikeuksien hallintaan ja lokitietojen keräämiseen liittyvistä tehtävistä vastaa KEHA-keskus. Käyttöoikeus on rajattava sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan ja kestoaltaan siihen, mikä on henkilön tehtävien hoitamisen kannalta välttämätöntä.

KEHA-keskus myöntää käyttöoikeudet asiakastietojärjestelmään työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, ELY-keskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön hakemuksesta. Käyttöoikeus voidaan myöntää virkamiehelle, jonka tehtävien suorittamiseksi asiakastietojärjestelmän käyttö on välttämätöntä, ja vain siinä laajuudessa kuin asiakastietojärjestelmän käyttö on välttämätöntä. Käyttöoikeuden myöntämisen edellytyksistä, käyttöoikeuden muuttamisesta ja sen poistamisesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

annetun lain 13 luvun 7 ja 8 §:ssä. Käyttöoikeus valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmään on mahdollista myöntää myös julkisen työvoima- ja yrityspalvelun palveluntuottajan palveluksessa olevalle henkilölle. Käyttöoikeuden myöntäminen palveluntuottajan palveluksessa olevalle henkilölle on kuitenkin mahdollista vasta, kun uusi asiakastietojärjestelmäkokonaisuus on otettu käyttöön. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 18 §:ssä säädetään ko-keilualueen kunnan viranhaltijan käyttöoikeudesta.

Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksia koskevaa sääntelyä on päivitetty 1.7.2020 ja 23.5.2022 voimaan tulleilla laeilla. Voimassa olevassa käyttöoikeuksia koskevien säännösten valmistelussa on huomioitu yleisen tietosuoja-asetuksen ja tiedonhallintalain säännökset. Käyttöoikeuksia koskevassa sääntelyssä on huomioitava työvoimapalvelujen siirrosta aiheutuvat muutostarpeet sekä voimassa oleva yleislainsäädäntö. Tiedonhallintalain 16 §:n mukaan tietojärjestelmän käyttöoikeuksien määrittäminen on järjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen tehtävä.

2.8.8 Henkilötietojen käsittelyä ja tiedonhallintaa koskeva yleislainsäädäntö

2.8.8.1 EU:n yleinen tietosuoja-asetus

Asetuksen kohde ja soveltamisala

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suoje-lusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) (jäljempänä yleinen tietosuoja-asetus) on sovellettu jäsenvaltioissa toukokuusta 2018 lähtien. Yleisellä tietosuoja-asetuksella suojellaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia, erityisesti heidän oikeuttaan henkilö-tietojen suojaan. Jäljempänä kuvataan asetuksen sisältöä erityisesti siltä osin kuin siinä jätetään jäsenvaltiolle liikkumavaraa tai asetetaan jäsenvaltiolle velvollisuus täsmentää asetuksen sään-nöksiä.

Henkilötiedoilla tarkoitetaan asetuksessa kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luon-nolliseen henkilöön, eli rekisteröityyn, liittyviä tietoja (4 artiklan 1 kohta). Henkilötietojen kä-sittelyllä tarkoitetaan asetuksessa toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai ma-nuaalisesti, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, le-vittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista (4 artiklan 2 kohta).

Kansallinen liikkumavara

Yleinen tietosuoja-asetus on kansallisesti suoraan sovellettava säädös, mutta se jättää paikoin jäsenvaltioille direktiivinomaista kansallista liikkumavaraa. Kansallisella liikkumavaralla tar-koitetaan yleisen tietosuoja-asetuksen osoittamaa harkintamarginaalia, jonka puitteissa jäsen-valtioiden lainsäätäjien on mahdollista antaa tai pitää voimassa kansallista lainsäädäntöä. Täl-laisella kansallisella lainsäädännöllä täydennetään tai täsmennetään asetuksen säännöksiä, jotka muodostavat perustavanlaatuisen rungon henkilötietojen käsittelyä koskevalle säännöstölle. Tällaista täsmentävää tai täydentävää kansallista lainsäädäntöä on siten aina luettava yhdessä yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa.

EU-tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallista sääntelyä ei saa antaa asetuksen soveltamisalalla, ellei asetus nimenomaisesti velvoita tai valtuuta täydentävään kansalliseen sääntelyyn tai muuhun päätöksentekoon (asia 34/73, Variola, tuomio 10.10.1973, asia 50/76, Amsterdam Bulb, tuomio 2.2.1977, 33 kohta). Yksityiskohtaisemman sääntelyn tarpeen ja sisällön osalta on otettava huomioon myös yleisen tietosuoja-asetuksen tavoitteet ja sääntelytapa (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 3).

Yleistä tietosuoja-asetusta täydentävä tai täsmentävä kansallinen lainsäädäntö on mahdollista ainoastaan silloin, kun se tietosuoja-asetuksessa nimenomaisesti sallitaan. Toisaalta asetuksessa asetetaan myös kansalliselle lainsäätäjälle velvoite säätää tietyistä seikoista. Liikkumavaran käyttöä koskevat yleisen tietosuoja-asetuksen säännökset voidaan jakaa velvoittaviin, mahdollistaviin ja huomioon otettaviin säännöksiin.

Liikkumavaran käytössä on asetuksen mukaan mahdollista hyödyntää erilaisia säädöstekniikoita. Asetuksen 41 johdantokappaleen mukaan kansalliselta lainsäädännöltä ei välttämättä edellytetä laintasoisuutta, kunhan se on selkeää, täsmällistä ja ennakoitavaa. Kaikkia yksittäisiä tiedonkäsittelytilanteita varten ei myöskään 45 johdantokappaleen mukaan edellytetä olevan erityislakia. Suomessa yleisen tietosuoja-asetuksen sääntelyä on täydennetty tietosuojalailla (1050/2018) ja sen lisäksi erityislaeilla tarvittaessa.

Käsittelyä koskevat periaatteet

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Rekisterinpitäjä vastaa, että 5 artiklassa säädettyjä periaatteita on noudatettu. Sen on myös pystyttävä osoittamaan, että niitä on noudatettu.

Asetuksen 5 artiklassa säädetty käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate tarkoittaa, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla. Toinen keskeinen periaate on tietojen minimointi, joka tarkoittaa, että henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään.

Täsmällisyysperiaatteen mukaan henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä. Säilytyksen rajoittamisperiaatteen mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Eheyden ja luottamuksellisuuden periaate tarkoittaa, että henkilötietoja on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalta häviämiseltä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia.

Käsittelyperusteet

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään edellytyksistä, joiden vallitessa henkilötietojen käsittely on lainmukaista. Näistä julkisissa työvoima- ja yrityspalveluissa syntyvien tai käsiteltävien asiakastietojen kannalta keskeinen on 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetty

edellytys, jonka mukaan käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Ainoastaan 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtia on pidetty mahdollisina henkilötietojen käsittelyperusteina viranomaiselle. (HE 9/2018 vp, s. 34).

Asetuksen 6 artiklan 2 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c ja e alakohtien noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely. Säännös antaa siis mahdollisuuden täydentävään kansalliseen sääntelyyn.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn ollessa tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi on käsittelyn perustasta säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Kyseisessä lainsäädännössä pitää määritellä käsittelyn tarkoitus. Lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista. Tällaiset erityiset säännökset voivat koskea muun muassa yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä; asianomaisia rekisteröityjä, yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa; käyttötarkoitussidonnaisuutta; säilytysaikoja; sekä käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitettut toimenpiteet. Perusvaatimuksena tällaiselle lainsäädännölle on, että sen on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Tämä kohta sisältää siis sekä velvoitteen säätää kansallisessa lainsäädännössä käsittelyn perustasta ja käsittelyn tarkoituksesta että mahdollisuuden säätää myös muista seikoista.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa kielletään erityisten henkilötietojen käsittely. Tällaisia tietoja ovat muun muassa terveystiedot sekä rotu ja etninen alkuperä. Poikkeuksista käsittelykieltoon säädetään artiklan 2 kohdassa.

Henkilötietojen myöhempää käsittelyä yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten ei katsota yhteen sopimattomaksi alkuperäisten tarkoitusten kanssa (5 artiklan 1 kohdan b alakohta). Asetuksen 89 artiklassa säädetään suojatoimista ja mahdollisuudesta säätää poikkeuksia rekisteröityjen oikeuksiin tällaisessa käsittelyssä.

Rekisteröidyn oikeudet

Yleisen tietosuoja-asetuksen III luvussa säädetään rekisteröidyn oikeuksista. Lukuun sisältyvät 12, 13, 15, 16, 18 ja 19 artikla tulisivat sovellettavaksi 6 artiklan 1 kohdan c alakohtien nojalla tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn, ellei soveltamista erikseen rajoiteta 23 artiklassa mahdollistetulla tavalla. Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklassa säädetään läpinäkyvästä informoinnista ja viestinnästä, 13 artiklassa toimitettavista tiedoista, kun henkilötietoja kerätään rekisteröidyltä, 15 artiklassa rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihin, 16 artiklassa oikeudesta tietojen oikaisemiseen, 18 artiklassa oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen ja 19 artiklassa rekisterinpitäjän henkilötietojen oikaisua, poistoa tai käsittelyn rajoitusta koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta.

Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä

Yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitetaan rekisterinpitäjällä luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti (4 artikla 7 alakohta). Määritelmä antaa mahdollisuuden säätää kansallisessa lainsäädännössä rekisterinpitäjästä.

Tietosuojavaltuutetun toimiston lainsäädäntölausuntoja varten antamassa ohjeessa (16.10.2017 v1.0, s. 9) korostetaan, että rekisterinpitäjän vastuun on oltava osa toiminnallista vastuuta. Kun rekisterinpitäjästä säädetään laissa, määrittelyyn tulee suhtautua erityisen tarkkaavaisesti ja varmistua siitä, että vastuu kohdentuu oikealle taholle. Ohjeen mukaan rekisterinpitäjän määrittelyn riskinä on, että rekisterinpitäjä on määritelty vain muodollisesti ja ilman, että toimijan tosiasiallista roolia henkilötietojen käsittelyssä käytännön tasolla on tunnistettu. Ohjeen mukaan rekisterinpitäjäksi tulee osoittaa sellainen taho, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja voi toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet.

Rekisterinpitäjiä voi olla useampia. Yleisen tietosuojasetuksen 26 artiklan mukaan jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan määritellä yhteisrekisterinpitäjien vastuualueet. Lainsäädännöstä on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Rekisteröity voi käyttää setuksen mukaisia oikeuksia suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan riippumatta yhteisrekisterinpitäjien vastuunjaosta. Artikla antaa mahdollisuuden säätää kansallisessa lainsäädännössä yhteisrekisterinpitäjyydestä ja yhteisrekisterinpitäjien vastuualueista.

Asetuksessa tarkoitetaan henkilötietojen käsittelijällä luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun (4 artikla 8 alakohta). Asetuksen 28 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelijän suorittamaa käsittelyä on määritettävä sopimuksella tai muulla unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisella oikeudellisella asiakirjalla, joka sitoo henkilötietojen käsittelijää suhteessa rekisterinpitäjään ja jossa vahvistetaan käsittelyn kohde ja kesto, käsittelyn luonne ja tarkoitus, henkilötietojen tyyppi ja rekisteröityjen ryhmät, rekisterinpitäjän velvollisuudet ja oikeudet. Jäsenvaltion lainsäädäntöä voidaan tietosuojavaltuutetun toimiston mukaan pitää tällaisena oikeudellisena asiakirjana. (Tietosuojavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, versio 1.0, s. 9). Näin ollen jäsenvaltion lainsäädännössä voitaisiin säätää näistä seikoista. Asetuksen 28 artiklan 3 kohdassa säädetään käsittelijän velvollisuuksista, joista tällaisessa sopimuksessa tai muussa oikeudellisessa asiakirjassa on erityisesti säädettävä.

Asetuksen 29 artiklan mukaan henkilötietojen käsittelijä tai kukaan rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, ei saa käsitellä niitä muuten kuin rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä niin vaadita. Asetuksen 32 artiklan 4 kohdassa on tähän liittyvä säännös. Sen mukaan rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva luonnollinen henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, käsittelee niitä ainoastaan rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä toisin vaadita. Tietosuojavaltuutetun toimiston mukaan setuksen 29 artiklan perusteella vaikuttaisi

mahdolliselta, että lainsäädännöllä luotaisiin käsittelijälle sellaisia itsenäisiä velvoitteita tai käsittelyoikeuksia, jotka ovat erillisiä rekisterinpitäjän antamista ohjeista (Tietosuojavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, versio 1.0, s. 10).

Sekä rekisterinpitäjän että käsittelijän on asetuksen 30 artiklan mukaan ylläpidettävä selostetta käsittelytoimista. Selosteen sisällöstä säädetään mainitun artiklan 1 ja 2 kohdassa.

Yleisen tietosuojasetuksen 35 artiklassa säädetään tietosuoja koskevasta vaikutusten arvioinnista. Artiklan 3 kohdassa säädetään tapauksista, joissa vaikutustenarviointi on erityisesti laadittava ja 7 kohdassa, mitä arvioinnin on vähintään sisällettävä. Artiklan 10 kohta mahdollistaa, ettei vaikutustenarviointia tehdä, jos henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisäänteeseen velvoitteeseen taikka laissa säädetyn yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseen ja jos vaikutustenarviointi on jo tehty kyseisen lainsäädännön valmistelun yhteydessä. Tällaista lainsäädäntöä valmisteltaessa on asetuksen 36 artiklan 4 kohdan mukaan kuultava valvontaviranomaista.

Henkilötietojen luovuttaminen

Henkilötietojen luovutus on yleisen tietosuojasetuksen mukaan yksi henkilötietojen käsittelyn muoto (4 artiklan 2 alakohta). Vastaanottajalla tarkoitetaan yleisessä tietosuojasetuksessa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, jolle luovutetaan henkilötietoja, oli kyseessä kolmas osapuoli tai ei (4 artiklan 9 kohta).

Luovuttaminen ja vastaanottaja ovat keskeisiä käsitteitä rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisen kannalta. Mikäli tietoja luovutetaan vastaanottajalle, tulee tästä informoida rekisteröityä (13 artiklan 1 kohdan d alakohta, 14 artiklan 1 kohdan e ja f alakohdat sekä 14 artiklan 3 kohdan c alakohta). Rekisteröidyllä on myös oikeus saada tieto vastaanottajista tai vastaanottajaryhmistä, erityisesti kolmansissa maissa olevat vastaanottajat tai kansainväliset järjestöt, joille henkilötietoja on luovutettu tai on tarkoitus luovuttaa (15 artiklan 1 kohdan c alakohta). Rekisterinpitäjällä on myös henkilötietojen oikaisua tai poistoa tai käsittelyn rajoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus vastaanottajalle (19 artikla). Käsittelytoimista laadittavassa selosteessa on ilmoitettava henkilötietojen vastaanottajien ryhmät, joille henkilötietoja on luovutettu tai luovutetaan, mukaan lukien kolmansissa maissa tai kansainvälisissä järjestöissä olevat vastaanottajat (30 artikla). (Tietosuojavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, v1.0, s. 10).

Viranomaisia, jotka mahdollisesti saavat henkilötietoja jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, ei kuitenkaan pidetä vastaanottajina. Näiden viranomaisten on kuitenkin käsiteltävä kyseisiä tietoja sovellettavia tietosuojasääntöjä noudattaen käsittelyn tarkoitusten mukaisesti. Tästä puolestaan seuraa se, ettei edellä mainituista viranomaisten välisistä tietojen luovutuksista ole vastaavaa informointi- ja ilmoitusvelvoitetta, kuin muista henkilötietojen luovutuksista. (Tietosuojavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, v1.0, s. 11).

Henkilötietojen luovutusten edellytyksiä on arvioitava käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta vasten. Mikäli tietojen käyttötarkoitus muuttuisi luovutuksen johdosta, luovutus edellyttää 6 artiklan 4 kohdan mukaan rekisteröidyn suostumusta tai että siitä säädetään unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhtaisen toimenpiteen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Yksi 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tavoite on jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet. Kansallisen liikkumavaran puitteissa voidaan säätää yleisen

tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti niistä tahoista ja tarkoituksista, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa.

2.8.8.2 Tietosuojalaki

Tietosuojalailla täydennetään ja täsmennetään Euroopan unionin yleistä tietosuoja-asetusta. Se on henkilötietojen käsittelyyn sovellettava yleislaki, jota sovelletaan rinnakkain yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Tietosuojalaissa ei säädetä tyhjentävästi henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta, vaan erityislainsäädännöllä on vastaisuudessakin mahdollista säätää käsittelyn oikeusperusteesta yleisestä tietosuoja-asetuksesta ilmenevin reunaehdoin.

Tietosuojalain esitöissä todetaan kansallisen harkintamarginaalin perustan olevan yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa, jolla annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää kansallisesti henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta voidaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä tilanteissa, joissa henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohta). Julkisen sektorin henkilötietojen käsittelyn tulisi tietosuojalakea koskevan hallituksen esityksen mukaan lähtökohtaisesti perustua näihin henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteisiin (HE 9/2018 vp, s. 34).

Tietosuojalain 4 §:ssä täsmennetään yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaista käsittelyperustetta. Tietosuojalain 4 §:n mukaan henkilötietoja saa käsitellä muun muassa, jos käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden (3 kohta).

Tietosuojalaissa säädetään kaikkiin henkilötietojen käsittelyyn liittyviin toimenpiteisiin sovellettavasta vaitiolovelvollisuudesta. Vaitiolovelvollisuutta koskevan 35 §:n mukaan joka henkilötietojen käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä suorittaessaan on saanut tietää jotakin toisen henkilön ominaisuuksista, henkilökohtaisista oloista, taloudellisesta asemasta toisen liikesalaisuudesta, ei saa oikeudettomasti ilmaista sivulliselle näin saamia tietoja eikä käyttää niitä omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan vaitiolovelvollisuus koskisi esimerkiksi rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän palveluksessa olevaa henkilöä. Vaitiolovelvollisuuden rikkominen on erikseen sanktioitu tietosuojalain 26 §:ssä.

2.8.8.3 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetulla lailla (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) täsmennetään perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädettyä julkisuusperiaatetta. Julkisuuslain 1 §:ssä ilmaistu lähtökohta on, että viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä.

Julkisuusperiaatetta toteuttavista viranomaisten velvollisuuksista säädetään muun muassa julkisuuslain 20 §:ssä. Lainkohdan 1 momentin mukaan viranomaisen on edistettävä toimintansa avoimuutta ja tässä tarkoituksessa tarvittaessa laadittava oppaita, tilastoja ja muita julkaisuja sekä tietoaineistoja palveluistaan, ratkaisukäytännöstään sekä yhteiskuntaoloista ja niiden kehityksestä toimialallaan. Laatimisvelvollisuuden tarvetta arvioitaessa on otettava huomioon,

missä määrin viranomaisen toiminnasta on saatavissa tietoja asiakirjojen julkisuuden avulla tai yleisen tilastotuotannon perusteella.

Julkisuuslaissa säädetään salassapitovelvoitteista ja -perusteista. Julkisuuslain 22 §:n mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se tässä tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomaisen lain nojalla on määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaihtolovelvollisuus. Salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 1–32 kohdassa säädetään, mitkä viranomaisen asiakirjat ovat lähtökohtaisesti salaisia. Asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta tai työhallinnon henkilöasiakkaasta sekä tämän saamasta etuudesta tai tukitoimesta taikka sosiaalihuollon palvelusta tai työhallinnon henkilöasiakkaan palvelusta taikka tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta ovat julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan nojalla salassa pidettäviä. Kohdan 29 nojalla salassa pidettäviä ovat myös asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilölle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta tai sen tuloksesta taikka asevelvollisen sijoittamista tai työntekijän valintaa tai palkkauksen perustetta varten tehdyistä arvioinneista.

Julkisuuslain esitöiden mukaan momentin 23–32 kohtaan on koottu yksityisyyden suojan perusteet. Esitöiden mukaan näissä tapauksissa asiakirjan julkisuuden säännönmukaisesti voidaan katsoa vaarantavan salassapidon suojaamaa etua. Vähäistäkin harkinnanvaraisuutta on pidetty suojattavaa etua vaarantavana (HE 30/1998 vp, s. 88/I). Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25, 29 ja 30 kohdassa tarkoitettuja asiakirjoja koskeva salassapito on säännösten sanamuodon ja lain esitöiden perusteella ehdotonta (HE 30/1998 vp, s. 97/II ja s. 99/II).

Salassapitovelvoitteisiin kuuluvat julkisuuslain 23 §:n mukaan kielto paljastaa salassa pidettävä asiakirja ja tieto sekä kielto käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Vaihtolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto koskevat laajaa henkilöjoukkoa. Ne koskevat paitsi viranomaisen palveluksessa olevaa, myös viranomaisessa esimerkiksi harjoittelijana olevaa tai viranomaisen toimeksiantotehtävää hoitavan palveluksessa olevaa henkilöä.

Salassapidosta poikkeamisen edellytyksistä säädetään julkisuuslain 7 luvussa. Yleiset poikkeamisperusteet ovat lain säännös, kohdehenkilön suostumus, toimeksiannon tai virka-aputehtävän suorittaminen, viranomaisen lupa muun muassa tieteellistä tutkimusta varten, toisen viranomaisen tiedonsaantioikeus ja kansainvälinen yhteistyö. Toisen viranomaisen tiedonsaantioikeus edellyttää julkisuuslain 29 §:n 1 momentin mukaan, että tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty; kohdehenkilö antaa siihen suostumuksen; asiakirja on tarpeen käsiteltäessä ennakkotietoa, ennakkoratkaisua, viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksenhakua taikka toimenpiteestä tehdyn kantelun tai alustusasian taikka kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle tehdyn valituksen käsittelemiseksi; tai että tieto on tarpeen viranomaiseen kohdistuvan yksittäisen valvonta- tai tarkastustehtävän suorittamiseksi. On huomattava, että vaikka julkisuuslain mukaan toisen viranomaisen tiedonsaantioikeus voi perustua kohdehenkilön suostumukseen, ei kohdehenkilön suostumus kelpaa vastaanottavan viranomaisen perusteeksi käsitellä henkilötietoja yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan.

Julkisuuslain 16 §:ssä säädetään tiedon antamistavoista. Pykälän 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Henkilötietojen julkistaminen yleisessä tietoverkossa edellyttää sen sijaan säätämistä erikseen.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen julkistamista perustuslain puitteissa mahdollisena toteuttaa julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (PeVL 65/2014 vp, s. 4/II–5/I, PeVL 32/2008 vp s. 2/I–3/II). Valiokunnan mukaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta on kuitenkin olennaista, että internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että rekisterin sisällön ja tarkoituksen kannalta perusteltu rajausta hakujen yksittäisyydestä sisällytetään säännöksiin julkisista tietopalveluista (PeVL 2/2017 vp, s. 7).

2.8.8.4 Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019, jäljempänä tiedonhallintalaki) on viranomaisten tiedonhallintaa koskeva yleislaki. Lailla halutaan varmistaa viranomaisten tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely. Lain tarkoituksena on myös mahdollistaa viranomaisten tietoaineistojen turvallinen ja tehokas hyödyntäminen, jotta viranomaiset voivat hoitaa tehtävänsä ja tarjota palvelujaan hyvää hallintoa noudattaen tuloksellisesti. Lisäksi lailla halutaan edistää tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta.

Tiedonhallintalaissa säädetään tiedonhallinnan järjestämisestä, julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleisestä ohjauksesta, tietoturvallisuudesta, tietoaineistojen muodostamisesta ja sähköisestä luovutustavasta sekä asianhallinnasta ja palvelujen tiedonhallinnasta. Tiedonhallintalakia sovelletaan tiedonhallintaan ja tietojärjestelmien käyttöön, kun viranomaiset käsittelevät tietoaineistoja, jollei muualla laissa toisin säädetä. Tiedonhallintalaissa viranomaisella tarkoitetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaisia, eli muun muassa valtion hallintoviranomaisia, muita valtion virastoja ja laitoksia sekä kunnallisia viranomaisia. Tiedonhallintayksiköllä puolestaan tarkoitetaan viranomaista, jonka tehtävänä on järjestää tiedonhallinta tämän lain vaatimusten mukaisesti. KEHA-keskus, ELY-keskukset, työ- ja elinkeinotoimistotoimistot, kunnat ja työ- ja elinkeinoministeriö ovat siis tiedonhallintalaissa tarkoitettuja tiedonhallintayksiköitä.

Tiedonhallintalain 13 §:n mukaan tiedonhallintayksikön on seurattava toimintaympäristönsä tietoturvallisuuden tilaa ja varmistettava tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus koko niiden elinkaaren ajan. Tiedonhallintayksikön on selvitettävä olennaiset tietojenkäsittelyyn kohdistuvat riskit ja mitoitettava tietoturvallisuustoimenpiteet riskiarvioinnin mukaisesti.

Viranomaisen tehtävien hoitamisen kannalta olennaisten tietojärjestelmien vikasietoisuus ja toiminnallinen käytettävyys on varmistettava riittäväällä testauksella säännöllisesti. Viranomaisen on suunniteltava tietojärjestelmät, tietovarantojen tietorakenteet ja niihin liittyvä tietojenkäsittely siten, että asiakirjojen julkisuus voidaan vaivatta toteuttaa. Viranomaisen on varmistettava hankinnoissaan, että hankittavaan tietojärjestelmään on toteutettu asianmukaiset tietoturvallisuustoimenpiteet. Myös näistä tehtävistä säädetään tiedonhallintalain 13 §:ssä.

Tiedonhallintalain 15 §:n mukaan viranomaisen on varmistettava tarpeellisin tietoturvallisuus-toimenpitein, että sen 1) tietoaineistojen muuttumattomuus on riittävästi varmistettu; 2) tietoaineistot on suojattu teknisiltä ja fyysisiltä vahingoilta; 3) tietoaineistojen alkuperäisyys, ajantasaisuus ja virheettömyys on varmistettu; 4) tietoaineistojen saatavuus ja käyttökelpoisuus on varmistettu; 5) tietoaineistojen saatavuutta rajoitetaan vain, jos tiedonsaantia tai käsittelyoikeuksia on laissa erikseen rajoitettu; 6) tietoaineistot voidaan tarvittavilta osin arkistoida. Tietoaineistoja on käsiteltävä ja säilytettävä toimitiloissa, jotka ovat tietoaineiston luottamuksellisuuteen, eheyteen ja saatavuuteen liittyvien vaatimusten toteuttamiseksi riittävän turvallisia.

Tiedonhallintalain 16 §:n mukaan tietojärjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Käyttöoikeudet on määriteltävä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan, ja ne on pidettävä ajantasaisina. Lain 17 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen.

Tiedonhallintalain 22 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä. Viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Viranomaisen voi avata teknisen rajapinnan tiedonsaantiin oikeutetulle viranomaiselle myös muissa tilanteissa. Asiakirjojen ja tietojen antamisesta muulla tavalla säädetään erikseen.

Sen lisäksi, mitä tietoturvallisuutta koskevassa 4 luvussa säädetään, tietojen luovuttaminen teknisten rajapintojen avulla on toteutettava tietojärjestelmien välillä siten, että teknisesti varmistetaan luovutettavien tietojen tapauskohtainen tarpeellisuus tai välttämättömyys tietoja saavan viranomaisen tehtävien hoitamiseksi, jos luovutettavat tiedot ovat henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja. Teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen määrittelee ja sitä ylläpitää tiedot luovuttava viranomaisen. Suunniteltaessa usean viranomaisen välistä tietojen luovuttamista teknisten rajapintojen avulla on tietorakenteen kuvaus määriteltävä ja ylläpidettävä toimialasta vastaavan ministeriön johdolla.

Tiedonhallintalain 23 §:ssä säädetään katseluyhteyden avaamisesta viranomaiselle. Sen mukaan viranomaisen voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Sen lisäksi, mitä tietoturvallisuutta koskevassa 4 luvussa säädetään, edellytyksenä katseluyhteyden avaamiselle on, että 1) katselumahdollisuus on rajattu vain yksittäisiin hakuihin, jotka voivat kohdistua tiedonsaantioikeuden mukaisesti tarpeellisiin tai välttämättömiin tietoihin; sekä 2) tietojen hakemisen yhteydessä selvitetään tietojen käyttötarkoitus. Viranomaisen on toteutettava katseluyhteys siten, että katseluyhteyden mahdollistava tietojärjestelmä tunnistaa automaattisesti poikkeavan tietojen hakemisen.

Tiedonhallintalain 5 §:ssä säädetään tiedonhallintayksikön velvollisuudesta ylläpitää sen toimintaympäristön tiedonhallintaa määrittelevää ja kuvaavaa tiedonhallintamallia. Velvollisuus koskee siis niin KEHA-keskusta, ELY-keskuksia, työ- ja elinkeinotoimistoja, kuntia kuin työ-

ja elinkeinoministeriötä. Pykälässä säädetään tarkemmin, mitä tiedonhallintamallin on sisällettävä. Lisäksi pykälän 3 momentissa säädetään tiedonhallintayksikön velvollisuudesta arvioida hallinnollisten uudistusten ja tietojärjestelmien käyttöönoton muutosvaikutuksia.

Tiedonhallintalain 8 §:n 1 momentin mukaan valtion virastojen ja laitosten on arvioitava tiedonhallintaan vaikuttavien muutosten taloudelliset vaikutukset tehdessään 5 §:n 3 momentin mukaista arviointia. Toimialasta vastaavan ministeriön on lainkohdan 2 momentin mukaan laadittava 5 §:n 3 momentin mukainen arviointi, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoineistoihin ja tietojärjestelmiin. Lisäksi ministeriön on arvioitava suunniteltujen säännösten vaikutukset asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitoon. Tiedonhallintalain 9 §:n 1 momentin mukaan valtion virastojen ja laitosten on toimitettava valtiovarainministeriölle 5 §:n 3 momentin ja 8 §:n 1 momentin perusteella tehty arviointi tietovarantojen ja tietojärjestelmien hyödyntämistä, yhteentoimivuutta ja tietoturvallisuutta koskevaa lausuntoa varten, kun arvioidulla muutoksella on merkittäviä taloudellisia tai toiminnallisia vaikutuksia tiedonhallintaan tai toimintaan taikka muutos koskee julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen rajapintojen tietorakenteiden olennaisia muutoksia.

2.9 Kuntien rooli työllisyyden edistämisessä

Kaikilla kunnilla on työllisyyden edistämiseen liittyviä lakisääteisiä tehtäviä, joiden lisäksi ne hoitavat työllisyyttä edistäviä tehtäviä yleisen toimialansa perusteella vapaaehtoisesti.

Kunnilla ei ole työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa mukana olevia kuntia lukuun ottamatta laissa säädettyä velvollisuutta julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämiseen tai tuottamiseen. Kunnilla on kuitenkin pitkään työttömänä olleiden ikääntyneiden työllistämismahdollisuus, joka on kuvattu tarkemmin kappaleessa 2.1.19.

Kunnat tarjoavat myös muille työttömille työnhakijoille palkkatuetta työtä ja työkokeilumahdollisuuksia. Vuonna 2021 kunnat ja kuntayhtymät tarjosivat palkkatuetta työtä noin 10 532 työttömälle ja vuonna 2020 noin 9 878 työttömälle. Palkkatuetusta työstä noin 30 prosenttia tapahtuu kunnan palveluksessa. Vuonna 2021 kunnat ja kuntayhtymät toimivat työkokeilun järjestäjänä noin 5 800 henkilöasiakkaalle, mikä vastaa 22 prosenttia työkokeilupajoista.

Terveystarkastuslain (1326/2010) mukaan kunnan on huolehdittava työttömien terveystarkastuksista. Lain mukaan kunnan on järjestettävä tarpeelliset terveystarkastukset alueensa asukkailla heidän terveystensä ja hyvinvointinsa seuraamiseksi ja edistämiseksi. Terveysneuvonta ja -tarkastukset on järjestettävä myös opiskelu- ja työterveyshuollon ulkopuolelle jääville nuorille ja työikäisille.

Kunnalla on lakisääteinen velvollisuus osallistua yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun aktivointisuunnitelman laatimiseen ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun monialaisen palvelutarpeen arviointiin ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen. Monialaisessa työllistymistä edistävässä yhteispalvelussa kunnalla on lakisääteinen velvollisuus sovittaa työttömän tarvitsemat sosiaali- ja terveyspalvelut yhteen työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen kanssa. Aktivointisuunnitelmaan tulee sisällyttää kuntouttava työtoiminta, joka on kunnan järjestämistä vastaava oleva sosiaalihuoltolain (710/1982) mukainen sosiaalipalvelu.

Sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille 1.1.2023, mikä koskee myös kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä. Kuntouttavan työtoiminnan lakiin hyvinvointialueiden käynnistymisen johdosta tehtävät muutokset ovat osa vireillä olevaa hallituksen esitystä HE 56/2021 vp.

Kunnat ja kuntayhtymät järjestävät myös sosiaalihuoltolain mukaista vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa ja vammaisten henkilöiden työtoimintaa sekä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaista (519/1977) työtoimintaa ja työhönvalmennusta.

Maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen liittyvät lakisäätteiset toimet ovat kuntien vastuulla sisältäen muun muassa kotoutumissuunnitelmien laatimisen yhdessä työ- ja elinkeinotoimistojen kanssa. Kotoutumisen edistämisen toimista ainoastaan työ- ja elinkeinotoimistoille määritelty kotoutumisen edistämisen rooli ei kuulu kunnille, mutta tarkastusvaliokunta on esittänyt, että kaikkien kotoutumisen edistämistoimien tulisi olla kuntien järjestämisvastuulla. Suurten kaupunkien rooli maahanmuuttajien osaamiskeskustoiminnassa yhdessä koulutuksen järjestäjien kanssa on merkittävä. Maahanmuuttajien osaamisen kartoittaminen ja osaamisen kehittämisen suunnittelu on keskeinen osa suurten kaupunkien maahanmuuttajien työllistymistä edistävää työtä. Suurten kaupunkien rooli kansainvälisten osaajien houkuttelussa, Talent Boost ja Talent Hub -toiminnassa on merkittävä suhteessa alueellisiin elinkeinoelämän tarpeisiin. Lisäksi ELY-keskukset sopivat kuntien kanssa kansainvälistä suojelua saavien kuntapaikoista ja henkilöiden kuntapaikalle ohjaamisesta. Kiintiöpakolaisia säännöllisesti, mutta vaihtelevalla vuosisyklillä vastaanottavien kuntien verkostossa on perinteisesti ollut mukana keskikokoisten kaupunkien lisäksi myös pienempiä kuntia.

Lakisäätteisten työllisyyttä edistävien palveluiden tarjonta on ollut kuntien näkemyksen mukaan riittämätöntä, ja kuntien tarjoamat palvelut ovat täydentäneet lakisäätteisten palvelujen kattavuutta. Kunnat verkostoineen muodostavat kokonaisvaltaisen työllisyyspalvelujen ekosysteemin, jonka avulla työttömyyden vaikeaan haasteeseen ja yritysten työvoiman saatavuuteen on mahdollista vastata entistä tehokkaammin. Vaikka suurella osalla pitkään työmarkkinoilta poissa olleista työnhakijoista on tarvetta sosiaali- ja terveystalveluihin, myös osaamisen päivittämistä ja vahvistamista tarvitaan. Kunnilla ja niiden omistamilla koulutuskuntayhtymillä sekä osakeyhtiömuotoisilla oppilaitoksilla onkin merkittävä rooli julkisesta työvoima- ja yritystalvelusta annetussa laissa tarkoitettujen työvoimakoulutustalvelujen tuottajina. Koulutuskuntayhtymät ja niiden omistamat yhtiöt tuottavat suuren osan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kilpailuttamasta ja hankkimasta työvoimakoulutuksesta, jota työ- ja elinkeinotoimistot tarjoavat asiakkailleen. Kunnilla on hyvät edellytykset ja mahdollisuudet yhteensovittaa työllisyys-, koulutus-, elinvoima-, sosiaali- ja terveystalvelus-, nuoriso- sekä maahanmuuttoon liittyviä talveluja. Kotoutumista edistävien talvelujen yksilöllinen tarve kotoutumisprosessin aikana vaihtelee huomattavasti. Merkittävä osa erityisesti turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten tarvitsemista talveluista on sosiaali- ja terveystalveluja. Kuntavetoiset työllisyyttä edistävät monialaiset yhteistalvelut tarjoavat jo olemassa olevan alustan kuntapohjaiselle työvoimatalveluiden organisoinnille myös kaupunkiseutujen ulkopuolella, jossa työllisyysdenhoitoa tehdään hyvässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Työnantajille kunnat tarjoavat rekrytointiin liittyviä talveluja, kuten neuvontaa, potentiaalisten työntekijöiden esittelyä, avustamista työsovimusten ja palkkatukihakemusten laatimisessa, rekrytointitapahtumien järjestämistä tai niihin osallistumista sekä työvalmentajien tarjoamista tulla palkattujen tueksi. Kunnat etsivät myös yrityksistä piilotyöpaikkoja, työkokeilupaiikkoja ja

palkkatuettuja työmahdollisuuksia. Lisäksi kunnat etsivät jatkumahdollisuuksia kunnassa palkkatuetussa työssä, työkokeilussa ja kuntouttavassa työtoiminnassa oleville. Kunnat myös ohjaavat työttömiä koulutukseen ja tarjoavat yksilö- ja ryhmävalmennuksia esimerkiksi työpajoissa ja Ohjaamoissa. Yksilö- ja ryhmävalmennukset ovat kunnan omaehtoisesti tarjoamia palveluja työllisyyden edistämiseksi. Edellä tarkoitettuja yksilö- ja ryhmävalmennuksia ovat esimerkiksi työhakuun, työpaikalla tapahtuvaan ohjaukseen ja eri koulutusmahdollisuuksien esittelyyn liittyviä palveluja. Lisäksi kunnat maksavat palkkatukiin kuntakohtaisia lisiä ja järjestävät koululaisille ja opiskelijoille kesätyöpaikkoja, tukevat työmarkkinoiden ulkopuolella olevien pääsyä työmarkkinoille sekä avustavat tarvittaessa eläke-edellytysten selvittämisessä.

Kunnat myös rahoittavat ja toteuttavat työllisyyttä tukevia EU- ja kansallisia hankkeita sekä tukevat välityömarkkinoilla toimivien kolmannen sektorin toimijoiden toimintaa. Niillä on myös mahdollisuus käyttää hankinnoissaan sosiaalisia kriteerejä. Kuntien rooli paikallisen ja alueellisen elinvoiman vahvistajana on myös tärkeää työllisyyden kannalta.

Kuntaliiton selvityksen¹⁸ mukaan kuntien työllisyydenhoitoon liittyvät kokonaiskustannukset olivat vuonna 2017 yhteensä noin 804 miljoonaa euroa, josta kuntien osuus työmarkkinatukikustannuksista oli 431,8 miljoonaa euroa ja muut työllisyydenhoidon panostukset noin 372 miljoonaa euroa. Asukasta kohden työllisyydenhoidon suorat panostukset olivat koko maassa noin 147 euroa. Kuntakoon mukaan tarkasteltuna asukaskohtaiset menot ovat suurimmat yli 55 000 asukkaan kaupungeissa, mikä johtuu pienempiä kuntia suuremmasta osuudesta työmarkkinatukikustannuksissa.

Kuntien työllistymistä tukevat palvelut ja niiden organisointi kunnissa

Vaikeimmin työllistettävien työvoimapalvelun järjestämisvastuun siirtoa selvittänyt työryhmä teki syksyllä 2015 Manner-Suomen kunnille kyselyn työllisyyden hoitoon liittyvien tehtävien organisoinnista ja resursoinnista sekä palvelurakenteesta. Kyselyyn vastasi 207 kuntaa ja kyselyn vastaajien prosentti oli noin 70. Vastausten perusteella lähes puolet kyselyyn vastanneista kunnista eli noin sata kuntaa maksoi työnantajille palkkauskustannuksiin kuntalisää. Kuntalisää maksaminen on useimmiten sidoksissa työ- ja elinkeinotoimiston työnantajalle myöntämään palkkatukeen. Kuntalisää maksettiin yleisimmin kolmannen sektorin toimijoille, mutta suurin osa kuntalisää maksavista kunnista myönsi sitä myös yrityksille. Lisäksi kunnat avustavat taloudellisesti työttömien yhdistyksiä ja muita työttömille palveluja tuottavia yhdistyksiä. Useimmiten avustuksia myönnetään yhdistysten tilavuokriin, mutta myös palkkauskustannuksiin.

Noin puolessa kyselyyn vastanneista kunnista oli yksikkö, joka vastaa keskitetysti työllisyyden hoidosta. Yksiköt sijoittuivat useimmiten kunnan keskus- tai konsernihallintoon, perusturvaan, sosiaalitoimeen tai hyvinvointipalveluihin. Jos kunnassa ei ollut erillistä työllisyyden hoidon yksikköä, työllisyyden hoidosta vastaavat viranhaltijat sijoittuivat useimmiten edellä mainittuihin hallintokuntiin.

Kyselyyn vastanneissa kunnissa työskenteli tammi-syyskuussa 2015 julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottamiseen (niin sanotut työnsuunnittelijan tehtävät) ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen liittyvissä tehtävissä sekä kunnan omaehtoisesti tuottamissa lainsäädäntöön sisältymättömissä tehtävissä yhteensä noin 2 300 henkilöä. Näistä noin 45 prosenttia (noin 1000

¹⁸ Kuntien työllisyydenhoidon panostukset vuonna 2017: http://shop.kuntaliitto.fi/product_details.php?p=3594.

henkilöä) työskenteli kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen liittyvissä tehtävissä, noin 30 prosenttia (noin 700 henkilöä) julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottamiseen liittyvissä tehtävissä ja noin 25 prosenttia (noin 600 henkilöä) kunnan omaehtoiseen palvelutuotantoon liittyvissä tehtävissä. Kokonaan kunnan omalla rahoituksella palkattuja henkilöstöstä oli noin 1 250, osittain työllisyysmäärärahoilla palkattuja noin 700 ja hankerahoituksella palkattuja noin 350.

Kyselyyn vastanneista kunnista noin 140 omistaa työpajan tai muun työllisyyspalveluja tuottavan yksikön. Suurin osa yksiköistä on nuorten työpajoja. Noin kolmanneksella vastanneista kunnista on ohjauksessaan säätiö tai yhdistys, joka tuottaa työllisyyspalveluja ja noin 80 kunnalla oli kyselyaikana kumppanuus- tai yhteistyösopimus työllistymistä edistäviä palveluja tuottavien tahojen kanssa.

2.10 Työttömyysetuuksien rahoitus ja kuntien kannusteet työllisyyden edistämiseen

2.10.1 Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 4 §:n nojalla lomautuksen ja lisäpäivien perusteella maksettavaa ansiopäivärahaa lukuun ottamatta valtio rahoittaa kustakin palkansaajan ansiopäivärahasta peruspäivärahan suuruutta vastaavan perusosan. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaan soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta. Yrittäjille maksettavan ansiopäivärahan valtion rahoitusosuudesta säädetään vastaavalla tavalla työttömyyskassalain (603/1984) 24 §:ssä.

Palkansaajan ansiopäivärahan ansio-osan rahoitus valtionosuuden ylittävältä osalta jakautuu työttömyyskassan jäsenmaksulla tapahtuvaan rahoitukseen, joka on noin 5,5 prosenttia, ja työnantajan ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotolla rahoitettavaan osuuteen, joka on noin 94,5 prosenttia.

Peruspäiväraha rahoitetaan valtion rahoitusosuudella ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä Kansaneläkelaitokselle tilitettävällä osuudella. Valtion rahoitusosuus on peruspäivärahamenon ja Työllisyysrahaston kautta tapahtuvan rahoituksen välinen erotus.

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä peruspäivärahan rahoitukseen tilitettävä määrä lasketaan siten, että se keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuista kertyvää määrää. Tilitettävä määrä voi kuitenkin olla enintään peruspäivärahamenon verran. Vuosittain tilitettävän määrän vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö pyydettyään lausunnon Työllisyysrahastolta. Tilitettävää määrää voidaan tilitysvuoden aikana tarkistaa tarvittaessa Kansaneläkelaitoksen tai sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta.

Tämän lisäksi Työllisyysrahasto tilittää Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahan rahoitukseen vuosittain 50 300 000 euroa. Määrää ei tarkisteta indeksillä. Jos näiden kahden tilityksen yhteismäärä on suurempi kuin peruspäivärahameno, tilitettävä yhteismäärä on kuitenkin enintään peruspäivärahamenon verran.

Kunnat osallistuvat ansiopäivärahan rahoitukseen työnantajan työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuuden kautta. Muuta rahoitusvastuuta perus- tai ansiopäivärahasta kunnilla ei ole.

2.10.2 Kuntien vastuu työmarkkinatuen rahoituksesta

Työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitetaan valtion varoista (momentilta 33.20.52 valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta, arviomääräraha) sen maksukauden loppuun saakka, jonka kuluessa työmarkkinatukea tulee henkilön työttömyyden perusteella maksetuksi yhteensä 300 päivältä. Tämän jälkeen työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitetaan puoliksi valtion ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan varoista sen maksukauden loppuun, jonka aikana työmarkkinatukea tulee työttömyyden perusteella maksetuksi 1 000 päivältä. Jos työmarkkinatuen maksaminen jatkuu yli sen maksukauden, jonka aikana 1 000 maksupäivää täyttyy, työmarkkinatuen saajan kotikunta vastaa 70 prosentilla työttömyyden perusteella maksetusta työmarkkinatuesta ja lapsikorotuksesta, valtion osuuden alentuessa 30 prosenttiin.

Työmarkkinatuen maksupäivien laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö työssäoloehdon täytettyään ja työttömyyspäivärahaa enimmäisajan saatuaan palaa uudelleen työmarkkinatuen saajaksi. Kustannusvastuun jako ei koske työllistymistä edistävän palvelun ajalta maksettavaa työmarkkinatukea ja lapsikorotusta eikä palvelun ajalta maksettavaa korotusosaa. Palvelun ajalta maksettavaa etuutta ei myöskään lueta työmarkkinatuen maksupäiviin, joiden perusteella kunnan rahoitusvastuu määräytyy. Työmarkkinatuen osarahoitusvastuu otetaan huomioon kunnan valtionosuudessa.

Vuosina 2015–2019 kuntien osuus työmarkkinatuen rahoituksesta on vaihdellut 386–432 miljoonan euron välillä. Vuonna 2019 työttömyysetuusmenot (ansiopäiväraha, peruspäiväraha ja työmarkkinatuki) olivat yhteensä noin 3,6 miljardia euroa. Kuntien osuus työmarkkinatuen rahoituksesta vastasi työttömyysetuusmenojen kokonaisuudesta noin 11 prosentin suuruista osuutta.

Kunnan vastuu työmarkkinatuen rahoituksesta on sidottu työttömyyden perusteella korvattuihin etuuspäiviin. Tästä seuraa, että kunta ei osallistu työmarkkinatuen rahoitukseen siltä ajalta, kun etuudensaaja saa työmarkkinatukea ollessaan työttömyysturvalla tarkoitettua työllistymistä edistävässä palvelussa. Palveluiden ajalta maksetut työmarkkinatukipäivät eivät myöskään kerrytä kunnan rahoitusvastuun perustana olevia työttömyyden perusteella maksettuja etuuspäiviä. Kunnan osarahoittamaan työmarkkinatukeen ja työllistymistä edistävään palveluun osallistumiseen liittyvällä kytköksellä on haluttu edistää tehokasta työttömyyden hoitoa kunnissa vahvistamalla kannustimia aktivointiasteen nostoon, ja samalla on tavoiteltu pitkäaikaistyöttömyyteen virtaavien työttömien määrän vähentymistä. Kuntouttavaa työtoimintaa lukuun ottamatta rahoituksen uudistushankkeissa ei tähän asti olla muutettu kuntien ja valtion välistä vastuuta palveluiden järjestämisestä. Kunnat voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa pitkäaikaistyöttömien aktivointiastetta edistävasti koulutuspalveluiden, kuntouttavan työtoiminnan sekä työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun kautta.

Nykytilassa kuntien suorat työllisyysyhdöt syntyvät pääasiassa kunnallisverotulojen kasvusta työnhakijan siirtyessä työttömyysetuudelta palkkatulojen saajaksi. Poikkeuksena ovat kuntien työmarkkinatuen rahoitusvastuun piirissä olevat työnhakijat, joiden työllistyessä kunta hyötyy

myös säästetyn rahoitusvastuun verran. Ansiotuloverosta tehtävät vähennykset voivat poikkeuksellisissa tilanteissa aiheuttaa sen, että kunnan palkkatulosta saama verotuotto jää työttömyysetuudesta saatavaa verotuottoa pienemmäksi.

Jos työnhakija on saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea yli 299 päivän ajalta, kunta säästää työmarkkinatuen rahoitukseen liittyvän kustannuksen työnhakijan osallistuessa julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain mukaisiin työllistymistä edistäviin palveluihin. Verotulojen kasvuun suhteutettuna tämä etuuden rahoitusvastuun kautta kanavoitua taloudellinen hyöty on huomattava. Kunnan säästö esimerkiksi 300–999 päivää työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea saaneen siirtyessä pois työttömyysetuudelta on vuositasolla noin 4 400 euroa ja yli 1 000 päivää työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea saaneen osalta noin 6 100 euroa.

Kunnan rahoitusvastuu työmarkkinatukimenosta koskee myös kotoutuja-asiakkaita. Maahanmuuttajan työllistyminen on useimmiten hitaampaa kuin suomalaisen työnhakijan. Työllistymistä hidastaa esimerkiksi kotimaisten kielten puutteellinen osaaminen, koulutuksen ja työkokemuksen soveltumattomuus suomalaisille työmarkkinoille sekä työllistymistä tukevien verkostojen puute. Vaikka osaaminen ja muut työllistymistä edistävät tekijät olisivat kunnossa, ulkomaalaistaustaisten työllistyminen on selvästi suomalaistaustaisia vaikeampaa johtuen syrjinnästä työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa laajemmin. Maahanmuuttajien työllisyys reagoi myös herkemmin suhdanteisiin.

Pakolaistaustaisten henkilöiden lähtökohdat suomalaisilla työmarkkinoilla ovat selvästi muita maahanmuuttajaryhmiä heikkomat. Pakolaistaustaiset saapuvat maahan saadakseen suojelua vainolta tai sen uhalta. Osalla on traumoja tai terveydellisiä ongelmia, jotka heikentävät työkykyä. Toisaalta osa pakolaistaustaisista on erittäin osaavia ja hyvin koulutettuja, eikä heidän osaamistaan saada riittävän tehokkaasti käyttöön.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastoihin perustuen ulkomaalaisten aktivointiaste on korkea ja kotoutuja-asiakkaiden todennäköisesti korkeampi kuin pidempään maassa olleiden ulkomaalaisten. Vuoden 2014 tilastoissa, joissa kotoutumistuki on vielä erillään työmarkkinatuesta, on 75 prosenttia etuudesta maksettu työllistymistä edistävän palvelun ajalta. Maahanmuuttajilla työttömyysjaksot ovat yleensä lyhyitä ja pitkäaikaistyöttömyys vähäisempää kuin suomalaistaustaisilla. Koska maksuvastuun muodostuminen nykytilanteessa edellyttää, että passiivisia työttömyyspäiviä olisi kertynyt kotoutumisajalta yli 300, on todennäköistä, että kotoutuja-asiakkaat ovat olleet lähes kokonaan kunnan maksuvastuun ulkopuolella.

Kuntien työmarkkinatuen rahoitusosuuden perintä

Työmarkkinatuen saajan kotikuntana pidetään kuntaa, joka on hänen väestötietojärjestelmään merkitty kotikuntansa kunnan rahoitusvastuun alkaessa. Työttömyysturvalain 14 luvun 3 c §:ssä säädetään sekä kotikunnan määrittämisestä, että siitä, miten Kansaneläkelaitos perii tämän kotikuntatiedon perusteella kunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden vastuulle kuuluvan rahoitusosuuden, jota Kansaneläkelaitos puolestaan käyttää maksamansa työmarkkinatuen rahoittamiseen. Jos kunta ei maksa rahoitusosuuttaan viimeistään asetuksessa säädettyinä eräpäivinä, saatavaan liittyy viivästyskoron maksuvelvollisuus.

Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen (1330/2002) 20 §:ssä säädetään tarkemmin kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle. Kansaneläkelaitos ilmoittaa työmarkkinatuen saajan kotikunnalle henkilöä koskevan tiedon, kun työmarkkinatukea on maksettu 200 päivältä. Jos henkilö siirtyy työttömyyspäivärahalla työmarkkinatuella, ilmoitus tehdään heti työmarkkinatuen maksamisen alkaessa. Kuntien laskut ja niihin liittyvät luettelot laskutuksen perusteena olevista työmarkkinatuen saajista muodostetaan Kansaneläkelaitoksen toimesta ohjelmallisesti kerran kuukaudessa. Laskutuskausi on edeltävä kalenterikuukausi. Kunnat saavat työmarkkinatukilaskunsa viimeistään kuukauden 15. päivänä. Laskun eräpäivä on laskun lähettämiskuukauden 28. päivä. Työmarkkinatuen laskuun liittyvä henkilöluettelo on Kelan etuustietopalvelu Kelmussa. Kunta saa Kelmusta laskutuskuukauden yhteenvedon ja erittelyt kuukauden aikana maksetuista, palautetuista ja korjatuista työmarkkinatuista. Palveluun kirjaututaan Suomi.fi -tunnuksilla, ja tietojen tarkasteluun tarvitaan valtuustyyppi ”Työmarkkinatukitietojen tarkastelu”. Tiedoissa on henkilön nimi, henkilötunnus ja aika, jolta kuntaa veloitetaan sekä henkilöä koskeva kunnan maksuosuus. Henkilöiden kohdalla ilmoitetaan tieto, jos henkilö on ensi kertaa laskutuksen piirissä ja myös tieto siitä, jos henkilö on kyseisen kunnan listalla ensimmäistä kertaa, mutta on ollut jo aikaisemmin jonkin muun kunnan asukkaana rahoitusosuuden laskutuksen piirissä.

2.10.3 Muut kuntien kannusteet työllisyyden edistämiseen

Perustoimeentulon rahoitus

Toimeentulotuen menoilla on vahva yhteys työllisyyteen. Kunnat osallistuvat perustoimeentulotuen rahoittamiseen 50 prosentin rahoitusosuudella, joka vähennetään kuntakohtaisesti kuntien peruspalveluiden valtionosuudesta. Varainhoitovuoden tietona käytetään kahden vuoden takaista tietoa kuntakohtaisesta perustoimeentulotuen rahoitusosuudesta. Vuoden 2021 kuntien peruspalveluiden valtionosuudessa kuntien kokonaisrahoitusosuus perustoimeentulotuen osuudesta on noin 337 miljoonaa euroa (61 euroa asukasta kohti). Kuntakohtainen rahoitusosuus vaihtelee enimmillään 103 euroa asukasta kohti (Helsinki) ja pienimmillään 7 euroa asukasta kohti (Luhanka) mediaanin ollessa 31 euroa asukasta kohti.

Kansaneläkelaitos tekee perustoimeentulotuen päätökset, ja kunnan tehtäväksi jää rahoittaa sen osuus etuusmenoista. Koska rahoitusosuus tulee kahden vuoden viiveellä ja mahdollisesti ”hautautuu” valtionosuuden kokonaismuodostumiseen, kunnissa ei välttämättä kiinnitetä huomiota tähän euromääräisesti kuitenkin merkittävään vähennyserään, vaan jokavuotinen vähennys otetaan ikään kuin annettuna. Kunnan mahdollisuuksia vaikuttaa kuntansa asukkaiden toimeentulotukimenoihin ovat muun muassa alueensa yrittäjyyden ja työllisyyden edistäminen, kohtuuhintaisten asuntojen tarjoaminen sekä yleisesti terveyden ja hyvinvoinnin parantaminen, mikä välillisesti vaikuttaa sekä työllistymiseen että myös asiakkaille aiheutuviin sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin. Kunnat vastaavat myös ehkäisevästä ja täydentävästä toimeentulotuesta osana sosiaalitoimea (noin 54 miljoonaa euroa vuonna 2020).

Perustoimeentulotukeen liittyviä ohjausvaikutuksia arvioineen VN TEAS -selvityksen¹⁹ mukaan kuntien nykyisen osittaisen rahoitusvastuun ohjausvaikutus on heikko. Tämän arvioidaan johtuvan toisaalta aktiivisen kustannusseurannan puutteesta ja toisaalta siitä, että vaikutusmahdollisuudet toimeentulotuen tarpeen ehkäisemiseksi koetaan vähäisiksi

Kuntien osarahoittama työmarkkinatuki on kunnan näkökulmasta perustoimeentulotuen vähennystä konkreettisempi kahdesta syystä. Viive toteutuman ja kunnalle aiheutuvan kustannuksen välillä on lyhyempi, ja toiseksi niin sanottu sakkomaksu on läpinäkyvämpi, koska lasku tulee suoraan kunnalle, eikä sitä vähennetä automaattisesti osana peruspalveluiden valtionosuutta. Toisin sanoen työmarkkinatuen sakkomaksut näkyvät kuntien käyttötalouden menoina toisin kuin perustoimeentulotuen rahoitusvastuu. Hyvinvointialueuudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuolto siirtyy hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Perustoimeentulotuen rahoitusvastuuseen ei uudistuksen yhteydessä tehdä muutoksia.

Peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän työttömyyskerroin

Peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmään sisältyy määräytymistekijänä työttömyyskerroin, joka lasketaan jakamalla kunnan työttömien osuus kunnan työvoimasta koko maan vastaavalla osuudella. Laskennassa käytetään varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden tilastotietoa työttömien osuudesta. Jos kunnan työllisyyskehitys on keskimäärin valtakunnallista tasoa huonompaa, se heijastuu kunnan talouteen korkeampina valtionosuuksina noin kahden vuoden viiveellä. Tämän perusteella jaetaan vuoden 2021 kuntien peruspalveluiden valtionosuuden kautta yhteensä noin 516 miljoonaa euroa laskennallista kustannusta. Koska kyseessä on valtionosuuden laskennallinen erä, saavat kunnat tästä efektiivisesti noin 25 prosenttia.

Työttömyyskertoimen kautta kunnille jaettaviin valtionosuuksiin vaikuttaa kunnan oman työllisyystilanteen lisäksi myös muiden kuntien työllisyystilanne. Jos kunnan työttömyysaste säilyy suhteellisesti samana kuin muualla maassa, myös työttömyyskertoimen kautta jaettava valtionosuus säilyy samana. Valmisteilla olevan uudistuksen näkökulmasta työttömyyskerroin voi hillitä kannusteita epätarkoituksenmukaiselle kuntiin työllistämiseksi.

Kunnallisvero

Nykytilassa kuntien suorat työllisyysyhyödyt syntyvät pääasiassa kunnallisverotulojen kasvusta työnhakijan siirtyessä työttömyysetuudelta palkkatulojen saajaksi. Työttömyyspäivärahat ja työmarkkinatuki ovat palkkatulojen tapaan veronalaista ansiotuloa. Palkka- tai muiden tulojen perusteella tehtävät vähennykset voivat tietyissä tilanteissa aiheuttaa sen, että työnhakijan työllistyessä kunnan palkkatulosta saama verotuotto jää työttömyysetuudesta saatavaa verotuottoa pienemmäksi. Tuloverotuksen asettamiin kannusteisiin nähden työmarkkinatuen rahoitusvastuuseen liittyy vahva kannustin.

¹⁹ Antti Rissanen, Teemu Tupala, Milla Hägg, Mikko Valtakari, Maria Yli-Koski, Rasmus Aro, Riikka-Leena Leskelä: Kuntien toimintamallit ja rahoitusvastuu toimeentulotukitarpeen ehkäisyssä ja vähentämisessä, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:23, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-249-7>

Työllisyyden edistämiseen liittyy myös epäsuorasti vaikuttavia taloudellisia kannustimia, minkä vuoksi puhtaasti välittömiin työllisyshyötyihin keskittyvä tarkastelu antaa todellista pessimistisemmän kuvan kuntien työllisyyden edistämisen kannusteista. Esimerkiksi työllisyysasteen noususta johtuva käytettävissä olevien tulojen määrä vahvistaa kysyntää alueellisesti tuotetuille hyödykkeille ja palveluille.

2.11 Kuntatalouden tilannekuva ja kehitysnäkymät

Kuntatalouden tilannekuva ja kehitysnäkymät perustuvat pääosin kuntalain 12 §:n mukaiseen Kuntatalousohjelmaan keväältä ja syksyiltä 2022. Ohjelma laaditaan osana julkisen talouden suunnitelman (JTS) ja valtion talousarvioesityksen valmistelua kaksi kertaa vuodessa. Kuntatalouden tilaa ja hallituksen toimenpiteiden vaikutuksia kuntien talouteen kuvataan Kuntatalousohjelmassa uusimman käytössä olevan tiedon pohjalta. Valtiovarainministeriön kansantalousosasto laatii ohjelmaa varten kuntatalouden kehitysarvion kuntien kirjanpidon käsittein ja valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osasto kehitysarvioon perustuvat kuntakohtaiset painelaskelmat kuntatalouden kehitysnäkymistä. Valtiovarainministeriö valmistelee Kuntatalousohjelman yhteistyössä kuntien talouden ja toiminnan kannalta keskeisten ministeriöiden kanssa ja Suomen Kuntaliiton kanssa ja ohjelma hyväksytään Kuntatalouden ja –hallinnon neuvottelukunnassa.

Kuntatalousohjelman mukaan kuntatalouden kehitys on ollut viime vuosina poikkeuksellista. Koronapandemian alkaessa vuonna 2020 kuntatalouden tilanne oli vaikea. Kuntatalouden vaikeudet johtuvat ennen kaikkea kuntatalouden rakenteellisista ongelmista: väestön ikääntymisestä, palvelutarpeen kasvusta ja kuntien eriytymiskehityksestä, jota muun muassa maan sisäinen muuttoliike ja koko 2010-luvun ajan jatkunut syntyvyyden lasku voimistavat.

Vuonna 2020 kuntatalous kuitenkin vahvistui merkittävästi. Kuntatalouden vahvistumista selittää pääosin valtion koronapandemian vuoksi kunnille osoittamat lähes 3 miljardin euron tukitoimenpiteet, jotka ylittivät koronatilanteesta kunnille vuonna 2020 aiheutuneet lisäkustannukset ja tulonmenetykset yli miljardilla eurolla. Valtaosa tukitoimista kohdennettiin kuntataloutteen valtionosuuksien kautta, jotka kasvoivat yhteensä noin 2,4 miljardia euroa (28 prosenttia) edellisvuodesta. Lisäksi kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettiin määräaikaisesti 10 prosenttiyksiköllä.

Kuntatalous oli vuonna 2021 kokonaisuudessaan varsin vahva edellisvuoden tapaan, vaikka vuosikate heikkeni noin 300 miljoonaa euroa. Kuntatalouden vuosikate oli yhteensä 4,4 miljardia euroa, riittäen kattamaan sekä poistot että nettoinvestoinnit, ja tilikauden tulos oli 1,5 miljardia euroa positiivinen. Kuntatalouden rahoituksen tasapainoa kuvaava tunnusluku, toiminnan ja investointien rahavirta, koheni edellisvuodesta ja oli vuonna 2021 lähellä tasapainoa. Toiminnan ja investointien rahavirran vahvistuminen heijastui myös kuntatalouden lainakannan kehitykseen, jonka kasvu maltillistui.

Kuntatalouden nettomenot eli toimintakate kasvoivat vuonna 2021 noin 3,7 prosenttia. Kasvua selittää pääosin toimintakulujen voimakas kasvu, minkä taustalla on oletettavasti koronaepidemian pitkittyminen. Toimintatuotot kasvoivat myös merkittävästi valtion korona-avustusten seurauksena. Valtio tuki kuntia koronapandemian johdosta voimakkaasti myös vuonna 2021. Kuntien yhteisöveron jako-osuuden määräaikaista 10 prosenttiyksikön korotusta jatkettiin verovuonna 2021. Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta korotettiin vuodelle 2021 määräaikai-

sesti 280 miljoonalla eurolla. Lisäksi valtionosuuden harkinnanvaraiseen korotukseen osoitettiin 20 miljoonan euron lisäys. Hallitus on sitoutunut korvaamaan kunnille myös koronasta aiheutuvat testaus-, jäljitys- ja muut välittömät kustannukset täysimääräisesti.

Vaikka kuntatalouden kehitys on ollut vuosina 2020 ja 2021 myönteistä, on syytä huomioida, että kertaluonteiset koronapandemiasta johtuvat tuet eivät ratkaise väestörakenteen muutoksesta ja kuntien eriytymiskehityksestä johtuvaa kuntatalouden pitkän aikavälin rakenteellista tulojen ja menojen epätasapainoa. Työikäisen väestön määrän väheneminen heikentää ansiotuloverojen veropohjaa ja siten kuntien taloutta. Erityisesti monissa vanhusväestövaltaisissa kunnissa verotulojen kasvun voidaankin arvioida jäävän seuraavan vuosikymmenen ajan maltilliseksi tai jopa laskevan.

Vuoden 2023 alussa voimaan tuleva sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus helpottaa kuntien taloudellista tilannetta siirtämällä väestön ikääntymisestä ja sairastavuudesta johtuvan merkittävän kustannusten kasvun ja siihen liittyvät taloudelliset riskit yksittäisiltä kunnilta perustettaville hyvinvointialueille. Suurimman menopaineen poistuessa kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menojen kautta kuitenkin myös kaventuvat merkittävästi. Tämä johtuu siitä, että uudistuksen yhteydessä kuntien tuloja alennetaan koko maan tasolla siirtyviä kustannuksia vastaavasti.

Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus ei ratkaisekaan kaikkia kuntatalouden ongelmia, eikä poista tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien muiden rakenteellisten uudistusten tarvetta, vaan pikemminkin niiden merkitys korostuu entisestään vuoden 2023 jälkeen. Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen jälkeen kuntatalouden jäljelle jäävistä kustannuksista suurin osa syntyy esi- ja perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen järjestämisestä.

Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus ei myöskään itsessään ratkaise kuntien tulopohjan ongelmia. Työikäisen väestön väheneminen jatkuu valtaosassa kuntia ja tämä kehitys heikentää vääjäämättä kuntien tuloveropohjaa. Kuntien valtionosuuksien perustuessa uudistuksen jälkeen yhä voimakkaammin varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten määrään, on selvää, että valtionosuuksien suotuisakaan kehitys ei riitä kattamaan kaikissa kunnissa veropohjan heikentymisen aiheuttamaa tulopohjan vajetta. Erityisesti väestöä menettävissä alhaisen syntyvyyden kunnissa sekä tuloveropohjan että valtionosuuksien kehityksen voidaankin arvella olevan uudistuksen jälkeen varsin maltillista.

Valtiovarainministeriön syksyllä 2022 laatiman kehitysarvion perusteella kuntatalous heikkenee vuonna 2022 suurimmalla osalla kunnista, kun toimintakate heikkenee korona-avustusten poistuessa ja verotulokehityksen ollessa maltillista. Vuonna 2023 kuntatalous vahvistuu hetkellisesti, ja kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan olevan selvästi positiivinen. Kuntatalouden hetkellinen vahvistuminen vuonna 2023 johtuu siitä, että sote-uudistuksesta huolimatta kuntien verotuloja tilitetään osittain vielä vuonna 2022 vallinneen tilanteen perusteella. Vuosina 2024–2026 kuntatalouden tilanne heikkenee jälleen ja toiminnan ja investointien rahavirta laskee noin 0,6 miljardia euroa negatiiviseksi, mikä omalta osaltaan korostaa tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien rakenteellisten uudistuksen tarvetta kuntataloudessa myös sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen jälkeen. Vaikka kuntatalouden investointien nopeimman kasvuvaiheen arvioidaan päättyvän, pysyy investointitaso edelleen korkealla vuosina 2023–2026. Investointipainetta kasvattavat muun muassa kuntien omistaman rakennuskannan ikä sekä kohtuullisen voimakas maan sisäinen muuttoliike.

2.12 Kuntiin liittyvää yleislainsäädäntöä

Kuntalaki on kunnan hallinnon ja talouden järjestämistä koskeva yleislaki. Kuntalain lähtökohdiana on, ettei erityislaeissa tulisi säätää kunnan hallinnon ja talouden järjestämisestä erikseen, vaan keskeiset kunnan hallinnon ja talouden järjestämistä koskevat säännökset sisältyvät kuntalakiin. Kuntalaki uudistettiin vuonna 2015 voimaan tulleella kuntalalla (410/2015). Lain tavoitteita olivat muun muassa kuntien toiminnan taloudellisen kestävyuden turvaaminen, pitkän aikavälin vastuunkannon korostaminen päätöksenteossa, poliittisen johdon päätöksentekokyvyn vahvistaminen, toiminnan kokonaisuuden ja konserniohjauksen korostaminen sekä edustuksellisen demokratian toimivuuden ja päätöksenteon läpinäkyvyyden lisääminen. Vuoden 2015 kuntalakiin otettiin säännökset kunnan toiminnasta sekä järjestämisvastuusta ja tuottamisesta. Myös kunnan toiminnan johtamista, ohjausta sekä valvontaa koskevia säännöksiä terävöitettiin. Järjestämisvastuuta ja tuottamista koskevalla sääntelyllä pyritään selkeyttämään sitä, miten päätösvalta jakautuu kuntien yhteistoiminnassa sekä miten vastuunjako määräytyy kunnan viranomaisten ja palveluntuottajan välillä, jos kunta hankkii palveluja yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Kunnan ja valtion suhde

Kuntalain 10 §:ssä säädetään kuntien seurannasta ja valtion valvonnasta. Valtiovarainministeriö seuraa yleisesti kuntien toimintaa ja taloutta sekä huolehtii, että kuntien itsehallinto otetaan huomioon kuntia koskevan lainsäädännön valmistelussa. Aluehallintovirasto voi kantelun johdosta tutkia, onko kunta toiminut voimassa olevien lakien mukaan.

Lisäksi kuntalaissa säädetään valtion ja kuntien neuvottelumenettelystä. Kuntalain 11 §:n mukaan kuntia koskevaa lainsäädäntöä, periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoisia kuntien toimintaa, taloutta ja hallintoa koskevia valtion toimenpiteitä sekä valtion- ja kuntatalouden yhteensovittamista käsitellään valtion ja kuntien neuvottelumenettelyssä siten kuin 12 ja 13 §:ssä säädetään. Kuntia neuvottelumenettelyssä edustaa Suomen Kuntaliitto ry.

Kuntalain 12 §:ssä säädetään kuntatalousohjelmasta. Osana valtion ja kuntien neuvottelumenettelyä valmistellaan kuntatalousohjelma. Kuntatalousohjelman valmistelu on osa julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvioesityksen valmistelua. Julkisen talouden suunnitelmasta säädetään talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista annetussa laissa (869/2012). Kuntatalousohjelmassa arvioidaan rahoituksen riittävyttä kuntien tehtävien hoitamiseen (rahoitusperiaate). Ohjelmassa arvioidaan kuntien toimintaympäristön, palveluiden kysynnän ja kuntien tehtävien muutokset sekä tehdään arvio kuntatalouden kehityksestä. Kuntataloutta arvioidaan kokonaisuutena, osana julkista taloutta ja kuntaryhmittäin. Arviointi koskee kuntien lakisääteisiä ja muita tehtäviä sekä kuntien toiminnan tuottavuutta. Valtion talousarvioesityksen yhteydessä esitetään arvio kuntatalouden kehityksestä sekä valtion talousarvion vaikutuksista kuntatalouteen.

Kuntatalousohjelman valmistelee valtiovarainministeriö yhdessä kuntien talouden ja toiminnan kannalta keskeisten ministeriöiden kanssa. Kuntatalousohjelman perusteena olevat taloudelliset ennusteet ja kuntatalouden kehitysarvion laatii valtiovarainministeriö. Suomen Kuntaliitto ry osallistuu kuntatalousohjelman valmisteluun.

Kuntalain 13 §:ssä säädetään kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnasta (KUTHANEK). Valtion ja kuntien neuvottelumenettelyyn kuuluu kuntien toimintaa, taloutta ja hallintoa koskevien asioiden käsittely valtiovarainministeriön yhteydessä toimivassa kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja arvioida kuntatalouden kehitystä sekä huolehtia, että kuntatalousohjelma otetaan huomioon kuntia koskevan lainsäädännön ja päätösten valmistelussa. Neuvottelukunnan tarkemmista tehtävistä sekä kokoonpanosta ja jaostoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Kunnan toiminta ja kuntakonserni

Kuntalain 6 §:n mukaan kunnan toiminta -käsite sisältää kuntakonsernin lisäksi kuntien yhteistyöhön tai kunnan omistukseen, sopimukseen tai rahoittamiseen perustuvan kunnan toiminnan. Sääntelyn tarkoituksena on vahvistaa kunnan toiminnan kokonaisohjausta sekä selkeyttää valta- ja vastuusuhteita. Sääntelyssä otettiin myös huomioon ohjauksen kannalta erilaiset tilanteet. Kunnan toiminta -käsitteeseen sisältyvät juridisen kuntakonsernin lisäksi ensinnäkin ne yhteisöt, joissa kunta on mukana vähemmistöosuudella sekä erilaiset yhteistoimintaorganisaatiot (kuntayhtymä ja yhteinen toimielin), joissa kunnalla ei ole yksinään määräävää asemaa. Näissä kunnan keinot ohjata toimintaa perustuvat muun muassa perus- tai yhteistoimintasopimukseen tai yhtiöjärjestykseen sekä kunnan edustukseen päätöksentekokoelimestä. Sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvalla toiminnalla tarkoitetaan muun muassa kunnan hankkimia ostopalveluja, kunnan käytössä olevia muita sopimusmalleja, erilaisia rahoitus- ja tukimalleja sekä verkostoja ja kumppanuuksia, joiden avulla kunta toteuttaa tehtäviään. Juridisen kuntakonsernin ja yhteistoimintaorganisaatioiden ulkopuolella kunnan toiminnan ohjaus perustuu palvelujen hankkimisesta vastaavien kunnan toimielinten ohjaamiseen. Niiden tulee huolehtia, että kunnan tavoitteet toteutetaan sopimusehdoissa. Lisäksi esimerkiksi rahoitukseen voidaan liittää käyttötarkoitusta koskevia ehtoja. Laaja näkökulma kunnan toimintaan tarkoittaa, että muun muassa kunnan johtamista ja omistajaohjausta sekä soveltuvin osin osallistumista ja vaikuttamista koskevia säännöksiä sovelletaan kuntaan tässä laajemmassa merkityksessä. Sääntely korostaa kunnan tarvetta ohjata kunnan toimintaa kokonaisuutena. Kunnan toimintaa koskeva pykälä on luonteeltaan informatiivinen eikä se syrjäytä erityislainsäädännön sääntelyä kuten esimerkiksi osakeyhtiölakia.

Kunnan järjestämisvastuu ja tuottaminen

Kuntalain 7 §:n mukaan kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät. Laissa säädetään myös siitä, kun tehtäviä on järjestettävä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa (lakisääteinen yhteistoiminta). Kunta voi sopimuksen nojalla ottaa hoitaakseen muitakin kuin itsehallintoonsa kuuluvia julkisia tehtäviä. Kuntalain 8 §:n mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Lakisääteisessä yhteistoiminnassa järjestämisvastuu on kunnan puolesta toisella kunnalla tai kuntayhtymällä. Tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Kunta vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Tuottamisen valvonnasta vastaaminen tarkoittaa, että järjestämisvastuussa olevan on aktiivisesti seurattava palvelujen laatua ja määrää sekä sitä, toteutuvatko ne vaatimusten ja tarpeen mukaisesti. Valvonta kattaa sekä oman toiminnan että sopimusjärjestelyihin perustuvien, muiden tuottamien palvelujen asianmukaisuuden valvonnan.

Kuntalain 9 §:n mukaan kunta tai kuntayhtymä voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta. Palvelusetelin käytöstä säädetään erikseen. Julkisen hallintotehtävän kunta voi kuitenkin antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos siitä erikseen lailla säädetään. Kunnan tai kuntayhtymän hankkiessa laissa säädettyjä palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu. Tämän lisäksi palvelujen tuottajan vastuu palveluista määräytyy sen mukaan, mitä kuntalaissa tai muualla säädetään, sekä mitä kunta tai kuntayhtymä ja palvelujen tuottaja sopivat.

Kuntakonserni

Yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräysvalta, on kunnan tytäryhteisö. Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Mitä tässä laissa säädetään kunnan tytäryhteisöstä, sovelletaan myös kunnan määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön. Kuntalaissa on säännöksiä kunnan tytäryhtiöiden toiminnasta, konsernin johdosta ja konserniohjeesta.

Kunnan tytäryhteisöjen toimintaa ja konserniohjetta koskevan 47 §:n mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Konserniohjetta sovelletaan kunnan tytäryhteisöjen sekä soveltuvien osin osakkuusyhteisöjen omistajaohjaukseen. Konserniohjeessa annetaan tarpeelliset määräykset ainakin kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelusta ja ohjauksesta, konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestämisestä, tiedottamisesta ja kunnan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaamisesta, velvollisuudesta hankkia kunnan kanta asiaan ennen päätöksentekoa, konsernin sisäisistä palveluista, kunnan tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanosta ja nimittämisestä, kunnan tytäryhteisöjen hyvästä hallinto- ja johtamistavasta.

Konsernijohtoa koskevan 48 §:n mukaan kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanjohtaja tai pormestari ja muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Kunnan hallintosäännössä määrätään konsernijohtoon tehtävistä ja toimivallan jaosta. Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Kuntalain mukaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista päättäminen kuuluu valtuustolle (14 §:n 2 momentin 7 kohta) ja sisäisestä valvonnasta huolehtiminen ja riskienhallinnan järjestäminen hallitukselle (39 §:n 1 momentin 7 kohta). Kuntalain 39 §:n perustelujen mukaan sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla varmistetaan talouden ja toiminnan laillisuus, tuloksellisuus, varojen turvaaminen sekä johtamisen kannalta oikeat ja riittävät tiedot taloudesta ja toiminnasta. Sisäinen valvonta on selkeästi johtamisen väline ja sen keinovalikoimaan kuuluu muun muassa sisäinen tarkastus, jonka tehtävänä on varmentaa sisäisen valvonnan toimivuus. Sisäisen valvonnan toimivuuden merkitys korostuu jatkuvasti kunnan toiminnan monimuotoisuudessa ja monimutkaistuu yhä enenevässä määrin. Kuntalaissa ei säädetä erikseen sisäisestä tarkastuksesta, sillä kuntien erilaisen koon ja organisoitumismuotojen vuoksi kaikille kunnille yhtenäisen sisäisen tarkastuksen järjestämismallia ei ole löydettävissä. Sisäinen tarkastus voidaan järjestää esimerkiksi kunnan omana toimintana,

yhteistoimintana muiden kuntien kanssa tai se voidaan hankkia ulkopuolisilta palvelujen tuottajilta (HE 268/2014 vp, s. 167–168).

Tilintarkastaja ja tarkastuslautakunta

Kunnassa on oltava ulkoista tarkastusta varten tilintarkastaja. Kunnan lakisääteinen toimielin on tarkastuslautakunta. Kuntalain tilintarkastusta koskevan 122 §:n mukaan valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön. Yhteisön on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT-tilintarkastaja. Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kunnan tilintarkastusyhteisö, jolle tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä. Tilintarkastusyhteisö voidaan valita kerrallaan enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten. Tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman ja riittävän laajan tilintarkastuksen toimittamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä. Tilintarkastajana ei saa toimia henkilö, joka 75 §:n mukaan ei ole vaalikelpoinen tarkastuslautakuntaan.

Tarkastuslautakunnasta säädetään 121 §:ssä. Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat, arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla, arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta, valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi sekä valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi. Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Kunnan tilinpäätös

Valtuuston tehtäviin kuuluu kuntalain 14 §:n mukaisesti päättää tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapaudesta. Kunnan tilinpäätöksestä säädetään 113 §:ssä. Kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Kunnan tilinpäätöksen sisällöstä säädetään kuntalain 113 §:n 2 ja 3 momenteissa. Kunnan tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta olennaisuus-

periaatteen mukaisesti. Tätä varten tarpeelliset seikat on ilmoitettava liitetiedoissa. Konsernitilinpäätöstä koskevan 114 §:n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös.

Kunnan tilinpäätökseen sisältyvässä toimintakertomuksessa on kuntalain 115 §:n mukaan esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, jotka eivät käy ilmi kunnan tai kuntakonsernin taseesta, tuloslaskelmasta tai rahoituslaskelmasta. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Tilintarkastajan tehtävät ja raportointivelvollisuus

Tilintarkastajan tehtävistä säädetään kuntalain 123 §:ssä ja tilintarkastajan raportointivelvollisuudesta 125 §:ssä. Tilintarkastajan on toukokuun loppuun mennessä tarkastettava julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös. Tilintarkastajan on tarkastettava, onko kunnan hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti, antavatko kunnan tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilinpäätös tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta, ovatko valtionosuuksien perusteista annetut tiedot oikeat sekä onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konserni-valvonta järjestetty asianmukaisesti.

Tilintarkastajan tulee noudattaa valtuuston ja tarkastuslautakunnan antamia ohjeita, jolleivät ne ole ristiriidassa lain, hallintosäännön tai julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan kanssa. Havaitsemistaan olennaisista epäkohdista tilintarkastajan on ilmoitettava viipymättä kunnanhallitukselle annettavassa tilintarkastuspöytäkirjassa. Tilintarkastuspöytäkirja annetaan tiedoksi tarkastuslautakunnalle. Tilintarkastajan on annettava valtuustolle kultakin tilikaudelta kertomus, jossa esitetään tarkastuksen tulokset. Kertomuksessa on myös esitettävä, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle (tilivelvollinen) myöntää vastuuvapaus. Jos tilintarkastaja havaitsee, että kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä, eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen, tilintarkastuskertomuksessa on tehtävä asiasta tilivelvolliseen kohdistuva muistutus. Muistutusta ei voida kohdistaa valtuustoon. Tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä kunnanhallituksen lausunto. Valtuusto päättää toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakunnan valmistelu, tilintarkastuskertomus ja siinä tehty muistutus antavat aihetta. Hyväksyessään tilinpäätöksen valtuusto päättää vastuuvapaudesta tilivelvollisille.

Arviointimenettely

Kuntalaissa on säännökset erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelystä ja arviointimenettelystä kuntayhtymässä.

Kuntalain 118 §:n mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyssä kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi. Menettely voidaan käynnistää valtiovarainministeriön päätöksellä kunnan talouden eräiden tunnuslukujen perusteella. Kuntalain tarkoittaman arviointimenettelyn seurauksena valtioneuvosto voi käyttää kuntarakennelain 18 § 3 momentissa tarkoitettua päätösvaltaa ja päättää kuntajaon muuttamisesta muutoksen kohteena olevan kunnan tai kuntien valtuustojen vastustuksesta huolimatta, jos muutos on välttämätön erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan asukkaiden lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi ja 4 §:ssä säädetty kuntajaon muuttamisen edellytykset täyttyvät.

Arviointimenettely voidaan säännöksen mukaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot: 1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia; 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti; 3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokra-vastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla; 4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Arviointimenettelyssä selvityksen tekee arviointiryhmä, jonka jäsenistä yhden nimeää valtiovarainministeriö ja yhden kunta. Valtiovarainministeriö nimeää kuntaa kuultuaan ryhmän puheenjohtajaksi kunnasta ja ministeriöstä riippumattoman henkilön. Ryhmä tekee ehdotuksen kunnan asukkaiden palvelujen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

Arviointimenettelyä koskevaa sääntelyä on viime vuosina kehitetty sekä käynnistämisen edellytysten muutoksilla, että toimenpiteiden vaikuttavuuden lisäämiseksi kunnan ja valtioneuvoston päätöksentekoa koskevilta osilta. Sääntelyä täsmennettiin edellisen kerran 26.5.2021 voimaan tulleella kuntalain muutoksella (419/2021) siten, että laissa säädetään tarkemmin toimenpideohjelman käsittelystä kunnassa sekä siihen liittyvästä raportoinnista valtiovarainministeriölle.

Kuntalain 119 §:n mukaan, jos kuntayhtymä ei ole kattanut kuntayhtymän taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi määrätä kuntayhtymää ja sen jäsenkuntia kuultuaan riippumattoman selvityshenkilön, jonka tehtävänä on laatia ehdotus kuntayhtymän talouden tasapainottamista koskevaksi kuntayhtymän ja jäsenkuntien väliseksi sopimukseksi. Selvityshenkilön tulee ehdotusta laatiessaan kuulla kuntayhtymää ja jäsenkuntia. Kuntayhtymän ylintä päätösvaltaa käyttävän toimielimen ja jäsenkuntien valtuustojen on käsiteltävä selvityshenkilön ehdotus sopimukseksi. Jäsenkunnat voivat hyväksyä sopimuksen kuntalain 57 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla. Sopimus on annettava valtiovarainministeriölle tiedoksi. Kuntayhtymän ja jäsenkuntien talousarviot ja -suunnitelmat on laadittava siten, että ne toteuttavat sopimusta. Kuntayhtymän toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys sopimuksen toteutumisesta ja riittävydestä tilikaudella. Kuntayhtymän on saatettava selvitys valtiovarainministeriön tietoon tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

Kuntien yhteistoiminta

Kuntien julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muodot ovat kuntalain 49 §:n mukaan kuntayhtymä, yhteinen toimielin, sopimus viranomaistoiminnan hoitamisesta sekä yhteinen virka. Kuntayhtymien julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muotoja ovat yhteinen virka, sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta sekä liikelaitoskuntayhtymä.

Kunnat voivat myös tehdä yksityisoikeudellista yhteistyötä keskenään, kuten esimerkiksi perustaa osakeyhtiöitä.

Kuntayhtymä

Kuntayhtymä perustetaan kuntalain 55 §:n mukaisesti kuntien välisellä valtuustojen hyväksymällä perussopimuksella. Kuntalain 56 §:ssä säädetään perussopimuksessa sovittavien asioiden vähimmäissisällöstä.

Kuntayhtymän toimielimistä säädetään kuntalain 58–61 §:ssä. Kuntayhtymän päätösvaltaa käyttää yhtymävaltuusto tai yhtymäkokous. Yhden toimielimen kuntayhtymässä päätösvalta jakautuu jäsenkunnille ja kuntayhtymän toimielimelle laissa säädetysti ja perussopimuksessa sovituin tavoin. Kuntayhtymällä voi olla myös muita perussopimuksessa sovittuja toimielimiä.

Kuntalain 58 §:n 3 momentin mukaan kuntayhtymän muiden kuin ylimpien toimielinten kokoonpano on sovitettava sellaiseksi, että se vastaa jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kuntavaaleissa saamaa ääniosuutta kuntayhtymän alueella vaalilaissa (714/1998) säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Poliittisen suhteellisuuden vaatimusta sovelletaan kaikkiin muihin kuntayhtymän toimielimiin kuin yhtymävaltuustoon, yhtymäkokoukseen ja yhden toimielimen kuntayhtymän yhtymähallitukseen. Kuntien on kuitenkin mahdollista sopia perussopimuksessa, että myös yhtymävaltuuston kokoonpano tulee sovitaa poliittisen suhteellisuusperiaatteen mukaiseksi. Sen sijaan yhtymäkokouksessa suhteellisuusperiaatteen noudattaminen ei ole käytännössä mahdollista, koska jäsenkuntien edustajat valitaan kokouskohtaisesti.

Kuntalain 61 §:n mukaan yhden toimielimen kuntayhtymän ainoa toimielin vastaa kuntayhtymän toiminnasta, hallinnosta ja taloudesta. Yleensä tällainen toimielin on yhtymähallitus. Jäsenkuntien päätösvaltaan kuuluu toimielimen jäsenten valinta, tarkastuslautakunnan jäsenten ja tilintarkastusyhteisön valinta sekä tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapaudesta päättäminen.

Kuntalain 117 §:n mukaan kuntayhtymän sellaisten menojen rahoituksesta, joita ei muuten saada katetuiksi, vastaavat jäsenkunnat siten kuin kuntien välisestä vastuunjaosta on perussopimuksessa sovittu.

Perussopimuksessa on sovittava yhtymävaltuuston, yhtymäkokouksen taikka muun ylintä päätösvaltaa käyttävän toimielimen jäsenten lukumäärästä sekä siitä, miten jäsenkuntien välinen äänivalta jakautuu ja mikä on äänivallan jakautumisen peruste. Kullakin jäsenellä voi olla yksi ääni tai äänivalta voi vaihdella. Äänivallan jakautumisen perusteesta on sovittava. Yleensä äänivallan jakautumisen perusteena on käytetty asukaslukua, osuutta peruspääomasta tai esimerkiksi kuntayhtymän palvelujen käyttöä tietyllä aikavälillä. Koska äänivallan perusteiden mukaan määräytyvä äänimäärä voi vaihdella olosuhteiden muuttuessa, ei perussopimuksessa voida

suoraan sopia jäsenkuntien äänimääristä. Lähtökohtaisesti perussopimuksessa voidaan sopia kuitenkin äänivallan rajoituksista, jolloin suuren jäsenkunnan määräävää asemaa kuntayhtymän päätöksenteossa voidaan rajoittaa. Ilman äänivallan rajoitusta voisi joissain tilanteissa olla mahdollista, että yksi kunta saisi kuntayhtymästä kirjanpitolain mukaisen määräysvallan ja kuntayhtymästä tulisi osa kyseisen kunnan kuntakonsernia kuntalain 6 §:n tarkoittamalla tavalla. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään vakiintuneesti katsonut, että kuntayhtymissä noudatettava päätöksentekojärjestelmä ei saa antaa yksittäiselle kunnalle yksipuolisen määräämisvallan mahdollistavaa asemaa (PeVL 67/2014 vp, s. 5, PeVL 75/2014 vp, s. 6).

Kuntalain 62 §:n mukaan jäsenkunta voi erota kuntayhtymästä. Jos muuta ei ole perussopimuksessa sovittu, eroaminen tapahtuu kalenterivuoden päättyessä jäsenkunnan ilmoitettua eroamisesta vähintään vuotta aikaisemmin. Jäsenkunnalla on oikeus erota vapaaehtoiseen yhteistoimintaan perustuvasta kuntayhtymästä. Lakisääteiseen yhteistoimintaan perustuvasta yhteistoiminnasta eroaminen ei ole mahdollista, jos yhteistoimintaan kuuluvista jäsenkunnista on säädetty tai lain nojalla päätetty. Kuntayhtymän perussopimuksessa tulee olla määräykset kuntayhtymästä eroavan jäsenkunnan ja toimintaa jatkavien jäsenkuntien asemasta. Perussopimuksessa on sovittava ainakin siitä, miten eroavan ja toimintaa jatkavien jäsenkuntien väliset taloudelliset suhteet ratkaistaan eroamisen yhteydessä.

Kuntayhtymän perussopimuksen muuttamisesta säädetään 57 §:ssä. Jos perussopimuksessa ei ole toisin sovittu, perussopimusta voidaan muuttaa, jos vähintään kaksi kolmannelta jäsenkunnista sitä kannattaa ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta. Lakisääteisessä yhteistoiminnassa jäsenkuntaa ei kuitenkaan voida ilman suostumustaan velvoittaa osallistumaan uusien vapaaehtoisten tehtävien hoitamiseen ja näistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vastuukunta

Kunta voi kuntalain 51 §:n mukaisesti hoitaa tehtävää yhden tai useamman kunnan puolesta siten, että kunnilla on yhteinen toimielin, joka vastaa tehtävän hoitamisesta. Tehtävää hoitavaa kuntaa kutsutaan vastuukunnaksi. Kunnat voivat sopia, että muut kunnat valitsevat osan yhteisen toimielimen jäsenistä. Yhteinen toimielin on vastuukunnan valtuuston ja kunnanhallituksen alainen toimielin ja sen alaisena toimiva organisaatio on osa vastuukunnan organisaatiota. Yhteisestä toimielimestä tehdään kuntien välillä sopimus, jossa on sovittava kuntalain 52 §:n mukaan muun muassa tehtävistä sekä tarvittaessa tarkoitetun järjestämisvastuun siirtymisestä.

Yhteistoiminnassa ei edellytetä, että jokaisella yhteistoimintaan osallistuvalla kunnalla olisi edustus toimielimessä. Kuntalakiä muutettiin pian sen säätämisen jälkeen siten, että myöskään lakisääteisessä yhteistoiminnassa ei edellytetä, että jokaisella yhteistoimintaan osallistuvalla kunnalla olisi vähintään yksi edustaja tehtävän hoitamisesta vastaavassa toimielimessä. Kunnan vaikuttamista voidaan tarvittaessa turvata myös muilla menettelyillä yhteistoimintaa koskevassa sopimuksessa.

Yhteistä toimielintä koskevassa sopimuksessa on kuntalain 52 §:n mukaisesti sovittava ainakin yhteisen toimielimen tehtävistä sekä tarvittaessa 8 §:ssä tarkoitetun järjestämisvastuun siirtymisestä, yhteisen toimielimen kokoonpanosta ja muiden kuntien oikeudesta valita toimielimen jäseniä, kustannusten perusteista ja jakautumisesta sekä sopimuksen voimassaolosta ja irtisanomisesta. Sopimuksessa voidaan myös sopia siitä, ettei vastuukunnan kunnanhallituksella ole

oikeutta ottaa yhteisen toimielimen päättämää asiaa käsiteltäväkseen. Yhteistä toimielintä koskeva sopimus voidaan sopia olemaan voimassa toistaiseksi tai määräajan.

Yhteinen virka

Kunnat ja kuntayhtymät voivat kuntalain 53 §:n mukaan yhtäpitävillä päätöksillä perustaa yhteisiä virkoja. Viranhaltija on virkasuhteessa kaikkiin kyseisiin kuntiin ja kuntayhtymiin. Järjestelyssä mukana olevien kuntien ja kuntayhtymien on sovittava ainakin työnantajan velvoitteiden hoitamisesta vastaavasta kunnasta tai kuntayhtymästä sekä kustannusten perusteista ja jakautumisesta. Perustamisesta tulee päättää kaikkien järjestelyyn osallistuvien tahojen yhtäpitävin päätöksin.

Sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta

Kuntalain 54 §:n mukaan kunnalle, kuntayhtymälle tai sen viranomaiselle laissa säädetty tehtävä, jossa toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle, voidaan sopimuksella antaa virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Sopimukseen on otettava tarpeelliset määräykset ainakin tehtävän sisällöstä, tehtävän hoidon seurannasta, kustannusten perusteista ja jakautumisesta sekä sopimuksen voimassaolosta ja irtisanomisesta. Muotoutuneen soveltamiskäytännön mukaisesti tehtävä voi sisältää myös julkisen vallan käyttöä ja tehtävän hoitaminen virkavastuulla sisältää myös mahdollisen esittelytehtävän toimielimelle. Sopimus voidaan tehdä myös kunnan ja kuntayhtymän välisenä.

3 Tavoitteet

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa koskevan uudistuksen tavoitteena on kasvat-
taa työllisyyttä edistämällä työn kysyntää ja tarjontaa valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä
sekä vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla hyödyntä-
mällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia. Yksi uudistuksen keskeisistä elementeistä on kan-
nustava rahoitusmalli. Tavoitteena on laajentaa kuntien vastuuta työttömyysetuuksien rahoituk-
sesta siten, että rahoitusvastuu kannustaa kuntaa huolehtimaan alueen työllisyydestä sekä jär-
jestämään työttömille työnhakijoille mahdollisimman tehokkaasti palveluja, jotka johtavat työ-
listymiseen. Uudistuksella tavoitellaan 7 000–10 000 henkilön työllisyysvaikutusta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuun uudistaminen

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä, jossa sää-
dettäisiin kunnan järjestämistä julkisista työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Ny-
kyinen laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta kumottaisiin.

Vastuu työnhakijoille ja yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siir-
rettäisiin pääosin kuntien vastuulle. Työvoimapalveluiden järjestäminen ja muut työvoimapal-
veluihin liittyvät lakisääteiset tehtävät muodostaisivat kunnille uuden valtionosuustehtävän.
Työttömyysetuuksien rahoitusvastuita uudistettaisiin siten, että kunnan rahoitusvastuu laajenisi

työmarkkinatuen lisäksi koskemaan peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosaa. Lisäksi rahoitusvastuu alkaisi nykyistä työmarkkinatuen rahoitusvastuuta aikaisemmin ja kasvaisi portaittain työttömyyden pitkittyessä. Kunnan rahoitusvastuu ei myöskään katkeaisi työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta kuten nykyisin. Työvoimapalveluiden järjestämismääräsiirryessä kunnille, kunnilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa työttömyysetuuksista syntyvään rahoitusvastuuseen järjestämällä työttömille palveluja, jotka johtavat työllistymiseen avoimille työmarkkinoille.

Valtiolla olisi jatkossakin kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta. Valtio vastaisi kuntien työllisyydenhoidon tehokkuuden seurannasta ja arvioinnista sekä laillisuusvalvonnasta. Valtio tarjoaisi työvoimapalveluihin liittyvät valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä ylläpitäisi valtakunnallisia tietovarantoja.

Valtion paikallisviranomaisina toimivat työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin ja niiden nykyisin hoitamat tehtävät, joita ei ehdoteta siirrettäväksi kunnille, sijoitettaisiin valtionhallinnon sisällä uudelleen pääosin KEHA-keskuksen tehtäviksi. Poikkeuksena olisivat työ- ja elinkeinotoimiston nykyisin hoitamat työntekijän oleskeluluvan osalupaan liittyvät tehtävät, jotka siirrettäisiin Maahanmuuttovirastolle.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kumottaisiin ja korvattaisiin uudella lailla työllistymisen monialaisesta edistämisestä, jossa säädettäisiin myös nuorten työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteispalvelusta.

4.1.2 Julkisten työvoimapalveluiden järjestämismääräsiirryttäessä

Järjestämismääräsiirryttäessä

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa säädettäisiin kuntien työvoimapalveluiden järjestämismääräsiirryttäessä. Vastuu työvoimapalveluiden järjestämisestä olisi jatkossa kunnilla. Kunta voisi järjestää palvelut itsenäisesti, jos sen työvoiman määrä olisi vähintään 20 000 henkilöä. Kaikkien sellaisten kuntien, joiden työvoiman määrä jää alle 20 000 henkilön tulisi sopia tehtävän hoitamisesta yhteistoiminnassa jonkin muun tai muiden kuntien kanssa. Yhteistoiminnasta sopivien kuntien yhteisen työvoiman määrän tulisi olla vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyyden hoitamiseksi perustettua yhteistoiminta-alueita kutsuttaisiin työllisyysalueeksi.

Työvoiman määrällä tarkoitettaisiin Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoon perustuvaa työvoiman määrää. Työssäkäyntitilasto on vuosittainen, jossa määritellään kunkin kunnan työvoima, joka koostuu 18-74 vuotiaista kunnan asukkaista, jotka ovat pääasiallisen toimintansa mukaan työllisiä tai työttömiä. Työvoiman määrälle asetettaisiin 20 000 henkilön alaraja, jotta järjestämismääräsiirryttäessä tahoilla olisi riittävät resurssit tehtävän hoitamiseen. Tällä turvattaisiin osaltaan palveluiden yhdenvertaista saatavuutta eri alueilla. Palvelujen turvaaminen liittyy olennaisesti järjestäjän taloudellisiin ja henkilöstöresursseihin. Asetetun alarajan avulla pyritään välttämään julkisten palvelujen organisoimisessa päällekkäisiä rakenteita ja sitä kautta talouden kannalta epäedullisia seurauksia.

Riittävän työvoimapohjan lisäksi työllisyysalueelta edellytettäisiin, että se muodostaa maantieteellisesti yhtenäisen alueen, joka on työssäkäynnin ja työmarkkinoiden kannalta toimiva. Työllisyyspalveluiden järjestämisen kannalta on olennaista, että alue on työssäkäynnin ja työmarkkinoiden kannalta yhtenäinen mahdollista muun muassa asioinnin ja pendelöinnin kuntien

välillä. Yhtenäinen alue varmistaisi työnhakija-asiakkaiden lähipalveluiden ja saavutettavuuden ja loisi mahdollisuuden sovittaa työnhakija-asiakkaiden palveluprosessi yhteen alueeseen kuuluvien kuntien muiden toimintojen, erityisesti elinvoima- ja osaamispalvelujen kanssa. Elinvoimatehtävät sekä paikallistuntemuksen näkökulma koskisivat yhtä kuntaa laajempaa aluetta. Alue muodostaisi myös asukkaiden näkökulmasta yhtenäisen kokonaisuuden. Kuntalaisilla voi olla asuinpaikka ja työpaikka eri kunnissa ja käytännössä yksityiset ja julkiset palvelut voivat olla muussa kuin asuinkunnassa. Alueen tulisi olla asukkaiden ja yritysten kannalta yhtenäinen toiminnallinen kokonaisuus työssäkäynnin sekä asumismahdollisuuksien, palveluiden saataavuuden ja esimerkiksi joukkoliikenteen sujuvuuden suhteen.

Työllisyysalueen kuntien yhteistoiminnassa on kysymys kuntien lakisääteisestä yhteistoiminnasta. Kuntalain 8 §:n mukaan lakisääteisessä yhteistoiminnassa järjestämisvastuu on kunnan puolesta toisella kunnalla tai kuntayhtymällä. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulisi siten sopia kuntalain 51 §:ssä tarkoitettulla tavalla tehtävän antamisesta vastuukunnan hoidettavaksi tai perustaa tehtävän hoitamista varten mainitun lain 55 §:ssä tarkoitettu kuntayhtymä. Kuntalain 8 §:n mukaan kunta vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulisi sopia keskenään tehtävän hoitamisesta aiheutuvien kustannusten jaosta.

Vastuu työvoimapalveluiden järjestämisestä voisi siten olla yksittäisellä kunnalla omalla alueellaan tai yhdellä työllisyysalueen kunnalla tai kuntayhtymällä kaikkien työllisyysalueen kuntien puolesta. Työllisyysalueen kuntien tulisi toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle sopimus yhteisestä toimielmestä (vastuukuntamalli) tai kuntayhtymän perussopimus kahden viikon kuluessa sopimuksen hyväksymisestä. Myös kunnan, joka järjestämisvastuulle säädettyjen edellytysten täytyessä päättäisi järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, tulisi toimittaa päätös asiasta työ- ja elinkeinoministeriölle kahden viikon kuluessa päätöksen tekemisestä. Kuntien tulisi toimittaa edellä mainitut sopimukset tai päätös kuitenkin viimeistään 31.10.2023.

Jos kunnan tai työllisyysalueen muodostavien kuntien työvoiman määrässä tapahtuisi muutoksia siten, että kunta tai työllisyysalue ei enää täytä vaadittua 20 000 henkilön työvoimapohjaa, kunnan tai työllisyysalueen kuntien tulisi ryhtyä toimenpiteisiin. Jotta järjestämisvastuussa ei tapahtuisi äkkinäisiä muutoksia, toimenpiteisiin tulisi ryhtyä viimeistään siinä vaiheessa, kun työvoiman määrä kolmen peräkkäisen kalenterivuoden lopussa olisi alittanut 20 000. Itsenäisesti järjestämisvastuuta hoitaneen kunnan tulisi sopia yhteistyöstä jonkin muun kunnan tai työllisyysalueen kanssa. Työllisyysalueen työvoiman määrän laskiessa työllisyysalueen kuntien tulisi sopia jonkin kunnan liittämistä työllisyysalueeseen tai työllisyysalueiden yhdistämisestä. Uusi työllisyysalue tulisi muodostaa siten, että sopimus olisi voimassa tarkasteluajankohtaa seuraavan toisen vuoden alusta lukien. Järjestämisvastuussa tapahtuvista muutoksista tulisi myös ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle toimittamalla ministeriölle sopimus yhteisestä toimielmestä tai kuntayhtymän perussopimus kahden viikon kuluessa sopimuksen hyväksymisestä.

Valtioneuvoston oikeus päättää työllisyysalueista

Laissa säädettäisiin valtioneuvostolle oikeus päättää kunnan kuulumisesta työllisyysalueeseen, jos jokin kunta, jonka työvoiman määrä on alle 20 000, jäisi jostain syystä työllisyysalueiden ulkopuolelle. Kysymyksessä olisi niin sanottu perälautasääntely, jolla varmistettaisiin lain edellytykset täyttävien järjestämisvastuutahojen muodostumista.

Valtioneuvostolla olisi viimekätinen päätösvalta myös tilanteessa, jossa kuntien sopiman työllisyysalueen työvoiman määrä olisi alle 20 000 tai työllisyysalue ei muodostaisi maantieteellisesti yhtenäistä, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimivaa aluetta eikä valtioneuvosto olisi myöntänyt voimaantulolain 4 §:ssä tarkoitettua poikkeusta. Lisäksi valtioneuvoston päätösvalta liittyisi tilanteisiin, joissa kunnan tai työllisyysalueen työvoiman määrä on kolmena peräkkäisenä vuonna alittanut vaaditun määrän, eikä kunta tai työllisyysalue ole säädettyyn aikaan mennessä toimittanut uutta edellytykset täyttävää sopimusta työ- ja elinkeinoministeriölle. Valtioneuvostolla olisi päätösvalta myös niissä tilanteissa, joissa kunta, jonka työvoiman määrä on alle 20 000, eroaa työllisyysalueesta eikä sovi liittymisestä toiseen työllisyysalueeseen, tai työllisyysalue ei kunnan tai kuntien eroamisen seurauksena enää täytä järjestämisvastuun edellytyksiä.

Valtioneuvostolla olisi päätösvalta myös silloin, jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja olisi merkittävästi heikentynyt muutoin kuin tilapäisesti työ- ja elinkeinoministeriön käynnistämässä neuvottelumenettelyssä laaditusta toimintasuunnitelmasta huolimatta. Tilannetta arvioitaisiin kokonaisarviointina, jossa tarkasteltaisiin palvelujen järjestämiskykyä ja toteutumista. Valtiovarainministeriö osallistuisi edellä tarkoitettuun neuvottelumenettelyyn sekä kokonaisarviointiin.

Valtioneuvoston toimivaltaan kuuluisi edellä mainituissa tilanteissa päättää myös kustannusten jaosta, hallintomallista, virkojen ja tehtävien järjestämisen perusteista ja muista yhteistoiminnan järjestämiseksi välttämättömistä asioista, joista kunnat eivät ole sopineet. Valtioneuvoston olisi kuultava ennen päätöksentekoa asianomaisia kuntia ja työllisyysalueen kuntia. Valtioneuvoston päätös yhteistoiminnan ehdoista olisi voimassa, kunnes asianomaiset kunnat toisin sopivat. Valitusoikeus valtioneuvoston päätöksestä määräytyisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisesti. Valtioneuvoston päätös voitaisiin kuitenkin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Valtioneuvostolla olisi päätösvalta myöntää hakemuksesta poikkeus järjestämisvastuulle asetetuista vaatimuksista. Valtioneuvosto voisi antaa kunnalle tai työllisyysalueen muodostaville kunnille luvan järjestää työvoimapalveluita, vaikka kunnan tai työllisyysalueen muodostavien kuntien työvoiman määrä alittaisi 20 000 henkilöä, jos työvoimapalvelujen järjestämisen edellyttämän toiminnallisen kokonaisuuden muodostaminen ei saaristoisuuden tai pitkien etäisyyksien vuoksi olisi muutoin tarkoituksenmukaista tai jos se olisi tarpeen suomen- tai ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, saamelaisen kieltä ja kulttuuria koskevien oikeuksien turvaamiseksi tai jos työllisyysalueen muodostaminen muutoin edellyttäisi useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä. Työssäkäyntialueella tarkoitettaisiin Tilastokeskuksen tilastolliseen luokitukseseen perustuvia työssäkäyntialueita. Poikkeuslupa voitaisiin myöntää myös, jos sen myöntäminen olisi alueelliset, palvelujen järjestämistä koskevat ratkaisut, palvelujen tarve, palvelujen kustannukset sekä muut palvelujen järjestämiseen liittyvät tekijät huomioon ottaen muusta erityisestä perusteltua, jos työvoimapalvelujen järjestämiseksi olisi tehty sopimus tai päätös sekä työvoimapalvelujen järjestämisestä annettavan lain 15 §:n 4 momentissa tarkoitettu suunnitelma, joka turvaa riittävän palvelutason. Poikkeusluvan myöntämisen yleisenä edellytyksenä olisi, että kunta tai työllisyysalueen muodostavat kunnat olisivat osoittaneet riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit työllisyyspalvelujen järjestämiseksi eikä alueen tai muun työllisyysalueen palvelutaso poikkeuksen seurauksena merkittävästi heikkenisi.

Poikkeusmahdollisuus liittyisi järjestämisvastuun siirtoon ja siitä säädettäisiin erillisessä voimaantulolaissa. Poikkeamista koskevat hakemukset tulisi toimittaa viimeistään 31.10.2023.

Työvoimaviranomainen ja velvollisuus tarjota työvoimapalveluja

Työvoimapalvelujen järjestämisestä vastuussa olevasta kunnasta tai kuntayhtymästä käytettäisiin laissa käsitettä työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisen tulisi tarjota palveluja henkilöasiakkaille, joilla on koti- tai toimipaikka työvoimaviranomaisen toimialueella eli kyseissä kunnassa tai työllisyysalueella. Jos henkilöllä ei ole kotikuntaa Suomessa tai hänen kotikuntansa on Ahvenanmaan maakunnassa, palvelujen tarjoamisesta vastuussa oleva taho määräytyisi henkilön pääasiallisen oleskelupaikkakunnan mukaan.

Henkilöasiakas voisi hakea palvelua myös muulta kuin kotikuntansa mukaan määräytyvältä työvoimaviranomaiselta, jos hän asuu tai oleskelee muussa kunnassa tai muun työllisyysalueen kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti työn, opiskelun, vapaa-ajan vieton, lähimaisen tai muun läheisen asumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Näissä tilanteissa kotikunnalla olisi velvollisuus korvata palveluista aiheutuvat kustannukset palvelut tarjoavalle työvoimaviranomaiselle. Henkilöasiakas voisi kuitenkin pääsääntöisesti hakeutua myös muun kuin kotikuntansa mukaan määräytyvän työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimakoulutukseen, jolloin kotikunta olisi velvollinen korvaamaan koulutuksesta aiheutuvat kustannukset. Työvoimaviranomainen voisi vain erityisestä syystä rajoittaa työvoimakoulutukseen osallistumista kotikunnan perusteella. Henkilöasiakas voisi myös hakeutua ammatillisesta koulutuksesta annettussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen siitä riippumatta, mikä työvoimaviranomainen on sopinut koulutuksen järjestämisestä. Edellä kuvatussa tilanteessa kotikunnalle ei aiheutuisi korvattavia kustannuksia.

Työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus tarjota palveluja työnantaja-asiakkaille näiden koti- tai toimipaikasta riippumatta. Yritykset ja muut työnantajat voisivat siten asioida haluamassaan työvoimaviranomaisessa. Esimerkiksi muutosturvatilanteissa työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi tarvittaessa huolehtia työvoimaviranomaisten välisestä yhteistyöstä.

Työvoimaviranomaiseen sovellettaisiin kielilakia. Kielilaista poiketen henkilöasiakkaalla olisi kuitenkin oikeus käyttää työvoimaviranomaisessa omaa kieltään, suomea tai ruotsia, siitä riippumatta, onko työvoimaviranomainen yksi- vai kaksikielinen. Lisäksi henkilöasiakkaalla olisi kielellisten oikeuksien turvaamiseksi oikeus asioida myös muun kuin kotikuntansa mukaan määräytyvässä työvoimaviranomaisessa. Edellä mainitut poikkeukset kielilakiin olisivat tarpeellisia perusoikeuksiin sisältyvien kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, koska valtion ja kuntien viranomaisten kielellinen asema on erilainen.

4.1.3 Kunnille siirtyvien tehtävien rahoitus

Kuntien järjestämisvastuulle siirrettävät työvoimapalvelut säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaisiksi valtionosuustehtäviksi. Kyseessä on kunnille uusi valtionosuustehtävä, johon myönnettäisiin täysimääräinen rahoitus. Kunnille siirtyvien työvoimapalveluiden kustannukset ovat vuoden 2022 talousarvion tasossa karkeasti arvioiden vajaat 700 miljoonaa euroa sisältäen 70 miljoonan euron lisäyksen pohjoismaiseen työnhaunmalliin. Siirtyvän rahoituksen määrä täsmentyy julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioesitysten valmistelun yhteydessä.

Siirtyvien työvoimapalveluiden rahoitus kohdennettaisiin valtionosuuksien kustannuspohjaan kahdella eri kriteerillä: tehtävien arvioituista kustannuksista 50 prosenttia kohdennettaisiin työttömien määrän perusteella ja 50 prosenttia 18–64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella. Kotoutumiskoulutuksen arvioidut kustannukset kohdennettaisiin kuitenkin vieraskielisyyden perusteella, lukuun ottamatta kansainvälistä suojelua saavien ja heihin rinnastettavien henkilöiden kotoutumiskoulutusta, johon kunnille osoitettaisiin erillinen laskennallinen korvaus.

Työikäisen väestön eli 18–64-vuotiaiden asukkaiden määrä ja työttömien määrä olisivat uusia valtionosuuskriteerejä. Työttömien määrä laskettaisiin niin sanotun laajan työttömyyden käsitteen mukaisesti, jolloin myös työvoimapalveluihin osallistuvat luetaan mukaan työttömien määrään. Valtionosuusjärjestelmään sisältyvä työttömyyskerroin säilyisi nykyisellään.

Malliin sisällytettäisiin kahden vuoden siirtymäaika, jolla toteutettaisiin vaiheittainen siirtyminen laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen siirtyvien tehtävien osalta. Kunnille siirtyvien tehtävien arvioituista kustannuksista kohdennettaisiin arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2025 ja 25 prosenttia vuonna 2026. Laskennallisin perustein kohdennettava osuus olisi mainittuina vuosina vastaavasti pienempi. Kolmantena vuonna rahoitus määräytyisi kokonaan laskennallisin kriteerein.

4.1.4 Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta

Kunnan vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksessa laajennettaisiin. Rahoitusvastuun alkamista varhennettaisiin nykyisestä ja porrastettaisiin siten, että kunnan rahoitusosuus kasvaisi työttömyyden pitkittyessä. Nykyisin kunnan rahoitusvastuu kohdentuu työmarkkinatukeen ja siihen liittyvään lapsikorotukseen. Jatkossa kunta ei osallistuisi työmarkkinatukeen liittyvän lapsikorotuksen rahoittamiseen. Työmarkkinatuen rahoituksen lisäksi kunnalle tulisi vastuuta peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan rahoituksesta. Rahoitusvastuu koskisi myös palvelun ajalta maksettavaa työttömyysetuutta. Tämä tarkoittaisi sitä, että kunnan rahoitusvastuu ei katkeaisi työnhakijan siirtyessä palveluun.

Valtio rahoittaisi työmarkkinatuen ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan rahoitusosuuden välisen erotuksen. Valtio vastaisi myös työmarkkinatukeen liittyvän lapsikorotuksen ja työllistymistä edistävän palvelun ajalta maksettavan korotusosan rahoituksesta. Peruspäivärahaa rahoitettaisiin peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden lisäksi työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion varoista. Peruspäivärahaan liittyvä lapsikorotus ja työllistämistä edistävän palvelun ajalta maksettava korotusosa rahoitettaisiin työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion varoista, eikä niihin kohdistuisi kunnan rahoitusosuutta. Palkansaajan ansiopäivärahan rahoitus koostuisi ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudesta, valtionosuudesta, Työllisyysrahaston osuudesta ja työttömyyskassan rahoitusosuudesta. Kunnan rahoitusosuus koskisi ansiopäivärahan perusosaa. Työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa vastaavasti ansiopäivärahan saajan kotikunta ei osallistuisi ansiopäivärahan saajan saaman lapsikorotuksen tai korotetun ansio-osan rahoitukseen. Lomautusajalta maksettavan ansiopäivärahan rahoitusvastuuta ei muutettaisi. Tämä tarkoittaisi sitä, että jatkossakin lomautusajalta maksettava ansiopäiväraha rahoitettaisiin työttömyysvakuutusmaksujen tuotolla ja työttömyyskassan jäsenmaksulla. Myös työttömyysetuuden lisäpäiväoikeuden rahoitus säilyisi ennallaan.

Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta määräytyisi työnhakijalle maksettujen työttömyysetuuspäivien kertymän perusteella. Myös ne päivät, jolloin työnhakija saa soviteltua tai

vähennettyä työttömyysetuutta, laskettaisiin kokonaisina päivinä osaksi työttömyysetuuspäivien kertymää. Rahoitusvastuun perusteena oleva kertymä laskettaisiin siten eri tavalla kuin työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kerryttävät päivät. Kertymässä otettaisiin huomioon myös ennen lain voimaan tuloa maksetut työttömyysetuuspäivät.

Rahoitusvastuun perusteena oleva etuuspäivien kertymä nollautuisi työnhakijan täyttäessä työttömyysturvalaissa tarkoitetun työssäoloehdon. Käytännössä tämä tarkoittaa ansiopäivärahana ja peruspäivärahana alkaneiden etuusjaksojen ja näiden enimmäisajan päättymisen jälkeen mahdollisesti seuraavan työmarkkinatukijakson kestojen laskemista yhteen. Sen sijaan työnhakijan siirtyessä työmarkkinatuelta ansiopäivärahalle tai työttömyyspäivärahalle, alkaisi rahoitusvastuun kertymäpäivien laskenta alusta.

Kunnan rahoitusvastuu alkaisi työnhakijan 101. työttömyysetuuspäivästä. Koska työttömyysetuutta maksetaan enintään viideltä päivältä viikossa, tarkoittaisi tämä, että kunnan rahoitusvastuu alkaisi aikaisintaan työnhakijan viidennen työttömyyskuukauden aikana. Kunnan rahoitusosuus olisi 200 maksupäivään saakka kymmenen prosenttia työmarkkinatuen, peruspäivärahan tai ansiopäivärahan perusosan määrästä. Työnhakijan etuuspäivien kertymän ollessa 201-300 päivää, kunnan rahoitusosuus olisi 20 prosenttia, 301-400 etuuspäivän ajalta 30 prosenttia, 401-700 etuuspäivältä 40 prosenttia ja 701 maksupäivästä eteenpäin 50 prosenttia. Korkein, 50 prosentin rahoitusosuus, ei koskisi peruspäivärahaa tai ansiopäivärahan perusosaa, koska työttömyyspäivärahan enimmäisaika on 500 päivää. Jos etuudensaaja siirtyy perus- tai ansiopäivärahalla työmarkkinatuella, nämä työttömyyspäivärahapäivät luettaisiin mukaan henkilön työttömyysetuuden saannin keston. Portaittain nouseva rahoitusvastuu kannustaa kuntia ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyden syntymistä ja kohdentamaan resursseja myös pidempään työttömänä olleisiin.

Työttömyysetuuspäivät	Kunnan rahoitusosuus työmarkkinatuesta, peruspäivärahasta tai ansiopäivärahan perusosasta	€/kk/työnhakija täydestä etuudesta*
0-100	0 %	0
101-200	10 %	74,18
201-300	20 %	148,35
301-400	30 %	222,53
401-700	40 %	296,70
701-	50 %	370,88

*Jos työnhakija saa soviteltua tai vähennettyä työttömyysetuutta, kunnan osuus lasketaan sovitellun tai vähennetyn etuuden määrästä

Esitetystä työttömyysetuuden rahoitusvastuuta koskevassa ratkaisussa kunnille muodostuisi merkittävästi nykyistä enemmän rahoitusvastuuta maahanmuuttajille maksettavasta työmarkkinatuesta. Tämä johtuu siitä, että maahanmuuttajat osallistuvat kotoutumisen alkuvaiheessa

usein työllistymistä edistäviin palveluihin, joiden ajalta maksettavan työmarkkinatuen rahoituksesta valtio vastaa. Työmarkkinatuen rahoitukseen tehtäisiin poikkeus, jonka mukaan kunnalla ei olisi rahoitusvastuuta maahanmuuttajien työmarkkinatuesta vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinästä. Kansainvälistä suojelua saavien ja heihin rinnastettavien henkilöiden erityisen haavoittuva asema otettaisiin huomioon siten, että valtio kantaisi vastuun työmarkkinatuen kustannuksista edellä mainittua pidempään. Edellä mainittujen henkilöiden osalta valtio vastaisi työmarkkinatuen kustannuksista kolme vuotta ensimmäisestä kotikuntamerkinästä. Edellä tarkoitetut poikkeukset koskisivat vain työmarkkinatukea. Tästä seuraa, että henkilön maahanmuuttajataustasta huolimatta kunnan rahoitusvastuu koskisi tilanteita, joissa maahanmuuttajalle maksettaisiin perus- tai ansiopäivärahaa.

Kunnan rahoitusosuuden laskutuksen toteuttaminen

Rahoitusvastuun toteuttaminen noudattaisi toimeenpanoperiaatteeltaan kuntien osarahoittamassa työmarkkinatuessa nykyisin noudatettavaa menettelyä, jota on kuvattu edellä kohdassa 2.10. Ansiopäivärahan laskutukseen tarvittavan tietosisällön Kansaneläkelaitos saisi työttömyyskassoilta. Kansaneläkelaitos laskuttaisi kunnalta sen rahoitusosuuden työttömyysetuuksista jälkikäteen. Kansaneläkelaitos tilittäisi ansiopäivärahan rahoitukseen käytettävän osuuden Työllisyysrahastolle.

Kunnan rahoitusvastuun lisääntymisen kompensointi

Työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentaminen kompensoitaisiin kunnille täysimääräisesti peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta maksettavalla korvauksella. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisättäisiin euromäärä, jonka yhteismäärä vastaisi työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä.

Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksena kunnan valtionosuuteen tehtäisiin lisäys, joka vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuvaa kustannusten lisäystä poikkileikkaustilanteessa.

Edellä mainitut korvaukset määritettäisiin vuoden 2023 poikkileikkaustilanteen mukaisilla työttömyysetuuksien maksatustiedoilla. Korvausten määrittämistä varten tiedot tarkistettaisiin vuoden 2024 tasolle ja korvauksissa otettaisiin lisäksi huomioon vuoden 2024 aikana voimaan tulevat työttömyysturvan perusosan suuruuteen säädetyt muutokset. Korvausten kuntakohtaista kohdentumista ei tarkistettaisi jälkikäteen. Korvausten kokonaistaso kuitenkin tarkistettaisiin vuosittain kansaneläkeindeksistä annetun lain mukaisella kansaneläkeindeksillä, jotta niiden taso ei reaalisesti alenisi suhteessa poikkileikkaustilanteeseen. Korvaus olisi toistaiseksi pysyvä elementti osana kuntien peruspalvelujen valtionosuutta. Kunta, joka pystyisi edistämään työttömien työllistymistä ja siten vähentämään työttömyysetuusmenojaan, hyötyisi tästä taloudellisesti.

4.1.5 Työvoimapalveluiden ohjaus ja valvonta

Valtiolla olisi kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän toimivuudesta. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi työvoimapalvelujen yleisestä ohjauksesta, kehittämisestä ja valvonnasta sekä seurannasta ja arvioinnista.

Työllisyyden edistämiseksi asetettaisiin hallituskausittain valtakunnalliset tavoitteet. Valtioneuvosto vahvistaisi tavoitteet työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä. Valtakunnallisissa tavoitteissa voitaisiin määritellä tavoitteita työvoimapalveluiden yhdenvertaisen toteutumisen ja vaikuttavuuden edistämiseksi, osaavan työvoiman saatavuudelle ja osaajien maahanmuuton edistämiseksi, valtion, kuntien ja työllisyysalueiden sekä muiden toimijoiden väliselle yhteistyölle ja työllisyydenhoidon toiminnan kehittämiseksi sekä työvoimapalvelujen tiedonhallinnan ja digitalisaation kehittämiseksi. Tavoitteita voitaisiin hallituskauden aikana myös muuttaa työmarkkinatilanteen muuttuessa olennaisesti.

Valtioneuvosto asettaisi työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan. Neuvottelukunnassa olisivat edustettuina ainakin kunnat, työ- ja elinkeinoministeriö ja muut työllisyysasioiden ohjaamisesta vastaavat ministeriöt. Lisäksi neuvottelukunnassa olisi edustus valtion aluehallinnosta sekä työ- ja elinkeinoelämän järjestöistä.

Neuvottelukunnan tehtävänä olisi tukea työ- ja elinkeinoministeriötä työllisyyden edistämisen ohjaamisessa, seurata ja ennakoita työvoimapalvelujärjestelmän toimivuutta ja käsitellä työllisyyden edistämistä koskevia kehittämistarpeita. Neuvottelukunta osallistuisi valtakunnallisten työllisyyden edistämisen tavoitteiden valmisteluun ja seurantaan sekä edistäisi niiden toteutumista. Neuvottelukunta antaisi hallituskausittain selvityksen palvelujärjestelmän toimivuudesta sekä käsitelisi työllisyyttä koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita sekä muita periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoisia työllisyyttä koskevia Euroopan unionin ja kansallisia toimenpiteitä. Neuvottelukunnan rooliin kuuluisi eri osapuolten yhteistyön edistäminen työllisyyden edistämässä.

Kuntien tukemiseksi työllisyyden edistämässä työ- ja elinkeinoministeriö ja ELY-keskus kävisivät työvoimaviranomaisten kanssa säännöllisesti alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut. Keskusteluissa tarkasteltaisiin työllisyydenhoidon vaikuttavuutta, kehittämisen ja yhteistyön tarpeita seuranta- ja analyysitiedon sekä työllisyyden edistämiseksi asetettujen valtakunnallisten tavoitteiden pohjalta. Keskusteluissa jaettaisiin tietoa eri alueiden vaikuttaviksi havaituista keinoista edistää työllisyyttä.

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa säädettäisiin myös neuvottelumenettelystä tilanteessa, jossa työvoimaviranomaisen kyky työvoimapalvelujen järjestämiseen olisi kahden peräkkäisen vuoden aikana merkittävästi heikentynyt verrattuna muihin vastaaviin työvoimapalveluja järjestäviin työvoimaviranomaisiin. Tilanteen arviointi perustuisi palvelujen järjestämistä ja saatavuutta koskevaan kokonaisarviointiin. Arvioinnissa voitaisiin kiinnittää huomiota pitkäaikaistyöttömien aktiivintuomiseen tai muuhun vastaavaan työllistymistä edistävään toimintaan, yli 12 kuukauden työttömyyden lisääntymiseen kunnassa tai työllisyysalueella verrattuna muiden vastaavien kuntien tai työllisyysalueiden tilanteeseen, työnhakijoiden palveluprosessiin liittyvien keskustelujen toteutumiseen kunnassa tai työllisyysalueella sekä siihen, että työvoimaviranomaisen kyky järjestää työvoimapalveluja on muusta syystä merkittävästi heikentynyt.

Menettely käynnistettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön aloitteesta. Työ- ja elinkeinoministeriö ja työvoimaviranomainen sekä valtionvarainministeriö neuvottelisivat ja sopisivat tilanteen korjaamiseksi laadittavasta toimintasuunnitelmasta ja sen seurannasta. Työvoimaviranomaisen tulisi laatia ja käsitellä viivytyksettä toimintasuunnitelma ja saattaa sitä koskeva päätös työ- ja elinkeinoministeriön sekä valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä var-

ten. Jos työvoimapalveluiden saatavuuden arvioitaisiin toimintasuunnitelmasta huolimatta merkittävästi vaarantuneeksi, valtioneuvosto voisi tehdä päätöksen uudesta työllisyysalueesta. Ennen päätöksen tekemistä valtioneuvoston tulisi kuulla kuntaa tai kuntayhtymää.

Aluehallintovirasto valvoisi työvoimaviranomaisia. Aluehallintoviraston toimivalta olisi kunta-laissa säädettyä kantelun johdosta suoritettavaa laillisuusvalvontaa laajempi. Aluehallintovirastolla olisi toimivalta suorittaa valvontaa myös omasta aloitteestaan esimerkiksi valvontasuunnitelman pohjalta. Laissa säädettäisiin toimista, joihin aluehallintovirasto voisi ryhtyä valvonnan perusteella. Valvontatehtävä on tarkoitettu keskittämään yhdelle aluehallintovirastolle. Valvonnan keskittäminen yhdelle aluehallintovirastolle varmistaisi valvonnan yhtenäisyyttä ja osaamista.

4.1.6 Julkisia työvoimapalveluja koskeva sääntely

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista ja julkisista työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Työnhakijan palveluprosessia koskeva sääntely noudattaisi voimassa olevaa työnhakijan palveluprosessia. Työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus järjestää työnhakijoille alkuhaastattelut, työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut laissa edellytetyllä tavalla. Myös työnhakijalle asetettavaa työnhakuvelvollisuutta koskevat säännökset vastaisivat voimassa olevaa sääntelyä. Työnhakijan palveluprosessiin liittyvät tehtävät ja työnhakuvelvollisuuden asettaminen olisivat työvoimaviranomaisen tehtäviä.

Myös julkisena työvoimapalveluna järjestettävien palveluiden palveluvalikoima vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyjä palveluja, pois lukien yritysten kehittämisspalvelut, jotka olisivat jatkossakin ELY-keskusten järjestämistä vastuulle kuuluvia palveluja. Lakiin ei sisällytettäisi säännöksiä myöskään työllisyyspoliittisesta avustuksesta.

Työvoimaviranomaisen tulisi järjestää julkisina työvoimapalveluina työnvälityspalveluja, tieto- ja neuvontapalveluja, työnhaku-, ura- ja työhönvalmennusta, työvoimakoulutusta sekä muutosturvakoulutusta. Julkisiin työvoimapalveluihin kuuluisi nykyistä vastaavasti myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit, kokeilut, työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu sekä työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset. Työnantajalle myönnettävillä tuilla tarkoitettaisiin palkkatukea, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea ja työolosuhteiden järjestelytukea. Henkilöasiakkaalle tukia ja korvauksia olisivat starttiraha, työhön tai palveluihin hakeutumisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävä matka- ja yöpymiskustannusten korvaus sekä palveluihin osallistumisesta aiheutuviin kuluihin myönnettävä kulukorvaus.

Julkisten työvoimapalveluiden tarjoaminen perustuisi asiakkaan palvelutarpeeseen. Työvoimaviranomaisen tulisi järjestää työvoimapalveluja asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti. Laissa säädettyjen julkisten työvoimapalveluiden järjestäminen kuuluisi kuntien valtiosuustehtävään. Kunta voisi järjestää yleisen toimivaltansa puitteissa myös muita palveluja, joilla edistetään työnhakijoiden työllistymistä, mutta näihin ei myönnettäisi valtiosuutta.

Valmennus ja työkokeilu

Nykyiseen julkisiin työvoimapalveluihin koskevaan sääntelyyn tehtäisiin joitakin muutoksia. Valmennuksen ja koulutuskokeilun enimmäiskesto poistettaisiin. Työvoimaviranomainen voisi järjestää valmennuksen tai koulutuskokeilun keston harkintansa mukaan sellaisena kuin asiakkaan

palvelutarve edellyttää. Kunta vastaisi järjestämänsä palvelun rahoittamisesta eikä kunnan rahoitusvastuu työttömyysetuudesta katkeaisi palvelun aikana. Edellä mainitut seikat ohjaisivat järjestämään palvelun keston tarkoituksenmukaisena. Enimmäiskeston poistaminen mahdollistaisi myös valmennuksen tai kokeilun yhdistämisen paremmin muiden palveluiden kanssa saman aikaisesti toteutettavana palvelukokonaisuutena.

Työkokeilun enimmäiskesto lyhennettäisiin nykyisestä 12 kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Työkokeilun tarkoituksena on ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittäminen tai työmarkkinoille paluun tukeminen. Näihin tarkoituksiin riittää useimmiten lyhytkestoinen työkokeilujakso. Työkokeilun enimmäiskeston lyhentämisellä pyritään ehkäisemään palkattujen työntekijöiden korvaamista työkokeilijoilla. Kuuden kuukauden enimmäiskesto vastaisi sitä työkokeilujakson enimmäiskestoa, joka nykyisin voidaan toteuttaa saman työnantajan tehtävissä tai kunnassa samoissa tehtävissä.

Työvoimakoulutus, muutosturvakoulutus ja työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu

Työvoimaviranomaisten mahdollisuus järjestää työvoimakoulutusta vastaisi nykyistä ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen työllisyysmäärärahalla hankkimaa työvoimakoulutusta. Laissa ei edellytettäisi työvoimaviranomaisen nimenomaan hankkivan koulutusta palveluntuottajalta, vaan kunta voisi päättää koulutuksen tuottamistavan. Tämä tarkoittaisi sitä, että työvoimaviranomainen voisi järjestää koulutusta omana tuotantonaan tai hankkia sitä palveluntuottajilta. Työvoimaviranomaisen tulisi kuitenkin ottaa huomioon kilpailuneutraliteetti ja kuntalain säännökset kunnan toiminnasta kilpailuilla markkinoilla. Hankkiessaan työvoimakoulutusta tai muuta palvelua palveluntuottajilta, kunnan tulisi noudattaa julkisista hankinnoista annettua lakia. Työvoimakoulutusta voitaisiin toteuttaa myös yhteishankintana työnantajan, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantajan tai yrittäjyysoikeudet luovuttavan yrityksen kanssa.

Työvoimaviranomaisen järjestämän työvoimakoulutuksen tulisi olla ammatillista osaamista ja valmiuksia tai yrittäjävalmiuksia lisäävää koulutusta taikka kotoutumisen edistämisestä annettussa laissa tarkoitettua kotoutumiskoulutusta, ei kuitenkaan luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Työvoimaviranomainen ei kuitenkaan voisi järjestää työvoimakoulutuksena koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain nojalla järjestettävän työvoimakoulutuksen rahoituksesta ja ohjauksesta nykytilaa vastaavasti. Työvoimaviranomaisten ja työvoimakoulutuksen järjestämisluvan omaavien koulutuksenjärjestäjien tulisi yhdessä suunnitella alueella toteutettava ammatillisesta koulutuksesta annetun lain perusteella toteutettava työvoimakoulutus.

Työvoimaviranomainen vastaisi sekä järjestämänsä että ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnasta. Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnasta vastaisi se työvoimaviranomainen, joka sopisi työvoimakoulutuksen järjestämisluvan omaavan koulutuksen järjestäjän kanssa työvoimakoulutuksen järjestämisestä.

Työttömällä työnhakijalla, joka on täyttänyt 55 vuotta ja on irtisanottu tuotannollisilla tai taloudellisilla syillä, olisi oikeus muutosturvakoulutukseen. Edellytyksenä olisi, että työsuhde saman työnantajan palveluksessa olisi kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta tai viisi vuotta enintään 30 päivän katkoksia. Työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus järjestää edellä mainitulle henkilölle muutosturvakoulutuksena ammatillisia valmiuksia lisäävää koulutusta, jolla

edistetään henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Koulutuksen kesto saisi olla enintään kuusi kuukautta ja se saisi olla arvoltaan enintään irtisanotun kahden kuukauden palkkaa vastaava.

Työvoimaviranomaisen tulisi selvittää muutosturvakoulutuksen arvo tulorekisterin tietojen perusteella. Työvoimaviranomainen laskuttaisi koulutuksen hinnan jälkikäteen Työllisyysrahastolta neljännesvuosittain. Koska työvoimaviranomainen saisi koulutukseen rahoituksen Työllisyysrahaston kautta, ei muutosturvakoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettäisi valtionosuutta.

Työvoimaviranomainen voisi laissa säädetyin edellytyksin päättää työnhakijan omaehtoisten opintojen tukemisesta työttömyysetuudella. Omaehtoisten opintojen tukemista koskevat säännökset vastaisivat nykyistä. Tuettaviin opintoihin lisättäisiin mahdollisuus tukea vapaan sivistystyön opintoina luku- ja kirjoitustaidon koulutusta. Tämä mahdollistaisi pidempään maassa olleiden maahanmuuttajien, joiden kotoutumisaika on päättynyt, luku- ja kirjoitustaidon opintojen tukemisen.

Työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset

Työnantajalle myönnettäviä tukia koskevat säännökset on sisällytetty esitykseen pääosin sellaisina kuin ne esitetään uudistettavaksi hallituksen esityksessä HE 175/2022 vp. Lakiin sisältyisi säännökset palkkatuesta ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta sekä työolosuhteiden järjestelytuesta.

Uusi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki olisi palkkatuen kaltainen työnantajalle palkkakustannuksiin myönnettävä tuki, joka on osa hallituksen toimenpiteitä 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamiseksi. Palkkatuesta poiketen työllistämistuki ei olisi harkinnanvarainen, vaan työvoimaviranomaisen tulisi myöntää tuki laissa säädettyjen edellytysten täytyessä.

Työllistämistuki myönnettäisiin työnantajalle, joka palkkaa työsuhteeseen vähintään 24 kuukautta työllistämistuen myöntämistä edeltäneiden 28 kuukauden aikana työttömänä olleen työnhakijan, joka on täyttänyt 55 vuotta. Palkattavan henkilön työajan tulisi olla vähintään 25 tuntia viikossa. Jos alalla sovellettava työehtosopimuksen mukainen säännöllinen enimmäistyöaika on vähemmän kuin 37,5 tuntia viikossa, työajan tulisi olla vähintään 65 prosenttia enimmäistyöajasta. Työllistämistuen määrä olisi 70 prosenttia tuella palkatun palkkakustannuksia kymmenen kuukauden ajalta. Palkkakustannuksilla tarkoitettaisiin säännölliseltä työajalta maksettavaa bruttopalkkaa eräin laissa luetelluin poikkeuksin.

Lakiin ei sisältyisi nykyisen kaltaista määrärahan osoittamista valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Työvoimaviranomainen voisi myöntää starttirahaa henkilöasiakkaalle, joka aloittaa päätoimisen yritystoiminnan tai laajentaa jo aloittamansa sivutoimisen yritystoiminnan päätoimiseksi. Starttirahan enimmäiskesto vastaisi nykyistä, mutta laissa säädettäisiin, että starttiraha myönnettään ensin kuudeksi kuukaudeksi, mikä vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä. Työvoimaviranomainen voisi myöntää starttirahalle jatkoa siten, että starttirahajaksojen yhteenlaskettu kesto ei ylitä 12 kuukautta. Starttirahaa koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että yritystoimintaan liittymättömästä työstä saatu palkka tai korvaus, starttirahan saajan palkkakustannuksiin maksettu muu tuki tai starttirahan saajan saamat muut tulot tai etuudet eivät estäisi starttirahan

myöntämistä ja maksamista. Muut tulot ja etuudet otettaisiin huomioon starttirahaa vähentävänä, jos starttirahan myöntäminen katsottaisiin tarkoituksenmukaiseksi muista tuloista huolimatta.

Työttömyysetuutta saavalla työnhakijalla olisi oikeus työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen maksamaan kulukorvaukseen palveluun osallistumisesta aiheutuvista kustannuksista. Kulukorvaukseen oikeuttavat työllistymistä edistävät palvelut vastaisivat nykyistä eli oikeus kulukorvaukseen olisi työvoimakoulutuksen, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuna omaehtoisen opiskelun, työkokeilun, koulutuskokeilun, uravalmennuksen ja työnhakuvalmennuksen ajalta. Jos henkilöasiakkaalla ei ole oikeutta edellä tarkoitettuun kulukorvaukseen lain nojalla eikä oikeutta vastaavaan korvaukseen muutoin, työvoimaviranomainen voisi myöntää henkilöasiakkaalle lakisääteistä kulukorvausta vastaavan kulukorvauksen. Tällöin edellytyksenä olisi, että henkilö osallistuu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuun työllistymistä tukevaan palveluun ja palveluun osallistumisesta aiheutuu välttämättömiä kustannuksia. Kulukorvausta ei kuitenkaan myönnettäisi työnhakijan palveluprosessiin kuuluviin alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun osallistumisesta eikä myöskään työttömyysetuudella tuetusta omaehtoisesta opiskelusta. Edellä mainittu tarkoittaa väliaikaisesti voimassa olevien harkinnanvaraista kulukorvausta koskevien säännösten vakinaistamista.

Julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvien tukien ja korvausten maksaminen siirtyisi KEHA-keskukselta työvoimaviranomaiselle. Kunkin työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi huolehtia myöntämiensä tukien ja korvausten maksatuksesta. Tämä tarkoittaisi KEHA-keskuksen keskitetysti hoitaman maksatuksen hajauttamista.

Velvoitetty

Työttömällä työnhakijalla, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan päättyisi enimmäisajan täyttymisen johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta, olisi nykyistä vastaavasti oikeus työvoimakoulutukseen tai kuntoutukseen. Työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus järjestää 60 vuotta täyttäneelle työttömälle työnhakijalle, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan täyttymisen takia, työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ muun kuin kunnan palveluksessa. Jos henkilö ei työllistyisi avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voitaisi järjestää edellä tarkoitettua palvelua tai palkkatuettua työtä, hänen kotikuntansa tulisi järjestää hänelle työntekomahdollisuus. Kunnalla olisi oikeus saada työllistämiselvelvoitteen perusteella työllistämänsä henkilön palkkakustannuksiin tukea. Tuen määrä olisi 50 prosenttia palkkakustannuksista, jotka voitaisiin kattaa palkkatuella.

Työvoimaviranomaisen tehtävät muutosturvan toteuttamiseksi

Työvoimaviranomaisen tehtävät muutosturvan toteuttamisessa vastaisivat nykyisiä työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviä. Työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi kartoittaa yhdessä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa julkisten työvoimapalvelujen tarve irtisanomistilanteessa sekä sovittaa palvelut yhteen työnantajan kustantaman valmennuksen tai koulutuksen kanssa sekä avustaa työnantajaa irtisanomistilanteisiin liittyvän toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisen työvoimapalvelun osalta. Työvoimaviranomaisen tulisi varata riittävät resurssit ja varautua tarpeellisiin toimenpiteisiin saatuaan työnantajalta työsopimuslaisissa, merityösopimuslaisissa, kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetussa laissa tai valtion virastoissa ja laitoksissa annetussa laissa tarkoitettua ilmoituksen työntekijöiden irtisanomisesta.

Työvoimaviranomaisten tulisi huolehtia muutosturvan toteuttamiseksi tarvittavasta yhteistyöstä työvoimaviranomaisten välillä. Työnantaja täyttäisi ilmoitusvelvollisuutensa tekemällä ilmoituksen muutosneuvotteluista mille tahansa työvoimaviranomaiselle, esimerkiksi työnantajan kotipaikan tai toimipaikan työvoimaviranomaiselle. Työvoimaviranomaisen, jolle työnantaja tekee ilmoituksen, tulisi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ilmoituksen saatuaan.

4.1.7 Muutoksenhaku

Työvoimaviranomaisen työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain nojalla antamaan päätökseen saisi pääsäännön mukaan hakea oikaisua. Muutoksenhaussa hallintotuomioistui-
meen noudatettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisi siten hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Jatkovalitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Koska laissa säädetty asiat koskisivat yksittäistä henkilöasiakasta tai työnantajaa, tapahtuisi muutoksenhaku työvoimaviranomaisen päätöksestä hallintovalituksella.

Työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä, muutosturvakoulutusta ja harkinnanvaraista kulukorvausta koskevassa asiassa olisi edellä mainitusta poikkeava muutoksenhaku. Valittaminen tapahtuisi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Edellä mainittujen asioiden käsitteleminen sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa olisi tarkoituksenmukaista säilyttää, koska asioilla on yhteys muutoksenhakulautakunnassa työttömyysturvalain perusteella käsiteltäviin asioihin.

Lakiin sisältyisi myös muutoksenhakukieltoja. Muutoksenhakukiellot kohdistuisivat nykyistä vastaavasti päätöksiin ja ratkaisuihin, jotka perustuvat viranomaisen harkintaan. Oikeustilan selkeyttämiseksi lakiin lisättäisiin säännös työllistymissuunnitelmaa koskevasta muutoksenhakukiellosta.

4.1.8 Työllistymisen monialainen edistäminen

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä. Laissa säädettäisiin työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista ja nuorten monialaisen tuen yhteispalvelusta. Nykyinen laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kumottaisiin.

Monialaisen tuen yhteistoimintamalli koskisi nykyistä yhteispalvelua vastaavasti työvoimapalveluista sekä sosiaali- terveys- ja kuntoutuspalveluista vastaavien viranomaisen yhteistoimintaa. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoita olisivat työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos. Esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi uusista palveluista, vaan velvollisuudesta yhteensovittaa nykyiset lakisääteiset palvelut työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi. Toimijat arvioisivat työttömän palvelutarpeen, laatisivat yhdessä työttömän kanssa monialaisen työllistymissuunnitelman, antaisivat ohjausta ja vastaisivat työllistymisprosessin etenemisestä. Lakiin sisältyisivät myös tietojen käsittelyä koskevat säännökset, jotka olisivat tarpeen tehtävien hoitamiseksi.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuus perustuisi työttömän tosiasialliseen palvelutarpeeseen. Ohjaus monialaiseen palvelutarpeen arviointiin muuttuisi nykyiseen verrattuna siten, että asiakasohjauksen perusteena nykyisin olevista työmarkkinatukeen, työttömyyden kes-

toon ja henkilön ikään liittyvistä edellytyksistä monialaiseen palvelutarpeen arviointiin ohjaamiselle luovuttaisiin. Jatkossa työtön voitaisiin ohjata monialaiseen palvelutarpeen arviointiin, jos hänen työllistymisensä esteenä olisivat sellaiset työllistymiseen vaikuttavat työ- ja toimintakyvyn rajoitteet tai elämänhallinnan ongelmat, jotka eivät ratkea yksinomaan viranomaisten välisellä konsultaatiolla.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointi perustuisi hyvinvointialueen toimialueeseen. Jokaisen hyvinvointialueen alueella olisi monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia varten vähintään yksi monialaisen tuen johtoryhmä. Työvoimaviranomainen asettaisi johtoryhmän ja nimeäisi henkilöt, jotka johtaisivat yhteistoimintamallin organisointia johtoryhmän asettamissa puitteissa. Alueelle valittaisiin riittävä määrä monialaisen tuen johtoryhmiä ja henkilöitä, jotka johtavat yhteistoimintamallin organisointia johtoryhmän asettamissa puitteissa.

Laissa säädettäisiin myös nuorten työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteispalvelusta, jolle työvoimaviranomaiset järjestäisivät toimintaedellytykset. Tarkoitus on, että palvelu olisi nuorille suunnattua nykyisen Ohjaamo-toiminnan kaltaista palvelua, joka olisi nuorten helposti saavutettavissa. Työvoimaviranomainen laatisi arvion alueensa nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun tarpeesta ja edistäisi laadittuun arviointiin perustuen yhteispalvelun toteutumista alueellaan. Työvoimaviranomainen neuvottelisi koulutuspalvelujen järjestäjien, hyvinvointialueiden ja muiden alueensa nuorten yhteispalvelun järjestämisen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa palvelupisteiden järjestämiseksi. Yhteispalveluun osallistuvat toimijat sopisivat yhteispalvelun organisoinnista ja kustannusten jaosta.

Laissa säädettäisiin KEHA-keskuksen tehtäväksi hoitaa nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennuksen toteuttamista. Valmennuksen tehtävänä olisi vahvistaa nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja poistaa koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen esteitä. Valmennus perustuisi nuoren kokemaan tarpeeseen, vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. KEHA-keskus seuraisi valmennuksen vaikuttavuutta. KEHA-keskus neuvottelisi kuntatoimijoiden tai hyvinvointialueiden kanssa toteutettavasta valmennuksesta. Uusi neuvottelu voitaisiin käynnistää yhden osapuolen niin esittäessä.

Lisäksi KEHA-keskuksen tehtävänä olisi hoitaa myös palveluintegraation ja monialaisen työn kehittämisen tukipalvelua kunnille ja muille työllisyyttä edistävän monialaisen palvelun toimijoille.

4.1.9 Työttömyysturvatehtävät

Työvoimaviranomainen ratkaisisi toimialueellaan työnhakijan työttömyysturva-oikeutta koskevat edellytykset ja antaisi asiakkaanaan olevaa työnhakijaa koskevan työttömyysetuuden maksajaa eli Kansaneläkelaitosta tai työttömyyskassaa sitovan työvoimapoliittisen lausunnon niistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä, joihin ei liity työvoimapoliittista harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Kyseiset työvoimapoliittiset lausunnot vastaisivat niitä lausuntoja, joita kukin työ- ja elinkeinotoimisto ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta nykyisin antaa asiakkaanaan olevista työnhakijoista.

Harkintaa vaativia työttömyysturvatehtäviä nykyisin hoitava Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston Työttömyysturva -vastuualue siirrettäisiin KEHA-keskukseen. KEHA-keskus antaisi

työvoimapolitiittiset lausunnot työnhakijan työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä työvoimapolitiittista harkintaa vaativissa tilanteissa. Kyseiset harkintaa vaativat työvoimapolitiittiset lausunnot vastaisivat pääasiassa niitä lausuntoja, joita nykyisin hoidetaan valtakunnallisesti keskitetysti Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistossa.

Harkintaa vaativat työvoimapolitiittiset lausunnot koskisivat nykyistä vastaavasti työllistymistä yrittäjänä tai omassa työssä, muuta kuin työsuhteessa tehtyä työtä, yrityksessä työskentelyn päättymistä, yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn päättymistä, yritystoiminnan lopettamista, oman työn lopettamista, koulutusta vailla olevaa nuorta koskevia edellytyksiä ja työvoimapolitiittisesti moitittavaa menettelyä. Kyseisiin työvoimapolitiittisiin lausuntoihin liittyy merkittävää työvoimapolitiittista harkintaa muun muassa liittyen työnhakijan moitittavan menettelyn arviointiin ja korvauksettoman määrääjän asettamiseen. Lisäksi KEHA-keskus antaisi työvoimapolitiittiset lausunnot vuorottelukorvauksen edellytyksistä tilanteissa, joissa arvioidaan vuorottelijan yritystoiminnan harjoittamista.

Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien säilyminen nykyistä vastaavasti valtakunnallisesti keskitettynä mahdollistaisi soveltamis- ja ratkaisukäytännön sekä käsittelyaikojen yhdenmukaisuuden turvaamisen. Lisäksi tehtävien säilyminen keskitettynä turvaisi työttömyysturvaasioiden viivytyksetöntä käsittelyä ja käsittelyresurssin hallintaa. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien vaatiman asiantuntijuuden turvaaminen olisi keskitetyssä yksikössä hajautettua järjestelmää helpompaa.

Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien hoitavan yksikön sijoittaminen KEHA-keskukseen olisi perusteltua KEHA-keskuksen ollessa jatkossakin osa työvoimahallintoa. KEHA-keskuksen yleishallinnollinen ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle, mikä tukisi harkintaa vaativiin työttömyysturvatehtäviin liittyvää yhdenmukaista soveltamis- ja ratkaisukäytäntöä.

Keskitettävän työttömyysturvatehtävän hoitamisella olisi liittyviä KEHA-keskuksen tulevaan työvoimapalvelujärjestelmän tiedolla johtamisen valtakunnallisesti keskitettyyn toimintokokonaisuuteen. Työttömyysturvatehtävien hoitamisesta kertyisi muun muassa tietoa työmarkkinoista, työnhakijoiden työmarkkinakäyttäytymisestä, kuntien palvelutoiminnasta sekä osaamisen kehittamisestä ja yritystoiminnan harjoittamisesta.

4.1.10 Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä palvelualusta

Esitys sisältäisi voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti säännökset asiakastietojen käyttötarkoituksista, käsiteltävistä tiedoista sekä valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista. Lisäksi tiedonsaantioikeuksia koskevat säännökset sisältyisivät asiakastietojen käsittelyä ja valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluita koskevaan lukuun.

Asiakastietojen käyttötarkoitukset ja käsiteltävät tiedot vastaisivat pääasiassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyä. Käyttötarkoituksiin tehtäisiin muun lainsäädännön muuttumisesta aiheutuvat muutokset ja käsiteltäviin tietoihin tehtäisiin joitakin pienempiä täsmennyksiä.

Tiedonsaantioikeutta koskevat säännökset vastaisivat pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tiedonsaantioikeuksista säädettyä, mutta säännöksiin tehtäisiin joitakin työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirrosta aiheutuvia muutoksia. Tiedonsaantioikeuksista säädettäisiin erikseen työvoimaviranomaisen, työ- ja elinkeinoministeriön ja KEHA-keskuksen,

työvoimapalvelujen palveluntuottajien ja työnantajien osalta. Esityksessä ehdotetaan, että aluehallintovirasto valvoisi työvoimaviranomaisia ja työvoimaviranomaisen järjestämistä vastuulle kuuluvien palvelujen lainmukaisuutta, minkä vuoksi esitys sisältää säännökset aluehallintoviraston valvontatehtävän hoitamiseksi tarpeellisesta tiedonsaantioikeudesta.

Esitys sisältäisi säännökset työvoimapalvelujen valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista. Valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut koostuisivat valtakunnallisesta tietovarannosta, asiakastietojärjestelmäkokonaisuudesta ja palvelualustasta. Kokonaisuus vastaisi nykyisiä työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että KEHA-keskus vastaisi valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ylläpidosta ja kehittämisestä. Työvoimaviranomaisilla olisi velvollisuus käyttää valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta, tietovarantoa ja palvelualustaa.

Esitys sisältäisi erikseen säännökset valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista, valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettujen tietojen poistamisesta ja arkistoinnista sekä tietovarannon rekisterinpitäjistä. Valtakunnallisen asiakastietovarannon tarkoituksena olisi koota yhteen työvoimapalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa syntyvät asiakkaita, palveluntuottajia ja palveluja koskevat tiedot. Työvoimaviranomaisille ja KEHA-keskukselle säädettäisiin velvollisuus tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tiedot, jotka ovat tarpeen työvoimapalvelujen, mukaan lukien kansainvälisen rekrytoinnin palvelut, järjestämiseksi ja tuottamiseksi, asiakaspalvelun järjestämiseksi ja työvoimapalveluja koskevan neuvonnan tarjoamiseksi, työvoimapalvelujen yleisen ohjauksen, suunnittelun ja kehittämisen toteuttamiseksi, työllisyydenhoidon järjestämisen seurannan ja arvioinnin suorittamiseksi sekä tilastointia ja tiedolla johtamista varten. Lisäksi ehdotetaan, että työvoimapalvelujen tuottajat voisivat tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tiedot hankitun palvelun etenemisestä ja tuloksista.

Esityksessä ehdotetaan, että KEHA-keskus ja työvoimaviranomaiset olisivat valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Rekisterinpitäjien välinen vastuunjakoa KEHA-keskuksen ja työ- ja elinkeinotoimistojen ja KEHA-keskuksen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa mukana olevien kuntien välillä siten, että KEHA-keskus vastaisi tietovarannon yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettua tietosuojaa ja tietoturvaan liittyvistä rekisterinpitäjän vastuista ja työvoimaviranomaiset muista rekisterinpitäjän vastuista omien asiakkaidensa osalta.

Valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöoikeuksia koskeva sääntely vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyä siltä osin kuin kyse on käyttöoikeuden myöntämisen perusteista sekä käyttöoikeuden muuttamisesta ja poistamisesta koskevasta sääntelystä. KEHA-keskus olisi jatkossakin valtakunnallisen tietojärjestelmäkokonaisuuden ylläpitäjä ja tiedonhallintalaissa tarkoitettu tietojärjestelmästä vastuussa oleva viranomainen. KEHA-keskus vastaisi siten valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöoikeuksien määrittelystä. Esityksessä ehdotetaan, että käyttöoikeuksia myöntäisivät KEHA-keskuksen lisäksi työvoimaviranomaiset. KEHA-keskus vastaisi käyttöoikeuden myöntämisestä valtion viranomaisten palveluksessa oleville henkilöille ja kukin työvoimaviranomainen palveluksessaan oleville henkilöille.

Esitys sisältää lisäksi ehdotukset tarvittaviksi tulotietojärjestelmästä annetun lain muutoksiksi, jotta julkisten työvoimapalveluiden vaikutuksia olisi mahdollista seurata ja palveluiden vaikuttavuutta arvioida nykyistä paremmin. Tulorekisteristä saataisiin esimerkiksi tietoa siitä, kuinka

pitkäksi aikaa työvoimapalvelujen asiakas on työllistynyt ja miten eri palvelut ovat edistäneet työnhakijoiden työllistymistä.

4.1.11 Muutokset ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtäviin

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetusta laista kumottaisiin työ- ja elinkeinotoimistoja koskevat säännökset. Tästä johtuen ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen KEHA-keskuksen nimi muutettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskukseksi.

KEHA-keskus hoitaisi jatkossakin ELY-keskusten yhteisiä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä ja muita vastaavia palvelu-, yleishallinto- ja tietohallintotehtäviä sekä nykyistä vastaavasti valtionavustusten maksamista ja takaisinperintää koskevia tehtäviä. KEHA-keskus vastaisi jatkossakin työvoimapalveluiden valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista, mutta jatkossa KEHA-keskus tarjoaisi palvelut työ- ja elinkeinotoimistojen sijaan kuntien ja työllisyysalueiden työvoimaviranomaisille. KEHA-keskus vastaisi myös työvoimapalvelujen valtakunnallisia sähköisiä palveluja koskevasta neuvonnasta.

KEHA-keskuksen hoidettavaksi tulisi myös kokonaan uusia työvoimapalveluihin liittyviä tehtäviä. KEHA-keskuksen tehtävänä olisi jatkossa seurata ja arvioida työvoimapalvelujen tulokellisuutta ja toimivuutta sekä tuottaa niitä koskevaa tietoa. KEHA-keskus tuottaisi tietoa työ- ja elinkeinoministeriölle alueellisten työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelujen sekä ministeriön oman analyysitoiminnon ja politiikkavalmistelun tueksi. Myös työvoimaviranomaiset voisivat hyödyntää KEHA-keskuksen tuottamaa tietoa työvoimapalvelujen järjestämisessä.

KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi jatkossa myös kansainvälisen rekrytoinnin edistäminen. KEHA-keskus tarjoaisi valtakunnallisesti palveluja, joilla edistetään työperäistä maahanmuuttoa ja työvoiman kansainvälistä liikkuvuutta. KEHA-keskuksen kansainvälisen rekrytoinnin tehtävät olisivat osa niin sanottua Work in Finland -toimintaa, jota KEHA-keskus hoitaisi yhdessä Business Finland Oy:n kanssa.

Uutena tehtävänä KEHA-keskukselle siirtyisivät palkkaturva-asiat, joita se hoitaisi keskitetysti koko Suomen alueella. Palkkaturvatehtävät on nykyisin keskitetty Uudenmaan ELY-keskukseen. Lisäksi KEHA-keskukselle siirrettäisiin nykyisin Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistoon keskitetyt harkintaa vaativat työttömyysturvatehtävät, jotka on kuvattu tarkemmin työttömyysturvalakia koskevassa jaksossa 4.1.6. Aluehallintoviraston tehtäväksi tulisi valvoa KEHA-keskusta siltä osin, kun on kyse työttömyysturvatehtävien hoitamisesta. Tästä säädettäisiin työttömyysturvalaissa.

KEHA-keskuksen tehtäväksi tulisi antaa tietoa ja neuvontaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä työnhakijoille ja viranomaisille. KEHA-keskuksen työttömyysturvaneuvontatehtävät vastaisivat pääasiassa nykyisen työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen ja Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudellisen tuen työttömyysturvaan liittyviä neuvontatehtäviä. Työttömyysturvaneuvontaa annettaisiin myös työvoimaviranomaisissa.

ELY-keskusten tehtävänä on ohjata ja valvoa työ- ja elinkeinotoimistoja ja lisäksi ELY-keskukset vastaavat nykyisin julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen hankinnasta. Työvoimapalveluiden järjestämistä vastuu siirtyessä valtiolta kunnille työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin,

minkä vuoksi ELY-keskuksilta poistuisivat työ- ja elinkeinotoimistojen ohjaus- ja valvontatehtävät sekä kunnille siirtyvien julkisten työvoimapalvelujen hankintaan liittyvät tehtävät. Uudet työvoimaviranomaiset vastaisivat jatkossa itse järjestämiensä palveluiden hankkimisesta.

ELY-keskukset hoitavat nykyisin niille erikseen säädettyjä tehtäviä muun muassa työmarkkinoiden toimivuus, työvoiman saatavuus ja työllisyys -toimialalla. Kyseiseen toimialaan liittyvät tehtävät siirtyisivät esitetyn työvoimapalvelujen uudistuksen yhteydessä pääosin kunnille ja KEHA-keskukselle. ELY-keskusten tehtävänä olisi jatkossa alueellinen työllisyyden ja työelämän edistäminen, joka kytkeytyisi niiden toimintaan yrittäjyyden ja elinkeinoiden edistämisen toimialalla. Muiden toimialojen kuin työmarkkinoiden toimivuus, työvoiman saatavuus ja työllisyys -toimialan osalta ELY-keskusten tehtävät säilyisivät ennallaan.

4.1.12 Yritysten kehittämispalvelut

Nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyvät yritystoiminnan kehittämispalveluja (yritysten kehittämispalvelut) koskevat säännökset siirrettäisiin osaksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annettua lakia (758/2021) niiden keskeistä sisältöä muuttamatta. Kysymys olisi lähinnä säädösteknisestä muutoksesta, vaikka jatkossa laissa säädettäisiin avustuksesta yrityksen kehittämispalveluihin.

Yritysten kehittämispalvelujen järjestäminen ei siirtyisi kuntien tehtäviksi, vaan ne säilyisivät jatkossakin valtakunnallisesti toimeenpantavina ELY-keskusten palveluina, osana niiden yrityspalvelujen kokonaisuutta. Yritysten kehittämispalveluista säädettäisiin samassa laissa, jossa säädetään myös muista ELY-keskusten yritystoiminnan kehittämiseen myöntämistä avustuksista, eli yrityksen kehittämisavustuksesta ja toimintaympäristön kehittämisavustuksesta. Tällä pyritäisiin kehittämään palvelujen integraatiota ja yhteensopivuutta muihin yritystoiminnan avustuksiin. Tavoitteena on, että palveluista muodostuu yrityksille ja niitä hallinnoiville viranomaisille aiempaa yhtenäisempi ja selväpiirteisempi kokonaisuus.

Yritysten kehittämispalvelujen myöntämisen edellytyksenä olisi, että hakijalla arvioidaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan ja että palvelu arvioidaan tarpeelliseksi yrityksen kehittämistarpeiden selvittämisen tai toiminnan kehittämisen kannalta. Myös verojen tai lakisääteisten maksujen olennainen laiminlyönti tai olennaiset maksuhäiriöt merkitsisivät sitä, että palvelua ei voida myöntää, ellei myöntämistä pidettäisi erityisistä syistä tarkoituksenmukaisena. Sääntely olisi vastaava kuin yrityksen kehittämisavustuksen kohdalla. Yritysten kehittämispalvelujen myöntämisen perusedellytykset tulisivat aiempaa selkeämmin ja keskitetymmin säädetyiksi lain tasolla, vaikka sisällöllisesti myöntämisen edellytykset eivät merkittävästi muutukaan verrattuna siihen, mitä myöntämiseltä on tähän saakka edellytetty.

Menettelyllisesti yritysten kehittämispalvelut muuttuisivat siltä osin, että jatkossa myös niitä koskeviin päätöksiin tulisi muutoksenhakuoikeus vastaavalla tavalla kuin yrityksen kehittämisavustusta ja toimintaympäristön kehittämisavustusta koskeviin päätöksiin. Muutoksenhakuoikeus ei kuitenkaan koskisi yritysten kehittämispalvelujen tuottajan laskuttamaa avustusosuutta koskevaa ratkaisua, koska tältä osin kysymys on palveluntuottajan ja viranomaisen väliseen sopimukseen perustuvasta yksityisoikeudellisesta saatavasta, jota koskevat mahdolliset sopimusriita-asiat ratkaistaan yleisessä tuomioistuimessa, eikä hallinto-oikeudessa.

Myös yritysten kehittämispalvelujen valtion rahoitusosuuden maksaminen palveluntuottajalle siirtyisi KEHA-keskukselta toimivaltaiselle ELY-keskukselle. Muutos olisi perusteltu, koska

ELY-keskukset vastaavat myös valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetussa laissa tarkoitettujen yrityksen kehittämisavustuksen ja toimintaympäristön kehittämisavustuksen maksamisesta. Toimivaltaisista ELY-keskuksista säädetään ELY-laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Erikseen tulisi harkittavaksi, olisiko kehittämispalvelujen valtion rahoitusosuuden maksaminen toiminnan yhtenäisyyden ja tehokkuuden näkökulmasta perusteltua keskittää valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle.

Yrityksen kehittämisavustus ja yritysten kehittämispalvelut (kehittämispalveluihin liittyvä avustus) ovat tavoitteidensa ja kohderyhmiensä osalta verrattain lähellä toisiaan. Molemmilla pyritään edistämään muun muassa yritysten kasvua, uudistumista, kansainvälistymistä, innovaatiotoiminnan tai osaamisen vahvistumista, tuottavuutta tai digitaalista liiketoimintaa. Palvelujen käytännön toteutustapa sekä avustettavien toimenpiteiden sisältö ja laajuus poikkeavat toisistaan siten, että molemmilla palveluilla on selkeä itsenäinen käyttöalue yritystoiminnan kehittämisessä. Siirtämällä näitä instrumentteja koskevat säännökset samaan lakiin voidaan palvelujen muodostamaa kokonaisuutta ohjata, arvioida ja kehittää tehokkaammin verrattuna nykyiseen tilanteeseen, jossa niitä koskevat säännökset ovat erillään.

Tuotaessa yritysten kehittämispalveluihin myönnettävää avustusta koskevat säännökset valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämisestä vuosina 2021–2028 annettuun lakiin myös avustusten hakemiseen, myöntämiseen, maksamiseen, avustusten käyttöön ja valvontaan sekä palauttamiseen ja takaisinperintään liittyvät säännökset muodostaisivat paremmin hahmotettavan kokonaisuuden yritysten kehittämispalvelujen ja muiden laissa säänneltyjen avustusten kesken.

4.1.13 Työntekijän oleskelulupa

Nykyisenkaltaisesta kaksivaiheista lupaprosessista, jossa työ- ja elinkeinotoimisto tekee työntekijän oleskelulupaan liittyvän osapäätöksen, luovuttaisiin. Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen kuuluisi jatkossa Maahanmuuttoviraston toimivaltaan. Maahanmuuttoviraston tulisi työntekijän oleskelulupaa myöntäessään tehdä niin sanottu saatavuusharkinta. Päätöksenteon keskittäminen yhdelle viranomaiselle ja osapäätöksistä luopuminen on perusteltua ottaen huomioon hallituksen tavoitteet sujuvoittaa maahantuloa ja nopeuttaa päätöksentekoprosessia.

Velvollisuus ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle palkkaamastaan kolmannen maan kansalaisesta perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2009/52/EY) maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia ja toimenpiteitä koskevista vähimmäisvaatimuksista 4 artiklaan. Ulkomaalaislain 86 a §:n 2 momentin muutos olisi, että tiedot ilmoitetaan Maahanmuuttovirastolle. Tämä siksi, että työnantaja ilmoittaisi tiedot lähtökohtaisesti sähköisen asiointijärjestelmän kautta, jolloin tiedot olisivat UMAssa ja siten myös työsuojeluviranomaisen käytettävissä.

Saatavuusharkinta olisi jatkossa ulkomaalaislaissa säädetty työntekijän oleskeluluvan myöntämisen eli henkilön maahantulon ja oleskelun edellytys, joten Maahanmuuttovirastolla olisi oikeus tietojen käsittelemiseen henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain (615/2020, jäljempänä *MaHtiL*) 1 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla. Maahanmuuttovirastolla olisi myös oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ulkomaalaislain mukaisen tehtävänsä suorittamiseksi toiselta viranomaiselta (KEHA-keskus) välttämättömät tiedot MaHtiL:n 13 §:n 1 momentin nojalla. Siten Maahanmuuttovirasto saisi saatavuusharkinnan tekemiseksi tiedot tiedonsaantioikeutensa nojalla tiedonhallintalain mukaisesti.

Ulkomaalaislain 5 luvun mukaista osapäätösmenettelyä sovelletaan kausityölain (907/2017) 11 §:n 2 momentin nojalla myös kausityöoleskelulupiin, jotka myönnetään yli kuuden kuukauden ajaksi. Esityksessä ehdotetut ulkomaalaislain muutokset vaikuttaisivat siten myös kausityöoleskelulupien käsittelyyn ja harkintaan siirtäen sen kokonaan Maahanmuuttovirastolle. Ehdotettu tehtävien siirto ei vaadi muutoksia kausityölakiin, koska laissa on vain viittaus ulkomaalaislain 5 lukuun.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Tiivistelmä keskeisistä vaikutuksista ja uudistuksen riskeistä

Uudistuksen välittömät vaikutukset kohdistuisivat työnhakijoihin, työvoima- ja yrityspalveluja käyttäviin työnantajiin ja yrityksiin, nykyisin työvoima- ja yrityspalveluita ja niihin liittyviä tehtäviä hoitavaan henkilöstöön sekä valtion ja kuntien tehtäviin, hallintoon ja talouteen. Kuntien tehtävät kasvaisivat ja valtion tehtävät työvoimapalvelujen järjestämisessä vähenisivät huomattavasti.

Esitetyt muutokset vahvistaisivat työllisyyttä arviolta noin 7 000–10 000 työllisellä²⁰. Työllisyyden kasvu perustuu työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuuden, saatavuuden ja vaikuttavuuden kasvuun. Yhtenä keskeisenä työllisyyttä ja oikea-aikaista palvelua edistävänä rakenteellisena tekijänä toimisi kannustava rahoitusmalli, jonka tarkoituksena on yhdistää vastuu ja mahdollisuus kehittää alueellisesti tehokkaimpia toimintamalleja.

Esityksen vaikutusten arviointia vaikeuttaa se, että työvoimapalvelujen palvelurakenteen hajauttamisesta ei ole ollut toistaiseksi mahdollista tuottaa vertailuasetelmia. Tämä johtuu siitä, että hajauttamisaste vaihtelee maiden välillä, mutta ei käytännössä maiden sisällä²¹.

Kunnille siirtyvien työvoimapalveluiden kustannukset ovat valtion vuoden 2022 talousarvion tasossa noin 700 miljoonaa euroa sisältäen 70 miljoonan euron lisäyksen uuteen asiakaspalvelumalliin. Kunnille siirtyisi pääosa työ- ja elinkeinotoimistojen tarjoamista palveluista, joihin nykyisin käytetty rahoitus kohdennettaisiin kuntien valtionosuuksiin. Valtionosuusrahoituksen määrää tarkistetaan vuosittain kustannustason muutoksella. Lisäksi jälkikäteen kahden vuoden viiveellä tehtävä kustannustenjaon tarkistus varmistaa, ettei valtionosuusjärjestelmän laskennallinen kustannuspohja erkaannu toteutuneesta kehityksestä koko maan tasolla.

Rahoitusmallin kannustavuus on tarkoitettu toimimaan ohjauskeinona, joka palkitsee tehtäviä tehokkaasti toteuttavia kuntia, mikä voisi näkyä pitkällä aikavälillä kunnan taloudellisessa asemassa.

²⁰ TEM (2021) https://tem.fi/documents/1410877/73067562/TEM_ty%C3%B6voimapalvelujen+_siirto_paikallistasolle.pdf.

VM (2021) https://tem.fi/documents/1410877/73067562/VM_kannustavan+rahoitusmallin+ty%C3%B6llisyysvaikutusten+arviointi.pdf.

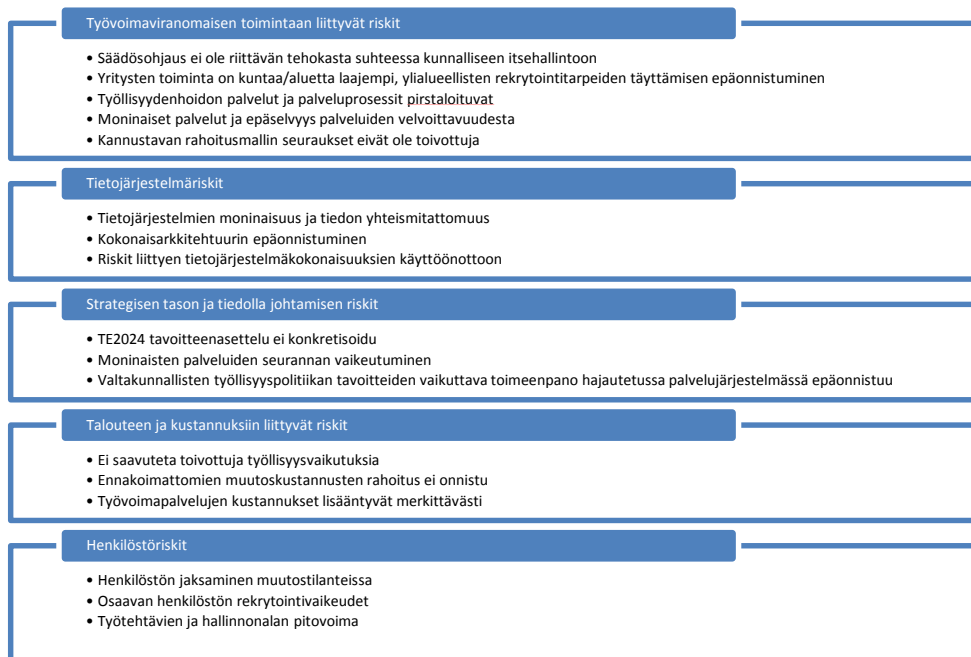
²¹ Kokemuksia julkisten työvoimapalvelujen hajauttamisesta Selvitys Tanskasta, Norjasta ja Saksasta, 2021, 12) https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163404/TEM_2021_21.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Esitetyt muutokset vaikuttavat myös valtion tehtäviin. Valtion tehtävänä olisi varmistaa palvelujärjestelmän toimivuus valtakunnan tasolla. Valtio ei kuitenkaan vastaisi yksittäisen henkilöasiakkaan työvoimapalveluiden järjestämisestä. Valtakunnallisen tietopohjan keräämiseksi ja toiminnan vaikuttavuuden arvioimiseksi valtio vastaisi yhteisestä tietovarannosta, johon kunnilla olisi velvollisuus tallentaa työvoimapalvelujen toimeenpanoa koskevaa tietoa.

Esityksellä on vaikutuksia erityisesti työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöön. Uudistuksen myötä arviolta noin 4 300 henkilötyövuotta siirtyisi työskentelemään valtiolta kuntiin.

Uudistukseen liittyviä riskejä on arvioitu osana esityksen valmistelua. Uudistuksen merkittävimmät riskit liittyvät työvoimaviranomaisen tehtäviin, tietojärjestelmiin, tiedolla johtamisen ja strategisen tason riskeihin sekä kustannuksiin. Riskien tunnistamisen lisäksi on arvioitu riskien laatua esimerkiksi keskinäisvaikutuksien, laajuuden ja toteutumistodennäköisyyden perusteella.

[Kuva. Keskeiset tunnistetut riskitekijät teemoittain]

Keskeisiä tunnistettuja riskitekijöitä on hyödynnetty vaikutuksen arvioinnin tukena ja niiden perusteella on esitetty erityistä huomiota tai seurantaa vaativia toimeenpanon osia.

4.2.2 Taloudelliset vaikutukset

4.2.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirto

Työvoimapalvelujärjestelmän uudistamiseen liittyvät taloudelliset vaikutukset syntyvät organisaatiouudistuksen, rahoitusjärjestelmän ja palvelujärjestelmän muutosten sekä niihin liittyvien ohjausmekanismien yhteisvaikutuksena. Uudistuksella on taloudellisia vaikutuksia kuntiin, valtion, työnhakija-asiakkaisiin ja yrityksiin. Hallinnollisten ja palvelujärjestelmien rakenteiden muuttamiseen sekä toiminnallisiin muutoksiin liittyy myös muutokustannuksia.

Uudistuksen arvioidaan vahvistavan julkisen talouden rakenteellista tasapainoa noin 160–230 miljoonalla eurolla vuodessa. Työllisyyden kasvuun liittyvät julkisen talouden vaikutukset, jotka syntyvät verotulojen ja veroluonteisten maksujen kasvusta ja työttömyyteen liittyvien etuuksien alenemasta, on arvioitu vuonna 2023 voimaan astuvan sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistukseen liittyvät verolainsäädännön muutokset huomioiden. Arvion taustalla on oletus työllisyyden vahvistumisesta 7 000–10 000 lisätyöllisellä. Työllisyysvaikutukset on arvioitu vuoden 2029 tasossa. Yhden lisätyöllisen arvioidaan vahvistavan julkista taloutta vuositasolla noin 23 000 eurolla. Työttömyysetuuksien rahoitukseen tehtävät muutokset vaikuttavat julkisen talouden vaikutusten kohdentumiseen valtion, kuntien ja sosiaalivakuutuksen toimeenpanosta vastaavien rahastojen kesken.

Taulukko: Työllisyyden kasvun vaikutukset julkiseen talouteen

Työllisyysvaikutus	Vaikutukset julkiseen talouteen, milj. euroa			
	Valtio	Kunnat	Rahastot	Yhteensä
7 000	79	31	48	158
10 000	113	44	69	226

Alkuvaiheen toimeenpanon käynnistymiskitkasta johtuen vaikutukset voivat olla lyhyellä aikavälillä julkista taloutta heikentäviä. Tutkimuskirjallisuudessa on kiinnitetty huomiota Tanskassa palvelujärjestelmän hajauttamiseen liittyviin kustannustekijöihin ja siihen, että ensimmäisen vuoden aikana palvelun järjestämiseen liittyvät hallinnolliset kustannukset nousivat. Muutokustannukset voivat olla esimerkiksi tietojärjestelmä- ja tilakustannuksia, kun nykyiset tietojärjestelmät tai tilat eivät sellaisenaan olisi käytettävissä uudessa palvelurakenteessa.

Järjestämisvastuun siirtoon liittyy tehtäviä, jotka siirtyvät sellaisenaan kuntien järjestämisvastuulle, mutta jotkut tehtävät voivat siirtyä erilaisina johtuen erilaisesta rakenteesta. Esimerkiksi työvoimapalveluiden taloushallinto- ja maksatustehtävät on nykyisin keskitetty KEHA-keskukseen. Keskittämisellä on tavoiteltu kustannusäästöjä tehokkaamman ja yhdenmukaisemman prosessin kautta. Kunnilla on jo nykyisin palveluhankintatoimintaa ja taloushallintotoimintoja ja nämä tehtävät siirtyisivät osaksi kuntien toimintoja vastuukuntien tai yksin järjestämisvastuussa olevien kuntien osalta. Mikäli kunnat päättävät perustaa kuntayhtymän hoitamaan tehtäviä, tulisi organisoida myös kuntayhtymän taloushallinto- ja maksatustehtävä. Joissakin tilan-

teissa valtiolta siirtyvien tehtävien sulauttaminen kuntien valmiiden organisaatioiden tehtäväkenttään voivat tuottaa tehokkuushyötyjä tai tehokkuus ei ainakaan merkittävästi laske, mutta joissakin tilanteissa taloushallinto- ja maksatustehtävien hajautuminen voi johtaa tehokkuustappioihin ja kustannusten nousuun.

Lisäksi osa tehtävistä olisi niin sanotusti poistuvia tehtäviä. Esimerkkinä tästä olisi nykyinen tulohjaustoiminta nykyisessä virastorakenteessa. Toisaalta tämän tilalle tulisi jonkinlaisia kuntien omia tulohjausprosesseja. Esityksessä ei myöskään enää säädettäisi joistakin nykyisin julkisiin työvoimapalveluihin lukeutuvista tehtävistä, kuten esimerkiksi työllisyyspoliittisesta avustuksesta ja valtionhallintoon työllistämisestä. Poistuvien tehtävien osalta työllisyyden edistämisen kustannukset laskisivat, ellei poistuvien palveluiden sijasta järjestettäisi joitakin muita palveluita.

Työllistymisen monialainen edistäminen

Nykyinen työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu muutettaisiin työllistymistä edistäväksi monialaisen tuen yhteistoimintamalliksi. Monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ehdotetuilla muutoksilla arvioidaan olevan vaikutuksia julkiseen talouteen. Vaikutukset perustuisivat erityisesti palveluun ohjaamisen edellytysten muutoksiin, jotka saattaisivat lisätä monialaisen palvelun asiakasmäärää ja siten kasvattaa kustannuksia. Asiakasmäärän lisääntyminen perustuisi siihen, että työmarkkinatukeen ja työttömyyden kestoon sekä ikään liittyvistä edellytyksistä palveluun ohjaamiselle luovuttaisiin, mikä mahdollistaisi asiakkaan pääsyn monialaisten palvelujen piiriin nykyistä aiemmin heti, kun monialaisen tuen tarve ilmenee. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasohjaukseen ehdotetut muutokset ja niihin perustuva asiakasmäärän kasvu lisäisivät lyhyellä aikavälillä julkisia menoja erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta. Varhaisempi pääsy monialaisten palvelujen piiriin saattaisi tuoda esiin nykytilanteessa tunnistamatonta hoito- ja kuntoutusvelkaa sellaisten asiakkaiden osalta, jotka eivät nykyisin täytä edellytyksiä monialaiseen yhteispalveluun ohjaamiselle.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasohjausta koskevien uudistusten arvioidaan pitkällä aikavälillä vähentävän työttömyydestä aiheutuvia julkisia menoja, sillä nopeampi pääsy monialaisten palvelujen piiriin voi lyhentää työttömyyden kestoa, kasvattaa avoimille työmarkkinoille siirtyvien määrää ja vähentää pitkäaikaistyöttömyyttä ja syrjäytymistä.

4.2.2.2 Vaikutukset kuntien talouteen

Taloudelliset vaikutukset syntyisivät kuntien työvoimapalveluiden järjestämisen henkilöstön, toimintaan tarvittavien tilojen ja hankittavien palveluiden kustannuksista, työttömyysetuuksien kuntaosuuksista, tietojärjestelmäratkaisujen sekä rahoitusjärjestelmän muutoksien yhteisvaikutuksesta. Esityksen vaikutukset kuntatalouteen ovat merkittäviä ja eroavat nykytilasta huomattavasti. Poikkileikkaustilanteessa uudistus on kunta-valtio-suhteessa kustannusneutraali.

Kunnille syntyisi työvoimapalveluiden järjestämisestä uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus kohdennettaisiin kunnille peruspalveluiden valtionosuuden kautta. Uusiin ja laajeneviin tehtäviin myönnetään uudistuksen voimaantulovaiheessa täysimääräinen valtionosuusrahoitus koko maan tasolla. Peruspalveluiden valtionosuus myönnetään peruskunnille, vaikka työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaisi kuntayhtymä. Kuntakohtaisten taloudellisten vaikutuksien arvioimiseksi kustannusten nykytilasta on muodostettu pääosin laskennallinen arvio kustannusten

kuntakohtaisesta jakautumisesta, jota verrataan valtionosuuslaskelmien tuloksiin. Laskennallisuudesta johtuen arvio kustannusten jakautumisesta kunnittain on suuntaa antava.

Uudistuksen myötä kunnat osallistuisivat työttömyysturvan perusosan suuruisen osan rahoitukseen ansiopäivärahasta, peruspäivärahasta ja työmarkkinatuesta. Kunnan vastuu etuuden rahoituksesta kasvaisi työttömyyden pitkittyessä. Kunnille tulisi uudistuksen myötä rahoitusvastuuta nykyistä laajemmasta työttömien joukosta, ja rahoitusvastuu alkaisi huomattavasti nykyistä aikaisemmin.

Uudistuksen osana kunnan vastuu työttömyysetuuden rahoituksesta ei nykyiseen tapaan katkeaisi työnhakijan osallistuessa työllistymistä edistävään palveluun. Rahoitusmallin tavoitteena on ohjata tavoittelemaan pitkäkestoista ja pysyväisluonteista avoimille työmarkkinoille työllistymistä.

Työttömyysetuuksien rahoitukseen liittyvän kuntien kustannusvastuun kasvattaminen on kokonaisuuden näkökulmasta keskeisessä roolissa oleva taloudellinen ohjausmekanismi. Palveluiden rahoittaminen on kunnalle taloudellisesti sitä kannattavampaa mitä suuremman hyödyn kunta saa työnhakijoiden työllistyessä palveluiden ansiosta. Pääosin kuntien vastuut kasvavat seurauksena siitä, että työllistymistä edistävään palveluun osallistuminen ei vapauta kuntaa työttömyysetuuden rahoitusvastuusta.

Työttömyysetuuksien rahoitukseen tehtävät muutokset kohdentavat nykyistä suuremman osan työllisyyteen liittyvistä julkisen talouden vaikutuksista kuntien talouteen. Kuntien osuuden työttömyysetuuksien kokonaisrahoituksesta arvioidaan kasvavan vuoden 2019 tason 11 prosentista noin 21 prosenttiin.

Taulukko: Työttömyysetuuksien rahoituksen jakautuminen nykytilassa ja ehdotettujen muutosten jälkeen

	2019*	2025**
Valtio	54 %	45 %
Palkansaajat	21 %	21 %
Työnantajat	14 %	14 %
Kunnat	11 %	21 %

*Lähde: Kansaneläkelaitos **Arvio

Kunnille siirtyvien kustannusten ja tulojen määrittely

Työttömyysturvan rahoitusvastuun laajentamisen taloudellisia vaikutuksia koskevat laskelmat on tehty vuoden 2019 tasolla, koska vuosi 2019 on viimeisin niin sanottu normaali vuosi, josta on saatavilla toteutumatieta. Työttömyysturvan menot kasvoivat selvästi vuonna 2020 koronakriisin seurauksena, minkä takia vuoden 2020 tietoja ei ole otettu laskennan pohjatiedoiksi.

Kuntien järjestämisvastuulle siirtyvien työllisyyspalveluiden rahoituksen osalta vaikutusarviolaskelmat on myös tehty vuoden 2019 tasossa, sillä kuntakohtaisen laskennallisen nykytilan muodostaminen edellyttää tilinpäätöstietojen käyttämistä. Valtion talousarviota ei laadita sillä tarkkuudella, että talousarvion määrärahat voitaisiin jyvittää kuntakohtaisesti. Vuonna 2019 työvoimapalveluiden toteutuneet kustannukset olivat noin 520 miljoonaa euroa.

Arviota kunnille siirtyvän rahoituksen määrästä tarkennettaisiin julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvioesitysten valmistelun yhteydessä. Pääperiaatteena on, että kunnille myönnettävä rahoitus vastaa uudesta valtionosuustehtävästä ja rahoitusvastuusta aiheutuvia kustannuksia uudistuksen voimaantulohetkellä. Lopullinen valtionosuusrahoitus ja työttömyysturvan rahoitusvastuun laajentamisen kompensatio tultaisiin sisällyttämään syksyllä 2024 annettavaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen.

Työttömyysturvan rahoitusvastuun laajenemisen kuntakompensatio määriteltäisiin uudistuksen voimaantulovaiheessa niin, että kompensatio perustuisi vuoden 2023 lopun tilanteen työttömyysetuuspäiväkertymiin ja niiden perusteella kuntien maksettavaksi tuleviin työttömyysetuksiin vuoden 2024 työttömyysturvan perusosan tasolla. Vuoteen 2019 perustuvan arvion mukaan kuntien rahoitusvastuu kasvaisi uudistuksen myötä noin 350 miljoonaa euroa. Kokonaisarviossa ei ole huomioitu kotoutujien työmarkkinatuen liittyvien poikkeusten vaikutusta, jonka arvioidaan vähentävän kunnille siirtyviä kustannuksia noin 25–30 miljoonalla eurolla. Syynä tähän on se, että kotoutujien työmarkkinatukeen liittyvien poikkeussääntöjen vaikutuksia ei ole pystytty kohdentamaan kuntakohtaisesti valmistelun aikana käytössä olleen tietopohjan perusteella.

Työvoimapalveluihin myönnettävän rahoituksen koko maan taso määriteltäisiin valtion vuoden 2024 talousarvion perusteella. Mahdolliset uudet, vuodesta 2025 voimaantulevat muutokset huomioitaisiin myös rahoituksen lähtötasossa. Vuoden 2022 talousarviotasoon perustuvan arvion mukaan kunnille siirtyvien tehtävien kustannus ja sitä vastaava rahoitus olisivat noin 700 miljoonaa euroa.

Rahoitusmalliin sisältyy palveluiden rahoituksen osalta kahden vuoden siirtymäaika, jonka aikana osa rahoituksesta määräytyisi kuntakohtaisen kustannustiedon perusteella. Loput rahoituksesta määräytyy laskennallisen valtionosuuden mukaan. Siirtymäajan rahoituksen lähtökohtana on vuoden 2023 koko maan tasoiset toteutuneet työvoimapalveluiden kustannukset, joista kuntakohtainen kustannustieto muodostetaan osittain laskennallisin menetelmin. Laskelmassa vuoden 2023 toteutuneet kustannukset korotetaan vuoden 2024 budjetoituun tasoon.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirrosta aiheutuvat vaikutukset kuntien talouteen

Vaikutuksia kuntien talouden tasapainoon arvioidaan tarkastelemalla uusien tehtävien rahoituksen ja kustannusten erotusta kuntatasolla. Kuntakohtainen kustannusten nykytila on muodostettu laskennallisesti, koska työvoimapalveluita ei nykyisin järjestetä kuntakohtaisesti. Kustannustiedon kuntakohtaiseen jakautumiseen liittyy siksi merkittävää epävarmuutta. Laskennallisesti muodostettuja kuntakohtaisia kustannuksia on verrattu valtionosuusrahoitukseen, joka kohdentuu kunnille esityksen mukaisia valtionosuuskriteereitä käyttäen. Näin on saatu arvio palvelujen siirron vaikutuksesta kuntien talouteen.

Laskennallisen nykytilan muodostaminen

Kuntakohtaisen nykytilan arviointiin liittyy epävarmuuksia. Koska työvoimapalveluita ei nykyisin järjestetä kuntakohtaisesti, on luvut tuotettu pääosin laskennalliseen arvioon perustuen. Vain osa palveluista on kohdistettavissa suoraan kuntiin. Muut nykytilan kuvaukseen liittyvät epävarmuudet liittyvät palvelujen kustannuksien keskimääräisiin kustannuksiin. Vuosittainen vaihtelu toteutuneissa ja laskennallisissa kustannuksissa on myös suurta. Lyhyen aikavälin vaihtelun minimoimiseksi on käytetty vuosien 2017–2019 keskiarvotietoja. Laskelmissa pohjana on arvio toteutuneista kustannuksista, koska talousarviossa arvioitu määrärahan käyttö on selvästi toteumaa suurempi, eivätkä kaikki nykyiset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitetut palvelut siirry kuntien järjestämisvastuulle.

Taulukko: Kunnille siirtyvien TE-palveluiden kustannukset toiminnoittain vuonna 2019, euroa

Työvoimakoulutus	84 199 393
Valmennukset	23 361 006
Asiantuntija-arvioinnit	4 275 763
Starttiraha	30 926 337
Palkkatuki, yksityinen	135 959 024
Palkkatuki, kunnat	86 761 878
Palvelut yhteensä	365 483 400
Toimintamenot (arvio)	146 270 948
KEHA-keskuksen menot	8 710 408
YHTEENSÄ (palvelut + toimintamenot + KEHA)	520 464 756
Kotoutumiskoulutus (pl. kansainvälistä suojelua saavien ja heihin rinnastettavien maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus)	28 935 560
YHTEENSÄ (pl. kotoutumiskoulutus)	491 529 196

Edellä olevassa taulukossa on kuvattu siirtyvien palvelujen kustannukset toiminnoittain vuoden 2019 tasolla. Palvelumenot ovat noin 365 miljoonaa euroa ja ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (ml. KEHA-keskus) yhteensä noin 155 miljoonaa euroa. Kotoutumiskoulutuksen menot ovat noin 29 miljoonaa euroa. Tämän osalta valtionosuuden määräytymiskriteeri on eri kuin muilla palveluilla.

Palvelut

Työvoimakoulutus, valmennus ja asiantuntija-arvioinnit

Työvoimakoulutuksen (noin 84,2 miljoonaa euroa) osalta arvio kuntakohtaisista nykyisistä menoista on muodostettu vuoden 2019 tilastotietojen kautta. Aiempien vuosien tieto ei ole vertailukelpoista, johtuen ammatillisen työvoimakoulutuksen siirtymisestä valtionosuusjärjestelmän

piiriin. Työnvälitystilastosta on poimittu kunnittain vuoden aikana työvoimakoulutuksessa olleiden eri henkilöiden määrä vuonna 2019. Tämä on kerrottu koulutuksen keskimääräisellä laskennallisella yksikköhinnalla, joka on saatu jakamalla valtakunnallinen yhteenlaskettu menojen määrä valtakunnallisella koulutuksessa olevien henkilöiden määrällä.

Arviossa kotoutumiskoulutukset (kokonaisuudessaan noin 48,2 miljoonaa euroa) on erotettu sekä koulutuksessa olevien määrän että käytetyn yksikköhinnan osalta muusta työvoimakoulutuksesta, koska kotoutumiskoulutukset ovat tyypillisesti yksikkökustannuksiltaan edullisempia kuin muut koulutukset. Lisäksi kotoutuja-asiakkaat jakautuvat maantieteellisesti muista asiakkaista poikkeavasti, minkä vuoksi kuntakohtaisessa jakaumassa kotoutumiskoulutukset on perusteltua huomioida erikseen. Koulutusten hinnat vaihtelevat todellisuudessa eri puolilla maata riippuen siitä, mitä koulutuksia eri puolilla tarjotaan ja millaiset mahdollisuudet alueella on ohjata asiakkaita tiettyihin koulutuksiin. Näin ollen laskelma on suuntaa antava arvio, sillä laskelmassa on oletettu sama yksikköhinta koko maan alueella.

Myös valmennusten (23,4 miljoonaa euroa) osalta arvio perustuu työnvälitystilastosta poimituun vuoden aikana valmennuksessa olleiden eri henkilöiden kuntakohtaiseen määrään kerrottuna valtakunnallisella laskennallisella yksikköhinnalla. Työvoimakoulutuksesta poiketen vuosien 2017–2019 tilastotiedot ovat keskenään melko vertailukelpoiset, joten laskelmassa on huomioitu valmennusten osalta näiden vuosien keskiarvo. Yksikköhintana on käytetty vuoden 2019 hintaa, joka on muodostettu jakamalla valtakunnan tason kokonaiskäyttö valtakunnallisella valmennuksessa olleiden henkilöiden määrällä.

Asiantuntija-arviointien (4,3 miljoonaa euroa) osalta työnvälitystilastosta ei ole saatavissa tietoa palvelun kuntakohtaisesta jakautumisesta. Arvio kuntakohtaisista kustannuksista on laskennallinen perustuen kuntakohtaiseen työttömien määrän keskiarvoon vuosina 2017–2019, minkä perusteella kokonaiskustannus on jaettu kunnille.

Starttiraha ja palkkatuki

Starttirahan (noin 30,9 miljoonaa euroa) ja yksityisen sektorin palkkatuen (noin 136,0 miljoonaa euroa) osalta kuntakohtainen kohdennus saadaan suoraan kirjanpidosta, joten niiden osalta kuvaus koskee todellista nykytilaa. Sama koskee myös kuntien palkkatukea (86,8 miljoonaa euroa).

Kunnille siirtyviä tehtäviä ja niihin liittyvää rahoituksen nykytilaa on arvioitu palkkatuen ja starttirahan osalta vuosina 2017–2019 vuosittain maksetun tuen määrän keskiarvona. Laskelmassa palkkatuen osalta yksityisen sektorin ja kuntien palkkatuki on huomioitu täysimääräisenä sisältäen sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan rahoitusosuudet. Myös starttirahat on huomioitu laskelmassa täysimääräisesti.

Velvoitetöyllistämiseen käytetty palkkatuki (16,5 miljoonaa euroa) otetaan huomioon laskelmassa siirtyvänä eränä, koska kunnalla on tietyissä tilanteissa lakisääteinen velvollisuus järjestää työttömälle työnhakijalle työntekomahdollisuus. Kunnalla olisi nykyistä vastaavasti oikeus saada tukea työllistämisvelvoitteen perusteella työllistämänsä henkilön palkkakustannuksiin. Valtionhallintoon työllistäminen on jätetty tarkastelun ulkopuolelle, koska kunnat eivät myöntäisi palkkatukea valtion virastoille tai laitoksille.

Kirjanpidossa vuoteen 2019 kohdentuu paljon vuoden 2018 puolella tapahtuneen työllistämisen kustannuksia, koska tuet maksetaan viiveellä. Vastaavasti vuoden 2020 kirjanpidossa on paljon vuoteen 2019 kohdentuneita jaksoja. Yksittäisissä kunnissa volyymit voivat vaihdella suuresti eri vuosien välillä. Tämän takia eri vuosien välistä vaihtelua on pyritty tasaamaan käyttämällä kolmen vuoden keskiarvoa silloin, kun se vertailtavuuden puolesta on ollut mahdollista. Starttirahaan ja yksityisen sektorin palkkatukeen käytetty määräraha vuosina 2017–2019 kohdentuu hyvin epätasaisesti kuntiin. On kuitenkin huomioitava, että palvelut ovat harkinnanvaraisia ja kunnilla tulee olemaan paljon päätäntävaltaa, minkä verran palveluita tarjotaan (nykyistä enemmän tai vähemmän) sekä mitä palveluita tarjotaan. Koska palveluiden kustannukset ja odotettavat tulokset vaihtelevat, voi palveluiden jakauman muutos vaikuttaa myös kustannusten kehitykseen jatkossa.

Nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelun vaikutukset kuntien talouteen

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi nuorten matalan kynnyksen palveluista, joita nykyisin toteutetaan Ohjaamoissa. Ohjaamotoiminnalle on osoitettu viiden miljoonan euron vuotuinen rahoitus, joka on kanavoitu Ohjaamoille työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenojen kautta. Ohjaamotoiminnalle osoitettu rahoitus tulee siirtymään uudistuksessa työvoimaviranomaisille.

Ehdotuksella on vähäisiä vaikutuksia valtion ja kuntien välisiin rahoitussuhteisiin. Suuntaa antavana arviona nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelun järjestämisestä nykyistä vastaavasti aiheutuu noin 10,7 miljoonan euron vuotuiset kustannukset. Työ- ja elinkeinotoimistot ovat osallistuneet näihin kustannuksiin viiden miljoonan euron rahoitusosuudella. Koska kuntien valtionosuuksiin luettaisiin siirtymävaiheessa tehtävän vaatimat resurssit täysimääräisesti, siirtyisi valtiolta kuntien valtionosuuksiin arviolta noin 5,7 miljoonaa euroa rahoitusta, josta kunnat vastaavat nykyisin itse.

Taulukko: Ohjaamotoiminnan nykytila, kustannukset

		Alle 50 000 asukasta	50 000– 200 000 asu- kasta	Vähintään noin 200 000 asukasta
Tilavuokrat	Tilat noin 150–200 neliötä.	18 000 €	36 000 €	85 500 €
Laitteet ja kalusteet	Laitteistosta koostuvat kustannukset (toiminnan alussa).	2 000 €	10 000 €	60 000 €
Toimintakulut + koordinoiva henkilö	Arviossa yli 50 000 asukkaan kunnan Ohjaamo edellyttää täysipäiväisen koordinaattorin.	10 000 €	70 000 €	80 000 €

TE-henkilöstökulut	kokoluokan keskimääräisen resurssitarpeen mukaan arvioituna.	55 000 € * 0,5 = 27 500 €	55 000 € * 1 = 55 000 €	55 000 € * 10 = 550 000 €
Markkinointi- ja viestintäkulut	Toimintaan kohdennettu kunnan oma viestintä.	5 000 €	10 000 €	20 000 €
Yhteensä 10 730 500€		62 500 € *49 = 3 062 500 €	181 000 € * 15 = 2 715 000 €	825 500 € * 6= 4 953 000 €

Edellä olevassa taulukossa esitettyssä kustannusarviolaskelmassa on käytetty keskimääräisiä kustannuksia, joita kunnille syntyi ohjaamotoiminnan alussa. Tilavuokrien osalta arvio pohjautuu vuoden 2022 alussa vuokrattavina olleisiin liiketiloihin pienessä, keskisuurissa ja suuressa kunnassa. Arviossa on tehty oletama, että Ohjaamo tarvitsee yhden täysipäiväisen koordinaattorin yli 50 000 asukkaan kunnissa. TE-henkilöstökuluja koskeva arvio perustuu kyselytietoon Ohjaamojen henkilöstöresurssien toteumista vuonna 2019.

Vuoden 2021 lopulla oli toiminnassa kaikkiaan 70 Ohjaamoja. Kustannusarvion pohjana käytetään oletamaa, että kaikilla Ohjaamoilla on oma toimitila. Todellisuudessa näin ei kuitenkaan ole kaikilta osin, vaan Ohjaamoista osa toimii muiden viranomaisten yhteydessä. Kustannusarviossa on 6 suurinta ohjaamokaupunkia luokassa yli 200 000 asukasta, 15 ohjaamokaupunkia on luokassa yli 50 000 asukasta ja 49 ohjaamokaupunkia on alle 50 000 asukkaan kaupungit luokassa. Näillä oletuksilla nykyisen ohjaamoverkoston ylläpidosta seuraa kunnille 10 730 500 euron vuotuiset kustannukset.

Kustannusarvion osalta on huomioitava, että nuorten matalan kynnyksen monialaisten palveluiden toteuttamisessa on merkittävää kuntakohtaista variaatiota kustannusrakenteen suhteen. Merkittävimmät erot tulevat toimitilaratkaisuista sekä erikseen ohjaamotyöhön palkatusta henkilöstöstä.

Ohjaamotoiminnan arvioidut kustannukset eivät sisälly täysimääräisenä Taulukossa (TE-palvelujen nykytila, kunnille siirtyvät kustannukset toiminnoittain, euroa) esitettyyn laskelmaan. Laskelma tulee tarkentumaan tältä osin.

Toimintamenot

Kunnille siirtyviä tehtäviä ja niihin liittyvää rahoituksen nykytilaa on arvioitu vuoden 2019 työajanseurannan ja kirjanpidon tietojen perusteella tehtyyn kustannuslaskentaan työ- ja elinkeinotoimistoissa, ELY-keskuksissa ja KEHA-keskuksessa. Kustannusten muodostumiseen liittyy kuitenkin varauksia ja oletuksia.

On esimerkiksi huomioitava, että työajanseurannassa käytettävät koodit eivät kaikilta osin vastaa täsmällisesti TE-palvelut 2024 -uudistuksen valmistelussa käytettävää luokittelua kunnille

siirtyviin ja toisaalta valtiolle jääviin tehtäviin. Joidenkin tehtävien osalta jakosuhdetta on jouduttu arvioimaan. Näin ollen myöhemmin edellä mainittujen toimintojen osalta kustannusten jakauman tarkennuttua, kunnille siirtyvän määrärahan määrä tulee laskelmassa muuttumaan.

Valmistelussa on myös tunnistettu valtiolle jääviä ja kokonaan poistuvia tehtäviä, joita ei ole huomioitu kunnille siirtyvissä kustannuksissa. Näitä tehtäviä on käsitelty luvussa 4.2.3.4.

Laskelmassa on oletettu, että työ- ja elinkeinotoimistojen yhteiset menot (käytännössä muut kuin palkkausmenot ja matkat) on huomioitu kunnille siirtyvinä erinä siirtyvien ja jäävien tehtävien suhteessa, pois lukien vuokramenot, joiden oletetaan siirtyvän täysimääräisinä. Toisaalta ELY-keskusten toimintamenojen osalta on huomioitu laskennallinen osuus yhteisistä menoista (15,6 prosenttia palkkausmenoista). Lisäksi laskennassa on arvioitu siirtyvien ja osittain siirtyvien tehtävien osalta KEHA-keskuksen kustannukset hyödyntäen työajan seuranta- ja toimintojen jaottelua edellä kuvatuin periaattein.

Nykytilan kustannuksia muodostettaessa on myös huomioitava, että ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kustannukset on raportoitu nykyisen aluejaon mukaisesti (15 aluetta). Lisäksi KEHA-keskus toimii valtakunnallisesti. Tätä tarkemmille maantieteellisille alueille, kuten kunnille, kohdentuva jyvittäminen on siis puhtaasti laskennallista. ELY-keskusten menot on laskettu kuntakohtaisen nykytilan muodostamisessa jakamalla aluekohtaiset menot kunnan osuudella ELY-keskusalueen työttömistä (etuuspäivistä). KEHA-keskusten menot on puolestaan jyvitetty työttömyysturvan etuudensaajien perusteella.

Taulukko: Siirtyvät toimintamenot ELY-keskusalueittain.

Siirtyvien tehtävien toimintameno- rahoitus v. 2019 tasolla	TE-toimistoista siirtyvät	ELY-keskuksista/ KEHA- keskuksesta siirtyvät	YHTEENSÄ
Uusimaa	41 641 000	522 000	42 163 000
Varsinais-Suomi	10 907 000	242 000	11 149 000
Satakunta	6 190 000	229 000	6 419 000
Häme	9 753 000	256 000	10 009 000
Pirkanmaa	12 349 000	289 000	12 638 000
Kaakkois-Suomi	9 685 000	409 000	10 094 000
Etelä-Savo	3 629 000	336 000	3 965 000
Pohjois-Savo	7 177 000	377 000	7 554 000
Pohjois-Karjala	4 594 000	177 000	4 771 000
Keski-Suomi	7 852 000	270 000	8 122 000
Etelä-Pohjanmaa	3 912 000	237 000	4 149 000
Pohjanmaa	4 958 000	189 000	5 147 000
Pohjois-Pohjanmaa	11 052 000	429 000	11 481 000
Kainuu	2 838 000	205 000	3 043 000
Lappi	5 413 000	154 000	5 567 000
KEHA-keskus		8 713 000	8 713 000
YHTEENSÄ	141 950 000	13 034 000	154 984 000

Arviot työvoimapalveluiden siirrosta aiheutuvista kustannuksista vaihtelevat jonkin verran kuntakoryhmittäin. Vuoden 2019 kustannustietojen mukaan kustannuksia siirtyy koko maan tasolla noin 95 euroa asukasta kohti. Kustannukset ovat matalimmat pienissä ja keskisuurissa kunnissa ja korkeimmat puolestaan 40 000–100 000 asukkaan ja yli 100 000 asukkaan kunnissa.

Taulukko: Kunnille siirtyvien TE-palveluiden kustannukset vuonna 2019 kuntakoryhmittäin.

Kuntakoryhmä	Palveluiden kustannukset, €	Palveluiden kustannukset, €/as
Yli 100 000 as.	220 003 810	99
40 001–100 000 as.	104 534 175	103
20 001–40 000 as.	70 968 350	87
10 001–20 000 as.	49 013 273	83
5 001–10 000 as.	44 597 994	84
2 000–5 000 as.	27 390 660	96
Alle 2 000 as.	3 956 494	86
Koko maa	520 464 756	95

Kunnille siirtyvien työvoimapalveluiden kustannukset rahoitetaan valtionosuusjärjestelmän kautta. Rahoitus kohdennetaan laskennallisten kustannusten määräytymiskriteereiden perusteella, jotka työvoimapalveluiden osalta olisivat työikäisten, eli 18–64 vuotiaiden ikäryhmä (50 prosentin painotuksesta), ja laajan työttömyyden käsitteen mukainen työttömien määrä (50 prosentin painotuksesta). Laajan työttömyyden käsitteeseen kuuluisivat henkilöt, jotka ovat vailla työtä tai osallistuvat aktivointiasteeseen laskettavaan palveluun, joita ovat palkkatuettu työ, starttiraha, työvoimakoulutus, omaehtoinen opiskelu työttömyysturvalla, työkokeilu, valmennus, vuorotteluvapaasijaisuus sekä kuntouttava työtoiminta.

Edellisestä poiketen muiden kuin kansainvälistä suojelua saavien ja heihin rinnastettavien kotoutumiskoulutuksen arvioitu kustannus rahoitettaisiin peruspalvelujen valtionosuuden vieras-kielisyyskriteerin perusteella. Edellä mainitun kotoutumiskoulutuksen osuus siirtyvien palveluiden kokonaiskustannuksista on noin 6 prosenttia. Taulukossa kuvataan laskennallisten kustannusten muodostuminen valtionosuusjärjestelmässä ennen ja jälkeen uudistuksen.

Taulukko: Valtionosuusjärjestelmän laskennalliset kustannukset vuoden 2022 tasossa, €.

Laskennalliset kustannukset, €	Nykytila	Uudistuksen jälkeen	Muutos
Ikäryhmäkriteerit			
Ikä 0–5	2 324 457 264	2 324 457 264	0
Ikä 6	481 728 322	481 728 322	0
Ikä 7–12	2 530 565 876	2 530 565 876	0
Ikä 13–15	2 137 639 292	2 137 639 292	0
Ikä 16+	275 256 480	275 256 480	0

Ikä 18–64, uusi kriteeri	0	245 762 636	245 762 636
Ikäryhmäkriteerit yhteensä	7 749 647 235	7 995 409 871	245 762 636
Muut kriteerit			
Työttömyysaste, nykyinen kriteeri	358 700 458	358 700 458	0
Työttömät + palveluissa olevat, uusi kriteeri	0	245 766 225	245 766 225
Kaksikielisyys, koko väestö	36 055 790	36 055 790	0
Kaksikielisyys, ruotsinkielinen väestö	63 362 560	63 362 560	0
Vieraskielisyys	696 367 976	725 303 300	28 935 323
Asukastiheys	194 767 165	194 767 165	0
Saaristo	14 099 894	14 099 894	0
Saaristo-osakunta	9 291 807	9 291 807	0
Koulutustausta	146 299 669	146 299 669	0
Muut kriteerit yhteensä	1 518 945 319	1 793 646 867	274 701 548
Kaikki yhteensä	9 268 592 554	9 789 056 738	520 464 184

Valtionosuusrahoituksen kohdentuminen kuntiin riippuu kunnan ikärakenteesta, työttömyystilanteesta ja vieraskielisen väestön määrästä. Näin ollen valtionosuus kasvaisi erityisesti sellaisissa kunnissa, joissa nämä olosuhde- ja tarvetekijät ovat merkittäviä. Asukaskohtainen lisäys valtionosuudessa vaihtelisi 51 euron ja 115 euron välillä.

Alla kuvatut laskelmat on tehty vuoden 2022 tasossa. Laskelmien lähtötaso kuvaa tilannetta, jossa sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi ovat siirtyneet hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle.

Työvoimapalveluiden siirron vaikutukset kuntien talouden tasapainoon

Työvoimapalvelujen järjestämiseen osoitettava rahoitus kohdistuisi kuntiin edellä mainittujen valtionosuuskriteereiden mukaan. Tästä johtuen valtionosuusrahoitus ei kaikkien kuntien osalta vastaisi nykytilasta muodostettua kuntakohtaista kustannusarviota. Työvoimapalvelujen järjestämiseen käytettäviä varoja voidaan kuvata laskennalliseen nykytilanteeseen verrattuna asukaskohtaisena valtionosuuden lisäyksen ja nykytilan laskennallisen kustannusarvion välisenä nettomuutoksena. Nettomuutokset vaihtelevat kuntakohtaisesti +39 eurosta -141 euroon asukasta kohden. Ainoastaan yhdellä kunnalla negatiivinen nettovaikutus ylittää -100 euroa asukasta kohden. Valtaosalla kunnista vaikutukset olisivat enimmillään +/- 40 euroa asukasta kohden. Yksittäisten kuntien suuret muutokset selittyvät pääosin nykytilan kustannuksia koskevilla arvioilla.

Muutosten arvioinnissa on kuitenkin hyvä huomioida, että nykytilan kuvaukseen liittyy epävarmuutta ja vertailu nykytilaan on suuntaa antava. Nykytilassa kustannusten jakautumiseen kunnittain vaikuttaa usein enemmän alueellinen palvelutarjonta kuin palvelutarve. Lisäksi nykytilaa koskeva arvio on muodostettu osittain laskennallisesti. Vertailu nykytilaan ei myöskään kuvaa tulevan mallin mukaista kustannusta, vaan kunnilla olisi jatkossa päätösvaltaa palveluista.

Työvoimapalveluiden siirron vaikutusta kunnan talouden tasapainoon voidaan arvioida myös suhteuttamalla asukaskohtainen nettovaikutus tuloveroprosentin yksikkötuottoon. Näin saadaan uudistuksen nettovaikutuksen aiheuttama tuloveroprosentin laskennallinen korotus- tai laskupaine. Arviolaskelmien mukaan alle kymmenellä kunnalla seuraisi työvoimapalvelujen uudistuksesta yli 0,6 prosenttiyksikön laskennallinen veroprosentin korotuspaine.

Uudistuksen vaikutuksia kuntatalouteen ja yksittäisiin kuntiin tulee seurata ottaen huomioon työttömyysturvan rahoitusvastuun laajentamisen vaikutukset ja muut kuntien toimintaympäristöön vaikuttavat muutokset, joista merkittävin on hyvinvointialueuudistus.

Vaikutukset kuntakoryhmittäin ja alueellisesti

Uudistuksesta aiheutuvia euromääräisiä muutoksia on arvioitu myös kuntaryhmittäin ja hyvinvointialueittain. On kuitenkin huomattava, että kunkin kuntakoryhmittäin ja hyvinvointialueen sisällä on kuntien välillä suuria eroja. Kuntakoryhmittäin tarkasteltuna asukaskohtaiset vaikutukset ovat maltillisia. Rahoituksen tasapaino (nettovaikutus) vahvistuu hieman suurissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa. Suurin muutos on 2 000–5 000 asukkaan kunnissa.

Taulukko: Työvoimapalveluiden siirrosta aiheutuva vaikutus kuntien rahoituksen tasapainoon kuntakoryhmittäin, €/asukas.

	Laskennallinen kustannusten nykytila	Rahoituksen lisäys	Rahoituksen ja kustannusten välinen erotus
Yli 100 000 as.	99	107	7
40 001–100 000 as.	103	95	-8
20 001–40 000 as.	87	87	0
10 001–20 000 as.	83	81	-2
5 001–10 000 as.	84	79	-4
2 000–5 000 as.	96	82	-14
Alle 2 000 as.	86	79	-7
Minimi	32	51	-141
Maksimi	225	115	39

Alueellisesti tarkasteltuna tasapaino vahvistuu kaikilla Uudenmaan hyvinvointialueilla ja Helsingissä sekä Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Pohjanmaalla. Eniten tasapaino vahvistuu Länsi-Uudenmaan sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella, 25 euroa asukasta kohden. Suurin negatiivinen nettovaikutus uudistuksella olisi Kainuun hyvinvointialueella, jossa tasapaino heikkenisi 58 euroa asukasta kohden.

Taulukko: Työvoimapalveluiden siirrosta aiheutuva vaikutus kuntien rahoituksen tasapainoon hyvinvointialueittain, €/asukas.

	Laskennallinen kustannusten nykytila	Rahoituksen lisäys	Rahoituksen ja kustannusten väli- nen erotus
Helsinki	95	108	13
Vantaa+Kerava	81	106	25
Länsi-Uusimaa	68	93	25
Itä-Uusimaa	63	82	19
Keski-Uusimaa	58	82	24
Varsinais-Suomi	93	92	-2
Satakunta	100	90	-10
Kanta-Häme	81	87	6
Pirkanmaa	87	97	9
Päijät-Häme	108	98	-10
Kymenlaakso	130	101	-29
Etelä-Karjala	109	97	-11
Etelä-Savo	117	90	-26
Pohjois-Savo	96	89	-8
Pohjois-Karjala	135	106	-29
Keski-Suomi	131	100	-31
Etelä-Pohjanmaa	83	78	-5
Pohjanmaa	75	80	5
Keski-Pohjanmaa	89	81	-8
Pohjois-Pohjanmaa	95	91	-4
Kainuu	148	91	-58
Lappi	116	94	-22
Minimi	32	51	-141
Maksimi	225	115	39

Edellä kuvatut muutokset eivät kohdentuisi kuntiin heti uudistuksen voimaantullessa vaan uudistuksen kolmantena vuonna rahoitusmalliin sisältyvän siirtymäajan mukaisesti. Näin ollen kunnilla olisi parempi mahdollisuus sopeuttaa toimintaansa.

Työttömyysturvan rahoitusvastuun laajennuksesta aiheutuvat vaikutukset kuntien talouteen

Uudistuksen myötä kunnat osallistuisivat työttömyysturvan perusosan suuruisen osan rahoitukseen ansiopäivärahasta, peruspäivärahasta ja työmarkkinatuesta. Esitetyssä mallissa kunnan rahoitusvastuu alkaisi sadannen työttömyyspäivän jälkeen ja kasvaisi portaittain. Laajeneva rahoitusvastuu lisäisi kuntien kustannuksia arviolta noin 325 miljoonaa euroa vuoden 2019 tassa, eli työttömyysturvan rahoitusvastuu noin kaksinkertaistuisi. Skaalattuna vuoden 2022

etuustasoon muutos olisi noin 350 miljoonaa euroa. Lisäys kompensoitaisiin kunnille täysimääräisesti peruspalvelujen valtionosuutta korottamalla.

Arviolaskelmien mukaan kuntien rahoitusvastuu työttömyysturvasta kasvaisi keskimäärin noin 63 euroa asukasta kohden. Kuntakohtaisesti kustannusten kasvu vaihtelee kuitenkin merkittävästi.

Lähtökohta rahoitusvastuun siirrossa on, että se toteutetaan kustannusneutraalisti kuntien ja valtion välillä. Rahoitusvastuun kuntakompensaatio olisi poikkileikkaustilanteessa tehtävä lisäys, jonka tasoa ei tarkastettaisi myöhemmin. Kuntakohtainen kompensaatio vastaisi rahoitusvastuun siirrosta aiheutuvaa lisäkustannusta poikkileikkaustilanteessa, ja se sisällytettäisiin toistaiseksi pysyväksi eräksi kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien lisäyksiin. Kompensaation taso tarkistettaisiin vuosittain kansaneläkeindeksillä. Indeksitarkistus varmistaa sen, että poikkileikkaustilanteessa tehtävä kompensaatio ei reaalisesti pienene. Jos kompensaation määrä tarkistettaisiin vuosittain vastaamaan rahoitusvastuun määrää, kuntien kannustimet poistuisivat.

Kunnan työttömyysetuuksia koskevan rahoitusvastuun päivälaskuri jäädytetään, jos työnhakija saa työttömyysetuutta kotoutumisen perusteella. Pakolaisten osalta jäädytys kestää kolme vuotta, muiden maahanmuuttajien kohdalla vuoden. Laskurin jäädyttämisen arvioidaan siirtävän työmarkkinatuen kustannusvastuuta kunnilta valtiolle arviolta 25–30 miljoonaa euroa vuosittain. Arvio perustuu oletukseen 7 500 uudesta vuosittaisesta kotoutuja-asiakkaasta, joista 40 prosenttia oletetaan olevan pakolaisia.

Kuntien työttömyysetuusvastuita koskevien arvioiden muodostaminen

Kuntien työttömyysetuusvastuita koskevat arviot on laadittu vuoden 2019 tilanteeseen perustuvilla työttömyysetuusjaksojen kestotiedoilla. Arvioinnissa käytetään vuoden 2019 tietoja siksi, että vuosi 2019 on viimeisin normaali vuosi, josta on saatavilla toteumatietoa. Kansaneläkelaitos on toimittanut valtiovarainministeriölle pyynnöstä tiedot työttömien aktivointipäivät sisältävistä työmarkkinatukijaksojen ja peruspäiväraajaksojen kertymistiedoista eriteltynä ansiopäivärahan tai peruspäivärahan saamiseen liittyvään enimmäisaikatiedon kanssa. Jos työmarkkinatuen saamista edeltää tietoa enimmäisajan täyttymisestä, arvioidaan työttömyysjakson kokonaiskestoksi työmarkkinatukipäivien kertymä lisättyinä 400 päivällä. Ansiopäivärahaa koskevat kertymistiedot on laskettu ansiopäivärahapäivien ja aktiivitoimenpiteiden ajalta maksettujen ansiopäivärahojen enimmäisaikalaskurin tiedoista.

Kuntakohtaiset arviot on muodostettu kertomalla työttömyysetuuspäivien kertymän perusteella eri maksuluokissa olevien työnhakijoiden keskimäärin vuoden aikana olevat lukumäärät työttömyysetuuden perusosan tasolla, joka on 32,4 euroa per päivä vuoden 2019 tasossa. Rahoitusvastuun laajenemisen aiheuttama kuntakohtainen muutos lasketaan vertaamalla laskennallista työttömyysetuusmenoa kunnan nykyiseen osarahoittamaan työmarkkinatukeen vuoden 2019 tasossa. Erotus muunnetaan vastaamaan vuoden 2022 etuustasoa, joka on 34,5 euroa per päivä.

Epätarkkuutta syntyy siitä, että laskelmassa ei huomioida sovitellun etuuden matalampaa tasoa eikä soviteltuna etuutena maksettujen maksupäivien kertymää osittaisena. Epätarkkuutta syntyy myös siitä, että osa ansiopäiväraha- ja peruspäiväraha-kausista kestää 300 tai 500 maksupäivää. Laskelmissa ei ole huomioitu maahanmuuttajille maksettavan työmarkkinatuen rahoituksen osalta tehtyä erityisratkaisua eikä lomautettujen rajaamista kuntien maksuvastuiden ulkopuolelle.

Rahoitusvastuun siirron arvioidut vaikutukset kuntien talouden tasapainoon

Uudistuksen voimaantulohetkellä työttömyysturvan rahoitusvastuun siirrosta aiheutuva kustannus kompensoitaisiin kuntakohtaisesti ja täysimääräisesti valtionosuuden lisäyksenä. Voimaantulovaiheessa rahoitusvastuun laajeneminen ei siis aiheuttaisi kunnille lisäkustannuksia. Kompensaatio on poikkileikkaustilanteessa tehtävä lisäys, jonka tasoa ei tarkasteta myöhemmin. Kasvavan rahoitusvastuun vaikutus kuntien talouteen riippuisi jatkossa siitä, miten kunta pystyisi hoitamaan työllisyyttä poikkileikkaushetkeen verrattuna ja sitä kautta vähentämään työttömyysturvamenoja.

Arvio laajentuvasta rahoitusvastuusta on muodostettu edellä kuvatulla tavalla vuoden 2019 tilanteeseen perustuvilla työttömyysetuusjaksojen kestitiedoilla. Rahoitusvastuun asukaskohtainen muutos vaihtelee arvion mukaan kunnittain -44 eurosta +128 euroon. Kuntakohtaiseen rahoitusvastuun muutokseen vaikuttaa erityisesti kunnan työttömyysrakenne.

Kuntakokoryhmittäin tarkasteltuna rahoitusvastuu kasvaisi eniten suurissa ja keskisuurissa kunnissa. Kompensaatio kuitenkin nollassi vaikutuksen uudistuksen voimaantulon hetkellä kaikissa kunnissa.

Taulukko: Työttömyysturvan rahoitusvastuun laajentamisesta aiheutuva kustannus kuntakokoryhmittäin, €/asukas.

Kuntakoko	Muutos rahoitusvastuussa
Yli 100 000 as.	67
40 001–100 000 as.	70
20 001–40 000 as.	65
10 001–20 000 as.	58
5 001–10 000 as.	50
2 000–5 000 as.	43
Alle 2 000 as.	19
Yhteensä	63
kuntaminimi	-44
kuntamaksimi	128

Alueellisesti tarkasteltuna rahoitusvastuun laajentumisesta aiheutuvat kustannukset ovat suurimmat Pohjois-Karjalassa ja Pirkanmaalla. Kustannukset ovat alhaisimmat Itä-Uudellamaalla.

Taulukko: Työttömyysturvan rahoitusvastuun laajentamisesta aiheutuva vaikutus kuntien rahoituksen tasapainoon hyvinvointialueittain, €/asukas.

Hyvinvointialue	Muutos rahoitusvastuussa
Helsinki	59
Vantaa+Kerava	71
Länsi-Uusimaa	53
Itä-Uusimaa	37

Keski-Uusimaa	45
Varsinais-Suomi	59
Satakunta	77
Kanta-Häme	70
Pirkanmaa	82
Päijät-Häme	66
Kymenlaakso	75
Etelä-Karjala	81
Etelä-Savo	75
Pohjois-Savo	47
Pohjois-Karjala	86
Keski-Suomi	70
Etelä-Pohjanmaa	48
Pohjanmaa	51
Keski-Pohjanmaa	55
Pohjois-Pohjanmaa	61
Kainuu	60
Lappi	51
Yhteensä	63
kuntaminimi	-44
kuntamaksimi	128

Tietojärjestelmämuutoksista kunnille aiheutuvat kustannukset

Kunnilla olisi velvollisuus käyttää työvoimapalvelujen toimeenpanossa valtion tarjoamaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta, valtakunnallista tietovarantoa ja palvelualustaa. Työvoimaviranomaisilla olisi mahdollisuus hankkia valtion tarjoamaan asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta täydentäviä lisäosia eli moduuleita.

Tietojärjestelmistä aiheutuviin kustannuksiin vaikuttaa se, mitä työvoimapalvelujen tuottamisessa tarvittavia muita kuin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvia järjestelmiä kunnat ottavat käyttöön. Kunnille kesäkuussa 2021 suunnatun kyselyn perusteella kunnat ovat katsoleet tarpeelliseksi hankkia erillisiä palvelujen tuottamiseen tai esimerkiksi työnhakija-asiakkaiden osaamiskartoituksiin liittyviä tietojärjestelmiä.

Kunnille tietojärjestelmämuutoksista aiheutuvien kustannusten määrää on haasteellista arvioida. Kuntien lähtötilanteet uudistukseen vaihtelevat niin palvelujen, prosessien kuin tietojärjestelmien osalta, eikä lähtötilanteesta ole tällä hetkellä kaikilta osin tarvittavia tietoja. Kunnille aiheutuvien kustannusten määrään vaikuttaa muun muassa se, millaisia järjestelmiä kunnissa on käytössä ja missä laajuudessa integraatioita on tarpeen rakentaa muun muassa kuntien ja valtion järjestelmien välillä. Kunnilla on käytössä kuntakohtaisesti vaihteleva määrä työllisyyspalveluihin liittyviä tietojärjestelmiä ja yhteensä käytössä on useita kymmeniä tietojärjestelmiä.

Lisäksi olennaisiin tietojärjestelmämuutostukustannuksiin vaikuttaviin tekijöihin liittyy kuntien näkökulmasta vielä epävarmuutta. Epävarmuudet liittyvät muun muassa valtion tarjoamaan järjestelmäkokonaisuuteen sekä käynnissä olevien tietojärjestelmä uudistusten toteutukseen ja aikatauluihin. Käynnissä olevia tietojärjestelmä uudistuksia ovat muun muassa uuden työvoimapalvelumalliin liittyvän ajanvarausjärjestelmän käyttöönotto, uuden työ- ja elinkeinohallinnon

asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöönotto sekä kotoutumisen asiakastietojärjestelmää koskeva valmistelu ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta aiheutuvat tietojärjestelmävaikutukset. Arviot tietojärjestelmiin liittyvistä muutuskustannuksista tulevat tarkentumaan uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon edetessä.

Arviota kunnille aiheutuvista tietojärjestelmämuutoksiin perustuvista kustannuksista on laadittu yhteistyössä Kuntaliiton ja KEHA-keskuksen kanssa. Kustannusarvioiden laatimisessa on hyödynnetty referenssilaskelmina muun muassa tietojärjestelmäkustannuksia, jotka aiheutuivat toimeentulotukea koskevien asioiden siirrosta kunnilta Kansaneläkelaitokselle. Arvioita laadittaessa on otettu huomioon, että siirto keskitetystä toimintamallista hajautettuun malliin aiheuttaa enemmän tietojärjestelmäkustannuksia kuin siirtyminen hajautetusta mallista keskitettyyn. Kunnille aiheutuu tietojärjestelmiin liittyviä muutuskustannuksia ainakin seuraavien kertaluonteisten kustannuslajien osalta.

Taulukko: Tietojärjestelmämuutoksista kunnille aiheutuvat kustannuslajit

Kertaluonteiset kustannukset	Kustannuslaji
	Työvoimaviranomaisten sähköisten palvelujen ja järjestelmien integraatioiden rakentaminen sekä integraatiot kuntien omiin asianhallintajärjestelmiin
	Käyttöönottokustannukset (mm. työntekijöiden koulutus, käyttövaltuushallinta, kunnan arkkitehtuuriin soveltaminen, tietoturva)
	Henkilöstökulut (mm. muutosten suunnittelu, työn ohjaaminen, hankintojen ja sopimusten valmistelu)
Kertaluonteisten kustannusten arvioitu määrä	15–25 miljoonaa euroa

Kertaluonteisten kustannusten lisäksi kunnille aiheutuisi jatkuvia kustannuksia muun muassa integraatioiden ylläpidosta kuntien omiin järjestelmiin, tietojärjestelmien päivityksistä, lisäantuvista tietosuojatoimenpiteistä sekä tietojärjestelmäosaamisen ylläpidosta. Kunnille aiheutuvien jatkuvien tietojärjestelmäkustannusten määräksi arvioidaan 5–10 miljoonaa euroa vuodessa.

Sekä kertaluonteisia että jatkuvia kustannuksia koskevat arviot sisältävät suuren vaihteluvälin. Lisäksi kustannuksiin vaikuttaviin olennaisiin tekijöihin liittyy edellä kuvatuin tavoin epävarmuutta. Tästä syystä toteutuneita tietojärjestelmämuutuskustannuksia seurataan ja toimeenpanon edetessä kokonaiskustannusarvioita tullaan tarkistamaan.

Muita kunnille aiheutuvia kustannuksia

Uudistuksen toimeenpanosta aiheutuisi kunnille hallinnollisia kustannuksia. Kustannuksia arvioidaan aiheutuvan erityisesti niille kunnille, jotka järjestäisivät palvelut yhteistoiminnassa.

Kustannusten määrä on riippuvainen muun muassa syntyvien työllisyysalueiden määrästä, ja sitä voidaan arvioida uudistuksen toimeenpanon edetessä.

Valtiolta siirtyisi kuntiin ja kuntien perustamiin työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaaviin kuntayhtymiin yhteensä noin 4 210 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Palkkojen yhteensovittamisen tarve syntyisi, kun eri työnantajien palveluksesta siirtyisi henkilöstöä kuntatyönantajan palvelukseen, jolloin samasta tai saman vaativuustason tehtävästä maksettavan palkan taso voisi vaihdella. Palkkaharmonisoinnin kustannuksista aiheutuisi pysyvä kustannuslisä kunnille ja kuntayhtymille. Sen suuruusluokasta ei pystytä esittämään arviota vielä, vaan vasta uudistuksen toimeenpanon myötä.

Henkilöstön siirtyessä valtiolta kuntiin ja kuntayhtymiin huomioitaisiin lomapalkkavelka siirtyvän henkilöstön osalta. Lomapalkkavelka työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön osalta oli vuoden 2021 lopussa noin 17,1 miljoonaa euroa (vuonna 2020 lomapalkkavelka oli arviolta 15,3 miljoonaa euroa ja vuonna 2019 arviolta lähes 12,8 miljoonaa euroa). Lomapalkkavelka huomioitaisiin siirtymähetken mukaisena. Valtio korvaisi kuntien ja kuntayhtymien vastuulle siirtyvän lomapalkkavelan.

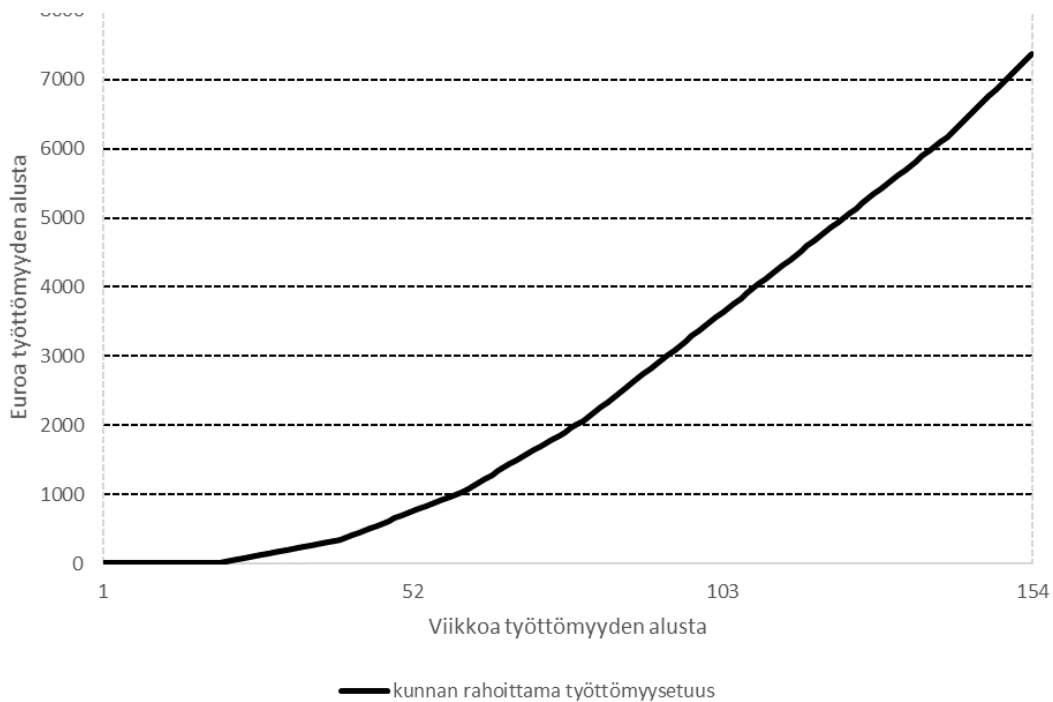
Vaikutukset kuntatalouden suhdanneherkkyyteen

Talouden suhdannevaihteluihin liittyvät muutokset työvoiman kysynnässä vaikuttavat työttömyyden ja työttömyysetuusmenojen kehitykseen. Ehdotettujen muutosten mukaisesti kuntien vastuu työttömyysetuuksien kokonaismenosta kasvaisi noin 11 prosentista 21 prosenttiin, ja vastuu etuuksien rahoituksesta alkaisi nykyistä varhaisemmassa vaiheessa. Ehdotetut muutokset näin ollen jossain määrin lisäävät kuntatalouden herkkyyttä suhdannevaihteluille. Suhdanteisiin liittyvät työttömyysetuusmenojen muutokset kohdistuvat pääasiassa valtion ja työllisyysrahaston rahoittamiin etuuksiin, koska kunnan rahoitusvastuu koskee pelkästään perusosan suurista osaa työttömyysturvasta ja määräytyy työttömyyden keston perusteella.

Kuviossa alla on havainnollistettu kunnan rahoitusvastuun kumulatiivista kehitystä työttömyysjakson alusta saakka ensimmäisen kolmen työttömyysvuoden aikana. Kuvion laskelmassa oletetaan, että työttömyys on kokoaikaista ja jatkuu keskeytymättömästi. Rahoitusvastuun porrastuksesta johtuen kunnalle alkaa syntyä maksuvastuuta yli 20 viikkoa kestävästä työttömyysjaksoista. Ensimmäisen työttömyysvuoden ajalta kunta rahoittaisi työttömyysetuutta noin 750 eurolla, joka vastaa noin 8 prosenttia ensimmäisen työttömyysvuoden perusosan suuruisen osan rahoituksesta tai 4 prosenttia keskimääräisen suuruisesta ansiopäivärahasta. Toisena työttömyysvuotena kunta rahoittaisi etuutta noin 2 900 eurolla (33 prosenttia perusosan suuruisen osan kustannuksesta) ja kolmantena vuotena sekä tästä eteenpäin noin 4 400 eurolla, joka on puolet perusosan suuruisen osan kustannuksesta.

Kuvio: Kunnan rahoitusvastuun kumulatiivinen kehitys esimerkkitapauksessa.

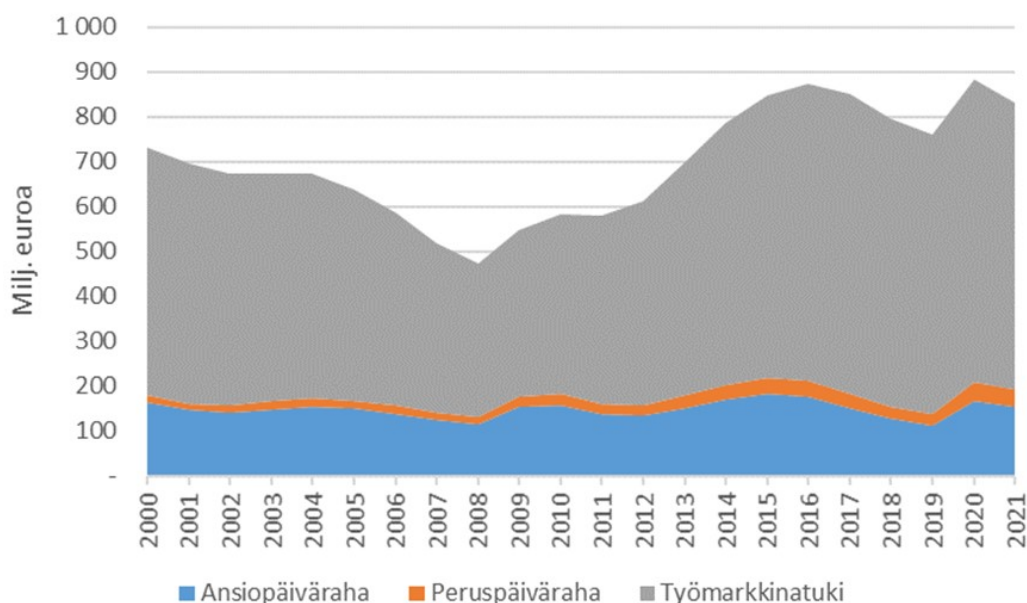
Lähde: VM:n laskelma.

Kuviossa alla on karkeasti havainnollistettu, miten kuntien rahoitusosuus olisi kehittynyt historiallisesti, mikäli suhteelliset osuudet etuuksien rahoituksesta olisivat vastanneet vuoden 2019 tasoa²². Arvio perustuu Kansaneläkelaitoksen tilastoihin työttömyysturvan maksupäiviin, jotka on muunnettu euromääräisiksi kertomalla vuosittainen etuuslajikohtainen maksupäivien määrä vuoden 2022 peruspäivärahan tasolla ja painottamalla saatu lukuarvo edelleen kunnan arvioidulla rahoitusosuudella eri etuuksista. Historiallisen tarkastelun perusteella kuntien maksumvastuiden kehitys selittyy pääasiassa työttömyyden rakenteella sekä rakenteellisen tason muutoksilla.

²² Vuoden 2019 tiedoilla arvioituna kunnat rahoittaisivat ansiopäivärahan perusosan suuruisen osan kokonaisuudesta 12 prosenttia, peruspäivärahan kokonaisuudesta 10 prosenttia ja työmarkkinatuen kokonaisuudesta 37 prosenttia. Suhteellisissa osuuksissa tapahtuu vähäisiä muutoksia yli ajan, minkä vuoksi laskentatapaa voi pitää ainoastaan suuntaa antavana.

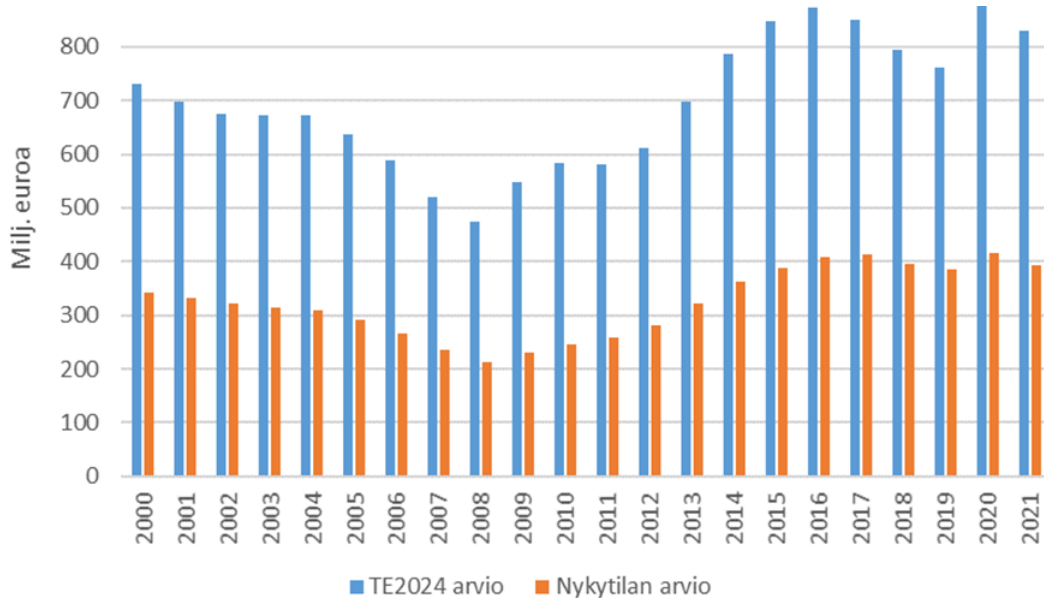
*Kuvio: Kuntien laskennallinen rahoitusvastuun kehitys historiallisessa tarkastelussa.
Lähde: Kela, VM:n laskelma.*

Edellä kuvattua historiallista tarkastelua paremmin lainsäädännön muutoksen vaikutuksia kuvaa kunnan rahoitusvastuiden arvioidun kehityksen vertaaminen nykyisen lainsäädännön seurauksena kunnille syntyvistä maksuvastuista. Kuviossa alla on muodostettu laskennallinen arvio kuntien maksuvastuiden kehityksestä nykyisen lainsäädännön mukaisilla arvoilla. Nykyistä lainsäädäntöä arvioidaan vastaavalla tavalla kuin ehdotettua lainsäädäntöä. Kunnat rahoittivat vuonna 2019 noin 23 prosenttia työmarkkinatuen kokonaismenosta. Vuosittain kertyneet työmarkkinatukipäivät ml. kotoutumiskoulutus on kerrottu vuoden 2022 peruspäivärahalla ja saatu luku on edelleen kerrottu kuntien rahoitusosuudella²³. Vertailun perusteella kuntien vastuu etuuksien rahoituksesta olisi ollut 200–465 miljoonaa euroa enemmän kuin ehdotetussa lainsäädännössä. Esimerkiksi vuoden 2019 tiedoilla arvioitu kompensatio (347 miljoonaa euroa) vaikutus kuntatalouteen olisi vaihdellut -118 ja +147 miljoonan euron välillä vuosina 2000–2021.

²³ Vertailussa ei ole mahdollista hyödyntää toteutunutta aineistoa kuntien osarahoittamasta työmarkkinatuesta koska työmarkkinatuen rahoitusta uudistettiin vuonna 2015. Yhdenmukainen laskentatapa ehdotettujen muutosten ja laskennallisen nykytilan osalta parantaa kuitenkin vertailtavuutta.

Kuvio: Vertailu kuntien maksuvastuiden kehitymisestä laskennallisessa nykytilassa sekä ehdotetuilla muutoksilla. Lähde: Kela, VM:n laskelma.

Yksittäisen kunnan näkökulmasta negatiivisena tai positiivisena riskinä olisi tilanne, jossa suhdannevaihteluihin liittyen tai jostain muusta syystä alueellisessa elinkeino- tai työvoimarakenteessa tapahtuisi jokin sellainen muutos, jonka seurauksesta rakenteellisen työttömyyden taso muuttuisi merkittävästi aiempaan verrattuna. Koska kuntien vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta olisi arviolta kaksinkertainen nykytilaan verrattuna, olisivat kuntien rahoittaman työttömyysturvan määrässä tapahtuvat muutokset karkeasti arvioiden kaksinkertaisia nykytilaan verrattuna. Laajan työttömyyden perusteella kunnille osoitettava valtionosuus tasaa merkittävän osan tästä muutoksesta. Valtiolla on myös välineitä yksittäisten kuntien tukemiseen. Toimenpidevalikoimassa säilyy edelleen äkillisen rakennemuutoksen tuki, ja lisäksi kunnalle voidaan hakemuksesta myöntää valtionosuuden harkinnanvaraista korotusta, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa.

4.2.2.3 Vaikutukset valtiontalouteen

Esityksellä olisi välittömiä vaikutuksia valtiontalouteen. Vaikutukset syntyisivät muutoksista työvoimapaikoiden rahoitukseen, esityksen aiheuttamista tietojärjestelmien muutostarpeista sekä siirtymävaiheen muutokustannuksista. Keskeisenä periaatteena olisi se, että siirtyvien palveluiden järjestämisestä aiheutuvat budjetoidut kustannukset siirtyisivät osaksi kuntien valtionosuutta. Kaikilta osin valtion talousarviota ei tehdä nykyisin yksittäisten palveluiden tasolla, joten osa siirtyvän rahoituksen määrästä määritettäisiin laskennallisesti. Kevään 2022 julkisen talouden suunnitelmassa ei ole huomioitu ehdotetun järjestämisvastuun siirtämisen vaikutuksia valtion budjettitalouteen, vaan tämä tehtäisiin keväällä 2023 laadittavassa teknisessä julkisen

talouden suunnitelmassa. Mahdolliset lisärahoitustarpeet käsitellään osana valtion julkisen talouden suunnitelmien ja talousarvioesitysten valmistelua.

Kuntien järjestämistä vastuulle siirtyvien palveluiden rahoitus

Esityksen välittömät muutokset kohdistuisivat ainakin valtion talousarvion momenteille 28.90.30 (Kunnan peruspalveluiden valtionosuus), 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut), 32.01.03 (Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot) ja 32.01.02 (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot), 32.30.55 (Toimet työurien pidentämiseksi), 33.20.50 (Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta) ja 33.20.52 (Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta).

Momentilta 32.30.51 rahoitetaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja, joista suurin osa siirtyisi kuntien järjestämistä vastuulle. Siirtyvien tehtävien hoitamiseen kohdentuva osuus momentin määrärahasta siirrettäisiin osaksi kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia momentille 28.90.30.

Momentin 32.01.03 määrärahalla rahoitetaan työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön palkat sekä toimistojen toiminnasta aiheutuvat muut kulut, kuten tilat ja laitteet. Momentin määrärahat siirtyisivät pääosin osaksi peruspalvelujen valtionosuutta. Momentilta 32.01.02 rahoitetaan ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen vastaavia toimintoja kuin momentilta 32.01.03 työ- ja elinkeinotoimistojen. ELY-keskuksista kuntien vastuulle siirtyvää toimintaa ovat julkisten työvoimapaalveluiden hankinnat, joihin kohdentuva rahoitus siirtyisi osaksi kuntien valtionosuutta. KEHA-keskuksen vastuulla olevat julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen maksatukseen sekä henkilöstön osaamisen kehittämiseen liittyvät tehtävät siirtyisivät kuntien vastuulle. Myös näiden osalta rahoitus siirtyisi osaksi kuntien valtionosuutta.

Momentilta 32.30.55 on tarkoitus rahoittaa muutosturvakoulutusta, kuntien velvoitetyöllistämistä ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea vuodesta 2023 alkaen. Muutosturvakoulutuksen rahoittaisi Työllisyysrahasto, joten sen osuutta momentin määrärahasta ei siirrettäisi osaksi valtionosuuksia. Velvoitetyöllistämisen ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen rahoitus olisi puolestaan kunnille siirtyvä tehtävä ja niihin kohdentuva rahoitus siirrettäisiin osaksi kuntien valtionosuuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan momenteilta 33.20.50 ja 33.20.52 rahoitetaan nykyisin palkkatuetta työtä ja starttirahaa, joiden myöntäminen ja maksaminen olisi kuntien vastuulla. Siltä osin kuin edellä mainittujen momenttien rahoitus kohdentuu palkkatuettuun työhön ja starttirahaan, siirtyisi rahoitus osaksi kuntien valtionosuuksia.

Aluehallintoviraston tehtävänä olisi valvoa työvoimaviranomaisten toiminnan lainmukaisuutta julkisten työvoimapaalveluiden ja niihin liittyvien tehtävien osalta. Tehtävä sisältäisi kanteluihin perustuvan valvonnan lisäksi oma-aloitteisen valvonnan. Aluehallintovirastolle aiheutuisi tehtävästä noin kymmenen henkilötyövuoden lisäresurssin tarve, mistä aiheutuisi kustannuksia noin miljoona euroa vuosittain.

Tietojärjestelmämuutoksista valtiolle aiheutuvat kustannukset

Työvoimapaalvelujen järjestämistä vastuun siirtyminen valtiolta kunnille aiheuttaa muutoksia myös työvoimapaalvelujen tietojärjestelmäpalveluihin. Valtion kustannukset syntyisivät palve-

lualustan, asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden, työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon sekä eri viranomaisten tietojärjestelmien, kuten tulotietojärjestelmän, välisten rajapintojen ylläpitämisestä, kehittämisestä ja laajentamisesta uusien työvoimaviranomaisten käyttöön. Tietojärjestelmien kustannuksien arviointiin vaikuttaa muun muassa se, missä määrin uudet työvoimaviranomaiset ottavat käyttöön valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluita täydentäviä lisäosia. Valtakunnallisten järjestelmien tarjoamisella pyritään minimoimaan kustannuksia, jotka syntyisivät uusille työvoimaviranomaisille. Valtion ylläpitämän tietojärjestelmäpalveluiden kokonaisuuden ylläpitoon, kehittämiseen ja rajapintatyöhön liittyvien muutoskustannuksien arvioidaan olevan osin riippuvaista työvoimaviranomaisten halusta ottaa käyttöön omia valtakunnallista tietojärjestelmäkokonaisuutta täydentäviä lisäosia.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymiseen liittyvistä tietojärjestelmämuutoksista aiheutuu kustannuksia valtiolle. Teknisten muutosten lisäksi tietojärjestelmämuutoskustannuksiin vaikuttaa valtion tarjoamien tietojärjestelmäpalveluiden käyttäjämäärä, jonka arvioidaan kasvavan nykyisestä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojärjestelmän käyttäjiä on valtiolla nykyisin 3 700, joista työ- ja elinkeinotoimistoissa 2 000 ja kuntakokeiluissa 1 700 käyttäjää. Lisäksi asiakastietojärjestelmän käyttäjinä on kuntakokeiluissa kuntien palveluksessa olevaa henkilöstöä noin 500 henkilöä. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevat käyttäjät eivät aiheuta merkittäviä muutoskustannuksia, koska kyse on valtion tarjoamien tietojärjestelmäpalvelujen nykyisistä käyttäjistä. Siltä osin kuin tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjiksi tulee kuntien henkilöstöä, jotka eivät ole mukana kuntakokeiluissa, on kyse uusista käyttäjistä, joista aiheutuu myös muutoskustannuksia. Käyttäjämäärän kasvusta aiheutuvien kustannusten tarkkaa määrää on haastava arvioida.

Tietojärjestelmien arvioidut muutoskustannukset jakautuvat kertaluonteisiin ja jatkuviin kustannuksiin. Valtiolle arvioidaan aiheutuvan ainakin seuraavat muutoskustannukset.

Taulukko: Tietojärjestelmämuutoksista valtiolle aiheutuvat kertaluonteiset kustannukset

Kertaluonteiset kustannukset	Kustannuslaji	Arvioitu kustannus (€) 2023	Arvioitu kustannus (€) 2024
	Muutokset palvelualustaan ja asiakastietojärjestelmään	800 000	3 825 000
	Integraatoratkaisut eli rajapinnat tietovarantoihin, palvelualustaan ja tulorekisteriin	1 500 000	1 775 000
	Tiedolla johtamisen ratkaisun laajennus uusien tarpeiden perusteella, kuten tilastointi.	1 300 000	1 900 000
	Käyttöoikeuksien hallinnan ratkaisun toteutus	300 000	850 000
	Tietosuoja ja tietoturva	100 000	1 550 000

Yhteensä		4 000 000	9 900 000
-----------------	--	------------------	------------------

Taulukko: Tietojärjestelmämuutoksista valtiolle aiheutuvat jatkuvat kustannukset

Jatkuvat kustannukset	Kustannuslaji	Arvioitu kustannus vuodesta 2025 eteenpäin(€)
	Tietojärjestelmäpalvelukokonaisuuden ylläpito ja pienkehittäminen (ml. rajapinnat)	6 850 000
	Tiedolla johtamisen kokonaisuuden ylläpito-kustannukset	2 175 000
	Tietojärjestelmän käytön tuki työvoimaviranomaisille	1 150 000
	Tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvät ja muut hallinnolliset toimenpiteet	1 425 000
Yhteensä		11 600 000

Edellä esitetyt kustannusarviot on laadittu vastaavia muutoskokonaisuuksia vertaillen tai yksikkökustannuslaskelmien kautta. Kustannusarvioihin liittyy useita epävarmuustekijöitä, kuten se, että valmistelun tässä vaiheessa ei vielä tiedetä millaisia rajapintaratkaisuja tarvitaan ja millaiseksi tekninen vuoropuhelu valtion ja kuntien välillä yleisesti rakentuu.

Tietojärjestelmiin liittyvien muutosten suunnittelu, valmistelu ja toteutus olisi aloitettava mahdollisimman pian, minkä vuoksi työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtoon perustuvat kertaluonteiset muutuskustannukset syntyisivät pääosin vuosien 2023 ja 2024 aikana.

Tietojärjestelmämuutoksista aiheutuviin kertaluonteisiin kustannuksiin ehdotetaan vuoden 2023 talousarvioesityksessä 4 miljoonan euron määrärahaa momentille 32.01.10 (Digitalisaation kehittäminen). Jatkovuosien kustannuksiin ei ole varauduttu ja ne on tarpeellisissa määrin huomioitava vuosien 2024–2027 julkisen talouden suunnitelman valmistelussa.

Muita muutokseen liittyviä kustannuksia

Henkilöstömuutoksiin valmistautuminen edellyttää kuntien, työ- ja elinkeinotoimistojen, ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen yhteisten muutosvalmennusten ja muun muutoksen tuen valtakunnalliseen koordinointiin ja toimeenpanoon kahden henkilötyövuoden lisätyöpanosta, mistä aiheutuu KEHA-keskukselle kustannuksia yhteensä 140 000 euroa. Lisäksi muutosten tueksi järjestetään valmennuksia, joiden hankintaan varataan 500 000 euroa.

Järjestämisvastuun siirtäminen edellyttää myös osaamisen kehittämistä ja perehdyttämistä, erityisesti niiden kuntien osalta, jotka eivät ole mukana työllisyyden edistämisen kuntakuntakoikeiluissa. Tätä varten KEHA-keskukseen palkattaisiin neljä asiantuntijaa vuosille 2023–2025 (yhteensä 300 000 euroa/vuosi), jotta myös siirtymävaihe olisi paremmin turvattu. Osaamisen

kehittämisen ja perehdytysohjelman ostopalvelutarpeisiin varattaisiin 300 000 euroa (esimerkiksi yhteisen perehdytysalustan hankkiminen).

KEHA-keskuksen lisäksi perehdytysohjelman toteuttamiseen osallistuu Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut -yksikkö, joka antaa oikeudellista tukea ja neuvontaa KEHA-keskukselle ja työvoimaviranomaisille valtakunnallisesti. Oikeudellista tukea annetaan erilaisen sisällöntuotannon, sidosryhmäyhteistyön ja neuvonnan keinoin. KEHA-keskus vastaisi työvoimaviranomaisille suunnatusta valtakunnallisesta perehdyttämishjelmasta, uuden tieto- ja informaatioalustan sekä asiakkuudenhallintajärjestelmän kehittämisestä, joiden toteuttamiseksi tarvitaan myös tehokas oikeudellinen tuki ja sisällöntuotanto. Tämä tarkoittaisi Uudenmaan ELY-keskukselle viiden henkilötyövuoden lisätyöpanosta, mistä aiheutuu Uudenmaan ELY-keskukselle kustannuksia 400 000 euroa/vuosi.

Muita muutuskustannuksia syntyy muun muassa yhteistoimintaneuvottelujen valmistelusta ja toteutuksesta 2023–2024 (210 000 euroa/vuosi), taloushallinnon siirtymävaiheen tehtävistä 2023–2024 (noin 150 000 euroa/vuosi), erilaisten uudistukseen liittyvien seminaarien ja aluetilaisuuksien järjestämisestä (noin 190 000 vuonna 2023) ja viestintätehtävistä, joita varten KEHA-keskuksen viestintää vahvistettaisiin siirtymävaiheen ajaksi kahdella henkilötyövuodella (140 000 euroa/vuosi).

Muutuskustannukset vuodelle 2023 ovat yhteensä 4,059 miljoonaa euroa. Valtion vuoden 2023 talousarvioesityksessä ehdotetaan momentille 32.01.03 (Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot) 1,507 miljoonaa euroa, jolla katettaisiin osa edellä mainituista vuoden 2023 kustannuksista. Loppuosa vuoden 2023 kustannuksista, 2,852 miljoonaa euroa, on tarkoitus ehdottaa rahoitettavaksi vuoden 2023 täydentävässä talousarvioehdotuksessa. Jatkovuosien kustannuksiin ei ole varauduttu ja ne on tarpeellisissa määrin huomioitava vuosien 2024–2027 julkisen talouden suunnitelman valmistelussa.

Valtio korvaisi kuntien ja kuntayhtymien vastuulle siirtyvän lomapalkkavelan. Lomapalkkavelka huomioitaisiin siirtymähetken mukaisena. Lomapalkkavelka työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön osalta oli vuoden 2021 lopussa noin 17,1 miljoonaa euroa (vuonna 2020 lomapalkkavelka oli arviolta 15,3 miljoonaa euroa ja vuonna 2019 arviolta lähes 12,8 miljoonaa euroa).

4.2.2.4 Vaikutukset yrityksiin

Esityksellä olisi vaikutuksia erityisesti niiden yritysten toimintaan, jotka hyödyntävät tällä hetkellä julkisia työvoimapalveluja esimerkiksi työvoiman hankinnassa sekä yhteishankintakoulu- tusten, palkkatuen tai ehdokasasettelun muodossa. Yritysvaikutuksien arvioidaan painottuvan työvoimaintensiivisille aloille tai aloille, jotka ovat erityisen herkkiä työvoiman kysynnän ja tarjonnan vaihtelulle ja jotka hyödyntävät julkisia työvoima- ja yrityspalveluita.

Työvoimaviranomaiset vastaisivat jatkossa työnantajille suunnatuista julkisista työvoimapalveluista ja antaisivat yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyvää neuvontaa. Lisäksi työvoimaviranomaiset vastaisivat jatkossa starttirahan myöntämisestä. Työnantajapalvelujen ja starttirahan siirtyminen työvoimaviranomaisten vastuulle mahdollistaisi edellä mainittujen julkisten työvoimapalvelujen ja kuntien elinvoimapalveluiden yhteensovittamisen, minkä arvioidaan helpottavan uuden yritystoiminnan käynnistämistä sekä yritysten toimintaedellytyksiä alueellisesti.

Yritysten hallinnollisiin kustannuksiin ei tulisi muutosta, sillä uudistuksessa ei esitetä uusia velvoitteita yritysten tiedonantovelvollisuuksiin tai raportointiin. Esitys ei sisällä ehdotuksia, jotka lisäävät yritysten sääntelytaakkaa. Yritysten tulisi yhteistoimintalain mukaan tehdä työvoimaviranomaiselle ilmoitus mainitussa laissa tarkoitettujen muutosneuvottelujen aloittamisesta. Yrityksillä on nykyisin velvollisuus tehdä mainittu ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle. Velvollisuus ilmoittaa muutosneuvotteluista ei siten olisi uusi, mutta jatkossa ilmoitus tehtäisiin työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaiselle. Koska kyse ei ole uudesta ilmoitusvelvollisuudesta, ilmoitusvelvollisuus ei lisäisi yritysten hallinnollista taakkaa. Yritys voisi tehdä ilmoituksen valitsemalleen ja omalta kannaltaan sopivimmalle työvoimaviranomaiselle. Työvoimaviranomaisten tulisi huolehtia keskinäisestä yhteistyöstä, jos asia liittyy useamman työvoimaviranomaisen toimialueeseen.

Uudistuksella tulee olemaan vaikutuksia työvoima- ja yrityspalveluja ostopalveluina tuottaviin yrityksiin. Järjestämistä vastaava työvoimaviranomainen päättää jatkossa järjestämiensä palvelujen tuottamistavasta. Laissa ei edellytetä, että työvoimaviranomainen hankkii palvelut yksityisiltä palveluntuottajilta, vaan se voisi myös tuottaa palveluita itse. Vuonna 2020 kuntien tai kuntayhtymien omistamat oppilaitokset tuottivat 24 prosenttia koulutus- ja valmennuspalveluiden kurseista. Vastaavasti yksityiset palveluntuottajat tuottivat 61 prosenttia ja valtio ja muut organisaatiot 15 prosenttia kyseisistä ostopalveluista. Uudistuksen myötä on oletettavaa, että kuntaomisteisten organisaatioiden markkinaosuus tulee kasvamaan, jos merkittävä osa kunnista ryhtyy tuottamaan aikaisemmin ostopalveluina hankittuja palveluita itsenäisesti. Vastaavasti yksityisten yritysten markkinaosuus pienentyisi.

Uudistus tulee todennäköisesti vaikuttamaan myös yksityisiltä palveluntuottajilta hankittavien ostopalveluiden määrään ja kokoon. Nykyisellään palveluhankinnat on toteutettu ELY-keskuksissa keskitetysti laajoina kokonaisuuksina huomioimalla ELY-alueen tai maakunnan kokonaiset tarpeet. Hankintoja tekevien työvoimaviranomaisten määrän kasvaessa, on oletettavaa, että myös hankittujen ostopalveluiden määrä kasvaa. Koska jatkossa hankintatoimi jakautuu entistä pienempiin yksiköihin ja hankinnat kattavat aikaisempaa pienempiä alueita ja työnhakijaryhmiä, on todennäköistä, että myös hankittujen ostopalveluiden koko tulee olemaan nykyistä pienempi. Yhtenä riskitekijänä hankintojen toimivuuden näkökulmasta on yksityisten palveluntuottajien markkinahintojen eriytyminen, joka saattaisi koskettaa erityisesti pieniä alueita. Yksityisen palveluntuottajan näkökulmasta hyvin pienille markkina-alueille sijoittuvien ostopalveluiden tuottamispalkkion ja tuottamiseen liittyvien järjestämiskustannusten erotus voi olla kannattavuudeltaan hyvin pieni tai negatiivinen. Riskiä voi vähentää työvoimaviranomaisten keskinäinen yhteistyö laajempien hankintojen teossa.

Uudistuksella voi olla myös vaikutuksia ostopalvelumarkkinoiden laajuuteen ja yritysten väliin kilpailuun. Nykyisellään yksityiset palveluntuottajat ovat keskittäneet toimintansa suurten ja keski suurten kaupunkien yhteyteen. Maakuntien reuna-alueilla tai pienemmissä kunnissa yksityisillä palveluntuottajilla ei ole juurikaan itsenäistä toimintaa. Uudistuksen myötä palveluntuottajille voi muodostua kannustin laajentaa toimintaansa myös näille alueille, mikä lisäisi palveluiden saatavuutta ja kilpailua. Hankittavien ostopalveluiden nykyistä pienempi koko ja kannattavuuteen liittyvät riskit voivat kuitenkin heikentää tätä kehitystä. Kun markkinoiden maantieteellinen ulottuvuus kasvaa, voi uudistus kuitenkin myös lisätä pienten palveluntuottajien mahdollisuuksia osallistua työvoimaviranomaisten järjestämiin kilpailutuksiin.

4.2.2.5 Vaikutukset kotitalouksien asemaan

Jos uudistuksella saavutetaan arvioidut työllisyysvaikutukset, työllisyys lisääntyisi, millä olisi vaikutuksia kotitalouksien taloudelliseen asemaan. Kotitalouksien taloudellisen aseman parantuminen parantaisi kotitalouksien ostovoimaa.

Työllisyystilanteen vaihteluilla voi olla vaikutuksia kunnallisverotukseen. Työvoimapalvelujen kysynnän kasvu voi lisätä kuntien menoja ja siten aiheuttaa tarvetta kuntaveron korotukselle, mikä vaikuttaa kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja henkilöstöön

4.2.3.1 Vaikutukset kuntien toimintaan

Työvoimapalvelujen järjestäminen olisi kunnille uusi lakisääteinen tehtävä, mikä tarkoittaisi kunnan tehtävien lisääntymistä ja vaikuttaisi kunnan hallintoon. Kunnan vaaleilla valittu valtuusto ja hallintosäännön mukaiset toimitukset tekisivät jatkossa työvoimapalvelujen järjestämistä koskevia päätöksiä. Kuntalain 8 §:n mukaan tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa muun muassa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta ja tuottamisen valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Kunta tai kuntayhtymä päättäisi kuntastrategiassaan työvoimapalvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta ja kunnan talousarviossa ja suunnitelmassa asetettaisiin palveluille talouden ja toiminnan tavoitteet. Kuntalain 22 §:n mukainen velvoite koskien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien varoamista, kuntalain 23 §:n mukainen aloiteoikeus sekä kuntalain 29 §:n mukainen viestintävelvoitteita koskeva sääntely turvaavat kunnan jäsenten valvonta- ja vaikutusmahdollisuuksia kunnan toimintaan. Kuntalain sääntelykokonaisuus huomioon ottaen työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirron kunnille arvioidaan parantavan palvelun käyttäjän osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia työvoimapalvelujen sisältöön sekä niitä koskevaan päätöksentekoon.

Laissa säädettyjen edellytysten täytyessä kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itse. Vuonna 2019 ehdotettu vähintään 20 000 henkilön työvoimapohja oli 26 Manner-Suomen kunnassa. Tällä kriteerillä itsenäisen järjestämisvastuun voisivat tarvittaessa saada Suomen 21 suurinta kaupunkia sekä viisi Uudellemaalle sijoitettavaa kehyskuntaa ja maakuntakeskuskaupunki Kokkola. Kriteerillä pienin järjestämisvastuullinen kunta olisi Uudellamaalla sijaitseva Kirkkonummi.

Muiden Manner-Suomen kuntien tulisi muodostaa edellytykset täyttäviä työllisyysalueita, jollei valtioneuvosto myöntäisi edellytysten täytyessä voimaanpanolain tarkoittamaa poikkeusta. Koska kysymys olisi kuntien lakisääteisestä yhteistoiminnasta, järjestämisvastuu tulisi antaa yhdelle kunnalle (vastuukunta) tai tehtävää varten tulisi perustaa kuntayhtymä. Kuntien tulisi neuvotella uusia yhteistoimintasopimuksia, joko kuntayhtymän tai yhteisen toimielimen perustamiseksi. Työllisyysalueiden muodostuminen ja määrä riippuisi kuntien päätöksistä. Osassa tulevia työllisyysalueita voi esimerkiksi kuntakokeilujen seurauksena olla alustavia yhteistyösuunnitelmia työllisyysalueen muodostamiseksi.

Kuntien lakisääteisen yhteistoiminnan haasteena on se, että kuntalaisten valitsemat päättäjät pystyvät vain välillisesti vaikuttamaan yhteistoiminnassa hoidettuihin tehtäviin. Tämän vuoksi

työvoimapalvelujen järjestämistä koskevilla yhteistoimintasopimuksilla tulee olemaan huomattava vaikutus siihen, minkälaiseksi yhteistoiminta uuden tehtävän hoitamisessa tulee muodostumaan. Suurimmat kuntien väliseen yhteistoimintaan liittyvistä haasteista voidaan välttää yhteistoimintasopimusten huolellisella valmistelulla, jossa paikalliset olosuhteet ja käytänteet otetaan huomioon.

Kuntalain 55 §:n 2 momentin mukaan kuntayhtymä on itsenäinen oikeushenkilö. Tästä seuraa, ettei yhdenkään sen jäsenkunnan kunnanhallituksen ohjaus- ja valvontavalta ulotu suoraan kuntayhtymään. Kuntayhtymän toimintaan vaikuttaminen perustuu perussopimukseen sekä kuntayhtymän toimielimiin nimettävän edustajan ohjeistamiseen. Kuntayhtymien osalta olennaista on myös, valitaanko kuntayhtymän ylimmäksi päättäväksi elimeksi valtuusto vai yhtymäkokous.

On kuitenkin otettava huomioon, että perussopimuksen sisällön lisäksi tarvitaan merkittävä määrä toimivaa vuorovaikutusta ja erilaisten prosessien luomista, jotta kuntayhtymien toiminta saadaan rakennettua jäsenkuntien tavoitteita palvelevaksi.

Vastuukuntamallissa yhteistoimintaa varten ei perusteta erillistä oikeushenkilöä, vaan yksi kunta hoitaa tehtävät muiden sopijakuntien puolesta. Tällöin tulee nimettäväksi yhteinen toimielin, joka käytännössä vastaa yhteistoiminnassa hoidettavasta tehtävästä.

Sekä kuntayhtymien perustamiseen että vastuukuntamallia koskeviin sopimuksiin liittyen on oletettavaa, että keskeiset kysymykset kuntien välisissä neuvotteluissa koskevat kustannusten jakoa sekä palvelujen saatavuutta työllisyysalueella. Kysymyksiä tulee syntyä erittäin todennäköisesti myös kuntien omien niin sanottujen kuntaekosysteemien hyödyntämisestä ja linkittämisestä työvoimapalvelujen järjestämiseen. On myös huomattava, että perinteisesti kunnat kilpailevat työpaikkojen sijainnista sekä veronmaksukykyisistä asukkaista ja siksi yhteistoimintavoitteet näihin liittyvissä kysymyksissä saatetaan kokea haastaviksi.

Mikäli kunta tulee järjestämään työvoimapalvelut itsenäisesti tai vastuukuntana yhteistoimintasopimuksen perusteella muiden kuntien puolesta, tehtävän siirtyminen tarkoittaa muutoksia kunnan organisaatioon ja toimielimiin. Valtion kanssa käytävien yhteistoimintaneuvottelujen jälkeen selviää kunnan organisaatioon valtiolta siirtyvän henkilöstön määrä. Joka tapauksessa työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisestä kuntien vastuulle aiheutuisi kunnille hallinnollista työtä, muutoksia organisaatiossa sekä johtamisjärjestelmässä. Muutokset koskisivat erityisesti palvelurakennetta, yhteistyötä ja palveluiden järjestämistä. Muutokset tulisi käsitellä yhteistoiminnassa kunnissa siten, kun laissa työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella säädetään. Kunnan hallintosääntöjä olisi muutettava sekä tehtävä päätökset siitä, mikä toimielin ottaa vastatakseen uudet tehtävät. Myös viranhaltijoiden tehtävien muutoksia tulisi todennäköisesti tehtäväksi. Työvoimapalvelut huomioitaisiin myös kuntastrategiassa.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen vaikutukset kuntien hankintatoimeen

Työvoimaviranomaiset voisivat tuottaa palvelut itse tai hankkia ne palveluntuottajilta. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisellä olisi vaikutuksia myös kuntien hankintatoimeen.

Olisi mahdollista, että työvoimapalveluja hankittaisiin nykyistä pienempinä kokonaisuuksina, jotka vastaisivat yksittäisten kuntien tai kuntayhtymien tarpeisiin. Hankintojen kilpailuttaminen

pienempinä kokonaisuuksina voi lisätä hallinnollista työtä sekä ostopalveluita tuottavan yrityksen sekä niitä hankkivan työvoimaviranomaisen näkökulmasta. Mikäli ostopalveluiden kokonaisuudet pienentyisivät merkittävästi tulisi hankintaresurssien riittävyyteen kiinnittää erityistä huomiota. Yhtenä riskitekijänä hankintojen toimivuuden näkökulmasta on markkinahintojen eriytyminen, joka saattaisi koskettaa erityisesti pieniä alueita. Yksityisten toimijoiden palveluiden hinnoittelu rakentuu järjestämiskustannuksista ja mahdollisuuksista tuottaa palvelua paikallisesti.

Etenkin pienten kuntien ja yhteistoiminta-alueiden hankintatoimintojen osalta kustannukset voisivat olla muita alueita suurempia. Ostopalveluina hankittuihin työvoimapalveluihin liittyvien kustannusten muutoksia olisi seurattava nykyistä enemmän. Tämän lisäksi myös eri työvoimaviranomaisten yhteistyö ja vuorovaikutus palveluhankintojen suunnittelussa ja palvelujen hankinnassa olisi tärkeää työllisyysalueiden suuren määrän vuoksi.

Työvoimapalvelujen hankintatoimen ja palveluiden järjestämisvastuun siirto kunnille edistäisi alueellisten yrityspalveluiden ja osaamispalveluiden rajapinnan lähentämistä. Työvoimapalvelujen järjestäminen lähellä kunnan tuottamia elinkeinopalveluita sekä työvoimapalvelujen ja muiden kunnan järjestämien palveluiden yhdistäminen tapauskohtaisesti mahdollistaa uudenlaisten palvelukokonaisuuksien hyödyntämisen ja yritys- ja asiakaslähtöisten rekrytointipalvelujen tai osaamispalvelujen tuottamisen. Tunnistettuna riskinä hajauttamisessa olisi tarvittavan hankintaosaamisen riittämättömyys kaikille työvoimaviranomaisille tässä esityksessä ehdotetun lainsäädännön voimaantullessa.

Esityksen mukainen valtiolta kunnille siirtyvä hankintaresurssi ei todennäköisesti vastaisi riittävän hyvin pienten aluekohtaisten hankintojen tekemiseen ja samanaikaiseen työvoimaviranomaisten yhteistyöverkoston laadukkaaseen muodostamiseen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä hyvissä ajoin riittävään hankintaosaamisen kouluttamiseen, kunnan muun hankintatoimen osaamisen hyödyntämiseen sekä palveluiden keskeisten sisältöjen ja keskeisten tavoitteiden tuntemukseen.

4.2.3.2 Vaikutukset valtion toimintaan

Työvoimapalvelun järjestämisvastuun siirtyessä kunnille valtion tehtävänä säilyisi vastuu palvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta, valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista sekä työllisyshoidon tehokkuuden arvioinnista. Tutkimuskirjallisuuden perusteella keskeistä työllisyshoidon palvelujärjestelmän hajauttamisen onnistumisesta on suhde hajautettavien ja keskitettävien palveluiden välillä²⁴. Esityksessä keskitettävien palveluiden säilyminen valtiolla tarkoittaisi pääosin palveluita, joiden keskittämisestä voidaan saada kustannushyötyä, palveluita, jotka vaativat koordinaatiota työvoimaviranomaisten välillä sekä palveluita, joilla olisi erityinen tai kriittinen rooli työvoimapalvelujen valtakunnallisen toimivuuden kannalta.

Tutkimuskirjallisuuden perusteella valtion ja kuntien samankaltaiset tavoitteet työllisyshoidossa toimivat keskeisenä edellytyksenä hajautetusti toimivalle palvelujärjestelmälle. Tavoit-

²⁴ Kokemuksia julkisten työvoimapalvelujen hajauttamisesta. Selvitys Tanskasta, Norjasta ja Saksasta. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, 2021:21.

teiden samankaltaisuutta voidaan arvioida tarkastelemalla rahoitusmallin selkeyttä ja toimintatapaa sekä alueellisten erityispiirteiden huomioimista. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, että eri työvoimaviranomaisten tavoitteet eivät välttämättä ole täysin samanlaisia.²⁵ Tarpeesta arvioida kannustavan rahoitusmallin vaikutuksia, palveluiden tehokkuutta ja paikallisia tavoitteita syntyisi nykyistä suurempi tarve kattavaan rekisteripohjaiseen analyysiin ja tiedolla johtamiseen, jolla olisi vaikutuksia valtion tehtäviin. Palvelujärjestelmien hajauttamista koskevassa tutkimuskirjallisuudessa on esitetty, että paikallistason työllisyydenhoidon vaikuttavuuden mittaamisen mahdollisuuksilla, tavoitteiden läpinäkyvyydellä ja luotettavalla tietovarannoilla on keskeinen rooli näiden organisaatioiden autonomian ja itseasetettujen tavoitteiden näkökulmasta²⁶. Vahva tietopohja ja erilaiset työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyvät vertailukelpoiset mittarit edistäisivät lisäksi yhteisiin tavoitteisiin sitoutumista. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirto kuntien vastuulle vähentäisi valtion toimivaltaa työvoimapalvelujen toimeenpanossa ja siirtäisi valtion tehtävien painopistettä ohjauksellisesta roolista kohti tiedolla johtamista, verkostovaikuttamista ja informaatio-ohjausta.

Tiedolla johtamisen tukemiseen, asiakastietovarantoon kerättävän tiedon laadun ja erilaisten analyysitoimintojen kehittämisen olisi edellytys vaikuttavien palveluiden, tehokkuuden mittaamisen ja palveluekosysteemien integroinnin näkökulmasta. Tutkimuskirjallisuuden perusteella palvelujärjestelmän hajauttamista on seurannut tietojärjestelmien ja tietovarantojen kehittämiseen liittyviä uudistuksia. Esimerkiksi Tanskan ja Saksan palvelujärjestelmien hajauttamisen yhteydessä on käynnistetty mittavia asiakasvarantoon liittyviä uudistuksia (Mosley, 2012.) Tietojärjestelmien uudistustarve on pääosin perustunut tavoitteiden seurannan ja työvoimapalvelujen tuloksellisuuden arvioimisen tukemiseksi. Kuntien autonomisempi asema työvoimapalvelujen järjestämisessä edellyttää itseohjautuvuutta alueellisten tavoitteiden asettamisen näkökulmasta. Tämä vaikuttaisi valtion tehtäviin niin, että sillä olisi entistä keskeisempi tehtävä kehittää tietojärjestelmäkokonaisuuksia ja huomioida työvoimaviranomaisten tietojärjestelmiin kohdistuvat muutostarpeet.

4.2.3.3 Vaikutukset viranomaisten keskinäisiin suhteisiin

4.2.3.4 Työttömyysturva-asioiden käsittelyn järjestäminen

Työvoimapalveluista vastaaville työvoimaviranomaisille tulisi uusia työttömyysturvatehtäviä, kun ne antaisivat työvoimapoliittisia lausuntoja, joihin ei liity työvoimapoliittista harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Kyseiset tehtävät ovat nykyisin työ- ja elinkeinotoimistojen ja tietyin osin työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien tehtäviä.

Nykyisin Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston Työttömyysturva -vastuualueelle kuuluvien työvoimapoliittista harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien siirtäminen KEHA-keskukseen tarkoittaisi kyseisten tehtävien jatkamista valtion vastuulle kuuluvana toimintana toisessa yksikössä. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien hoitamiseen liittyvät resurssit säilyisivät entisellään. Myös tehtävät vastaisivat pääosin nykyistä.

²⁵ Esimerkiksi Saksassa erilaisten alueiden työllisyydenkehityksen yhteiset tavoitteet poikkeavat kasvukeskusten ja pienempien muuttotappiollisten alueiden välillä.

²⁶ Analytical paper - Central Steering and Local Autonomy in Public Employment Services (Weishaupt 2014).

Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien säilyminen valtakunnallisesti keskitettynä turvaa mahdollisuuksia varautua ennakolta muutoksiin, jotka vaikuttavat työttömyysturva-asioiden käsittelyaikoihin. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi henkilöstövaihdokset, lomakausien vaatimat järjestelyt ja lausuntomäärien kausivaihtelu. Tehtävän säilyminen keskitettynä mahdollistaa jatkossakin valtakunnallisella tasolla käsittelyaikojen seuraamisen ja reagoinnin mahdollisiin viivästyksiin.

Työttömyysturvatehtävien jakautumisella valtion ja kuntien toimivaltaan kuuluviin asioihin olisi osittain vaikutusta viranomaisten keskinäisiin suhteisiin. Työnhakijat olisivat työllisyyspalveluiden järjestämisestä vastaavien kuntien tai kuntayhtymien asiakkaita, ja heitä koskevia työvoimapolitiittisia lausuntoja annettaisiin sekä kunnassa että harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen osalta valtakunnallisesti keskitetysti KEHA-keskuksessa. Vastaava toimivallanjako on kuitenkin jo nykyisin käytössä työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa.

KEHA-keskus antaisi jatkossa valtakunnallisesti työttömyysturvaan liittyvää neuvontaa. KEHA-keskuksella ei olisi nykyistä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskusta vastaavasti oikeutta antaa neuvonnan yhteydessä työvoimapolitiittisia lausuntoja työnhakijan työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä tilanteissa, joihin ei liity työvoimapolitiittista harkintaa. KEHA-keskus ei myöskään voisi antamansa neuvonnan yhteydessä korjata työvoimapolitiittisissa lausunnoissa olevia ilmeisiä kirjoitus- tai laskuvirheitä taikka muita näihin verrattavia selviä virheitä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus on vuonna 2019 antanut arviolta noin 28 000 työvoimapolitiittista lausuntoa, vuonna 2020 noin 45 000 ja vuonna 2021 noin 39 000. TE-hallinnon asiakaspalvelukeskuksen viranomaispalvelu on vuonna 2019 vastannut arviolta noin 87 000, vuonna 2020 noin 62 000 ja vuonna 2021 noin 79 000 puhelua. Viranomaispalvelun vastaamista puhelusta valtaosa tulee Kelasta ja työttömyyskassoista. Vastatuista puhelusta Kelasta tulleita puheluita on vuonna 2021 ollut arviolta noin 77 prosenttia, vuonna 2020 noin 71 prosenttia ja vuonna 2019 noin 82 prosenttia. Vastatuista puhelusta työttömyyskassoista tulleita puheluita on vuonna 2021 ollut arviolta noin 18 prosenttia, vuonna 2020 noin 23 prosenttia ja vuonna 2019 noin 12 prosenttia.

Vuonna 2020 työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen viranomaispalveluun Kelasta tulleista puhelusta arviolta noin 54 prosenttia ja työttömyyskassoista tulleista puhelusta arviolta noin 80 prosenttia on koskenut työvoimapolitiittisiin lausuntoihin liittyviä asioita. Vuonna 2021 Kelasta tulleista puhelusta arviolta noin 55 prosenttia ja työttömyyskassoista tulleista puhelusta arviolta noin 93 prosenttia on koskenut työvoimapolitiittisiin lausuntoihin liittyviä asioita.

Toimivallan puuttuminen työvoimapolitiittisten lausuntojen antamiseen ja korjaamiseen voi heikentää palveluprosessin ja asiakaspalvelun sujuvuutta sekä työnhakijoiden että työttömyysetuuden maksajien ja muiden viranomaisten näkökulmasta. Lisäksi toimivallan puuttuminen voi joissain tilanteissa viivästyttää työnhakijan työttömyysturva-asian käsittelyä. Näin on esimerkiksi, jos viranomaispuheluja siirryy suurissa määrin kuntiin, eikä kunnissa ole työnhakijan palveluprosessista erillisiä asiantuntijoita puheluihin vastaamiseen.

Työvoimapolitiittisista vastaaville kunnille työvoimaviranomaisille tulisi lisäksi myös vastuu oikeudenkäyntikuluista. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voi-

sivat velvoittaa työvoimapalveluista vastaavan kunnan korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi työttömyysetuuden maksajalle asiassa, jossa työttömyysetuuden maksaja veloitetaan suorittamaan asianosaisen oikeudenkäyntikuluja ja suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain kunnan antamaan työvoimapoliittisen lausuntoon. Nykyisin työ- ja elinkeinotoimiston toimintamäärärahoista maksamat oikeudenkäyntikulut on korvattu työ- ja elinkeinotoimistolle lisämäärärahana työ- ja elinkeinoministeriöltä. Tarkoituksena on ollut sen varmistaminen, ettei työttömyysetuuden maksamisen estäviä työvoimapoliittisia lausuntoja jätettäisi antamatta valitusprosessista johtuvan mahdollisen kulluriskin perusteella. Työ- ja elinkeinoministeriön tietojen mukaan työ- ja elinkeinotoimistot ovat nykytilanteessa korvanneet oikeudenkäyntikuluja verrattain vähän.

Esityksen perusteella valtiolla säilyviin harkintaa vaativiin työttömyysturvatehtäviin arvioidaan liittyvän merkittävämpi kulluriski kuin kunnille siirrettäviksi ehdotettuihin tehtäviin. Esityksessä ehdotetut kunnille siirtyvät työttömyysturvatehtävät koskisivat työvoimapoliittisten lausuntojen antamista tilanteissa, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Kyseiset tehtävät eivät ole vastaavalla tavalla tulkinnallisia kuin valtiolla säilyviksi ehdotetut harkintaa vaativat työttömyysturvatehtävät. Oikeudenkäyntikuluihin liittyvät kustannukset ovat muiden kuin harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien osalta näin ollen oletettavasti vähäisiä.

Kuntien tehtäväksi siirtyisivät työ- ja elinkeinotoimistojen nykyiset tehtävät, jotka liittyvät työttömiin, jotka lähtevät työnhakuun toiseen EU- tai ETA-maahan tai Sveitsiin taikka saapuvat Suomeen toisesta EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä. Kunnat antaisivat näissä rajat ylittävään työnhakuun liittyvissä tilanteissa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004, *perusasetus*, ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009, *täytäntöönpanoasetus*) sekä työttömyysturvalain nojalla tietoja työnhakijoista suomalaisille työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle sekä ulkomaan viranomaisille.

EU-maiden laitosten välillä tietoja siirretään sähköisesti EESSI-järjestelmässä (Electronic Exchange of Social Security Information). Järjestelmän käyttöön liittyy kehittämis- ja käyttökustannuksia sekä ylläpito- ja hallintokustannuksia, jotka jaetaan vuosittain järjestelmää käyttävien viranomaisten, laitosten ja elinten kesken. Jaon perusteena käytetään edellisen vuoden toteutuneita kokonaiskustannuksia ja vuositoteumia. KEHA-keskus vastaisi järjestelmän käytöstä kunnille aiheutuvista kustannuksista. Nykyisin KEHA-keskus on vastannut vastaavalla tavalla työ- ja elinkeinotoimistoille aiheutuvista kustannuksista.

Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ehdotettujen muutosten vaikutukset viranomaisten keskinäisiin suhteisiin

Esityksen mukaisella yhteistoimintamallilla olisi vähäiset vaikutukset henkilöstö- ja resurssintarpeisiin. Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli velvoittaisi laissa mainitut tahot yhteistyöhön työkyvyn ja työllistymisen edistämiseksi, mikäli asiakkaan palvelutarve sitä vaatii. Esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta perustettavaksi uusia palveluja, eikä siten uusien palvelujen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Myöskään viranomaisille ei osoitettaisi uusia tehtäviä.

Esityksen mukaan yhteistoimintamallin organisoinnissa tulisi huomioida alueen työvoimapohja todellisen tarpeen mukaan. Mikäli yhteistoimintamallissa tunnistettaisiin aiempaa paremmin

asiakkaiden monialaisen tuen tarvetta, palvelut kohdentuisivat nykyistä paremmin ja oletetusti myös monialaisen tuen asiakasmäärät kasvavaisivat. Osa toimijoista saattaisi joutua kohdentamaan uudella tapaa nykyisiä henkilöstöresursseja työttömien monialaisten palvelujen organisointiin. Kyse ei kuitenkaan olisi uusista työvoimapalvelujen asiakkaista, vaan jo palveluissa mukana olevista asiakkaista, joiden kohdalla palveluita kohdennetaan aiempaa paremmin.

Jos esimerkiksi kuntoutuspalveluiden tarvetta tunnistettaisiin jollain verkoston alueella työttömien kohdalla aiempaa enemmän, vaatisi se palveluiden resursointia hyvinvointialueelta tai Kelalta. Kuntoutuspalveluiden kysyntä saattaisi lisääntyä erityisesti ammatillisessa kuntoutuksessa, mutta mahdollisesti myös muissa Kelan lääkinällisen kuntoutuksen palveluissa ja erityisesti niissä palveluissa, joissa ei tarvita B-lääkärinlausuntoa (nuorten ammatillinen kuntoutus). Asiakasmäärän kasvun suhteellisen osuuden pohjalta on arvioitu Kelan asiantuntijoiden mahdollista lisätyömäärää. Nykyisin Kelan arvion mukaan noin 45 henkilöä hoitaa TYP-asiakkaiden asioita. Yhteensovitettavia palveluita tarvitsevien asiakkaiden määrän kasvun perusteella arvioidaan, että Kelan lisääntynyt resurssitarve olisi 17 henkilötyövuotta eli noin 1,2 miljoonaa euroa vuoden 2021 tasolla.

Toinen todennäköinen muutos olisi hyvinvointialueiden vastuulla olevan työttömien terveystarkastuksiin ohjaamisen lisääntyminen asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa. Palvelujen kysyntään liittyvää mahdollista kasvua on kuitenkin haastavaa arvioida²⁷.

Nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelusta säädettäisiin laissa. Työvoimaviranomaisille tulisi velvollisuus järjestää toimintaedellytykset nuorten monialaisen tuen yhteispalvelulle. Ehdotetulla sääntelyllä ei arvioida olevan vaikutuksia viranomaisten toimivaltasuhteisiin.

Kehittämisen- ja hallintokeskuksen monialaisen työn tukipalvelu vähentäisi jossain määrin kuntien kustannuksia vähentämällä yksittäisen kunnan verkostoitumiseen liittyvää työmäärää. Tukipalvelu vähentäisi jossain määrin myös kuntien monialaisten palveluiden toiminnan markkinointiin käytettäviä resursseja. Toiminta edesauttaa parantamaan ministeriöiden keskinäistä koordinointia työllistämistä edistävien monialaisten palvelujen kehittämisessä.

Valtakunnallinen tiedolla johtamisen kokonaisuus

Uudistuksella tulee olemaan vaikutuksia niin työ- ja elinkeinoministeriön, KEHA-keskuksen kuin ELY-keskusten tiedolla johtamisen tehtäviin ja roolituksiin. Työ- ja elinkeinoministeriö toimisi valtioneuvoston asettaman työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan vetäjänä. Ministeriön esityksestä valtioneuvosto asettaisi hallituskausittain valtakunnalliset työllisyyden edistämisen tavoitteet. Ministeriö vastaisi tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja asettaisi niitä koskevat mittarit. KEHA-keskuksen vastuulla olisi seurata ja arvioida työvoima-

²⁷ TYP-toimintamallin kohdalla on aiemmin arvioitu, että mikäli työ- ja elinkeinotoimistot ja kunnat osoittaisivat monialaiseen yhteispalveluun suunnilleen yhtä paljon henkilöstöä ja Kansaneläkelaitos osoittaisi vähintään yhden henkilön jokaiseen yhteiseen toimipisteeseen, työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseen käytettäisiin julkisia varoja yhteensä noin 45 miljoonaa euroa vuodessa.

palvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta ja tuottaa niitä koskevaa tietoa sekä tukea työvoimaviranomaisten toimintaa tiedolla johtamisen keinoin. KEHA-keskus vastaisi yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten kanssa valtakunnallisten työllisyyden edistämisen tavoitteiden toteutumisen alueellisesta seurannasta ja analysoinnista. ELY-keskusten vastuulla olisi alueellisen työllisyyden ja työelämän edistämisen tehtävä, joka pitäisi sisällään mm. elinkeinoelämän ja yritysten koulutus- ja osaamistarpeiden seurannan ja ennakoinnin, alueellisten työmarkkinoiden tilannekuvan ylläpitoa sekä työelämän laadun kehittämisen. Valtion organisaatioiden roolit tiedolla johtamisen osalta tarkentuvat jatkovalmistelussa. KEHA-keskukselle tiedolla johtamisen tehtävä olisi uusi.

4.2.3.5 Vaikutukset julkisen työvoima- ja yrityspalvelun henkilöstöön

Henkilöstösiirrot

Esityksessä ehdotetusta työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisesta ja niiden tehtävien uudelleen organisoinnista seuraisi mittavia henkilöstösiirtoja työ- ja elinkeinotoimistoista kuntien palvelukseen. Henkilöstöä siirtyisi myös ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta kuntiin. Uudistuksesta aiheutuu myös valtion tehtävien uudelleen järjestelyä ja tästä johtuvia henkilöstösiirtoja valtion sisällä. Osa työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöstä työskentelee jo nykyisellään työllisyyden edistämisen kuntakoikeilussa kokeilukuntien työnjohdon alla.

Siirto kuntiin katsottaisiin liikkeenluovutukseksi eli henkilöstö siirtyisi kunnan palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Kunta olisi velvollinen noudattamaan valtion työ- ja virkaehtosopimusta siirtohetkellä voimassa olevan sopimuskauden loppuun. Tämän jälkeen henkilöstö siirtyisi kuntia koskevan sopimuksen piiriin. Tämä voi tarkoittaa muutoksia henkilöstön palkkauksessa ja työehdoissa. Henkilöstösiirrot saattavat johtaa myös työpaikan sijaintipaikkakunnan vaihtumiseen.

Siirtyvän henkilöstön määrää arvioidessa on käytetty työ- ja elinkeinotoimistojen, ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen työajankirjauksia vuodelta 2021. Arviointi siirtyvästä henkilöstöstä perustuu eri toimintokoodien mukaiseen toteutuneeseen työajan käyttöön. Arviointiin liittyy epävarmuutta, mikä aiheutuu palveluiden erilaisesta luokittelusta nykytilan ja esityksessä työvoimaviranomaiselle osoitettujen tehtävien välillä. Yleinen pandemiatilanne on vaikuttanut myös resurssien kohdentumisen arviointiin.

Esityksen keskeisinä tunnistettuina riskeinä ovat henkilöstön jaksamiseen, työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevien työnantajien pitovoimaan, työtehtävien mielekkyyteen ja osaavien työntekijöiden saatavuuteen liittyvät riskit. Muutos- ja siirtymävaiheeseen liittyvällä henkilöstöön kohdistuvalla kuormituksen arvioidaan olevan negatiivisia vaikutuksia henkilöstön jaksamiseen ja osaavan henkilöstön saatavuuteen. Seurauksena kuormituksista työntekijät saattaisivat harkita siirtymistä toisiin tehtäviin ja lisäksi se saattaisi vaikuttaa työntekijöiden sitoutumiseen ja hallinnonalan työtehtävien pitovoimaan. Vaikutuksien todennäköisyys korostuisi erityisesti niiden valtiolta kuntiin siirtyvien työntekijöiden osalta joiden virkapaikka vaihtuisi. Osaavien työntekijöiden saatavuuden vaikeutumisen riskin arvioidaan koskettavan erityisesti pienen työvoimapohjan omaavia työvoimaviranomaisia joiden alueella ei asu nykyistä henkilöstöä.

Järjestämisvastuun siirrosta seuraisi työn uudelleen organisointia, joka muuttaisi työntekijöiden työtehtäviä. Työtehtäviin liittyvät muutokset saattaisivat aiheuttaa palkkatasoon liittyviä tarkistustarpeita vaatavuustason muuttuessa jo ennen virkaehtosopimuskauden päättymistä. Jokaisessa kunnassa ja kuntayhtymässä on oma tehtävien ja palkkojen vaatuvuusjärjestelmänsä, josta ei ole olemassa valtakunnallisia tilastotietoja. Siten kunta-alan palkkatilastojen avulla ei ole mahdollista kuvata vähimmäispalkkoja koskevien palkkahinnoittelukohtien sisällä olevia eri palkkatasoja tai verrata sitä valtiolta siirtyvien työntekijöiden tehtäviin.

Valtiolta kuntiin siirtyvä henkilöstö

Työ- ja elinkeinotoimistojen, ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen hoitamien tehtävien sekä niihin liittyvien tukipalvelutehtävien, kuten henkilöstö- ja taloushallinnon tehtävien sekä asianhallinnan ja virastopalvelutehtävien järjestämisvastuu siirtyisi uusille työvoimaviranomaisille. Näiden tehtävien siirtyessä pois valtion viranomaisten järjestämisvastuulta siirrettäisiin myös siirtyviä tehtäviä valtion virastoissa hoitanut henkilöstö työvoimapolvelujen järjestämisvastuussa oleville kunnille tai kuntayhtymille.

Työ- ja elinkeinotoimistoista siirtyisi kuntiin ja kuntien perustamiin työvoimapolveluiden järjestämisestä vastaaviin kuntayhtymiin yhteensä noin 4 000 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö. Työ- ja elinkeinotoimistoista siirtyvä henkilöstö hoitaa tällä hetkellä työ- ja elinkeinotoimiston vastuulla olevia henkilöasiakas-, työnantaja- ja yrityspalveluja sekä niihin liittyviä hallintotehtäviä, kuten viestintätehtäviä.

ELY-keskuksista kuntiin ja edellä tarkoitettuihin kuntayhtymiin siirtyisi julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen hankintatehtävistä noin 75 henkilötyövuotta sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta ammatinvalinnan- ja uraohjauksen psykologit viisi henkilötyövuotta.

KEHA-keskuksesta kuntiin siirtyisi noin 130 henkilötyövuotta. Siirtyvä henkilöstö hoitaa julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin (pois lukien yritystoiminnan kehittämispalvelut) liittyviä maksatustehtäviä sekä talous- ja henkilöstöhallinnon, asianhallinnan ja virastopalvelujen tehtäviä.

Taulukko: Valtiolta kuntiin siirtyvä henkilöstö

Kuntiin ja kuntayhtymiin siirtyvä henkilöstö	
TE-toimistoista	4 000 htv
KEHA-keskuksesta	enintään 130 htv
ELY-keskuksista	75 htv
TE-asiakaspalvelukeskuksesta	5 htv

KEHA-keskukseen siirtyisi työ- ja elinkeinotoimistoista, ELY-keskuksista sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta yhteensä noin 335 henkilötyövuotta. Työ- ja elin-

keinotoimistoista KEHA-keskukseen siirtyisi Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston työttömyysturvayksikkö 145 henkilötyövuotta, kansainväliseen rekrytointiin liittyvistä tehtävistä (EURES-työnvälitys, kansainvälisen rekrytoinnin koordinaatio ja ulkomaalaisten luonnontuotteita keräävien valvonta) 17 henkilötyövuotta. Nykyinen KEHA-keskuksen EURES-koordinaatiotehtävä sekä kansainvälisen rekrytoinnin koordinaatiotehtävä säilyisivät KEHA-keskuksen Work in Finland-toiminnossa, jota KEHA-keskus hoitaisi yhdessä Business Finlandin kanssa.

Lisäksi KEHA-keskukseen siirtyisi nykyisistä TE-live -tehtävistä 8 henkilötyövuotta sekä Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston ONNI-toimintaa hoitava henkilöstö 30 henkilötyövuotta.

KEHA-keskukseen siirtyisi lisäksi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen henkilöasiakkaiden ja viranomaisten valtakunnallisesta työttömyysturvaneuvonnasta 23 henkilötyövuotta ja Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudellisesta tuesta 7 henkilötyövuotta.

Etelä-Savon ELY-keskukseen sijoitetusta työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta puhelinpalvelua hoitavasta henkilöstöstä siirtyisi 87 henkilötyövuotta KEHA-keskukseen. KEHA-keskukselle siirtyviin tehtäviin sisältyy edellä mainitun työttömyysturvaneuvonnan lisäksi valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin liittyvä asiakaspalvelutehtävä (20 henkilötyövuotta), koulutusneuvonta (10 henkilötyövuotta), Yritys-Suomen neuvontatehtävä ja Yrittäjän Talousapu-neuvonta (yhteensä 12 henkilötyövuotta) ja monikieliset palvelut (12 henkilötyövuotta). Lisäksi KEHA-keskukseen siirtyisi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen hallinnollisista tehtävistä noin 10 henkilötyövuotta.

Palkkaturvatehtävistä KEHA-keskukseen siirtyisi 36 henkilötyövuotta.

Taulukko: KEHA-keskukseen siirtyvä henkilöstö

Luovuttava virasto	Tehtävä	Henkilötyövuodet
TE-toimistot		
	Työttömyysturvatehtävä	145
	EURES-työnvälitys ja kansainvälinen rekrytointi	14
	Luonnontuotteiden keruu	3
	TE-live	8
	ONNI-toiminta	30
TE-asiakaspalvelukeskus		
	Neuvontatehtävät	87
ELY-keskus		
	Palkkaturva	36
	Oikeudellinen tuki	7
	KV-rekrytoinnin koordinaattorit	1
Yhteensä		335

Työ- ja elinkeinotoimistoista siirtyisi ELY-keskuksiin 40–50 henkilötyövuotta toimivien yritysten liiketoiminnan kehittämiseen liittyvistä neuvonta- ja aktivointitehtävistä, Team Finland -

palveluohjauksen toiminnoista sekä yritysten kehittämisspalveluiden tehtävistä. Lisäksi yritystoiminnan kehittämisspalveluiden maksatustehtävistä siirtyisi ELY-keskukseen yksi henkilötyövuosi.

Uudistuksen yhteydessä työ- ja elinkeinotoimistojen työlupatehtävät noin 60 henkilötyövuotta siirtyisivät Maahanmuuttovirastoon.

Henkilösiirtoihin liittyvien menettelyjen vaikutukset viranomaisten toimintaan

Työvoimapolveluiden uudelleen järjestämisen yhteydessä kuntien järjestämisvastuulle siirrettävien tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto työ- ja elinkeinotoimistoista, ELY-keskuksesta ja KEHA-keskuksesta kuntiin ja kuntayhtymiin katsotaan liikkeenluovutukseksi. Uudistuksesta aiheutuisi sellaisia henkilöstövaikutuksia, että niistä käytäisiin yhteistoimintaneuvottelut. Valtio vastaisi työnantajana yhteistoimintaneuvotteluista myös työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa kokeilualueen kunnan työnjohdossa työskentelevän henkilöstönsä osalta. Yhteistoimintamenettelyt vaikuttavat eri virastojen työmäärään.

Muutoksia koskeva valmistelu edellyttäisi merkittävää työpanosta sekä työnantajan että henkilöstön edustajilta. Työvoimapolveluiden uudelleen järjestäminen edellyttää laajoja yhteistoimintaneuvotteluja työ- ja elinkeinotoimistoissa, ELY-keskuksissa ja KEHA-keskuksessa, koska niiden tehtäviä ja henkilöstöä siirtyy useisiin eri organisaatioihin sekä kuntiin että toisiin valtion virastoihin. Siirtoja kohdistuu myös useille eri alueille, joista osa voi olla sellaisia, missä valtiolta siirtyvää henkilöstöä ei nykyisin työskentele. Nämä mahdolliset muutokset työpaikan sijainnissa koskettaisivat myös työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista annetun lain (1269/2020) mukaisissa tehtävissä työskenteleviä ja heidän osalta siirtoja saattaisi kohdistua eri organisaatioihin ja kuntiin. Tällä saattaisi olla vaikutusta työntekijöiden pysyvyyteen ja osa työntekijöistä saattaisi etsiä toisia työmahdollisuuksia.

Mittavan muutoksen toteutus edellyttää vahvaa muutoksen johtamista ja henkilöstön tukemista valmistelun ja toimeenpanon eri vaiheissa. Muutos vaikuttaa henkilöstöön työssä jaksamiseen ja työhyvinvointiin. Valmistelun alkuvaiheessa nykyiset työnantajatahot vastaisivat henkilöstöön muutoksen tukitoimenpiteistä ja kustannuksista. Muutoksella olisi lisäksi vaikutuksia osaamisen jakautumiseen työvoimaviranomaisten kesken. Tämä koskettaisi ensisijaisesti niitä työvoimapolvelujen järjestämiseen liittyviä tehtäviä, jotka vaativat syventävää erityisosaamista tai ovat nykytilassa erityisen keskitettyjä. Vaikutuksen arvioidaan korostuvan erityisesti niillä työvoimaviranomasilla, joiden osalta siirtyvän henkilöstöresurssin määrä on vähäinen.

4.2.3.6 Vaikutukset muiden viranomaisten toimintaan ja henkilöstöön

Aluehallintovirasto

Esityksessä ehdotetaan, että aluehallintovirasto valvoisi työvoimaviranomaisten toiminnan lainmukaisuutta julkisten työvoimapolveluiden ja niihin liittyvien tehtävien osalta. Tehtävä sisältäisi kanteluihin perustuvan valvonnan lisäksi oma-aloitteisen valvonnan. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on hoitanut työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain nojalla kuntakokeilujen valvontaa kaikilla kokeilualueilla. Työvoimapolvelujen järjestämisvastuun siirtyminen kunnille tarkoittaisi sitä, että työvoimaviranomaisten toimintaa koskevasta valvonnasta tulisi aluehallintovirastolle uusi pysyvä tehtävä. Aluehallintovirastolle aiheutuisi tehtävästä ainakin kymmenen henkilötyövuoden lisäresurssin tarve. Resurssien riittävyttä tullaan

arvioimaan toimeenpanon valmistelussa, kun tiedetään tarkemmin esimerkiksi työvoimaviranomaisten määrä.

Digi- ja väestötietovirasto

Työ- ja elinkeinotoimistot käyttävät nykyisin useita Digi- ja väestötietoviraston tuottamia palveluita. Digi- ja väestötietovirasto tuottaa työ- ja elinkeinotoimistoille muun muassa toimikortit, joita käytetään kirjautuessa työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojärjestelmään. Lisäksi Digi- ja väestötietovirasto hallinnoi käyttöluvitettuja suomi.fi-palveluita, joihin kuuluvat muun muassa työ- ja elinkeinotoimistojen Oma asiointi -palvelu ja monialaisen yhteispalvelun asiakastietojärjestelmä (TYPPI-järjestelmä) sekä ylläpitää väestötietojärjestelmän tietopalveluja, joita hyödynnetään myös julkisissa työvoima- ja yrityspalveluissa. Työ- ja elinkeinotoimistoilla ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevilla kunnilla on nykyisin käytössään VTJ-kyselyn käyttöluvia ja -oikeuksia.

Ehdotetulla työvoimapalvelujen siirtymisellä valtiolta kuntien järjestämisvastuulla on vaikutuksia edellä mainittuihin Digi- ja väestötietoviraston tuottamiin palveluihin ja järjestelmiin. Vaikutukset liittyvät toimikorttien hallinnointiin ja mahdollisten uusien korttituotteiden perustamiseen kuntakäyttäjää varten sekä suomi.fi-palveluihin liittyvien käyttöluvien hallinnointiin mukaan lukien käyttöluvien siirtämisestä ja uusia käyttöluvia koskevista menettelyistä aiheutuvat toimet. Lisäksi VTJ-kyselyyn liittyvien käyttöluvien ja -oikeuksien hallinnointi sekä VTJ-kyselyyn liittyvien rajapintaratkaisujen muutostöiden toteuttaminen vaikuttavat Digi- ja väestötietoviraston työmäärään.

Ehdotettu muutos tulee vaatimaan Digi- ja väestötietovirastolta resursseja myös kuntien tukemiseen palvelutietovarannon tietojen tuottamisessa. Työvoima- ja yrityspalvelujen tehtävien uudelleen järjestämisestä aiheutuva Digi- ja väestötietoviraston arvioitu resurssitarve vuosille 2023 ja 2024 on kaksi henkilötyövuotta per vuosi eli yhteensä neljä henkilötyövuotta koordinointi-, sisällöntuotanto- ja koulutustehtäviin. Resurssit kohdistuisivat sekä suomi.fi-palvelutietovarannon tietojen kuvaamisen koordinointiin, tuottamiseen ja ylläpidon suunnitteluun että suomi.fi-verkkopalvelussa julkaistujen työ- ja elinkeinopalveluita koskevien oppaiden ja muiden sisältöjen muutostyöhön ja tarpeelliseen koordinointiin.

Väestötietojärjestelmän tietopalveluiden tietolupien uudistaminen sekä käyttöoikeuksien siirto työ- ja elinkeinotoimistojen työntekijöiltä työvoimaviranomaisten käyttäjille edellyttävät yhden henkilötyövuoden resurssitarpeen ajalla 1.5.2024–30.4.2025.

Maahanmuuttovirasto

Työ- ja elinkeinotoimiston nykyisin hoitamat työntekijän oleskeluluvan osalupaan liittyvät tehtävät siirrettäisiin Maahanmuuttovirastolle. Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen kuuluisi Maahanmuuttoviraston toimivaltaan ja osana työntekijän oleskeluluvan myöntämistä Maahanmuuttovirasto tekisi lupaan liittyvän saatavuusharkinnan.

Uudistuksen yhteydessä työ- ja elinkeinotoimistojen työluopatehtävien henkilöstöresurssit, noin 60 henkilötyövuotta, siirtyisivät Maahanmuuttovirastoon.

Oikeusrekisterikeskus

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikosrekisterilakia siten, että rikosrekisteristä luovutettai-
siin henkilöä koskevat tiedot työvoimaviranomaiselle palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden
työllistämistukea koskevassa asiassa. Kyse olisi teknisluonteisesta muutoksesta, jonka tarkoi-
tuksena on oikeuttaa työvoimaviranomaisille vastaava tiedonsaanti kuin työ- ja elinkeinotoimis-
toilla on nykyisin valtionapuviranomaisena. Rikosrekisterilakiin ehdotetun muutoksen ei arvi-
oida lisäävän Oikeusrekisterikeskuksen työmäärää, eikä siten vaikuttavan Oikeusrekisterikes-
kuksen resursointiin.

Esityksellä voi olla vaikutuksia työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla hoidettaviin tehtä-
viin sekä ministeriön ohjausvastuisiin ja prosesseihin. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun
siirrosta valtiolta kunnille aiheutuu tarve arvioida uudistuksen vaikutuksia myös työ- ja elinkei-
noministeriön tehtäviin.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeissa työ- ja elinkeinotoimistojen,
ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen palveluihin käytetään vuosittain 26 henkilön työpanos.
Palkeiden arvion mukaan uudistus vähentäisi resurssitarvetta 13–16 henkilöllä.

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori

Arvion mukaan Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorista siirtyisi muutoksen yhtey-
dessä pois Valtorin palveluiden piiristä palveluiden käyttäjät työ- ja elinkeinotoimistoista, ELY-
keskuksista ja KEHA-keskuksesta käyttäjäpalveluineen, mutta valtion vastuulle jäisivät edel-
leen tietojärjestelmäpalvelut ja näihin liittyvät Valtorin alustapalvelut. Karkeasti arvioiden muu-
tos koskettaisi oleellisin osin Valtorin 1) käyttäjätukipalveluita 2) käyttäjien päätelaittepalveluita
3) käyttäjien viestintätekniisiä palveluita 4) toimipisteiden liityntä- ja lähiverkkopalveluita (Val-
torin palveluiden piirissä olevien toimipisteiden väheneminen). Alustavan arvion mukaan vä-
henevä työmäärä vastaisi yhteensä noin 40–50 henkilötyövuoden työpanosta nykyisin käytössä
olevan, edellä karkeasti kuvatun, palvelukokonaisuuden osalta.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät

Esitys lisäisi ammatillisen koulutuksen järjestäjien työtä yhteydenpidossa ja yhteistyössä työ-
voimakoulutuksen järjestämiseen liittyen. Ammatillisen koulutuksen annetun lain (531/2017)
nojjalla järjestettävän työvoimakoulutuksen osalta järjestämisvastuu ei siirry kunnille, vaan ope-
tus- ja kulttuuriministeriö vastaa työvoimakoulutuksen rahoituksesta ja ohjauksesta nykyistä
vastaavasti. Valtionosuudella rahoitettua työvoimakoulutusta voivat järjestää sellaiset ammatil-
lisen koulutuksen järjestäjät, joilla on opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämässä järjestämis-
luvassaan työvoimakoulutuksen tehtävä. Koulutuksen järjestäjä ja työvoimaviranomainen sopi-
vat valtionosuudella rahoitetun työvoimakoulutuksen järjestämisestä alueella.

Uudistuksen myötä koulutuksen järjestämisestä sopimisen työmäärä lisääntyy, sillä työvoima-
viranomaisten toimivien sopijaosapuolien määrä kasvaisi. Tällä hetkellä koulutuksen järjestäjät
ovat sopineet työvoimakoulutuksen järjestämisestä 15 ELY-keskuksen kanssa. Osaamispalve-
luilla voidaan vastata usein laajemman kuin yksittäisen työvoimaviranomaisen tarpeisiin ja työ-
voimaviranomaiset voisivat sopia keskenään työvoimakoulutuksen järjestämisestä laajemmalla
kuin yhden työvoimaviranomaisen toimialueella.

Pohjoiskalotin koulutussäätiö järjestää työvoimakoulutusta Suomen, Norjan ja Ruotsin yhteisen valtiosopimuksen nojalla maiden pohjoisosissa. Opiskelijavalinnat on nykytilassa tehty Lapin työ- ja elinkeinotoimistossa. Jatkossa Pohjois-Suomen työvoimaviranomaiset sopisivat yhdessä Pohjoiskalotin koulutussäätiön järjestämästä työvoimakoulutuksesta.

Hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos

Työllistymistä edistävään monialaisen tuen yhteistoimintamalliin (nykyinen työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu) ehdotetuista muutoksista ei aiheudu uusia tehtäviä yhteistoimintamalliin osallistuville viranomaisille. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasohjausta kokevien edellytysten muuttuminen voi kasvattaa palvelun asiakasmäärää ja lisätä muun muassa kuntoutuspalveluihin ohjattavien henkilöiden määrää, mistä voi aiheutua hyvinvointialueilla ja Kansaneläkelaitoksella tarve kohdentaa uudelleen nykyisiä henkilöstöresursseja tai osoittaa lisäresursseja palveluun.

Mahdollista asiakasmäärää voidaan arvioida parhaiten kaikkien työttömien työnhakijoiden määrästä voimassaolevan työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain mukaisten asiakaskriteerien perusteella. Monialaisessa yhteispalvelussa olevia asiakkaita on ollut vuosittain noin 40 000. Määrää voidaan pitää arvioinnissa suuntaa antavana asiakasmääränä.

Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän ja monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisterin tietojen mukaan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun asiakkaita oli kesäkuussa 2021 yhteensä noin 42 000. Tämä vastaa noin 39 prosenttia samaan aikaan työ- ja elinkeinotoimistoissa asiakkaina olleista yli 300 päivää työttömänä olleiden asiakkaiden kokonaismäärästä. Kelan tietojen mukaan kesäkuussa 2021 työmarkkinatukea sai noin 193 700 henkilöä. Heistä 124 600 oli ollut työttömänä yli 300 päivää. Kesäkuussa 2021 yli 300 päivää työttömänä olleiden joukossa oli poikkeuksellisesti noin 16 000 yrittäjää, jotka eivät normaalisti kuulu tähän joukkoon. Näin ollen relevantti henkilöiden määrä on 108 600, joista työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa mukana olleiden suhteellinen osuus on 39 prosenttia.

Kaikki arvioinnissa tunnistetut eivät tarvitse monialaista tukea tai palveluiden yhteensovittamista, vaan palvelutarve voidaan ratkaista myös muulla tavoin. Esimerkiksi viranomaisyhteistyötä on saatettu osan asiakkaista kohdalla tehdä myös kahdenvälisesti ilman, että varsinaisen työllistymistä edistävän monialaisen yhteistoiminnan tarvetta ilmeni. Lisäksi voidaan olettaa, että asiakkaiden suhteellinen osuus on pienempi alle 300 päivää työttömyysturvan saaneiden kohdalla kuin työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun ohjaamisen edellytykset täyttäneiden henkilöiden kohdalla, joilla työttömyys ja sen tuomat haasteet ovat mahdollisesti ehtineet monimutkaistua.

Samaa suhteellista osuutta voi hyödyntää myös alle 300 päivää työttömänä olleiden asiakkaiden määrän arvioinnista. Näitä asiakkaita oli kesäkuussa 2021 noin 69 100 henkilöä, joista noin 1 000 henkilöä oli lomautettuna sekä 7 000 yrittäjää, jotka poistetaan aineistosta. Tällöin alle 300 päivää työttömänä olleiden asiakkaiden suhteellinen osuus (39 prosenttia) 61 100 jäljelle jääneestä henkilöstä olisi ollut 23 800 henkilöä. 23 800 asiakkaan suhteellinen osio tarkoittaisi noin 50 prosentin lisäystä vuoden 2021 kesäkuun työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun asiakasmäärään.

Kuntoutuspalveluiden kysyntä saattaisi lisääntyä erityisesti ammatillisessa kuntoutuksessa, mutta mahdollisesti myös muissa Kansaneläkelaitoksen lääkinnällisen kuntoutuksen palveluissa ja erityisesti niissä palveluissa, joissa ei tarvita B-lääkärinlausuntoa (nuorten ammatillinen kuntoutus). Asiakasmäärän kasvun suhteellisen osuuden pohjalta on arvioitu Kansaneläkelaitoksen asiantuntijoiden mahdollista lisätyömäärää. Nykyisin Kansaneläkelaitoksen arvion mukaan noin 45 henkilöä hoitaa työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun asiakkaiden asioita. Yhteensovitettavia palveluita tarvitsevien asiakkaiden määrän kasvun perusteella arvioidaan, että Kansaneläkelaitoksen lisääntynyt tarve olisi 17 henkilötyövuotta eli noin 1,2 miljoonaa euroa vuoden 2021 tasolla.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasmäärän kasvun arvioidaan lisäävän myös työttömien terveystarkastukseen ohjattavien asiakkaiden määrää. Työttömien terveystarkastukset ovat siirtymässä hyvinvointialueiden vastuulle vuoden 2023 alusta lukien. Palvelujen kysyntään liittyvästä mahdollisesta kasvusta on kuitenkin haasteellista esittää määrällisiä arvioita²⁸.

Yhteistoimintamallin asiakaskriteerien muuttuessa palveluiden yhteensovittamista ja tarkoituksenmukaisten palvelukokonaisuuksien suunnittelua sekä työttömien työllistymisprosessin etenemistä ja seurantaa on tehtävä enemmän. Jos lisähenkilöstöä ei olisi osoitettavissa toimijoiden sisällä tehtäviä uudelleen järjestelemällä, toimijat voisivat joutua lisäämään henkilöstöään. Aluekohtaista palvelutarvetta on haastavaa arvioida etukäteen, sillä työvoimapaalvelujen järjestämistä vastaavissa olevia työvoimaviranomaisia ei ole vielä muodostettu.

Vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja Työllisyysrahastoon

Esityksellä olisi vaikutuksia kuntien ansiopäivärahaa koskevan rahoitusosuuden perinnästä vastaavan Kansaneläkelaitoksen toimintaan. Ansiopäivärahan kuntaosuuden perintää liittyvät muutokset vaikuttaisivat myös työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston toimintaan.

Työttömyysetuuden laskutuksen toimeenpanoon tarvittavien tietojärjestelmien muutostarpeista syntyy Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassoille sekä Työllisyysrahastolle muutostarpeita. Työttömyyskassat vastaisivat ansiopäivärahan laskutukseen liittyvän tietosisällön keräämisestä ja luovuttamisesta edelleen Kansaneläkelaitokselle. Kansaneläkelaitokselle syntyy tietojärjestelmien muutostarpeita, jotka liittyvät sekä ansiopäivärahan että peruspäivärahan kuntien rahoitusosuuden perintään. Kansaneläkelaitoksen arvion mukaan ehdotetuista työttömyysetuuksien rahoitusvastuuta ja laskutuksen toimeenpanoa koskevista muutoksista aiheutuu tietojärjestelmien muutos- ja toteutustarpeita, joiden kustannusvaikutuksiksi se arvioi kehittämissivaiheessa 9,1–12,1 henkilötyövuotta. Käyttöönoton jälkeisen tuotannon ylläpidon kustannuksiksi Kansaneläkelaitos arvioi 2,5 henkilötyövuotta vuosittain. Kansaneläkelaitos tilittäisi ansiopäivärahan rahoitukseen käytettävän osuuden Työllisyysrahastolle. Työllisyysrahaston ar-

²⁸ TYP-toimintamallin kohdalla on aiemmin arvioitu, että mikäli työ- ja elinkeinotoimistot ja kunnat osoittaisivat monialaiseen yhteispalveluun suunnilleen yhtä paljon henkilöstöä ja Kansaneläkelaitos osoittaisi vähintään yhden henkilön jokaiseen yhteiseen toimipisteeseen, työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseen käytettäisiin julkisia varoja yhteensä noin 45 miljoonaa euroa vuodessa.

vion mukaan, jos Kansaneläkelaitos vastaa ansiopäivärahaa koskevan rahoitusosuuden perinnästä, aiheutuisi tästä Työllisyysrahastolle arviolta noin 150 000 euron järjestelmäkehityskustannukset, ja lisäksi jatkuvaa työmäärää lisääntyisi arviolta noin 0,5 henkilötyövuoden verran.

Kuntien osuus peruspäivärahan rahoituksessa vähentäisi Työllisyysrahaston välityksellä työttömyysvakuutusmaksuista rahoitettavan peruspäivärahan osuutta noin 21 miljoonalla eurolla vuoden 2019 tasosta.

4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

4.2.4.1 Vaikutukset perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseen

Esityksellä arvioidaan olevan pääosin myönteisiä vaikutuksia perusoikeuksien toteutumiseen. Myönteiset vaikutukset kohdistuvat pääosin työnhakija-asiakkaisiin. Välittömiä vaikutuksia ovat lisääntyneet mahdollisuudet osallistua työllisyysneuvonnan järjestämiskysymyksiin kuntademokratiassa sekä myönteiset arvioidut työllisyysvaikutukset. Työvoimaviranomaisilla arvioidaan olevan paremmat edellytykset järjestää alueellisen erityisryhmien työvoimapalveluiden kokonaisuuksia. Esityksellä on myös mahdollisia riskejä yhdenvertaisen palvelun saamisen näkökulmasta. Jos yksittäisten työvoimaviranomaisten kyky järjestää työvoimapalveluita vaarantuisi tai palveluiden järjestämisessä ei kyettäisi takaamaan riittävää tasoa tai ylittäänsä lakisääteistä palvelua, olisi sillä vaikutuksia yhdenvertaisuuteen tai perusoikeuksien toteutumiseen.

Monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ohjattaisiin jatkossa kaikki työttömät, jotka hyötyisivät palveluiden yhteensovittamisesta. Muutos vähentäisi työttömien keskinäistä eriarvoisuutta ja vahvistaisi perusoikeuksia. Tämä parantaa palveluiden saatavuuden tosiasiallista yhdenvertaisuutta, jossa tukea tarjotaan työttömälle yksilöllisesti ja tarpeen mukaan.

4.2.4.2 Vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen

Vaikutukset kielellisten oikeuksien toteutumiseen

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtämisellä valtiolta kunnille voi olla vaikutuksia henkilöiden oikeuteen käyttää omaa kieltään asioidessaan työvoimapalveluissa, koska valtion ja kuntien viranomaisten kielellinen asema on erilainen. Työvoimaviranomaiseen sovellettaisiin kielilakia. Kielellisten oikeuksien turvaamiseksi esityksessä ehdotetaan kielilaista poiketen, että henkilöasiakkaalla olisi oikeus käyttää työvoimaviranomaisessa omaa kieltään, suomea tai ruotsia, siitä riippumatta, onko työvoimaviranomainen yksi- vai kaksikielinen. Lisäksi henkilöasiakkaalla olisi kielellisten oikeuksien turvaamiseksi oikeus asioida myös muun kuin kotikuntansa mukaan määräytyvässä työvoimaviranomaisessa.

Saamen kielilain soveltamisala määräytyy ensisijaisesti alueellisen rajauksen eli saamelaisten kotiseutualueen kautta. Saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan saamelaiskäräjästä annetun lain (974/1995) 4 §:n mukaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta. Kotiseutualue sijoittuu kokonaisuudessaan Lapin maakunnan alueelle ja sillä tarkoitetaan Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntia ja kuntayhtymiä, joissa on jäsenenä edellä mainittuja kuntia. Toiseksi lain soveltamisala määräytyy sen soveltamisalaan kuuluvien viranomaisten kautta ja kolmanneksi eräin osin eri viranomaisten käsiteltäväksi tulevien asioiden kautta. Saamelaisten kielelliset oikeudet ovat laajemmat saamelaisten kotiseutualueella kuin kotiseutualueen ulkopuolella. Jos lain soveltamisalaan

kuuluvan työvoima- ja yrityspalveluista järjestämisvastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän toiminta-alue olisi osittain saamelaisten kotiseutualueella ja osittain sen ulkopuolella, tulisivat saamelaisten kotiseutualueella sovellettavat säännökset sovellettaviksi.

Kielellisten oikeuksien toteutumista turvattaisiin myös siten, että valtioneuvosto voisi myöntää poikkeuksen järjestämisvastuulle asetetuista vaatimuksista ja antaa luvan järjestää työvoimapalveluita, vaikka työllisyysalueen työvoiman määrä alittaisi 20 000 henkilöä.

Palvelujärjestelmän hajauttamisen arvioidaan lisäävän alueellisia asiointimahdollisuuksia ja saavutettavuutta. Järjestämisvastuun muutokset näkyisivät kielellisten oikeuksien toteutumisessa siten, että palveluverkosto laajenisi entistä enemmän myös niillä alueilla, joilla pääkieli on ruotsi. Tämä parantaisi edellytyksiä tarjota lähipalvelua ruotsiksi.

Palvelujen yhdenvertainen saatavuus

Ehdotettu työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtäminen kuntien vastuulle voi parantaa palveluiden saatavuutta ja lisätä paikallista palvelua. Lähipalveluiden ja palveluverkoston laajenemisella voi olla myönteisiä vaikutuksia alueelliseen yhdenvertaisuuteen. Palveluverkoston laajeneminen voi parantaa palvelujen saatavuutta erityisesti niiden työnhakijoiden osalta, joilla ei ole mahdollisuutta hyödyntää laajasti digitaalisia palveluita tai hyötyvät digitaalisten palveluiden lisäksi erityisesti lähipalvelusta.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirto kunnille voi parantaa mahdollisuuksia huomioida työvoimapalvelujen tarjoamisessa ja hankinnassa alueelliset erityispiirteet ja -tarpeet. Riskinä olisi, että eri työvoimaviranomaisen työnhakijalle tarjoamat palvelut eroaisivat sisällöltään, laadultaan tai määrältään toisistaan. Lisäksi riskinä on, että työvoimaviranomaisten koosta ja palveluntuottajamarkkinoiden laajuudesta riippuen hankittavia palveluita ei välttämättä ole saatavilla koko maan kattavasti. Lakiehdotuksen ensisijainen lähtökohta palveluiden ja yhdenvertaisuuden turvaamisessa on kunnan oma järjestämisvastuu ja sen tarkoittama velvoite hoitaa kunnan tehtävät siten, että lainsäädännössä asetetut vaatimukset ja velvoitteet hoidetaan. Kuntalain mukaan tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

4.2.4.3 Sukupuolivaikutukset

Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2020 työnhakijoista 50,8 prosenttia oli miehiä ja 49,2 prosenttia naisia. Kannustavalla rahoitusmallilla ja esityksessä tavoitelluilla entistä vaikuttavammilla palveluilla saataisiin olla vaikutusta siihen, miten palvelut kohdentuvat eri sukupuoliin. Toimivimpien mallien arviointi nykytilan perusteella vaikeuttaa vaikutusten arviointia, mutta on todennäköistä, että eri palveluiden keskinäiset suhteet, volyymit ja kohdentuminen tulevat vaihtelemaan eri työllisyysalueiden välillä. Tämä vuorostaan vaikuttaa miesten ja naisten suositusten välisiin suhteisiin. Työllistymistä edistävien palveluiden ei katsota muuttuvan esityksen johdosta niin paljon, että esityksellä olisi merkittäviä sukupuolivaikutuksia.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasjoukossa korostuisivat miehet, sillä nykyisinkin työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun asiakkaista enemmistö on ollut miehiä. Vuoden 2021 kesäkuun tarkastelussa miesten osuus TYP-asiakkaista oli reilu enemmistö, 58

prosenttia (työnvälitystilasto, työ- ja elinkeinoministeriö). Miesten osuuden monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkaista arvioidaan pysyvän nykyisellään, sillä pitkään työttömänä olleista miehiä on suhteessa enemmän kuin naisia. Miesten osuus työttömistä työnhakijoista on suurempi kuin naisten (työ- ja elinkeinoministeriö, työllisyyskatsaus 11/2021).

Henkilöstösiirtoja koskevissa muutoksissa noudatettaisiin naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia (609/1986). Työvoimapalvelujen järjestämisestä vastuussa olevia työvoimaviranomaisia koskisi uusina työnantajina naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain kielto soveltaa palkka- ja muita palvelussuhteen ehtoja siten, että työntekijä tai työntekijät joutuvat sukupuolen perusteella epäedullisempaan asemaan kuin yksi tai useampi työnantajan samassa tai samanarvoisessa työssä oleva työntekijä. Tasa-arvolain 6 b §:n mukaisella palkkakartoituksella tulisi selvittää, ettei saman työnantajan palveluksessa olevien samaa tai samanarvoista työtä tekevien naisten ja miesten välillä ole perusteettomia palkkaeroja. Oikeus- ja valvontakäytännössä on katsottu, että jotkut muutostilanteet, kuten liikkeenluovutus, voivat olla hyväksyttävä peruste palkkaerolle tietyn siirtymävaiheen ajan. Uusien työnantajien on ryhdyttävä toimenpiteisiin perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi kohtuullisissa ajassa.

4.2.4.4 Vaikutukset työllisyyteen

Esitetyt muutokset vahvistaisivat työllisyyttä arviolta noin 7 000–10 000 työllisellä. Työllisyysvaikutusten arviointiin liittyy epävarmuustekijöitä, jotka johtuvat erityisesti työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtämistä koskevan esityksen laajuudesta ja moniulotteisuudesta. Työllisyysvaikutusten arviointia koskevana epävarmuustekijänä on myös soveltuvan tutkimustiedon niukkuus ja kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden yleistettävyyteen liittyvät haasteet. Laskelmien taustoja on kuvattu tarkemmin kevään 2021 puoliväliriihen yhteydessä julkaistuissa taustamuistiossa^{29,30}.

Keskeisimpänä työllisyyttä ja oikea-aikaista palvelua edistävänä tekijänä olisi kannustava rahoitusmalli, jonka tarkoituksena on yhdistää vastuu ja mahdollisuus valita alueellisesti tehokkaimmat toimintamallit. Esityksen arvioidaan pitkällä aikavälillä voivan vaikuttaa työttömyyden keston lyhenemiseen ja avoimille työmarkkinoille siirtyvien määrän kasvuun sekä pitkäaikaistyöttömyyden vähenemiseen.

Esityksen arvioidut työllisyysvaikutukset perustuvat kannustavaan rahoitusmalliin, jonka arvioidaan kannustavan työvoimaviranomaisia vaikuttavampien palveluiden suunnitteluun ja palveluprosessien kehittämiseen ja siten vaikuttamaan työttömyyden keston lyhenemiseen. Työvoiman tarjontavaikutusten näkökulmasta pitkäkestoisten osaamisen kehittämiseen liittyvien työvoimapalvelujen nykyistä varhaisempi käyttö aiheuttaisi lyhyellä aikavälillä lukkiutumisia ja siten niiden myönteiset vaikutukset näkyisivät myöhemmin. Muiden kuin osaamispalveluiden osalta myönteiset vaikutukset näkyisivät jo aiemmin. Pitkällä aikavälillä kokonais-

²⁹ TEM (2021) https://tem.fi/documents/1410877/73067562/TEM_ty%C3%B6voimapalvelujen+siirto_paikallistasolle.pdf/99c355a7-1106-add8-b1da-ea00274eb542/TEM_ty%C3%B6voimapalvelujen+siirto_paikallistasolle.pdf?t=1619714207758

³⁰ VM (2021) https://tem.fi/documents/1410877/73067562/VM_kannustavan+rahoitusmallin+ty%C3%B6llisyysvaikutusten+arviointi.pdf

vaikutus olisi tehokkuuden lisääntyessä myönteinen ja se korostuisi erityisesti niiden asiakkaiden osalta, jotka ovat vaikeassa työmarkkina-asemassa tai hyötyvät erityisesti osaamispalveluista.

Esityksen työllisyysvaikutukset perustuisivat osittain ennaltaehkäisevään toimintaan rahoitusmallin kannustaessa varhaisempaan palveluohjaukseen ja sopivien, tehokkaiden palveluiden valintaan. Lisäksi monialaisen tuen yhteistoimintamallin avulla palveluiden yhteensovittaminen entistä aiemmin edistäisi nopeampaa siirtymistä lähemmäksi työmarkkinoita ja vahvistaisi työllisyyttä. Kannustavan rahoitusmalli, vaikuttavampien palveluiden järjestäminen, nuorten matalan kynnyksen palvelun sekä monialaisen tuen yhteistoimintamallin työllisyysvaikutukset kohdistuisivat kaikkiin työnhakija-asiakasryhmiin, mutta ehdotuksen arvioidaan parantavan erityisesti niiden asiakkaiden työmarkkina-asemaa joiden työttömyys uhkaa pitkittyä.

Rahoitusmallin ulkopuoliset työllisyysvaikutukset pitävät sisällään merkittäviä epävarmuuksia johtuen olemassa olevien tutkimusten laadullisesta luonteesta. Kirjallisuuteen pohjautuen tehtäviensirron voidaan arvioida helpottavan lähipalveluiden saatavuutta ja näin nopeuttavan työnhakijan pääsyä TE-palveluiden piiriin ja sitä kautta työllistymistä. Lisäksi siirto tulee todennäköisesti lisäämään paikallistasolla tapahtuvaa palveluintegraatiota etenkin TE-palvelujen, monialaisten palvelujen, nuorisopalveluiden, osaamispalvelujen ja kunnan peruspalveluiden osalta ja parantamaan kyseisten palvelujen saavutettavuutta ja sitä kautta tehostamaan työnhakijoiden palvelupolkuja. Lisäksi työvoimapalveluiden siirrolla paikallistasolle arvioidaan tutkimuskirjallisuuteen perustuen olevan vahvistava vaikutus erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien, nuorten ja maahanmuuttajien palveluprosesseihin ja työllisyyden parantumiseen.³¹ (Lund ja Skedinger 2006).

Siirron työllisyysvaikutuksia voivat vähentää vastaavasti mm. alueellisen yhdenvertaisuuden heikentyminen sekä työvoiman alueellisen liikkuvuuden hidastuminen. Lisäksi kansainvälisissä tutkimuksissa on nostettu riskinä esiin kuntasektorille kohdentuvan palkkatuetun työn ylikorostuminen³². Alueellisen liikkuvuuden osalta olemassa tutkimuskirjallisuus ei anna yksiselitteistä kuvaa. Vaikutusten suunta riippuu pitkälti siitä, priorisoidaanko työvoimaviranomaisen toiminnassa yksittäisen kunnan vai alueen työmarkkinoiden näkökulmaa.

Nuorten matalan kynnyksen palveluiden arvioidut vaikutukset työllisyyteen

Ehdotuksella nuorten matalan kynnyksen palvelujen mallista arvioidaan olevan myönteinen vaikutus nuorten työllistymiseen. Ehdotettu toimintamalli nopeuttaa joidenkin tutkimusten mukaan merkittävästi nuorten palveluprosessia ja näin palvelun jälkeistä työllistymistä (Valtakari 2020, Vauhkonen 2022). Toisaalta merkittäväle osalle nuorista asiakkaista seuraavat askeleet ovat koulutuksessa tai kuntoutuksessa ja näin toiminta vaikuttaa työllisyyteen myös pitkällä aikavälillä. Toimintamalli voi lisätä nuorten osallisuutta ja hyvinvointia ja siten parantaa nuorten asemaa työmarkkinoilla. Matalan kynnyksen palvelupisteissä asioisi myös työssäkäyviä nuoria, joiden osalta toimintamalli voisi tukea työmarkkinoille kiinnittymistä.

³¹ Lund M ja Skedinger P 2000. Decentralisation of Active Labour Market Policy: The Case of Swedish Local Employment Service Committees.

³² Mergele L ja Weber M 2020. Public employment services under decentralization: Evidence from a natural experiment.

Esitys sisältää ehdotuksen nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennusta (*ONNI-toiminta*) koskevaksi sääntelyksi. Mainitusta valmennuksesta säädettäisiin ehdotetussa laissa työllistymisen monialaisesta edistämisestä. Ohjaamossa käyvillä nuorilla on paljon erilaisia haasteita ja monella esimerkiksi pitkittynyttä työttömyyttä. Usein tarvitaan kokonaisvaltaista tukea, jotta tilanne muuttuisi. Osa nuorista suhtautuu psyykkiseen tukeen varauksella, joten palvelua tulisi tarjota matalla kynnyksellä. Kaikki eivät tarvitse pitkää tai vahvaa tukea, vaan toisilla asiat voivat edetä kohtuullisen kevyelläkin tuella muiden palvelujen rinnalla. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttamassa ONNI-toiminnan arvioinnissa todetaan, että nuorten psykososiaalisen tuen palveluille Ohjaamoissa on merkittävä tarve. Ohjaamoissa käy nuoria, joille on hyötyä kohdennetusta yksilötyöstä, jossa keskustellen käydään läpi mielen hyvinvointiin ja arjenhallintaan sekä esimerkiksi opiskelujen sujumiseen liittyviä asioita. Ehdotetulla ONNI-toiminnasta koskevalla sääntelyllä voidaan vahvistaa Ohjaamoiden edellytyksiä vastata näiden nuorten palvelutarpeisiin. Sääntelyn arvioidaan edistävän nuorten osallisuutta ja ehkäisevän työelämään tai koulutukseen kiinnittymisen esteitä.

4.2.4.5 Vaikutukset työnhakijoihin

Työttömyysturvatehtävien järjestämisen vaikutukset työnhakijoihin

Työttömyysturvatehtävien jakautuminen kunnille ja valtiolle ei vaikuttaisi työnhakijoiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien säilyminen valtakunnallisesti keskitettynä turvaisi käsittelyaikojen sekä soveltamis- ja ratkaisukäytännön yhdenmukaisuutta. Muiden kuin harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien siirtyminen kunnille tukisi työnhakijan etuusoikeuden selvittämisen ja työttömyysturva-asian käsittelyn viivytyksettömyyttä.

Käsittelyaikojen viivytyksettömyys turvaisi perustuslain 19 §:ssä säädettyä jokaisen oikeutta perustoimeentulon turvaan työttömyyden perusteella sekä perustuslain 21 §:ssä turvattua oikeutta saada asia käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman perusteetonta viivytystä. Työnhakijan ei ainakaan käsittelyajoista johtuvien viiveiden vuoksi tarvitsisi turvautua viimesijaiseen toimeentulotukeen, vaan varmistettaisiin työnhakijalle perustuslaissa turvattu oikeus ensisijaiseen perustoimeentulon turvaan työttömyyden perusteella. Soveltamis- ja ratkaisukäytännön sekä käsittelyaikojen yhdenmukaisuus tukisi perustuslain 6 §:ssä turvattua yhdenvertaisuutta.

Vaikutukset työnhakijoiden palveluprosesseihin

Uudistuksella ei olisi vaikutuksia työnhakijoiden palveluprosesseihin. Työvoimaviranomaiset tulisivat järjestämään jatkossakin työnhakijan palveluprosessin 2.5.2022 käyttöönotetun uuden asiakaspalvelumallin mukaisesti. Palvelumallille on laskettu noin 10 000 työllisen työllisyysvaikutukset.

Vaikutukset työnhakijoille tarjottaviin palveluihin

Työvoimaviranomaiset voisivat sovittaa yhteen työnhakija-asiakkaiden palveluprosesseja kuntien muiden toimintojen, kuten elinvoima- ja osaamispalvelujen kanssa. Ehdotetun työvoimapaalvelujen järjestämisvastuun siirtämisellä valtiolta kunnille arvioidaan olevan samankaltaisia vaikutuksia palvelujen kehittymiselle kuin kuntakokeiluissa. Käynnissä olevien työllisyys-

edistämisen kuntakokeilujen osalta on arvioitu, että kokeiluissa on kehitetty toimivia asiakaspalvelumalleja, joissa korostuu henkilökohtaisen palvelun ja paikallistuntemuksen näkökulma.³³ Lisäksi kuntakokeilujen palveluekosysteemeistä erityisesti osaamisen kehittämiseen liittyvien rajapintojen ja palveluiden innovointi on edistynyt.³⁴ Työvoimapalvelujen järjestämistä vastuun siirtyessä kunnille vaikutukset koskevat työllisyyden kuntakokeiluja laajempaa palvelujen, tehtävien sekä asiakkaiden määrää. Työllisyyden kuntakokeiluihin kuuluu nykytilassa noin 42 prosenttia kaikista työnhakijoista ja 55 prosenttia työttömistä työnhakijoista (työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilasto).

Esityksellä olisi vaikutuksia eri työnhakijaryhmiin ja heille tarjottaviin palveluihin. Lyhyellä aikavälillä ja uudistuksen voimaantulon jälkeen palveluiden saatavuus saattaisi heikentyä. Maaliskuussa 2021 alkaneiden työllisyyden kuntakokeilujen käynnistymisen on arvioitu vaikuttaneen erityisesti henkilöasiakaspalveluun, kolmen kuukauden välein tapahtuvien määräaikaishaastatteluihin ja työvoimapolitiittisten lausuntojen antamiseen. Palvelutason ja toimintojen väliaikainen heikentyminen johtui pääosin asiakastietojärjestelmään liittyvistä teknisistä asiakkuuksien siirroista, henkilöstön perehdyttämisestä ja yleisestä työn uudelleen organisoimisesta. Ehdotuksella saattaisi olla samankaltaisia vaikutuksia ja ne koskisivat laajasti työnhakijoita. Vaikutusten arvioidaan korostuvan työllisyyden kuntakokeiluihin kuulumattomien kuntien työnhakijoissa. Tietojärjestelmiin, asiakassiirtoihin, henkilöstön koulutukseen, muutoksen viestintään sekä riskienhallintaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota siirtymävaiheessa. Esitys selkiyttäisi myös työnhakija-asiakkaiden asiointia ja edistäisi työnhakija-asiakkaiden palveluprosessien virtaviivaisuutta suhteessa nykytilaan, jossa vastuu työnhakija-asiakkaista on jaettu työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden kuntakokeiluihin osallistuvien kuntien kesken.

Työvoimapalvelujen järjestämistä vastuun siirtäminen valtiolta kunnille voi vaikuttaa työnhakija-asiakkaiden lähipalveluihin ja palveluiden saavutettavuuteen. Tämä perustuisi ensisijaisesti siihen, että hallinnollisten työvoimaviranomaisten määrä tulisi olemaan nykyisten ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen määrää suurempi, mikä voi kasvattaa palveluverkostoa ja asiointipaikkojen määrää. Nykyisin 15 työ- ja elinkeinotoimistolla on noin 65 toimipaikkaa kunnissa³⁵. Työvoimaviranomaisilla olisi esityksen mukaan velvollisuus järjestää lähipalvelua. Palveluverkoston laajenemista voidaan arvioida suhteessa käynnissä oleviin työllisyyden edistämisen kuntakokeiluihin. Arvio perustuu työllisyyden kuntakokeiluihin osallistuvien kuntien verkostovuilla mainittujen asiointipisteiden aukioloaikoihin. Nykyisistä kuntakokeilukunnista 53

³³ Työllisyyden kuntakokeilujen arviointi: I väliraportti

Aho, Simo; Arnkil, Robert; Hämäläinen, Kari; Lind, Sami; Spangar, Simo; Tuomala, Juha; Ojala, Satu; Saloniemi, Antti; Stenvall, Jari; Melin, Harri; Mäkiäho, Ari (2022-01-14, 28).

³⁴ Työllisyyden kuntakokeilujen arviointi : I väliraportti

Aho, Simo; Arnkil, Robert; Hämäläinen, Kari; Lind, Sami; Spangar, Simo; Tuomala, Juha; Ojala, Satu; Saloniemi, Antti; Stenvall, Jari; Melin, Harri; Mäkiäho, Ari (2022-01-14, 36).

³⁵ TE-toimistojen palvelupaikat (Suomi.fi, palvelupisteet: TE-toimistot:

<https://www.suomi.fi/haku?ct=palvelupisteet&p=1&q=TE-toimisto>). Luvussa ei ole huomioitu yhteispalvelupisteitä, joita suomessa on vähän alle 200. Yhteispalvelupisteissä on pääosin tarjolla verkkoasiointin opastusta, yleisneuvontaa sekä asiakirjojen vastaanottoa. KEHA-keskuksen henkilöstöhallinnon tietojen mukaan TE-toimistoilla oli vuoden 2020 lopussa henkilöstöä n. 90 eri toimipisteessä.

prosentilla on toimipiste, joka on auki ilman ajanvarausta ja vähintään 80 prosentilla on asiointimahdollisuus ajanvarauksella omassa kunnassa³⁶. Jos palveluverkosto kasvaisi samassa suhteessa kuin työllisyyden kuntakokeiluissa, se tarkoittaisi sitä, että arviolta 160 kunnassa olisi mahdollisuus asioida ilman ajanvarausta ja lähes kaikissa olisi mahdollisuus asioida ajanvarauksella. Arvioon liittyy epävarmuuksia pienten kuntien edellytyksistä järjestää lähipalvelua. Palvelupisteiden laajenemisen arvioidaan vaikuttavan erityisesti maakuntien rajoille sijoittuviin kuntiin.

Palveluverkoston ja työvoimaviranomaisten palvelupisteiden määrän mahdollisella lisääntymisellä voisi olla myönteisiä vaikutuksia heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien, esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien, vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja maahanmuuttajien asemaan sekä heidän käyttämiin palveluihin. Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevia yhdistää keskimääräistä suurempi tarve usealle palvelulle ja myönteisiä vaikutuksia syntyisi mahdollisuudesta ohjata muihin kunnan palveluihin tai tarjota niitä entistä laajemmin työvoimapolkujen lisäksi.

Keskeisenä tunnistettuna riskinä on, että etenkin pienten työvoimaviranomaisten alueella erityisryhmät saattavat olla niin pieniä, että heille tarkoituksenmukaisten palveluiden hankkiminen tai erityisosaajien rekrytoiminen voi olla haastavaa. Lisäksi palvelujen hankkiminen pienille asiakasjoukoille saattaisi nostaa palvelujen keskihintaa. Palvelujen hankintaan liittyvää kustannusriskiä voisi pienentää esimerkiksi toteuttamalla palveluhankintoja työvoimaviranomaisten yhteishankintoina.

Kannustavalla rahoitusmallilla saattaisi olla vaikutuksia palveluiden kohdentumiseen eri työnhakija-asiakkaille. Riskinä esityksessä olisi se, että rahoitusmalli ei kannusta työvoimaviranomaisia järjestämään palveluita niille työnhakijoille, jotka eivät saa työttömyysetuutta. Tämä saattaisi näkyä siinä, että palvelut kohdentuisi pääosin henkilöihin joiden työllistymisen edistymisestä seuraisi kuntatalouden näkökulmasta merkittävintä säästöä. Riskiä vähentää se, että työvoimaviranomaisia sitoisi lakisääteinen velvoite palveluilla työnhakija-asiakkaita ja lisäksi heidän tulisi palveluilla myös niitä, jotka eivät saa työttömyysetuutta.

Kannustavalla rahoitusmallilla olisi lisäksi todennäköisiä vaikutuksia palveluiden saatavuuteen ja kohdentumiseen 55 vuotta täyttäneiden työnhakijoiden joukossa. Työllistämismallin puitteissa olevista työnhakijoista ei nykytilassa kerry kunnalle työmarkkinatuen maksuvastuuta, koska veloitetyö palauttaa oikeuden ansioturvaan. Jatkossa kunta osallistuisi veloitetyöllistettävien ansiopäivärahan rahoitukseen maksuvastuun porrastusmallin mukaisesti, joka kannustaisi kehittämään 55 vuotta täyttäneiden palveluita ja työllistämisen edellytyksiä.

Hyvinvointialueuudistuksen (2023) myötä kunnan tehtäviin osoitettava palkkatuki tulee vähenemään. URA-asiakastietojärjestelmän 2019 vuoden tietojen perusteella hyvinvointialueiden

³⁶ Tiedot perustuvat kuntien ilmoittamiin palvelupisteiden aukioloaikoihin ja asiointiohjeisiin (25.2.2022 poimittu verkkosivujen tilanne). Usealla työllisyyden kuntakokeiluihin osallistuvalla kunnalla ei ollut mainintaa asiointipisteiden aukioloajasta tai siitä, että asiointi on mahdollista ajanvarauksella oman kunnan palvelupisteessä. Kuntien osuus joista ei löytynyt asiointitapaan liittyvää tietoa (aukioloaikaa tai mainintaa asiointia ajanvarauksella) oli 18,6 prosenttia. Paikan päällä tapahtuvan asiointimahdollisuuksien määrä on todennäköisesti siten suurempi. Arvio perustuu minimiin.

vastuulle kuuluvien tehtävien (ammattinimekkeet) palkkatukipäätösten määrä vuoden 2019 tasossa oli noin 4 300 (26 prosenttia kaikista kunnille myönnettyistä palkkatuista). Hyvinvointialueiden tehtäviin liittyvien palkkatukipäätösten määrä tulee olemaan suurempi, kun huomioidaan lisäksi hyvinvointialueiden tukitoiminta, joka koostuu muun muassa keskitetystä ruoka-huollosta, siivouksesta, laitehuollosta, toimisto- ja hallintopalveluista, palkanlaskennasta-, talous- ja henkilöstöhallinnon palveluista, ICT-palveluista tai kiinteistötoimesta sekä teknisistä palveluista. Vuonna 2019 kunnille tehtiin edellä mainittuihin tehtäviin noin 5 000 palkkatukipäätöstä. Karkean arvion mukaan ja olettaen että noin puolet tukitoiminnosta kohdistuisi tulevaisuudessa hyvinvointialueiden tehtäviin, pienenisi kunnille myönnettyjen palkkatukipäätösten määrä noin 41 prosenttia. Arvioon liittyy merkittäviä epävarmuuksia, jotka johtuvat ensisijaisesti hyvinvointialueille siirtyvien tukitoimintoissa työskentelevien määrän arvioinnista. Tulevaa kunnille myönnettävien palkkatukien kokonaismäärää on hyvinvointialueudistuksesta johtuen vaikea arvioida.

Suhteessa muihin työvoimapalveluihin kunnille myönnettävän palkkatuen käytön arvioidaan lisääntyvän siirtymävaiheen jälkeen. Palkkatuetussa työssä olevat työntekijät voivat täyttää työssäoloehdon ja siten ne vähentäisivät kunnille kohdistuvia työmarkkinatuen ja ansiosidonnaisen päivärahan kuntaosuuksia. Lisäksi palvelujärjestelmän hajauttamista koskevassa tutkimuskirjallisuudessa on arvioitu, että paikalliset toimijat käyttävät eniten niitä aktiivisia työvoimapalveluita, joilla voidaan vaikuttaa kuntien talouteen ja verokertymään (Lundin & Skedinger, 2006)³⁷.

Esityksen muutoksella työkokeilun enimmäiskeston arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia palkkatuen ja työkokeilun käyttöön. Muutos koskisi erityisesti niitä työnhakija-asiakkaita, jotka suunnittelevat alanvaihtoa, haluavat tutustua uuteen alaan tai ovat palaamassa työelämään. Palkkatuen käyttöön kannustavan rahoitusmallin ja työkokeilun enimmäiskeston lyhentämisen arvioidaan yhteisvaikutuksiltaan lisäävän vähäisessä määrin mahdollisuuksia työllistyä nopeammin uudelle alalle tai palata työelämään. Esityksen muutoksien arvioidaan koskevan erityisesti nuoria työnhakijoita. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastojen mukaan työkokeiluun osallistuvien suhteellinen osuus korostuu alle 30-vuotiaiden ikäryhmässä, joka käsitti vuosina 2019–2021 n. 37–40 prosenttia kaikista työkokeiluissa olleista henkilöistä.

Esityksen muutoksien arvioidaan lisäävään starttirahan käyttöä ja aikaistavan starttirahalla käynnistyvää yritystoimintaa. Esityksen muutokset koskisivat erityisesti niitä aloittavia yrittäjiä joiden yritystoiminta alkaisi esimerkiksi opiskelun tai perhevapaan aikana.

Valmennuksien ja koulutuskokeilujen enimmäiskeston poistamisen arvioidaan parantavan niiden työnhakija-asiakkaiden palveluiden kokonaisuutta ja mahdollisuuksia hankkia heidän edellyttämiä palveluita, jotka hyötyvät pidempikestoisesta ryhmämuotoisesta palvelusta. Tämän arvioidaan koskevan erityisesti uravalmennuksia joissa tavoitteiden saavuttaminen vaatisi pidempää ajanjaksoa, esimerkiksi kun kyseessä olisi pitkään työmarkkinoilta poissaolleiden tai vaikeissa työmarkkinatilanteissa olevien urasuunnittelun tukeminen.

Työvoimapalvelujen asiakas voisi hakeutua myös muun kuin kotikunnan työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimapalveluun. Vaikka tutkimuskirjallisuuden perusteella työvoimapalvelujen hajauttamisella ei ole ollut suurta merkitystä alueellisen liikkuvuuden näkökulmasta, ei

³⁷ Lundin, Martin, and Per Skedinger. "Decentralisation of active labour market policy: The case of Swedish local employment service committees." *Journal of Public Economics* 90.4-5 (2006): 776.

palvelujen käytöstä yli järjestävän viranomaistahon toimialuerajojen ei ole kattavaa tutkimustietoa. Tunnistettuna riskinä on, että työnhakija-asiakkaiden palvelujen tarjoaminen, viestintä palveluista ja ohjaus toisten alueiden palveluihin saattaisi vähentyä, mikä johtuisi siitä, että työvoimaviranomaisten määrä kasvaisi. Tällöin tieto eri organisaatioissa järjestetyistä tai tuotetuista palveluista ja niiden sisällöistä ei välttämättä kulkisi yhtä tehokkaasti kuin nykyisin.

Mahdolliset vaikutukset muun kuin kotikunnan työvoimaviranomaisen järjestämien työvoimapalvelujen käyttöön ovat riippuvaisia palveluista tiedottamisesta, palveluiden markkinoinnista ja haku- sekä ilmoittautumismahdollisuuksista. Asiakasohjaukseen liittyvän painopisteen vuoksi muun kuin kotikunnan työvoimaviranomaisen järjestämien palveluiden käytön vähentymisen riskit koskettaisivat erityisesti asiantuntija-arvioita sekä valmennuksia, joihin ohjaaminen tapahtuu nykyisin pääasiassa asiakaskontakteissa tai valmennusten osalta työnhakija-asiakkaiden oman ilmoituksen perusteella alueellisen työ- ja elinkeinotoimiston sivuilla. Työvoimakoulutusten osalta vaikutukset olisivat todennäköisesti vähäisempiä yhtenäisempien hakukäytäntöjen ja sisältöjen paremman saavutettavuuden vuoksi.³⁸

Palveluiden käyttämistä yli järjestävien viranomaisten toimialuerajojen koskevat muutokset olisivat riippuvaisia asiakasohjausprosessien alueellisista kehityssuunnista, eri yhteistyöverkostojen välisen viestinnän onnistumisesta sekä yhdenmukaisesta riittävien tietojen julkaisemisesta työnhakija-asiakkaiden saataville. Työvoimakoulutusta koskevat mahdolliset vaikutukset olisivat vähäisiä, sillä oppilasvalintaa koskevaan lainsäädäntöön ei esityksessä tulisi muutoksia. Yhdenvertaisuuslain perusteella työvoimaviranomainen ei voisi valita ensisijaisesti oman kuntansa työnhakijoita työvoimakoulutuksiin.

Nykyisin muiden kuin oman alueen työ- ja elinkeinotoimistojen palveluiden käyttö on saman maakunnan kuntien välillä yleistä³⁹, minkä lisäksi verkkopohjainen osallistuminen valmennuksiin ja työvoimakoulutuksiin on ollut vuodesta 2020 lähtien voimakkaassa kasvussa. Työvoimakoulutuksissa ja valmennuksissa tarvittavan ylläalueellisen yhteistyön määrä vaihtelee valmennus- ja koulutuskohtaisesti sekä aluekohtaisesti. Erityistä huomiota seurannassa ja vaikutusten todentamisessa tulisi kiinnittää yhteistyö-, hankinta- ja viestintäverkostojen kehittymiseen ja toimivuuteen. Muun kuin asiakkaan kotikunnan työvoimaviranomaisen järjestämien työvoimapalvelujen käyttäminen voisi vaikuttaa kuntien keskinäiseen laskutukseen ja rahaliikenteeseen.

Monialaisen yhteispalvelumallin asiakkaat

Esitys voisi kasvattaa työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasmääriä, koska monialaisen tuen yhteistoimintamallin potentiaalinen kohderyhmä laajenisi kattamaan asiakkaita, joiden osalta edellytykset monialaiseen yhteispalveluun ohjaamiselle eivät

³⁸ Kaikki Suomessa haussa olevat työvoimakoulutukset ovat nykytilassa <https://koulutukset.te-palvelu.fi/kt/> -verkkosivuilla. Valmennuksilla tai asiantuntija-arvioinneille ei ole vastaavanlaista valtakunnallista palvelua käytössä.

³⁹ Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastojen perusteella vuoden 2020 aikana osallistuneista yhteensä 42 prosenttia oli osallistunut sellaiseen koulutukseen, joka oli järjestetty heidän kotikuntansa ulkopuolella. Esimerkiksi Helsingin oppilaitoksissa järjestettävissä koulutuksissa oli ollut osallistujina 9050 työnhakijaa, joista 40 prosentin kotikunta oli jokin muu kuin Helsinki.

nykyisin täyty. Ehdotuksen seurauksena eri palveluiden yhteensovittamisesta hyötyvien työttömien olisi mahdollista saada yhteistoimintamallin mukaista tukea riippumatta työttömyyden kestosta, työmarkkinatukipäivistä tai ikärajoista. Esityksen seurauksena nykyistä useammalla työttömällä on mahdollisuus saada tarpeenmukaista ja oikea-aikaista palvelua, joka edistäisi yhdenvertaisuutta eri työnhakijaryhmien kesken. Työllisyysvaikutukset voivat olla lyhyen sekä pitkän aikavälin tuloksia riippuen asiakkaan yksilöllisestä tilanteesta ja työllistymisen todennäköisyydestä.

Yhteistoimintamallin mukainen palveluiden yhteensovittaminen kaventaisi oletettavasti myös terveyseroja, mikäli asiakkaalla tunnistettaisiin aiempaa nopeammin esimerkiksi terveydenhuollon tai kuntoutuspalveluiden tarve. Asiakkaan palvelutarpeen aiempaa parempi ja varhaisempi tunnistaminen lisääisivät myös osallisuutta ja vähentäisivät köyhyyttä sekä syrjäytymisriskiä.

4.2.5 Aluekehitysvaikutukset

Järjestämisvastuun siirrolla ja työvoimapalvelujen hajauttamisella olisi todennäköisesti aluekehitysvaikutuksia. Tutkimuskirjallisuudessa on esitetty, että palveluiden hajauttamisesta johtuvan palveluiden eriytymisen hillitsemiseksi ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi voidaan säätää nk. minimipalvelusta, joka hillitsee alueiden kehityseroja ja edistää yhdenvertaisuutta. Lisäksi työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyvä tiedon läpinäkyvyys ja siitä seuraavan itsesääntelyn on katsottu olevan tehokas väline eriarvoistumisen ehkäisemiseksi (Weishaupt 2014)⁴⁰. Järjestämisvastuun hajauttamisesta mahdollisesti syntyvien aluekehityserojen arvioidaan pääosin koskevan palveluiden saavutettavuutta, työllisyyttä ja elinkeino- ja innovaatiotoimintaa.

Tutkimuskirjallisuuden mukaan työvoimapalvelujen hajauttaminen aiheuttaa haasteita alueellisten toimijoiden välisten yhtenäisten strategioiden muodostamiseen, vaikka niiden toimeenpano on katsottu hajauttamisen keskeiseksi eduksi (Weishaupt 2014)⁴¹. Maakuntien tasolla alueellisiin tarpeisiin vastaavien ja sopivien palveluiden järjestämisen strateginen yhtenäisyys olisi nykytilaa enemmän riippuvaista kuntien ja ELY-keskusten välisestä yhteistyöstä. ELY-keskusten tehtävät tukisivat työvoimaviranomaisia esimerkiksi työmarkkinoiden, alueellisen kehityksen sekä osaamistarpeiden seuranta- ja ennakoitintiedon tuottamisella. ELY-keskuksen tuottaman alueellisen tiedon hyödyntämisen ja yhteistyöverkostojen koordinoinnin arvioidaan hillitsevän alueellisten työvoimapalvelujen järjestämisen tavoitteiden eriytymistä ja siten maakuntien sisäisiä kehityseroja.

Esityksen järjestämisvastuun siirrosta johtuvien aluekehitysvaikutusten arvioidaan syntyvän mahdollisuudesta tuottaa alueen tarpeisiin sopivia työvoimapalveluita sekä mahdollisuudesta vaikuttaa työvoimapalvelujen järjestämiseen aluepolitiikan tasolla. Lisäksi rahoituksen siirtyminen valtionosuusjärjestelmään tarkoittaisi sitä, että työvoimaviranomaisella olisi mahdolli-

⁴⁰ Weishaupt T, 2014: Central steering and local autonomy in public employment services. Analytical Paper, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion–European Commission, Luxembourg, 27.

⁴¹ Weishaupt T, 2014: Central steering and local autonomy in public employment services. Analytical Paper, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion–European Commission, Luxembourg, 19.

suus käyttää rahoitusta nykyistä TE-hallintoa joustavammin (yleiskatteellisuus). Tämä työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyvä paikallistason joustavuus saattaisi lisätä alueiden välisiä kehityseroja. Kehityserojen arvioidaan koskevan ensisijaisesti hankittavien palveluiden saataavuutta ja kohdentumista sekä eri kuntaekosysteemissä olevien palveluiden integroitumista henkilö- ja työnantaja-asiakkaiden palveluprosesseihin. Esityksellä arvioidaan lisäksi olevan vähäisiä vaikutuksia työnhakija-asiakkaiden palveluprosessien kehityserojen syntyyn. Työnhakija-asiakkaiden palveluiden liittyvien aluekehityserojen arvioidaan olevan vähäisiä, sillä nykytilaa vastaavasti työvoimaviranomaisten tulisi järjestää esimerkiksi uuden asiakaspalvelumallin mukainen asiointi, josta on säädetty laissa yksityiskohtaisesti.

Työvoimapalvelujen siirtäminen kunnille voi laajentaa työvoimapalvelujen palveluverkostoa, mikä voi joissain tilanteissa parantaa asiakkaiden asiointimahdollisuuksia. Lisäksi työvoimapalveluiden järjestämisessä ja tarjoamisessa olisi mahdollista hyödyntää paikallistuntemusta ja kehittää palvelujärjestelmää ottaen huomioon aluekohtainen työvoimarakenne, työvoiman kysyntä ja kehitysnäkymät.

Työvoimapalvelujen järjestämistäsiirto kunnille merkitsisi sitä, että työvoimapalvelut, kunnan koulutuspalvelut ja elinkeinopalvelut olisivat saman järjestäjän vastuulla, mikä mahdollistaisi palvelujen yhteensovittamisen siten, että ne edistäisivät tehokkaasti alueen työllisyyttä. Lisäksi kuntien eri palveluekosysteemejä voitaisiin hyödyntää nykyistä enemmän työvoimapalvelujen toimeenpanossa ja edistää siten alueiden työllisyyttä. Työllistymistä, osaamisen kehittämistä, yritysten kestävä kasvua, kansainvälistymistä ja verkottumista tukevat julkiset palvelut tukisivat alueen elinkeinoelämän uudistumista ja kasvua.

Sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen siirto hyvinvointialueille vuonna 2023 edellyttää vahvoja yhteistyöverkostoja hyvinvointialueiden ja työvoimapalvelujen järjestäjien välillä erityisesti sosiaaliseen tilanteeseen ja terveydentilaan liittyvien työllistymisen esteiden ratkaisemiseksi. Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy ovat aluekehityksen avaintavoitteita. Työvoimapalvelujen siirto kunnille antaa mahdollisuudet alueellisesti erilaisille yhteistyömalleille ja kullekin työvoimaviranomaiselle sopivimpien toimintatapojen löytämiseen.

4.2.6 Tietoyhteiskuntavaikutukset

Esityksen tietoyhteiskuntavaikutukset koskevat työvoimapalveluita käyttäviä yrityksiä, kansalaisia ja viranomaisten välistä tietojenvaihtoa. Uudistus edellyttää toimivaa informaatio-ohjaukseen ja tiedolla johtamiseen käytettävää tietojärjestelmien, asiakastietovarannon ja palvelualueiden kokonaisuutta. Merkittävimmät tietoyhteiskuntavaikutukset koskisivat eri viranomaisten välistä tiedonvaihtoa, tehokkaiden työllistymistä edistävien ratkaisujen löytämistä ja uutta valtion informaatio-ohjausroolia. Nämä vaikutukset koskettaisivat erityisesti kuntia, työvoimaviranomaisia, aluehallintovirastoja, KEHA-keskusta, ELY-keskuksia ja työ- ja elinkeinoministeriötä. Tietoyhteiskuntavaikutukset koskisivat lisäksi julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tuottavia palveluntuottajia ja ammatillisen koulutuksen järjestäjiä.

Työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyvän tiedon saatavuus ja hyödyntäminen muuttuisi kuntatasolla merkittävästi, kun kunnilla on sekä kannustimia että mahdollisuuksia hyödyntää tietoon perustuvaa harkintaa työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyvissä kysymyksissä ja palveluiden järjestämisessä. Yhteisestä asiakastietovarannosta saatavista tiedoista voitaisiin nykyistä paremmin tuottaa julkista tilastotietoa, mikä lisäisi hallinnon läpinäkyvyyttä ja edistäisi tietojen käyttöä laajemmin.

Palvelujärjestelmän laajenemisen seurauksena uudistuksella olisi myönteisiä tietoyhteiskunta-vaikutuksia erityisesti työnhakija-asiakkaiden asemaan. Vaikutukset olisivat pääosin välillisiä ja johtuisivat tyypillisimmin tilanteista, joissa digitaalisten palveluiden käyttökynnys alenisi lähipalvelun ja opastuksen kautta. Yrityksiä koskevia tietoyhteiskunta-vaikutuksia saattaisi syntyä myös välillisesti, jos useampi henkilö, joka ei aiemmin ole käyttänyt verkkopalveluita pystyisi hakemaan töitä laajemmin.

Tulotietojärjestelmän tietojen laajemmalla hyödyntämisellä työvoimapalvelujen järjestämisessä olisi vaikutuksia tietoyhteiskuntaan. Nykyisen asiakastietovarannon tietojen perusteella ei voida arvioida luotettavasti vaikutuksia, jotka syntyvät erilaisista työmarkkinasiirtymistä. Tulotietojärjestelmän käyttöönotolla saattaisi olla merkittävä vaikutus esimerkiksi ammatinvaihtajien, alueellisen liikkuvuuden tukemisen ja muiden työmarkkinasiirtymien osalta. Tulorekisterin kerryttämien tietojen ansiosta palveluiden kohdentumista, palveluiden ennakoitua ja kustannustehokkuutta sekä vaikuttavuutta on mahdollista parantaa. Näiden seurauksena työvoimapalveluiden prosesseja voidaan kehittää vaikuttavuusperusteisesti sekä seurata toiminnan tuloksellisuutta. Tulotietojärjestelmän laajemmalla käytöllä voisi siten olla myönteisiä vaikutuksia julkisen hallinnon läpinäkyvyyden ja tehokkuuden arvioinnin edistämisen osalta. Paremmiin hyödynnettävissä ja saavutettavissa oleva tieto edistäisi lisäksi työvoimapalveluja tuottavien yritysten ja ammatillisen työvoimakoulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia toteuttaa toimivia työvoimapalveluja. Työvoimapalveluja tuottavien yritysten tai koulutuskuntayhtymien käytännön palveluiden toteutuksen suunnittelussa voitaisiin saada tarkempi kuva työvoimarakenteesta, työllistymisen esteistä ja alueellisista erityistarpeista lisääntyneen käytettävissä olevan tiedon perusteella.

4.2.7 Tietosuojavaikutukset

Asiakastietojen käsittely työvoimapalveluissa

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtyminen valtiolta kunnille aiheuttaa muutoksia myös työvoimapalvelujen asiakastietojen käsittelyyn. Esityksen mukaan KEHA-keskus ylläpitäisi ja kehittäisi valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja, joihin sisältyisi valtakunnallinen tietovaranto, asiakastietojärjestelmäkokonaisuus ja palvelualusta. Työvoimaviranomaisilla olisi velvollisuus käyttää valtakunnallista tietovarantoa, palvelualustaa ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta. Työvoimaviranomaiset ja KEHA-keskus olisivat valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Työvoimaviranomaisilla olisi mahdollisuus hankkia valtion tarjoamaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta täydentäviä lisäosia eli moduuleita. Lisäosien tulisi tarvittaessa olla yhteensopivia valtion tarjoaman asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden kanssa. KEHA-keskus määrittäisi tekniset ja tietoturvasuhteita koskevat edellytykset, jotka valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen liitettävien lisäosien tulisi täyttää.

Henkilötietoja käsittelevien viranomaisten määrä olisi todennäköisesti jatkossa nykyistä suurempi, sillä vastuu työvoimapalvelujen järjestämisestä tulee jakaantumaan nykyisiin 15 työ- ja elinkeinotoimiston ja 25 työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa tarkoitettuun kokeilualueeseen verrattuna useammalle työvoimaviranomaiselle. Asiakastietojen käsittelyyn käytettäisiin valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta, tietovarantoa ja palvelualustaa, mikä vähentää henkilötietojen suojaan ja tietoturvaan liittyviä riskejä verrattuna tilanteeseen, jossa työvoimaviranomaiset voisivat käyttää asiakastietojen käsittelyyn myös muuta asiakastietojärjestelmää kuin valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta.

Yleisen tietosuojasetuksen 35 artiklassa edellytetään, että rekisterinpitäjä toteuttaa ennen käsittelyä arvioinnin suunniteltujen käsittelytoimien vaikutuksista henkilötietojen suojalle, jos käsittely todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien kannalta. Arvioinnin tarpeellisuutta arvioitaessa on otettava huomioon käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset. Lainsäätäjä voi osana lainvalmistelua tehdä tietosuoja koskevan vaikutusten arvioinnin. Jos vaikutusten arviointi toteutetaan lainsäädäntötyön yhteydessä, ei vaikutustenarviointia ole välttämätöntä tehdä enää kyseisten käsittelytoimien yhteydessä. Tietosuojavaltuutettu on pitänyt tätä erittäin kannatettavana korkean riskin käsittelyssä (lausunto 777/03/2018). Tietosuojavaltuutettu on katsonut riskejä liittyvän erityisten henkilötietoryhmien lisäksi esimerkiksi laajamittaiseen henkilötietojen käsittelyyn, joka koskee suurta rekisteröityjen määrää. Korkea riski liittyy myös käyttöoikeuksien osalta suureen määrään tietojärjestelmän käyttäjiä ja heille myönnettyihin käyttöoikeuksiin (lausunto 777/03/2018).

Esityksellä voi olla vaikutuksia valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmän käyttäjämääriin, koska työvoimaviranomaisilla olisi velvollisuus käyttää valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta ja edellä todetuin tavoin henkilötietoja käsittelevien viranomaisten määrä olisi nykyistä suurempi. Helmikuussa 2022 nykyisen järjestelmän käyttöoikeus oli myönnetty yhteensä noin 6 900 henkilölle. Luvussa ovat mukana myös työllisyyden edistämisen kuntakoikeilussa mukana olevien kuntien palveluksessa oleville myönnetty käyttöoikeudet.

Rekisteröityjen määrän, käsiteltävien henkilötietojen luonteen (kansallisesti määritelty salassa pidettäviksi tiedoiksi, lisäksi osin yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja) ja käsittelijöiden määrän perusteella voidaan arvioida, että rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään sisältyvien henkilötietojen käsittelyyn liittyy todennäköisesti korkea riski. Näin ollen käsittelystä on suoritettava yleisen tietosuojasetuksen 35 artiklassa tarkoitettu vaikutusten arviointi. Arvioinnin on tietosuojasetuksen 35 artiklan 7 kohdan mukaan sisällettävä vähintään:

- a) järjestelmällinen kuvaus suunnitelluista käsittelytoimista ja käsittelyn tarkoituksista, mukaan lukien tarvittaessa rekisterinpitäjän oikeutetut edut;
- b) arvio käsittelytoimien tarpeellisuudesta ja oikeasuhteisuudesta tarkoituksiin nähden;
- c) arvio 1 kohdassa tarkoitetuista rekisteröityjen oikeuksista ja vapauksia koskevista riskeistä; ja
- d) suunnitellut toimenpiteet riskeihin puuttumiseksi, mukaan lukien suoja- ja turvallisuustoimet ja mekanismit, joilla varmistetaan henkilötietojen suoja ja osoitetaan, että tätä asetusta on noudatettu ottaen huomioon rekisteröityjen ja muiden asianomaisten oikeudet ja oikeutetut edut.

Säännökset a-alakohdassa tarkoitetuista käsittelyn tarkoituksista, tietojen tallettamisesta ja luovuttamisesta sekä henkilötietojen käsittelyn edellytyksenä olevista käyttöoikeuksista sisältyvät ehdotetun lain työvoimapalvelujen järjestämisestä 13 ja 14 lukuun. Tarkemmat kuvaukset kussakin valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvassa tietojärjestelmässä tehtävistä käsittelytoimista laaditaan erikseen.

Sekä nykyiseen että ehdotettuun lainsäädäntöön sisältyy säännökset käyttöoikeuden rajaamisesta ja käytöstä vain henkilön tehtävien kannalta välttämättömään. Tällä osaltaan varmistetaan, että käsittelytoimet ovat tarpeellisia ja oikeasuhtaisia tarkoituksiin, eli lakisääteisten tehtävien

tai viranomaiselta saadun toimeksiannon hoitamiseen nähden. Viranomaisten tehtäviä ja käyttöoikeuksia koskevien säännösten arvioidaan ohjaavan käsittelytoimia siten, että niiden on oltava tarkoituksiin nähden tarpeellisia ja oikeasuhtaisia. Lisäksi tarkempaa ohjeistusta voidaan antaa asiakastietojärjestelmäkohtaisesti.

Kuten edellä on todettu, valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöön liittyy todennäköisesti korkea riski rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien kannalta rekisteröityjen ja käsittelijöiden suuren määrän sekä käsiteltävien tietojen luonteen vuoksi. KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten väliseen käytännön vastuunjakoon liittyviä potentiaalisia riskejä pyritään vähentämään siten, että laissa säädettäisiin yhteisrekisterinpitäjyydestä ja rekisterinpitäjien välisestä vastuunjaosta. Määrittelemällä rekisterinpitäjien välinen vastuunjako ja siten rekisteröityjen oikeuksista vastaavat tahot lainsäädännössä voitaisiin myös turvata rekisteröityjen oikeusasemaa.

Toimenpiteitä henkilötietojen käsittelyyn liittyvään korkeaan riskiin puuttumiseksi on selvitetty ja valmisteltu osana TE-palvelut 2024 -uudistusta. Työn tukena oli kevään 2022 aikana ulkopuolinen taho, joka arvioi uudistuksesta mahdollisesti aiheutuvia tietosuojaan liittyviä riskejä. Tietosuojavaikutusten arviointi valmistui toukokuussa 2022. Arvioinnin havaintojen mukaan keskeiset tietosuojaan liittyvät riskit koskevat tiedon käyttöä, henkilötietoja käsittelevän henkilöstön osaamista sekä yhteisrekisterinpitäjien välistä vastuunjakoa.

Arvioinnin johtopäätösten mukaan tiedon käyttöperusteita ei aina osata tulkita riittävän yksiselitteisesti, mihin liittyvää riskiä voidaan pienentää antamalla ohjeistusta laintulkinnan tueksi. Osaamista koskeva riski aiheutuu arvioinnin mukaan siitä, että työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön siirtyessä uusien työvoimaviranomaisten palvelukseen saattaa syntyä osaamisvaje, koska osaavia työntekijöitä ei välttämättä siirry tasaisesti työvoimaviranomaisten palvelukseen tai siirtyvillä työntekijöillä ei ole substanssiosaamisen lisäksi kattavaa tietosujoaosaamista. Arvioinnin johtopäätöksenä todettiin lisäksi, että yhteisrekisterinpitäjyys jakaa velvollisuudet ja vastuut usealle toimijalle, minkä vuoksi rekisterinpitäjien tehtävät on syytä määritellä selkeästi.

Tietosuojavaltuutetun mukaan tietojärjestelmän lainmukaisen käytön valvonnassa olennaisiin suojatoimiin kuuluu lokitietojärjestelmä ja siihen liittyvä käytönvalvonta. Tietosuojavaltuutetun mukaan suojatoimia voivat olla esimerkiksi (lausunto 777/03/2018):

- lokitietojärjestelmät ja muu käytönvalvonta
- tietojen käyttöä ohjaavat käyttölupehdot
- säännölliset, ulkopuolisen tahon suorittamat auditoinnit
- raportointivelvoitteet valvontaviranomaiselle

Tietosuojalain sisältämät säännökset vaitiolovelvollisuudesta ja sen sanktioinnista on katsottavissa suojatoimiksi. Tietosuojalaki on yleislaki, joten nämä suojatoimet koskevat myös henkilötietojen käsittelyä työvoimapalvelujen valtakunnallisissa tietojärjestelmäpalveluissa. Myös tietosuojalaissa säädetty rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvollisuus toteuttaa asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi siltä osin, kuin käsittely kohdistuu yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryh-

miin kuuluviin henkilötietoihin, koskee myös jatkossa työvoimapalvelujen toimeenpanossa käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpitäjiä ja käsittelijöitä. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa tarkoitettuja tiedonhallintayksikön tietoturvallisuuden varmistamiseen liittyviä velvollisuuksia voidaan myös pitää suojatoimina. Myös kyseistä yleislakia sovelletaan asiakastietojen käsittelyyn julkisissa työvoimapalveluissa. Lisäksi viranomaisten toiminnassa tulisivat sovellettaviksi hallinnon yleislait ja virkavastuuta koskevat säännökset.

Valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaan asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvista järjestelmistä kerätään lokitietoja palvelun teknisestä toiminnasta, tietoliikenteestä, tietoturvatapahtumista sekä henkilötietojen käsittelystä. Kaikki henkilötietojen katselu, muokkaaminen ja poistaminen kirjataan lokiin. Lokitiedostot suojataan niin, että niiden muuttaminen tai poistaminen palvelun suoritus- tai ylläpito-oikeuksin ei ole mahdollista. Tekniset lokit ja henkilötietoja sisältävät lokit eriytetään toisistaan. Henkilötietoja sisältävät lokit suojataan niin, että niiden lukeminen on mahdollista ainoastaan tehtävään nimetyiltä henkilöiltä. Lokien säilytysaika määritellään niin, että lokit mahdollistavat henkilötietoihin tai muihin salassa pidettäviin tietoon kohdistuvien rikosten selvityksen rikoksen vanhenemisajan puitteissa, mutta säilytysajassa huomioidaan myös tietosuoja-asetuksen vaatimukset henkilötietojen säilytykselle.

Asiakastietojen käsittelyä varten on valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen osalta olemassa käyttölupehdot, joissa kuvataan, millä perusteella käyttöoikeus tietoihin annetaan, käyttöoikeuksien hyväksymis- ja hallintaprosessi sekä tietojen käytön valvonta. Käyttölupehdoissa sovitaan myös vastuukysymykset sekä sanktiot mahdollisten väärinkäytösten ja tietoturvaloukkausten varalle. Tietojärjestelmässä havaituista tietoturva- ja tietosuojapoikkeamista raportoidaan tilanteen edellyttämällä tavalla valvoville viranomaisille, kuten tietosuojavaltuutetulle, ohjaaville ministeriöille, Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskukseen ja Valtiontalon tarkastusvirastoon.

Yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan jäsenvaltion on kuultava tietosuojavaltuutettua valmistellessaan hallituksen esitystä, joka liittyy henkilötietojen käsittelyyn. Tietosuoja-valtuutetun toimistolta on pyydetty lausuntoa esitysluonnoksesta kirjallisen lausuntokierroksen yhteydessä.

Kunnan rahoitusosuuden perintä

Kunnan vastuun laajeneminen työttömyysetuuksien rahoituksessa ja kunnan rahoitusosuuden laskutuksen toteuttaminen Kansaneläkelaitoksen toimesta lisäisi kunnan rahoitusosuuden perintää varten tarvittavien henkilötietojen määrää. Nykyisin Kansaneläkelaitos perii kunnilta työmarkkinatuen rahoitusosuuden, ja jatkossa perintä koskisi myös Kansaneläkelaitoksen maksamaa peruspäivärahaa. Valmis laskutusaineisto ei sisällä henkilötietoja.

Kuntien rahoitusosuuden perintä on Kansaneläkelaitokselle työttömyysturvalaissa säädetty tehtävä. Kuntien rahoitusosuuden laskutukseen liittyvä henkilötietojen käsittely perustuu siten Kelan lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Kansaneläkelaitoksessa käyttäjähallinnan määrittelyt tehdään roolikohtaisesti. Käytönvalvonnan lokitus tehdään Kansaneläkelaitoksen linjausten mukaisesti.

Ansiopäivärahan laskutukseen tarvittavan tietosisällön Kansaneläkelaitos saisi työttömyyskassoilta. Ansiopäivärahan rahoitusosuuden laskutuksen toimeenpanosta aiheutuvat tietosuojavai-

kutukset riippuvat siitä, toimittaisivatko työttömyyskassat Kansaneläkelaitokselle laskutusaineiston mukana henkilötietoja. Kuten edellä on todettu, valmis laskutusaineisto ei sisällä henkilötietoja.

Jos ansiopäivärahaa koskeva laskutusaineisto muodostettaisiin Kansaneläkelaitoksessa, tulisi työttömyyskassojen toimittaa Kansaneläkelaitokselle ansiopäivärahan maksatustietoja, jotka sisältävät henkilötietoja. Mikäli työttömyyskassat toimittaisivat Kansaneläkelaitokselle ansiopäivärahan maksatustietoja, vastaisivat nämä tietoryhmät luonteeltaan työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen välistä nykyistä tietoliikennettä. Työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen välisessä nykyisessä tietoliikenteessä käytetään suojattua yhteyttä. Tietosuojavaikutusten tarkempi arviointi edellyttää tietoa rajapintaratkaisusta sekä siirrettävistä tiedoista.

Työttömyyskassan tarkoituksena on työttömyysturvalaissa tarkoitetun ansioturvan ja siihen liittyvien ylläpitokorvausten järjestäminen jäsenilleen. Työttömyyskassoilla on lakiin perustuva julkinen tehtävä ja oikeus käsitellä myös jäsenten henkilötietoja. Työttömyyskassojen maksatusjärjestelmissä käyttövaltuuksia hallitaan erilaisten käyttäjäroolien avulla ja lokitiedoista voidaan seurata henkilön tietoihin kohdistuvia, maksatusjärjestelmässä tehtäviä toimenpiteitä.

4.2.8 Tiedonhallinnan muutokset

Julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtyminen valtiolta kunnille ja työ- ja elinkeinotoimistojen lakkaaminen tarkoittaa tiedonhallinnan järjestämisen näkökulmasta merkittäviä muutoksia. Esityksessä ehdotetaan, että kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itse, mikäli kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tilanteissa, joissa edellytys ei täyty kunnan tulisi muodostaa yhden tai useamman muun kunnan kanssa työllisyyden hoidon yhteistoiminta-alue työvoimapalveluiden järjestämiseksi. Vastuu työvoimapalvelujen järjestämisestä voi hallituksen esityksen mukaan olla yksittäisellä kunnalla, yhdellä työllisyysalueen kunnalla tai kuntayhtymällä. Erilaiset työvoimapalvelujen järjestämistavat edellyttävät, että selkeästi määritellään työvoimapalvelujen osalta tiedonhallintayksikkönä toimiva taho. Työllisyysalueen kuntien välisessä työvoimapalveluiden järjestämistä koskevassa sopimuksessa tulisi määrittää myös tiedonhallinnan vastuut mukaan lukien tiedon omistajuus sekä kuntayhtymän toiminnan aikana että mahdollisen purkautumisen yhteydessä. Sopimuksessa mainittu vastuukunta tai kuntayhtymä on tiedonhallintayksikkö työvoimapalveluihin liittyvien asioiden osalta.

Ehdotettu järjestämisvastuun muutos vaikuttaa merkittävästi kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen lisäksi myös muiden toimijoiden, kuten työ- ja elinkeinoministeriön, KEHA-keskuksen, ELY-keskusten ja Maahanmuuttoviraston väliseen tehtävienjakoon. Tehtävienjakoon ehdotetut muutokset edellyttävät, että kukin toimija päivittää tiedonhallintamallinsa.

Palvelujen ja tiedonhallinnan jakaantuessa usealle tiedonhallintayksikölle edellyttää tietoaaineistojen säilytys tarkempaa tarkastelua. Esimerkiksi säilytysaikojen osalta tulisi pyrkiä yhdenmukaiseen toimintamalliin valtion työvoimapalveluihin liittyviä tehtäviä hoitavien viranomaisten ja työvoimaviranomaisten kesken.

Ehdotetun lainsäädännön toimeenpanolla on vaikutuksia myös muiden tiedonhallintayksiköiden, kuten Digi- ja väestötietoviraston, toimintaan. Työvoima- ja yrityspalvelujen uudelleen organisoiminen edellyttää Digi- ja väestötietoviraston nykyisille työvoimapalvelujen järjestämi-

sessä vastuussa oleville organisaatioille myöntämien organisaatiokohtaisten väestötietojärjestelmän käyttöoikeuslupien eli tietolupien sekä näiden lupien mukaisten työntekijäkohtaisten käyttöoikeuksien siirtämistä työvoimapalvelujen järjestämisestä jatkossa vastaavien uusien vastuorganisaatioiden nimiin.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisellä valtiolta kuntien hoidettavaksi on vaikutusta työvoimapalvelujen toimeenpanossa käytettäviin tietojärjestelmäpalveluihin ja niitä koskevaan lainsäädäntöön. Työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin liittyvien ylläpito- ja kehittämistehtävien on tarkoitus jäädä valtiolle. Valtio tarjoaisi edelleen työvoimapalveluihin liittyvät valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä ylläpitäisi valtakunnallisia tietovarantoja. Työvoimaviranomaisilla olisi velvollisuus käyttää työvoimapalvelujen toimeenpanossa yhteistä valtakunnallista tietovarantoa, asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta ja palvelualustaa. Ehdotetun lainsäädännön mukaan työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittäminen toteutetaan yhteistyössä KEHA-keskuksen ja valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja käyttävien työvoimaviranomaisten välillä.

Työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ylläpitäjänä KEHA-keskus vastaisi tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvien tietovarannon, asiakastietojärjestelmän ja palvelualustan teknisistä määrittelyistä. Tiedonhallintalain 22 §:n 3 momentin nojalla KEHA-keskus määrittäisi valtakunnallisesta tietovarannosta teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen ja ylläpitäisi sitä. Esityksellä ja työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisellä kuntien hoidettavaksi on vaikutusta myös julkisissa työvoimapalveluissa käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpitäjyyteen. Tällä hetkellä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä ovat KEHA-keskus ja työ- ja elinkeinotoimistot. Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä olisivat KEHA-keskus ja uudet työvoimaviranomaiset.

KEHA-keskus olisi jatkossakin valtakunnallisen tietojärjestelmäkokonaisuuden ylläpitäjä ja tiedonhallintalaissa tarkoitettu tietojärjestelmästä vastuussa oleva viranomainen. KEHA-keskus vastaisi siten valtakunnallisen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksien määrittelystä. Esityksessä ehdotetaan, että käyttöoikeuksia myöntäisivät KEHA-keskuksen lisäksi työvoimaviranomaiset. KEHA-keskus vastaisi käyttöoikeuden myöntämisestä valtion viranomaisten palveluksessa oleville henkilöille ja kukin työvoimaviranomainen palveluksessaan oleville henkilöille. KEHA-keskus vastaisi käyttöoikeuksien teknisestä avaamisesta. Valtakunnallisen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksien hallintaan ja lokitietojen keräämiseen liittyvistä tehtävistä vastaisi jatkossakin KEHA-keskus.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käyttötarkoitukset on voimassa olevassa lainsäädännössä määritelty kattavasti. Käyttötarkoituksiin ei arvioida liittyvän erityisiä muutostarpeita työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen vuoksi. Järjestämisvastuun siirtäminen valtiolta kunnille vaikuttaa tiedonsaantioikeuksiin siten, että eri viranomaisten tiedonsaantioikeuksia on tarkasteltava huomioiden viranomaisten tehtäviin ehdotetut muutokset. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtyminen valtiolta kuntien vastuulle aiheuttaa muutoksia paitsi kuntien myös KEHA-keskuksen ja ELY-keskusten tehtäviin. Hallituksen esityksen mukaan osana työvoimapalvelujen toimeenpanon seuranta- ja kehittämistä arvioitaisiin myös palveluiden ja toiminnan vaikuttavuutta. Arviointi- ja seurantatehtävien tueksi on tarkoitus hyödyntää Verohallinnon ylläpitämän tulorekisterin tietoja. Työ- ja elinkeinoministeriölle ja KEHA-keskukselle säädettäisiin oikeus saada tietoja tulorekisteristä edellä mainittujen tehtävien hoitamista varten. Muilta osin tiedonsaantioikeuksiin ei arvioida liittyvän merkittäviä muutostarpeita.

Tietojen hyödyntäminen työvoimapalveluja koskevaan ohjaukseen ja vaikuttavuuden arviointiin edellyttää valtakunnallisen tietojärjestelmäkokonaisuuden ja tietovarannon kansallista työvoimapalvelujen tietomäärittelyä, jossa huomioidaan tietoryhmien ja rakenteiden lisäksi myös käytettävät sanastot ja koodistot. Myös tiedon saannin ja luovutuksen teknisen rajapinnan toteutuksessa tulee hyödyntää kansallisia tietomäärittelyjä. Näin varmistetaan kerättävän ja hyödynnettävän tiedon yhdenmukaisuus ja laatu sekä lain mahdollistama uudelleenkäyttö.

Esityksessä ehdotetaan, että työ- ja elinkeinotoimistossa, ELY-keskuksessa, KEHA-keskuksessa sekä kuntakokeilukunnissa vireillä olevat asiat, jotka kuuluvat jatkossa työvoimaviranomaiselle siirtyvät sen kunnan tai yhteistoiminta-alueen työvoimaviranomaiselle, jolle tehtävät järjestämisvastuun myötä siirtyvät. Tältä osin huomiota tulee kiinnittää siihen, että siirto koskisi vireillä olevien asioiden osalta sekä sähköistä että paperiaineistoa. Paperiaineiston osalta siirto voi olla myös hallinnollinen, jolloin säilyttämisestä ja käytön mahdollistamisesta huolehtisi KEHA-keskus, mutta aineisto on osa työvoimaviranomaisen vireillä olevaa asia-aineistoa. Työ- ja elinkeinotoimistojen aikana syntyneet ja päättyneet asiat jäisivät KEHA-keskuksen hallussa olevaan työ- ja elinkeinotoimiston arkistoon. Näihin liittyvästä tietopalvelusta vastaisi KEHA-keskus.

Kuntien rahoitusosuuden perintä

Kunnan vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksessa ehdotetaan laajennettavaksi peruspäivärahaan ja ansiopäivärahaan. Rahoitusvastuun toteuttaminen noudattaisi toimeenpanoperiaatteeltaan kuntien osarahoittamassa työmarkkinatuessa nykyisin noudatettavaa menettelyä.

Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen maksatusjärjestelmien välillä on jo nykyisin integraatio, jonka välityksellä saadaan muun muassa työttömyysetuuksien myöntötietoja sekä kertymätietoja. Ansiopäivärahan rahoitusosuuden laskutuksen toimeenpanosta aiheutuvat muutokset tiedonhallintaan riippuvat siitä, toimittaisivatko työttömyyskassat Kansaneläkelaitokselle laskutusaineiston mukana sellaisia henkilötietoja, joita ei nykyisin välitetä työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen välillä.

Kansaneläkelaitoksen nykyisessä työmarkkinatuen kunnan rahoitusosuuden laskutusprosessissa laskun liitetiedot eli henkilöluettelo laskutetuista muodostetaan Kansaneläkelaitoksen etuustietopalveluun kuntien nähtäville. Etuustietopalvelu on tarkoitettu niille viranomaisille ja Kansaneläkelaitoksen yhteistyökumppaneille, joilla on lain mukaan oikeus saada Kansaneläkelaitoksen etuustietoja teknisen käyttöyhteyden välityksellä.

Kuntien rahoitusosuuden laskustointojen ja laskutusaineiston käsittelyn keskittämisen sekä yhden palvelurajapinnan säilyttämisen kuntien suuntaan katsotaan tukevan tietoaineistojen yhdenmukaista hallintaa sekä aineiston tietoturvallista käsittelyä. Kuntien rahoitusosuuden perintän keskittämisen arvioidaan mahdollistavan kunnille laskutukseen liittyvien tietoaineistojen turvallisen ja tehokkaan hyödyntämisen sekä edistävän tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteen toimivuutta.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Järjestämisvastuu

Kuntalain 8 §:n mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Lakisäateisessä yhteistoiminnassa järjestämisvastuu on kunnan puolesta toisella kunnalla tai kuntayhtymällä. Kunta vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Kuntalain 9 §:n mukaan kunta tai kuntayhtymä voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta. Julkisen hallintotehtävän kunta voi kuitenkin antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos siitä erikseen lailla säädetään.

Järjestämisvastuusta säätämisen perusvaihtoehdot

1) Järjestämisvastuu kaikilla kunnilla, yhteistoimintaan hakeutuminen vapaaehtoista

Perinteinen tapa säätää kuntien tehtävistä on, että järjestämisvastuu ja rahoitusvastuu annettaisiin kaikille kunnille, jotka voisivat järjestää palvelut itse tai kuntalain mukaisessa yhteistoiminnassa haluamallaan tavalla ja yhteistoimintaan vapaaehtoisesti hakeutuen. Kunta voisi myös käyttää palvelujen tuottamisessa parhaaksi katsomaansa tahoja (esimerkiksi omistamaansa yhtiötä), mutta julkisen vallan käyttöä sisältävien hallintotehtävien tulee säilyä kunnalla itsellään.

Vaihtoehdon lähtökohtana on, että kaikilla kunnilla on resurssit tehtävän hoitamiseen siten, että palvelujen käyttäjän perusoikeudet toteutuvat ja palvelujen yhdenvertainen saatavuus on turvattavissa. Siirrettäessä työvoimapalvelujen järjestämisvastuuta kunnille on erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, että palvelujen käyttäjien oikeudet turvataan ja että perusoikeuksien yhdenvertainen toteutuminen ei heikenny järjestelmämuutoksen eli lainsäädäntöratkaisun seurauksena. Tämän vuoksi pelkästään vapaaehtoisen yhteistoiminnan varaan jäävä järjestämisvastuullisten tahojen muodostuminen ei todennäköisesti turvaisi riittävällä tavalla palvelujen käyttäjien oikeuksia. Ongelmia saattaisi tulla erityisesti riittävän osaamisen ja ammattitaidon varmistamisessa, mikä osaltaan voisi johtaa myös kustannusten kasvuun.

Valmistelun yhteydessä on nostettu esille niin sanottu sopimuksellisuus järjestämisvastuullisten tahojen muodostamisessa. On esitetty, että viimesijainen järjestämisvastuu säilyisi kaikilla kunnilla, mutta niiden tulisi tehdä sopimus työvoimapalvelujen järjestämisestä 20 000 henkilön työvoimapohjan alueella. Käytännössä vaihtoehto tarkoittaisi, että kunnat tekisivät kyseisellä alueella eri tyyppisiä kuntalain tarkoittamia yhteistoimintasopimuksia, mutta sopimusten sisältö ja laajuus olisi lopulta vaihteleva. Osassa sopimuksista todennäköisesti päädyttäisiin kuntalain tarkoittamaan vastuukuntamalliin eli yhteiseen toimielimeen tai kuntayhtymään ja kunnat siirtäisivät järjestämisvastuun laajemmalle kokonaisuudelle. Joissakin kunnissa sopimuksia tehtäisiin todennäköisesti vain osasta työvoimapalveluihin liittyviä tehtäviä yhteistä viranhaltijaa koskevaa sopimusta tai viranomaistoiminnasta tehtävää sopimusta käyttäen.

Mallissa pystyttäisiin hyvin hyödyntämään kuntien omia, jo olemassa olevia toimintoja työvoimapalveluihin liittyen eli malli vastaisi hyvin kuntien itsehallinnolliseen asemaan liittyviä vaatimuksia. Viimesijassa ongelmaksi saattaisi kuitenkin muodostua se, että niin sanottuun sopimuksellisuuteen pohjautuva malli ei todennäköisesti täyttäisi asiakkaiden perusoikeuksien yhdenvertaiselle toteutumiselle asetettuja vaatimuksia. Saattaisi myös syntyä tilanteita, joissa resursseiltaan ja työvoimapohjaltaan heikommät kunnat jäisivät käytännössä ilman tarvittavia resursseja sen vuoksi, että niiden kanssa ei solmittaisi riittävän laajoja yhteistoimintasopimuksia. Mallissa jäisi myös epäselväksi, miten henkilöstön siirto valtiolta kuntiin lopulta toteutettaisiin.

2) Laissa säädetyt edellytykset järjestämisvastuulliselle taholle, lisäksi valtioneuvoston niin sanottu perälautasääntely

Tässä vaihtoehdossa vastuu palveluiden rahoituksesta säilyy kaikilla kunnilla, mutta laissa säädettäisiin järjestämisvastuulliselta taholta edellytettävistä kriteereistä. Nämä kriteerit johtaisivat käytännössä siihen, että osan kunnista tulisi hakeutua yhteistoimintaan. Kyse on siten kuntalain 8 § 1 momentin tarkoittamasta lakisääteisestä yhteistoiminnasta.

Lakisääteisessä yhteistoiminnassa kunnilla on yhteistoimintamuotoina käytettävissään yhteinen toimielin eli vastuukuntamalli sekä kuntayhtymä. Yhteistoimintamuotojen rajautuminen kuntayhtymään ja vastuukuntamalliin johtuu siitä, että muut kuntalain tarkoittamat yhteistoimintamuodot eli yhteinen viranhaltija ja sopimus viranomaistoiminnasta edellyttävät, että sopimuksen tekijällä on kyseisen tehtävän järjestämisvastuu eikä järjestämisvastuuta ole siltä lakisääteisesti rajattu pois.

Tämä sääntelyvaihtoehto on ollut käytössä Kunta- ja palvelurakennemuutoksessa (PARAS, laki kunta- ja palvelurakennemuutuksesta, 169/2007), jossa mahdollisuus järjestää sote-palveluja on sidottu asukasmäärään. Valtioneuvostolle annettiin toimivalta velvoittaa kunta sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen puitelaisissa tarkoitetun väestöpohjavaatimuksen täyttämiseksi. Pelastustoimen järjestäminen ja ympäristöterveydenhuolto on puolestaan sidottu käytettävissä oleviin resursseihin (riittävä suorituskyky, henkilötyövuodet). Kunta- ja palvelurakennemuutusta koskevassa laissa (169/2007) ei sen alkuperäisessä muodossa ollut säännöksiä valtioneuvoston toimivallasta velvoittaa kunnat yhteistoimintaan sosiaali- ja terveydenhuollossa. Säännökset katsottiin perustelluiksi lisätä lakiin huhtikuussa 2011.

Malli on vakiintunut tapa säätää kuntien yhteistoimintavelvoitteista. Sen perustuslainmukaisuuden arvioinnin kannalta olennaista on, että asukkaan eli palvelujen käyttäjän perusoikeuksien toteutumisen ja yhdenvertaisuuden vuoksi tehtävän järjestämisen voidaan katsoa edellyttävän laajempaa väestöpohjaa ja vahvempia resursseja. Samanaikaisesti on kiinnitettävä erityistä huomiota kansanvaltaisuuteen, kunnan toimialaan ja rahoitusperiaatteeseen liittyvien eli kunnan itsehallintoa koskevien vaatimusten toteutumiseen. Sääntelyyn liittyi, että kuntien yhteistoimintarakenteiden syntyminen varmistetaan siten, että valtioneuvostolla on laissa säädettyjen edellytysten täytyessä oikeus käyttää toimivaltaa kuntien yhteistoimintasopimuksiin liittyen. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että säädettäisiin määräaika, johon mennessä kuntien tulisi päättää yhteistoiminnasta. Jos päätöstä ei olisi tehty asiasta päättäisi valtioneuvosto. Lisäksi säädettäisiin valtioneuvostolle mahdollisuus velvoittaa kunta yhteistoimintaan epätarkoituksenmukaisen järjestelystä irtaantumisen estämiseksi.

3) Järjestämisvastuu vain laissa säädettäville kunnille – tehtävien eriyttäminen

Vaihtoehtoisesti järjestämismääräykset voitaisiin antaa vain tietyille kunnille. Perusteena tehtävän antamiseksi vain laissa säädetyille kunnille olisi se, että niiden katsottaisiin olevan resurssiltaan riittävän vahvoja tehtävien järjestämiseen. Vaihtoehdon sisällä on tunnistettavissa seuraavat alavaihtoehdot:

a) Laissa nimetyt kunnat järjestävät palvelut vain omille asukkailleen. Tällöin jäisi ratkaistavaksi, mikä taho järjestäisi muiden kuntien asukkaiden palvelut.

b) Laissa nimetyt kunnat järjestävät palvelut omille asukkailleen ja laissa määritellyn alueen asukkaille.

Kuntien tehtäviä koskevassa lainsäädännössä on toistaiseksi vain yksi esimerkki tämän tyyppisestä kuntien tehtävien erottelusta. Kesällä 2021 hyväksytyssä sote-uudistusta koskevassa lainsäädäntökokonaisuudessa Helsingin kaupungille annettiin muista kunnista poikkeava asema siten, että sille jäi edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistehtäviä muista kunnista poiketen. Helsingin kaupunki järjestää palveluita edelleen omalla alueellaan, ei muiden kuntien asukkaille. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (17/2021 vp.) sääntelyä ei pidetty sinänsä ongelmallisena, vaikka valiokunta esittikin siihen joitakin täydennyksiä.

Molemmissa edellä esitetyissä, tehtävien eriyttämistä koskevissa alavaihtoehdoissa tulisi ratkaista, miten rahoitus toteutettaisiin ja miten vastattaisiin edellä esitettyihin perustuslaillisuuden reunaehtoihin. Vaihtoehdossa a) rahoitus olisi todennäköisesti suunnattava erillisrahoituksella vain tietyille kunnille. Jos muiden kuntien asukkaiden palvelut toteutettaisiin esimerkiksi valtion tai hyvinvointialueen toimesta, kansanvaltaisuuden liittyvät kysymykset ja asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet tulisi toteuttaa muilla keinoilla, kuten esimerkiksi hyvinvointialueen vaikuttamismahdollisuuksien kautta. Vaihtoehdossa b) rahoitusvastuu olisi todennäköisesti kaikilla kunnilla, vaikka järjestämismääräykset olisi vain laissa nimetyillä kunnilla. Tällöin ratkaistavaksi tulisi todennäköisesti merkittäviä, kansanvaltaisuuden sekä kunnalliseen itsehallintoon liittyviä perustuslaillisia kysymyksiä.

Toimeksiantotehtävä

Kuntalain 7 § 2 momentin mukaan kunta voi ottaa sopimuksen perusteella hoitaakseen myös muita tehtäviä. Tällaisia tehtäviä kutsutaan toimeksiantotehtäviksi. Toimeksiantotehtävillä tarkoitetaan sellaisia julkisia tehtäviä, joiden hoitaminen lainsäädännön mukaan tai muuten kuuluu jollekin muulle julkisyhteisölle kuin kunnalle, mutta jotka kunta ottaa sopimuksen nojalla hoidettavakseen. Kunta voi ottaa sopimuksen nojalla hoidettavakseen muunkin julkisyhteisön, kuten valtion, seurakunnan tai kansaneläkelaitoksen, tehtäviä, jos tämä sekä kunnan että muun julkisyhteisön mielestä on tarkoituksenmukaista. Nämä tehtävät eivät toiselle julkisyhteisölle kuuluvina ole yleensä itsehallintoon kuuluvia tehtäviä. Osapuolten välillä tehtävässä sopimuksessa sovitaan tehtävien hoitamisen ehdoista. Lähtökohtana on, että kunta saa täyden korvauksen sille kuulumattomien tehtävien hoidosta. Kunnan kannalta kysymys on sopimusasiasta. Valtion tai muun julkisyhteisön kannalta tehtävien antaminen kunnan hoidettavaksi yleensä edellyttää, että asianomainen lainsäädäntö antaisi tehtävien hoidon siirtämiseen mahdollisuuden.

Työvoimapaalvelujen siirto tehtävänä olisi siten lähtökohtaisesti mahdollista toteuttaa myös niin, että tehtävän järjestämismääräykset ja rahoitusvastuu säilyisivät valtiolla, mutta kunnat hoitaisivat

tehtävää valtion toimeksiannon perusteella. Tässä vaihtoehdossa eivät kuitenkaan toteutuisi uudistuksen kannustavuuteen ja työllisyysasteen nostamiseen liittyvät tavoitteet.

Järjestämisvastuulliselle taholle asetettavat kriteerit

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta (Paras-uudistus) annetun lain pohjalta kunnassa tai yhteistoiminta-alueella, joka huolehtii perusterveydenhuollosta ja siihen kiinteästi liittyvistä sosiaalitoimen tehtävistä, oli oltava vähintään noin 20 000 asukkaan väestöpohja. Työvoimapalveluiden näkökulmasta järjestämisalueen väestöpohjan suuruus ei kuitenkaan suoraan indikoi palveluiden potentiaalisen käyttäjäryhmän kokoa. Palveluiden käyttäjät ovat ensisijaisesti osa kunnan työikäistä työvoimaa. Tästä syystä työvoimapohja on valmistelussa arvioitu väestöpohjaa toimivammaksi kriteeriksi työvoimapalveluiden järjestämisvastuulle. Työvoimakriteerin taso indikoi myös alueen mahdollisuuksia rahoittaa palveluita absoluuttisena rahamääränä. Mitä suurempi alue kriteerillä mitattuna on, sitä suuremmalla todennäköisyydellä alue pystyy rahoittamaan palveluitaan kattavasti.

Kunnan väestön ja työvoiman määrä korreloivat voimakkaasti keskenään, joten muuttujien samanaikainen käyttö ei tuo merkittäviä lisäetuja. Kumpikin kriteeri on kuitenkin sillä tavoin käytökelpoinen, että ne muuttuvat ajassa hitaasti ja vuosikohtaiset muutokset ovat ennakoitavissa.

Perustuslakivaliokunta on eri yhteyksissä antamissaan lausunnoissaan useaan kertaan todennut, että kuntien eriytyminen ei saa vaarantaa perusoikeuksien toteutumista. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kuntien resurssien erilaisuudesta johtuvia ongelmia palvelujen yhdenvertaisessa saatavuudessa on pyrittävä estämään. Yksi keino yhdenvertaisten palvelujen turvaamisessa on kuntien lakisääteinen yhteistoiminta, jolla kunnat veloitetaan hoitamaan tehtävää yhteistoiminnassa nimenomaan sen vuoksi, että yksittäisen kunnat resurssit eivät ole tehtävään hoitamiseen riittävät.

Työvoimapalveluiden järjestämisen kannalta on myös olennaista, että yhteistoiminnasta sovitaan työmarkkinoiden ja työssäkäynnin näkökulmista toimivalla ja maantieteellisesti yhtenäisellä alueella. Esimerkiksi työllisyyden kuntakokeiluissa on tällä hetkellä mukana myös alueita, joihin kuuluvat kunnat eivät ole maantieteellisesti kytköksissä toisiinsa, mikä ei työmarkkinoiden näkökulmasta ole toimiva ratkaisu. Työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue tarkoittaa käytännössä, että alueen keskuskunnan ja sitä ympäröivien kuntien tulisi hoitaa tehtävää yhteistoiminnassa.

Suomen kuntakenttä on poikkeuksellisen laaja ja eri kuntien asema vaihtelee niin työllisyyden, taloustilanteen kuin väestö- ja ikärakenteen osalta suuresti. Kunnan koko on usein sidoksissa kunnan käytössä olevien resurssien suuruuteen, osaamiseen, mutta myös kunnassa sijaitsevien työpaikkojen määrään. Nämä seikat vaikuttavat erityisesti pienten kuntien kykyyn järjestää niiden vastuulle siirtyviä lakisääteisiä tehtäviä yhdenvertaisesti.

Työvoimapalvelujen järjestäminen on nykytilanteessa valtion vastuulla. Kun tehtävän järjestämisvastuu siirtyy kuntiin, on vallitsevan perustuslakitulkinnan mukaan lähtökohtana, että perusoikeuksien toteutuminen ei saa muutoksen vuoksi heikentyä. Osa kuntien vastuulle siirtyviksi esitetystä tehtävistä onkin jo nykytilanteessa lähtökohtaisesti alueellisesti ja osin ylialueellisesti järjestettyjä riittävän resursoinnin ja osaamisen varmistamiseksi. Lisäksi tehtävien järjestäminen hyvin pienissä yksiköissä voi aiheuttaa työmarkkinoiden näkökulmasta merkittäviä haasteita ja kustannusten nousua.

Työvoimapalvelujen hajauttamista koskevassa tutkimuskirjallisuudessa (Mosley 2012.) on nostettu esiin yhtenä palveluiden hajauttamisen ulottuvuutena sopiva hallinnollisen alueen tai organisaation koko jossa työvoimapalvelujen järjestäjällä olisi riittävät edellytykset toimia. Tässä esityksessä on esitetty kriteeriksi työvoimapohjaa, joka turvaisi vahvemman rahoituspohjan ja tasoittaisi alueiden välisiä satunnaisvaihtelusta aiheutuvaa kuormitusta sekä turvaisi henkilöstön rekrytoinnin ja osaamisen riittävällä tasolla. Siirtyvät resurssit huomioon ottaen pienten kuntien tai huomattavan pienien järjestämistä vastuussa olevien työllisyysalueiden käytössä ei olisi riittävästi henkilöstöä erityistä asiantuntemusta vaativiin palveluihin. Asiantuntijoiden rajallinen määrä edellyttää ylikunnallisia palvelurakenteita.

Osaavan työvoiman saatavuus pienillä työllisyysalueilla aiheuttaisi kasvavia kustannuksia. Hajauttamisen seurauksena riskinä on, että pienissä organisaatioissa työtehtävien monipuolistuminen ja laajan erityisosaamisen vaatimus kasvattaisi kustannuksia ja vaikeuttaisi rekrytointia. Käytännössä erityisosaamisen, perehdyttämisen ja koulutautumisen tarve kasvaa samassa suhteessa kuin organisaation koko pienentyä.

Palvelun laadun ja saatavuuden turvaamiseksi useat työvoimapalveluina järjestettävät palvelut edellyttävät käytännössä useampaa työntekijää. Erityistä osaamista vaativia tehtäviä ovat esimerkiksi maahanmuuttajien palvelut, palkkatukeen ja sen maksatukseen liittyvät tehtävät ja hankintatehtävät. Esitettyä pienemmän työvoimapohjan omaavilla järjestämialueilla yksittäisten asiantuntijoiden työtehtävät sisältäisivät laajoja erityisosaamista edellyttävää kokonaisuuksia. Henkilöstökustannuksia syntyisi tilanteissa joissa palvelun turvaamiseksi vaaditaan useampia henkilöitä riittävällä osaamisella ylläpitämään palvelua. Laajemman järjestämispohjan keskitettyjä toimintoja voitaisiin hyödyntää.

Esitettyä pienemmän työvoimapohjan järjestämiskoolta kustannuksia syntyisi viranomaisille lisää työtä yhteistyöverkostojen ylläpidosta, koordinoinnista ja alueiden seurantaan sekä informaatio-ohjaukseen liittyvistä tehtävistä. Erityisesti hyvinvointialueiden kanssa käynnistettävä yhteistoiminta vaatisi useampia alueellisia verkostoja ja niiden ylläpitoa. Myös työnantajapalveluiden ja yliaalueellisten rekrytointien koordinointi vaatisi enemmän resursseja. Tällä saattaisi olla yritysten näkökulmasta työvoiman saatavuuteen liittyviä taloudellisia vaikutuksia. Julkisten työvoimapalveluiden kautta tapahtuvaan rekrytointiin käytettävä aika saattaisi kasvaa yrityksillä, kun ne tekisivät yhteistyötä useamman työllisyysalueen kanssa.

Vuonna 2019 työvoiman määrä vaihteli Manner-Suomen kunnissa välillä 270 (Luhanka) – 351 000 (Helsinki). Yhteensä 205 kunnassa työvoiman määrä jäi alle 5 000. Vähintään 20 000 asukkaan työvoimapohja oli 26 Manner-Suomen kunnassa. Tällä kriteerillä itsenäisen järjestämistä vastuun voisivat tarvittaessa saada Suomen 21 suurinta kaupunkia sekä viisi Uudellemaalle sijoittuvaa kehyskuntaa ja maakuntakeskuskaupunki Kokkola. Kriteerillä pienin järjestämistä vastuullinen kunta olisi Uudellamaalla sijaitseva Kirkkonummi. Kyseiseen kuntaan siirtyisi arvioilta noin 33 henkilötyövuotta, mikä vastaa esimerkiksi Uudellamaalla nykyisen Lohjan toimipisteen työntekijämääriä. Kyseinen toimipiste on tällä hetkellä Uudenmaan pienin.

Valtion työ- ja elinkeinotoimistojen resurssit tulevat vuonna 2022 olemaan suuruudeltaan noin 4 300 henkilötyövuotta. Resurssi pitää sisällään niin työ- ja elinkeinotoimistojen vastuulla olevat hallinnolliset tehtävät, henkilöasiakkaiden ohjaukseen ja työnvälitykseen liittyvät tehtävät kuin työnantajapalveluihin ja työttömyysturvaan liittyvät tehtävät sekä muut lakisääteiset viranomaistehtävät. Lisäksi mukaan on laskettu vuoden 2022 aikana työ- ja elinkeinotoimistoihin kohdentuva 70 miljoonan euron pysyvä resurssilisäys.

Erilaisia työvoimapalveluita tarvitsevien asiakkaiden määrä vaihtelee alueittain ja paikkakunnittain. Myös palveluiden tuottajakenttä on hajautunut paikallisesti sekä alueellisesti. Esimerkiksi osaamisen kehittämisen palveluihin voidaan hakeutua myös oman kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston toimialueen ulkopuolelle tarvittavan osaamisen saamiseksi. Koulutusmarkkinat vaihtelevat suuresti eri alueilla, jolloin myös palvelujen tuottajien välinen kilpailu vaikuttaa palvelujen hinnoitteluun. Alueelliset erot palvelujen tuottajien määrässä vaikuttavat myös saatavilla olevien palveluiden monipuolisuuteen ja laatuun. Palveluntuottajissa on myös tietyn toimialan osaamisen kehittämiseen erikoistuneita toimijoita. Huomioitavaa on myös korkeakoulujen toiminta-alueet, jotka ovat laajoja ja korkeakoulujen välillä on sovittu usein keskinäisestä työnjosta ja erikoistumisesta.

Järjestämisvastuullisten toimijoiden koko vaikuttaa myös palveluiden hankinnan toteuttamiseen. Palveluiden hankinnat tulisi pystyä toteuttamaan riittävän suurella volyyminä, jotta yksikkökustannusten nousu voidaan estää. Työvoimapalvelut kytkeytyvät myös tiiviisti esimerkiksi tieto-, neuvonta- ja ohjaus (TNO)-palveluihin sekä muihin työllisyyttä edistäviin palveluihin ja yrityspalveluihin.

Yhden järjestämisvastuullisen tahon vastuulla olevan suuremman alueellisen hankinnan etuna on TE-palvelujen kokonaiskoordinaation hallinta ja kustannustehokkuus. Kokonaiskoordinaatioon sisältyy hankintojen yhteissuunnittelu, palvelujen kehittäminen ja päällekkäisyyksien karsiminen yhteistoiminta-alueella. Kokonaiskoordinaation avulla palvelut voidaan ajoittaa ja kohdentaa tehokkaammin ja näin estää tilanteita, jossa esimerkiksi samaa palvelua on tarjolla yhteistoiminta-alueen useammalla paikkakunnalla samanaikaisesti, jolloin osallistujien hankinta saattaa vaikeutua ja pahimmassa tilanteessa palvelut peruuntuvat vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Lisäksi tiettyjä TE-palveluita, kuten erityisalojen koulutuksia tulisi voida järjestää yhteistoiminta-alueen laajemmalti, jopa valtakunnallisesti tai ainakin digiratkaisuin.

5.1.2 Valtionosuusrahoitus kunnan järjestämisvastuulle siirtyviin työvoimapalveluihin

Kuntien järjestämisvastuulle siirrettävät työvoimapalvelut säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaisiksi valtionosuustehtäviksi. Kyseessä on kunnille uusi valtionosuustehtävä. Uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä.

Valmistelun yhteydessä on tarkasteltu eri tapoja kohdentaa siirtyvien tehtävien rahoitus kunnille peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta. Valtionosuudet ovat kunnalle yleiskatteellista rahoitusta, joka myönnetään aina yksittäiselle kunnalle, vaikka tehtäviä järjestettäisiinkin kuntien välisessä yhteistyössä. Toinen mahdollisuus olisi siirtyä niin sanottuun ylläpitäjämalliin, jossa valtion rahoitus myönnettäisiin kunnalle tai muulle toimijalle, joka vastaa palvelun järjestämisestä. Tällöin rahoitus ei siis kiertäisi kaikkien kuntien kautta vaan maksettaisiin suoraan palvelujen järjestäjille. Ylläpitäjärahoituksen käyttöönotto työvoimapalveluissa edellyttäisi valtionosuusjärjestelmän kokonaisuuden uudelleenarviointia, mihin ei uudistuksen valmisteluaikeita puitteissa ole ollut mahdollisuutta. Asiaa ei siksi tässä esityksessä arvioida tarkemmin.

Valtionosuuden kohdentamiskriteeri

Tehtäväsiirrossa tulee määrittää, minkä valtionosuusperusteen kautta uusien tehtävien laskennallinen kustannus kohdennetaan valtionosuusjärjestelmässä. Käytettävän kriteerin tulisi olla

niin yleinen, ettei kunta voi itse vaikuttaa saamiinsa valtionosuuksiin. Tämän lisäksi tiedon on oltava luotettavasti saatavilla kaikista kunnista julkisena tilastotietona. Uudistuksessa tulee varmistaa, että kaikilla kunnilla on olosuhteista ja kuntien tulopohjan eroista huolimatta edellytykset selvittää tehtävien hoitamisesta. Toisaalta tulee ottaa huomioon myös käytettävän kriteerin kannustinvaikutukset. Rahoitusjärjestelmän tulee luoda kannusteet hoitaa työllisyyttä mahdollisimman hyvin. Uudistuksen kannustinvaikutuksiin kokonaisuutena vaikuttavat luonnollisesti myös työttömyysturvaetuksien rahoitusvastuiden muutokset.

Kriteerin tulisi perustua tutkittuun tietoon, mutta työvoimapalveluiden uudistuksen valmistelu-aikataulun puitteissa uuteen tutkimustietoon perustuvaa kriteeriä ei ole mahdollista muodostaa. Myöhemmässä vaiheessa tehtävää kehittämistä ajatellen olisi hyvä käynnistää selvitystyö, jossa tavoitteena olisi löytää työvoimapalveluiden tarvetta ja kustannuseroja selittäviä tekijöitä.

Tutkimuksen avulla saataisiin lisätietoa myös vieraskielisyyden vaikutuksista työvoimapalveluiden tarpeeseen ja kustannuseroihin. Vieraskielisyys on jo nykyisin ja erityisesti hyvinvointialueuudistuksen jälkeen merkittävä kriteeri valtionosuusjärjestelmässä. Sitä vahvistettaisiin edelleen tässä esityksessä kotoutumiskoulutuksen rahoituksella. Kriteeriä ei ole perusteltua vahvistaa vielä entisestään ilman uutta tutkimustietoa.

Rahoituksen kohdentamisessa käytettävän kriteerin osalta kysymykseen voi tulla järjestelmään nykyisellään sisältyvä tai uudistuksen yhteydessä luotava uusi kriteeri. Mahdollisia kriteerejä ovat:

- 1) työikäisen väestön määrä (18-64 v.)
- 2) työttömyys
 - a. työttömyyskerroin
 - b. työttömyysetuuksien saajien lukumäärä
 - c. laajan työttömyyden käsitteen mukainen työttömien määrä

Työikäisen väestön osalta soveltuvaksi ikäryhmäksi on arvioitu 18-64-vuotiaiden ikäryhmä. Kriteeri kohdentaa rahoitusta työikäisen väestön eli palveluita käyttävän ikäryhmän mukaan ja täyttää edellä valtionosuuskriteerille asetetut vaatimukset. Hienojakoisempi ikäjaottelu vaatisi lisätietoa siitä, miten palvelutarve kohdistuu eri ikäryhmille. Mainittu ikäryhmä on kriteerinä nykyisessä valtionosuusjärjestelmässä, mutta poistuu sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä. Uuden peruspalvelujen valtionosuuslain valtionosuusperusteisiin sisältyy yhtenäisen 16 vuotta täyttäneiden ikäryhmä. Työikäisen väestön ikäryhmä olisikin uuden valtionosuusjärjestelmän 16 vuotta täyttäneiden ikäryhmän kanssa osin päällekkäinen.

Työikäisten määrään perustuvan kriteerin kautta valtionosuus kohdentuu erityisesti sellaisiin kuntiin, joissa työikäisen väestön osuus on suuri (suuret kaupungit ja kehyskunnat). Alueellisesti tarkasteltuna valtionosuus kohdentuu verrattain tasaisesti asukasta kohden. Kannustimiltaan ikäryhmittäinen kriteeri on neutraali ja vuosittaiset vaihtelut ovat pieniä, mikä tuo valtionosuuteen vakautta. Tämä myös parantaa valtionosuuden ennakoitavuutta.

Työttömyyteen perustuva kriteeri kohdentaa rahoitusta työttömyyden ja siten palvelutarpeen mukaan. Rahoitus seuraa työttömyyskehitystä kunnassa, ja olisi siksi vuosimuutoksiltaan ikäryhmittäistä kriteeriä epävakaampi. Muutokset työttömyydessä näkyisivät valtionosuuksissa kuitenkin vasta kahden vuoden viiveellä, sillä kerrointa laskettaessa käytetään varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutumatietao. Valtionosuuden määrä reagoisi näin ollen viiveellä työttömyyden kasvuun kunnassa. Lisäksi työttömyyskriteeriä pidetään ongelmallisena negatiivisen kannustinvaikutuksen takia, koska se ”palkitsee” kuntia työttömyydestä ja on kannustinvaikutuksiltaan vastakkainen työttömyysturvan rahoitusvastuuseen nähden. Tämän takia ei voida pitää perusteltuna sitä, että merkittävä osuus peruspalvelujen valtionosuudesta määräytyisi työttömyyden perusteella.

Työttömyyttä valtionosuuskriteerinä on tarkasteltu kolmen vaihtoehdon kautta:

- 1) Työttömyyskerroin on sekä nykyiseen että sote-uudistuksen jälkeiseen valtionosuusjärjestelmään sisältyvä kriteeri, joka kuvaa kunnan työttömyysastetta suhteessa koko maan työttömyysasteeseen. Työttömyyskerroimen osalta valtionosuus määräytyy perushinnan mukaan, joka on koko maan tasolla tasasuuruinen asukasta kohden. Kunnan valtionosuus saadaan, kun perushinta kerrotaan kunnan työttömyyskerroimella ja asukasmäärällä.

Työttömyyskriteerin kautta kohdennettu rahoitus kohdistuu erityisesti kuntiin, joissa työllisyys-tilanne on heikko. Rahoitus kasvaisi eniten pienissä kunnissa. Työttömyyskerroimen kautta rahoitus jakautuisi erittäin epätasaisesti. Tämä tarkoittaa myös sitä, että työttömyyskerroimen kautta määräytyvä valtionosuus ylikompensoisi kustannuksia ikäryhmittäistä kriteeriä enemmän. Korkean työttömyyden alueilla rahoituksen tasapaino paranisi selvästi työttömyyskerrointa käytettäessä.

Koska perushinta on laskettu asukasta kohden ei koko maan työttömyydessä tapahtuvilla muutoksilla ole vaikutusta valtionosuuksien jakoon kunta-valtio-suhteessa. Työttömyyskerroimessa työttömyyden muutokset vaikuttavat valtionosuuksien jakautumiseen kuntien välillä.

Työnvälitystilaston määritelmän mukaiseen työttömien määrään perustuva kriteeri synnyttää tilanteen, jossa työttömien aktivointi alentaa kunnan valtionosuuksia.

- 2) Työnvälitystilaston määritelmä työttömälle ei sisällä palveluissa olevia, joten se ei huomioi täysin palveluita käyttävää ryhmää. Kriteerin sitominen työttömien määrään synnyttäisi tilanteen, jossa työttömien aktivointi alentaisi kunnan valtionosuuksia. Tämän takia tarkastelua on tehty työttömyysetuuden saajien määrän perusteella, joka kuvaa palvelutarvetta paremmin. Myös soviteltua etuutta saavat osa-aikatyölliset tulevat huomioiduksi tässä kriteerissä. Kriteerin laskentakaava perustuu muiden kriteerien tapaan perushintaan. Perushinta on tasasuuruinen etuudensaajaa kohden koko maan tasolla. Kuntakohtainen valtionosuus saadaan, kun perushinta kerrotaan kunnan etuudensaajien määrällä.

Kriteeri kohdentaa valtionosuutta kuntiin, joissa on paljon työttömiä. Valtionosuus työttömien määrän mukaan jakautuu tasaisemmin työttömyyskerroimeen verrattuna. Myös nettovaikutukset ovat jokseenkin tasaisempia työttömyyskerroimeen verrattuna.

Koska perushinta olisi laskettu etuudensaajaa kohden olisi etuudensaajien määrän muutoksilla vaikutuksia valtionosuuksien kokonaismäärään.

- 3) Työnvälitystilaston määritelmä työttömistä ei sisällä työvoimapalveluissa olevia työnhakijoita. Kriteerin sitominen työttömien määrään synnyttäisi tilanteen, jossa työttömien aktiivointi alentaisi kunnan valtionosuuksia. Laajan työttömyyden käsitteellä viitataan työttömien ja palveluissa olevien yhteismäärään, jolloin myös palveluissa olevat tulevat huomioiduksi valtionosuuksien jakoperusteissa. Erona työttömyysetuuksien saajista muodostettuun kriteeriin on, että laaja työttömyys kattaa myös työllistetyt (muun muassa palkkatuki). Toinen ero syntyy siitä, että 5–30 viikkotuntia työskenteleviä sovitellun työttömyysetuuden saajia ei lasketa laajaan työttömyyteen. Laaja työttömyys toteuttaa kriteerin tarveperusteisuutta paremmin kuin työttömyyteen perustuva kriteeri.

Koska perushinta olisi laskettu laajan työttömyyden määritelmän mukaista työtöntä kohden olisi työttömien ja palveluissa olevien työnhakijoiden määrien muutoksilla vaikutuksia valtionosuuksien kokonaismäärään.

Kysymykseen voisi tulla myös kahden eri kriteerin yhdistelmä, joka sisältäisi ikäryhmä- ja työttömyyskriteerien hyvät puolet: yhdistelmäkriteeri ottaisi huomioon työttömyyteen perustuvaa palvelutarvetta, mutta toisaalta se säilyttäisi kannustimet, jos työttömyyden paino on selvästi pienempi kuin ikäryhmäkriteerin.

Täydellistä kriteeriä, joka kohdentaisi rahoituksen ilman muutoksia nykytilaan verrattuna, ei ole. Kunnittaisten nettovaikutusten tarkastelussa tulee ottaa huomioon se, että nykytilassa resurssien alueellisen kohdentumiseen vaikuttaa alueellinen palvelutarjonta, ei niinkään palvelutarve. Näin ollen vertailuun suhteessa nykytilaan liittyy epävarmuuksia.

Vaiheittainen siirtymä laskennalliseen rahoitukseen

Joillakin kunnilla nettovaikutus on muita kuntia korkeampi. Tämän takia laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen voitaisiin siirtyä vaiheittain. Vaiheittainen siirtymä lieventää oleellisesti suurimpia muutoksia nykytilan kustannustasoon verrattuna ja antaa kunnille mahdollisuuden sopeutua muutokseen kahden vuoden ajan. Siirtymäaikana voitaisiin käynnistää tutkimushanke ja selvittää mahdollisesti toimivampaa kriteeriä valtionosuusjärjestelmään.

Siirtymä voisi olla esimerkiksi kahden vuoden mittainen seuraavasti.

Esityksessä ehdotetaan, että palveluiden rahoitus kohdennetaan valtionosuuksien kustannuspohjaan kahdella eri kriteerillä: 50 prosenttia työikäisten eli 18–64 vuotiaiden ikäryhmän kautta ja 50 prosenttia laajan työttömyyden käsitteen mukaisen työttömien määrän perusteella.

Malliin sisällytetään kahden vuoden siirtymäaika, jolla toteutetaan vaiheittainen siirtyminen laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen. Ensimmäisenä vuonna kuntien rahoituksesta puolet määräytyy kunnittaisen nykytilan toteutuma-arvion ja puolet valtionosuuskriteerin perusteella. Toisena vuonna rahoituksesta 25 prosenttia määräytyy kunnittaisen toteutuma-arvion ja 75 prosenttia laskennallisen valtionosuusrahoituksen perusteella. Kolmantena vuonna rahoitus määräytyy kokonaan valtionosuuskriteerien perusteella.

5.1.2 Kuntien kannusteet työllisyyden edistämiseen

Kunnan rahoitusvastuun piiriin kuuluvat etuuslajit

Esityksessä ehdotetun sääntelyn mukaan kunnalla olisi osavastuu kaikkien työttömyysetuuslajien rahoituksesta. Kunnan rahoitusvastuu laajenisi siten koskemaan työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaa ja ansiopäivärahan perusosaa. Valmistelun aikana tarkasteltiin lisäksi vaihtoehtoa, jossa kunta osallistuisi jatkossakin vain työmarkkinatuen rahoittamiseen sekä vaihtoehtoa, jossa rahoitusvastuu koskisi työmarkkinatuen lisäksi ansiopäivärahan perusosaa, mutta ei peruspäivärahaa. Lisäksi peruspäivärahan rahoituksen osalta tarkasteltiin kolmea eri vaihtoehtoa toteutustapaa.

Työmarkkinatuen osalta valmistelussa tarkasteltiin vaihtoehtoa, jossa kunnan vastuuta työmarkkinatuen rahoituksesta varhennettaisiin nykyisestä ja rahoitusvastuu laajennettaisiin koskemaan työttömyyden perusteella maksetun työmarkkinatuen lisäksi palvelujen ajalta maksettavaa työmarkkinatukea. Kunnan rahoitusvastuu aikaistettaisiin alkamaan esimerkiksi työmarkkinatuen ensimmäisestä maksupäivästä lähtien.

Vaihtoehto olisi lainsäädännön ja toimeenpanon näkökulmasta tässä esityksessä ehdotettua yksinkertaisempi. Merkittävänä heikkoutena olisi kuitenkin se, että rahoitusvastuun muodostama kannustin työttömyysjaksojen katkaisuun syntyisi usein vasta, kun työnhakijan työttömyys on jo pitkittynyt. Kansaneläkelaitokselta saatujen tietojen perusteella 40–45 prosenttia työmarkkinatuen saajista on siirtynyt työmarkkinatuella työttömyyspäivärahan enimmäisaajan täytyttyä. Kun työttömyyspäivärahan enimmäisaika on 300, 400 tai 500 päivää, kokonaan työttömän työttömyys ja työttömyyspäivärahan saanti on tällöin kestänyt jo noin 14, 18,5 tai 23 kuukautta eli hieman yli vuodesta lähes kahteen vuoteen. Vaihtoehtoon ei myöskään arvioida täyttävän puoliväliin mukaan kirjausta 7 000–10 000 suuruudesta työllisyysvaikutuksesta.

Peruspäiväraha on Kansaneläkelaitoksen maksama työttömyysetuus, jota maksetaan niille työttömille, jotka täyttävät palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehdon, mutta jotka eivät ole työttömyyskassan jäseniä. Peruspäivärahan rahoittamiseen käytetään palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua. Työllisyysrahasto tilittää sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä Kansaneläkelaitokselle määrän, joka keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuja. Myös työttömyyskassaan kuulumattomat maksavat palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuja, joten heidän maksamillaan maksuilla rahoitetaan heidän saamiaan etuuksia. Lisäksi Työllisyysrahasto tilittää Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahan rahoitukseen vuosittain työttömyysvakuutusmaksutuotosta 50,3 miljoonaa euroa. Tämän 50,3 miljoonan tilityksen taustalla on pääministeri Kataisen hallituksen tekemä leikkaus korkeimpien ansiopäivärahojen tasoon, ja tästä koituvan säästön kohdistaminen valtiolle (ks. HE 151/2014 vp).

Edellä kuvattu Työllisyysrahaston työttömyysvakuutusmaksukertymästä peruspäivärahamenoon tekemien tilitysten yhteissumma ei voi ylittää peruspäivärahamenoa. Toisaalta valtion rahoitusvastuu konkretisoituu vain tilanteessa, jossa työttömyysvakuutusmaksukertymän tuotosta tehtävä tilitys ei riitä kattamaan peruspäivärahamenoa, jolloin vakuutusmaksukertymän ylittävä peruspäivärahameno katetaan valtionosuuksin. Käytännössä Työllisyysrahaston vakuutusmaksutilitykset ovat vuoden 2020 koronatilannetta edeltävinä vuosina 2018 ja 2019 riittäneet kattamaan peruspäivärahamenot kokonaisuudessaan lukuun ottamatta työllistymistä edistävän palvelun ajalta maksettavia kulukorvauksia, jotka valtio rahoittaa riippumatta tilityksen määrästä.

Vaihtoehtoina kuntien osallistumiselle peruspäivärahan rahoitukseen arvioitiin seuraavia vaihtoehtoja:

- 1) Kunnat eivät osallistuisi peruspäivärahan rahoitukseen (nykytila).
- 2) Kunnat osallistuisivat peruspäivärahan rahoitukseen nykyisen valtionosuuden osalta eli Työllisyysrahaston tilityksen jälkeen jäljelle jäävältä osalta.
- 3) Kunnat osallistuisivat peruspäivärahan rahoitukseen samoilla periaatteilla kuin ansiopäivärahan perusosan rahoitukseen, eli kuntien rahoitusosuus pienentäisi sekä Työllisyysrahaston tilitystä että valtionosuutta.
- 4) Peruspäivärahan rahoitus uudistettaisiin kokonaisuudessaan.

Vaihtoehdon 1 osalta kunnilla ei olisi rahoitusvastuuta peruspäivärahasta, mikä kuntien reagoissa rahoitusvastuun aiheuttamiin kannusteisiin, voisi vaikuttaa työnhakijoiden palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen. Kunnalla ei olisi vastaavaa kannustinta edistää peruspäivärahaa saavien työllistymistä kuin työmarkkinatukea ja ansiopäivärahaa saavien. Vaihtoehto 2, jossa kunnan rahoitusvastuu kohdentuisi Työllisyysrahaston tilitysten jälkeiseen valtionosuuteen, tarkoittaisi sitä, ettei työttömyyden kestoon sidottu rahoitusvastuun kasvu toteutuisi. Vaihtoehto 4, jossa peruspäivärahan rahoitus uudistettaisiin kokonaisuudessaan, ei ole ollut aikataulusyistä mahdollinen. Esityksessä on siten ehdotettu vaihtoehdon 3 mukaista vastuuta peruspäivärahan rahoituksen osalta.

Rahoitusvastuun määrävien maksupäivien laskeminen

Uudistusta valmistelevassa työryhmässä on nostettu esille, että rahoitusvastuun nollautuminen voisi perustua johonkin muuhun kriteeriin kuin työssäoloehdon nollautumiseen. Esimerkiksi Tanskan ratkaisussa valtion korvaus etuuksien rahoituksesta palautuu 100 prosenttiin, kun työnhakija on ollut kolmen vuoden tarkastelujaksolla 52 viikkoa ilman etuuksia. Vastaavan kaltaisella etuudettoman ajan pituuteen perustuvalla rahoitusvastuun laskurin nollausmekanismilla olisi vaikutusta erityisesti kunnan soviteltua etuutta koskevaan maksuvastuuseen. Nykyisestä käytännöstä poikkeavan kriteerin soveltamiseen liittyvän mittavan arviointityön käynnistämiseksi ei kuitenkaan valmistelussa katsottu olevan edellytyksiä.

Esitetyn työttömyysetuuksien rahoitusvastuumallin lisäksi valmistelussa tarkasteltiin mallia, jossa rahoitusvastuu olisi ollut sidottu työttömyysetuuslajikohtaiseen etuuspäivien kertymään. Etuuslajikohtaisuus tarkoittaa sitä, että ansiopäivärahalla, peruspäivärahalla ja työmarkkinatuella olisi oma etuuspäivien kertymään perustuva rahoitusvastuun porrastus. Jos työnhakija siirtyy ansio- tai peruspäivärahalla työmarkkinatuella, olisi rahoitusvastuu pääsääntöisesti saman suuruinen kuin esitetystä mallissa, jossa kunnan maksuvastuut perustuvat etuuslajit ylittävään työttömyysetuuspäivien kertymään. Mikäli työnhakijan työttömyys alkaisi työmarkkinatukena, kunnan rahoitusvastuu olisi lähtökohtaisesti ensimmäisestä etuuspäivästä lähtien saman suuruinen kuin esitetystä rahoitusmallissa työnhakijan oltua etuudella 400 päivän ajan.

Kunnille syntyisi rahoitusvastuuta merkittävästi nykyistä enemmän sellaisista työttömyysetuuden saajista, jotka eivät ole täyttäneet päivärahan saamisen edellytyksenä olevaa työssäoloehto. Kunnalle syntyisi siis merkittävää rahoitusvastuuta esimerkiksi opintonsa keväällä päättäneistä, jotka ovat tulevan kesän aikana työttöminä ennen työsuhteeseen tai jatko-opintoihin siirtymistä. Vaihtoehto siis lisäisi kunnille siirtyvien rahoitusvastuiden määrää esitettyyn rahoitusmalliin verrattuna.

Etuslajikohtaisen mallin heikkoutena on, että työnhakijan etuslaji ei välttämättä kuvaa asiakas-kohtaisia eroja samalla tavalla, kuin puhtaasti etuuspäivien kertymään perustuva malli. Kunnat eivät myöskään pysty vaikuttamaan siihen, miten etuudensaajat käyttäytyvät ennen kuin päätyvät etuuden saajiksi, mikä kuitenkin heijastuisi kunnille maksuvastuina siinä tapauksessa, että työttömyysjakso alkaa työmarkkinatuella.

Sidosryhmittä saadussa palautteessa etuslajikohtaiseen työttömyysetuuspäivien kertymään perustuvaa mallia on pidetty epäselvänä. Lisäksi on korostettu, että kunnille syntyisi rahoitusvastuuta vastavalmistuneista, jotka eivät ole työvoimapalveluiden tarpeessa. Tätä ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena.

Rahoitusvastuun porrastaminen

Valmistelussa tarkasteltiin erilaisia kunnan rahoitusvastuun porrastusmalleja. Tarkastelluissa vaihtoehdossa kunnan rahoitusvastuu alkaisi esitettyä mallia vastaavasti 101 työttömyysetuuspäivän kohdalla.

Ensimmäisessä mallissa kunnan rahoitusvastuu olisi ollut 300 työttömyysetuuspäivään asti 10 prosenttia, 301–500 päivän kohdalla 20 prosenttia, 501–700 päivän kohdalla 30 prosenttia ja 701 päivästä eteenpäin 40 prosenttia. Kuntien kustannukset työttömyysetuudesta olisivat nousseet edellä mainitussa porrastusmallissa arvioilta noin 60 miljoonaa euroa.

Toisessa tarkastellussa porrastusmallissa kunnan rahoitusvastuu 101 - 300 päivän osalta olisi ollut 15 prosenttia, 301 – 700 päivän osalta 30 prosenttia ja 701 päivästä eteenpäin 50 prosenttia. Mainittu rahoitusvastuu olisi tarkoittanut kuntien rahoitusvastuun kasvamista noin 330 miljoonalla eurolla.

Kolmannessa vaihtoehtoisessa mallissa kunnan rahoitusvastuu olisi alkanut 30 prosentista 101. etuuspäivän kohdalla. Rahoitusvastuu olisi noussut 50 prosenttiin 301. päivän kohdalla ja kasvanut 70 prosenttiin 701. päivästä eteenpäin. Tämä malli olisi kasvattanut kuntien kustannuksia työttömyysetuuksien rahoituksessa noin 720 miljoonaa euroa.

Etus- päivät	VE1 (Kunnan vastuu n. 450 milj. €)	VE2 (Kunnan vastuu n. 720 milj. €)	VE3 (Kunnan vastuu n. 1100 milj. €)
0-100	0 %	0 %	0 %
101-200	10 %	15 %	30 %
201-300	10 %	15 %	30 %
301-400	20 %	30 %	50 %
401-500	20 %	30 %	50 %
501-600	20 %	30 %	50 %

601-700	20 %	30 %	50 %
701-	30 %	50 %	70 %

Porrastusmallin valinta

Porrastusmallin valinnassa on kiinnitetty huomiota kuntien kannusteisiin sekä kuntatalouteen kohdistuviin vaikutuksiin. Kunnan rahoitusvastuu on suorassa yhteydessä työttömyysetuusme-
nojen alenemisesta kunnalle syntyviin taloudellisiin hyötyihin. Korkeampi taloudellinen hyöty
työttömyyden vähenemisestä vahvistaa työvoimapalveluiden kustannus-hyöty -suhdetta ja joh-
taa teorian perusteella vahvemmin resursoituihin työvoimapalveluihin. Puhtaasti kannusteiden
voimakkuuden näkökulmasta arvioituna kuntien tulisi rahoittaa työttömyysetuutta mahdollisim-
man suurelta osin.

Korkeamman rahoitusvastuun käänköpuolena on, että kuntien vastuu etuuskien rahoituksesta
herkistää kuntataloutta globaalien ja kansallinen talouden suhdannevaihteluille ja alueellisesti
kohdistuville talouden shokeille. Kuntatalouden vakauden näkökulmasta rahoitusvastuun olisi
perusteltua olla mahdollisimman pieni.

Porrastusmallin valinnan osalta on kiinnitetty huomiota muihin rakenteisiin - tavoitteena, että
malli ei synnytä kannusteita epätarkoituksenmukaiseen kustannusten siirtelyyn hallinnonta-
sojen välillä. Tästä syystä mallin valinnassa on kiinnitetty huomiota myös siihen, että maksu-
vastuut eivät merkittävästi poikkea kunnan vastuusta perustoimeentulotuen rahoituksessa.

Lisäksi mallin valinnassa kiinnitetty huomiota kannustimiin kohdentaa palveluita vaikeammin
työllistyviin asiakkaisiin. Jotta malli palkitsisi erityisesti vaikeammassa asemassa olevien työn-
hakijoiden työllistymisestä on portaita perusteltua olla useampia ja kannustimen voimistua työt-
tömyyden pitkittyessä.

Rahoitusvastuu pitkien koulutusten ajalta

Sidosryhmien esittämissä kommentteissa on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan kunnalla ei tu-
lisi olla rahoitusvastuuta pitkien koulutusten ajalta maksettavasta työttömyysetuudesta, koska
malli ei kannustaisi ohjaamaan työnhakijoita pitkäkestoiseen työvoimakoulutukseen tai työttö-
myysetuudella tuettuihin omaehtoiisiin opintoihin. Valtiolla on merkittävä vastuu tutkintotavoit-
teisen työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen koulutuksen järjestämisen kustannuksista. Koska
kunnalle ei aiheudu suoria kustannuksia koulutuksen järjestämisestä, kunnalla pitäisi olla kan-
nustin ohjata työnhakijoita näihin koulutuksiin silloin, kun se on työvoimapolitiisesti tarkoi-
tuksenmukaisin tapa edistää työnhakijan työllistymistä. Työpolitiikan näkökulmasta nopean
työmarkkinoille suuntautumisen tulee olla ensisijainen vaihtoehto pitkäkestoiseen koulutukseen
verrattuna. Jos kunnan rahoitusvastuu pitkien koulutusten ajalta poistettaisiin, voisi se kannus-
taa ohjaamaan työnhakijoita epätarkoituksenmukaisesti koulutuksiin.

5.1.3 Kuntakompensaation vaihtoehtoisia toteuttamistapoja

Lähtökohta rahoitusvastuun siirrossa on se, että se toteutetaan kustannusneutraalisti kuntien ja valtion välillä. Kuntakompensatio on poikkileikkaustilanteessa tehtävä lisäys, jonka kuntakohdista kohdentumista ei tarkasteta myöhemmin. Korvausten kokonaismäärä tulisi kuitenkin tarkistaa säännöllisesti, jotta niiden taso säilyisi reaalisesti samana. Rahoitusvastuun kompensatio voitaisiin toteuttaa useilla eri tavoilla valtionosuus- ja verojärjestelmässä. Tässä tarkastellaan neljää eri vaihtoehtoa: kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävää lisäystä, kuntien yhteisöveron jako-osuuden korottamista, kunnallisveroprosentin korotusta tai muuta kompensatiota kunnallisverojärjestelmän kautta sekä mainittujen yhdistelmää.

1) Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävä lisäys

Kuntakompensatio voitaisiin tehdä useammalla tavalla valtionosuusjärjestelmässä, esimerkiksi lisäämällä se valtionosuuteen asukasta kohti yhtä suurella euromäärällä kaikille kunnille tai lisäämällä laskentaperusteisiin uusi määräytymistekijä. Asukasperusteisesti se voitaisiin viedä järjestelmään korottamalla valtionosuusprosenttia tai kohdentamalla se vastaavalla tavalla erillisenä valtionosuuden lisäyksenä. Valtionosuusprosentin käyttämistä puoltaisi tässä tapauksessa se, että kyse on pysyvistä tehtävämuutoksesta.

Valtionosuuden lisäyksen toteuttaminen erillisellä laskentaperusteella edellyttäisi tilastollisesti ja määritelmällisesti hyväksyttävää tilastotietoa, joka olisi tasapuolisesti saatavissa kaikista kunnista. Lähtökohtaisesti tämä vaihtoehto edellyttäisi tutkimuksen tai selvityksen teettämistä uuden laskentaperusteen löytämiseksi, mikä ei uudistuksen aikataulun puitteissa ole mahdollista.

Asukaskohtainen määräytyminen olisi yksinkertainen menettely, jossa kaikki kunnat saisivat asukaslukuun suhteutettuna yhtä suuren euromäärän laajentuvan tehtävän suorittamiseen. Kokonaisasukasmäärän lisäksi olisi mahdollista käyttää kriteerinä työikäistä väestöä (kunnan 18-64-vuotiaat asukkaat). Kustannuksen lisäys poikkeaa kuitenkin huomattavasti kuntien välillä. Laskennallisin kriteerein kuntien tulojen lisäystä ei pystytä tarkasti kohdentamaan lisääntyviä kustannuksia vastaavaksi. Tämä edellyttäisi erillisen tasausmenettelyn sisällyttämistä kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen. Tasauksella muutos olisi mahdollista rajata nolnaan tai sisällyttää kunnille jonkinlainen omavastuu.

Muutosta nollattaessa kunkin kunnan hyödyt ja menetykset poistettaisiin kasvavien kustannusten ja lisäyksen erotuksen mukaisesti, joko kasvattaen tai vähentäen valtionosuutta. Olisi mahdollista asettaa myös asukaskohtainen omavastuu, jonka ylittävältä osalta suoritetaan valtionosuuden lisäys tai vähennys.

Kompensatio voitaisiin toteuttaa myös tekemällä kunnan valtionosuuteen lisäys, joka suoraan vastaa työttömyysetuuskien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuvaa kustannusten lisäystä. Kuntakohtaiset muutokset rajattaisiin siis suoraan nolnaan. Tällöin ei tarvittaisi erillistä tasausmekanismia.

Rahoituksen kohdentamisen osalta on myös tarkasteltu kompensaaion maksamista valtionavustuksena. Pysyvien lakisääteisten tehtävien rahoittamiseen ei tule kuitenkaan käyttää valtionavustusta, joka on luonteeltaan määräaikaista tarkoitusta varten.

2) Yhteisöveron jako-osuuden korotus

Kuntakompensaatio voitaisiin sisällyttää valtionosuusjärjestelmän ohella myös kuntien saamiin verotuloihin. Yhteisöveroa on käytetty jo aikaisemmin kuntakompensatioihin, vaikka sen kohdentuminen kompensatiomekanismina on heikko. Käytännössä tulonlisäys kohdennettaisiin kunnille korottamalla kuntien yhteisöveron jako-osuutta. Valtion jako-osuutta vastaavasti pienennettäisiin.

Yksi ongelma tässä vaihtoehdossa olisi yhteisöveron suhdanneherkkyys. Kuten useissa viimeaikaisissa selvityksissä on todettu, yhteisöveroa ei suhdanneherkkyytensä vuoksi sovellu hyvin kuntien rahoituslähteeksi. Asia todetaan esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan lausunnossa (VaVL 1/2021 vp), jossa pidetään sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen liittyvää kuntien yhteisöverosuuden alentamista kolmasosalla tästä syystä perusteltuna. Kuntien riippuvuutta yhteisöverosta ei siten olisi perusteltua kasvattaa nykyisestä. Työttömyysetuuksien rahoitusvastuun kasvattamisen kompensointi puolestaan kasvattaisi kuntien yhteisöverosuutta.

Toinen ongelma olisi yhteisöveron epätasainen kohdistuminen kuntiin. Toisin sanoen pieni osa kunnista saisi muita suuremman asukaskohtaisen osuuden tulon lisäyksestä. Esimerkiksi vuonna 2020 Helsingin osuus kuntien yhteisöveron tuotosta oli 26 prosenttia, Uudenmaan kuntien osuus oli yhteensä noin 44 prosenttia ja kymmenen eniten yhteisöveroa saaneen kunnan osuus oli yhteensä noin 56 prosenttia. Asukaskohtainen yhteisöveroa voi olla yhdessä kunnassa yli kolminkertainen toiseen kuntaan verrattuna. Kompensaatio edellyttäisi siten erillistä tasausta, joka sisältyisi edelliskohdan tapaan valtionosuusjärjestelmään.

Alustavien laskelmien perusteella yhteisöverokompensaatio johtaisi suurimpaan tasaustarpeeseen kuntien välillä. On myös mahdollista, että esimerkiksi laskusuhdanteessa työttömyysmenot kasvavat ja yhteisöveron tuotto pienenee samanaikaisesti. Tällaisessa tapauksessa yhteisöverokompensaatio johtaisi alussa arvioitua heikompaan lopputulokseen.

3) Kunnallisveroprosentin korotus tai muu kompensatio kunnallisverojärjestelmän kautta

Kunnallisveron lisäys kohdistuisi kuntiin huomattavasti tasaisemmin kuin yhteisöverosuuden korotus. Suhteessa kustannuslisäykseen kunnallisvero kohdentuisi kuntiin oikeudenmukaisemmin kuin yhteisveron tapauksessa. Kunnallisveron ja asukaskohtaisen valtionosuuden lisäyksen muutosvaikutukset olisivat lähellä toisiaan.

Kunnallisverojärjestelmän kautta toteutettavana kuntakompensatona on tarkasteltu vaihtoehtoa, jossa kunnat velvoitettaisiin korottamaan kunnallisveroprosentteja ja verovelvollisten verotuksen kiristyminen estettäisiin keventämällä vastaavasti valtion verotusta. Vastaavalla tavalla toimitaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä, kun verotuloja siirretään kunnilta valtiolle alentamalla kunnallisveroprosentteja ja kiristämällä valtion ansiotuloverotusta. Tämä toimenpide on kuitenkin täysin poikkeuksellinen ja se toteutetaan merkittävän julkishallinnon rakenteellisen uudistuksen yhteydessä. Se ei sovellu osaksi niin sanottua normaalia toimenpidevalikoimaa kuntien ja valtion välisten rahoitussuhteiden muutosten toteuttamiseksi. Kunnallisveroprosenttien muutosten vaikutus yksittäisen kunnan osalta on riippuvainen veroprosentin niin sanotusta yksikkötuotosta, joka perustuu kunnan asukkaiden tulorakenteeseen ja vaihtelee kunnittain. Kunnallisveroprosenttien muutoksen tulisi olla saman suuruinen kaikissa kunnissa, koska sen vaikutukset verovelvollisille kompensoitaisiin keventämällä valtion verotusta, joka on sama koko maassa.

Kannustavuusnäkökulmasta kunnallisverokompensaation malli olisi toimiva tilanteessa, jossa kunta pystyisi toteuttamaan työttömyyttä alentavia toimenpiteitä. Tämä alentaisi työttömyyden aiheuttamia kustannuksia, samaan aikaan kunnan kunnallisveron tuotto kasvaisi.

Jos kuntia velvoitettaisiin lainsäädännöllä korottamaan kunnallisveroprosenttejaan, tarkoittaisi se puuttumista perustuslaissa säädettyyn kuntien verotusoikeuteen. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön perusteella kunnallisen verotusoikeuden keskeisenä sisältönä on lähtökohdaisesti oikeus päättää veroprosentistaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä kuntien veroprosentteja alennetaan lainsäädännöllä noin 13 prosenttiyksiköllä ja valtionverotusta kiristetään vastaavasti. Tämän yhteydessä perustuslakivaliokunta totesi lausunnoissaan (PeVL 26/2017 vp ja 17/2021 vp), että ehdotus ei sopinut hyvin yhteen perustuslain 121 §:n 3 momentin sanamuotoon ja perustuslain esitöissä ilmaistuun ajatukseen, jonka mukaan kunnilla on oikeus päättää kunnallisen veron suuruudesta laissa säädettyjen määräytymisperusteiden mukaan, koska kunnanvaltuustolla ei olisi asiassa lainkaan harkintavaltaa. Valiokunnan mukaan tällaiselle järjestelylle on kuitenkin esitettävissä painavia perusteita, vaikka ehdotettu määräaikainen kuntien tuloveroprosentin lakisääteinen alentaminen rajoittaa kuntien verotusoikeutta. Valiokunnan mukaan nämä perusteet liittyvät viime kädessä siihen, että rajoitus toteutetaan suuren, perustuslain 19 §:n turvaamiseen kytkeytyvän hallinnollisen uudistuksen siirtymäajan järjestelyinä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä hyväksytyä ratkaisua ei perustuslain näkökulmasta voida suoraan laajentaa koskemaan esimerkiksi kuntien etuuksien rahoitusvastuun laajentamista, vaan asiaa on arvioitava tapauskohtaisesti. Verotusoikeuden rajoittamista on lähtökohtaisesti pidettävä kunnallisen itsehallinnon ja verotusoikeuden näkökulmasta erittäin ongelmallisena.

4) Edellisten yhdistelmänä kuntien rahoitusjärjestelmässä

Kompensaatio voitaisiin toteuttaa myös eri tavoin edellä mainittujen vaihtoehtojen yhdistelmänä.

5.1.4 Kuntalaskutuksen vaihtoehdot

Hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä ei ole noussut esiin sellaisia kannustavaan rahoitusuudistukseen liittyviä seikkoja, jotka antaisivat aihetta muuttaa niitä toimeenpanoa koskevia säännöksiä, joita noudatetaan Kansaneläkelaitoksen periessä kunnilta työmarkkinatukeen kohdistuvaa rahoitusosuutta. Tältä osin esityksessä ei ehdoteta muutoksia kuntien rahoitusosuuden toimeenpanoon.

Koska Kansaneläkelaitos toimeenpanee myös peruspäivärahan maksatuksen, peruspäivärahan kohdistuvan kunnan rahoitusosuuden laskuttamisessa esitetään noudatettavaksi samaa menettelyä kuin työmarkkinatukeen kohdistuvan rahoitusosuuden perinnässä.

Ansiopäivärahan toimeenpanosta vastaavat työttömyyskassat. Tältä osin valmistelun aikana on tarkasteltu kolmea vaihtoehtoa kuntien ansiopäivärahan kohdistuvan rahoitusvastuun käytännön toteuttamiseksi eli laskuttamiseksi. Vaihtoehtoiset toimijat ovat Kansaneläkelaitos, Työllisyysrahasto ja työttömyyskassat itse. Näistä vaihtoehdoista esityksessä ehdotetaan, että Kansaneläkelaitos toimeenpanisi ansiopäivärahan perusosaan kohdistuvan kuntien rahoitusosuuden

perintään liittyvät tehtävät ja tilittäisi näin kerätyt varat Työllisyysrahastolle ansiopäivärahan perusosan rahoittamiseen käytettäväksi.

Lisäksi neljäntenä vaihtoehtona tarkasteltiin vaihtoehtoa, jossa (riippumatta laskutuksen käytännön toimeenpanijasta) kunnan rahoitusosuuden perinnän perusteena olevat yksilökohtaiset maksatustiedot olisivat saatavissa työvoimapalvelujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Rahoitusosuuden perinnän perusteena olevien yksilötason maksatustietojen tallentamista valtakunnalliseen tietovarantoon ei työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan pidetä tarkoituksenmukaisena, koska tietoa ei tarvittaisi muihin tarkoituksiin, kuten palvelujen tarjoamiseen tai esimerkiksi työvoimapalvelujen vaikuttavuuden arviointiin tai seurantaan. Vaikuttavuuden arvioinnissa ja seurannassa olisi tarkoitus hyödyntää tulotietojärjestelmän tietoja. Lisäksi on huomioitava, että valtakunnallista tietovarantoa käyttäisivät työvoimaviranomaiset eli työvoimapalvelujen järjestämisestä vastuussa olevat kunnat tai kuntayhtymät. Käytännössä varantoon ei olisi siis pääsyä kaikilla kunnilla, jolloin valtakunnalliseen tietovarantoon toimitettuna tiedot eivät suoraan tavoittaisi kaikkia kuntia.

Sekä esityksessä ehdotetussa vaihtoehdossa että kahdessa muussa vaihtoehdossa on lähtökohdaksi valittu se, että kunnan rahoitusosuus vähentää sitä valtionosuutta, joka valtion toimesta tilitetään Työllisyysrahastolle kuukausittain ansiopäivärahan perusosan rahoittamista varten. Tästä seuraa, että kunnan rahoitusosuutta ei myöskään tilitetäisi valtiolle, vaan laskuttajalle tai Työllisyysrahastolle. Tältä osin vaihtoehdot vastaisivat työmarkkinatuen rahoitusta.

Vaihtoehto 1, työttömyyskassat kunnan rahoitusosuuden laskuttajina

Vaihtoehdossa työttömyyskassan etuusmenon rahoitus kertyisi nykyisen kolmen lähteen sijasta neljästä lähteestä: valtion ja kunnan rahoitusosuuksista perusosan suuruiseen osaan ansiopäivärahasta, Työllisyysrahastolta ansio-osan rahoitukseen saatavasta työttömyysvakuutusmaksuosuudesta ja työttömyyskassan omasta osuudesta. Käytännössä vaihtoehto merkitsisi seuraavaa:

Nykytilaan verrattuna valtiolta Työllisyysrahastolle ja sen kautta edelleen työttömyyskassoille tilittävää ansiopäivärahan perusosan suuruista menoa vastaavaa valtionosuutta pienentäisi toimintavuoden talousarviossa arvioitu perusosasta muodostuvaan menoon kohdistuva kunnan rahoitusosuus. Kuukausittain Työllisyysrahasto siis tilittäisi työttömyyskassoille nykyistä vähemmän määrän valtionosuutta. Kun työttömyyskassa maksaa jäsenelleen ansiopäivärahaa, tästä kertyisi uusi laskuritieto maksetuista päivistä kalenteripäivinä. Kunnan rahoitusvastuu käynnistyisi 101:stä tällaisesta päivästä. Kun kalenterikuukausi päättyy, työttömyyskassa muodostaisi kyseisen kuukauden aikana rahoitusvastuun piiriin kuuluvista ansiopäivärahan saajista kyseisen kuukauden perusosamenoa ja kunnan rahoitusosuuteen perustuvan laskun, joka toimitettaisiin kullekin kunnalle, jossa etuudensaajan kotipaikka on. Laskuun liittyy luettelo niistä etuudensaajista, joiden ansiopäivärahamenoa lasku perustuu. Luettelo edellyttää järjestelmää, joka tarjoaa kunnille vastaavat mahdollisuudet maksatustietojen tarkistamiseen ja seurantaan kuin Kansaneläkelaitoksen työmarkkinatuen kuntarahoitusosuuden laskutusta varten tuottama järjestelmä tarjoaa, eli kyse ei olisi niin sanotusta fyysisestä liitteestä.

Vaihtoehto edellyttää, että työttömyyskassat tarkistavat ansiopäivärahan saajan ilmoittaman postitusosoitteen lisäksi kotikuntatiedot tietohaulla teknisen rajapinnan avulla Digi- ja väestötietovirastolta. Tieto on haettava kuukausittain tai laskutusväli huomioon ottaen.

Vaihtoehdon riskien on arvioitu liittyvän liittyvät ennen kaikkea työttömyyskassan talouteen ja maksuvalmiuteen. Kunnan rahoitusosuuden esitetään nousevan portaittain alkaen 101 etuuspäivästä, ja portaittain kasvava kunnan ansiopäivärahaan kohdistuva rahoitusosuus nousisi aina 10 prosenttiyksikköä sadan päivän välein. Ansiopäivärahaan kohdistuvana kunnan rahoitusosuus olisi korkeimmillaan etuuspäivinä 401–500, jolloin se olisi 40 prosenttia perusosan suuruudesta määrästä. Koska kunnan rahoitusosuus vähentäisi sitä valtionosuutta, joka Työllisyysrahaston kautta tilitetään työttömyyskassoille, ja koska kunta maksaisi rahoitusosuutensa jälkikäteen, jo kuluneelta ajalta, työttömyyskassalla on oltava riittävä muista rahoituslähteistä muodostuva maksuvalmius etuusmenon kattamiseksi niitä tilanteita varten, joissa kunnan rahoitusosuus kasvaa nopeasti. Käytännössä tämä maksuvalmius perustuisi työttömyyskassan tasoitusrahastoon⁴², jollainen kaikilla työttömyyskassoilla on oltava. Riskin merkitystä pienentää, että merkittävä osa ansiopäivärahakausista päättyy varsin lyhytkestoisen työttömyyden jälkeen uudelleen työllistymiseen. Tästä seuraa, että se ansiopäivärahan saajien joukko, joka ensin siirtyy kuntien rahoitusvastuun piiriin ja myöhemmin tämä rahoitusosuus kasvaa, on merkittävästi pienempi kuin se henkilöjoukko, joka ylittäänsä saa ansiopäivärahaa vuoden aikana. Lisäksi valmistelun aikana on saatu työttömyyskassoilta tieto, että maksuvalmiuden vaarantumista ei niissä pidetä merkittävänä riskinä, jos tämä vaihtoehto valitaan.

Työttömyyskassojen talouden tulisi myös kestää sellaiset kuntien rahoitusosuuksien tilityksiin liittyvät häiriötilanteet, jotka viivästyttävät varojen saantia työttömyyskassan käyttöön. Tätä riskiä vähentää edellä todettu valmistelun aikana työttömyyskassoilta saatu työttömyyskassojen näkemys, jonka mukaan niiden maksuvalmiuden vaarantuminen ei ole merkittävä riski.

Maksuvalmiusriskiä on mahdollista harkita hallittavan valtionosuuden tilitysmenettelyllä esimerkiksi siten, että Työllisyysrahasto suorittaisi työttömyyskassoille ansiopäivärahan perusosaa vastaavasta menosta paitsi kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää, myös suorittamalla työttömyyskassoille perusosamenon arvioidusta vuosikustannuksesta esimerkiksi 12 prosenttia kuntien maksuosuuden viiveestä johtuvan tulojen ja menojen erotusta vastaavan rahoitustarpeen kattamiseen. Tällainen rahoitusmenettely sisältyy valtion Kansaneläkelaitokselle työmarkkinatukimenoa varten tilittämään valtionosuuteen.

Vaihtoehdon haasteet liittyvät ennen kaikkea kahteen keskeiseen tekijään: ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden laskutus olisi työttömyyskassoille uusi tehtävä, ja työttömyyskassajärjestelmä on hajautettu. Jälkimmäistä tekijää arvioitaessa työttömyyskassojen määrä, 18 työttömyyskassaa, voisi merkitä sitä, että kunkin työttömyyskassan tehdessä laskutuksen itsenäisesti, kunnille toimitettaisiin Kansaneläkelaitoksesta toimitettavan yhden, työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa koskevan laskun lisäksi 18 erillistä ansiopäivärahan rahoitukseen liittyvää laskua työttömyyskassoista. Yksittäisen kunnan kohdalla on toki epävarmaa, koskisiko sitä rahoitusvastuu kaikkien 18 työttömyyskassan suuntaan. Kuntien talouden kannalta merkittävä

⁴² Työttömyyskassalain 20 §:ssä säädetään tasoitusrahastosta, johon työttömyyskassan vuotuinen ylimäärä siirretään sen rahoituksen ja maksuvalmiuden turvaamiseksi. Palkansaajia vakuuttavan työttömyyskassan tasoitusrahastossa tulee olla vähintään vuoden ja enintään neljän vuoden kassan omalla vastuulla olevaa etuusmenoa ja hallintokulua vastaava määrä, ja yrittäjiä vakuuttavan työttömyyskassan tasoitusrahastossa tulee olla vähintään kahden ja puolen ja enintään seitsemän vuoden kassan omalla vastuulla olevaa etuusmenoa ja hallintokulua vastaava määrä.

työttömyysturvan rahoitusvastuun taustalla oleva tieto olisi kuitenkin hajautettu 19 toimijalle, mikä voi heikentää kuntien mahdollisuuksia seurata keskeistä kuntataloudessa huomioitavaa mittaria, jollei tietoja ole mahdollista teknisesti yhdistää. On avoimena, missä määrin kunnat voisivat hyödyntää tässä seurannassa niille työllisyyden hoidon toimijana kertyvää tietoa kunnan asukkaiden työttömyydestä ja työttömyyden kestosta. Toisaalta työttömyyskassojen käytössä on niiden määrästä huolimatta vain kaksi maksatusjärjestelmää, joten muutokset ja rakennettavat uudet toiminnallisuudet tulisi vaihtoehdossa tosiasiassa muodostaa (vain) kahdessa maksatusjärjestelmässä.

Työttömyyskassat ovat esittäneet, että kahden maksatusjärjestelmän suurin etu piilee muissa toteutettavissa asioissa. Muutoksia tarvittaisiin laskutuksen perusteena olevan aineiston poimintaa varten, laskujen muodostamista varten, laskun maksamisen seurantaan varten ja muihin rahoitustehtävän hoitamiseen liittyviin prosessin vaiheisiin, joista yksi keskeinen on kunnille lähetettävien rahoitusosuuslaskujen liitetiedot kunnan rahoitusosuuden perusteena olevista maksatustiedoista henkilötasolla. Valmistelun aikana ei ole noussut esiin syitä, joiden perusteella olisi syytä arvioida, etteikö vaihtoehto olisi teknisesti toteutettavissa. Lisäksi välitykset kirjanpitoon, raportointiin sekä Työllisyysrahastoon sekä Finanssivalvontaan ovat jo olemassa. Kyse olisi täysin uusista toiminnoista, eikä muutosten työmäärää olla tarkemmin arvioitu, mutta työmäärä olisi todennäköisesti suurempi kuin esitetystä mallissa, jossa Kansaneläkelaitos vastaisi kuntien rahoitusosuuden perinnästä.

Vaihtoehdon vahvuudet liittyvät tiedon hallintaan ja rahoitusosuuksien seurantaan. Vaihtoehdossa etuuden maksaminen, laskutuksen perusteena olevan tiedon muodostaminen, laskun muodostaminen, laskutus, kuntien tieto- ja selvityspyyntöihin vastaaminen ja tilitysten tarkistaminen tapahtuisi yhden ja saman toimijan toimesta. Toisin sanoen vaihtoehdossa kuntien rahoitusosuuksien laskutuksen ja toteuman seurannan tekisi se toimija, jolla on hallussa kaikki laskutuksen perusteena oleva tieto ja jonka talouteen rahoitusosuuksien tilityksellä on välitön vaikutus. Vaihtoehto toisi kuitenkin yhden uuden lopullisten työttömyyskassakohtaisten valtionosuuksien vahvistamiseen liittyvän elementin, mikä tulisi ottaa huomioon valtionosuuksia vahvistettaessa.

Vaihtoehto 2, Työllisyysrahasto kuntien rahoitusosuuden laskuttajana

Vaikka valtio nykyisin vastaa ansiopäivärahan perusosan rahoituksesta, valtionosuuksien tilityttäminen työttömyyskassoille tapahtuu käytännössä Työllisyysrahaston toimesta. Tätä tehtävää varten Työllisyysrahasto saa kuukausittain valtiolta perusosan rahoittamiseen tarvittavat varat. Vaihtoehdossa 2 Työllisyysrahasto tilittäisi työttömyyskassoille edelleen koko perusosaa vastaavan rahoitusosuuden, mistä seuraa, että kunnille esitettävä rahoitusvastuu ansiopäivärahanomasta ei vaikuttaisi työttömyyskassojen talouteen. Koska valtio siirtäisi Työllisyysrahastolle nykyistä pienemmän määrän varoja perusosan rahoitukseen ja erotus katettaisiin kuntien rahoitusosuudella, vaikutukset kohdistuisivat Työllisyysrahastoon ja sen talouteen.

Vaihtoehdossa 2 on vaihtoehtoa 1 suurempi merkitys sillä, miten Työllisyysrahasto vuosittain toukokuussa ennustetta varten ja elokuussa työttömyysvakuutusmaksuesitykseen sisältyvää ehdotusta varten pystyy arvioimaan, kuinka suuren osan perusosamenosta kunnat tulevat toimintavuoden aikana rahoittamaan. Tätä varten Työllisyysrahasto tarvitsee voimaantulovaiheessa talousarviovuoden 2024 koskevaa menojen määrää arvioidessaan tiedot vähintään kahdelta

edeltävältä vuodelta niistä päivärahojen määristä, jotka olisivat tulleet kuntien rahoittamisvastuun piiriin. Rahoitusratkaisun voimassa ollessa Työllisyysrahastolle kertyisi aiempien vuosien laskutustiedosta tietopohja arviota varten.

Edelleen vaihtoehdossa laskutustehtävän hoitaminen toisi Työllisyysrahastolle uuden tehtävän, jonka voidaan kuitenkin lähtökohtaisesti arvioida soveltuvan sen hoidettavaksi. Arvio perustuu siihen, että Työllisyysrahasto jo nykyisin vastaa työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen perinnästä, mikä käytännössä tarkoittaa, että myös kunnat työnantajina ovat Työllisyysrahaston suorittaman työttömyysvakuutusmaksuja koskevan laskutustoiminnan piirissä.

Vaihtoehdossa työttömyyskassat maksaisivat ansiopäivärahan etuudensaajalle ja tästä kertyisi uusi työttömyyskassojen tietojärjestelmiin sisältyvä laskuritieto maksetuista päivistä kalenteripäivinä. Kun kalenterikuukausi, jolta syntyy kunnan rahoitusvastuuta, päättyy, työttömyyskassa muodostaisi kyseisen kuukauden aikana rahoitusvastuun piiriin kuuluvista ansiopäivärahan saajista kyseisen kuukauden perusosameneon ja kunnan rahoitusosuuteen perustuvan tietosisällön, jonka se toimittaisi Työllisyysrahastolle. Valmistelun aikana on arvioitu, että tämä edellyttäisi integraatiota kassojen järjestelmiin, niin että kaikki tarpeellinen tieto on Työllisyysrahastossa käytössä. Suora liittymä helpottaisi laskutuksen automatisointia. Muutoksia tarvittaisiin laskutuksen perusteena olevan aineiston poimintaa varten, laskujen muodostamista varten, laskun maksamisen seurantaan varten ja muihin rahoitustehtävän hoitamiseen liittyviin prosessin vaiheisiin, joista yksi keskeinen on kunnille lähetettävien rahoitusosuuslaskujen liitetiedot kunnan rahoitusosuuden perusteena olevista maksatustiedoista henkilötasolla. Valmistelun aikana ei ole noussut esiin syitä, joiden perusteella olisi syytä arvioida, etteikö vaihtoehto olisi teknisesti toteutettavissa. Lisäksi välitykset kirjanpitoon, raportointiin sekä Työllisyysrahastoon sekä Finanssivalvontaan ovat jo olemassa. Kyse olisi täysin uusista toiminnoista eikä muutosten työ määrää olla tarkemmin arvioitu, mutta myös Työllisyysrahastoa koskevassa vaihtoehdossa työ määrä olisi todennäköisesti suurempi kuin esitetystä mallissa, jossa Kansaneläkelaitos vastaisi kuntien rahoitusosuuden perinnästä. Muutokset, toteuttamistavasta riippuen, voisivat edellyttää merkittäviäkin investointeja.

Vaihtoehdon vahvuudet liittyvät Työllisyysrahastossa olemassa olevaan vahvaan osaamiseen työttömyysetuuksien rahoitusta varten perittävien maksujen toimeenpanossa. Lisäksi työttömyyskassat saisivat vaihtoehdossa nykyisen suuruiset valtion rahoitusosuudet, mikä vaihtoehtoon 1 verrattuna keventäisi niiden talouden hoitoa ja toimeenpanoa.

Laskutuksen vaihtoehtojen arviointi

Valmistelun aikana on arvioitu, että kaikki kolme vaihtoehtoista toimijaa pystyisivät vastaamaan ansiopäivärahan perusosaan kohdistuvan kuntalaskutuksen toimeenpanosta. Ansiopäivärahan perusosaan kohdistuva kuntien rahoitusosuus tulee olemaan merkittävä elementti paitsi ansiopäivärahojen rahoituksen ja sekä kuntien että valtion talouden kannalta, myös esityksen työllisyysvaikutusten kannalta. Esityksessä ehdotetaan, että kuntien rahoitusosuuden perinnästä vastaisi Kansaneläkelaitos. Rahoituksen seurannan kannalta kaksi muuta vaihtoehtoa voisivat tuottaa esitettävään vaihtoehtoon verrattuna sitä läpinäkyvämmän vaihtoehdon. Esitettävän vaihtoehdon kohdalla läpinäkyvyyttä rajoittaa ennen kaikkea se, että Kansaneläkelaitos laskuttaisi kuntia työttömyyskassojen ansiopäivärahatietojen perusteella ja se tilittäisi kertyneet varat edelleen Työllisyysrahastolle. Kyse ei toisin sanoen ole Kansaneläkelaitoksen omasta tietopohjasta eikä se käyttäisi varoja itse maksamiensa työttömyysetuuksien rahoittamiseen, jolloin ker-

tyvät varat eivät ole osa Kansaneläkelaitoksen omaa taloutta. Seuranta ja rahoituksen läpinäkyvyyttä on mahdollista edistää siten, että Työllisyysrahastolle annetaan mahdollisuus arvioida kuntalaskutuksen ja kuntien rahoitusosuuksien tilityksen oikeellisuus ainakin kerran vuodessa.

Vaihtoehdon vahvuus on Kansaneläkelaitoksen käytännössä osoittama kyky tehtävän hoitamiseen ja etukäteen arvioituna pienimmät järjestelmämuutoksista syntyvät kustannukset. Koska Kansaneläkelaitos toimeenpanee myös peruspäivärahan maksamisen, peruspäivärahaan kohdistuvan kunnan rahoitusosuuden perintä on luontevaa osoittaa Kansaneläkelaitokselle. Työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan kohdistuvan kunnan rahoitusosuuden uudistaminen esitetyssä laajuudessa edellyttää Kansaneläkelaitokselta joka tapauksessa prosessien ja tietojärjestelmien uudistamista.

Toimeenpanotehtävän osoittaminen työttömyyskassoille tai Työllisyysrahastolle tuottaisi rahoituksen seurannan ja läpinäkyvyyden kannalta esitettävää ratkaisua läpinäkyvämmän ratkaisun. Työllisyysrahastolle ja työttömyyskassoille kyse olisi kuitenkin uuden tehtävän hoitamisesta. Lakisääteisen työttömyysvakuutusmaksujen perinnän hoitajana Työllisyysrahasto on käytännössä osoittanut, että se pystyy vastamaan nyt ratkaistavana olevan tehtävän kaltaisen tehtävän toimeenpanosta. Työttömyyskassoille perintätehtävä olisi uusi, jollei työttömyyskassan jäsenmaksujen perintää oteta huomioon. Tietopohja, jota kuntalaskutuksessa käytettäisiin, on kuitenkin työttömyyskassojen omistamaa tietoa, ja työttömyyskassat ovat esittäneet vartenotettavan teknisiä ratkaisuja koskevan vaihtoehdon valmistelun aikana.

Valmistelun aikana on myös arvioitu toimijoiden oikeudellista asemaa. Kaikista kolmesta toimijavaihtoehdosta säädetään lailla.

Kansaneläkelaitos on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan valitsemat valtuutetut. Sillä on vahva lakisääteinen asema ja toimijuus usealla sosiaaliturvan sektorilla ja myös sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallintapalveluissa, ja sille on jo nyt laissa säädetty tehtäväksi kuntien rahoitusosuuden periminen työmarkkinatukimien rahoittamista varten.

Työllisyysrahasto on julkista tehtävää hoitava yksityinen toimija, joka on perustettu työttömyysvakuutusmaksujen perintää ja työttömyysvakuutusmaksuilla rahoitettavien etuuksien rahoituksen järjestämistä varten. Perustuslakivaliokunta on jo vuonna 1959 tarkastellut kysymystä, ovatko työntekijän ja työnantajan työttömyysvakuutusrahastoon suorittamat maksut valtiosääntöoikeudelliselta luonteeltaan hallitusmuodon mukaisia maksuja vai veroja. Valiokunta on vakiintuneesti katsonut, että sekä palkansaajan että työnantajan työttömyysvakuutusmaksut ovat valtiosääntöoikeudellisessa mielessä veroja (ks. mm. PeVL 5/1959 vp PeVL 2/1960 vp, PeVL 41/1984 vp ja PeVL 28/1993 vp).

Työttömyyskassat puolestaan ovat niin ikään julkista tehtävää hoitavia yksityisiä toimijoita, joiden tehtäväksi on säädetty työttömyysturvalaissa tarkoitetun ansioturvan ja siihen liittyvien ylläpitokorvausten järjestäminen jäsenilleen. Työttömyyskassojen perimän jäsenmaksun perusteista säädetään työttömyyskassalaissa. Jäsenmaksu on nimensä mukaisesti työttömyyskassaan kuuluvilta luonnollisilta henkilöiltä perittävä maksu. Vaihtoehdoista työttömyyskassoilla ei tällä hetkellä ole tehtävänä muilta kuin luonnollisilta henkilöiltä perittävän rahoitusosuuden toimeenpano. Lisäksi viime vuosien fuusioitumisista huolimatta yksittäisten työttömyyskassojen koot vaihtelevat merkittävästi, millä voi olla vaikutusta siihen, millaiset resurssit työttömyyskassalla olisi osoittaa merkittävän etuusmenoon kohdistuvan rahoitusosuuden perintää varten.

Kokonaisarvioinnissa on huomioitu myös työllisyyspalveluiden järjestämisvastuuta koskevan uudistuksen kohtalaisen vaativa voimaantuloaikataulu, johon rahoitusta koskevan ratkaisun tulee sopeutua, rahoitusratkaisun merkitys uudistuksen työllisyysvaikutusten syntyminen näkökulmasta ja toimeenpanoratkaisun merkitys ansiopäivärahajärjestelmän rahoituksen kannalta. Tästä näkökulmasta kokemus tehtävän hoitamisesta ja olemassa olevat järjestelmäratkaisut, joita on mahdollista kehittää, ovat painottuneet, minkä vuoksi ansiopäivärahan perusosan rahoitukseen kohdistuvaa toimeenpanotehtävää ei esitetä Työllisyysrahastolle tai työttömyyskasvoille.

5.1.5 Hyvinvointialueet ja työttömyysetuuksien rahoitus

Työttömyysetuuksien rahoitusvastuun uudistamisen valmistelun yhteydessä on arvioitu myös hyvinvointialueiden roolia työllisyyden edistämässä ja sitä, olisiko hyvinvointialueille syytä antaa rahoitusvastuuta työttömyysetuusmenosta.

Sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille 1.1.2023. Hyvinvointialueiden tehtävistä ja järjestämisvastuusta säädetään hyvinvointialueista annetussa laissa (611/2021). Hyvinvointialueiden tehtävistä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (612/2021). Hyvinvointialueen rahoituksesta säädetään puolestaan hyvinvointialueen rahoituksesta annetussa laissa (617/2021). Lakia sovelletaan valtion rahoituksen myöntämiseen hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitettujen hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien kustannusten kattamiseen.

On esitetty, että hyvinvointialueille kohdennettava rahoitusvastuu työttömyysetuusmenosta voisi vahvistaa niiden ja kuntien välistä yhteistyötä erityisesti monialaista palvelua tarvitsevien työttömien työllistymisedellytysten parantamisessa ja saattaisi vahvistaa työkyvyn ylläpitämiseen tähtäävien ja tätä kautta työllisyyden edistämistä tukevien sosiaali- ja terveystalveluiden resursointia hyvinvointialueella. Samaan aikaan on kuitenkin huomioitava, että hyvinvointialueen lakisääteisenä tehtävänä ei ole työllistymisen edistäminen, ja lukuun ottamatta tiettyjä erityispalveluita, kuten sosiaalihuoltoon kuuluva kuntouttava työtoiminta, osallistuminen työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintaan sekä työterveyshuollon ulkopuolelle jäävien työkäisille terveysneuvonta ja terveystarkastukset, sen palvelut ovat riippumattomia asiakkaan työllisyysstatuksesta.

Hyvinvointialueiden järjestämisvastuu myös rajautuu sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisiin tehtäviin ja siihen liittyvään hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Toimintamahdollisuus on rajatumpi kuin kunnilla, joilla on laaja yleinen toimiala ja myös verotusoikeus, ja joiden valtionosuusjärjestelmässä työttömyysetuusmenoon kohdistuva rahoitusvastuu on huomioitu ja esitetään jatkossakin huomioitavaksi.

5.1.6 Työttömyysturvatehtävät

Esityksessä ehdotetaan, että KEHA-keskus hoitaisi työttömyysturvan harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisen. Työvoimaviranomaisten tehtäväksi siirtyisi työnhakijan työttömyysturvaoikeudesta annettavien työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen tilanteissa, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Ehdotuksen vaihtoehtona valmistelussa on ollut esillä työttömyysturvatehtävien siirtäminen kokonaisuudessaan kuntien

vastuulle. Tässä vaihtoehdossa kunnat antaisivat työnhakijoita koskevat työvoimapolitiittiset lausunnot työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä sekä harkintaa vaativissa tilanteissa että tilanteissa, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähän harkintaa.

Vaihtoehdon etuna voitaisiin nähdä, että työttömyysturva-asioita käsitteleviä tahoja olisi yksi vähemmän, kun työvoimapolitiittiset lausunnot annettaisiin kaikissa tilanteissa kunnissa. Asiakkaana olevan työnhakijan osalta tällä ei kuitenkaan välttämättä ole merkittävää vaikutusta asiakkaan kokemukseen työttömyysturvajärjestelmästä verrattuna esityksessä ehdotettuun vaihtoehtoon. Jo ennen harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien keskittämistä Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolle 1.10.2021 alkaen, ne käsiteltiin työ- ja elinkeinotoimistoissa tavallisesti muusta asiakaspalvelusta erillisissä työttömyysturvayksiköissä.

Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien käsittelyaikojen sekä soveltamis- ja ratkaisukäytännön yhdenmukaisuuden turvaaminen voisi kyseissä vaihtoehdossa olla haastavampaa kuin vaihtoehdossa, jossa harkintaa vaativat työttömyysturvatehtävät olisi keskitetty valtakunnallisesti. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien jakautuminen kunnille, voisi johtaa erilaisiin tulkintoihin ja ratkaisuihin sekä eroihin käsittelyajoissa. Työnhakijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisen arvioinnin osalta ratkaisu- ja soveltamiskäytäntö on valtakunnallisesti yhdenmukaista.

Kyseisen vaihtoehdon osalta on huomioitu lisäksi, ettei harkintaa vaativiin työttömyysturvatehtäviin sisälly alueellisia tai paikallisia näkökulmia, jotka puoltaisivat näiden tehtävien jakautumista kuntiin. Työnhakijan etuusoikeutta koskevat ratkaisut tehdään lainsäädännön, ohjeiden ja vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan.

Ehdotuksen vaihtoehtoina valmistelussa on arvioitu harkintaa vaativien työttömyysturvatehtäviä hoitavan nykyisen Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston Työttömyysturva-vastuualueen sijoittamista esityksessä ehdotetun KEHA-keskuksen sijasta Kansaneläkelaitokseen ja johonkin ELY-keskukseen sekä tehtävän hoitamista keskitettynä kunnallisena ratkaisuna.

Kansaneläkelaitos on itsenäinen sosiaaliturvalaitos, jonka hallintoa ja toimintaa valvoo eduskunta. Kansaneläkelaitos ei ole valtion hallintokoneiston elimien tavoin valtioneuvoston ohjaus- ja valvontavallan alainen. Sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa Kansaneläkelaitosta määrärahojen ja lainsäädännön osalta. Kyseisen vaihtoehdon vahvuutena voitaisiin nähdä Kansaneläkelaitoksen tehtävät sosiaalietuuksien hoitamisessa. Kansaneläkelaitoksella on kokemusta työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanosta työttömyysetuuksien maksajan roolissa.

Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien sijoittuminen Kansaneläkelaitokseen hajauttaisi hallintoa ja lisäisi byrokratiaa, kun tehtävä ei olisi yhteydessä työvoimapalvelurakenteeseen. Kyseisten tehtävien siirron Kansaneläkelaitokseen arvioidaan aiheuttavan enemmän lisäkustannuksia, kuin esityksessä ehdotetun vaihtoehdon.

ELY-keskukset kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alaan ja ministeriö vastaa ELY-keskusten hallinnollisesta ohjauksesta. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien sijoittamisen ELY-keskukseen voitaisiin nähdä tukevan yhdenmukaisen soveltamis- ja ratkaisukäytännön toteutumista. Kyseisten tehtävien sijoittumisen ELY-keskukseen ei arvioida juurikaan lisäävän kustannuksia nykyisestä. Esityksessä ehdotettuun vaihtoehtoon verrattuna harkintaa vaativien työttömyysturva tehtävien sijoittaminen ELY-keskukseen merkitsisi työvoimahallinnon laajempaa hajautumista.

Keskitetystä kunnallisesta ratkaisusta harkintaa vaativat työvoimapolitiittiset lausunnot annettaisiin keskitetysti ja lausunnot, jotka eivät sisällä harkintaa tai sisältävät vain vähän harkintaa annettaisiin kussakin kunnassa. Kyseisellä vaihtoehdolla olisi vaikutuksia muun muassa kuntien kunnallisen itsehallinnon toteutumiseen, kun kuntien asiakkaita koskevia lausuntoja annettaisiin toisessa kunnassa.

Työvoimapolitiittisten lausuntojen antamiseen liittyvän toimivallan osalta esityksen valmistelussa on lisäksi ollut esillä työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen työttömyysturvaneuvoston yhteydessä nykyistä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen toimivaltaa vastaavasti. Tässä vaihtoehdossa valtakunnallista työttömyysturvaneuvontaa antava KEHA-keskus voisi antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja puhelinneuvoston yhteydessä asioissa, joihin ei liity työvoimapolitiittista harkintaa. Lisäksi puhelinneuvoston yhteydessä KEHA-keskus voisi korjata työvoimapolitiittisessä lausunnossa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen tai muun niihin verrattavan selvän virheen sekä työnhakijan että muun muassa työttömyysetuuden maksajan yhteydenottojen yhteydessä.

Kyseisen vaihtoehdon etuna voitaisiin nähdä palveluprosessin ja asiakaspalvelun sujuvuuden sekä työnhakijan työttömyysturva-asian käsittelyn viivytyksettömyyden turvaaminen. Tällöin valtion viranomaisella olisi kuitenkin kunnan tai kuntayhtymän työvoimaviranomaisen kanssa rinnakkainen toimivalta työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisessa, mikä olisi omiaan sekoittamaan viranomaisten välistä selkeää työnjakoa työnhakijan palveluprosessissa.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Euroopan maista Tanskassa, Norjassa ja Saksassa on ollut yhtenä kehityssuuntana vahvistaa paikallistason roolia julkisten työvoimapolitiittisten palvelujen järjestämisessä tai tuottamisessa. Tanskassa työllisyyspolitiikan kokonaisvastuu on siirretty kuntiin, Norjassa kunnat ja valtio vastaavat yhteistyössä paikallisista hyvinvointipalvelujen (NAV) toimistoista ja Saksassa kunnilla on toimeenpanovastuu työvoimapolitiittisten palvelujärjestelmästä. Työ- ja elinkeinoministeriön julkisten työvoimapolitiittisten palvelujen hajauttamista koskevan vertailuselvityksen mukaan (Kokemuksia julkisten työvoimapolitiittisten palvelujen hajauttamisesta, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:21) vertailumaista Tanska on ainoa maa, jossa on siirrytty täysin hajautettuun työvoimapolitiittisten palvelujärjestelmään. Uudistus kytkeytyi osaksi Tanskan alue- ja kuntauudistusta.

Tarve työvoimapolitiittisten palvelujen hajauttamiseen on peräisin paikallisen tason merkityksen korostumisesta työvoimapolitiittisissä kysymyksissä ja sen uskotaan tuottavan räätälöidympiä ratkaisuja. Onnistunut hajauttaminen ei kuitenkaan ole irrallinen muista toiminnoista (Bonolli & Trein 2016). Tutkimusten perusteella ei voida osoittaa onko hajautettu järjestelmä parempi kuin keskitetty. Tähän vaikuttaa erityisesti se, että vertailuasetelma on vaikea rakentaa, sillä hajauttamisaste vaihtelee valtioiden välillä, mutta käytännössä ei valtion sisällä. Tutkimustietoa julkisten työvoimapolitiittisten palvelujen hajauttamisesta on lisäksi hyvin vähän, kuten myös hajauttamisen työllisyyteen tai työllistävyyteen liittyvistä vaikutuksista. Olemassa olevan tutkimuskirjallisuuden mukaan hajauttamisella ei näytä olevan suuria positiivisia vaikutuksia työllistymiseen.

Weishauptin (2014) mukaan työllisyyden valtiollisten ohjelmien menestyksekkäs toteuttaminen tarvitsee palvelurakenteen hajauttamista, mutta osa palvelurakenteesta tulee pitää keskitettynä tai keskittää. Keskitettynä tulisi pitää erityisesti työvoimatoimenpiteisiin liittyvä tilastointi ja

rekisteröinti, tiedonkeruun suunnittelu ja kehittäminen sekä asiakasportaalien luominen ja ylläpito. Lisäksi työvoimapolitiittisten indikaattorien määrittämisen ja seurannan tulisi olla keskitettyä.

Työpolitiikan toimeenpanovastuun muutokset ovat vertailumaissa aina kytkeytyneet osaksi laajempia kunta-, maakunta- tai palvelurakenneuudistuksia eikä niitä voida erottaa muista uudistuksista. Tämän vuoksi työllisyys- ja muiden vaikutusten arviointi, ilman vertailuasetelmia, on käytännössä mahdotonta. Tanskassa muutos liittyi kuntien tehtävien ja rakenteiden uudelleenarviointiin, Norjassa hyvinvointihallinnon uudistamiseen ja Saksassa kehitys oli jatkumoa työpolitiikkaa koskeville laajoille uudistuksille.

Paikallisen tason kyky tuottaa palveluita vaihtelee. Vertailun kohteena olevissa maissa on kiinnitetty huomiota erityisesti yksiköiden kokoon. Tanskassa kuntien koot kasvoivat merkittävästi uudistuksen yhteydessä, kun kuntia yhdistettiin. Suomessa on laaja joukko väestöpohjaltaan varsin pieniä kuntia. Kuntien taloudellinen kantokyky ja pieni väestöpohja voivat aiheuttaa haasteita. Lisäksi työmarkkina-alueet ylittävät hajautettujen mallien palveluja toteuttavien yksiköiden rajat, mutta sillä ei ole ollut suurta merkitystä työnantajille tarkastelluissa maissa.

Tutkimusten mukaan hajautettu palvelujärjestelmä ei kuitenkaan ole vaikuttanut työvoiman liikkuvuuteen vähentävästi. Kunnat tekevät työmarkkina-alueilla omaehtoista yhteistyötä työnantajien ja työntekijöiden palvelemiseksi. Lisäksi varsinkin hajauttamisvaiheen alussa tarvitaan valtion taholta tukea ja koordinoitua yhteistyön käynnistämiseen.

Palveluiden rahoitusvastuut jakautuvat sosiaaliturvan eri instrumenttien mukaisesti ja kuntiin kohdistuvia rahoituskannustimia on käytössä vain vähän. Työvoimapalveluiden rahoitusvastuu on vertailumaissa pääasiassa valtiolla, mutta kunnat voivat kaikissa selvityksen kohteena olleissa maissa oman toimivaltansa puitteissa panostaa työllisyyspalveluihin. Toimeentuloturvan osalta rahoitus- ja palveluiden toteutusvastuu on puolestaan useimmiten kunnalla (esim. Norja ja Saksa). Taloudellisia kannustinrakenteita on käytössä vain Tanskassa, jossa valtion työllisyysrahoitusmalli kannustaa tarttumaan työttömiin työnhakijoihin nopeasti ja ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyttä. Kirjallisuuskatsauksen perusteella taloudellisia kannusteita pidetään monia muita kannustinmalleja parempana.

Hajautetussa palvelujärjestelmässä valtion ohjausrooli muuttuu lainsäätäjäksi sekä järjestelmää fasilitoivaksi tahoksi. Kaikissa vertailumaissa valtio on tavalla tai toisella mukana työllisyydenhoidon ohjauksessa. Palveluja yksilöivällä lainsäädännöllä on vahva rooli kaikissa vertailumaissa. Jokaisessa näistä sitä on pyritty viime vuosien uudistuksissa yksinkertaistamaan. Myös Suomessa voitaisiin tarkastella nykyisen lainsäädännön tason tarvetta silloin, kun palveluja hajautetaan ja mahdollistaa paikallinen liikkumavara nykyistä paremmin.

Vertailumaissa on tunnistettu erilaisia tarpeita, joissa valtio toimii keskitettyjen palvelujen koordinoijana. Esimerkiksi Tanskassa valtio koordinoi kansainvälistä rekrytoinnista vastaavien yksikköjen (Workindenmark) toimintaa.

Hajautettua palvelujärjestelmää voidaan tukea rahoituksella (Tanskan korvausjärjestelmä) ja vahvalla tiedolla johtamisella (Tanska, myös Norja ja Saksa). Valtio seuraa ja mittaa palveluyksiköiden tuloksellisuutta, tutkii ja kehittää palveluita ja fasilitoi tähän liittyvää yhteiskehittämistä (Tanska, Saksa). Valtio toteuttaa esimerkkimaissa tiedolla johtamista joko keskitettyjen tai alueille sijoitettujen yksiköiden kautta. Poliitiikan rooli muuttuu ”prosessien ohjeistamisesta”

laajojen tavoitteiden asettajaksi, ja keskushallinto yleensä seuraa näiden tavoitteiden toteutumista erilaisin mittarein tai indikaattorein.

Hajautetulla järjestelmällä on positiivisia vaikutuksia palvelujen integrointiin alueellisesti tai paikallisesti. Verrokkimaissa tämä näkyy erityisesti työllisyyspalvelujen integraationa sosiaali- palveluihin ja koulutuspalveluihin, yrityspalveluihin sen sijaan integraatiota ei merkittävästi ole. Työnantajapalveluja koordinoidaan vertailumaissa usein yli kunta- tai yksikkörajojen, alueellisesti tai keskitetysti.

Julkisten työvoimapalvelujen toimintojen ja vallan hajauttaminen on ollut vahva trendi viimeisten vuosikymmenien aikana EU- ja OECD-maissa. Työvoimapolitiikkaa tai sen toimeenpanoa on enenevässä määrin siirretty valtakunnalliselta tasolta alueelliselle tai paikalliselle tasolle.

Julkisten työvoimapalvelujen hajauttaminen on EU- ja OECD -maissa toteutettu kahdella erilaisella tavalla. (Mosley, H. [2011]. ”Decentralisation of Public Employment Services”, Analytical Paper, DG Employment, Social Affairs and Inclusion). Ensimmäinen tapa on hallinnollinen hajauttaminen, jossa alueellisille tai paikallisille työvoimatoimistoille annetaan enenevässä määrin liikkumavaraa kansallisten politiikkatavoitteiden toimeenpanossa. Toinen tapa on poliittinen hajauttaminen, joka yleensä sisältää pidemmälle vietyä vallan ja vastuun jakamista osavaltiolle, aluehallinnolle tai paikallishallinnolle. Edellä esitellyt kaksi tapaa hajauttaa eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan ne voivat esiintyä samaan aikaan samassa maassa.

Poliittista hajauttamista voi esiintyä kolmessa eri muodossa. Federalistisessa järjestelmässä osavaltiot ovat laajalti vastuussa sisäpolitiikasta, työvoimapalvelut mukaan lukien. Alueellistamisessa valtiot, joissa aiemmin valta on ollut hyvin keskittynyttä, ovat jakaneet valtaa aluehallinnoille. Joissakin tapauksissa alueet ovat hyvin autonomisia valtioon nähden. Työvoimapalvelujen kunnallistamisessa on siirretty kuntien vastuulle joko kokonaan (esim. Tanska) tai toimeentulotuen saajien osalta.

Seuraavat maakuvaukset palvelujen hajauttamisesta pohjautuvat suurelta osin Owal Group Oy:n selvitykseen (Kokemuksia julkisten työvoimapalvelujen hajauttamisesta, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:21).

5.2.1 Saksa

Vuonna 2005 Saksa uudisti maan työvoimapalvelujärjestelmän täysin Harz-reformeissa, jotka olivat toteutettu kolmessa vaiheessa. Harz-reformit jaotellaan neljään osaan ja ne otettiin käyttöön vaiheittain vuosina 2003–2005 (Schmöller 2013).

Saksassa julkiset työvoimapalvelut on jaettu osiin: valtion työvoimatoimistot (ansiosidonnaista työttömyysturvaa ALG I -tukea saaville), valtion ja kuntien yhteistyössä tuottamat palvelut (ALG II -tukea saaville) ja kuntien itsenäisesti tuottamat palvelut (ALG II -tukea saaville).

Etuusperusteisen jaottelun lisäksi Saksan julkiset työvoimapalvelut voidaan jaotella kolmeen tasoon toimivallan mukaan: 1. liittovaltiotaso, 2. alueellinen taso ja 3. paikallinen taso. Alueelliset osastot valvovat työmarkkina-, rakenne- ja talouspolitiikan toteutumista tiiviissä yhteistyössä paikallishallinnon kanssa. Paikallisella tasolla toimii Saksan 156 työvoimatoimistoa ja niiden noin 600 alaosastoa sekä noin 300 Jobcenter-toimijaa. Jobcenter-toiminnasta vastaavat yhteistyössä paikalliset työvoimatoimistot ja kunnat. Paikallisten työvoimatoimistojen vastuulla

on Saksan työvoimaviraston BA:n (Bundesagentur für Arbeit) toiminnan implementointi paikallisella tasolla. Jobcenter-toiminta on tarkoitettu erityisesti ALG II -tukea (vähimmäistoi-
meentulo) saaville ja järjestetty tämän tulojärjestelmän ympärille.

Valtion ja kunnan rooli

Saksan työllisyyspalveluiden alueellinen toiminta on hajautettua, mutta BA on kuitenkin päävastuussa työllisyyspolitiikan toimeenpanosta. Jobcenter-toimintaa toteutetaan joko kuntalähtöisesti tai BA:n ja kunnan yhteistyönä. Yhteistyömallissa BA:n vastuulla ovat työttömien ja perheiden neuvonta ja osaamisen kehittäminen, matalan kynnyksen integraatiotoimenpiteet ja ALG II -etuuden maksaminen. Kunnan vastuulla on psykososiaalisen tuen tarjoaminen, mikäli tilanteeseen liittyy huumeriippuvaisuutta, mielenterveysongelmia tai perheongelmia. Saksan julkiset työvoimapalvelut toimivat yhteistyössä useiden organisaatioiden ja erityyppisten toimijoiden kanssa. Työmarkkinaosapuolilla (Social partners) on merkittävä rooli työllisyyspolitiikan suunnittelussa. Työmarkkinaosapuolet osallistuvat päätöksentekoon laaja-alaisesti sekä alueellisella että paikallisella tasolla ja niitä kuullaan myös liittovaltiotason päätöksentekoprosesseissa.

Kansallisella tasolla on lisäksi useita työvoimapolitiittisia erikoisyksiköitä, kuten Kansainvälisen työnvälityksen palveluyksikkö (ZAV – Zentrale Auslands- und Fachvermittlung, International Placement Services), Perhe-etuusvirasto (Familienkasse), Liittovaltion työvoimatoimien ja työmarkkinoiden hallinnan yliopisto (University of Applied Labour Studies (UALS) ja Työllisyys-
tutkimuksen instituutti (IAB – Institute for Employment Research).

Rahoitusmalli

Saksassa kunnille ei ole enää taloudellisia kannustimia vastaavanlaisina kuin esimerkiksi Suomessa. Reformiuudistuksen yhteydessä perustetut ja vuoteen 2013 asti voimassa olleet taloudelliset kannustinjärjestelmät (kuten ”sakkomaksut”) on lakkautettu. Kannustinjärjestelmän on korvannut lain perusteella toteutettava tulosohjausjärjestelmä, jonka keskiössä ovat alueellisten yksiköiden vertailuanalyysit (benchmarking) ja vuotuiset paikalliset tulosohjaustavoitteet ja -sopimukset. Rahoitusjärjestelmän osalta työllisyyspalvelut ovat reformiuudistuksen myötä jaettu kahteen järjestelmään, joihin sijoittumisen määrittää työntekijän työhistoria ja elämäntilanne.

Saksassa on kaksi etuus- ja tulosohjausjärjestelmää, joita ohjaavat eri lainsäädännöt ja asetukset. Julkiset työvoimatoimistot voivat myös ulkoistaa toimintansa, kuten ne mittavasti tekevätkin. Osa palveluista hankitaan maksusetelijärjestelmän kautta, jolloin työnhakija voi käyttää työhön-sijoitusseteliä tai koulutusseteliä. (Schmöller 2013)

Saksassa työvoimapalveluiden rahoitus jaetaan kahteen ”tilinpitoryhmään” (accounting groups) lain mukaan: ensimmäiseen vaikuttaa lainsäädäntö SGB III ja toiseen SGB II. Vuonna 2005 voimaan tullut lainsäädäntö määrittelee olennaisesti entisen työttömyys- ja sosiaaliavun yhdistämistä uudeksi perusturvaksi. Muutoksen myötä työvoimatoimistojen vastuut ja rahoitusmallit muuttuivat merkittävästi. SGB II:n asetuksissa 6a18 ja 6b19 määrittellään kuntaelinten oikeudellinen asema työnhakijoiden perusturvajärjestelmässä. Asetuksissa kuntatoimijat oikeutetaan toimimaan osittain itsenäisinä toimijoina perusturvan palveluntarjoajina (ALG II -tuen operoiminen). Kunnalliset toimijat operoivat liittovaltiotason alaisuudessa ja liittovaltio kattaa edunsaajien peruskustannukset. Kuntaelimillä viitataan tässä yhteydessä Jobcenter -toimintaan.

Sosiaalilain toisessa kirjassa asetuksessa 4614 säädetään rahoituksesta liittovaltion varoista. Asetuksen mukaan liittovaltion hallitus vastaa työnhakijoiden perusturvakuluista (hallintokulut mukaan lukien), sikäli kun palvelut tarjoaa liittovaltion virasto. Liittovaltion tarkastusvirasto valvoo etuuksien myöntämistä. Kuntatoimijat voivat lain nojalla veloittaa liittovaltion virastolta työnhakijoiden perusturvamaksut tietyin prosenttiosuuksin. Tämä edellyttää ennalta laadittuja lainmukaisia sopimuksia ja rahoitusosuuksien laskemista liittohallitukselle.

Tietojärjestelmät ja ohjaus

Saksan työvoimapalveluiden ohjausmalli perustuu perinteisempään tulosohtausajatteluun. Vuoden 2003 alkupuoliskolla kehitetty uusi johtamis- ja valvontakonsepti perustuu seuraaviin ohjaaviin periaatteisiin: 1. suunta kohti taloutta ja tehokkuutta, 2. sisäisen ja ulkoisen avoimuuden luominen sekä 3. selkeä vastuu tavoitteiden saavuttamisesta. Taloudellinen tehokkuus ja vaikuttavuus ymmärretään siten, että resurssien käytöllä on oltava positiivinen taloudellinen nettovaikutus. Työttömän tukemisella ja integroitumisen edistämällä on taloudellista merkitystä vain, jos voidaan olettaa, että säästetyt edut ylittävät taloudelliset menot, jotka tarvitaan ansiotyöhön integroitumiseen.

Tavoitteiden hallinnan keskeisenä elementtinä toimivat pääkonttorin ja alueellisten osastojen vuotuiset tavoitesopimukset/keskustelut. Näiden pohjalta alueelliset osastot tekevät tavoitesopimukset paikallisten toimistojen kanssa. Tavoitesopimukset/keskustelut ovat tärkeimpiä suorituskyvyn hallinnan keinoja Saksan julkisissa työvoimapalveluissa. Keskusteluja käydään neljännesvuosittain kaikilla hierarkkisilla tasoilla: pääkonttorin hallituksen ja kymmenen alueellisen johtajan välillä sekä kymmenen alueellisen johtajan ja 156 paikallistoimiston paikallisen johtajan välillä.

Saksassa on otettu käyttöön kattava sähköinen tulos/tilastojärjestelmä. Nämä Jobcenter-kohtaiset tilastot ovat hyvin yksityiskohtaisia (kattavat esimerkiksi kohderyhmät, integraatiotoimenpiteet, menot ja osallistujat) ja niiden sisältämät tiedot ovat suurelta osin julkisesti saatavilla. Nämä vastuuvollisuus-toimenpiteet lisäävät merkittävästi toiminnan läpinäkyvyyttä. Yksityiskohtaiset tiedot ja luvut työmarkkinoille pääsyn mahdollistavien eri välineiden kulutuksesta ja käytöstä on saatavilla verkossa kaikille työvoimatoimistoille ja Jobcentereille. Myös julkisten työvoimapalvelujen keskeiset suorituskyvyndikaattorit ovat julkisesti saatavilla (ILO 2017). Tämän tulosohtausjärjestelmän/vertailuanalyysimenetelmän päätavoitteena on lisätä läpinäkyvyyttä ja kannustaa keskinäiseen oppimiseen kokemusten jakamisen avulla. Toistaiseksi on kuitenkin melko vähän todisteita siitä, että tällainen vertailuanalyysi ALG II -järjestelmässä lisäisi tehokkaasti alueellisten ja paikallisten yksiköiden suorituskykyä. (Konle-Seidl 2021)

5.2.2 Tanska

Tanska on selvityshetkellä ainoa OECD-maa, jossa työllisyyspalvelujen toteutus on kokonaisuudessaan kuntien vastuulla. Valtion vastuulla on lainsäädäntö, rahoitus sekä tiedolla johtaminen ja ohjaus. Tanskan työllisyyspalveluiden uudistamiseen on 2000-luvulla kytkeytynyt laaja joukko erilaisia uudistuksia, joilla kaikilla on omalta osaltaan merkitystä työllisyyspalvelujen vastuisiin ja tehtäviin. Näitä ovat muun muassa valtionkorvausjärjestelmän uudistus (2015), Työreformi 1 (2015), kolmikantasopimus työmarkkinaintegraatiosta (2016), työllisyysetuksien kokonaisuudistus (2016), kolmikantasopimus riittävästä ja osaavasta työvoimasta sekä koulutuspaikkojen riittävydestä (2016), kolmikantasopimus aikuiskoulutuksesta (2017) sekä sopimus yksinkertaisemmista työllisyyspalveluista (2018, voimaan 2020).

Työvoimapalvelujen järjestäminen

Tanskassa kunnat vastaavat työvoimapalvelujen toteutuksesta. Ne omistavat työllisyyskeskukset ja niiden toiminta on kunnan budjetissa. Kunnat päättävät itse minkä verran investoivat työllisyyteen. Osa keskeisistä palveluista on ollut kohtuullisen tarkkaan säädeltyä, mutta se, miten kunnat työllisyyspalvelunsa organisoivat, vaihtelee kuitenkin kunnittain, eikä tätä ole varsinaisesti säädelty. Vuoden 2018 aikana työllisyyspalveluja koskevaa sääntelyä on vähennetty ja yksinkertaistettu.

Valtion keskeinen toimija on työmarkkina- ja rekrytointivirasto (STAR), joka toimii valtakunnallisesti. Virastolla on myös kolme alueellista divisioonaa, jotka ovat lähinnä hallinnollisia ja osallistuvat yhteistyöhön kuntien kanssa omilla määritellyillä alueillaan mutta ovat osa kyseistä virastoa. Valtiolla on lisäksi vastuullaan tiettyjä valtakunnallisia erityistehtäviä, joista niistäkin suurin osa toteutetaan yhteistyössä kuntien kanssa. Yksi valtakunnallisista tehtävistä on Workindenmark, joka on valtakunnallinen rekrytointipalvelu Tanskasta työtä etsiville korkean osaamistason kansainvälisille asiantuntijoille sekä kansainvälistä työvoimaa etsiville yrityksille. Workindenmark-toimistoja on kolme, ja ne sijaitsevat suurissa kaupungeissa ja tarjoavat rekrytointipalveluja työntekijöille. Toimistoissa työskentelee hieman alle kolmekymmentä henkilöä suoraan asiakastyössä. Toinen valtakunnallisista tehtävistä on Jobservice Denmark. Se on valtakunnallinen työnantajien rekrytointipalvelu, joka koordinoi paikallisten toimijoiden rekrytointiprosesseja silloin, kun kyse on valtakunnallisista työnantajista tai laaja-alaisista rekrytointitarpeista.

Valtiolla ja kunnilla ei ole lakisääteisiä yhteistyörakenteita. Vuorovaikutus perustuu erilaisiin työryhmiin ja yhteistyöhön valtakunnallisesti koordinoitujen tehtävien kanssa, joista esimerkkinä kansainvälisen rekrytoinnin koordinointi. Kuntaliiton näkemysten mukaan vuorovaikutus ministeriön ja viraston kanssa on tiivistä, perustuu usein yksittäisiin asioihin ja on usein myös epävirallista (KL 2019).

Rahoitus

Tanskassa kuntia rahoitetaan valtionosuusjärjestelmän kautta. Työllisyyspalveluiden kannustimena on erillinen työllisyyskorvausjärjestelmä, jonka tavoitteena on kannustaa kuntia panostamaan työllisyydenhoitoon. Vuoden 2015 reformin myötä lähes kaikkien keskeisten etuuskien kohdalla korvausprosentti määräytyy sen mukaan, kuinka monta viikkoa kansalainen on kyseisellä korvattavalla etuudella. Eri palveluihin osallistumisella ei ole vaikutusta korvauksiin. Rahoitusuudistuksella varmistetaan kunnille taloudelliset kannusteet siihen, että kansalaiset eivät saisi sosiaalietuuksia pitkäaikaisesti ja samalla kuntia kannustetaan aktiiviseen työvoimapolitiikkaan.

Suurin osa kuntien kuluista korvataan laskennallisina valtionosuuksina. Tanskassa valtionosuusjärjestelmä (tilskuds- og udligningssystem) koostuu yleisestä valtionosuudesta, kansallisesta tasausjärjestelmästä, pääkaupunkiseudun tasauksesta, korkean rakenteellisen alijäämän tasauksesta ja ylitasausten kompensatioista. Keskeisessä osassa järjestelmää on kansallinen tasausjärjestelmä, joka tasoittaa erilaisessa taloudellisessa asemassa olevien kuntien mahdollisuuksia palveluiden järjestämiseen ja on noin 80 prosenttia valtionosuusjärjestelmän kustannuksista. Tasausjärjestelmä on käytännössä valtion rahoittama. Tasausjärjestelmässä käytettävä laskennallinen kustannustaso perustuu asukasmäärään, ikärakenteeseen ja kunnan sosioekonomiseen tilaan. Prosessina Tanskassa kuntatalouden ohjaus perustuu kuntien ja valtion väliseen

jokavuotiseen neuvotteluun. Sopimuksen yhteydessä sovitaan myös yleisen valtionosuuden taso niin, että rahoitusperiaate toteutuu. Kuntien lainanotto määräytyy myös sopimuksen mukaan. Tämän jälkeen kuntaliitto koordinoi kuntien budjetin.

Tietojärjestelmät ja ohjaus

Työllisyyspolitiikan yleisenä tulostavoitteena on vähentää tukia saavien henkilöiden määrää. Tämä vastaa kuntien taloudellisia kannusteita. Lisäksi työministerillä voi olla tiettyjä tavoitteita, joiden toteutumista voidaan seurata järjestelmään laadittavien indikaattoreiden kautta kullakin hallituskaudella. Valtio tarjoaa päätöksentekoa tukevia tietopalveluita ja tutkimustietoa. Tämän lisäksi valtio seuraa ja tekee arvioita (benchmarking) kuntien onnistumisesta työllisyysdenhoidossa.

Vuoden 2014 palvelu-uudistuksen yhteydessä myönnettiin määrärahaa tietojärjestelmien kehittämiseen siten, että tietojärjestelmät helpottavat kunnallisten työllisyystoimistojen toimintaa työnantaja-asiakkaiden palvelussa ja auttavat yhteensovittamaan työnhakijoita ja työnantajien toiveita. Tässä yhteydessä alueellisten työmarkkinaneuvostojen (Regional labour market councils) tehtäväksi muodostui edesauttaa yhteistyötä ja koordinaatiota kuntien välillä.

Vuodesta 2016 STAR on käyttänyt myös kenen tahansa ladattavissa olevia benchmarking-raportteja, joissa oman kunnan tilannetta voi vertailla keskeisiin suorituskykyindikaattoreihin koko maan tasolla tai parhaiten menestyneisiin kuntiin. Indikaattoreiden valinta on siis osa tavoitteenasettelua ja muistuttaa tässä mielessä esimerkiksi Sveitsin hajautetun mallin ohjausta, jossa työvoimapolitiikan tavoitteet muodostuvat valituista indikaattoreista. Indikaattoreina ovat esimerkiksi etuuksia saavien asiakkaiden määrä, työttömien eteenpäin saamisen nopeus ja kuntien mahdollinen tuki pitkään työttömänä olleille (esim. seurataan vähintään neljä keskustelua työnhakijan kanssa toteuttavien kuntien osuutta tai työtarjouksia).

Tietojärjestelmien taustalla on Tanskassa yleisesti käytössä oleva ”yhteinen IT-tietokanta” (The common IT-based database, DFDG). DFDG on kansallinen tietojärjestelmä, jota käyttävät valtio, kunnat ja työttömyyskassat. Sitä käytetään kaikissa työlainsäädäntöön liittyvissä asioissa. Se sisältää kontrollin, työllisyystoimenpiteiden tilastollisen seurannan, kansallisten itsepalvelujen seurannan, poissaolojen seurannan, työnhakutoimien ylös kirjaamisen ja vahtimisen sekä muiden keskeisten tietojen rekisteröinnin. Tietojärjestelmä myös määrittää julkisten tukien maksusykliä, jotka puolestaan määrittävät haastattelujen, seuranta-aastattelujen tai muiden aktiivitoimien muistutusta. Tietojärjestelmän tiedot ovat henkilötasoisia tietoa, joka on lainsäädännön näkökulmasta välttämätöntä. Keskeisiä tämän tietorakenteen pohjalle perustuvia palveluita ovat esimerkiksi Jobnet.dk, JobLog, Planner, Vitas ja JobKon. Tiedolla johtamista tukevia tietopalveluita ovat JobIndsats ja Jobeffekter.dk.

5.2.3 Norja

Norjan julkinen hallinto koostuu valtionhallinnosta, 11 läänistä/maakunnasta (fylke) ja 356 kunnasta. Kunnilla ja maakunnilla on vaaleilla valitut valtuustot, joiden toimintaa ohjaa yhtenäinen kuntalaki. Kuntien ja maakuntien verotusoikeus on nimellinen. Vuonna 2006 työ- ja hyvinvointihallinto yhdistettiin yhdeksi virastoksi, Norjan työ- ja sosiaalihalinnoksi (NAV). NAV-hallintoon yhdistettiin työhallinto, eläkelaitos ja kuntien sosiaalitoimi.

Työvoimapolitiikan järjestäminen

NAV-toimiston työnvälitystoiminta toteutetaan valtion ja kunnan välisenä yhteistyönä, jossa molemmat osapuolet ovat tasa-arvoisia kumppaneita ja tarjoavat koordinoituja palveluja kaikille asiakkaille. Tärkeiden taloudellisten hyvinvointijärjestelmien hallinnoinnin lisäksi NAV-viraston tehtävänä on seurata työmarkkinoiden toimintaa ja myötävaikuttaa niiden toimimiseen tehokkaasti. Tämä tarkoittaa, että NAV antaa työnhakijoille neuvoja ja apua riippumatta siitä, ovatko he työttömiä vai haluavatko vain vaihtaa työpaikkaa. Paikallistason NAV-toimistot ovat toimipisteitä, joihin asiakkaan tulee ensimmäiseksi ilmoittautua palvelutarpeen ilmetessä. NAV-toimistoissa eri hallinnonalojen työntekijät työskentelevät asiakkaiden parissa, ja työtehtäviin kuuluvat muun muassa asiakasseuranta, neuvonta ja ohjaus. NAV-toimistoista asiakkaita ohjataan aktivointiohjelmiin tai muihin erillishankkeisiin, esimerkiksi työkykyä arvioivaan ohjelmaan. Haastavampien tilanteiden kohdalla paikalliset NAV-toimistot ohjaavat asiakkaita aluetason NAV-virastoihin moniammatillisten asiantuntijatiimien pariin.

Valtiolla ja kunnalla on yhteinen vastuu paikallisen NAV-toimiston toiminnasta. Palvelurakenteen uudistuksen jälkeisen kumppanuusmallin päätarkoituksena oli luoda yhteisiä operatiivisia ratkaisuja kahden omistajan, kunnan ja valtion viraston, toimesta. Kumppanuusmallin toimintaperiaatteiden mukaan kumppanuuksien tulee olla lain nojalla pakollisia kaikille kunnille. Yhteisiin sopimuksiin sisältyy määräyksiä siitä, kuinka valtio ja kunta hoitavat virastoa yhdessä ja mitkä kunnalliset palvelut sisällytetään siihen. Tämän vuoksi NAV-toimiston tarjoamat palvelut saattavat vaihdella paikallisviranomaisittain.

Rahoitus

Norjan valtiolla on vahva rooli alue- ja paikallistason menojen valvonnassa ja talouden ohjauksessa, sillä eduskunta päättää sekä valtionosuuksien myöntämisestä että tuloveroasteista. Valtionosuuksien jakamista määrittävät erilaiset kriteerit, jotka muodostuvat aluekohtaisten kustannusten perusteella. Määrittäviä kriteerejä ovat esimerkiksi asuintiheys ja erilaiset demografiset ja sosioekonomiset tekijät. Norjan maakuntien tehtävät rahoitetaan pääosin omilla verotuloilla ja valtionosuuksilla. Vaikka suuri osa rahoituksesta kerätään verotuloilla, kunnilla ja maakunnilla on hyvin rajallinen valta veroasteen määrittelyssä.

Maakunnalliset NAV-virastot ovat vastuussa rahoituksen kanavoinnista alueellisiin NAV-toimistoihin, joita on vuonna 2020 voimaantulleen uudistuksen mukaan 11. Jokaisella maakunnalla on valtion myöntämä oma budjetti, jonka määrä riippuu maakunnan väestön määrästä, työllisyydestä, sairastavuudesta ja maantieteellisistä etäisyyksistä alueen sisäisten kuntien välillä. Paikallisella tasolla NAV-toimistot ovat yhdessä kuntien kanssa toimenpidevastuussa aktiivisesta työvoimapolitiikasta, mukaan lukien työmarkkinakoulutukset ja osaamisen kehittäminen. Vaikka NAV-toimistoilla ja kunnilla on yhteinen toimenpidevastuu työllisyyspalveluiden toteuttamisesta, NAV:n työntekijät ja kunnan työntekijät kuuluvat eri palkanmaksujärjestelmiin, jolloin NAV maksaa työtuloa omille työntekijöilleen ja kunnat omilleen.

Tietojärjestelmät ja ohjaus

Digitaalisiin palveluihin liittyvän strategisen työn perustana on Norjan digitaalinen agenda, ”valkoinen kirja”, jossa hallitus asettaa kansalliseksi tietotekniikan hyödyntämisen tavoitteiksi helpomman arjen ja paremman tuottavuuden. Digitalisaatio, jota edistää Norjan digitalisaatiovirasto, vaikuttaa myös NAV-viraston sisäiseen toimintaan ja NAV:n muutokset koskevat resurssien siirtämistä lähemmäksi käyttäjää. Muutokset ovat laaja-alaisia ja sisältävät sekä digi-

taalisia innovaatioita että organisaatiomuutoksia. Digitaalisia itsepalveluratkaisuja on tullut saataville yhä useammilla alueilla, ja yhteistyö työnantajien kanssa on vahvistunut. Tämä on edistänyt työhön hakeutumista, ja käyttökokemus on parantunut. Työllisyyttä käsittelevät digitaaliset palvelut perustuvat internet-sivuilla tapahtuvaan tiedotukseen ja asiointiin, sähköpostiasiointiin ja puhelinpalveluihin.

6 Lausuntopalaute

Lausuntokierros järjestettiin 6.5.–27.6.2022. Määräaikaan mennessä saapui 373 lausuntoa, lausunnon antajina muun muassa kaikki isot kaupungit, muut kunnat laajasti mukaan lukien kaksiikieliset kunnat, maakuntien liitot, työ- ja elinkeinotoimistot, ELY-keskukset ja KEHA-keskus, aluehallintovirastot, keskeiset ministeriöt, Oikeuskanslerinvirasto, Suomen Kuntaliitto ja Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, työmarkkinajärjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja yrittäjät.

6.1 Järjestämisvastuu

Lausunnon antaneet kunnat kannattavat järjestämisvastuun siirtämistä ja pitävät uudistusta perusteltuna. Kunnat sekä Kuntaliitto ja KT lausuiivat kannattavansa järjestämisvastuun siirtämistä kaikille kunnille, ja kunnat voisivat keskenään sopia kuntalain mukaisesti tehtävien järjestämisestä. Työntekijä- ja työnantajakeskusjärjestöjen lausunnot poikkeavat kuntien lausunnoista järjestämisvastuulliselle taholle asetettavien kriteerien osalta. JHL ja JUKO lausuiivat, että työllisyyden hoidon alueiden tulee olla riittävän suuret yhdenvertaisuuden ja palvelujen laadun takaamiseksi. SAK piti tärkeänä, että 20 000 henkilön työvoimapohja on minimi ja siitä poiketaisiin vain poikkeustapauksissa. EK, Keskuskauppakamari sekä Palta pitävät 20 000 henkilön työvoimapohjan rajaa liian pienenä. Maakunnalliset yrittäjäjärjestöt lausuiivat, että alueiden koon on oltava riittävä, sillä työvoimaa haetaan jo nyt laajemmalta alueelta kuin aiemmin.

Järjestöjen lausunnoissa nostetaan esille erityisesti työnhakijoiden yhdenvertaiseen palvelujen saatavuuteen, palvelujen laatuun ja osaamiseen liittyviä kysymyksiä. Työnantajien osalta esille nousevat edellä mainittujen lisäksi rekrytointipotentiaalın pienuus, kustannusten kasvu sekä hankintojen toteuttamiseen ja hankintaosaamiseen liittyvät kysymykset.

ELY-keskukset esittivät lausunnossaan huolen siitä, että uudistukseen sisältyy riski tuloksellisen monialaisen aluekehityksen katkeamiselle kuten myös kansalaisten yhdenvertaisuuden toteutumiselle. Riskinä pidetään, että kuntien tai työllisyysalueiden työvoimaviranomaisten työnhakijalle tarjoamat palvelut eroavat sisällöltään, laadultaan tai määrältään toisistaan. Alueet voivat olla palvelutarjonnaltaan ja palvelujen laadultaan hyvin erilaisia, mikä voi johtaa siihen, että asiakkaat hakeutuvat toisen alueen tai kunnan palvelujen pariin, jossa palveluita on paremmin tarjolla ja palvelut vastaavat paremmin asiakkaiden palvelutarpeita. ELY-keskusten lausunnossa nostetaan esille myös, että ostopalveluina hankittavien työvoimapalveluiden määrä voi vähentyä, mikä voi vaikuttaa yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin ja sen myötä työllisyyteen.

Järjestämisvastuun siirrossa valtiolta kunnille nähdään myös muita riskejä: rahoitukseen liittyvien kysymysten lisäksi lausuntopalautteessa nostetaan esille työvoimapalveluiden laadun säilyminen, henkilöstön riittävä osaaminen sekä palvelujen saatavuuden turvaaminen myös harvaan asutuilla alueilla. Joissakin lausunnoissa erityisen haasteellisena pidetään kunnasta hyvinvointialueelle siirtyvien työllisyyden hoitoon liittyvien tehtävien, kuntiin jäävien tehtävien ja

TE-palvelujen-uudistuksessa kunnan järjestämisvastuulle tulevan työllisyys- ja elinkeinopalvelujen kokonaisuuden yhteensovittamista käytännössä. Lisäksi todetaan muuttoliikkeen, yritysten monipaikkaisuuden, työelämän digitalisoitumisen ja etätöiden yleistymisen olevan ilmiönä osittain ristiriidassa ehdotuksessa esitettyjen tehtävien paikallistasolle siirtämisen kanssa.

Kuntaliiton ja edelleen kuntien lausuntojen mukaan valtioneuvoston toimivalta poiketa 20 000 henkilön työvoimapohjavaatimuksesta 17 000 saakka on vähäinen eikä muuta ehdotuksen kokonaisuutta. Erityisesti ruotsin- ja kaksikielisten kuntien lausunnoissa poikkeusmahdollisuutta kielellisten oikeuksien perusteella pidetään välttämättömänä. Myös muun muassa Lapin kuntien sekä muiden harvaan asuttujen ja pitkiä välimatkoja omaavien kuntien lausunnoissa esitetään, että poikkeamisperusteita tulisi laajentaa.

Työntekijä- ja työantajakeskusjärjestöjen sekä muiden elinkeinoelämän järjestöjen lausunnoissa suhtaudutaan pidättyväisesti poikkeusperusteisiin ja nähdään, ettei niitä tulisi olla lainkaan tai vain hyvin rajatusti.

Järjestämisvastuun poikkeuslupaa koskevia kriteerejä on muutettu lausuntokierroksen jälkeen siten, että esityksestä poistettiin alun perin esitetty 17 000 henkilön työvoimapohjaraja. Alle 20 000 henkilön työvoimapohjan työllisyysalue voisi hakea poikkeuslupaa saaristoisuuden, pitkien etäisyyksien sekä kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien toteutumisen varmistamiseksi sekä muutamien palvelujen järjestämiseen, niiden tarpeeseen sekä kustannuksiin liittyvien erityisten tekijöiden perusteella.

Kaikkia poikkeuslupia koskisi vaatimus siitä, että kunta tai työllisyysalue on osoittanut riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit työllisyyspalvelujen järjestämiseksi ja ettei palvelutaso heikkenisi poikkeuksen seurauksena. Kunnan tai työllisyysalueen tulisi hakea poikkeuslupaa valtioneuvostolta ja liittää hakemukseen suunnitelma työvoimapalveluiden järjestämisestä. Tällä hetkellä pienimmät toimipisteet, jotka tarjoavat suurinta osaa TE-palveluista ovat kooltaan noin 30 htv:n kokoisia. Mitä enemmän tästä poikettaisiin, sitä painavampia perusteita poikkeuslupa edellyttäisi.

Esitykseen lisättiin lausuntopalautteen johdosta uusi pykälä palvelujen tuottamisesta. Päätöksissä, jotka koskevat työvoimapalvelujen tuottamista kuntien yhteistoiminnassa, otettaisiin huomioon yhteistoiminnassa mukana olevien kuntien olemassa oleva toiminta, työllisyysalueen väestörakenne, asiakkaiden palvelun tarve ja muut palvelujen antamista koskevat olosuhteet. Yhteistoiminnassa olevat kunnat voisivat sopia viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä kuntalain säännöksistä poiketen.

Osa kunnista esitti järjestämisvastuun siirron ajankohdan myöhentämistä. Myös valtiovarainministeriö esitti uudistuksen voimaantuloajankohtaa harkittavaksi uudelleen. Valtiovarainministeriön mukaan järjestämisvastuun ja tehtävien siirtoa ei ole valtiosuusrahoituksen, kunnan hallinnon sekä taloussuunnittelun kannalta tarkoituksenmukaista toteuttaa kesken kunnan tilikautta, Lausuntopalautteen johdosta järjestämisvastuun siirron voimaantulon ajankohtaa esitetään siirrettäväksi vuoden 2025 alkuun.

6.2 Valtiosuusrahoitus ja työttömyysetuuksien rahoitusvastuu

Kuntaliitto ja kunnat kannattivat TE-palveluiden rahoitusmallin pääperiaatteita ja pitivät positiivisena, että valtio sitoutuu korvaamaan tehtävävastuiden siirrosta aiheutuvat kustannukset

täysimääräisesti. Suuri osa lausunnon antaneista kunnista ei kannata sitä, ettei vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta katkea työnhakijan osallistuessa palveluun. Useat työ- ja elinkeinotoimistot sekä muun muassa VTV ja Labore pitivät puolestaan ehdotusta kannatettavana. Esimerkiksi Laboren mukaan kokonaisuutena kannusteet keskittyä kustannusten siirtämiseen keskushallinnolle alenevat, mikä kannustaisi kuntia keskittymään työttömien työllistämiseen siellä missä se on tehokkainta. Useat lausujat kiinnittivät huomiota siihen, että työttömyysturvan rahoitusvastuun laajentaminen lisää kuntatalouden suhdanneherkkyyttä. Lausunnoissa nousi esille myös kuntien selviytyminen heikon taloustilanteen aikana, jos tosiasiallisia mahdollisuuksia työllistämiseen ei ole. Lisäksi nostettiin esiin valtion rooli suhdanneriskin kantajana. Erityisesti suurten kaupunkien lausunnoissa ehdotettiin, että järjestämisvastuullisten alueiden työttömyysturvakustannusten kasvulle pitäisi asettaa katto, jonka ylittävistä kustannuksista valtio ottaisi vastuun. Katto voitaisiin määritellä kullekin järjestämisvastuulliselle erikseen siten, että määrätty suhteellinen työttömyysasteen nousu (esim. 40 prosenttia) järjestämisvastuualueella poikkileikkaushetkeen nähden laukaisisi mekanismin. Kuntaliitto ja useat kunnat nostivat esille, että TE-palveluiden valtionosuusrahoituksessa palvelutarve tulisi huomioida suuremmalla painolla ja nostaa laajan työttömyyden painoa 50 prosenttiin esityksen mukaisesta 30 prosentista. Lisäksi moni lausunnonantaja piti tärkeänä, että uudistuksen yhteydessä ja lähivuosina huolehditaan rahoitusperiaatteen toteutumisesta ja seurataan rahoitusjärjestelmän toimivuutta.

Osa kunnista piti rahoitusvastuun aikaistamista positiivisena. Nykyisin kunta saa tietoonsa kunnan työllisyyspalveluiden asiakkaisiksi tulevat henkilöt vasta siinä vaiheessa, kun henkilön työttömyyttä on kestänyt jo reilusti yli vuoden. Kunnan mahdollisuus tukea työttömän henkilön tilannetta varhaisemmassa vaiheessa nähtiin myönteisenä.

Useat työ- ja elinkeinotoimistot ja työmarkkinajärjestöt katsoivat, että yleiskatteinen valtionosuus ei takaisi sitä, että kunta ohjaisi saamistaan varoista riittävästi TE-palveluiden järjestämiseen. Lausuntojen mukaan tämä vaarantaisi TE-palvelut kunnissa ja johtaisi palvelujen eriarvoistumiseen erilaisissa taloudellisissa tilanteissa olevissa kunnissa. Myös joissakin muissa lausunnoissa esitettiin, että työvoima- ja yrityspalvelujen valtionosuus korvamerkittäisiin kyseessä olevien tehtävien hoitamiseen. Lisäksi katsottiin, että rahoituksen tulisi kohdistua työvoimaviranomaiselle. Rahoitusmalli tulisi rakentaa siten, että se turvaisi TE-palvelujen rahoituksen nykytason. Kunnille siirtyvien rahoitusten määrittelyssä tulisi ottaa pelkän työnhakijamäärän sijaan huomioon myös alueiden erilaiset elinkeinorakenteet sekä toimialojen suhdanneherkkyys. Muutoin kunnille muodostuu kannustin panostaa pääosin vain työnhakijapalveluun yritys- ja työnantajapalveluiden kustannuksella.

Lausuntopalautteesta johtuen esitykseen tehtiin seuraavat muutokset koskien uudistuksen rahoitusta: palveluiden rahoituksessa laajan työttömyyden painoa nostettiin 30 prosentista 50 prosenttiin ja työikäisen väestön painoa alennettiin 70 prosentista 50 prosenttiin. Lisäksi perusteita ja vaikutusarvioita täydennettiin suhdannevaikutusten osalta. Rahoitusjärjestelmän toimivuuden arviointi lisättiin työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan tehtäviin.

Kuntien lausunnoissa kritisoitiin työttömyysturvan rahoitusvastuun kuntakompensaation niin sanottua jäädyttämistä poikkileikkausvuoden tasolle. Palautteessa esitettiin, että kompensatiota tulisi tarkistaa esimerkiksi työikäisen väestön määrän muuttuessa tai että valtionrahoitusta olisi tarkistettava vuosittain toteutuneiden kustannusten perusteella. Lakiluonnoksen heikkoutena pidettiin palveluiden rahoituksen ja kustannusten jakautumista eri tahoille. Lisäksi osa lausujista katsoi, että rahoitus siirtyviin tehtäviin tulee olemaan riittämätön. Kunnat toteavat lausunnoissaan, että uudistuksesta johtuvat muutoskustannukset olisi korvattava täysimääräisesti.

Useat lausujat toivat esiin myös näkemyksensä siitä, että hyvinvointialueiden tulisi olla osavastuussa pitkään työttöminä olleiden kustannuksista ja maksaa osa työttömyysturvan perusosasta pitkäaikaistyöttömien osalta.

Lausuntopalautteesta johtuen esitykseen tehtiin seuraavat muutokset: kuntakompensaatiossa säilytetään poikkileikkausvuoden tarkastelu, mutta kompensaatiota korotetaan vuosittain kansaneläkeindeksin mukaisesti, jolloin kompensaatio ei vuosien saatossa reaalisesti alene. Kompensaation määräytymiskriteeri poistetaan niin, että kompensaatio vastaa suoraan kunnalle aiheutuvaa kustannusten lisäystä poikkileikkaustilanteessa.

6.3 Kuntalaskutus

Kansaneläkelaitos lausui, että sillä on pitkä kokemus työmarkkinatuen rahoitusosuuden perinnästä ja jo olemassa oleva tekninen rajapinta kuntiin sekä kyky hoitaa tehtävä myös ansiopäivärahan osalta. Työttömyyskassat puolestaan lausui, että tarkoituksenmukaisin vaihtoehto olisi se, että työttömyyskassat hoitaisivat itse ansioturvan rahoittamiseen liittyvän laskutustehävän ja että se olisi prosessieconomisesti myös kaikista järkevin vaihtoehto. SAK kannatti perintätehtävän antamista työttömyyskassoille. Työllisyysrahasto totesi olevansa valmis toimimaan kuntalaskutuksen toimeenpanijana. Kunnista vain kaksi pienehköä kuntaa lausui laskutustehtävästä ja ne kannattivat laskutustehtävän keskittämistä yhdelle toimijalle.

Lausuntopalautteen johdosta ei katsottu tarpeelliseksi muuttaa kuntalaskutuksen toteuttajatahoa kuntalaskutuksen osalta. Työttömyyskassojen roolin vahvistamista osana työllisyyspalvelujen uudistamista selvitetään. Etenkin kassojen ja kuntien välisen tiedonkulun sujuvoittamista edistetään.

6.4 Ohjaus ja valvonta

Yleisesti ottaen lausuntopalautteissa kannatetaan ohjauksen, yhteistyön ja valvonnan menettelyjä. Kuntien näkemykset esityksestä kuitenkin jakautuvat. Monet kunnat ja Kuntaliitto katsoivat, että esitetty ohjauksen ja valvonnan kokonaisuus ei ole tarkoituksenmukainen kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta. Toisaalta monet kunnat kannattivat ohjauksen ja valvonnan menettelyjä ja pitivät sen eri osia tarpeellisina. Monet lausujat, myös kaupungit ja kunnat, pitivät perusteltuna, että työvoimaviranomaisten toimintaa ohjaavat työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet.

Lausuntopalautteen johdosta tarkennettiin perusteluissa valtakunnallisten työllisyyden hoidon tavoitteiden strategisuutta sekä niiden sisältöä ja vaikuttavuuden seurantaa.

Työllisyyden edistämisen neuvottelukunnan roolia pidettiin lausunnoissa yleisesti tärkeänä. Toisaalta osa kunnista jätti kriittisiä kommentteja sen tarpeellisuudesta, roolista ja vaikuttavuudesta. Erityisesti järjestöt toivat esiin halunsa olla mukana neuvottelukunnassa tai tulla vähintäänkin kuulluiksi.

Lausuntopalautteen johdosta neuvottelukunnan roolia vahvistettiin. Palvelujärjestelmän toimivuutta ja vaikuttavuutta tullaan arvioimaan ulkopuolisen arvioitsijan toimesta, minkä perusteella neuvottelukunta voi esittää kehittämissesityksiä esimerkiksi lainsäädäntöön.

Kuntien lausunnoissa on merkittävää hajontaa liittyen alueellisten yhteistyö- ja seurantakeskustelujen tarpeellisuudesta. Osan kuntien mielestä säännölliset alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut ovat tärkeitä asetettujen tavoitteiden seuraamiseksi ja asiakkaiden tasavertaisen kohtelun varmistamiseksi. Osan kuntien näkemyksen mukaan erillisille alueellisille yhteistyö- ja seurantakeskusteluille ei ole tarvetta.

ELY-keskukset toivat lausunnoissaan esiin, että alueellisten työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskusteluiden tavoitetta ja ELY-keskuksen roolia ja toimivaltaa sekä tarvittavia resursseja on syytä tarkentaa ja selkiyttää. OKM ja STM painottivat eri keskustelu- ja neuvottelumenettelyjen valmistelun ja toteuttamisen koordinoitua yhteistyössä. Suuret kaupungit esittivät, että kuuden suurimman kaupungin osalta säädettäisiin poikkeus ohjausjärjestelmään ja kuusi suurinta kaupunkia katsottaisiin erityistehtäväalueiksi, joilla on kansallinen elinvoimatehtävä.

Lausuntopalautteen johdosta huomioitiin perusteluissa ja VN-asetuksessa yhteistyö- ja seurantakeskustelujen osallistuvien tahojen määrittely ja valmistelun sekä toteuttamisen koordinoitua. Lisäksi keskustelujen käytännön toteuttamisessa on mahdollisuus huomioida erilaisten alueiden tarpeet ja toteuttaa keskusteluja mm. suurten työllisyysalueiden/järjestäjien kanssa tarkoituksenmukaisilla tavoilla.

Oikeuskanslerinvirasto, kunnat ja työ- ja elinkeinotoimistot totesivat lausunnoissaan laajalti, että laillisuusvalvonnan yhteydessä on arvioitava, kuuluuko vastuu havaitusta puutteesta järjestäjälle vai tuottajalle vai kummallekin ja jos näin, miten vastuu määritellään eri toimijoiden välille (järjestämis- ja rahoitusvastuun eriytyminen). Osa kunnista piti lausunnoissaan valvonnan keinoja ylimitoitettuina. Muun muassa Oikeuskanslerinvirasto, VTV ja aluehallintovirastot lausivat, että laillisuusvalvonnan resurssien tulee olla riittävät. Oikeuskanslerinvirasto totesi, että laillisuusvalvonnan resurssien riittävyttä on huolellisesti seurattava ja arvioitava heti uudistuksen alusta alkaen. Myös laillisuusvalvonnan suunnitelmallisuuteen ja tehokkuuteen sekä oma-aloitteiseen valvontaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

6.5 Palvelut

Valtaosa palveluja koskevasta palautteesta keskittyi palveluprosessiin, työnvälitykseen sekä palkkatukeen. Myös yksittäisistä palveluista annettiin joitakin lausuntoja.

Palveluprosessia ja työnvälitystä koskeva palaute oli saman suuntaista kuin HE 167/2021 koskeva palaute: lausunnonantajat pitivät palveluprosessia liian mekaanisena ja työnhakijaa ja TE-viranomaista kuormittavana. Lausunnoissa korostui myös huoli resurssien riittävydestä ja niiden tarkoituksenmukaisesta kohdentamisesta. Työnvälitystä ja työnhakuvelvoitetta koskeva lausuntopalaute keskittyi erityisesti siihen, että työnhakuvelvoite on säädelty liian tarkasti eikä siinä ole huomioitu eri asiakasryhmien tilannetta. Vaikka valtaosassa lausunnoissa työnhakuvelvoitetta pidettiin hyvänä keinona aktivoida työnhakijaa, toivottiin TE-viranomaiselle annettavan enemmän harkintavaltaa siinä, milloin työnhakuvelvoite tosiasiallisesti tukee työnhakijan työllistymistä ja milloin se voidaan katsoa tarpeettomaksi. Koska palveluprosessia ja työnhakuvelvoitteen asettamista koskeva lainsäädäntö on ollut lausuntojen antohetkellä voimassa alle kaksi kuukautta, ei sitä koskeviin pykäliin katsota tarkoituksenmukaiseksi tehdä muutoksia.

Palkkatukea koskeva lausuntopalaute koski kuntien itselleen myöntämää palkkatukea. Lähes kaikki lausuneet kunnat nostivat lausunnoissaan esille palkkatuen myöntämisen kunnille ja ilmoittivat kantanaan, että kunnille tulisi maksaa joko palkkatukea tai palkkatuen korvaavaa tukea. Osassa lausunnoista nostettiin esille, että ainakin kunnasta erillisten työnantajien (kuntayhtymät tai kuntien määräysvallassa olevat yhteisöt) tulisi saada palkkatukea samoilla ehdoilla kuin muiden työnantajien. Kunnat, työ- ja elinkeinotoimistot, Oikeuskanslerinvirasto ja oikeusministeriö lausuiivat, että mikäli kunnilla ei olisi jatkossa mahdollista käyttää palkkatukea kunnan omiin työpaikkoihin, heikentäisi se erityisesti vaikeasti työllistettävien asemaa.

Lausuntopalautteesta johtuen hallituksen esitykseen tehtiin muutos, joka mahdollistaa palkkatuen myöntämisen kunnissa samoilla ehdoilla kuin muillakin työnantajilla ja kunnat toimivat myöntäjinä. Palkkatuen myöntämisen kehitystä tullaan erityisesti seuraamaan alueellisissa yhteistyö- ja arviointikeskusteluissa.

Työ- ja elinkeinotoimistojen ja ELY-keskusten lausunnoissa nostettiin esiin huoli työvoimakoulutuksen riittävästä määrästä alueilla osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi. Lausunnoissa korostettiin, että lain tulisi turvata riittävällä tasolla opiskelijoiden syrjimätön ja tasa-puolinen kohtelu hakeutuessaan koulutuksiin ja että tulisi voida esimerkiksi varmistaa, että työvoimaviranomaiset eivät suuntaa työvoimakoulutuksiaan vain oman alueensa työnhakijoille.

Esityksen ei nähty ottavan riittävällä tavalla kantaa siihen, miten koulutuspalvelujen resursoinnissa voidaan huomioida tilanteet, joissa toiselta työvoimaviranomaisen alueelta tulee hakijoita toisen alueen työvoimakoulutukseen. Esityksessä tuodaan esille, että henkilöasiakas voisi hakeutua minkä tahansa työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimakoulutukseen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen siitä riippumatta, mikä työvoimaviranomainen on sopinut koulutuksen järjestämisestä. Kotikunta olisi velvollinen korvaamaan myös koulutuksesta aiheutuvat kustannukset. Tämän menettelytavan katsotaan lisäävän byrokratiaa ja vaikeuttavan työnhakijoiden mahdollisuuksia hakeutua vapaasti tarvitsemaansa koulutukseen, mikä voi vähentää ammatillista liikkuvuutta.

Yhdenvertaisuuden toteutuminen nähtiin uudessa toteuttamismallissa haastavana. Uudelleen työ- ja elinkeinotoimisto lausui näkevänsä ongelmallisena, miten taattaisiin palveluiden tasavertainen tarjoaminen ja asiakkaiden yhdenvertainen mahdollisuus päästä työvoimakoulutukseen, kun järjestäminen ja tarjonta on keskittynyt usealle eri työvoimaviranomaiselle. Riskinä olisi, että työvoimakoulutusten hankinta- ja järjestämisvastuun siirtymisen myötä uusien työvoimaviranomaisten palvelutarjonta pirstaloituu ja hajautuu, ja yksittäisten pienten koulutustoiteutusten määrä kasvaa. Toisaalta työvoimakoulutustarjonta voi kokonaismäärältään supistua, jos työvoimakoulutuspalveluiden osuus työvoimapalveluihin käytettävästä määrärahasta pienentyy, kun yksittäisillä työvoimaviranomaisilla on painetta muiden palveluiden rahoittamiseen. Riskinä on myös palvelutarjonnan osioimointi eli koulutusta tarjottaisiin vain yksittäisen kunnan tai palveluntuottajan tarpeisiin. Sekä henkilö- että työnantaja-asiakkaan koulutuspalvelutarpeet ovat yliaalueellisia.

ELY-keskukset lausuiivat pitävänsä tärkeänä, että kunnissa tai työllisyysalueilla varaudutaan työvoimakoulutuksen ennakointiin, hankintaan, opiskelijavalintaan, koulutusten laadunseurantaan sekä koulutusten sujuvaan maksatukseen siten, että riittävät resurssit, osaaminen ja prosessit ovat valmiina heti uudistuksen voimaan tullessa. Siirtymävaiheessa on oletettavasti merkittävä määrä työvoimakoulutukseen hakeutuneita, palveluissa siirtyviä asiakkaita ja palveluntuottajia, joiden asioinnin tulee hoitua keskeytyksettä.

Lausunnot, jotka koskivat TE-palvelujen hankintaa, käsittelivät hankintojen läpinäkyvyyttä ja sitä, että työvoimaviranomaisten tulee noudattaa julkisista hankinnoista annettua lakia. Lisäksi lausunnoissa korostettiin, että hankinnat tulee tehdä kilpailuneutraliteettia noudattaen siten, etteivät työvoimaviranomaiset suosi omia palveluntuottajia.

Pohjanmaan ELY-keskus huomautti lausunnossaan, että nykyisessä 15 ELY-aluetta sisältävässä toimintamallissa hankintoja on ollut mahdollista toteuttaa useampaa seutukuntaa ja maakuntaa palvelleen, mikä puolestaan on mahdollistanut koulutusryhmien muodostamisen joustavalla aikataulutusella. Eri ammattialojen työvoimakoulutukset ovat työllisyysmäärärahoilla tehdyillä hankinnoilla kattavasti mahdollistettuja. Uudistuksen uhkakuvana on, että pienillä työllisyysalueilla koulutusryhmien muodostaminen kestäisi pidempään ja koulutusten aloitusajat tulevat pitenemään tai kaikkiin alueen kannalta hyödyllisiin ja elinkeinoelämän näkökulmasta tarvittaviin eri ammattialojen työvoimakoulutuksiin ei välttämättä olisi osallistujajoukkoa. Isommalta alueelta tällaisen koulutusryhmän muodostaminen onnistuisi.

Muihin palveluihin liittyvät lausunnot liittyivät yleisesti muun muassa siihen, että jatkossa palveluita tulisi uudistaa joustavampaan, mahdollistavampaan ja asiakaskohtaista räätälöintiä paremmin tukevaan suuntaan. Lausunnon antajat toivat esille, että kunnan monitorimijuus tulisi huomioida paremmin ja myös siten, että TE-palvelut voitaisiin yhteen sovittaa kunnan muiden palvelujen kanssa (mm. tieto- ja neuvontapalvelut). Näiden osalta katsottiin, ettei hallituksen esitystä muuteta. Palveluita on tarkoitus varsinaisesti kehittää TE-palvelut 2024 -uudistuksen voimaantulon jälkeen.

6.6 Asiakastietojen käsittely ja tietojärjestelmäpalvelut

Kuntaliiton ja kuntien lausunnoissa korostettiin asiakastietojen käyttötarkoituksia koskeviin säännösehdoiksiin liittyen tarvetta selkiyttää ehdotetun sääntelyn suhdetta yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklassa tarkoitettuihin käsittelyperusteisiin. Lisäksi Kuntaliiton ja kuntien lausunnoissa katsottiin, että asiakastietojen käyttötarkoituksia on varauduttava tarkistamaan, jos ja kun ne osoittautuisivat rajoittaviksi tekijöiksi asiakastilanteessa tarkoittavalle tiedonsaannille. Kuntaliiton ja kuntien lausunnoissa katsottiin lisäksi, että käsiteltäviä tietoja ja rekisterinpitäjyyttä koskeva sääntely on epäselvää erityisesti suhteessa yleisen tietosuojasetuksen sääntelyn kanssa.

Oikeusministeriön lausunnossa todettiin, että tietosuojasetuksen salliman sääntelyliikkumavaran käyttöä on kuvattu pääosin selkeästi, joskaan kaikilta osin kansallista liikkumavaran käyttöä ei ole kuvattu ja perusteltu säännöskohtaisesti uusien ehdotusten osalta. Oikeusministeriö piti tärkeänä, että jatkovalmistelussa varmistetaan, että uuden ehdotettavan henkilötietojen käsittelyä koskevan erityissääntelyn osalta sääntelyliikkumavaran käyttö sekä ehdotettavan sääntelyn yleisen edun mukaisuus ja oikeasuhteisuus kuvattaisiin säännöskohtaisesti esitysluonnoksessa erityisesti lukuihin 13 ja 14 ehdotettujen uusien säännösehdoitusten osalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö totesi lausunnossaan, että esityksestä vaikuttaisi puuttuvan kokonaan arvio erityisten henkilötietoryhmien osalta siitä, mikä tietosuojasetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukainen käsittelyperuste on kyseessä.

Tiedonsaantioikeuden ja tiedon luovutusten osalta palautteissa korostettiin laajasti sujuvan tiedonvaihdon tärkeyttä.

Oikeusministeriön lausunnossa todettiin, että työvoimaviranomaisen tiedonsaantioikeus on siinä perustuslakivaliokunnan käytännön mukaisesti sidottu asianmukaisesti jonkin tarkoituksen kannalta välttämättömiin tietoihin. Säännös on kuitenkin muotoiltu tiedonsaantioikeutena hyvin väljästi niin sen kattamien tietojen kuin tiedonsaantioikeuden kohteena olevien tahojen määrittelyn osalta. Oikeusministeriön lausunnossa kiinnitettiin huomiota siihen, että tiedonsaantioikeutta koskevaa säännöstä pitää tarkentaa, jos tiedonsaanti koskee myös arkaluontoisia henkilötietoja.

Lausuntopalautteessa pidettiin epäselvänä säännösehdotusta, jonka mukaan tietojen luovuttaminen työvoimapalvelujen ulkopuolisille tahoille keskitettäisiin KEHA-keskukseen. KEHA-keskus katsoi lausunnossaan, että jokaisella työvoimaviranomaisella tulee olla mahdollisuus luovuttaa kyseisen työvoimaviranomaisen asiakkaan tietoja kolmansille tahoille, joilla on oikeus tietojen saantiin. Lausunnossa todettiin, että tietojen luovuttamistehtävän keskittäminen ainoastaan KEHA-keskukselle edellyttää tehtävään erikseen nimettyjä henkilöitä ja KEHA-keskuksen resurssien lisäämistä. Lausuntopalautteen perusteella jatkovalmistelussa on arvioitu uudelleen tietojen luovuttamista koskevaa menettelyä ja tietojen luovuttamista koskevaa säännöstä on muutettu siten, että tiedonsaantiin oikeutetuille tietoja voivat luovuttaa KEHA-keskus ja työvoimaviranomaiset.

Lausuntopalautteen perusteella ei ole aihetta merkittäville sisällöllisille muutoksille asiakastietojen käsittelyä ja tiedonsaantioikeuksia koskevien säännösten osalta. Jatkovalmistelussa on erityisesti oikeusministeriön antaman lausuntopalautteen perusteella täsmennetty tiedonsaantioikeutta koskevia säännöksiä sekä täsmennetty ja tarkennettu sekä säännöskohtaisia että sääntämisyjärjestysperusteluja saatu palaute huomioon ottaen.

Yhtenäistä valtakunnallista valtion ylläpitämää asiakastietojärjestelmää ja tietovarantoa pidettiin lausuntopalautteessa pääosin kannatettavana samoin kuin sitä, että valtio vastaisi valtakunnallisten tietojärjestelmien ylläpito- ja kehittämistehtävistä. Palautteessa pidettiin tärkeänä, että työvoimaviranomaisilla olisi velvollisuus käyttää valtakunnallista tietovarantoa ja palvelualueita. Valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin tukeutumista pidettiin kannatettavana myös sujuvan tiedonkulun ja eri kuntien välisen yhdenmukaisuuden ja vertailtavuuden varmistamiseksi sekä järjestelmiin liittyvän kustannustehokkuuden kannalta. Lausuntopalautteessa korostettiin lisäksi sitä, että valtakunnallinen ohjaus edellyttää yhtenäistä tietotuotantoa ja tietovarantoa päätöksenteon pohjaksi.

Palautteissa toisaalta kannatettiin yhteistä valtakunnallista tietojärjestelmää, mutta erityisesti osassa kuntien lausuntoja (mukaan lukien Helsingin ja Tampereen kaupunkien lausunnot) pidettiin tärkeänä, että kunnilla on mahdollisuus käyttää omia asiakastietojärjestelmiä. Kuntien lausunnoissa todettiin myös, että kunnille tulee antaa kaikki mahdolliset edellytykset rakentaa omia ratkaisuja paremman asiakaspalvelun, palvelukohtaannon ja vaikuttavuuden osoittamisen toteuttamiseksi. Toisaalta muun muassa Espoon kaupunki katsoi lausunnossaan, että käytännössä harvalla tulevilla työvoimaviranomaisella on resursseja toteuttaa omaa tietojärjestelmää, ja suurin osa tulee jatkossakin tukeutumaan valtion tarjoamiin ratkaisuihin.

Muun muassa työ- ja elinkeinotoimistojen, ELY-keskusten ja joidenkin maakuntien liittojen lausunnoissa esitettiin toisaalta huolta kuntien mahdollisuudesta käyttää muuta kuin valtion tarjoamaa asiakastietojärjestelmää. Huoli koski erityisesti sitä, että asiakastietojen kirjauskäytännöt eriytyvät ja moninaistuvat, jolloin työvoimapalveluja koskevien tietojen luotettavuus voi

heikentyä. Useiden päällekkäisten järjestelmien käytön katsottiin voivan kangistaa palveluprosessia erityisesti, jos järjestelmät eivät kommunikoisi keskenään ja tietoa pitää toista eri järjestelmiin. Lisäksi oikeusministeriön lausunnossa tuotiin esiin, että asiakastietojen käsittely useassa tietojärjestelmässä voi aiheuttaa rekisteröidylle suuremmat riskit ja uhat ja esitettiin kysymys siitä, onko valmistelun aikana pohdittu sitä, olisiko rekisteröidylle aiheutuvien todennäköisten korkeiden riskien hallitsemiseksi syytä sitoa työvoimapalveluiden asiakastietojen käsittely vain yhteen tietojärjestelmään. Myös sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa kiinnitettiin huomiota siihen, miten varmistetaan ehdotetun arkkitehtuurin tietoturvallisuus.

Myös Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n lausunnossa pidettiin tehokkuuden, tuottavuuden ja asiakaslähtöisyyden näkökulmasta hyvänä, että suunnitteilla on valtakunnallinen asiakastietojärjestelmä, tietovaranto ja palvelualusta. Lausunnossa katsottiin, että kuntien mahdollisuus hankkia itse asiakastietojärjestelmänsä voi johtaa alueellisesti hyvin erilaisiin ratkaisuihin ja pitkällä tähtäimellä yhteistyön vaikeutumiseen tietojärjestelmien osalta. Järjestöistä Ammattiliitto Pro ja STTK ry esittivät lausunnoissaan, että esitykseen tulisi lisätä työvoimaviranomaista velvoittava säännös käyttää valtion tarjoamaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta.

Kuntaliiton ja kuntien lausunnoissa todettiin, että kuntien kehittämistarpeet tulee huomioida tietojärjestelmäkehityksessä ja kuntien tulee voida olla vahvasti mukana kehittämässä asiakastietojärjestelmää ja sen yhdyspintoja. Lisäksi lausuntopalautteessa kiinnitettiin huomiota siihen, että tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen varataan riittävät resurssit.

Lisäksi kuntien lausunnoissa todettiin, että kunnat tarvitsevat järjestämävastuutehtävän hoitamiseen ajantasaista tietoa ja raportointia, mikä edellyttää, että järjestelmiä kehitetään tiedolla johtamisen tarpeet huomioivaksi ja ottaen huomioon alueiden erilaiset raportointitarpeet ja painotukset.

Useassa lausunnossa katsottiin, että tietovarantoon tallennettavia tietoja koskevaa sääntelyä tulisi tarkentaa. KEHA-keskus kiinnitti lausunnoissaan huomiota siihen, että tietovarantoon tallennettavien tietojen tulisi olla sellaisia, että ne mahdollistaisivat lakiluonnoksen 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden toteutumisen seurannan sekä muun lakiluonnoksen 3 luvun mukaisen ohjauksen ja valvonnan. KEHA-keskus kiinnitti huomiota myös siihen, että tiedot, joiden pohjalta työvoimapalvelujen ja työllisyyden edistämisen tuloksellisuutta arvioidaan, tulisi määritellä mahdollisimman selkeästi. Myös Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudelliset palvelut -yksikkö katsoi lausunnoissaan, että valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavia tietoja koskeva säännös on tulkinnanvarainen tallentamisvelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen osalta ja tallennettavista tiedoista on syytä säätää tarkemmin vähintäänkin valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi lausunnossa todettiin, että mainittua säännöstä olisi suositeltua tarkentaa myös henkilötietojen tallentamisen osalta.

Saadun lausuntopalautteen perusteella jatkovalmistelussa on arvioitu uudelleen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttövelvoitteen laajuutta sekä työvoimaviranomaisten mahdollisuutta käyttää valtakunnallisen asiakastietojärjestelmän sijaan omaa asiakastietojärjestelmää. Esitystä on lausuntokierroksen jälkeen muutettu siten, että työvoimaviranomaisilla olisi valtakunnallisen tietovarannon ja palvelualustan lisäksi velvollisuus käyttää myös valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta. Työvoimaviranomaisilla olisi mahdollisuus hankkia valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta täydentäviä lisäosia (moduuleja). Käyttövelvoite koskisi myös valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta, jotta asiakastietojen

kirjauskäytäntöjen yhtenäisyys sekä tietojen luotettavuutta ja vertailukelpoisuutta voidaan erityisesti uudistuksen toimeenpanon alkuvaiheessa turvata. Lisäksi jatkovalmistelussa on arvioitu, että yhteisen valtakunnallisen asiakastietojärjestelmän avulla voidaan hillitä asiakastietojen käsittelyyn liittyviä tietoturva- ja tietosuojariskejä.

Lausunnon antajat pitivät pääosin yhteistä palvelualustaa (Työmarkkinatori) tärkeänä ja kannatettavana. Lausuntokierroksen aikana selvitettiin mahdollisuutta muuttaa työnhakuprofiilin laatimista koskevaa säännöstä käyttäjän tunnistamisen osalta siten, että profiilin laatiminen on mahdollista myös ulkomaisille osaajille. Lausuntokierroksen aikana todettiin, että työnhakuprofiilin laatijan tunnistamiseen voitaisiin soveltaa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa säädettyä, eikä tunnistamista koskevalle erityislainsäädännölle ole tarvetta. Palvelualustaa koskevaan sääntelyyn ei lausuntopalautteen perusteella tässä vaiheessa esitetä laajempia muutoksia, koska palvelualustaa koskeva lainsäädäntö on tullut voimaan keväällä 2022, jolloin palvelualusta on otettu tuotantokäyttöön. Palvelualustan jatkokehitystä suunnitellaan ja säädös- muutostarpeita voidaan arvioida tarkemmin, kun kehitystyö etenee.

6.7 ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtävät

KEHA-keskuksen laajenevaa roolia kohtaan esitettiin kritiikkiä kuntien lausunnoissa. Osa kunnista kritisoi erityisesti KEHA-keskuksen laajenevaa roolia henkilöasiakaspalveluihin, joista KEHA-keskuksella ei ole aiempaa kokemusta. Kunnat lausuiivat, että KEHA-keskukselle esitetty tehtävä hoitaa nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttamista pitäisi siirtää kuntien järjestämisvastuulle. Osa kunnista lausui myös, että esityksessä mainitut työttömyysturvaan liittyvät tehtävät voitaisiin kokonaisuudessaan siirtää kunnille, jotka toteuttavat työvoimaviranomaisen tehtäviä. Osa kunnista esitti, että alueellisesti voitaisiin sopimuksella sopia työttömyysturvan keskittämisestä harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen osalta.

Osa kunnista lausui myös, että työ- ja elinkeinotoimistoja, ELY-keskuksia ja KEHA-keskusta tulee ohjata ja velvoittaa voimaantulossa tekemään tiiviimpää yhteistyötä kuntien kanssa järjestämisvastuun siirron onnistumiseksi.

ELY-keskuksiin jäävien tehtävien osalta osa kunnista ei nähnyt perusteltuna, että kuntiin siirtyvästä julkisena työvoimapalveluna järjestettävien palveluiden palveluvalikoimasta jäisi pois yritysten kehittämispalvelut, jotka olisivat jatkossakin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja.

ELY-keskusten yhteisen lausunnon mukaan 3 §:n 1 momentin 3 kohtaa ei tulisi kumota, vaan 3 kohdassa olisi säädettävä ELY-keskukselle jäävistä tehtävistä sisältäen työelämän kehittämisen, työmarkkinoiden toimivuuden, työvoiman saatavuuden ja kohtaannon sekä työllisyyden seurannan. Ehdotettu 1 momentin 1 kohdan sääntely ja 2 momentin ehdotettu tehtävä seurata ja ennakoida työelämän koulutus- ja osaamistarpeita työllisyyden edistämiseksi ei kata edellä todettuja ELY-keskukselle jääviä muita tehtäviä työllisyyden ja työelämän kehittämisen alueella. ELY-keskukset esittävät, että niiden lakisäätöihin tehtäviin tulisi jatkossakin sisällyttää alueellinen työllisyystehtävä.

Lausuntopalautteen johdosta ELY-lakia täsmennettiin muotoilemalla siihen rajattuna ELY-keskusten alueellinen työllisyystehtävä kytkettynä niiden laajempaan elinvoiman edistämistehtävään. Muilta osin lausunto-palautteen ei katsottu antavan aihetta muuttaa esitystä.

6.8 Työttömyysturvatehtävät

Lausuntokierroksella olleessa esityksessä harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen esitettiin keskitettäväksi KEHA-keskukseen. Työvoimapolitiittiset lausunnot, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa, annettaisiin työvoimaviranomaisen toimesta. Annetut lausunnot olivat tältä osin ristiriitaisia; osa lausunnon antaneista tahoista piti esitettyä kannatettavana. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien säilymisen nykyistä vastaavasti valtakunnallisesti keskitettynä toimintona nähtiin mahdollistavan soveltamis- ja ratkaisukäytännön sekä käsittelyaikojen yhdenmukaisuuden turvaamisen. Yksittäisenä seikkana tehtävien keskittämisessä KEHA-keskukseen nähtiin mahdollisuudet edistää digitalisaatiota ja automatisaation hyödyntämistä työttömyysturvaprosessissa.

Oikeuskanslerinvirasto kiinnitti lausunnossaan huomiota asiakkaiden neuvontaan ja työvoimapolitiittisten lausuntojen antajatahoista tiedottamiseen, koska asiakkaissa voi aiheuttaa epätietoisuutta asioiminen ja heidän asiansa hoitaminen sekä kunnallisessa työvoimaviranomaisessa että valtion viranomaisessa. Työttömyysturvain säännöskohtaisia perusteluja on tämän osalta täsmennetty. Työnhakijan asiointi olisi työvoimaviranomaisessa, josta lausunnon antaminen siirrettäisiin harkintaa vaativien asioiden osalta KEHA-keskukselle. Työnhakijan ei itse tarvitsisi oma-aloitteisesti olla yhteydessä useaan viranomaiseen, vaan asiointi hoituisi työvoimaviranomaisen kautta. Tietyissä tilanteissa KEHA-keskukselta voisi kuitenkin tulla työnhakijalle pyyntö selvityksen antamiseen, mutta tällöinkin kyseessä olisi KEHA-keskukselta tulevasta pyynnöstä. Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että kuntien ja valtion viranomaisten välisen toimivallanjaon on oltava yksiselitteinen.

Muun muassa Suomen Kuntaliiton sekä osan lausunnon antaneiden kuntatahojen näkemysten mukaan asiakkaiden palveluun liittyvien tehtävien tulisi siirtyä työvoimaviranomaiselle kokonaisuutena, myös harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien osalta. Jakautuminen valtion ja kuntien toimivaltaan kuuluviin asioihin nähtiin epätarkoituksenmukaiseksi. Tässä yhteydessä yhtenä seikkana nostettiin esiin kuntien osaaminen ja kyky oppia työttömyysturvaan liittyvä vaativa harkinta.

Lausuntopalaute ei anna aihetta esityksessä ehdotetun muuttamiseen tältä osin. Harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisen valtakunnallisen keskittämisen tavoitteena on soveltamis- ja ratkaisukäytännön sekä käsittelyaikojen yhdenmukaisuuden turvaaminen, minkä arvioidaan toteutuvan paremmin keskitetyssä kuin hajautetussa ratkaisussa. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien jakautuminen useammalle taholle voisi johtaa erilaisiin tulkintoihin ja ratkaisuihin sekä eroihin käsittelyajoissa. Työnhakijoiden näkökulmasta on tärkeää, että ratkaisu- ja soveltamiskäytäntö työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisen arvioinnin osalta on valtakunnallisesti yhdenmukaista.

Muut työttömyysturvatehtäviä koskevat lausuntopalautteet koskivat muun muassa sääntelyn yksityiskohtaisuutta, työttömyysturvaprosessin siirtämistä maksajille, tietojen ilmoittamista maksajalta työvoimaviranomaiselle, automaattista päätöksentekoa ja neuvonnan yhteydessä annettavia työvoimapolitiittisista lausuntoja.

Lausuntopalautteen johdosta esitykseen tehtiin seuraavat muutokset: säännöskohtaisia perusteluja täsmennetään työnhakijan asioinnin ja oikeudenkäyntikulujen osalta, täydennetään työttömyysturvain valvontaa sekä tietojen ilmoittamista rahoituslaskurin jäädytyksen osalta. Lisäksi

täydennetään EESSI-lain säädöskohtaisia perusteluja tiedonvaihdon osapuolten ja kustannusvastuun järjestämisen osalta sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -lukua työvoimapalvelujen prosessin viivytyksettömän käsittelyn ja hyvän hallinnon toteuttamisen kannalta.

6.9 Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli ja nuorten työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu

Lausuntojen perusteella ei noussut esiin merkittäviä sisällöllisiä muutostarpeita. Jatkovalmistelussa pykälä on selkeytetty sisällöllisesti ja pykälien perusteluja on täydennetty. Keskeisimmät muutokset koskivat mm. lain nimeä, asiakaskriteereitä, yhteistoimintamallin toimijoita ja kuntien palveluja, yhteistyömallin organisointia, yhteistyösopimusta, kustannuksia ja resursointia sekä asiakastietojärjestelmää.

Useat lausijat pitivät laille ehdotettua nimeä jäykkänä ja tarpeettoman monimerkityksellisenä. Lausunnoissa ehdotettiin lain nimeksi ”Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä”. Lain nimeä muutettiin lausuntojen perusteella.

Kaikki asiakaskriteereistä lausuneet tahot pitivät hyvänä ja kannatettavana sitä, että asiakkaalla ei enää olisi työttömyyden kestoon perustuvaa aikarajaa palveluun pääsyssä, vaan pääsy perustuisi asiakkaan palvelutarpeeseen. Osa lausujista piti kuitenkin tärkeänä määritellä monialaisen palvelun tarve tarkemmin ja osa lausujista esitti, että yhteistoimintamalliin ohjaamisen perusteena tulisi palvelujen yhteensovittamisen tarpeen lisäksi voida olla monialaisen tuen tarve. Yhteistoimintamalliin ohjaamista on selkeytetty täydentämällä 3 §:n säännöskohtaisia perusteluja.

Kuntaliitto, useimmat ehdotuksesta lausuneista kunnista sekä osa maakuntien liitoista ja järjestöistä huomauttivat lausunnoissaan, että yhteistoimintamallin toimijoissa ei ole mainittu kuntaa. Oikeuskanslerinvirasto kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että vain pieni osa kunnista järjestäisi työvoimapalvelut itse. Ehdotusta ei monialaiseen työllistymissuunnitelmaan liittyvissä tehtävissä muutettu. Kuntien roolia työvoimapalvelujen järjestäjänä ja tuottajana on selkeytetty 1. lakiehdotuksen 13 §:ssä, mikä mahdollistaa kunnan toimimisen työvoimaviranomaisen tehtävissä myös useampikuntaisen työvoimaviranomaisen alueella.

Kansaneläkelaitos toi esille, että pykälästä ei käy selkeästi ilmi, että yhteistoimintamallin mukaista verkostomaista toimintaa tulee olla jokaisen hyvinvointialueen toimialueella. Muutama kunta toi myös esille, että esityksessä puhutaan ristiriitaisesti sekä hyvinvointialueesta että työvoimapalveluista vastaavan kunnan tai kuntayhtymän alueesta tarkasteltaessa yhteistoimintamallin organisoitumista. Keskeisiin ehdotuksiin korjattiin kirjoitusvirhe eli yhteistoimintamallin organisoitumista tarkastellaan ehdotuksessa lähtökohtana hyvinvointialueen toiminta-alue. Pykälää ja sen perusteluja on myös tarkennettu.

Osa järjestöistä toi esille, että yhteistoimintamallin organisoinnissa tulisi huomioida laajemmin muut yhteistyökumppanit. Sääntelyä on täsmennetty siten, että johtoryhmän kokoonpanosta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella niin, että johtoryhmään voitaisiin työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen lisäksi nimetä myös muut tarpeelliset tahot. Tämä selkeyttäisi muun muassa järjestöjen ja palveluntuottajien roolia yhteistoimintamallin paikallisessa toimeenpanossa.

Useat lausuneista kunnista, TYP-johtajat, Etelä-Karjalan hyvinvointialue ja Etelä-Karjalan liitto huomauttivat, että ehdotetussa laissa ei säädetä yhteistyösopimuksen tekemisestä. Lausujien

mukaan muun muassa yhteistoiminnan resursoinnista ja kustannusten jaosta tarvitaan sopimus. Ehdotusta on täydennetty siten, että 9 §:n 2 momentissa säädettäisiin johtoryhmän velvollisuudeksi yhteistyösopimuksen laatiminen.

Osa lausujista toi esille, että asiakaskriteerien muutos voi kasvattaa yhteistoimintamallin asiakasmääriä ja myös palvelujen käyttöä. Usean kunnan lausunnossa tuotiin myös esille huoli hyvinvointialueen resurssien riittävydestä. Sosiaali- ja terveysministeriö toi esille, että yhteistoimintamallin asiakkaat sisältyvät hyvinvointialueiden asiakasarvioihin eikä kyse siten olisi uusista asiakkaista. Ehdotukseen ei tehty muutoksia asiakasmääräarvioiden johdosta.

Osa kunnista toi myös esiin kuntien tarpeen käyttää yhteistoimintamallin asiakastietojärjestelmää. Lausujien mukaan kunnalle tulisi säätää oikeus monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakastietovarannon ja asiakastietojärjestelmän käyttöön. Asiasta lausuneiden kuntien näkemyksen mukaan kuntaekosysteemin palveluja ei muuten voida sovittaa yhteen asiakkaalle tarjottavien palvelujen kanssa. Ehdotusta ei muutettu eli kuntaa ei lisätä säännöksiin toimijaksi monialaiseen työllistymissuunnitelmaan liittyvissä tehtävissä. Ehdotettavassa laissa säädetään kunnalle työvoimaviranomaisena kuuluvista työvoimapalveluista, hyvinvointialueelle kuuluvista sosiaali- ja terveyspalveluista sekä Kelan kuntoutuspalveluista. Näitä tehtäviä hoitavilla viranomaisilla on käyttöoikeus yhteiseen asiakasrekisteriin. Työttömän kanssa laadittavaan monialaiseen työllistymissuunnitelmaan voi sisällyttää myös muita palveluja, mikä ei kuitenkaan edellytä käyttöoikeutta yhteiseen asiakasrekisteriin.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Pykälän 1 momentin mukaan laissa säädettäisiin kuntien järjestämisvastuulle kuuluvista julkisista työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Pykälässä todettaisiin julkisten työvoimapalveluiden tarkoitus. Palveluilla turvataan osaavan työvoiman saatavuutta ja työtä hakevien mahdollisuuksia saada työtä sekä edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä, yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua. Tarkoitus kytkeytyy perustuslain 18 §:ssä asetettuun julkisen vallan velvollisuuteen edistää työllisyyttä ja turvata jokaiselle oikeus työhön.

Lisäksi laissa säädettäisiin eräistä valtion julkisiin työvoimapalveluihin liittyvistä tehtävistä. Valtio vastaisi julkisten työvoimapalveluiden yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta sekä valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen tarjoamisesta.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin lain 143 ja 144 §:n soveltaminen yksityisten tarjoamiin työvoimapalveluihin.

2 §. Julkiset työvoimapalvelut. Pykälässä todettaisiin palvelut, joita järjestetään ehdotetun lain mukaisina julkisina työvoimapalveluina tai joiden katsotaan kuuluvan julkisiin työvoimapalveluihin. Pykälän 1 momentin mukaan julkisina työvoimapalveluina järjestettäisiin työnvälityspalveluja, tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja, valmennusta, työvoimakoulutusta ja muutosturvakoulutusta. Julkisten työvoimapalveluiden määrittely vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja

yrittäjäpalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja julkisia työvoima- ja yrittäjäpalveluja mukaan lukien muutosturvakoulutus, joka on vuoden 2023 alusta voimaan tuleva palvelu.

Pykälän 2 momentin mukaan julkisiin työvoimapalveluihin kuuluisivat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit, ehdotetun lain mukaiset kokeilut, työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu, työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset. Työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävillä tuilla ja korvauksilla tarkoitettaisiin palkkatukea, tukea työolosuhteiden järjestelyyn, starttirahaa, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuviin matka- ja yöpymiskustannuksiin myönnettävää korvausta ja palveluun osallistumisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävää kulukorvausta. Lisäksi työnantajalle myönnettäviin tukiin kuuluisi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki, jolla edistetään 55 vuotta täyttäneiden työllisyyttä.

Nykyisestä poiketen yritystoiminnan kehittämispalvelut eivät sisältyisi ehdotetussa laissa tarkoitettuihin julkisiin työvoimapalveluihin, vaan ne olisivat osa ELY-keskusten yrittäjäpalvelukokonaisuutta. Niistä säädettäisiin valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetussa laissa. Edellä mainitun vuoksi kunnan järjestämistä vastaavalle kuuluvista palveluista käytettäisiin käsitettä julkiset työvoimapalvelut, joilla tarkoitettaisiin sekä henkilöasiakkaille että työnantajille tarjottavia palveluja. Työnantajapalvelut olisivat palveluja sekä yrittäjä- että muille työnantaja-asiakkaille.

Kunta voi yleisen toimialansa puitteissa järjestää työllisyyden edistämiseksi myös muita kuin ehdotetussa laissa säädettyjä palveluja. Kunnan yleisen toimialan puitteissa järjestämät palvelut eivät kuuluisi kunnan valtionosuustehtävään, eikä niistä aiheutuvia kustannuksia siten luettaisi mukaan valtionosuutta tarkistettaessa.

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin laissa käytetyt keskeiset käsitteet.

Ehdotetussa 1 momentin 1 kohdassa määriteltäisiin työvoimaviranomainen. Määritelmä olisi uusi. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalvelujen järjestämisestä. Järjestämistä vastaavalle taholle asetettavista kriteereistä säädettäisiin 2 luvussa. Järjestämistä vastuu voisi olla yksittäisellä kunnalla tai kuntien muodostaman yhteistoiminta-alueen, eli niin sanotun työllisyysalueen, kaikkien kuntien osalta alueen yhdellä kunnalla (vastuukunta) tai kuntayhtymällä. Lain 13 §:n mukaan järjestämistä vastaava kunta tai kuntayhtymä voisi sopimuksella siirtää ehdotetun lain mukaisia tehtäviä, jotka sisältävät myös viranomaistoimivallan käyttöä, työllisyysalueen kunnalle hoidettavaksi. Tällöin myös sopimuksen perusteella viranomaistehtäviä hoitava kunta katsottaisiin työvoimaviranomaiseksi.

Ehdotetussa 1 momentin 2 kohdassa määriteltäisiin asiakas. Asiakkaita olisivat luonnolliset henkilöt ja työnantajat, jotka hakevat tai saavat laissa tarkoitettua palvelua, tukea tai korvausta. Luonnollisesta henkilöstä käytettäisiin käsitettä henkilöasiakas. Nykyistä käytäntöä vastaavasti asiakkaan määritelmä kattaisi myös työnantajaksi aikovat, joilla ei ole vielä työntekijää palkattuna. Työnantaja-asiakas voi olla yritys tai muu työnantaja.

Ehdotetussa 1 momentin 3 kohdassa määriteltäisiin työnhakija, 4 kohdassa työtön ja 5 kohdassa työttömyysuhan alainen. Edellä mainitut kohdat vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 2, 3 ja 3 a kohtaa.

Pykälän 1 momentin *6 kohta* sisältäisi uuden palkkatuetun työn määritelmän. Palkkatuetulla työllä tarkoitettaisiin sekä palkkatuella että 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuella tuettua työtä. Kumpikin tuki olisi työnantajalle työntekijän palkkakustannuksiin maksettava tuki. Molemista säädettäisiin lain 10 luvussa. Lisäksi palkkatuettuna työnä pidettäisiin kunnan työllistämismääräyksen perusteella järjestämää työtä, koska kunnalla olisi oikeus saada tukea velvoitteen perusteella työllistetyn henkilön palkkakustannuksiin.

Pykälän 1 momentin *7 kohdan* mukaan työllistymissuunnitelmalla tarkoitettaisiin työvoimaviranomaisen yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa. Työllistymissuunnitelman laatimisesta säädettäisiin työnhakijan palveluprosessia koskevassa lain 4 luvussa. Jos asiakkaalle tulisi laadittavaksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu aktivointisuunnitelma, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu kotoutumissuunnitelma tai työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma, korvaisi kyseinen suunnitelma työllistymissuunnitelman. Ehdotetun *8 kohdan* mukaan näistä käytettäisiin nykyistä vastaavasti käsitettä työllistymissuunnitelman korvaava suunnitelma.

Pykälän 1 momentin *9 kohdassa* määriteltäisiin työnhakuvelvollisuus. Työnhakuvelvollisuudella tarkoitettaisiin työllistymissuunnitelmaan sisältyvää työnhakijan velvollisuutta hakea työmahdollisuuksia tarkastelujakson kuluessa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Työnhakuvelvollisuudesta ja sen asettamisesta säädettäisiin lain 5 luvussa. Määritelmä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 a kohtaa.

Pykälän 1 momentin *10 kohta* sisältäisi muutosturvan määritelmän. Määritelmä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 7 kohtaa.

Pykälän 1 momentin *11 ja 12 kohdassa* määriteltäisiin valtiontukien myöntämiseen liittyvät käsitteet valtiontukien yleinen ryhmäpoikkeusasetus ja de minimis -tuki.

Pykälän 1 momentin *13 kohdassa* määriteltäisiin taloudellinen toiminta. Määritelmä olisi uusi. Taloudellisella toiminnalla tarkoitettaisiin tavaroiden tai palvelujen tarjoamista markkinoilla. Käsitteellä olisi merkitystä arvioitaessa EU:n valtiontukisääntöjen soveltamista.

Pykälän *2 momentissa* todettaisiin, että lakia sovellettaessa virkasuhde rinnastettaisiin työsuhteeseen. Sama koskisi virkasuhdetta koskevan lainsäädännön soveltamista. Momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:n 2 momenttia.

4 §. *Julkisten työvoimapalveluiden järjestäminen sekä tarjoaminen asiakkaalle.* Pykälän *1 momentissa* todettaisiin, että julkisten työvoimapalvelujen järjestämisen tulee perustua elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tarpeisiin ja muutosten ennakointiin sekä asiakkaiden palvelutarpeisiin. Palveluita järjestettäessä tulisi siten pyrkiä vastaamaan sekä tämänhetkisiin että tuleviin työvoimatarpeisiin. Muutosten ennakoinnissa tulee hyödyntää ennakointitietoa. Työvoima- ja osaamistarpeita koskevaa ennakointitietoa hyödyntämällä esimerkiksi työvoimakoulutusta voidaan suunnata sellaisille aloille, joilla arvioidaan tulevaisuudessa olevan työmahdollisuuksia tai haasteita osaavan työvoiman saatavuudessa. Palveluita suunniteltaessa tulee ottaa huomioon, että ne vastaavat sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan eri asiakasryhmien palvelutarpeisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan lähtökohtana yksittäiselle asiakkaalle tarjottavissa palveluissa olisi asiakkaan palvelutarve, jonka työvoimaviranomainen arvioi yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakkaalle tulee tarjota palvelua tai palveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta, edistävät henkilöasiakkaan työllistymistä avoimille työmarkkinoille tai edistävät yritystoiminnan käynnistämistä. Työnhakijan palvelutarpeen arvioinnista säädettäisiin tarkemmin työnhakijan palveluprosessia koskevassa 4 luvussa.

Lisäksi pykälän 3 momenttiin sisältyisi säännös siitä, että julkisia työvoimapalveluja tulee olla saatavilla sekä omatoimisesti käytettävänä palveluina että henkilökohtaiseen asiointiin perustuvana. Ehdotetun lain mukaan KEHA-keskus vastaisi työvoimapalvelujen sähköisistä asiointipalveluista. Työnhakijan palveluprosessi, josta säädettäisiin 4 luvussa, edellyttäisi osin lakisääteisesti henkilökohtaista työvoimaviranomaisessa paikan päällä tapahtuvaa asiointia. Muutoin asiointitapa määräytyisi asiakkaan palvelutarpeen perusteella. Koska työnhakijan palveluprosessi edellyttää myös henkilökohtaista asiointia, työvoimaviranomaisen tulisi ottaa asiointipisteitä järjestäessään huomioon, että asiointimatkat palvelupisteisiin eivät muodostu kohtuuttoman pitkiksi.

Pykälä vastaisi sisällöllisesti pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 4 §:ää.

5 §. Palveluiden järjestämisessä ja tarjoamisessa noudatettavat periaatteet. Pykälän 1 momentin mukaan julkisissa työvoimapalveluissa edellytettäisiin puolueettomuutta ja tasapuolisuutta. Tasapuolisuudella tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että samoista työpaikoista kilpailevia työnhakijoita kohdellaan tasapuolisesti. Puolueettomuus puolestaan merkitsee sitä, ettei työvoimaviranomainen asetu esimerkiksi työnantajan ja työntekijän välisessä ristiriitatilanteessa kummankaan osapuolen puolelle.

Säännöksessä todettaisiin myös, ettei työriita vaikuta palveluun. Tämä tarkoittaa sitä, ettei työvoimaviranomainen voi kieltäytyä antamasta työnantajalle palvelua työriidan, esimerkiksi lakon tai työsulun, vuoksi. Koska työttömällä työnhakijalla on työttömyysturvalain säännösten mukaan mahdollisuus kieltäytyä työttömyysetuutta menettämättä työstä, joka kuuluu lakon, sulun tai saarron piiriin, työvoimaviranomaisen olisi kuitenkin kerrottava työnhakijalle tiedossaan olevasta työriidasta työtarjouksen yhteydessä. Pykälän 1 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 7 §:ää.

Pykälän 2 momentissa asetettaisiin velvollisuus aktiivisesti edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja sukupuolten välistä tasa-arvoa julkisia työvoimapalveluja järjestettäessä, tarjottaessa, kehitettäessä ja palveluista tiedotettaessa. Säännös vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 8 §:n 1 momenttia.

Kuntalain 8 §:n yleissäännöksen nojalla kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestämisvastuullaan olevien palveluiden yhdenvertaisesta saatavuudesta. Säännöksessä asetettaisiin lisäksi nimenomainen velvollisuus yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen. Säännös pitää sisällään myös syrjinnän kiellon ja velvollisuuden aktiivisesti edistää tosiasiallisen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista.

Velvollisuus edistää aktiivisesti yhdenvertaisuutta sisältää myös positiivisen erityiskohtelun, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka työmarkkinoilla ta-

pahtuvasta syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen. Voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 5 §:n mukaan työllisyysmäärärahan avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Ehdotetussa pykälässä edellytettäisiin vastaavasti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistämisen edistämisen huomioon ottamista julkisia työvoimapalveluja järjestettäessä. Heikossa työmarkkina-asemassa olevia ei ole määritelty nykyisessä lainsäädännössä, eikä asiaa määriteltäisi myöskään ehdotetussa säännöksessä. Heikossa työmarkkina-asemassa oleviksi ryhmiä katsotaan yleisesti ainakin pitkään työttömänä olleet, vammaiset ja osatyökykyiset, ikääntyneet, nuoret ja maahanmuuttajat. Säännös turvaisi osaltaan julkiselle vallalle perustuslaissa asetettua velvollisuutta huolehtia siitä, ettei yhteiskuntaan muodostu pysyvästi työtä vailla olevia ryhmiä.

6 §. *Palveluiden maksuttomuus.* Pykälässä säädettäisiin julkisten työvoimapalveluiden maksuttomuudesta. Kaikki henkilöasiakkaalle tarjottavat julkiset työvoimapalvelut ovat maksuttomia. Myös työnantajalle tarjottavat palvelut olisivat pääsääntöisesti maksuttomia. Ainoastaan 62 §:ssä tarkoitettu yhteishankintakoulutus olisi palvelu, jossa koulutuksen järjestämiseen osallistuva työnantaja osallistuu palvelun hankintakustannuksiin. Vastaavat säännökset sisältyvät julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 6 §:ään.

7 §. *Rahoitus.* Julkisten työvoimapalvelujen järjestäminen ja niihin liittyvät tehtävät muodostaisivat kunnille uuden valtionosuustehtävän. Pykälässä viitattaisiin informatiivisesti kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin, jossa säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämiseen myönnettävästä valtionosuudesta ja sen määräytymisen perusteista.

8 §. *Muun palvelunjärjestäjän palveluihin ohjaaminen ja palveluiden yhteensovittaminen.* Jos asiakkaan palvelutarve edellyttäisi palvelua, joka ei ole työvoimaviranomaisen järjestämisvastuulla, asiakkaalle tulisi tarvittaessa antaa tietoa muista palvelumahdollisuuksista. Tarvittaessa asiakas tulisi myös ohjata muun viranomaisen tai palvelunjärjestäjän palvelujen piiriin ja tarvittaessa tehdä palveluun ohjaamisessa yhteistyötä palvelun järjestämisestä vastuussa olevan viranomaisen tai tahon kanssa. Edellä mainituilta osin pykälä vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 4 §:n 3 momenttia. Lisäksi pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta tehdä tarvittaessa yhteistyötä muun palvelunjärjestäjän kanssa palveluiden yhteensovittamiseksi. Tällä korotettaisiin velvollisuutta tehdä yhteistyötä muiden palveluiden järjestäjien kanssa, jotta asiakkaalle voitaisiin tarjota eri tahojen järjestämisvastuulla olevat palvelut yhteensovitettuna kokonaisuutena. Työllistymistä edistävää monialaista tukea tarvitsevien työnhakijoiden palveluiden yhteensovittamisesta säädettäisiin erikseen työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettavassa laissa, joka korvaisi nykyisen TYP-lain.

9 §. *Yhteistyövelvollisuus.* Pykälässä edellytettäisiin kuntien keskinäistä yhteistyötä sekä yhteistyötä muiden viranomaisten ja tahojen kanssa julkisten työvoimapalvelujen toimeenpanossa, suunnittelussa ja kehittämisessä. Keskeisiä viranomaisia olisivat esimerkiksi KEHA-keskus, ELY-keskukset, hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos. Yhteistyötä tulisi tehdä myös muun muassa koulutuksen järjestäjien kanssa ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutuksen suunnittelussa. Kansainvälisen työnvälityksen osalta yhteistyökumppaneina olisi KEHA-keskuksen lisäksi Business Finland Oy. Olennaista on, että työvoimaviranomaiset tekevät laajasti yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

10 §. *Työnhakijan asuinpaikka, kotikunta ja työssäkäyntialue.* Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 9 §:ää. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin

nykyistä vastaavasti työnhakijan asuinpaikasta. Asuinpaikka ja sen kautta määrittyvä työssäkäyntialue liittyvät muun muassa tiettyjen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavan kulukorvauksen määrään sekä velvollisuuteen osallistua palveluihin työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Työnhakijan ilmoittama osoite ei määrittäisi hänen kotikuntaansa, vaan kotikunnaksi katsottaisiin tätä lakia sovellettaessa väestötietojärjestelmään merkitty kotikunta. Selvyyden vuoksi 2 momenttiin lisättäisiin maininta asiasta.

11 §. Valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen. Pykälä koskisi valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamista ehdotetun lain nojalla myönnettävien tukien osalta. Ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen todettaisiin erikseen kutakin tukea koskevan sääntelyn yhteydessä. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 a §:ää, mutta sen soveltamista ei sidottaisi elinkeinotoimintaa harjoittavaan tuen hakijaan, koska elinkeinotoiminnan käsite ei vastaa EU:n valtiontukisääntöjä.

SEUT 107 artiklan 1 kohdan mukaan julkinen tuki katsotaan valtiontueksi, kun julkisia varoja kanavoidaan yrityksiin, etu on valikoiva, toimenpide vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosiolla tuensaajaa ja toimenpide vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtiontukisääntöissä yrityksellä tarkoitetaan mitä tahansa taloudellista toimintaa harjoittavaa yksikköä sen oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta riippumatta. Taloudellisenä toimintana pidetään puolestaan kaikkea toimintaa, jossa palveluja ja tavaroita tarjotaan markkinoilla. Yksikön oikeudellisella muodolla tai sillä, tavoitteleeko yritys voittoa, ei ole arvioinnissa merkitystä. Etu katsotaan valikoivaksi, kun tuen myöntäjällä on harkintavaltaa edun myöntämisessä.

2 luku **Kunnan järjestämistä**

Lain 2 luvussa säädettäisiin muun muassa kunnan järjestämistä varten kuuluvien työvoimapalveluiden järjestämisestä joko yksittäisissä kunnissa tai useamman kunnan muodostamilla yhteistoiminta-alueilla, työ- ja elinkeinoministeriölle tehtävistä ilmoituksista sekä valtioneuvoston päätösvallasta tilanteissa, joissa luvussa säädettyjä vaatimuksia palvelujen järjestämisestä ei ole noudatettu.

12 §. Työvoimapalveluiden järjestäminen. Pykälässä säädettäisiin siitä, milloin kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itse ja milloin kuntien tulisi muodostaa yhteistoiminta-alue palveluiden järjestämistä varten.

Pykälän 1 momentin mukaan kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Työvoiman määrää koskevalla vaatimuksella varmistetaan järjestämistä varten toteuttamiseksi riittävän vahvat henkilöstöresurssit sekä taloudelliset voimavarat valtiolta siirtyvän, perusoikeuksiin liittyvän tehtävän hoitamiseksi kunnissa niin, että palvelujen yhdenvertaista saatavuutta koskevien vaatimusten voidaan olettaa täyttyvän. Samalla varmistetaan, että työvoimapalvelut säilyvät asiakkaan kannalta kokonaisuutena eikä palvelujen kokonaisuus pirstaloitu.

Jos kunnan työvoiman määrä alittaa 20 000 henkilön rajan, kunnan tulisi muodostaa yhden tai useamman muun kunnan kanssa yhteistoiminta-alue työvoimapalveluiden järjestämiseksi. Tällä tavoin muodostettavalla työllisyysalueella siihen kuuluvien kuntien yhteenlasketun työvoiman määrän tulisi olla vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyysalueen tulisi olla maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Maantieteellisellä yhtenäisyydellä tarkoitetaan sitä, että jokaisella työllisyysalueeseen kuuluvalla kunnalla on yhteinen

raja vähintäänkin yhden muun samaan työllisyysalueeseen kuuluvan kunnan kanssa. Työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimivalla alueella tarkoitetaan aluetta, jolla työssäkäyntiin liittyvä pendelöinti kuntien välillä tai toiseen kuntaan on yleistä. Työmarkkinoiden toimivuus lähtökohtaisesti edellyttää esimerkiksi keskuskaupungin, jonne pendelöinti pääasiassa kohdistuu, sisällymistä alueeseen. Työllisyysalueen muodostaminen ei olisi sidoksissa valtion aluehallinnon mukaisiin toimialueisiin, maakuntarajoihin tai hyvinvointialueisiin. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon annettavan lain (*voimaantulolaki*) 4 §:ssä säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa edellytetystä 20 000 henkilön työvoimapoljasta valtioneuvoston luvalla.

Pykälän 2 momentissa tarkennettaisiin 1 momentin sääntelyä toteamalla, että 1 momentin mukaisella kunnan työvoiman määrällä tarkoitettaisiin Tilastokeskuksen tuottamaan työssäkäyntitilastoon perustuvaa kunnan työllisten ja työttömien yhteismäärää. Tilastokeskuksen työssäkäyntitilasto perustuu noin 30 hallinnolliseen ja tilastolliseen aineistoon. Tilasto tuotetaan vuosittain ja sen tiedot kuvaavat vuoden viimeisen päivän tilannetta.

13 §. Kuntien yhteistoiminta järjestämisvastuun toteuttamiseksi. Pykälän 1 momentin mukaan kuntien, jotka muodostaisivat 12 pykälässä tarkoitettua työllisyysalueen, tulisi sopia työvoimapoljuiden ja niihin liittyvien tehtävien järjestämisestä kyseisellä alueella. Kuntalain mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädetyt tehtävät joko itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kuntalain 8 §:n 1 momentin mukaan lakisääteisessä yhteistoiminnassa järjestämisvastuu on kuitenkin kunnan puolesta toisella kunnalla tai kuntayhtymällä. Koska 12 pykälässä säädettäisiin järjestämisvastuulliselle taholle asetavista kriteereistä, kyse on kuntalain 8 §:n 1 momentin tarkoittamasta lakisääteisestä yhteistoiminnasta. Tämä tarkoittaa, että kuntien tulisi perustaa työllisyyspalveluiden järjestämistä varten kuntalain 55 §:ssä tarkoitettu kuntayhtymä tai sopia kuntalain 51 §:n mukaisesti, että niin sanottu vastuukunta hoitaa työvoimapoljuita muiden kuntien puolesta ja kunnilla on yhteinen toimielin.

Pykälän 2 momentti sisältäisi ensinnäkin informatiivisen viittauksen kuntalakiin. Lisäksi momentissa säädettäisiin yleisesti päätöksistä, jotka koskisivat työvoimapoljujen tuottamista kuntien yhteistoiminnassa. Päätöksissä otettaisiin huomioon yhteistoiminnassa mukana olevien kuntien toiminta, työllisyysalueen väestörakenne, asiakkaiden palvelun tarve sekä muut palvelujen antamista koskevat olosuhteet. Lisäksi momentissa säädettäisiin poikkeamismahdollisuudesta kuntalain 8 §:n 2 momentin 5 kohtaan. Momentin mukaan yhteistoiminnassa olevat kunnat voisivat sopia myös viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Kuntalain 8 §:n 2 momentin mukaan tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta ja viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Työllisyysalueella vastuukunta tai kuntayhtymä vastaisi siten edellä mainituista tehtävistä. Kuntalain 8 §:n 3 momentin mukaan kunnalla on vastuu tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle.

Järjestämisvastuu itsessään ei määritä sitä, miten palvelut pitää tuottaa. Kuntalain 9 §:ssä säädetään yleisesti siitä, miten kunnan palvelujen tuotanto voidaan toteuttaa. Kuntalain 9 §:n ja sen perustelujen mukaan kunta voi tuottaa järjestämisvastuulle kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa. Kunta ja kuntayhtymä voisi myös hankkia tehtävien hoidon edellyttämiä palveluja sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta. Kunnan tehtävien

hoidon edellyttämien palvelujen tuottamisen vaihtoehtoina ovat siten tuottaa palvelu itse, perustaa kuntayhtymä, sopia tuottamisesta yhteistoiminnassa toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, perustaa tai olla osakkaana osakeyhtiössä tai muussa yksityisoikeudellisessa yhteisössä ja hankkia palvelu valtiolta, muulta julkisyhteisöltä tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Palvelujen tuottamiselle on siis sängen runsaasti variaatioita. Järjestämisvastuullinen taho voi tehdä sopimuksia palvelujen tuottamisesta esimerkiksi kunnan tai kuntayhtymän kanssa. Kuntalain säännökset eivät näyttäisi asettavan esteitä sille, että esimerkiksi kuntayhtymä tekee jäsenkuntansa kanssa sopimuksen tiettyjen, sopimuksessa määriteltyjen palvelujen tuottamisesta.

Tuottamisesta päätettäessä on kuitenkin huomattava, että kuntayhtymien perustama kuntayhtymä ei ole voimassa olevan lainsäädännön mukaan mahdollinen kansanvaltaisuusyhtiö. Kuntayhtymien julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muotoja ovat kuntalain 49 §:n mukaisesti yhteinen virka, sopimus viranomais tehtävän hoitamisesta sekä liikelaitoskuntayhtymä. Kuntayhtymien väliset sopimukset ilman uuden organisaation perustamista ovat myös mahdollisia. Samoin vastuukuntien väliset sopimukset sekä kuntayhtymien ja vastuukuntien väliset sopimukset.

Kuntalain säännökset mahdollistavat myös sen, että järjestämisvastuussa olevalla vastuukunnalla tai kuntayhtymällä on esimerkiksi yhteisiä viranhaltijoita (eli sopimus yhteisestä viranhaltijasta) yhteistoiminnassa mukana olevan kunnan kanssa.

Järjestämisvastuullisen tehdessä tuottamista koskevia päätöksiä olisi pykälän 2 momentin toisen virkkeen mukaan otettava huomioon yhteistoiminnassa mukana olevien kuntien toiminta, työllisyysalueen väestörakenne, asiakkaiden palvelun tarve sekä muut palvelujen antamista koskevat olosuhteet. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että tuottamista koskevissa päätöksissä olisi perusteltua ottaa huomioon kunkin jäsenkunnan olemassa olevat, työllisyyden hoitamiseen liittyvät rakenteet ja ns. kuntaekosysteemi tähän liittyen. Joissakin tilanteissa saattaisi olla perusteltua, että myös joitakin, täsmällisesti määriteltyjä viranomais tehtäviä voitaisiin hoitaa järjestämisvastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän sijasta myös yhteistoiminnassa mukana olevien kuntien toimesta. Jos yhteistoiminnassa mukana oleva kunta hoitaisi tässä laissa tarkoitettuja viranomais tehtäviä, tulisi kunnan käyttää tehtävän hoitamiseksi välttämättömien asiakastietojen käsittelyssä työvoimapalvelujen valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja. Asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista säädettäisiin tarkemmin 13 luvussa.

Kuntalain 8 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että viranomaiselle kuuluvaa toimivaltaa voi käyttää vain järjestämisvastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän toimitielin tai viranhaltija. Jotta mahdollistettaisiin kuntalain säännöksiä joustavammat toimintamallit, 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa kuntalain edellä mainitusta säännöksestä. Järjestämisvastuun tulee kuitenkin aina säilyä järjestämisvastuullisella kunnalla tai kuntayhtymällä.

Tuottamistavasta päätettäessä on muutoin kiinnitettävä erityistä huomiota perustuslain 124 §:ään, joka rajoittaa yksityisiltä toimijoilta eli myös esimerkiksi kunnan omistamilta osakeyhtiöiltä hankittavien palveluiden alaa. Yksityiseltä toimijalta voidaan lähtökohtaisesti hankkia vain palveluja, joissa ei ole kyse julkisen vallan käytöstä tai julkisen hallintotehtävän hoitamisesta.

14 §. Työllisyysalueiden muodostaminen eräissä tilanteissa. Pykälässä säädettäisiin tilanteesta, jossa työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaavan yksittäisen kunnan tai työllisyysalueen työvoiman määrä jäisi alle 12 §:ssä säädetyn määrän. Jos palveluiden järjestämisestä itsenäisesti vastaavan kunnan työvoiman määrä tai työllisyysalueen muodostavien kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä olisi kolmen peräkkäisen kalenterivuoden lopussa alittanut 20 000 henkilön määrän, kunnan tai työllisyysalueen kuntien olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin sopiaakseen muiden kuntien kanssa yhteistoiminnasta, joka täyttäisi 12 §:n edellytykset. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa yksittäisten kuntien kohdalla esimerkiksi useammasta kunnasta muodostuvan työllisyysalueen muodostamista tai kunnan liittymistä jo olemassa olevaan työllisyysalueeseen. Työllisyysalueiden osalta kyseeseen voisi tulla esimerkiksi uusien kuntien ottaminen mukaan työllisyysalueeseen tai työllisyysalueen liittyminen osaksi toista työllisyysaluetta. Tällaisia toimenpiteitä olisi todennäköisesti perusteltua ryhtyä valmistelemaan jo siinä vaiheessa, kun 12 §:ssä säädetyn työvoiman määrän alittuminen on odotettavissa tai niin olisi jo tapahtunut yhden tai kahden vuoden osalta. Viimeistään toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä siinä vaiheessa, kun työvoiman määrä on alittanut säädetyn rajan kolmena vuonna peräkkäin. Jos valtioneuvosto olisi myöntänyt työllisyysalueelle voimaannpanolain 4 §:n nojalla luvan poiketa edellytetystä 20 000 henkilön työvoimapohjasta, noudatettaisiin kyseistä rajaa myös tässä yhteydessä.

Yhteistoimintasopimus, jolla tehtävää itse hoitavan kunnan tai työllisyysalueen kuntien työvoiman määrä saataisiin jälleen 12 §:n mukaiseksi, tulisi valmistella siten, että sopimus olisi voimassa viimeistään tarkasteluajankohtaa seuraavan toisen vuoden alusta lukien. Jos siis kolmas peräkkäinen vuosi, jonka lopussa työvoiman määrä on alittanut 20 000 henkilön rajan, olisi esimerkiksi 2030, yhteistoimintasopimuksen tulisi olla voimassa viimeistään vuoden 2032 alussa.

15 §. Ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin kuntien ilmoitusvelvollisuudesta työ- ja elinkeinoministeriölle. Pykälän 1 momentin mukaan 12 §:ssä tarkoitettujen työllisyysalueen muodostavien kuntien on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalvelujen järjestämistä varten perustettua yhteistä toimielintä koskeva sopimus tai kuntayhtymän perussopimus. Nämä kuntalain 52 tai 56 §:n mukaiset sopimukset tulisi toimittaa ministeriölle kahden viikon kuluessa yhteistoimintasopimuksen tai perussopimuksen hyväksymisestä.

Pykälän 2 momentti koskisi tilanteita, joissa kunta järjestäisi työvoimapalvelut itsenäisesti. Tällaisen kunnan tulisi ilmoittaa asiasta taikka toimittaa asiaa koskeva päätös työ- ja elinkeinoministeriölle kahden viikon kuluessa päätöksen tekemisestä.

Pykälän 3 momentin mukaan työllisyysalueen jäsenkunnissa tai osapuolissa tapahtuvista muutoksista tulisi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle siten kuin 1 ja 2 momentissa säädetään. Kuntien ilmoitusvelvollisuus koskisi siis myös työvoimapalveluiden järjestämisvastuussa ja kuntien yhteistoiminnassa tapahtuvia muutoksia.

Pykälän 4 momentin nojalla kuntien tulisi toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle myös työvoimapalveluiden järjestämistä koskevat suunnitelmat edellisissä momenteissa tarkoitettujen tietojen lisäksi. Suunnitelmasta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

16 §. Valtioneuvoston päätöksenteko-oikeus. Pykälässä säädettäisiin valtioneuvoston päätösvalasta tilanteissa, joissa 12 ja 14 §:n mukaisia edellytyksiä ei ole noudatettu. Valtioneuvoston

päätöksellä turvattaisiin yhteistyövelvoitteiden käytännön toteutus taikka palvelujen järjestäminen niissä tilanteissa, joissa kunnat eivät näitä velvoitteita omilla päätöksillään toteuttaisi taikka olisi pystyneet toteuttamaan.

Pykälän *1 momentti* koskisi tilanteita, joissa kunta jää työllisyysalueen ulkopuolelle, vaikka sen työvoiman määrä jää alle 12 §:n mukaisen 20 000 henkilön rajan eikä valtioneuvosto olisi myöntänyt voimaantulolain 4 §:n tarkoittamaa lupaa. Tällöin valtioneuvosto päättäisi työllisyysalueen muodostamisesta tai kyseisen kunnan kuulumisesta olemassa olevaan työllisyysalueeseen. Valtioneuvosto päättäisi myös kustannusten jaosta, hallintomallista, virkojen ja tehtävien järjestämisen perusteista ja muista yhteistoiminnan järjestämiseksi välttämättömistä asioista, joista asianomaiset kunnat eivät olisi sopineet. Ennen päätöksentekoa valtioneuvoston tulisi kuulla asianomaisia kuntia ja työllisyysaluetta. Valtioneuvoston päätös yhteistoiminnan ehdoista olisi voimassa siihen asti, kunnes asianomaiset kunnat sopivat toisin.

Pykälän *2 momentin* mukaan valtioneuvostolla on 1 momentissa tarkoitettu päätösvalta myös silloin, jos kunta tai työllisyysalue ei täyttäisi 12 §:n edellytyksiä maantieteellisesti yhtenäisestä, työmarkkinoiden tai työssäkäynnin kannalta toimivasta alueesta (*1 kohta*). Valtioneuvoston päätösvalta koskisi *2 kohdan* mukaan myös tilanteita, joissa työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaava kunta jäisi 14 §:n vastaisesti työllisyysalueen ulkopuolelle, vaikka sen työvoiman määrä on kolmena peräkkäisenä vuonna alittanut 20 000 henkilön rajan. Vastaavasti valtioneuvostolla olisi *3 kohdan* mukaan päätösvalta tilanteessa, jossa työllisyysalueeseen kuuluvat kunnat eivät sovi työllisyysalueen täydentämisestä tai uudesta 12 §:n edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta, vaikka kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä olisi kolmena peräkkäisenä vuonna alittanut 20 000 henkilön rajan. Edelleen valtioneuvostolla olisi *4 kohdan* mukaan päätösvalta työllisyysalueen muodostamisesta tai kyseisen kunnan kuulumisesta olemassa olevaan työllisyysalueeseen, jos yksi tai useampi kunta irtisanoutuisi olemassa olevasta työllisyysalueesta eikä kunta tai työllisyysalue täyttäisi 12 §:n edellytyksiä eikä uudesta edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta olisi sovittu.

Momentin *5 kohdassa* säädettäisiin, että valtioneuvostolla olisi päätösvalta myös silloin, kun työvoimaviranomaisen kyky järjestää palveluita olisi lain 24 §:n 3 momentin tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikentynyt. Valtioneuvoston päätösvalta liittyisi silloin tilanteeseen, jossa työ- ja elinkeinoministeriö olisi käynnistänyt 24 §:ssä tarkoitetun neuvottelumenettelyn kyseisessä pykälässä säädettyjen edellytysten toteutuessa.

Valtioneuvoston 1 ja 2 momentin nojalla tekemän päätöksen muutoksenhaku määräytyisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain nojalla. Mainitun lain 8 §:n mukaan valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valtioneuvoston päätöstä olisi noudatettava valituksesta huolimatta, ellei valitusviranomainen toisin määrää. Valtioneuvoston päätös tulisi päätöksen luonteen vuoksi panna täytäntöön heti, jotta ei syntyisi tilannetta, jossa olisi epäselvää, mikä taho olisi järjestämistä vastuussa palveluista.

17 §. Velvollisuus palveluiden tarjoamiseen. Pykälässä säädettäisiin siitä, kenelle kunta olisi velvollinen tarjoamaan julkisia työvoimapalveluja. Pykälän *1 momentin* mukaan työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän olisi tarjottava palveluja luonnollisille henkilöille, joiden kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta on kyseisessä kunnassa tai työllisyysalueella. Lain 27 §:n mukaan myös ulkomaalainen voisi ilmoittautua työnhakijaksi, jos hänellä on oikeus työntekoon Suomessa. Työvoimapalveluita ei myöskään ole pääsääntöi-

sesti rajattu vain työhakija-asiakkaille, vaan palvelut ovat myös muiden kuin työhakija-asiakkaiden käytettävissä, ellei toisin ole säädetty. Jos henkilöasiakkaalla ei ole kotikuntalain mukaista kotikuntaa Suomessa, hän voisi hakea palvelua siltä työvoimaviranomaiselta, jonka toimialueella hän pääasiallisesti asuu tai oleskelee. Kunta olisi velvollinen tarjoamaan palveluja myös tällaiselle henkilöasiakkaalle.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 23 kohdan mukaan työllisyyden edistämistä koskevat asiat kuuluvat Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan, joten ehdotettua lakia ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa. Ahvenanmaalaisilla on kuitenkin oikeus ilmoittautua työhakijoiksi ja hakea työvoimapalvelua myös Manner-Suomesta. Työvoimaviranomainen olisi siten velvollinen tarjoamaan palvelua myös henkilölle, jonka kotikunta on Ahvenanmaan maakunnassa.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin tilanteista, joissa henkilöasiakas asuu tai oleskelee pääasiallisesti kotikuntansa ulkopuolella. Jos henkilön asuminen tai oleskelu kotikuntansa ulkopuolella perustuisi työhön, opiskeluun, vapaa-ajan viettoon, lähiomaisensa tai muun läheisensä asumiseen tai muuhun näitä vastaavaan syyhyn ja olisi säännönmukaista tai pitempiaikaista, hän voisi valita käyttävänsä myös muun kuin kotikuntansa järjestämiä työvoimapalveluja. Lähiomaisella tai muulla läheisellä tarkoitettaisiin tässä henkilöä, joka on sukua suoraan takenevassa tai etenevässä polvessa, sisaruksia, avio- tai avopuolisoa, rekisteröidyn parisuhteen osapuolta taikka läheistä ystävää. Säännönmukaisuudella tarkoitettaisiin ajallisesti tiedossa olevaa tai ennakoitavaa ja toistuvaa, ja pitempiaikaisella ainakin useita viikkoja kestävää yhtäjaksoista asumista tai oleskelua.

Näissä tilanteissa henkilöllä olisi oikeus saada tarvitsemansa työvoimapalvelut pääasiallisesta oleskelukunnastaan. Vastuu työvoimapalvelujen järjestämisestä olisi siis henkilön kotikunnan sijaan hänen pääasiallisella oleskelukunnallaan taikka sillä työllisyysalueen työvoimaviranomaisella, joka järjestää palvelut tämän oleskelukunnan alueella. Palvelujen järjestäjän vaihtamisesta kyseiseen kuntaan tai työllisyysalueelle tulisi tehdä kirjallinen ilmoitus kotikunnalle ja sille kunnalle tai työllisyysalueelle, jonka järjestämiä palveluja henkilö valitsee käyttävänsä. Käytännössä työhakijaksi ilmoittautuva tai työhakijana oleva tekisi ilmoituksen verkkopalvelun kautta. Korvausvastuu työvoimapalveluista säilyisi tällaisissa tilanteissa henkilön kotikunnalla. Kuntien välisestä korvausvelvollisuudesta säädettäisiin 18 §:ssä.

Vaikka työvoimaviranomaisen velvollisuus tarjota palvelua rajautuisi säännöksillä henkilöasiakkaiden osalta 1 ja 2 *momentissa* mainitulla tavalla, ei säännöksillä ole tarkoitus estää palvelujen tarjoamista myös muille henkilöasiakkaille. Esimerkiksi työnvälitystä tulee tarvittaessa tehdä yli työvoimaviranomaisten toimialueiden. Lisäksi pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin poikkeus, jonka mukaan työvoimaviranomainen ei saisi rajoittaa henkilöasiakkaan mahdollisuutta osallistua työvoimakoulutukseen tämän kotikunnan taikka asuin- tai oleskelupaikkakunnan perusteella, ellei erityisestä syystä muuta johdu. Edellä mainittu tarkoittaisi sitä, että pääsääntöisesti työvoimaviranomainen ei saisi kohdentaa koulutuspaikkoja pelkästään oman toimialueensa työhakijoille eli henkilöasiakas voisi hakeutua minkä tahansa työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimakoulutukseen eikä kotikunta olisi peruste jättää valitsematta koulutukseen. Erityisestä syystä työvoimakoulutuksen kohdentaminen olisi kuitenkin mahdollista. Erityinen syy voisi olla esimerkiksi silloin, kun työvoimakoulutus liittyy jonkin kunnan tai työvoimaviranomaisen alueella toteutettavaan ESR-hankkeeseen tai projektiin ja koulutuspaikat varataan etukäteen kyseisen hankkeen kautta tulevilla asiakkaille. Erityinen syy voisi olla myös silloin, kun koulutusohjelman sisältö on nimenomaisesti räätälöity työvoimaviranomaisen toimialueen tietyille työhakijaryhmälle.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta tarjota palveluja työnantajille. Työnantaja voisi hakea haluamaltaan työvoimaviranomaiselta eikä kunta voisi kieltäytyä palvelun tarjoamisesta sen takia, että yrityksen koti- tai toimipaikka ei sijaitse kyseisen työvoimaviranomaisen toimialueella.

18 §. *Työvoimapalvelusta aiheutuvien kustannusten korvaaminen eräissä tapauksissa.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kustannusten korvaamisesta tilanteissa, joissa henkilö saa 17 §:n 2 momentin nojalla työvoimapalveluja muulta työvoimaviranomaiselta kuin omalta kotikuntalain mukaiselta kotikunnaltaan tai sellaiselta työllisyysalueelta, jossa hänen kotikuntansa sijaitsee. Tällöin henkilön kotikunnan on korvattava henkilölle annetuista työvoimapalveluista aiheutuneet kustannukset palvelut antaneelle työvoimaviranomaiselle. Sama koskisi muun työvoimaviranomaisen järjestämästä työvoimakoulutuksesta aiheutuvia kustannuksia. Kotikunnalle ei aiheutuisi korvattavia kustannuksia henkilöasiakkaan osallistumisesta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen, jonka järjestämisestä muu työvoimaviranomainen on sopinut.

Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomaiselle työvoimapalveluista suoritettavan korvauksen on perustuttava tuotteistukseen tai tuotehintaan, jolla kunta seuraa omaa toimintaansa tai jolla kuntayhtymä laskuttaa jäsenkuntiansa. Palvelujen korvausperusteista ja laskutusmenetelystä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

19 §. *Palvelujen kieli.* Pykälän 1 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen kielilakiin. Lisäksi momentti sisältäisi poikkeuksen kielilakiin.

Työvoimaviranomainen olisi kielilain 6 §:n 2 momentin mukaisesti kaksikielinen, jos työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaava kunta on kaksikielinen tai työllisyysalueeseen, joka muodostaa työvoimaviranomaisen toimialueen, kuuluu erikielisiä kuntia tai vähintään yksi kaksikielinen kunta. Muutoin työvoimaviranomainen olisi yksikielinen. Kielilain mukaan kaksikielisen viranomaisen tulee palvella yleisöä suomeksi ja ruotsiksi. Viranomaisen tulee myös osoittaa yleisölle käyttävänsä molempia kieliä sekä palvelussaan että muussa toiminnassaan.

Kielilain poiketen henkilöasiakkaalla olisi aina omassa asiassaan oikeus asioida työvoimaviranomaisessa suomeksi tai ruotsiksi. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että henkilöasiakkaalla olisi oikeus käyttää myös yksikielisessä suomenkielisessä työvoimaviranomaisessa ruotsia. Poikkeuksella ei asetettaisi työvoimaviranomaiselle velvollisuutta palvelun tarjoamiseen molemmilla kielillä, vaan tarvittaessa viranomaisen tulisi huolehtia esimerkiksi tulkkauksen kautta, että asiointi voi tapahtua myös ruotsiksi.

Lisäksi työvoimapalvelujen järjestämisessä on otettava huomioon saamelaisten kielelliset oikeudet, joista säädetään saamen kielilaissa (1086/2003). Mainitun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kielilakia sovelletaan Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien toimielimiin sekä sellaisiin kuntayhtymien toimielimiin, joissa joku näistä kunnista on jäsenenä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin henkilöasiakkaalle oikeus asioida myös muun kuin kotikuntansa mukaan määräytyvässä työvoimaviranomaisessa, jos se olisi kielellisten oikeuksien toteutumiseksi tarpeen. Henkilön kotikunta vastaisi palvelusta aiheutuvista kustannuksista. Kustannusten korvaamisessa noudatettaisiin, mitä 18 §:ssä säädetään.

Luvussa säädettäisiin työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden laatimisesta ja seurannasta, työllisyyden edistämisen valtakunnallisesta neuvottelukunnasta, sen tehtävistä ja kokoonpanosta sekä alueellisista työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskusteluista. Työvoimaviranomaisten ohjaus perustuisi keskeisesti informaatio-ohjaukseen, vuoropuheluun ja yhteistyöhön. Jotta valtiolla olisi viimekätinen mahdollisuus puuttua tilanteisiin, joissa julkisten työvoimapalveluiden saatavuus on heikentynyt, luvussa säädettäisiin myös neuvottelumenettelystä, jolla pyrittäisiin turvaamaan palveluiden järjestäminen.

20 §. *Julkisten työvoimapalveluiden yleinen ohjaus.* Valtioneuvoston ohjesäännön 21 §:n (262/2003) mukaan työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluvat muun muassa työllisyys, työttömyys ja julkinen työvoimapalvelu sekä työntekijöiden, yrittäjien, harjoittelijoiden, opiskelijoiden ja tutkijoiden maahanmuutto sekä maahanmuuttajien kotouttaminen. Ministeriö vastaa lainsäädännön ja valtion talousarvion valmistelusta hallinnonalallaan. Pykälässä todettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön vastuu julkisten työvoimapalvelujen yleisestä ohjauksesta, kehittämisestä ja valvonnasta.

Ministeriö vastaa osaavan työvoiman saatavuuden sekä työllisyyden edistämisen strategisesta suunnittelusta ja siihen liittyvästä muusta suunnittelusta koko valtakunnan tasolla. Tähän kuuluisi muun muassa työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelu, mistä säädettäisiin 21 §:ssä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi myös kuntien työllisyyden ja työvoimapalvelujen järjestämisen seurannasta ja arvioinnista. Ministeriö vastaisi työvoimapalvelujen yleisestä valvonnasta. Sillä tarkoitettaisiin ministeriön roolia valvontaviranomaisen ohjaamisessa esimerkiksi siten, että työ- ja elinkeinoministeriö voisi osallistua valvontaviranomaisen valvontasuunnitelman laatimiseen. Valvontaviranomaisen tulisi myös raportoida ministeriölle säännöllisesti keskeisistä valvonnassa esiin nousseista havainnoista.

21 §. *Työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet.* Pykälässä säädettäisiin työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden asettamisesta, asioista joita tavoitteissa voitaisiin määrittellä, tavoitteiden seurannasta ja niiden tarkistamisesta. Pykälän *1 momentin* mukaan valtioneuvosto vahvistaisi tavoitteet työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä hallituskausittain. Tavoitteet asetettaisiin hallituskauden alussa ja ne olisivat voimassa siihen saakka, kunnes uudet tavoitteet asetetaan.

Valtiolla ja erityisesti työ- ja elinkeinoministeriöllä on vastuu työllisyyden edistämisestä, työvoimasta ja julkisen työvoimapalvelujärjestelmän toimivuudesta. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa myös kotoutumisen edistämistä koskevan politiikan valtakunnallisesta suunnittelusta, kehittämisestä ja ohjauksesta mukaan lukien kotoutumisen edistämisen seuranta ja arviointi.

Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelisi hallituskauden alkaessa valtioneuvostolle esityksen työllisyyden edistämisen valtakunnallisiksi tavoitteiksi. Tavoitteiden tulisi perustua hallitusohjelman työllisyyttä ja sen edistämistä koskeviin kirjauksiin, joiden toteutumista tavoitteilla edistettäisiin. Tarkoituksena on, että tavoitteet olisivat luonteeltaan strategisia. Asetettavat tavoitteet voisivat olla määrällisiä tai laadullisia, ja ne voisivat koskea esimerkiksi eri asiakasryhmille tarjottavia palveluita tai esimerkiksi hallinnollisia toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan palvelujen tehokas toteutus. Tavoitteet olisivat valtakunnallisia, mutta niiden alueellista huomiointia ja toteutumista voitaisiin seurata alueellisten yhteistyö- ja seurantakeskustelujen yhteydessä.

Tavoitteiden valmistelu tehtäisiin yhteistyössä kuntien kanssa, jotta kuntien näkemykset keskeisinä työllisyyden edistämisen toimijoina tulisivat otetuiksi huomioon. Muita valmisteluun osallistuvia tahoja olisivat esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä työ- ja elinkeinoelämän järjestöt, ELY-keskukset ja maakuntien liitot. Työ- ja elinkeinoministeriön tulisi huolehtia, että tavoitteiden valmistelussa otetaan huomioon eri osapuolten näkemyksiä ja eri hallinnonalojen tavoitteita. Esimerkiksi osaavan työvoiman saatavuuden tavoitteiden valmistelussa yhteensovittaminen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan sekä sosiaali- ja terveysministeriön sote-palveluiden ohjauksen kanssa on tärkeää. Käytännössä tavoitteiden valmisteluun osallistaminen tapahtuisi 22 §:ssä tarkoitettun työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan kautta.

Kuntien ja valtion viranomaisten tulisi ottaa työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet huomioon omassa toiminnassaan. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraisi tavoitteiden toteutumista. Seuranta tehtäisiin vuosittain. Työvoimaviranomaisten kanssa tavoitteiden toteutumista käsiteltäisiin 23 §:ssä tarkoitetuissa alueellisissa yhteistyö- ja seurantakeskusteluissa. Myös valtakunnallinen neuvottelukunta olisi keskeinen taho, jossa tavoitteiden toteutumista käsiteltäisiin.

Tavoitteita voitaisiin hallituskauden aikana tarkistaa työmarkkinatilanteen muuttuessa olennaisesti. Tavoitteiden tarkistaminen tulisi siten kysymykseen esimerkiksi tilanteessa, jossa taloustilanteen muuttuminen vaikuttaa työmarkkinoihin siten, etteivät aiemmin asetetut tavoitteet enää vastaa muuttuneeseen tilanteeseen. Tavoitteiden tarkistamiseen voisi johtaa myös esimerkiksi ennakoimaton laaja maahanmuutto.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin, mitä asioita tavoitteissa voitaisiin määritellä. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaisilla tavoitteilla olisi muun muassa tarkoitus varmistaa työvoimapalveluiden toteutumista ja palveluiden saatavuutta koko maassa, sekä varmistaa palveluiden vaikuttavuutta työllisyyden edistämiseksi. Lisäksi tavoitteet voisivat koskea palvelujen yhteensovittamista ja kielellisten oikeuksien turvaamista sekä sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä työvoimapalveluiden tuotannossa.

Momentin 2 kohdan mukaan tavoitteet voisivat koskea osaavan työvoiman saatavuutta ja osaajien maahanmuuton edistämistä. Osaavan työvoiman saatavuuden osalta on tärkeää sovittaa tavoitteet yhteen erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan asettamien tavoitteiden kanssa. Koulutuslainsäädäntöjen mukainen ammatillisen koulutuksen järjestäjiin ja korkeakouluihin suuntautuva toiminnan ohjaus toteutetaan opetus- ja kulttuuriministeriön ja koulutusorganisaatioiden välillä. Työllisyyden edistämiseksi kuntatasollakin on huomioitava kokonaisvaltaisesti työvoima ja sen erityisryhmät. Erityisryhmiä ovat esimerkiksi kotoutuja-asiakkaat ja muut maahanmuuttajat, nuoret, yli 55-vuotiaat ja osatyökykyiset.

Momentin 3 kohdan mukaan tavoitteita voitaisiin asettaa myös valtion, kuntien ja työllisyysalueiden sekä muiden toimijoiden väliselle yhteistyölle. Varsinkin uudistuksen toimeenpanon alkuvaiheessa olisi eri toimijoiden välisen vuorovaikutuksen ja hyvien käytäntöjen ja kokemusten välittämiseksi tarpeellista luoda uusia menettelyjä ja suunnitella systemaattista kehittämistä. Vastaavasti työllisyydenhoidon kehittämiseksi voitaisiin momentin 4 kohdan mukaan asettaa tavoitteita, joilla tuettaisiin uudistuksen toimeenpanoa ja työllisyyden edistämisen suunnitelmallista kehittämistä.

Momentin 5 kohdan mukaan tavoitteita asetettaisiin työvoimapalvelujen tiedonhallinnan ja digitalisaation kehittämiseksi. Uudistuksen onnistumisen keskeinen edellytys on, että tiedolla johtamisen toiminnon hallinnointi- ja prosessivastuut ja tavoitteet sekä tietojärjestelmät ja tietoaineistot vastaavat eri toimijoiden tarpeita ja tietojärjestelmien toimivuus varmistetaan valtion ja kuntien kumppanuudella ja yhteistyöllä. Valtakunnallisen ja alueellisen työllisyyden tilannekuvan muodostamiseksi sekä tueksi työvoimapalvelujen järjestämistahoille tarvitaan yhteiset tavoitteet. Tiedontuotannolla on keskeinen merkitys myös ministeriön politiikkavalmistelulle. Momentin 6 kohdan mukaan tavoitteet voisivat koskea myös muita työllisyyden edistämistä koskevia tarpeellisia asioita.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden valtakunnallisten tavoitteiden valmistelusta ja tarkistamisesta.

22 §. Työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät. Pykälässä säädettäisiin työllisyyden edistämisen valtakunnallisesta neuvottelukunnasta, joka toimisi työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä. Neuvottelukunta olisi työllisyyden edistämässä keskeisten toimijoiden välinen yhteistyöelin jatkuvaluonteisen keskustelun käymiselle ja yhteisen näemyksen muodostamiselle työllisyyteen ja työvoimapalveluihin liittyvissä asioissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin neuvottelukunnan asettamisesta ja puheenjohtajan nimittämisestä sekä neuvottelukunnan kokoonpanosta yleisellä tasolla. Neuvottelukunnan asettaminen kuuluisi valtioneuvoston toimivaltaan. Valtioneuvosto asettaisi neuvottelukunnan työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä. Koska kyseessä on hallituksen keskeisen politiikkalohkon valtakunnallinen yhteistyöelin, valtioneuvosto nimittäisi myös neuvottelukunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Tarkoituksena on, että puheenjohtaja olisi työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Neuvottelukunnassa tulisi olla edustus ainakin työllisyysasioiden kannalta keskeisistä ministeriöistä, kunnista, valtion aluehallinnosta sekä työ- ja elinkeinoelämän järjestöistä. Lisäksi edustajia voi olla muista tarkoituksenmukaisista tahoista, esimerkiksi hyvinvointialueilta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta. Työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi neuvottelukunnassa olisi edustus valtiovarainministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja sosiaali- ja terveysministeriöstä, jotka osaltaan vastaavat työllisyyteen liittyvien tehtävien ohjaamisesta. Kunnista neuvottelukuntaan nimitettäisiin edustus eri kokoisista kunnista maantieteellisesti ja kielellisesti kattavasti. Lisäksi kuntia voisi edustaa Kuntaliitto. Myös maakuntien liitoilla voisi olla edustaja neuvottelukuntaan työllisyyden edistämisen ja alueiden kehittämisen vahvan liittymän ja yhteensovittamisen vuoksi. Valtion aluehallinnosta neuvottelukunnassa olisivat edustettuina ELY-keskukset ja aluehallintovirastot sekä KEHA-keskus, joilla olisi työllisyyden ja työvoima- ja osaamistarpeiden seurantaan, arviointiin ja valvontaan liittyviä tehtäviä. Tehtävissään neuvottelukunta voisi kuulla ja tehdä yhteistyötä tarpeen mukaan myös esimerkiksi muiden järjestöjen sekä yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin neuvottelukunnan tehtävistä yleisellä tasolla. Neuvottelukunta tukisi työ- ja elinkeinoministeriötä julkisten työvoimapalveluiden yleisessä ohjauksessa. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi seurata ja ennakoita työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallista toimivuutta ja käsitellä työllisyyden edistämistä koskevia kehittämistarpeita. Neuvottelukunnan tehtävillä olisi yhtymäkohtia kotoutumisen edistämisen valtakunnallisiin suunnittelu-, kehittämis- ja ohjaustehtäviin.

Neuvottelukunta tukisi työ- ja elinkeinoministeriötä työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelussa ja seurannassa. Neuvottelukunta toimisi työvoimaviranomaisten sekä muiden tahojen kanavana tehdä ehdotuksia työ- ja elinkeinoministeriölle työllisyyden edistämiseksi tarpeellisista toimista. Neuvottelukunta käsitelisi työllisyyttä koskevan lainsäädännön ja muiden toimenpiteiden kehittämistarpeita mukaan lukien Euroopan komission työllisyyden edistämiseen liittyvät merkittävät aloitteet. Tyypillisesti EU-tasolla voidaan asettaa tavoitteita esimerkiksi nuorisotakuun toimeenpanoon, maahanmuuttajien tai muiden erityisryhmien työllistymisen edistämiseen.

Neuvottelukunnan tehtävänä olisi myös toimittaa valtioneuvostolle selvitys palvelujärjestelmän toimivuudesta hallituskausittain, ellei erityisistä syistä muuta johdu. Selvitys voisi perustua tutkittuun tietoon ja ulkoiseen arviointiin. Käytännössä selvitys olisi tarkoituksenmukaista antaa neuvottelukunnan toimikauden loppupuolella. Selvityksen esitykset ja järjestelmän muutostarpeet voitaisiin tällöin ottaa huomioon uuden hallituksen ohjelmassa ja laittaa valmisteluun sen toimikauden alussa. Selvityksessä arvioitaisiin esimerkiksi palvelujärjestelmän toimivuutta ja palvelujen järjestämisen edellytysten toteutumista, järjestämisvastuulle asetettuja kriteereitä, rahoitusjärjestelmän toimivuutta, mukaan lukien yhtymäkohtia hyvinvointialueiden toimintaan ja rahoitukseen, sekä asiakkaiden perusoikeuksien toteutumista. Palvelujärjestelmän toimintaa ja tuloksellisuutta tarkasteltaisiin asetettuihin valtakunnallisiin työllisyyden edistämisen tavoitteisiin nähden. Rahoitusjärjestelmän toimivuutta koskeva arviointi käsitelisi kunnan rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista ja niiden kompensatiota sekä työvoimapalveluiden rahoitusta. Selvityksessä otettaisiin kantaa esimerkiksi kuntien rahoituksen riittävyyteen niille asetettujen tehtävien hoitamiseen ja rahoitusjärjestelmän kehittämistarpeisiin. Selvitys tukisi ja täydentäisi osaltaan kuntatalousohjelman yhteydessä vuosittain toteutettavaa rahoitusperiaatteen toteutumista koskevaa arviointia. Selvityksen perusteella neuvottelukunta voisi esittää valtioneuvostolle palvelujärjestelmän kehittämisen kannalta tarpeellisia lainsäädäntöä koskevia ja muita muutosehdotuksia.

Pykälän *3 momentti* sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Tämä mahdollistaisi neuvottelukunnan tehtävien täsmentämisen ja eri tehtäviin tai tehtäväkokonaisuuksiin, kuten työllisyydenhoidon kehittämiseen ja tietojohdantamiseen, keskittyvien jaostojen asettamisen. Neuvottelukuntaan voitaisiin asettaa esimerkiksi jaosto, jonka tehtävänä olisi työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin valtakunnallinen ohjaus.

23 §. *Alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut.* Pykälässä säädettäisiin valtion ja työvoimaviranomaisten välisistä alueellisista työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskusteluista, niiden järjestämisestä ja keskeisestä sisällöstä. Keskustelujen tarkoituksena on tukea työvoimaviranomaisia työvoimapalveluiden järjestämisen tehtävässä ja työllisyyden edistämässä. Valtiolla on viime kädessä vastuu työvoimasta ja se vastaa myös työvoimapalvelujärjestelmän toimivuudesta valtakunnan tasolla. Alueellisesti käytävät keskustelut toimisivat yhtenä väylänä toteuttaa tätä vastuuta.

Pykälän *1 momentin* mukaan työ- ja elinkeinoministeriö ja ELY-keskus kävisivät säännöllisesti yhteistyö- ja seurantakeskustelut työvoimaviranomaisten kanssa. Menettely olisi uusi valtion ja työvoimaviranomaisten välisen vuorovaikutuksen ja informaatio-ohjauksen muoto työllisyysasioissa. Vastaavan kaltainen valtion ja kuntasektorin välinen menettely on alueiden kehittämisen keskustelut, joista säädetään alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (756/2021) 27 §:ssä. Niissä kuntia edustavana keskustelujen osapuolena on kuitenkin maakuntien liitot ja keskusteluissa käsitellään laajasti alueiden

kehittämisen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Kunnat ja kaupungit osallistuvat keskusteluihin käsiteltävistä teemoista riippuen. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 24 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön neuvotteluista hyvinvointialueiden kanssa. Niissä sosiaali- ja terveysministeriö ja hyvinvointialue neuvottelevat vuosittain hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien toteuttamisesta. Mainittujen valtion ja alueiden vuorovaikutusmenettelyjen koordinointi, roolit eri tehtävälajien toimeenpanossa sekä aineistojen hyödyntäminen on tärkeä tunnistaa ja hyödyntää täysimääräisesti jatkossa. Seurantakeskusteluissa tulisi hyödyntää myös kotoutumisen edistämisen valtakunnallisiin ja alueellisiin seuranta-, kehittämis- ja ohjaustehtäviin liittyviä analyysejä ja aineistoja.

Keskustelut kutsuisi valtion edustajana koolle ELY-keskus, jonka tehtäviin kuuluisi muun muassa alueellinen työllisyyden edistäminen. Tarkoitus olisi, että keskustelut käytäisiin säännöllisesti, pääsääntöisesti vuosittain. Eri vuosina toteuttamisen tapa voisi tarpeiden mukaan myös vaihdella. Toteuttamistapa ja sisällöt voisivat vaihdella myös alueittain riippuen siitä, kuinka monta työvoimaviranomaista ELY-alueella on ja minkälainen työllisyystilanne eri puolilla aluetta kulloinkin on. Keskustelujen käytännön toteuttamisessa on mahdollisuus ottaa huomioon esimerkiksi erikokoisten työllisyysalueiden ja työvoimaviranomaisten tarpeet ja toteuttaa keskustelut niiden kanssa tarkoituksenmukaisilla tavoilla.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskuksen kanssa keskusteluun osallistuisivat kaikki ELY-keskuksen toimialueella sijaitsevat työvoimaviranomaiset ja KEHA-keskus. Jos työllisyysalue ulottuu kahden tai useamman ELY-keskuksen toimialueelle, työvoimaviranomainen osallistuisi sen ELY-keskuksen järjestämiin keskusteluihin, jonka toimialueella vastuukunta sijaitsee tai jonka alueella on kuntayhtymän kotipaikka.

Keskusteluihin voisi alueesta ja alueellisesta tilanteesta riippuen osallistua myös muut työllisyyden edistämisen kannalta keskeiset ministeriöt ja valtion viranomaiset esimerkiksi aluehallintovirasto. Lisäksi kullakin alueella toimivat työvoimaviranomaiset voisivat käsiteltävistä asioista riippuen esittää kutsuttavaksi keskusteluihin mukaan esimerkiksi koulutuksen järjestäjiä. Tarkoituksena olisi kuitenkin pitää keskusteluihin osallistujien määrä rajattuna siten, että niissä voitaisiin käydä työllisyyteen ja työvoimapalveluiden järjestämiseen liittyviä kysymyksiä kunnan alueen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteistyö- ja seurantakeskustelujen perusteista ja siitä, mitä niissä ainakin käsiteltäisiin. Esityksen mukaan keskustelut perustuisivat työllisyyttä ja työvoimapalveluja koskeviin seuranta- ja analyysitietoihin. Keskusteluissa tarkasteltaisiin työllisyyttä kullakin ELY-keskuksen toimialueella suhteessa työllisyyden edistämisen valtakunnallisiin tavoitteisiin. Keskeinen aineisto keskusteluille olisi KEHA-keskuksen tuottama valtakunnallinen ja alueittainen seuranta- ja analyysiaineisto, joka pohjautuisi työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon tietoihin ja niiden pohjalta laadittuun työnvälitystilastoon sekä tarvittaviin Tilastokeskuksen virallisiin tilastoihin. Aineistossa otettaisiin huomioon myös kotoutumisen edistämisen kokonaisuudesta ja kotoutumista edistävästä palveluista tuotettu valtakunnallinen ja alueellinen tieto. Lisäksi keskusteluissa voitaisiin hyödyntää alueellisen tilannekuvan muodostamiseksi kuntien omaa tietoaineistoa sekä ELY-keskuksen asiantuntemusta alueellisista elinkeinoelämän ja yritysten koulutus- ja osaamistarpeista ja aluetta koskevaa analyysitietoa.

KEHA-keskuksen rooli työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon ja analyysitiedon tuottajana määriteltäisiin esitykseen sisältyvän ELY-lain muutettavaksi esitetystä 3 a §:stä. Sen

mukaan KEHA-keskus seuraisi ja arvioisi työvoimapalvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta ja tuottaisi niitä koskevaa tietoa. Tehtävänsä perusteella olisi perusteltua, että KEHA-keskus osallistuisi alueellisiin keskusteluihin.

Keskusteluissa tarkasteltaisiin ainakin työvoimapalveluiden vaikuttavuutta, kehittämisen ja yhteistyön tarpeita. Keskusteluissa voitaisiin käytännössä käsitellä kunkin työvoimaviranomaisen asiakastarpeita, työvoimapalvelujen tuotantoa ja asiakkaiden työllistymistä ja sitä kautta työvoimapalvelujen toimivuutta ja vaikuttavuutta sekä niitä suhteessa toisiin alueisiin. Keskusteluissa voitaisiin myös tarkastella ennakoiden mahdollisten toimintaympäristön muutosten vaikutuksia työvoimaviranomaisten toimintaan. Lisäksi voitaisiin käsitellä työvoimapalvelujen kehittämistarpeita sekä muiden alueiden kokemuksia ja hyviä käytäntöjä eri alueilla hyviksi havaituista ja vaikuttaviksi osoittautuneista palveluista ja keinoista edistää työllisyyttä. Seuranta-keskusteluissa huomioitaisiin myös kotoutumisen edistämisestä annetussa lakiedotuksessa työvoimaviranomaiselle säädettävät kotoutumisen edistämisen tehtävät sekä osaajien maahanmuuton ja kansainvälisen rekrytoinnin edistäminen.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

24 §. *Työvoimapalveluiden järjestämisedellytysten tukeminen ja neuvottelumenettelyn käynnistäminen.* Pykälässä säädettäisiin menettelystä tilanteessa, jossa työvoimaviranomaisen kyky työvoimapalvelujen järjestämiseen olisi merkittävästi heikentynyt. Pykälän 1 *momentin* mukaan työvoimaviranomaisen ja valtion tulisi yhdessä selvittää työvoimaviranomaisen mahdollisuudet turvata lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi.

Pykälän 2 *momentin* mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi käynnistää työvoimaviranomaisen kanssa neuvottelumenettelyn, jos työvoimaviranomaisen kyky suoriutua järjestämisvastuun edellyttämistä tehtävistä on kahden peräkkäisen vuoden aikana merkittävästi heikentynyt muihin vastaaviin työvoimaviranomaisiin verrattuna. Työ- ja elinkeinoministeriö ja työvoimaviranomainen sekä valtiovarainministeriö neuvottelisivat ja sopsivat tilanteen korjaamiseksi laadittavasta toimintasuunnitelmasta ja sen seurannasta. Työvoimaviranomaisen olisi laadittava toimintasuunnitelma ja käsiteltävä se viivytyksettä ja saatettava sitä koskeva päätös työ- ja elinkeinoministeriön sekä valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Toimintasuunnitelma tulisi käsitellä työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai kuntayhtymän ylimmässä päättävässä toimielimessä.

Neuvottelumenettelyn aloittaminen edellyttäisi, että heikentynyt tilanne olisi jatkunut kahden peräkkäisen vuoden ajan. Menettelyä ei siten olisi tarkoitettu käynnistettäväksi kevyin perustein, vaan kysymys olisi poikkeuksellisesta menettelystä.

Neuvottelumenettelyllä tarkoitettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön ja työvoimaviranomaisen sekä valtiovarainministeriön välillä käytäviä neuvotteluja, joissa luotaisiin yhteinen tilannekuva ja laadittaisiin toimintasuunnitelma tilanteen korjaamiseksi. Toimintasuunnitelman laatisi neuvottelujen perusteella työvoimaviranomainen yhteistyössä työllisyysalueen kuntien kanssa. Työvoimaviranomaisen olisi käsiteltävä viivytyksettä toimintasuunnitelma ja saatettava sitä koskeva päätös työ- ja elinkeinoministeriön sekä valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten.

Toimintasuunnitelman tulisi sisältää sellaisia toimia, joilla tilanteen voidaan arvioida parantuvan siten, että asiakkaiden lakisääteiset oikeudet toteutuvat ja asiakkaat saavat palvelutarpeensa edellyttämät julkiset työvoimapalvelut. Toimintasuunnitelmaan voisi sisältyä esimerkiksi julkisten työvoimapalveluiden lisäresursointia, jos palveluita on järjestetty asiakkaiden palvelutarpeisiin nähden liian vähän tai työnhakijoiden haastattelut eivät ole toteutuneet laissa edellytetyllä tavalla liian vähäisten henkilöstöresurssien vuoksi. Toimintasuunnitelmassa voitaisiin myös sopia sellaisten toimintatapojen tai palveluiden käytön lisäämisestä, jotka ovat muissa työvoimaviranomaisissa osoittautuneet toimiviksi ja tehokkaiksi työllisyyden edistämässä ja pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemisessä. Toimintasuunnitelmassa sovittaisiin myös sen seurannasta. Toimintasuunnitelma tulisi laatia siten, että myös työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai kuntayhtymän lakisääteiset ja itsehallintonsa nojalla itselleen ottamat tehtävät ja niiden resursointi sekä talous kokonaisuutena huomioitaisiin. Valtiovarainministeriön osallistuminen neuvottelumenettelyyn olisi perusteltua muun muassa tästä näkökulmasta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa työvoimaviranomaisen kyky järjestää työvoimapalvelut olisi työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyössä laatiman arvion mukaan edellä 2 momentissa tarkoitettusta toimintasuunnitelmasta huolimatta merkittävästi heikentynyt muutoin kuin tilapäisesti. Tällaisessa tilanteessa valtioneuvosto voisi työvoimaviranomaista kuultuaan tehdä 16 §:ssä tarkoitettun päätöksen työllisyysalueesta.

Valtioneuvoston 16 §:ssä tarkoitettu päätös työllisyysalueesta tarkoittaisi, että valtioneuvosto voisi päättää työllisyysalueen muodostamisesta tai kunnan kuulumisesta olemassa olevaan työllisyysalueeseen. Käytännössä tämä tarkoittaisi työllisyysaluetta koskevista yhteistoimintasopimuksista päättämistä eli yksittäisten kuntien kohdalla esimerkiksi useammasta kunnasta muodostuvan työllisyysalueen muodostamista tai kunnan liittymistä jo olemassa olevaan työllisyysalueeseen. Työllisyysalueiden osalta kyseeseen voisi tulla esimerkiksi uusien kuntien ottaminen mukaan työllisyysalueeseen tai työllisyysalueen liittyminen osaksi toista työllisyysaluetta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyössä laadittavasta arviosta siitä, onko työvoimaviranomaisen kyky järjestää työvoimapalveluja 3 momentissa tarkoitettulla tavalla merkittävästi heikentynyt. Arvio perustuisi työvoimaviranomaisen palvelujen järjestämistä ja saatavuutta koskevaan kokonaisarviointiin. Arvioinnissa voitaisiin kiinnittää huomiota pitkäaikaistyöttömien aktivointiasteeseen tai muuhun vastaavaan työllistymistä edistävään toimintaan, yli 12 kuukauden työttömyyden lisääntymiseen kunnassa tai työllisyysalueella verrattuna muiden vastaavien työvoimaviranomaisten tilanteeseen, 4 luvussa tarkoitettuun työnhakijoiden palveluprosessiin liittyvien keskustelujen toteutumiseen työvoimaviranomaisessa sekä siihen, jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää tässä laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja on muusta syystä merkittävästi heikentynyt. Työvoimaviranomaisen vastuulla olevien muiden lakisääteisten ja kunnan itsehallintonsa nojalla itselleen ottamien muiden tehtävien huomioon ottaminen sekä talouden kokonaistilanteen arviointi olisi osa tehtävää kokonaisarviointia.

Pykälän 5 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

25 §. Valvonta. Pykälässä säädettäisiin työvoimaviranomaista valvovasta tahosta. Valvontaviranomaisena toimisi aluehallintovirasto. Pykälän 1 momentin mukaan aluehallintovirastolla olisi toimivalta työvoimaviranomaisia koskevien hallintokanteluiden käsittelyyn. Kanteluasian

käsittelyyn sovellettaisiin, mitä hallintolain 8 a luvussa säädetään hallintokantelusta. Kanteluiden tekemiseen, käsittelyyn ja hallintokantelun johdosta annettavaan hallinnolliseen ohjaukseen sekä muutoksenhakukieltoon sovellettaisiin siten suoraan hallintolain säännöksiä.

Ehdotetun 2 *momentin* mukaan aluehallintovirastolla olisi toimivalta suorittaa valvontaa myös omasta aloitteestaan. Valvonta kohdistuisi 1 momentissa tarkoitettujen työvoimaviranomaiselle säädettyjen tehtävien ja julkisten työvoimapalveluiden lainmukaisuuden valvontaan. Valvonta olisi aktiivista riskiperusteista ja valvontasuunnitelmaan perustuvaa. Aluehallintovirasto voisi perustellusta syystä ryhtyä myös muihin kuin valvontasuunnitelmaan sisältyviin valvontatoimenpiteisiin. Tällainen syy voisi olla esimerkiksi yleiseen tietoisuuteen tullut epäily puutteellisesta tai lainvastaisesta työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyvästä menettelystä. Valvonnan tarpeellisuus voisi tulla ilmi myös kanteluratkaisujen perusteella.

Valvonnan suorittamiseksi voitaisiin tehdä myös tarkastuksia. Tarkastukseen sovellettaisiin, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään. Hallintolain 39 §:ssä säädetään muun muassa viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, asianosaisen oikeudesta olla läsnä tarkastuksessa sekä asianosaisen oikeudesta esittää kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Lisäksi hallintolain 39 §:ssä säädetään tarkastajan velvollisuudesta laatia tarkastuskertomus.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

26 §. Oma-aloitteisen valvonnan seuraamukset. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin seuraamuksista, joita aluehallintovirasto voisi antaa oma-aloitteisen valvonnan yhteydessä työvoimaviranomaiselle tai tämän palveluksessa olevalle henkilölle. Aluehallintovirasto voisi kiinnittää valvottavan huomiota hyvän hallinnon vaatimuksiin tai saattaa tämän tietoon käsityksensä lainmukaisesta menettelystä, jos työvoimaviranomaisen tai tämän palveluksessa olevan henkilön todettaisiin menetelleen virheellisesti tai laiminlyöneen velvollisuuteensa. Jos aluehallintovirasto ei pitäisi edellä mainittua kokonaisuutena arvioiden riittävänä, se voisi antaa valvottavalle huomautuksen, jollei virheellinen menettely tai laiminlyönti luonteensa tai vakavuutensa puolesta anna aihetta ryhtyä toimenpiteisiin muussa laissa säädetyn menettelyn käynnistämiseksi. Tällainen voisi olla esimerkiksi rikosilmoituksen tekeminen epäillystä virkarikoksesta.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin toimenpiteistä, joihin aluehallintovirasto voisi ryhtyä, jos se havaitsisi työvoimaviranomaisen toimivan lainvastaisesti tai palvelujen järjestämisessä havaittaisiin olennaisia puutteita. Olennaisina puutteina pidettäisiin ainakin sitä, että työvoimaviranomainen laiminlöisi kokonaan sen järjestämisvastuulle kuuluvien työvoimapalvelujen järjestämisen. Olennaisena puutteena pidettäisiin myös sitä, että työvoimaviranomainen laiminlöisi työttömyysturvaan liittyvien lausuntojen antamisen säädetyissä määräajoissa.

Aluehallintovirasto voisi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Aluehallintoviraston tulisi asettaa määräaika, jonka kuluessa työvoimaviranomaisen olisi suoritettava aluehallintoviraston määräämät tarpeelliset toimenpiteet. Aluehallintovirasto voisi asettaa määräyksen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

4 luku **Työnhakijan palveluprosessi**

Luvussa säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista. Säännökset vastaisivat pääosin asiasisältöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun säännöksiä. Säännöksiin tehtäisiin toimivaltaisen viranomaisen muuttumisesta sekä muista säännösmuutoksista johtuvat välttämättömät muutokset.

27 §. Työhaun käynnistäminen. Nykyistä vastaavasti työhaun käynnistäminen tapahtuisi ensisijaisesti siihen tarkoitettuun verkkopalvelun kautta. Työhaun voisi käynnistää myös pyytämällä sitä henkilökohtaisesti työvoimaviranomaiselta. Henkilökohtaisella pyytämällä tarkoitetaan asioimista paikan päällä työvoimaviranomaisen toimi- tai asiointipisteessä. Koska työhaun käynnistäminen edellyttää henkilöasiakkaan tunnistamista, voi työhaun käynnistäminen tapahtua muutoin kuin verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti paikan päällä asioimalla vain poikkeuksellisesti. Henkilöasiakas rekisteröitäisiin työnhakijaksi KEHA-keskuksen ylläpitämään työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon. Pykälän *1 momentti* vastaisi asiallisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 1 momenttia.

Vastuu työvoimapalveluiden tarjoamisesta ja siten työnhakijan palveluprosessista kuuluisi työnhakijan kotikunnalle tai, jos kotikunta kuuluisi työllisyysalueeseen, kuntayhtymälle tai sille kunnalle, jolle työllisyysalueen kunnat ovat siirtäneet järjestämisvastuunsa. Ehdotetussa 17 §:n 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa henkilö voisi ilmoittautua muun kuin kotikuntansa perusteella määräytyvän työvoimaviranomaisen asiakkaaksi.

Pykälän *2 momentti* vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 2 momenttia.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin ulkomaalaisen työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksistä. Momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 3 momenttia sillä erotuksella, että momentin *1 kohtaan* tehtäisiin ulkomaalaislakiin esitetyistä muutoksista johtuva muutos. Työntekijän oleskelulupaan liittyvästä nykyisen kaltaisesta kaksivaiheisesta päätöksentekoprosessista luovuttaisiin ja työntekijän oleskeluluvan myöntäminen kuuluisi Maahanmuuttoviraston toimivaltaan. Momentin 1 kohdassa viitattaisiin siten työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapolitiittisen harkinnan sijasta ulkomaalaislaissa tarkoitettuun saatavuusharkintaan, joka vastaisi ehdotettua ulkomaalaislain sääntelyä.

Pykälän *4 momentti* vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 4 momenttia toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Muutoksenhausta työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä koskevaan päätökseen säädettäisiin 146 §:ssä.

28 §. Työhaun voimassaolon päättymisen. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

29 §. Työhaun käynnistäminen uudelleen. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 3 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

30 §. Työnhakijan informointi. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Pykälässä käytettäisiin julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen sijasta käsitettä julkiset työvoimapalvelut, mikä vastaisi ehdotettua lainsäädäntöä. Muutos ei vaikuttaisi pykälän asiasisältöön.

31 §. *Alkuhaastattelun järjestäminen.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Työvoimaviranomaisella olisi vastaava velvollisuus alkuhaastattelun järjestämiseen kuin työ- ja elinkeinotoimistolla nykyisin. Alkuhaastattelu tulisi pääsääntöisesti järjestää paikan päällä työvoimaviranomaisen toimipisteessä tai muussa asiointipisteessä.

32 §. *Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Nykytilasta poiketen pykälän 2 momentissa käytettäisiin palkkatukijakson sijasta käsitettä palkkatuettu työ. Palkkatuetun työn käsitteellä tarkoitettaisiin palkkatuella tuetun työn lisäksi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuella tuettua työtä sekä työllistämismuutoksen perusteella järjestettyä työtä lain 3 §:n 1 momentin 6 kohdan määritelmäsäännöksen mukaisesti.

33 §. *Työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevat poikkeukset.* Pykälässä säädettäisiin työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevista poikkeuksista nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 7 §:ää vastaavasti. Pykälän 1 momentin 4 kohdassa käytetyllä palkkatuetun työn käsitteellä tarkoitettaisiin palkkatuella tuetun työn lisäksi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuella tuettua työtä sekä työllistämismuutoksen perusteella järjestettyä työtä lain 3 §:n 1 momentin 6 kohdan määritelmäsäännöksen mukaisesti. Nykytilasta poiketen myös pykälän 2 momentissa käytettäisiin palkkatukijakson sijasta käsitettä palkkatuettu työ.

34 §. *Alkuhaastattelun sisältö.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 8 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

35 §. *Työnhakukeskustelun sisältö.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 9 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

36 §. *Täydentävän työnhakukeskustelun sisältö.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 10 §:ää.

37 §. *Työnhakijan palvelutarpeen arvioiminen.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 11 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Pykälän 2 momenttia sovellettaessa työvoimaviranomaisen tulisi ottaa huomioon, että työvoimaviranomainen vastaisi asiakkaan palvelutarpeen arvioinnista ja päättäisi tarjottavista julkisista työvoimapalveluista. Työvoimaviranomainen ei olisi sidottu ulkopuolisen asiantuntijan arvioihin tai suosituksiin.

38 §. *Työllistymissuunnitelman sisältö.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Pykälän 1 momentin mukaan työllistymissuunnitelmaan sisällytettäisiin tarvittaessa Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettu kohderyhmään kuulumisen arviointi. Työvoimaviranomaisen tulisi perustella ratkaisunsa hallintolain edellyttämällä tavalla. Ratkaisuun ei saisi hakea oikaisua eikä siitä saisi valittaa. Muutoksenhakukiellosta säädettäisiin 147 §:ssä.

39 §. *Työnhakijan velvollisuudet.* Pykälä vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 13 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

40 §. Työvoimaviranomaisen velvollisuudet. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin työvoimaviranomaisen velvollisuuksista. Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 14 §:ää, Pykälän *1 momentissa* ilmaistua velvollisuutta tarjota työtä ja koulutusta sekä järjestää työllistymissuunnitelmassa sovittuja palveluja ei kuitenkaan enää si-dottaisi viranomaisen käytettäväksi osoitettuihin määrärahoihin. Kunnille osoitettaisiin työvoimapalveluiden järjestämiseen rahaa kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta. Valtionosuus on kunnan yleiskatteellista rahaa, jonka kohdentamisesta kunta itse päättää. Kunnan tulisi pyrkiä kohdentamaan työvoimapalveluiden järjestämiseen resursseja siten, että työnhakijat saavat palvelutarpeensa mukaiset palvelut. Tämä ei kuitenkaan tarkoittaisi työnhakijalle subjektiivista oikeutta tiettyyn palveluun, ellei toisin ole erikseen säädetty.

41 §. Muistutus. Pykälässä säädettäisiin työnhakijalle annettavasta muistutuksesta. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 15 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

5 luku **Työnvälitys ja työnhakuvelvollisuus**

42 §. Työnvälityksen tavoite ja yleiset periaatteet. Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 1 §:ää. Pykälän *3 momenttiin* lisättäisiin maininta siitä, että työnvälitystä tehdään sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Momenttiin sisältyvää asetuk-senantovaltuutta täsmennettäisiin siten, että se koskisi työvoimaviranomaisen tehtäviä kansainvälisessä työnvälityksessä. Myös KEHA-keskuksella olisi kansainvälisen rekrytoinnin palveluihin liittyviä tehtäviä. KEHA-keskuksen tehtävistä säädettäisiin ELY-laissa ja sen nojalla annetussa ELY-asetuksessa.

43 §. Työnvälityspalvelut. Pykälässä säädettäisiin työnantajalle ja työnhakijalle tarjottavista työnvälityspalveluista ja avoimia työpaikkoja koskevien ilmoitusten julkaisemisesta. Käytännössä työnantajat ilmoittavat suurimman osan työpaikoista suoraan verkkopalvelussa ilman, että niiden julkaisemiseen kohdistuu työnvälitystä tekevän asiantuntijan toimia. Edellä mainitun vuoksi pykälän *1 momentissa* todettaisiin työnantajalle tarjottavasta mahdollisuudesta julkaista avointa työpaikkaa koskeva ilmoitus 14 luvussa tarkoitettulla valtakunnallisella palvelualustalla. Työnantaja voisi antaa myös työvoimaviranomaiselle toimeksiannon julkaista avointa työpaikkaa koskeva työpaikkailmoitus. Myös nämä ilmoitukset tulisi julkaista edellä mainitulla valtakunnallisella palvelualustalla. Työpaikkailmoitukset edellytettäisiin julkaistavan mainitulla palvelualustalla, jotta varmistettaisiin työpaikkailmoitusten valtakunnallinen näkyvyys. Myös ulkomaalaislain mukainen saatavuusharkinta edellyttää sen todentamista, ettei työpaikkaan ole saatavissa työvoimaa Suomesta. Muilta osin 1 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 2 §:n 1 momenttia.

Pykälän *2 momentti* vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 2 §:n 2 ja 3 momenttia. Momenttiin tehtäisiin toimivaltaista viranomaista koskeva muutos.

44 §. Työnhakuvelvollisuus. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Pykälän *2 momentin 3 kohdassa* käytetyllä palkkatuetun työn käsitteellä tarkoitettaisiin palkkatuella tuetun työn lisäksi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuella tuettua työtä sekä työllistämisvelvoitteen perusteella järjestettyä työtä lain 3 §:n 1 momentin 6 kohdan määritelmäsäännöksen mukaisesti.

45 §. *Työnhakuvelvollisuutta täyttävä toiminta.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yritys- palvelusta annetun lain 3 luvun 4 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

46 §. *Työnhakuvelvollisuuden alkamista koskevat poikkeukset.* Pykälä vastaisi julkisesta työ- voima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 5 §:ää. Pykälän *1 momentissa* ja *3 momentin 3 kohdassa* käytetyllä palkkatuetun työn käsitteellä tarkoitettaisiin palkkatuella tuetun työn lisäksi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuella tuettua työtä sekä työllistämisvelvoitteen perusteella järjestettyä työtä lain 3 §:n 1 momentin 6 kohdan määritelmäsäännöksen mukaisesti.

47 §. *Haettavien työmahdollisuuksien määrää ja tarkastelujaksoa koskevat poikkeukset.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 6 §:ää.

48 §. *Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 7 §:ää, mutta sen *1 momentin 1 kohtaan* tehtäisiin toimi- valtaisia viranomaisia koskevat muutokset. Ottaen huomioon tämän esityksen 2. lakiehdotuk- sessa esitetyt muutokset 1 kohdassa viitattaisiin monialaisen yhteispalvelun sijasta työllisty- mistä edistävään monialaiseen tukeen ja siitä poistettaisiin ikään ja työttömyyden kestoon liit- tyvät edellytykset. Muutos johtuisi siitä, että työllistymistä edistävän monialaisen yhteistoimin- tamallin asiakkaaksi ohjaaminen perustuisi monialaisen tuen tarpeeseen, eikä asiakkaaksi oh- jaamiseen liittyisi enää ikään ja työttömyyden kestoon liittyviä edellytyksiä. Työnhakuvelvolli- suuden asettamatta jättämisen edellytyksenä 1 kohdan tarkoittamissa tilanteissa olisi edelleen- kin 2 momentin mukaisesti, että työnhakijan tilanne kokonaisuutena arvioiden on sellainen, ettei työllistyminen avoimille työmarkkinoille ole mahdollista.

49 §. *Työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytyminen ja ilmoituksen poistaminen.* Py- kälän *1 momenttiin* sisältyisi uusi säännös, jonka mukaan avoimena työpaikkana ei julkaistaisi työpaikkailmoituksia, joita työnantaja tarjoaa vain sellaisille työttömille työnhakijoille, joiden palkkakustannuksiin on mahdollista saada palkkatukea. Tämä vastaa nykyistä työ- ja elin- keinotoimistojen käytäntöä. Edellä tarkoitettuihin sanottuihin palkkatukipaikat voidaan ilmoittaa tähän tarkoitettuun erillisessä verkkopalvelussa, jonka näkyvyys on rajoitettu niihin työttömiin, joiden kanssa työllistymissuunnitelmassa on sovittu palkkatukimahdollisuudesta.

Työvoimaviranomainen voisi poistaa palvelualustalta työnantajan julkaiseman työpaikkailmoi- tuksen *2 momentissa* säädetyillä perusteilla. Samoilla perusteilla työvoimaviranomainen voisi kieltäytyä julkaisemasta työnantajan toimeksiantoon sisältyvän ilmoituksen tai poistaa julkaise- mansa ilmoituksen. Pykälän *2 ja 3 momentti* vastaisivat asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 8 §:ää. Säännökseen ei kuitenkaan sisällytetäisi informa- tiivista viittausta muutoksenhaun koskevaan lukuun. Lain 145 §:n mukaan työvoimaviran- omaisen päätökseen saisi hakea oikaisua ja oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä saisi oi- keudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetyin mukaisesti valittaa hallinto-oikeu- teen.

6 luku **Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinnanoh- jaus ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu**

50 §. *Tieto- ja neuvontapalvelut.* Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin asioista, joista työvoima- viranomaisen tulee antaa tietoa ja neuvontaa asiakkaille. Työvoimaviranomaisen tieto- ja neu- vontapalvelut vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 1 §:ssä säädettyä työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen ja

ELY-keskuksen julkisena työvoima- ja yrityspalveluna annettavia tieto- ja neuvontapalveluja siltä osin, kun sille siirtyisivät kyseiset tehtävät. Jatkossa KEHA-keskus vastaisi eräistä valtakunnallisista tieto- ja neuvontapalveluista, joista säädettäisiin ELY- lain 3 a §:ssä.

Työvoimaviranomaisen tulisi antaa tietoa ja neuvontaa myös kansainvälisen rekrytoinnin mahdollisuuksista ja palveluista sekä kansainväliselle rekrytoinnille avoimista työpaikoista, joka sisältyisi *1 ja 2 kohdassa* tarkoitettuun avoimista työpaikkoja ja työnhakua sekä työvoiman saantavuutta ja hankintaa koskevaan neuvontaan.

Lisäksi työvoimaviranomaisen tulisi ottaa huomioon hallintolain 8 §:n säännökset, jotka edellyttävät, että viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen.

51 §. Asiantuntija-arvioinnit. Pykälässä säädettäisiin asiantuntija-arvioinneista. Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 2 §:ää. Nykyisestä poiketen säännöksessä ei otettaisi kantaa siihen, että arvioinnit tulee hankkia, vaan todettaisiin yleisemmin, että työvoimaviranomainen järjestää arviointeja. Tämä vastaisi kuntalaissa säädettyä lähtökohtaa siitä, että järjestämisvastuussa oleva taho päättää palveluiden tuottamistavasta.

52 §. Ammatinvalinnanohjaus ja uraohjaus. Pykälässä säädettäisiin ammatinvalinnanohjauksesta ja uraohjauksesta. Pykälä vastaisi pääosin asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 3 §:ää.

Nykyistä vastaavasti psykologisten arviointimenetelmien käyttäminen ohjauksessa voisi tapahtua vain laillistetun psykologin toimesta. Asiasta säädettäisiin *2 momentissa*. Työ- ja elinkeinotoimistoissa ammatinvalinnanohjaus on psykologien antama palvelu, johon kelpoisuusvaatimuksena on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:n mukaan psykologian maisterin tutkinto taikka ylempi korkeakoulututkinto ja siihen sisältyvä tai erikseen suoritettu ylin arvosana psykologiassa. Pätevyysvaatimuksesta säädettäisiin ehdotetussa laissa. Säännöksessä käytettäisiin käsitettä laillistettu psykologi, jolla tarkoitetaan, että henkilöllä tulee olla sosiaali- ja terveydenhuoltoalan lupa- ja valvontavirasto Valviran myöntämä lupa käyttää psykologin nimikettä ja toimia psykologin ammatissa.

Edellä tarkoitettu vaatimus koskisi vain psykologisten arviointimenetelmien hyödyntämistä ohjauksessa. Ammatinvalinta- ja uraohjausta voisi siten antaa myös muu asiantuntija, mutta hän ei saisi käyttää ohjauksessa menetelmiä, jotka on tarkoitettu käytettäväksi vain laillistetun psykologin toimesta. Psykologisten arviointimenetelmien käyttötarkoituksena mainittaisiin nykyisten käyttötarkoitusten lisäksi työ- ja toimintakyvyn selvittäminen.

Ammatinvalinnanohjausta ja uraohjausta tulisi olla Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla tarjolla kaikille henkilöasiakkaille heidän työmarkkina-asemastaan riippumatta.

53 §. Valmennus. Pykälässä säädettäisiin valmennuksesta. Pykälän *1 momentin* mukaan työvoimaviranomainen järjestäisi henkilöasiakkaille työnhakuvalmennusta, uravalmennusta ja työhönvalmennusta. Pykälän 1 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 4 §:n 1 momenttia. Nykyistä vastaavasti valmennusta olisi mahdollista järjestää

sekä ryhmä- että yksilövalmennuksena ja sitä voitaisiin räätälöidä erilaisten henkilöasiakasryhmien tarpeisiin.

Valmennuksen keskeyttämisestä säädettäisiin 59 §:ssä ja valmennukseen osallistuville järjestettävästä vakuutusturvasta 60 §:ssä. Nykyisestä poiketen valmennukselle ei asetettaisi enimmäiskestoja, vaan työvoimaviranomainen voisi määrittellä valmennuksen tarkoituksenmukaisen keston. Lähtökohtaisesti valmennus olisi lyhytkestoinen palvelu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yrityksille järjestettävästä valmennuksesta. Pykälän 2 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 4 §:n 2 momenttia toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Nykyistä vastaavasti valmennus olisi lyhytkestoista kevyttä ohjausta ja tukea, joka olisi räätälöityyrittäjän tai yrityksen tarpeiden mukaan.

Nykyisestä poiketen säännöksissä ei otettaisi kantaa siihen, että valmennus tulee hankkia, vaan todettaisiin yleisemmin, että työvoimaviranomainen järjestää valmennusta. Tämä vastaisi kuntalaissa säädettyä lähtökohtaa siitä, että järjestämisvastuussa oleva taho päättää palveluiden tuottamistavasta.

54 §. Kokeilu. Työvoimaviranomainen voisi ohjata henkilöasiakkaan koulutuskokeiluun oppilaitokseen tai työkokeiluun työpaikalle. Sekä koulutuskokeilua että työkokeilua voitaisiin käyttää ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi. Työkokeilu voitaisiin nykyistä vastaavasti järjestää myös työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Pykälän 1 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 §:n 1 momenttia sanonnallisesti tarkistettuna. Momentin asiasisältöä ei muutettaisi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työkokeilun toteuttajasta. Työkokeilun toteuttajana voisi toimia yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö tai valtion virasto tai laitos. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa käytetty käsite ”työkokeilun järjestäjä” korvattaisiin käsitteellä ”työkokeilun toteuttaja”, mikä kuvaisi paremmin työkokeilupaikan tarjoavan roolia. Työkokeilun toteuttajana ei kuitenkaan voisi toimia työnantaja, johon henkilöasiakas on työsuhteessa työkokeilusopimusta tehtäessä. Pykälän 2 momentti vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 §:n 2 momenttia ja 7 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentti sisältäisi uuden säännöksen. Momentissa rajattaisiin työvoimaviranomaisen mahdollisuutta ohjata henkilöasiakkaita työpaikalla toteutettavaan palveluun, jossa asiakas osallistuu käytännön työtehtäviin, muussa kuin 1 momentista ilmenevässä tarkoituksessa. Työvoimaviranomainen ei siten voisi kunnan yleisen toimialan perusteella järjestää henkilöasiakkaille työpaikalla toteutettavaa palvelua esimerkiksi yksinomaan työkokemuksen hankkimiseksi. Säännös ei kuitenkaan estäisi työvoimakoulutukseen sisältyvää työpaikalla toteutettavien työssäoppimisjaksojen toteuttamista. Myös työpaikoille tehtävät tutustumiskäynnit, joissa ei osallistuta työn tekemiseen, olisivat mahdollisia. Säännöksen tarkoituksena on rajoittaa työn teettämistä ilman työsuhdetta ja palkanmaksuvelvollisuutta.

55 §. Työkokeilun enimmäiskesto. Pykälä sisältäisi työkokeilun enimmäiskestoja ja enimmäiskeston uudelleen alkamista koskevat säännökset. Voimassa olevan sääntelyn mukaan työkokeilun kesto on enintään 12 kuukautta, josta enintään kuusi kuukautta samalla toteuttajalla, tai jos työkokeilun toteuttajana on kunta, enintään kuusi kuukautta samoissa tehtävissä. Työkokeilun enimmäiskestoja lyhennettäisiin. Pykälän 1 momentin mukaan henkilöasiakas voitaisiin ohjata

työkokeiluun yhteensä enintään kuudeksi kuukaudeksi. Kuuden kuukauden enimmäiskesto voisi koostua yhdestä tai useammasta jaksosta saman tai eri työkokeilun toteuttajan tehtävissä.

Pykälän *2 momentti* vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 6 §:n 2 momenttia.

56 §. Työkokeilua koskevat rajoitukset. Pykälässä säädettäisiin työkokeilun rajoituksista. Pykälä vastaisi sisällöllisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 7 §:n 1 momentin 1-3 kohtia. Säännökseen tehtäisiin joitakin sanonnallisia tarkistuksia asiasisältöä muuttamatta.

57 §. Sopimus työkokeilusta. Työkokeilusta tehtäisiin sopimus, jonka osapuolina olisivat kokeiluun osallistuva henkilöasiakas, työkokeilun toteuttaja ja työvoimaviranomainen. Pykälässä säädettäisiin sopimuksen sisällöstä. Pykälä vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 9 §:ää rakenteellisesti ja sanonnallisesti tarkistettuna.

Pykälän *2 momentissa* työkokeilun toteuttajalle asetettaisiin velvollisuus ilmoittaa työkokeiluun osallistuvan poissaoloista työttömyysetuuden maksajalle ja 3 momentissa velvollisuus antaa kokeilun päätyttyä arvio kokeiluun osallistuneen soveltuvuudesta alalle tai ammattiin sekä osamisen kehittämistarpeista, jos kokeilun tarkoituksena oli työmarkkinoillepaluun tukeminen. Säännöksillä ei muutettaisi nykytilaa, joka edellyttää edellä mainittujen ehtojen asettamista työkokeilusopimuksessa. Säännöksillä korostettaisiin edellä mainittujen velvollisuuksien lakisääteisyttä.

58 §. Työkokeiluun osallistuvan oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, ettei työkokeiluun osallistuva ole työsuhteessa työkokeilun toteuttajaan eikä työvoimaviranomaiseen. Säännös vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 8 §:n 1 momenttia.

Pykälän *2 momentin* mukaan työkokeiluun sovellettaisiin nykyistä vastaavasti naisten ja miesten tasa-arvosta annettua lakia, yhdenvertaisuuslakia, työaikalain säännöksiä päivittäisistä tauoista sekä työvuoroluettelosta, työturvallisuuslakia, nuorista työntekijöistä annetun lain säännöksiä työturvallisuudesta sekä yksityisyyden suojasta työelämästä annetun lain erikseen mainittuja säännöksiä. Pykälän 2 momentin *1–4 kohta* vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 8 §:n 2–5 momenttia. Lisäksi 2 momentin *5 kohtaan* lisättäisiin säännös salassapitovelvollisuutta koskevien säännösten noudattamisesta. Kokeiluun osallistuvan salassapitovelvollisuus määräytyisi niiden erillisten säännösten mukaan, jotka koskevat vastaavissa tehtävissä työskentelevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden tehtävissään saamien tietojen salassapitoa.

Pykälän *3 momentissa* todettaisiin selvyuden vuoksi, että työkokeilun toteuttaja rinnastetaan työnantajaan ja työkokeiluun osallistuva työntekijään sovellettaessa 2 momentissa mainittuja lakeja.

Pykälän *4 momenttiin* sisältyisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 8 §:n 7 momenttia vastaavat informatiiviset viittaukset rangaistussäännöksiin.

59 §. Valmennuksen ja kokeilun keskeyttäminen. Pykälä vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 10 §:ää. Pykälän *1 momentin* mukaan työvoimaviranomaisen velvollisuutena olisi keskeyttää valmennus tai kokeilu, jos henkilöasiakas on ollut valmennuksesta tai kokeilusta luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi valmennus- tai kokeilupäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, etteivät valmennukselle tai kokeilulle asetetut tavoitteet täyty. Työvoimaviranomainen voi tehdä päätöksen valmennuksen tai kokeilun keskeyttämisestä myös muusta painavasta syystä. Säännöksessä ei enää säädettäisi päätöksestä työkokeilusopimuksen purkamiseksi, vaan yksinkertaisemmin päätöksestä kokeilun keskeyttämiseksi. Keskeyttämisspätös tarkoittaisi samalla työkokeilusopimuksen purkautumista.

Pykälän *2 momentissa* palveluntuottajalle, oppilaitokselle tai työkokeilun toteuttajalle asetettaisiin velvollisuus nykyistä vastaavasti ilmoittaa *1 momentissa* tarkoitetuista poissaoloista työvoimaviranomaiselle. Tieto poissaoloista tarvitaan, jotta työvoimaviranomainen voi ryhtyä toimiin valmennuksen tai kokeilun keskeyttämiseksi.

Pykälän *3 momentissa* todettaisiin työkokeilusopimuksen osapuolten oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Säännöksessä otettaisiin nykyisestä poiketen huomioon myös kokeiluun osallistuvan oikeus purkaa sopimus. Tämä vastaisi nykyistä käytäntöä. Selvyyden vuoksi *4 momentissa* kuitenkin todettaisiin, että valmennuksen tai kokeilun keskeytymisen vaikutuksesta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa. Kokeiluun osallistuvan oikeus purkaa työkokeilusopimus ei siten tarkoittaisi sitä, että asiasta ei voisi aiheutua työttömyysturvaseuraamuksia, jos purkamiselle ei ole ollut työvoimapolitiittisesti pätevää syytä.

60 §. Valmennuksen ja kokeilun vakuutusturva. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin valmennukseen ja kokeiluun liittyvästä vakuutusturvasta. Voimassa olevan sääntelyn mukaan työ- ja elinkeinoministeriö järjestää kokeiluun tai valmennukseen osallistuville ryhmävastuuvakuutuksen. Lisäksi valmennukseen ja kokeiluun osallistuvalla korvataan palvelun aikana sattunut tapaturma valtion varoista työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti. Jatkossa vakuutusturvan järjestäminen olisi työvoimaviranomaisen vastuulla. Työvoimaviranomaisen tulisi huolehtia, että valmennuksen ja kokeilun aikana osallistujilla on voimassa sekä ryhmävastuuvakuutus että työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen tapaturmavakuutus.

Tapaturmavakuutuksen perusteella maksettavat etuudet palvelun aikana sattuneesta tapaturmasta vastaisivat lakisääteisen työtapaturmavakuutuksen etuuksia. Työtapaturma- ja ammattitautilain 58 §:n mukaan työsuhteessa olevan päiväraha määräytyy enintään 28 päivän ajan sairausajan palkan perusteella. Tämän jälkeen päiväraha määräytyy mainitun lain 59 §:n mukaan vuosityöansion perusteella. Ehdotettu *2 momentti* sisältäisi poikkeuksen edellä mainittuihin säännöksiin. Päiväraha olisi aina 1/360 vuosityöansiosta. Vuosityöansiolla tarkoitetaan työtapaturma- ja ammattitautilain 71 §:n mukaan vahingoittuneen työansioita vuositasolla vahinkotapahtuman sattuessa. Mainitun lain 71 ja 72 §:n mukaisesti vuosityöansio määräytyy vahingoittuneen vahinkotapahtuman aikaisista työsuhteista vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioiden tai niiden ja kolmen vahinkotapahtumaa edeltävän kalenterivuoden työansioiden keskiarvon perusteella. Lain 79 §:ssä säädetään kuitenkin niin sanotusta vähimmäistyöansiosta, jota käytetään, jos työansio jää vähimmäisansiota pienemmäksi.

61 §. Työvoimakoulutuksen järjestäminen. Pykälässä säädettäisiin koulutuksesta, jota työvoimaviranomainen voi järjestää työvoimakoulutuksena. Pykälän *1 momentin* mukaan koulutuksen tulisi olla ammatillista osaamista ja valmiuksia tai yrittäjyysvalmiuksia lisäävää. Työvoimakoulutuksena voitaisiin järjestää myös kotoutumiskoulutusta, ei kuitenkaan luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Kotoutumiskoulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä säädetään tarkemmin kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa.

Työvoimaviranomainen ei kuitenkaan voisi järjestää tutkintoon tai sen osaan johtavaa koulutusta. Ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen työvoimakoulutuksena olisi mahdollista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisena työvoimakoulutuksena, jonka järjestämisestä vastaavat mainitun lain mukaisen työvoimakoulutuksen järjestämisluvan saaneet koulutuksen järjestäjät. Säännökset sisältyisivät pykälän *2 momenttiin*.

Pykälän *3 momentissa* todettaisiin ehdotetun lain säännösten soveltamisesta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen.

Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:ää. Pykälän rakenteeseen ja sanamuotoihin esitetyillä muutoksilla ei muutettaisi pykälän asiasisältöä. Esimerkiksi kieliopintojen sisällyttäminen osaksi ammatillista osaamista ja valmiuksia parantavaa koulutusta olisi edelleen mahdollista, kunhan kieliopinnot eivät muodosta koulutuksen pääasiallista sisältöä.

62 §. Työvoimakoulutuksen yhteishankinta. Pykälässä säädettäisiin työvoimaviranomaisen yhteistyössä työnantajan, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantajan tai yrittäjyys oikeudet luovuttavan yrityksen kanssa toteuttamasta työvoimakoulutuksesta. Pykälän *1 ja 2 momentti* vastaisivat asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 7 §:ää rakenteellisesti ja sanonnallisesti tarkistettuna. Pykälän *3 momentti* sisältäisi yhteishankintakoulutuksen maksuosuuksia koskevan asetuksenantovaltuuden.

63 §. Opiskelijavalinta. Pykälässä säädettäisiin työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnasta. Pykälän *1 momentin* mukaan opiskelija-valinnasta päättäisi koulutuksen järjestävä työvoimaviranomainen. Nykyisin opiskelijavalinnasta päättäminen kuuluu työ- ja elinkeinotoimistolle, mistä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n 2 momentissa. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan opiskelijavalinnassa voidaan käyttää asiantuntijoita. Lisäksi, jos koulutus toteutetaan koulutuksen yhteishankintana, koulutuksen rahoittamiseen osallistuva työnantaja, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantaja tai yrittäjyys oikeudet luovuttava yritys voi osallistua opiskelijavalintaan valintaryhmän jäsenenä. Säännökset valintaryhmästä lisättäisiin lakiin, koska valintaryhmän jäsenten on välttämätöntä käsitellä koulutukseen hakeutuvien asiakkaiden henkilötietoja. Tiedonsaanti-oikeudesta säädettäisiin 117 §:ssä.

Pykälän *2 ja 3 momentissa* säädettäisiin työvoimakoulutuksen valintaperusteista. Valintaperusteet vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n 1 momentissa säädettyjä valintaperusteita.

Työvoimakoulutukseen olisi mahdollista valita opiskelijaksi vain sellainen henkilöasiakas, jonka oppivelvollisuus on päättynyt. Tämä todettaisiin nimenomaisesti *2 momentin 1 kohdassa*. Opiskelijaksi ei voisi valita henkilöä, joka on keskeyttänyt oppivelvollisuuden suorittamisen. Oppivelvollisuutta koskeva kriteeri ei kuitenkaan estä valitsemasta opiskelijaksi henkilöä, joka

ei ole Suomessa lainkaan oppivelvollinen. Siten esimerkiksi alle 18-vuotias ulkomaalainen, jonka työnteko-oikeus perustuu tilapäiseen oleskelulupaan, voisi tulla valituksi työvoimakoulutukseen, mikäli muut pykälässä säädetyt edellytykset täyttyisivät. Lisäksi opiskelijaksi valitsemisen edellytyksenä olisi *2 kohdan* mukaan työvoimaviranomaisen toteama koulutustarve sekä *3 kohdan* mukaan henkilön soveltuvuus koulutukseen sekä niihin tehtäviin, joihin koulutus antaa valmiuksia.

Pykälän *3 momentin* mukaan alle 20-vuotias voitaisiin valita ammatillista osaamista ja valmiuksia tai yrittäjyysvalmiuksia lisäävään koulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei olisi mahdollista tai tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna. Työvoimakoulutus on tarkoitettu pääasiassa aikuisille, ja lähtökohtana on, että nuoret hankkivat ammatillisen koulutuksen ensisijaisesti omaehtoisena opiskeluna yleisen koulutusjärjestelmän kautta. Koulutuksen suorittaminen omaehtoisena opiskeluna ei välttämättä olisi mahdollista tai tarkoituksenmukaista esimerkiksi terveydellisistä tai sosiaalisista syistä tai siksi, että nuoren mahdollisuudet tulla valituksi koulutukseen normaalissa opiskelijavalinnassa ovat hyvin pienet aiemman heikon opintomenestyksen vuoksi.

Pykälän *4 momentti* vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n 3 momenttia.

64 §. Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:ää.

65 §. Koulutuksen keskeyttäminen. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 5 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Keskeyttämisspäätöksen tekeminen kuuluisi opiskelijavalinnasta päättäneen työvoimaviranomaisen tehtäviin.

66 §. Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 6 §:ää. Nykyisestä poiketen työssäoppimisjakson järjestäjästä käytettäisiin käsitettä työssäoppimisjakson toteuttaja erotuksena sille, että työvoimakoulutuksen järjestäminen kuuluu työvoimaviranomaiselle. Pykälän *3 momenttiin* ei sisältyisi mainintaa koulutuspalvelun tuottajan velvollisuudesta huolehtia työssäoppimisjakson ajalle ryhmävastuuvakuutus. Vakuuttamisvelvollisuudesta säädettäisiin 67 §:ssä.

67 §. Työvoimakoulutuksen vakuutusturva. Työvoimakoulutuksen vakuutusturvaa koskeva sääntely vastaisi 60 §:ssä ehdotettua valmennuksen ja kokeilun vakuutusturvaa. Työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi huolehtia, että opiskelijalla on koulutuksen ajalle sekä ryhmävastuuvakuutus että tapaturmavakuutus. Työvoimaviranomainen voisi ottaa vakuutuksen itse tai edellyttää koulutuspalvelun tuottajalta vakuutuksia. Vakuutusturvan tulisi kattaa myös työssäoppimisjaksot.

8 luku **Muutosturvakoulutus**

Ehdotetussa 8 luvussa säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta. Säännökset vastaisivat 1.1.2023 voimaan tulevia julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a lukuun lailla 620/2022 lisättyjä säännöksiä. Säännöksiin tehtäisiin ainoastaan työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirrosta johtuvat välttämättömät muutokset. Muutosturvakoulutukseen osallistuminen olisi irtisanotulle henkilölle vapaaehtoista. Muutosturvakoulutus olisi julkinen työvoimapalvelu, jonka

lisäksi muutosturvakoulutukseen oikeutetuilla olisi samanlainen mahdollisuus kuin muilla henkilöasiakkailta hyödyntää myös muita julkisia työvoimapalveluja.

Muutosturvakoulutuksen tulisi ensisijaisesti vastata irtisanotun henkilön esittämiä ammatillisen osaamisensa kehittämisen ja tulevan työllistymisensä kannalta olennaisia tavoitteita ja toiveita, kunhan se täyttää ehdotetussa 70 §:ssä edellytetyt vaatimukset. Voimassa olevassa työsopimuslain 7 luvun 13 §:ssä säädetään irtisanotun työntekijän työllistymistä edistävästä valmennuksesta tai koulutuksesta, jonka työnantaja järjestää. Muutosturvakoulutus on tästä erillinen palvelu, jota tarjotaan vain niille 55 vuotta täyttäneille, jotka täyttävät ehdotetun 69 §:n mukaiset edellytykset. Jos sekä työsopimuslaissa säädetyt että tässä luvussa ehdotetut edellytykset täyttyvät, irtisanotulla henkilöllä on oikeus sekä työnantajan hankkimaan koulutukseen tai valmennukseen että ehdotettuun muutosturvakoulutukseen.

68 §. Muutosturvakoulutus. Pykälässä säädettäisiin muutosturvakoulutuksen tavoitteista. Muutosturvakoulutuksella tuettaisiin työstään tuotannollisella tai taloudellisella perusteella irtisanotujen 55 vuotta täyttäneiden henkilöiden nopeaa työllistymistä uuteen työhön. Koulutuksella parannettaisiin irtisanottujen henkilöiden ammatillista osaamista tai valmiuksia toimia yrittäjänä. Tavoitteena on edistää irtisanotun työllistymistä siten, että hän voisi siirtyä mahdollisuuksien mukaan työstä työhön tai työstä yrittäjätoimintaan, tai että irtisanotun työttömyysaika jäisi mahdollisimman lyhyeksi. Tavoitteena on myös edistää ammattitaitoisen työvoiman saataavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 1 §:ää.

69 §. Muutosturvakoulutuksen yleiset edellytykset. Pykälässä säädettäisiin muutosturvakoulutuksen järjestämisen yleisistä edellytyksistä. Oikeus muutosturvakoulutukseen koskisi kaikkia ehdot täyttäviä palkansaajia työnantajan koosta riippumatta. Oikeus koskisi irtisanottuja työsopimussuhteisia, kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijoita sekä valtion virkamiehiä. Myös osaaikatyöstä irtisanotuilla ehdot täyttävillä työntekijöillä olisi oikeus muutosturvakoulutukseen. Irtisanotun henkilön oikeus muutosturvakoulutukseen ei edellyttäisi työttömyyden alkamista välittömästi tuotannollisilla tai taloudellisilla syillä irtisanotun työsuhteen päättymisen jälkeen, mutta koulutus olisi toteutettava säädetyin määräajan kuluessa.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan muutosturvakoulutusta olisi velvollisuus järjestää vain sellaiselle palvelussuhteesta irtisanotulle henkilölle, jonka työnantaja on irtisanonut tuotannollisella tai taloudellisella irtisanomisperusteella. Muutosturvakoulutukseen oikeutettuja olisivat työntekijät, jotka työnantaja on irtisanonut työsopimuslain 7 luvun 3 §:ssä tai merityösopimuslain (756/2011) 8 luvun 3 §:ssä säädetyllä irtisanomisperusteella. Oikeus koskisi myös määräaikaisessa työsuhteessa olevaa henkilöä, mikäli työsuhte olisi irtisanottavissa tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla. Työnantaja saa irtisanoa työntekijän edellä mainitulla perusteella, kun työ on taloudellisista, tuotannollisista tai työnantajan toiminnan uudelleenjärjestelyistä johtuvista syistä vähentynyt olennaisesti ja pysyvästi. Työsopimusta ei kuitenkaan saa irtisanoa, jos työntekijä on sijoitettavissa tai koulutettavissa toisiin tehtäviin työsopimuslain 7 luvun 4 §:ssä säädetyllä tavalla. Muutosturvakoulutukseen olisivat oikeutettuja myös kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijat, joiden irtisanomisesta tuotannollisella tai taloudellisella irtisanomisperusteella säädetään kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 37 §:ssä, ja valtion virkamiehet, joiden virkasuhteen päättämisestä vastaavissa tilanteissa säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 27 §:ssä. Työntekijällä tarkoitetaan jäljempänä sekä työ- että virkasuhteessa työtä tekeviä henkilöitä.

Irtisanotulla henkilöllä ei olisi oikeutta muutosturvakoulutukseen määräaikaisen työsopimuksen päättyessä määräajan päättymisen perusteella. Tilanteissa, joissa palvelussuhde olisi päättynyt työnantajan ja työntekijän välisen sopimuksen johdosta (ns. kultainen kädenpuristus), työntekijä olisi itse irtisanoutunut tai palvelussuhde olisi päättynyt työnantajan konkurssin, yrityssaneerauksen tai kuoleman perusteella tai muutoin toteutettavan päättösopimuksen perusteella, työntekijä ei olisi oikeutettu muutosturvakoulutukseen.

Työvoimaviranomainen lähtisi edellytyksen täyttymistä tarkastellessaan siitä, mikä on työsopimuksen päättymiselle ilmoitettu syy. Mikäli työnantaja olisi irtisanonut henkilön tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla, mutta irtisanotto myöhemmin riitauttaisi irtisanomisen, irtisanotun ei tarvitsisi korvata mahdollista perusteetta saamaansa muutosturvakoulutusta, vaan se jäisi työvoimaviranomaisen vahingoksi. Jos työnantaja taas irtisanoisi työntekijän henkilöön liittyvillä irtisanomisperusteilla, mutta irtisanotto katsoisi, että syyt olivat todellisuudessa tuotannolliset tai taloudelliset, irtisanotto voisi asian riitauttaessaan vaatia työnantajalta vahingonkorvausta myös menettämästään oikeudesta muutosturvaan.

Jos irtisanotto henkilö ilmoittaisi tai työvoimaviranomainen muutoin saisi tietää, että irtisanotun palvelussuhteen päättymissyö on muuttunut muutosturva-oikeutta koskevan päätöksen antamisen jälkeen, mutta ennen muutosturvakoulutuksen antamista, eikä palvelussuhde siten päättyneenkään tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla, koulutuksen järjestäminen keskeytettäisiin.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan ollakseen oikeutettu muutosturvakoulutukseen työntekijän on tullut täyttää 55 vuotta viimeistään sinä päivänä, jona irtisanominen on suoritettu. Irtisanomispäivänä pidettäisiin päivää, jona irtisanominen on toimitettu työsopimuslain 9 luvun 4 §:n mukaisesti.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin muutosturvakoulutuksen edellytyksenä olevan palvelussuhteen vähimmäiskestosta. Koulutuksen järjestämisen edellytyksenä olisi, että irtisanotto henkilö on palvelussuhteen päättymiseen mennessä ollut palvelussuhteessa työnantajaan, joka on irtisanonut henkilön, yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää kestävin keskeytyksin vähintään viiden vuoden ajan. Viiden vuoden työhistoriavaatimus vastaisi kestoaltaan nykyisen lisäpäiväoikeuden edellytyksenä olevaa työhistoriavaatimusta sekä voimassa olevan työsopimuslain mukaista työllistymistä edistävää valmennusta tai koulutusta koskevaa työhistoriavaatimusta. Tieto työnhakijan työhistorian pituudesta perustuisi irtisanotun henkilön omaan ilmoitukseen, eikä työvoimaviranomainen siis pyytäisi häneltä kirjallista selvitystä.

Viiden vuoden yhdenjaksoisen tai edellisten viiden vuoden aikana yhteensä enintään 30 päivää keskeytyksiä sisältävän työhistorian tulisi täytyä viimeistään irtisanomispäivänä. Työhistoria saman työnantajan palveluksessa voisi muodostua myös toisiaan yhdenjaksoisesti seuraavista määräaikaista palvelussuhteista, mutta viimeisimmän palvelussuhteen tulisi olla toistaiseksi voimassa oleva tai, jos kyseessä on määräaikainen palvelussuhde, irtisanottavissa tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla. Lyhyiden, yhteensä enintään 30 päivän keskeytysten salliminen työhistoriassa on perusteltua, sillä peräkkäisten työsopimusten välissä voi olla esimerkiksi viikonloppun tai juhlapyhien pituisia keskeytyksiä, vaikka työ on käytännössä jatkunut keskeytyksettä. Keskeytyspäiville säädettäisiin kuitenkin tarkka yläraja säännöksen soveltamisen helpottamiseksi ja tulkinnan yksinkertaistamiseksi.

Työntekijä on voinut palvelussuhteensa aikana siirtyä työsopimuslain 1 luvun 10 §:ssä, kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 25 §:ssä tai valtion virkamieslain 5 e §:ssä tarkoitetulla liikkeen luovutuksella työnantajalta toiselle. Liikkeen luovutustilanteissa palvelussuhteen kesto laskettaessa otettaisiin huomioon liikkeen luovuttajan palveluksessa kertynyt yhtäjaksoinen palvelussuhde samalla tavalla kuin liikkeen luovutuksensaajan palveluksessa kertynyt palvelussuhde. Saman työnantajan käsitettä arvioitaisiin muodollisen työnantajakäsitteen kautta. Käytännössä saman työnantajan määrittelyssä merkitystä on työnantajan yritys- ja yhteisötunnuksella eli Y-tunnuksella. Kuntasektorilla työskentelevän työnantajana toimisi kunta siinäkin tapauksessa, että työntekijä on työskennellyt eri hallintokuntien tehtävissä. Työskentelyä saman konsernin eri yhtiöissä ei sitä vastoin otettaisi huomioon työhistoriavaatimuksen täyttymistä arvioitaessa, koska tällöin kysymys ei ole saman työnantajan palveluksessa olosta.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin muutosturvakoulutuksen järjestämisen edellytyksenä olevasta työnhakijaksi rekisteröitymisestä. Irtisanotun henkilön olisi rekisteröidyttävä työnhakijaksi 60 päivän kuluessa irtisanomispäivästä. 60 päivän määräaika työnhakijaksi rekisteröitymiselle on perusteltua, jotta työvoimaviranomainen voisi käynnistää palveluprosessin ja muutosturvakoulutuksen järjestämisen mahdollisimman pikaisesti, sillä koulutuksen tavoitteena on edistää irtisanotun henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Irtisanotun henkilön rekisteröidyttä työnhakijaksi hänelle voitaisiin tarvittaessa tehdä osaamis- ja työkykykartoitus heti palveluprosessin alkaessa. Mikäli henkilö ei ilmoittautuisi 60 päivän määräajassa, hän menettäisi oikeutensa muutosturvakoulutukseen, ellei ilmoittautumisen viivästymiselle olisi pykälän 2 momentissa tarkoitettua painavaa syytä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun rekisteröitymisvelvollisuuteen. Jos irtisanottu henkilö ei ole rekisteröitynyt työnhakijaksi 60 päivän kuluessa irtisanomispäivästä, hän ei menettäisi oikeuttaan muutosturvakoulutukseen, jos työvoimaviranomainen arvioisi, että rekisteröimättömyydelle olisi painava syy. Painavana syynä pidettäisiin esimerkiksi tilannetta, jossa irtisanotun henkilön terveydellinen tila on niin vaikea, että hän ei ole kyennyt rekisteröitymään määräajassa. Tässä tarkoitettaisiin käytännössä tilanteita, joissa henkilö on esimerkiksi sairaalahoidossa ja fyysisesti tai psyykkisesti toimintakyvytön. Sen sijaan huolimattomuutta tai rekisteröitymisvaatimuksen unohtamista ei voitaisi pitää tässä momentissa tarkoitettuna painavana syynä.

Lisäksi painavana syynä pidettäisiin tilannetta, jossa työnantaja ei ole täyttänyt työsopimuslain 9 luvun 3 b §:n mukaista velvoitettaan kertoa irtisanotulle henkilölle tämän oikeudesta muutosturvakoulutukseen. Arvioidessaan tämän painavan syyn toteutumista työvoimaviranomainen luottaisi työnhakijan ilmoitukseen asiasta, ellei työvoimaviranomaiselle esitettäisi muuta luotettavaa selvitystä siitä, että työnantaja on täyttänyt tiedottamisvelvoitteensa.

Työvoimaviranomainen antaisi päätöksen irtisanotun henkilön oikeudesta muutosturvakoulutukseen, kun henkilö ilmaisisi halukkuutensa osallistua koulutukseen. Jos päätös olisi myönteinen eli työvoimaviranomainen arvioisi, että muutosturva-oikeuden edellytykset täyttyvät, päätös sisältäisi myös tiedon henkilölle järjestettävän muutosturvakoulutuksen enimmäisarvosta sekä päivämäärästä, johon mennessä muutosturvakoulutus tulisi aloittaa. Jos irtisanottu henkilö katsoisi, että muutosturvakoulutusta koskeva päätös olisi virheellinen, siihen voisi hakea muutosta 146 §:n mukaisesti. Valitus voisi koskea esimerkiksi irtisanotun työhistorian laskemista tai muutosturvakoulutukselle annettua enimmäisarvoa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työnhaun voimassaoloa koskevasta edellytyksestä. Irtisanotun henkilön työnhaun tulisi olla voimassa työnhakijaksi rekisteröitymisestä lähtien palvelussuhteen päättymiseen asti tai, jos muutosturvakoulutus on päättynyt irtisanomisaikana, muutosturvakoulutuksen päättymiseen saakka. Irtisanotulla henkilöllä ei siis olisi velvollisuutta olla työnhakijana muutosturvakoulutuksen päättymisen jälkeen, jos koulutus on toteutettu jo irtisanomisaikana ja päättynyt ennen palvelussuhteen päättymistä. Kun irtisanottu henkilö rekisteröityy työnhakijaksi, työvoimaviranomaisen tulisi omatoimisesti merkitä työnhaun voimassaolopäiväksi palvelussuhteen päättymispäivä.

Muutosturvakoulutuksen edellytykset täyttävällä henkilöllä olisi subjektiivinen oikeus muutosturvakoulutukseen. Oikeus koulutukseen voisi kuitenkin lakata 72 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla. Muutosturvan edellytykset täyttävällä henkilöllä ei missään tilanteessa olisi velvollisuutta osallistua muutosturvakoulutukseen eikä muutosturvakoulutuksesta kieltäytymisellä olisi hänelle mitään seuraamuksia. Koska julkisia työvoimapalveluita tulee tarjota asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti, muutosturvakoulutus ei olisi edellytykset täyttävälle henkilölle välttämättä ensisijainen palvelu. Muutosturvakoulutukseen osallistuminen ei siten sulkisi pois muita työnhakijalle tarjolla olevia julkisia työvoimapalveluita. Jos työnhakija osallistuisi muutosturvakoulutukseen eikä sillä olisi tavoitteiden mukaista vaikutusta hänen työllistymiseensä, hän voisi hyödyntää myös muita työvoimaviranomaisen koulutusvaihtoehtoja ja palveluita.

Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:ää.

70 §. Koulutusta koskevat edellytykset. Pykälässä säädettäisiin muutosturvakoulutusta koskevista edellytyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan muutosturvakoulutuksen tulisi olla ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, joka edistäisi irtisanotun henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Järjestettävän koulutuksen tulisi ensisijaisesti vastata irtisanotun henkilön esittämiä ammatillisen osaamisensa kehittämisen ja tulevan työllistymisensä kannalta oleellisia tavoitteita ja toiveita, kunhan se täyttää pykälässä edellytetyt vaatimukset. Koulutusta järjestettäessä tulisi huomioida myös alueellinen työmarkkinatilanne, jotta valittu koulutus tosiasiallisesti voisi edistää irtisanotun henkilön nopeaa työllistymistä. Työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi arvioida, onko irtisanotun henkilön ehdottama koulutus sisällöltään ja luonteeltaan sellaista, että se lisäisi henkilön ammatillisia valmiuksia tai parantaisi edellytyksiä toimia yrittäjänä sekä edistäisi irtisanotun henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Sen arvioiminen, olisiko koulutus ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa, kuuluu kaikissa tapauksissa työvoimaviranomaiselle, myös siinä tilanteessa, että irtisanotun henkilön ja työvoimaviranomaisen näkemykset asiasta eroaisivat.

Jos irtisanotulla ei olisi selkeää kuvaa omasta koulutustarpeestaan, hänelle voitaisiin viipymättä alkuhaastattelun jälkeen tarjota mahdollisuus osaamis- ja työkykykartoitukseen ja muihin työvoimapalveluihin, joilla tuettaisiin soveltuvan koulutusvaihtoehdon valintaa. Työvoimaviranomainen tukisi irtisanottua henkilöä muutosturvakoulutuksen valinnassa ja rakentaisi irtisanotun henkilön kanssa palveluvalikoimasta mielekkään kokonaisuuden. Työvoimaviranomainen ehdottaisi työnhakijalle mahdollisia koulutuksia. Ohjauksen apuna käytettäisiin irtisanotulle tehdyn osaamis- ja työkykykartoituksen tuloksia sekä tietoja alueellisesta työmarkkinatilanteesta. Jos alueella olisi tarve tietyn tyyppiselle työvoimalle, työvoimaviranomaisen tulisi esitellä työnhakijalle sopivia kyseisen alan koulutusmahdollisuuksia.

Koulutus voisi olla ammatillisesti suuntautunutta toisen tai korkea-asteen jatko- ja täydennyskoulutusta, joka ei johtaisi tutkintoon tai sellaisen osaan. Lisäksi koulutus voisi olla muuta lyhytkestoista täydennyskoulutusta tai esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen tai ammattialalle valmentavaa henkilön tarpeita vastaavaa ja hänen valmiuksiensa perusteella soveltuva koulutusta, jonka arvioitaisiin edistävän henkilön uudelleen työllistymistä. Tällaista voisi olla esimerkiksi työelämässä nykyisin tarvittavia taitoja kuten digitaitoja tai projektiosaamista kehittävä koulutus. Koulutus voisi olla myös yrittäjyyteen tähtäävää koulutusta tai valmennusta henkilöille, joilla on kiinnostusta ja valmiuksia perustaa oma yritys. Koulutus voisi tähdätä myös irtisanotun henkilön jo olemassa olevan yritystoiminnan kehittämiseen. Koulutus ei kuitenkaan voisi olla selkeästi harrastustoimintaan tai muuhun vapaa-ajan toimintaan liittyvää, kuten eri taiteenalojen alkeiden opetusta tai liikuntakursseja.

Koulutuspalveluja voitaisiin hankkia oppilaitoksilta, korkeakouluilta ja yksityisiltä osaamisen kehittämisen palvelujen tuottajilta. Muutosturvakoulutusta ei olisi sidottu maantieteellisesti esimerkiksi irtisanotun henkilön tai irtisanovan työnantajan kotikuntaan, vaan se voitaisiin toteuttaa irtisanotun henkilön toiveiden ja tarjolla olevien mahdollisuuksien mukaan missä tahansa.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin lisäksi siitä, että muutosturvakoulutuksesta on sovittava työllistymissuunnitelmassa. Koulutuksesta olisi sovittava suunnitelmassa ennen opintojen aloittamista riittävällä tasolla hankinnan tekemiseksi. Muutosturvakoulutus voisi koostua myös useista koulutusjaksoista, jotka voisivat olla myös eri koulutusorganisaatioiden tai palveluntuottajien tarjoamia. Useammasta eri koulutuksesta koostuvan opintokokonaisuuden tulisi olla mielekäs kokonaisuus niin, että eri koulutukset tukevat toisiaan ja kokonaisuus toteuttaa laissa sille asetettuja tavoitteita. Jos muutosturvakoulutus koostuisi useammasta kuin yhdestä koulutusjaksosta, hankittavasta opintokokonaisuudesta olisi hankintalainsäädännöstä johtuvista syistä ja siitä syystä, että työvoimaviranomainen pystyisi arvioimaan opintokokonaisuuden vaikutuksen ammatillisten tai yrittäjänä toimimisen valmiuksien kehittämiseksi, sovittava kerralla ennen ensimmäisen jakson alkamista. Näin ollen ei olisi mahdollista sopia esimerkiksi siitä, että ensimmäisen koulutusjakson päättyessä tai sen aikana opintokokonaisuuteen lisättäisiin uusi opintojakso. Ei myöskään ole tarkoituksenmukaista muodostaa muutosturvakoulutusoikeudesta koulutustilä tukemaan erityyppisiä toisistaan riippumattomia koulutuksia. Soveltuvan koulutuksen valinnasta sovittaisiin työllistymissuunnitelmassa, jonka sekä työvoimaviranomainen että irtisanottu henkilö allekirjoittaisivat.

Alkuhaastattelussa laadittua työllistymissuunnitelmaa olisi tarkistettava työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa, jos irtisanottu henkilö ei aivan palveluprosessin alussa osaa ottaa kantaa muutosturvakoulutukseen. Irtisanottu henkilö ei välttämättä heti osaa tehdä lopullista ratkaisua koulutuksen valitsemisesta vaan tarvitsee harkinta-aikaa vaihtoehtojen punnitsemiseksi esimerkiksi alan vaihtamisen vuoksi tai elämäntilanteensa johdosta, tai koska heti ei ole tiedossa, että irtisanotun haluamaa koulutusta olisi myöhemmin tarjolla. Työllistymissuunnitelmaa voitaisiin muutosturvakoulutuksen osalta päivittää tarvittaessa vielä myöhemmin. On esimerkiksi mahdollista, että irtisanottu henkilö haluaisi muutosturvakoulutuksen sijasta osallistua työvoimakoulutukseen eikä kokisi tarpeellisena sen lisäksi osallistua muutosturvakoulutukseen. Tällöin työllistymissuunnitelmaan voitaisiin kirjata osallistuminen ainoastaan työvoimakoulutukseen. Jos työnhakija ei kuitenkaan pääsisi valitsemaansa työvoimakoulutukseen hänestä riippumattomista syistä tai hän myöhemmin päättäisi kuitenkin haluta myös muutosturvakoulutukseen, ja muutosturvakoulutuksen järjestämisen edellytykset yhä olisivat olemassa, työllistymissuunnitelmaa tulisi päivittää niin, että siinä sovittaisiin muutosturvakoulutuksen järjestämisestä.

Irtisanottu henkilö ei voisi tehokkaasti luopua oikeudestaan muutosturvakoulutukseen, vaan oikeus säilyisi niin kauan kuin koulutuksen järjestämisen edellytykset täyttyisivät. Lain 71 §:ssä säädettäisiin siitä, että työvoimaviranomaisen tulisi järjestää koulutus siten, että irtisanottu henkilö voi aloittaa koulutuksen viimeistään kolmen kuukauden kuluessa irtisanomisajan päättymisestä. Perustellusta syystä koulutus saataisiin järjestää myöhemminkin, kuitenkin siten, että irtisanottu henkilö voi aloittaa koulutuksen tai sen viimeisen jakson viimeistään 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Käytännössä takarajana työllistymissuunnitelman tarkistamiselle olisi se, olisiko työvoimaviranomaisen mahdollista hankkia koulutus siten, että irtisanottu henkilö voisi aloittaa koulutuksen viimeistään 71 §:ssä säädettyssä määräajassa — joko kolmen kuukauden tai, jos koulutuksen siirtämiseen on perusteltu syy, 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Jos hankintamenettelyä ei ehdittäisi enää toteuttaa, muutosturvakoulutuksesta aiemmin sovittua ei enää voitaisi muuttaa.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin muutosturvakoulutuksen enimmäiskestosta. Koulutuksen enimmäiskesto olisi kuusi kuukautta. Muutosturvakoulutus voisi koostua yhdestä tai useammasta yhdessä tai useammassa jaksossa pidettävästä koulutuksesta tai valmennuksesta, joiden yhteenlaskettu kesto on enintään kuusi kuukautta tai jotka ovat suoritettavissa kuuden kuukauden pituisen ajanjakson sisällä. Muutosturvakoulutuksen olisi esimerkiksi mahdollista koostua kahdesta neljä kuukautta kestävästä koulutuksesta tai jaksosta, jos ne olisi mahdollista suorittaa ainakin osin samanaikaisesti niin, että muutosturvakoulutus tapahtuisi kuuden kuukauden ajanjaksoilla. Samoin muutosturvakoulutus voisi koostua useasta yhteensä enintään kuusi kuukautta kestävästä koulutuksesta tai jaksosta, kunhan irtisanottu henkilö voisi aloittaa opintokokonaisuuden viimeisen osuuden joko kolmen kuukauden tai, jos koulutuksen siirtämiseen on perusteltu syy, 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Vuodenvaihteessa irtisanotun henkilön muutosturvakoulutus voisi siis esimerkiksi koostua tammikuussa alkavasta kolmen kuukauden kurssista, toukokuussa alkavasta kahden viikon kurssista sekä heinäkuussa alkavasta kahden kuukauden kurssista, mikäli koulutuksen siirtämiseen on perusteltu syy. Työvoimaviranomaisen tulisi selkeästi kertoa irtisanotulle, että muutosturvakoulutuksena järjestettävien opintojen tai eri opintokokonaisuuksista muodostuvan koulutuskokonaisuuden enimmäiskestosta säädettyä aikaa ei ole mahdollista ylittää.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin muutosturvakoulutuksen arvosta. Muutosturvakoulutuksen arvo voisi olla enintään yhtä suuri kuin irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa vastaava summa. Koulutuksen arvo voisi kuitenkin alittaa kahden kuukauden palkkasumman arvon, jos koulutus vastaa irtisanotun henkilön omaa näkemystä ja tarvetta. Koulutuksen arvon tulisi sisältää kaikki koulutuksen oppimateriaalit ja maksut niin, että muutosturvakoulutus olisi irtisanotulle henkilölle samalla tavalla maksutonta kuin työvoimakoulutus ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 105 §:n 3 momentin perusteella on. Kahden kuukauden palkkaa määritettäessä käytettäisiin samoja laskentaperusteita kuin muutosturvarahan laskennassa, mistä säädettäisiin työttömyysturvalain 9 luvun 2 §:ssä. Palkkasumman perusteena otettaisiin huomioon irtisanovan työnantajan maksama vakuutusenalainen palkka ja muu ansiotulona pidettävä vastike, joka on maksettu korvauksena työstä irtisanomispäivää edeltävien 12 kalenterikuukauden aikana. Koulutuksen hintaa määrittävän palkan suuruus laskettaisiin jakamalla 12 kalenterikuukauden palkkasumma kuudella, josta saataisiin keskimääräinen laskennallinen kahden kuukauden ansio. Vakuutusenalaisella palkalla tarkoitetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 19 §:ssä tarkoitettuja tuloeria.

Momentissa tarkoitettujen palkan perusteeksi otettaisiin vain irtisanovan työnantajan maksamat palkat. Jos henkilöllä on muun työnantajan maksamia palkkatuloja, ei niitä otettaisi huomioon

muutosturvakoulutuksen perusteena olevan palkan suuruutta määriteltäessä. Palkkasummassa huomioitaisiin vain työttömyysvakuutusmaksun alaiset tulot. Käytännössä muutosturvakoulutuksen hinta olisi irtisanotun muutosturvaraha kerrottuna kahdella. Koulutuksen hintaan sisältyy koulutuksesta maksettava arvonlisävero.

Keskimääräinen kahden kuukauden palkka laskettaisiin kokonaisten kalenterikuukausien aikana maksettujen palkkojen perusteella. Esimerkiksi, jos irtisanominen tapahtuisi kesäkuussa, olisi toukokuu viimeinen kuukausi, jonka aikana maksettu palkka huomioitaisiin muutosturvakoulutuksen hintaa määrittävän palkan laskennassa. Laskenta olisi maksuperusteinen. Palkan ansainta-ajankohdalla ei olisi merkitystä. Palkka määritettäisiin irtisanomista edeltävinä 12 kalenterikuukautena maksettujen ansioiden perusteella, vaikka tähän ajanjaksoon sisältyisi palkattomia poissaoloja.

Ehdotetun 141 §:n mukaan työvoimaviranomainen määrittäisi työnhakijalle järjestettävän muutosturvakoulutuksen enimmäisarvon tulorekisteristä saatavien tietojen perusteella. Jotta koulutus olisi mahdollista järjestää määräajassa, tieto koulutuksen enimmäisarvosta tulisi selvittää viipymättä.

Muutosturvakoulutuksen enimmäishinnan perusteena olevan palkan muodostamisessa huomioidavat tuloerät eroaisivat jossain määrin ansiopäivärahan perusteena olevan palkan laskennasta. Ansiopäivärahan perusteena olevaan palkkaan luetaan kaikki vakiintuneeksi katsottava työhön perustuva tulo, joka on ansaittu työssäoloahtoon luettavina viikkoina. Esimerkiksi lomarahaa ja -korvausta tai tulospalkkioita, jotka on ansaittu eri ajanjaksolta, jolta päivärahan suuruus lasketaan, ei lueta tällaiseksi vakiintuneeksi tuloksi. Muutosturvakoulutuksen enimmäishinnan perusteena olevan palkan määrittelyssä nämä tuloerät otettaisiin huomioon.

Muutosturvakoulutusta valikoitaessa ja järjestettäessä on pyrittävä siihen, että koulutuksen hinta vastaa likimääräisesti irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa edellä kuvatulla laskentatavalla. Koulutuksen arvon ei tarvitsisi olla täsmälleen kahden kuukauden palkan suuruinen, koska koulutusta olisi käytännössä erittäin vaikeaa hankkia etukäteen tarkasti määritellyllä rahamäärällä. Koulutuksen arvo ei kuitenkaan missään tilanteessa saisi ylittää irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkan määrää. Sen sijaan irtisanotun henkilön työllistymistä parhaiten edistävä tai irtisanotun henkilön itsensä muutoin valitsema koulutus voi olla edullisempi kuin irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa vastaava summa. Muutosturvakoulutuksen tarkoituksen toteuttamiseksi on perusteltua mahdollistaa irtisanotulle henkilölle myös tavoiteltua edullisempi koulutus.

Kahden kuukauden palkan määrä on koulutuksen hinnan ehdoton yläraja. Jos suunnitellun koulutuksen hinta ylittäisi kahden kuukauden palkan määrän, koulutusta ei voisi järjestää muutosturvakoulutuksena. Muutosturvakoulutuksen osalta sellainen järjestely, jossa koulutuksen hinta ylittäisi irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkan määrän ja irtisanonut työnantaja tai irtisanonut henkilö itse maksaisi palkan määrästä yli menevän osuuden, ei olisi mahdollinen.

Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 3 §:ää.

71 §. Koulutuksen järjestäminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutosturvakoulutuksen toteuttamisajankohdasta. Työvoimaviranomaisen olisi järjestettävä koulutus siten, että irtisanottu henkilö voisi aloittaa koulutuksen viimeistään kolmen kuukauden kuluessa irtisanomisajan päättymisestä. Kolmen kuukauden määräaika asetettaisiin siksi, että muutosturvakoulutus

toteutettaisiin mahdollisimman pian, joko irtisanomisaikana tai pian irtisanotun palvelussuhteen päättymisen jälkeen, koska muutosturvakoulutuksen tavoitteena on irtisanotun nopea uudelleen työllistyminen. Irtisanomisaikana koulutus voitaisiin toteuttaa, jos irtisanotulla henkilöllä ei ole irtisanomisaikana työvelvollisuutta, tai jos irtisanotto on halukas kouluttautumaan työn ohessa.

Perustellusta syystä muutosturvakoulutus voisi osittain tai kokonaan kohdistua myöhempään ajankohtaan. Muutosturvakoulutuksen tulisi kuitenkin alkaa 12 kuukauden kuluessa sen palvelussuhteen päättymisestä, jonka perusteella muutosturvakoulutusoikeus syntyi. Jouston myötä työvoimaviranomainen voisi siirtää hankintamenettelyn aloittamista, jos sen tiedossa on jo suunnittelu- tai hankintavaiheessa sellainen irtisanottoon liittyvä tai muu syy, joka estäisi koulutuksen aloittamisen kolmen kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä.

Perustelluista syistä siirtää koulutuksen aloitusta säädettäisiin pykälän *2 momentissa*. Koulutuksen järjestämisen jouston kriteereissä otettaisiin huomioon sekä irtisanottujen vaihtelevat tilanteet, että palveluntuottajien mahdollisuudet tarjota koulutusta. Momentin *1 kohdan* mukaan muutosturvakoulutus voitaisiin perustellusti järjestää alkavaksi kolmen kuukauden määräajan jälkeen tilanteissa, joissa järjestävä viranomainen ei ole hankintamenettelystä johtuvista syistä voinut järjestää koulutusta määräajassa.

Momentin *2 kohdan* mukaan perusteltu syy siirtää koulutuksen aloittamista voisi olla se, että irtisanotun henkilön näkemyksen mukaan hänelle soveltuvaa tai irtisanotun henkilön valitsemaa koulutusta ei olisi saatavilla määräajassa. Irtisanotto henkilö itse arvioisi koulutuksen soveltuvuuden. Työvoimaviranomainen arvioi muutosturvakoulutuksen osalta vain sen, onko koulutus ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, joka edistäisi irtisanotun henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Kolmen kuukauden vaatimuksesta olisi perusteltua joustaa, sillä koulutuspalveluiden tarjonta vaihtelee alueittain, koulutusaloittain ja -asteittain sekä ajallisesti. Harvinaisilla koulutusaloilla soveltuvaa koulutusta voi olla tarjolla esimerkiksi vain kerran vuodessa. Etäkoulutuksessa ei ole alueellisia rajoituksia, mutta kaikki irtisanotut eivät välttämättä pysty eikä heitä voi velvoittaa hyödyntämään etäkoulutusta.

Momentin *3 kohdan* mukaan irtisanotto henkilö voisi ottaa vastaan määräaikaisen työn menettämättä oikeuttaan muutosturvakoulutukseen. Henkilö ei menettäisi oikeuttaan muutosturvakoulutukseen, vaikka uusi määräaikainen työsuhde olisi 69 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun työnantajan palveluksessa. Muutosturvoikeus säilyisi kolmen kuukauden määräajan jälkeen myös, jos irtisanotto tekisi uuden työnantajan kanssa toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen, mutta työsuhde päättyisi koeajalla.

Momentin *4 kohdan* mukaan koulutuksen järjestämistä voitaisiin siirtää, jos työvoimaviranomaisen tiedossa on, ettei irtisanotto henkilö terveydentilansa tai työ- ja toimintakykynsä vuoksi voisi aloittaa koulutusta määräajassa. Momentin 5 kohdan mukaan irtisanotulla olisi lisäksi perusteltu syy koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai koulutuksen keskeyttämiseen, jos siihen on muu syy, joka liittyy irtisanotun henkilön osaamisen kehittämisen tai hoitovastuun yhteensovittamiseen muutosturvakoulutuksen kanssa. Säännöksen tarkoituksena on turvata irtisanotun oikeus muutosturvakoulutukseen myös tilanteissa, joissa irtisanotto hyödyntää muutosturvakoulutuksen ohella muita työllistymistä edistäviä palveluita tai esimerkiksi suorittaa opintoja ja ne ajoittuisivat muutosturvakoulutuksen kanssa päällekkäin. Samoin säännöksen tarkoitus on turvata irtisanotun oikeus muutosturvakoulutukseen myös tilanteissa, joissa irtisanotto joutuu ennen koulutusta tai sen aikana hoitovastuuseen esimerkiksi sairaasta lapsestaan tai vanhemmas-

taan eikä sen vuoksi voi aloittaa tai jatkaa koulutusta. Irtisanotun koulutuksen aloittamisen estävä tai keskeyttämistä vaativa hoitovastuu voisi perustua omaishoitoon tai työsopimuslain perhevapaasäännöksiin. Omaishoidolla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä irtisanotun henkilön tosiasiassa velvollisuutta hoitaa ikääntynyttä, vammaista tai sairasta omaistaan tilanteessa, jota ei ollut voitu ennakoida siinä vaiheessa, kun muutosturvakoulutusta hankittiin ja koulutuksen aloittamisesta sovittiin. Edellytyksenä ei olisi, että irtisanottu henkilö on tehnyt omaishoidon tuesta annetun lain mukaisen omaishoitosopimuksen, vaan pykälässä tarkoitettu omaishoito voisi olla myös epävirallista.

Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 4 §:ää.

72 §. Koulutusosoikeuden lakkaaminen. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa tässä luvussa säädetyt edellytykset täyttävän irtisanotun oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaa. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin tilanteista, joissa työvoimaviranomaisella ei olisi velvollisuutta ryhtyä järjestämään muutosturvakoulutusta tai se voisi keskeyttää koulutuksen hankinnan. Tilanteissa, joissa koulutusta hankittaisiin ryhmälle työnhakijoita, hankinnan keskeyttäminen tarkoittaisi keskeyttämistä vain kyseisen henkilön muutosturvakoulutuksen osalta, ei koko ryhmän osalta. Momentin *1 kohdan* mukaan koulutusta ei järjestettäisi tai hankintaprosessi keskeytettäisiin, jos irtisanottu henkilö omatoimisesti päättäisi työnhaun voimassaolon irtisanomisaikana ennen koulutuksen alkamista. Työvoimaviranomainen voisi kuitenkin aloittaa koulutuksen järjestämisen tai jatkaa hankintaprosessia, jos irtisanottu rekisteröityisi uudelleen työnhakijaksi irtisanomisaikana. Muutosturvakoulutusta ei hankittaisi tai sen hankinta keskeytettäisiin myös tilanteissa, joissa työnantaja peruu tuotannollisiin tai taloudellisiin syihin perustuneen irtisanomisen ja työntekijä jatkaa työntekoa saman työnantajan palveluksessa. Tällaisissa tilanteissa työntekijän oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaisi, koska palvelussuhde ei olisikaan päättynyt eikä työntekijä siten täyttäisi tässä luvussa säädetyt muutosturvakoulutuksen järjestämisen edellytyksiä.

Momentin *2 kohdan* mukaan muutosturvakoulutuksen järjestäminen tai hankinta keskeytettäisiin myös tilanteessa, jossa irtisanottu henkilö omalla toiminnallaan aiheuttaa sen, että työnantaja työntekijästä johtuvasta syystä päättää työntekijän työsuhteen irtisanomisaikana. Näissä tilanteissa työntekijän työsuhde ei olisi tosiasiallisesti päättynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä, joten edellytykset muutosturvakoulutukselle eivät tällaisessa tilanteessa enää täytyisi. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi tilanne, jossa työnantaja on irtisanomisaikana purkanut työsopimuksen työsopimuslain 8 luvun 1 §:ssä säädetyllä perusteella, koska työntekijä on olennaisesti rikkonut tai laiminlyönyt velvoitteitaan, tai työsopimusta pidetään purkautuneena työsopimuslain 8 luvun 3 §:ssä tarkoitetulla perusteella, koska työntekijä on ollut poissa työstä vähintään seitsemän päivää ilmoittamatta sinä aikana työnantajalle pätevää syytä poissaololleen. Samoin henkilön oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaisi, mikäli työntekijä ja työnantaja tekisivät irtisanomisaikana sopimuksen työsuhteen päättämisestä (ns. kultainen kädenpuristus). Tällöin työntekijän työsuhde ei olisi tosiasiallisesti päättynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä eivätkä edellytykset muutosturvakoulutuksen järjestämiselle enää täytyisi. Työntekijän tulisi ilmoittaa tekemästään työsuhteen päättämissopimuksesta työvoimaviranomaiselle.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin muutosturvakoulutusosoikeuden lakkaamisesta tilanteissa, joissa työvoimaviranomainen on jo hankkinut koulutuksen, mutta irtisanottu henkilö ei aloita koulutusta tai keskeyttää koulutuksen. Koulutuksen aloittamatta jättämisestä tai keskeyttämisestä ei aiheutuisi irtisanotulle seuraamuksia, mutta uutta koulutusta ei tämän jälkeen järjestettäisi. Oikeus koulutukseen ei kuitenkaan lakkaisi, jos irtisanotulla henkilöllä olisi perusteltu syy

koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai keskeyttämiseen. Koulutus tulisi kuitenkin aloittaa tai sitä tulisi jatkaa 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Koulutuksen siirtymisestä ei saisi aiheutua lisäkustannuksia työvoimaviranomaiselle. Lisäkustannuksilla tarkoitettaisiin koulutuksen hintaa. Lisäkustannukseksi ei katsottaisi hallinnollisen lisätyön työvoimaviranomaiselle aiheuttamia kustannuksia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa irtisanotulla henkilöllä on perusteltu syy olla aloittamatta tai keskeyttää koulutus menettämättä oikeuttaan muutosturvakoulutukseen. Perusteltu syy voisi liittyä joko irtisanottuun henkilöön tai palveluntuottajaan. Perusteltu syy olisi momentin 1 kohdan mukaan uuden työn aloittaminen, kun koulutusta ei voida järjestää työn ohessa. Säännöksen tarkoituksena olisi kannustaa irtisanottua ottamaan vastaan työtä, jos sitä olisi tarjolla. Oikeus muutosturvakoulutukseen menetettäisiin vasta sitten, jos irtisanottu ei pysyisi aloittamaan tai jatkamaan koulutusta 12 kuukauden kuluessa sen palvelussuhteen päättymisestä, jonka perusteella oikeus muutosturvakoulutukseen oli syntynyt. Lisäksi momentin 2 kohdan mukaan koulutus olisi perusteltua jättää aloittamatta tai keskeyttää, jos koulutus ei ole irtisanotun henkilön terveydentila tai alentunut työ- ja toimintakyky huomioon ottaen hänelle sopivaa. Irtisanotun henkilön tulisi esittää työvoimaviranomaiselle luotettava selvitys terveydentilastaan esimerkiksi lääkärintodistuksella. Työvoimaviranomainen arvioisi irtisanotun henkilön esittämien selvitysten perusteella, onko koulutuksen aloittamatta jättämiselle tai keskeyttämiselle ollut perusteltu syy.

Momentin 3 ja 4 kohdassa säädettäisiin sellaisista palveluntuottajaan liittyvistä syistä, joiden perusteella katsottaisiin, että irtisanotulla henkilöllä on perusteltu syy koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai keskeyttämiseen. Perusteltuna syynä pidettäisiin sitä, että palveluntuottaja olennaisesti laiminlyö vastuutaan koulutukseen osallistuvan työturvallisuudesta tai olennaisesti laiminlyö noudattaa koulutuksen järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä tai koulutuksesta tehdyn sopimuksen ehtoja. Käytännössä kyse olisi lähtökohtaisesti tilanteista, joissa irtisanottu on aloittanut koulutuksen, mutta koulutuksen aikana käy ilmi, että palveluntuottaja toimii lainvastaisesti, ja irtisanottu sen vuoksi keskeyttää koulutuksen.

Momentin 5 kohdan mukaan irtisanotulla olisi lisäksi perusteltu syy koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai koulutuksen keskeyttämiseen, jos siihen on muu syy, joka on rinnastettavissa 1–4 kohdassa tarkoitettuihin syihin. Säännöksen tarkoituksena on turvata irtisanotun oikeus muutosturvakoulutukseen myös sellaisissa ennalta arvaamattomissa tilanteissa, joissa esimerkiksi irtisanotun omassa elämäntilanteessa tai palveluntuottajan toiminnassa tapahtuisi olennaisia muutoksia, joiden seurauksena irtisanottu ei voisi koulutusta aloittaa tai keskeyttäisi sen. Työvoimaviranomainen arvioisi, onko kyseessä sellainen muu syy, joka on rinnastettavissa momentissa säädettyihin perusteltuihin syihin.

Pykälän 4 momentin mukaan työvoimaviranomaisella ei olisi velvollisuutta muutosturvakoulutuksen järjestämiseen, mikäli irtisanotun haluamaa hänelle soveltuvaa koulutusta ei ole tarjolla eikä irtisanottu halua osallistua muuhun työvoimaviranomaisen ehdottamaan koulutukseen, joka alkaisi 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Koulutuksen soveltuvuutta arvioisivat sekä irtisanottu että työvoimaviranomainen. Jos irtisanotun valitsemaa koulutusta ei olisi lainkaan saatavilla tai mahdollista hankkia säädetyssä määräajassa tai irtisanottu ei täyttäisi koulutukseen valituksi tulemisen edellytyksiä, työvoimaviranomaisen velvollisuus järjestää koulutusta raukeaisi. Työvoimaviranomainen ehdottaisi irtisanotulle vaihtoehtoisia koulutuksia, mutta jos irtisanottu kieltäytyisi näistä ehdotetuista koulutuksista, hänen oikeutensa muutosturvakoulutukseen lakkaisi. Koska muutosturvakoulutukseen osallistuminen

on irtisanotulle vapaaehtoista, häntä ei voida velvoittaa hyväksymään työvoimaviranomaisen ehdottamaa koulutusta. Tilanteessa, jossa koulutuksen järjestäminen olisi käytännössä mahdollista edellä mainituista syistä, työvoimaviranomaisen tulisi voida vapautua järjestämisvelvollisuudesta.

Vaikka muutosturvakoulutuksen järjestämisessä lähtökohtaisesti otettaisiin ensisijaisesti huomioon irtisanotun toiveet koulutuksesta, myöskään hankintalainsäädännöstä seuraavat rajoitukset eivät voisi johtaa työvoimaviranomaiselle tulevaan sanktioon. Julkisten hankintojen kilpailutuksen tuloksena voidaan päätyä esimerkiksi toiseen kouluttajaan kuin irtisanottu henkilö toivoisi. Jos irtisanottu ei hyväksy kilpailutuksen kautta valittua palveluntuottajaa eikä muutakaan vastaavaa koulutusta, työvoimaviranomaisella ei olisi velvollisuutta järjestää muuta koulutusta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin muutosturvakoulutusoikeuden lakkaamisesta irtisanotun henkilön oman menettelyn johdosta. Jos irtisanottu henkilö omalla menettelyllään aiheuttaisi sen, että koulutus keskeytyy tai keskeytetään, irtisanotun henkilön oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaa. Tällaista menettelyä voisi olla esimerkiksi koulutuksen ehtojen tai sääntöjen olennainen rikkominen, koulutukseen liittyvien tehtävien laiminlyönti, perusteettomat poissaolot koulutuksesta tai irtisanotun epäasiallinen tai uhkaava käytös, minkä vuoksi palveluntuottaja keskeyttää koulutuksen. Työvoimaviranomaisella ei olisi velvollisuutta järjestää uutta muutosturvakoulutusta omalla menettelyllään koulutuksen keskeytymisen tai keskeyttämisen aiheuttaneelle. Työvoimaviranomainen antaisi päätöksen muutosturvakoulutusoikeuden lakkaamisesta 5 momentin perusteella. Jos irtisanottu henkilö katsoisi, että asiaa koskeva päätös olisi virheellinen, siihen voisi hakea muutosta ehdotetun 146 §:n mukaisesti sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta ja edelleen vakuutusosastoilta.

Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 5 §:ää.

9 luku **Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu**

Ehdotetussa 9 luvussa säädettäisiin työnhakijan omaehtoisten opintojen tukemisesta nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 lukua vastaavasti. Omaehtoisten opintojen tukemisesta päättäminen ja muut tukemiseen liittyvät työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät siirtyisivät työvoimaviranomaisen tehtäviksi. Kotoutuja-asiakkaiden omaehtoisten opintojen tukemisesta työttömyysetuudella sekä tämän luvun säännösten soveltamisesta mainittuihin opintoihin säädettäisiin jatkossakin kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa.

Nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 1 §:ää vastaavaa säännöstä, jossa todetaan omaehtoisten opintojen tukemisen tarkoitus, ei sisällytettäisi ehdotettuun lukuun. Tällä ei kuitenkaan muutettaisi tukemisen tarkoitusta, vaan tarkoituksena olisi edelleenkin parantaa aikuisväestön ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka sekä turvata ammattitaitoisen työvoiman saantia.

73 §. Opiskelun tukemisen yleiset edellytykset ja etuudet. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 2 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Työ- ja elinkeinotoimiston toteaman koulutustarpeen sijasta työnhakijalla tulisi olla työvoimaviranomaisen toteama koulutustarve.

74 §. Opintoja koskevat edellytykset. Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 3 §:ää. Pykälän *1 momentin 3 kohdassa* oleva viittaus kumottuun lukiolakiin päivitetäisiin vastaamaan muuttunutta lainsäädäntöä.

Pykälän *1 momentin 4 kohtaan* lisättäisiin mahdollisuus tukea työttömyysetuudella vapaan sivistystyön oppilaitosten toteuttamaa luku- ja kirjoitustaidon koulutusta. Koulutuksella tarkoitettaisiin aikuisille maahanmuuttajille suunnattua lukutaitokoulutusta, jota annetaan vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosituksen (2017) mukaisesti.

Luku- ja kirjoitustaidon opintojen tukeminen olisi tarkoituksenmukaista ehdotetun lain nojalla erityisesti niiden maahanmuuttajien kohdalla, joilla ei ole enää oikeutta kotoutumissuunnitelmaan eikä siten mahdollisuutta kotoutumiskoulutuksena järjestettävään työvoimakoulutukseen eikä kotoutumisen edistämisestä annetun lain perusteella työttömyysetuudella tuettuihin omaehtoisiin opintoihin. Opintojen tukeminen voisi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi sellaisen Suomessa pidempään asuneen maahanmuuttajan kohdalla, joka ei ole osallistunut kotoutumis- palveluihin Suomessa asumisen alkuvuosina ja jolla on vaikeuksia työllistyä luku- ja kirjoitustaidon puutteiden vuoksi. Maahanmuuttajalla voisi olla koulutustarve myös silloin, jos kotoutumissuunnitelman voimassaolon aikana suoritettavat opinnot eivät ole johtaneet työllistymisen ja yhteiskunnassa toimimisen kannalta riittävään luku- ja kirjoitustaidon saavuttamiseen esimerkiksi sairauden takia.

75 §. Sopiminen opiskelusta työllistymissuunnitelmassa. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 4 §:ää.

76 §. Tuki aika. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Työnhakijan tulisi ilmoittaa opintojen keskeyttämisestä työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaiselle.

77 §. Työnhakijan velvollisuudet. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 6 §:ää.

78 §. Opintojen seuranta ja tuen lakkaaminen. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 7 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Työ- ja elinkeinotoimiston sijasta opintojen seuranta ja tukemisen lakkauttaminen kuuluisivat työvoimaviranomaiselle.

79 §. Työnhakijan tietojenantovelvollisuus. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 8 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Työnhakijan tulisi esittää koulutuspalvelun tuottajan todistus opiskelijaksi hyväksymisestä ja opintojen aikaisista lomajaksoista sekä selvitys opintojen etenemisestä työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaiselle. Myös opintojen keskeyttämisestä tai niiden päättymisestä olisi velvollisuus ilmoittaa työvoimaviranomaiselle.

80 §. Koulutuspalvelujen tuottajan tietojenantovelvollisuus. Pykälä vastaisi työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 9 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin. Koulutuspalvelun tuottajan tulisi ilmoittaa opintojen päättymisestä työvoimaviranomaiselle ja työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus ilmoittaa koulutuspalvelun tuottajalle niiden opiskelijoiden nimet, joiden opintoja tuetaan.

10 luku Työntantajalle myönnettävät tuet

Julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvia työntantajalle myönnettäviä tukia olisivat palkkatuki, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki ja työolosuhteiden järjestelytuki.

Palkkatuesta säädetään nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvussa. Mainitun lain palkkatukea koskevat säännökset on esitetty uudistettavaksi hallituksen esityksellä HE 175/2022 vp. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alusta lukien. Tässä esityksessä ehdotetut palkkatukisäännökset vastaavat sisällöllisesti kyseissä esityksessä ehdotettuja säännöksiä. Lakiin ei kuitenkaan sisällytettäisi säännöksiä määrärahan osoittamisesta valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Edellä tarkoitetun palkkatukiuudistuksen yhteydessä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea koskevat säännökset. Vastaavat säännökset sisällytettäisiin ehdotettuun lukuun.

81 §. Palkkatuki. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin palkkatuki. Palkkatuella tarkoitetaan työntantajalle työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin palkkakustannuksiin myönnettävää tukea, jonka tarkoituksena on edistää työttömän työnhakijan työllistymistä avoimille työmarkkinoille parantamalla tämän ammatillista osaamista. Lisäksi palkkatuella tuetun työn tarkoituksena voi olla vammaisten ja pitkäaikaissairaiden sekä 60 vuotta täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien työn saannin ja työelämään osallisuuden lisääminen. Edellä mainituissa tilanteissa palkkatuen myöntämisen perusteena ei ole ammatillisen osaamisen puutteet, eikä ensisijaisena tarkoituksena siten ammatillisen osaamisen parantaminen, vaan palkkatuella pyritään edistämään vammaisten ja sairaiden mahdollisuuksia saada työtä ja pysyä työssä yhdenvertaisesti muiden kanssa, sekä tukemaan 60 vuotta täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien osallistumista työelämään.

Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomainen voisi asettaa palkkatukipäätöksessä työntantajalle ehtoja, jotka ovat tarpeen työttömän työnhakijan tai tuen tarkoituksen kannalta. Työvoimaviranomaisen tulisi kiinnittää erityistä huomiota tuella palkatun osaamisen kehittämistä koskeviin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen tuetun työn avulla. Päätökseen asetettavissa ehdoissa voitaisiin täsmentää esimerkiksi sitä, millaista erityistä tukea tai ohjausta työntäjän edellytetään tarjoavan työntekijälle palkkatuetun työn aikana, jotta osaamisen kehittymistä koskevat tavoitteet voidaan saavuttaa. Erityisellä tuella tarkoitetaan tilanteita, joissa työntäjä sitoutuu vastaamaan tuella työllistetyn tarvitseman muihin työntekijöihin verrattuna suuremman perehdytyksen ja ohjauksen tarpeeseen sekä arvioimaan työllistetyn osaamisen kehittymistä työssä. Tarvittaessa työntäjän tulisi pystyä raportoimaan osaamisen parantumisesta palkkatuetussa työssä.

Jos työvoimaviranomainen arvioisi, että muiden työvoimapalveluiden tarjoaminen palkkatuen ohella on tarpeen, palkkatukipäätöksen ehtona voitaisiin määrittää, että palkkatuetussa työssä olevalla työntekijällä on oikeus osallistua muihin työvoimapalveluihin palkkatukijakson aikana niin, että työvoimapalveluihin osallistumiseen käytetty aika ja työaika yhdessä eivät ylitä alan säännöllistä enimmäistyöaikaa. Työntäjä ei kuitenkaan voitaisi edellyttää osallistumaan tällaisten palveluiden kustannuksiin palkkatuen myöntämisen edellytyksenä, eikä työntäjälle voitaisi asettaa velvoitetta siihen, että työllistetty käyttää työaikaa palveluun osallistuakseen.

Työnantajalla olisi kuitenkin halutessaan oikeus osallistua palkkatuen ohella tarjottavan palvelun kustannuksiin tai tarjota vapaaehtoisesti koulutusta työn ohessa. Työnantajalla olisi oikeus päättää siitä, voiko työllistetty käyttää työaikaan tällaisiin palveluihin osallistumiseen.

Pykälän 1 momentti vastaisi osin voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 1 §:ää. Pykälän 2 momentti vastaisi mainitun lain 7 luvun 2 §:n 3 momenttia.

82 §. *Palkkatuki ammatillisen osaamisen parantamiseen.* Pykälässä säädettäisiin palkkatuen myöntämisestä ammatillisen osaamisen parantamiseen. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin työnhakijaryhmät, joiden työllistymistä ammatillista osaamista parantamalla palkkatuella tuetussa työssä voitaisiin edistää. Ehdotetut kohderyhmät vastaisivat pääosin voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 6 §:n 1 momentissa määritellyjä työnhakijaryhmiä, joiden työllistymisen edistämiseksi palkkatuki mainitun lain mukaan myönnetään nykyisin ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena työnantajan harjoittaessa elinkinotoimintaa. Kohderyhmään kuuluminen ei tarkoittaisi sitä, että työttömällä työnhakijalla tai hänet palkkaamalla työnantajalla olisi oikeus palkkatukeen. Palkkatuen myöntäminen edellyttäisi lisäksi, että muut palkkatuen myöntämisen edellytysten täytyvät.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan palkkatuen kohderyhmään kuuluisivat iän perusteella 15–24-vuotiaat ja 2 kohdan mukaan yli 50-vuotiaat. Henkilön ikää koskevan edellytyksen täyttymistä tarkasteltaisiin palkkatuen myöntämisaikana. Jotta palkkatukea voitaisiin myöntää 25–49-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden palkkaamiseen, tulisi työnhakijan täyttää jokin 3–5 kohdan edellytyksistä tai kuulua 7 §:ssä tarkoitettuihin työnhakijoihin, joiden vamma tai sairaus vaikeuttaa työllistymistä.

Ehdotetun 1 momentin 3 kohdan mukaan palkkatuen kohderyhmään kuuluisivat ne työnhakijat, jotka eivät ole suorittaneet ylioppilastutkintolaissa (502/2019) tarkoitettua ylioppilastutkintoa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettua ammatillista tutkintoa. Myös näitä vastaavan tasoisen ulkomaisen tutkinnon suorittaneet jäisivät kohderyhmän ulkopuolelle. Koulutus ei edelläankään estäisi palkkatuen myöntämistä, jos työtön työnhakija kuuluu johonkin muuhun kohderyhmään ollen esimerkiksi alle 25- tai yli 50-vuotias edellyttäen, että hänellä koulutuksesta huolimatta arvioidaan olevan puutteita ammatillisessa osaamisessa.

Kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuun kotoutumissuunnitelmaan oikeutetut kotoutuja-asiakkaat olisivat ehdotetun 1 momentin 4 kohdan mukaan palkkatuen kohderyhmään kuuluvia.

Ehdotetun 5 kohdan mukaan palkkatukea voitaisiin myöntää sellaisen työttömän työnhakijan palkkaamiseen, joka ei ole ollut ansiotyössä edeltävän kuuden kuukauden aikana. Ansiotyöllä tarkoitettaisiin työ- ja virkasuhteisen työn lisäksi myös yrittäjänä tehtyä työtä. Työssäoloksi ei katsottaisi aikaa, jolloin työsuhte on voimassa, mutta työnantaja ei tosiasiallisesti tarjoa lainkaan työtä. Esimerkiksi kokonaan lomautettu tai niin sanotulla nollatuntisopimuksella oleva, jolle työnantaja ei tosiasiallisesti ole tarjonnut työtunteja, katsottaisiin työtä vailla olevaksi. Ansiotyötä vailla olevaksi ei sen sijaan katsottaisi sellaista henkilöä, jonka työsuhte on ollut voimassa, mutta joka ei ole tehnyt työtä omasta aloitteestaan. Edellä todettu liittyisi vain ehdotetun säännöksen soveltamiseen, eikä sillä olisi vaikutusta 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun työttömän määritelmään ja sen tulkintaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden täyttyessä työvoimaviranomainen voisi myöntää palkkatukea 1 momentissa tarkoitetun työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi. Myöntämisedellytykset vastaisivat sisällöllisesti voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohtaa ja 2 momenttia. Palkkatuen myöntämisen yleisenä edellytyksenä on, että työvoimaviranomainen arvioi työttömän työnhakijan työttömyyden johtuvan ammatillisen osaamisen puutteista ja että palkkatuettu työ parantaa hänen ammatillista osaamistaan ja mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Ammatillisen osaamisen puutteita arvioidaan suhteessa työmarkkinoihin ja työllistymismahdollisuuksiin sekä suhteessa tarjolla olevaan työtehtävään. Työtehtävän tulee olla sellainen, että sen arvioidaan parantavan työnhakijan osaamista ja edistävän siten mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Palkkatuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuella palkattava on 1 luvun 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu työtön. Työttömyyden kestolle ei ole asetettu ehtoja. Jos tuella palkattavan työttömyys on kestänyt alle 12 kuukautta, palkkatuen myöntäminen edellyttää kuitenkin, että henkilön työttömyys työvoimaviranomaisen arvion mukaan ilman palkkatuen myöntämistä todennäköisesti kestäisi yli 12 kuukautta.

83 §. *Työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset.* Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin työnantajat, joille palkkatukea voitaisiin myöntää. Työvoimaviranomainen voisi myöntää palkkatukea myös kunnalle, kuntayhtymälle tai näiden sidosyksikölle samoin ehdoin kuin muillekin työnantajille.

Muu työnantaja, jolle palkkatukea voitaisiin myöntää, voisi olla myös taloudellista toimintaa harjoittava luonnollinen henkilö. Palkkatukea voisi siten myöntää myös luonnolliselle henkilölle, joka toimii ammatin- tai elinkeinoharjoittajana ja palkkaa työntekijän tähän toimintaan. Koska palkkatuki voitaisiin myöntää luonnolliselle henkilölle vain taloudelliseen toimintaan, tarkoittaisi tämä sitä, ettei palkkatukea olisi mahdollista myöntää kotitaloudelle esimerkiksi lasten hoitoon, kotitaloustöihin tai kodin remontointiin liittyviin tehtäviin.

Ehdotetussa 2 momentissa todettaisiin yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen palkkatukeen sekä määriteltäisiin tilanteet, joissa ryhmäpoikkeusasetusta ei sovelleta palkkatukea myönnettäessä. Momentin 1 kohdan mukaan palkkatukea ei myönnettäisi ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena silloin, kun tuki myönnetään kunnalle tai hyvinvointialueelle toimintaan, jota ei katsota kuntalain 126 §:n tai hyvinvointialueista annetun lain 131 §:n mukaan kilpailluilla markkinoilla tapahtuvaksi toiminnaksi. Momentin 2 kohdan mukaan palkkatukea ei myönnettäisi ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena myöskään silloin, kun kysymys on ehdotetun 88 §:n mukaan myönnettävästä 100 prosentin palkkatuesta, 3 kohdan mukaan, kun kysymys on 89 §:ssä tarkoitettusta 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen työllistämiseen myönnettävästä palkkatuesta eikä 4 kohdan mukaan, kun kysymys on oppisopimuskoulutukseen myönnettävästä palkkatuesta. Näistä kaksi jälkimmäistä myönnettäisiin de minimis -tukena, jos työnantaja harjoittaa taloudellista toimintaa. Yhdistykselle, säätiölle tai rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle myönnettävä 100 prosentin tuki olisi joko EU:n valtioneuvoston sääntelyn ulkopuolista tukea taikka de minimis -tukea siitä riippuen, arvioidaanko työnantajan toiminnalla olevan vaikutusta EU:n jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työnantajaan liittyvistä palkkatuen myöntämisen esteistä. Momentin 1 kohdan mukaan palkkatukea ei myönnettäisi, jos työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden määrä on palkkatuen myöntämistä edeltävän 12 kuukauden aikana vähentynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä johtuvien irtisanomisten seurauksena. Voimassa olevasta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 3 §:n 2 momentin 1 kohdan

ja 3 momentin sääntelystä poiketen palkkatuen myöntämisen edellytyksenä ei enää olisi tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanotun työntekijän ottaminen takaisin työhön, vaan palkkatuen myöntämisen edellytykset täyttyisivät, jos työnantaja olisi ennen palkkatuen myöntämistä palkannut irtisanottujen määrää vastaavan määrän työntekijöitä. Muutos ei vapauttaisi työnantajaa noudattamasta työsopimuslaissa säädettyä irtisanotun takaisinottovelvollisuutta. Jos työsopimuslaissa tarkoitetun takaisinottovelvollisuuden piirin kuuluva irtisanottu ei ottaisi tarjottua työtä vastaan, työnantaja voisi täyttää palkkatuen saamisen edellytykset palkkaamalla työhön jonkun muun. Olennaista olisi siis se, että työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden määrä ei ole palkkatuen myöntämistä edeltävän 12 kuukauden aikana vähentynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä johtuvien irtisanomisten seurauksena. Edellytys perustuisi ryhmäpoikkeusasetuksen 32 artiklan 3 kohtaan. Edellytystä sovellettaisiin kaikkiin työnantajiin, ei kuitenkaan kuntiin ja hyvinvointialueisiin tilanteessa, jossa nämä eivät toimi 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kilpailuilla markkinoilla.

Ehdotetun 3 momentin *2 ja 3 kohta* vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 3 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohtaa.

Momentin *4 kohdan* mukaan palkkatukea ei myönnettäisi työnantajalle, joka on syyllistynyt ulkomaisen työvoiman luvattomaan käyttöön. Tukea ei myönnettäisi, jos työnantaja tai työnantajan rikoslaissa tarkoitettu edustaja on tuomittu palkkatuen myöntämivuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana lainvoimaisella tuomiolla rangaistukseen rikoslain 47 luvun 6 a §:ssä tai ulkomaalaislain 186 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta tai yrittäjälle tai yritykselle on lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslain 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Rikoslain 47 luvun 6 a §:ssä säädetään luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä. Työnantaja tai tämän edustaja, joka ottaa palvelukseen tai pitää palveluksessa ulkomaalaisen, jolla ei ole työntekijän oleskelulupaa tai muuta työntekoon Suomessa oikeuttavaa lupaa, on tuomittava luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tuomitaan myös urakan tai aliurakan antaja tai työn teettäjä taikka heidän edustajansa, joka laiminlyö varmistautumisen siitä, että sen ulkomaiselle yritykselle antamassa urakointi- tai aliurakointityössä taikka ulkomaisen yrityksen sen käyttöön asettamana vuokratyövoimana työskentelevillä ulkomaalaisilla työntekijöillä on työntekijän oleskelulupa tai muu työntekoon Suomessa oikeuttava lupa.

Ulkomaalaislain 186 §:ssä säädetään työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta. Pykälän mukaan työnantaja tai tämän edustaja, joka 1) tahallaan tai huolimattomuudesta pitää palveluksessaan ulkomaalaisen, jolla ei ole oikeutta ansiotyön tekemiseen, 2) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta antaa viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja ulkomaalaisen työnteon ehdoista taikka työtehtävistä ja niiden asettamista vaatimuksista taikka 3) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö 86 a §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden, on tuomittava työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta sakkoon, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

Työsopimuslain 11 a luvun 3 §:n mukaan työnantaja, joka on ottanut työhön laittomasti maassa oleskelevan ulkomaalaislaissa tarkoitetun kolmannen maan kansalaisen, on velvollinen maksamaan seuraamusmaksun, joka on vähintään 1 000 euroa ja enintään 30 000 euroa.

Valtionavustuslain (688/2001) 7 §:n 2 momentti, joka on osa niin sanotun työnantajasanktioidirektiivin kansallista täytäntöönpanoa, kieltää valtionavustuksen myöntämisen edellä mainituissa tilanteissa ilman erityisen painavaa syytä. Koska palkkatuki kohdistuu nimenomaan palkkakustannuksiin eikä työvoimaviranomaisten myöntämät tuet kuuluisi suoraan valtionavustuslain soveltamisalaan, otettaisiin vastaava kieltö ehdotettuun lakiin. Ehdotettuun säännökseen ei kuitenkaan sisältyisi valtionavustuslakiin valtionavustuksen myöntäjälle sisältyvää harkintavaltaa eli lainvoimainen tuomio tai seuraamusmaksu estäisi tuen myöntämisen. Tieto kysyttäisiin tukea koskevassa hakemuksessa. Tieto tarkistettaisiin Oikeusrekisterikeskukselta vain, jos tähän olisi erityinen syy. Tällainen syy olisi käsillä silloin, kun tuen hakijan antamien tietojen oikeellisuudesta olisi epäselvyyttä.

Momentin 5 kohdan mukaan palkkatukea ei voitaisi myöntää uudestaan samalle työntajalle saman henkilön palkkaamiseen, jos viimeisen tällaisen tukijakson päättymisestä on kulunut alle kolme vuotta. Palkkatukea ei myöskään voisi myöntää, jos työnantaja on saanut 55 vuotta täytäneiden työllistämistukea saman henkilön palkkakustannuksiin edellisen kolmen vuoden aikana. Voimassa olevaan lakiin ei sisälly vastaavaa sääntelyä. Säännöksellä on yhteys siihen, että jatkossa uuden palkkatukijakson myöntäminen ei edellyttäisi työnhakijalta 10 kuukauden työttömänä työnhakijana olemista enimmäiskeston täyttymisen jälkeen. Uusi palkkatukijakso voitaisiin myöntää uudelle työntajalle palkkatuen myöntämisen muiden edellytysten täytyessä, jos se katsottaisiin tarkoituksenmukaiseksi. Säännös ei estäisi myöntämästä työntajalle palkkatukea toisen työttömän työnhakijan palkkaamiseen.

Säännöstä ei sovellettaisi vamman tai sairauden perusteella myönnettävään palkkatukeen, oppisopimuskoulutukseen eikä 60 vuotta täytäneestä pitkään työttömänä olleesta myönnettävään palkkatukeen, kun kyseessä on aiemman tukijakson jatkaminen. Näistä poikkeuksista säädettäisiin ehdotetuissa 87, 89 ja 90 §:ssä. Poikkeukset koskisivat tilanteita, joissa palkkatukijaksoa jatkettaisiin samalla työntajalla, mutta ei tilanteita, jossa henkilö olisi ollut aiemmin palkkatuella kyseisellä työntajalla ja ollut välillä esimerkiksi työttömänä tai työssä toisella työntajalla. Edellä mainituissa tuen jatkamista koskevissa tilanteissa olisi määritetty ehdot, joiden mukaan jatkamisesta voidaan päättää.

Lisäksi momenttiin lisättäisiin voimassa olevaan sääntelyyn nähden uusi 6 kohta, jonka mukaan palkkatukea ei myönnettäisi, jos tukea hakevalle työntajalle olisi ennen palkkatuen myöntämistä myönnetty muuta tukea tuella palkattavasta henkilöstä aiheutuviin palkkakustannuksiin niin, että työvoimaviranomaisen arvion mukaan palkkatukea jäisi todellisuudessa maksettavaksi vain vähäinen määrä. Muun tuen vaikutuksesta palkkatukeen säädettäisiin 93 §:ssä. Jos palkkatuki yhdessä muiden palkkakustannuksiin myönnettyjen tukien kanssa ylittäisi enimmäismäärän, palkkatuen määrää vähennettäisiin enimmäismäärän ylittävältä osin. Edellä mainitun 93 §:n mukaan palkkatuki voisi olla yhdessä muiden tuella palkatun palkkakustannuksiin myönnettyjen tukien ja oppisopimuksen perusteella maksettavan koulutuskorvauksen kanssa enintään tuella palkatusta työntajalle aiheutuvien 85 §:ssä tarkoitettujen palkkakustannusten suuruinen tai 88 §:ssä tarkoitettun 100 prosentin palkkatuen osalta enintään 1,23 kertaa 85 §:ssä tarkoitettujen palkkakustannusten suuruinen. Mikäli työvoimaviranomainen jo palkkatukea myöntäessään arvioisi, että palkkatukea maksettaisiin muista tuista johtuen vain vähäinen määrä, työvoimaviranomaisen ei tulisi myöntää palkkatukea lainkaan.

84 §. Työsuhteeseen liittyvät palkkatuen edellytykset. Pykälän 1 momentin mukaan palkkatukea ei myönnettäisi, jos työsuhte, jota varten tukea haetaan, on alkanut ennen tuen myöntämistä. Pykälän 2 momentin mukaan palkkatuen myöntäminen edellyttäisi, että työnantaja sitoutuu

maksamaan työehtosopimuksen mukaisen palkkaa tai, jos sovellettavaa työehtosopimusta ei ole, kohtuullista ja tavanomaista palkkaa kyseistä työstä. Pykälän 1 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 4 §:n 2 momenttia ja ehdotettu 2 momentti mainitun lain 7 luvun 4 §:n 1 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin palkkatuen myöntämisestä tilanteissa, joissa työnantaja vaihtuu kesken palkkatukijakson työntekijän siirtyessä niin sanottuna ”vanhana työntekijänä” uuden työnantajan palvelukseen esimerkiksi liikkeenluovutuksen tai yhteisöjen sulautumisen vuoksi. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 4 §:n 4 momenttia. Uudelle työnantajalle myönnettävän palkkatukijakson kesto olisi kuitenkin sidottu jo myönnetyn palkkatukijakson keston. Tukea voitaisiin myöntää ajaksi, joka alkuperäisestä ensimmäiselle työnantajalle myönnetystä tukijaksosta on jäljellä. Jos palkkatuki olisi myönnetty kymmeneksi kuukaudeksi, josta tuella palkattu olisi ehtinyt olla tuen saajan palveluksessa ennen liikkeen luovutusta kaksi kuukautta, voitaisiin luovutuksensaajalle myöntää palkkatuki jäljellä olevaksi kahdeksaksi kuukaudeksi edellyttäen, että uusi työnantaja hakee tukea kuukauden kuluessa luovutuksesta. Uuden työnantajan tulee täyttää palkkatuen myöntämisen edellytykset muutoin normaalisti. Työntekijään liittyviä palkkatuen edellytyksiä ei harkittaisi uudestaan.

Palkkatukea ei myönnettäisi vuorotteluvapaasijaisen palkkaamiseen. Asiasta säädettäisiin 4 momentissa, joka vastaisi voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 4 §:n 5 momenttia.

85 §. *Palkkatuella katettavat palkkakustannukset.* Pykälässä säädettäisiin palkkatuella katettavista palkkakustannuksista. Voimassa olevaan sääntelyyn nähden pykälässä käytettäisiin käsitteen palkkauskustannus sijasta käsitettä palkkakustannus yhdenmukaisesti HE 175/2022 vp ehdotetun sääntelyn kanssa.

Palkkatuella katettaviksi palkkakustannuksiksi katsottaisiin 1 momentin mukaan työntekijälle maksettava työaikaan tai urakan suorittamiseen perustuva ennakonpidätyksen alainen palkka mukaan lukien säännölliseen työaikaan ja olosuhteisiin liittyvät palkan lisät, kuten ilta- ja sunnuntailisät tai kylmänalueenlisä. Työaikaan ja olosuhteisiin liittyvät palkan lisät luettaisiin korvattaviin palkkakustannuksiin riippumatta siitä, perustuvatko ne työlainsäädäntöön vai sovellettavaan työehtosopimukseen. Palkkatuella katettaviin kustannuksiin ei luettaisi työnantajan maksettavaksi kuuluvia palkan sivukuluja. Palkkatuella ei siten voisi kattaa tuella palkatusta työnantajalle aiheutuvaa työnantajan eläkemaksua, sairausvakuutusmaksua, työttömyysvakuutusmaksua, tapaturmavakuutusmaksia eikä pakollista ryhmähenkivakuutusmaksua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin palkan eristä, joita ei katsota tukikelpoisiksi. Momentin 1 kohdan mukaan lomarahaa, lomakorvausta tai sitä vastaavaa korvausta ei katsottaisi palkkatuella katettavaksi palkkakustannukseksi.

Lomarahaa tai lomakorvaus saattaa joskus olla tosiasiallisesti vuosiloma-ajan palkkaa. Esimerkiksi rakennusalan työehtosopimuksessa lomakorvaus, lomapalkka ja lomarahaa on yhdistetty lomarahaan nimellä maksettavaksi eräksi. Lomarahana maksettava korvaus on 18,5 prosenttia lomanmääräytymisvuoden ansioista. Rakennusalan lomarahasta yleensä kolmasosa on lomarahaa ja kaksi kolmasosaa lomapalkkaa tai lomakorvausta riippuen siitä, jatkuuko työsuhte vai päättyikö se. Tulorekisteriin rakennusalan lomarahaa on tulorekisteriä koskevissa ohjeissa ohjeistettu ilmoitettavaksi lomakorvauksena.

Koska osa lomarahasta tai lomakorvauksesta voi työehtosopimuksen mukaan olla loma-ajan palkkaa, säädettäisiin 1 kohdassa poikkeus, jonka mukaan työehtosopimuksen mukainen lomarahaa tai -korvaus, joka tosiasiallisesti sisältää vuosiloma-ajan palkaksi katsottavaa palkkaa, voitaisiin ottaa palkkatuella katettavana kustannuksena huomioon palkan nimikkeestä riippumatta. Tämä edellyttäisi, että vuosiloma on pidetty palkkatukijakson aikana. Tämä vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä. Työvoimaviranomaisella ei olisi viran puolesta velvollisuutta selvittää asiaa, vaan lomarahaa tai lomakorvauksen ottaminen huomioon loma-ajan palkkana edellyttäisi työnantajan pyyntöä. Tällöin työnantajan tulisi selvittää työvoimaviranomaiselle, miten työntekijä on pitänyt vuosilomaa ja mikä osa lomarahasta tai -korvauksesta on vuosiloma-ajan palkkaa.

Momentin 2 kohdan mukaan palkkatuella katettaviin kustannuksiin ei luettaisi lisä- tai ylityökorvauksia eikä työaikapankin rahakorvausta. Ylityöllä tarkoitettaisiin sekä vuorokautista että viikoittaista ylityötä. Myös viikkolepokorvaus katsottaisiin tässä tarkoitetuksi ylityökorvaukseksi.

Momentin 3 kohdan mukaan palkkatuella ei voisi kattaa palkkaa siltä ajalta, jolta työnantajalla on oikeus saada tuella palkatun palkkakustannuksiin sairausvakuutuslain (1224/2004) 7 luvun 4 §:n nojalla päivärahaetuutta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 47 §:n nojalla kuntoutusrahaa, tapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 139 §:n nojalla korvausta tai tartuntatautilain (1227/2016) 82 §:n nojalla tartuntatautipäivärahaa. Säännös vastaisi osin voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:n 2 momenttia. Säännökseen lisättäisiin maininnat kuntoutusrahasta ja tartuntatautipäivärahasta etuuksina, joiden ajalta maksettua palkkaa ei voisi kattaa palkkatuella.

Momentin 4 kohdan mukaan palkkatuella katettavien kustannusten ulkopuolelle jäisi työntekijän tulokseen perustuva palkka sekä yrityksen tulokseen perustuva palkka. Säännös vastaisi osin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:n 2 momentin 3 kohtaa. Nykyiseen nähden säännökseen lisättäisiin maininta yrityksen tulokseen perustuvasta palkasta, jonka kattaminen palkkatuella ei myöskään ole tarkoituksenmukaista.

Momentin 5 kohdan mukaan myöskään työnantajan maksamat työsuhde-edut ja kustannusten korvaukset eivät olisi tuella katettavia. Työsuhde-eduilla ja kustannusten korvauksilla tarkoitettaisiin esimerkiksi puhelinetua, matkakustannusten korvauksia ja ateriakorvauksia siitä riippumatta, ovatko korvaukset työntekijälle verottomia vai veronalaisia.

Työntekijälle maksettava palkka kävisi ilmi tulorekisteristä. Työnantajalla on mahdollisuus ilmoittaa palkat tulorekisteriin vapaaehtoisesti palkkalajeittain eriteltyinä, jolloin tulorekisteristä ilmenee lomarahaa, lomakorvaus ja tulospalkan erät. Työnantajalla on mahdollisuus ilmoittaa tulorekisteriin myös työntekijän poissaolot. Myös useimmat etuustiedot näkyvät tulorekisteristä, joten esimerkiksi sairausvakuutuslain nojalla työnantajalle maksettu päiväraha on mahdollista saada tulorekisteristä. Jos työnantaja ei ilmoita tietoja tulorekisteriin eriteltyinä, työnantajan tulee ilmoittaa tiedot työvoimaviranomaiselle maksatushakemuksella. Jos työnantaja olisi ilmoittanut tulorekisteriin kaikki tarvittavat tiedot ja työnantajan palkkatukihakemuksella ilmoittamat tiedot eroaisivat sen tulorekisteriin ilmoittamista tiedoista, työvoimaviranomainen maksaisi palkkatuen näistä pienemmän palkkasumman perusteella.

86 §. Palkkatuen määrä ja kesto. Pykälässä säädettäisiin palkkatuen määrästä ja kestoista. Palkkatuen määrä olisi 50 prosenttia palkkakustannuksista, jotka määritellään 85 §:ssä. Voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvistä 30 ja 40 prosentin tukitasoista luovuttaisiin. Palkkatuen määrä ei olisi myöskään harkinnanvarainen eli jos palkkatuki myönnetään, se myönnetään säädetyn prosenttimäärän mukaisena.

Pääsääntöisesti palkkatuen määrä ei olisi riippuvainen työhakijan työttömyyden kestoista. Ehdotetussa 87 ja 88 §:ssä säädettäisiin kuitenkin tuen määrää koskevista poikkeuksista, jotka liittyvät alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen myönnettävään palkkatukeen sekä yhdistykselle, säätiölle tai rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle pitkään työttömänä olleen palkkaamiseen myönnettävään palkkatukeen.

Palkkatukijakson kesto olisi viisi kuukautta työsuhteen alkamisesta lukien. Jos tuella palkattavan työttömyys olisi kestänyt vähintään 12 kuukautta välittömästi palkkatuen myöntämistä edeltäneiden 14 kuukauden aikana, palkkatukijakson kesto olisi kuitenkin 10 kuukautta. Palkkatukijakson kesto olisi kuitenkin aina enintään työsuhteen pituinen.

Työvoimaviranomaisella ei olisi harkintavaltaa myöskään edellä määriteltyjen palkkatuen kestojen osalta, vaan palkkatuki myönnettäisiin säännöksessä määritellyn keston mukaisena työnantajan tarjotessa työtä vähintään kyseisen pituiseksi ajaksi. Jos työnantaja tarjoaa työtä edellä tarkoitettua 5 tai 10 kuukautta lyhemmäksi ajaksi, työvoimaviranomaisen tulisi harkita, onko työsuhde kestoiltaan riittävän pitkä, jotta se edistää työttömän työnhakijan työllistymistä. Työnantajalla ei olisi mahdollisuutta saada palkkatuelle jatkoa saman työntekijän palkkakustannuksiin, jos alle viiden tai 10 kuukauden työsuhdetta saman työnantajan palveluksessa myöhemmin jatkettaisiin. Työvoimaviranomaisen olisi kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että työnantaja saa asiasta riittävän informaation, jos tukea haetaan ja ollaan myöntämässä säännöksessä määriteltyä kestoja lyhyemmäksi ajaksi. Myös keston osalta olisi kuitenkin poikkeuksia, joista säädettäisiin 87, 89 ja 90 §:ssä.

Palkkatuen kestoja määritettäessä tuella palkattavan työttömyyden kestoja arvioitaisiin 3 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella. Edellä mainittu tarkoittaa sitä, että esimerkiksi päätoiminen opiskelu katkaisee työttömyyden keston. Muilla työllistymistä edistävillä palveluilla, joita ei arvioida työttömyysturvalaissa tarkoitettuna opiskeluna, ei ole vaikutusta työttömyyden kestoja arvioitaessa. Työttömyyden keston luettava aika ei myöskään edellytä, että työnhaku on ollut voimassa mainittuna aikana.

87 §. Palkkatuki alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen. Pykälässä säädettäisiin palkkatuen myöntämisestä alentuneesti työkykyisten palkkaamiseen. Alentuneesti työkykyisellä tarkoitettaisiin henkilöä, jonka pitkäkestoinen vamma tai sairaus olennaisesti vaikeuttaa hänen työllistymistään avoimille työmarkkinoille. Vammalla tarkoitetaan lääketieteellisesti diagnosoitua ruumiillista, henkistä, älyllistä tai aisteihin perustuvaa vammaa. Työnhakija voi olla alentuneesti työkykyinen myös silloin, kun hänellä on lääketieteellisesti todettu pitkäaikaissairaus, joka olennaisesti vaikeuttaa hänen työllistymistään. Vamma tai sairaus, jolla ei ole olennaista merkitystä työnhakijan työllistymisen kannalta, ei olisi peruste palkkatuen myöntämiselle.

Vamman tai pitkäaikaissairauden perusteella myönnettävän palkkatuen myöntämisen edellytyksenä ei tarvitsisi ensivaiheessa arvioida, alentaako vamma tai sairaus tuottavuutta tarjolla olevassa tehtävässä, vaan palkkatuen myöntämisen perusteeksi riittäisi, että vamma tai sairaus työvoimaviranomaisen arvion mukaan vaikeuttaa työllistymistä olennaisesti. Arvioidessaan

mahdollisuuksia sopivan työn saamiseen työvoimaviranomainen huomioisi lääkärinlausunnossa esille tuotujen seikkojen lisäksi työnhakijan koulutuksen, työhistorian ja muun aikaisemman toiminnan, iän, asuinpaikan ja muita näihin rinnastettavia seikkoja, joilla olisi vaikutusta henkilön työllistymismahdollisuuksiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vamman tai pitkäaikaissairauden perusteella myönnettävän palkkatuen määrästä ja kestosta. Tuen määrä olisi 70 prosenttia 85 §:ssä tarkoitetuista tuella katettavista palkkakustannuksista. Tuki myönnettäisiin 10 kuukauden ajaksi.

Pykälän 3 momentin mukaan tukiaikaa voitaisiin jatkaa vamman tai sairauden aiheuttaman tuottavuuden aleneman perusteella enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan. Tuen jatkamisen ehdot määriteltäisiin momentin 1-4 kohdassa. Momentin 1 kohdan mukaan tukiajan jatkamisen edellytyksenä olisi, että tuella palkatun työ- ja toimintakyvystä toimitettaisiin työvoimaviranomaiselle palkkatukijakson aikana laadittu lääkärin antama todistus, ellei se olisi ilmeisen tarpeetonta. Ilmeisen tarpeetonta lääkärin antaman todistuksen edellyttäminen olisi ainakin tilanteissa, joissa aiemmin toimitetusta lääkärin antamasta todistuksesta käy ilmi, että kyseessä oleva vamma tai sairaus ei voi parantua tai korjaantua ajan kuluessa. Todistuksesta tulisi ilmetä vamman tai sairauden vaikutus työtehtävien suorittamiseen sekä muut terveydentilaan liittyvät seikat, joista ilmenisi henkilön työ- ja toimintakyky sekä sairauden tai vamman haittaavuuden kesto. Lausunto voisi olla esimerkiksi laaja selvitys henkilön sairaudesta, toiminta- ja työkyvystä eli niin kutsuttu B-lausunto tai työterveyslääkärin työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 §:n 1 momentin 5 kohdan perusteella antama lausunto.

Momentin 2 kohdan mukaan jatkon myöntäminen edellyttäisi, että työnantaja on toteuttanut työterveyshuollon suosittemat kohtuulliset mukautukset. Lisäksi 3 kohdan mukaisesti jatkon myöntäminen edellyttäisi, että työvoimaviranomaisen arvion mukaan vamma tai pitkäaikaissairaus alentaisi tuottavuutta nimenomaan siinä työtehtävässä, johon palkkatukiajan jatkoa haettaisiin. Vaikka vamman tai pitkäaikaissairauden perusteella myönnettävän palkkatuen myöntämisen edellytyksenä ei siis ensivaiheessa arvioitaisi, alentaako vamma tai sairaus tuottavuutta tarjolla olevassa tehtävässä, tukiajan jatkoa haettaessa asiaa kuitenkin tarkasteltaisiin. Jatkojaksoson myöntämisen edellytyksenä olisi myös, että tukihakemus toimitetaan työvoimaviranomaiselle ennen myönnetyn tukijakson päättymistä. Asiasta säädettäisiin momentin 4 kohdassa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen mahdollisuudesta hyödyntää asiantuntija-arviota arvioidessaan, alentaako henkilön vamma tai sairaus tuottavuutta kyseessä olevassa työtehtävässä. Työvoimaviranomainen voisi hankkia arvioinnin ostopalveluna esimerkiksi terveydenhuollon yksiköltä tai yksittäiseltä asiantuntijalta. Jos jatkoa haettaisiin riittävän ajoissa ennen palkkatukijakson päättymistä, työvoimaviranomainen voisi järjestää myös työhönvalmennusta, jota voidaan käyttää myös työsuhteen vakiinnuttamiseen. Työvoimaviranomainen voisi hyödyntää työhönvalmentajan arviota tuottavuuden alenemasta kyseisessä työtehtävässä. Arviointi hankittaisiin tilanteessa, jossa henkilön työ- ja toimintakyky tulisi tarkemmin tai yksilöidymmin selvittää suhteessa työtehtävään, johon palkkatukiajan jatkoa haettaisiin. Jos asiantuntija-arvioinnin tuloksena todettaisiin, että vammalla tai sairaudella ei ole olennaista vaikutusta työtehtävässä suoriutumiseen, ei palkkatuen jatkon myöntämiselle olisi perusteita.

Työnantajaa tulisi ohjeistaa jättämään jatkohakemus hyvissä ajoin ennen tukijakson päättymistä, jotta asiaa koskeva harkinta sekä mahdollinen asiantuntija-arviointi ehdittäisiin tekemään ennen tukijakson päättymistä ja tuki jatkuisi katkoksetta. Myös jatkon ajalta myönnettävän tuen

määrä olisi 70 prosenttia palkkakustannuksista. Pykälän 3 momentissa säädetyin edellytyksin tukea voitaisiin myöntää aina uudestaan enintään 24 kuukautta kerrallaan.

88 §. 100 prosentin palkkatuki. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhdistyksille, säätiöille ja rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille myönnettävästä 100 prosentin palkkatuesta osin voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 9 §:n 1 momenttia vastaavasti. Lisäksi tuella katettaviin kustannuksiin tehtäisiin jäljempänä kuvattuja muutoksia ja osa 100 prosentin palkkatuesta myönnettäisiin Euroopan unionin valtioneuvoston sääntelyn mukaisena valtiontukena jäljempänä kuvatuissa tilanteissa. Tuki olisi nykyistä vastaavasti mahdollinen, kun yhdistys, säätiö tai rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta palkkaa vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltävien 28 kuukauden aikana työttömänä olleen henkilön. Nykyistä vastaavasti palkkatuella voitaisiin kattaa palkkakuluja enintään 65 prosentista työaikaan vastaavilta osin. Poikkeus koskisi tuen määrää eli muiden palkkatuen myöntämisen edellytysten tulisi täyttyä normaalisti.

Palkkakustannuksilla tarkoitettaisiin 85 §:ssä määriteltyjä palkkatuella katettavia kustannuksia. Koska palkkatuella katettaviin palkkakustannuksiin ei ehdotetun 85 §:n perustella luettaisi työnantajalle aiheutuvia palkan sivukuluja, korotettaisiin palkkakustannuksia kertoimella 1,23 työnantajalle aiheutuvien palkan sivukulujen korvaamiseksi. Palkkatukea maksettaessa ei siten olisi tarpeen selvittää työnantajalle todellisuudessa aiheutuvia sivukuluja. Esimerkiksi, jos tuella palkattavan työaika olisi 65 prosenttia alan enimmäistyöajasta ja tältä ajalta maksettava säännöllisen työajan palkka olisi 1 200 euroa kuukaudessa, olisi palkkatuen määrä 1 476 euroa kuukaudessa ($1\ 200\ e * 1,23$). Jos tuella palkattu työntekijä palkattaisiin kokoaikatyöhön, josta maksettava palkka olisi 2 400 euroa kuukaudessa, voitaisiin palkkatuella kattaa 1 560 euroa eli 65 prosenttia kokoaikatyön palkasta. Kyseinen määrä korotettaisiin kertoimella 1,23, jolloin palkkatuen määräksi tulisi 1 918,20 euroa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan tuki myönnettäisiin 10 kuukaudeksi, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajaksi. Jos työnantaja hakea tukea alle 10 kuukauden työsuhteeseen, tulisi työvoimaviranomaisen harkita, onko tuen myöntäminen lyhyempään työsuhteeseen tarkoituksenmukaista, koska tukiaikaa ei olisi mahdollista jatkaa.

Pykälän 3 momentin mukaan 100 prosentin palkkatuki maksettaisiin de minimis -tukena silloin, kun työnantajan toiminnalla on työvoimaviranomaisen arvion mukaan vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Jos työnantajan toiminnalla ei työvoimaviranomaisen arvion mukaan olisi kauppavaikutusta, 100 prosentin palkkatuki myönnettäisiin Euroopan Unionin valtioneuvoston sääntelyn ulkopuolisena tukena.

Kauppavaikutuksen arviointi perustuu valtioneuvoston sääntöihin ja EU:n komission ratkaisukäytäntöön. Komission ratkaisukäytännössä vahvoiksi perusteiksi sille, että kauppavaikutusta ei ole, on katsottu ainakin, että palvelua on tarjottu rajatun alueen rajatulle asiakasmäärälle⁴³, palveluja

⁴³ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33149

on tarjottu vain kunnan asukkaille⁴⁴ tai paikallisille⁴⁵, palvelun asiointialue on ollut selvästi paikallinen ja palveluntarjoajan valinnan ylivoimaisesti merkittävin kriteeri alalla on sijainti⁴⁶ sekä palvelun käyttäjästä lähes kaikki ovat olleet kotimaassa asuvia.⁴⁷

Lieventäviä perusteita sille, ettei kauppavaikutusta ole, ovat ainakin liiketoiminnan pienuus⁴⁸, palvelun tuottamisen pieni kapasiteetti⁴⁹, markkinointi ei kohdennu muille kuin paikallisille asiakkaille⁵⁰, kansainvälisen toiminnan osuus on hyvin vähäistä, eikä tuki lisää kapasiteettia⁵¹, toiminnan ei arvioida houkuttelevan ulkomaisia käyttäjiä⁵² tai kansalliset lait rajoittavat mahdollista liiketoimintaa jyrkästi⁵³.

Vastaavasti lieviä perusteita sille, että toiminnalla on vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ovat se, että asiakasryhmää ei ole rajattu⁵⁴ ja alalla on jonkin verran paikallista kilpailua⁵⁵. Vahvoja perusteita kauppavaikutuksen olemassa ololle ovat ainakin markkinoilla toimiva ulkomainen kilpailija⁵⁶, toiminnan tarkoituksena on tarjota palveluja sekä koti- että ulkomaisille yrityksille, jotka käyvät kauppaa EU:ssa⁵⁷, toiminta tapahtuu alalla, jossa on unionin laajuista kilpailua⁵⁸, yrityksen tuottama tuote on unionin laajuisen kaupankäynnin kohteena tai toiminta on säännönmukaisesti rajat ylittävää⁵⁹ ja toiminnan tarkoituksena on tarjota palvelua kansainvälisille toimijoille⁶⁰.

⁴⁴ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45220

⁴⁵ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48582 ja https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_43983

⁴⁶ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_39403

⁴⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-FI/TXT/?fromTab=ALL&from=EN&uri=CELEX%3A32004D0114>

⁴⁸ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33149 ja https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45220

⁴⁹ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33149 ja https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45220 ja https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48582

⁵⁰ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45220 ja https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48582

⁵¹ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_39403 ja <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-FI/TXT/?fromTab=ALL&from=EN&uri=CELEX%3A32004D0114>

⁵² https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45220 ja https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48582 ja https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_34466

⁵³ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48582

⁵⁴ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33952

⁵⁵ ⁵⁵ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38651 ja https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33149

⁵⁶ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33952

⁵⁷ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/224028/224028_778201_5_1.pdf

⁵⁸ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38651

⁵⁹ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33797

⁶⁰ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_35606

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

89 §. *Palkkatuki 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen palkkaamiseen.* Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöllisesti pääosin voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohtaa ja 8 §:n 3 momentin 1 kohtaa. Palkkatuki voitaisiin myöntää ilman ammatillisessa osaamisessa olevia puutteita, kun palkattava henkilö on täyttänyt 60 vuotta ja ollut työtön vähintään 12 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 14 kuukauden aikana. Nykyisestä poiketen tuella palkattavan henkilön työttömyyden ei tarvitsisi olla yhtäjaksoista, vaan työttömyydessä olisi voinut olla lyhyitä katkoksia 14 kuukauden tarkastelujaksolla. Tuki voitaisiin myös myöntää 86 §:ssä säädetystä kestosta poiketen 24 kuukaudeksi. Tuen määrä olisi 50 prosenttia 85 §:ssä tarkoitetuista tukikelpoisista palkkakustannuksista koko tukiajalta.

Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomainen voisi hakemuksen perusteella jatkaa tukiaikaa enintään 24 kuukautta kerrallaan, jos 83 §:n 3 momentin 1–4 kohdissa ehdotetut työnantajan koskevat edellytykset ja 84 §:ssä ehdotetut työsuhteen edellytykset täyttyvät. Jatkon myöntäminen edellyttäisi, että tukihakemus on jätetty työnantajalle ennen edellisen tukijakson päättymistä.

Pykälässä tarkoitettu palkkatuki 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen palkkaamiseen myönnettäisiin de minimis –tukena jos työnantaja harjoittaa taloudellista toimintaa Asiasta säädettäisiin 3 momentissa.

90 §. *Palkkatuki oppisopimuskoulutukseen.* Pykälässä säädettäisiin poikkeuksista, jotka koskisivat palkkatuen myöntämistä oppisopimuskoulutukseen. Pykälän 1 momentin mukaan palkkatuen myöntäminen oppisopimuskoulutukseen olisi mahdollista myös muiden työttömien työnhakijoiden työllistämisen edistämiseksi kuin 82 §:n 1 momentissa määritellyt palkkatuen yleiset kohderyhmät. Tämä mahdollistaisi palkkatuen myöntämisen myös 25–49-vuotiaan työttömän työnhakijan oppisopimuskoulutukseen ilman, että työnhakija kuuluu mihinkään 82 §:n 1 momentin 3-5 kohdan soveltamisalaan. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että palkkatuen myöntämisen 82 §:n 2 momentissa tarkoitettujen edellytykset täyttyisivät. Palkkatuen myöntäminen tällaisen henkilön oppisopimuskoulutukseen olisi tarkoituksenmukaista esimerkiksi silloin, kun työnhakijan työllistymismahdollisuudet olemassa olevalla osaamisella ovat heikot. Tämä voi liittyä esimerkiksi vanhentuneeseen koulutukseen tai siihen, ettei työnhakijan osaamista vastaavaa työtä ole enää tarjolla tai työnhakija ei voi esimerkiksi terveydellisistä syistä työskennellä enää nykyistä osaamistaan vastaavissa tehtävissä, ja työnhakijan työttömyys uhkaa muutoin pitkittyä tai on jo pitkittynyt yli vuoden pituiseksi.

Oppisopimuskoulutukseen pääseminen edellyttää, että ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat oppisopimuskoulutuksesta. Työvoimaviranomaisen tulisi tarvittaessa tehdä yhteistyötä koulutuksenjärjestäjien kanssa ja ohjata työtön työnhakija koulutuksenjärjestäjälle, jonka tehtäviin kuuluu kartoittaa oppisopimuskoulutukseen hakeutuvan osaaminen ja laatia tälle osaamisen kehittämissuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat oppisopimuskoulutuksesta, ja haettaessa palkkatukea oppisopimuskoulutukseen työvoimaviranomaisen tehtävänä on arvioida palkkatuen myöntämisen edellytykset. Palkkatuen myöntäminen oppisopimuskoulutukseen ei ole tarkoituksenmukaista, jos työtön työnhakija voisi työvoimaviranomaisen arvioin mukaan työllistyä avoimille työmarkkinoille jo olemassa olevalla osaamisellaan, vaikka oppisopimuskoulutus parantaisikin henkilön ammattitaitoa ja työllistymismahdollisuuksia.

Koska oppisopimuskoulutuksessa olevaa ei katsota työttömäksi oppisopimuksen voimassa ollessa, säädettäisiin palkkatuen työttömyyttä koskevaan myöntämisedellytykseen poikkeus tilanteissa, joissa oppisopimus toteutetaan monityönantajaisena ja samaan oppisopimuskoulutukseen on myönnetty aiemmin palkkatukea. Palkkatuki voitaisiin tällöin myöntää oppisopimuskoulutuksen aikana toisen työnantajan palvelukseen siirtävästä, vaikka oppisopimukseen osallistuva ei ole kyseisen oppisopimuskoulutuksen takia työtön työnantajan vaihtuessa. Poikkeus ei oikeuttaisi poikkeamaa työttömyyttä koskevasta edellytyksestä myönnettäessä palkkatukea oppisopimuskoulutuksen alkaessa. Jos se, että oppisopimuskoulutukseen osallistuva ei ole työtön jostain muusta kuin oppisopimuskoulutuksesta johtuen, esimerkiksi oppisopimuskoulutuksen aikana vastaanotetun toisen työsuhteen vuoksi, ei poikkeusta voisi soveltaa.

Ehdotetun 2 *momentin* mukaan palkkatuki oppisopimuskoulutukseen voitaisiin myöntää koko koulutuksen keston ajaksi. Voimassa olevasta laista poiketen palkkatuen tukitaso olisi 50 prosenttia koko oppisopimuskoulutuksen keston ajan. Säännökseen sisällytettäisiin mahdollisuus tehdä palkkatuen jatkopäätös alkaneen työsuhteen estämättä. Työvoimaviranomaisen olisi mitoitettava oppisopimukseen myönnettävä palkkatuki tarkoituksenmukaiselle ajalle. Jatkopäätös voitaisiin tehdä vain tilanteessa, jossa alkuperäisen koulutussuunnitelman mukaista kestoä muutettaisiin. Säännös olisi muutos nykytilaan ja selkeyttäisi jatkohakemusten käsittelyä.

Estettä myöntää palkkatuki oppisopimuskoulutukseen vamman tai sairauden perusteella ei olisi, mutta tällöin myöntämisedellytykset sekä määrä ja kesto määräytyisivät vammaa ja sairautta koskevien palkkatukisäännösten perusteella. Jos palkkatuki oppisopimuskoulutukseen olisi myönnetty vamman tai sairauden perusteella, tuen jatkuminen 10 kuukauden jälkeiseltä ajalta edellyttäisi, että vamman tai sairauden arvioitaisiin alentavan tuottavuutta olennaisesti ja pysyvästi tai pysyväisluonteisesti.

Ehdotetussa 3 *momentissa* todettaisiin, että palkkatuki oppisopimuskoulutukseen myönnettäisiin de minimis -tukena, jos työnantaja harjoittaa taloudellista toimintaa.

91 §. Tuella palkatun siirtäminen. Ehdotetussa 1 *momentissa* säädettäisiin edellytyksistä, joiden täytyessä työvoimaviranomainen voi hyväksyä tuella palkatun siirtämisen toisen työnantajan eli käyttäjäyrityksen tehtäviin. Pykälä vastaisi osin voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 5 §:ää. Tuella palkatun siirtämisen edellytyksiä täsmennettäisiin voimassa olevaa lakiin verrattuna.

Käyttäjäyritystä koskisivat samat työnantajaa koskevat edellytykset kuin tämän hakiessa itse palkkatukea. Käyttäjäyrityksen kohdalla ei kuitenkaan arvioitaisi muiden tukien vaikutusta, koska palkkatuki maksettaisiin edelleen varsinaiselle työnantajalle. Käyttäjäyrityksessä suoritettavien työtehtävien tulisi olla sellaisia, että ne toteuttavat palkkatuen tarkoitusta. Jos palkkatuki on myönnetty varsinaiselle työnantajalle osaamisen puutteiden perusteella, tulisi työntekijän osaamisessa olla puutteita myös niissä työtehtävissä, joihin hän käyttäjäyrityksessä työllistyy. Lisäksi edellytettäisiin, että käyttäjäyritys maksaa siirretystä työntekijästä käyvän korvauksen. Käypänä korvauksena pidettäisiin summaa, joka vastaa vähintään työntekijälle maksettavan palkan ja palkkatuen erotusta.

Koska käyttäjäyrityksen olisi annettava ehdotetun 2 *momentin* mukaan vakuutus siitä, että 1 momentin 1 kohdassa määritetyt ehdot täyttyvät, olisi käyttäjäyritys tietoinen, että varsinainen työnantaja saa työntekijän palkkakustannuksiin palkkatukea. Sovittaessa korvauksen määrää,

olisi käyttäjäyrityksen kannalta kannattavaa maksaa enintään alalla vallitsevan vuokratyövoiman hinnan ja palkkatuen erotuksen verran korvausta työntekijästä, ellei käyttäjäyritys katso, että henkilön tuottavuuden alenemaa kompensoiva palkkatuki on ylimitoitettu. Ääritilanteessa korvauksen määrä voisi olla alan vallitsevan vuokratyövoiman hinnan mukainen ottamatta huomioon palkkatukea. Tässä tilanteessa varsinainen palkkatukityönantaja saisi koko palkkatuen määrän niin sanotun normaalivoiton päälle, mikä voitaisiin katsoa kilpailua vääristäväksi ja näin ollen siirtoa ei voitaisi hyväksyä tai asian käydessä ilmi jälkikäteen, voitaisiin palkkatukea perä takaisin. Käytännössä markkinahintaan perustuva valvonta on erityisen vaikeaa, joten työvoimaviranomainen voisi puuttua vain kaikista selkeimpiin väärinkäytöksiin. Käyttäjäyrityksen intresseissä olisi kuitenkin se, ettei se maksa ylisuurta korvausta palkkatuella palkatusta työvoimasta. Luvan hakemisen yhteydessä työvoimaviranomailla ei olisi velvollisuutta selvittää korvauksen tarkkaa määrää, vaan työvoimaviranomainen voisi luottaa siihen, että käyttäjäyritys vakuuttaa korvauksen olevan kohtuullinen ja että korvausta peritään.

Ehdotetun 3 momentin mukaan palkkatuen määrä siirtämisen ajalta olisi joko se määrä, joka käyttäjäyritykselle voitaisiin myöntää sen hakiessa itse palkkatukea tai varsinaiselle työnantajalle myönnetty palkkatuen määrä riippuen siitä, kumpi on matalampi. Näin ollen siirtäminen toiselle työnantajalle ei voisi koskaan johtaa tuen määrän kasvamiseen, eikä käyttäjäyritys voisi saada koskaan vastikkeetta työvoimaa. Poikkeuksena olisivat tilanteet, joissa sekä varsinainen työnantaja että käyttäjäyritys olisivat oikeutettuja 88 §:ssä tarkoitettuun 100 prosentin palkkatukeen, eikä kummankaan toiminnalla arvioida olevan vaikutusta Euroopan unionin jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tällöin käypänä korvauksena voitaisiin pitää myös nollakorvausta, koska kumpikaan ei saisi edelleen siirtämisestä taloudellista etua. Tämä mahdollistaisi kolmannen sektorin toimijoiden niin sanotut palkanmaksuringit, joissa yksi toimija toimisi työllistettyjen työnantajana ja vastaisi näin ollen työnantajavelvoitteista, mutta tämä siirtäisi työllistettyjä eteenpäin pienemmille yhdistyksille, joilla ei olisi itsellään riittävää resurssia tehtävän hoitamiseen. Malli olisi mahdollinen, jos varsinaisen työnantajan perimät mahdolliset korvaukset hallinnollisesta työstä eivät johtaisi siihen, että toimintaa pidettäisiin liikevaihdoiltaan niin laajana, että sillä katsottaisiin olevan kauppavaikutus.

Edelleen siirtämiseen ehdotetuilla muutoksilla pyrittäisiin vähentämään tilanteita, joihin voi liittyä kilpailun vääristymistä. Lisäksi ehdotetuilla muutoksilla estettäisiin palkkatuen ehtojen kiertäminen siirtämällä palkkatuettu henkilö työnantajalle, joka ei voisi saada palkkatukea joko lainkaan tai vastaavin ehdoin.

92 §. Tilapäinen keskeyttäminen. Työvoimaviranomaisen tulisi keskeyttää palkkatuen maksamisen tilapäisesti, jos työnteko ja palkanmaksu keskeytyvät palkkatukijakson aikana vähintään kuukaudeksi. Säännös vastaisi voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 11 §:n ensimmäistä virkettä. Työsuhteen jatkuessa keskeytyksen jälkeen työvoimaviranomainen jatkaisi palkkatukijaksoa ajalla, joka alkuperäisestä päätöksestä jäi keskeytyksen vuoksi maksamatta. Jatkoa myönnettäisiin kuitenkin enintään siihen saakka, kunnes alkuperäisen palkkatukijakson alkamisesta olisi kulunut 12 kuukautta. Ehdotettu 12 kuukauden yläraja perustuu ryhmäpoikkeusasetuksen 32 artiklan 2 kohtaan, jonka mukaan tukikelpoisia kustannuksia ovat työntekijän työhönottoa seuraavan enintään 12 kuukauden palkkakustannukset.

Työvoimaviranomainen ei harkitsisi tuen tarkoituksenmukaisuutta edellyttäen, että työtehtävät ja työsuhteen ehdot eivät ole muuttuneet. Päätöksen muuttamisen edellytyksenä olisi kuitenkin,

että työnantajaa koskevat palkkatuen myöntämisen edellytykset edelleen täytyvät eli ettei työnantajalla ole maksamatta veroja tai muita julkisia maksuja ja ettei työnantaja ole irtisanonut työntekijöitään tuotannollisista tai taloudellisista syistä.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin, ettei 1 momentissa säädettyä 12 kuukauden enimmäis-aikaa sovelleta, jos palkkatuki on myönnetty 87–90 §:n perusteella. Alentuneesti työkykyisestä myönnettävän palkkatuen kesto voi ylittää 12 kuukautta, joten ehtoa ei sovellettaisi alentuneesti työkykyisestä myönnettyyn palkkatukeen. Ehtoa ei olisi myöskään tarkoituksenmukaista soveltaa 60 vuotta täyttäneestä pitkäaikaistyöttömästä tai oppisopimuskoulutukseen myönnettyyn palkkatukeen, koska näissä tilanteissa tuki voidaan myöntää jo lähtökohtaisesti yli 12 kuukauden pituiseksi. Myöskään 100 prosentin palkkatukeen edellytystä ei olisi tarpeen soveltaa, koska 100 prosentin palkkatukeen ei sovelleta ryhmäpoikkeusasetusta.

93 §. Muun tuen vaikutus palkkatukeen. Palkkakustannuksella tarkoitettaisiin 85 §:ssä tarkoitettuja palkkatuella katettavia kustannuksia. Ehdotetun 85 §:n mukaan palkkakustannuksiin ei enää luettaisiin työnantajan sivukuluja, joten palkkatuki ei yhdessä palkkakustannuksiin maksettavan muun tuen kanssa voisi ylittää työntekijälle maksettavaa palkkaa. Jos muu tuki olisi myönnetty ainoastaan kuluihin, joita ei voida palkkatuella kattaa, eikä kyseessä olisi oppisopimuksen perusteella maksettava koulutuskorvaus, ei muulla tuella olisi vaikutusta palkkatukeen. Jos muu tuki olisi myönnetty yksiselitteisesti esimerkiksi palkan sivukuluihin, ei tukia olisi tarpeen yhteen sovittaa. Jos työnantajalle olisi myönnetty saman työntekijän palkkakustannuksiin muuta tukea ilman, että tukea on nimenomaisesti kohdennettu kustannuksiin, joita ei voida palkkatuella kattaa, tuki katsottaisiin samoihin palkkakustannuksiin kohdentuvaksi.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös yhdistykselle, säätiölle tai rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle myönnettävän 100 prosentin palkkatuen ja muiden tukien yhteismäärästä. Erillinen säännös olisi tarpeen, koska 100 prosentin tuen määrää korotettaisiin työnantajan sivukulut huomioon ottavalla kertoimella. Sivukulukertoimella korotetun palkkatuen määrä ei saisi yhdessä muiden palkkaan tai sivukuluihin myönnettyjen tukien kanssa ylittää työnantajan tuella palkatulle maksamaa palkkaa korotettuna sivukulukertoimella. Esimerkiksi, jos työnantaja maksaisi tuella palkatulle 65 prosentin työajalta palkkaa 1 300 euroa ja saisi saman henkilön palkkauskustannuksiin muuta tukea 500 euroa, palkkatukena maksettaisiin $1\,300\text{ e} * 1,23 - 500\text{ e}$ eli 1 099 euroa. Jos työntekijän palkattaisiin kokoaikatyöhön, jonka palkka olisi 2 300 euroa, olisi 65 prosentin työajan palkka 1 495 euroa. Palkkatuki ilman muiden tukien vaikutusta olisi $1\,495\text{ e} * 1,23$ eli 1 838,35 euroa. Työnantaja saisi työntekijän palkkauskustannuksiin muuta tukea 700 euroa. Koska tuella palkatulle maksettava palkka 2 300 korotettuna kertoimella 1,23 olisi 2 829 euroa, ei muun tuen määrä vaikuttaisi palkkatukeen.

Koska laissa ei enää käytettäisi elinkeinotoiminnan harjoittamisen käsitettä osoittamaan valtiontukisääntöjen soveltamista, pykälän 2 momentissa viitattaisiin jatkossa suoraan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena maksettavaan palkkatukeen elinkeinotoiminnan harjoittajalle maksettavan palkkatuen sijasta.

Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 13 §:n 3 momenttia.

94 §. Palkkatuen enimmäismäärä ja maksamisen esteet. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin palkkatuen enimmäismäärästä. Momentin 1 kohdassa säädettäisiin tuen enimmäismäärästä tuen määrän ollessa 50 prosenttia palkkakustannuksista, 2 kohdassa enimmäismäärästä tuen määrän

ollessa 70 prosenttia palkkakustannuksista ja 3 kohdassa 100-prosentin tuen enimmäismäärästä. Enimmäismäärä olisi euromääräinen katto, joka palkkatukea voitaisiin maksaa kalenterikuukaudelta.

Nykyisin palkkatuen enimmäismäärästä säädetään valtion talousarviossa. Nykyinen enimmäismäärä 50 prosentin tukitasolla on 1 400 euroa kuukaudessa, mikä vastaa 2 800 euron palkkakustannuksia mukaan lukien työnantajan sivukulut, jotka voimassa olevan lainsäädännön mukaan ovat palkkatuella katettavia. Ehdotettu 50 prosentin tuen enimmäismäärä vastaisi tätä ottaen huomioon, etteivät työnantajan sivukulut kuuluisi tuella katettaviin kustannuksiin. Lisäksi mainittua enimmäismäärää korotettaisiin 10 prosentilla vastaamaan tuen enimmäismäärän käyttöönoton jälkeen tapahtunutta yleisen ansiotason nousua. Vastaavasti 70 ja 100 prosentin tuen enimmäismäärät vastaisivat suhteellisesti edellä mainittua 50 prosentin tukitasoa ottaen kuitenkin huomioon, että 100 prosentin tuki maksetaan enintään 65 prosentin työaikaan ja että työnantajan sivukulut otetaan huomioon 23 prosentin suuruisena.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa maksatusjakso poikkeaa kalenterikuukaudesta. Tällöin maksatusjaksoon sovellettava enimmäismäärä muodostettaisiin jakamalla kalenterikuukausikohtainen enimmäismäärä luvulla 30 ja kertomalla osamäärä maksatusjaksoon sisältyvien kalenteripäivien määrällä. Esimerkiksi, jos maksatusjakso 50 prosentin tuella olisi 28 päivää, maksettavan tukea voitaisiin maksaa enintään 1 176 euroa.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin enimmäismäärän tarkistamisesta kolmen vuoden välein valtioneuvoston asetukalla. Tarkistaminen perustuisi ansiotasoindeksin muutokseen.

Pykälän 3 momentti vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 14 §:ää.

95 §. 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki. Pykälässä säädettäisiin 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämisen edellytyksistä. Tuen myöntäminen ei olisi harkinnanvaraista, vaan työvoimaviranomaisen olisi myönnettävä tuki, kun 1 momentissa säädetyt tuen myöntämisen edellytykset täyttyvät eikä tuen myöntämiselle ole 2 momentissa säädettyä estettä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntäminen edellyttäisi, että työsuhteeseen palkattava työtön työnhakija on tuen myöntöhetkellä täyttänyt 55 vuotta ja ollut työttömänä välittömästi tuen myöntämistä edeltävien 28 kuukauden aikana vähintään 24 kuukautta. Työttömyyden kestoa arvioitaisiin vastaavasti kuin palkkatuessa.

Työllistämistuen myöntäminen edellyttäisi lisäksi, että työaikaan ja palkkaan liittyvät edellytykset täyttyvät. Tuella palkattavan työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on vähintään 25 viikkotuntia. Jos alan säännöllinen enimmäistyöaika olisi työehtosopimuksen mukaan alle 37,5 tuntia viikossa, tulisi työsopimuksessa sovitun työajan olla vähintään 65 prosenttia säännöllisestä enimmäistyöajasta. Esimerkiksi, jos työehtosopimuksen mukainen säännöllinen enimmäistyöaika olisi 36,25 tuntia viikossa, tulisi työajan olla vähintään 23,56 tuntia viikossa. Työvoimaviranomaisen ei tarvitsisi seurata työtuntien toteumista. Jos kävisi ilmi, ettei työnantaja ole tarjonnut työtä edellytetyllä tavalla, tuen maksaminen voitaisiin keskeyttää ja maksettu tuki periä takaisin. Palkkaan liittyvänä edellytyksenä olisi, että työnantaja sitoutuu maksamaan vähintään kyseiseen työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen mukaisen palkan tai, jollei sovellettavaa työsopimusta ole, tavanomaisen ja kohtuullisen palkan kyseisestä työstä. Palkkaa

koskeva edellytys olisi yhdenmukainen palkkatukea koskevan 84 §:n 2 momentin kanssa ja sitä sovellettaisiin vastaavasti.

Ehdotettu 2 momentti sisältäisi tuen myöntämisen esteet. Momentin 1 kohdan mukaan 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntäminen edellyttäisi, että työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden määrä ei ole palkkatuen myöntämistä edeltävän 12 kuukauden aikana vähentynyt tuotannollisista tai taloudellisista syistä johtuvien irtisanomisten seurauksena tai työnantaja on irtisanomisen jälkeen palkannut työntekijöitä siten, että työnantajaan työsuhteessa olevien työntekijöiden määrä palkkatuen myöntämishetkellä on vähintään yhtä suuri kuin työntekijöiden määrä irtisanomisajankohtana. Edellytys vastaisi ehdotetun 83 §:n 3 momentin 1 kohtaa.

Lisäksi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntäminen edellyttäisi momentin 2 ja 3 kohdan mukaan, että työnantaja ei ole laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja, eikä työnantaja ole syyllistynyt 83 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin menettelyihin, jotka liittyvät ulkomaisen työvoiman väärinkäyttöön.

Momentin 4 kohdan mukaan työllistämistukea ei voitaisi myöntää, jos työnantajalle on aiemmin myönnetty 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea tai palkkatukea saman henkilön työsuhteesta aiheutuviin palkkakustannuksiin, jos viimeisen tällaisen tukijakson päättymisestä on alle kolme vuotta, tai 5 kohdan mukaan, jos työnantajalle on myönnetty muuta tukea samoihin palkkakustannuksiin. Momentin 6–8 kohdassa säädettäisiin 84 §:ssä määriteltyjä työsuhteeseen liittyviä palkkatuen edellytyksiä vastaavasti, ettei työllistämistukea myönnettäisi, jos työsuhde on alkanut ennen tuen myöntämistä, jos henkilön palkka perustuisi kokonaan työn tulokseen tai kysymys olisi vuorotteluvapaan sijaisuudesta.

96 §. Työllistämistuen määrä ja kesto. Pykälän 1 momentin mukaan 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuella voitaisiin korvata 70 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista palkkakustannuksista kymmeneltä kuukaudelta työsuhteen alkamisesta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta. Pykälän 2 momentin mukaan tukikelpoisina kustannuksina pidettäisiin 85 §:ssä tarkoitettuja palkkatuella katettavia palkkakustannuksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työllistämistuen enimmäismäärästä viittaamalla palkkatukea koskevaan 94 §:n 1 momentin 2 kohtaan ja 2 momenttiin.

97 §. Eräiden palkkatukea koskevien säännösten soveltaminen työllistämistukeen. Työllistämistukeen sovellettaisiin palkkatuen myöntämistä liikkeenluovutuksen yhteydessä, palkkatuen tilapäistä keskeyttämistä ja maksamisen keskeyttämistä koskevia säännöksiä.

Työvoimaviranomainen keskeyttäisi työllistämistuen tuen maksamisen tilapäisesti, jos työnteko ja palkanmaksu keskeytyvät tukijakson aikana vähintään kuukaudeksi. Työsuhteen jatkuessa keskeytyksen jälkeen, työvoimaviranomainen jatkaisi tukijaksoa ajalla, joka alkuperäisestä päätöksestä jäi keskeytyksen vuoksi maksamatta. Työllistämistukeen ei kuitenkaan sovellettaisi 92 §:ssä olevaa rajoitusta, jonka mukaan tukiaika ei saa ylittää 12 kuukautta työsuhteen alkamisesta. Työnantajan liittyvien palkkatuen myöntämisen edellytysten sijasta sovellettaisiin 95 §:n 2 momentin 1–3 kohdassa säädetyjä edellytyksiä. Työllistämistukeen sovellettaisiin palkkatuen maksamisen esteitä.

98 §. Tuki työolosuhteiden järjestelyyn. Pykälässä säädettäisiin työolosuhteiden järjestelytuesta, jota työvoimaviranomainen voisi myöntää työnantajalle, jos työhön palkattavan tai työssä olevan työntekijän vamma tai sairaus edellyttää työvälineiden hankkimista, työpaikalla tehtäviä muutoksia tai toisen työntekijän antamaa apua. Säännös vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 10 luvun 3 §:ää.

Jos työnantaja, jolle järjestelytuki myönnetään, harjoittaa taloudellista toimintaa, tuki myönnettäisiin valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena. Taloudellisella toiminnalla tarkoitettaisiin tavaroiden tai palveluiden tarjoamista markkinoilla.

11 luku **Henkilöasiakkaalle maksettava tuet ja korvaukset**

99 §. Starttiraha. Pykälässä säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 1 §:ssä säädettyä vastaavasti starttirahasta, jolla turvataan yrittäjän toimeentuloa yritystoiminnan käynnistämisen- ja vakiinnuttamisvaiheessa. Pykälän *1 momentin* mukaan työvoimaviranomainen voisi myöntää starttirahaa henkilöasiakkaalle, joka aloittaa päätoimisen yritystoiminnan. Starttirahaa voitaisiin myöntää myös henkilöasiakkaalle, joka laajentaa aiemmin aloittamansa sivutoimisen yritystoiminnan päätoimiseksi. Tämä vastaa nykyistä soveltamiskäytäntöä, mutta selvyuden vuoksi asia mainittaisiin säännöksessä. Yritystoiminnan aloittamista sekä pää- ja sivutoimisuutta arvioidaan työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:n mukaisesti.

Starttiraha myönnettäisiin nykyistä vastaavasti de minimis -tukena, mistä säädettäisiin *2 momentissa*.

100 §. Starttirahan myöntämisen edellytykset. Starttirahan myöntäminen edellyttäisi, että työvoimaviranomaisen arvion mukaan starttirahan hakijalla on riittävät valmiudet yritystoimintaan. Lisäksi yritystoiminnalla tulisi olla edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Mainituista edellytyksistä säädettäisiin *1 momentissa*. Valmiuksilla tarkoitetaan käytännössä hankittua yrittäjäkokemusta tai yritystoiminnassa tarvittavaa koulutusta. Jos valmiuksia toimia yrittäjänä ei vielä ole, starttiraha voidaan myöntää, mikäli henkilö sitoutuu hankkimaan tarvittavat yrittäjävalmiudet.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin työvoimaviranomaisen oikeudesta asettaa starttirahaa myöntäessään tuen saamiselle tarpeellisia ehtoja. Tällaisia ehtoja voisivat olla esimerkiksi yritystoiminnan edellyttämän rahoituksen järjestäminen, elinkeinon harjoittamiseen tarvittavien lupien saaminen tai yritystoiminnassa tarvittavan koulutuksen tai kielitaidon hankkiminen. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 2 §:n 1 ja 2 momenttia.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin starttirahan myöntämisen esteistä. Momentti vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 3 §:n 1 ja 2 momenttia. Ehdotetun *1 kohdan* mukaan starttirahaa ei myönnettäisi, jos työvoimaviranomaisen arvion mukaan yritystoiminta turvaa starttirahan hakijan kohtuullisen toimeentulon tai starttirahan hakijan toimeentulo on turvattu muulla tavalla päätoimisen yritystoiminnan käynnistämisen- ja vakiinnuttamisvaiheessa. Tilanteessa, jossa yritystoiminta on luonteeltaan sellaista, että siitä voidaan arvioida saatavan välittömästi tuloja, yritystoiminnan voidaan arvioida turvaavan yrittäjäksi ryhtyvän toimeentulon eikä starttirahaa ole perusteltua myöntää. Arvioinnissa voidaan ottaa huo-

mioon myös esimerkiksi yritystoiminnan aloittamisen edellyttämät investoinnit ja yritystoiminnan käynnistämiseen tarvittava vieras pääoma sekä se, tulevatko tai kohdentuvatko yritystoiminnan tulot vasta viiveellä starttirahan hakijalle.

Ehdotetun 1 kohdan mukaan starttirahaa ei myönnettäisi, jos työvoimaviranomainen arvioisi, että starttirahan hakijan toimeentulo on turvattu muulla tavalla eikä starttirahan myöntäminen siten olisi tarkoituksenmukaista. Lisäys olisi täsmennys nykyiseen ja sillä on tarkoitus selkeyttää ja korostaa starttirahan toimeentulon turvaamisen luonnetta. Starttirahan myöntäminen ei olisi tarkoituksenmukaista tilanteissa, joissa starttirahan hakijalla on jokin muu toimeentuloaan turvaava tulo, vaikka yritystoiminta itsessään ei toimeentuloa vielä turvaisi. Starttirahan hakijan toimeentulo katsottaisiin turvatuksi, jos hakija saa tuloa tai etuutta siten, että starttirahaa ei 101 § huomioon ottaen jäisi starttirahakauden aikana lainkaan maksettavaksi. Esimerkiksi omaishoidontuki ei esittäisi starttirahan myöntämistä, jos sen määrä on alle starttirahan määrän.

Ehdotetun 2 kohdan mukaan starttirahaa ei myönnettäisi, jos sen arvioitaisiin vääristävän samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua vähäistä enemmän. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, jos yritystoimintaa olisi tarkoitus harjoittaa toimialalla, jossa samoilla markkinoilla on jo muita toimijoita. Tällöin starttirahan myöntäminen voi saattaa yrittäjäksi ryhtyvän parempaan asemaan muihin toimijoihin nähden. Vähäinen kilpailun vääristyminen ei olisi este starttirahan myöntämiselle.

Ehdotetun 3 kohdan mukaan starttirahaa ei myönnettäisi, jos starttirahan hakija on aloittanut päätoimisen yritystoiminnan ennen kuin tukea on haettu. Nykyisin starttirahan myöntäminen estyy, jos toimintaa on harjoitettu päätoimisesti ennen starttirahapäätöksen tekemistä. Jatkossa tuen hakija voisi aloittaa päätoimisen yritystoiminnan tai laajentaa sivutoimisen yritystoiminnan päätoimiseksi hakemuksen jättämisen jälkeen ilman, että se estäisi starttirahan myöntämisen. Edellytys, jonka mukaan starttirahan hakijan tulisi saattaa hakemuksensa vireille työvoimaviranomaisessa ennen päätoimisen yritystoimintansa aloittamista tai sivutoimisen yritystoimintansa päätoimiseksi laajentamista, ei estäisi starttirahan enimmäiskeston sisältyvän jatkojakson myöntämistä. Hakemuksen saapumisen osalta noudatettaisiin, mitä hallintolaissa ja laissa sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) säädetään.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan starttirahaa ei myönnettäisi, jos starttirahan hakija tai yritys, jossa starttirahan hakija aloittaa yrittäjänä, on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai starttirahan hakijalla tai yrityksellä on olennaisia yksityisoikeudellisia maksuhäiriöitä, jollei työvoimaviranomainen erityisestä syystä pitäisi tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena. Starttirahaa hakevan henkilöasiakkaan taloudellisen tilanteen tarkastelu liittyy erityisesti aiotun yritystoiminnan jatkuvan kannattavan toiminnan edellytysten arviointiin. Tarkastelussa otettaisiin huomioon starttirahaa hakevan henkilöasiakkaan omat ja hänen mahdollisessa aiemmassa yritystoiminnassaan tapahtuneet verojen ja lakisääteisten maksujen laiminlyönnit sekä yksityisoikeudelliset maksuhäiriöt. Starttirahan hakijan velvoitteisiin liittyvien laiminlyöntien lisäksi otettaisiin huomioon myös kyseessä olevan yrityksen laiminlyönnit. Yrityksen laiminlyönnit huomioitaisiin myös silloin, kun sivutoimisesti harjoitettu yritystoiminta laajennettaisiin päätoimiseksi.

Vähäiset suorittamatta jääneet verot tai lakisääteiset maksut taikka yksityisoikeudelliset maksuhäiriöt eivät olisi este starttirahan myöntämiselle, vaan laiminlyöntien tulisi olla olennaisia. Tällöinkin työvoimaviranomainen voisi harkintansa mukaan myöntää starttirahaa, jos tuen

myöntämistä pidettäisiin erityisistä syistä tarkoituksenmukaisena. Arvioinnissa otettaisiin huomioon maksamatta jääneiden verojen tai lakisääteisten maksujen tai yksityisoikeudellisten maksuhäiriöiden suuruuden lisäksi maksuhäiriöihin johtaneet seikat ja takaisinmaksusta mahdollisesti tehty maksusuunnitelma. Näitä seikkoja arvioitaisiin suhteessa aiotun yritystoiminnan kannattavuuteen ja yrittäjäksi aikovan henkilön valmiuksiin toimia yrittäjänä. Esimerkiksi aiempaan yritystoimintaan liittyvät verojen tai lakisääteisten maksujen vähäistä suuremmat laiminlyönnit eivät automaattisesti olisi este starttirahan myöntämiselle, jos aiempi yritystoiminta olisi päättynyt kannattamattomana markkinatilanteen äkillisestä muutoksesta tai muusta vastaavasta yrittäjästä riippumattomasta syystä johtuen ja takaisinmaksusta olisi tehty maksusuunnitelma. Työvoimaviranomaisen tulisi asettaa starttirahan maksamisen ehdoksi maksusuunnitelman noudattaminen.

101 §. Starttirahan määrä ja enimmäiskesto. Pykälässä säädettäisiin starttirahan määrästä ja enimmäiskestosta. Ehdotetun *1 momentin* mukaan starttirahan määrä olisi päivää kohti työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun peruspäivärahan suuruinen. Starttirahaa maksettaisiin viideltä päivältä kalenteriviikossa. Pykälän 1 momentti vastaisi tältä osin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 4 §:ää.

Pykälän *2 momentin* mukaan starttiraha myönnettäisiin kuudeksi kuukaudeksi. Starttirahalle voitaisiin myöntää jatkoa enintään kuudeksi kuukaudeksi eli starttirahaa voitaisiin myöntää yhteensä enintään 12 kuukauden ajalle. Edellä mainittu starttirahan myöntäminen jaksoissa vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä. Säännöksessä ei suoraan rajoitettaisi jatkajaksojen määrää kunhan 12 kuukauden yhteenlaskettu enimmäiskesto ei ylitä. Tarkoitus kuitenkin olisi, että työvoimaviranomainen harkitsee jatkajaksoa myöntäessään jatkon tarkoituksenmukaisen keston ja että starttirahan jatko myönnettäisiin yhdellä kertaa. Jatkohakemus tulisi jättää työvoimaviranomaiselle ennen edellisen jakson päättymistä.

Jos yritystoiminnan harjoittaminen keskeytyisi starttirahakauden aikana perustellusta syystä, keskeytysaikaa ei luettaisi edellä tarkoitettuun 12 kuukauden enimmäiskestoon. Perusteltuna syynä pidettäisiin esimerkiksi yrittäjän starttirahakaudelle ajoittuvaa vanhempainvapaata tai pitkäkestoista sairauslomaa, jonka aikana yritystoiminta on kokonaan keskeytyneenä. Perusteltu syy voisi olla myös esimerkiksi tilanne, jossa yritystoiminta tilapäisesti estyy viranomais määräyksen vuoksi.

Ehdotettu *3 momentti* olisi uusi ja sillä korvattaisiin osittain nykyiset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 3 §:n 3 momentissa säädetyt starttirahan maksamisen esteitä koskevat säännökset. Jos starttirahan saajalla olisi starttirahakauden aikana yritystoimintaan liittymättömiä tuloja tai hänen palkkakustannuksiinsa on myönnetty muuta julkista tukea, tulojen määrä vähennettäisiin starttirahan määrästä. Yrittäjän starttirahakauden aikana saamat muut tulot eivät siten automaattisesti estäisi starttirahan maksamista kokonaan, vaan starttirahaa maksettaisiin se määrä, joka muiden tulojen vähentämisen jälkeen jäisi maksettavaksi.

Tuloina ei kuitenkaan otettaisi huomioon työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettuja etuoikeutettuja tuloja. Edellä tarkoitettuja etuoikeutettuja tuloja ovat perhe-eläkkeet, vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukainen eläkettä saavan hoitotuki, työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukainen haittaraha, sotilasvammalain (404/1948) mukainen elinkorko ja täydennyskorko, vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukainen vammaistuki, eläkkeensaajan asumis-

tuesta annetun lain (571/2007) ja yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) mukainen asumistuki, lapsilisälain (796/1992) mukainen lapsilisä, toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukainen toimeentulotuki, sotilasavustuslain (781/1993) mukainen sotilasavustus, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain sekä sotilasvammalain mukaiset kustannusten korvaukset, työeläkelakien mukainen osittainen varhennettu vanhuuseläke sekä liikkuvuusavustuksena maksettava työttömyysetuus.

102 §. *Työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa työvoimaviranomainen voisi myöntää korvausta työttömän työnhakijan tai henkilöasiakkaan matka- ja yöpymiskustannuksista. Säännös vastaisi sisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 10 luvun 1 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

103 §. *Palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen.* Pykälässä säädettäisiin palveluun osallistumisesta aiheutuvien kulujen korvaamisesta eli kulukorvauksesta. Nykyistä vastaavasti työttömyysetuutta saavalla työnhakijalla, joka osallistuu työvoimakoulutukseen, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun, työnhakuvalmennukseen, uravalmennukseen, koulutuskokeiluun tai työkokeiluun, olisi *1 momentin* mukaan oikeus kulukorvaukseen.

Pykälän *2 momentin* mukaan korvauksen maksaisi nykyistä vastaavasti työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos sen mukaan, mikä taho toimii työttömyysetuuden maksajana. Työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi antaa työttömyysetuuden maksajalle tiedot kulukorvauksen maksamista varten.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin kulukorvauksesta, jonka työvoimaviranomainen voisi harkinnanvaraisesti myöntää työllistymistä tukevaan palveluun osallistuvalla henkilöasiakkaalle, jolla ei ole oikeutta kulukorvaukseen 1 momentin perusteella. Säännös vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momenttiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilun ajaksi säädettyä väliaikaista muutosta. Harkinnanvaraisen kulukorvauksen maksaminen olisi jatkossakin tarkoituksenmukaista mahdollistaa ehdotetussa laissa säädettyjen palvelujen lisäksi myös muiden työllistymistä tukevien palvelujen osalta, joihin asiakas olisi suunnitelmassa velvoitettu osallistumaan.

Harkinnanvaraista kulukorvausta voitaisiin myöntää sellaiseen suunnitelmissa sovittuun palveluun osallistumisesta, joka tukee henkilön työllistymistä. Palvelun tulisi liittyä nimenomaan työllistymiseen, eikä harkinnanvaraista kulukorvausta siten myönnettäisi esimerkiksi sosiaali- tai terveydenhuollon alaan kuuluvaan palveluun osallistumisesta. Korvausta ei myönnettäisi myöskään ehdotetussa 9 luvussa tarkoitetuista työttömyysetuudella tuetuista omaehtoisista opinnoista aiheutuvista kustannuksista taikka kustannuksista, jotka aiheutuvat osallistumisesta ehdotetussa 4 luvussa tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun. Harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntäminen edellyttäisi, että asiakkaalle aiheutuu välttämättömiä kustannuksia eikä asiakkaalla ole oikeutta saada palveluun osallistumisesta ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai muuta vastaavaa korvausta. Välttämättömiä kustannuksia olisivat esimerkiksi matkakustannukset läsnäoloa edellyttävään palveluun osallistumisesta.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

104 §. Kulukorvauksen määrä. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 2 §:ää toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

105 §. Kulukorvauksen korvauspäivät. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 3 §:ää.

106 §. Kulukorvauksen rajoitukset ja lakkauttaminen. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 4 §:ää

107 §. Työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain soveltaminen kulukorvaukseen. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 5 §:ää. Pykälän 1 momentin rakennetta muutettaisiin sen asiasisältöä muuttamatta.

12 luku **Työllistämisvelvoite**

108 §. Työllistymistä edistävän palvelun tai työntekomahdollisuuden järjestäminen. Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 1-3 ja 5 momenttia. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen velvollisuudesta turvata työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työvoimakoulutukseen tai kuntoutukseen, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta.

Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomaisen tulee järjestää 60 vuotta täyttäneelle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia. Työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisesti työttömyyspäivärahan enimmäiskesto on 300, 400 tai 500 päivää. Työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ olisi järjestettävä kestoaltaan vähintään sellaisena, että työnhakija täyttäisi sillä työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyistä vastaavasti työttömän työnhakijan kotikunnan velvollisuudesta järjestää hänelle työntekomahdollisuus (työllistämisvelvoite), jos työtön työnhakija ei työllisty avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voida järjestää 1 tai 2 momentissa tarkoitettua palvelua tai palkkatuettua työtä. Tarvittaessa työvoimaviranomaisen olisi ilmoitettava työttömän kotikunnalle työllistämisvelvoitteesta. Tällainen tilanne olisi silloin, kun työvoimavirastojen järjestämistä on kuntayhtymällä tai vastuukunnalla, joka ei ole työnhakijan kotikunta. Kotikunnan olisi järjestettävä työntekomahdollisuus nykyistä vastaavasti siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

109 §. Työllistämisvelvoitteen perusteella järjestettävä työ. Pykälän 1 momentin mukaan työllistämisvelvoitteen perusteella järjestettävän työn tulisi nykyistä vastaavasti olla alan säännöllisen työajan mukaista kokoaikatyötä. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalle järjestettäisiin nykyistä vastaavasti hänen työkykyään vastaavaa työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon täyttävää osa-aikatyötä. Pykälän 1 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 4 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työllistämismääräysperusteella järjestettävän työn kestosta. Työ tulisi pääsääntöisesti järjestää kuuden kuukauden pituisena. Tarkoitus on, että työnhakijan täyttää työllä työssäoloehdon. Työttömyysturvalaissa tarkoitettuna työssäoloehdon tarkastelujakson sisällä tehty työ tai työllistämistä edistävä palvelu, joka voidaan lukea työssäoloehtoon, lyhentää määräyksen perusteella järjestettävän työn kestoa. Tällöin on otettava huomioon, että työn tulee mahtua tarkastelujaksoon määräyksen päättyessä. Pykälä vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 2 §:n 2 momenttia.

110 §. *Työllistämismääräyksen rajoitukset ja lakkaaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyistä vastaavasti, jos henkilö olisi jättämällä hakematta työttömyyspäivärahaa tai muutoin saanut aikaan sen, ettei työttömyyspäivärahan enimmäisaika ole täytynyt ennen 108 §:n 1 momentissa tarkoitettua 57 vuoden ikää, 108 §:ää ei sovellettaisi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työllistämismääräyksen lakkaamiseen johtavista tilanteista. Momentin 1 kohdan mukaan työllistämismääräys lakkaa, jos työntekomahdollisuuden oikeutettu ilman työttömyysturvalain 2 a luvussa tarkoitettua pätevää syytä kieltäytyy hänelle osoitetusta työkykyyn nähden sopivasta työllistämismääräyksen nojalla järjestetystä työstä. Työllistämismääräys ei siten lakkaa, jos kieltäytymiselle olisi työttömyysturvalaissa tarkoitettu pätevä syy. Momentin 2 kohdan mukaan työllistämismääräys lakkaa myös, jos työ, johon työnhakija on osoitettu, keskeytyisi työnhakijasta johtavasta syystä. Työllistämismääräys ei siten lakkaa, jos keskeyttämiselle olisi työttömyysturvalaissa tarkoitettu pätevä syy. Momentin 3 kohdan mukaan työllistämismääräys lakkaa, jos työnhakijalle ei voitaisi työnhaun voimassaolon lakattua järjestää työtä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun työllistämismääräys on tullut voimaan.

Pykälän 1 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 2 §:n 1 momenttia ja 2 momentti mainitun pykälän 3 momenttia.

111 §. *Tuki työllistämismääräyksen perusteella järjestetyn työn palkkakustannuksiin.* Pykälässä säädettäisiin kunnan oikeudesta saada tukea työllistämismääräyksen perusteella työllistetyille henkilöiden palkkakustannuksiin. Tuen määrä olisi 50 prosenttia 85 §:ssä tarkoitetuista palkkatuella katettavista palkkakustannuksista. Tuen saamisen edellytyksenä olisi, että kunta sitoutuu maksamaan työllistetyille työ- tai virkaehtosopimuksen mukaista palkkaa. Tuen myöntäisi työvoimaviranomainen.

13 luku Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

Luvussa säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista. Ehdotetut asiakastietojen käsittelyä koskevat säännökset vastaisivat asiallisesti pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun asiakastietojen käsittelyä koskevia säännöksiä ja niitä sovellettaessa tulee ottaa huomioon lakien 337/2022 ja 447/2020 esityöt (HE 225/2021 vp ja TyVM 3/2022 vp sekä HE 12/2020 vp ja TyVM 8/2020). Säännöksiin tehtäisiin työvoimajärjestelmien järjestämävastuun muutoksesta johtuvat muutokset ja joitakin muita muutoksia.

112 §. *Asiakastietojen käyttötarkoitukset.* Yleisen tietosuojalain 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Rekisterinpitäjä vastaa, että 5 artiklassa säädettyjä periaatteita on noudatettu ja sen on myös pystyttävä osoittamaan, että niitä on noudatettu. Lain 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan henkilötietoja on käsiteltävä lainmu-

kaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi (lainmukaisuuden, kohtuullisuuden ja läpinäkyvyyden periaate). Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate puolestaan tarkoittaa, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Näihin periaatteisiin liittyy yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan sääntely henkilötietojen käsittelyn edellytyksistä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädetään edellytyksistä, joiden vallitessa henkilötietojen käsittely on lainmukaista. Hallituksen esityksessä EU:n yleistä tietosuojalainsäädäntöä täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 9/2018 vp, s. 34) on todettu, että henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta voidaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä tilanteissa, joissa henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohta). Julkisen sektorin henkilötietojen käsittelyn tulisi lähtökohtaisesti perustua näihin henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteisiin. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen 3 kohta sisältää velvoitteen säätää kansallisessa lainsäädännössä käsittelyn perustasta ja käsittelyn tarkoituksesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työvoimapalvelujen asiakkaiden ja palveluntuottajien tietojen käyttötarkoituksista. Käyttötarkoitukset vastaisivat pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 §:n mukaisia käyttötarkoituksia. Ehdotettuun 1 momenttiin tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun siirrosta johtuvat muutokset.

Pykälän 1 momenttiin otettaisiin omaksi 3 kohdakseen voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta lakia vastaavasti 1 ja 2 kohdissa tarkoitettuihin tehtäviin liittyvä valvonta, kehittäminen, seuranta, tilastointi, ennakointi ja ohjaus. Ehdotettuun 3 kohtaan tehtäisiin nykyiseen säännökseen verrattuna lisäys, jonka mukaan asiakkaiden ja työvoimapalvelujen tuottajien tietoja voitaisiin käyttää nykyisin laissa mainittujen valvonnan, kehittämisen, seurannan, tilastoinnin, ennakoinnin ja ohjauksen lisäksi myös arviointiin. Kyse olisi täsmentävästä lisäyksestä, sillä erityisesti palvelujen ja niiden vaikuttavuuden arviointi on käytännössä olennainen osa työvoimapalvelujen toimeenpanon seuranta ja kehittämistä. Ehdotetuissa 1 ja 2 kohdissa tarkoitettuihin tehtäviin liittyvää seuranta ja kehittämistä ei voi toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla ilman tehtyjen toimien vaikuttavuuden arviointia. Ehdotetussa 3 kohdassa tarkoitettujen käyttötarkoitusten voidaan katsoa sisältyvän jo 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin lakisääteisiin tehtäviin, ja tilastointi on lisäksi sallittu käyttötarkoitus suoraan yleisen tietosuoja-asetuksen 5.1 ja 89.1 artiklan nojalla. Niiden mainitsemista erikseen pidetään kuitenkin selvyyden vuoksi tarpeellisena, kun otetaan huomioon tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa tarkoitettu käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate.

Pykälän 2 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettuun lakiin.

Pykälän 3 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen yleiseen tietosuoja-asetukseen ja tietosuojalakiin. Yleinen tietosuoja-asetus on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä ja tietosuojala-

kia yleislakina sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn. Viittaus mainittuihin säädöksiin otettaisiin ehdotettuun 3 momenttiin selvyuden vuoksi ja sen korostamiseksi, että käsiteltäessä henkilötietoja työvoimapalveluissa on sen lisäksi, mitä ehdotetussa laissa säädetään, otettava huomioon myös yleisen tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain säännökset.

113 §. *Asiakastietojen käyttö rekrytointitukikokeilussa.* Pykälässä säädettäisiin, että 112 §:n 1 momentissa säädetyn lisäksi asiakastietoja voitaisiin käyttää rekrytointitukikokeilusta annetun lain toimeenpanossa. Säännös vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 a §:ää ja sitä sovellettaisiin lain 21/2022 esitöistä (HE 160/2021 vp) ilmenevällä tavalla. Pykälä olisi väliaikainen ja voimassa 31.12.2033 asti, sillä rekrytointituen mahdollinen takaisinperintä ja kokeilun arviointi edellyttävät tietojen säilyttämistä rekisterissä ja tiedonsaantioikeuksia kymmenen vuoden ajan kokeilun päättymisen jälkeen.

114 §. *Käsiteltävät tiedot.* Pykälän 1–3 momenteissa säädettäisiin nykyistä vastaavasti käsiteltävistä tiedoista erikseen henkilöasiakkaan, työnantajan ja palveluntuottajan osalta. Käsiteltävät tiedot vastaisivat pääosin nykyisen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 2 §:n 1–3 momenteissa säädettyä. Pykälän 1–3 momentteihin tehtäisiin julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirrosta johtuvat välttämättömät muutokset.

Nykyisen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaan käsiteltäviä tietoja on arvioitu tietosuoja-asetuksen kannalta hallituksen esityksessä HE 12/2020 vp ja niitä koskevat muutokset tulivat voimaan 1.7.2020. Käsiteltäviin tietoihin on edellä mainitun lain muutoksen jälkeen tehty vähäisiä muutoksia, jotka tulivat voimaan 23.5.2022 (HE 225/2021 vp).

Ehdotetun 1 momentin 7 kohtaa täydennettäisiin voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna siten, että kohdassa mainittaisiin julkisten työvoimapalvelujen ja työttömyysturvalaissa tarkoitettujen työllistymistä edistävien palvelujen lisäksi muut työnhakua ja työllistymistä tukevat palvelut. Lisäys on tarpeellinen, sillä työvoimaviranomaiset voisivat tarjota asiakkaille myös muita kuin ehdotetun lain 2 §:ssä tarkoitettuja julkisia työvoimapalveluita tai työttömyysturvalaissa tarkoitettuja työllistymistä edistäviä palveluita. Tällaisia muita palveluita voisivat olla kunnan yleisen toimialan puitteissa järjestetyt työllisyyspalvelut.

Ehdotetun 1 momentin 8 kohdassa säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 2 §:n 1 momentin 7 kohtaa vastaavasti, että henkilöasiakkaasta voitaisiin käsitellä sellaisia terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevia tietoja ja arvioita, joilla on vaikutusta henkilön työllistymiseen ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle. Asiakkaan terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevia tietoja ja arvioita voitaisiin käsitellä silloin, kun ne ovat välttämättömiä julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämisspalvelujen tarjoamiseksi asiakkaalle. Esimerkiksi työnvälityksen kannalta voi olla välttämätöntä käsitellä tietoa henkilön terveydentilaan liittyvästä rajoitteesta, joka estää työskentelyn tietyissä tehtävissä.

Ehdotetussa 8 kohdassa tarkoitettut tiedot voisivat perustua terveydenhuollon ammattihenkilöiden laatimiin arvioihin. Lisäksi kohdassa tarkoitettut tiedot ja arviot voisivat olla myös asiakkaan itsensä antamia tai laatimia. Asiakkaan antama tieto tai tekemä arvio omasta työkyvystään ja työssä pärjäämisestä voi olla työvoimapalvelujen tarjoamiseksi välttämätön, jotta asiakas voidaan ohjata parhaiten hänen työllistymistään tukeviin palveluihin. On tavanomaista, että asiakas kertoo viranomaisen järjestämässä työnhakuhaastattelussa mahdollisista työllistymisen esteistä

tai rajoituksista. Koska terveydenhuollon ammattihenkilön laatimaa arviota asiakkaan terveydentilasta tai työ- ja toimintakyvystä ei aina ole saatavilla, on asiakkaan itsensä antamaa terveydentilaa tai työ- ja toimintakykyä koskevaa tietoa tai arviota voitava hyödyntää tarkasteltaessa sitä, mitkä palvelut parhaiten edistäisivät hänen työllistymistään. Asiakkaan tekemä arvio voi olla suullinen tai perustua itsearviointimenetelmään, kuten esimerkiksi Työterveyslaitoksen kehittämään Kykyviisari-menetelmään. Lähtökohtana olisi, että muiden kuin henkilön itsensä tekemien terveydentilaa ja työkykyä koskevien arvioiden tulisi olla terveydenhuollon ammattihenkilön tekemiä.

Yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohdassa kielletään erityisten henkilötietojen käsittely. Tällaisia tietoja ovat muun muassa terveystiedot. Poikkeuksista käsittelykieltoon säädetään artiklan 2 kohdassa.

Erityisiä henkilötietoja saa yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan käsitellä muun muassa, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän velvoitteiden noudattamiseksi työoikeuden, sosiaaliturvan ja sosiaalisen suojelun alalla, siltä osin kuin se sallitaan jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään rekisteröidyn perusoikeuksia ja etuja koskevista asianmukaisista suojatoimista. Tämän kohdan antamaa kansallista liikkumavaraa on käytetty tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 3 ja 5 kohdassa.

Erityisiä henkilötietoja saa yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 2 kohdan h alakohdan mukaan käsitellä muun muassa, jos käsittely on tarpeen ennalta ehkäisevää tai työterveydenhuoltoa koskevia tarkoituksia varten, työntekijän työkyvyn arvioimiseksi, lääketieteellisiä diagnooseja varten, terveys- tai sosiaalihuollollisen hoidon tai käsittelyn suorittamiseksi taikka terveys- tai sosiaalihuollon palvelujen ja järjestelmien hallintoa varten unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tai terveydenhuollon ammattilaisen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti ja noudattaen 3 kohdassa esitettyjä edellytyksiä ja suojatoimia.

Yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 3 kohdan mukaan 1 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja voidaan käsitellä 2 kohdan h alakohdassa esitettyihin tarkoituksiin, kun kyseisiä tietoja käsittelee tai niiden käsittelystä vastaa ammattilainen, jolla on lakisääteinen salassapitovelvollisuus unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tai kansallisten toimivaltaisten elinten vahvistamien sääntöjen perusteella, taikka toinen henkilö, jota niin ikään sitoo lakisääteinen salassapitovelvollisuus unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön tai kansallisten toimivaltaisten elinten vahvistamien sääntöjen perusteella.

Ehdotetun 8 kohdan säännöksen osalta tiedon käsittelyperusteita olisivat yleisen tietosuojasetuksen 9.2 artiklan b ja h alakohta. Ei ole yksiselitteisesti määriteltävissä, kumpi näistä käsittelyperusteista tulisi kyseeseen. Ehdotetun sääntelyn katsotaan täyttävän molempia näitä käsittelyperusteita koskevat vaatimukset. Käsittelystä säädettäisiin laissa. Lainsäädännössä olisi myös säännökset rekisteröidyn perusoikeuksia ja etuja koskevista suojatoimista, kuten b alakohdassa edellytetään. Suojatoimiksi katsottavaa sääntelyä sisältyisi paitsi tietosuojalakiin, tiedonhallintalakiin, rikoslakiin, julkisuuslakiin ja muihin hallinnon yleislakeihin, myös ehdotettuun lakiin. Ehdotetussa laissa suojatoimiksi olisi katsottavissa ainakin säännökset käyttöoikeuden myöntämisestä, poistamisesta ja säilytysajoista. Tietoja käsittelevään henkilöön sovellettaisiin julkisuuslakia, joten häntä sitoisi lakisääteinen salassapitovelvollisuus, kuten h alakohdassa edellytetään.

Ehdotetun 2 momentin 5 kohtaa muutettaisiin nykyiseen verrattuna siten, että kohtaan lisättäisiin maininta 10 luvussa tarkoitettusta 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta ja 111 §:ssä tarkoitettusta kunnalle työllistämismääräyksen perusteella järjestetyn työn palkkakustannuksiin myönnettävästä tuesta. Kummassakin tuessa on kyse työnantajalle palkkakustannuksiin myönnettävästä tuesta. Mainittu 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki on uusi tukimuoto, jota koskevat säännökset on ehdotettu lisättäväksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin palkkatukiudistuksen yhteydessä. Ehdotetun 111 §:n mukaan kunnalla olisi oikeus saada tukea työllistämismääräyksen perusteella työllistämänsä henkilön palkkakustannuksiin, jos pykälässä säädetyt edellytykset täyttyvät. Kuten palkkatuessa, myös 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta ja työllistämismääräyksen perusteella järjestetyn työn palkkakustannuksiin myönnettävässä 111 §:n mukaisessa tuessa on kyse työnantajalle myönnettävästä tuesta ja myös niiden osalta työvoimaviranomaisen olisi tarpeen käsitellä tukea koskevia päätöksiä ja niihin liittyviä seuranta- ja maksatustietoja.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että jos käsiteltävä henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, henkilön tietoihin tulee merkitä, mistä tieto on saatu ja kuka tiedon on merkinnyt. Momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 §:n 1 momentissa säädettyä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että rekisteröidyllä ei olisi yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädettyä oikeutta 1 momentissa tarkoitettujen tietojen käsittelyn rajoittamiseen. Vastaava säännös on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 §:n 2 momentissa.

Yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen. Artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa käsittelyä, jos yksi artiklassa luetelluista tilanteista on kyseessä. Esimerkiksi 1 kohdan a alakohdan perusteella käsittelyä olisi rajoitettava, jos rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden. Tällaisessa tilanteessa käsittelyä olisi rajoitettava ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden. Jos käsittelyä päätetään rajoittaa 1 kohdan perusteella, henkilötietoja saa artiklan 2 kohdan mukaan säilyttämistä lukuun ottamatta käsitellä ainoastaan rekisteröidyn suostumuksella taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tahi toisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön oikeuksien suojaamiseksi tai tärkeää unionin tai jäsenvaltion yleistä etua koskevista syistä. Tätä rekisteröidyn oikeutta voidaan 23 artiklan nojalla rajoittaa rajoittamisen edellytysten täytyessä.

Yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus lainsäädännöllä rajoittaa muun muassa 18 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja rajoitus on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata esimerkiksi jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahan, talousarvion ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva (23 artiklan 1 kohdan e alakohta). Artiklan 2 kohdassa säädetään asioista, joita koskevia säännöksiä tällaisen lainsäädännön on tarpeen mukaan sisällettävä. Kansallisessa lainsäädännössä olisi 2 kohdan mukaan säädettävä käsittelytarkoituksesta, henkilötietoryhmistä, rajoitusten soveltamisalasta, suojatoimista, joilla estetään väärinkäyttö tai lainvastainen päästy tietoihin tai niiden siirtäminen, rekisterinpitäjien määrittämisestä ja tietojen säilytysajoista.

Työvoimapalveluun, työttömyysturvaan tai vuorotteluvapaaseen liittyvän tehtävän hoitaminen ei voi sen tavoitteet huomioon ottaen olla riippuvainen rekisteröidyn päätöksestä rajoittaa tietojensa käsittelyä. Asiakastietojärjestelmän ylläpidon sekä työttömyysturvan ja vuorottelukorvauksen maksamisen kannalta ei ole mahdollista, että henkilö voisi rajoittaa tietojensa käsittelyä esimerkiksi rekisterinpitäjän tietojenkäsittelyn oikeusperusteen selvittämisen taikka tietojen tai niiden käsittelyn virheellisyyttä koskevan väitteen käsittelyn ajan. Tämä voisi vaarantaa etuasian käsittelyn ja tietojen oikeellisuuden. Ylläpidettävien tietojen tulee olla paikkansa pitäviä ja täydellisiä, eivätkä ne voi olla riippuvaisia henkilötietojen suojaa koskevien väitteiden käsittelystä ennen kuin päätös edellä tarkoitetun väitteen johdosta on tehty. Jos henkilön tietoja ei voitaisi käsitellä, hänelle ei voitaisi myöskään järjestää palveluita eikä maksaa etuuksia. Näin ollen ehdotetaan säädettäväksi, ettei rekisteröidyllä ole yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa tarkoitettua oikeutta henkilöasiakasrekisterissä olevien tietojen käsittelyn rajoittamiseen. Muita yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyjä oikeuksia, joita asetuksen nojalla sovelletaan käsittelyyn, joka on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi, ei rajoitettaisi.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa säädetyt edellytykset rekisteröidyn oikeuden rajoittamiselle täyttyvät, koska rajoitus on välttämätön ja oikeasuhtainen, jotta työllisyyden edistämiseen, työttömyysturvaan ja vuorotteluvapaaseen liittyvät jäsenvaltion tavoitteet voidaan täyttää. Rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja vapauksia, sillä käsittelystä säädetään laissa, ja rekisteröidyllä on oikeus hakea muutosta päätöksiin. Myös muut hyvän hallinnon takeet on lainsäädännössä turvattu. Lisäksi asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset rajoitukselle täyttyvät. Käsittelytarkoituksesta säädettäisiin ehdotetussa 112 ja 113 §:ssä, käsiteltävistä henkilötiedoista ehdotetussa 114 §:ssä ja rajoituksen soveltamisalaksi olisi ehdotetussa 114 §:n 5 momentissa määritelty henkilöasiakasta koskevat tiedot. Suojatoimista säädettäisiin puolestaan ehdotetussa 122, 123 ja 124 §:ssä. Lisäksi julkisuuslain sisältämä salassapitoa ja tietosuojalain sisältämä vaitiolovelvollisuutta ja sen sanktiointia koskeva sääntely sekä tiedonhallintalain tietoturvallisuuden varmistamista koskeva sääntely, samoin kuin hallinnon yleislakien soveltaminen, on katsottava suojatoimiksi, joilla estetään väärinkäyttö ja lainvastainen pääsy tietoihin tai niiden siirtäminen. Rekisterinpitäjät määriteltäisiin 121 §:ssä ja säilytysajat 122 §:ssä. Rekisteröity saisi tiedon rajoituksesta lainsäädännöstä. Velvollisuus antaa rekisteröidylle tietoja käsittelystä perustuu lisäksi yleisen tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklaan.

115 §. *Työvoimaviranomaisen tiedonsaantioikeus.* Pykälässä säädettäisiin työvoimapalveluihin liittyvästä työvoimaviranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Muista tiedonsaantioikeuksista säädettäisiin omissa pykälissään. Tiedonsaantioikeus koskisi tietoja, joita työvoimapalvelujen asiakkaasta voidaan ehdotetun 114 §:n perusteella käsitellä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat välttämättömiä työvoimapalvelujen toimeenpanossa. Lähtökohtana on, että työvoimaviranomainen saa työvoimapalvelujen tarjoamiseksi tarpeelliset tiedot suoraan asiakkaalta. Ehdotetun 27 §:n 2 momentin mukaan työnhakijaksi rekisteröiminen edellyttäisi, että henkilöasiakas antaa työllistymisen ja työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeelliset tiedot työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään. Jos työnhakija ei esittäisi työvoimaviranomaisen asettamassa määräajassa työllistymisen ja työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään, työhaun voimassaolo päättyisi ehdotetun 28 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

Joissakin tilanteissa työvoimaviranomaisen voi olla työvoimapalvelun toimeenpanon kannalta välttämätöntä saada tietoja suoraan myös muulta taholta kuin asiakkaalta itseltään. Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat toimittavat niin sanottuja kertymätietoja henkilölle maksetuista työttömyysetuuspäivistä. Kertymätiedot ovat työvoimaviranomaiselle välttämättömiä esimerkiksi työllistämismenettelyn toimeenpanossa.

Työvoimaviranomainen voi hankkia tässä laissa tarkoitettuja julkisia työvoimapalveluja palveluntuottajilta. Lisäksi työvoimaviranomainen voi tarjota muita työllistymistä tukevia palveluita, joita olisivat esimerkiksi kunnan yleisen toimialan puitteissa järjestetyt työllisyyspalvelut. Palveluntuottajilta hankittujen julkisten työvoimapalvelujen ja muiden työllistymistä tukevien palvelujen osalta työvoimaviranomaisen on välttämätöntä saada tietoja palvelun etenemisestä ja tuloksista asiakkaan palveluprosessin etenemisen suunnittelemiseksi ja varmistamiseksi. Palveluntuottajilla olisi oikeus antaa nämä tiedot suoraan työvoimaviranomaiselle ilman asiakkaalta erikseen nimenomaisesti pyydettävää suostumusta.

Lisäksi työvoimaviranomaisella voi olla tarve pyytää tietoja suoraan muulta viranomaiselta tilanteessa, jossa työvoimaviranomainen joutuu arvioimaan työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytymistä tai ilmoituksen poistamista. Tiedot voivat olla tarpeen erityisesti sen arvioimiseksi, onko työnantaja olennaisesti laiminlyönyt työsopimuslaissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja taikka onko työpaikan olosuhteissa mahdollisesti ongelmia, joilla voi olla vaikutusta työvoimapalvelun tarjoamiseen. Edellä mainittuja tietoja voitaisiin pyytää esimerkiksi veroviranomaiselta, palkkaturvaviranomaiselta tai työsuojeluviranomaiselta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna uudesta tiedonsaantioikeudesta. Ehdotetun 2 momentin mukaan työvoimaviranomaisella olisi oikeus saada palkkatuen ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämisen edellytysten selvittämiseksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetusta sakkorekisteristä tiedot ehdotetun lain 83 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuihin. Ehdotetun lain 83 §:ssä säädetään työnantajaan liittyvistä palkkatuen edellytyksistä. Mainitun pykälän 3 momentin 4 kohdassa säädetään rikoksista, jotka estävät palkkatuen myöntämisen. Lain 95 §:n 2 momentissa säädetään 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämisen esteistä. Mainitun 2 momentin 3 kohdan mukaan työllistämistukea ei myönnetä, jos työnantaja on syyllistynyt 83 §:n 4 kohdassa tarkoitettuun menettelyyn.

116 §. *Muiden viranomaisten ja palveluntuottajien tiedonsaantioikeus.* Pykälässä säädettäisiin KEHA-keskuksen, työ- ja elinkeinoministeriön ja aluehallintoviraston tiedonsaantioikeuksista. Lisäksi pykälässä säädettäisiin työvoimapalvelujen tuottajan sekä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työvoimaviranomaisen järjestämän työllistymistä tukevan palvelun tuottajan tiedonsaantioikeudesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat välttämättömiä KEHA-keskukselle ehdotetussa laissa tai muussa laissa säädettyjen työvoimapalvelujen toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin liittyvien tehtävien hoitamiseksi. KEHA-keskus vastaisi tässä luvussa tarkoitetuista työvoimapalvelujen valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista. KEHA-keskukselle kuuluisi myös kansainvälisen rekrytoinnin palvelukokonaisuuteen kuuluvia tehtäviä. Esityksen 3. lakiehdotuksen 3 a §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan KEHA-keskus hoitaisi valtakunnallisia palveluja, joilla edistetään osajien maahanmuuttoa ja työvoiman liikkuvuutta. Kansainvälisen rekrytoinnin palvelukokonaisuuteen

kuuluvia tehtäviä hoidettaisiin myös Business Finland Oy:ssä. Kansainvälisen rekrytoinnin palvelukokonaisuuden eheyden ja toimivuuden varmistamiseksi KEHA-keskuksen tulisi saada tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot myös Business Finland Oy:ltä. KEHA-keskuksen valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluita koskevista tehtävistä, kuten työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon, palvelualustan ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden ylläpidosta ja kehittämisestä säädettäisiin tarkemmin tässä luvussa. KEHA-keskuksen muista työvoimapalveluihin liittyvistä tehtävistä säädetään lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetussa laissa, jonka mukaisesti KEHA-keskuksen tehtäviin ehdotetaan muutoksia tämän esityksen 3. lakiehdotuksessa. Esityksen 3. lakiehdotuksen ehdotetun 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan KEHA-keskuksen tehtävänä on seurata ja arvioida työvoimapalveluiden tuloksellisuutta ja toimivuutta sekä tuottaa niitä koskevaa tietoa. Lisäksi KEHA-keskus hoitaisi jatkossa myös työttömyysturvalain (1290/2002) toimeenpanoon liittyviä tehtäviä, joita koskevat ehdotukset sisältyvät tämän esityksen 6. lakiehdotukseen. Työttömyysturvalain muuttamista koskevan 6. lakiehdotuksen ehdotetun 11 luvun 4 a §:ssä säädettäisiin KEHA-keskuksen antamista työvoimapoliittisista lausunnoista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat välttämättömiä työ- ja elinkeinoministeriölle tässä tai muussa laissa säädettyjen työvoimapalvelujen toimeenpanoon, seurantaan, arviointiin ja ohjaukseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluisi ehdotetun 20 §:n mukaan julkisten työvoimapalvelujen yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta. Ministeriö vastaisi siten muun muassa osaavan työvoiman saatavuudesta sekä työllisyyden edistämisen strategisesta suunnittelusta ja siihen liittyvästä muusta suunnittelusta koko valtakunnan tasolla. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi myös 3 luvussa tarkoitetuista yhteistyö- ja seurantakeskusteluista sekä kuntien työllisyydenhoidon ja työvoimapalvelujen järjestämisen seurannasta ja arvioinnista. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviin sisältyisi jatkossakin myös työnvälitystilaston laatiminen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin aluehallintoviraston oikeudesta saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä ja maksutta työvoimaviranomaiselta ja KEHA-keskukselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä 25 §:ssä tarkoitettun valvontatehtävän suorittamiseksi. Ehdotetun 25 §:n mukaan aluehallintovirasto käsittelee valtakunnallisesti tässä laissa kuntien järjestämistä vastuulle säädettyjen tehtävien ja julkisten työvoimapalveluiden lainmukaisuutta koskevat kanteluasiat. Lisäksi aluehallintovirasto voisi suorittaa valvontaa omasta aloitteestaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin työvoimapalvelujen tuottajan ja työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työvoimaviranomaisen järjestämän työllistymistä tukevan palveluntuottajan oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta ja KEHA-keskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun tuottamiseksi ja toteuttamiseksi. Kukin työvoimaviranomainen ja KEHA-keskus vastaisi tiedonsaantioikeuden toteutumisesta hankkimiensa palvelujen osalta. Palvelun järjestämiseksi välttämättömiä tietoja olisivat ainakin palvelun ohjatun asiakkaan nimi ja yhteystiedot, kuten asuinpaikka, osoite, puhelinnumero ja sähköpostiosoite. Muilta osin palvelun järjestämiseksi välttämättömiä tietoja tulisi arvioida tapauskohtaisesti. Tapauskohtaisessa harkinnassa tulisi painottaa tiedon välttämättömyyttä palvelun järjestämiseksi ja pitäytyä välttämättömyyttä arvioitaessa suppeassa tulkinnassa. Esimerkiksi valmennus- tai koulutuspalvelun tuottajalle voitaisiin antaa tietoja asiakkaan koulutuksesta ja työhistoriasta, jos ne ovat välttämättömiä tehtäessä koulutusvalintoja ja tarjottaessa koulutuspalvelua. Jos asiakas on ohjattu palveluntuottajalle esimerkiksi ehdotetussa 51 §:ssä tarkoitettuna asiantuntija-arvioinnin laatimiseksi, palvelun

järjestämiseksi välttämättömiä voivat olla myös asiakaan terveydentilaa koskevat tiedot. Terveydentilaa koskevat tiedot ovat yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja, minkä vuoksi niiden luovuttaminen palveluntuottajalle edellyttäisi tietojen välttämättömyyden lisäksi, että henkilö antaa yksilöidyn kirjallisen suostumuksen tietojen luovuttamiselle. Asiakkaan antamassa suostumuksessa olisi kyse suojatoimesta.

117 §. *Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskeva tiedonsaantioikeus.* Pykälässä säädettäisiin nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna uudesta tiedonsaantioikeudesta, joka liittyy ehdotetun lain 7 luvussa tarkoitetun työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaan. Ehdotetun 63 §:n 1 momentin mukaan opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää koulutuksen järjestävä työvoimaviranomainen. Mainitussa 1 momentissa säädetään lisäksi, että opiskelijavalinnan tukena voi toimia valintaryhmä, johon voi työvoimaviranomaisen lisäksi kuulua kouluttajan edustaja sekä muita asiantuntijoita. Valintaryhmän jäsenenä opiskelijavalintaan voisi osallistua myös 62 §:ssä tarkoitetun yhteishankintakoulutuksen toteuttamiseen osallistuva työnantaja, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantaja tai yrittäjyys oikeudet luovuttava yritys.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskevasta tiedonsaantioikeudesta on tarpeen säätää laissa, sillä nykyisin opiskelijavalintaa koskeva tiedonvaihto perustuu hakijan antamaan suostumukseen. Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 43 kohdan mukaan suostumuksen ei pitäisi olla pätevä oikeudellinen peruste henkilötietojen käsittelylle sellaisessa erityistilanteessa, jossa rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välillä on selkeä epäsuhta. Tämä koskee erityisesti tilannetta, jossa rekisterinpitäjänä on viranomainen ja jossa on sen vuoksi epätodennäköistä, että suostumus on annettu vapaaehtoisesti kaikissa kyseiseen tilanteeseen liittyvissä olosuhteissa. Sen lisäksi, että suostumusta ei yleisen tietosuoja-asetuksen perusteella tule käyttää käsittelyperusteena viranomaistoiminnassa, liittyy suostumukseen perustuvaan tietojen vaihtoon riski siitä, että työvoimakoulutukseen hakijat asettuvat eriarvoiseen asemaan siitä riippuen, onko hakija antanut suostumuksen tietojensa luovuttamiseen vai ei. Kaikilla valintaryhmän jäsenillä ei olisi oikeutta tutustua hakijoiden hakemuksiin hakijoiden kannalta yhdenvertaisesti, jos tiedonsaantioikeus edellyttäisi hakijan antamaa suostumusta. Toisaalta puuttuva tiedonsaantioikeus voisi aiheuttaa sen, että esimerkiksi koulutuksen toteutuksen kannalta merkittävien osapuolien, kuten kouluttajien ja yhteishankintakoulutuksissa työnantajien näkemykset, eivät tulisi kuulluiksi.

118 §. *Tietojen luovuttaminen työnantajalle työpaikan täyttämistä varten ja työnantajan tiedonsaantioikeus.* Pykälän 1–3 momentti vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 9 §:n 1–3 momenttia. Ehdotetun 1 momentin sanamuotoa kuitenkin täsmennettäisiin siten, että siinä todettaisiin tietojen luovuttaja, joka olisi työvoimaviranomainen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen velvollisuudesta luovuttaa kunnalle 108 §:ssä tarkoitetun työllistämismelvoitteen täyttämiseksi välttämättömät työllistettävää henkilöä koskevat tiedot. Luovutettavat tiedot voisivat sisältää myös työllistämismelvoitteen täyttämiseksi välttämättömät työllistettävän terveydentilaa koskevat tiedot, jotka voitaisiin luovuttaa ilman työllistettävän suostumusta.

Ehdotettu säännös on tarpeen, koska työllistämismelvoite koskee työllistettävän kotikuntaa, joka ei välttämättä ole laissa tarkoitettu työvoimaviranomainen. Toisaalta työvoimaviranomaisena toimivassa kunnassakin työllistämismelvoitteen täyttäminen voidaan toteuttaa kunnan muussa kuin julkisissa työvoimapalveluissa hoitavassa yksikössä. Tällöin työllistettävää koskevat tiedot on voitava luovuttaa myös kunnan sisällä sellaiselle henkilölle, joka ei hoida ehdotetussa laissa

tarkoitettuja julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvia tehtäviä ja jolla ei siten lähtökohtaisesti ole oikeutta käsitellä ja saada työvoimapalvelujen henkilöasiakasta koskevia tietoja.

Työllistämismääräytystä koskevasta työllistämismääräyksestä ja työllistettävää koskevien tietojen luovuttamisesta säädetään nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Koska työllistämismääräytystä täyttämiseksi kunnalle luovutettaviin tietoihin sisältyy työllistettävää koskevia salassa pidettäviä henkilötietoja, on tarkoituksenmukaista siirtää tietojen luovuttamista koskeva sääntely asetuksesta lain tasolle.

Pykälän 5 momentti vastaisi työnantajan takaisinottovelvollisuuteen liittyvän tiedonsaantioikeuden osalta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 3 momenttia. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 3 momentin mukaan työnantajalla on oikeus saada lain 7 luvun 3 §:n 3 momentissa säädetyn palkkatuen myöntämisedellytyksen täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö, jonka työsuhde on päätynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana, rekisteröity työnhakijaksi. Lain 7 luvun 3 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan palkkatukea ei myönnetä, jos elinkeinotoimintaa harjoittava työnantaja on tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut työntekijän, jonka irtisanomisaika on päätynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Lain 7 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan palkkatuki voidaan kuitenkin myöntää 2 momentin 1 kohdassa säädetyn estämättä, jos työnantaja on ottanut tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanotun työntekijän takaisin työsuhteeseen ennen palkkatukihakemuksen tekemistä. Palkkatukea koskeva sääntely uudistuisi tältä osin, eikä työnantajaan liittyviä palkkatuen edellytyksiä koskeva ehdotettu 83 § sisältäisi enää edellä mainittua julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 3 §:n 3 momentissa säädettyä edellytystä palkkatuen myöntämiseksi. Näin ollen ehdotetussa 3 momentissa ei enää jatkossa säädettäisi palkkatuen myöntämisedellytyksiin liittyvästä tiedonsaantioikeudesta.

119 §. *Tietojen luovuttamista koskevat erityissäännökset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen velvollisuudesta luovuttaa työnvälitystilaston laatimista varten työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennetut tiedot. Tiedot tulisi luovuttaa oma-aloitteisesti ja maksutta. Vastaava säännös sisältyy julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 10 §:n 1 momenttiin.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin julkisuuslain 28 §:ssä tarkoitetun luvan myöntämisestä. Vastaava säännös sisältyy julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 10 §:n 2 momenttiin. Julkisuuslain 28 §:ssä säädetään viranomaisen mahdollisuudesta antaa lupa tiedon saamiseen salassa pidettävästä asiakirjastaan tieteellistä tutkimusta, tilastointia taikka viranomaisen suunnittelu- tai selvitystyötä varten. Nykyisen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan KEHA-keskus päättää julkisuuslain 28 §:ssä tarkoitetun luvan antamisesta 13 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen tilastointia, tieteellistä tutkimusta taikka viranomaisten suunnittelu- tai selvitystyötä varten. Ehdotetun 2 momentin mukaan KEHA-keskus päättäisi julkisuuslain 28 §:ssä tarkoitetusta luvasta, jos tutkimuspyyntö kohdistuisi ehdotetussa 120 §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen tietovarannon tietoihin. Jos tutkimuspyyntö esitettäisiin esimerkiksi työvoimaviranomaiselle, jolla ei ehdotetun sääntelyn mukaan ole toimivaltaa tutkimusluvan myöntämiseen, tulee viranomaisen siirtää esitetty pyyntö hallintolain mukaisesti KEHA-keskukselle.

Työnvälitystilaston rekisterinpitäjänä työ- ja elinkeinoministeriö myöntäisi jatkossakin tutkimusluvan, jos tutkimuspyyntö kohdistuu nimenomaan työnvälitystilastoon.

120 §. *Työvoimapalvelujen valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että KEHA-keskus vastaisi työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvien valtakunnallisen tietovarannon, palvelualustan ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden kehittämisestä ja ylläpidosta. Valtakunnallinen tietovaranto sisältäisi sekä työvoimapalvelujen operatiivisen toiminnan tietoaineistot että raportoinnin ja tilastoinnin tietoaineistot. Tietovarantoon tallennettavista tiedoista säädettäisiin tarkemmin ehdotetussa 121 §:ssä, käyttöoikeuksista valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään ehdotetuissa 124–126 §:ssä ja palvelualustasta ehdotetussa 14 luvussa.

Työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ylläpitäjänä KEHA-keskus vastaisi tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvien tietovarannon, asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden ja palvelualustan teknisistä määrittelyistä. Tiedonhallintalain 22 §:n 3 momentin nojalla KEHA-keskus määritteli valtakunnallisesta tietovarannosta teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen ja ylläpitäisi sitä.

Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittämiseen liittyvästä yhteistyöstä KEHA-keskuksen ja tietojärjestelmäpalveluja käyttävien työvoimaviranomaisten välillä. Yhteistyö KEHA-keskuksen ja tietojärjestelmäpalveluja käyttävien työvoimaviranomaisten välillä olisi tärkeää, sillä työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirryttyä valtiolta kunnille myös suurin osa tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjistä olisi uusien työvoimaviranomaisten palveluksessa. Tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjäkokemukset ovat yksi keskeinen lähde selvittäessä ja arvioitaessa tietojärjestelmäpalvelujen kehittämistarpeita. Jatkossa myös tietojärjestelmäkehittämisessä tarvittava työvoimapalvelujen asiakaspalveluosaaminen olisi pääosin kunnilla, joten työvoimaviranomaisille kertyisi työvoimapalvelujen toimeenpanossa myös paljon tietojärjestelmäpalveluiden kehittämistyössä hyödyllistä tietoa. KEHA-keskuksen tulisi huolehtia siitä, että toteutettavista kehittämistoimenpiteistä informoitaisiin kuntia ennen toimenpiteiden suorittamista siten, että kunnilla olisi riittävästi aikaa valmistautua muutostoimenpiteisiin ja sopeutua muutoksiin. Yhteistyö tietojärjestelmäpalvelujen kehittämisessä sisältäisi myös yhteistyön järjestelmämuutoksista aiheutuvien käyttäjäkoulutusten järjestämiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen velvollisuudesta käyttää valtakunnallista tietovarantoa, palvelualustaa ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta työvoimapalvelujen toimeenpanossa. Tiedoista, jotka työvoimaviranomaisilla olisi velvollisuus tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon säädettäisiin ehdotetussa 121 §:ssä.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden sisällöstä. Asiakastietojärjestelmäkokonaisuus sisältäisi asiakkuudenhallintajärjestelmän, yleisen avustusjärjestelmän sekä sähköiset asiointipalvelut asiakkaille ja asiantuntijoille. Yleistä avustusjärjestelmää käytetään palkkatukea ja starttirahaa koskevien hakemusten, päätösten ja maksatusten käsittelyyn.

Valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttöveloitteen tarkoituksena on erityisesti työvoimapalveluja koskevan uudistuksen toimeenpanon alkuvaiheessa turvata järjestämisvastuun sujuva siirtyminen valtiolta kuntien työvoimaviranomaisille. Kun työvoimaviranomaiset ja KEHA-keskus käyttävät samaa tietovarantoa, asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta ja palvelualustaa, voidaan minimoida tietojen siirtäminen eri viranomaisten ja tietojärjestelmien välillä ja minimoida siten myös tietojen siirtoon liittyviä tietoturvariskejä sekä henkilötietojen suojalle

aiheutuvia riskejä, kuten tietovuotojen ja tietomurtojen riskiä. Lisäksi yhteisillä tietojärjestelmäpalveluilla varmistetaan työvoimapoluista kertyvän tiedon mahdollisimman yhtenäiset kirjaamistavat ja yhtenäiset tietorakenteet, jotta työvoimapoluista toimeenpanosta saadaan valtakunnallisesti mahdollisimman yhteismitallista tietoa.

Valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttövelvoitteella voidaan myös hillitä tietojärjestelmistä ja niihin liittyvistä työvoimapoluista järjestämisvastuun siirrosta aiheutuvista muutoksista johtuvia kustannuksia. Kun käytetään yhtä valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta eri järjestelmien välisten rajapintojen ja integraatioiden rakentamisen tarve on todennäköisesti vähäisempi kuin siinä tapauksessa, että useammista eri asiakastietojärjestelmistä rakennettaisiin yhteys valtakunnalliseen työvoimapoluista tietovarantoon ja palvelualustalle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työvoimapoluista mahdollisuudesta hankkia valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta täydentäviä lisäosia eli moduuleita. Tällainen lisäosa voisi olla esimerkiksi työnhakijoille suunnattu itsearviointityökalu, palveluihin liittyvä palautejärjestelmä tai muu työvoimapoluista toimeenpanoa tukeva järjestelmä. Lisäosalla ei voisi korvata valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvia tietojärjestelmiä, joita työvoimapoluista olisi ehdotetun sääntelyn nojalla velvollisuus käyttää.

Lisäksi 3 momentissa säädettäisiin, että työvoimapoluista hankkimien lisäosien tulisi tarvittaessa olla yhteensopivia valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden kanssa. Yhteensopivuutta edellytettäisiin esimerkiksi silloin, jos lisäosassa käsiteltäisiin tietoja, jotka työvoimapoluista katsoo tarpeelliseksi tallentaa tai jotka sillä on velvollisuus tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon. Selvyyden vuoksi momentissa säädettäisiin, että lisäosassa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn tulisi noudattaa, mitä ehdotetussa laissa säädetään.

121 §. *Työvoimapoluista valtakunnalliseen asiakastietovarantoon tallennettavat tiedot.* Valtakunnallisen asiakastietovarannon tarkoituksena olisi koota yhteen työvoimapoluista järjestämisessä ja tuottamisessa syntyvät asiakkaita, palveluntuottajia ja palveluja koskevat tiedot. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tiedoista, jotka työvoimapoluista ja KEHA-keskuksella olisi velvollisuus tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon. Koska työvoimapoluista käytäisivät valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettuja tietoja päivittäisessä asiakastyössä, tiedot tulisi tallentaa tietovarantoon reaaliaikaisesti. Vastaavasti tietovarannon työvoimapoluista operatiivisen toiminnan tietoaineistot olisivat reaaliaikaisesti työvoimapoluista käytävissä.

Valtakunnalliseen tietovarantoon olisi tallennettava ensinnäkin tiedot, jotka ovat tarpeen työvoimapoluista järjestämiseksi ja tuottamiseksi (1 kohta), tiedot, jotka ovat tarpeen kansainvälisen rekrytoinnin palveluiden järjestämiseksi, tuottamiseksi ja seuraamiseksi (2 kohta) sekä tiedot, jotka ovat tarpeen asiakaspoluista järjestämiseksi yli työvoimapoluista toimialuealuerajojen sekä työvoimapoluista koskevan neuvonnan tarjoamiseksi (3 kohta). Ehdotettujen 1–3 kohtien tiedoilla tarkoitettaisiin tietoja, jotka ovat tarpeen esimerkiksi asiakkaan palveluprosessin, työnvälityksen, mukaan lukien kansainväliseen rekrytointiin liittyvät palvelut, ja asiakaspoluista sujuvaksi toteuttamiseksi. Työvoimapoluista asiakkaan olisi mahdollista osallistua myös muun kuin kotipaikkansa työvoimapoluista järjestämään palveluun, jolloin olisi tarkoituksenmukaista, että asiakkaan tiedot tallennettaisiin valtakunnalliseen tietovarantoon, jossa ne olisivat tietojen käsittelyyn oikeutettujen työvoimapoluista käytävissä.

Lisäksi valtakunnalliseen tietovarantoon tulisi tallentaa tiedot, jotka ovat tarpeen työvoimapalvelujen yleisen ohjauksen, suunnittelun ja kehittämisen toteuttamiseksi (4 kohta), työllisyydenhoidon järjestämisen seurannan ja arvioinnin suorittamiseksi (5 kohta) sekä tilastointia ja tiedolla johtamista varten (6 kohta). Ehdotetuissa 5–6 kohdissa tarkoitetaan tietoja, jotka olisivat tarpeen, jotta sekä valtion että kunnan järjestämisvastuulle kuuluvat työvoimapalvelujen toimeenpanoon liittyvät tehtävät voitaisiin hoitaa tuloksekkaasti. Valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavia tietoja hyödynnettäisiin sekä työllisyydenhoidon valtakunnallisen että aluekohtaisen tilanteen selvittämiseksi ja seuraamiseksi. Lisäksi työvoimaviranomaiset voisivat hyödyntää valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettuja tietoja palveluidensa kehittämisessä.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja olisivat ainakin 114 §:ssä tarkoitetut asiakkaiden ja palveluntuottajien tiedot. Momentissa säädettäisiin siten tiedoista, jotka työvoimaviranomaisella vähintään on velvollisuus tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon. Lisäksi 2 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista. Asetuksenantovaltuus koskisi muita tietoja kuin henkilötietoja. Valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista henkilötiedoista säädetään ehdotetussa 114 §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan myös palveluntuottajat voisivat tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tiedot palveluntuottajalta hankitun palvelun etenemisestä ja tuloksista. Säännöksellä pyrittäisiin helpottamaan palveluntuottajien raportointivelvollisuuden toteuttamista, kun hankittuun palveluun liittyvät tiedot olisi mahdollista tallentaa suoraan työvoimaviranomaisten käytössä olevaan tietovarantoon. Mahdollisuus tallentaa tiedot suoraan valtakunnalliseen tietovarantoon parantaisi myös käsiteltävien tietojen turvallista käsittelyä ja tietosuojaa. Palveluntuottajan mahdollisuus tallentaa tietoja valtakunnalliseen tietovarantoon edellyttäisi, että palveluntuottajan palveluksessa olevalle henkilölle on myönnetty käyttöoikeus valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään. Työvoimapalvelujen tuottajan palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa työvoimapalveluihin liittyviä tehtäviä olisi ehdotetun 125 §:n 3 momentin mukaan mahdollista myöntää käyttöoikeus valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaan asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen.

122 §. *Työvoimapalvelujen valtakunnalliseen asiakastietovarantoon tallennettujen tietojen poistaminen ja arkistointi.* Pykälän 1 ja 2 momentit vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 §:n 3 ja 4 momentteja.

123 §. *Työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjät.* Yleisen tietosuojasetuksen 26 artiklan mukaan, jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat yleisen tietosuojasetuksen 26 artiklan mukaan yhteisrekisterinpitäjiä. Yhteisrekisterinpitäjien vastuualueet voidaan määritellä yhteisrekisterinpitäjien keskinäisellä järjestelyllä tai osittain tai kokonaan jäsenvaltion lainsäädännössä. Järjestelystä tai lainsäädännöstä on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Rekisteröity voi käyttää yleisen tietosuojasetuksen mukaisia oikeuksia suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan riippumatta yhteisrekisterinpitäjien vastuunjaosta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan KEHA-keskus ja työvoimaviranomaiset olisivat ehdotetussa 120 §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Yhteisrekisterinpitäjinä toimivien KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten vastuualueet määriteltäisiin lainsäädännössä.

KEHA-keskuksen vastuulle kuuluvat yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyt rekisterinpitäjän tehtävät luettelaisiin *2 momentissa*. Ehdotetun 2 momentin mukaan KEHA-keskus vastaisi yleisen tietosuoja-asetuksen

- 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista;
- 25 artiklassa tarkoitettusta sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta;
- 32 artiklassa tarkoitettusta käsittelyn turvallisuudesta;
- 35 artiklassa tarkoitettusta tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista;
- 36 artiklassa tarkoitettusta ennakkokuulemisesta ja muista sellaisista yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän tietoturvallisuutta.

KEHA-keskuksen vastuulle 2 momentin mukaan kuuluvat tehtävät vastaisivat nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:ssä säädettyjä rekisterinpitäjän tehtäviä.

Työvoimaviranomaiset vastaisivat ehdotetun 3 momentin mukaan muista kuin ehdotetun 2 momentin mukaisista yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Kukin työvoimaviranomainen vastaisi rekisterinpitäjän tehtävistä asiakkaidensa osalta.

Rekisterinpitäjien vastuut KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten välillä vastaisivat pääosin voimassa olevan lainsäädännön mukaista rekisterinpitäjien vastuunjakoa KEHA-keskuksen ja työ- ja elinkeinotoimistojen sekä KEHA-keskuksen ja työllisyyden edistämisen kuntakoikeilussa mukana olevien kuntien välillä. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyjä rekisterinpitäjän tehtäviä, joista työvoimaviranomaiset vastaisivat, olisivat esimerkiksi 28 artiklan 1 kohdassa säädetty velvollisuus käyttää vain sellaisia henkilötietojen käsittelijöitä, jotka toteuttavat riittävät suojaustoimet asianmukaisten teknisten ja organisatoristen toimien täytäntöön panemiseksi niin, että asetuksen vaatimukset täyttyvät. Myös rekisteröidyn oikeuksien toteuttamiseen liittyvät rekisterinpitäjän tehtävät, lukuun ottamatta KEHA-keskukselle kuuluvia tehtäviä, kuuluisivat työvoimaviranomaisille. Työvoimaviranomaisten välinen vastuu rekisterinpitäjän tehtävistä määräytyisi rekisteröidyn asiakkuuden perusteella. Työvoimaviranomaisen velvollisuudesta tarjota palveluita säädettäisiin ehdotetussa 17 §:ssä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 3 kohdan mukaan rekisteröity voi käyttää asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan riippumatta yhteisrekisterinpitäjien keskinäisestä vastuunjaosta. Tällä tarkoitetaan sitä, että rekisteröity saa asian vireille riippumatta siitä, mille rekisterinpitäjistä hän pyyntönsä esittää. Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen edellyttää, että jollekin rekisterinpitäjistä esitetty pyyntö tai tiedustelu välitetään tarvittaessa sille rekisterinpitäjälle, joka rekisterinpitäjien keskinäisen vastuualuejaon mukaan vastaa asiasta. Jos rekisteröity esimerkiksi esittäisi KEHA-keskukselle vaatimuksen tietojensa oikaisemisesta, virasto voisi hallintolain (434/2003) mukaisesti siirtää asian sille työvoimaviranomaiselle, jonka asiakkaana rekisteröity on.

Ehdotetussa *4 momentissa* säädettäisiin vastuunjaosta valtakunnallisesta tietovarannosta luovuttavien tietojen osalta. Työvoimapalvelujen asiakkaita koskevia tietoja valtakunnallisesta tietovarannosta luovuttaisivat KEHA-keskus tai kukin työvoimaviranomainen asiakkaidensa osalta. KEHA-keskus voisi luovuttaa valtakunnallisesta tietovarannosta tietoja tiedonsaantiin oikeutetulle taholle riippumatta siitä, minkä työvoimaviranomaisen asiakkaasta on kyse. Säännöksen tarkoituksena on, että KEHA-keskus voisi keskitetysti vastata tietojen luovuttamisesta sekundäärisiin käyttötarkoituksiin eli niille työvoimapalvelujen ulkopuolisille tahoille, joille on laissa säädetty oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tietoja työvoimapalvelujen asiakkaista. Tiedonsaantiin oikeutettu taho voisi esittää tietopyynnön KEHA-keskukselle, joka voisi luovuttaa tiedot riippumatta siitä, minkä työvoimaviranomaisen asiakkaan tiedoista on kyse sekä esimerkiksi tilanteissa, joissa tietopyyntö koskee useamman kuin yhden työvoimaviranomaisen asiakkaita. Edellä mainittu mahdollisuus keskitettyyn tietojen luovuttamiseen KEHA-keskuksen toimesta olisi tiedonsaantiin oikeutetun tahon näkökulmasta käytännöllistä ja tietosuojan ja tietoturvan kannalta tarkoituksenmukaista. Mahdollisuus luovuttaa tietoja keskitetysti olisi tarkoituksenmukaista vain KEHA-keskuksen toimesta, koska KEHA-keskus vastaisi valtakunnallisen tietovarannon ylläpidosta. Säännös täydentäisi lain 119 §:n 2 momentin säännöstä, jonka mukaan KEHA-keskus päättäisi julkisuuslain 28 §:ssä tarkoitetun luvan antamisesta valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta.

Jos momentissa tarkoitettu tietopyyntö esitettäisiin jollekin työvoimaviranomaisista, jolla ei ehdotetun sääntelyn mukaan ole toimivaltaa kaikkien pyydettyjen tietojen luovuttamiseen, tulisi työvoimaviranomaisen siirtää esitetty pyyntö hallintolain mukaisesti KEHA-keskuksen tai toimivaltaisen työvoimaviranomaisen käsiteltäväksi.

124 §. *Valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöoikeudet.* Pykälän *1 momentti* sisältäisi viittauksen julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 16 ja 17 §:ään, jotka sisältävät käyttöoikeuksien hallintaa ja lokitietojen keräämistä koskevat säännökset ja joita tulisi noudattaa sen lisäksi, mitä ehdotetussa 13 luvussa säädetään.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti, että valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttö edellyttäisi henkilökohtaista käyttöoikeutta. Tiedonhallintalain 16 §:n mukaan tietojärjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Lisäksi tiedonhallintalain 16 §:ssä säädetään, että käyttöoikeudet on määriteltävä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan, ja ne on pidettävä ajantasaisina. KEHA-keskus vastaisi ehdotetun 120 §:n mukaisesti valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittämisestä ja ylläpidosta ja KEHA-keskusta olisi pidettävä tiedonhallintalain 16 §:ssä tarkoitettuna tietojärjestelmästä vastuussa olevana viranomaisena. Näin ollen KEHA-keskus vastaisi tietojärjestelmän käyttöoikeuksien määrittelystä.

Tiedonhallintalain 17 §:ssä säädetään lokitietojen keräämisestä. Mainitun pykälän mukaan viranomaisen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen. Koska kehittämis- ja hallintokeskus vastaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvasta asiakastietojärjestelmästä, kuuluisi järjestelmän lokitietojen kerääminen kehittämis- ja hallintokeskuksen vastuulle tiedonhallintalain 17 §:n mukaisesti.

Lisäksi ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin, että käyttöoikeus olisi rajattava sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan ja kestoltaan henkilön tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömään. Ehdotettu 2 momentti täydentäisi tiedonhallintalain 16 §:n säännöstä käyttöoikeuksien määrittelystä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 6 §:n 3 momenttia vastaavasti käyttöoikeuden saanutta henkilöä koskevista käytön rajoituksista. Ehdotetun säännöksen mukaan henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus, saisi käsitellä vain sellaisia ehdotetussa 114 §:ssä tarkoitettuja tietoja, jotka ovat välttämättömiä hänen tehtäviensä hoitamiseksi ja vain siten kuin hänen tehtäviensä hoitamiseksi on välttämätöntä. Säännös jakaisi vastuuta yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettujen tietojen minimoinnin periaatteen mukaisesta henkilötietojen käsittelystä myös tietoja käsittelevälle henkilölle itselleen.

Tiedonhallintalain 17 §:n mukaan lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen. Tiedonhallintalain 17 §:ää koskevien hallituksen esityksen (HE 284/2018 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lokitietojen keräämisen tarkoituksena ja perusteena on toteuttaa viranomaisten tietojärjestelmien tietoturvallisuutta siten, että lokitietojen perusteella voidaan selvittää virhetilanteita ja valvoa tietojärjestelmien käyttöä muun muassa oikeusturvan toteuttamiseksi ja virkavastuun todentamiseksi. Lokitietojen tarkoituksena on myös dokumentoida tietojärjestelmistä tehtävät luovutukset ja samalla osaltaan varmistaa, että luovutuksille on ollut olemassa lainmukainen peruste. Näistä syntyvät tietojärjestelmien käyttölokkit ja luovutuslokkit. Koska KEHA-keskus olisi vastuussa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden lokitietojen keräämisestä, se vastaisi myös tietojärjestelmässä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seurannasta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittämisestä tiedonhallintalain 17 §:ssä säädetyllä tavalla.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen velvollisuudesta ilmoittaa viipymättä työvoimaviranomaiselle asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden lokitiedoista havaituista poikkeamista. Jos poikkeamassa ei olisi kyse tietojärjestelmän teknisestä virheestä, työvoimaviranomaisen tulisi viipymättä selvittää syy havaittuun poikkeamaan. Jos poikkeama olisi seurausta virheellisestä tai lainvastaisesta menettelystä, kuten henkilötietojen käsittelystä tai salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta ilman laissa säädettyä perustetta, tulisi työvoimaviranomaisen ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta mahdollinen virheellinen menettely ei jatkuisi tai toistuisi. Lisäksi työvoimaviranomaisen tulisi huolehtia mahdollisten tietosuojaloukkausten asianmukaisesta käsittelystä tarvittaessa yhdessä KEHA-keskuksen kanssa.

125 §. Käyttöoikeuden myöntäminen valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin viranomaisista, joiden palveluksessa oleville henkilöille käyttöoikeus valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen voitaisiin myöntää sekä tehtävistä, joiden hoitamista varten käyttöoikeus voitaisiin myöntää. Ehdotetun 1 momentin mukaan käyttöoikeus voitaisiin myöntää työvoimaviranomaisten, KEHA-keskuksen, työ- ja elinkeinoministeriön sekä aluehallintoviraston palveluksessa oleville henkilöille. Käyttöoikeus on nykyisinkin voitu myöntää työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehille julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston virkamiehille työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 22 §:n 1 momentin nojalla. Edellä mainitun kokeilulain 22 §:n 1 momentin mukaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto valvoo työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämiskokeilua kaikilla kokeilualueilla. Ehdotetussa 25 §:ssä säädettäisiin aluehallintoviraston työvoimapalveluihin liittyvästä valvontatehtävästä, joka

sisältäisi muun muassa työvoimapalveluiden lainmukaisuutta koskevien kanteluasioiden käsittelyn ja aluehallintoviraston omasta aloitteestaan suorittaman valvonnan. Käyttöoikeuden myöntäminen aluehallintoviraston palveluksessa oleville henkilöille perustuisi siis jatkossakin sille säädettyyn valvontatehtävään.

Ehdotetun 1 momentin mukaan käyttöoikeus voitaisiin myöntää, jos henkilö hoitaisi 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Tehtävät, joiden hoitamiseksi käyttöoikeus voitaisiin myöntää, vastaisivat pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 7 §:n 2 momentissa säädettyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä työvoimapalveluihin nähden ulkopuolisista tahoista, joiden palveluksessa oleville henkilöille käyttöoikeus voitaisiin myöntää. Ehdotettu 2 momentti vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 7 §:n 3 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan käyttöoikeuden valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen myöntäisi joko työvoimaviranomainen tai KEHA-keskus. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan KEHA-keskus on myöntänyt käyttöoikeudet valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään työ- ja elinkeinoviranomaisten ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien palveluksessa oleville henkilöille, joten käyttöoikeuksien myöntäminen muuttuisi nykyiseen käytäntöön verrattuna. Käyttöoikeuksien myöntäminen olisi tarkoituksenmukaista antaa KEHA-keskuksen lisäksi työvoimaviranomaisten tehtäväksi, koska työvoimaviranomaisilla on parhaimmat mahdollisuudet varmistua siitä, että käyttöoikeudet myönnetään työvoimaviranomaisen palveluksessa oleville henkilöille oikean laajuisina ottaen huomioon henkilön tehtävät, joiden hoitamiseksi käyttöoikeuden myöntäminen on välttämätöntä. Lisäksi käyttöoikeuksien myöntäminen yksinomaan KEHA-keskuksen toimesta kaikille valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta käyttäville työvoimaviranomaisten ja valtion viranomaisten palveluksessa oleville henkilöille edellyttäisi KEHA-keskukselta nykyistä enemmän resursseja käyttöoikeuksien myöntämiseen.

Tiedonhallintalain 16 § ei rajoita käyttöoikeuksien ylläpitoa yksinomaan tietojärjestelmässä vastuussa olevan viranomaisen tehtäväksi. Tiedonhallintalakia koskevan hallituksen esityksen (HE 284/2018 vp) yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan 16 §:n osalta, että tietojärjestelmästä vastuussa oleva viranomainen ei välttämättä ylläpitäisi käyttöoikeuksia, vaan tietojärjestelmää käyttävä viranomainen voisi olla vastuussa käyttöoikeuksien ajan tasalla pitämisestä. Perusteluissa todetaan lisäksi, että tyypillisesti tällaisia tietojärjestelmien käyttöoikeuksien vastuuden jakamista tapahtuu verkottuneissa usean viranomaisen yhteiskäytössä olevissa tietojärjestelmissä esimerkiksi palvelukeskuksiin organisoituissa palveluntuotantomalleissa. Siten palvelukeskus määrittäisi käyttöoikeudet tietojärjestelmän vastuuviranomaisena, mutta tietojärjestelmää käyttävä viranomainen ylläpitäisi käyttöoikeuksia ajantasaisena. Edellä todetun perusteella, olisi mahdollista, että KEHA-keskuksen lisäksi työvoimaviranomaiset vastaisivat käyttöoikeuksien myöntämisestä ja ylläpidosta.

Ehdotetun 3 momentin mukaan työvoimaviranomainen myöntäisi käyttöoikeudet valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen palveluksessaan olevalle henkilölle sekä ehdotetun 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen työvoimapalvelujen tuottajan palveluksessa olevalle henkilölle hankkimiensa palvelujen osalta. KEHA-keskus myöntäisi käyttöoikeudet palveluksessaan olevalle henkilölle sekä muiden valtion viranomaisten, eli käytännössä työ- ja elinkeinoministeriön ja aluehallintoviraston, palveluksessa oleville henkilöille. Lisäksi KEHA-keskus

myöntäisi käyttöoikeudet 2 momentissa tarkoitettujen työvoimapalvelujen ulkopuolisten tahojen palveluksessa oleville henkilöille, kun kyse on KEHA-keskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön tekemästä toimeksiannosta tai hankkimasta palvelusta.

Pykälän 4 momentin mukaan KEHA-keskus vastaisi käyttöoikeuksien teknisestä avaamisesta käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen ilmoituksen perusteella. Henkilö, jolle käyttöoikeus on myönnetty voisi aloittaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttämisen sen jälkeen, kun käyttöoikeus on avattu. KEHA-keskus siis vastaisi kaikkien käyttöoikeuksien teknisestä avaamisesta riippumatta siitä, onko kyse työvoimaviranomaisen vai KEHA-keskuksen myöntämästä käyttöoikeudesta. KEHA-keskuksen tehtäviin ei lähtökohtaisesti kuuluisi myönnetyn käyttöoikeuden myöntämisperusteiden oikeellisuuden tarkistaminen tai arviointi käyttöoikeuden avaamisen yhteydessä.

126 §. *Valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen myönnetyn käyttöoikeuden muuttaminen ja poistaminen.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeuden muuttamisen ja poistamisen perusteista sekä käyttöoikeuden muuttamiseen ja poistamiseen liittyvästä menettelystä. Käyttöoikeuden muuttaminen ja poistaminen olisi käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen eli ehdotetun 125 §:n mukaisesti työvoimaviranomaisen tai KEHA-keskuksen tehtävä. Käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen tulisi ehdotetun 4 momentin mukaan ilmoittaa KEHA-keskukselle käyttöoikeuden muuttamisesta tai poistamisesta. KEHA-keskus vastaisi käyttöoikeuden teknisestä poistamisesta tai muuttamisesta vastaanottamansa ilmoituksen perusteella. Pykälä vastaisi muutoin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 8 §:ää.

14 luku **Palvelualusta**

Luku sisältäisi 120 §:ssä tarkoitettua palvelualustaa koskevat tarkemmat säännökset. Ehdotetut säännökset vastaisivat sisällöllisesti pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 a luvun säännöksiä ja niitä sovellettaessa tulee ottaa huomioon lain 337/2022 esityöt (HE 225/2021 vp ja TyVM 3/2022).

127 §. *Tarkoitus.* Pykälä vastaisi sisällöllisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 a luvun 1 §:ää. Pykälän 1 momentin sanamuotoa täsmennettäisiin siten, että momentissa todettaisiin, että palvelualustalla voi kirjautua asiakkaiden ja työvoimaviranomaisten sähköisiin asiointipalveluihin. Momentin voimassa olevan sanamuodon mukaan palvelualusta sisältää sähköiset asiointipalvelut asiakkaille ja työ- ja elinkeinoviranomaisille.

128 §. *Työnhakuprofiilin laatiminen ja profiilin tiedot.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnhakuprofiilin laatimisen edellytyksistä. Momentissa säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 a luvun 2 §:n 1 momentissa säädettyä vastaavasti, että henkilö voisi ilmoittautumatta työnhakijaksi luoda oman työnhakuprofiilinsa. Profiilin laatiminen ei siis edellyttäisi, että henkilö olisi rekisteröity työnhakijaksi tai että hän olisi työtön. Profiilin laatiminen olisi vapaaehtoista. Työnhakuprofiilin laatiminen edellyttäisi nykytilaa vastaavasti palvelualustalle kirjautumista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä.

Voimassa olevan lain mukaan palvelualustalle kirjautuminen edellyttää vahvaa tunnistautumista. Vahvan tunnistautumisen vaatimus rajoittaa kuitenkin työnhakuprofiilin laatimisen vain niille henkilöille, joilla on käytössä vahvan tunnistautumisen väline, kuten suomalaiset pankkitunnukset tai toisen EU-jäsenvaltion myöntämä sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspal-

veluista annetun asetuksen (EU) N:o 910/2014 (*eIDAS-asetus* ja *eIDAS-tunnistaminen*) mukainen tunnistusväline. Käytännössä esimerkiksi muut kuin EU-jäsenvaltiosta tulevat ulkomaalaiset työnhakijat, jotka ovat kiinnostuneita tulemaan töihin Suomeen, eivät voi laatia työnhakuprofiilia eivätkä hyödyntää Työmarkkinatorin kohtaantotoiminnallisuutta, koska heillä ei ole käytössään soveltuvaa vahvan tunnistautumisen välinettä.

Palvelun käyttäjän sähköisestä tunnistamisesta säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain 6 §:ssä. Mainitun pykälän 1 momentti sisältää säännökset siitä, milloin viranomaisen voi vaatia digitaalisissa palveluissa käyttäjältä sähköistä tunnistamista ja pykälän 2 momentissa säädetään siitä, milloin henkilö tulee tunnistaa käyttäen vahvaa sähköistä tunnistamista tai muuta tietoturvallisesti tunnistuspalvelua. Työnhakuprofiilin laatijan tunnistaminen voidaan toteuttaa tietoturvallisesti digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain edellä kuvatun yleissääntelyn nojalla. Näin ollen ei ole tarvetta säätää erikseen siitä, että profiilin laatiminen edellyttäisi aina laatijan vahvaa tunnistamista. Selvyyden vuoksi 1 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettuun lakiin.

Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan vahvaa sähköistä tunnistamista tulisi käyttää, jos digitaalisesta palvelusta on mahdollista saada salassa pidettäviä tietosisältöjä nähtäväksi ja käytettäväksi. Työnhakuprofiilin laatiminen on vapaaehtoista ja profiilin laatija päättää, mitä tietoja profiiliinsa sisällyttää. Koska ei voida täysin varmistua siitä, että työnhakuprofiilit eivät missään tilanteessa edes tilapäisesti sisältäisi tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi, on arvioitu, että työnhakuprofiilin laatijan tunnistamiseen tulisi lähtökohtaisesti soveltaa digipalvelulain 6 §:n 2 momenttia.

Työnhakuprofiilin laatijan tunnistaminen digipalvelulain 6 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla mahdollistaisi sen, että työnhakuprofiilin laatimisen edellyttämä kirjautuminen palvelualustalle voitaisiin jatkossakin toteuttaa nykyistä vastaavasti vahvaa sähköistä tunnistamista hyödyntämällä, mutta käyttäjän sähköinen tunnistaminen olisi mahdollista toteuttaa myös muulla vastaavalla tietoturvallisella tavalla. Ulkomaalaiset osaajat voisivat kirjautua työnhakuprofiilin laatimista varten palvelualustalle käyttäen tunnistautumisvälineenä esimerkiksi Finnish Authenticator -sovellusta tai mahdollista uutta digitaalista henkilöllisyyden todentamismenetelmää, jota on valmisteltu osana digitaalisen henkilöllisyyden ja sen hyödyntämistapojen kehittämistä koskevaa valtiovarainministeriön hanketta (VM161:00/2020) tai muulla tietoturvallisella tavalla. Hallituksen esitys digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 133/2022 vp) on annettu eduskunnalle 15.9.2022.

Myös muiden työ- ja elinkeinohallinnon sähköisten asiointipalvelujen käyttäjien tunnistamiseen sovellettaisiin jatkossakin digipalvelulain 6 §:ssä säädettyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työnhakuprofiilin tietosisällöstä ja pykälän 3 momentissa työnhakuprofiilin tietojen muokkaamisesta ja poistamisesta sekä työnhakuprofiilin poistamisesta. Säännökset vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 a luvun 2 §:n 2 ja 3 momenteissa säädettyä.

129 §. Työnhakuprofiilin julkaiseminen ja profiilien hakeminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnhakuprofiilin julkaisemisesta voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 a luvun 3 §:n 1 momenttia vastaavasti.

Pykälän 2 momentti vastaisi pääosin voimassa olevan lain 13 a luvun 3 §:n 2 momenttia. Julkaistuja työnhakuprofiileja voisivat jatkossakin hakea ja tarkastella nykytilaa vastaavasti vain palvelualustalle kirjautuneet työnantajat. Kirjautuminen edellyttäisi jatkossakin käyttäjän tunnistamista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Momentin sanamuotoa kuitenkin tarkistettaisiin vastaamaan ehdotetun 128 §:n 1 momentin sanamuotoa palvelualustalle kirjautumisen ja käyttäjän tunnistamisen osalta siten, että tunnistamistavan osalta momentissa viitattaisiin digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain 6 §:n 2 momenttiin. Ensisijaisesti työnantajat tunnistettaisiin siten jatkossakin käyttämällä vahvaa sähköistä tunnistamista.

Työnantajakäyttäjien vahva tunnistaminen olisi jatkossakin tärkeää, jotta voidaan varmistaa, että henkilöillä, joka julkaisee työmahdollisuuden alustalla, on oikeus edustaa kyseistä yritystä. Käyttäjien vahva tunnistaminen parantaisi edellytyksiä selvittää alustan käyttöön liittyvät väärinkäytökset tarvittaessa jälkikäteen. Työnantajien vahva sähköinen tunnistaminen olisi perusteltua myös siksi, että työnantajat pääsevät hakemaan ja tarkastelemaan muita kuin itseään koskevia henkilötietoja. Vaikka työnhakuprofiilit ovat lähtökohtaisesti anonyymeja, on kuitenkin mahdollista, että profiiliin mahdollisesti sisällytetty linkki esimerkiksi sosiaalisen median palveluihin tai henkilötietojen yhdistely paljastaa profiilin laatijan henkilöllisyyden. Lisäksi ei voida täysin varmistua siitä, etteivät työnhakuprofiilit missään tilanteessa edes hetkellisesti sisältäisi salassa pidettäviä tietoja, vaikka 128 §:n 2 momentin mukaan profiiliin ei saisi sisällyttää salassa pidettäviä tietoja.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että työnhakuprofiilien hakeminen olisi mahdollista vain yksittäishakuina sekä hakuperusteesta, jota vähintään on käytettävä profiileja haettaessa. Ehdotettu 3 momentti vastaisi nykyisen lain 13 a luvun 3 §:n 3 momentissa säädettyä.

130 §. Työnhakuprofiilien tietovaranto. Pykälässä säädettäisiin työnhakuprofiilien tietojen käyttötarkoituksista, tietojen poistamisesta, mahdollisuudesta kopioida työnhakuprofiilin tietoja viranomaispalvelujen käyttöön sekä työnhakuprofiilien tietojen rekisterinpitäjyydestä. Pykälän 1, 2 ja 4 momentit vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 a luvun 4 §:n 1, 2 ja 4 momentteja.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin henkilön mahdollisuudesta halutessaan kopioida työnhakuprofiilinsa tietoja viranomaispalveluissa käytettäväksi. Pykälän 3 momentti vastaisi pääosin voimassa olevan lain 13 a luvun 3 §:n 3 momenttia. Jos henkilö rekisteröidään työnhakijaksi tämän lain 27 §:ssä tarkoitetulla tavalla, hänestä tulee lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettu työnhakija, jonka palveluprosessista säädetään lain 4 luvussa.

Työvoimaviranomaisen peruste käsitellä työnhakijan tietoja on sille tässä laissa säädetty tehtävät. Työvoimaviranomaiselle säädettäisiin ehdotetun lain 115 §:n 1 momentissa tiedonsaantioikeus, jonka nojalla se voi saada tarvitsemansa tiedot. Ehdotetun säännöksen tarkoitus on mahdollistaa henkilön sujuva siirtymä työnhakijan palveluiden piiriin niin, ettei hänen tarvitse ilmoittaa työnhakuprofiiliinsa jo sisältyviä tietoja uudelleen. Henkilön olisi kuitenkin edelleen mahdollista ilmoittaa työnhakijaksi ilmoittautuessaan työvoimaviranomaisen tarvitsemat tiedot erikseen, eikä tietojen kopioiminen työnhakuprofiilista olisi siten ainoa vaihtoehto ilmoittaa tietoja viranomaiselle. Kopioitavissa olevat tiedot rajoittuisivat siihen, mitä ehdotetun 114 §:n 1 momentin mukaan henkilöasiakkaasta voidaan käsitellä. Tietojen kopioiminen edellyttäisi henkilön suostumusta. Siltä osin kuin kyse on henkilötietojen kopioimisesta työmarkkinatorin tie-

tovarannosta 120 §:ssä tarkoitettuun tietovarantoon kopioitavien henkilötietojen käsittely perustuisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla työvoimaviranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseen ja henkilön suostumus olisi suojaomi.

Pykälän 3 momentti sisältäisi lisäksi informatiivisen viittauksen 122 §:ään, jossa säädetään 114 §:ssä tarkoitettujen tietojen poistamisesta ja arkistoinnista. Vastaava säännös sisältyy julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 a luvun 4 §:n 3 momenttiin.

131 §. Palvelualustan käytön valvonta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 a luvun 5 §:n 1 momenttia vastaavasti KEHA-keskuksen tehtävästä laatia palvelualustan käyttöehdot, valvoa alustan käyttöä sekä alustalla julkaistun sisällön lain ja käyttöehtojen mukaisuutta.

Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin lisäksi tarkemmin siitä, mistä seikoista käyttöehdoissa voitaisiin antaa tarkempia ehtoja. Käyttöehtoihin voisi sisältyä palvelun käyttäjän ja ylläpitäjän vastuita, palvelualustan käyttöä koskevia teknisiä vaatimuksia, tietoturvallisuuden toteuttamista tarkentavia ja käyttöehtojen voimassaoloa koskevia ehtoja. Teknisillä vaatimuksilla tarkoitetaisiin esimerkiksi sitä, millä laitteilla alusta toimii. Lisäksi käyttöehtoihin voisi sisältyä alustan tietoturvallisuuden toteuttamista tarkentavia ehtoja, jotka voisivat sisältää muun muassa evästeiden käyttöä sekä käyttöehtojen voimassaoloa koskevaa ehtoja.

Lisäksi 1 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä käyttöehtojen sisällöstä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin seuraamuksista, joita KEHA-keskus voisi palvelualustan käyttäjille asettaa. Seuraamukset asetettaisiin käytännössä hallintopäätöksin, joihin liittyisi muutoksenhakuoikeus. Valvonnassa noudatettavassa menettelyssä tulisi noudattaa hallintolain säännöksiä muun muassa asianosaisen kuulemisesta.

Ensisijainen keino puuttua alustan epäasianmukaiseen käyttöön olisi kehottaa palvelualustan käyttäjää määräajassa poistamaan julkaisustaan lain tai käyttöehtojen vastaisen sisällön. Jos käyttäjä ei noudattaisi kehotusta määräajassa, KEHA-keskus voisi poistaa kyseisen sisällön. Jos käyttäjän alustalla julkaisema sisältö olisi toistuvasti lain tai käyttöehtojen vastaista, KEHA-keskus voisi estää alustan käytön määräajaksi.

Työpaikkailmoituksen poistamisesta säädettäisiin ehdotetun lain 49 §:ssä. Ehdotetussa 3 momentissa todettaisiin myös KEHA-keskuksen toimivalta työpaikkailmoituksen poistamiseen palvelualustalta. Ehdotetun 49 §:n mukaan työpaikkaa koskevan ilmoituksen voi poistaa työvoimaviranomainen, jolla lain 3 §:n 1 kohdan mukaan tarkoitetaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä. Koska KEHA-keskus toimisi palvelualustan ylläpitäjänä, olisi tarkoituksenmukaista, että myös KEHA-keskus voisi tarvittaessa poistaa palvelualustalla julkaistun työpaikkailmoituksen. KEHA-keskuksen toimivalta työpaikkailmoituksen poistamiseen olisi rinnakkainen työvoimaviranomaisen toimivallan kanssa.

15 luku **Tukien ja korvausten maksaminen ja takaisinperintä**

Ehdotetussa luvussa säädettäisiin työvoimaviranomaisen myöntämien tukien ja korvausten maksamiseen ja takaisinperintään liittyvistä seikoista. Voimassa olevan julkisesta työvoima- ja

yrittäjäpalvelusta annetun lain nojalla myönnettäviin tukiin ja korvauksiin sovelletaan valtionavustuslakia. Koska ehdotetun lain mukaiset tuet ja korvaukset eivät kuuluisi valtionavustuslain soveltamisalaan, olisi tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä tarpeen säätää tarkemmin ehdotetussa laissa.

132 §. Tukien ja korvausten hakeminen, myöntäminen ja maksaminen. Ehdotetun 1 momentin mukaan työvoimaviranomainen myöntäisi ja maksaisi tämän lain mukaiset tuet ja korvaukset. Voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset myöntää työ- ja elinkeinotoimisto ja maksaa KEHA-keskus. Työvoimaviranomainen hoitaisi myöntämänsä palkkatuen, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen, työolosuhteiden järjestelytuen, starttirahan, matka- ja yöpymiskustannusten korvauksen ja harkinnanvaraisen kulukorvauksen maksamisen. Työvoimaviranomainen myöntäisi ja maksaisi myös työllistämisveloitteen perusteella järjestyn työn palkkakustannuksiin myönnettävän tuen maksamisen. Lain 103 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kulukorvauksen maksaminen kuuluisi jatkossakin työttömyysetuuden maksajalle.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin tuen tai korvauksen saajan velvollisuudesta antaa työvoimaviranomaiselle oikeat ja riittävät tiedot tuen tai korvauksen maksamiseksi. Oikeilla ja riittävillä tiedoilla tarkoitettaisiin sellaisia tietoja, jotka ovat sisällöllisesti paikkansa pitäviä ja jotka antavat oikean ja riittävän kuvan tuen tai korvauksen käytöstä ja tuen tai korvauksen myöntämisestä koskevassa päätöksessä asetettujen ehtojen ja rajoitusten noudattamisesta sekä näihin liittyvistä taloudellisista seikoista. Saajan olisi lisäksi viipymättä ilmoitettava olennaisista muutoksista tuen tai korvauksen maksamisen edellytyksenä olleisiin seikkoihin. Tuen tai korvauksen saajan on pyrittävä tekemään ilmoitus välittömästi ja viimeistään niin pian kuin mahdollista saatuaan itse tiedon olennaisesta muutoksesta.

Ehdotettu 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

133 §. Tukien ja korvausten palauttaminen. Pykälässä säädettäisiin tuen tai korvauksen saajan velvollisuudesta palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa tuki tai korvaus tai sen osa. Virheellisesti tai liikaa saatua tukea tai korvausta olisi teknisen virheen vuoksi perusteetta tai liian suurena maksettu suoritus. Ilmeisen perusteetta saatuna pidettäisiin tukea tai korvausta, joka olisi myönnetty tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädettyjen edellytysten vastaisesti. Palautusvelvollisuus koskisi myös tilanteita, joissa myönnettyä tukea tai korvausta tai sen osaa ei voitaisi käyttää sen myöntämistä koskevassa päätöksessä edellytetyllä tavalla.

Tuen tai korvauksen saajan tulisi ryhtyä viipymättä ja oma-aloitteisesti toimenpiteisiin virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteetta saadun etuuden palauttamiseksi. Palautus saataisiin jättää suorittamatta, mikäli palautettava määrä olisi enintään 100 euroa. Säännös vastaisi sisällöltään valtionavustuslain 20 §:n 1 momenttia, jota sovelletaan voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain nojalla myönnettäviin tukiin ja korvauksiin.

134 §. Tukien ja korvausten takaisinperintä. Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin tuen saajasta johtuvista perusteista, joilla työvoimaviranomaisen olisi määrättävä myöntämänsä tuen tai korvauksen maksaminen keskeytettäväksi tai lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki osittain tai kokonaan takaisin perittäväksi.

Momentin *1 kohdan* mukaan työvoimaviranomainen olisi määrättävä tuen tai korvauksen maksamisen lopetettavaksi sekä maksettu tuki tai korvaus takaisinperittäväksi tilanteessa, jossa avustuksen saaja on jättänyt palauttamatta sellaisen tuen tai korvauksen tai sen osan, joka 133 §:n mukaan on palautettava. Maksamisen lopettaminen ja takaisinperintä olisi tässä tilanteessa useimmiten rajoitettava siihen määrään, joka 133 §:n mukaan olisi palautettava.

Momentin *2 kohdassa* säädettäisiin takaisinperintäperusteeksi tuen tai korvauksen käyttäminen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin mihin se on myönnetty. Kyse olisi tilanteesta, jossa tuen tai korvauksen saajan menettely rikkoisi tuen tai korvauksen myöntämistä koskevassa päätöksessä tai tukea tai korvausta koskevissa säädöksissä asetettuja ehtoja tuen tai korvauksen käyttötarkoituksesta. Käyttötarkoitus ei tällöin toteutuisi merkittävältä osin tai lainkaan.

Momentin *3 kohdassa* säädettäisiin takaisinperintäperusteeksi väärän tai harhaanjohtavan tiedon antaminen sellaisesta seikasta, joka on omiaan olennaisesti vaikuttamaan tuen tai korvauksen myöntämiseen, määrään tai ehtoihin. Myös sellaisen seikan salaaminen olisi maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän peruste. Väärällä tiedolla tarkoitettaisiin tietoja, jotka eivät vastaa tosiasioita tiedon antamishetkellä. Harhaanjohtavalla tiedolla tarkoitettaisiin sellaista tietoa ja esittämistapaa, jonka johdosta työvoimaviranomainen ei saa olennaisilta osin oikeaa ja riittävää kuvaa tuen tai korvauksen myöntämisen perusteiden täyttymisestä ja sen käyttötarkoituksesta.

Momentin *4 kohdan* mukaan työvoimaviranomainen voisi määrätä tuen tai korvauksen maksamisen lopetettavaksi ja maksetun tuen tai korvauksen takaisinperittäväksi, jos tuen tai korvauksen saaja olisi jättänyt antamatta oikeat ja riittävät tiedot tuen tai korvauksen maksamiseksi.

Momentin *5 kohdassa* säädettäisiin maksamisen lopettamisen tai takaisinperinnän perusteeksi tuen tai korvauksen maksatuksen ja ehdotetussa 139 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen vaikeuttaminen. Kyse voisi olla esimerkiksi aineiston salaamisesta tarkastuksessa, tarkastuksesta kieltäytymisestä tai tarkastuksen vaikeuttamisesta kieltäytymällä antamasta tarvittavia tietoja tai antamalla olennaisesti virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja.

Momentin *6 kohdan* mukaan tuen tai korvauksen maksaminen voitaisiin määrätä lopetettavaksi ja maksettu tuki tai korvaus takaisinperittäväksi, jos tuen tai korvauksen saaja muutoin olennaisesti rikkoisi tuen tai korvauksen käyttämistä koskevia säännöksiä tai tuen tai korvauksen myöntämistä koskevaan päätökseen otettuja ehtoja.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan työvoimaviranomainen voisi määrätä tämän lain mukaisesti myöntämänsä tuen tai korvauksen maksamisen keskeytettäväksi tai lopetettavaksi sekä jo maksetun summan osittain tai kokonaan takaisin perittäväksi myös, jos kävisi ilmi, että tuen tai korvauksen myöntämiselle tai maksamiselle sen myöntämistä koskevassa päätöksessä asetetut edellytykset eivät täyty.

Ehdotetussa *3 momentissa* säädettäisiin takaisinperintää koskevan päätöksen täytäntöönpanosta. Päätös voitaisiin lainvoimaisena panna täytäntöön verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädettyssä järjestyksessä.

135 §. Korko ja viivästyskorko. Ehdotetussa *1 momentissa* säädettäisiin velvollisuudesta maksaa palautettavalle tai takaisinperittäväälle tuen tai korvauksen määrälle vuotuista korkoa. Koronmaksuvelvollisuus alkaisi palauttamis- tai takaisinperintätilanteissa siitä päivästä, jona tuki tai

korvaus tai sen osa on maksettu tuen tai korvauksen saajalle. Korkoa olisi maksettava siihen päivään saakka, jona tuki tai korvaus maksetaan takaisin, ja enintään työvoimaviranomaisen määräämään eräpäivään saakka. Korkokanta olisi korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu korko lisättyinä kolmella prosenttiyksiköllä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan takaisin perittäväälle määrälle olisi maksettava viivästyskorkoa silloin, kun tuen tai korvauksen saaja ei ole täyttänyt takaisinmaksuvelvollisuuttaan viimeistään työvoimaviranomaisen asettamana eräpäivänä. Viivästyskoron korkokanta olisi korkolain mukainen yleinen viivästyskoron määrä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan korkoa tai viivästyskorkoa ei kuitenkaan sovellettaisi henkilöasiakkaalle myönnettyyn tukeen tai korvaukseen. Korkoa ja viivästyskorkoa ei siten saisi periä perittäessä takaisin starttirahaa, matka- ja yöpymiskustannusten korvausta tai harkinnanvaraista kulukorvausta.

136 §. Kohtuullistaminen. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin hallinto-oikeudellisen kohtuus- ja suhteellisuusperiaatteen soveltamisesta ehdotetun lain mukaisten tukien ja korvausten palauttamis- ja takaisinperintätilanteissa. Pykälän 1 momentin mukaan työvoimaviranomainen voisi päättää, että osa palautettavasta tai takaisinperittävästä määrästä tai sille laskettavasta korosta tai viivästyskorosta jätetään perimättä. Kohtuullistamiseen voitaisiin ryhtyä, jos takaisinperintä olisi kohtuuton tuen tai korvauksen saajan taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin nähden taikka palauttamisen tai takaisinperinnän perusteena olevaan menettelyyn tai olosuhteiden muutokseen nähden. Henkilöasiakkaan osalta kohtuullistaminen voisi koskea vai palautettavan tai takaisinperittävän tuen tai korvauksen määrää, koska 135 §:n 3 momentin mukaan henkilöasiakkaalta ei saisi periä korkoja.

Kohtuullistamisharkinnassa tarkasteltaisiin kyseisessä tilanteessa vallitsevia yksilöllisiä olosuhteita. Tarkoituksena olisi välttää palauttamisesta tai takaisinperinnästä tuen tai korvauksen saajalle aiheutuva kohtuuton ankaruus tai epäoikeudenmukaisuus. Kohtuullistamista harkittaessa huomioitaisiin myös se, missä määrin tuen tai korvauksen saajan virheellinen menettely on takaisinperinnän perusteena. Kohtuullistamista puoltaisi, jos saajan menettely ei ole ollut virheellistä tai kyseessä on vain vähäinen tai epäolennainen virhe, taikka jos kyseessä on sellainen olosuhteiden muutos, jota tuen tai korvauksen saaja ei ole voinut tavanomaisella huolellisuudella ennakoida. Kohtuullistamista puoltaisi myös se, jos menettelyyn olisi osaltaan vaikuttanut viranomaisen virheellinen menettely, virheellisten neuvojen antaminen tai viranomaisen toiminnasta johtuva takaisinperintämenettelyn kohtuuttoman pitkä kesto. Kohtuullistaminen ei tulisi kysymykseen, jos takaisinperintä johtuu tuen tai korvauksen saajan tahallisesta väärinkäytöksestä.

Pykälän 2 momentin mukaan palautettavan tai takaisinperittävän määrän, sille laskettavan koron tai viivästyskoron perimättä jättäminen kokonaisuudessaan voi tulla kyseeseen vain, jos siihen on erityisen painavia syitä. Erityisen painava syy suoritusvelvollisuuden poistamiseen kokonaisuudessaan olisi silloin, kun suoritusvelvollisuutta olisi kokonaisuudessaan pidettävä kohtuuttomana 1 momentissa mainitut seikat huomioon ottaen. Kynnys suoritusvelvollisuuden poistamiseen tulisi olla korkea ja se tulisi kysymykseen vain poikkeuksellisesti.

137 §. Kuittaus. Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin kuittauksesta. Takaisin perittävä määrä korkoineen voitaisiin periä siten, että se vähennettäisiin samalle tuen tai korvauksen saajalle

maksettavasta työvoimaviranomaisen myöntämästä tuesta tai korvauksesta. Kuittaus tapahtuisi työvoimaviranomaisen päätöksellä.

Ehdotetussa *2 momentissa* säädettäisiin, että kuitattaessa takaisin perittävää määrää työvoimaviranomaisen myöhemmin maksamasta tuesta tai korvauksesta olisi sovellettava ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:n säädöstä palkan ulosmittauksen suojaosasta. Säännös vastaisi nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 8 §:n 3 momenttia.

138 §. Maksatuksen ja palauttamisvelvollisuuden raukeaminen ja takaisinperinnän määräaika. Pykälän *1 momentin* mukaan tuen tai korvauksen saajan oikeus maksatukseen raukeaisi, jos tuen tai korvauksen saaja ei ole esittänyt maksamista varten tarvittavaa hyväksyttävää selvitystä sille asetetussa määräajassa. Ehdotetun lain 132 §:ään sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin määräraajasta, jossa esimerkiksi palkkatuen maksamista olisi haettava.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan velvollisuus tuen tai korvauksen tai sen osan palauttamiseen raukeaisi, kun kymmenen vuotta olisi kulunut tuen tai korvauksen tai sen viimeisen erän maksamisesta.

Ehdotetun *3 momentin* mukaan työvoimaviranomaisen olisi tehtävä maksatuksen keskeyttämisestä tai lopettamisesta sekä takaisinperintää koskeva päätös viipymättä sen jälkeen, kun työvoimaviranomaisen tietoon on tullut sellainen seikka, jonka nojalla maksamisen keskeyttämiseen tai lopettamiseen taikka takaisinperintään tulee ryhtyä. Maksamisen keskeyttämiseen, lopettamiseen tai takaisinperintään olisi aina ryhdyttävä viimeistään kahden vuoden kuluessa siitä, kun keskeyttämis-, lopettamis- tai takaisinperintäperuste on tullut työvoimaviranomaisen tietoon. Tuen tai korvauksen tai sille maksettavan koron tai viivästyskoron takaisinperintään ei saisi enää ryhtyä, kun tuen tai korvauksen tai sen viimeisen erän maksamisesta on kulunut kymmenen vuotta.

139 §. Tarkastusoikeus. Ehdotetun *1 momentin* mukaan työvoimaviranomaisen myöntämään tukeen ja korvaukseen sovellettaisiin, mitä valtionavustuslain 16–18 §:ssä säädetään tarkastusoikeudesta, tarkastuksen suorittamisesta ja virka-avusta.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan 1 momentissa tarkoitettuja säädöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi henkilöasiakkaalle myönnettyyn tukeen tai korvaukseen. Vastaava henkilöasiakkaita koskeva poikkeus sisältyy voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 8 §:n 2 momenttiin.

16 luku **Erinäiset säännökset**

140 §. Työvoimaviranomaisen tehtävät muutosturvan toteuttamiseksi. Pykälässä säädettäisiin työvoimaviranomaisen tehtävistä muutosturvan toteuttamiseksi. Muutosturvalla tarkoitetaan työvoimaviranomaisen, työnantajan ja työntekijöiden yhteistyönä toteutettavaa toimintamallia, jonka avulla pyritään edistämään irtisanotun, lomautetun tai määräaikaisessa työsuhteessa olevan työttömäksi jäävän työntekijän mahdollisimman nopeaa uudelleen työllistymistä ja joka muodostuu työllistymissuunnitelmassa sovituista ehdotetun lain mukaisista palveluista ja mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi kartoittaa yhdessä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa julkisten työvoimapalvelujen tarve irtisanomistilanteessa sekä sovittaa nämä palvelut yhteen työnantajan kustantaman valmennuksen tai koulutuksen kanssa. *Momentin 2 kohdan* mukaan työvoimaviranomaisen tehtävänä olisi avustaa työnantajaa irtisanomistilanteisiin liittyvän toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisen työvoimapalvelun osalta. Työnantajan velvollisuudesta laatia toimintasuunnitelma ja sen sisällöstä säädetään yhteistoimintalain (1333/2021) 21 §:ssä, työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) 9 §:ssä sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetussa lain (1233/2013) 25 §:ssä. Lisäksi *momentin 3 kohdassa* todettaisiin työvoimaviranomaisen velvollisuus varata riittävät resurssit ja varautua tarpeellisiin toimenpiteisiin saatuaan työnantajalta työsopimuslaissa, erityösopimuslaissa ja kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetussa laissa tarkoitetun ilmoituksen työntekijöiden irtisanomisesta. Edellä tarkoitetut työvoimaviranomaisen tehtävät vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 3 §:ssä säädettyjä työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin työvoimaviranomaisten velvollisuudesta tehdä yhteistyötä muutosturvan toteuttamiseksi. Säännös olisi uusi. Yhteistyö liittyisi tilanteisiin, joissa työnantajan muutosneuvottelut kohdistuvat eri työvoimaviranomaisten toimialueella sijaitseviin toimipaikkoihin tai irtisanottavien henkilöiden kotikunnat sijaitsevat eri työvoimaviranomaisten toimialueella. Työnantaja täyttäisi ilmoitusvelvollisuutensa tekemällä ilmoituksen muutosneuvotteluista työvoimaviranomaiselle, esimerkiksi työnantajan kotipaikan tai toimipaikan työvoimaviranomaiselle. Työnantajan ei tarvitsisi tehdä ilmoitusta useammalle työvoimaviranomaiselle, vaikka neuvottelut tai irtisanomiset koskisivat useamman työvoimaviranomaisen alueella sijaitsevia toimipaikkoja. Työvoimaviranomaisen, jolle työnantaja tekee ilmoituksen, tulisi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ilmoituksen saatuaan. Työvoimaviranomaisen tulisi huolehtia ilmoituksen välittämisestä sekä sopia yhteistyöstä niiden muiden työvoimaviranomaisten kanssa, joita asia koskee.

Kaikissa työvoimaviranomaisissa tulisi olla nimettynä muutosturvaan erikoistuneita asiantuntijoita, joiden tulisi tehdä yhteistyötä keskenään, tarvittaessa koko maan laajuisesti. Muutosturva-asiantuntijoiden tehtävänä on opastaa ja informoida työnantajia muutosturvaan liittyvien tehtävien hoitamisesta ja työvoimapalvelujen tarjonnasta. Saatuaan työnantajan neuvotteluesityksen muutosneuvottelujen käynnistämisestä työvoiman vähentämistilanteessa tai muutoin tiedon mahdollisista irtisanomisista työvoimaviranomaisen tulee ottaa viipymättä yhteyttä työnantajaan ja käynnistää mahdollisimman nopeasti jatkotoimenpiteiden suunnittelu, julkisten työvoimapalvelujen tarpeen kartoittaminen, toimintasuunnitelman laatiminen ja toimintaperiaatteista sopiminen palvelujen tarjoamisessa ja järjestelyissä. Suurten irtisanomisten yhteydessä muutosturva-asiantuntijoiden tulisi huolehtia erillisprojektien käynnistämisestä ja työvoimapalvelujen organisoinnista. Tarkoitus on, että työvoimaviranomaisten asiakkaat saavat yhdenvertaiset palvelut kotikunnastaan riippumatta.

Yhteisissä neuvotteluissa keskustellaan irtisanottavien työntekijöiden osaamistarpeista palvelujen suunnittelun ja mahdollisen erillisprojektin käynnistämisen tueksi. Lisäksi keskustellaan työnantajan kustantaman valmennuksen, koulutuksen ja muun mahdollisen palvelukokonaisuuden järjestämisestä ja sisällöstä julkisten työvoimapalvelujen yhteensovittamiseksi ja osuvamaksi palvelutarjonnaksi työnhakijalle. Samassa yhteydessä sovitaan infotilaisuuksien järjestä-

misestä ja palvelujen käynnistämisestä työttömyysuhan alaisille työntekijöille. Tarvittaessa sovitetaan myös muiden mahdollisten yhteistyötahojen kuten seudullisten yrityspalveluiden, uusyrityskeskusten ja oppilaitosten osallistumisesta palvelujen järjestämiseen tai erillisprojektiin.

Työvoimaviranomaisen tulisi järjestää infotilaisuus irtisanovan työnantajan työntekijöille ainakin silloin, kun irtisanottavia henkilöitä arvioidaan olevan vähintään kymmenen. Usein palveluinfon järjestäminen on tarkoituksenmukaista myös pienempää henkilömäärää koskevassa irtisanomistilanteessa. Infotilaisuuteen voidaan kutsua tarvittaessa myös muita asiantuntijoita, esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen, työttömyyskassojen, eläkelaitosten, kouluttajien, seudullisten kehittämissyhtiöiden, uusyrityskeskusten sekä terveydenhuollon edustajia.

Tavoitteena on, että irtisanotut ja irtisanomisuhan alaiset henkilöt saavat kattavat tiedot työ- ja koulutusmahdollisuuksista sekä tarjolla olevista palveluista, muutosturvan tarjoamista oikeuksista sekä muista työllistymistä tukevista mahdollisuuksista jatkosuunnitelmiansa tueksi. Irtisanottavien henkilöiden työnhaku pyritään laittamaan vireille jo infotilaisuuden yhteydessä. Henkilöitä kannustetaan käynnistämään työnhakunsa Oma asiointi-verkkopalvelussa.

Infotilaisuuksien ja muutosneuvottelujen lopputulostiedon toimittamisen jälkeen työvoimaviranomaisten, työnantajan ja työntekijöiden edustajien tulee tarvittaessa käydä läpi irtisanottujen työntekijöiden ammattia ja työtehtäviä koskevat tiedot jo ennen henkilökohtaisen palvelun käynnistymistä. Tällöin voidaan myös tarkentaa irtisanottavista työvoimaviranomaiselle annettavia tietoja. Tarkentavaa tietoa saadaan myös, jos työvoimaviranomainen hankkii digitaalisia tai muunlaisia osaamiskartoituksia, jotta työnsä menettävien osaamisista saadaan tietoa työnvälityksen ja rekrytointipalvelujen toteuttamiseksi.

141 §. Muutosturvakoulutuksen järjestäminen. Pykälän 1 momentin mukaan työvoimaviranomaisen tulisi järjestää edellytykset täyttävälle irtisanotulle henkilölle muutosturvakoulutuksena sellaista ammatillisia valmiuksia tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, josta on sovittu työllistymissuunnitelmassa. Koulutuksen järjestämiseen tulisi ryhtyä välittömästi sen jälkeen, kun työvoimaviranomainen on yhdessä irtisanotun henkilön kanssa allekirjoittanut työllistymissuunnitelman. Koulutus tulisi järjestää siten, että irtisanottu voisi aloittaa koulutuksen joko irtisanomisaikana, jos mahdollista, tai viimeistään kolmen kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Jos koulutuksen järjestämisen siirtämiseen olisi 71 §:ssä tarkoitettu perusteltu syy, koulutus voitaisiin järjestää siten, että irtisanottu voisi aloittaa koulutuksen viimeistään 12 kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä.

Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomainen määrittäisi muutosturvakoulutuksen enimmäisarvon koulutukseen oikeutetulle irtisanotulle henkilölle, joka ilmoittaa haluavansa osallistua koulutukseen, hyödyntäen tulorekisteriä. Palkkatietoja ei siten tarkistettaisi tulorekisteristä sellaisten muutosturvakoulutukseen oikeutettujen osalta, jotka eivät halua osallistua koulutukseen. Työvoimaviranomainen tekisi muutosturvakoulutusta koskevan arvonmäärityslaskelman itsenäisesti tulorekisteristä saamiensa tietojen perusteella eikä siis esimerkiksi käyttäisi määrityksen pohjana muutosturvarahan maksajan tekemää laskelmaa. Lisäksi työvoimaviranomainen laskuttaisi Työllisyysrahastolta neljännesvuosittain jälkikäteen muutosturvakoulutusten kustannukset.

Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 8 a §:ää. Muutosturvakoulutuksen järjestämisen siirtyessä työvoimaviranomaisen tehtäväksi, ELY-keskuksella

ei olisi jatkossa roolia muutosturvakoulutuksen hankkimisessa eikä KEHA-keskuksella koulutuksen enimmäisarvon määrittämisessä. Säännöksessä ei myöskään edellytettäisi nimenomaista koulutuksen hankkimista, vaan työvoimaviranomainen päättäisi järjestämistänsä nojalla palvelun tuottamistavan. Koulutusta järjestäessään työvoimaviranomaisen tulee ottaa huomioon julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettu laki, vaikka siitä ei säännöksessä erikseen mainita.

142 §. Julkisen työvoimapalvelun epääminen. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 7 §:ää sillä erotuksella, että *1 momentista* poistettaisiin tarpeettomana maininta yritystoiminnan kehittämissä palvelujen tarjoamisesta, sillä kyseisistä palveluista ei säädetä ehdotetussa laissa.

143 §. Yksityisten tarjoamat työvoimapalvelut. Pykälä vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 4 §:ää. Pykälän *1 momentissa* määriteltäisiin yksityiset työvoimapalvelut. Yksityisillä työvoimapalveluilla tarkoitettaisiin yksityisen tai oikeushenkilön tarjoamia työnvälitykseen ja työnhakuun liittyviä palveluja, joita ei järjestetä kuntien tai valtion toimesta julkisena työvoimapalveluna.

Ehdotetussa *2 momentissa* säädetäisiin yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavien velvollisuudesta noudattaa tasapuolisuutta sekä kiellosta tarjota alaikäistä työvoimaa työhön, johon sen ottaminen on nuorista työntekijöistä annetun lain mukaan kiellettyä.

Säännöksellä tasapuolisuuden noudattamisesta pyritään osaltaan varmistamaan Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yksityisiä työnvälitystoimistoja koskevan yleissopimuksen (nro 181) 5 artiklan edellyttämä työntekijöiden ja työnhakijoiden yhdenvertainen kohtelua yksityisessä työnvälityksessä. Yleissopimus edellyttää työntekijöiden yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun edistämistä työsaannissa ja tiettyihin ammatteihin pääsyssä. Jäsenvaltion on varmistettava, että yksityiset työnvälitystoimistot kohtelevat työntekijöitä syrjimättä heitä rodun, ihonvärin, sukupuolen, uskonnon, poliittisen mielipiteen, kansallisen alkuperän, yhteiskunnallisen aseman tai muun kansallisessa lainsäädännössä tai käytännössä tarkoitettun seikan, kuten ikä tai vajaakuntoisuus, perusteella. Myös ILO:n erityisyleissopimus edellyttää yhdenvertaista kohtelua.

Yksityisiä työnvälitystoimistoja koskevan ILO:n yleissopimuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, etteivät yksityiset työnvälitystoimistot käytä tai tarjoa lapsityövoimaa. Lakia nuorista työntekijöistä (998/1993) sovelletaan yleisesti työhön, jota alle 18-vuotias tekee työ- tai virkasuhteessa. Laki koskee myös yksityisiä työnvälitystoimistoja niiden palkatessa työntekijöitä vuokrattavaksi edelleen. Ehdotetulla *2 momentilla* varmistetaan sopimuksen toimeenpano myös työvoimaa tarjottaessa.

Pykälän *3 momentissa* säädetäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta saada yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavilta tai niitä edustavalta yhteisöltä yksityisiä työvoimapalveluja koskevia tietoja. Säännös vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 5 §:n 3 momenttia.

ILO:n työnvälitystä koskevat yleissopimukset sekä erityisyleissopimus edellyttävät yksityisen työnvälityksen valvontaa ja seurantaa. Yksityisiä työnvälitystoimistoja koskevan yleissopimuksen 13 artiklan mukaan yksityisten työnvälitystoimistojen on toimivaltaisen viranomaisen mää-

räämin väliajoin toimitettava viranomaiselle sen pyytämät tiedot, joita tarvitaan, jotta toimivaltainen viranomainen kansallisten ehtojen ja käytäntöjen edellyttämällä tavalla olisi selvillä yksityisten työnvälitystoimistojen rakenteesta ja toiminnoista, sekä tilastollisiin tarkoituksiin. Momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia määräyksiä annettavista tiedoista, tietojen käsittelystä ja muusta yhteistyöstä.

144 §. *Yksityisen työnvälityksen maksukielto.* Pykälässä säädettäisiin yksityisiä työvoimapalveluja koskevasta työnvälityksen maksukiellosta sekä maksukiellon piiriin kuuluvista palveluista. Pykälä vastaisi sisällöllisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 5 §:ää.

Yleissopimuksen nro 181 7 artikla ja yleissopimuksen nro 179 4 artikla, samoin kuin merityöyleissopimuksen normin A1.4 alakohta 5 b sisältävät määräyksen siitä, että työnhakijalta ei saa periä maksua työnvälityspalvelusta. Euroopan parlamentin ja neuvoston vuokratyötä koskevan direktiivin 2008/104/EY (vuokratyödirektiivi) 6 artiklan 3 kohdassa todetaan, että työvoiman vuokrausyritykset eivät saa periä työntekijöiltä maksua vastineeksi toimeksiantojen järjestämisestä käyttäjäyrityksissä tai siitä, että työntekijä tekee työsopimuksen käyttäjäyrityksen kanssa tai solmii siihen työsuhteen toimeksiannon päätyttyä kyseisessä käyttäjäyrityksessä. Yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavat eivät saisi nykyistä vastaavasti periä henkilöasiakkaalta maksua tarjolla olevien avoimia työpaikkoja koskevien tietojen välittämisestä, työnhakijalle sopivien työpaikkojen etsimisestä ja tarjoamisesta, työnhakijan esittelystä työnantajalle, avoimia työpaikkoja ja työnhakua koskevasta neuvonnasta eikä henkilöasiakkaan rekisteröimisestä työnhakijaksi. Lisäksi maksukielto koskisi vuokratyödirektiivin edellyttämällä tavalla myös tilanteita, joissa vuokratyöntekijänä työskennellyt henkilö siirtyy toimeksiannon päätyttyä käyttäjäyrityksen palvelukseen. Asiasta säädettäisiin nykyistä vastaavasti *1 momentissa*.

Pykälän *2 momentissa* todettaisiin, ettei maksukielto koske nuorten au pair-asemaan välittämistä. Momentti vastaisi nykyistä 3 momenttia sellaisenaan. Pykälän *3 momentti* sisältäisi nykyistä 2 momenttia vastaavan informatiivisen viittauksen työnvälityksen maksukiellon rikkomista koskevaan rikoslain 47 luvun 6 §:ään.

17 luku **Muutoksenhaku**

145 §. *Oikaisuvaatimus ja valitus.* Pykälä sisältäisi yleissäännöksen ehdotetun lain nojalla annettuja päätöksiä koskevasta muutoksenhakuoikeudesta. Pykälän *1 momentin* mukaan ehdotetun lain nojalla tehtyihin työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen päätöksiin saisi pääsääntöisesti hakea oikaisua. Poikkeuksista, jotka koskisivat pääsäännöstä poikkeavaa muutoksenhakua, sekä muutoksenhakukielloista, säädettäisiin 146 ja 147 §:ssä.

Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolain 7 a luvussa. Hallintolakia sovellettaisiin sekä työvoimaviranomaisen että KEHA-keskuksen päätöksestä tehtyyn oikaisuvaatimukseen. Tämä tarkoittaisi sitä, etteivät kuntalain oikaisuvaatimusta koskevat säännökset tulisi sovellettaviksi työvoimaviranomaisen ehdotetun lain nojalla antamien päätösten kohdalla.

Hallintolain 49 b §:n mukaan päätökseen, johon saa hakea oikaisua, ei saa hakea muutosta valittamalla. Hallintolaki sisältää myös säännökset oikaisuvaatimuksen tekemisestä, oikaisuvaatimusajasta, oikaisuvaatimuksen muodosta ja sisällöstä, käsittelyn kiireellisyydestä sekä oikaisuvaatimuksen ratkaisemisesta ja virheen korjaamisesta. Hallintolain 49 f §:n mukaan päätöstä,

johon saa hakea oikaisua ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Ehdotettu 148 § sisältäisi poikkeuksen tähän.

Ehdotetun 2 *momentin* mukaan muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovellettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Myös kunnallisen työvoimaviranomaisen päätöksestä valittamiseen sovellettaisiin mainittua lakia ja valittaminen tapahtuisi hallintovalitukSELLA kuntalaissa säädetyn kunnallisvalituksen sijasta.

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa sisältää muun muassa säännökset valitustiestä, päätöksen valituskelpoisuudesta, valitusoikeudesta ja valituksen tekemisestä. Työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen 1 momentissa tarkoitetusta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisi valittaa hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätöksestä voisi valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntäisi valitusluvan. Ehdotetun lain mukaisia asioita, joissa noudatettaisiin edellä tarkoitettua muutoksenhakua koskevia säännöksiä, olisivat esimerkiksi päätös kieltäytyä julkaisemasta työpaikkailmoitusta tai päätös työpaikkailmoituksen poistamisesta, päätös valmennuksen, kokeilun tai työvoimakoulutuksen keskeyttämisestä taikka päätös palkkatuesta, siltä osin kuin siihen ei kohdistu muutoksenhakukielloa.

Ehdotettuun 16 §:ään sisältyy valtioneuvoston oikeus päättää työllisyysalueista eräissä tilanteissa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n mukaan valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Pykälän 1 momentissa tarkoitettu oikaisuvaatimusmenettely ei siten koskisi valtioneuvoston päätöstä, vaan muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksestä tapahtuisi suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

146 §. *Muutoksenhaku työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä, muutosturvakoulutusta ja kulukorvausta koskevasta päätöksestä.* Eräitä ehdotetun lain nojalla annettavia päätöksiä koskisi 145 §:n pääsäännöstä poikkeava muutoksenhakutie. Tällaisia päätöksiä olisivat 27 §:ssä tarkoitettu päätös työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä, 8 luvussa tarkoitettua muutosturvakoulutusta koskeva päätös ja 103 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta koskeva päätös. Edellä tarkoitetuista päätöksistä valitettaisiin sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Muutoksenhakulautakunnan päätöksestä saisi valittaa vakuutus-oikeuteen. Asiasta säädetäisiin 1 *momentissa*.

Pykälässä tarkoitettuja päätöksiä koskeva muutoksenhaku on myös voimassa olevassa lainsäädännössä järjestetty edellä mainitulla tavalla. Mainituilla asioilla on yhteys sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan käsiteltäväksi kuuluviin asioihin, joten valitustie on tarkoituksenmukaista säilyttää nykytilaa vastaavana.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin valituksen toimittamisesta, valitusajasta sekä valituksen käsittelystä työvoimaviranomaisessa ja toimittamisesta muutoksenhakulautakunnalle. Valitus tulisi toimittaa 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista päätöksen tehneelle työvoimaviranomaiselle, joka käsitelisi sen oikaisuvaatimuksena. Jos työvoimaviranomainen ei voi oikaista päätöstä, sen tulee toimittaa valitus muutoksenhakulautakunnalle 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Työvoimaviranomaisen tulee liittää muutoksenhakulautakunnalle toimitettavaan valitukseen oma lausuntonsa asiasta. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 2 §:ää.

147 §. *Eräitä päätöksiä koskeva muutoksenhakukielto.* Pykälässä säädettäisiin yksilöidysti päätöksistä, joihin ei saa hakea oikaisua eikä niistä saa valittaa. Kysymys olisi työvoimaviranomaisen tekemistä päätöksistä tai ratkaisuksista, jotka perustuvat viranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Pykälä vastaisi asiasisällöltään pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3–5 momenttia.

Pykälän *1 momentin 1 kohdassa* säädettäisiin työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskevasta muutoksenhakukiellosta. Muutoksenhakukielto koskisi työvoimaviranomaisen suorittamaa koulutustarpeen arviointia. Esimerkiksi tilanteessa, jossa työvoimakoulutukseen on enemmän valintakriteerit täyttäviä hakijoita kuin koulutuksessa on paikkoja, työvoimaviranomainen valitsee koulutukseen hakijat, joiden koulutustarpeen se arvioi suurimmaksi. Päätökseen ei tällöin saisi hakea muutosta.

Lisäksi *1 kohdassa* säädettäisiin erillisestä yhteishankintakoulutukseen kohdistuvasta muutoksenhakukiellosta. Yhteishankintakoulutuksen opiskelijavalintapäätökseen, joka perustuu opiskelijaksi hakeutuvan soveltuvuuden arviointiin, ei saisi hakea oikaisua eikä siitä saisi valittaa. Yhteishankintakoulutuksessa työnantaja, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantaja tai yrittäjyysoikeudet luovuttava yritys osallistuu koulutuksen rahoitukseen ja opiskelijaksi valittavien soveltuvuuden arviointiin. Työnantajan näkemyksellä soveltuvuudesta on erityistä merkitystä koulutuksissa, joissa koulutus tähtää työllistymiseen työnantajan palveluksessa. Työnantajaa ei voida velvoittaa palkkaamaan henkilöä, jonka tämä katsoo soveltumattomaksi. Edellä mainitun vuoksi yhteishankintakoulutuksen opiskelijavalintapäätös, joka perustuu soveltuvuuden arviointiin, jäisi muutoksenhaun ulkopuolelle. Muiden työvoimakoulutusten osalta soveltuvuuden arviointi voisi olla valitusperusteena.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin palkkatukipäätöksiin liittyvistä muutoksenhakukielloista. Muutosta ei voisi hakea päätökseen, jolla työvoimaviranomainen on evännyt palkkatuen sillä perusteella, ettei se katso 82 §:n 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttyvän. Vastaavasti muutoksenhakukiellon piiriin kuuluisivat palkkatukipäätökset, joissa palkkatuki on evätty sillä perusteella, etteivät 87 §:n 1 momentissa tai 3 momentin 3 kohdassa säädetty alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen myönnettävän palkkatuen edellytykset täyty. Edellä mainituissa lainkohdissa säädettyjen edellytysten arviointi perustuvat työvoimaviranomaisen arvioon ja harkintaan, eikä työttömällä työnhakijalla tai työnantajalla ole subjektiivista oikeutta palkkatukeen. Myös palkkatuen kesto, siltä osin kuin palkkatukisäännökset sisältävät työvoimaviranomaisen harkintaa, jäisi muutoksenhaun ulkopuolelle. Muutoksenhakua ei rajoitettaisi keston osalta niissä tilanteissa, joissa kesto olisi säännöksissä määritelty. Koska myöskään palkkatuen määrään ei jatkossa sisältyisi harkintaa, ei muutoksenhakukielto koskisi palkkatuen määrää.

Momentin 3 ja 4 kohdan mukaan muutoksenhakumahdollisuuden ulkopuolelle jäisivät työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien matka- ja yöpymiskustannusten korvausten epäämminen sillä perusteella, ettei työvoimaviranomainen katso korvauksen myöntämistä tarkoituksenmukaiseksi työvoiman saannin ja työttömän työllistymisen kannalta, sekä harkinnanvaraisen kulukorvauksen epääminen tarkoituksenmukaisuusharkinnan perusteella.

Lain 38 §:n 1 momentin mukaan työvoimaviranomaisen tulisi tarvittaessa sisällyttää työllistymissuunnitelmaan ratkaisu siitä, täyttääkö työnhakija Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettuun yhtiöön työllistämisen edellytykset. *Momentin 5 kohdan* mukaan edellä mainittuun ratkaisuun ei saisi hakea oikaisua eikä siitä saisi valittaa.

Koska ehdotetussa laissa ei säädettäisi yritysten kehittämispalveluista, ei lakiin sisältyisi tätä koskevaa muutoksenhakukieltoa. Myöskään nykyistä määrärahasyihin perustuvaa tuen, korvauksen tai etuuden epäämistä koskevaa muutoksenhakukieltoa ei ehdoteta sisällytettäväksi lakiin. Tämä tarkoittaisi sitä, että myös määrärahasyistä evättyä tukea tai etuutta koskevaan päätökseen saisi hakea oikaisua ja päätöksen voisi saattaa valituselimen tutkittavaksi.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin työllistymissuunnitelmaa koskevasta muutoksenhakukiellostosta. Työvoimaviranomainen laatii yhdessä työnhakijan kanssa työllistymissuunnitelman, jossa työvoimaviranomainen asettaa työnhakijalle muun muassa työnhakuvelvollisuuden. Työllistymissuunnitelman sisältöön ei saisi hakea oikaisua eikä siitä voisi valittaa. Jos työnhakija ei noudattaisi työllistymissuunnitelmaa ja hänelle aiheutuisi tästä työttömyysetuuden menetys, työnhakija voisi valittaa työttömyysetuutta koskevasta työttömyysetuuden maksajan päätöksestä sosiaaliturva-asioden muutoksenhakulautakuntaan. Työnhakija voisi saattaa työllistymissuunnitelman tätä kautta muutoksenhakulautakunnan arvioitavaksi. Säännös olisi laintasolla uusi, mutta se ei tosiasiallisesti muuttaisi nykytilaa, koska työllistymissuunnitelman on käytännössä katsottu jäävän muutoksenhakumahdollisuuden ulkopuolelle ja työnhakuvelvollisuuden asettamiseen liittyvästä muutoksenhakukiellostosta on säädetty voimassa olevassa laissa erikseen.

Julkisten työvoimapalveluiden tarjoaminen perustuisi ehdotetun 1 ja 4 luvun säännösten mukaisesti asiakkaan palvelutarpeeseen, eikä palveluihin pääsääntöisesti ole subjektiivista oikeutta. Pykälän 2 momenttiin sisältyisi nykyistä vastaavasti kielto hakea oikaisua tai valittaa työvoimaviranomaisen ratkaisusta olla tarjoamatta asiakkaalle asiantuntija-arvioiteja, ammatinvalinnanohjausta, uraohjausta, valmennusta tai kokeilua. Edellä mainittujen palvelujen tarjoaminen on työvoimaviranomaisen harkinnassa. Muutoksenhakukielto koskisi myös työvoimaviranomaisen ratkaisua olla tukematta työnhakijan omaehtoista opiskelua tai hyväksymättä ilmoitusta tuetun opiskelun keskeyttämisestä.

Pykälän 3 *momentissa* todettaisiin kielto hakea muutosta omaehtoisten opintojen tukemisen lakkauttamista koskevaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon. Työttömyysetuuden maksaja antaa työvoimaviranomaisen lausunnon perusteella etuuden maksamisen lakkauttamista koskevan päätöksen, johon saa työttömyysturvalain mukaan hakea muutosta. Työvoimaviranomaisen ratkaisu tukemisen lakkauttamisesta on siten saatettavissa muutoksenhakuelimen tutkittavaksi valittamalla työttömyysetuuden maksajan päätöksestä. Menettely vastaa työttömyysturvalain nojalla annettavien työvoimapolitiittisen lausuntojen kohdalla noudettavaa menettelyä.

148 §. *Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon.* Pykälässä säädettäisiin ehdotetun lain nojalla annettujen päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta. Päätös voitaisiin panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, ellei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

Säännös tarkoittaisi poikkeusta hallintolain ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsääntöön, joiden mukaan päätöstä, johon saa vaatia oikaisua tai josta saa valittaa, ei saa panna täytäntöön ennen kuin päätös on saanut lainvoiman. Vastaava säännös oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutuksesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla tehdyn päätöksen täytäntöönpanokelpoisuuteen sisältyy mainitun lain 14 luvun 3 §:ään.

Täytäntöönpanon mahdollistaminen lainvoimaa vailla olevana on tarpeen, jotta esimerkiksi palvelun keskeyttämistä tai työpaikkailmoituksen poistamista koskeva päätös voidaan panna täy-

täntöön välittömästi eikä päätös menetä tosiasiallista merkitystään. Myös esimerkiksi tuen maksamisen keskeyttämistä tai lopettamista koskeva päätöksen täytäntöönpano voi olla tarpeen muutoksenhausta huolimatta, jotta tukea ei makseta perusteettomasti. Myös valtioneuvoston päätös työllisyysalueesta olisi mahdollista pannaan täytäntöön ilman lainvoimaa, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

18 luku **Lain voimaantulo**

149 §. Voimaantulo. Pykälän mukaan lain voimaantulosta säädettäisiin erikseen. Voimaantulosta säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta annettavan lain (4. lakiehdotus) 1 §:ssä.

7.2 Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä

1 §. Lain soveltamisala. Pykälässä todettaisiin lain soveltamisala. Laissa säädettäisiin työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista sekä nuorten monialaisen tuen yhteispalvelusta. Monialaisen tuen yhteistoimintamallilla korvattaisiin voimassa olevan TYP-lain mukainen työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu. Nuorten monialaisen tuen yhteistoimintamallilla tarkoitetaan nykyistä Ohjaamo-toimintaa vastaavaa monialaista yhteistyötä.

2 §. Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli. Pykälässä säädettäisiin monialaisen tuen yhteistoimintamallista. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijat olisivat voimassa olevaa TYP-lakia vastaavasti työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa oleva taho, sosiaali- ja terveystyöpalveluiden järjestämisestä vastuussa oleva taho ja Kansaneläkelaitos (jäljempänä yhteistoimintamallissa mukana olevat tahot). Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen (laki työvoimapalveluiden järjestämisestä) mukaan työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevaa kunnan tai kuntayhtymän viranomaista kutsuttaisiin työvoimaviranomaiseksi. Sosiaali- ja terveystyöpalveluiden järjestämisvastuu kuuluisi hyvinvointialueille. Yhteistoimintamallissa mukana olevat tahot yhdessä arvioisivat työttömän monialaisen palvelutarpeen, suunnittelisivat ja yhteensovittaisivat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelut kokonaisuuksiksi sekä vastaisivat työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. Yhteistoimintamallissa mukana olevat tahot toimisivat kukin omien toimivaltuuksiensa puitteissa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan yhteistoimintamallissa mukana olevien tahojen yhteensovittavaksi säädetty palvelut olisivat työttömän palvelutarpeen mukaisia työvoimapalvelujen järjestämisestä annettavassa laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, joista säädetään kutakin palvelua koskevassa laissa. Kuntoutuspalvelujen ohella Kansaneläkelaitos voisi tarjota myös etuuksia koskevaa neuvontaa. Kunnat voisivat tarjota monialaisen tuen asiakkaille työvoimapalveluiden lisäksi myös muita palveluja, joilla on työllistymistä edistävä vaikutus.

3 §. Ohjaus monialaiseen palvelutarpeen arviointiin. Pykälässä säädettäisiin työttömän ohjauksesta monialaiseen palvelutarpeen arviointiin. TYP-lain 2 §:n 2 momentin mukaisista työttömyyden kestoon perustuvista asiakaskriteereistä luovuttaisiin. Ehdotetun pykälän mukaan työttömän voisi ohjata monialaiseen palvelutarpeen arviointiin, jos työttömän työllistymisen arvioidaan edellyttävän yhteistoimintamallin mukaista työvoimapalveluiden sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluiden yhteensovittamista. Siten monialaisen tuen asiakkuus perustuisi TYP-lakia vahvemmin asiakkaan palvelutarpeeseen. Lisäksi yhteistoimintamallin mukaisen monialaisen tuen pariin pääsy tarvittaessa nopeutuisi.

Työttömällä tarkoitettaisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettua työtöntä. Lainkohdan mukaan työttömällä tarkoitetaan henkilöä a) joka ei ole työsuhteessa, ellei hän ole kokonaan lomautettu tai hänen säännöllinen viikoittainen työskentelyaikansa ole alle neljä tuntia viikossa tai hänen vaihtelevaa työaikaa koskevassa työsopimuksessaan taattu vähimmäistyöaika ole alle neljä tuntia viikossa; b) joka ei työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitetulla tavalla työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa, tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen yritystoiminnan ja omassa työssä työllistymisen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n perusteella; ja c) joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija tai joka on oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella.

Ehdotetussa 3 §:ssä tarkoitettun työttömän määritelmä vastaisi TYP-laissa tarkoitettua, eikä työttömän ohjaaminen monialaiseen palvelutarpeen arviointiin edellyttäisi, että henkilö olisi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettu työnhakija. Ohjauksella tarkoitetaan, että tarpeen havaitsevassa viranomaisessa huolehdittaisiin tarvittavien asiantuntijoiden kokoamisesta ja työttömälle annettavista ohjeista palvelutarpeen arviointia varten. Käytännössä ohjaus monialaiseen palvelutarpeen arviointiin tapahtuisi ajanvarauksella ja pääsääntöisesti työtön saisi kutsun tapaamiseen, jossa monialainen palvelutarpeen arviointi alkaisi.

Ehdotetun 2 momentin mukaan palvelujen yhteensovittaminen olisi tarpeen ainakin silloin, kun työttömän työllistymisvaikeudet eivät johdu yksinomaan avointen työpaikkojen tai ammatillisen osaamisen puutteista, vaan työttömän työllistymisen esteenä ovat sellaiset työllistymiseen vaikuttavat työ- ja toimintakyvyn rajoitteet tai elämänhallinnan ongelmat, jotka eivät ratkea yksinomaan viranomaisten välisellä konsultaatiolla ja muulla yhteistyöllä, vaan työtön hyötyisi intensiivisemmästä ja pitkäkestoisemmasta monialaisesta tuesta. Eri viranomaisten tarjoamien palvelujen tai etuuksien samanaikainen tarve ei kuitenkaan automaattisesti merkitsisi palvelujen yhteensovittamisen tarvetta. Viranomaisyhteistyön tarvetta arvioitaisiin aina osana peruspalvelua ja kahdenvälinen konsultointi tehtäisiin osana peruspalveluita. Useita palveluita tarvitsevia työttömiä ei siten kategorisesti ohjattaisi monialaiseen palvelutarpeen arviointiin.

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 8 §:ssä säädettäisiin muun palvelujärjestäjän palveluihin ohjaamisesta ja palveluiden yhteensovittamisesta. Edellä mainitun pykälän mukaan asiakkaan palvelutarpeen edellyttäessä muita palveluja kuin julkisia työvoimapalveluja tai jos palvelun järjestämisvastuu on muulla viranomaisella tai taholla, asiakkaalle olisi annettava tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän piiriin, tarvittaessa yhteistyössä näiden kanssa. Työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevan viranomaisen olisi tarvittaessa tehtävä yhteistyötä muun palvelujärjestäjän kanssa palveluiden yhteensovittamisessa.

Työttömällä ei olisi ehdotetun yhteistoimintamallin mukaista palvelujen yhteensovittamisen tarvetta esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Henkilön terveydentilaan vaikuttava sairaus tai vamma on tunnistettu eikä sillä ole vaikutusta hänen työnhakuunsa (vastuu työllistymisprosessista työvoimaviranomaisella).

- Henkilö saa työttömyydestä johtuen samanaikaisesti useampaa etuutta (esimerkiksi työttömyysetuutta, toimeentulotukea ja asumistukea), mutta hänen palvelutarpeeseensa voidaan vastata julkisilla työvoimapalveluilla (vastuu työllistymisprosessista työvoimaviranomaisella).
- Henkilön työttömyys on pitkittynyt, mutta henkilön osaaminen ja työmarkkinavalmiudet ovat ajan tasalla eikä hänellä ole sosiaali-, terveys- tai kuntoutuspalvelujen tarvetta (vastuu työllistymisprosessista työvoimaviranomaisella).
- Henkilölle järjestetään ammatillisena kuntoutuksena koulutus uuteen ammattiin, koska hän on työkyvytön aiemman ammattinsa mukaiseen työhön (vastuu ammatillisen kuntoutuksen prosessista Kansaneläkelaitoksella tai työeläkelaitoksella).

Käytännössä palvelujen yhteensovittamisen tarve tulisi useimmin työvoimaviranomaisen arvioitavaksi. Yhteensovittamisen tarve tulisi työvoimaviranomaisen arvioitavaksi niiden työttömien osalta, jotka ovat ilmoittautuneet työnhakijoiksi siten kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa säädetään.

Työttömän voisi ohjata monialaiseen palvelutarpeena arviointiin myös silloin, kun työtön henkilö ei ole työnhakija. Merkitystä ei olisi myöskään sillä, mitä etuutta henkilö saisi. Hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos arvioisivat palvelujen yhteensovittamisen tarpeen sellaisten työttömien osalta, jotka eivät ole työnhakijoita ja ohjaisivat monialaiseen palvelutarpeen arviointiin. Hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos voivat palvelujaan koskevan lainsäädännön mukaisesti tehdä myös kahdenvälistä yhteistyötä. Silloin kyse ei kuitenkaan ole ehdotettavassa laissa tarkoitettusta yhteistoiminnasta ja siinä laadittavasta monialaisesta työllistymissuunnitelmasta, vaan yhteistoimintamallin mukaiseen yhteistoimintaan osallistuu aina myös työvoimaviranomainen.

Aloite työttömän ohjaamisesta monialaiseen palvelutarpeen arviointiin voisi tulla myös työttömältä itseltään. Myös esimerkiksi palveluntuottaja tai Rikosseuraamuslaitos voisi ohjata työttömän tarkoituksenmukaisella tavalla yhteistoimintamallin toimijalle. Näissäkin tilanteissa arvion monialaiseen palvelutarpeen arviointiin ohjaamisesta tekisi työvoimaviranomainen, hyvinvointialue tai Kansaneläkelaitos.

4 §. Monialainen palvelutarpeen arviointi ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen. Pykälässä säädettäisiin monialaisesta palvelutarpeen arvioinnista ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatimisesta. Ne vastaisivat asiasisällöltään pääasiallisesti TYP-lain 3 §:ssä tarkoitettuun kartoitusjaksoon kuuluvaa palvelutarpeen arviointia ja 4 §:n 1 momentin mukaista monialaisen työllistymissuunnitelman laatimista. Kartoitusjaksosta ei jatkossa säädettäisi erikseen, vaan se olisi osa monialaisen työllistymissuunnitelman laatimista. Ehdotus kuitenkin mahdollistaisi monialaisen palvelutarpeen arvioinnille käytettäväksi yhtä pitkän ajan kuin TYP-laissa eli enintään kolme kuukautta.

Pykälän *1 momentin* mukainen palvelutarpeen arviointi olisi edellytys monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiselle. Palvelutarpeen arviointiin osallistuisivat kaikki tarvittavat yhteistoimintamallin tahot. Arvioinnissa selvittäisiin työttömän ammattitaidon ja osaamisen lisäksi työllistymiseen vaikuttava sosiaalinen tilanne, terveydentila ja työ- ja toimintakyky. Palvelutarpeen arvioinnin tulisi olla kattava ja siinä tulisi huomioida ja selvittää laajasti asiakkaan työllis-

tymiseen vaikuttava kokonaistilanne. Palvelutarpeen arviointiin voisi osallistua myös koulutuspalveluiden tuottajia silloin kun osallistuminen olisi hyödyksi työttömän osaamisen kehittämisen arvioinnissa.

Monialaiseen palvelutarpeen arviointiin osallistuvat asiantuntijat voisivat selvittää työttömän palvelutarpeeseen vaikuttavat seikat haastattelemalla työtöntä, hyödyntämällä työttömästä saatavilla olevia, eri tahojen palveluissa saatuja tietoja sekä erilaisilla tutkimuksilla, kartoituksilla ja muilla selvityksillä. Saatavilla voisi olla esimerkiksi työttömästä jo aiemmin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain mukaisesti kertynyttä tietoa. Jos kyseiset tiedot olisivat riittäviä ja edelleen ajantasaisia, niitä voitaisiin käyttää. Koska työvoimaviranomainen selvittää työttömän tilannetta monipuolisesti jo ennen ohjaamista monialaiseen palvelutarvearvioon, käytännössä monialaisessa palvelutarvearviossa todennäköisesti korostuisivat sosiaali- ja terveyspalvelujen ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalvelujen tarpeen tarkempi selvittäminen ja palveluista sopiminen.

Ehdotetussa *2 momentissa* säädettäisiin palvelutarpeen arviointiin perustuvasta työllistymissuunnitelman laatimisesta. Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja työtön laatisivat yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman. Kansaneläkelaitos osallistuisi työllistymissuunnitelman laadintaan, jos työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen palveluja.

Monialainen työllistymissuunnitelma korvaisi jatkossakin kuntouttavasta työtoiminnasta annettussa laissa tarkoitetun aktivointisuunnitelman niiden asiakkaiden osalta, jotka täyttäisivät mainitun lain mukaiset aktivointisuunnitelman laatimista koskevat kriteerit.

Ehdotetun *3 momentin* mukaan monialainen työllistymissuunnitelma tulisi olla laadittu kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun joku yhteistoimintamallin toimijoista on 3 §:n mukaisesti ohjannut työttömän monialaiseen palvelutarpeen arviointiin. Palvelutarpeen arvioinnin ja työllistymissuunnitelman laatimisen tulisi muodostaa intensiivinen jakso, jossa keskeistä olisi myös työttömälle annettava ohjaus. Ohjauksen tarkoitus olisi parantaa työttömän valmiuksia ja sitoutumista hänen työllistymisensä edistämiseen. Ohjaukseen voisi sisältyä myös Kansaneläkelaitoksen tarjoamaa etuuksia koskevaa neuvontaa.

5 §. Monialaisen työllistymissuunnitelman sisältö. Pykälässä säädettäisiin monialaisen työllistymissuunnitelman sisällöstä. Pykälän *1 momentti* vastaisi voimassa olevan TYP-lain 4 §:n 1 momentissa työvoimapalveluiden sekä sosiaali-, terveys-, ja kuntoutuspalveluiden osalta säädettyä. Lisäksi ehdotetun perusteella työllistymissuunnitelma voisi tarvittaessa sisältää myös muita työttömän osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja ja työnhakuun liittyviä toimia. Mainitut palvelut voisivat olla esimerkiksi kunnan tai palveluntuottajan järjestämiä työllistymistä tukevia tai toimintakykyä parantavia palveluja, kuten kunnan sen yleisen toimivallan puitteissa järjestämiä työllisyyspalveluja. Vastaavista palveluista voidaan sopia myös työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa tarkoitetussa työllistymissuunnitelmassa. Nykytilassa palveluista on sovittu myös monialaisessa työllistymissuunnitelmassa.

Pykälän *2 momentin* mukaan työllistymissuunnitelmassa olisi sovittava suunnitelman toteutumisen seurannasta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan TYP-lain 4 §:n 1 momenttia vastaavasti velvollisuudesta sisällyttää työllistymissuunnitelmaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun luvun 48 §:stä muuta johdu. Työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan TYP-lain 4 §:n 4 momenttia vastaavasti, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 147 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

6 §. Monialaisen työllisyysuunnitelman tarkistaminen. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta tarkistaa monialaista työllistymissuunnitelmaa. Pykälä vastaisi asiasisällöltään pääasiallisesti TYP-lain 4 §:n sääntelyä työllisyysuunnitelman tarkistamisesta.

7 §. Monialaiseen työllistymissuunnitelmaan liittyvät velvollisuudet. Pykälä vastaisi voimassa olevan TYP-lain 5 §:ää. Pykälään tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirrosta johtuvat muutokset.

8 §. Monialaisen tuen asiakkuuden päätyminen. Pykälässä säädettäisiin asiakkuuden päättymisestä monialaisen tuen yhteistoimintamallissa. Asiakkuuden päättymisen perusteena olisi TYP-lain 6 §:ää vastaavasti yhteistoimintamallissa olevien toimijoiden arvio siitä, ettei työttömän työllistyminen enää edellyttäisi yhteistoimintamallin mukaista palvelujen yhteensovittamista. Monialaisen tuen asiakkaiden palvelujen yhteensovittamisen tarve saattaa olla pitkäkestoista eikä esimerkiksi yksittäisen palvelun päätyminen tarkoittaisi suoraan monialaisen tuen asiakkuuden päättymistä. Työttömän palvelutarvetta tulisikin arvioida säännöllisesti.

Käytännössä asiakkuus saattaisi päättyä jo monialaisen palvelutarpeen arvioinnin aikana, jos siinä todettaisiin, ettei työttömällä olisi 3 §:ssä tarkoitettua palvelujen yhteensovittamisen tarvetta. Mainitussa tilanteessa vastuu asiakkaan palveluprosessista siirtyisi hänet monialaiseen palvelutarpeen arviointiin lähettäneelle taholle tai asiakas ohjattaisiin muuhun tarpeenmukaiseen palveluun.

9 §. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointi. Pykälässä säädettäisiin monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisoinnista. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin paikallinen organisointi perustuisi TYP-laissa säädettyä vastaavasti toimintamallissa mukana olevien tahojen verkostoyhteistyöhön. Voimassa olevasta TYP-laista poiketen yhteisistä toimipisteistä ja valtakunnallisesta ohjausryhmästä ei jatkossa säädettäisi.

Ehdotetun 1 momentin mukaan jokaisen hyvinvointialueen toimialueella olisi oltava monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia varten vähintään yksi monialaisen tuen johtoryhmä. Hyvinvointialueen toimialueen työvoimaviranomaiset, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos neuvottelisivat johtoryhmien määrästä. Johtoryhmän toimialueen työvoimaviranomainen asettaisi johtoryhmän neuvottelujen jälkeen.

Hyvinvointialueen toimialueeseen perustuva neuvottelu johtoryhmien määrästä voisi tarkoittaa, että hyvinvointialue sopisi organisoinnista useamman työvoimaviranomaisen kanssa, mikäli hyvinvointialueella on useampi kuin yksi työvoimaviranomainen. Jos puolestaan työvoimaviranomaisen toimialue sijoittuisi useamman kuin yhden hyvinvointialueen toimialueelle, neuvottelisi työvoimaviranomainen yhteistoimintamallin organisoinnista useamman hyvinvointialueen kanssa. Tällöin kyseiset hyvinvointialueet sopisivat keskenään siitä, miten hyvinvointialueet osallistuisivat johtoryhmätyöskentelyyn ja yhteistoimintamallin organisointiin.

Johtoryhmän toimialueen työvoimaviranomainen nimeäisi henkilöt, jotka johtaisivat monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisoimista. Jos johtoryhmä muodostettaisiin siten, että johtoryhmään kuuluisi useampi hyvinvointialueen toimialueen työvoimaviranomainen, työvoimaviranomaiset sopisivat johtoryhmän asettamisen menettelystä ja johtavien henkilöiden nimeämisestä.

Ehdotetussa *2 momentissa* säädettäisiin TYP-lain 7 §:n 2 momenttia vastaavasti henkilöstöressurssien osoittamisesta monialaisen tuen yhteistoimintamalliin. Kukin toimintamallissa mukana oleva taho osoittaisi yhteistoimintamallin mukaista palvelua tarvitsevien asiakkaiden määrä huomioon ottaen riittävän määrän henkilöstöä monialaisen tuen yhteistoimintamallin toteuttamiseksi. Johtoryhmä tekisi toimikausittain yhteistyösopimuksen, jossa sovittaisiin monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisoimisesta ja resursoimisesta johtoryhmän toimialueella. Resursoimista tarkasteltaisiin kalenterivuositain, mistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin käytettävissä oleva määräraha muodostuisi niistä määrärahoista, jotka toimintamallissa mukana olevat tahot osoittaisivat toimintaan.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin järjestämiseksi ei voimassa olevasta TYP-laista poiketen enää edellytetä toimipisteitä. Toteutustapana voisi kuitenkin jatkossakin olla yhteinen toimipiste, mutta myös muu tarkoituksenmukainen palveluiden yhteensovittamisen toimintatapa. Monialaisen tuen yhteistoimintamalliin käytettävissä oleva määräraha muodostuisi niistä määrärahoista, jotka toimintamallissa mukana olevat tahot osoittaisivat toimintaan.

TYP-lain mukaista valtakunnallista ohjausryhmää ei enää asetettaisi. Ehdotettavan lain mukaisen yhteistoimintamallin toimeenpanoa, tavoitteiden valmistelua ja toteutumista tuettaisiin, seurattaisiin ja arvioitaisiin osana työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan jaostotyöskentelyä. Neuvottelukunnasta säädettäisiin ehdotettavan 1. lain 22 §:ssä. Jaostoista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotetun *3 momentin* mukaan monialaisen tuen yhteistoimintamallin johtoryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä, yhteistyösopimuksen sisällöstä sekä monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisoimista johtavan henkilön ja tämän varahenkilön nimeämisestä ja tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

10 §. *Monialaisen tuen yhteistoimintamallista aiheutuvien kustannusten jakautuminen.* Pykälässä säädettäisiin yhteistoimintamallista aiheutuvien kustannusten jakautumisesta. Kustannusten jakautumisen periaate olisi sama kuin voimassa olevassa TYP-laissa. Ehdotetun *1 momentin* mukaan työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos vastaisivat kukin yhteistoimintamalliin osallistuvan henkilöstönsä palkkaus- ja henkilöstökustannuksista. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin toteuttamisessa työskentelevät henkilöt olisivat kukin oman taustaorganisaationsa työntekijöitä.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan muut yhteisestä toiminnasta aiheutuvat kustannukset jaettaisiin työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen kesken yhteistoimintamalliin osallistuvan henkilöstön määrän mukaisessa suhteessa. Muita kustannuksia olisivat esimerkiksi yhteistoimintamallin toiminnan kehittämisestä aiheutuvat kustannukset, kuten yhteiset koulutukset sekä kehittämis- ja virkistyspäivät, ja mahdolliset toimitila- ja laitekustannukset. Yhteisistä kustannuksista ja niiden jakautumisesta voisi sopia toisin yhteistyösopimuksessa. Kansaneläkelaitos osallistuisi yhteisiin kustannuksiin yhteistyösopimuksessa sovitulla tavalla.

11 §. *Työtöntä koskevat tiedot ja niiden käyttötarkoitus.* Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Rekisterinpitäjä vastaa, että 5 artiklassa säädettyjä periaatteita on noudatettu ja sen on myös pystyttävä osoittamaan, että niitä on noudatettu. Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi (lainmukaisuuden, kohtuullisuuden ja läpinäkyvyyden periaate). Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate puolestaan tarkoittaa, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Näihin periaatteisiin liittyy yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan sääntely henkilötietojen käsittelyn edellytyksistä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädetään edellytyksistä, joiden vallitessa henkilötietojen käsittely on lainmukaista. Hallituksen esityksessä EU:n yleistä tietosuojalainsäädäntöä täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 9/2018 vp, s. 34) on todettu, että henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta voidaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä tilanteissa, joissa henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohta). Julkisen sektorin henkilötietojen käsittelyn tulisi lähtökohtaisesti perustua näihin henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteisiin. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen 3 kohta sisältää velvoitteen säätää kansallisessa lainsäädännössä käsittelyn perustasta ja käsittelyn tarkoituksesta.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin työtöntä henkilöä koskevien tietojen käyttötarkoituksista. Käyttötarkoitus vastaisi TYP-lain 9 §:n 1 momentin mukaista käyttötarkoitusta. Ehdotettuun 1 momenttiin tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämistä vastaavien siirrosta johtuvat muutokset.

Ehdotetussa *2 momentissa* säädettäisiin käsiteltävistä tiedoista. Käsiteltävät tiedot vastaisivat pääosin TYP-lain 9 §:n 2 momentissa säädettyä. Momentin 2 kohtaan tehtäisiin kielellinen muutos siten, että monialaisen yhteispalvelun asiakkuus ja monialaisessa yhteispalvelussa asiointi korvattaisiin monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuudella ja monialaisen tuen yhteistoimintamallissa asiointilla. Kohta vastaisi muutoin TYP-lain 9 §:n 2 momentin 2 kohtaa.

Ehdotetussa 2 momentin *4 kohdassa* säädettäisiin sellaisista sosiaalista tilannetta koskevista tiedoista, joilla olisi vaikutusta hänen työllistymiseensä ja jotka olisivat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle. Ehdotettu säännös vastaisi pääasiallisesti voimassa olevan TYP-lain 9 §:n 2 momentin 4 kohtaa. TYP-lain mukaista kohtaa tarkennettaisiin siten, että kyseisten tietojen tulisi lisäksi olla välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi työttömälle.

Ehdotettu *3 momentti* sisältäisi selvyuden vuoksi informatiivisen viittauksen yleisen tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain soveltamiseen.

12 §. *Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakastietoaineisto ja -järjestelmä.* Pykälä vastaisi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 a §:ää. Pykälään tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämistä vastaavien siirrosta johtuvat muutokset.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin KEHA-keskuksen tehtävästä kehittää ja ylläpitää asiakastietoaineistoa ja asiakastietojärjestelmää monialaisen tuen yhteistoimintamallin toteuttamiseksi. Momentti vastaisi TYP-lain 9 §:n 1 momenttia.

Ehdotetun *2 momentin* ensimmäisessä ja toisessa virkkeessä säädettäisiin TYP-lain 9 a §:n 2 momenttia vastaavasti tietojen tallettamisvelvollisuudesta ja tietojen tallettamisen aloittamista koskevasta rajauksesta. Työttömän tietoja saa tallettaa asiakastietoaineistoon sen jälkeen, kun asiakkuus monialaisen tuen yhteistoimintamallissa on alkanut.

Momentin kolmannessa virkkeessä säädettäisiin työtöntä koskevien tietojen säilytysajoista ja siitä, että tietojen poistaminen olisi KEHA-keskuksen tehtävä.

Ehdotetussa *3 momentissa* säädettäisiin, että rekisteröidyllä ei olisi yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädettyä oikeutta 11 §:ssä tarkoitettujen tietojen käsittelyn rajoittamiseen. Vastaava säännös on myös TYP-laissa.

Yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen. Artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa käsittelyä, jos yksi artiklassa luetelluista tilanteista on kyseessä. Esimerkiksi 1 kohdan a alakohdan perusteella käsittelyä olisi rajoitettava, jos rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden. Tällaisessa tilanteessa käsittelyä olisi rajoitettava ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden. Jos käsittelyä päätetään rajoittaa 1 kohdan perusteella, henkilötietoja saa artiklan 2 kohdan mukaan säilyttämistä lukuun ottamatta käsitellä ainoastaan rekisteröidyn suostumuksella taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tai toisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön oikeuksien suojaamiseksi tai tärkeää unionin tai jäsenvaltion yleistä etua koskevista syistä. Tätä rekisteröidyn oikeutta voidaan 23 artiklan nojalla rajoittaa rajoittamisen edellytysten täytyessä.

Yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdassa annetaan jäsenvaltiolle mahdollisuus lainsäädännöllä rajoittaa muun muassa 18 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja rajoitus on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata esimerkiksi jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahan, talousarvion ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva. Artiklan 2 kohdassa säädetään asioista, joita koskevia säännöksiä tällaisen lainsäädännön on tarpeen mukaan sisällettävä. Kansallisessa lainsäädännössä olisi 2 kohdan mukaan säädettävä käsittelytarkoituksesta, henkilötietoryhmistä, rajoitusten soveltamisalasta ja suojatoimista, joilla estetään väärinkäyttö tai lainvastainen pääsy tietoihin tai niiden siirtäminen, rekisterinpitäjien määrittämisestä ja tietojen säilytysajoista. Työvoimapalveluun ja työttömyysturvaan liittyvän tehtävän hoitaminen ei voi sen tavoitteet huomioon ottaen olla riippuvainen rekisteröidyn päätöksestä rajoittaa tietojensa käsittelyä.

13 §. Rekisterinpitäjät. Pykälä vastaisi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 b §:ää. Pykälään tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirrosta johtuvat muutokset.

14 §. *Työtöntä koskevien tietojen tallettaminen monialaisen tuen yhteistoimintamalliin osallistuvan viranomaisen rekisteriin.* Pykälä vastaisi TYP-lain 10 §:ää. Pykälään tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirrosta johtuvat muutokset.

15 §. *Oikeus salassa pidettävien tietojen saamiseen palvelun järjestämistä varten.* Pykälä vastaisi TYP-lain 11 §:n 2 momenttia. Siihen tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirrosta johtuvat muutokset.

16 §. *Nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu.* Pykälässä säädettäisiin nuorten työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteispalvelusta. Nuorten työllistymistä edistävällä monialaisen tuen yhteispalvelulla tarkoitettaisiin viranomaisten ja muiden toimijoiden alle 30-vuotiaille nuorille tarjoamaa nykyisen ohjaamotoiminnan kaltaista palvelua. Yhteispalvelu sisältäisi matalan kynnyksen monialaista neuvontaa, ohjausta ja palveluita, joiden tarkoituksena on edistää nuorten opiskelumahdollisuuksia, työllistymistä, toimintavalmiuksia ja hyvinvointia. Palvelun tavoitteena olisi tukea nuoren osallisuutta, arjessa pärjäämistä ja toimijuutta, koulutukseen siirtymistä ja työllistymistä sekä tarvittaessa monialaista asiakasprosessia. Tuen tulisi rakentua niin, että nuorille tarjottaisiin tavoitteellisesti ja matalalla kynnyksellä koulutukseen, työhön ja elämänhallintaan tukevaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta sekä vaikuttavia palveluita ilman viiveitä.

Pykälän *1 momentin* mukaan työvoimaviranomainen järjestäisi toimintaedellytykset nuorten työllistymistä edistävälle monialaisen tuen yhteispalvelulle. Työvoimaviranomaisen alueella tulisi olla tarjolla nuorten työllistymistä edistävää monialaisen tuen yhteispalvelua. Mikäli alueelta puuttuisi nuorten työllistymistä edistävä matalan kynnyksen yhteispalvelupiste, tulisi työvoimaviranomaisen järjestää toimitilat palvelun toteuttamiseksi.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan työvoimaviranomainen laatii arvion alueensa nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun tarpeesta ja sen pohjalta edistää yhteispalvelun toteutumista alueellaan. Analyysin laatimisessa voisi hyödyntää esimerkiksi nuorisolain 9 §:ssä säädetyn paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön ohjaus- ja palveluverkoston tuottamaa tietoa. Lisäksi arviota tehtäessä työvoimaviranomaisen tulisi kuulla muita yhteispalvelun palvelujärjestäjiä ja keskeisiä yhteistyötahoja. Arviossa tulisi ottaa huomioon ainakin nuorten yleinen työmarkkina-tilanne alueella, NEET-nuorten tilanne alueella ja nuorten rakennetyöttömyyden kehitys (yli 12 kk kestävä työttömyys, palveluilta palveluille siirtymät ja palveluista työttömyyteen siirtymät), julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyörakenteet sekä tunnistaa keskeiset toimijat alueellisessa nuorten palveluekosysteemissä. Arvio tulisi laatia siten, että työvoimaviranomaisella on käytössään ajantasainen arvio nuorten palveluekosysteemistä.

Työvoimaviranomaisen tulisi neuvotella koulutuspalveluiden järjestäjien, hyvinvointialueiden ja muiden alueensa nuorten yhteispalvelun järjestämisen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa palvelupisteiden järjestämiseksi. Yhteispalvelun järjestämiseen osallistuvat osapuolet sopisivat alueensa yhteispalvelun organisoinnista ja kustannusten jaosta.

Nuorten työllistymistä edistävä matalan kynnyksen monialaisen tuen palvelu järjestettäisiin koamalla yhteen olemassa olevia palveluntuottajia, kuten ohjaamoverkoston toimintaa organisoitaessa. Tarkoituksena ei olisi muodostaa uutta organisaatiota, vaan vahvistaa peruspalveluiden toteuttamaan matalan kynnyksen nuorilähtöistä monialaista työtä. Kukin palvelussa mukana oleva viranomainen ja muut toimijat toimisivat omien toimivaltuuksiensa puitteissa.

Palvelupisteinä voisivat toimia Ohjaamot tai vastaavat yhteispalvelupisteet ja ne voisivat sijaita osana muuta olemassa olevaa toimipistettä, esimerkiksi työvoimapalveluita tai tulevaisuuden sote-keskusta. Nuorten monialaista matalan kynnyksen palvelua varten ei edellytettäisi omaa toimitilaa, vaan toimitilasta olisi tarkoituksenmukaista päättää kunnan, työvoimapalveluista vastaavan alueen sekä hyvinvointialueen kesken.

Palvelupisteet voisivat tehdä yhteistyötä nuorisolain 9 §:ssä tarkoitettujen ohjaus- ja palveluverkoston tai muiden vastaavien yhteistyöryhmien kanssa.

17 §. Nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennus. Pykälän 1 momentin mukaan KEHA-keskus tarjoaisi nuorten monialaisen tuen yhteispalvelupisteissä hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennusta. Valmennuksen tehtävänä olisi vahvistaa nuorten hyvinvointia ja osallisuutta sekä poistaa koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen esteitä. Valmennus perustuisi nuoren kokemaan tarpeeseen, vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. KEHA-keskus seuraisi valmennuksen vaikuttavuutta.

Nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennusta toteutetaan nykyisin Ohjaamoissa ONNI-toimintana. ONNI-toiminnalla pyrittäisiin vahvistamaan nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelun moniammatillisuutta, jotta yhteispalvelussa pystyttäisiin vastaamaan nuorten moninaisiin tarpeisiin. Toiminnalla on 2,5 miljoonan euron vuotuinen rahoitus, jolla kyettäisiin tarjoamaan nuorten monialaisen tuen yhteispalveluun noin 30 henkilötyövuoden työpanoksella valmennusta nuorille. Palvelua tarjottaisiin toimipisteissä alueilla, joilla palvelun tarve on todettu suurimmaksi. Valmennusta voitaisiin toteuttaa nuorten tarpeiden mukaan myös etäpalveluna valtakunnallisesti ja työvoimaviranomaisen alueen rajat ylittävästi.

Ehdotetun 2 momentin mukaan KEHA-keskus neuvottelisi kuntatoimijoiden tai hyvinvointialueiden kanssa toteutettavasta valmennuksesta. Neuvottelu voitaisiin käynnistää yhden osapuolen niin esittäessä.

18 §. Monialaisten palveluiden kehittämisen tuki. Pykälässä säädettäisiin työllistymistä edistävien monialaisen tuen palveluiden kehittämisen tuesta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan KEHA-keskus hoitaisi palveluintegraation ja monialaisen työn kehittämisen tukipalvelua kunnille ja muille työllisyyttä edistävän monialaisen palvelun toimijoille. Tukipalvelu vastaisi monialaisten palveluiden tukitarpeisiin tarjoamalla valtakunnallista viestinnän tukea, fasilitoimalla vertaisoppimista, tukemalla yhdenmukaisempaa tiedontuotantoa sekä hankkimalla koulutusta.

19 §. Voimaantulo. Pykälän mukaan lain voimaantulosta säädettäisiin erikseen. Voimaantulosta säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulosta annettavan lain 1 §:ssä.

7.3 Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista

Esityksessä ehdotetaan, että julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyisi kunnille. Tämä tarkoittaa työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävien siirtymistä pääosin kuntien tehtäviksi. Tästä johtuen nykyiset työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin. Julkisten työvoimapalveluiden siirtyminen kuntien järjestämisvastuulle aiheuttaa muutoksia myös ELY-keskusten ja

KEHA-keskuksen tehtäviin. Lisäksi tehtäviä järjestettäisiin valtionhallinnon sisäisesti. Lakiin tehtäisiin edellä mainituista johtuvat muutokset.

Lain nimike muutettaisiin vastaamaan paremmin ehdotettua sääntelyä.

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälästä poistettaisiin maininnat työ- ja elinkeinotoimistoista. Vastaava muutos tehtäisiin myös KEHA-keskuksen nimeen. Pykälässä ei myöskään mainittaisi KEHA-keskuksen tehtävistä. ELY-keskuksen toimialasta ja tehtävistä säädetään 3 §:ssä ja KEHA-keskuksen tehtävistä 3 a §:ssä. Maininta siitä, että muista valtion alue- ja paikallishallinnon viranomaisista säädetään erikseen, poistettaisiin tarpeettomana.

3 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimiala ja tehtävät.* Pykälän 1 momentissa säädetään yleisesti toimialoista, joilla ELY-keskus hoitaa sille erikseen säädettyjä tehtäviä. Lisäksi 2 momentissa säädetään eräistä ELY-keskuksen tehtävistä.

Pykälän 1 momentin 3 kohta kumottaisiin. Kyseiseen toimialaan liittyvät tehtävät siirtyisivät pääosin kunnille ja KEHA-keskukselle.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan sanamuotoa täsmennettäisiin. Kohdassa mainitut käsitteet ”kotouttaminen ja hyvät etniset suhteet” korvattaisiin laajemmalla käsitteistöllä ”kotoutumisen edistäminen ja hyvät väestösuhteet”, mikä olisi yhdenmukaista maahanmuuttoa ja kotouttamista koskevan muun lainsäädännön kanssa. Muutokset käsitteisiin pohjautuvat toimintaympäristössä, kuten yhteiskunnan ja työmarkkinoiden osaamisvaatimuksissa ja yleisessä vastaanottavuudessa, tapahtuneisiin muutoksiin.

Lisäksi pykälän 1 momentin 10 kohta kumottaisiin. Palkkaturvatehtävät siirtyisivät KEHA-keskuksen hoidettavaksi.

Pykälän 2 momentin 1 kohta muutettaisiin. Koska työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin, ELY-keskuksilta poistuisivat työ- ja elinkeinotoimistojen ohjaus- ja valvontatehtävät. ELY-keskukselle säädettäisiin alueellisen työllisyyden ja työelämän edistämisen tehtävä, joka kytkeytyisi niiden toimintaan yrittäjyyden ja elinkeinojen edistämisen toimialalla. Tehtävään sisältyisi elinkeinoelämän ja yritysten koulutus- ja osaamistarpeiden seuranta ja ennakointi osana valtakunnallista tiedolla johtamisen kokonaisuutta sekä työelämän laadun kehittäminen, alueellisten työmarkkinoiden kokonaiskuvan ylläpitäminen ja kansainvälisen rekrytoinnin alueelliseen yritysyrityshöhen osallistuminen sekä eräät muut työllisyyttä tukevat toimenpiteet, jotka liittyvät ELY-keskusten alueellisen elinvoiman edistämistehtävään. Edellä mainittujen tehtävien tarkoituksena olisi tukea myös työvoimaviranomaisten toimintaa työvoimapalvelujen järjestämiseksi yhteistyössä KEHA-keskuksen ja muiden toimijoiden kanssa. Nykyisin ELY-keskus hoitaa tehtävää osana voimassa olevan lain 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työmarkkinoiden toimivuus, työvoiman saatavuus ja työllisyys -toimialaa. Koska pääosa mainitun toimialan tehtävistä siirtyy uusille työvoimaviranomaisille ja KEHA-keskukselle, 1 momentin 3 kohta kumottaisiin ja ELY-keskukselle jäävästä alueellisen työllisyyden edistämisen tehtävästä säädettäisiin ehdotetussa 2 momentin 1 kohdassa. Työllisyyden edistämiseksi olisi tärkeää, että ELY-keskus tekisi yhteistyötä kuntien, KEHA-keskuksen, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen sekä muiden toimijoiden kanssa hoitaessaan 1 kohdassa tarkoitettua alueellista työllisyyden ja työelämän edistämistehtäväänsä.

3 a §. Kehittämisen- ja hallintokeskuksen tehtävät. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen ELY-keskuksiin liittyvistä tehtävistä. Pykälän nykyinen 2 momentti yhdistettäisiin 1 momenttiin ja tehtävät kirjoitettaisiin kohdittaiseksi luetteloksi.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaan, joka vastaisi nykyistä 1 momenttia, lisättäisiin maininta kehittämis- ja hallintokeskuksen tietohallintotehtävistä, joita se hoitaa nykyisinkin. Lisäksi pykälästä poistettaisiin maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtyessä kunnille siirtyisivät kuntien vastuulle myös työvoimapalveluihin liittyvät KEHA-keskuksen nykyisin hoitamat maksatustehtävät, mukaan lukien maksatukseen liittyvät jälkitoimet, kuten mahdolliseen takaisinperintään liittyvät toimet. Pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohta vastaisivat nykyistä 2 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen muista tehtävistä, jotka olisivat sille osin uusia tehtäviä. Momentin 1 kohdassa säädettäisiin KEHA-keskuksen tehtäväksi vastata työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittämisestä ja ylläpitämisestä. Tehtävästä säädettäisiin tarkemmin esityksen 1. lakiehdotuksen asiakastietojen käsittelyä ja valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja koskevassa 13 luvussa ja palvelualustaa koskevassa 14 luvussa sekä 2. lakiehdotuksen monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakastietoaineistoa ja -järjestelmää koskevassa 12 §:ssä. KEHA-keskus hoitaa myös nykyisin työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun osalta vastaavia tehtäviä. Jatkossa KEHA-keskus tarjoaisi vastaavat palvelut kuntien ja työllisyysalueiden työvoimaviranomaisille.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan KEHA-keskuksen tehtävänä olisi seurata ja arvioida työvoimapalvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta sekä tuottaa niitä koskevaa tietoa. Tietoa tuotettaisiin työ- ja elinkeinoministeriölle yhteistyö- ja seurantakeskustelujen sekä ministeriön oman analyysitoiminnon ja politiikkavalmistelun tueksi. Lisäksi työvoimaviranomaiset voisivat hyödyntää KEHA-keskuksen tuottamaa tietoa työvoimapalvelujen järjestämisessä.

KEHA-keskus tuottaisi tietoa työvoiman kysynnästä sekä avoimien työpaikkojen täyttämisestä ja osaavan työvoiman saatavuudesta. Lisäksi tietoa tarvittaisiin esimerkiksi asiakkaille tarjottuista palveluista ja niiden kustannuksista, palvelun kestosta, palvelun vaikutuksista henkilön työllistymiseen tai muihin asiakkaalle tarjottaviin palveluihin sekä siitä, mitkä palvelut on tuotettu itse tai ostopalveluna. Työvoimapalvelujen toimivuuden seuranta ja arviointia varten tarvittaisiin tietoa muun muassa asiakaskokemuksesta sekä työnhakijan palveluprosessille laissa säädettyjen edellytysten toteutumisesta. Tietoa tuotettaisiin muun muassa työvoimapalvelujen valtakunnallista seuranta- ja kehittämistä sekä kuntien ja kuntayhtymien työvoimapalvelujen kehittämistä varten. Ajantasaisen ja vertailukelpoisen tiedon sekä sen pohjalta tehtyjen analyysien avulla työvoimaviranomaiset voisivat verrata työvoimapalvelujensa toimivuutta sekä vaikuttavuutta suhteessa toisiin alueisiin sekä kehittää palveluja yhteistyössä KEHA-keskuksen kanssa.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi osaajien maahanmuuton edistäminen. KEHA-keskus tarjoaisi valtakunnallisesti kansainvälisen rekrytoinnin palveluja, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman kansainvälistä liikkuvuutta. KEHA-keskuksen kansainvälisen rekrytoinnin palvelut olisivat osa niin sanottua Work in Finland -toimintaa, jota KEHA-keskus hoitaa yhdessä Business Finland Oy:n kanssa ja jota koskevat KEHA-keskuksen tehtävät sovitettaisiin yhteen Business Finlandin kansainväliseen rekrytointiin liittyvien tehtävien sekä Maahanmuuttoviraston työvoiman maahanmuuton tehtävien

kanssa. KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi myös Eures-koordinaatio sekä luonnontuotteiden keruun koordinaatio.

KEHA-keskuksen kansainvälisen rekrytoinnin palveluista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella 4 momenttiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla. KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi ylläpitää ja kehittää tietojärjestelmiä ja alustoja, jotka tukevat kansainvälistä rekrytointia, koota ja ennakoita valtakunnallisesti ulkomaisen työvoiman tarpeita sekä koota valtakunnallisesti tietoja kansainväliselle rekrytoinnille avoimista työpaikoista. KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi kansainvälinen työnvälitys sekä kansainvälisen rekrytoinnin työnantaja- ja henkilöasiakasneuvonta sekä tiedottaminen Suomen työelämästä. KEHA-keskus voisi hankkia palveluita, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman saantia ulkomailta. Tällaisia palveluja olisivat esimerkiksi lähtömaakoulutukset ja ammattitaidon testaus lähtömaissa.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan KEHA-keskus hoitaisi palkkaturva-asiat keskitetysti koko Suomen alueella. Tehtävä siirtyisi Uudenmaan ELY-keskukselta KEHA-keskukseen. Palkkaturva-asioista säädetään palkkaturvalaissa (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalaissa (1108/2000). Palkkaturvalain 3 §:n mukaan ELY-keskus tekee päätöksen palkkaturva-asiaa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä. Jatkossa mainitun päätöksen tekisi ja lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä huolehtisi KEHA-keskus. Muutoksen tavoitteena on turvata eri asiakasryhmien sujuva palvelu ja resurssien joustava käyttö.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan KEHA-keskus hoitaisi jatkossa työttömyysturvalain 11 luvussa sille säädetty tehtävät. Tehtävät käsittäisivät valtakunnallisesti keskitettävät työttömyysturvan vaativien asiantuntijalausuntojen antamisen. Tehtävä siirtyisi KEHA-keskukselle Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolta, joka hoitaa tehtävää keskitetysti koko Suomen osalta. Työvoimapolitiittiset lausunnot, joihin ei liity harkintaa, antaisi 1. lakiehdotuksessa tarkoitettu työvoimapolitiittisten järjestämisen vastuussa oleva työvoimaviranomainen.

Valtakunnallisen keskittämisen tavoitteena olisi turvata käsittelyaikojen ja soveltamiskäytännön yhdenmukaisuus. Harkintaa vaativan päätöksenteon hajauttaminen kunnille voisi johtaa erilaisiin tulkintoihin ja ratkaisuihin sekä eroihin käsittelyajoissa. Valtio turvaisi tällä palvelukokonaisuudella työnhakijoiden yhdenvertaisuuden toteutumista hajautetussa palvelurakenteessa. Lisäksi KEHA-keskuksen tehtävänä olisi antaa tietoa ja neuvontaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisistä edellytyksistä.

Pykälän 2 momentin 6 kohdan mukaan KEHA-keskus hoitaisi työvoimapolitiittisiin ja yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyviä neuvontapalveluja. KEHA-keskuksen tässä kohdassa tarkoitettuihin neuvontatehtäviin sisältyisi nykyisin työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen hoitamia neuvontatehtäviä. KEHA-keskus antaisi valtakunnallisesti työttömyysturvaan liittyvää neuvontaa sekä työvoimapolitiittisten valtakunnallisten sähköisten palveluiden käyttöä koskevaa neuvontaa. KEHA-keskuksen tuottama neuvontakokonaisuus tukisi monikanavaisesti ja monikielisesti hyvin erilaisia asiakassegmenttejä; henkilöasiakkaita, työnantajia ja yrittäjiä sekä viranomaisia (ml. kunnat). Lisäksi KEHA-keskukseen sijoitettaisiin Yritys-Suomi ja Yrittäjän Talousapu -puhelinpalvelut, jotka myös siirtyisivät työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta KEHA-keskukselle. Näissä palveluissa lainsäädäntöperusta on EU-lainsäädännössä, joka suurelta osin määrittää myös näiden palveluiden neuvontasisällöt. Yritys-Suomi-puhelinpalvelu vastaa yrityksen perustamisneuvonnasta yleisneuvonnan ta-

solla em. EU-lainsäädännön edellyttämällä tavalla ja jatko-ohjaa valtakunnallisesta puhelinpalvelusta asiakkaan alueelliseen syvennettyyn neuvontaan. Yrittäjän Talousapu -palvelu on suunnattu maksuvaikeuksissa oleville yrittäjille. Palvelu muodostuu valtakunnallisesta puhelinpalvelusta, verkkosivustosta sekä alueellisesta tukipalvelusta. KEHA-keskuksen neuvontatehtäviä tarkennettaisiin valtioneuvoston asetuksella 4 momentin asetuksenantovaltuuden nojalla.

Pykälän 2 momentin 7 kohdan mukaan KEHA-keskuksen tehtävänä olisi tukea työvoimaviranomaisia työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisessa kehittämisessä. Lisäksi KEHA-keskus antaisi työvoimaviranomaisille oikeudellista neuvontaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain, työttömyysturvalain, vuorotteluvapaalain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain toimeenpanossa.

KEHA-keskuksen rooliin kuuluisi tukea osaamisen kehittämistä järjestämällä valtakunnallisia koulutuksia KEHA-keskuksen vastuulla olevista sähköisistä palveluista ja tietojärjestelmistä ja esimerkiksi merkittävistä lakimuutoksista. KEHA-keskus koordinoisi valtakunnallista perehdyttäjä- ja kouluttajaverkostoa. Lisäksi KEHA-keskus voisi ylläpitää valtakunnallista oppimisolustaa. Jokainen työvoimaviranomainen vastaisi itse oman henkilöstönsä perehdyttämisestä ja osaamisen kehittämisestä, eikä KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi yksittäisiin koulutustarpeisiin vastaaminen.

Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudellisen tuen yksikkö siirtyisi KEHA-keskukseen. KEHA-keskus neuvoisi työvoimaviranomaisia kohdassa mainittujen lakien tulkinnassa ja voisi antaa tulkintaohjeita lakien soveltamisesta. KEHA-keskuksen antamat ohjeet eivät olisi oikeudellisesti sitovia, vaan olisivat suosituksia ja niillä pyrittäisiin varmistamaan yhdenmukaisia soveltamiskäytäntöjä.

Pykälän 2 momentin 8 kohdan mukaan KEHA-keskus hoitaisi muita sille erikseen säädettyjä tai työ- ja elinkeinoministeriön määräämiä tehtäviä. Tällaisia tehtäviä voisivat olla muun muassa muiden hallinnonalojen viranomaiselle tuotetut tietohallintopalvelut tai niihin liittyvät hankintapalvelut. Työllistymisen monialaisesta edistämisestä ehdotetun lain (2. lakiehdotus) mukaan KEHA-keskuksen tehtävänä olisi nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennus (ONNI-toiminta) ja monialaisten palveluiden kehittämisen tuki.

Pykälän 3 momentista poistettaisiin maininta työ- ja elinkeinotoimistosta.

Pykälän 4 momentti vastaisi nykyistä 4 momenttia.

4 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen organisointi.* Pykälän 3 momentissa olevat viittaukset muutettaisiin vastaamaan ehdotettuja säännöksiä.

7a §. *Kehittämis- ja hallintokeskuksen ohjaus.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin viittaus työ- ja elinkeinotoimistoihin sekä lisättäisiin maininta siitä, että kehittämis- ja hallintokeskuksen toiminta palvelee myös työllisyyden edistämisen valtakunnallisia tavoitteita. Työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden asettamisesta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 21 §:ssä. Pykälän 1 momentin muutos on seurausta edellä 3 a §:ssä mainituista kehittämis- ja hallintokeskuksen uusista tehtävistä.

3 luku Työ- ja elinkeinotoimistot.

Luku kumottaisiin tarpeettomana.

24 §. *Valtion edustaminen.* Pykälän 4 momentti kumottaisiin tarpeettomana.

25 §. *Suoritteiden maksullisuus.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta työ- ja elinkeinotoimistosta. Pykälän 2 momentti vastaisi nykyistä 2 momenttia.

26 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta työ- ja elinkeinotoimistosta. Lisäksi momentissa oleva viittaus hallintolainkäyttölakiin (586/1996) korvattaisiin viittauksella oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin (808/2019), mikä vastaisi muuttunutta lain-säädäntöä.

Pykälän 2 momentti kumottaisiin tarpeettomana.

7.4 Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien-voimaanpanosta

1 §. *Voimaan tulevat säädökset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain, työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettavan lain ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamista koskevan lain voimaantuloista. Lait tulisivat voimaan 1.1.2025.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 12, 13, 15 ja 16 §:n poikkeavasta voimaantuloista. Kyseiset säännökset, jotka koskevat työvoimapalveluiden järjestämisvastuun kriteereitä, järjestämisvastuullisista tahoista sopimista, ilmoitusvelvollisuutta ja valtioneuvoston päätöksenteko-oikeutta, tulisivat voimaan jo 1.4.2023. Aikaisempi voimaantulo olisi tarpeen, koska järjestämisvastuussa olevien tahojen tulisi olla tiedossa hyvissä ajoin ennen järjestämisvastuun siirtymistä.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin lain 113 §:n poikkeavasta voimassa olosta. Kyseinen säännös, joka koskee asiakastietojen käyttämistä rekrytointitukikokeilusta annetun lain 20/2022 toimeenpanossa, olisi voimassa 31.12.2033 saakka.

2 §. *Kumottavat lait.* Pykälässä säädettäisiin kumottavista laeista. Voimaanpanolailla kumottaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettu laki. Lait kumottaisiin 1.1.2025 alkaen, jolloin 1 §:ssä tarkoitetut lait tulisivat voimaan.

3 §. *Määräaika järjestämisvastuuta koskevien ilmoitusten tekemiselle.* Pykälässä säädettäisiin määräajasta, johon mennessä kuntien tulisi viimeistään toimittaa työvoimapalveluiden järjestämisvastuuta koskevat ilmoitukset työ- ja elinkeinoministeriölle. Ilmoitusvelvollisuudesta säädetään työvoimapalveluiden järjestämistä annettavan lain 15 §:ssä, jonka 1 momentin mukaan työllisyysalueen kuntien tulisi toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle sopimus yhteisestä toimielimestä tai kuntayhtymän perussopimus kahden viikon kuluessa sopimuksen hyväksymisestä. Vastaavasti mainitun pykälän 2 momentin mukaan, kunnan, joka on päättänyt järjestää palvelut itsenäisesti, tulisi toimittaa tätä koskeva päätös ministeriölle kahden viikon kuluessa päätöksen tekemisestä. Ilmoitukset tulisi kuitenkin tehdä viimeistään 31.10.2023. Samassa yhteydessä kuntien olisi ilmoitettava, mikäli ne eivät halua vastaanottaa palveluiden järjestämiseen tarkoitettuja toimitiloja.

Järjestämisvastuun kriteereistä säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 12 §:ssä ja kuntien velvollisuudesta sopia työllisyysalueista mainitun lain 13 §:ssä Käytännössä tässä pykälässä tarkoitettu määräaika muodostaisi määräjajan kuntien välisille sopimusneuvotteluille ja työllisyysalueista sopimiselle. Neuvotteluille ja ilmoituksille olisi välttämättömänä asettaa takaraja, jotta valtioneuvostolla olisi riittävä aika toteuttaa järjestämislain 16 §:ssä säädetty menettely, jos kunnat eivät pääsisi sopimukseen työllisyysalueista. Tästä säädettäisiin pykälän 2 momentissa.

4 §. Poikkeaminen järjestämisvastuulle asetetuista vaatimuksista. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 12 pykälässä järjestämisvastuulliselle taholle asetetusta 20 000 henkilön työvoimapohjasta. Kunnan tai työllisyysalueen työvoiman määrä voisi alittaa 20 000 henkilöä pykälässä säädettävillä edellytyksillä.

Pykälän 1 momentin mukaan poikkeaminen edellyttäisi valtioneuvoston päätöstä. Poikkeaminen olisi pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan ensinnäkin mahdollista, jos työvoimapalvelujen järjestämisen edellyttämän toiminnallisen kokonaisuuden muodostaminen ei saaristoisuuden tai pitkien etäisyyksien vuoksi ole muutoin tarkoituksenmukaista. Poikkeaminen olisi mahdollista myös silloin kun se olisi tarpeellista suomen- tai ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi tai saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevien oikeuksien turvaamiseksi. Tästä säädettäisiin kohdissa 2 ja 3.

Momentin 4 kohdan mukaan järjestämisvastuurajasta olisi mahdollista poiketa tilanteessa, jossa vähintään 20 000 henkilön työvoimapohjan käsittävän työllisyysalueen muodostaminen edellyttäisi useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä. Työssäkäyntialueella tarkoitettaisiin Tilastokeskuksen tilastolliseen luokitukseseen perustuvia työssäkäyntialueita, jotka muodostetaan työssäkäyntitilaston pendelöintitietojen perusteella. Työssäkäyntialueen keskuskunta muodostuu, jos siihen pendelöidään vähintään yhdestä kunnasta, eikä keskuskunnasta pendelöi yli 25 prosenttia sen koko työllisestä työvoimasta muuhun kuntaan. Kunnan katsotaan kuuluvan keskuskunnan työssäkäyntialueeseen, jos sen työllisestä työvoimasta vähintään 10 prosenttia pendelöi keskuskuntaan. Kunta ei kuitenkaan voi kuulua kuin yhteen työssäkäyntialueeseen. Jos siitä pendelöi kahteen kuntaan vähintään 10 prosenttia, kunta kuuluu siihen työssäkäyntialueeseen, johon siitä pendelöidään enemmän. Kunta voi myös kuulua työssäkäyntialueeseen jonkin toisen kunnan kautta, jos siitä pendelöidään tuohon kuntaan vähintään 10 prosenttia, mutta tuo kunta ei muodosta omaa työssäkäyntialuettaan vaan kuuluu jonkin toisen kunnan työssäkäyntialueeseen. Osa kunnista ei kuulu mihinkään tilastolliseen työssäkäyntialueeseen.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin yleisemmästä poikkeuksesta. Poikkeuslupa voitaisiin lisäksi myöntää, jos poikkeusluvan myöntäminen olisi alueelliset palvelujen järjestämistä koskevat ratkaisut, palvelujen tarve sekä muut palvelujen järjestämiseen liittyvät tekijät huomioiden ottaen muusta erityisestä syystä perusteltua, ja jos työvoimapalvelujen järjestämiseksi on tehty sopimus tai päätös sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 15 §:n 4 momenteissa tarkoitettu suunnitelma, joka turvaa riittävän palvelutason.

Palvelujen järjestämistä koskevia alueellisia ratkaisuja arvioitaessa merkitystä olisi kunnan palvelujen kokonaisuudella. Arvioinnissa kiinnitettäisiin huomiota palvelujen tarpeeseen sekä niiden järjestämisen kustannuksiin. Kustannuskehityksen tulisi noudattaa uudistukselle asetettuja kustannusten nousua hillitseviä tavoitteita. Lisäksi kiinnitettäisiin huomiota muun muassa alueen muihin kuin kohdissa 1–4 tarkoitettuihin erityispiirteisiin, alueen työssäkäynnin suuntautumiseen, työllisyys- ja elinkeinoasioiden organisointiin ja vakiintuneisiin yhteistyörakenteisiin.

Lisäksi poikkeuslupaa puoltavana seikkana otettaisiin huomioon ne tekijät, joiden perusteella alue perustellusti olisi kykenevä tuottamaan palveluita lain voimaan tullessa voimassa ollutta järjestämistapaa tehokkaammin. Palvelutason riittävyyttä arvioitaisiin verrattuna lain voimaantullessa käytettävissä olleisiin työvoimapalvelujen resursseihin sekä muihin vastaavan kokoiisiin ja palveluntarpeeltaan vastaaviin työvoima-alueisiin sekä poikkeusta hakeneen alueen tai kunnan lähialueisiin.

Lisäksi 5 kohdassa edellytettäisiin, että työvoimapalvelujen järjestämiseksi on alueelliset olosuhteet huomioon ottaen tehty kunnissa sopimus tai päätös sekä riittävä palvelutason turvaava suunnitelma. Kuntien sopimuksella, päätöksellä ja suunnitelmalla tarkoitettaisiin samaa kuin työvoimapalvelujen järjestämisestä annettavan lain 15 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan poikkeuslupan yleisenä edellytyksenä olisi lisäksi, että kunta tai työllisyysalueen muodostavat kunnat olisivat osoittaneet riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit työvoimapalvelujen järjestämiseksi eikä alueen sekä muun työllisyysalueen palvelutaso poikkeuksen seurauksena merkittävästi heikkenisi.

Tällä hetkellä pienimmät toimipisteet, jotka tarjoavat suurinta osaa TE-palveluista ovat kooltaan noin 30 htv:n kokoisia. Mitä enemmän tästä poikettaisiin, sitä painavampia perusteita poikkeuslupa edellyttäisi. Poikkeuksia arvioitaessa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota alueen erityispiirteisiin, joiden perusteella alueen katsotaan pystyvän tuottamaan palveluita tehokkaasti. Edellytys koskisi kaikkia 1 momentin kohtia. Poikkeuslupan arvioinnissa kiinnitettäisiin huomiota myös siihen, olisiko poikkeuslupan seurauksena jokin muu alueen kunnista jäämässä ilman työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 12 §:n edellyttämää yhteistoimintasopimusta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtioneuvostolle tehtävän hakemuksen määräajasta. Kuntien olisi sovittava järjestämisvastuun toteuttamisesta 3 §:ssä mainittuun ajankohtaan mennessä sekä ilmoitettava siitä työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 15 §:n mukaisesti. Hakemus poikkeamisesta olisi tehtävä viimeistään edellä mainitulle ilmoitukselle säädetyssä määräajassa, kuitenkin viimeistään 31.10.2023. Hakemuksen lisäksi työ- ja elinkeinoministeriölle olisi toimitettava työvoimapalveluiden järjestämistä annettavan lain 15 §:n 4 momentissa tarkoitettu suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä. Hakemuksessa tulisi osoittaa tämän pykälän edellytysten täyttyminen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston päätöksen toimeenpanosta. Momentin mukaan valtioneuvoston päätös pantaisiin täytäntöön valituksesta huolimatta, ellei valitusviranomainen toisin määräisi. Valtioneuvoston päätöksestä voidaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisesti valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Mainitun lain 122 §:n 1 momentin mukaan hallintopäätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Päätös voidaan kuitenkin kyseisen lain 3 momentin mukaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana myös, jos laissa niin säädetään tai päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä.

Valtioneuvoston poikkeuslupaa koskeva päätös tulee voida sen luonteen takia panna lain nojalla täytäntöön heti ja siten myös lainvoimaa vailla olevana. Työvoimapalvelujen järjestämistä koskevan päätöksen täytäntöönpano on välttämätöntä työvoimapalvelujen järjestämistä koskevan lain tavoitteiden saavuttamiseksi ja toimeenpanon aloittamiseksi. Kyseessä on tehtävien siirto

valtiolta kunnille, ja tehtävien siirtymisen hetkellä ei ole olemassa olevaa palvelujen järjestäjätahoa, jos lain edellytykset täyttävää kuntajärjestäjää ei ole muodostettu. Valtioneuvoston päätös poikkeamishakemuksesta tulisi sen vuoksi panna täytäntöön heti, jotta voidaan varmistaa palvelujen järjestämisvastuun siirto sekä palvelujen järjestäminen asiakkaille valituksesta huolimatta.

Riippumatta siitä, onko valtioneuvoston päätöksistä mahdollisissa poikkeamislupahakemuksissa valitettu, tehtävien järjestämisvastuun siirron valtiolta kuntiin tulee toteutua ja palvelujen toimia järjestämisvastuun siirron tapahtuessa 1.1.2025 lukien. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että jos valtioneuvosto hyväksyy poikkeamishakemuksen, kunta tai työllisyysalueen muodostavat kunnat voivat ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen järjestämiseksi poikkeamishakemuksen mukaisesti jo ennen valtioneuvoston päätöksen lainvoimaisuutta. Jos valtioneuvosto hylkää poikkeamishakemuksen, kunnan tai työllisyysalueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 12 §:ssä tarkoitetun järjestämisvastuullisen työllisyysalueen aikaansaamiseksi. Valitusviranomainen voi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 123 §:n mukaan valituksen vireillä ollessa kieltää päätöksen täytäntöönpanon, määrätä sen keskeytettäväksi tai antaa päätöksen täytäntöönpanoa koskevan muun määräyksen. Mikäli valitusviranomainen ei kiellä tai keskeytä valtioneuvoston poikkeushakemuksen hylänneen päätöksen toimeenpanoa eikä kunta tai työllisyysalue ryhdy toimiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 12 §:ssä tarkoitetun työllisyysalueen aikaansaamiseksi, valtioneuvosto voi käyttää työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 16 §:ssä tarkoitettua päätöksentekooikeutta.

5 §. Järjestämisvastuun siirtyminen. Pykälässä säädettäisiin järjestämisvastuun siirtymisestä kunnille. Siirto tapahtuisi 1.1.2025.

6 §. Henkilöstön siirtyminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi henkilöstön siirtymisestä työvoimapalveluiden siirtyessä kuntien järjestämisvastuulle. Nykyisin työ- ja elinkeinotoimistojen vastuulla olevat henkilöasiakkaille ja työnantajille tarjottavat työvoimapalvelut ja niihin liittyvät työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen neuvonta- ja asiakaspalvelutehtävät, siirtyviin tehtäviin liittyvät nykyisin KEHA-keskuksen hoitamat maksatustehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten hoitamat siirtyviin palveluihin liittyvät hankintatehtävät siirtyvät kuntien järjestämisvastuulle 1.1.2025. Lisäksi KEHA-keskuksesta ehdotetaan siirrettäväksi kuntiin edellä mainittuihin palveluihin liittyvät hallintotehtävät, joilla tarkoitetaan henkilöstö- ja taloushallinnon, asianhallinnan sekä virastopalvelujen tehtäviä.

Työnantajavaihdostilanteita sääntelee työ- ja virkamiesoikeudessa liikkeenluovutusperiaate, joka perustuu EU:n liikkeenluovutusdirektiiviin 2001/23/EY. Direktiivin keskeinen tavoite jäsenvaltioissa vallitsevan oikeustilan osittaisessa harmonisoinnissa on suojella työntekijän etujen ja oikeuksien säilymistä yritystoiminnan muutostilanteissa, joissa työnantaja vaihtuu toiseksi liiketoimintakokonaisuuden kuitenkin säilyessä. Liikkeenluovutusdirektiiviä sovelletaan 1 artiklan c kohdan mukaan taloudellista toimintaa harjoittaviin julkisiin ja yksityisiin yrityksiin riippumatta siitä, tavoittelevatko ne voittoa. Liikkeenluovutuksena ei pidetä direktiivin mukaan hallintoviranomaisen uudelleenorganisointia eikä hallinnollisten tehtävien siirtämistä julkisyhteisöltä toiselle.

Työnantajan liikkeenluovutuksella tarkoitetaan työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:n mukaan yrityksen, liikkeen, yhteisön tai säätiön tai näiden toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava pää- tai sivutoimisena harjoitettu liike tai sen osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena.

Valtion virkamieslaissa ja kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa on kuitenkin liikkeenluovutusta koskevat säännökset. Valtion virkamiesten osalta viran siirtämisestä saman viraston sisällä tai virastosta toiseen säädetään valtion virkamieslain 5 §:ssä ja valtionhallinnon toimintojen uudelleen järjestelystä valtion hallinnon sisällä 5 a-d §:ssä. Siirrettäessä valtionhallinnon tehtäviä valtionhallinnon ulkopuolelle säädetään liikkeenluovutuksesta valtion virkamieslain 5 e ja 5 f §:ssä.

Työnantajan liikkeen luovutuksella tarkoitetaan valtion toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Työsopimuslakia vastaavasti virkamiehen oikeudesta irtisanoutua ja työnantajan irtisanomiskiellostä liikkeenluovutuksen yhteydessä säädetään valtion virkamieslain 29 a §:ssä.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että siirrettäessä edellä mainitut tehtävät kuntien ja kuntayhtymien vastuulle, katsottaisiin tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto suoraan liikkeenluovutukseksi. Näin ollen valtion virkamieslain liikkeenluovutusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin kaikkiin uudistuksen johdosta toteutettaviin työnantajan vaihtumisiin riippumatta siitä, täyttyvätkö niissä valtion virkamieslaissa liikkeenluovutukselle säädetyt tunnusmerkit. Siirtyviä tehtäviä hoitava henkilöstö siirtyisi työ- ja elinkeinotoimistoista, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta ja KEHA-keskuksesta sen kunnan tai kuntayhtymän palvelukseen, jonne palveluiden järjestämisvastuu siirtyy.

Liikkeenluovutuksessa henkilöstö siirtyy luovuttajan palveluksesta luovutuksen saajan palvelukseen säilyttäen siirtymähetkellä voimassa olevat virkaehtosopimukseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet sopimuskauden loppuun. Siirryttäessä virkasuhteesta työsuhteeseen, oikeuksien ja velvollisuuksien siirtyminen ei kuitenkaan koske nimenomaan virkasuhteen oikeudelliseen luonteeseen kuuluvia oikeuksia ja velvollisuuksia. Luovutuksensaaja on velvollinen noudattamaan luovutushetkellä voimassa olevaa virkaehtosopimusta sopimuskauden loppuun. Luovutuksensaajalla ei ole oikeutta pelkästään luovutuksen perusteella irtisanoa työ- ja virkasuhdetta.

Voimassa olevan julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain (82/2016) 8 §:n 3 momentin mukaan oikeus lisäeläkeosuuteen säilyy mm. niillä työntekijöillä, jotka ovat siirtyneet valtion tai kunnan palveluksesta toiminnan kunnallistamisen taikka valtiollistamisen vuoksi valtiolta kunnalliseen palvelukseen taikka kunnallisesta palveluksesta valtion palvelukseen. Oikeus edellyttää siten valtion toiminnan kunnallistamisen yhteydessä, että henkilön palvelussuhde valtion eläkejärjestelmän piirissä täyttää julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain 9 §:n mukaisen yhdenjaksoisuusedellytyksen siirtohetken asti ja tämän jälkeen yhdenjaksoisuus täyttyy Kevan jäsenyhteisöjen palveluksessa olevien (nk. kunnallisen) eläkejärjestelmän piirissä eläketapahtumahetken saakka.

Kevassa on vakiintuneesti sovellettu julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain 8 §:n 3 momenttia edellä kuvatulla tavalla eli, että valtion eläke-edut säilyvät kunnallistamisen yhteydessä ja toisinpäin, kunhan palvelus täyttää yhdenjaksoisuusedellytyksen. Tämän mukaisesti TE-pal-

velujen siirrettyä valtiolta kunnille lain nojalla eli, kun kyse on valtion toiminnan kunnallistamisesta, oikeus aiempaan valtion eläketurvan piirissä karttuneeseen lisäeläkeosuuteen säilyy, jos yhdenjaksoisuusedellytys täyttyy TE-palvelujen tapauksessa ennen siirtoa valtion eläkejärjestelmässä ja tämän jälkeen siinä järjestelmässä, johon siirrytään eli TE-palvelujen siirron tapauksessa Kevan jäsenyhteisöjen palveluksessa olevien eläkejärjestelmässä. Tämän vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaisesti toimittiin muun muassa talous- ja velkaneuvojien siirrossa valtiolle (HE 102/2017 vp), jossa ei erikseen säädetty laissa lisäturvan säilymisestä, vaan turva säilyi suoraan julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain säännösten nojalla.

Käytännössä eläketurvan toimeenpanemiseksi Keva tarvitsee tiedot järjestelmästä toiseen siirtyvistä henkilöistä, jolloin näiden henkilöiden niin sanottuihin vapaakirjatietoihin tehdään merkintä, jonka avulla järjestelmät laskevat eläkkeen oikein. Lisäturva säilyy tällöin, jos palvelusuhde myös siirron jälkeen jatkuu, palvelujen siirrettyä kunnille, Kevan jäsenyhteisöjen palveluksessa olevien eläkejärjestelmän piirissä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirtyvään henkilöstöön kohdistuvasta lomapalkkavelasta. Kuntiin ja kuntayhtymiin siirtyisi 1 päivänä tammikuuta 2025 työ- ja elinkeinotoimistoista, ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta siirtyvään henkilöstöön kohdistuva lomapalkkavelka. Valtio korvaisi kuntien ja kuntayhtymien vastuulle siirtyvän lomapalkkavelan.

7 §. Vireillä olevien asioiden siirtyminen. Pykälä sisältäisi työ- ja elinkeinotoimistoissa, ELY-keskuksissa ja KEHA-keskuksessa vireillä olevia asioita koskevat siirtymäsäännökset. Säännöksen mukaan työ- ja elinkeinotoimistossa, ELY-keskuksessa sekä KEHA-keskuksessa vireillä olevat asiat, jotka tämän tai muun lain nojalla kuuluvat jatkossa työvoimaviranomaiselle siirtyvät sen kunnan tai yhteistoiminta-alueen työvoimaviranomaiselle, jolle tehtävät järjestämisvastuun myötä siirtyvät, jollei muualla lainsäädännössä toisin säädetä.

Henkilöasiakasta koskevat asiat siirtyisivät sille työvoimaviranomaiselle, jonka toimialueeseen henkilön kotikunta kuuluu. Työnantaja-asiakasta koskevat asiat siirtyisivät joko työnantajan koti- tai toimipaikan mukaan määräytyvälle työvoimaviranomaiselle. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 10 luvussa tarkoitettut työnantaja-asiakkaalle myönnettäviä tukia (palkkatuki, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki ja työolosuhteiden järjestelytuki) koskevat asiat siirtyisivät kuitenkin päätöksen kohteena olevan henkilöasiakkaan kotikunnan mukaiselle työvoimaviranomaiselle.

Työvoimapalveluissa käsiteltävien asioiden ja asiakastietojen suuren määrän vuoksi vireillä olevien asioiden siirto työvoimaviranomaisille on suunniteltava huolellisesti. Asioiden ja asiakastietojen tekninen siirto tulee valmistella hyvissä ajoin ennen järjestämisvastuun siirtymistä. Valtion viranomaisten ja työvoimaviranomaisten tulee tehdä yhteistyötä vireillä olevien asioiden ja asiakastietojen siirtojen suunnittelussa ja teknisessä toteutuksessa. Lain 14 §:ssä säädetäisiin tiedonsaantioikeudesta ja asiakastietojen käsittelystä toimeenpanon valmistelussa ja lain 15 §:ssä viranomaisten välisestä yhteistyöstä.

8 §. Toimitilat. Pykälässä säädettäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden käytössä olevien toimitilojen siirtymisestä työvoimaviranomaisten hallintaan. Pykälän 1 momentin mukaan toimitilat siirtyisivät työvoimaviranomaisten hallintaan järjestämisvastuun siirtymisen yhteydessä 1.1.2025 lukien. Työ- ja elinkeinotoimistot, ELY-keskukset ja KEHA-keskus eivät itse omista tiloja. Tilat ovat pääsääntöisesti vuokratiloja, joissa vuokraajana on KEHA-keskus. Yleensä vuokraus on toteutettu siten, että vuokranantaja on Senaatti-kiinteistöt. Senaatti-kiinteistöiltä

vuokratut toimitilat ovat joko Senaatti-kiinteistöjen omia kohteita taikka kolmansien omistamia kohteita, joissa Senaatti-kiinteistöt toimivat niin sanottuna välivuokraajana. KEHA-keskuksella on myös toimitiloja, jotka se on vuokrannut suoraan kolmansilta toimijoilta. Tällaiset tilat muodostavat kuitenkin vuosivuokra-arvossa laskettuna pienimmän osan vuokratiloista. Tämänhetkinen arvio on noin 1,7 miljoonaa euroa. Senaatti-kiinteistöjen välivuokraamien tilojen vuosivuokra-arvo on noin 6,85 miljoonaa euroa ja Senaatti-kiinteistöjen omien toimitilojen vuosivuokra-arvo noin 5,2 miljoonaa euroa.

Pykälän 2 momentin mukaan vuokrasopimukset siirrettäisiin työvoimaviranomaisille 10 §:n (sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen) mukaisesti. Koska vuokrasopimukset ovat pääosin KEHA-keskuksen solmimia, KEHA-keskus siirtäisi vuokrasopimukset työvoimaviranomaisille. Tämän jälkeen työvoimaviranomainen voisi irtisanoa sopimuksen tai neuvotella sopimuksen ehdoista vuokrasopimuksen ehtojen mukaisesti. Jos työ- ja elinkeinotoimistojen, ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen järjestämisvastuulle kuuluvaa toimintaa ja edellä mainittujen virastojen muuta toimintaa olisi järjestetty samoissa toimitiloissa, mainittujen virastojen sekä kunnan ja kuntayhtymän tulisi sopia tilojen kustannusvastuun jakautumisesta esimerkiksi käytettävien tilojen suhteessa.

Työvoimaviranomaisella ja KEHA-keskuksella olisi mahdollisuus sopia toimitilojen siirtymisestä myös toisin kuin 1 momentissa säädettäisiin. Mahdollista olisi esimerkiksi sopia, että jokin tila ei siirtyisi lainkaan työvoimaviranomaisen hallintaan, jos työvoimaviranomainen jo tietäisi, ettei sillä ole tilalle tarvetta ja KEHA-keskuksella puolestaan olisi tiedossa toimitilalle esimerkiksi jo ulkopuolinen taho tai se tarvitsisi tilan muuhun käyttöönsä. Työvoimaviranomaisen olisi 3 pykälän mukaan ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle siitä, ettei se halua toimitilaan koskevaa sopimusta sille siirrettäväksi samassa yhteydessä, kun ministeriölle on ilmoitettava yhteistoiminta-alueista, viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2023. KEHA-keskus pyrki päättämään näiden ilmoitusten perusteella kaikki tarvittavat sopimukset. Jos sopimuksen päättäminen ei kuitenkaan olisi mahdollista vuoden 2025 alkuun mennessä, vuokrasopimus siirtyisi työvoimaviranomaisille, jolla olisi mahdollisuus irtisanoa sopimus tai neuvotella muutoksia sopimukseen vuokrasopimuksen ehtojen sallimissa rajoissa. Kun kunnat suunnittelevat julkisten työvoimapalveluiden järjestämistä ja tarjoamista asiakkaalle, kuntien tulee ottaa huomioon Julkisen hallinnon strategian linjaukset ja käynnissä olevan Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksen toimeenpano.

9 §. Omaisuuden siirtyminen. Pykälä sisältäisi säännökset valtiolta työvoimaviranomaisille siirtyviin tehtäviin liittyvistä omaisuusjärjestelyistä. Pykälän 1 momentin mukaan työvoimaviranomaisille siirtyisi 1.1.2025 ELY-keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä KEHA-keskuksen omistama tässä laissa ja tämän lain toimialaan kuuluvissa laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyvä irtaimisto, irtaimen omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevat oikeudet sekä immateriaaliset oikeudet ja luvat. Jos tässä laissa tarkoitettujen tehtävien siirtyisivät ELY-keskukselta, KEHA-keskukselta tai työ- ja elinkeinotoimistolta yhtä useammalle kunnalle, omaisuus siirtyisi tehtävien siirtymistä vastaavassa suhteessa, elleivät valtio ja kunnat toisin sovi.

10 §. Sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen. Pykälässä säädettäisiin valtiolta työvoimaviranomaisille siirtyvistä sopimuksista ja vastuista. ELY-keskus, työ- ja elinkeinotoimisto sekä KEHA-keskus siirtäisivät työvoimaviranomaiselle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyvät sopimukset 1.1.2025 alkaen.

Työvoimaviranomaisten vastuulle siirtyisivät erilaiset palvelujen ostoihin liittyvät sopimukset. Siirtyviä sopimuksia olisivat esimerkiksi kilpailutuksella hankitut työvoimapalveluiden tarjoamiseen liittyvät sopimukset, kuten eri kohderyhmille hankitut työvoimakoulutukset. Myös itse toimitiloihin liittyvät erilaiset palvelusopimukset, kuten siivous-, huolto-, turvallisuuspalvelut siirtyisivät työvoimaviranomaisille. Jos sopimus liittyisi myös valtion jäljelle jääviin tehtäviin eikä sitä olisi mahdollista jakaa, valtion ja kunnan tai yhteistoiminta-alueen tulee sopia sopimukseen liittyvien vastuiden siirtämisestä valtion ja työvoimaviranomaisten välillä. Osa-puolten tulisi neuvotella sopimusten mahdollisimman tarkoituksenmukaisesta siirrosta.

11 §. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla järjestettyyn palveluun tai tehtyyn päätökseen sovellettava lainsäädäntö. Pykälässä säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla alkaneisiin palveluihin ja myönnettyihin tukiin, korvauksiin ja etuuksiin sovellettavasta lainsäädännöstä. Pykälän *1 momentin* mukaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla alkaneeseen palveluun tai tehtyyn päätökseen sovellettaisiin kyseistä lakia.

Pykälän *2 momentin* mukaan työvoimaviranomainen vastaisi kuitenkin myös edellä tarkoitettujen tukien, korvausten ja etuuksien maksatuksesta järjestämisvastuun siirtyessä työvoimaviranomaiselle. Koska työllisyyspoliittisesta avustuksesta ei säädettäisi jatkossa, ennen lain kumoutumista tehtyjä päätöksiä koskevat maksatukset hoitaisi KEHA-keskus.

12 §. Muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset. Pykälä sisältäisi muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset. Päätökseen, joka on tehty ennen 1 §:ssä mainittujen lakien voimaantuloa, haettaisiin muutosta kyseisten lakien voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Ennen uudistuksen voimaantuloa tehtyihin päätöksiin haettaisiin siten muutosta aiemman oikeustilan mukaisesti, vaikka esimerkiksi valitus jätettäisiin vasta 1.1.2025 jälkeen.

Vastaavasti lain 1 §:ssä mainittujen lakien voimaantullessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyyn muutoksenhaussa sovellettaisiin kyseisten lakien voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämä tarkoittaa, että myös kumottuihin säännöksiin perustuvien päätösten osalta muutoksenhaussa sovellettaisiin edelleen näitä säännöksiä.

Sen sijaan, jos tuomioistuin kumoaa päätöksen, joka on tehty ennen 1 §:ssä mainittujen lakien voimaantuloa, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin tällä lailla voimaanpantavien säännösten mukaisesti. Siten esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimiston tekemä päätös, joka koskee kunnalle siirtynyttä tehtävää, käsiteltäisiin uudelleen kunnassa ja 1.1.2025 voimaan tulleen lainsäädännön mukaisesti.

13 §. Muussa lainsäädännössä olevat viittaukset. Pykälän *1 momentti* sisältäisi yleisen säännöksen, jonka nojalla muualla lainsäädännössä olevat viittaukset kumottaviin lakeihin, viittaisivat jatkossa nämä korvaaviin lakeihin. Pykälän *1 momentin* 3 kohdassa otettaisiin huomioon myös ELY-lain nimen muuttaminen ja *2 momentissa* KEHA-keskuksen nimen muuttaminen.

14 §. Tiedonsaantioikeus ja asiakastietojen käsittely toimeenpanon valmistelussa. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin työvoimaviranomaisen tiedonsaantioikeudesta työvoimapalvelujen toimeenpanoa koskevan valmistelun aikana. Työvoimaviranomaiset tarvitsevat toimintansa käynnistämisen tueksi, työvoimapalvelujen järjestämisvastuun sujuvan siirron sekä asiakkaiden palveluprosessin ja palvelujen saatavuuden turvaamiseksi tietoja työ- ja elinkeinotoimistoilta,

ELY-keskuksilta, KEHA-keskukselta ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevilta kunnilta. Ehdotetun 1 momentin mukaan työvoimaviranomaisella olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada valmistelun toteuttamiseksi välttämättömiä tietoja mainituilta viranomaisilta.

Ehdotetun 1 momentin *1 kohdan* mukaan tiedonsaantioikeus koskisi työvoimaviranomaiselle siirtyviä työvoimapalvelujen asiakkaita. Välttämättömiä tietoja olisivat työvoimapalvelujen asiakkaita ja asiakshistoriaa koskevat tiedot. Asiakkaita koskevilla tiedoilla tarkoitettaisiin työvoimapalvelujen palvelutuotannon ja esimerkiksi palveluja koskevien hankintojen suunnitteluun tarvittavia tarpeellisia tietoja, kuten tietoja nykyisistä julkisena työvoimapalveluna tarjotuista palveluista ja niiden asiakasmääristä sekä kustannuksista. Lisäksi asiakkaita koskevia tietoja olisivat valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönoton valmistelun edellyttämät tiedot. Tietojärjestelmäpalveluiden käyttöönottoa koskevassa valmistelussa on välttämätöntä käsitellä myös henkilötietoja sisältäviä asiakastietoja.

Ehdotettu 1 kohta sisältäisi lisäksi työvoimapalvelujen asiakastietoja koskevan rajauksen, jonka mukaan työvoimaviranomaisella ei ole oikeutta saada työvoimapalvelujen asiakastietoja laajemmin kuin asiakkaan palveluprosessin ja palveluiden jatkuvuuden turvaaminen edellyttää. Työvoimapalvelujen henkilöasiakkaita koskevat tiedot ovat julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan nojalla salassa pidettäviä ja ne voivat sisältää arkaluonteisia henkilötietoja, kuten henkilön terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevia tietoja. Henkilöasiakkaita koskevia asiakastietoja tarvittaisiin kuitenkin työvoimapalvelujen toimeenpanon ja erityisesti asiakaspalvelun järjestämisen valmistelussa muun muassa siten, että asiakkaille voidaan määritellä vastuuasiantuntijat. Työvoimaviranomaisten on voitava suunnitella asiakkaiden palveluja sekä yleisesti että asiakaskohtaisesti ennen järjestämisvastuun siirtymistä, jotta asiakkaiden palveluihin ei tule tarpeettomia katkoja. Työvoimapalvelujen suuren asiakasmäärän vuoksi asiakkaiden ja asiakastietojen siirtojen valmistelu oikeille työvoimaviranomaisille ja siirtojen tekninen toteutus on aloitettava hyvissä ajoin ennen järjestämisvastuun siirtymistä.

Rekisterinpitäjän velvoitteiden ja muiden tiedonhallintaa koskevien velvoitteiden toteutuminen edellyttää tietojen käsittelyn suunnittelua, tiedonhallintaprosessien muodostamista sekä erityisesti valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöön perehtymistä. Asiakastietojärjestelmän käyttöoikeudet tulisi myöntää ja niiden teknistä avaamista koskevat valmistelut toteuttaa niin, että asiakastietojärjestelmä ja asiakastiedot ovat asiantuntijoiden käytettävissä, kun järjestämisvastuu siirtyy. Esityksen 1. lakiehdotuksen 125 §:n mukaan työvoimaviranomainen myöntäisi käyttöoikeudet valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen palveluksessaan oleville henkilöille. Asiakkuuksien siirrot työ- ja elinkeinotoimistoilta sekä kokeilukunnilta työvoimaviranomaisille tehtäisiin sähköisesti työvoimapalvelujen valtakunnallisissa tietojärjestelmäpalveluissa. Henkilötietojen käsittely ennen järjestämisvastuun siirtymistä on välttämätöntä tietojärjestelmäpalveluihin liittyvissä teknisissä valmisteluissa asiakastietojen hallinnointiin liittyvät valmistelut ja asiakastietojen siirrot huomioon ottaen.

Momentin *2 kohdassa* säädettäisiin työvoimaviranomaisen oikeudesta saada tiedot työ- ja elinkeinotoimistoista, ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta kuntien ja kuntayhtymien palvelukseen siirtyvästä henkilöstöstä. Henkilöstön siirtymisestä säädettäisiin ehdotetussa 6 §:ssä.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin työvoimaviranomaisen oikeudesta saada tiedot toimitiloja koskevista ja muista työvoimaviranomaiselle siirtyvistä sopimuksista. Toimitiloista säädettäisiin tarkemmin ehdotetussa 8 §:ssä ja sitovien sopimusten ja vastuiden siirtymisestä ehdotetussa 10 §:ssä.

Momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että työvoimaviranomainen voisi saada 1-3 kohdissa tarkoitettujen tietojen lisäksi muut toimeenpanon valmistelussa välttämättömät tiedot 1 momentissa tarkoitetuilta viranomaisilta eli työ- ja elinkeinotoimistoilta, ELY-keskuksilta, KEHA-keskukselta ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevilta kunnilta. Säännös täydentäisi 1 momentissa säädettyä, sillä tyhjentävää listausta toimeenpanon valmistelussa tiedoista ei ole mahdollista laatia. Selvyyden vuoksi todetaan, että työvoimaviranomaisella on ilman erillistä säännöstäkin oikeus saada toimeenpanon valmistelussa tarpeelliseksi katsomansa julkiset tiedot eri viranomaisilta.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettu minimoinnin periaate huomioon ottaen, että työvoimaviranomaisella olisi oikeus käsitellä 1 momentissa tarkoitettuihin tietoihin sisältyviä henkilötietoja vain siltä osin kuin se on toimeenpanon valmistelemiseksi välttämätöntä. Henkilötietojen käsittely olisi välttämätöntä asiakastietojen tietojärjestelmämuutosten toteuttamisen yhteydessä, asiakastietojen siirtämisen valmistelemiseksi sekä asiakaspalvelun toimeenpanon valmistelemiseksi ja asiakkuuksien kohdentamiseksi oikeille vastuuasiantuntijoille.

15 §. Velvollisuus osallistua valmisteluun ja viranomaisten välinen yhteistyö. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kuntien ja valtion viranomaisten velvollisuudesta tehdä yhteistyötä, jotta työvoimapalveluiden siirto kuntiin tapahtuisi mahdollisimman sujuvasti, eikä työvoimapalveluiden asiakkaille aiheutuisi muutoksesta haittaa esimerkiksi siten, että palveluihin pääsy tai etuuden maksu viivästyisi.

Ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettu yhteistyö sisältäisi henkilöstön siirtymiseen liittyvän suunnittelun sekä henkilöstösiirtoja koskevien siirtosuunnitelmien ja sopimusten laatimisen, työvoimaviranomaisten toiminnassa tarvittavan kunnille siirtyvän omaisuuden selvittämisen ja omaisuuden siirtoon liittyvät toimet sekä valtiolta kunnille siirtyviä vuokra- ja muiden sopimusten sekä niistä johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien selvittämisen. Yhteistyö momentissa tarkoitettujen viranomaisten välillä olisi tarpeen myös vireillä olevien asioiden ja hallintotehtävien siirtämisen suunnittelemiseksi ja valmistelemiseksi sekä palvelujärjestelmän hoitamista tukevien tieto- ja viestintätekniisten järjestelmien ja ratkaisujen selvittämiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen velvollisuudesta antaa selvitys toimeenpanon edistymisestä. Selvitys annettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä. Selvitysten perusteella voitaisiin seurata työvoimapalvelujen toimeenpanon valmistelun ja edistymistä valtakunnallisesti. Lisäksi selvitysten perusteella voitaisiin saada tietoa toimeenpanossa mahdollisesti ilmenevistä haasteista ja tarvittaessa tukea työvoimaviranomaisia haasteiden ratkaisemisessa ja toimeenpanon edistämisessä.

16 §. Voimaantulo. Pykälä säädettäisiin voimaantuloajasta sekä sääntelyn soveltamisen porrastamisesta ehdotetun 14 §:n 1 momentin 1 kohdan osalta. Porrastettu soveltaminen on tarpeellinen, kun otetaan huomioon yleisessä tietosuojasetuksen mukainen henkilötietojen käsittelyä koskeva minimoinnin periaate.

7.5 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

1 §. *Soveltamisala.* Työvoimapalveluiden järjestäminen säädettäisiin kunnan valtionosuustehtäväksi. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi tätä koskeva kohta. Kunnan vastuulle kuuluvista tehtävistä säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa. Kyseessä on kunnille uusi valtionosuustehtävä. Uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä.

2 §. *Poikkeukset soveltamisalasta.* Pykälän 1 momentin 12 kohtaa muutettaisiin ja momenttiin lisättäisiin uusi 13 ja 14 kohta. Momentin 12 kohdassa säädetään kunnan työmarkkinatuen rahoitusosuudesta aiheutuvista kustannuksista. Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta laajenisi koskemaan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa. Valtionosuutta ei myönnettäisi myöskään näistä kunnalle aiheutuviin kustannuksiin. Kohtaan tehtäisiin tästä johtuvat muutokset. Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentumisen korvauksesta säädettäisiin erikseen 31 a §:ssä.

Ehdotetun 13 kohdan mukaan valtionosuuslain perusteella ei myönnettäisi valtionosuutta käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat kotoutumisen edistämisestä annetun lain 20 §:ssä tarkoitetusta kotoutumiskoulutuksesta siltä osin kuin sitä järjestetään mainitun lain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetulle henkilölle. Mainitun koulutuksen järjestämiseen myönnettäisiin erillinen rahoitus.

Ehdotettu 14 kohta koskisi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 8 luvussa tarkoitettua muutosturvakoulutusta. Muutosturvakoulutus rahoitettaisiin irtisanovan työnantajan muutosturvamaksulla ja työnantajien kollektiivisella työttömyysvakuutusmaksulla, johon on lisätty muutosturvan rahoitukseen kohdistuva yhteinen osa. Työvoimaviranomainen laskuttaisi muutosturvakoulutuksen arvon Työllisyysrahastolta.

6 §. *Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset.* Pykälän 1 momentin listausta valtionosuuden määräytymistekijöistä täsmennettäisiin siten, että työttömyysaste korvattaisiin säännöksessä työttömyydellä. Sanamuoto kattaisi näin koko ehdotetun 7 §:n, jonka mukaan työttömyyden perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset koostuisivat kunnan työttömien määrän ja työttömyysasteen osatekijöistä.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennallisten kustannusten perushinta määrättäisiin pykälän 2 momentissa säädettyjen ikäryhmien lisäksi erikseen 18–64-vuotiaiden ikäluokalle. Lakiin sisältyvät ikäryhmät säilyisivät muuten ennallaan. Uuden määräytymistekijän perusteena on ehdotettu työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirto kunnille. Ehdotettu kriteeri kohdentaisi peruspalvelujen valtionosuutta sen ikäryhmän mukaan, joka käyttää työvoimapalveluja. Työikäisen väestön ikäryhmän laskennalliset kustannukset saataisiin kertomalla ikäryhmälle määritelty perushinta ikäluokkaan kuuluvien kunnan asukkaiden määrällä. Siirtyvien tehtävien laskennallisista kustannuksista 50 prosenttia on tarkoitus kohdentaa työikäisen väestön perusteella.

7 §. *Työttömyys.* Työttömien määrä ehdotetaan lisättäväksi peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudeksi määräytymistekijäksi. Uuden määräytymistekijän perusteena on ehdotettu työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirto kunnille. Työttömien määrä laskettaisiin niin sanotun laajan työttömyyden käsitteen mukaisesti, jolloin myös työllisyyspalveluihin osallistuvat lue-

taan mukaan työttömien määrään. Valtionosuusjärjestelmään sisältyy nykyisin työttömyyskerroin, joka säilyisi nykyisellään. Pykälän *1 momentin* mukaan työttömyyden perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset koostuisivat kunnan työttömien määrän ja työttömyysasteen osatekijöistä. Myös pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavan kattamaan ehdotetun pykälän sisältö kokonaisuudessaan.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin työttömien määrän perusteella määräytyvistä kunnan laskennallisista kustannuksista, jotka laskettaisiin kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyyden perushinta kunnan työttömien asukkaiden määrällä. Työttömien ja palveluissa olevien työnhakijoiden määrien muutoksilla olisi näin ollen vaikutus valtionosuuksien kokonaismäärään. Ehdotetussa momentissa tarkoitettuja laskennallisia kustannuksia laskettaessa työttömiksi luettaisiin myös työvoimapalveluihin osallistuvat, kuten edellä on todettu. Tämä olisi perusteltua, sillä muutoin työttömien aktivointi alentaisi kunnan valtionosuuksia.

Työttömien ja palveluihin osallistuvien määrään perustuva kriteeri kohdentaa rahoitusta kunnille palvelutarpeen mukaan. Rahoitus seuraa työttömyyskehitystä kunnassa ja olisi siksi vuosimuutoksiltaan ikäryhmittäistä kriteeriä epävakaampi. Muutokset työttömyydessä näkyisivät valtionosuuksissa kuitenkin vasta kahden vuoden viiveellä, sillä kerrointa laskettaessa käytetään varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutumatieta. Ehdotettuun kriteeriin liittyy myös negatiivisia kannustinvaikutuksia, minkä vuoksi ei voida pitää perusteltuna, että sen perusteella määräytyisi merkittävä osuus peruspalvelujen valtionosuudesta. Siirtyvien tehtävien laskennallisista kustannuksista 50 prosenttia on tarkoitus kohdentaa työttömien määrän perusteella.

Pykälän *3 momentin* mukaan työttömyysasteen perusteella määräytyvien kunnan laskennallisten kustannusten laskemista varten kunnalle määritettäisiin työttömyyskerroin. Työttömyyskerroin lasketaan jakamalla kunnan työttömien osuus kunnan työvoimasta koko maan vastaavalla osuudella. Pykälän *4 momentin* mukaan työttömyysasteen perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset laskettaisiin kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyysasteen perushinta kunnan asukasmäärällä ja työttömyyskerroimella. Työttömyyskerroimen osalta sääntely vastaisi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 7 §:n *1 momentissa* säädettyä.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin käytettävästä tietopohjasta. Työttömien määrää ja työttömyyskerrointa laskettaessa käytettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietoja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden työttömien ja työllisyyspalveluihin osallistuneiden määristä ja työttömien osuudesta työvoimasta. Ehdotettu vastaa työttömyyskerroimen osalta jo nykyisin säädettyä.

31 a §. *Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus.* Pykälässä säädettäisiin työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen johdosta kunnille maksettavasta korvauksesta. Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuista säädettäisiin työttömyysturvalain 14 luvussa, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa ja työttömyyskassalaisissa. Korvaus myönnettäisiin kunnille peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävänä lisäyksenä ehdotetussa pykälässä säädetyllä tavalla.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisättäisiin kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksena euromäärä, jonka valtionapu-

viranomaisen vahvistaa 2 momentin mukaisesti. Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin, että korvausten yhteismäärä vastaisi työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä.

Pykälän 3 *momentin* mukaan kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksena kunnan valtionosuuteen tehtäisiin lisäys, joka vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuvaa kustannusten lisäystä.

Pykälän 4 *momentissa* säädettäisiin pykälässä tarkoitettujen korvausten suuruuden määrittämisestä. Korvaukset määritettäisiin vuonna 2023 maksettujen työttömyysetuuksien maksatuksesta työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle vuoden 2023 loppuun mennessä kertyneiden tietojen perusteella. Vuosi 2023 olisi siis rahoitusvastuun laajentamisen kompensaaation poikkeusvuosi. Kustannustason muutosten huomioimiseksi korvausten määrittämisen perusteena olevat maksatustiedot tulisi tarkistaa sen vuoden tasolle, jolloin määrittäminen toteutetaan, eli vuoden 2024. Tarkistamisessa on perusteltua käyttää peruspalvelujen hintaindeksin sijasta samaa indeksiä, jolla rahoitusvastuun piiriin kuuluvat etuudet tarkistetaan. Tämän vuoksi ehdotetaan, että korvauksen suuruus tarkistettaisiin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) tarkoitettulla kansaneläkeindeksillä. Korvauksissa ehdotetaan lisäksi otettavan huomioon vuoden 2024 aikana voimaan tulevat työttömyysturvan perusosan suuruuteen säädetyt muutokset, jotta korvaukset vastaisivat etuuksien todellista tasoa uudistuksen tullessa voimaan. Näin korvausten yhteismäärä vastaisi ehdotetun 2 momentin mukaisesti kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä, ottaen huomioon lisäksi indeksitarkistus voimaantulo vuodelle.

Kansaneläkelaitoksen tulisi toimittaa korvausten määrittämiseksi tarpeelliset tiedot työttömyysetuuksien maksatuksesta valtiovarainministeriölle. Kyse olisi koontitiedosta, joka ei sisällä henkilötietoja.

Korvausten kokonaismäärä olisi perusteltua tarkistaa säännöllisesti, jotta niiden taso säilyisi reaalisesti samana. Pykälän 5 *momentissa* säädettäisiin, että pykälässä tarkoitettujen korvausten suuruus tarkistetaan vuosittain siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään. Mainitun lain 4 §:n mukaan Kansaneläkelaitos vahvistaa seuraavan kalenterivuoden kansaneläkeindeksin pisteluvun kunkin vuoden lokakuun loppuun mennessä. Mainittu tarkistus tehtäisiin ensimmäisen kerran voimaantulo vuodelle.

Muilta osin korvausten määrää ei tarkistettaisi jälkikäteen. Korvausten kuntakohtainen kohdentuminen ei siis myöhemmin muuttuisi. Näin ollen kunta, joka pystyisi vähentämään työttömyyttä, hyötyisi tästä taloudellisesti. Tämä muodostaisi kunnille kannusteen pyrkiä edistämään työllisyyttä mahdollisimman tehokkaasti.

Pykälän 6 *momenttiin* sisältyisi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ehdotetussa pykälässä tarkoitettujen korvausten määrittämisestä ja määrittämisessä käytettävistä tiedoista.

7.6 Työttömyysturvalaki

Työttömyysturvalakiin tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset.

Työttömyysturvalaissa säädetyt viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavaa lakia. Työ- ja elinkeinotoimistoa koskevat viittaukset muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista, jolla tarkoitettaisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaista sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

1 luku Yleiset säännökset

3 §. Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet. Pykälän 1 momentissa säädetty viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia.

Pykälän 2 momentissa säädetyt viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Etuuden saajan velvollisuutena olisi antaa työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevalle kunnalle tai kuntayhtymälle pykälässä säädetyt tiedot ja selvitykset sekä toteuttaa kyseisen tahon kanssa laadittua työllisyysuunnitelmaa.

4 §. Lain toimeenpano. Toimivalta antaa Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitova työvoimapolitiittinen lausunto työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä siirrettäisiin työvoimaviranomaiselle ja KEHA-keskukselle.

5 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin 10 ja 15 kohdissa säädetyt viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia. Lisäksi 10 kohdassa säädetty viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista ja viittaus työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettua lakia. Ehdotettua työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia vastaavasti monialainen työllistymissuunnitelma olisi jatkossa työllistymissuunnitelmaa korvaava suunnitelma ja työllistymissuunnitelmalla tarkoitettaisiin ainoastaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaista työvoimaviranomaisen yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa.

Lisäksi 10 a kohtaan lisättäisiin viittaus työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettuun lakiin.

Pykälän 1 momentin 11 kohdassa säädettäisiin palkkatuetun työn määritelmästä.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 16 kohta, jossa säädettäisiin työvoimaviranomaisen määritelmästä. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä.

2 luku Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §. Työtön työnhakija. Pykälässä säädetty viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia. Viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista.

Työnhakijana pidettäisiin henkilöä, joka on rekisteröitynyt työnhakijaksi KEHA-keskuksen ylläpitämään työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon, pitänyt työnhakunsa työvoimaviranomaisessa voimassa ja asioi työvoimaviranomaisessa sen edellyttämällä tavalla.

2 a luku **Työvoimapoliittisesti moitittava menettely**

4 §. *Työstä kieltäytyminen.* Pykälän 4 momentissa säädetty viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista ja momenttiin lisättäisiin viittaus KEHA-keskukseen. Työstä kieltäytymisen ajankohtaa arvioitaessa, huomioon otettaisiin työvoimaviranomaisen tai KEHA-keskuksen saama tieto työnhakijan menettelystä.

6 §. *Työhön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen.* **9 §.** *Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely.* **10 §.** *Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely.* **11 §.** *Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin.* **12 §.** *Pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa.* **13 §.** *Pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä.* **14 a §.** *Kustannukset palveluun osallistumisesta.* **16 §.** *Tämän luvun poikkeava soveltaminen 55 vuotta täyttäneisiin.* Pykälissä säädetty viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia ja viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista.

Arvioitaessa pätevää syytä olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin työnhakijan tulisi ilmoittaa esteestä työvoimaviranomaiselle, jonka tulisi hyväksyä työnhakijan esittämä syy. Arvioitaessa pätevää syytä jättää hakematta työtä työnhakijan tulisi ilmoittaa työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä tai työmahdollisuuksien hakemisesta työvoimaviranomaiselle.

5 luku **Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset**

4 a §. *Palkansaajan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja työllistymistä edistävissä palvelussa.* **10 §.** *Työssäoloehdon voimassaolo.* **11 §.** *Työssäoloehto eräissä tilanteissa.* **13 §.** *Ostavastuu aika.* Pykälissä säädetty viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia ja viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista.

Palkansaajan työssäoloehtoon luettaisiin sellaiset täydet kalenteriviikot, joina henkilö on työvoimaviranomaisen järjestämässä työllistymistä edistävissä palvelussa. Työssäoloehdon voimassaolon ja omavastuuajan osalta henkilön tulisi olla työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisessa.

6 luku **Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto**

8 §. *Päivärahakauden alkaminen alusta ja palkan uudelleen laskeminen.* **9 §.** *Lisäpäiväoikeus.* Pykälissä säädetty viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia.

7 luku **Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset**

10 §. Omavastuu aika. Pykälässä säädetty viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Omavastuuajan arvioimisessa huomioitaisiin pykälässä säädettyjen edellytysten mukaisesti se aika, jona työnhakija on ollut työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisessa.

9 luku **Muutosturvaraha**

1 §. Oikeus muutosturvarahaan. Pykälässä säädetty viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämistä annettua lakia ja viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Työvoimaviranomainen antaisi työttömyyskassalle tai Kelalle lausunnon muutosturvarahan edellytysten täyttymisestä.

10 luku **Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset**

2 §. Työttömyysetuuteen oikeutettu. 6 §. Kulukorvaus. Pykälissä säädetty viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia ja viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Työttömyysetuuden maksaminen edellyttäisi, että henkilö on rekisteröity työnhakijaksi siten kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään.

11 luku **Toimeenpanoa koskevat säännökset**

2 §. Velvollisuus tietojen antamiseen. Pykälässä säädetty viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista ja KEHA-keskusta. Työttömyysetuuden hakijan olisi esitettävä työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen lausunnon edellyttämät selvitykset kyseisille tahoille. Olosuhteiden muutoksesta etuuden saajan tulisi ilmoittaa työvoimaviranomaiselle.

4 §. Työvoimaviranomaisen työvoimapoliittinen lausunto. Pykälässä säädettäisiin työvoimaviranomaisen antamista työvoimapoliittisista lausunnoista. Työvoimaviranomaisen antamat työvoimapoliittiset lausunnot vastaisivat niitä lausuntoja, jotka nykyisin annetaan kaikissa työ- ja elinkeinotoimistoissa. Lisäksi pykälässä säädettäisiin nykyistä vastaavasti työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen liittyvistä yleisistä edellytyksistä. Työvoimapoliittisen lausunnon antamisen määräajasta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista säädettäisiin tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin toimeenpanon sujuvuuden varmistamiseksi maininta KEHA-keskuksesta. Työvoimapoliittinen lausunto voitaisiin antaa ja sitä voitaisiin täydentää ilman erillistä pyyntöä, jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle tai KEHA-keskukselle hakevansa työttömyysetuutta.

4 a §. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen työvoimapoliittinen lausunto. Pykälä olisi sisällöltään uusi ja siinä säädettäisiin niistä harkintaa vaativista työvoimapoliittisista lausunnoista, jotka annettaisiin valtakunnallisesti keskitetysti KEHA-keskuksessa. KEHA-keskuksen antamat työvoimapoliittiset lausunnot vastaisivat niitä lausuntoja, jotka annetaan nykyisin valtakunnallisesti keskitetysti Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistossa.

KEHA-keskus antaisi työvoimapolitiittisen lausunnon kaikkien työvoimaviranomaisten asiakkaana olevien työnhakijoiden oikeudesta työttömyysetuuteen niistä edellytyksistä, jotka koskevat yritystoiminnan, oman työn, muun kuin työsuhteessa tehdyn työn, opiskelun ja työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Lisäksi KEHA-keskus antaisi työvoimapolitiittisen lausunnon koulutusta vailla olevaa nuorta koskevista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä.

Hoitaessaan kyseisiä tehtäviä KEHA-keskus voisi lisäksi antaa kaikkien työvoimaviranomaisten asiakkaiden osalta työvoimapolitiittisen lausunnon muistakin kuin pykälässä säädetyistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä. Tällä pyritään siihen, että työnhakijan työttömyysturva-asia voitaisiin ratkaista työvoimapolitiittisten edellytysten osalta kerralla samassa viranomaisessa.

Kukin työvoimaviranomainen antaisi omalla toimialueellaan työvoimapolitiittisen lausunnon työttömänä aloitettavasta yritystoiminnasta ja lyhytkestoisista opinnoista. Lisäksi kukin työvoimaviranomainen antaisi omalla toimialueellaan työvoimapolitiittisen lausunnon koulutusta vailla olevan nuoren etuusioikeuden palautumisesta sekä toistuvan työvoimapolitiittisen menettelyn johdosta asetetun työssäolovelvoitteen jälkeisestä etuusioikeuden palautumisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kunkin työvoimaviranomaisen mahdollisuudesta antaa KEHA-keskuksen lisäksi työvoimapolitiittinen lausunto työnhakijan opintojen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta tilanteissa, joihin ei liity harkintaa. Säännös vastaisi kunkin työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilun alueen kunnan nykyistä toimivaltaa työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisessa työnhakijan opintojen vaikutuksesta työttömyysetuusioikeuteen. Pykälässä säädetyissä KEHA-keskuksen toimivaltaan kuuluvissa työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyvissä tehtävissä työvoimaviranomaisen virkailija pyytäisi asiakkaalta tarpeelliset selvitykset, jotka välitettäisiin asiakastietojärjestelmän avulla viivytyksettä KEHA-keskukselle työvoimapolitiittisiä edellytyksiä koskevaa päätöksentekoa varten. KEHA-keskus vastaisi toimivaltansa puitteissa työvoimapolitiittisten lausuntojen antamiseen liittyvien tarpeellisten jatkoselvitysten tekemisestä. Työnhakijan tilanteeseen perehtyisi ja lisäselvityksiä pyytäisi tarvittaessa sekä tiedot välittävä työvoimaviranomainen, että KEHA-keskus, joka antaisi työvoimapolitiittisen lausunnon.

Työnhakijan asiointi olisi työvoimaviranomaisessa, josta lausunnon antaminen siirrettäisiin pykälässä säädettyjen KEHA-keskuksen toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta KEHA-keskukselle. Työnhakijan ei itse tarvitsisi oma-aloitteisesti olla yhteydessä useaan viranomaiseen, vaan asiointi hoituisi työvoimaviranomaisen kautta. Tietyissä tilanteissa KEHA-keskukselta voisi kuitenkin tulla työnhakijalle pyyntö selvityksen antamiseen, mutta tällöinkin kyseessä olisi KEHA-keskukselta tulevasta pyynnöstä.

4 b §. Ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon. Pykälä vastaisi sisällöltään nykyistä 11 luvun 4 a §:ää. Pykälässä säädettäisiin työvoimaviranomaisen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle antamasta ilmoituksesta työnhakijan lähtemisestä työnhakuun perusasetuksen 64 artiklassa tarkoitettulla tavalla toiseen valtioon.

Ilmoitus sisältää tiedon lähtöpäivästä ja mahdollisen ratkaisun poiketa edellytyksestä, jonka mukaan henkilön on tullut olla työttömäksi tuleminen jälkeen vähintään neljä viikkoa työvoimaviranomaisen käytettävissä.

4 c §. Valvonta. Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin tässä laissa työvoimaviranomaiselle ja KEHA-keskukselle säädettyjen tehtävien valvonnasta. Valvontaan sovellettaisiin, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 25 ja 26 §:ssä säädetään. Tämä tarkoittaisi, että aluehallintovirasto käsitelisi työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen työttömyysturvaprosessiin liittyviä tehtäviä koskevat hallintokantelut.

Valvonta kohdistuisi tässä laissa työvoimaviranomaiselle ja KEHA-keskukselle säädettyjen tehtävien valvontaan. Valvonnassa kiinnitettäisiin huomiota muun muassa työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisen käsittelyaikoihin sekä työttömyysturvaprosessien sujuvuuteen. Valvonnassa ei otettaisi kantaa yksittäisten etuusratkaisujen oikeellisuuteen. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 25 ja 26 §:ssä säädettäisiin niistä toimista, joihin aluehallintovirasto voisi ryhtyä. Näitä olisivat muun muassa tarkastukset valvonnan suorittamiseksi, huomautuksen antaminen oma-aloitteisen valvonnan yhteydessä sekä lainvastaisen toiminnan tai olennaisten puutteiden johdosta määräyksen antaminen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta.

12 luku **Muutoksenhaku**

1 §. Muutoksenhakuoikeus. Pykälän 5 momenttiin lisättäisiin maininta KEHA-keskuksesta. Työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen antamasta työvoimapolitiittisesta lausunnosta ei saisi erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §. Oikeudenkäyntikulujen jakaminen. Pykälään lisättäisiin maininta KEHA-keskuksesta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voisivat pykälässä säädetyin edellytyksin velvoittaa työvoimaviranomaisen tai KEHA-keskuksen korvaamaan oikeudenkäyntikuluja suoritusvelvollisuuden perustuesa pääasiassa tai osittain työvoimaviranomaisen tai KEHA-keskuksen antamaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon, sen mukaan mikä viranomaisen on lausunnon antanut.

Työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisen johdosta työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin jatkossa tämän lain ehdotetun 1 luvun 5 §:n 1 momentin 16 kohdan määritelmän mukaisesti sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua viranomaista, joka vastaa työllisyyspalveluiden järjestämisestä.

13 luku **Tietojen luovuttamista koskevat säännökset**

1 §. Oikeus tietojen saamiseen. Pykälän 1 momentissa säädetty viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia ja viittaus työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista ja KEHA-keskusta. Mitä pykälässä säädetään oikeudesta tietojen saamiseen, koskisi jatkossa työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaista ja KEHA-keskusta.

Pykälän 2 momentin 1 kohtaan lisättäisiin maininta KEHA-keskuksesta. Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan oikeus saada työvoimapolitiittinen lausunto koskisi työvoimaviranomaisen antaman työvoimapolitiittisen lausunnon lisäksi myös KEHA-keskuksen antamia työvoimapolitiittisia lausuntoja.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 3 kohta, jossa säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada työvoimaviranomaiselta tiedot työmarkkinatuen saajan oleskeluluvan perusteista ja

ensimmäisestä kotikuntamerkinästä. Työvoimaviranomaisen tulisi antaa nämä tiedot viivytyksettä Kansaneläkelaitokselle, jos kyse olisi kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetusta henkilöstä eli maahanmuuttajasta, joille on myönnetty oleskelulupa tai oleskelukortti taikka jonka oleskeluoikeus on rekisteröity ulkomaalaislain mukaisesti. Näissä tilanteissa työmarkkinatuki rahoitettaisiin tässä esityksessä esitetyn mukaisesti valtion varoista, eikä maksettua työttömyysetuutta laskettaisi mukaan työttömyysetuuspäiviin tiettyyn aikarajaan asti. Tieto oleskeluluvan perusteesta ja ensimmäisestä kotikuntamerkinästä tarvittaisiin työttömyysetuuspäivien laskemista varten. Toimeenpanijoiden tulisi ratkaista tarkoituksenmukaisin tapa, jolla tiedonsiirto voitaisi aukottomasti toteuttaa, ottaen huomioon uuden tietojärjestelmän tarjoamat rajapintamahdollisuudet.

Pykälään lisättäisiin uusi *4 momentti*, jossa säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada työttömyyskassalta maksutta välttämättömät tiedot, jotka se tarvitsee antaessaan ansiopäivärahan saajan kotikunnalle työttömyysetuuspäivärahaa koskevia tietoja ennen kunnan rahoitusvastuun käynnistymistä ja periessään kunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden. Uuden 4 momentin lisäyksen johdosta nykyinen 4 momentti siirtyisi 5 momentiksi.

3 §. *Tietojen luovuttaminen.* Pykälän *1 momenttiin* lisättäisiin maininta KEHA-keskuksesta. Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla olisi oikeus pykälässä säädetyin edellytyksin luovuttaa tietoja työvoimaviranomaisen lisäksi KEHA-keskukselle.

6 §. *Oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen.* Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi. Momentissa säädetään Kansaneläkelaitoksen oikeudesta antaa oma-aloitteisesti kunnille salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä henkilötunnukset ja muut yksilöintitiedot niistä työmarkkinatukea saavista henkilöistä, jotka tulevat kunnan rahoitusvastuun piiriin. Koska kunnan rahoitusvastuuta ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa, Kansaneläkelaitoksen oikeutta luovuttaa oma-aloitteisesti henkilöiden yksilöintitietoja ehdotetaan laajennettavaksi. Tietojenanto-oikeus koskisi myös niitä henkilöitä, joille Kansaneläkelaitos maksaa peruspäivärahaa ja lisäksi niitä henkilöitä, joille työttömyyskassa maksaa ansiopäivärahaa, ja joiden ansiopäivärahan perusosaan ehdotetaan kunnille rahoitusvastuuta.

Momentin jälkimmäisessä virkkeessä säädetään yksilöintitietojen antamisesta henkilön kotikunnalle, kun työmarkkinatukea on maksettu 200 päivältä. Yksilöintitietojen saaminen parantaa kunnan mahdollisuuksia vaikuttaa ajoissa työttömien henkilöiden työllistymiseen ja edistää näiden henkilöiden työllistymistä, ja antaa kunnalle myös mahdollisuuden ennakoida rahoitusvastuulle tulevien henkilöiden määrää. Kunnan viranomaisella on oikeus käyttää näitä yksilöintitietoja työttömien henkilöiden palvelutarpeen selvittämisessä ja työllistymistä edistävien palvelujen kohdistamisessa. Kunnan rahoitusvastuuta ehdotetaan varhennettavaksi, ja se alkaisi, kun työttömyysetuutta on maksettu 100 maksupäivältä. Tämän johdosta ehdotetaan, että Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja ansiopäivärahan saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle on maksettu työttömyysetuutta yhteensä 60 päivältä.

14 luku **Erinäisiä säännöksiä**

3 §. *Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus.* Pykälän *1 momentti* vastaisi voimassa olevaa lakia. Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin peruspäivärahan rahoituksesta. Esityksen mukaan

peruspäiväraha rahoitettaisiin työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla, valtion rahoitusosuudella ja uutena rahoituslähteenä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella. Niin kutsutulta aktiivijalta eli työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen perusteella maksettava peruspäivärahan korotusosa ja peruspäivärahan saajalle maksettava lapsikorotus rahoitettaisiin nykytilaa vastaavasti valtion varoista ja työttömyysvakuutusmaksun tuotosta. Edelleen momentissa säädettäisiin, että peruspäivärahan rahoituksesta ja sen saajan kotikunnan rahoitusosuudesta säädettäisiin tarkemmin muutettavaksi esitettävässä 3 b §:ssä, jossa säädettäisiin myös siitä, että kunnan rahoitusosuus ei kohdentuisi lapsikorotukseen tai korotusosaan, ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muutettavaksi esitettävissä 8 ja 23 §:ssä. Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia.

3 a §. Työmarkkinatuen rahoitus. Pykälässä säädetään kunnan työmarkkinatukeen kohdistuvasta rahoitusvastuusta. Sitä ehdotetaan muutettavaksi, koska kunnan rahoitusvastuuta ehdotetaan varhennettavaksi ja laajennettavaksi koskemaan myös niin kutsutulta aktiivijalta maksettavaa työmarkkinatukea, minkä lisäksi työmarkkinatuen saajalle maksettava lapsikorotus siirtyisi kokonaan valtion rahoitettavaksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työmarkkinatuen rahoitusvastuun jakautumisesta valtion ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan välillä. Ehdotetun 1 momentin mukaan työmarkkinatuki rahoitettaisiin valtion varoista siihen saakka, kunnes henkilölle olisi tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 100 päivältä. Lukuun ottamatta lapsikorotuksen poistumista kunnan rahoitusvastuun piiristä, maksettujen työttömyysetuuspäivien määrän muutosta, sitä, että jatkossa momenttia sovellettaessa huomioitaisiin paitsi työmarkkinatuki, myös sitä edeltävä perus- ja ansiopäiväraha, ja sitä, että jatkossa työmarkkinatuen saajan kotikunnan rahoitusvastuu alkaisi heti säädettyjen maksupäivien täytyttyä eikä vasta seuraavan maksujakson alkaessa, momentin ensimmäinen virke vastaisi voimassa olevaa lakia. Edelleen 1 momentin mukaan tämän jälkeen valtion varoista rahoitettaisiin työmarkkinatuen ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan työmarkkinatukeen kohdistuvan rahoitusosuuden välinen erotus. Myös tältä osin ehdotus vastaisi voimassa olevaa lakia, lukuun ottamatta sitä, että rahoitusvastuu syntyisi heti 101 päivästä alkaen ja rahoitusvastuun käynnistävää maksettua työttömyysetuuspäiviä koskevaa muutosta ja lapsikorotusta koskevaa muutosta etuuden rahoituksessa. Nykytilasta poiketen kuntien rahoitusvastuu laajenisi myös perus- ja ansiopäivärahaan, ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan rahoitusvastuussa huomioitaisiin myös ne työmarkkinatukea edeltävät työttömyysetuuspäivät, joilta työttömyysetuuden saaja on saanut perus- tai ansiopäivärahaa. Tästä säädettäisiin ehdotetussa 3 momentissa.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin työmarkkinatuen saajan kotikunnan portaittain nousevasta rahoitusosuudesta. Esityksen mukaan 1 momentissa tarkoitetun ajanjakson jälkeen työmarkkinatuen saajan kotikunta rahoittaisi työmarkkinatuesta:

- 1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 200 päivältä;
- 2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 300 päivältä;
- 3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 400 päivältä;
- 4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 700 päivältä; ja
- 5) 4 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 50 prosenttia.

Voimassa olevaa lakia vastaavasti työmarkkinatukeen liittyvä korotusosa rahoitettaisiin valtion varoista. Tämän lisäksi, nykytilasta poiketen, valtio rahoittaisi kokonaan myös työmarkkinatuen

saajalle maksettavan lapsikorotuksen. Tästä säädettäisiin ehdotetussa *4 momentissa*. Ehdotetussa 4 momentissa huomioitaisiin erityisenä ryhmänä kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetut henkilöt eli maahanmuuttajat, joille on myönnetty oleskelulupa tai oleskelukortti taikka jonka oleskeluoikeus on rekisteröity ulkomaalaislain mukaisesti. Näiden maahanmuuttajien työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitettaisiin valtion varoista eikä henkilölle maksettua työttömyysetuutta lasketa mukaan työttömyysetuuspäiviin tiettyyn aikarajaan asti.

3 b §. *Peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus.* Pykälässä säädettäisiin peruspäivärahan saajan kotikunnalle ehdotettavasta peruspäivärahan kohdistuvasta rahoitusvastuusta. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin työmarkkinatuen rahoitusvastuuta vastaavasti, että kotikunnalla ei olisi rahoitusvastuuta siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuuspäivärahaa yhteensä 100 päivältä. Tämän jälkeen peruspäivärahan saajan kotikunta rahoittaisi peruspäivärahasta osuuden, joka vastaa 3 a §:n 2 momentissa esitettyä työmarkkinatuen saajan kotikunnan osuutta työmarkkinatuen rahoituksesta. Tästä kunnan portaittain nousevasta rahoitusosuudesta säädettäisiin pykälän *2 momentissa*.

Peruspäivärahan saajalle maksettavan lapsikorotuksen ja korotusosan rahoitukseen ei esitettäisi muutoksia.

Peruspäivärahan saaja on voinut aloittaa työttömyysetuuspäivärahan saannin enimmäisajalta ansiopäivärahan saajana, jos ansiopäivärahoikeus menetetään siksi, että henkilö erotetaan työttömyyskassasta esimerkiksi jäsenmaksun laiminlyönnin tai vilpillisen menettelyn vuoksi. Nämä tilanteet voivat johtaa henkilön erottamiseen työttömyyskassasta. Jotta näissä tilanteissa kunnan rahoitusvastuu ei alkaisi alusta, vaan maksetut ansiopäivärahapäivät ja peruspäivärahapäivät laskettaisiin yhteen, esitettyssä 1 momentissa ehdotetaan, että maksettuina päivinä seurattaisiin työttömyysetuuspäivärahapäiviä, ei yksinomaan peruspäivärahapäiviä.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin kunnan rahoitusvastuun alkamisesta alusta. Ehdotuksen mukaan työttömyysetuuspäivärahan 100 maksupäivän laskeminen alkaisi uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö olisi tullut työssäoloehdon täyttymisen jälkeen oikeutetuksi uuteen lain 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun enimmäisaikaan.

3 c §. *Etuuksien kattamiseksi suoritettavat ennakot.* Pykälässä säädettäisiin valtion Kansaneläkelaitokselle suorittamasta ennakosta, jolla katettaisiin etuusmenoja. Ehdotuksen mukaan valtio suorittaisi Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaisi valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioidun määrän peruspäivärahamenosta ja työmarkkinatukimenosta. Lisäksi valtio suorittaisi ennakkona etuuksien rahoituksen turvaamiseksi peruspäivärahan ja työmarkkinatuen arvioidusta vuosikustannuksesta 12 prosenttia kuntien maksuosuuden viiveestä johtuvan tulojen ja menojen erotusta vastaavan rahoitustarpeen kattamiseen (peruspäivärahan ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä). Ehdotus vastaisi voimassa olevan lain 3 b §:ää lukuun ottamatta sitä muutosta, joka perustuu ehdotettuun peruspäivärahamenoon kohdistuvaan kuntien rahoitusosuuteen.

3 d §. *Kuntien rahoitusosuuden perintä.* Pykälässä säädettäisiin menettelystä, joka koskisi kuntien peruspäiväraha- ja työmarkkinatukimenoon ja lisäksi ansiopäivärahamenoon kohdistuvan rahoitusosuuden perintää. Peruspäivärahan ja ansiopäivärahan kohdistuvan kunnan rahoitusosuuden johdosta pykälään esitetään tehtäväksi tekninen muutos, jonka perusteella säännöstä

sovellettaisiin myös sekä peruspäivärahaan että ansiopäivärahaan. Lisäksi *1 momentissa* säädettäisiin siitä, että Kansaneläkelaitos tilittäisi edelleen Työllisyysrahastolle ne varat, jotka se on perinyt työttömyysetuuden saajan kotikunnalta, käytettäväksi ansiopäivärahan rahoitukseen. Näitä muutoksia lukuun ottamatta ehdotettu pykälä vastaisi voimassa olevaa 3 c §:ää.

3 e §. Eräitä rahoitusta koskevia säännöksiä. Pykälän otsikkoon tehtäisiin teknisluonteinen muutos. Pykälässä säädettäisiin työttömyysetuuksiin ja niiden toimeenpanoon liittyvästä rahoituksesta ja rahoitukseen liittyvästä menettelystä ja asetuksenantovaltuudesta. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että lain 8 luvussa tarkoitettu liikkuvuusavustus ja siihen liittyvät korotukset rahoitettaisiin valtion varoista. Tämä vastaisi voimassa olevan 3 d §:n 1 momentin alkuosaa. Pykälän 2–5 momentit vastaisivat voimassa olevan 3 d §:n 2–5 momenteja siten muutettuna, että niitä ehdotetaan sovellettavaksi myös peruspäivärahamenoon kohdistuvaan kuntien rahoitusvastuuseen ja tämän vastuun toimeenpanoon. *Momenttia 2* muutettaisiin myös siten, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin 3 d §:ssä tarkoitettua ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden tilittämisestä Työllisyysrahastolle. Peruspäivärahaan liittyvästä korotusosasta säädettäisiin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa ja työmarkkinatukeen liittyvästä korotusosasta 3 a §:n 4 momentissa.

Lisäksi voimassa olevassa 3 d §:ssä säädetty viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia.

7.7 Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Työttömyysturvalain 2 a luvun väliaikaisesti voimassaolevassa 14 a §:ssä säädetään, että työnhakijalla on työttömyysturvalakia sovellettaessa pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa työttömyysturva-oikeutta menettämättä siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta tiettyihin työllistymistä tukeviin palveluihin, sekä pätevä syy kieltäytyä tiettyihin palveluihin osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

Kyseinen sääntö on nykyisin voimassa 30.6.2025 asti ja sitä sovelletaan palveluihin, jotka alkavat viimeistään 31.12.2024. Pykälän voimaantulosäännös muutettaisiin toistaiseksi voimassa-olevaksi. Tämä vastaisi sitä, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 11 luvun 5 §:n 2 momentissa esitetään harkinnanvaraista kulukorvausta koskevan säännöksen voimassaolosta.

7.8 Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta

1 §. Lain tarkoitus. Pykälän 1 momentissa on yleissäännös niistä etuuksista, joiden rahoituksesta säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa, ja niiden rahoittamiseen kohdennettavista varoista. Kunnille esitetään rahoitusosuutta ansiopäivärahamenosta. Tätä muutosta vastaavasti ehdotetaan, että 1 momenttiin lisättäisiin maininta työttömyyspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudesta. Lisäksi viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevaa lakia.

4 §. Ansiopäivärahojen rahoitus. Pykälässä säädettäisiin ansiopäivärahan rahoituksesta. Sen *1 momentissa* ehdotetaan kokoavasti säädettäväksi ansiopäivärahan rahoituksessa käytettävistä rahoituslähteistä, joihin lisättäisiin ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin työttömyyskassalle maksettavasta valtionosuudesta. Momentin ensimmäisessä virkkeessä ehdotetaan säädettäväksi, että valtionosuutena työttömyyskassalle maksettaisiin kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä.

Momentin loppuosassa säädettäisiin kunnan rahoitusosuuden suuruudesta ja sen ylittävistä valtionosuudesta, joilla yhteensä rahoitettaisiin peruspäivärahaa vastaava määrä ansiopäivärahasta. Esityksen mukaan ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus kustakin ansiopäivärahaan sisältyvästä peruspäivärahan määrästä olisi

- 1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä;
- 2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 300 päivältä;
- 3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 400 päivältä; ja
- 4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia.

Ansiopäivärahan saaja on voinut aloittaa työttömyyspäivärahan saannin enimmäisajalta peruspäivärahan saajana, jos hän on täyttänyt ansiopäivärahan edellytyksenä olevan työttömyyskassan jäsenyyttä koskevan ehdon peruspäiväraha-oikeuden alkamisen jälkeen. Näissä tilanteissa peruspäiväraha-oikeuden aluksi otettu omavastuu-aika ja peruspäivärahana maksetut etuuspäivät huomioidaan ansiopäivärahassa. Tämän vuoksi esitetään, että myös ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudessa huomioitaisiin enimmäisajassakin yhteen laskettavat ansiopäivärahapäivät ja peruspäivärahapäivät. Tämän vuoksi esitettyssä *2 momentissa* ehdotetaan, että maksettuina päivinä seurataan työttömyyspäivärahapäiviä, ei yksinomaan ansiopäivärahapäiviä.

Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi valtionosuuden ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuksista silloin, jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä. Näissä tilanteissa valtionosuus ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus laskettaisiin niin, että ne yhteensä vastaavat peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun sääesteen ja 14 kohdassa tarkoitetun lomautukseen rinnastettavan syyn ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja mainitun lain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei voimassa olevan lain 4 §:n 2 momentin perusteella suoriteta valtionosuutta. Pykälän *4 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että näissä tilanteissa ansiopäivärahan rahoitukseen ei

jatkossakaan kohdennettaisi valtionosuutta eikä ansiopäivärahan rahoittamiseen näissä tilanteissa tulisi myöskään ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutta. Työllisyysrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin työttömyyskassan osuudesta kuhunkin ansiopäivärahaan. Asiallisesti ehdotus vastaisi voimassa olevaa lain 4 §:n 3 momenttia. Pykälän 6 momentissa säädettäisiin Työllisyysrahaston osuudesta kunkin ansiopäivärahan rahoituksessa muissa kuin 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Asiallisesti ehdotus vastaisi voimassa olevaa lain 4 §:n 4 momenttia.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin kunnan rahoitusvastuun alkamisesta alusta. Ehdotuksen mukaan työttömyyspäivärahan 100 maksupäivän laskeminen alkaisi uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö olisi tullut työssäoloehdon täyttymisen jälkeen oikeutetuksi uuteen lain 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun enimmäisaikaan.

Pykälän 7 momentti vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 5 momenttia.

Pykälän 8 momentti sisältäisi luonteeltaan informatiivisen säännöksen, jonka mukaan kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kelan toimesta ja siitä, että Kela tilittää kunnilta perityn, ansiopäivärahan perusosaan kohdistuvan rahoitusosuuden edelleen Työllisyysrahastolle, säädettäisiin työttömyysturvalaissa.

8 §. Peruspäivärahan rahoitus. Pykälän 1 momentissa on yleissäännös peruspäivärahan rahoituksesta. Kunnille esitetään rahoitusosuutta peruspäivärahamenosta. Tätä muutosta vastaavasti ehdotetaan, että 1 momenttiin lisättäisiin maininta työttömyyspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudesta, joka vähentää valtionosuutta. Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevaa lakia.

10 §. Työllisyysrahaston tehtävät. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetään Työllisyysrahaston rahoitustehtävistä. Siihen ehdotetaan lisättäväksi ansiopäivärahan saajan kotikunta rahoittajana, jonka vastuu vähentää Työllisyysrahaston tehtävänä olevaa ansiopäivärahan rahoittamista.

14 a §. Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu. 14 c §. Oikeus tietojen saamiseen. 14 d §. Velvollisuus tietojen antamiseen. 14 e §. Muutosturvamaksun määrääminen eräissä tilanteissa. 14 f §. Päätöksen antaminen ja muutosturvamaksun periminen. Pykäliin tehtäisiin ehdotetusta lainsäädännöstä johtuvat muutokset.

23 §. Perusturvaan tilitettävä työttömyysvakuutusmaksukertymä. Pykälässä säädetään Kansaneläkelaitokselle palkansaajamaksun tuotosta peruspäivärahamenon rahoittamiseen tilitettävän osuuden määrästä. Kunnille esitettävän peruspäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden vaikutavuuden vuoksi ehdotetaan, että kunnan rahoitusosuus kohdistuisi vähentämään palkansaajamaksun tuotosta tehtävää tilitystä. Muilta osin ehdotettu 1 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 momentissa säädetään 1 momentissa tarkoitettujen tilityksen lisäksi tehtävästä 50 300 000 euron suuruisesta työttömyysvakuutusmaksun tuotosta tehtävästä tilityksestä Kansaneläkelaitokselle tarkoituksena vähentää valtion rahoitusosuutta. Jotta tämän erillisen määrän tilityksen vuoksi Työllisyysrahaston tilitys ei ylittäisi peruspäivärahamenoa ja jotta kunnan rahoitusosuus tulisi huomioiduksi ehdotetaan, että 1 momentin ja tämän momentin mukaisen tilityksen

yhteismäärän ollessa suurempi kuin peruspäivärahameno vähennettynä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, työttömyysvakuutusmaksun tuotosta tilitettävä yhteismäärä olisi kuitenkin enintään peruspäivärahamenon verran vähennettynä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Pykälän 3 *momentti* vastaa voimassa olevaa lakia.

26 c §. *Oikeus tietojen saamiseen Kansaneläkelaitokselta.* Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin Työllisyysrahaston oikeudesta saada Kansaneläkelaitokselta välttämättömät tiedot sen ansiopäivärahan saajan kotikunnalta perimän ja edelleen Työllisyysrahastolle tilittämän ansiopäivärahan perusosaan kohdistuvan rahoituksen seurantaan varten. Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta antaa Työllisyysrahastolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle tiedot edellisenä vuonna toteutuneesta kunnilta laskutetusta ansiopäivärahan perusosaan kohdistuvasta ja peruspäivärahan rahoitusosuudesta. Tiedot tulisi antaa Kansaneläkelaitoksen tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen. Työllisyysrahasto ja sosiaali- ja terveysministeriö käyttäisivät tietoja seuraavan vuoden ansioturvan menojen valtionosuuden arvioimiseen ja perusturvaan tilitettävän työttömyysvakuutusmaksukertymän arvioimiseen.

7.9 Työttömyyskassalaki

19 §. *Jäsenmaksut.* Pykälän 1 *momentissa* on säännös jäsenmaksun suuruuden määrittämisestä. Kunnille esitetään rahoitusosuutta ansiopäivärahamenosta. Tätä muutosta vastaavasti ehdotetaan, että 1 *momenttiin* lisättäisiin maininta työttömyyspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudesta. Pykälän 2 *momentti* vastaa voimassa olevaa lakia.

25 §. *Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus.* Pykälässä säädetään yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoituksesta. Vastaavasti kuten palkansaajan ansiopäivärahan kohdalla, myös yrittäjiä vakuuttavan työttömyyskassan maksamaan ansiopäivärahaan kohdistuisi kotikunnan rahoitusosuus sen jälkeen, kun ansiopäivärahaa on maksettu 100 päivältä. Kunnan rahoitusosuuden osalta ehdotetaan 1 *momentissa*, että yrittäjän ansiopäivärahassa noudatettaisiin valtion ja kunnan rahoitusvastuun välillä samoja periaatteita kuin mitä esitetään sovellettavaksi palkansaajalle maksettavaan ansiopäivärahaan. Tässä tarkoituksessa kunnan rahoitusosuuden osalta viitattaisiin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:ään.

Pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi valtionosuuden ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuksista silloin, jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä. Näissä tilanteissa valtionosuus ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus laskettaisiin niin, että ne yhteensä vastaavat peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 *momentin* mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta. Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja työnteon keskeytysajalta työttömyysturvalain 2 luvun 7 §:n 1 *momentin* 5 ja 6 kohdan nojalla maksettuihin ansiopäivärahoihin ei voimassa olevan lain 25 §:n 1 *momentin* perusteella suoriteta valtionosuutta. Pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että näissä tilanteissa ansiopäivärahan rahoitukseen ei jatkossakaan kohdennettaisi valtionosuutta eikä ansiopäivärahan rahoittamiseen näissä tilanteissa tulisi myöskään ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutta.

Pykälän 3 *momentti* vastaisi sisällöllisesti nykyisen lain 3 *momenttia*.

Pykälän uuteen *4 momenttiin* lisättäisiin informatiivinen viittaus siitä, että ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden perinnästä ja kotikunnan rahoitusosuuden tilittämisestä Työllisyysrahastolle säädettäisiin työttömyysturvalaissa.

25 a §. *Palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoitus.* Ansiopäivärahan saajan kotikunta osallistuisi myös yrittäjän niin kutsutun jälkisuojan perusteella palkansaajakassasta maksettavaan ansiopäivärahaan. Tässä tarkoituksessa *1 momenttiin* lisättäisiin ansiopäivärahan saajan kotikunta rahoitusvastuulliseksi tahoksi perusosan osalta.

7.10 Ulkomaalaislaki

3 §. *Määritelmät.* Pykälän *6 kohdan* työntekijän oleskeluluvan määritelmä muutettaisiin siten, että siitä poistetaan työ- ja elinkeinotoimisto ja siihen liittynyt osapäätös. Osapäätöstä ei enää tehtäisi, mutta työntekijän oleskelulupaharkinnassa otettaisiin kuitenkin huomioon saatavuusharkinta ennen oleskeluluvan myöntämistä.

Lisäksi *6 a kohdan* määritelmä muu oleskelulupa ansiotyötä varten muutettaisiin siten, että siinä tehtäisiin selkeä ero työntekijän oleskelulupaan mainiten, ettei luvan myöntämisessä selvitetä työvoiman saatavuutta.

72 §. *Työntekijän oleskelulupahakemus ja sen liitteet.* Pykälän 3 kohtaan tehtäisiin toimivaltaisen viranomaisen muuttumisesta johtuva muutos muuttamalla työ- ja elinkeinotoimiston tilalle Maahanmuuttovirasto. Muutoin pykälä vastaisi voimassa olevaa 72 §:ää.

73 §. *Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen.* Pykälän otsikko muutettaisiin. Pykälän *1 ja 2 momentti* vastaisivat voimassa olevaa 1 ja 2 momenttia. Pykälän *3 ja 4 momentti* vastaisivat 83 §:n 3 ja 4 momenttia muutettuna siten, että niissä ei enää säädettäisi työ- ja elinkeinotoimistosta. Pykälän *5 momentti* vastaisi voimassa olevaan 3 momenttia.

75 §. *Ennakkotieto työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä.* Pykälä kumottaisiin. Työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisen myötä ei olisi voimassa olevan säännöksen tarkoittamaa tahoa, joka ennakkotiedon antaisi. Ennakkotietoa koskevat tarpeet hoidettaisiin muulla tavoin.

83 §. *Toimivalta myöntää työntekijän oleskelulupa.* Pykälä kumottaisiin, koska työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin. Pykälän *3 ja 4 momenttiin* sisältyvät sääntely siirrettäisiin muutettuna 73 §:n 3 ja 4 momenttiin.

85 §. *Toimivaltainen työ- ja elinkeinotoimisto.* Pykälä kumottaisiin tarpeettomana, koska työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin.

86 a §. *Työnantajan velvollisuudet.* Pykälän *2 momenttia* muutettaisiin siten, että työnantajan tulisi toimittaa säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa ja siinä tarkoitettut tiedot Maahanmuuttovirastolle.

160 §. *Työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan aseman säilyttäminen.* Pykälästä muutettaisiin työ- ja elinkeinotoimistoa koskeva maininta tarkoittamaan työvoimaviranomaista. Muutos tehtäisiin koko pykälän muutoksena.

163 §. *Työskentelyn tai ammatin harjoittamisen päättäneiden henkilöiden oikeus pysyvään oleskeluun.* Pykälän 3 momentti muutettaisiin siten, että siinä mainittu työ- ja elinkeinotoimisto muutettaisiin tarkoittamaan työvoimaviranomaista.

187 §. *Työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytyminen.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisen myötä Maahanmuuttovirasto päättäisi työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytymisestä.

190 §. *Valitus.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta työ- ja elinkeinotoimistosta.

191 §. *Valituskiellot.* Pykälän 9 kohta kumottaisiin. Kohta liittyy 75 §:ssä säädettyyn ennakkotietoon. Koska 75 § esitetään kumottavaksi, myös siihen liittyvä valituskielto kumottaisiin.

194 §. *Työnantajan valitusoikeus.* Pykälästä poistettaisiin maininta työvoimaviranomaisen ratkaisusta. Työnantajalla olisi kuitenkin jatkossakin muutoksenhakuoikeus siltä osin kuin kyse on 73 §:n mukaisista edellytyksistä.

7.11 Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta

8 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät.* Työvoimapaalvelujen järjestämisvastuun siirtyessä kunnille nykyiset työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin. Pykälässä työ- ja elinkeinotoimistolle säädetty tehtävät siirtyisivät KEHA-keskuksen hoidettavaksi. Pykälään ja sen otsikkoon tehtäisiin tästä johtuvat muutokset.

11 §. *Tietojensaantioikeus ja asiakirjojen säilyttämisvelvollisuus.*

12 §. *Muutoksenhaku.* Pykälät muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.12 Laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa

3 §. *Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjät ja vastuunjako.* Pykälän 1 momentin 11 kohta kumottaisiin tarpeettomana. Työ- ja elinkeinotoimisto lakkautettaisiin ja niiden työntekijän oleskelulupaan liittyvät tehtävät siirrettäisiin Maahanmuuttovirastolle. Maahanmuuttoviraston oikeudesta käsitellä tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi on säädetty momentin 1 kohdassa, joka kattaa myös työ- ja elinkeinotoimistoilta siirtyvät tehtävät.

11 §. *Tiedonsaantioikeus ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjien välillä.* Työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisen vuoksi pykälän 1 momentista poistettaisiin työ- ja elinkeinotoimisto niiden tahojen joukosta, joilta Maahanmuuttovirastolla on oikeus tietojen saamiseen. Vastaavasti pykälän 2 momentin 8 kohta kumottaisiin tarpeettomana.

13 §. *Muu tiedonsaantioikeus.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin työ- ja elinkeinotoimisto tarpeettomana.

7.13 Laki kotoutumisen edistämisestä

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin 6 kohtaan tehtäisiin tekninen muutos, kun pykälään lisätään uusi kohta. Pykälään lisättäisiin uusi 1 momentin 7 kohta. Ehdotetun 1 momentin 7 kohdan mukaan työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua viranomaista.

6 §. Kotoutumista edistävien toimenpiteiden järjestäminen. 8 §. Ohjaus ja neuvonta. 10 §. Alkukartoitus. 12 §. Oikeus kotoutumissuunnitelmaan ja kotoutumissuunnitelman kesto. 13 §. Kotoutumissuunnitelman laatiminen. 14 §. Kotoutumissuunnitelman laativan viranomaisen tehtävät. 17 §. Kotoutumissuunnitelmasta ja sen laatimisesta aiheutuvat velvollisuudet. 18 §. Kotoutumissuunnitelman seuranta ja tarkistaminen. Pykäliin tehtäisiin toimivaltaista viranomaista koskevat muutokset, jotka johtuvat työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä työ- ja elinkeinotoimistoilta työvoimaviranomaisille. Lisäksi pykälissä olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

21 §. Kotoutumiskoulutuksen järjestäminen ja maahanmuuttajan ohjaaminen koulutukseen. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 2 ja 3 momenttiin tehtäisiin toimivaltaista viranomaista koskevat muutokset, jotka johtuvat työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä työvoimaviranomaisille,

22 §. Omaehtoisen opiskelun tukeminen. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan tehtäisiin toimivaltaista viranomaista koskeva muutos, joka johtuu työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä työ- ja elinkeinotoimistoilta työvoimaviranomaisille. Lisäksi 2 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

25 §. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain soveltaminen omaehtoiseen opiskeluun. Pykälässä ja sen otsikossa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

31 §. Monialainen yhteistyö paikallistasolla.

32 §. Kunnan kotouttamisohjelma. Pykäliin tehtäisiin toimivaltaista viranomaista koskeva muutos, joka johtuu työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä työ- ja elinkeinotoimistoilta työvoimaviranomaisille.

44 §. Valtion korvaus kunnalle. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskusten nimi muuttuu 3. lakiehdotuksessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukseksi. Tässä laissa viranomaisesta käytetään lyhytnimeä *kehittämis- ja hallintokeskus*.

82 §. Muutoksenhaku. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin toimivaltaista viranomaista koskeva muutos, joka johtuu työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä työ- ja elinkeinotoimistoilta työvoimaviranomaisille. Lisäksi momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

84 §. *Kotoutumista edistävään toimenpiteeseen osallistuvan vakuutusturva.* Pykälään tehtäisiin tekninen muutos, joka seuraisi 1. lakiehdotuksessa esitettyjä viranomaisvastuita. Vastuu vakuutusturvan ottamisesta siirtyisi työvoimaviranomaiselle, kuten 1. lakiehdotuksen 60 ja 67 §:ssä esitetään. Lisäksi pykälän 2 ja 3 momentti kumottaisiin.

87 §. *Tiedonsaantioikeus.* Pykälään tehtäisiin toimivaltaista viranomaista koskevat muutokset, jotka johtuvat työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä työ- ja elinkeinotoimistoilta työvoimaviranomaisille.

7.14 Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028

1 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 ja 2 momentteihin lisättäisiin maininta yritysten kehittämispalveluista lain mukaisena uutena avustusmuotona. Samassa yhteydessä avustuksen nimi muutettaisiin yritystoiminnan kehittämispalveluista paremmin uuteen sääntely-ympäristöön sopivaksi yritysten kehittämispalveluksi.

8 a §. *Avustus yritysten kehittämispalveluihin.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että yritysten kehittämispalveluina voitaisiin hankkia pienille ja keskisuurille yrityksille yrityksen kehittämistarpeiden arvioimiseksi tarpeellisia analyysipalveluja sekä toiminnan kehittämiseksi tarpeellisia asiantuntijapalveluja ja koulutuspalveluja. Hankinnalla voidaan tarkoittaa tässä yhteydessä muitakin palvelujen hankintatapoja kuin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) mukaisia hankintatapoja. Kehittämispalvelujen sisältö ja toteuttamistapa säilyisi säädöspohjan muutoksesta huolimatta pääosin ennallaan. Selvytyden vuoksi momentissa mainittaisiin, että myös yritysten kehittämispalvelujen myöntäminen olisi harkinnanvaraista. Yritysten kehittämispalvelut kohdistuvat yrityksen liiketoiminnan strategiseen kehittämiseen, eikä niitä myönnetä operatiivisen liiketoiminnan harjoittamiseksi katsottavaan toimintaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kehittämispalvelujen maksullisuudesta. Nykyiseen tapaan palvelun saajan maksuosuudesta (omavastuuosuus) säädettäisiin lain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Avustus eroaisi muista lain nojalla myönnettävistä avustuksista siltä osin, että avustusta ei maksettaisi avustuksen saajalle, vaan kyse olisi pääosin julkisesti subventoidusta palvelusta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että pääosan palvelun hinnasta palvelun tuottajalle maksaisi avustuksen myöntävä viranomainen ja palvelua saava yritys maksaisi vain ylijäävän osuuden eli omavastuuosuuden.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin myös, että valtion maksama osuus (avustusosuus) kehittämispalvelusta on vähämerkityksistä tukea palvelua käyttävälle yritykselle. Muista tämän lain nojalla myönnettävistä avustuksista poiketen yritysten kehittämispalveluja myönnettäessä sovellettaisiin yleisen vähämerkityksisen tuen (Komission asetus (EU) N:o 1407/2013) lisäksi myös sektorikohtaisia vähämerkityksistä tukea koskevia sääntöjä, jotka koskevat kalastusta ja vesiviljelyä (Komission asetus (EU) N:o 717/2014) sekä maataloustuotteiden alkutuotantoa (Komission asetus (EU) N:o 1408/2013).

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yrityksen kehittämispalvelujen myöntämisen edellytyksistä. Nämä edellytykset olisivat lain tasolla uusia ja niiden avulla pyrittäisiin sisällöllisten tavoitteiden lisäksi yhdenmukaistamaan tässä laissa säädettyjen avustusten myöntämiskriteerejä. Säännöksillä myös täydennettäisiin valtionavustuslain 7 §:ssä säädettyjä valtionavustuksen myöntä-

misen yleisiä edellytyksiä, jotka tulisi 1 §:ssä säädetyn perusteella huomioida myös kehittämisspalveluja myönnettäessä. Pykälän 3 momentin *1 kohdan* mukaisesti yrityksen kehittämisspalveluja voitaisiin myöntää, jos yrityksellä arvioidaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Kannattamattoman toiminnan tukeminen ei olisi perusteltua kansantalouden edun, yritystoiminnan tehokkuuden eikä toimivan kilpailun näkökulmasta.

Momentin *2 kohdan* mukaan myönnettävän palvelun tulee arvioida olevan tarpeellinen yrityksen kehittämistarpeiden selvittämisen tai toiminnan kehittämisen kannalta. Poiketen lain 7 §:ssä säädettyistä yrityksen kehittämissavustuksen myöntämisedellytyksistä, yritysten kehittämisspalveluissa palvelujen myöntökynnys olisi merkittävästi matalampi. Palvelujen myöntäminen olisi mahdollista jo silloin, kun niiden myöntäminen arvioitaisiin yritykselle tarpeelliseksi, eikä palvelulta sen lisäksi edellytettäisi sellaista merkittävyyttä hakijan toiminnan kehittämisen kannalta kuin mitä yrityksen kehittämissavustuksen kohdalla edellytetään. Myöntökynnys asetettaisiin matalammaksi, koska kehittämisspalveluja on niiden luonteen ja tarkoituksen mukaisesti perusteltua tarjota laajasti eri toimialojen pk-yrityksille kehittämistarpeiden arvioimiseksi ja kehittämiseen kannustamiseksi, ja myös koska myönnettävä avustussumma on kehittämisspalvelujen kohdalla tyypillisesti yrityksen kehittämissavustusta selkeästi pienempi.

Momentin 1 kohdan mukaisesti toiminnan kannattavuuden arviointi olisi kokonaisharkintaa, jossa voitaisiin ottaa huomioon muun muassa yrityksen taloudelliset tunnusluvut. Lisäksi tässä arvioinnissa voitaisiin huomioida erilaisista julkisista ja yksityisistä rekistereistä saatavat tiedot yrityksen maksuhäiriöistä sekä verojen ja lakisääteisten maksujen suorittamisesta. Lähtökohdiana harkinnanvaraisia avustuksia myönnettäessä olisi luonnollisesti se, että avustuksen saaja olisi hoitanut asianmukaisesti velvoitteensa. Avustusta voitaisiin kuitenkin myöntää, jos velvoitteiden laiminlyönti olisi vain vähäinen. Lisäksi avustusta voisi erityisestä syystä myöntää myös silloin, kun laiminlyönti olisi olennainen, mutta velvoitteiden hoitamisesta olisi tehty maksusuunnitelma, jota olisi jo jonkin aikaa noudatettu. Avustuksen myöntäminen olennaisten velvoitteiden laiminlyöntien yhteydessä olisi kuitenkin hyvin poikkeuksellista ja perustuisi aina tapauskohtaiseen arviointiin.

Pykälän *5 momentti* sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

14 §. Avustuksen maksaminen. Pykälään lisättäisiin uusi *4 momentti*, jossa todettaisiin, että poiketen siitä, mitä 1–3 momentissa säädetään, yritysten kehittämisspalvelujen tuottaja laskuttaa sopimukseen perustuvan 8 a §:n 2 momentin mukaisen avustusosuuden sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa. Kyseisessä palvelun tuottajalle suoritettavassa maksussa on kyse sopimussuhteeseen perustuvan yksityisoikeudellisen saatavan maksamisesta.

Muista valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain mukaisista avustusmuodoista poiketen yritysten kehittämisspalvelujen avustusosuus maksettaisiin laskutuksen perusteella suoraan palvelun tuottajalle, kuten on toimittu tähänkin asti. Menettelyn tarkoitus on pitää yritysten kehittämisspalvelujen prosessi toiminnallisesti tehokkaana sekä palveluja käyttävien yritysten että viranomaisen kannalta.

Ehdotettavan 8 a §:n 2 momentin mukaisen omavastuuosuuden palvelun saaja maksaisi suoraan palvelun tuottajalle, kuten tähänkin asti.

On huomattava, että lain 30 §:n mukainen muutoksenhakuoikeus ei koskisi 14 §:n 4 momentin mukaista yritysten kehittämispalvelujen tuottajan laskuttamaa avustusosuutta koskevaa ratkaisua, koska tältä osin kysymys on palveluntuottajan ja viranomaisen väliseen sopimukseen perustuvasta yksityisoikeudellisesta saatavasta, jota koskevat mahdolliset sopimusriita-asiat tulee ratkaista yleisessä tuomioistuimessa, eikä hallinto-oikeudessa.

Nykyinen 4 momentti siirtyisi 5 momentiksi sellaisenaan.

28 §. Tietojärjestelmä. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa täsmennettäisiin 1 momentin säännöstä tietojärjestelmään tallennettavista tiedoista yritysten kehittämispalveluihin myönnettäviä avustuksia koskevissa asioissa. Momentin mukaan 1 momentissa säädettyjen tietojen lisäksi yritysten kehittämispalveluihin myönnettäviä avustuksia koskevissa asioissa tietojärjestelmään tallennettaisiin palvelun tuottajien vastuuasiantuntijoiden nimi, yhteystiedot ja henkilötunnus. Tietosuojalain (1050/2018) 29 §:n mukaan henkilötunnusta saa käsitellä muun muassa, jos käsittelystä säädetään laissa. Selvyyden vuoksi momentissa todettaisiin myös muut vastuuasiantuntijoista tallennettavat tiedot eli nimi ja yhteystiedot.

Yrityksen kehittämispalvelut hankitaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Jotta voidaan varmistua, että palvelun toteuttamisessa käytetään ELY-keskuksen hyväksymiä tai tarjouksessa nimettyjä vastuuasiantuntijoita, on vastuuasiantuntijat voitava yksilöidä. Yksilöinti tapahtuu tarkoituksenmukaisimmalla tavalla henkilötunnuksen avulla. Lisäksi vastuuasiantuntijoiden henkilötunnuksen käsittely ja vastuuasiantuntijoiden yksilöiminen on välttämätöntä, jotta palveluntuottajille voidaan myöntää pääsy palveluntuottajille tarkoitettuun sähköiseen asiointipalveluun. Asiointipalvelua käytetään yritysten kehittämispalvelujen hakemiseen sekä hakemuksen käsittelyyn ja palvelun toteuttamiseen liittyvään yhteydenpitoon ja tiedonvaihtoon palvelun hakijan, palveluntuottajan ja ELY-keskuksen kesken.

Nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi sellaisenaan.

7.15 Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä

3 §. Määritelmät. Pykälän 2 kohtaan tehtäisiin työvoimapalveluja koskevista lainsäädäntömuutoksista johtuvat muutokset. Kohdasta poistettaisiin viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ja julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin ja ne korvattaisiin viittauksella työvoimapalvelujen järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetun työvoimaviranomaisen myöntämään valtiontueksi katsottavaan tukeen.

4 §. Asiakastietojärjestelmä. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin tämän esityksen 1. lakiehdotuksessa tarkoitetut työvoimaviranomaiset niiden toimijoiden joukkoon, jotka tallettavat asiakastietoja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään. Pykälän 1 momentissa ei tällä hetkellä erikseen mainita työ- ja elinkeinotoimistoja, mutta 1 momentin mukaan asiakastietojärjestelmään tietoja tallettavat taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetut tukiviranomaiset, joita mainitun säännöksen mukaan ovat valtion viranomaiset, joiden tehtäviin tukea tai tukiohjelmia koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat tai sellaista yhteisöä taikka säätiötä, joka myöntää tuen viranomaisen puolesta.

Käytännössä työvoimaviranomaiset tallettaisivat tietoja yrityspalvelujen asiakastietovarannon sisältämään yritystukien tietoaan eli yritystukirekisteriin. Yritystukirekisteriin on tallettavat tiedot EU:n valtioneuvoston mukaisista tuista mukaan lukien vähämerkityksisenä tukena myönnettyistä tuista (*de minimis -tuet*). Työ- ja elinkeinopalveluihin liittyvät yritystukirekisteriin tallennettavat tiedot koskevat myönnettyä starttirahaa, palkkatukea, työolosuhteiden järjestämistukea sekä työvoimakoulutusten yhteishankintasopimuksia.

Lisäksi momentissa oleva viittaus alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi voimassa olevaan alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annettuun lakiin (757/2021).

7 a §. *Asiakastietojärjestelmään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista valtiontuista talletettavat tiedot.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin työvoimaviranomainen niiden toimijoiden joukkoon, joiden on talletettava momentissa tarkoitettujen tiedot asiakastietojärjestelmään. Jotta yritystukirekisteriin saadaan jatkossakin tarvittavat tiedot työvoimaviranomaisissa myönnettyistä valtiontueksi katsottavista tuista, on yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annettua lakia muutettava siten, että uudet 1. lakiehdotuksessa tarkoitettujen työvoimaviranomaisien tulisivat asiakastietojärjestelmän käyttäjiksi yritystukirekisterin osalta. Työvoimaviranomaisien tulisi tallettaa asiakastietojärjestelmään kuuluvan asiakastietovarannon yritystukirekisteriin myöntämäänsä palkkatukea, starttirahaa ja työvoimakoulutuksen yhteishankintakoulutuksia koskevat tiedot, kun kyse on momentissa tarkoitetuista tiedoista.

Palkkatukea ja starttirahaa koskevia asioita ja tietoja hallinnoidaan nykyisin työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojärjestelmästä (URA-järjestelmä) erillisestä yleisessä avustusjärjestelmässä (YA-järjestelmä). Työvoimakoulutusta koskevia asioita ja niihin liittyviä yhteishankintasopimuksia hallinnoidaan URA-järjestelmässä. YA-järjestelmä olisi osa 1. lakiehdotuksen 13 luvussa tarkoitettua työvoimaviranomaisen valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta.

Työvoimaviranomaisien myöntämiä valtiontueksi katsottavia tukia koskevat tiedot tallettaisiin yritystukirekisteriin hyödyntäen työvoimaviranomaisen valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja. Työvoimaviranomaiset tallentaisivat palkkatukea, starttirahaa, työolosuhteiden järjestelytukea ja työvoimakoulutusta koskevien päätösten tiedot valtakunnalliseen työvoimaviranomaisen tietovarantoon. KEHA-keskus huolehtisi valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettujen tietojen toimittamisen kootusti yritystukirekisteriin kaikkien työvoimaviranomaisien osalta. Tietojen tallettaminen yritystukirekisteriin toteutuisi järjestelmien välisiä rajapintoja hyödyntäen. KEHA-keskus hoitaa nykyisinkin tarvittavien tietojen toimittamisen yritystukirekisteriin työ- ja elinkeinotoimistojen osalta.

10 §. *Asiakastietojärjestelmän tietojen luovuttaminen.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin maininta työ- ja elinkeinotoimistoista, koska työ- ja elinkeinotoimistot lakkaisivat työvoimaviranomaisen järjestämisvastuun siirtyessä valtiolta kunnille ja uusille työvoimaviranomaisille.

Lisäksi 1 momentissa oleva viittaus alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi voimassa olevaan alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annettuun lakiin.

Pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin maininta työvoimaviranomaisista. Työvoimaviranomaiset tarvitsisivat yritystukirekisterin tietoja, kun ne myöntävät palkkatukea, starttirahaa tai työolosuhteiden järjestelytukea tai työvoimaviranomaisten tukemana järjestettäisiin valtiontuen kriteerit täyttävää työvoimakoulutusta. Yritystukirekisteristä työvoimaviranomaiset voisivat tarkistaa tiedot tuen hakijan muista valtiontuista ja seurata tuen saajien de minimis -kertymiä.

7.16 Palkkaturvalaki

3 §. *Viranomaiset.* **10 §.** *Hakemus ja hakijat.* **13 §.** *Pesähoitajan työsuhdesaatavaluettelo.* **15 §.** *Palkkaturvan maksaminen.* **19 §.** *Maksuhojennukset.* **24 §.** *Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa.* **26 §.** *Hallintovalitus.* **28 §.** *Tiedonsaanti ja virka-apu.* **28 a §.** *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen.* Esityksessä ehdotetaan, että palkkaturva-asiat siirtyisivät ELY-keskuksen tehtävistä KEHA-keskuksen tehtäviksi. Pykäliin tehtäisiin toimivaltaisen viranomaisen muuttumisesta johtuvat muutokset.

Lain 10 §:n 1 momentissa säädetään palkkaturvahakemuksen toimittamisesta. Nykyisin palkkaturvahakemuksen voi toimittaa työ- ja elinkeinotoimistoon tai ELY-keskukseen. Koska työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin, hakemuksen voisi toimittaa KEHA-keskuksen lisäksi kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

7.17 Merimiesten palkkaturvalaki

2 §. *Viranomaiset.* **9 §.** *Hakemus ja hakijat.* **10 §.** *Kuuleminen.* **13 §.** *Pesähoitajan työsuhdesaatavaluettelo.* **15 §.** *Palkkaturvan maksaminen.* **19 §.** *Maksuhojennukset.* **22 §.** *Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa ja aluksen pakkohuutokaupassa.* **24 §.** *Hallintovalitus.* **26 §.** *Tiedonsaanti ja virka-apu.* **26 a §.** *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen.* Esityksessä ehdotetaan, että palkkaturva-asiat siirtyisivät ELY-keskuksen tehtävistä KEHA-keskuksen tehtäviksi. Pykäliin tehtäisiin toimivaltaisen viranomaisen muuttumisesta johtuvat muutokset.

Lain 9 §:n 1 momentissa säädetään palkkaturvahakemuksen toimittamisesta. Nykyisin palkkaturvahakemuksen voi toimittaa työ- ja elinkeinotoimistoon tai ELY-keskukseen. Koska työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin, hakemuksen voisi toimittaa KEHA-keskuksen lisäksi kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

7.18 Laki Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä

4 §. *Työkanava Oy:n toiminnan kohdistuminen.* Pykälän 1 momentti muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Työnhakijoiden osoittaminen Työkanava Oy:n palvelukseen siirtyisi työ- ja elinkeinotoimistolta työvoimaviranomaisen tehtäväksi. Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan työnhakijan palvelutarpeen arviointi siirtyisi työvoimaviranomaisen tehtäväksi. Työvoimaviranomaisen tulisi osoittaa Työkanava Oy:lle 1 momentissa säädetyt ehdot täyttäviä työttömiä työnhakijoita yhtiössä olevia työpaikkoja vastaava määrä.

7.19 Laki ammatillisesta koulutuksesta

Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämistä vastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset.

3 §. Määritelmät. Voimassa olevan pykälän 3 kohdassa on määritelty, mitä laissa tarkoitetaan työvoimakoulutuksella. Määritelmässä viitataan voimassa olevaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ja sen mukaisiin työvoima- ja elinkeinoviranomaisiin. Esityksessä ehdotettavan uuden sääntelyn vuoksi kyseisen kohdan mukaiseen määritelmään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteinen muutos siten, että työvoima- ja elinkeinoviranomaisten sijaan momentissa käytettäisiin ilmaisua työvoimaviranomaiset ja viitattaisiin uuteen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 63 §:ään.

23 §. Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus. Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä ja työ- ja elinkeinohallinto sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä. Momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että työ- ja elinkeinohallinnon sijaan momentissa käytettäisiin 3 §:ää vastaavasti termiä työvoimaviranomainen.

37 §. Hakeutuminen ja hakumenettelyt. Voimassa olevan pykälän 4 momentissa on työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaan liittyviä erityissäännöksiä. Momentin sanamuotoon ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia. Työ- ja elinkeinoviranomaisen sijaan momentissa käytettäisiin termiä työvoimaviranomainen sekä viitattaisiin uuteen työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin.

Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna säännöksen sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että opiskelijavalinnasta päättävä työvoimaviranomainen olisi nimenomaan se työvoimaviranomainen, jonka kanssa koulutuksen järjestäjä on sopinut työvoimakoulutuksen järjestämisestä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 23 §:n 4 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä ja työvoimaviranomainen sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä. Ehdotettu tarkennus olisi tarpeen, koska jatkossa työvoimaviranomaisina toimivien sopijaosapuolten määrä kasvaisi. Työvoimaviranomaisena toimiva kunta tai kuntayhtymä toteuttaisi säännöksessä tarkoitettua opiskelijavalinnan myös muiden kuin kyseisen kunnan tai kuntayhtymän asukkaiden osalta, jos tällaiset henkilöt hakeutuisivat kyseiseen työvoimakoulutukseen.

45 §. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteinen muutos siten, että työ- ja elinkeinoviranomaisen sijaan momentissa käytettäisiin termiä työvoimaviranomainen.

94 §. Opiskelijan velvollisuudet. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavan viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n 2 momenttiin. Pykälässä viitattaisiin esityksessä ehdotettavaan uuteen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 64 §:n 2 momenttiin. Kyseisessä momentissa säädettäisiin asiallisesti vastaavasti kuin mainitussa työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain kohdassa.

98 §. Opiskeluoikeus työvoimakoulutuksessa. Pykälästä ehdotetaan poistettavan viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 5 §:ään. Pykälässä viitattaisiin esityksessä ehdotettavaan uuteen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 65 §:ään. Kyseisessä momentissa säädettäisiin asiallisesti vastaavasti kuin mainitussa työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain kohdassa.

109 §. *Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa.* Voimassa olevan pykälän 1 momentissa säädetään, että työ- ja elinkeinotoimistolla, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimakoulutuksen toimeenpanossa välttämättömät tiedot työvoimakoulutusta järjestävältä koulutuksen järjestäjältä. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakkautettavien työ- ja elinkeinotoimistojen sijaan tiedonsaantioikeus olisi työvoimaviranomaisilla. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksella ei olisi tiedonsaantioikeutta.

Voimassa olevan pykälän 2 momentissa säädetään puolestaan työvoimakoulutusta järjestävän koulutuksen järjestäjän oikeudesta saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta opiskelijaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä koulutuksen järjestämiseksi. Momenttia muutettaisiin 1 momenttia vastaavasti siten, että työ- ja elinkeinotoimistojen sijaan tiedon luovuttajana olisi työvoimaviranomainen.

124 §. *Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvollisuus.* Voimassa olevan pykälän 3 momentissa säädetään, että työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimiston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Tältä osin momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että koulutuksen järjestäjällä olisi yhteistyövelvoite työvoimaviranomaisen kanssa. Velvoite yhteistyöhön työ- ja elinkeinotoimiston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa poistettaisiin. Esityksessä ehdotettavan sääntelyn myötä työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin eikä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella olisi enää työvoimakoulutusta koskevia tehtäviä.

Edelleen mainitun momentin mukaan koulutuksen järjestäjän, joka järjestää järjestämisluvasaan määrätyllä tavalla työvoimakoulutusta, tulee osallistua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun. Tältä osin momenttia muutettaisiin siten, että kutsu keskusteluun tulisi työvoimaviranomaisen aloitteesta.

7.20 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälässä oleva maininta työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi, mikä vastaisi ehdotettua toimivaltaisen viranomaisen muuttumista.

2 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 kohdassa olevassa aktiivointisuunnitelman määritelmässä työ- ja elinkeinotoimisto muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi, mikä vastaisi ehdotettua toimivaltaisen viranomaisen muuttumista. Pykälän 9 kohdassa olevassa valtion korvauksen määritelmästä poistettaisiin sana työllisyysmääräraha. Korvaus maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön määrärahasta, mistä otettaisiin erillinen säännös rahoitusta koskevaan 25 §:ään.

3 §. *Soveltamisala.* Pykälässä olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

4 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälän 3 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

5 §. *Aktivointisuunnitelman laatiminen.* Pykälässä olevat maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi, mikä vastaisi ehdotettua toimivaltaisen viranomaisen muuttumista. Lisäksi viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7 §. *Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva työvoimaviranomainen.* Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuisi se työvoimaviranomainen, jonka asiakkaana henkilö on. Ehdotetun työvoimapalveluiden järjestämistä koskevan lain 17 §:n nojalla henkilö olisi lähtökohtaisesti sen työvoimaviranomaisen asiakas, jonka toimialueeseen hänen kotikuntansa kuuluu. Henkilö voisi joissakin tilanteissa kuitenkin olla asiakkaana myös muussa kuin kotikuntansa mukaan määräytyvässä työvoimaviranomaisessa, jos hän oleskelee muutoin kuin tilapäisesti toisessa kunnassa. Tällöin kyseinen työvoimaviranomainen osallistuisi aktivointisuunnitelman laatimiseen. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälän sisältöä.

8 §. *Aktivointisuunnitelman sisältö.* Pykälän 1 momentin 5 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sekä 3 ja 5 momentin maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

9 §. Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa. **10 §.** Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavaan työtoimintaan. Pykälissä olevat maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi, mikä vastaisi ehdotettua toimivaltaisen viranomaisen muuttumista.

11 §. *Aktivointisuunnitelman oikeusvaikutukset.* Nykyisessä säännöksen mukaan henkilöllä on oikeus suunnitelmassa yksilöidysti sovittuihin julkisiin työvoimapalveluihin työ- ja elinkeinotoimistolle käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Jatkossa kunnat saisivat rahoituksen työvoimapalveluiden järjestämiseen yleiskatteellisena valtionosuutena, eikä työvoimapalveluihin erikseen osoitettaisi määrärahaa. Oikeutta palveluihin ei siten olisi perusteltua sitoa käytettävissä oleviin määrärahoihin. Vastaava määrärahasidonnaisuus poistettaisiin myös työvoimapalveluiden järjestämistä koskevasta laista. Säännös korvattaisiin informatiivisella viittauksella työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin.

12 §. *Oikeus salassapidettäviin tietoihin ja aktivointisuunnitelman tallentaminen.* Pykälässä oleva viittaus työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän henkilöasiakasrekisteriin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua sääntelyä. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa säädettäisiin työvoimapalvelujen valtakunnallisesta tietovarannosta, johon työvoimaviranomaiset olisivat velvollisia tallentamaan tietoja.

14 §. *Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset.* Pykälän 3 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työssäkäyntialueeseen muutettaisiin vastamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

15 §. *Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa.* Pykälässä oleva maininta työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi, mikä vastaisi toimivaltaisen viranomaisen muuttumista. Lisäksi viittaus työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

25 §. Rahoitus. Pykälään lisättäisiin uusi *2 momentti*, jossa säädettäisiin 24 §:ssä tarkoitetun valtion korvauksen rahoituksesta.

27 §. Kansaneläkelaitoksen tietojenantovelvollisuus. Pykälän *1 momentissa* oleva vanhentunut viittaus työvoimatoimistoon muutettaisiin työvoimaviranomaiseksi, mikä vastaisi ehdotettua sääntelyä.

28 §. Muutoksenhaku. Pykälän *2 momenttiin* tehtäisiin tekninen muutos poistamalla viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ja kirjoittamalla momenttiin nykyistä vastaavat muutoksenhakusäännökset.

7.21 Vuorotteluvapaalaki

Vuorotteluvapaalakiin tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset.

3 §. Määritelmät. Pykälässä säädetty viittaus työ- ja elinkeinotoimistoon muutettaisiin kosemaan työvoimaviranomaista. Pykälän 5 ja 6 kohta siirtyisivät 4 kohdan aiemman kumoamisen johdosta *4 ja 5 kohdaksi*. Pykälään lisättäisiin uusi *6 kohta*, jossa säädettäisiin työvoimaviranomaisen määritelmästä. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

8 §. Vuorottelusopimus. 9 §. Sijainen. 11 §. Sijaisen palvelussuhteen päättymisen vaikutukset. 17 §. Työvoimapolitiittinen lausunto. 18 §. Ilmoitusvelvollisuus ja oikeus tietojen saamiseen. Pykälissä säädetty viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin kosemaan työvoimaviranomaista. Nykyisin työ- ja elinkeinotoimistolle kuuluvat tehtävät olisivat jatkossa työvoimaviranomaisen tehtäviä. Pykälissä säädetty ilmoitettavat ja annettavat tiedot sekä selvitykset annettaisiin jatkossa työvoimaviranomaiselle.

Jatkossa työvoimaviranomainen antaisi Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon vuorottelukorvauksen niistä edellytyksistä, jotka koskevat työssäoloedellytystä, vuorottelijan yläikärajaa, vuorotteluvapaan kestoa, sovitun vuorotteluvapaan pidentämistä, vuorottelusopimusta sekä sijaista. Lisäksi työvoimaviranomainen antaisi lausunnon takaisinperinnän edellytyksistä. KEHA-keskus antaisi Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon vuorottelukorvauksen niistä edellytyksistä, jotka koskevat vuorottelijan harjoittamaa yritystoimintaa.

22 §. Rahoitus. Pykälässä säädetään vuorottelukorvauksesta työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle aiheutuvien kustannusten rahoittamisesta. Pykälän mukaan kustannukset rahoitetaan noudattaen, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa ja työttömyysturvallain 14 luvun 3 §:ssä säädetään työttömyyspäivärahasta.

Sekä peruspäivärahan että ansiopäivärahan perusosan menoon esitetään uutta rahoituslähdettä, kunnan rahoitusosuutta etuusmenoon. Kuntien ei ole tarkoitus osallistua vuorottelukorvauksesta syntyvään etuusmenoon, vaan valtio rahoittaisi jatkossakin Kansaneläkelaitoksen maksaman vuorottelukorvauksen kokonaisuudessaan, ja työttömyyskassan maksamaan vuorottelukor-

vaukseen kohdistuisi jatkosakin valtion perusosaa vastaava rahoitusosuus ja ansio-osan rahoituksesta vastaisi Työllisyysrahasto ja työttömyyskassa itse jäsenmaksutuotolla. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi tästä aiheutuvat muutokset.

7.22 Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta

Lakiin tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset. Laissa säädetyt viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta muutettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä.

Toimivaltaiseksi nimetty laitos eräissä työnhakuun liittyvissä tilanteissa olisi työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettu kunnan tai kuntayhtymän viranomainen, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä. Kyseinen kunta tai kuntayhtymä antaisi työ- ja elinkeinotoimiston sijasta lain 3 luvun 11 §:ssä säädetyt todistukset ja muut asiakirjat. Perusasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa tarkoitettuja työvoimaviranomaisia Suomessa olisivat työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän lisäksi KEHA-keskus nykyistä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskusta vastaavasti.

EU-maiden laitosten välillä tietoja siirretään sähköisesti EESSI-järjestelmässä (Electronic Exchange of Social Security Information) RINA-käyttöliittymässä. Nykyisin Suomen TE-palvelut ovat yksi laitos RINA-käyttöliittymässä. Kaikki työ- ja elinkeinotoimistot ja TE-hallinnon asiakaspalvelukeskus käyttävät samaa laitostunnusta ja RINA-tietojärjestelmää. TE-hallinnon asiakaspalvelukeskus muun muassa välittää saapuneita ilmoituksia oikeaan työ- ja elinkeinotoimistoon. KEHA-keskus voisi nykyistä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskusta vastaavasti osallistua edellä mainittuun tietojen siirtämiseen liittyvään prosessiin.

EESSI-järjestelmän käyttöön liittyvät kehittämis- ja käyttökustannukset sekä ylläpito- ja hallintokustannukset jaetaan lain 25 §:n mukaan vuosittain järjestelmää käyttävien viranomaisten, laitosten ja elinten kesken. Jaon perusteena käytetään edellisen vuoden toteutuneita kokonaiskustannuksia ja vuositoteumia. KEHA-keskus vastaisi järjestelmän käytöstä kunnille aiheutuvista kustannuksista.

7.23 Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 ja 13 §:n muuttamisesta

6 §. *Tulorekisteriin talletettavat tiedot ja muut tiedot.* Pykälän 6 momentin 2 kohtaan tehtäisiin tekninen muutos siten, että kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin.

13 §. *Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä.* Pykälän 1 momentin 16 ja 23 kohtiin tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirrosta aiheutuvat muutokset. Lisäksi pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uudet 26 ja 27 kohdat, jotka koskisivat työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevien kuntien tai kuntayhtymien sekä työ- ja elinkeinoministeriön oikeutta saada tietoja tulotietojärjestelmästä.

Pykälän 1 momentin 16 kohtaa muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin maininta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetusta laista ja kotoutumisen edistämisestä annetusta laista.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtyessä tämän esityksen 1. lakiehdotuksessa tarkoitettulla tavalla kuntien järjestämisvastuulle, olisi jatkossa uuden työvoimaviranomaisen tehtävänä huolehtia valmennukseen, kokeiluun ja työvoimakoulutukseen osallistuvan vakuutusturvasta, eikä Valtiokonttorilla jatkossa olisi työvoimapalveluihin liittyvää tehtävää korvausasioiden ratkaisemisessa. Myös kotoutumisen edistämisestä annettua lakia esitetään muutettavaksi siten, että jatkossa työvoimaviranomaisen olisi järjestettävä lain 84 §:ssä tarkoitettu vakuutus- turva, eikä Valtiokonttori enää jatkossa käsitelisi kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuja korvausasioita.

Pykälän 1 momentin 23 kohtaa on käynnissä olevan rekrytointitukikokeilun ajaksi muutettu väliaikaisesti lailla 22/2022, minkä jälkeen mainittua väliaikaisesti muutettua 23 kohtaa on muutettu myös lailla 679/2022. Väliaikainen muutos on voimassa 31 päivään joulukuuta 2033.

Pykälän 1 momentin 23 kohtaa muutettaisiin ottaen huomioon tämän esityksen 1. ja 3. lakiehdotuksissa ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin. Kohdasta poistettaisiin maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta ja ELY-keskuksesta, koska ne eivät enää työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirryttyä kunnille ja työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain voimaantulon jälkeen hoitaisi kohdassa tarkoitettuja tehtäviä. Esityksen 3. lakiehdotuksen mukaan KEHA-keskuksen tehtävänä on jatkossa hoitaa palkkaturvalaissa ja merimiesten palkkaturvalaissa tarkoitettua palkkaturvan toimeenpanoon liittyvät tehtävät. Lisäksi KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi 3. lakiehdotuksen 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan työvoimapalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottaminen, arviointi ja seuranta. Erityisesti työvoimapalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon arvioimista ja seurantaan varten KEHA-keskus tarvitsisi jatkossa myös tulotietojärjestelmän tietoja. Työvoimapalvelujen tuloksellisuutta ja vaikutuksia voidaan arvioida ja seurata, kun saadaan tietoa siitä, miten asiakkaiden tulot ovat kehittyneet työvoimapalvelun aikana ja palvelun päätyttyä. Tulotietojärjestelmästä saatavien tietojen avulla on mahdollista arvioida nykyistä paremmin työvoimapalvelujen kohdentumista ja eri asiakasryhmien palvelujen järjestämistä ja kokonaisvaikutuksia. Tulorekisteritietoja hyödyntäen laadittuja arvioita on mahdollista myös kohdentaa tiettyjä palveluja arviointien perusteella tietyille asiakasryhmille palveluiden todetun vaikuttavuuden mukaan.

Tämän esityksen 1. lakiehdotuksen 116 §:n 1 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen tiedonsaantioikeudesta. Mainitun 1 momentin mukaan KEHA-keskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta muulta valtion viranomaiselta, työvoimaviranomaiselta, muulta kunnan viranomaiselta, Business Finland -nimiseltä osakeyhtiöltä, Kansaneläkelaitokselta ja työttömyyskassalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä KEHA-keskukselle tässä tai muussa laissa säädettyjen työvoimapalvelujen toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

Pykälän 1 momentin 23 kohdasta poistettaisiin maininta palkkatuesta ja starttirahasta, koska mainitut tehtävät siirtyisivät kuntien hoidettavaksi. Työvoimapalvelujen järjestämisestä vastuussa olevien kuntien ja kuntayhtymien oikeudesta saada tietoja tulotietojärjestelmästä säädettäisiin uudessa 26 kohdassa.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 26 kohta, jossa säädettäisiin työvoimapalvelujen järjestämisestä vastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän oikeudesta saada tietoja tulotietojärjestelmästä. Tämän esityksen 1. lakiehdotuksen mukaan palkkatukea ja starttirahaa koskevat tehtävät

siirtyisivät kuntien vastuulle. Lisäksi 1. lakiehdotuksen 10 luvussa säädettäisiin 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta ja 111 §:ssä työllistämismääräyksen perusteella järjestetyn työn palkkakustannuksiin myönnettävästä tuesta. Mainittu 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki olisi palkkatuen kaltainen työnantajalle myönnettävä tuki, jota myönnettäisiin 55 vuotta täyttäneen henkilön palkkaamiseen ehdotetussa laissa tarkemmin säädettyjen edellytysten täyttyessä. Esityksen 1. lakiehdotuksen 111 §:ssä tarkoitettua tukea myönnettäisiin kunnalle työllistämismääräyksen perusteella työllistetyt henkilöt palkkakustannuksiin. Vastaavasti kuin palkkatuen ja starttirahan osalta tulotietojärjestelmästä tietoja tarvitaan 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen ja 1. lakiehdotuksen 111 §:ssä tarkoitettua tuen myöntämisen ja maksamisen esteiden selvittämiseen. Voimassa olevan tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n 1 momentin 23 kohdan mukaan työ- ja elinkeinotoimistolla, ELY-keskuksella ja KEHA-keskuksella on oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä muun muassa palkkatukea ja starttirahaa koskevien tehtävien hoitamiseksi, joten tältä osin ehdotettu sääntely vastaisi voimassa olevaa lakia.

Ehdotetun 26 kohdan mukaan työvoimapolkujen järjestämisestä vastuussa olevalla kunnalla tai kuntayhtymällä olisi oikeus saada tulotietojärjestelmän tietoja myös tämän esityksen 1. lakiehdotuksessa tarkoitettujen muutosturvakoulutusta koskevien tehtävien toimeenpanoa varten. Muutosturvakoulutusta koskevat säännökset sisältyvät 1. lakiehdotuksen 8 lukuun. Ehdotetun 1. lakiehdotuksen 70 §:n 3 momentin mukaan muutosturvakoulutuksen arvo voi vastata enintään irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa. Tulotietojärjestelmästä saatavat tiedot olisivat näin ollen tarpeen muutosturvakoulutuksen enimmäisarvon määrittämisessä.

Työvoimaviranomaisella tarkoitetaan tämän esityksen 1. lakiehdotuksen 3 §:n 1 kohdan mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapolkujen järjestämisestä sekä kuntaa, jolle 13 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla on siirretty mainitun lain mukaisia viranomaistehtäviä. Esityksen 1. lakiehdotuksen 115 §:n 1 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Edellä mainitun 115 §:n 1 momentin mukaan työvoimaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimapolkujen toimeenpanossa välttämättömät tiedot toiselta työvoimaviranomaiselta, muulta kunnan viranomaiselta, valtion viranomaiselta, hyvinvointialueelta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työllisyysrahastolta, työvoimapolkujen palveluntuottajalta, muulta työllistymistä tukevan palvelun tuottajalta sekä 6 luvun 4 §:ssä tarkoitettua työvoimapolkujen toteuttajalta.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 27 kohta, jossa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta saada tulorekisterin tietoja tämän esityksen 1. lakiehdotuksessa tarkoitettujen työvoimapolkujen järjestämiseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluisi 1. lakiehdotuksen 20 §:n mukaan julkisten työvoimapolkujen yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta. Mainitun lakiehdotuksen 21 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö seuraa ja arvioi työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista vuosittain. Ministeriö vastaisi osaavan työvoiman saatavuudesta sekä työllisyyden edistämisen strategisesta suunnittelusta ja siihen liittyvästä muusta suunnittelusta koko valtakunnan tasolla. Edellä mainittujen tehtävien hoitamiseksi ja niihin liittyvien budjetti-, politiikka- ja lainsäädäntövalmistelun tueksi työ- ja elinkeinoministeriö tarvitsisi työvoimapolkujen koskevien analyysien laatimiseksi myös tulotietojärjestelmän tietoja.

Tämän esityksen 1. lakiehdotuksen 116 §:n 2 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön tiedonsaantioikeudesta. Mainitun momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta kehittämis- ja hallintokeskukselta, muulta

valtion viranomaiselta, työvoimaviranomaiselta ja muulta kunnan viranomaiselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä työ- ja elinkeinoministeriölle tässä tai muussa laissa säädettyjen työvoimapaalvelujen toimeenpanoon, seurantaan, arviointiin ja ohjaukseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

7.24 Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

13 §. *Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä.* Pykälän 1 momentin 23 kohtaa muutettaisiin siten, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle voitaisiin luovuttaa tulorekisterin tietoja palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) toimeenpanoa varten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa (897/2009) säädetyn työvoimapaalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottamista, arviointia ja seurantaan koskevan tehtävän hoitamiseksi.

Kohdasta poistettaisiin maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta, koska ne eivät enää työvoimapaalvelujen järjestämisvastuun siirrettyä kunnille ja työvoimapaalvelujen järjestämisestä annetun lain voimaantulon jälkeen hoitaisi kohdassa tarkoitettuja tehtäviä.

Lisäksi pykälän 1 momentin 23 kohdasta poistettaisiin maininta palkkatuesta ja starttirahasta, koska mainitut tehtävät siirtyisivät kuntien hoidettavaksi. Työvoimapaalvelujen järjestämisestä vastuussa olevien kuntien ja kuntayhtymien oikeudesta saada tietoja tulotietojärjestelmästä säädettäisiin uudessa 1 momentin 26 kohdassa.

7.25 Työsopimuslaki

1 luku Yleiset säännökset

3 a §. *Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa.* Pykälän 1 ja 2 momentti saatettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen siitä, onko henkilö ollut yhtäjaksoisesti työtön työnhakija 12 edellisen kuukauden ajan, antaisi työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapaalvelujen järjestämisestä sekä kuntaa, jolle 1. lakiehdotuksen 13 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla on siirretty mainitun lain mukaisia viranomaistehtäviä.

Pykälän 2 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työttömän työnhakijan määritelmään muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 3 momentti vastaisi nykyistä sellaisenaan.

6 luku Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

6 §. *Työntekijän takaisinottaminen.* Voimassa olevan 1 momentin mukaan työntekijän takaisinottovelvollisuus koskee työ- ja elinkeinotoimistossa työnhakijana olevaa entistä työntekijää, joka on irtisanottu lain 7 luvun 3 tai 7 §:ssä mainituilla perusteilla. Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan työnhakijana pidettäisiin henkilöasiakasta, joka on rekisteröity työnhakijaksi mainitun lakiehdotuksen 13 luvussa tarkoitettuun työvoimapaalvelujen valtakunnalliseen

tietovarantoon. Edellä mainitun vuoksi 1 momentissa viitattaisiin edellä tarkoitetulla tavalla työnhakijana olevaan.

Pykälän 2 momentti vastaisi nykyistä 2 momenttia sellaisenaan.

7 luku **Työsopimuksen irtisanomisperusteet**

12 §. *Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen.* Pykälän 1 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

12 a §. *55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen.* Pykälän 2 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

9 luku **Työsopimuksen päättämismenettely**

3 a §. *Työnantajan ilmoitus työvoimaviranomaiselle.* Työnantajan tulisi tehdä pykälän 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus jatkossa työvoimaviranomaiselle. Pykälän otsikkoon ja 1 momenttiin tehtäisiin tästä johtuva muutos.

Pykälän 2 momentissa säädettyihin tietoihin, jotka 1 momentissa tarkoitetusta ilmoituksesta tulee käydä ilmi, lisättäisiin irtisanottavan työntekijän kotipaikka. Kotipaikka oli jatkossa merkityksellinen tieto, koska työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus järjestää työvoimapalvelut niille, joiden kotikunta sijaitsee työvoimaviranomaisen toimialueella.

3 b §. *Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista.* Pykälään sisältyvät viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

13 luku **Erinäisiä säännöksiä**

6 §. *Säännösten pakottavuus.* Pykälässä säädetään työ sopimuslain säännösten pakottavuudesta. Pykälän 2 ja 3 momentissa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

Lisäksi 2 momentin 2 kohtaa muutettaisiin. Voimassa olevan 2 kohdan mukaan yhdistys tai säätiö saa palvelukseensa muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 8 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun henkilön. Poikkeamismahdollisuus on siten tilanteessa, jossa palkattava henkilö on ollut työtön vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana. Säännös liittyy yhdistyksille, säätiöille ja rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille myönnettävään 100 prosentin palkkatukeen, jota mainitut työnantajat voivat saada palkatessaan edellä tarkoitetun pitkään työttömänä olleen henkilön. Säännöksen tarkoituksena on ollut mahdollistaa se, että mainitut työnantajat pystyisivät tarjoamaan osa-aikaista työtä useille heikossa työmarkkina-asemassa oleville työntarjoamisvelvollisuuden estämättä.

Mainittuun 2 kohtaan lisättäisiin rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta työnantajatahoksi, joka voi 2 luvun 5 §:ssä, 5 luvun 2 §:ssä sekä 6 luvun 6 §:ssä säädetyn työntarjoamisvelvollisuuden

estämättä ottaa palvelukseensa säännöksessä tarkoitetun työttömän työnhakijan. Muutoksella saatettaisiin työnantajat, joilla on mahdollisuus 100 prosentin palkkatukeen, yhdenvertaiseen asemaan.

Momentin 2 kohdassa tarkoitetun työntarjoamisvelvollisuudesta poikkeamisen edellytyksenä olisi nykytilaa vastaavasti, että palkattava henkilö on ollut työtön vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana. Poikkeamismahdollisuutta ei kuitenkaan enää sidottaisi tehtäviin, joita ei katsota elinkeinotoiminnaksi, koska elinkeinotoiminnan käsitteellä ei olisi ehdotetussa lainsäädännössä merkitystä palkkatukea myönnettäessä. Säännöstä sovellettaessa merkityksellistä olisi se, että työnantajalle on myönnetty palkkatuki sellaisen työttömän työnhakijan palkkakustannuksiin, joka on ollut työtön vähintään 24 kuukautta tuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana. Poikkeamismahdollisuus koskisi myös tilannetta, jossa työnantajalle on myönnetty 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki.

7.26 Merityösopimuslaki

1 luku Yleiset säännökset

4 a §. *Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa.* Pykälän 1 ja 2 momentti saatettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen siinä, onko henkilö ollut yhtäjaksoisesti työtön työnhakija 12 edellisen kuukauden ajan, antaisi työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä sekä kuntaa, jolle 1. lakiehdotuksen 13 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla on siirretty mainitun lain mukaisia viranomaistehtäviä.

Pykälän 2 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työttömän työnhakijan määritelmään muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 3 momentti vastaisi nykyistä sellaisenaan.

7 luku Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

9 §. *Työntekijän takaisinottaminen.* Voimassa olevan 1 momentin mukaan työntekijän takaisinottovelvollisuus koskee työ- ja elinkeinotoimistossa työnhakijana olevaa entistä työntekijää, joka on irtisanottu lain 7 luvun 3 tai 7 §:ssä mainituilla perusteilla. Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan työnhakijana pidettäisiin henkilöasiakasta, joka on rekisteröity työnhakijaksi mainitun lakiehdotuksen 13 luvussa tarkoitettuun työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon. Edellä mainitun vuoksi 1 momentissa viitattaisiin edellä tarkoitetulla tavalla työnhakijana olevaan.

Pykälän 2 momentti vastaisi nykyistä 2 momenttia sellaisenaan.

8 luku Työsopimuksen irtisanomisperusteet

10 §. *Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen.* Pykälän 1 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

10 a §. *55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen.* Pykälän 2 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

10 luku Työsopimuksen päättämismenettely

4 §. *Työnantajan ilmoitus työvoimaviranomaiselle.* Työnantajan tulisi tehdä pykälän 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus jatkossa työvoimaviranomaiselle. Pykälän otsikkoon ja 1 momenttiin tehtäisiin tästä johtuva muutos.

Pykälän 2 momentissa säädettyihin tietoihin, jotka 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksesta tulee käydä ilmi, lisättäisiin irtisanottavan työntekijän kotipaikka. Kotipaikka oli jatkossa merkityksellinen tieto, koska työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus järjestää työvoimapalvelut niille, joiden kotikunta sijaitsee työvoimaviranomaisen toimialueella.

5 §. *Työnantajan tiedottamisvelvollisuus työllistymissuunnitelmasta.* Pykälään sisältyvät viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.27 Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta

3 a §. *Pitkäaikaistyöttömän ottaminen määräaikaiseen työsuhteeseen.* Pykälän 1 ja 2 momentti saatettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen siitä, onko henkilö ollut yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan, antaisi työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä sekä kuntaa, jolle 1. lakiehdotuksen 13 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla on siirretty mainitun lain mukaisia viranomaistehtäviä. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työttömään työnhakijaan muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 3 momentti vastaisi nykyistä sellaisenaan.

37 a §. Pykälän 1 momentti vastaisi nykyistä 1 momenttia. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin ehdotetusta lainsäädännöstä johtuvat muutokset. Työnantajan ilmoitus tulisi tehdä työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaiselle.

7.28 Valtion virkamieslaki

5 a §. Pykälän 3 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Työssäkäyntialueesta säädetäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 §:ssä.

9 c §. Pykälä saatettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen siitä, onko henkilö ollut yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan, antaisi työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä sekä kuntaa, jolle 1. lakiehdotuksen 13 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla on siirretty mainitun lain mukaisia viranomaistehtäviä.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevaa 2 momenttia sellaisenaan. Pykälän 3 momentissa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säännöksiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.29 Yhteistoimintalaki

19 §. *Neuvotteluesitys ja tietojen antaminen.* Pykälän 4 momenttiin sisältyvä työnantajan velvollisuus toimittaa neuvotteluesitys työ- ja elinkeinotoimistolle muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista.

21 §. *Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet.* Pykälän 3 ja 4 momenttiin tehtäisiin ehdotetusta sääntelystä johtuvat muutokset. Pykälän 3 momentissa viitattaisiin työ- ja elinkeinoviranomaisten sijasta työvoimaviranomaisiin. Momenteihin sisältyvät viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

38 §. *Sopimisoikeus.* Pykälän 1 momentissa oleva viittaus työ- ja elinkeinotoimistoon muutettaisiin viittaukseksi työvoimaviranomaiseen.

7.30 Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella

8 §. *Ilmoitus työvoimaviranomaiselle.* Pykälään sisältyvä työnantajan velvollisuus toimittaa neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot työ- ja elinkeinotoimistolle muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaavasti.

9 §. *Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet.* Pykälään tehtäisiin ehdotetusta sääntelystä johtuvat muutokset. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin työ- ja elinkeinoviranomaisten sijasta työvoimaviranomaisiin. Pykälän 2 ja 3 momentissa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.31 Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa

24 §. *Ilmoitus työvoimaviranomaiselle.* Pykälään sisältyvä työnantajan velvollisuus toimittaa neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot työ- ja elinkeinotoimistolle muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista. Pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaavasti.

25 §. *Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet työllistymisen edistämiseksi.* Pykälään tehtäisiin ehdotetusta sääntelystä johtuvat muutokset. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin työ- ja elinkeinoviranomaisten sijasta työvoimaviranomaisiin. Pykälän 2 ja 3 momentissa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.32 Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta

14 §. *Asian käsittely.* Pykälän 9 momenttiin tehtäisiin ehdotetusta lainsäädännöstä johtuvat muutokset poistamalla säännöksestä maininta työ- ja elinkeinotoimistosta ja ELY-keskuksesta sekä lisäämällä maininta työvoimaviranomaisesta ja KEHA-keskuksesta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta toimisi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain 146 §:n

mukaan valitusviranomaisena asioissa, jotka koskisivat työvoimaviranomaisen tekemää päätöstä työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä, muutosturvakoulutusta ja kulukorvausta koskevassa asiassa. Palkkaturva-asioiden käsittely siirtyisi ELY-keskukselta KEHA-keskukselle. Lisäksi säännöstä päivitetäisiin korvaamalla maininta Koulutusrahastosta ja työttömyysvakuutusrahastosta Työllisyysrahastoksi.

7.33 Laki toimeentulotuesta

2 a §. *Velvollisuus ilmoittautua työnhakijaksi.* Pykälän 1 momentin johdantokappaletta muutettaisiin. Voimassa olevassa momentissa säädetään velvollisuudesta ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi työvoimatoimistoon. Työnhakijaksi ilmoittautumisesta säädettäisiin työvoimapaalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa, johon työnhakijaksi ilmoittautumisen osalta viitattaisiin. Mainittu laki ei sisältäisi säännöstä työttömäksi ilmoittautumisesta, joten myös vastaava maininta poistettaisiin säännöksestä. Ehdotettu muutos ei muuttaisi momentin asiiasältöä, koska 1 momentin 1-5 kohdassa määritellään nykyistä vastaavasti tilanteet, joissa työnhakijaksi ilmoittautumista ei edellytetä. Myös pykälän otsikosta poistettaisiin maininta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta.

Pykälän 2 momentista poistettaisiin maininta työvoimatoimistosta.

10 §. *Alennettu perusosa.* Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin ja 3 momentin 1 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 2 momentissa oleva työ- ja elinkeinoviranomainen korvattaisiin ehdotettua lainsäädäntöä vastaavalla käsitteellä työvoimaviranomainen, jolla tarkoitetaan esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapaalveluiden järjestämisestä sekä kuntaa, jolle 1. lakiehdotuksen 13 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla on siirretty mainitun lain mukaisia viranomaistehtäviä.

10 a §. *Toimintaraha ja matkakorvaus.* **11 §.** *Huomioon otettavat tulot.* Voimassa olevan 10 a §:n 1 momentissa ja 11 §:n 2 momentin 5 kohdassa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun kulukorvaukseen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.34 Laki eläkkeensaajan asumistuesta

14 §. *Etuoikeutetut tulot.* Pykälän 1 momentin 10 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa lain mukaiseen kulukorvaukseen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.35 Kansaneläkelaki

35 §. *Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä etuoikeutetut tulot.* Pykälän 14 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiseen kulukorvaukseen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.36 Sairausvakuutuslaki

8 luku **Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha**

9 §. *Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen.* Pykälän 2 momentissa olevat viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.37 Sotilasavustuslaki

11 §. *Huomioon otettavat tulot.* Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiseen kulukorvaukseen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.38 Sosiaalihuoltolaki

35 §. *Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi.* Pykälän 1 momentissa oleva maininta työ- ja elinkeinoviranomaisen palveluksessa olevasta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaisen palveluksessa olevaa.

7.39 Opintotukilaki

6 §. *Opintotuen saamisen rajoitukset.* Pykälän 1 momentin 6 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiseen työvoimakoulutukseen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.40 Laki Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta

6 §. Pykälän 1 momenttiin sisältyvä viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.41 Tuloverolaki

92 §. *Verovapaat sosiaalietuudet.* Pykälän 11 kohtaan sisältyvät viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Pykälän 13 kohta kumottaisiin tarpeettomana.

127 a §. *Kotitalousvähennys.* Pykälän 3 momentista poistettaisiin tarpeettomana viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiseen palkkatukeen.

7.42 Maatilatalouden tuloverolaki

10 f §. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun palkkatukeen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Palkkatuesta säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 luvussa. Kohtaan lisättäisiin maininta 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta, joka olisi palkkatuesta erillinen, mainitun lain mukainen, työnantajalle palkkakustannuksiin maksettava uusi tuki.

7.43 Laki elinkeinotulon verottamisesta

56 §. Pykälän *1 momentin 3 kohdassa* oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun palkkatukeen muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Palkkatuesta säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 luvussa. Kohtaan lisättäisiin maininta 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta, joka olisi palkkatuesta erillinen, mainitun lain mukainen, työnantajalle palkkakustannuksiin maksettava uusi tuki.

7.44 Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä

2 §. *Soveltamisala.* Pykälän *2 momentin 2 kohdassa* oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun työkokeiluun muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Työkokeilusta säädettäisiin esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen 54 §:ssä.

3 §. *Työnantajan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi.* Voimassa olevan *1 momentin* mukaan työ- ja elinkeinotoimisto rinnastetaan lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettua lakia sovellettaessa työnantajaan työkokeilusopimusta tehtäessä. Työ- ja elinkeinotoimisto korvattaisiin käsitteellä työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä.

7.45 Rikoslaki

47 luku Työrikoksista

6 §. *Työnvälityksen maksukiellon rikkominen.* Pykälässä oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

7.46 Rikosrekisterilaki

4 a §. Pykälä sisältää säännökset, joiden nojalla Oikeusrekisterikeskus voi antaa tietoja rikosrekisteristä. Pykälän *1 momenttiin* lisättäisiin uusi *5 a kohta*, jossa säädettäisiin työvoimaviranomaisen oikeudesta saada rikosrekisteristä tietoja 1. lakiehdotuksessa tarkoitetun palkkatukea ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea koskevassa asiassa.

Palkkatuen ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämisen edellytyksenä olisi, ettei työnantajaa tai tämän rikoslain 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa §:ssä tarkoitettua edustajaa ole tuen myöntämivuonna eikä sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana tuomittu lainvoimaisella tuomiolla rangaistukseen rikoslain 47 luvun 6 a §:ssä tai ulkomaalaislain 186 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta eikä työnantajalle ole kuluvaan tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslain 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettua seuraamusmaksua.

Oikeusrekisterikeskus voisi luovuttaa työvoimaviranomaiselle tuen myöntämistä tai takaisinperimistä varten tiedot edellä mainituista tuomioista. Tämä otettaisiin huomioon väliaikaisesti vuoden 2033 loppuun saakka voimassa olevassa 2 momentissa. Oikeus tietojen saamiseen olisi rajattu siten, että se koskisi ainoastaan edellä mainittuja tuomioita.

Rikosrekisteriotteen luovuttaminen tapahtuisi maksutta. Tarkoituksena ei ole, että rikosrekisteriote pyydetäisiin jokaisesta tuen hakijasta, vaan työvoimaviranomainen luottaisi pääsääntöisesti tuen hakijan hakemuksessa antamiin tietoihin. Tietojen oikeellisuuden tarkistamiseksi työvoimaviranomainen voisi yksittäistapauksessa pyytää tarvittaessa Oikeusrekisterikeskukselta otteen tuen hakijasta tai tämän edustajasta.

Vastaava rikosrekisteritietojen antamista koskeva säännös sisältyy pykälän 1 momentin 6 kohtaan, jonka mukaan valtionavustuslaissa tarkoitettulle valtionapuviranomaiselle voidaan luovuttaa vastaavat tiedot valtionavustusta koskevassa asiassa. Koska työvoimaviranomaisten myöntämiin tukiin ei sovellettaisi valtionavustuslakia, tarvittaisiin asiasta erilliset säännökset.

Ehdotettu henkilötietojen käsittely perustuu yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan sekä 10 artiklaan. Tiedot ovat välttämättömiä työvoimaviranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi.

7.47 Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

4 a §. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin vastaava muutos kuin väliaikaisesti voimassa olevaan 2 momenttiin.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Työvoimapalveluiden järjestämistä koskevaan lakiehdotukseen (1. lakiehdotus) sisältyy useita asetuksenantovaltuuksia, joista osa olisi uusia ja osa vastaisi voimassa olevaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyviä asetuksenantovaltuuksia. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu valtioneuvoston asetus kumoutuisi, ja se korvattaisiin uudella valtioneuvoston asetuksella.

Lain 15 §:ssä säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämistä koskevasta suunnitelmasta, joka työvoimaviranomaisen tulisi toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle. Pykälän 4 momentin mukaan suunnitelmasta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella säädettäisiin, että suunnitelman tulisi sisältää ainakin työvoimaviranomaisen asiointipisteiden sijoittuminen, tehtävien hoitamiseen varatut taloudelliset resurssit ja henkilöstöresurssit sekä miten palvelut tuotetaan.

Lain 18 §:ssä säädettäisiin henkilön kotikunnan velvollisuudesta korvata työvoimaviranomaiselle kustannukset, jos tämä käyttää 17 §:n 2 momentissa määritellyissä tilanteissa muun kuin kotikuntansa mukaan määräytyvän työvoimaviranomaisen palveluita. Korvauksen tulisi perustua tuotteistukseen tai tuotehintaan, jolla kunta seuraa omaa toimintaansa tai jolla kuntayhtymä laskuttaa jäsenkuntiansa. Pykälän 2 momentin mukaan palvelujen korvauserusteista ja laskutusmenettelystä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Lain 3 lukuun sisältyvien asetuksenantovaltuutuksien nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelusta ja tarkistamisesta (21 § 3 momentti), työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan kokoonpanosta, jaostoista, tehtävistä ja työskentelytavoista (22 § 3 momentti), alueellisten työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelujen järjestämisestä ja sisällöstä (23 § 3 momentti) sekä työllisyydenhoidon neuvottelumenettelyistä, toimintasuunnitel-

man laatimisesta ja sen seurannasta sekä työvoimaviranomaisen työvoimapalvelujen järjestämisen arvioinnissa käytettävistä perusteista (24 § 5 momentti). Lisäksi 25 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valvontaviranomaisen oma-aloitteisen valvonnan ja tarkastusten sisällöstä.

Valtioneuvoston asetuksella täsmennettäisiin ainakin neuvottelukunnan kokoonpanoa. Kuntia edustavina tahoina neuvottelukunnassa olisi kuntien lisäksi edustus Kuntaliitosta ja maakuntien liitoista. Työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi neuvottelukunnassa olisi edustus sosiaali- ja terveysministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja valtiovarainministeriöstä. Valtion aluehallinnosta tulisi olla edustus ELY-keskuksista sekä aluehallintovirastoista. Lisäksi neuvottelukunnassa tulisi olla tasapuolisesti edustettuina työnantajia ja työntekijöitä edustavia järjestöjä. Neuvottelukuntaan asetettaisiin jaosto, joka toimisi työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin valtakunnallisena ohjausryhmänä. Jaostoon kutsuttaisiin edustus myös hyvinvointialueilta ja Kansaneläkelaitokselta. Asetuksella säädettäisiin myös neuvottelukunnan koolle kutsumisesta.

Lain 38 §:n 3 momenttiin ja 39 §:n 2 momenttiin, 42 §:n 3 momenttiin ja 44 §:n 3 momenttiin sekä 63 §:n 1 momenttiin sisältyisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyviä asetuksenantovaltuuksia vastaavat valtuudet säätää valtioneuvoston asetuksella työllistymissuunnitelman rakenteesta, hyväksymisestä ja arkistoinnista, työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ilmoitettavista tiedoista, työnvälityksestä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta, työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista sekä työvoimakoulutuksen opiskelijavalintamenettelystä. Edellä mainituista seikoista säädettäisiin nykyistä vastaavasti toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

Lain 62 §:n 3 momenttiin sisältyisi uusi asetuksenantovaltuus. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin työvoimakoulutuksen yhteishankinnan maksuosuuksista. Maksuosuuksia määrättäessä otetaan huomioon valtioneuvoston yleinen ryhmäpoikkeusasetus, joka asettaa enimmäisrajat yrityksille myönnettävälle valtioneuvostolle. Maksuosuudet määriteltäisiin asetuksella siten, että työvoimaviranomaisen osuus koulutuksen hinnasta ei ylittäisi sallitun tuen määrää.

Lain 88 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin 100 prosentin palkkatuen myöntämiseen liittyvästä kauppavaikutuksen arvioinnin perusteista. Työnantajan toiminnalla katsottaisiin olevan vaikutusta EU:n jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ainakin, jos:

- 1) myytyjen tavaroiden ja palveluiden arvo ylittää 200 000 euroa vuodessa;
- 2) tavaroita ja palveluita on mahdollista tilata verkosta tai käyttää verkossa, pois lukien tilanteet, joissa markkinointia tapahtuu verkossa, mutta tavara tulee noutaa tietyistä paikasta tai palvelu kuluttaa tietyssä paikassa;
- 3) vähäistä suurempi määrä asiakkaista on muita kuin Suomessa asuvia henkilöitä tai Suomeen rekisteröityjä oikeushenkilöitä; tai
- 4) tavaroiden ja palveluiden tarjoaminen tapahtuu laajemmalla alueella kuin yhden keskuskunnan sen naapurikuntien muodostamalla toiminta-alueella tai yli 10 prosenttia asiakkaista asuu toiminta-alueen ulkopuolella.

Lain 94 §:n 1 momentissa säädettäisiin palkkatuen enimmäismääristä euromääräisenä. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan palkkatuen enimmäismääriä tarkistettaisiin kolmivuotiskausittain valtioneuvoston asetuksella vastaamaan ansiotasoindeksiin muutoksia.

Lain 98 §:ssä säädettäisiin tuesta työolosuhteiden järjestelyyn, 102 §:ssä työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta ja 103 §:ssä palveluihin osallistumisesta aiheutuviin kuluihin maksettavasta kulukorvauksesta. Näihin liittyisi julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyviä asetuksenantovaltuuksia vastaavat asetuksenantovaltuudet. Lain 98 §:n 2 momentin mukaan työolosuhteiden järjestelytukea korvattavista kustannuksista, tuen enimmäismäärästä ja -kestosta sekä menettelystä tukea myönnettäessä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lain 102 §:n 3 momentin mukaan korvattavista matkoista ja matkakustannusten korvauserusteesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lain 103 §:n 4 momenttiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla kulukorvauksen hakemisesta, myöntämisestä ja maksamisesta, 104 §:n 4 momentin nojalla kulukorvauksen määräytymisestä ja työvoimaviranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle sekä 105 §:n 3 nojalla kulukorvauksen korvauspäivistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Edellä mainituista seikoista säädettäisiin nykyistä vastaavasti toimivaltaista viranomaista koskevin muutoksin.

Lain 108 §:n 4 momentin mukaan työllistämisvelvoitteen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä ilmoituksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Voimassa olevasta sääntelystä poiketen ilmoitukseen sisällytettävistä henkilötiedoista säädettäisiin asetuksen sijasta laissa.

Uusi asetuksenantovaltuus sisältyisi myös 121 §:ään, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista. Ehdotetussa 121 §:ssä säädettäisiin niistä tietokokonaisuuksista, joita valtakunnalliseen tietovarantoon tulisi tallentaa. Tällaisia tietoja olisivat ainakin ehdotetussa 114 §:ssä tarkoitetut tiedot. Asetuksella voitaisiin säätää esimerkiksi siitä, mitä 121 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja työvoimaviranomaisten tulisi tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tarjoamistaan muista kuin 1. lakiehdotuksessa tarkoitetuista työvoimapalveluista.

Lain 132 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin tukien ja korvausten hakemis-, myöntämis- ja maksamisenmenettelystä. Ehdotetun lain mukaisia tukia ja korvauksia, joiden myöntäminen ja maksaminen kuuluisi työvoimaviranomaiselle olisivat palkkatuki, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki, tuki työolosuhteiden järjestelyyn, starttiraha, matka- ja yöpymiskustannusten korvaukset ja harkinnanvarainen kulukorvaus. Asetuksella säädettäisiin palkkatuen ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen maksatusjaksoista ja maksatusten edellyttämän selvityksen esittämisen määrärajasta. Asetuksella voitaisiin täsmentää myös esimerkiksi sitä, minkä ajan kuluessa muutostöistä työnantajan on haettava työolosuhteiden järjestelytukea taikka korvausta matka- ja yöpymiskustannuksista.

Lain 143 § koskisi yksityisiä työvoimapalveluita. Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä on yksityisten työvoimapalveluiden seuraamiseksi oikeus saada yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavilta tai niitä edustavalta yhteisöltä yksityisiä työvoimapalveluja koskevia tietoja. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä annettavista tiedoista sekä säädetään tietojen käsittelystä ja muusta yhteistyöstä. Näistä säädettäisiin voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun asetuksen 36 ja 37 §:ää vastaavasti. Tietojenantovelvollisuus koskisi muun muassa työhön välitettyjen ja vuokrattujen henkilöiden määriä,

vuokratyösuhteiden keskimääräistä kestoja sekä työnvälityspalveluja käyttäneiden ja työvoimaa vuokranneiden asiakkaiden määriä ja yksityisten tarjoamia työnhakua tukevia palveluja.

Kumottaessa TYP-laki sen nojalla annettu valtioneuvoston asetus työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1377/2014) kumoutuisi. Ehdotettuun työllistymisen monialaista edistämistä koskevan lakiehdotuksen (2. lakiehdotus) 9 §:n 3 momenttiin sisältyisi asetuksen-antovaltuus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin johtoryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä, yhteistyösopimuksen sisällöstä sekä monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisoimista johtavan henkilön ja tämän varahenkilön nimeämisestä ja tehtävistä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1373/2018, ELY-asetus) nimike muutettaisiin vastaamaan lain nimeä. Asetuksen 4 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta kumottaisiin. Pykälässä säädetään Uudenmaan ELY-keskuksen toimialueesta eräissä tehtävissä. Momentin 2 kohdan mukaiset palkkaturvatehtävät siirtyisivät ELY-keskuksesta KEHA-keskukseen. Momentin 3 kohdassa säädetään työ- ja elinkeinotoimistojen oikeudellisesta ohjauksesta työttömyysturvain, vuorotteluvapaalain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain toimeenpanossa. Myös mainitun asetuksen 16 a §, jossa säädetään Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston toimivallasta antaa valtakunnallisesti keskitetysti työvoimapolitiittisia lausuntoja, sekä asetuksen 20–23 §, jotka sisältävät työ- ja elinkeinotoimistoihin liittyviä säännöksiä (kelpoisuusvaatimukset työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviin, työ- ja elinkeinotoimiston virkojen täyttäminen, virkavapauden myöntäminen työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehelle ja muut tukitehtävät), kumoutuisivat, kun ELY-lain säännökset, joihin niitä koskevat asetuksen-antovaltuudet sisältyvät, kumottaisiin.

Lisäksi asetuksen muihin pykäliin tehtäisiin työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisesta ja ELY-keskusten E-vastuualueiden tehtävien muuttumisesta aiheutuvat muutokset. ELY-asetukseen lisättäisiin ELY-lain 3 a §:n 4 momentin asetuksenantovaltuuden nojalla uusi 29 a §, jossa säädettäisiin tarkemmin KEHA-keskuksen kansainvälisen rekrytoinnin tehtävistä. Pykälässä säädettäisiin KEHA-keskuksen tehtävistä Work in Finland-toimintokokonaisuudessa ja KEHA-keskuksen muista kansainväliseen työnvälitykseen liittyvistä tehtävistä. Lisäksi asetuksen 30 §:ää muutettaisiin ja siinä säädettäisiin työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen sijasta KEHA-keskuksen tieto- ja neuvontapalveluista.

Työttömyysturvain täytäntöönpanosta annettuun valtioneuvoston asetukseen (1330/2002) tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset. Asetuksessa työstä kieltäytymisen ajankohdan osalta säädetyt viittaukset työ- ja elinkeinotoimistosta ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta muutettaisiin koskemaan työvoimaviranomaista.

Työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista annettuun työ- ja elinkeinoministeriön asetukseen (1556/2016) tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset. Asetuksessa säädetyt viittaukset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muutettaisiin koskemaan työvoimapolitiittisen lausunnon antamista työvoimapolitiittisista lausunnoista.

Lisäksi asetuksessa säädettäisiin, että työvoimapolitiittinen lausunto tulisi nykyistä vastaavasti antaa ilman aiheutonta viivytystä. Harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen osalta lausunto tulisi kuitenkin antaa 30 päivän kuluessa siitä, kun hakija olisi toimittanut lausunnon antamiseksi tarpeellisen selvityksen tai kun määräaika selvityksen antamiseen on päättynyt. Muiden kuin harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen osalta lausunto tulisi kuitenkin antaa seitsemän kalenteripäivän kuluessa siitä, kun hakija olisi toimittanut lausunnon antamiseksi tarpeellisen selvityksen tai kun määräaika selvityksen antamiseen on päättynyt, jollei asian laadusta, laajuudesta tai muusta erityisestä syystä johdu muuta.

Lisäksi asetuksen 5 lukuun tehtäisiin kuntien rahoitusvastuun laajenemisesta johtuvat muutokset. Asetukseen myös lisättäisiin säännökset, jotka koskisivat Kansaneläkelaitoksen Työllisyysrahastolle tehtäväksi esitettyä kunnan rahoitusosuuden tilittämistä ansiopäivärahan perusosaan käytettäväksi.

Valtioneuvoston asetukseen työttömyysetuuksien rahoituksesta (1277/2014) tehtäisiin kuntien peruspäivärahaan kohdistuvasta rahoitusvastuusta seuraavat muutokset, jotka vähentävät palkansaajamaksun kertymästä peruspäivärahan rahoitukseen kohdistettavaa määrää.

Työttömyyskassalain täytäntöönpanosta annettuun valtioneuvoston asetukseen (272/2001) tehtäisiin työttömyysetuuden saajan kotikunnan rahoitusosuuden perintää koskevasta ehdotuksesta johtuvat muutokset Työllisyysrahaston työttömyyskassoille ja sosiaali- ja terveysministeriön Työllisyysrahastolle kuukausittain maksamia ennakkoita koskeviin säännöksiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus ulkomaalaislain nojalla säädettyihin tehtäviin toimivaltaisista työ- ja elinkeinotoimistoista (835/2017) kumoutuisi. Toimivalta työntekijän oleskelulupia koskevissa asioissa olisi Maahanmuuttovirastolla.

Valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annettuun lakiin ehdotetun 8 a:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yritysten kehittämispalvelujen sisällöistä, palvelujen hankinnan toteuttamistavoista ja niissä sovellettavista menettelyistä, palvelun kestosta, valtion maksuosuudesta ja sovellettavista valtiontukisäännöistä sekä palvelun myöntämisen edellytyksistä. Näitä koskeva sääntely lisättäisiin valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annettuun valtioneuvoston asetukseen (895/2021) tai mahdollisesti kehittämispalveluista annettavaan erilliseen asetukseen. Asetukseen sisällytettäisiin ainakin nykyisen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 19 ja 20 §:ään sisältyvät säännökset.

Yritysten kehittämispalvelujen hankinnan mahdollisina toteuttamistapoina voisivat tulla kyseeseen muutkin hankintatavat kuin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) mukaiset menettelyt, kuten esimerkiksi hankinnan toteutustapa, jossa määriteltäisiin vähimmäisvaatimukset, joita yritysten kehittämispalveluja tarjoavalta palveluntuottajalta ja sen vastuuasiantuntijalta edellytetään. Näistä vähimmäisvaatimuksista, niiden todentamisesta ja muista palvelujen hankinnassa noudatettavista menettelyistä voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella.

Palkkaturvasta annettuun valtioneuvoston asetukseen (1276/2009) ja merimiesten palkkaturvasta annettuun valtioneuvoston asetukseen (1277/2009) tehtäisiin palkkaturvatehtävien siirtymisestä KEHA-keskukselle johtuvat tekniset muutokset. Lisäksi mainittujen asetusten 1 ja 2 §:ää muutettaisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimiston sijasta palkkaturvan hakemuslomakkeita

on pidettävä maksutta saatavilla työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaisessa ja työvoimaviranomaisen velvollisuutena olisi tarvittaessa auttaa hakijaa palkkaturvahakemuksen tekemisessä.

Kunnan peruspalvelujen valtioneuvosta annetun lain muuttamista koskevaan ehdotukseen (6. lakiehdotus) sisältyisi säännös, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen johdosta maksettavien korvausten määrittämisestä ja määrittämisessä käytettävistä tiedoista.

9 Voimaantulo

Esitykseen sisältyvät lait (lakiehdotukset 1–3, 5–23 ja 25–46) tulisivat voimaan pääosin 1.1.2025. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain, työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettavan lain ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annettavan lain (lakiehdotukset 1–3) voimaantulosta säädettäisiin erillisellä voimaantulolailla (laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulosta, 4. lakiehdotus), joka tulisi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun lait on vahvistettu. Voimaantulolailla myös kumottaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettu laki 1.1.2025 lukien.

Koska uudistuksen toimeenpano edellyttää, että kunnat sopivat työllisyysalueista ja työvoimapalveluiden järjestämisvastuullisista tahoista, voimaantulolaissa säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain (1. lakiehdotus) 12, 13, 15 ja 16 § tulemisesta voimaan jo 1.4.2023. Edellä mainitut säännökset koskevat järjestämisvastuullisten tahojen muodostamista ja siihen liittyvää ilmoittamisvelvollisuutta sekä valtioneuvoston päätöksenteko-oikeutta. Kuntien tulisi muodostaa työllisyysalueet sekä jättää mahdolliset poikkeuslupahakemukset 31.10.2023 mennessä. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu ja niihin liittyvä tehtävä siirtyisivät kunnille 1.1.2025, jotta toimeenpanoon valmistautumiseen jää aikaa. Myös henkilöstön siirtoihin liittyvät yhteistoimintaneuvottelut edellyttävät, että lakien vahvistamisen ja voimaantulon välille jää riittävästi aikaa neuvottelujen läpi viemiseen. Virastokohtaisten neuvottelujen aloittaminen edellyttää, että työvoimaviranomaiset on muodostettu.

Voimaantulolain 13 §:ssä säädettäisiin muussa lainsäädännössä olevista viittauksista voimassa oleviin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin, TYP-lakiin ja ELY-lakiin, joiden katsottaisiin tarkoittavan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavaa lakia, työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettavaa lakia ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annettavaa lakia. Pykälää sovellettaisiin vasta 1.1.2025, kun ehdotetut lait tulevat voimaan.

Lisäksi voimaantulolain 14 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovellettaisiin vasta 1.8.2024 alkaen. Kyseinen lainkohta sisältää säännöksen työvoimaviranomaisen oikeudesta saada tietoja työvoimaviranomaiselle siirtyvistä asiakkaista. Uudistuksen toimeenpanon käynnistämiseksi työvoimaviranomainen tarvitsisi asiakastietoja jo ennen järjestämisvastuun siirtymistä 1.1.2025. Valmistelussa on arvioitu, että työvoimaviranomaisella ei ole välttämätöntä tarvetta henkilötietoihin ennen 1.8.2024.

Laki tulotietojärjestelmästä

Tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamista koskevassa lakiehdotuksessa (23. lakiehdotus) esitetään muutettavaksi tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 ja 13 §:ää ja laki tulisi voimaan 1.1.2025. Mainitun lain 13 §:n 1 momentin 23 kohtaa on muutettu väliaikaisesti laeilla 22/2022 ja 679/2022 ja mainitut väliaikaiset lait ovat voimassa 31.12.2033 asti. Näin ollen myös tämän esityksen 23. lakiehdotuksen 13 §:n 1 momentin 23 kohta olisi voimassa 31.12.2033 asti.

Tämän esityksen 24. lakiehdotuksessa esitetään muutettavaksi tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n 1 momentin 23 kohtaa sellaisena kuin se oli voimassa ennen väliaikaisten lakien 22/2022 ja 679/2022 voimaantuloa. Ehdotettu laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta tulisi voimaan sen jälkeen, kun tämän esityksen 23. lakiehdotuksessa esitetyn lain 13 §:n 1 momentin 23 kohdan voimassaolo päättyy eli 1.1.2034.

Rikosrekisterilaki

Rikosrekisterilain muuttamista koskevassa lakiehdotuksessa (46. lakiehdotus) esitetään muutettavaksi lain 4 a §:ää ja laki tulisi voimaan 1.1.2025. Mainitun pykälän 2 momenttia on muutettu väliaikaisesti lailla 23/2022, joka on voimassa 31.12.2033 asti. Näin ollen myös tämän esityksen 46. lakiehdotuksen 4 a §:n 2 momentti olisi voimassa 31.12.2033 asti.

Tämän esityksen 47. lakiehdotuksessa esitetään muutettavaksi rikosrekisterilain 4 a §:n 2 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa ennen väliaikaisen lain 23/2022 voimaantuloa. Ehdotettu laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta tulisi voimaan sen jälkeen, kun tämän esityksen 46. lakiehdotuksessa esitetyn lain 4 a §:n 2 momentin voimassaolo päättyy eli 1.1.2034.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamista koskevan lakiehdotuksen siirtymäsäännöksissä ehdotetaan säädettävän kunnan järjestämisvastuulle siirtyvien tehtävien kustannusten kohdentamisesta peruspalvelujen valtionosuuden kustannuspohjassa. Tehtävät huomioitaisiin vuoden 2025 laskennallisten kustannusten perushintoja säädettäessä siten, että tehtävien arvioiduista kustannuksista 50 prosenttia kohdennetaan työttömien määrän perusteella ja 50 prosenttia 18–64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella. Poikkeuksena edellä sanotusta ehdotetaan, että kotoutumiskoulutuksen arvioidut kustannukset kohdennettaisiin kuitenkin vieraskielisyyden perusteella.

Tehtäväsiirron nettovaikutukset vaihtelevat kunnittain. Siirtyvien tehtävien rahoitukseen sisällytettäisiin kahden vuoden siirtymäkausi, jolla toteutetaan vaiheittainen siirtyminen laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen. Tämä mahdollistaa toiminnan sopeuttamisen rahoituksen tasoon siirtymäaikana. Siirtyvien tehtävien arvioiduista kustannuksista kohdennettaisiin vuoden 2023 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2025 ja vuoden 2024 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 25 prosenttia vuonna 2026. Laskennallisin perustein kohdennettava osuus olisi mainittuina vuosina vastaavasti pienempi. Vuonna 2027 rahoitus määräytyisi kokonaisuudessaan laskennallisin perustein.

Työ- ja elinkeinoministeriö määrittäisi edellä tarkoitetut kuntakohtaiset toteutuneet kustannukset työ- ja elinkeinotoimistoissa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä elinkeino-,

liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksessa työajanseurannan ja kirjanpidon tietojen perusteella tehtyyn kunnille siirtyvien tehtävien kustannuslaskentaan perustuen.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

Työttömyysturvalain muuttamista koskevan voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimiston kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan sekä työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaan työhön ja siitä kieltäytymiseen sovellettaisiin samoja säännöksiä, jotka koskevat työvoimaviranomaisen kanssa laadittua työllistymissuunnitelmaa, työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä ja siitä kieltäytymistä. Vastaavasti työ- ja elinkeinoviranomaisen ja työ- ja elinkeinotoimiston järjestämään palveluun sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin työvoimaviranomaisen järjestämään palveluun.

Lain voimaantullessa voi tulla ratkaistavaksi työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen tilanteessa, jossa on merkityksellistä ajankohta, jona työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus on saanut tiedon työnhakijan työstä kieltäytymisestä tai siihen liittyvästä menettelystä. Siirtymäsäännöksen mukaan tämä ajankohta otettaisiin huomioon, vaikka esitetystä 2 a luvun 4 §:ssä säädettäisiin ajankohdasta, jona työvoimaviranomainen tai KEHA-keskus sai vastaavat tiedot.

Siirtymäsäännöksen mukaan myös kumottavaksi ehdotetun julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisiin työllistymistä edistäviin palveluihin sovellettaisiin työttömyysturvalain säännöksiä. Työllistymistä edistävien palvelujen osalta työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet olisivat samat kuin aiemman lain voimassa ollessa, eikä lain voimaantullessa käynnissä oleviin työllistymistä edistäviin palveluihin tulisi muutoksia.

Työvoimaviranomainen hoitaisi lain voimaantullessa työ- ja elinkeinotoimistossa ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksessa vireillä olevat työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:ssä säädettyjä työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat asiat. Lisäksi työvoimaviranomainen hoitaisi työttömyysturvalain voimaan tullessa työ- ja elinkeinotoimistossa vireillä olevat työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat asiat, jotka koskevat työttömänä aloitettua yritystoimintaa ja lyhytkestoisia opintoja sekä koulutusta vailla olevan nuoren etuusoikeuden palautumista ja toistuvan työvoimapoliittisen menettelyn johdosta asetettua työssäolovelvoitteen jälkeistä etuusoikeuden palautumista. Lisäksi työvoimaviranomainen hoitaisi edellä mainittuihin asioihin liittyvät muutoksenhausta johtuvat toimet.

KEHA-keskus hoitaisi työttömyysturvalain voimaantullessa työ- ja elinkeinotoimistossa vireillä olevat työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat asiat, jotka koskevat yritystoiminnan, oman työn, muun kuin työsuhteessa tehdyn työn, opiskelun ja työvoimapoliittisesti moitittavan menettelyn vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta sekä koulutusta vailla olevaa nuorta koskevia työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä. Lisäksi KEHA-keskus hoitaisi edellä mainittuihin asioihin liittyvät muutoksenhausta johtuvat toimet.

KEHA-keskus voitaisiin velvoittaa korvaamaan oikeudenkäyntikulut lain 12 luvun 9 §:ssä säädettyllä tavalla niissä tilanteissa, joissa suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain työ- ja elinkeinotoimiston tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamaan työvoimapoliittiseen lausuntoon. KEHA-keskusta olisi kuultava näissä asioissa.

Ehdotetun voimaantulosäännöksen 7 momentin mukaan valtion ja työmarkkinatuen sekä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyysetuuden maksupäiviin luettaisiin päivät, joilta tuen saajalle olisi ennen ehdotetun lain voimaantuloa maksettu työttömyysetuutta eli voimassa olevaa lakia vastaavasti työmarkkinatukea ja lisäksi rahoitusuudistuksen tavoitteiden mukaisesti myös peruspäivärahaa tai ansiopäivärahaa työttömyyden tai voimassa olevasta laista poiketen myös työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen perusteella. Koska tarkoituksena on, että ehdotetun lain mukaisessa maksupäivien kertymässä huomioitaisiin myös ennen vuoden 2006 alussa toteutettua työmarkkinatukiudistusta ja ennen vuoden 2015 alussa toteutettua työmarkkinatuen rahoitusuudistusta kertyneet työmarkkinatuen maksupäivät, voimaantulosäännöksessä säädettäisiin tästä lain (1217/2005) ja lain (1370/2014) voimaantulosäännöstä vastaavasti kuitenkin niin, että maksetuissa etuuspäivissä huomioitaisiin myös työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen perusteella maksetut etuuspäivät.

Voimaantulosäännöksen 8 momentin mukaan valtion ja kunnan rahoitusvastuuta koskevia säännöksiä sovellettaisiin niihin työmarkkinatuen ja peruspäivärahan maksupäiviin, joilta Kansaneläkelaitos maksaisi työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa tuen saajalle ehdotetun lain tultua voimaan. Valtion ja kunnan välisen ehdotetun rahoitusvastuun jakautumisen kannalta ei siten olisi merkitystä, milloin tuen hakija olisi toimitannut työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa koskevan hakemuksen. Sen sijaan merkitystä olisi sillä, mihin ajankohtaan maksujakson työmarkkinatuki tai peruspäiväraha kohdentuisi.

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Lakien voimaantulosäännökset vastaisivat toisiaan. Ehdotetun voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan valtion ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyysetuuden maksupäiviin luettaisiin päivät, joilta tuen saajalle olisi ennen ehdotetun lain voimaantuloa maksettu työttömyysetuutta saman enimmäismaksuajan perusteella.

Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan valtion ja kunnan rahoitusvastuuta koskevia säännöksiä sovellettaisiin niihin ansiopäivärahan maksupäiviin, joilta työttömyyskassa maksaisi ansiopäivärahaa tuen saajalle ehdotetun lain tultua voimaan. Valtion ja kunnan välisen ehdotetun rahoitusvastuun jakautumisen kannalta ei siten olisi merkitystä, milloin tuen hakija olisi toimitannut ansiopäivärahaa koskevan hakemuksen. Sen sijaan merkitystä olisi sillä, mihin ajankohtaan maksujakson ansiopäiväraha kohdentuisi.

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021-2028

Lain voimaantulosäännökseen liittyisi siirtymäsäännös, jonka mukaan lain voimaantullessa vireillä olevan yritystoiminnan kehittämispalveluja koskevan asian käsittelyyn sovelletaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia. Yritystoiminnan kehittämispalveluihin liittyvät maksatukset hoitaisi kuitenkin ELY-keskus, jolle tehtävä kuuluisi ehdotetun lain mukaan.

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

Työvoimaviranomainen hoitaisi vuorotteluvapaalain muuttamista koskevan lain voimaantullessa työ- ja elinkeinotoimistossa vireillä olevat työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat asiat, jotka koskevat työssäoloedellytystä, vuorottelijan yläikärajaa, vuorotteluvapaan kestoa, sovittun

vuorotteluvapaan pidentämistä, vuorottelusopimusta, sijaista sekä takaisinperinnän edellytyksiä. Lisäksi työvoimaviranomainen hoitaisi edellä mainittuihin asioihin liittyvät muutoksenhausta johtuvat toimet.

KEHA-keskus hoitaisi lain voimaantullessa työ- ja elinkeinotoimistossa vireillä olevat työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevat asiat, jotka koskevat vuorottelijan harjoittamaa yritystoimintaa. Lisäksi KEHA-keskus hoitaisi edellä mainittuihin asioihin liittyvät muutoksenhausta johtuvat toimet.

10 Toimeenpano ja seuranta

10.1 Muutoksen johtaminen

Muutoksen johtaminen edellyttää muutoksen kohteena olevien virastojen johdolta sitoutumista uudistukseen, vahvaa johtamista ja viestintää sekä toimivaa, muutoksen vaikutukset ennakoivaa henkilöstösuunnittelua. Virastojen palvelukyvyyn säilyminen muutoksen aikana on tärkeää. Palvelukyvyyn turvaamiseksi viraston johdon on huolehdittava toiminnan kannalta riittävästä resursseista ja osaamisen ylläpidosta. Tehtävien siirtyessä valtiolta kuntiin on hyvissä ajoin tarkasteltava tehtävien uudelleenjärjestelytarpeita, jotta siirtyminen uuteen organisaatioon tapahtuisi mahdollisimman kokonaisilla tehtävillä.

Muutoksen toteutus edellyttää myös henkilöstön tukemista valmistelun ja toimeenpanon eri vaiheissa. Henkilöstöä, esimiehiä ja johtoa tuetaan valmistelun edetessä valmennuksilla, työterveyshuollon palveluilla ja itsenäisesti hyödynnettävillä työkaluilla. Nykyiset työnantajatahot vastaavat siitä, että henkilöstö saa tarvittavaa muutostukea. Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa kuntien työnjohdossa työskentelevän henkilöstön osalta muutoksen tukitoimenpiteet tehdään kiinteässä yhteistyössä kokeilualueen kuntien kanssa. Muutoksen läpiviemistä tuetaan vuosina 2023-2024 valtion ja kuntien yhteisesti laatimalla muutosohjelmalla.

Työ- ja elinkeinoministeriö suunnittelee yhteistyössä keskeisten toimijoiden kanssa uudistuksen toimeenpanon tueksi valtakunnallisen tuki- ja ohjausrakenteen, johon kuuluu kaikkien keskeisten toimijoiden ja sidosryhmien edustus. Toimeenpanon tukirakenteella edistetään muutosprosessien toteutumista alueilla ja varmistetaan ajantasaisen tiedon kulku kaikille toimijoille. Muutostuki käynnistetään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Lisäksi Suomen Kuntaliitto ry tukee kuntia muutostukihankkeella.

Vastuu muutoksen valmistelusta, henkilöstön osallistamisesta ja muutoksen läpiviemisestä siirtyy järjestämisvastuun siirtymähetken lähestyessä uusille työvoimaviranomaisille. Virastot ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen osalta kokeilualueen kunnat vastaavat kuitenkin julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamisesta järjestämisvastuun siirtymiseen saakka, mikä on huomioitava muutosprosessin toteutuksessa.

10.2 Henkilöstösiirrot ja yhteistoiminta

Työvoimapalveluiden uudelleen järjestämisestä aiheutuu edellä luvuissa 4.2.3.4 ja 4.2.3.5 kuvattuja muutoksia mukaan lukien henkilöstösiirtoja valtion virastoista kunnilla ja valtion virastojen välillä. Pääosin henkilöstön siirrot toteutetaan lainsäädännön voimaan tulon yhteydessä.

Osittain henkilöstösiirtoja voidaan tehdä myös aiemmin. Henkilöstön siirrot on mahdollista toteuttaa jo aiemmin, mikäli tehtäviä vastaanottava virasto voi voimassa olevan lainsäädännön nojalla hoitaa sille siirtyviä tehtäviä.

Työvoimapalveluiden uudelleen järjestämiseen liittyvät henkilöstösiirrot toteutetaan valtion virastoista kuntiin ja kuntayhtymiin liikkeenluovutuksilla. Valtionhallinnon sisällä henkilöstön siirrot toteutetaan valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelyinä.

Työvoimapalveluiden uudelleen järjestämisen yhteydessä noudatetaan työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa ja hyvinvointialueella annettua lakia sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annettua lakia.

Kuntien järjestämisvastuulle siirrettävien tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto työ- ja elinkeinotoimistoista, ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta kuntiin ja kuntayhtymiin katsottaisiin liikkeenluovutukseksi. Liikkeen luovuttajan ja luovutuksensaajan on selvitettävä niille henkilöstön edustajille, joiden edustamia työntekijöitä luovutus koskee, luovutuksen ajankohta tai suunniteltu ajankohta, luovutuksen syyt, luovutuksesta työntekijöille aiheutuvat oikeudelliset, taloudelliset ja sosiaaliset seuraukset sekä suunnitellut työntekijöitä koskevat toimenpiteet. Edellä tarkoitettut tiedot on annettava henkilöstön edustajille hyvissä ajoin ennen luovutuksen toteuttamista sekä luovutuksensaajan viimeistään viikon kuluttua luovutuksen toteutumisesta.

Työvoimapalveluiden uudelleen järjestämisen edellyttämät järjestelyt valmistellaan yhteistoiminnassa muutoksen kohteena olevan henkilöstön edustajien kanssa. Työvoimapalveluiden uudelleen järjestäminen edellyttää laajoja yhteistoimintaneuvotteluja ELY-keskuksissa, työ- ja elinkeinotoimistoissa ja KEHA-keskuksessa, koska niiden tehtäviä ja henkilöstöä siirtyy sekä kuntiin että toisiin valtion virastoihin. Siirron valmistelun yhteydessä on huomioitava myös, että työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöä työskentelee yhteensä noin 1 121 henkilötyövuoden työpanosta vastaava määrä virkamieslain (750/1994) 20 §:n nojalla työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain mukaisissa tehtävissä kuntien työnjohdon alaisena. Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluja on jatkettu vuoden 2024 loppuun saakka, minkä vuoksi merkittävä määrä valtion henkilöstöä on siirtymässä kuntakokeilualueilta siirron yhteydessä kuntiin. Myös tämän henkilöstön osalta siirtoja voi kohdistua useisiin eri organisaatioihin sekä kuntiin.

Työ- ja elinkeinotoimistojen, ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen lisäksi työvoimapalveluiden uudelleen järjestäminen edellyttää yhteistoimintaneuvotteluja Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorissa ja Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeissa, jotka tuottavat nykyisin palveluita työ- ja elinkeinotoimistoille, ELY-keskuksille ja KEHA-keskukselle, mutta eivät tuota niitä kunnille. Yhteistoimintaneuvottelut tulee käydä myös työ- ja elinkeinoministeriössä niissä yksiköissä, joiden tehtäviin uudistus vaikuttaa. Valtion henkilöstöä koskevien muutosten johdosta käytävistä yhteistoimintaneuvotteluista vastaavat asianomaiset valtion virastot.

Yhteistoimintaneuvottelujen laajuudesta johtuen niiden toteuttamiseen on varattava riittävä aika, jotta neuvottelut saadaan toteutettua yhteistoimintaa koskevien säädösten ja hyvän henkilöstöpolitiikan toteuttamisen edellyttämällä tavalla. Valtion yhteistoimintamenettelyyn kuuluva valtakunnallinen neuvottelu alkaa elokuussa 2023 ja virastokohtaiset neuvottelut käynnistyvät marraskuussa 2023, kun kuntien sopimukset yhteistoiminnasta on toimitettu työ- ja elinkeinoministeriöön. Yhteistoimintamenettely jatkuu arviolta lokakuuhun 2024 saakka.

Työllisyyspalveluiden siirtäminen kunnille aiheuttaa muutoksia kuntien työn organisointiin, palvelurakenteeseen, yhteistyöhön ja palveluiden järjestämiseen, joista aiheutuu henkilöstövaikutuksia kunnissa. Muutokset on käsiteltävä yhteistoiminnassa kunnissa siten, kun laissa työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella säädetään.

10.3 Uudistuksen toimeenpanon tukeminen

Kuntien ja kuntayhtymien osaamista tuleviin työvoimaviranomaisen tehtäviin varmistetaan perehdytyksellä, jota ensi sijaisesti KEHA-keskus ja Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudellisen tuen yksikkö toteuttaisivat jo hyvissä ajoin ennen järjestämisvastuun siirtymistä kuntiin. Perehdytysohjelma on osa muutosohjelmaa, ja se suunnitellaan yhdessä kuntien ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa.

KEHA-keskus tarjoaisi työvoimaviranomaisille neuvontaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain ja työttömyysturvalain soveltamisessa. KEHA-keskus neuvonta koskisi myös kotoutumisen edistämisestä annetun lain soveltamista.

10.4 Uudistuksen seuranta

Uudistuksen toimeenpanon valmistelua ja toteutuksen edistymistä seurataan toimeenpanon valtakunnallisen koordinaatioryhmän ja sen alaryhmien, työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyden johtoryhmän, työllisyyden edistämisen ministerityöryhmän sekä muiden uudistuksen valtakunnalliseen ohjausrakenteeseen kuuluvien tahojen toimesta. Alueellisesti tehtävä seuranta on tärkeää, ja sen merkitys korostuu erityisesti, kun vastuu muutoksen läpiviemisestä, henkilöstön osallistamisesta ja muutoksen valmistelusta siirtyy palvelujen siirtymähetken lähestyessä uusille työvoimapalvelujen järjestämisvastuutahoille.

Ehdotetun ELY-lain mukaan KEHA-keskuksen tehtävänä olisi tuottaa, seurata ja analysoida työvoimapalveluiden toimivuutta, tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa. Työvoimapalveluiden järjestämistä koskevaan lakiehdotukseen sisältyy työvoimaviranomaisten kanssa säännöllisesti käytävät alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut. Keskusteluissa käydään läpi KEHA-keskuksen tuottaman seuranta- ja analyysitiedon perusteella kunkin alueen tilannetta.

Työllisyyden edistämisen neuvottelukunnan tehtäviin kuuluisi työvoimapalvelujärjestelmän toimivuuden ja siihen sisältyvän rahoitusjärjestelmän toimivuuden seuranta. Neuvottelukunta teettäisi edellä mainituista seikoista selvityksen hallituskausittain.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Hallitus on antanut eduskunnalle hallituksen esityksen laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta (HE 84/2022 vp). Edellä mainitussa esityksessä ehdotetut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023. Tässä esityksessä on ehdotettu muutoksia kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin. Jos eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä (HE 84/2022 vp) esitetyt kotoutumisen edistämisestä annetun lain muutokset, ne tulisi ottaa huomioon tämän hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä.

Lisäksi hallitus on valmistellut saman aikaisesti tämän esityksen kanssa hallituksen esityksen kotoutumisen edistämisestä annetun lain kokonaisuudistuksesta. Edellä mainitun esityksen hyväksyminen esitetyssä muodossa edellyttää, että eduskunta on hyväksynyt tässä esityksessä esitetyn työvoimapalveluiden järjestämistä koskevan lakiehdotuksen (1. lakiehdotus). Kotoutumisen edistämisestä annetun lain kokonaisuudistus ja tämä esitys on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1.1.2025.

Hallitus on antanut eduskunnalle hallituksen esityksen laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta (HE 175/2022 vp), jossa ehdotetaan muutettavaksi tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n 1 momentin 23 kohdan väliaikaista ja pysyvää sanamuotoa. Lisäksi hallitus on antanut eduskunnalle hallituksen esityksen laiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien kumoamisesta (HE 123/2022 vp). Myös tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:ää. Eduskunnan tulisi eduskuntakäsittelyn aikana huolehtia mainittujen esitysten yhteensovittamisesta.

Hallituksen esityksessä HE 175/2022 vp esitetään lisäksi muutettavaksi työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 11 kohtaa, työsopimuslain 13 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohtaa, maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 10 f §:n 1 momentin 3 kohtaa, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 56 §:n 1 momenttia, tuloverolain (1535/1992) 127 a §:n 3 momenttia sekä esitetään kumottavaksi tuloverolain 92 §:n 13 kohta. Edellä mainittujen HE 175/2022 vp esitettyjen muutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alusta. Mainittuja lainkohtia esitetään muutettavaksi myös tässä esityksessä. Jos eduskunta hyväksyy esitetyt muutokset, tulisi tämän esityksen eduskuntakäsittelyn aikana huolehtia esitysten yhteensovittamisesta. Jos hallituksen esitykseen HE 175/2022 vp sisältyvä ehdotus tuloverolain muuttamisesta hyväksytään ennen tähän esitykseen sisältyvää tuloverolakia koskevaa lakiehdotusta, tässä esityksessä tuloverolain 92 §:n 13 kohtaan ja 127 a §:n 3 momenttiin ehdotetut muutokset käyvät tarpeettomiksi.

Hallitus on antanut eduskunnalle työttömien opiskelua ja työttömyysturva-oikeutta koskevan hallituksen esityksen (176/2022 vp). Työttömien opiskelua ja työttömyysturva-oikeutta koskevassa hallituksen esityksessä esitetään muutoksia opintoja koskeviin työttömyysturvalain säännöksiin sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säännöksiin. Jos eduskunta hyväksyy työttömien opiskelua ja työttömyysturva-oikeutta koskevan esityksen, tulisi nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä huomioida nämä muutokset sekä työvoimapalvelujen järjestämisestä annettavassa laissa että työttömyysturvalaissa.

Hallituksella on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022 hallituksen esitys palkansaajan työssäoloehdon uudistamista koskeväksi lainsäädännöksi, jossa esitetään muutoksia muun muassa työttömyysturvalakiin. Jos eduskunta hyväksyy palkansaajan työssäoloehdon uudistamista koskevassa esityksessä esitetyt muutokset, tulisi nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä huomioida nämä muutokset työttömyysturvalaissa.

Hallitus on antanut eduskunnalle hallituksen esityksen laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 114/2022 vp). Jos eduskunta hyväksyy esitetyt muutokset, tässä hallituksen esityksessä ulkomaalaislakiin esitetyt muutokset tulisi eduskuntakäsittelyssä tehdä ulkomaalaislain säännöksiin, jotka on hyväksytty HE 114/2022 vp perusteella. Lisäksi tämän

esityksen 1. lakiehdotuksen 27 §:n 3 momentin 1 kohtaa tulisi muuttaa poistamalla kohdasta maininta oleskelulupaan liittyvistä työnantajaa koskevista rajoituksista.

Hallitus on antanut eduskunnalle hallituksen esityksen laeiksi palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta (HE 173/2022 vp). Jos eduskunta hyväksyy esitetyt muutokset, tässä esityksessä palkkaturvalakiin ja merimiesten palkkaturvalakiin esitetyt muutokset tulisi eduskuntakäsittelyssä sovittaa yhteen.

Hallitus on antanut eduskunnalle hallituksen esityksen laeiksi toimeentulotuesta annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 127/2022 vp). Jos eduskunta hyväksyy esitetyt muutokset, tässä hallituksen esityksessä esitetyt toimeentulotuesta annetun lain muutokset tulisi tehdä hallituksen esityksen HE 127/2022 vp mukaisiin säännöksiin. Hallituksen esityksessä HE 127/2022 vp on lisäksi esitetty kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 18 §:n muuttamista siten, että säännöksessä viitattaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun. Tämä viittaus tulisi muuttaa koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavaa lakia.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2023 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Vuoden 2023 talousarvioesityksessä ehdotetaan tietojärjestelmämuutoksista aiheutuviin kertaluonteisiin kustannuksiin 4 miljoonan euron määrärahaa momentille 32.01.10 (Digitalisaation kehittäminen). Lisäksi vuoden 2023 talousarvioesityksessä ehdotetaan muihin muutokustannuksiin 1,507 miljoonan euron määrärahaa momentille 32.01.03 (Työ- ja elinkeinotoimiston toimintamenot). Vuoden 2023 muiksi muutokustannuksiksi on arvioitu hieman yli neljä miljoonaa euroa. Puuttuva rahoitus on tarkoitus esittää vuoden 2023 täydentävässä talousarvioesityksessä. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirrosta aiheutuviin kustannuksiin vuoden 2023 jälkeen ei ole varauduttu ja ne on tarpeellisissa määrin huomioitava vuosien 2024-2027 julkisen talouden suunnitelman valmistelussa.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksessä esitetään julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtämistä valtiolta pääosin kuntien järjestämisvastuulle. Esityksen valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa merkityksellisiä ovat perustuslain 6 § (yhdenvertaisuus), 10 § (yksityiselämän suoja), 17 § (kielelliset oikeudet), 18 § (oikeus työhön), 19 § (oikeus sosiaaliturvaan) ja 21 § (oikeusturva), ja 121 § (kunnallinen itsehallinto). Kunnalliseen itsehallintoon liittyen merkityksellisiä ovat erityisesti kansanvaltaisuutta ja yksilön osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia koskevat perustuslain 2 ja 14 §. Myös 124 §:ään (julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle) on perusteltua kiinnittää huomiota.

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu

Esityksen kannalta keskeisiä perustuslain säännöksiä ovat kunnallista itsehallintoa koskeva 121 § sekä perustuslain 18 §:ssä säädetty julkisen vallan velvollisuus edistää työllisyyttä ja pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Esityksessä on arvioitava muun muassa ovatko kunnalliseen itsehallintoon kohdistuvat rajoitukset oikeasuhtaisia nimenomaan perustuslain 18 §:n säännöksiin nähden.

Kuntien hallinnon yleisistä perusteista säädetään perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan lailla. Kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista säädetään kuntalaissa. Saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään.

Suomi jakaantuu perustuslain 121 §:n 1 momentin mukaan kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Säännös pohjautuu perustuslakivaliokunnan jo hallitusmuodon voimassa ollessa vakiintuneeseen käytäntöön, jonka mukaan perustuslainvoimaisesti suojattu kunnallinen itsehallinto merkitsee kuntalaisille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta. Itsehallinto kattaa muun muassa kuntalaisten oikeuden itse valitsemiinsa hallintoelimiin (HE 1/1998 vp, s. 175/II). Tavallisella lailla ei voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkitykselliseksi (PeVL 31/1996 vp, s. 1/I, PeVL 65/2002 vp, s. 2–3, PeVL 22/2006 vp, s. 2/II, PeVL 67/2014 vp.).

Esityksen yksi keskeisimmistä valtiosääntöoikeudellisista kysymyksistä koskee kuntien velvoittamista yhteistoimintaan. Kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä olisi vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä alittaisi 20 000 henkilön rajan, kunnan tulisi muodostaa yhden tai useamman muun kunnan kanssa yhteistoiminta-alue työvoimapalveluiden järjestämiseksi (*työllisyysalue*). Työllisyysalueen tulisi muodostaa maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Voimaantulolaissa säädettäisiin valtioneuvoston oikeudesta poiketa tiettyjen edellytysten täytyessä järjestämisvastuulliselle taholle asetettavista vaatimuksista ja antaa lupa järjestää työllisyyspalveluita, vaikka työvoiman määrä alittuisi säädetyistä. Valtioneuvoston oikeus myöntää poikkeus muun muassa pitkien etäisyyksien, saaristoisuuden tai kielellisten oikeuksien toteutumisen varmistamiseksi lieventää siten yhteistoimintavelvoitetta.

Perustuslakivaliokunta on aiemmissa lausunnoissaan pitänyt tärkeänä, että kiinnitetään vakavaa huomiota maan eri osissa olevien kuntien asukkaiden yhdenvertaiseen kohteluun ja heidän tosiasiallisiin mahdollisuuksiinsa saada perusoikeuksien toteutumisen kannalta välttämättömiä palveluja (mm. PeVL 37/2006 vp. ja myös sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamista koskevat lausunnot, mm. PeVL 67/2014 vp.).

Työvoiman määrää koskevalla vaatimuksella varmistettaisiin riittävän vahvat henkilöstöresurssit sekä taloudelliset voimavarat valtiolta siirtyvän, perusoikeuksiin liittyvän tehtävän hoitamiseksi niin, että palvelujen yhdenvertaiselle saatavuudelle asetetut vaatimukset voidaan järjestämisvastuun siirtämisen jälkeenkin täyttää ja että asiakkaan oikeudet ja palvelujen saatavuus voidaan varmistaa. Samalla varmistetaan, että työvoimapalvelut säilyvät asiakkaan kannalta kokonaisuutena eikä palvelujen kokonaisuus pirstaloidu. Lisäksi arvioinnissa on annettava painoarvoa myös sekä taloudellisten voimavarojen että henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukaiselle ja tehokkaalle käytölle, jotta uudistuksen seurauksena tehtävän hoitamiseen liittyvät kustannukset eivät merkittävästi kasvaisi. Tavoitteena siis on, että alueet ovat riittävän suuria turvaamaan alueen asukkaiden palvelut yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannustehokkaasti, ottaen huomioon olemassa oleva kuntarakenne sekä kuntien eriytyminen toisistaan sekä väestönkehityksen että taloudellisten voimavarojen osalta.

Kuntien erilaisista yhteistoimintavelvoitteista on säädetty tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä jo usean vuosikymmenen ajan. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on pidetty mahdol-

lisena säätaa tavallisella lailla pakkokuntayhtymistä ja vastaavista kuntien yhteistoimintaelimistä, vaikka valiokunta onkin katsonut kuntien velvoittamisen lailla osallistumaan kuntayhtymään lähtökohtaisesti rajoittavan jossain määrin kunnallista itsehallintoa (PeVL 31/1996 vp).

Kuntien pakollisen yhteistoiminnan järjestelyjä arvioidessaan valiokunta on kiinnittänyt huomiota esimerkiksi yhteistoimintatehtävien ylikunnalliseen luonteeseen, hallinnon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen niitä hoidettaessa sekä siihen, ettei noudatettava päätöksentekojärjestelmä anna yksittäiselle kunnalle yksipuolisen määräämisvallan mahdollistavaa asemaa. (PeVL 32/2001 vp, s. 2/II, PeVL 65/2002 vp, s. 2–3, PeVL 22/2006 vp, s. 2/II ja s. 3–4, PeVL 67/2014 vp, s. 5, PeVL 75/2014 vp, s. 6.). Merkitystä on annettu myös sille, onko järjestely supistanut oleellisesti yhteistoimintaan velvollisten kuntien yleistä toimialaa (PeVL 11/1984 vp, s. 2/II, PeVL 65/2002 vp, s. 3/II).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt ongelmallisena kuntien yhteistoimintaelimen tehtävien lisäämistä siinä määrin ja sillä tavalla, että se vaikuttaisi oleellisesti jäsenkuntien hallintoon ja vaarantaisi kunnallisen itsehallinnon periaatteisiin sisältyvän periaatteen kunnan päätösvallan kuumisesta kuntalaisten valitsemille toimielimille (PeVL 11/1984 vp, s. 2/II, PeVL 65/2002 vp, s. 3). Valiokunta on katsonut tämän kansanvaltaisuusperiaatteeseen liittyvän näkökohdan koskevan ja viime kädessä rajoittavan myös kuntien kuntalain mukaista mahdollisuutta siirtää tehtäviään kuntayhtymille (PeVL 65/2002 vp, s. 3/I, PeVL 22/2006 vp, s. 2).

Esityksessä on kysymys rajatusta, valtiolta siirrettävästä tehtäväkokonaisuudesta. Merkittävä painoarvo on myös sillä, että siirtyvällä tehtäväkokonaisuudella on voimakas kytkös perustuslain 18 §:ssä suojattuun perusoikeuteen, jolloin on erityistä huomiota kiinnitettävä palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen ja niiden turvaamiseen kaikilla alueilla. Tehtävän järjestämisvastuun siirtyminen valtiolta kunnille johtaa tilanteeseen, jossa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että olemassa olevat, perusoikeussidonnaiset palvelut eivät heikkene muutoksen johdosta.

Esityksen seurauksena on muodostumassa merkittävä määrä kuntien yhteistoimintasopimuksia, joko kuntalain 51 §:n tarkoittamia yhteisiä toimielimiä eli vastuukuntamalleja tai 55 §:n tarkoittamia kuntayhtymiä. Yhteistoimintasopimusten lopulliseen määrään tulee vaikuttamaan myös voimaantulon sääntely, jolla valtioneuvosto voisi antaa luvan myös sellaiselle kunnalle tai työllisyysalueelle järjestää työvoimapalveluita, jotka eivät täytä järjestämisvastuulliselle toimijalle asettavia vaatimuksia. Uudistusta on valmisteltu siitä lähtökohdasta, että työllisyysalueita muodostuisi noin 50.

Perustuslakivaliokunta on muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamista koskevassa lausunnossaan 67/2014 vp (s. 6-7) kiinnittänyt huomiota esitettyjen kuntayhtymien kokoon. Kyseisessä ehdotuksessa sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymät olivat muodostumassa poikkeuksellisen suuriksi. Tämä puolestaan olisi merkinnyt sitä, että etenkin pienten kuntien ääniosuudet olivat jäämässä hyvin pieniksi ja useimpien kuntien ja niiden asukkaiden vaikutusmahdollisuudet varsin heikoiksi. Rahoitusvastuun osalta esitys olisi tarkoittanut, että kuntien budjetista keskimäärin hieman alle puolet olisi siirtynyt kuntayhtymän päätösvaltaan.

Vaikka yhteistoimintasopimuksessa mukana olevien kuntien lukumäärä ei kohoaisi merkittävän suureksi, yhteistoimintasopimuksissa on kiinnitettävä huomiota siihen, että kaikkien yhteistoimintasopimuksessa mukana olevien kuntien sekä niiden asukkaiden vaikutusmahdollisuudet to-

teutuvat päätöksenteossa. Perussopimuksessa on sovittava yhtymävaltuuston, yhtymäkokouksen taikka muun ylintä päätösvaltaa käyttävän toimielimen jäsenten lukumäärästä sekä siitä, miten jäsenkuntien välinen äänivalta jakautuu ja mikä on äänivallan jakautumisen peruste. Äänivallan jakautumisen perusteesta on sovittava. Yleensä äänivallan jakautumisen perusteena on käytetty asukaslukua, osuutta peruspääomasta tai esimerkiksi kuntayhtymän palvelujen käyttöä tietyllä aikavälillä. Koska äänivallan perusteiden mukaan määräytyvä äänimäärä voi vaihdella olosuhteiden muuttuessa, ei perussopimuksessa voida suoraan sopia jäsenkuntien äänimääristä. Lähtökohtaisesti perussopimuksessa voidaan sopia kuitenkin äänivallan rajoituksista, jolloin suuren jäsenkunnan määräävää asemaa kuntayhtymän päätöksenteossa voidaan rajoittaa. Ilman äänivallan rajoitusta voisi joissain tilanteissa olla mahdollista, että yksi kunta saisi kuntayhtymästä kirjanpitolain (1336/1997) mukaisen määräysvallan ja kuntayhtymästä tulisi osa kyseisen kunnan kuntakonsernia kuntalain 6 §:n tarkoittamalla HE 242/2020 vp tavalla. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään vakiintuneesti katsonut, että kuntayhtymissä noudatettava päätöksentekojärjestelmä ei saa antaa yksittäiselle kunnalle yksipuolisen määräämisvallan mahdollistavaa asemaa (PeVL 67/2014 vp, s. 5, PeVL 75/2014 vp, s. 6.)

Esityksen mukaan valtioneuvostolla olisi päätösvaltaa kuntien yhteistoimintasopimukseen liittyen aina silloin, kun kunta tai työllisyysalue ei ylipäänsä täyttäisi sille säädettyjä edellytyksiä tai kunnan tai jo muodostetun työllisyysalueen työvoiman määrä jäisi järjestämisvastuun siirtovaiheessa tai myöhemmin alle säädetyn 20 000 henkilön rajan eikä kunnalle tai työllisyysalueelle olisi myönnetty voimaannanolain tarkoittamaa poikkeuslupaa. Tällöin valtioneuvosto päättäisi työllisyysalueen muodostamisesta tai kyseisen kunnan kuulumisesta olemassa olevaan työllisyysalueeseen. Valtioneuvoston päätös yhteistoiminnan ehdoista olisi voimassa siihen asti, kunnes asianomaiset kunnat sopivat toisin.

Valtioneuvoston toimivallassa olisi kysymys kuntia oikeudellisesti sitovan velvoitteen eli 20 000 työvoimapohjan, toimivien työllisyysalueiden sekä palvelujen järjestämisen toteutumisen turvaamisesta. Valtioneuvoston päätöksellä turvattaisiin yhteistyövelvoitteiden käytännön toteutus taikka palvelujen järjestäminen niissä tilanteissa, joissa kunnat eivät näitä velvoitteita omilla päätöksillään toteuttaisi taikka olisi pystyneet toteuttamaan.

Kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annettuun lakiin lisättiin kyseisen kaltainen, valtioneuvoston toimivaltaa koskeva säännös lailla 384/2011. Muutosta ei pidetty valtiosääntöisesti ongelmallisena ja se käsiteltiin eduskunnassa ilman perustuslakivaliokunnan käsittelyä. Vastaavan kaltainen säännös valtioneuvoston toimivallasta säädettiin myös lakiin pelastustoimen alueiden muodostamisesta (1214/2001). Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PeVL 32/2001 vp.), että valtioneuvoston määräämisvalta on merkityksellinen seikka kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta, koska kuntien sopimisvalta korvautuisi valtioneuvoston päätöksellä yksipuolisesti asetettavilla yhteistoiminnan ehdoilla. Valtioneuvoston valtaa rajoittaisivat kuitenkin säädettyjen lain säännökset ja oleellisia rajoituksia aiheutuisi lisäksi hallinnon yleisistä oikeusperiaatteista. Valtioneuvoston päätös olisi valituskelpoinen. Valiokunta ei pitänyt näin ymmärrettyä valtioneuvoston määräysvaltaa ristiriitaisena perustuslaissa turvatun kunnallisen itsehallinnon kannalta. Perustuslakivaliokunta piti kuitenkin esitetyn sääntelyn puutteena, ettei siitä ilmennyt lainkaan, minkä tyyppisiä seikkoja valtioneuvoston oli mahdollista määrätä yhteistoiminnan ehdoiksi. Tämän lisäksi sääntelystä olisi valiokunnan mielestä syytä käydä ilmi, että valtioneuvoston määräys on voimassa vain siihen asti, kun asianomaiset kunnat pääsevät sopimukseen.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt valtioneuvoston päätöksenteko-oikeutta ja kuntien yhteistoimintasopimusten syntymistä myös maakunnan liittojen tehtäviä koskevassa lausunnossaan PeVL 21/2009 vp. Samalla tavoin kuin edellä mainitussa pelastustoimen alueiden muodostamista koskevassa lausunnossaan perustuslakivaliokunta katsoi, että valtioneuvoston määräämisvalta on merkityksellinen seikka kuntien itsehallinnon näkökulmasta, koska kuntien sopimustoimivalta korvautuu valtioneuvoston päätöksellä. Valtioneuvoston toimivaltaa rajoittavat kuitenkin ehdotetun lain muut säännökset yhteistoiminnasta sekä hallinnon yleiset oikeusperiaatteet. Valtioneuvoston päätös on valituskelpoinen. Lisäksi valtioneuvoston määräys on voimassa vain siihen asti, kunnes kunnat pääsevät sopimukseen yhteistoiminnasta. Tällainen valtioneuvoston määräämisvalta ei perustuslakivaliokunnan mukaan ole ristiriidassa perustuslaissa turvatun kunnallisen itsehallinnon kanssa.

Nyt esitetyssä, valtioneuvoston päätösvaltaa koskevassa sääntelyssä on otettu huomioon edellä kuvatut perustuslakivaliokunnan asettamat edellytykset.

Esityksen mukaan työvoimaviranomaisen ja valtion tulee yhdessä selvittää työvoimaviranomaisen mahdollisuudet turvata lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi käynnistää neuvottelumenettelyn sellaisen työvoimaviranomaisen kanssa, jonka kyky järjestää työvoimapalveluja olisi kahden peräkkäisen vuoden aikana merkittävästi heikentynyt verrattuna muihin vastaaviin työvoimapalveluja järjestäviin kuntiin ja työllisyysalueisiin. Työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö ja työvoimaviranomainen neuvottelisivat ja sopisivat tilanteen korjaamiseksi laadittavasta toimintasuunnitelmasta ja sen seurannasta. Mikäli työvoimaviranomaisen kyky järjestää esityksessä tarkoitettuja työvoimapalveluja olisi merkittävästi heikentynyt muutoin kuin tilapäisesti, valtioneuvosto voisi työvoimaviranomaista kuultuaan tehdä 16 §:ssä säädetyn päätöksen työllisyysalueesta. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että tehtävää yksin hoitavalta, järjestämisvastuun kriteerit täyttävältä kunnalta siirrettäisiin tehtävä johonkin jo muodostuneeseen tai uudelleen muodostettavaan työllisyysalueeseen tai työvoimapohjakriteerin ja muut kriteerit täyttävän alueen yhteistoimintasopimus käytännössä purkautuisi ja tehtävän hoitamisesta tulisi sopia alkuperäistä laajemmalla alueella uudelleen.

Arviointi siitä, onko työvoimaviranomaisen kyky järjestää tehtävä merkittävästi heikentynyt, perustuisi palvelujen järjestämistä ja saatavuutta koskevaan kokonaisarviointiin. Arvioinnissa voitaisiin kiinnittää huomiota pitkäaikaistyöttömien aktiivointiasteeseen tai muuhun vastaavaan työllistymistä edistävään toimintaan, yli 12 kuukauden työttömyyden lisääntymiseen kunnassa tai työllisyysalueella verrattuna muiden vastaavien kuntien tai työllisyysalueiden tilanteeseen, 4 luvussa tarkoitettuun työnhakijoiden palveluprosessiin liittyvien keskustelujen toteutumiseen kunnassa tai työllisyysalueella sekä siihen, jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää ehdotetussa laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja olisi muusta syystä merkittävästi heikentynyt.

Esitetyllä neuvottelumenettelyllä ja erityisesti viimesijaiseksi tarkoitettulla valtioneuvoston toimivallalla olisi vaikutusta kunnan tehtäviin ja kunnan itsehallintoon. Esitetty sääntelytapa on uusi eikä se ole ollut käytössä kuntien muissa tehtävissä.

Kuntalain 118 §:ssä säädetään erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelystä ja 119 §:ssä arviointimenettelystä kuntayhtymässä. Kuntalain sääntelyn lähökohtana ovat kunnan talouteen liittyvät tunnusluvut ja menettelyn tarkoituksena on selvittää

kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut. Kunnan arviointimenettely voi arviointiryhmän esityksestä johtaa lopulta kuntarakennelain 16 a §:n tarkoittamaan erityiseen selvitykseen ja sen seurauksena mahdollisesti myös kuntajaon muutokseen.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyä kuntajakolain muuttamista koskevassa (HE 31/2013 vp) lausunnossaan 20/2013 vp. Valiokunta katsoi, että ns. kriisikunnan osalta tarkoituksena on turvata kunnan asukkaiden perustuslakiin perustuvat oikeudet. Pakkoliitoksen taustalla olevat intressit ovat valiokunnan mielestä tässä tapauksessa niin painavia, että ne oikeuttavat näinkin merkittävän kaajoamisen kunnalliseen itsehallintoon. Valiokunta korosti lausunnossaan kuitenkin tässä yhteydessä niiden yhdistämisen kohteena olevien muiden kuntien asemaa, jotka ovat vastustaneet liitosta. Valiokunta piti tärkeänä, että pelkästään arviointimenettelyyn johtaneiden taloudellisten kriteerien täytymisen ei pidä johtaa kunnan tahdon vastaisesti kuntajaon muutokseen, vaan muutoksen tulee olla kokonaisuutena perusteltu. Lisäksi olisi pyrittävä saamaan aikaan sellainen kuntajaon muutos, johon kaikki muutoksen kohteena olevat kunnat voivat suostua. Valiokunta piti myös tärkeänä, että muutos on välttämätön erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan asukkaiden lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi. Esitettävän neuvottelumenettelyn ja valtioneuvoston päätöksen seuraukset kohdentuvat useampaan kuntaan. Vaikutukset eivät kuitenkaan ulotu kyseisten kuntien koko toimintaan, vaan niiden yhteistoimintasopimuksiin ja yhteen tehtävälueeseen. Työvoimapalveluiden järjestämistä koskevan lakiehdotuksen mukaisesti neuvottelumenettely ja valtioneuvoston päätösvallan käyttäminen yhteistoimintasopimuksiin olisi viimesijainen keino turvata palveluja. Tätä edeltäisivät valtion ohjaus ja muut mainitussa laissa säädetyt menettelyt. Säätelyä voidaan näin ollen pitää perusteltuna perustuslain 18 §:n edellyttämän työllisyyden edistämisen viimesijaisena keinona. Perustuslain 18 §:n mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Toisaalta perustuslain 121 § suojaa kunnan asukkaiden itsehallintoa eli oikeutta päättää kunnan taloudesta ja hallinnosta. Neuvottelumenettelyssä ja valtioneuvoston viimesijaisessa päätösvallassa on siten kyse kahden eri perusoikeuden ja niihin liittyvien näkökohtien painottamisesta kussakin tilanteessa.

Kuntien tehtävät ja rahoitusperiaate

Perustuslakivaliokunta on kunnallista itsehallintoa koskevassa lausuntokäytännössään korostanut, että tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (PeVM 25/1994 vp, s. 3; PeVL 18/2001 vp, PeVL 30/2013 vp, s. 5/II, PeVL 12/2011 vp, s. 2/II, PeVL 41/2010 vp, s. 5/II). Valiokunta on katsonut, että kunnille osoitettavat rahoitustehtävät eivät itsehallinnon perustuslain suojan takia saa suuruutensa puolesta heikentää kuntien toimintaedellytyksiä tavalla, joka vaarantaisi kuntien mahdollisuuksia päättää itsenäisesti taloudestaan ja siten myös omasta hallinnostaan (ks. esim. PeVL 41/2014 vp, s. 3/II ja PeVL 50/2005 vp, s. 2). Vastaavanlainen määritelmä sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 artiklaan, jonka mukaan kuntien ”voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muissa laeissa.”

Verotusoikeuden ja kuntien oikeuden päättää omasta taloudestaan on katsottu kuuluvan kunnallisen itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin. Perustuslakivaliokunta on myös useaan kertaan todennut, että verotusoikeudella tulee olla reaalinen merkitys kuntien mahdollisuuksille päättää itsenäisesti taloudestaan (esim. PeVL 16/2014 vp). Kunnilla on käytännössä hyvin erilaiset mahdollisuudet sopeuttaa talouttaan ja selviytyä palveluvelvoitteistaan. Sopeuttaminen kunnan

verotuloja lisäämällä voi myös johtaa kuntakohtaisten tuloveroprosenttien vielä nykyistä suurempaan vaihteluun. Myös tämä on otettava huomioon, kun tehdään kuntien tehtäviin liittyviä ratkaisuja. Kuntien veroprosenttien suurella eriytymisellä toisistaan on myös selvä liittymäpinta perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuuteen.

Perustuslakivaliokunta on valtionosuusjärjestelmää koskevassa käytännössään katsonut, ettei perustuslain turvaaman rahoitusperiaatteen kannalta ole riittävää arvioida sen toteutumista koko kuntasektorin tasolla, koska asukkaiden itsehallinto on suojattu kussakin kunnassa. Vaikutuksia on siten tarkasteltava myös yksittäisten kuntien tilanteen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2021 vp, PeVL 40/2014 vp, s. 3, PeVL 16/2014 vp, s. 3 ja PeVL 41/2002 vp, s. 3/II). Valiokunta on myös edellyttänyt, että kuntien talouteen vaikuttavaa lainsäädäntöä toimeenpantaessa kiinnitetään vakavaa huomiota maan eri osissa olevien kuntien asukkaiden yhdenvertaiseen kohteluun ja heidän tosiasiallisiin mahdollisuuksiinsa saada perusoikeuksien toteutumisen kannalta välttämättömiä palveluja (ks. PeVL 67/2014 vp ja PeVL 37/2006 vp, s. 2-3).

Vakiintuneen tulkinnan mukaan valtionosuusjärjestelmän keskeisenä tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla kunnilla on olosuhteista ja kuntien tulopohjan eroista huolimatta edellytykset selvittää erityisesti lakisääteisistä tehtävistään. Valtionosuusjärjestelmällä on alueellisen yhdenvertaisuuden edistämisen vuoksi merkitystä myös perustuslain 6 §:n kannalta. Järjestelmän tehtävänä on tasoittaa kuntien välillä olevia peruspalveluiden kustannus- ja tarve-eroja ja siten lisätä elinkeino- ja väestörakenteeltaan erilaisten kuntien asukkaiden yhdenvertaista kohtelua ja heidän tosiasiallisia mahdollisuuksiaan saada perusoikeuksien toteutumisen kannalta välttämättömiä palveluja. Näin ollen valtionosuusjärjestelmän tarkastelu on keskeistä myös rahoitusperiaatteen toteutumisen kannalta (PeVL 16/2014 vp, s. 3/I, PeVL 34/2013 vp, s. 2/I, PeVL 29/2009 vp, s. 2/I).

Vaikka valtionosuusjärjestelmällä on keskeinen merkitys rahoitusperiaatteen toteutumisessa ja perusoikeuksiin liittyvien palvelujen turvaamisessa, lainsäätäjällä on kuitenkin katsottu olevan varsin laaja harkintavaltia säädettäessä muutoksista valtionosuusjärjestelmään. Näin on katsottu olevan silloinkin, kun muutokset vaikuttavat merkittävästi yksittäisten kuntien valtionosuuksiin (PeVL 40/2014 vp, s. 3/II ja PeVL 16/2014 vp, s. 4/I). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin lausuntokäytännössään todennut myös, ettei muutoksista saa aiheutua alueellisen yhdenvertaisuuden vaarantumista (PeVL 16/2014 vp, s. 3-4 ja PeVL 12/2011 vp, s. 3). Toisaalta on myös todettu, että yhdenvertaisuusperiaatteestakaan ei voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle silloin, kun pyritään kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (esim. PeVL 40/2014 vp, s. 6/II). Perustuslakivaliokunta on myös pitänyt perusoikeuksien toteutumisen kannalta tärkeänä, että valtionosuuksia menettävien kuntien taloudellista sopeutumista lievennetään riittävän pitkällä ja objektiivisin perustein määräytyvällä siirtymäajalla tai muilla järjestelyillä (PeVL 16/2014 vp, s. 4/II).

Kuntien vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta

Valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa on lisäksi otettava huomioon, että perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Perustuslakivaliokunta on kunnan rahoitusvastuiden valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa pitänyt merkityksellisenä sitä, että perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädetty työllisyyden edistämismääräys koskee myös kuntia. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt työttömyysetuuksien rahoitusvastuita lausunnoissaan 50/2005 vp ja 41/2014 vp.

Hallituksen esityksessä 164/2005 vp ehdotettiin muun ohella työmarkkinatuen rahoitusvastuun jaon uudistamista valtion ja kuntien välillä. Esityksen mukaan valtio ja tuensaajan kotikunta rahoittaisivat työttömyysaikaisen työmarkkinatuen puoliksi sen jälkeen, kun henkilölle on maksettu työmarkkinatukea yhteensä 500 työttömyyspäivältä. Tuolloin voimassa olleen lain mukaan työmarkkinatuki rahoitettiin kokonaisuudessaan valtion varoista. Samalla valtion osuutta toimeentulotuen rahoituksesta ehdotettiin puolestaan kasvatettavan. Esityksessä kunnille ehdotettiin korvattavan rahoitusuudistuksesta aiheutuvat lisämenot ja esitykseen sisältyi siirtymäjärjestely, jonka tarkoituksena oli turvata se, että rahoitusuudistus voimaantulovaiheessa toteutetaan likimäärin kustannusneutraalisti jokaisen kunnan osalta. Tarkoituksena oli myös nostaa yli 500 työttömyyspäivältä työmarkkinatukea saaneiden aktivointiastetta.

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan 50/2005 vp, että ehdotettu rahoitusvastuujärjestelmä merkitsee työmarkkinatuen osalta uuden rahoitustehtävän osoittamista kunnille. Valtion osuus toimeentulotuen rahoituksesta sen sijaan kasvaa merkittävästi. Rahoitusjärjestely on esityksen valmistelun yhteydessä tehdyn kuntakohtaisen selvityksen mukaan valtion ja jokaisen yksittäisen kunnan kannalta kustannusneutraali. Siirtymäkauden aikana tai sen jälkeen yksittäisen kunnan rahoitusosuus voi perustelujen mukaan kuitenkin kasvaa, jos kunta ei lisää ponnistuksiaan pitkäaikaistyöttömien työllistämiseksi tai edistää työllisyyttä poikkeuksellisen korkein kustannuksin. Rahoitusjärjestelmän uudistaminen ehdotetulla tavalla ei valiokunnan mielestä vaaranna kuntien mahdollisuutta päättää itsenäisesti omasta taloudestaan eikä siten muodostu ongelmalliseksi perustuslain 121 §:n näkökulmasta.

Hallituksen esityksessä 183/2014 vp puolestaan ehdotettiin kuntien työllisyyden edistämiseen liittyvää rahoitusvastuuta kasvatettavan siten, että kunnat maksaisivat työttömyysaikaisesta työmarkkinatuesta puolet niiden henkilöiden osalta, jotka olisivat saaneet työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 300 päivää, ja 70 prosenttia niiden henkilöiden osalta, jotka olisivat saaneet työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 1 000 päivää. Ehdotuksen arviointiin vähentävän valtion työmarkkinatukimenoja noin 160 miljoonalla eurolla ja lisäävän kuntien rahoitusosuutta vastaavalla määrällä. Valtio kompensoi 75 miljoonaa euroa arvioidusta kuntien menojen lisäyksestä muuttamalla yhteisöveron jako-osuutta kuntien hyväksi ja kompensaaion kohdentumista oikaistiin valtionosuusjärjestelmän kautta. Lisäksi tarkoituksena oli, että entistä useammalle kuntien rahoitusvastuun piiriin kuuluvalla järjestetään työvoimakoulutusta, valmennuksia ja kokeiluja sekä palkkatuettua työtä.

Hallituksen esityksessä ehdotettiin säädettävän työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta, josta vastaisivat työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos yhdessä. Arvioitaessa kuntien rahoitusvastuun laajentamisen vaikutuksia esityksessä todetaan, että ehdotettu laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta parantaisi kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa pitkään työttömänä olleiden palveluiden järjestämiseen ja työllistymisen edistämiseen. Tältä osin ehdotetulla lailla työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta on kiinteä yhteys ehdotettuun työmarkkinatuen rahoitusmuutokseen. Osa monialaiseen yhteispalveluun ohjautuvista asiakkaista olisi sellaisia, joiden työttömyysaikaisesta työmarkkinatuesta kunta maksaisi osan. Monialaisen yhteispalvelun myötä kunnilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa palvelujen järjestämiseen pitkäaikaistyöttömille.

Perustuslakivaliokunta toi lausunnossaan 41/2014 vp esille, että uudistuksen aiheuttama nettolisäys kuntien menoihin on noin 85 miljoonaa euroa kuitenkin niin, että kuntien rahoitusvastuun määrään vaikuttavat, yleisen työllisyystilanteen ohella, kuntien omat toimenpiteet työllisyyden edistämiseksi sekä valtion työllisyysmäärärahojen kohdentuminen. Monialaisen yhteispalvelun

toimintamallissa kunta voi nykyistä paremmin vaikuttaa työllistymistä edistävien palvelujen järjestämiseen ja sitä kautta myös kunnan työmarkkinatuen maksuosuuden vähenemiseen. Perustelujen mukaan rahoitusmalli palkitsee niitä kuntia, jotka joko itse tai yhdessä muiden toimijoiden kanssa pystyvät ennaltaehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyttä ja edistävät pitkään työttömänä olleiden työllistymistä. Valiokunta totesi, että kysymys ei ollut täysin uusien tehtävien antamisesta kunnille, vaan lähinnä työmarkkinatukea koskevan kuntien rahoitusosuuden kasvattamisesta. Valiokunta viittasi rahoitusperiaatetta koskevaan lausuntokäytäntönsä ja totesi, että ottaen huomioon sääntelyn kytkeytymisen perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädettyyn työllisyyden edistämismallin, joka koskee myös kuntia, ehdotus ei valiokunnan mielestä ollut valtiosääntöisesti ongelmallinen.

Tehtävien rahoituksen ja työttömyysetuuksien rahoitusvastuun arviointi

Esitetyssä uudistuksessa kunnille säädettäisiin työvoimapalveluiden järjestämisvastuu ja kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennettaisiin. Kuntien järjestämisvastuulle siirrettävät työvoimapalvelut säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021, tulee voimaan 1.1.2023) 1 §:n mukaisiksi valtionosuustehtäviksi. Kyseessä on kunnille uusi valtionosuustehtävä. Uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä. Valtionosuudet ovat kunnalle yleiskatteellista rahoitusta, eli kunta päättää rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen. Valtionosuus myönnetään aina yksittäiselle kunnalle, vaikka tehtäviä järjestettäisiinkin kuntien välisessä yhteistyössä. Vastaavasti työttömyysetuuksien rahoitusvastuut kohdistuvat kuntaan.

Rahoitusratkaisussa on huomioitava kunnallinen itsehallinto ja siihen sisältyvä rahoitusperiaate. Kunnille annettavista tehtävistä säädetään perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan lailla, ja perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan säädettäessä kunnille tehtäviä on huolehdittava kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoritua tehtävistään. Valtionosuusjärjestelmän keskeisenä tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla kunnilla on olosuhteista ja kuntien tulopohjan eroista huolimatta edellytykset selvitä erityisesti lakisääteisistä tehtävistään. Uusien tehtävien 100-prosenttinen valtionosuus turvaa rahoitusperiaatteen toteutumista koko kuntasektorin tasolla. Kunnille siirtyvien työvoimapalveluiden kustannukset ovat vuoden 2022 talousarvion tasossa karkeasti arvioiden vajaat 700 miljoonaa euroa sisältäen 70 miljoonaa euron lisäyksen uuteen asiakaspalvelumalliin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli). Peruspalvelujen valtionosuuksien tasoa kasvatettaisiin uudistuksessa vastaavasti.

Vaikutuksia on kuitenkin tarkasteltava myös yksittäisten kuntien tasolla, koska itsehallinto on turvattava jokaisessa kunnassa. Nykyisten kustannusten jakautumisesta kunnittain on muodostettu laskennallinen arvio valtionosuuslaskelmien vertailukohdaksi. Laskennallisuudesta johdun arvio kustannusten jakautumisesta kunnittain on suuntaa antava. Kohtuullisten nettovaikutusten (arvioituna esimerkiksi kunnallisveroprosentin muutospainella) voitaneen katsoa olevan hyväksyttäviä. Esimerkiksi sote-uudistuksen yhteydessä yksittäisen kunnan käyttötalouden muutokset rajattiin noin +/- 0,6 prosenttiyksikköön kunnallisveron muutospaineseen suhteutettuna. Perustuslakivaliokunta ei uudistusta koskeneessa lausunnossaan (PeVL 17/2021 vp) ottanut asiaan nimenomaisesti kantaa tästä näkökulmasta, mutta painotti, että rahoitusmallin vaikutuksia ja toimivuutta on tarkoin seurattava myös yksittäisten kuntien talouden kestävyden ja suorituskyvyn kannalta sekä tarvittaessa ryhdyttävä tarvittaviin korjaustoimiin. Tämänhetkisen koelaskelman mukaan ainoastaan yhdellä kunnalla seuraisi tämän esityksen mukaisesta uudistuksesta yli 0,6 prosenttiyksikön laskennallinen veroprosentin korotuspaine. Lisäksi kahdella

muulla kunnalla muutospaine jää juuri alle 0,6 prosenttiyksikön. Näiden kuntien osalta suuri muutos johtuu nykytilan poikkeuksellisen korkeista kustannuksista, jotka muodostuvat erityisesti yksityisen sektorin palkkatuen käytöstä.

Lisäksi kunnille siirrettävien tehtävien osalta laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen ehdotetaan siirryttävän vaiheittain. Vaiheittainen siirtymä lieventäisi olennaisesti suurimpia muutoksia nykytilan kustannustasoon verrattuna ja antaisi kunnille mahdollisuuden sopeutua muutokseen. Tämän johdosta ehdotetaan kahden vuoden mittaista siirtymäkautta, jonka jälkeen siirryttäisiin kokonaisuudessaan laskennallisiin perustein määräytyvään rahoitukseen. Siirtyvien tehtävien arvioituista kustannuksista kohdennettaisiin vuoden 2023 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2025 ja vuoden 2024 arvioitujen kustannusten perusteella 25 prosenttia vuonna 2026. Laskennallisiin perustein kohdennettava osuus olisi mainittuina vuosina vastaavasti pienempi. Vuodesta 2027 lukien rahoitus kohdennettaisiin kokonaisuudessaan laskennallisiin perustein.

Edellä sanotun perusteella voitaneen pitää kunnallisen itsehallinnon ja siihen sisältyvän rahoitusperiaatteen näkökulmasta todennäköisenä, että kuntien mahdollisuus päättää itsenäisesti omasta taloudestaan ei palvelujen järjestämistä vastuuun ja siihen liittyvän rahoitusratkaisun myötä sillä tavoin vaarannu, että se muodostuisi perustuslain vastaiseksi. Vaikutukset kuntien talouteen kunnallisveroprosentin muutospaineen kautta tarkasteltuna ovat yksittäisten kuntien osalta pääosin kohtuullisia. Suurimmat muutospainet johtuvat poikkeuksellisen korkeista kustannuksista sellaisissa palveluissa, joiden järjestämisen laajuus olisi järjestämistä vastuullisen tahon harkinnassa. Palveluvalikoimasta ja palvelujen järjestämisen tavoista päättämiseen liittyy ylipääntään verrattain paljon harkinnan mahdollisuutta, minkä voidaan arvioida jossain määrin lieventävän esityksestä kuntien talouteen kohdistuvia paineita.

Kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta ehdotettua uudistusta on perusteltua tarkastella myös kokonaisuutena, johon vaikuttaa keskeisesti työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentaminen. Lähtökohta rahoitusvastuun siirrossa on se, että se toteutetaan kustannusneutraalisti kuntien ja valtion välillä. Rahoitusvastuun laajennus kompensoidaan kunnille täysimääräisesti poikileikkaustilanteessa tehtävällä korvauksella, jonka tasoa ei tarkasteta myöhemmin. Työmarkkinatuen rahoitusvastuun kehitys riippuu jatkossa työttömyyden kehityksestä ja kunnalle maksettava kompensatio määräytyy puolestaan niiden perusteiden mukaan, joilla se on tehty.

Kompensatio toteutetaan valtionosuusjärjestelmän kautta. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisättäisiin kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus siten, että korvausten yhteismäärä vastaisi työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä.

Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksena kunnan valtionosuuteen tehtäisiin lisäys, joka vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuva kustannusten lisäystä. Kompensaation kuntakohtaista kohdentumista ei jälkikäteen tarkistettaisi. Korvauksen suuruus tarkistettaisiin kuitenkin vuosittain kansaneläkeindeksillä, joten sen taso säilyisi reaalisesti samana.

Taloudellisten kannustimien ohella on arvioitava, missä määrin kunta pystyy käytännössä eri mekanismein vaikuttamaan työllisyysmenojensa kehitykseen. Uudistuksen myötä kunnat päättävät työvoimapalveluiden järjestämisestä ja siitä, kuinka paljon niihin kohdennetaan voimavaroja. Työvoimapalvelujen järjestämistä vastuuun siirron kunnille voidaan lähtökohtaisesti olettaa

parantavan kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa myös etuusmenojen kehitykseen, edellyttäen että kunnat pystyvät myös tosiasiallisesti huolehtimaan palveluista tarkoituksenmukaisella tavalla. Toisaalta kuntien välisessä yhteistyössä, esimerkiksi kuntayhtymässä, yksittäisen kunnan vaikuttamismahdollisuudet voivat joissain tapauksissa jäädä käytännössä vähäisiksi. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen olisi muodostettava palveluiden järjestämiseksi työllisyyden hoidon yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhdessä jonkin toisen tai useamman muun kunnan kanssa siten, että työllisyysalueen kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Tämä tarkoittaa, että pääosa kunnista järjestäisi palvelut yhdessä muiden kuntien kanssa lakisääteisessä yhteistoiminnassa. Kunnan vaikutusmahdollisuuksiin vaikuttaa esimerkiksi se, millaisia työllisyysalueita muodostetaan ja millaiseksi yhteistoiminta työllisyysalueella tosiasiallisesti muodostuu. Uudistuksen vaikutuksia ja rahoitusmallin toimituutta onkin tärkeää seurata tarkoin myös tästä näkökulmasta.

Myös esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluilla sekä sivistys- ja koulutuspalveluilla on merkitystä työllisyyden ja työttömyydestä aiheutuvien kustannusten kannalta. Kuntien tehtävissä tapahtuvat muutokset on otettava tarkastelussa huomioon. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämismahdollisuudet siirtyvät pois kunnilta vuodesta 2023 alkaen, millä on osaltaan merkitystä arvioitaessa kuntien vaikuttamismahdollisuuksia. Tämän myötä myös rahoitusvastuiden ja niissä tehtävien muutosten merkitys kunnan talouden kokonaisuudessa on suurempi kuin nykyisellä tehtävärakenteella.

Samalla järjestämismahdollisuuksien siirto ja samanaikainen työttömyysetuuksien rahoitusvastuun kasvattaminen lisää jossain määrin kuntatalouden suhdanneherkkyyttä sekä kuntien toimintaan ja talouteen liittyvää epävarmuutta. Vastuu palveluiden järjestämisestä ja etuuksien rahoitusvastuun kasvattaminen lisäävät kunnan kannusteita työllisyyden tehokkaaseen hoitoon. Toisaalta talouden suhdannevaihtelut, jotka eivät riipu kunnan omista toimista, vaikuttavat kunnan talouteen jatkossa entistä merkittävämmiin. Vaikutukset voivat joissakin tilanteissa olla merkittäviä, jos työllisyyden hoidon menot ja työttömyysetuuksien kustannukset kasvavat samalla kun kunnan verotulot heikkenevät. On kuitenkin otettava huomioon, että kunnan rahoitusvastuu kasvaa portaittain eivätkä vastuut siten äkillisesti kasva merkittävästi, vaikka taloudessa tapahtuisi käänne huonompaan. Esityksen mukaan kunnan rahoitusvastuu alkaa 100 etuuspäivän jälkeen ja nousee 50 prosentin tasolle vasta 700 etuuspäivän kohdalla (mikä vastaa n. 2,5 vuoden työttömyyttä). Vastaavasti verojen tilitysjärjestelmässä kuntakohtaiset jako-osuudet muuttuvat viiveellä, mikä hidastaa suhdannekäänteiden vaikutuksia verokertymiin. Tarvittaessa valtiolla on käytettävissä erillisiä tukitoimia, kuten harkinnanvarainen valtionosuuden korotus ja äkillisten rakennemuutosten tuki.

Uudistuksen yhteydessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen toteutumisesta ja vaikutuksia on tarkasteltava koko kuntasektorin tasolla tapahtuvan tarkastelun lisäksi yksittäisten kuntien näkökulmasta. Eri kunnat ovat hyvin erilaisessa asemassa muun muassa sen suhteen, millainen on niiden yleinen taloudellinen tilanne ja kyky sopeuttaa talouttaan tarpeen vaatiessa. Myös työllisyystilanne vaihtelee kunnittain. Uudistuksessa on tarkoin arvioitava kuntien kykyä huolehtia tehtäviensä hoitamisesta. Viime kädessä kuntien tehtäviä ja velvoitteita koskeva lainsäätäjän harkintamarginaali on kuitenkin verrattain laaja. Perustuslakivaliokunta on edellä käsitellyissä lausunnoissa pitänyt kunnan työttömyysetuuksia koskevien rahoitusvastuiden laajentamista valtiotasa-arvooikeudellisesti suhteellisen ongelmattomana.

Palveluiden järjestämisvastuun siirtoon ja rahoitusjärjestelmissä toteutettaviin muutoksiin liittyy myös väistämättä epävarmuutta. Uudistusten yhteydessä onkin tärkeää seurata tarkoin muutosten vaikutuksia kuntatalouteen ja yksittäisten kuntien tilanteeseen ja tarvittaessa on ryhdyttävä tarpeellisiin korjaustoimiin, ottaen huomioon myös muut kuntien tehtäväkentässä tapahtuvat muutokset. Esityksen mukaisesti valtioneuvosto asettaisi jatkossa työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan hallituskaudeksi kerrallaan. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi tukea työ- ja elinkeinoministeriötä työllisyyden edistämisen ohjaamisessa, seurata ja ennakoita palvelujärjestelmän toimivuutta ja käsitellä työllisyyden edistämistä koskevia kehittämistarpeita. Neuvottelukunta antaisi hallituskausittain valtioneuvostolle selvityksen palvelujärjestelmän tilasta. Selvityksessä esitettäisiin arvio palvelujärjestelmän toimivuudesta ja palvelujen järjestämisen edellytysten toteutumisesta, mukaan lukien rahoitusjärjestelmän toimivuus ja järjestämisvastuun kriteerien tarkoituksenmukaisuus. Neuvottelukunta voi samalla tehdä esityksiä lainsäädäntöön tehtävistä ja muista muutoksista. Rahoitusjärjestelmän toimivuuden osalta arviointi käsitelisi kunnan rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista ja niiden kompensatiota sekä työllisyyspalveluiden rahoitusta. Selvityksessä otettaisiin kantaa esimerkiksi kuntien saaman rahoituksen riittävyyteen niille asetettujen tehtävien hoitamiseen ja rahoitusjärjestelmän kehittämistarpeisiin. Rahoitusperiaatteen toteutumista eli käytännössä rahoituksen riittävyyttä kuntien tehtävien hoitamiseen arvioidaan koko kuntasektorin tasolla kuntalain 12 §:n 3 momentin mukaan kuntatalousohjelmassa, jonka valmistelu on kuntalain 12 §:n 1 momentin mukaan osa julkisen talouden suunnitelman valmistelua. Rahoitusperiaatteen toteutumisen arviointi on siten lähtökohtaisesti perustuslakivaliokunnan korostamalla tavalla lakisäateistä (PeVL 34/2013 vp). Työllisyyden edistämisen neuvottelukunnan laatima selvitys tukisi ja täydentäisi osaltaan kuntatalousohjelman yhteydessä vuosittain toteutettavaa rahoitusperiaatteen toteutumista koskevaa arviointia.

Julkiset työvoimapalvelut ja työnhakijan palveluprosessi

Kunnan järjestämisvastuulle siirtyviä julkisia työvoimapalveluja koskeva sääntely vastaisi pääosin nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyvää sääntelyä, joka on syntynyt perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 32/2012 vp, PeVL 32/2022 vp). Lisäksi ehdotuksessa on otettu huomioon julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin vuoden 2023 alusta voimaan tulevaksi ehdotettu palkkatuen uudistamista ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea koskeva sääntely (HE 175/2022 vp). Palkkatuki uudistuksen ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen valtiosääntöoikeudellinen arviointi sisältyy kyseiseen esitykseen.

Tässä esityksessä ehdotettuja julkisia työvoimapalveluja koskevaan sääntelyyn liittyviä sisällöllisiä muutoksia olisivat 53 §:ssä tarkoitetun valmennuksen ja 54 §:ssä tarkoitetun koulutuskokeilun enimmäiskeston poistaminen, työkokeilun enimmäiskeston rajaaminen 12 kuukaudesta kuuteen kuukauteen, luku- ja kirjoitustaitoa koskevien opintojen sisällyttäminen työttömyysetuudella tuettaviin omaehtoisii opintoihin. Lisäksi starttirahaa koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, ettei starttirahakauden aikana saatu palkka tai korvaus yritystoimintaan liittymättömästä työstä, muut etuudet tai yrittäjän palkkakustannuksiin maksetut muut tuet estäisi starttirahan myöntämistä tai maksamista kokonaan, vaan etuuden määrä vähennettäisiin starttirahan määrästä. Työttömyysturvalaissa tarkoitetut etuoikeutetut tulot eivät vaikuttaisi starttirahan määrään. Muutos mahdollistaisi esimerkiksi sen, että omaishoitaja voisi saada starttirahaa, jos omaishoidontuen määrä on alle starttirahan määrän. Edellä mainittujen muutosten ei arvioida olevan ongelmallisia perusoikeussääntelyn kannalta. Starttirahaa koskeva muutos edistäisi

perustuslain 18 §:n toteutumista, jonka mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Myös työnhakijan palveluprosessia ja työnhakijalle asetettavaa työnhakuvelvollisuutta koskeva sääntely vastaisi sisällöltään nykyistä sääntelyä, joka on syntynyt perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 44/2021 vp). Kyseiseen sääntelyyn liittyy eduskunnan vastauksessa EV 212/2021 vp esitetyt lausumat.

Kielelliset oikeudet

Perustuslain 17 §:n 2 momentin mukaan jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada toimituskirjansa tällä kielellä turvataan lailla. Lisäksi julkisen vallan on 2 momentin mukaan huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Säännös edellyttää paitsi kielten muodollisesti yhdenvertaista kohtelua myös suomen- ja ruotsinkielisen väestön tosiasiallisen tasa-arvon turvaamista muun muassa yhteiskunnallisten palvelujen järjestämisessä (PeVL 17/2021 vp, PeVL 21/2009 vp). Perustuslain 122 §:n 1 momentin mukaan hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Kielilain (423/2003) 10 §:n mukaan jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia valtion viranomaisessa sekä kaksikielisessä hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän viranomaisessa ja kaksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa. Yksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa käytetään kunnan kieltä ja yksikielisessä hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän viranomaisessa hyvinvointialueen tai hyvinvointiyhtymän kieltä, jollei viranomainen pyynnöstä toisin päätä tai jollei muualla laissa toisin säädetä. Noudatettaessa kielilain sääntelyä työvoimapolveluiden siirtyminen valtion viranomaisilta kunnallisille toimijoille tarkoittaa kielellisten oikeuksien heikkenemistä, jos järjestämisvastuu siirtyy yksikieliselle kunnalle tai työllisyysalueen muodostavat kunnat ovat yksikielisiä.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 19 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi poikkeus kielilain sääntelyyn. Jokaisella olisi oikeus käyttää omaa kieltään, suomea tai ruotsia, myös yksikielisessä työvoimaviranomaisessa. Kielelliset oikeudet yksikielisessä työvoimaviranomaisessa vastaisivat siten kielellisiä oikeuksia yksikielisessä työ- ja elinkeinotoimistossa. Koska kielelliset oikeudet tästä huolimatta voisivat heiketä, jos nykyisen kaksikielisen työ- ja elinkeinotoimiston toimialueelle muodostuu yksikielisiä työvoimaviranomaisia, säädettäisiin mainitussa lainkohdassa lisäksi oikeudesta käyttää muun kuin kotikuntaan mukaan määräytyvän työvoimaviranomaisen palveluita kielellisten oikeuksien toteutumiseksi. Asiakas voisi siten kielellisten oikeuksien toteutumiseksi hakeutua kaksikielisen työvoimaviranomaisen asiakkaaksi. Säännöksillä pyritään estämään kielellisten oikeuksien heikkenemistä nykytilaan nähden. Kielellisten oikeuksien turvaamiseksi valtioneuvoston voisi myös antaa poikkeusluvan muodostaa työllisyysalue, jonka työvoimapohja on alle 20 000.

Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai

muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Lisäksi 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että perustuslain 21 §:n 1 momentin ilmaus oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskevasta päätöksestä liittyy Suomen oikeuden mukaan oikeuksiksi ja velvollisuuksiksi tarkoitettuihin seikkoihin. Mikä tahansa yksilön kannalta myönteinen viranomaistoimi ei kuitenkaan ole yksilön oikeutta koskeva päätös perustuslain mielessä. Perustuslain kannalta on edellytyksenä, että lainsäädännössä on riittävän täsmällinen perusta oikeutena pidettävän suhteen syntyemiselle yksilön ja julkisen vallan välille. Myös säännökset ns. subjektiivista oikeutta harkinnanvaraisempienkin oikeuksien tai etuuksien myöntämisedellytyksistä voivat sinänsä muodostaa riittävän täsmällisen perustan perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuna oikeutena pidettävän suhteen syntyemiselle yksilön ja julkisen vallan välille. Tällaista perustetta ei kuitenkaan yleensä synny, jos etuuden tai palvelun saaminen riippuu kokonaan viranomaisen harkinnasta, käytettävissä olevista määrärahoista tai esimerkiksi suunnitelmista. Tällöinkin voi tosin olla aiheellista avata valitusmahdollisuus muun muassa viranomaistoiminnan asianmukaisuuden ja muun tasapuolisuuden valvomiseksi sekä soveltamiskäytännön yhdenmukaisuuden varmistamiseksi. (ks. esim. PeVL 16/2019 vp ja PeVL 50/2018 vp ja niissä mainitut lausunnot)

Perustuslain 21 §:n säännökset eivät estä säätämästä lailla vähäisiä poikkeuksia niissä turvattuihin oikeuksiin, kunhan tällaiset poikkeukset eivät muuta kulloinkin kyseessä olevan oikeusturvatakeen asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa. Vaikka lainsäätäjällä on 21 §:n 2 momentin sisältämän lakivarauksen rajoissa valtiosääntöoikeudellista harkintavaltaa säännellä perustuslain 21 §:ssä tarkoitettuja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeita, valiokunnan mukaan esimerkiksi kuulemista koskevassa lainkäytön sääntelyssä on säilytettävä perustuslain mukainen pääsääntö vastapuolen kuulemisesta. Perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvatun oikeuden luonteen ja 2 momentin lakivarauksen takia on valiokunnan mukaan ollut selvää myös, että valitusoikeuden sääntelyä, erityisesti valitus- ja muutoksenhakukieltoja, mutta myös muita valitusoikeuden rajoituksia koskee sama lailla säätämisen vaatimus. (ks. esim. PeVL 17/2021 vp, PeVL 16/2019 vp ja 50/2018 vp ja niissä mainitut lausunnot).

Esityksen 1. lakiehdotuksen mukaan työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen kyseisen lain nojalla antamiin päätöksiin saisi pääsääntöisesti hakea oikaisua. Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen noudatettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu lakia. Myös kunnallisen työvoimaviranomaisen päätöksistä valitettaisiin hallintovalituksella. Eräitä asioita koskisi edellä mainitusta poikkeava muutoksenhakutie. Työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä, muutosturvakoulutusta ja lain 103 §:n 3 momentissa tarkoitettua niin sanottua harkinnanvaraista kulukorvausta koskevasta päätöksestä valitettaisiin sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Edellä mainitut asiat liittyvät asioihin, joita sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta käsittelee työttömyysturvalain nojalla.

Lisäksi lakiehdotukseen sisältyy muutoksenhakukieltoja, joista säädetään jo nykyisessä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa. Kyseiset muutoksenhakusäännökset ovat muotoutuneet pääosin perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 32/2012 vp, PeVL 6/2022 vp).

Ehdotettuun 1. lakiehdotuksen 147 §:n 1 momentin 1 kohtaan sisältyy työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskeva muutoksenhakukiello. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia koskevassa lausunnossaan (PeVL 32/2012 vp, s 5/I) perustuslakivaliokunta katsoi, ettei työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnassa ole kysymys subjektiivisesta oikeudesta, mutta toisaalta, ettei viranomaisen päätöksessä ole kysymys aivan puhtaasta tarkoituksenmukaisuusharkinnastakaan ainakaan siltä osin kuin mahdollinen epäävä päätös perustuu henkilön soveltumattomuuteen. Valiokunnan mielestä soveltuvuusvaatimus on sinänsä riittävän täsmällinen oikeudellinen kriteeri muutoksenhaun perusteeksi. Valiokunta piti asianmukaisena rajata esitetyn opiskelijavalintapäätökseen kohdistuvan muutoksenhakukiellon soveltamisalaa tai poistaa se lakiehdotuksesta. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta otti mietinnössään perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioon jättämällä soveltuvuuden arvioinnin muutoksenhakukiellon ulkopuolelle yhteishankintakoulutusta lukuun ottamatta. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta totesi mietinnössään (TyVM 7/2012 vp, s. 10/II-11/I) seuraavasti: ”Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan saaman selityksen mukaan muutoksenhaun ulottaminen yhteishankintakoulutuksiin, joista säädetään ehdotettavan lain 5 luvun 7 §:ssä, voisi aiheuttaa ongelmia. Yhteishankintakoulutuksen rahoittaa osaksi työnantaja, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantaja tai yrittäjyys-oikeudet luovuttava yritys. Vaikka työ- ja elinkeinotoimisto tekee muodollisen päätöksen opiskelijavalinnasta, työnantaja osallistuu opiskelijoiden soveltuvuusarviointiin. Muutoksenhaun kohteeksi saattaisi lopulta muodostua työnantajan arvio hakijan soveltuvuudesta. Erityisesti ongelma koskee niin sanottua RekryKoulutusta, jossa koulutuksen hyväksytysti suorittaneet työllistyvät yhteishankintakoulutukseen osallistuvan työnantajan palvelukseen. Työnantajaa ei voida velvoittaa palkkaamaan soveltumattomaksi katsomaansa henkilöä tai osallistumaan tällaisen henkilön koulutuksen rahoittamiseen.” Ehdotetussa 147 §:n 1 momentin 1 kohdan opiskelijavalintaa koskevassa muutoksenhakukiellossa on otettu huomioon edellä mainitut valiokuntien näkemykset.

Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan PeVL 32/2012 vp myös, ettei käsiteltävänä olleessa lakiehdotuksessa esitetyt muutoksenhakukiellot palkkatuen ja matka- ja yöpymiskustannusten korvaamisen epäämistä koskeviin päätöksiin olleet perustuslain 21 §:n kannalta ongelmallisia kohdistuessaan harkinnanvaraisiin etuuksiin. Tämän esityksen 1. lakiehdotuksen 147 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa olevat muutoksenhakukiellot vastaisivat edellä mainittuja muutoksenhakukieltoja. Palkkatuen osalta valituskiellon ulkopuolelle rajattaisiin kuitenkin palkkatuen määrä, johon ei ehdotetun lainsäädännön mukaan kohdistuisi viranomaisen harkintaa. Myös ehdotettu 147 §:n 1 momentin 4 kohdassa oleva muutoksenhakukiello liittyy harkinnanvaraiseen etuuteen (harkinnanvarainen kulukorvaus) ja vastaa voimassa olevan lain sääntelyä. Nykyistä vastaavaa kieltoa hakea oikaisua tai valittaa, jos tuki tai korvaus on evätty määrärahasyistä, ei ehdoteta sisällytettäväksi lakiin.

Ehdotettuun 147 §:n 1 momentin 5 kohtaan sisältyisi kielto hakea muutosta työvoimaviranomaisen ratkaisuun, jolla viranomainen on katsonut, ettei henkilö täytä Työkanava Oy:hyn työllistämisen edellytyksiä. Työkanava Oy:tä koskevassa lausunnossaan perustuslakivaliokunta katsoi, että Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua osoittamista on pidettävä perustuslain 21 §:ssä tarkoitettuna päätöksenä. Valiokunnan mukaan, jos muutoksenhakua osoittamista koskevasta päätöksestä on tarkoitus rajoittaa, on tästä säädettävä perustuslain 21 §:n vuoksi nimenomaisesti lailla. (PeVL 6/2022 vp, s. 5).

Perustuslakivaliokunta on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia koskevassa lausunnossaan todennut, että työ- ja elinkeinoviranomaisen palvelun tarjoamista koskeva yksilöä koskeva ratkaisu, toisin kuin itse palvelutoiminta ja sen järjestäminen, on sellainen viranomaisen päätös, josta saa lähtökohtaisesti valittaa (PeVL 32/2012 vp, s. 5/II). Valiokunta on

kuitenkin pitänyt ratkaisuja, jotka koskevat ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta, ko-keilua, asiantuntija-arvioita ja asiantuntijapalveluita yrityksille, sellaisina, jotka voidaan sisällyttää muutoksenhakukieltojen piiriin, koska ko. päätökset ovat kuitenkin riippuvaisia viranomaisen harkinnasta ja toimintaan osoitetuista määrärahoista (PeVL 32/2012 vp).

Lisäksi valiokunta totesi edellä mainitussa lausunnossaan, että työllistymissuunnitelma rinnastuu luonteeltaan pitkälti kotoutumissuunnitelmaan, jota koskevaa päätöksentekoa valiokunta ei ole pitänyt tosiasiallisena hallintotoimena. Valiokunta on myös katsonut, että ainakin kotoutumissuunnitelman laatimisen epäämisestä tulisi olla mahdollisuus hakea muutosta valittamalla (ks. PeVL 42/2010 vp). Sama koskee työllistymissuunnitelmaakin. Valiokunta on myös todennut, että joka tapauksessa, jos muutoksenhakua työllistymissuunnitelmaa koskevasta päätöksenteosta on tarkoitus rajoittaa, on tästäkin säädettävä nimenomaisesti (ks. laki kotoutumisen edistämisestä, 83 §).

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ei pitänyt tarpeellisena ehdottaa tuolloin käsiteltävänä ollutta lakiehdotusta muutettavaksi siten, että lakiin olisi sisällytetty työllistymissuunnitelmaa koskevaa muutoksenhakukieltoa. Valiokunta totesi mietinnössään, ettei valituskieltoa ole ollut tarkoitus ulottaa sellaiseen työ- ja elinkeinoviranomaisen päätökseen, jolla työllistymissuunnitelma jätetään asiakkaan toiveesta huolimatta laatimatta, vaan siihen voidaan hakea muutosta. Sen sijaan muutosta ei voisi hakea siihen, minkälaiseksi työllistymissuunnitelman sisältö on asiakkaan ja viranomaisen välisessä vuorovaikutuksessa muotoutunut ja mitä siinä edellytetään. (TyVM 7/2012 vp, s. 11/II)

Sittemmin perustuslakivaliokunta on ottanut sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevassa lausunnossaan (PeVL 15/2018 vp) kantaa uudistukseen sisältäneeseen valinnanvapauslain mukaiseen asiakassuunnitelmaan. Perustuslakivaliokunta ei pitänyt valituskiellon kohdistamista asiakassuunnitelmaan vähäisenä rajoituksen perusoikeutena turvattuun valitusoikeuteen ja piti ongelmallisena säätää yleisestä valituskiellosta asiakassuunnitelmaa koskevaan, oikeuksia luovaan päätökseen. Perustuslakivaliokunta kiinnitti kuitenkin huomiota asiakassuunnitelman erilaiseen merkitykseen yhtäältä sosiaali- ja toisaalta terveydenhuollon palveluissa. Sosiaalipalvelujen antamisesta tehdään hallintopäätös, johon voi hakea muutosta. Jos tässä muutoksenhaussa on mahdollista arvioida myös asiakassuunnitelman sisällön lainmukaisuutta, on valiokunnan mielestä perustuslain 21 §:n estämättä mahdollista säätää, ettei asiakassuunnitelmaa koskevaan päätökseen tältä osin saa hakea erikseen muutosta.

Nyt käsiteltävänä olevaan lakiin ehdotetaan lisättäväksi työllistymissuunnitelmaa koskeva muutoksenhakukielto. Kielto hakea oikaisua ja valittaa työllistymissuunnitelmaa koskevaa suunnitelman sisältöä. Työllistymissuunnitelmassa sovitaan työnhakijan palvelutarpeen mukaisista palveluista, jotka ovat työvoimaviranomaisen harkinnassa ja joihin työnhakija on velvollinen osallistumaan. Lisäksi työllistymissuunnitelmassa asetetaan työnhakijalle työnhakuvelvollisuus, ellei lain säännöksistä muuta johdu. Työnhakija, joka ei noudata työllistymissuunnitelmaa voi menettää oikeuden työttömyysetuuteen määräraajaksi tai toistaiseksi. Työllistymissuunnitelmaa on siten pidettävä viranomaisen päätöksenä, joka ei perustuslakivaliokunnan käytännön valossa rajaudu muutoksenhaun ulkopuolelle ilman nimenomaista säännöstä. Jos työnhakija menettäisi työttömyysetuuden työllistymissuunnitelmaan liittyvän laiminlyönnin vuoksi, työllistymissuunnitelman sisältö on saatettavissa työttömyysturva-asiana muutoksenhakuelimen arvioitavaksi. Työnhakijalla on siten oikeussuojakeino käytettävissään työllistymissuunnitelmaan kohdistuvasta muutoksenhakukiellosta huolimatta. Kielto hakea oikaisua tai valittaa suunnitel-

masta ei rajoittaisi muutoksenhakua erillisistä palvelua tai etuutta koskevista työvoimaviranomaisen päätöksistä, joihin ei ole kohdistettu erillistä muutoksenhakukieltoa. Esimerkiksi työnhakijan oikeudesta muutosturvakoulutukseen annettaisiin erillinen muutoksenhakukelpoinen päätös.

Ehdotetun muutoksenhakua koskevan sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallinen perustuslain kannalta.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä siirto vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Julkisella hallintotehtävällä tarkoitetaan perustuslaissa laajaa hallinnollisten tehtävien kokonaisuutta, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä (HE 1/1998, s. 179).

Julkinen hallintotehtävä on abstraktiotason sisältävä perustuslaillinen käsite, eikä sille tule antaa sisältöä tavallisen lain säännösten kautta. Tavallisella lailla ei voida yleisesti säätää siitä, mitkä ovat julkisia hallintotehtäviä, vaan tämä arviointi kuuluu perustuslakivaliokunnalle. Hallintolain (434/2003) esitöiden (HE 72/2002, s. 52) mukaan julkinen hallintotehtävä viittaa toimintaan, johon liittyy yleisen edun toteuttamista tai muutoin julkisten palvelujen järjestämiselle luonteenomaisia piirteitä. Keskeistä on myös, että tehtävä perustuu lailla tai lain nojalla annettuun julkiseen toimeksiantoon.

Julkisiin hallintotehtäviin voi sisältyä julkisen vallan käyttöä tai merkittävää julkisen vallan käyttöä. Julkisiin hallintotehtäviin liittyy usein oikeus käyttää julkista valtaa eli hallintopäätösten tekemistä sekä asian ratkaisemista välittömästi palvelevia valmistelu- ja täytäntöönpanotoimia (HE 72/2002, s. 53). Julkisen vallan käyttämistä on myös yksityisiin kohdistuvien käskyjen taikka kieltojen antaminen. Merkittävää julkisen vallan käyttöä, jota sisältäviä tehtäviä ei perustuslain 124 §:n mukaan voida antaa lainkaan viranomaiskoneiston ulkopuolelle, on esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuva oikeus käyttää voimakeinoja tai puuttua muulla merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (HE 1/1998, s. 179).

Niin sanotulla tosiasiallisella hallintotoiminnalla tarkoitetaan sitä osaa julkista hallintotoimintaa, mikä ei ole päätöksentekoa eikä julkisen vallan käyttöä ja jolla ei tavoitella suoranaisia oikeusvaikutuksia (HE 72/2002, s. 49). Tosiasiallista hallintotoimintaa on esimerkiksi erilaisten hoitotoimien suorittaminen sekä lakiin perustuva viranomaisen tehtäväksi annettu neuvonta. Viranomaisten antama neuvonta ohjaa hallinnon asiakkaiden toimintaa, ja asiakkaiden tulee voida luottaa neuvonnan paikkansapitävyyteen. Neuvontaan voi sisältyä myös julkisen vallan käytön piirteitä etenkin silloin, kun on kyse yksilön oikeudellisesta asemasta koskevaan päätöksentekoon liittyvästä neuvonnasta. Mitä konkreettisemmin neuvojen antaminen saattaa vaikuttaa yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sitä merkityksellisempänä julkisen vallan ulottuvuutta voidaan pitää.

Perustuslaissa ei määritellä julkista hallintotehtävää eikä julkisen vallan käyttäjää. Julkista valtaa voivat Suomessa käyttää vain viranomaiset ja viranomaisten nimissä vain laillisesti virkoihinsa nimitetyt virkamiehet, niin sanottu virkamieshallintoperiaate (HE 1/998, s. 178). Perustuslain 124 §:n tarkoituksena on ollut nimenomaisesti rajoittaa julkisten hallintotehtävien osoittamista viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Perustuslain 124 § lähtee siitä, ettei virkamieshallintoperiaate merkitse ehdotonta estettä antaa julkista valtaa ja julkisia tehtäviä rajoitetusti muille kuin viranomaisille kuten valtion liikelaitoksille ja yksityisoikeudellisille yhteisöille. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa tulkintakäytännössään edellyttänyt, että perustuslain 124 §:n asettamien edellytysten täyttämiseksi tehtävien hoitamisesta ja siinä noudatettavasta menettelystä annetaan riittävän yksityiskohtaiset säännökset, jotta oikeusturvanäkökohdat otetaan huomioon, ja että julkisia tehtäviä hoitavat henkilöt kuuluvat rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin. Perustuslakivaliokunta on lukenut varsinaiseen viranomaiskoneistoon perustuslain 124 §:ssä tarkoitettussa merkityksessä paitsi valtion ja itsehallintoyhdyskuntien normaaliin organisaatioon kuuluvat viranomaiset sekä sellaiset itsenäiset laitokset kuin Suomen Pankki ja Kansaneläkelaitos, myös kunnallisen työmarkkinalaitoksen ja kunnallisen eläkelaitoksen tapaiset, lähtökohtaisesti kaikkien kuntien yhteiset erityistoimielimet (PeVL 22/2005).

Julkinen hallintotehtävä voidaan perustuslain 124 §:n mukaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa tulee hallinnon tehokkuuden ja muiden hallinnon sisäisiksi luonnehdittavien tarpeiden lisäksi kiinnittää erityistä huomiota yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin sekä otettava huomioon hallintotehtävän luonne (HE 1/1998 ja esim. PeVL 16/2016, PeVL 8/2014, PeVL 6/2013, PeVL 65/2010 ja PeVL 57/2010). Siten tarkoituksenmukaisuusvaatimus voi palveluiden tuottamiseen liittyvien tehtävien kohdalla täytyä helpommin kuin esimerkiksi yksilön tai yhteisön keskeisiä oikeuksia koskevan päätöksenteon kohdalla.

Perustuslakivaliokunta on painottanut vakiintuneessa lausuntokäytännössä, että tarkoituksenmukaisuusvaatimus on oikeudellinen edellytys, jonka täytyminen jää tapauskohtaisesti arvioitavaksi (esim. PeVL 44/2016, PeVL 16/2016, PeVL 12/2014, PeVL 8/2014 ja PeVL 5/2014). Tarkoituksenmukaisuusvaatimuksen täyttymistä tulee arvioida tapauskohtaisesti kunkin viranomaisorganisaation ulkopuolelle annettavaksi ehdotetun julkisen hallintotehtävän kohdalla erikseen. Valiokunta on arvioidessaan tarkoituksenmukaisuuskriteerin täyttymistä kiinnittänyt huomiota muun muassa tehtävissä tarvittavaan erityisosaamiseen tai resursseihin, palvelutarpeen lisääntymiseen, palveluiden alueelliseen saatavuuteen ja joustavuuteen sekä toiminnan tehokkuuteen (esim. PeVL 16/2016, PeVL 29/2013, PeVL 6/2013 ja PeVL 37/2010). Valiokunta on todennut, että tarkoituksenmukaisuusvaatimuksessa ei ole kysymys vain taloudellisesta tarkoituksenmukaisuudesta, vaikka järjestelyn taloudellisiin vaikutuksiin onkin asianmukaisesti kiinnitettävä riittävästi huomiota (PeVL 26/2017 ja PeVL 11/2006). Merkitystä on voitu myös antaa viranomaisen henkilöstöresurssien riittävyydelle (PeVL 23/2013 ja PeVL 6/2013).

Merkittävän julkisen vallan käyttäminen sisältää lähtökohtaisesti puuttumista yksilön perusoikeuksiin. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että esimerkiksi kotirauhan piiriin kohdistuvat tarkastusvaltuudet merkitsevät oikeutta puuttua merkittävällä tavalla perustuslaissa jokaiselle turvattuun kotirauhan suojaan eikä tällaista valtuutta voida näin ollen antaa yksityiselle tavallisella lailla (esim. PeVL 44/2016). Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävät niin ikään kaikki sellaiset ratkaisut, joilla olennaisesti puututaan perustuslain 7 §:ssä tarkoitettuun henkilökohtaiseen vapauteen tai koskemattomuuteen (PeVL 5/2014). Samoin hallinnollisen seuraamuksen määräämiseen sisältyy valiokunnan mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä (esim. PeVL

15/2012 ja PeVL 57/2010). Myös passin myöntämistä koskevassa päätöksenteossa on valiokunnan mukaan selvästi kysymys merkittävän julkisen vallan käytöstä, jota koskevia tehtäviä ei voida antaa muulle kuin viranomaiselle (PeVL 6/2013).

Perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten turvaamisesta voidaan tosiasiallisessa toiminnassa huolehtia sääntelyn yleisen tarkkuuden ja muun asianmukaisuuden sekä asianomaisten henkilöiden sopivuuden ja pätevyyden avulla (PeVL 26/2017 ja PeVL 24/2001). Tehtävän luonteella on arvioinnissa merkitystä. Menettelyn kaikissa vaiheissa on tärkeää huolehtia palveluntuottajiin kohdistuvista korkeista kelpoisuus- ja laatuvaatimuksista sekä palveluntuottajien valvonnasta (PeVL 6/2013). Asianmukaisen ja riittävän koulutuksen vaatimus korostuu erityisesti silloin, kun tosiasiallisella hallintotoiminnalla on vaikutusta perusoikeuksien toteutumiseen tai kun kyseisessä toiminnassa käytetään julkista valtaa (PeVL 27/2014).

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään vakiintuneesti katsonut, että perustuslain 124 §:n edellytys, että tehtävän antaminen ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia, edellyttää oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattamisen takaamista säännösperusteisesti. Tämä merkitsee muun muassa, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla. Hallinnon yleislakeja ovat hallintolaki, julkisuuslaki, oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki (808/2019), kielilaki (423/2003), saamen kielilaki (1086/2003), EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679), tietosuojalaki (1050/2018) sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettu laki (13/2003). Nämä lait konkretisoivat osaltaan perustuslain perusoikeussäännöksissä suojattuja hyvän hallinnon ja oikeusturvan takeita, julkisuusperiaatetta ja kielellisiä oikeuksia. Hallinnon yleislakeja sovelletaan lähtökohtaisesti niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai liikelaitosten kielellisiä palveluita ja yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä, minkä vuoksi viittausta ei ole enää välttämätöntä sisällyttää lakiin.

Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että perustuslain 124 § edellyttää, että julkisia hallintotehtävää hoitavat luonnolliset henkilöt toimivat tehtävässään virkavastuulla ja että julkisia hallintotehtäviä hoitavilla henkilöillä on asianmukainen koulutus ja asiantuntemus ja heidän julkinen valvonta on asianmukaisesti valvottu. Perustuslain 118 §:n mukaisesti virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta, jolloin virkamiehen erityisasemaan kuuluu muita laajempi vastuu työssä tapahtuneista virheistä. Virkavastuun on vakiintuneesti katsottu käsittävän sekä rikosoikeudellisen että vahingonkorvausoikeudellisen vastuun. Rikosoikeudellinen virkavastuu ulottuu rikoslain 40 luvun 11 §:n määritelmäsäännöksen 5 kohdan nojalla myös viranomaisorganisaation ulkopuolella tapahtuvaan julkisen vallan käyttöön. Vahingonkorvausoikeudellisesta vastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että virkavastuusääntelyn tulee kattaa annettu julkinen hallintotehtävä kokonaisuudessaan.

Julkisten työvoimapalveluiden järjestäminen muodostaa työvoimaviranomaisille tehtäväkokonaisuuden, johon sisältyy julkisen vallan käyttöä. Kuntalain 8 §:n mukaan tehtävän järjestämisvastuussa oleva kunta vastaa viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Esityksen 1. lakiehdotuksen mukaan työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa oleva kunta voisi sopimuksella siirtää tehtäviä työllisyysalueeseen kuuluvalla kunnalle. Myös kyseisessä tilanteessa tehtävän hoitamisesta vastaisi viranomainen. Esitykseen ei sisälly ehdotuksia, joiden mukaan järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä voisi siirtää julkisia hallintotehtäviä yksityi-

sille. Kunta voisi kuitenkin hankkia järjestämisvastuulle kuuluvia työvoimapalveluja, kuten työvoimakoulutusta tai valmennuspalvelua, yksityisiltä palveluntuottajilta tai antaa koulutuksen tai palvelun tuottamisen esimerkiksi omistamansa yhtiön toteutettavaksi.

Työttömyysturva-asioiden käsittelyn järjestäminen

Esityksen katsotaan toteuttavan perustuslain 19 §:n 2 momentissa säädettyä jokaisen oikeutta perustoimeentulon turvaan työttömyyden perusteella sekä perustuslain 21 §:ssä turvattua oikeutta saada asia käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä edistämällä asianmukaisen ja viivytyksettömän käsittelyn järjestämistä. Työttömyysetuudet ovat perustuslain 19 §:n 2 momentin oikeutta perustoimeentulon turvaan työttömyyden aikana turvaavia etuuksia.

Muutosten arvioidaan turvaavan työttömyysturva-asioiden viivytyksetöntä käsittelyä, koska kunnille siirrettäisiin toimivalta antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja tilanteissa, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Kunnat voisivat näissä tilanteissa antaa lausunnon ilman asian siirtämistä KEHA-keskuksen selvitettäväksi ja ratkaistavaksi. Tämä vähentäisi epätarkoituksenmukaista tietojen siirtämistä kuntien ja valtakunnallisesti keskitettyjä harkintaa vaativia työttömyysturvatehtäviä hoitavan KEHA-keskuksen välillä.

Harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisen keskittäminen KEHA-keskukseen edistäisi yhdenmukaista ratkaisu- ja soveltamiskäytäntöä sekä turvaisi käsittelyaikojen yhdenmukaisuutta. Tämän katsotaan toteuttavan perustuslain 6 §:ssä säädettyä yhdenvertaisuutta. Hajautetussa ratkaisussa pienissä yksiköissä joitain harkintaa vaativia asioita voisi tulla ratkaistavaksi hyvin harvoin. Harkintaa vaativien tehtävien keskittäminen turvaisi asiantuntemusta, kun harkintaa vaativia asioita käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin enemmän määrin. Asiantuntemuksen turvaamisen arvioidaan myös turvaavan ratkaisujen perusteluja ja ymmärrettävyyttä.

Harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisen keskittämisen arvioidaan myös edistävän työttömyysturva-asioiden viivytyksetöntä käsittelyä, koska keskittäminen edistäisi mahdollisuuksia varautua ennakolta muutoksiin, jotka vaikuttavat työttömyysturva-asioiden käsittelyaikoihin. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi henkilöstövaihdokset ja poissaolotilanteet.

Työnhakijan asiointi olisi työvoimaviranomaisessa. KEHA-keskuksen toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta työvoimaviranomainen siirtäisi asian ratkaistavaksi KEHA-keskukseen. Työnhakijan ei tarvitsisi itse oma-aloitteisesti olla yhteydessä useaan viranomaiseen tai tietää antaako työvoimapolitiittisen lausunnon työvoimaviranomainen vai KEHA-keskus, vaan asiointi tapahtuisi työvoimaviranomaisen kautta. Tämä turvaisi asiakkaan näkökulmasta viranomaisten tavoitettavuutta. Tietyissä tilanteissa KEHA-keskukselta voisi kuitenkin tulla työnhakijalle pyyntö selvityksen antamiseen, mutta tällöinkin kyseessä olisi KEHA-keskukselta tulevasta pyynnöstä. Menettely KEHA-keskuksessa olisi pääasiassa kirjallista. Edellä mainittujen katsotaan toteuttavan perustuslaissa turvattua oikeutta yhdenvertaiseen kohteluun ja asianmukaiseen käsittelyyn sekä turvaavan osaltaan hyvän hallinnon periaatteita.

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvataan jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa. Työvoimapolitiittisen lausunnon antamisessa on kyse julkisen vallan käytöstä huolimatta siitä, sisältääkö lausunto työvoimapolitiittista harkintaa.

Perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskytkentäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti, tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat samoin kuin toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (ks. PeVL 2/2012 vp, PeVL 21/2009 vp, s. 4–5, PeVL 19/2009 vp, s. 3–4 ja siinä mainitut lausunnot).

Perustuslakivaliokunta on työttömyysturvalaissa säädettyä työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää koskevaan hallituksen esitykseen (HE 111/2011 vp) liittyvässä lausunnossaan (PeVL 2/2012 vp) katsonut, ettei kyseinen ehdotus täyttänyt edellä mainittuja vaatimuksia. Kyseisessä esityksessä lakiehdotuksessa ehdotettiin säädettäväksi useassa kohdin työ- ja elinkeinotoimistojen sijasta ”työvoimaviranomaisesta”. Esimerkiksi työvoimapolitiittisen lausunnon antaminen ehdotettiin osoitettavaksi ”työvoimaviranomaiselle” ja etuuden saajan ehdotettiin velvoitettavan tekemään ilmoitus ”työvoimaviranomaiselle”. Lakiehdotukset eivät sisältäneet sääntelyä siitä, mitä viranomaisia ”työvoimaviranomaiselle” käytännössä tarkoitetaan. Perustuslakivaliokunta edellytti työttömyysturvalakia täsmennettäväksi tältä osin.

Työttömyysturvalakia koskevassa ehdotuksessa (6. lakiehdotus) esitetään säädettäväksi, mitä työvoimaviranomaisella kyseisessä laissa tarkoitetaan. Lisäksi työttömyysturvalaissa säädettäisiin erikseen niistä työvoimapolitiittisista lausunnoista, joiden antaminen kuuluisi KEHA-keskuksen ja työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän toimivaltaan. Esityksen katsotaan näin ollen tältä osin olevan riittävän tarkkarajainen viranomaisten toimivallan osalta.

Yksityiselämän suoja

Esitys sisältää ehdotukset henkilötietojen käsittelyä koskevaksi sääntelyksi julkisissa työvoimapalveluissa. Henkilötietojen käsittelystä säädettäisiin esityksen 1. lakiehdotuksen 13 luvussa ja 128–130 §:ssä. Lisäksi esityksen 2. lakiehdotuksen 11–13 ja 15 §:ssä säädettäisiin henkilötietojen käsittelystä työllistymistä edistävässä monialaisen tuen yhteistoiminnassa.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Saman lainkohdan mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen suojan osalta perustuslain säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä. (HE 309/1993 vp, s. 53/I-II)

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa henkilötietojen suoja koskevan säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee näin ollen turvata oikeus henkilötietojen suojaan tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta. Säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä.

Valiokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina muun muassa henkilötietojen sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus. Sääntelyn lain tasolla on tullut lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista. (Ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 2, PeVL 42/2016 vp, s. 2, PeVL 38/2016 vp, s. 2, PeVL 29/2016 vp, s. 4, PeVL 13/2016 vp, s. 3–4).

Perustuslakivaliokunta on lisäksi arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 2–3 ja siinä viitatus lausunnot).

Valiokunta on arvioinut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (ks. PeVL 29/2016 vp, s. 4–5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp). Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 38/2016 vp, s. 3). Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (ks. PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/I). Myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 51 johdantokappaleen mukaan asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Valiokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 3/2017 vp, s. 5). (PeVL 15/2018 vp, s. 37).

Perustuslakivaliokunta on uudemmassa käytännössään katsonut, ettei estettä ole sille, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös yleisellä Euroopan unionin asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla (ks. myös PeVL 2/2018 vp, s. 4–8, PeVL 31/2017 vp, s. 3–4, PeVL 5/2017 vp, s. 9 ja PeVL 38/2016 vp, s. 4). (PeVL 14/2018 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (mm. PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2 ja PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta nykyistä kansallista sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suojaa ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperusteisen lähes-

tymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn kohdalla (PeVL 14/2018 vp, s. 4–5).

Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa edelleen syytä arvioida myös aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta. Yleistä tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisemman lakitasoisen sääntelyn tarve tulee kuitenkin perustella myös tietosuoja-asetuksen puitteissa tapauskohtaisesti. Sääntelyn tarpeen osalta on syytä kiinnittää huomiota myös asetuksessa omaksumattua riskiperusteiseen lähestymistapaan. Valiokunta painottaa, että myös arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn kohdalla on syytä pyrkiä selkeään ja ymmärrettävään lainsäädäntöön (PeVL 14/2018 vp, s. 6).

Yleinen tietosuoja-asetus mahdollistaa myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelystä säättämisen kansallisessa laissa edellyttäen, että asetuksessa säädetyt erityiset edellytykset täyttyvät (PeVL 15/2018 vp, s. 38). Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja ei voida suoraan rinnastaa yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa määriteltyihin erityisiin henkilötietoryhmiin. Esimerkiksi henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiaan sosiaalihuollon palveluja, tukitoimia ja muita sosiaalihuollon etuuksia kuvaavia tietoja ei yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa määritellä erityisiksi henkilötietoryhmiksi. Poissuljettua ei kuitenkaan ole, etteikö näihin tietoihin voisi sisältyä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisiin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, kuten esimerkiksi tietoja sosiaalihuollon asiakkaan terveydentilasta. Sosiaalihuollon palveluita koskevat tiedot eivät sisälly myöskään henkilötietolailla implementoidun henkilötietodirektiivin 8 artiklan 1 kohdassa lueteltuihin tietoihin. Kyseisten tietojen rekisteröinnin on kuitenkin kansallisesti katsottu sisältävän tavanomaista suuremman riskin kansalaisten yksityisyydelle ja oikeusturvalle, minkä vuoksi tietoja on perusteltua pitää arkaluonteisina (ks. myös HE 96/1998 vp, s. 4/I). (PeVL 15/2018 vp, s. 38)

Perustuslain säädöshierarkkisen aseman vuoksi on selvää, että valiokunnan käytännössä arkaluonteisiksi esimerkiksi käsittelyn aiheuttamien riskien ja uhkien perusteella arvioidut tiedot eivät alaltaan tyhjentävästi samaistu henkilötietolain sääntelyyn. Perustuslakivaliokunta on johdonmukaisesti katsonut, että esimerkiksi biometriset tunnistetiedot rinnastuvat arkaluonteisiin tietoihin (ks. esim. PeVL 13/2016 vp, s. 4). Vaikka EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta kansallisessa lainsäädännössä tulee tietosuoja-asetuksen 9 artiklaan valitun erityisten henkilötietoryhmien käsitteen vuoksi välttää arkaluonteisten tietojen käsitteen käyttämistä sääntelyn selvyiden vuoksi (ks. myös PeVL 14/2018 vp, s. 9), pitää valiokunta edelleen perusteltuna kuvata valtiosääntöisesti tiettyjä henkilötietoryhmiä nimenomaan arkaluonteisiksi. Myös tietosuoja-asetuksen johdantokappaleessa 51 painotetaan erityisten henkilötietoryhmien erityistä arkaluonteisuutta. (PeVL 15/2018 vp, s. 38)

Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen riskiperusteisesta lähestymistavasta seuraa, että kansallista yksityiskohtaista ja täsmällistä lainsäädäntöä voidaan säätää myös silloin, kun tietojen käsittely muodostaa erityisen riskin muulla kuin asetuksen 9 tai 10 artiklassa säädetyllä perusteella. Kansallisen sääntelyn tulee tällöinkin olla yhteensopivaa asetuksen 6 artiklan kanssa. Valiokunnan käsityksen mukaan valtiosääntöisesti arkaluonteisiksi arvioitavien henkilötietojen käsittelystä voidaan myös tietosuoja-asetuksen puitteissa säätää yksityiskohtaisesti. (PeVL 15/2018 vp, s. 38)

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota sääntelytarpeeseen silloin, kun henkilötietoja käsittelee viranomaisena. Tietosuojasetuksen 6 artiklan c alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Artiklan e alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, jos se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4). Vaikka valiokunnan käsityksen mukaan sanotut artiklan alakohdat eivät yleensä edellytä tai edes mahdollista sitä, että kaikkia yksittäisiä tiedonkäsittelytilanteita varten olisi olemassa erityislaki, muodostaa henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiinsa sosiaalihuollon palveluja, tukitoimia ja muita sosiaalihuollon etuuksia kuvaavien ja niihin rinnastuvien tietojen käsittely sellaisia riskejä ja uhkia yksityisen perusoikeuksille, että mainittujen tietojen käsittelystä on tietosuojasetuksen mahdollistamissa puitteissa säädettävä samantasuisella täsmällisyydellä ja tarkkuudella kuin muidenkin arkaluonteisten tietojen käsittelystä. (PeVL 15/2018 vp, s. 38–39)

Työnhakijaa koskevat tiedot ovat perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattu yksityiselämän suojan piiriin kuuluvia henkilötietoja. Tämä ilmenee myös siten, että ne ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan nojalla salassa pidettäviä (PeVL 43/1998 vp s. 3). Voidaan katsoa, että julkisuuslaissa salassa pidettäviksi säädetty työhallinnon henkilöasiakasta koskevat tiedot ovat valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisia henkilötietoja. Niiden käsittelyä koskevien säännösten olisi siten edelleen täytettävä perustuslakivaliokunnan yleisen tietosuojasetuksen soveltamista edeltävässä käytännössä muodostuneet edellytykset.

Tietosuojasetuksen 10 artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojaustoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Tietosuojalain 7 §:n mukaan edellä tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä, jos 1) käsittely on tarpeen oikeusvaateen selvittämiseksi, laatimiseksi, esittämiseksi, puolustamiseksi tai ratkaisemiseksi; tai 2) tietoja käsitellään 6 §:n 1 momentin 1, 2 tai 7 kohdassa säädettyssä tarkoituksessa. Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 2 kohta mahdollistaa tietojen käsittelemisen, kun käsittelystä säädetään laissa tai käsittely johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Henkilötietoja käsiteltäessä on toteutettava tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa tarkoitetut asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 13 luvussa säädettäisiin asiakastietojen käyttötarkoituksista ja käsiteltävistä henkilötiedoista julkisissa työvoimapalveluissa. Lisäksi mainitun ehdotuksen 128–130 §:t sisältäisivät säännökset työnhakuprofiilien laatimisesta, tiedoista ja niiden käyttötarkoituksista sekä työnhakuprofiilien julkaisemisesta valtakunnallisella palvelualustalla ja profiilien hakemisesta. Esityksen 2. lakiehdotuksen 11–13 §:ssä säädettäisiin henkilötietojen käyttötarkoituksista ja käsiteltävistä tiedoista työllistymistä edistävässä monialaisen tuen yhteistoiminnassa. Lisäksi mainitun ehdotuksen 15 §:ssä säädettäisiin tietojen saamisesta palvelun järjestämistä varten.

Yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle

kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen 3 kohta sisältää velvoitteen säätää kansallisessa lainsäädännössä käsittelyn perustasta ja käsittelyn tarkoituksesta. Esityksen 1. lakiehdotuksen 112 ja 113 §:ssä todettaisiin ne lakisääteiset tehtävät, joiden hoitamiseen henkilötietojen käyttötarkoitukset perustuisivat. Lisäksi esityksen 2. lakiehdotuksen 11 §:ssä säädettäisiin henkilötietojen käyttötarkoitukseksi mainitussa lakiehdotuksessa tarkoitettujen työllistymistä edistävään monialaisen tuen yhteistoimintaan liittyvät tehtävät. Henkilötietojen käsittelyn perustana olisi näin ollen yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti rekisterinpitäjän lakisääteiset tehtävät.

Asiakastietojen käyttötarkoituksia koskevat ehdotetut 1. lakiehdotuksen 112 ja 113 § vastaavat pääosin voimassa olevassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyä ja 2. lakiehdotuksen 11 §:n säännökset voimassa olevassa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa säädettyä.

Käsiteltävistä henkilötiedoista säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 114 §:ssä ja 2. lakiehdotuksen 11 §:ssä. Käsiteltävät tiedot vastaisivat pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa säädettyä. Esityksen 1. lakiehdotus sisältää täydennyksen, jonka mukaan henkilöasiakkaasta voitaisiin käsitellä nykyisten julkisten työvoimapalvelujen ja työttömyysturvalaissa tarkoitettujen työllistymistä edistävien palvelujen lisäksi myös muita henkilön saamia työnhakua ja työllistymistä tukevia palveluja. Lisäys on tarpeellinen, koska työvoimaviranomaiset voivat tarjota asiakkaille myös muita kuin 1. lakiehdotuksen 2 §:ssä tarkoitettuja julkisia työvoimapalveluita tai työttömyysturvalaissa tarkoitettuja työllistymistä edistäviä palveluita. Tällaisia muita palveluita voisivat olla kunnan yleisen toimialan puitteissa järjestetyt työllisyyspalvelut.

Voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti sekä 1. että 2. lakiehdotus sisältäisi säännöksen, jonka mukaan rekisteröidyllä ei olisi yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa säädettyä oikeutta rajoittaa tietojensa käsittelyä. Yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus lainsäädännöllä rajoittaa muun muassa 18 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja rajoitus on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata esimerkiksi jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahan, talousarvion ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva (23 artiklan 1 kohdan e alakohta).

Esityksen 1. lakiehdotuksen 13 luku sisältäisi tiedonsaantioikeutta ja tietojen luovuttamista koskevat säännökset. Lisäksi esityksen 2. lakiehdotuksen 15 §:ssä säädettäisiin tietojen saamisesta palvelun järjestämistä varten monialaisen tuen yhteistoiminnassa. Esityksen 1. lakiehdotuksessa ehdotetaan, että tiedonsaantioikeudesta säädettäisiin erikseen kunkin työvoimapalvelujen toimeenpanoon osallistuvan viranomaisen osalta. Sekä 1. että 2. lakiehdotuksessa tiedonsaantioikeus on perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioon ottaen sidottu tietojen välttämättömyyteen. Tiedonsaantioikeus koskisi niitä henkilötietoja, joita viranomaiset voivat 1. lakiehdotuksen 114 §:ssä ja 2. lakiehdotuksen 11 §:ssä säädetyllä tavalla käsitellä. Tiedonsaantioikeus koskisi myös arkaluonteisia henkilötietoja, koska työvoimapalveluissa ja työllistymistä edistävässä monialaisen tuen yhteistoiminnassa käsiteltäviin tietoihin voi sisältyä myös henkilön terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevia tietoja. Lisäksi työllistymistä edistävässä monialaisen tuen yhteistoiminnassa voitaisiin 2. lakiehdotuksen 11 §:n mukaan käsitellä sellaisia henkilön sosiaalista tilannetta koskevia tietoja, joilla on vaikutusta henkilön työllistymiseen ja jotka

ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi. Mainittujen tietojen käsitteleminen on 1. lakiehdotuksen 114 §:ssä ja 2. lakiehdotuksen 11 §:ssä sidottu siihen, että tiedoilla tulee olla vaikutusta henkilön työllistymiseen ja niiden tulee olla välttämättömiä palveluiden tarjoamiseksi henkilölle.

Esityksen 1. lakiehdotus sisältäisi kaksi uutta tiedonsaantioikeutta koskevaa säännöstä. Mainittu lakiehdotuksen 117 §:ssä säädettäisiin työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaan osallistuvan valintaryhmän jäsenen oikeudesta saada tieto koulutukseen hakeneen henkilön hakemuksesta koulutuksen suunnittelua ja opiskelijavalintaa varten. Nykyisin opiskelijavalintaan liittyvä tietojen luovuttaminen on perustunut hakijan antamaan suostumukseen. Koska suostumus ei yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 43 kohdan mukaan pitäisi olla pätevä oikeudellinen peruste henkilötietojen käsittelylle sellaisessa erityistilanteessa, jossa rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välillä on selkeä epäsuhta, on katsottu tarpeelliseksi säätää laissa työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaan valintaryhmän jäsenenä osallistuvien tiedonsaantioikeudesta. Ehdotetulla säännöksellä voitaisiin turvata hakijoiden yhdenvertainen kohtelu valintatilanteessa, kun valintaryhmän jäsenet voisivat tutustua hakijoiden hakemuksiin yhdenvertaisesti.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 118 §:ssä säädettäisiin tietojen luovuttamisesta työnantajalle työpaikan täyttämistä varten ja työnantajan tiedonsaantioikeudesta. Pykälän 4 momentti sisältäisi säännöksen, joka koskisi tietojen luovuttamista kunnalle, jota koskisi mainittu lakiehdotuksen 108 §:ssä tarkoitettu työllistämismäärä. Vastaava työllistämismäärä täyttämiseen liittyvä tietojen luovuttamista koskeva säännös sisältyy nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun valtioneuvoston asetukseen. Koska säännös koskee salassa pidettävien henkilötietojen käsittelyä ja luovuttamista, on katsottu tarpeelliseksi säätää mainitusta tietojen luovuttamisesta jatkossa lain tasolla.

Esityksessä on otettu huomioon myös yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettut suojaustoimet. Sekä 1. että 2. lakiehdotuksessa tarkoitettujen henkilötietojen käsittely edellyttää henkilökohtaista käyttöoikeutta. Käyttöoikeuden myöntäminen edellyttää, että henkilö hoitaisi sellaisia laissa säädettyjä tehtäviä, joiden hoitamiseksi käyttöoikeuden myöntäminen on välttämätöntä. Käyttöoikeuksien hallinnan ja lokitietojen keräämisen osalta noudatettaisiin julkisen hallinnon tiedonhallintalain säännöksiä.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 14 luku sisältäisi työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa palvelualustaa (Työmarkkinatori) koskevat säännökset. Ehdotetun 128–130 §:n säännökset työnhakuprofiilien laatimisesta, työnhakuprofiilien tiedoista ja niiden käyttötarkoituksista sekä työnhakuprofiilien julkaisemisesta ja hakemisesta ovat merkityksellisiä yksityisyyden suojan kannalta. Työnhakuprofiilien tietoja ja niiden käyttötarkoituksia sekä työnhakuprofiilien julkaisemista ja hakemista koskevat säännökset vastaisivat pääosin sisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 a luvun säännöksiä, jotka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (HE 225/2021 vp, PeVL 14/2022 vp).

Työnhakuprofiilin laatiminen edellyttää voimassa olevan lain mukaan palvelualustalle kirjautumista ja kirjautuminen edellyttää vahvaa tunnistamista. Ehdotettu työnhakuprofiilin laatimista koskeva sääntely poikkeaisi voimassa olevasta siten, että käyttäjän sähköisen tunnistamisen osalta viitattaisiin digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain 6 §:ään, jossa säädetään palvelun käyttäjän sähköisestä tunnistamisesta. Mainittu pykälän 1 momentti sisältää säännök-

set siitä, milloin viranomainen voi vaatia digitaalisissa palveluissa käyttäjältä sähköistä tunnistamista ja pykälän 2 momentissa säädetään siitä, milloin henkilö tulee tunnistaa käyttäen vahvaa sähköistä tunnistamista tai muuta tietoturvallista tunnistuspalvelua.

Työnhakuprofiilin laatijan tunnistaminen voidaan toteuttaa tietoturvallisesti digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain edellä kuvatun yleissääntelyn nojalla. Palvelualustalle kirjautuminen työnhakuprofiilin laatimista varten ei siten edellyttäisi jatkossa enää yksinomaan vahvaa tunnistautumista, vaan käyttäjä olisi mahdollista tunnistaa myös muuta tietoturvallista tunnistamistapaa käyttäen. Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on edistää julkisten työvoimapalvelujen asiakkaiden yhdenvertaisuutta siten, että työnhakuprofiilin laatiminen olisi mahdollista nykyistä laajemmalle asiakaskunnalle mukaan lukien ulkomaalaiset työnhakijat.

Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan vahvaa sähköistä tunnistamista on käytettävä, jos digitaalisesta palvelusta on mahdollista saada salassa pidettäviä tietosisältöjä nähtäväksi ja käytettäväksi. Palvelualustalle kirjautuminen edellyttäisi työnantajakäyttäjiltä jatkossakin käyttäjän tunnistamista, mutta sääntelyä muutettaisiin voimassa olevassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyyn verrattuna siten, että tunnistamisen osalta viitattaisiin digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain 6 §:n 2 momenttiin. Palvelualustalle kirjautuneet työnantajat pääsevät hakemaan ja tarkastelemaan muita kuin itseään koskevia henkilötietoja, jolloin käyttäjän tunnistamisessa tulee mainitun lain 6 §:n 2 momentin mukaisesti käyttää vahvaa sähköistä tunnistamista tai painavasta perustellusta syystä muuta vastaavaa tietoturvallista tunnistamistapaa. Käytännössä työnantajakäyttäjät tunnistettaisiin myös jatkossa vahvaa sähköistä tunnistamistapaa käyttäen.

Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain yleissäännökset palvelun käyttäjän sähköisestä tunnistamisesta sääntelevät henkilötietojen suojan kannalta täsmällisellä tavalla myös työnhakuprofiilin laatijoiden sekä profiileja tarkastelevien työnantajien tunnistamista. Voimassa olevaan lakiin sisältyvää erityissäännöstä ei tämän vuoksi pidetä henkilötietojen suojan kannalta välttämättömänä ja on katsottu, että siitä voidaan luopua heikentämättä työnhakuprofiilin laatijoiden henkilötietojen suojaa.

Esityksen 44. lakiehdotus sisältää ehdotuksen laiksi rikosrekisterilain muuttamisesta. Ehdotetun lain mukaan rikosrekisteristä luovutettaisiin henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetun työvoimaviranomaisen myöntämää mainitun lain mukaista palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea.

Palkkatuen ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämisen edellytyksenä olisi ehdotetun työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaan, ettei työnantajaa tai tämän rikoslain 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua edustajaa ole tuen myöntämivuonna eikä sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana tuomittu lainvoimaisella tuomiolla rangaistukseen rikoslain 47 luvun 6 a §:ssä tai ulkomaalaislain 186 §:ssä tarkoitettua rikoksesta eikä työnantajalle ole kuluvan tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslain 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettua seuraamusmaksua.

Ehdotetun lainsäädännön mukaan oikeusrekisterikeskus voisi luovuttaa työvoimaviranomaiselle palkkatuen tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämistä tai takaisinperintää varten tiedot edellä mainituista tuomioista. Oikeus tietojen saamiseen olisi rajattu siten, että se koskisi ainoastaan edellä mainittuja tuomioita. Tarkoituksena on, että työvoimaviranomainen

voisi pääsääntöisesti luottaa tuen hakijan hakemuksessaan antamiin tietoihin. Tietojen oikeellisuuden tarkistamiseksi työvoimaviranomainen voisi yksittäistapauksessa pyytää tarvittaessa Oikeusrekisterikeskukselta otteen tuen hakijasta tai tämän edustajasta.

Edellä mainittu rikostuomioihin liittyvästä henkilötietojen käsittelystä säädettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan edellyttämällä tavalla jäsenvaltion lainsäädännössä. Tietojen käsittely olisi välttämätöntä työvoimaviranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetun asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevan sääntelyn katsotaan olevan sopusoinnussa perustuslaissa turvatun yksityisyyden suojan kanssa.

Lakia alemman asteinen sääntely

Hallituksen esitykseen sisältyy useita säännösehdotuksia, joilla valtioneuvosto valtuutetaan antamaan asetuksella tarkempia lakia täydentäviä säännöksiä. Erityisesti työvoimapalveluiden järjestämistä koskevaan lakiehdotukseen (1. lakiehdotus) sisältyy useita asetuksenantovaltuuksia, joista osa vastaa voimassa olevaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyviä asetuksenantovaltuuksia, ja osa on uusia. Sääntelyä on siten arvioitava perustuslain 80 §:n 1 momentin kannalta.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lainsäädännön alaan. Asetuksenantovaltuuksiin on perustuslakivaliokunnan käytännössä kohdistettu vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta (ks. esim. PeVL 24/2021 vp, s. 2, PeVL 45/2016 vp s. 4 ja PeVL 38/2013 vp, s. 3/II–4/I). Valiokunta on painottanut tämän merkitsevän sitä, että asetuksia voidaan antaa vain laissa säädetyn valtuuden nojalla eikä asetuksenantovaltaa voida antaa asioissa, joista perustuslain mukaan on säädettävä lailla, lakiin otettava asetuksenantovaltuus laadittava on laadittava niin, että valtuuden sisältö selvästi ilmenee laista ja että se rajataan riittävän tarkasti (ks. PeVL 26/2017 vp, s. 26). Perustuslain 80 §:n takia on olennaista, että säänneltävästä asiasta on riittävät perussäännökset laissa ja että valtuus on syytä sijoittaa pääsääntöisesti lain asianomaisen perussäännöksen yhteyteen (ks. PeVL 10/2016 vp, s. 5 ja PeVL 49/2014 vp, s. 6).

Perustuslakivaliokunta on lisäksi todennut, että perustuslain säännökset rajoittavat valtuussäännösten tulkintaa samoin kuin valtuuksien nojalla annettavien säännösten sisältöä eikä asetuksella siten voida antaa yleisiä oikeussääntöjä lain alaan kuuluvista asioista (ks. esim. PeVL 10/2014 vp ja PeVL 58/2010 vp). Asetuksenannossa on siten aina otettava huomioon laissa säädetyn valtuuden lisäksi myös perustuslain 80 §:n 1 momentissa säädetyt vaatimukset, jotka voivat käytännössä rajoittaa valtuutussäännöksen tulkintaa (ks. PeVL 26/2017 vp, s. 26). Perustuslakivaliokunta on korostanut hyvän lainvalmistelun periaatteiden ja asetuksenantovaltuuksien valtiosääntöisten arvioinnin edellyttävän, että hallituksen esityksen perusteluissa selostetaan riittävällä seikkaperäisyydellä asetuksenantovaltuuden tarkoitusta (ks. PeVL 26/2017 vp, s. 27).

Uusia asetuksenantovaltuuksia sisältyy 1. lakiehdotuksen 15, 18, 21–25, 62, 88, 121 ja 131 §:ään. Ehdotetussa 18 §:ssä valtuutus koskisi työ- ja elinkeinoministeriötä ja muiden säännösten osalta valtioneuvostoa. Säännösehdotuksiin sisältyvät asetuksenantovaltuudet on kuvattu halli-

tuksen esityksen luvussa 8. Tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa esimerkiksi työvoimapalveluiden järjestämistä koskevan suunnitelman sisällöstä, työllisyyden edistämisen neuvottelukunnan kokoonpanosta, jaostoista, tehtävistä ja työskentelytavoista sekä aluehallintoviraston suorittaman oma-aloitteisen valvonnan ja tarkastusten sisällöstä.

Esitykseen sisältyvät asetuksenantovaltuudet eivät sisällä valtuuksia antaa säännöksiä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista eikä asioista, jotka kuuluisivat lainsäädännön alaan. Säännösten antaminen asetuksella on rajattu säännöspäätöksellä lakia tarkentaviin säännöksiin ja valtuutuksessa täsmällisesti ja tarkkarajaisesti lueteltuihin seikkoihin perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

Hallitus katsoo, ettei esitykseen sisälly mitään sellaista, mitä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksikössä. Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtämisen ja kuntien työttömyysetuuksien rahoitusvastuun periaatteellisen merkityksen vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi esityksestä lausunnon.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työvoimapalveluiden järjestämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään kuntien järjestämisvastuulle kuuluvista julkisista työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Julkisilla työvoimapalveluilla turvataan osaavan työvoiman saatavuutta ja työtä hakevien mahdollisuuksia saada työtä sekä edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä, yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua. Laissa säädetään myös eräistä valtion julkisiin työvoimapalveluihin liittyvistä tehtävistä.

Tämän lain 143 ja 144 §:ää sovelletaan yksityisten tarjoamiin työvoimapalveluihin.

2 §

Julkiset työvoimapalvelut

Tässä laissa tarkoitettuina julkisina työvoimapalveluina järjestetään:

- 1) työnvälityspalveluja;
- 2) tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja;
- 3) valmennusta;
- 4) työvoimakoulutusta;
- 5) muutosturvakoulutusta.

Julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit, tämän lain mukaiset kokeilut, työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu sekä työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *työvoimaviranomaisella* sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä sekä kuntaa, jolle 13 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla on siirretty tämän lain mukaisia viranomaistehtäviä;

2) *asiakkaalla* luonnollista henkilöä (*henkilöasiakas*) ja työnantajaa, joka hakee tai saa tässä laissa tarkoitettua palvelua, tukea tai korvausta;

3) *työnhakijalla* henkilöasiakasta, joka on rekisteröity työnhakijaksi ja jonka työnhaku on voimassa 27 ja 28 §:ssä säädetyllä tavalla;

4) *työttömällä* henkilöä:

a) joka ei ole työsuhhteessa, ellei hän ole kokonaan lomautettu tai hänen säännöllinen viikoittainen työskentelyaikansa ole alle neljä tuntia viikossa taikka hänen vaihtelevaa työaikaa koskevassa työsopimuksessaan taattu vähimmäistyöaikansa ole alle neljä tuntia viikossa;

b) joka ei työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvussa tarkoitettulla tavalla työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa, tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen yritystoiminnan ja omassa työssä työllistymisen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n perusteella; ja

c) joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella;

5) *työttömyysuhan alaisella* henkilöä, joka ei ole työtön ja joka on:

a) vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa;

b) 69 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö;

6) *palkkatuetulla työllä* työtä, jossa työnantajalle on myönnetty työntekijän palkkakustannuksiin 10 luvussa tarkoitettua palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea sekä 108 §:ssä tarkoitettua työllistämismääräyksen perusteella järjestettyä työtä;

7) *työllistymissuunnitelmalla* työvoimaviranomaisen yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa;

8) *työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla* kuntouttavasta työtoiminnasta annettussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa, kotoutumisen edistämisestä annettussa laissa (1386/2010) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa ja työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettussa laissa (/) tarkoitettua monialaista työllistymissuunnitelmaa;

9) *työnhakuvuorollisuudella* 5 luvussa tarkoitettua työllistymissuunnitelmaan sisältyvää työnhakijan velvollisuutta hakea työmahdollisuuksia tarkastelujakson kuluessa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä;

10) *muutosurvalla* työvoimaviranomaisen, työnantajan ja työntekijöiden yhteistyönä toteutettavaa toimintamallia, jonka avulla pyritään edistämään irtisanotun, lomautetun tai määräaikaisessa työsuhhteessa olevan työttömäksi jäävän työntekijän mahdollisimman nopeaa uudelleen työllistymistä ja joka muodostuu työllistymissuunnitelmassa sovitusta tämän lain mukaisista palveluista ja mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista;

11) *valtioneuvoston yleisellä ryhmäpoikkeusasetuksella* tiettyjen tukimuotojen toteutamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 651/2014;

12) *de minimis -tuella* tukea, johon sovelletaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettua komission asetusta (EU) N:o 1407/2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annettua komission asetusta (EU) N:o 1408/2013 tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen kalastus- ja vesiviljelyalalla annettua komission asetusta (EU) N:o 717/2014;

13) *taloudellisella toiminnalla* tavaroiden tai palveluiden tarjoamista markkinoilla.

Kun tässä laissa viitataan työsuhhteeseen ja työsuhhteeseen noudatettavaan lainsäädäntöön, se koskee myös virkasuhdetta ja virkasuhhteeseen noudatettavaa lainsäädäntöä.

4 §

Julkisten työvoimapalveluiden järjestäminen sekä tarjoaminen asiakkaalle

Julkisten työvoimapalveluiden järjestäminen perustuu elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tarpeisiin ja muutosten ennakointiin sekä asiakkaiden palvelutarpeeseen. Palvelut on suunniteltava ja toteuttava sisällöltään, laadultaan ja laajuudeltaan sellaisina kuin asiakkaiden palvelutarve edellyttää.

Julkisten työvoimapalveluiden tarjoaminen asiakkaalle perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen, jonka työvoimaviranomainen arvioi yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakkaalle tarjotaan palveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan työllistymistä avoimille työmarkkinoille sekä edistävät yritystoiminnan käynnistämistä. Työnhakijan palvelutarpeen arvioinnista säädetään tarkemmin 4 luvussa.

Julkisia työvoimapalveluja tarjotaan asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Asiakkaan asiointitapa sekä yhteydenpito työvoimaviranomaisen ja asiakkaan välillä määräytyvät tämän lain ja arvioidun palvelutarpeen perusteella.

5 §

Palveluiden järjestämisessä ja tarjoamisessa noudatettavat periaatteet

Julkisissa työvoimapalveluissa on noudatettava tasapuolisuutta ja puolueettomuutta, eikä työriitä vaikuta palvelun tarjoamiseen. Työnhakijalle on kerrottava työriidasta työtä tarjottaessa.

Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisessä, tuottamisessa, kehittämisessä ja palveluista tiedotettaessa sekä niihin ohjattaessa on edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla. Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisessä on huolehdittava erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämisestä.

6 §

Palveluiden maksuttomuus

Henkilöasiakkaalle tarjottavat julkiset työvoimapalvelut ovat maksuttomia. Työnantajalle tarjottavat julkiset työvoimapalvelut ovat maksuttomia lukuun ottamatta 62 §:ssä tarkoitettua yhteishankintakoulutusta.

7 §

Rahoitus

Kunnalle myönnetään tässä laissa tarkoitettujen julkisten työvoimapalveluiden järjestämistä ja niihin liittyvien tehtävien hoitamista varten valtionosuutta. Valtionosuuden myöntämisestä säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (618/2021).

8 §

Muun palvelunjärjestäjän palveluihin ohjaaminen ja palveluiden yhteensovittaminen

Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita kuin työvoimaviranomaisen järjestämiä palveluja, asiakkaalle on annettava tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelunjärjestäjän palvelujen piiriin, tarvittaessa yhteistyössä tämän kanssa. Työvoimaviranomaisen on tarvittaessa tehtävä yhteistyötä muun palvelunjärjestäjän kanssa palveluiden yhteensovittamisessa.

9 §

Yhteistyövelvollisuus

Työvoimaviranomaisten tulee tehdä julkisten työvoimapalvelujen toimeenpanossa, suunnittelussa ja kehittämisessä yhteistyötä keskenään sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen (*kehittämis- ja hallintokeskus*), hyvinvointialueiden, Kansaneläkelaitoksen ja muiden viranomaisten, koulutuksen järjestäjien, työelämän järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.

10 §

Työnhakijan asuinpaikka, kotikunta ja työssäkäyntialue

Työnhakijan on ilmoitettava työvoimaviranomaiselle yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa, sekä näiden yhteystietojen muutoksista.

Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, työnhakijan katsotaan tätä lakia sovellettaessa ensisijaisesti asuvan hänen työvoimaviranomaiselle ilmoittamassaan osoitteessa ja toissijaisesti väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa osoitteessa. Työnhakijan kotikuntana pidetään kotikuntalain (201/1994) mukaista väestötietojärjestelmään merkittyä kotikuntaa.

Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan.

11 §

Valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen

Jos tässä laissa tarkoitettu tuki myönnetään valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena, tukeen sovelletaan tässä laissa säädettyjen edellytysten lisäksi mainitussa asetuksessa säädettyjä edellytyksiä.

Valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaista tukea ei myönnetä, jos:

- 1) tuen hakija on mainitun asetuksen 2 artiklan 18 kohdassa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys; tai
- 2) tuen hakijaa koskee mainitun asetuksen 1 artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettu Euroopan komission perintämääräys.

2 luku

Kunnan järjestämisvastuu

12 §

Työvoimapalveluiden järjestäminen

Kunta voi järjestää tämän lain mukaan kunnan järjestämisvastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (*työllisyysalue*) yhdessä jonkin toisen tai useamman muun kunnan kanssa siten, että työllisyysalueen kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyysalueen tulee muodostaa maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla kunnan työvoiman määrällä tarkoitetaan Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoon perustuvaa kunnan työllisten ja työttömien yhteismäärää.

13 §

Kuntien yhteistoiminta järjestämisvastuun toteuttamiseksi

Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee sopia työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien tehtävien järjestämisestä.

Kunnan järjestämisvastuusta ja lakisääteisestä yhteistoiminnasta säädetään kuntalain (410/2015) 8 §:ssä ja palvelujen tuottamisesta mainitun lain 9 §:ssä. Päätöksissä, jotka koskevat työvoimapalvelujen tuottamista kuntien yhteistoiminnassa, otetaan huomioon yhteistoiminnassa mukana olevien kuntien toiminta, työllisyysalueen väestörakenne, asiakkaiden palvelun tarve sekä muut palvelujen antamista koskevat olosuhteet. Poiketen siitä, mitä kuntalain 8 §:n 2 momentin 5 kohdassa säädetään, yhteistoiminnassa olevat kunnat voivat sopia viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

14 §

Työllisyysalueiden muodostaminen eräissä tilanteissa

Jos palvelujen järjestämisestä itsenäisesti vastaavan kunnan työvoiman määrä tai työllisyysalueen muodostavien kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä on kolmen peräkkäisen kalenterivuoden lopussa alittanut 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun määrän eikä kunnalle tai työllisyysalueelle ole myönnetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon jälkeen annetun lain (/) 4 §:ssä tarkoitettua lupaa, kunnan tai työllisyysalueen kuntien tulee ryhtyä toimiin sopiakseen 12 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävästä yhteistoiminnasta muiden kuntien kanssa. Sopimus tulee tehdä siten, että se on voimassa viimeistään tarkasteluajankohtaa seuraavan toisen vuoden alusta lukien.

15 §

Ilmoitusvelvollisuus

Kuntien, jotka muodostavat työllisyysalueen, on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle sopimus yhteisestä toimielimestä tai kuntayhtymän perussopimus. Sopimus on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle kahden viikon kuluessa yhteistoimintasopimuksen tai perussopimuksen hyväksymisestä.

Kunnan, joka on päättänyt järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, on toimitettava tätä koskeva päätös työ- ja elinkeinoministeriölle kahden viikon kuluessa päätöksen tekemisestä.

Jos työllisyysalueen jäsenkunnissa tai osapuolissa tapahtuu muutos, muutoksesta on ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle noudattaen, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään.

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, työ- ja elinkeinoministeriölle on toimitettava suunnitelma työvoimapalveluiden järjestämisestä. Suunnitelmasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

16 §

Valtioneuvoston päätöksenteko-oikeus

Jos kunta, jonka 12 §:ssä tarkoitettu työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä eikä valtioneuvosto ole myöntänyt työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua lupaa, jää työllisyysalueen ulkopuolelle, valtioneuvosto päättää työllisyysalueen muodostamisesta tai kunnan kuulumisesta työllisyysalueeseen sekä kustannusten jaosta, hallintomallista, virkojen ja tehtävien järjestämisen perusteista ja muista yhteistoiminnan järjestämiseksi välttämättömistä asioista, joista kunnat eivät ole sopineet. Valtioneuvoston on kuultava ennen päätöksentekoa asianomaisia kuntia ja työllisyysaluetta. Valtioneuvoston päätös yhteistoiminnan ehdoista on voimassa, kunnes asianomaiset kunnat toisin sopivat.

Valtioneuvostolla on 1 momentissa tarkoitettu päätösvalta myös, jos:

- 1) kunta tai työllisyysalue ei muutoin täytä 12 §:n 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä;
- 2) palveluiden järjestämisestä vastaava kunta, jonka työvoiman määrä on kolmena peräkkäisenä vuonna alittanut 20 000 henkilöä, jää työllisyysalueen ulkopuolelle;
- 3) työllisyysalueeseen kuuluvien kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä on kolmena peräkkäisenä vuonna alittanut 20 000 henkilöä, eivätkä kunnat sovi työllisyysalueen täydentämisestä tai uudesta 12 §:ssä säädetty edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta;
- 4) yksi tai useampi kunta irtisanoutuu työllisyysalueesta eikä kunta tai työllisyysalue tämän jälkeen täytä 12 §:ssä säädettyjä edellytyksiä eikä uudesta edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta ole sovittu;
- 5) työvoimaviranomaisen kyky järjestää tässä laissa tarkoitettuja palveluja on 24 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla merkittävästi heikentynyt.

17 §

Velvollisuus palveluiden tarjoamiseen

Työvoimaviranomaisen on tarjottava työvoimapalveluja henkilöasiakkaalle, jonka kotikuntalaisissa tarkoitettu kotikunta on kyseisessä kunnassa tai työllisyysalueella. Jos henkilöllä ei ole kotikuntaa Suomessa tai hänen kotikuntansa on Ahvenanmaan maakunnassa, palvelujen tarjoamisesta vastaa se kunta, jossa hän pääasiallisesti oleskelee.

Työvoimaviranomaisen on tarjottava työvoimapalveluja myös sellaiselle henkilöasiakkaalle, joka asuu tai oleskelee kunnassa tai työllisyysalueen kunnassa säännönmukaisesti tai pitempikäiseksi työn, opiskelun, vapaa-ajan vieton, lähiomaisen tai muun läheisen asumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Henkilön on tehtävä kirjallinen ilmoitus kotikuntansa mukaan määräytyvälle työvoimaviranomaiselle siirtymisestä toisen työvoimaviranomaisen asiakkaaksi.

Työvoimaviranomainen ei saa rajoittaa henkilöasiakkaan mahdollisuutta osallistua työvoimakoulutukseen tämän kotikunnan tai asuin- tai oleskelupaikkakunnan perusteella, ellei erityisestä syystä muuta johdu.

Työvoimaviranomaisen on tarjottava työvoimapalveluja työnantajalle tämän koti- tai toimipaikasta riippumatta.

18 §

Työvoimapalveluiden tarjoamisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen eräissä tapauksissa

Jos työvoimaviranomainen tarjoaa palveluja 17 §:n 2 momentissa tarkoitettulle henkilöasiakkaalle, asiakkaan kotikunnan on korvattava palveluista aiheutuneet kustannukset palvelun järjestäneelle työvoimaviranomaiselle. Kotikunnan on korvattava kustannukset myös silloin, kun henkilöasiakas osallistuu muun kuin kotikunnan perusteella määräytyvän työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimakoulutukseen.

Korvauksen on perustuttava tuotteistukseen tai tuotehintaan, jolla kunta seuraa omaa toimintaansa tai jolla kuntayhtymä laskuttaa jäsenkuntiansa. Palvelujen korvausperusteista ja laskutusmenettelystä voidaan antaa tarkempia säännöksiä työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

19 §

Palvelujen kieli

Oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä oikeudesta tulkkaukseen käytettäessä näitä kieliä viranomaisissa säädetään kielilaissa (423/2003). Tässä laissa tarkoitetuissa julkisissa työvoimapalveluissa asiakkaalla on kuitenkin omassa asiassaan oikeus käyttää omaa kieltään, suomea tai ruotsia.

Asiakkaalla on kielellisten oikeuksien toteutumiseksi oikeus asioida myös muussa kuin kotikuntansa mukaan määräytyvässä työvoimaviranomaisessa. Palveluista aiheutuvien kustannusten korvaamiseen sovelletaan, mitä 18 §:ssä säädetään

3 luku

Ohjaus ja valvonta

20 §

Julkisten työvoimapalveluiden yleinen ohjaus

Julkisten työvoimapalveluiden yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle.

21 §

Työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet

Valtioneuvosto vahvistaa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä hallituskausittain työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa ja arvioi tavoitteiden toteutumista vuosittain. Valtioneuvosto voi tarkistaa tavoitteita, jos työmarkkinatilanteessa tapahtuu olennaisia muutoksia.

Työllisyyden edistämisen valtakunnallisissa tavoitteissa voidaan määritellä:

1) tavoitteet työvoimapalveluiden toteutumisen, vaikuttavuuden, palvelujen yhteensovittamisen ja kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi;

2) tavoitteet osaavan työvoiman saatavuudelle ja osaajien maahanmuuton edistämiseksi;

3) tavoitteet valtion, kuntien ja työllisyysalueiden sekä muiden toimijoiden väliselle yhteistyölle;

4) tavoitteet työllisyydenhoidon toiminnan kehittämiseksi;

5) tavoitteet työvoimapalvelujen tiedonhallinnan ja digitalisaation kehittämiseksi; sekä

6) muita kuin 1–5 kohdassa tarkoitettuja työllisyyden edistämiseksi tarpeellisia tavoitteita.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelusta ja tarkistamisesta.

22 §

Työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät

Valtioneuvosto asettaa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan ja nimittää sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Neuvottelukunta asetetaan hallituskaudeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa tulee olla ainakin kuntien, keskeisten ministeriöiden, valtion aluehallinnon sekä työ- ja elinkeinoelämän järjestöjen edustus.

Neuvottelukunnan tehtävänä on tukea työ- ja elinkeinoministeriötä työllisyyden edistämisen ohjaamisessa, seurata ja ennakoida palvelujärjestelmän toimivuutta ja käsitellä työllisyyden edistämistä koskevia kehittämistarpeita. Neuvottelukunta antaa hallituskausittain valtioneuvostolle selvityksen palvelujärjestelmän tilasta. Selvityksessä esitetään arvio palvelujärjestelmän toimivuudesta ja palvelujen järjestämisen edellytysten toteutumisesta, mukaan lukien rahoitusjärjestelmän toimivuus ja järjestämisvastuun kriteerien tarkoituksenmukaisuus. Neuvottelukunta voi samalla tehdä esityksiä lainsäädäntöön tehtävistä ja muista muutoksista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta, jaostoista, tehtävistä ja työskentelytavoista.

23 §

Alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

Työ- ja elinkeinoministeriö ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus käyvät säännöllisesti alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut työvoimaviranomaisten kanssa. Keskusteluihin voi osallistua myös muita työllisyyden edistämisen kannalta tarpeellisia tahoja.

Keskustelut perustuvat työllisyyttä ja työvoimapalveluja koskeviin seuranta- ja analyysitietoihin. Keskusteluissa on tarkasteltava työllisyyden edistämisen toteutumista kullakin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja alueen työllisyyden edistämisen toimintaympäristöön. Keskusteluissa tarkastellaan ainakin työvoimaviranomaisten järjestämien työvoimapalveluiden vaikuttavuutta, kehittämisen ja yhteistyön tarpeita sekä tuetaan kokemusten vaihtoa ja hyvien käytäntöjen levittämistä eri alueilla hyviksi havaituista ja vaikuttaviksi osoittautuneista työvoimapalveluista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä alueellisten työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelujen järjestämisestä ja sisällöstä.

24 §

Työvoimapalvelujen järjestämisedellytysten tukeminen ja neuvottelumenettelyn käynnistäminen

Työvoimaviranomaisen ja valtion tulee yhdessä selvittää työvoimaviranomaisen mahdollisuudet turvata lainsäädännössä edellytetyt palvelut. Työvoimaviranomaisen ja valtion tulee tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi käynnistää neuvottelumenettelyn sellaisen työvoimaviranomaisen kanssa, jonka kyky järjestää työvoimapalveluja on kahden peräkkäisen vuoden aikana merkittävästi heikentynyt verrattuna muihin vastaaviin työvoimapalveluja järjestäviin työvoimaviranomaisiin. Työ- ja elinkeinoministeriö ja työvoimaviranomainen sekä valtiovarainministeriö neuvottelevat ja sopivat tilanteen korjaamiseksi laadittavasta toimintasuunnitelmasta ja sen seurannasta. Työvoimaviranomaisen on laadittava toimintasuunnitelma ja käsiteltävä se viivytyksettä ja saatettava sitä koskeva päätös työ- ja elinkeinoministeriön sekä valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten.

Jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää tässä laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja on 2 momentin toimintasuunnitelmasta huolimatta merkittävästi heikentynyt muutoin kuin tilapäisesti, valtioneuvosto voi työvoimaviranomaista kuultuaan tehdä 16 §:ssä tarkoitettua päätöksen työllisyysalueesta.

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa laatima arvio siitä, onko työvoimaviranomaisen kyky järjestää työvoimapalveluja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla merkittävästi heikentynyt, perustuu kunnan tai kuntayhtymän palvelujen järjestämistä ja saatavuutta sekä taloutta koskevaan kokonaisarviointiin. Arvioinnissa voidaan kiinnittää huomiota pitkäaikaistyöttömien aktivointiasteeseen tai muuhun vastaavaan työllistymistä edistävään toimintaan, yli 12 kuukauden työttömyyden lisääntymiseen kunnassa tai työllisyysalueella verrattuna muiden vastaavien työvoimaviranomaisten tilanteeseen, 4 luvussa tarkoitettuun työnhakijoiden palveluprosessiin liittyvien keskustelujen toteutumiseen kunnassa tai työllisyysalueella sekä siihen, jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää tässä laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja on muusta syystä merkittävästi heikentynyt.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä työllisyydenhoidon neuvottelumenettelyistä, toimintasuunnitelman laatimisesta ja sen seurannasta sekä työvoimaviranomaisen työvoimapalvelujen järjestämisen arvioinnissa käytettävistä perusteista.

25 §

Valvonta

Aluehallintovirasto käsittelee tässä laissa työvoimaviranomaiselle säädettyjen tehtävien ja julkisten työvoimapalveluiden lainmukaisuutta koskevat hallintokantelut. Hallintokantelusta säädetään hallintolain (434/2003) 8 a luvussa.

Aluehallintovirasto voi suorittaa 1 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin ja palveluihin liittyvää valvontaa myös omasta aloitteestaan. Valvontaan voi sisältyä tarkastuksia. Tarkastukseen sovelletaan, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oma-aloitteisen valvonnan ja tarkastusten sisällöstä.

26 §

Oma-aloitteisen valvonnan seuraamukset

Jos oma-aloitteisen valvonnan yhteydessä todetaan, että työvoimaviranomainen tai tämän palveluksessa oleva henkilö on menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, aluehallintovirasto voi kiinnittää valvottavan huomiota hyvän hallinnon vaatimuksiin tai saattaa tämän tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä. Jos tätä ei asian kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat huomioon ottaen pidetä riittävänä, valvottavalle voidaan antaa huomautus, jollei virheellinen menettely tai velvollisuuden täyttämättä jättäminen luonteensa tai vakavuutensa perusteella anna aihetta ryhtyä toimenpiteisiin muussa laissa säädetyn menettelyn käynnistämiseksi.

Jos tässä laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämisessä havaitaan olennaisia puutteita taikka toiminta muutoin on lainvastaista, aluehallintovirasto voi antaa työvoimaviranomaiselle määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Määräyksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Aluehallintoviraston on ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle säännöllisesti valvontatoimista ja valvonnassa havaituista puutteista. Olennaisista puutteista työvoimaviranomaisen toiminnassa aluehallintoviraston on kuitenkin ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle välittömästi.

4 luku

Työnhakijan palveluprosessi

27 §

Työhaun käynnistäminen

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työvoimaviranomaiselta ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi 120 §:ssä tarkoitettuun työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon. Työvoimaviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön.

Työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksenä on, että henkilöasiakas:

- 1) antaa työllistymisen ja julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeelliset tiedot työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään;
- 2) ilmoittaa osoitteensa ja muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa; ja

- 3) suorittaa muut häneltä edellytetyt työnhakijan palveluprosessiin liittyvät toimet.

Ellei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan henkilön rekisteröiminen työnhakijaksi edellyttää lisäksi, että henkilöllä on:

- 1) Suomea velvoittavien työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja oikeus tehdä ansiotyötä Suomessa ilman ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettua saatavuusharkintaa; tai
- 2) oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia.

Jos henkilöasiakasta ei voida rekisteröidä työnhakijaksi, työvoimaviranomainen antaa päätöksen työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä.

28 §

Työnhaun voimassaolon päättyminen

Työnhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija:

1) ilmoittaa työvoimaviranomaiselle, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa tai ei uusi työnhakunsa voimassaoloa;

2) ei esitä työvoimaviranomaisen asettamassa määräajassa työllistymisen ja julkisten työvoimapalveluiden tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään;

3) jättää 12 kuukauden tarkastelujakson aikana toistuvasti asioimatta työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna asioimisena pidetään myös saapumista alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun henkilön itse siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa varaamana aikana.

Ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan työnhakijan työnhaun voimassaolo päättyy myös, jos hän ei enää täytä 27 §:n 3 momentissa säädettyjä työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksiä.

29 §

Työnhaun käynnistäminen uudelleen

Työnhaun voimassaolon päätyttyä työnhaun voi käynnistää uudelleen noudattaen, mitä 27 §:ssä säädetään. Työnhaun uudelleen käynnistäminen edellyttää lisäksi, että henkilöasiakas pyytäessään työnhaun käynnistämistä esittää työvoimaviranomaiselle sen pyytämät selvitykset, jos työnhaun voimassaolo on päättynyt 28 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

Työvoimaviranomainen voi rajoittaa henkilön oikeutta käynnistää työnhaku sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa, jos työnhaun voimassaolo on päättynyt 28 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan perusteella.

30 §

Työnhakijan informointi

Työvoimaviranomaisen tulee informoida työnhakijaa työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen työllistymissuunnitelmaan sisällytettävästä työnhakuvelvollisuudesta ja muista työnhakuun liittyvistä seikoista, tarjolla olevista julkisista työvoimapalveluista, työnhaun voimassaolon edellytyksistä sekä muutosturvasta.

Työvoimaviranomaisen on lisäksi tarvittaessa informoitava työnhakijaa hänen työnhakuaan ja työllistymistään edistävistä muista palveluista sekä työttömyysetuuden hakemisesta ja työttömyysetuuden saamisen keskeisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä.

31 §

Alkuhaastattelun järjestäminen

Työvoimaviranomainen järjestää työnhakijalle alkuhaastattelun tai täydentävän työnhakukeskustelun viiden arkipäivän kuluessa työhaun alkamisesta. Jos työnhakijalle järjestetään täydentävä työnhakukeskustelu, alkuhaastattelu on järjestettävä viipymättä tämän jälkeen.

Uusi alkuhaastattelu järjestetään vain, jos työhaun päättymisestä on kulunut vähintään kuusi kuukautta ja henkilö rekisteröidään uudelleen työnhakijaksi.

Alkuhaastattelu järjestetään työvoimaviranomaisen toimipisteessä tai muussa asiointipisteessä, ellei muu järjestämistapa ole tarkoituksenmukaisempi painavasta syystä.

32 §

Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen

Työvoimaviranomainen järjestää:

1) työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle työnhakijalle viisi täydentävää työnhakukeskustelua alkuhaastattelua seuraavan kolmen kuukauden aikana; täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään kuitenkin neljä, jos alkuhaastattelua on edeltänyt täydentävä työnhakukeskustelu;

2) työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle sekä muulle osa-aikaisessa työsuhteessa olevalle tai työaikaa lyhentämällä lomautetulle työnhakijalle työnhakukeskustelun aina, kun alkuhaastattelusta tai edellisestä tämän kohdan mukaisesta työnhakukeskustelusta on kulunut kolme kuukautta;

3) työttömälle työnhakijalle kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukauden aikana aina, kun alkuhaastattelusta tai edellisestä tämän kohdan mukaisesta täydentävästä työnhakukeskustelusta on kulunut kuusi kuukautta;

4) henkilöasiakkaalle 1-3 kohdassa säädetyn lisäksi täydentäviä työnhakukeskusteluja tämän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla.

Työnhakukeskustelut ja 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut täydentävät työnhakukeskustelut järjestetään myös työvoimakoulutuksessa olevalle, 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22-24 §:ssä tarkoitettulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalle sekä palkkatuetussa työssä ja kuntoutuksessa olevalle työnhakijalle, vaikka hän ei olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, jos työvoimakoulutuksen arvioitu kesto on enintään kuukausi, työnhakija opiskelee työttömyysetuudella tuettuna omaehtoisia opintoja arviolta enintään kuukauden tai palkkatuetun työn tai yhdenjaksoisen kuntoutuksen arvioitu kesto on enintään kuukausi.

Työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään työnhakijan palvelutarve ja olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Työnhakukeskustelua ja 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakijan työnhaku on päättymässä kuukauden kuluessa. Jos työnhakija on lomautettu, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään vain työnhakijan pyynnöstä.

33 §

Työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevat poikkeukset

Vaikka työnhakija olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, työnhakukeskustelua ja 32 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakija:

1) opiskelee arviolta yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa;

2) opiskelee omaehtoisia opintoja 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22-24 §:ssä tarkoitettulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna arviolta yli kuukauden;

- 3) osallistuu arviolta yli kuukauden kestävään 6 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;
- 4) on arviolta yli kuukauden ajan palkkatuetussa työssä; tai
- 5) on arviolta yli kuukauden kestävässä yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu kuukautta ennen työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun opiskelun, työkokeilun, palkkatuetun työn tai kuntoutuksen arvioitua päättymistä. Työnhakukeskustelun jälkeen järjestetään kuukauden aikana täydentävä työnhakukeskustelu, ellei sen järjestäminen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen osallistuvalla työnhakijalla järjestetään työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu vain, jos siihen on työnhakijan työllistymiseen tai palvelutarpeeseen liittyvä painava syy.

34 §

Alkuhaastattelun sisältö

Alkuhaastattelussa työvoimaviranomainen tekee arvion työnhakijan edellytyksistä hakea työtä ja työllistyä sekä työnhakua ja työllistymistä tukevasta palvelutarpeesta. Arvion pohjalta laaditaan työllistymissuunnitelma, ellei työnhakijalle ole laadittu työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa.

Lisäksi työvoimaviranomainen ohjaa alkuhaastattelussa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja hakeutumaan tarpeellisiin palveluihin. Alkuhaastattelussa työnhakijalle kerrotaan hänelle tarjottavista palveluista ja sovitaan asiointitavasta sekä muusta yhteydenpidosta työvoimaviranomaisen ja työnhakijan välillä.

35 §

Työnhakukeskustelun sisältö

Työnhakukeskustelussa työvoimaviranomainen ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia sekä tukee työnhakijan työnhakua. Lisäksi työnhakija ohjataan tarpeellisiin palveluihin.

Työnhakukeskustelussa tarkistetaan työnhakijan palvelutarvetta koskevaa arviota ja laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma.

36 §

Täydentävän työnhakukeskustelun sisältö

Täydentävä työnhakukeskustelu painottuu työnhakijan palvelutarvetta koskevan arvion perusteella työnhaun tukemiseen tai siinä jatketaan työnhakijan palvelutarpeen selvittämistä ja työnhakijan ohjaamista tarpeellisiin palveluihin.

Jos täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään ennen alkuhaastattelua, täydentävässä työnhakukeskustelussa laaditaan työllistymissuunnitelma, ellei työnhakijalle ole laadittu työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa. Myöhemmin järjestettävässä täydentävässä työnhakukeskustelussa voidaan laatia tai tarkistaa työllistymissuunnitelma.

Täydentävän työnhakukeskustelun asemesta työnhakijalle voidaan tarjota muuta vastaavaa työnhakua tai työllistymisen edellytysten parantamista tukevaa henkilökohtaista palvelua.

37 §

Työnhakijan palvelutarpeen arvioiminen

Työvoimaviranomaisen arviossa työnhakijan palvelutarpeesta otetaan huomioon ainakin työnhakijan:

- 1) osaaminen ja ammattitaito sekä hänen omat tavoitteensa niiden kehittämiseksi;
- 2) työnhakuun ja työllistymisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky;
- 3) työnhakutaidot ja muut työllistymiseen vaikuttavat seikat;
- 4) työttömäksi jäämisen ja työttömyyden pitkittymisen todennäköisyys.

Palvelutarpeen selvittämiseksi työnhakija voidaan ohjata työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin sekä muihin asiantuntija-arviointeihin. Työnhakijan osaamisen kehittämistä voidaan arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa ja työnhakijan työ- ja toimintakykyä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa.

38 §

Työllistymissuunnitelman sisältö

Työllistymissuunnitelmaan sisällytetään työnhakuvelvollisuus ja muita työnhakuun tai yritys-toiminnan kehittämiseen liittyviä toimia, joiden tavoitteena on työnhakijan nopea työllistymisen avoimille työmarkkinoille. Lisäksi työllistymissuunnitelmaan sisällytetään tarvittaessa työnhakijan palvelutarpeen mukaisia julkisia työvoimapalveluja sekä muita työnhakijan osaamista, työmarkkinavalmiuksia sekä työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja ja työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen sekä työllistymiseen vaikuttavan työ- ja toimintakyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimia. Tarvittaessa työllistymissuunnitelmaan sisällytetään työvoimaviranomaisen ratkaisu siitä, täyttääkö henkilö Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) 4 §:n mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi.

Työllistymissuunnitelmassa on sovittava suunnitelman toteuttamisen seurannasta ja määräajasta, jonka kuluessa työnhakijan on ilmoitettava suunnitelman toteuttamisesta. Jos työvoimaviranomainen edellyttää työnhakijan oman ilmoituksen lisäksi muuta selvitystä suunnitelman toteuttamisesta, tämä on kirjattava suunnitelmaan.

Työvoimaviranomainen ja työnhakija hyväksyvät työllistymissuunnitelman. Suunnitelman rakenteesta, hyväksymisestä ja arkistoinnista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

39 §

Työnhakijan velvollisuudet

Työttömyysetuutta hakevan työnhakijan on haettava aktiivisesti työtä ja koulutusta. Lisäksi hänen on osallistuttava palvelutarpeensa arvioimiseen, työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen sekä palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään.

Työttömyysetuutta hakeva työnhakija on velvollinen ilmoittamaan työllistymissuunnitelman toteutumisesta työvoimaviranomaiselle sen määräämällä tavalla. Ilmoitettavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Työnhakijan on ilmoitettava työvoimaviranomaiselle yhteystietojensa muutoksesta. Henkilön on säilytettävä työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työvoimaviranomaiselle sen pyynnöstä.

40 §

Työvoimaviranomaisen velvollisuudet

Työvoimaviranomaisen on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan sisältyviä palveluja.

Työvoimaviranomaisen on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

41 §

Muistutus

Työvoimaviranomainen muistuttaa työnhakijaa kirjallisesti hänen menettelynsä vaikutuksesta työllistymiseen ja hänen mahdolliseen oikeuteensa saada työttömyysetuutta, jos työnhakija:

1) jättää saapumatta alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun taikka kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen;

2) ei muulla tavoin asioi työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;

3) jättää ilmoittamatta työvoimaviranomaisen edellyttämällä tavalla, miten hän on toteuttanut työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa;

4) ei aloita työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittua palvelua tai palvelu keskeytyy työnhakijasta johtuvasta syystä; tai

5) muulla tavoin jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa.

5 luku

Työnvälitys ja työnhakuvelvollisuus

42 §

Työnvälityksen tavoite ja yleiset periaatteet

Työnvälityksellä edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti.

Työnvälitys perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan.

Työnvälitystä tehdään kansallisesti ja kansainvälisesti. Työvoimaviranomaisen tehtävistä työnvälityksessä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

43 §

Työnvälityspalvelut

Työnantajalle tarjotaan mahdollisuus julkaista tieto avoimesta työpaikasta 14 luvussa tarkoitettulla palvelualustalla. Työvoimaviranomainen voi julkaista tiedon avoimesta työpaikasta mainitulla palvelualustalla työnantajan toimeksiannon mukaisesti, ellei 49 §:stä muuta johdu. Työvoimaviranomainen välittää tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista sekä esittelee työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan.

Työnhakijalle tarjotaan mahdollisuus julkaista tämän laatima työllistymistä tukeva esittely (*työnhakuprofiili*) 1 momentissa mainitulla palvelualustalla. Työvoimaviranomainen ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työpaikkoja. Työvoimaviranomainen arvioi työpaikan sopivuutta työnhakijalle ottamalla huomioon työnhakijan työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisen sekä työkyvyn.

44 §

Työnhakuvelvollisuus

Ellei 46–48 §:stä johdu muuta, työttömän ja työttömyysuhan alaisen työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää kolme sellaista kuukauden kestävästä tarkastelujaksoa, jonka aikana työnhakijan on haettava neljää työmahdollisuutta. Tarkastelujakso voidaan asettaa alkamaan takautuvasti, jos se on työnhakijan edun mukaista. Tarkastelujaksoja voidaan painavasta syystä yhdistää haettavien työmahdollisuuksien määrää muuttamatta.

Vaikka työnhakija ei ole työtön tai työttömyysuhan alainen, hänelle asetetaan työnhakuvelvollisuus, jos hän:

- 1) opiskelee työvoimakoulutuksessa;
- 2) opiskelee omaehtoisia opintoja 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22-24 §:ssä tarkoitettulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna; tai
- 3) on palkkatuetussa työssä.

Jos työvoimaviranomainen arvioi, ettei tarkastelujakson aikana ole haettavissa neljää sellaista työmahdollisuutta, johon työnhakija voisi työkokemuksensa, koulutuksensa ja muun osaamisensa sekä työkykynsä ja hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja huomioon ottaen työllistyä, tarkastelujaksolla haettavien työmahdollisuuksien määrää alennetaan tai, jos haettavissa olevia työmahdollisuuksia ei ole lainkaan, työllistymissuunnitelmaan ei sisällytetä työnhakuvelvollisuutta. Työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella

45 §

Työnhakuvelvollisuutta täyttävä toiminta

Työnhakuvelvollisuutta voi täyttää:

- 1) hakemalla sellaista vähintään kaksi viikkoa kestävästä työsuhteesta tehtävää työtä, johon työnhakija voi perustellusti olettaa voitavansa työllistyä;
- 2) hakemalla yksilöityä työpaikkaa työvoimaviranomaisen tekemän työtarjouksen perusteella;
- 3) hakemalla lisätyötä omalta työnantajalta;
- 4) etsimällä työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä tehtäviä sellaisia työmahdollisuuksia, joihin työnhakija voi perustellusti olettaa voitavansa työllistyä;
- 5) julkaisemalla 43 §:n 2 momentissa tarkoitettua esittelyä;

6) muilla 1–5 kohdassa tarkoitettuja toimia vastaavilla toimilla, joiden tavoitteena on työllistyminen.

46 §

Työnhakuvelvollisuuden alkamista koskevat poikkeukset

Työnhakuvelvollisuus alkaa työsuhteen päättymisestä, jos työnhakija on yli kaksi viikkoa kestävässä muussa kuin palkkatuetussa työssä, jonka työaika on yli 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Lomautetun työnhakuvelvollisuus alkaa siitä, kun hänelle on järjestetty 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja lomautuksen alkamisesta on kulunut kolme kuukautta.

Työnhakuvelvollisuus alkaa siitä lukien, kun työnhakijalle on järjestetty 33 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu, jos työnhakija:

- 1) opiskelee arviolta yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa;
- 2) osallistuu arviolta yli kuukauden kestävässä 6 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;
- 3) on arviolta yli kuukauden ajan työajan osalta muussa kuin 47 §:n 2 momentissa tarkoitettussa palkkatuetussa työssä; tai
- 4) on arviolta yli kuukauden kestävässä yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.

47 §

Haettavien työmahdollisuuksien määrää ja tarkastelujaksoa koskevat poikkeukset

Ellei 44 §:n 3 momentista tai 48 §:stä johdu muuta, vähintään kaksi viikkoa kestävässä osatyössä olevan tai työaikaa lyhentämällä lomautetun työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joiden aikana työnhakijan tulee hakea yhtä työmahdollisuutta.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan, jos työnhakijan säännöllinen työaika on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Toteutuneen työajan vaikutuksesta työnhakuvelvollisuuteen säädetään työttömyysturvalain 2 a luvun 12 §:ssä.

Ellei 1 momentista, 44 §:n 3 momentista tai 48 §:stä johdu muuta, arviolta yli kuukauden ajan 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22-24 §:ssä tarkoitettulla tavalla omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevan työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää opintojen ajalle kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joista kunkin aikana työnhakijan tulee hakea kolmea työmahdollisuutta. Työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan 1 momentissa sekä 44 ja 48 §:ssä säädettyä siitä lukien, kun työnhakijalle on järjestetty 33 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu.

48 §

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen

Työnhakuvelvollisuutta ei aseteta, jos:

- 1) työvoimaviranomainen, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden viranomainen tai Kansaneläkelaitos on todennut, että työnhakijalla on työllistymistä edistävän monialaisen tuen tarve;

2) työnhakija ei luotettavana pidettävän lääketieteellisen selvityksen mukaan ole työkykyinen työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitetun ammattitaitosuojan aikana työkokemustaan ja koulutustaan vastaavaan työhön ja ammattitaitosuojan päätyttyä mihinkään työhön ja hän noudattaa työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän etuuden hakemisesta ja hakeutumisesta työ- ja toimintakykyä parantavaan kuntoutukseen;

3) työnhakija opiskelee 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22-24 §:ssä tarkoitetulla tavalla omaehtoisia luku- ja kirjoitustaidon opintoja työttömyysetuudella tuettuna ja opinnot ovat työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla päätoimisia;

4) työnhakija opiskelee työnantajan kanssa yhteishankintana hankitussa tai vastaavalla tavalla järjestetyssä työvoimakoulutuksessa;

5) työnhakija on estynyt olemasta työmarkkinoilla työttömyysturvalain 3 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla;

6) työnhakijan työttömyys päättyy taikka hän aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan kuukauden kuluessa; työnhakuvelvollisuus jätetään asettamatta sen tarkastelujakson osalta, jonka aikana työttömyys päättyy taikka varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa alkaa;

7) työnhakija on työllistetty Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetussa laissa tarkoitettuun yhtiöön mainitun lain 4 §:n 1 momentin nojalla.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa edellytetään lisäksi, että työnhakijan tilanne kokonaisuutena arvioiden on sellainen, ettei työllistyminen avoimille työmarkkinoille ole mahdollista.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa säädettyä sovelletaan, kunnes työnhakijalle on järjestetty 33 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu. Ensin mainitussa lainkohdassa säädettyä sovelletaan myös työnhakukeskustelun jälkeen, jos työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa on sovittu omaehtoisien luku- ja kirjoitustaidon opiskelun jatkumisesta kuukauden kuluessa suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta lukien.

49 §

Työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytyminen ja ilmoituksen poistaminen

Tämän lain 14 luvussa tarkoitetulla palvelualustalla ei julkaista avoimena työpaikkana ilmoitusta työpaikasta, johon työnantaja palkkaa vain sellaisen työttömän työnhakijan, jonka palkkakustannuksiin voidaan myöntää 81 §:ssä tarkoitettu palkkatuki tai 95 §:ssä tarkoitettu 55 vuotta täyttäneen työllistämistuki.

Työvoimaviranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan avointa työpaikkaa koskevan työpaikkailmoituksen tai poistaa ilmoituksen palvelualustalta, jos ilmoituksen perusteella on ilmeistä tai työnantajan aiemman menettelyn perusteella taikka muutoin on perusteltua syytä epäillä, että:

1) työnantaja rikkoo laissa säädettyä syrjintäkieltoa;

2) työnantaja hakee työntekijää työtehtäviin, jotka ovat lain vastaisia tai joihin haetun henkilön työhön ottaminen on kiellettyä;

3) työnantaja olennaisesti laiminlyö työsopimuslain 2 luvussa tai erityisopimuslain 2 ja 3 luvuissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuttaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja;

4) työpaikalla on ilmeinen väkivallan uhka tai siellä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää taikka muuta epäasiallista kohtelua; tai

5) avoimen työpaikan täyttymistä ei tehtävän luonteen tai muun vastaavan syyn vuoksi ole tarkoituksenmukaista tukea työnvälityksellä.

Edellytyksenä ilmoituksen vastaanottamisesta kieltäytymiselle tai sen poistamiselle 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa on, että työnantaja ei ole oikaissut työpaikkailmoitustaan työvoimaviranomaisen kehotuksesta huolimatta. Työvoimaviranomainen tekee kirjallisen päätöksen ilmoituksen vastaanottamisesta kieltäytymisestä tai ilmoituksen poistamisesta.

6 luku

Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinnanohjaus ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

50 §

Tieto- ja neuvontapalvelut

Työvoimaviranomainen antaa tietoa ja neuvontaa:

- 1) avoimista työpaikoista ja työnhausta;
- 2) työvoiman saatavuudesta ja hankinnasta;
- 3) koulutusmahdollisuuksista ja muista osaamisen kehittämismahdollisuuksista;
- 4) työmarkkinoista, aloista ja ammateista;
- 5) yritystoiminnan käynnistämisestä ja kehittämismahdollisuuksista; sekä
- 6) muutosturvan toteuttamiseksi tarjolla olevista palveluista, tuista ja korvauksista.

51 §

Asiantuntija-arvioinnit

Työvoimaviranomainen järjestää henkilöasiakkaiden osaamisen, ammattitaidon, soveltuvuuden sekä työ-, yritystoiminta- ja koulutusvaihtoehtojen selvittämiseksi:

- 1) osaamis- ja ammattitaitokartoituksia;
- 2) työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja;
- 3) yrittäjävalmiuksien ja yritystoiminnan edellytysten arviointeja;
- 4) kotoutumisen edistämistä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuja alkukartoituksia; sekä
- 5) muita asiantuntija-arviointeja.

52 §

Ammatinvalinnanohjaus ja uraohjaus

Työvoimaviranomainen järjestää henkilöasiakkaille ohjausta heidän tukemisekseen ammatinvalinnassa, ammatillisessa kehittämisessä, työelämään sijoittumisessa ja elinikäisessä oppimisessa.

Laillistettu psykologi voi käyttää ohjauksessa asiakkaan suostumuksella psykologisia arviointimenetelmiä ammatti- ja uravaihtoehtojen, osaamisen, soveltuvuuden sekä työ- ja toimintakyvyn selvittämiseksi.

53 §

Valmennus

Työvoimaviranomainen järjestää henkilöasiakkaille valmennusta:

- 1) työn hakemisessa (*työnhakuvalmennus*);
- 2) ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämisessä, ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa ja työelämävalmiuksien kehittämisessä (*uravalmennus*); ja
- 3) työhön sijoittumisessa ja työpaikalla suoritettavassa koulutuksessa (*työhönvalmennus*).

Työvoimaviranomainen voi järjestää yrityksille valmennusta työntekijän palkkaamisessa ja työnantajavalmiuksien kehittämisessä. Palvelun hinta katsotaan yrityksen de minimis -tueksi.

54 §

Kokeilu

Työvoimaviranomainen voi ohjata henkilöasiakkaan kokeiluun:

- 1) oppilaitokseen ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi (*koulutuskokeilu*); tai
- 2) työpaikalle ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi tai työmarkkinoille paluun tukemiseksi (*työkokeilu*).

Työkokeilun toteuttajana voi olla yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö tai valtion virasto tai laitos. Työkokeilun toteuttajana ei kuitenkaan voi toimia työnantaja, johon kokeiluun osallistuva on työsuhteessa kokeilusopimusta tehtäessä.

Henkilöasiakasta ei voida ohjata työpaikalla toteutettavaan palveluun, jossa tämä osallistuu työtehtäviin muussa kuin 1 momentin 2 kohdassa säädettyssä tarkoituksessa. Tässä momentissa säädetty ei kuitenkaan estä työvoimakoulutukseen sisältyvää työssäoppimista. Jos muuhun palveluun sisältyy työtehtäviin osallistumista, sovelletaan työpaikalla toteutettavaan palveluun tai palvelun osaan, mitä tässä laissa säädetään työkokeilusta.

55 §

Työkokeilun enimmäiskesto

Henkilöasiakas voidaan ohjata työkokeiluun yhteensä enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu työkokeilun enimmäiskesto alkaa uudestaan, kun henkilö on työkokeilujakson päättymisen jälkeen ollut yhdenjaksoisesti työtön vähintään 12 kuukautta tai kun alle 25-vuotias on ollut työkokeilun enimmäiskeston täytyttyä yhdenjaksoisesti työtön vähintään 3 kuukautta.

56 §

Työkokeilua koskevat rajoitukset

Henkilöasiakasta ei ohjata työkokeiluun, jos:

- 1) työkokeilusta aiheutuisi sen toteuttajalle sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua;
- 2) kyseessä ovat sellaiset tehtävät, joiden suorittamiseksi työkokeilun toteuttaja edellyttää yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 6 §:ssä tarkoitettua huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämistä, eikä henkilöasiakas halua esittää todistusta;

3) kyseessä ovat lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa (504/2002) tarkoitetut tehtävät, eikä henkilöasiakas halua ottaa vastaan tällaisia tehtäviä.

57 §

Sopimus työkokeilusta

Henkilöasiakas, työkokeilun toteuttaja ja työvoimaviranomainen tekevät työkokeilusta määräämisen kirjallisen sopimuksen, josta tulee käydä ilmi:

- 1) työkokeilun tavoitteet;
- 2) työkokeilun suoritus aika ja -paikka;
- 3) työkokeilun päivittäinen kesto ja ajoittuminen; päivittäisen keston on oltava vähintään neljä ja se saa olla enintään kahdeksan tuntia;
- 4) työkokeilun viikoittainen kesto ja ajoittuminen; työkokeilua saa olla enintään viitenä päivänä viikossa;

5) tehtävät, joita työkokeiluun osallistuva suorittaa kokeilun aikana;

6) työkokeiluun osallistuvan ohjauksesta ja valvonnasta työpaikalla vastaava henkilö.

Työkokeilun toteuttajan on ilmoitettava työttömyysetuuden maksajalle työkokeiluun osallistuvan poissaoloista. Työttömyysetuuden maksaja on käytävä ilmi sopimuksesta.

Työkokeilun toteuttajan on annettava työkokeilun päätyttyä työvoimaviranomaiselle arvio henkilöasiakkaan soveltuvuudesta työhön, ammattiin tai alalle, sekä, jos työkokeilu on järjestetty työmarkkinoille paluun tukemiseksi, työelämävalmiuksien ja osaamisen kehittämistarpeista. Tätä koskeva ehto on otettava sopimukseen. Työvoimaviranomainen voi lisäksi asettaa sopimuksessa työkokeilun toteuttajalle kokeilun toteuttamisen tai siihen osallistuvan kannalta tarpeellisia ehtoja.

Työkokeilun toteuttaja ei voi siirtää sopimuksesta johtuvia velvoitteita muulle taholle. Työkokeilun toteuttajan on ilmoitettava työkokeiluun osallistuvan henkilöasiakkaan nimi sekä 1–3 momentissa tarkoitetut tiedot luottamusmiehelle tai muulle henkilölle, joka edustaa työkokeilun toteuttajan palveluksessa olevia työntekijöitä.

58 §

Työkokeiluun osallistuvan oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta

Työkokeiluun osallistuva ei ole työsuhteessa työkokeilun toteuttajaan eikä työvoimaviranomaiseen.

Työkokeiluun osallistuvaan sovelletaan:

1) naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia (609/1986) ja yhdenvertaisuuslakia (1325/2014);

2) työaikalain (872/2019) 24 §:n säännöksiä päivittäisistä tauoista ja 30 §:n säännöksiä työvuoroluettelosta;

3) työturvallisuuslakia (738/2002) sekä, mitä nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993) säädetään työturvallisuudesta;

4) yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 3 §:ää, 4 §:n 1 ja 2 momenttia, 5 §:n 1, 2 ja 4 momenttia, 6 §:ää, 7 §:n 1–3 momenttia, 9, 10, 14 ja 15 §:ää, 5 ja 6 lukua, 21 §:n 2 momenttia sekä 22 ja 24 §:ää;

5) mitä vastaavissa tehtävissä työskentelevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden tehtävässään saamien tietojen salassapidosta säädetään.

Sovellettaessa 2 momentissa mainittuja lakeja työkokeilun toteuttaja rinnastetaan työnantajaan ja työkokeiluun osallistuva työntekijään.

Rangaistus työturvallisuusrikkomuksesta säädetään työturvallisuuslain 63 §:ssä. Rangaistus työaika-rikkomuksesta säädetään työaikalain 44 §:ssä. Rangaistus yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain rikkomisesta säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 24 §:ssä. Rangaistus syrjinnästä, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä, työturvallisuusrikkoksesta, henkilörekisteririkoksesta, tietomurrosta, salakatselusta, salakuuntelusta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta, salassapitorikoksesta ja virkarikoksista säädetään rikoslaisissa (39/1889).

59 §

Valmennuksen ja kokeilun keskeyttäminen

Jos henkilöasiakas on ollut valmennuksesta tai kokeilusta luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi valmennus- tai kokeilupäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, etteivät valmennukselle tai kokeilulle asetetut tavoitteet täyty, työvoimaviranomainen tekee päätöksen valmennuksen tai kokeilun keskeyttämisestä. Työvoimaviranomainen voi tehdä päätöksen valmennuksen tai kokeilun keskeyttämisestä myös muusta painavasta syystä.

Palveluntuottaja tai työkokeilun toteuttaja on velvollinen ilmoittamaan 1 momentissa tarkoitetuista poissaoloista työvoimaviranomaiselle.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, työkokeilusopimuksen osapuolilla on oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Sopimuksen purkaminen ei kuitenkaan saa perustua laissa kiellettyyn syrjintäperusteeseen tai muuhun epäasialliseen syyhyn.

Valmennuksen tai kokeilun keskeytymisen vaikutuksesta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaisissa.

60 §

Valmennuksen ja kokeilun vakuutusturva

Työvoimaviranomaisen on huolehdittava, että valmennukseen ja kokeiluun osallistuva henkilöasiakas vakuutetaan työtaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella sekä ryhmävastuuvakuutuksella. Poiketen siitä, mitä mainitun lain 58 ja 59 §:ssä säädetään, päiväraha on 1/360 vuosityöansioista.

7 luku

Työvoimakoulutus

61 §

Työvoimakoulutuksen järjestäminen

Työvoimaviranomainen järjestää työvoimakoulutuksena:

- 1) ammatillista osaamista ja valmiuksia lisäävää koulutusta;
- 2) yrittäjävalmiuksia lisäävää koulutusta;

3) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 20 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta, lukuun ottamatta luku- ja kirjoitustaidon opetusta.

Työvoimaviranomainen ei kuitenkaan voi järjestää koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai sen osan suorittaminen. Tutkintokoulutuksen järjestämisestä työvoimakoulutuksena säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017).

Tässä luvussa säädettyä sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään. Mitä muualla tässä laissa säädetään työvoimakoulutuksesta, sovelletaan myös ammatillisesta koulutuksessa annetun lain perusteella järjestettyyn työvoimakoulutukseen.

62 §

Työvoimakoulutuksen yhteishankinta

Työvoimaviranomainen voi järjestää työvoimakoulutuksen yhdessä työnantajan, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantajan tai yrittäjyysvoikeudet luovuttavan yrityksen kanssa siten, että tämä osallistuu koulutuksen rahoittamiseen (*yhteishankintakoulutus*). Yhteishankintakoulutus voidaan järjestää:

1) koulutuksen rahoitukseen osallistuvan työnantajan palvelukseen tuleville tai palveluksessa oleville työntekijöille tai vuokratyöntekijöille; tai

2) sellaiselle yrittäjäksi aikovalle, jolla olisi harvalukuisia toimeksiantajia tai joka on hankkimassa yrittäjyysvoikeudet toiselta yritykseltä.

Työvoimaviranomaisen rahoittama osuus koulutuksesta katsotaan:

1) valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiseksi tueksi, jos koulutus toteutetaan yhdessä taloudellista toimintaa harjoittavan työnantajan kanssa, koulutukseen osallistuu työnantajan palveluksessa olevia työntekijöitä tai tämän tehtävissä työskenteleviä vuokratyöntekijöitä ja koulutuksen tavoitteena on, että työntekijät tai vuokratyöntekijät jatkavat työnantajan palveluksessa tai tehtävissä koulutuksen päätyttyä;

2) de minimis -tueksi, siltä osin kuin työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettu yrittäjä osallistuu koulutukseen.

Yhteishankintakoulutuksen maksuosuuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

63 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää koulutuksen järjestävä työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisen tukena voi toimia valintaryhmä, johon voi kuulua kouluttajan edustaja ja muita asiantuntijoita sekä yhteishankintakoulutuksen toteuttamiseen osallistuva työnantaja, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantaja tai yrittäjyysvoikeudet luovuttava yritys. Opiskelijoiden valintamenettelystä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Opiskelijaksi voidaan valita henkilöasiakas:

1) jonka oppivelvollisuus on päättynyt;

2) jolla on työvoimaviranomaisen toteama koulutustarve; ja

3) joka on soveltuva koulutukseen sekä tehtäviin, joihin koulutus antaa valmiuksia.

Alle 20-vuotias voidaan valita ammatillista osaamista ja valmiuksia tai yrittäjyysvalmiuksia lisäävään koulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintatilaisuudet ja valintamenettelyyn liittyvät soveltuvuuskokeet ovat työvoimakoulutukseen hakeutuvalla maksuttomia.

64 §

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Työvoimakoulutukseen osallistuvalla opiskelijalla on oikeus saada koulutuksen toteutussuunnitelman mukaista opetusta ja ohjausta sekä oikeus suorittaa opintoja koulutuksen keston ajan.

Opiskelijan tulee osallistua säännöllisesti opetukseen ja edetä opinnoissaan koulutuksen toteutussuunnitelman mukaisesti.

Työvoimakoulutukseen sovelletaan, mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain:

- 1) 80 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön;
- 2) 84 §:ssä säädetään huumausainetestauksesta;
- 3) 85 §:ssä säädetään kurinpidosta ja 86 §:ssä säädetään kurinpidosta asuntolassa;
- 4) 87 §:ssä säädetään häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta;
- 5) 88 §:ssä säädetään kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun;
- 6) 93 §:n 3–6 momentissa säädetään menettelystä kurinpitoasiassa;
- 7) 95 §:ssä säädetään opiskelijan salassapitovelvollisuudesta;
- 8) 12 luvussa säädetään muutoksenhausta koulutuksen järjestäjän päätökseen.

65 §

Koulutuksen keskeyttäminen

Jos opiskelija ei etene opinnoissaan 64 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla tai hän on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi koulutuspäivää, opiskelijavalinnasta päättänyt työvoimaviranomainen tekee päätöksen koulutuksen keskeyttämisestä.

Koulutuspalvelun tuottaja on velvollinen ilmoittamaan 1 momentissa tarkoitettujen koulutuksen keskeyttämisperusteiden täytymisestä opiskelijavalinnasta päättäneelle työvoimaviranomaiselle. Ennen päätöksen tekemistä työvoimaviranomaisen on varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Päätöksestä on viipymättä ilmoitettava opiskelijalle.

66 §

Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen

Työvoimakoulutukseen liittyvän työssäoppimisjakson aikana opiskelija ei ole työsuhteessa työnantajaan, jonka palveluksessa työssäoppiminen suoritetaan eikä koulutuspalvelun tuottajaan, elleivät opiskelija ja työssäoppimisjakson järjestäjä ole toisin sopineet. Jos työssäoppiminen on sovittu toteutettavaksi työsuhteessa, 2 ja 3 momenttia ei sovelleta.

Koulutuspalvelun tuottaja, työssäoppimisjakson toteuttaja ja opiskelija tekevät työssäoppimisjaksosta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen. Sopimukseen ja koulutuspalvelun tuottajan tehtäviin sovelletaan, mitä 57 §:ssä säädetään työkokeilusta tehtävästä sopimuksesta ja työvoimaviranomaisen tehtävistä. Sopimuksessa on lisäksi sovittava ohjauksesta vastaavasta opettajasta sekä ohjauksen toteuttamistavasta ja kestosta.

Työssäoppimisjakson toteuttaja vastaa opiskelijan työturvallisuudesta työssäoppimisjakson aikana noudattaen työturvallisuuslakia.

67 §

Työvoimakoulutuksen vakuutusturva

Työvoimaviranomaisen velvollisuuteen huolehtia työvoimakoulutukseen osallistuvan vakuutusturvasta sovelletaan, mitä 60 §:ssä säädetään valmennuksen ja kokeilun vakuutusturvasta.

8 luku

Muutosturvakoulutus

68 §

Muutosturvakoulutus

Muutosturvakoulutuksella tuetaan työstään tuotannollisella tai taloudellisella perusteella irtisanottujen 55 vuotta täyttäneiden henkilöiden nopeaa uudelleen työllistymistä parantamalla heidän ammatillista osaamistaan tai yrittäjävalmiuksiaan.

69 §

Muutosturvakoulutuksen yleiset edellytykset

Työvoimaviranomainen järjestää muutosturvakoulutusta työsuhteestaan irtisanotulle henkilölle:

- 1) jonka työnantaja on irtisanonut tuotannollisella tai taloudellisella irtisanomisperusteella;
- 2) joka viimeistään irtisanomispäivänä on täyttänyt 55 vuotta;
- 3) joka viimeistään irtisanomispäivänä on ollut yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää kestävin keskeytyksin 1 kohdassa tarkoitetun työnantajan palveluksessa vähintään viisi vuotta; ja
- 4) joka on 60 päivän kuluessa irtisanomispäivästä rekisteröitynyt työnhakijaksi työvoimaviranomaiselle.

Jos irtisanotulla henkilöllä on painava syy siihen, ettei hän ole rekisteröitynyt työnhakijaksi 1 momentin 4 kohdassa säädetystä määräajassa, muutosturvakoulutus voidaan järjestää edellyttäen, että irtisanottu henkilö muutoin täyttää 1 momentissa säädetyt edellytykset.

Irtisanotun henkilön on pidettävä työnhaku voimassa työnhakijaksi rekisteröitymisestä lähtien työsuhteen päättymiseen asti tai, jos muutosturvakoulutus päättyy irtisanomisaikana, muutosturvakoulutuksen päättymiseen asti.

70 §

Koulutusta koskevat edellytykset

Muutosturvakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tulee olla sellaista ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, joka edistää irtisanotun henkilön nopeaa uudelleen työllistymistä. Muutosturvakoulutuksesta on sovittava työllistymissuunnitelmassa.

Koulutuksen tai opintokokonaisuuden enimmäiskesto on kuusi kuukautta. Koulutus tai opintokokonaisuus voi olla yhdenjaksoinen tai koostua useammasta eri jaksosta.

Koulutuksen arvo saa vastata enintään irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa. Kahden kuukauden palkkaa määritettäessä käytetään samoja laskentaperusteita kuin työttömyysturvain 9 luvun 2 §:ssä tarkoitetussa muutosturvarahan laskennassa.

71 §

Koulutuksen järjestäminen

Muutosturvakoulutus on järjestettävä siten, että irtisanottu henkilö voi aloittaa koulutuksen kolmen kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä. Perustellusta syystä koulutus saadaan järjestää myöhemminkin, kuitenkin siten, että irtisanottu henkilö voi aloittaa koulutuksen tai opintokokonaisuuden viimeisen jakson 12 kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä.

Perusteltu syy koulutuksen järjestämiselle 1 momentissa tarkoitetun kolmen kuukauden määräajan jälkeen on, jos:

- 1) työvoimaviranomainen ei ole hankintamenettelystä johtuvista syistä voinut järjestää koulutusta määräajassa;
- 2) irtisanotulle henkilölle soveltuvaa tai irtisanotun henkilön valitsemaa koulutusta ei ole saatavilla määräajassa;
- 3) irtisanottu henkilö on aloittanut tai aloittaa työn;
- 4) irtisanottu henkilö ei terveydentilansa tai työ- ja toimintakykynsä vuoksi voisi aloittaa koulutusta määräajassa; tai
- 5) koulutuksen järjestämisen viivästymiseen on syy, joka liittyy irtisanotun henkilön osaamisen kehittämisen tai hoitovastuun yhteensovittamiseen muutosturvakoulutuksen kanssa.

72 §

Koulutusoikeuden lakkaaminen

Muutosturvakoulutusta ei järjestetä tai sen hankinta keskeytetään, jos:

- 1) irtisanotun henkilön työnhaun voimassaolo päättyy irtisanomisaikana ennen koulutuksen alkamista; tai
- 2) irtisanomisaikana tapahtuvien muutosten johdosta irtisanotun henkilön työsuhde jatkuu samalla työnantajalla tai työsuhde päättyy työntekijän henkilöön liittyvällä perusteella.

Jos irtisanottu henkilö ei aloita hänelle hankittua muutosturvakoulutusta tai keskeyttää sen, irtisanotun henkilön oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaa. Oikeus koulutukseen ei kuitenkaan lakkaa, jos irtisanotulla henkilöllä on perusteltu syy koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai keskeyttämiseen. Koulutus on kuitenkin aloitettava tai sitä on jatkettava 12 kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä. Koulutuksen ajankohdan siirtymisestä ei saa aiheutua työvoimaviranomaiselle lisäkustannuksia.

Irtisanotulla henkilöllä on perusteltu syy koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai keskeyttämiseen, jos:

- 1) hän aloittaa tai on aloittanut työn eikä koulutusta voida järjestää työn ohessa;
- 2) koulutus ei ole hänen terveydentilansa tai työ- ja toimintakykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa;
- 3) palveluntuottaja olennaisesti laiminlyö vastuutaan koulutukseen osallistuvan työturvallisuudesta;

4) palveluntuottaja olennaisesti laiminlyö noudattaa koulutuksen järjestämistä koskevaa lain-säädäntöä tai koulutuksesta tehdyn sopimuksen ehtoja; tai

5) koulutuksen aloittamatta jättämiseen tai keskeyttämiseen on syy, joka on rinnastettavissa 1–4 kohdassa tarkoitettuihin syihin.

Jos tässä luvussa säädetty edellytykset täyttävää, irtisanotun henkilön haluamaa hänelle soveltuvaa koulutusta ei ole tarjolla eikä irtisanottu henkilö halua osallistua muuhun työvoimaviranomaisen ehdottamaan koulutukseen, jonka irtisanottu henkilö voi aloittaa 12 kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, työvoimaviranomaisella ei ole velvollisuutta muutosturvakoulutuksen järjestämiseen ja irtisanotun henkilön oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaa.

Jos irtisanottu henkilö omalla menettelyllään aiheuttaa sen, että koulutus keskeytyy tai keskeytetään, irtisanotun henkilön oikeus muutosturvakoulutukseen lakkaa. Omalla menettelyllään koulutuksen keskeyttämisen tai keskeyttämisen aiheuttaneelle ei järjestetä uutta koulutusta.

9 luku

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

73 §

Opiskelun tukemisen yleiset edellytykset ja etuudet

Työnhakijalla, joka on täyttänyt 25 vuotta ja joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työttömyysetuuteen mainitussa laissa säädettyin edellytyksin, jos:

1) työnhakijalla on työvoimaviranomaisen toteama koulutustarve ja viranomaisen arvioi, että omaehtoisen opiskelun tukeminen on työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaisin keino parantaa työnhakijan ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikkansa;

2) opiskelun katsotaan olennaisesti parantavan työnhakijan mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille;

3) opiskelusta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa 75 §:ssä säädetyllä tavalla; ja

4) muut tässä luvussa säädetty edellytykset täyttyvät.

74 §

Opintoja koskevat edellytykset

Mitä tässä luvussa säädetään, sovelletaan opintoihin, joita pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan päätoimisina ja:

1) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaissa ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tai yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen, mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus tai osallistuminen avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen;

2) jotka ovat muuta Suomessa järjestettyä tai Suomessa toimivan koulutuspalvelujen tuottajan ulkomailla järjestämää ammatillisesti suuntautunutta koulutusta;

3) joista säädetään perusopetuslaissa (628/1998) tai lukiolaissa (714/2018), jos koulutuksen puuttuminen on ammatillisen kehittymisen esteenä; tai

4) joista säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998), jos koulutus on ammatillista osaamista ja pätevyyttä lisäävää tai luku- ja kirjoitustaidon koulutusta ja opinnoista esitetään koulutus- tai opintosuunnitelma.

Tässä luvussa säädettyä sovelletaan työnhakijan aiemmin harjoittamiin opintoihin vain, jos opintojen todisteellisesta keskeytymisestä on vähintään yksi vuosi. Rajoitus ei koske työsuhteen tai työttömyysturvalain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun taloudellisen etuuden jaksotuksen aikana aloitettuja taikka työvoimakoulutuksena harjoitettuja opintoja.

Tässä luvussa säädettyä sovelletaan muiden edellytysten täytyessä myös 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitettuja opintoja vastaaviin opintoihin Ahvenanmaalla.

75 §

Sopiminen opiskelusta työllistymissuunnitelmassa

Tuettavasta opiskelusta on sovittava työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa ennen opintojen aloittamista.

Tuettavasta opiskelusta voidaan sopia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa opintojen alkamisen jälkeenkin, jos siihen on painava syy, työnhakija on aloittanut opinnot työsuhteen tai työttömyysturvalain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun taloudellisen etuuden jaksotuksen aikana tai opintoja on harjoitettu työvoimakoulutuksena.

76 §

Tukiaika

Opintojen muodostamaa kokonaisuutta voidaan tukea tässä luvussa säädettyin edellytyksin enintään 24 kuukauden ajan.

Edellä 1 momentissa sanotusta poiketen opintojen muodostamaa kokonaisuutta voidaan tukea enintään 48 kuukauden ajan, jos opintojen tavoitteena on perusopetuksen oppimäärän suorittaminen.

Työnhakija voi ilmoittaa työvoimaviranomaiselle keskeyttävänsä opiskelemisen työttömyysetuudella tuettuna. Ilmoitus on tehtävä viipymättä keskeytyksen alkamisen jälkeen. Edellä 1 momentissa säädetty enimmäisaika ei kulu keskeytysaikana, jos keskeyttämiselle on pätevä syy. Oppilaitoksen lomajaksoa ei pidetä päteväna syynä.

Jos työnhakijan opiskeluoikeus on peruutettu ja se myöhemmin palautetaan, opintojen katsotaan olleen keskeytyneenä aikana, jona työnhakijalla ei ollut opiskeluoikeutta.

77 §

Työnhakijan velvollisuudet

Työnhakijan on osallistuttava säännöllisesti koulutus- tai opintosuunnitelman mukaiseen opetukseen.

Työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä on, että työnhakija etenee opinnoissaan. Korkeakouluopintojen katsotaan etenevän riittävästi, jos työnhakija saa tuettavaan opintokokonaisuuteen kuuluvia opintosuorituksia keskimäärin viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muiden opintojen osalta edellytetään, että opinnot etenevät koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitetulla tavalla.

78 §

Opintojen seuranta ja tuen lakkaaminen

Työvoimaviranomainen seuraa työnhakijan opintojen etenemistä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla.

Jos työnhakija ei etene opinnoissaan riittävästi tai laiminlyö ilmoittaa työvoimaviranomaiselle opintojen etenemisestä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla, oikeus työttömyysetuuteen lakkaa ajankohdasta, josta työnhakijan opintojen ei voida katsoa edenneen riittävästi tai jona työnhakijan olisi tullut ilmoittaa työvoimaviranomaiselle opintojen etenemisestä.

Jos työnhakija on ollut poissa ilman hyväksyttävää syytä koulutus- tai opintosuunnitelman mukaisesta koulutuksesta siten, ettei hän ilmeisesti kykene hyväksyttävästi suoriutumaan suunnitelman mukaisista opinnoista, tai jos hän on muuten olennaisesti laiminlyönyt opintojaan, oikeus työttömyysetuuteen lakkaa poissaolon tai laiminlyönnin alkamisen ajankohdasta.

Työvoimaviranomainen päättää 2 ja 3 momentissa tarkoitetusta työttömyysetuutta koskevan oikeuden lakkaamisesta antamalla työvoimapoliittisen lausunnon. Työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta säädetään työttömyysturvalaissa. Työnhakijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen työvoimapoliittisen lausunnon antamista.

79 §

Työnhakijan tietojenantovelvollisuus

Työnhakijan on esitettävä työvoimaviranomaiselle koulutuspalvelujen tuottajan todistus opiskelijaksi hyväksymisestä ja opintojen aikaisista lomajaksoista. Lisäksi työnhakijan on esitettävä työvoimaviranomaiselle tarpeellinen selvitys opintojensa etenemisestä.

Työnhakijan on ilmoitettava työvoimaviranomaiselle opintojensa 76 §:n 3 momentissa tarkoitettu keskeytymisestä ja opintojensa päättymisestä.

80 §

Koulutuspalvelujen tuottajan tietojenantovelvollisuus

Koulutuspalvelujen tuottajan on annettava opiskelijalle todistus opiskelijaksi hyväksymisestä, opintojen aikaisista lomajaksoista ja opintojen etenemisestä.

Koulutuspalvelujen tuottajan on viipymättä ilmoitettava työvoimaviranomaiselle opintojen päättymisestä ja 78 §:n 3 momentissa tarkoitetuista seikoista. Tämän velvollisuuden täyttämiseksi työvoimaviranomainen toimittaa koulutuspalvelujen tuottajille niiden opiskelijoiden nimet ja henkilötunnukset, joiden opintoja tuetaan tässä luvussa säädetyllä tavalla.

10 luku

Työnantajalle myönnettävät tuet

81 §

Palkkatuki

Palkkatuki on työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu tuki, jonka työvoimaviranomainen voi myöntää työnantajalle palkkakustannuksiin. Palkkatuella tuetun työn tarkoituksena on edistää työttömän työnhakijan työllistymistä avoimille työmarkkinoille parantamalla hänen ammatillista osaamistaan. Palkkatuella edistetään myös alentuneesti työkykyisen sekä 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen mahdollisuuksia saada työtä ja osallistua työelämään.

Työvoimaviranomainen voi palkkatukea myöntäessään asettaa tuen saamiselle työnhakijan ja tuen tarkoituksen toteuttamisen kannalta tarpeellisia ehtoja.

82 §

Palkkatuki ammatillisen osaamisen parantamiseen

Työvoimaviranomainen voi myöntää palkkatukea ammatillisen osaamisen parantamiseen, kun työsuhteeseen palkattava työtön työnhakija:

- 1) on 15–24-vuotias;
- 2) on täyttänyt 50 vuotta;
- 3) ei ole suorittanut ylioppilastutkintoa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua tutkintoa tai näihin rinnastettavaa ulkomaista toisen asteen tutkintoa;
- 4) on kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuun kotoutumissuunnitelmaan oikeutettu; tai
- 5) ei ole ollut ansiotyössä kuuden edellisen kuukauden aikana.

Palkkatuen myöntäminen ammatillisen osaamisen parantamiseen edellyttää, että työvoimaviranomainen arvioi työnhakijan työttömyyden johtuvan ammatillisen osaamisen puutteista ja palkkatuella tuetun työn parantavan hänen ammatillista osaamistaan ja mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Jos tuella palkattava on ollut työttömänä välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä yhtäjaksoisesti alle 12 kuukautta, palkkatuen myöntäminen edellyttää lisäksi, että henkilön työttömyys ilman palkkatuen myöntämistä todennäköisesti kestäisi yli 12 kuukautta.

83 §

Työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset

Palkkatukea voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, hyvinvointialueelle, muulle yhteisölle ja työnantajalle, ei kuitenkaan valtion virastolle tai laitokselle. Luonnolliselle henkilölle palkkatukea voidaan myöntää vain taloudelliseen toimintaan.

Palkkatuki myönnetään valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena, ei kuitenkaan myönnettäessä palkkatukea:

- 1) kunnalle tai hyvinvointialueelle toimintaan, jota ei kuntalain 126 §:n tai hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 131 §:n mukaan katsota kilpailuilla markkinoilla tapahtuvaksi toiminnaksi;
- 2) 88 §:ssä tarkoitettuna 100 prosentin tukena;
- 3) 89 §:ssä tarkoitettuna 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen työllistymisen edistämiseksi; tai
- 4) oppisopimuskoulutukseen.

Palkkatukea ei myönnetä, jos:

- 1) työnantaja on palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana irtisanonut tuotannollisista tai taloudellisista syistä työntekijöitä, eikä työnantaja ole tämän jälkeen palkannut

työntekijöitä siten, että työnantajaan työsuhteessa olevien työntekijöiden määrä palkkatuen myöntämishetkellä on vähintään yhtä suuri kuin työntekijöiden määrä irtisanomisajankohtana; edellä säädettyä ei sovelleta myönnettäessä palkkatuki 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle työnantajalle;

2) tuki vääristäisi samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua;

3) työnantaja on olennaisesti laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja, ellei työvoimaviranomainen tuella palkattavaan henkilöön liittyvistä erityisistä syistä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena;

4) työnantaja tai tämän rikoslain 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu edustaja on palkkatuen myöntämismuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen mainitun lain 47 luvun 6 a §:ssä tarkoitettua rikoksesta, ulkomaalaislain 186 §:ssä tarkoitettua rikoksesta tai työnantajalle on palkkatuen myöntämismuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsuhtelainsäädännön (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

5) työnantajalle on aiemmin myönnetty palkkatukea tai 95 §:ssä tarkoitettua työllistämistukea saman henkilön työsuhteesta aiheutuviin palkkakustannuksiin ja tuen päättymisestä on kulunut alle kolme vuotta; tai

6) työnantajalle on ennen palkkatuen myöntämistä myönnetty muuta tukea tuella palkattavasta aiheutuviin palkkakustannuksiin niin, että työvoimaviranomaisen arvion mukaan palkkatukea tulisi 93 §:n 3 momentin mukaisesti maksettavaksi vain vähäinen määrä.

84 §

Työsuhteeseen liittyvät palkkatuen edellytykset

Palkkatukea ei myönnetä, jos työsuhde, jota varten tuki on tarkoitettu, on alkanut ennen kuin tuen myöntämisestä on tehty päätös.

Palkkatukea voidaan myöntää, jos työnantaja sitoutuu maksamaan vähintään kyseiseen työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai, jollei sovellettavaa työehtosopimusta ole, tavanomaisen ja kohtuullisen palkan kyseisestä työstä. Palkkatukea ei voida kuitenkaan myöntää, jos tuella palkattavan palkka määräytyisi yksinomaan työn tuloksen perusteella.

Jos tuella palkattu siirtyy liikkeen luovutuksen, yhteisön sulautumisen tai jakautumisen taikka yhteisöjen yhdistymisen johdosta toisen työnantajan palvelukseen kesken palkkatukijakson, palkkatuki työntekijän vastaanottavalle työnantajalle voidaan myöntää 1 momentin estämättä ajaksi, joka luovuttavalle työnantajalle myönnetyn palkkatukijakson kesto on jäljellä. Vastaanottavan työnantajan on toimitettava palkkatukihakemus työvoimaviranomaiselle kuukauden kuluessa tuella palkatun siirtymisestä luovutuksensaajan tai vastaanottavan yhteisön palvelukseen.

Palkkatukea ei myönnetä vuorotteluvapaalain (1305/2002) 9 §:ssä tarkoitetun sijaisen palkkaamiseen.

85 §

Palkkatuella katettavat palkkakustannukset

Palkkatuella katettavilla palkkakustannuksilla tarkoitetaan työntekijälle työajan tai urakan suorittamisen perusteella maksettavaa ennakonpidätyksen alaista palkkaa.

Palkkakustannuksiin ei kuitenkaan lueta:

1) lomarahaa eikä lomakorvausta tai sitä vastaavaa korvausta; jos vuosiloma-ajan palkka maksetaan työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen mukaan lomarahana, voidaan lomarahasta työnantajan pyynnöstä lukea palkkakustannuksiin osuus, joka vastaa palkkatukijakson aikana pidettyä vuosilomaa;

2) lisä- tai ylityökorvauksia tai työaikapankin rahakorvausta;

3) palkkaa siltä ajalta, jolta työnantajalla on oikeus saada tuella palkatun palkkakustannuksiin sairausvakuutuslain (1224/2004) 7 luvun 4 §:n nojalla päivärahaetuutta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 47 §:n nojalla kuntoutusrahaa, tapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 139 §:n nojalla korvausta tai sairausvakuutuslain 8 luvun 1 a §:n 2 momentin nojalla tartuntatautilain (1227/2016) 82 §:n mukaista tartuntatautipäivärahaa;

4) sitä palkan osuutta, joka määräytyy tuella palkatun työn tuloksen perusteella tai perustuu työnantajan tulokseen; eikä

5) kustannusten korvauksia tai työsuhde-etuja.

86 §

Palkkatuen määrä ja kesto

Ellei jäljempänä toisin säädetä, palkkatuen määrä on 50 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista 85 §:ssä tarkoitetuista palkkakustannuksista viideltä kuukaudelta työsuhteen alkamisesta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta. Jos tuella palkattava on ollut työtön vähintään 12 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 14 kuukauden aikana, palkkatuki myönnetään 10 kuukaudelle työsuhteen alkamisesta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalle.

87 §

Palkkatuki alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen

Sen estämättä, mitä 82 §:ssä säädetään, työvoimaviranomainen voi myöntää palkkatukea, kun työttömän työnhakijan mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet vamman tai sairauden vuoksi.

Alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen myönnettävän palkkatuen määrä on 70 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista 85 §:ssä tarkoitetuista palkkakustannuksista 10 kuukaudelta työsuhteen alkamisesta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta.

Sen estämättä, mitä 83 §:n 3 momentin 5 kohdassa ja 84 §:n 1 momentissa säädetään, työvoimaviranomainen voi jatkaa 2 momentissa tarkoitettua tukiaikaa enintään 24 kuukautta kerrallaan. Tukiajan jatkamisen edellytyksenä on, että:

1) tuella palkatun työ- ja toimintakyvystä toimitetaan työvoimaviranomaiselle palkkatukijakson aikana laadittu lääkärintodistus, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta;

2) työnantaja on toteuttanut työterveyshuollon suosittelemat kohtuulliset mukautukset;

3) työvoimaviranomaisen arvion mukaan tuella palkatun tuottavuus työtehtävässä on tehdyistä mukautuksista huolimatta alentunut vamman tai sairauden johdosta olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti;

4) jatkohakemus on jätetty työvoimaviranomaiselle ennen myönnetyn tukijakson päättymistä; ja

5) 83 §:n 3 momentin 1–4 kohdassa ja 84 §:n 2–4 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät jatkosta päätettäessä.

Työvoimaviranomainen voi käyttää asiantuntija-arvioita arvioidessaan 3 momentin 3 kohdassa säädetyn edellytyksen täyttymistä.

88 §

100 prosentin palkkatuki

Poiketen siitä, mitä 86 ja 87 §:ssä säädetään, yhdistykselle, säätiölle tai rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle myönnettävän palkkatuen määrä voi olla 100 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista 85 §:ssä tarkoitetuista palkkakustannuksista korotettuna kertoimella 1,23, jos tuella palkattava on ollut työtön vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana. Palkkakustannuksiin luetaan palkkakustannukset, jotka vastaavat enintään 65 prosentin työaika alan säännöllisestä enimmäistyöajasta.

Tukea myönnetään 10 kuukauden ajalle työsuhteen alkamisesta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajaksi.

Jos 100 prosentin palkkatuki myönnetään toimintaan, jolla on työvoimaviranomaisen arvion mukaan vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, tuki myönnetään de minimis -tukena. Kauppavaikutusten arvioinnin perusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

89 §

Palkkatuki 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen palkkaamiseen

Poiketen siitä, mitä 82 §:n 2 momentissa säädetään ammatillisen osaamisen puutteista, ja siitä, mitä 86 §:ssä säädetään palkkatuen kestosta, palkkatukea voidaan myöntää 24 kuukaudeksi työsuhteen alusta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajaksi, kun työnhakija on:

- 1) palkkatuen myöntämishetkellä täyttänyt 60 vuotta; ja
- 2) ollut työttömänä vähintään 12 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 14 kuukauden aikana.

Sen estämättä, mitä 83 §:n 3 momentin 3 kohdassa ja 84 §:n 1 momentissa säädetään, työvoimaviranomainen voi jatkaa 1 momentissa tarkoitettua tukiaikaa enintään 24 kuukautta kerrallaan edellyttäen, että 83 §:n 3 momentin 1–4 kohdassa ja 84 §:n 2–4 momentissa säädetty työnantaja ja työsuhdetta koskevat edellytykset edelleen täyttyvät ja jatkohakemus on jätetty työvoimaviranomaiselle ennen edellisen tukijakson päättymistä.

Taloudellista toimintaa harjoittavalle työnantajalle 1 ja 2 momentissa tarkoitettu palkkatuki myönnetään de minimis -tukena.

90 §

Palkkatuki oppisopimuskoulutukseen

Palkkatuki voidaan myöntää oppisopimuskoulutukseen myös muun kuin 82 §:n 1 momentissa tarkoitettun työttömän työnhakijan palkkakustannuksiin. Jos oppisopimuskoulutukseen on myönnetty palkkatuki ennen oppisopimuskoulutuksen alkamista ja oppisopimuskoulutus toteutetaan usean työnantajan palveluksessa, palkkatuki voidaan myöntää, vaikka tuella palkattu ei ole työtön siirtyessään koulutuksen aikana toisen työnantajan palvelukseen.

Oppisopimuskoulutukseen myönnettävän palkkatuen kesto on palkkatukea myönnettäessä mitoitettava koko sille ajalle, jonka työvoimaviranomainen arvioi tarkoituksenmukaiseksi. Tu-

ki aikaa voidaan kuitenkin 83 §:n 3 momentin 5 kohdassa ja 84 §:n 1 momentissa säädetyn es-tämättä jatkaa, jos henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukainen oppisopi-muskoulutuksen kesto muuttuu koulutuksen aikana. Jatkohakemus on toimitettava työvoima-viranomaiselle ennen myönnetyn tukijakson päättymistä.

Taloudellista toimintaa harjoittavalle työnantajalle palkkatuki oppisopimuskoulutukseen myönnetään de minimis -tukena.

91 §

Tuella palkatun siirtäminen

Palkkatuen saaja voi siirtää tuella palkatun työsopimuslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukai-sesti toisen työnantajan (*käyttäjäyritys*) tehtäviin, jos työvoimaviranomainen on myöntänyt lu-van tuella palkatun siirtoon. Siirron edellytyksenä on, että:

1) käyttäjäyritys täyttää 83 §:n 3 momentin 1 ja 3-5 kohdassa tarkoitetut työnantajaa koskevat palkkatuen myöntämisen edellytykset;

2) työvoimaviranomainen arvioi työtehtävät käyttäjäyrityksessä sellaisiksi, että ne toteuttavat palkkatuen 81 §:ssä säädettyä tarkoitusta; ja

3) käyttäjäyritys maksaa työntekijästä käyvän korvauksen.

Työnantajan on liitettävä hakemukseen käyttäjäyrityksen vakuutus 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen ehtojen täyttymisestä.

Siirron aikana palkkatuen määrä voi olla enintään se määrä, joka käyttäjäyritykselle voitaisiin myöntää sen hakiessa palkkatukea, ei kuitenkaan enempää kuin työnantajayritykselle myön-netty määrä.

92 §

Tilapäinen keskeyttäminen

Jos palkkatuella tuetun työn tekeminen ja palkanmaksu keskeytyvät tukijakson aikana vä-hintään kuukauden ajaksi, työvoimaviranomainen keskeyttää palkkatuen maksamisen. Työ-suhteen jatkuessa keskeytyksen jälkeen työvoimaviranomainen tekee päätöksen tukiajan jatka-misesta keskeytyksen pituisella ajalla, ei kuitenkaan pidemmäksi aikaa kuin tukiaikaa oli kes-keityksen alkaessa jäljellä. Jatkoa myönnetään enintään siihen saakka, kunnes jakson alkami-sesta on kulunut 12 kuukautta. Edellytyksenä tukiajan jatkamiselle on, että työnantaja täyttää 83 §:n 3 momentin 1-4 kohdissa säädetty edellytykset.

Edellä 1 momentissa säädettyä 12 kuukauden enimmäisaikaa ei sovelleta, jos palkkatuki on myönnetty 87–90 §:n perusteella.

93 §

Muun tuen vaikutus palkkatukeen

Palkkatuki voi olla yhdessä muiden tuella palkatun palkkakustannuksiin myönnettyjen tukien ja oppisopimuksen perusteella maksettavan koulutuskorvauksen kanssa enintään tuella palka-tusta työnantajalle aiheutuvien 85 §:ssä tarkoitettujen palkkakustannusten suuruinen. Edellä 88 §:ssä tarkoitettu 100 prosentin palkkatuki voi kuitenkin olla muiden tuella palkatun palkkakus-tannuksiin ja työnantajan sivukuluihin myönnettyjen tukien kanssa enintään 1,23 kertaa 85 §:ssä tarkoitettujen palkkakustannusten suuruinen.

Valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan myönnettävän palkkatuen enimmäismäärään sovelletaan, mitä tukien kasautumisesta mainitussa asetuksessa säädetään.

Jos palkkatuki yhdessä muiden palkkakustannuksiin myönnettyjen tukien kanssa ylittää 1 tai 2 momentissa tarkoitetun enimmäismäärän, palkkatuen määrää vähennetään enimmäismäärän ylittävältä osin.

94 §

Palkkatuen enimmäismäärä ja maksamisen esteet

Palkkatukea maksetaan enintään:

- 1) 1 260 euroa kuukaudessa, kun kysymys on 86 §:n perusteella myönnetystä tuesta;
- 2) 2 770 euroa kuukaudessa, kun kysymys on 87 §:n perusteella myönnetystä tuesta;
- 3) 2 020 euroa kuukaudessa, kun kysymys on 88 §:n perusteella myönnetystä tuesta.

Jos palkkatuen maksatusjakson kesto poikkeaa kalenterikuukaudesta, palkkatukea maksetaan enintään määrä, joka saadaan jakamalla 1 momentissa tarkoitettu enimmäismäärä luvulla 30 ja kertomalla se maksatusjaksoon sisältyvien kalenteripäivien määrällä. Edellä 1 momentin 1-3 kohdassa säädettyä palkkatuen enimmäismäärää tarkistetaan valtioneuvoston asetuksella kolmivuotiskausittain vastaamaan ansiotasoindeksin muutoksia.

Palkkatukea ei makseta, jos:

- 1) tuen saaja ei noudata palkkatukipäätöksessä asetettuja ehtoja;
- 2) palkkatuen myöntämisen jälkeen käy ilmi, että 83 §:ssä säädettyt työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset, 84 §:ssä säädettyt työsuhteeseen liittyvät palkkatuen edellytykset tai 91 §:ssä säädetty tuella palkatun siirtämiseen liittyvät edellytykset eivät täyty;
- 3) palkkatukea on myönnetty virheellisesti, liikaa tai perusteettomasti.

95 §

55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki

Työvoimaviranomainen myöntää työllistämistukea 83 §:n 1 momentissa tarkoitettulle työnantajalle, joka palkkaa työsuhteeseen 55 vuotta täyttäneen, vähintään 24 kuukautta tuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana työttömänä olleen työnhakijan. Tuen myöntäminen edellyttää lisäksi, että työsuhteeseen palkattavan työsopimuksen mukainen työaika on vähintään 25 tuntia viikossa tai, jos alan säännöllinen enimmäistyöaika on alle 37,5 tuntia viikossa, vähintään 65 prosenttia säännöllisestä enimmäistyöajasta. Työnantajan on myös sitouduttava maksamaan vähintään kyseiseen työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai, jollei sovellettavaa työehtosopimusta ole, tavanomaista ja kohtuullista palkkaa kyseisestä työstä.

Työllistämistukea ei myönnetä, jos:

- 1) työnantaja on tuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana irtisanonut tuotannollisista tai taloudellisista syistä työntekijöitä, eikä työnantaja ole tämän jälkeen palkannut työntekijöitä siten, että työnantajaan työsuhteessa olevien työntekijöiden määrä tuen myöntämishetkellä on vähintään yhtä suuri kuin työntekijöiden määrä irtisanomisajankohtana;
- 2) työnantaja on laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja;
- 3) työnantaja on syyllistynyt 83 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun menettelyyn;

- 4) työnantajalle on aiemmin myönnetty 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea tai 87 luvun 1 §:ssä tarkoitettua palkkatukea saman henkilön työsuhteesta aiheutuviin palkkakustannuksiin ja tuen päättymisestä on kulunut alle kolme vuotta;
- 5) työnantajalle on myönnetty saman henkilön palkkakustannuksiin muuta tukea;
- 6) tuella palkattavan palkka määräytyisi yksinomaan työn tuloksen perusteella;
- 7) työsuhde, jota varten tuki on tarkoitettu, on alkanut ennen kuin tuen myöntämisestä on tehty päätös; tai
- 8) palkattava henkilö on vuorotteluvapaalain 9 §:ssä tarkoitettu sijainen.

96 §

Työllistämistuen määrä ja kesto

Työllistämistuen määrä on 70 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista palkkakustannuksista kymmeneltä kuukaudelta työsuhteen alkamisesta lukien, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta.

Tuen määrää laskettaessa palkkakustannuksiin sovelletaan, mitä 85 §:ssä säädetään palkkatuella katettavista palkkakustannuksista.

Työllistämistuen enimmäismäärään sovelletaan, mitä 94 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 2 momentissa säädetään palkkatuen enimmäismäärästä.

97 §

Eräiden palkkatukea koskevien säännösten soveltaminen työllistämistukeen

Työllistämistukeen sovelletaan, mitä 84 §:n 3 momentissa säädetään palkkatuen myöntämisestä liikkeenluovutustilanteessa, 92 §:ssä säädetään palkkatuen tilapäisestä keskeyttämisestä ja 94 §:n 3 momentissa säädetään palkkatuen maksamisen esteistä. Poiketen siitä, mitä 92 §:ssä säädetään, työllistämistukea voidaan kuitenkin jatkaa 12 kuukauden aikarajan estämättä ja 83 §:n 3 momentin 1-4 kohdan sijasta tuen myöntämisen esteisiin sovelletaan tällöin 95 §:n 2 momentin 1-3 kohtaa.

98 §

Tuki työolosuhteiden järjestelyyn

Työvoimaviranomainen voi myöntää tukea työolosuhteiden järjestelyyn (*työolosuhteiden järjestelytuki*) 83 §:n 1 momentissa tarkoitettulle työnantajalle, jos työhön palkattavan tai työssä olevan henkilön vamma tai sairaus edellyttää työvälineiden hankkimista tai työpaikalla tehtäviä muutoksia ja hankinnasta tai muutoksesta työnantajalle aiheutuvia kustannuksia on pidettävä työnantajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen merkittävänä. Työolosuhteiden järjestelytukea voidaan myöntää myös korvaamaan toisen työntekijän antamaa apua. Taloudellista toimintaa harjoittavalle työnantajalle työolosuhteiden järjestelytuki myönnetään valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena.

Työolosuhteiden järjestelytukena korvattavista kustannuksista sekä tuen enimmäismäärästä ja -kestosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset

99 §

Starttiraha

Työvoimaviranomainen voi myöntää starttirahaa henkilöasiakkaalle, joka aloittaa työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetun päätoimisen yritystoiminnan tai laajentaa sivutoimisena harjoittamansa yritystoiminnan päätoimiseksi. Starttirahan tarkoituksena on turvata yrittäjän toimeentuloa yritystoiminnan käynnistämisen ja vakiinnuttamisvaiheessa.

Starttiraha myönnetään de minimis -tukena.

100 §

Starttirahan myöntämisen edellytykset

Starttirahan myöntäminen edellyttää, että työvoimaviranomaisen arvion mukaan:

- 1) starttirahan hakijalla on tai hän hankkii riittävät valmiudet yritystoimintaan; ja
- 2) yritystoiminnalla on jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset.

Työvoimaviranomainen voi starttirahaa myöntäessään asettaa starttirahan saamiselle tarpeellisia ehtoja.

Starttirahaa ei myönnetä, jos:

1) työvoimaviranomaisen arvion mukaan yritystoiminta turvaa starttirahan hakijan kohtuullisen toimeentulon tai starttirahan hakijan toimeentulo on turvattu muulla tavalla päätoimisen yritystoiminnan käynnistämisen ja vakiinnuttamisvaiheessa;

2) starttirahan arvioidaan vähäistä enemmän vääristävän samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua;

3) starttirahan hakija on aloittanut päätoimisen yritystoiminnan tai laajentanut sivutoimisena harjoittamansa yritystoiminnan päätoimiseksi ennen kuin tukihakemus on saapunut työvoimaviranomaiselle; edellä mainittu ei estä starttirahan enimmäiskeston sisältyvän jatkojaksos myöntämistä; tai

4) starttirahan hakija tai yritys, jossa starttirahan hakija aloittaa yrittäjänä, on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai starttirahan hakijalla tai yrityksellä on olennaisia yksityisoikeudellisia maksuhäiriöitä, jollei työvoimaviranomainen erityisestä syystä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena.

101 §

Starttirahan määrä ja enimmäiskesto

Starttirahan määrä on päivää kohti työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua peruspäivärahan suuruisen. Starttirahaa maksetaan viideltä päivältä kalenteriviikossa.

Starttiraha myönnetään kuudeksi kuukaudeksi päätoimisen yritystoiminnan aloittamisesta tai sivutoimisena harjoitetun yritystoiminnan päätoimiseksi laajentamisesta lukien. Starttirahalle voidaan myöntää jatkoa siten, että starttirahajaksojen yhteenlaskettu kesto on enintään 12 kuukautta. Jos yritystoiminnan harjoittaminen starttirahakauden aikana keskeytyy perustellusta syystä, keskeytysaikaa ei lueta edellä tarkoitettuun enimmäiskeston.

Jos starttirahan saajalla on starttirahakauden aikana yritystoimintaan liittymättömiä tuloja tai hänen palkkakustannuksiinsa on myönnetty muuta julkista tukea, tulojen määrä vähennetään

starttirahan määrästä. Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettuja etuoikeutettuja tuloja.

102 §

Työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Työvoimaviranomainen voi myöntää korvausta matka- ja yöpymiskustannuksista työttömälle työnhakijalle, joka hakee työhön ja työttömälle henkilöasiakkaalle, joka hakeutuu työvoimakoulutukseen, valmennukseen tai kokeiluun taikka osallistuu 51 §:ssä tarkoitettuun asiantuntija-arviointiin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen matkakustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että kustannusten korvaamista on pidettävä tarkoituksenmukaisena työvoiman saatavuuden ja työttömän työllistymisen kannalta.

Työvoimaviranomaisessa asioinnista aiheutuvista matkakustannuksista voidaan myöntää korvausta työttömälle henkilöasiakkaalle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee kuljetuspalvelua voidakseen asioida työvoimaviranomaisessa. Edellytyksenä matkakustannusten korvaamiselle on, että henkilökohtainen asiointi työvoimaviranomaisessa on välttämätöntä palveluprosessin etenemisen kannalta.

Yöpymiskustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että yöpyminen 1 momentissa tarkoitettulla matkalla on ollut liikenneolosuhteista johtuen välttämätöntä ja yöpymisestä on aiheutunut kustannuksia.

Korvattavista matkoista ja matkakustannusten korvausperusteesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

103 §

Palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Työttömyysetuutta saavalla työnhakijalla on oikeus saada palveluun osallistumisesta aiheutuvien matka- ja muiden kustannusten korvaamiseksi tukea (*kulukorvaus*) seuraavien palveluiden ajalta:

- 1) työvoimakoulutus;
- 2) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22-24 §:ssä tarkoitettu omaehtoinen opiskelu;
- 3) työnhakuvalmennus;
- 4) uravalmennus;
- 5) koulutuskokeilu;
- 6) työkokeilu.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun kulukorvauksen myöntää ansiopäivärahaa hakevalle työnhakijalle työttömyyskassa ja peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea hakevalle työnhakijalle Kansaneläkelaitos.

Työvoimaviranomainen voi myöntää kulukorvausta henkilöasiakkaalle:

1) joka osallistuu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuun työllistymistä tukevaan palveluun; tällaisena palveluna ei pidetä osallistumista 4 luvussa tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun eikä 9 luvussa tarkoitettua työnhakijan omaehtoista työttömyysetuudella tuettua opiskelua;

2) jolle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia; ja

3) jolla ei ole oikeutta kulukorvaukseen 1 momentin perusteella eikä oikeutta vastaavaan korvaukseen palveluun osallistumisesta aiheutuvista kuluista muun lain nojalla.

104 §

Kulukorvauksen määrä

Kulukorvausta maksetaan 9 euroa päivässä. Kulukorvausta maksetaan kuitenkin 18 euroa päivässä, jos:

1) henkilö osallistuu 10 §:ssä tarkoitetun työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävään palveluun;

2) henkilö osallistuu 10 §:ssä tarkoitetulla työssäkäyntialueellaan kotikuntansa ulkopuolella järjestettävään palveluun ja hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta todistettavia majoituskustannuksia.

Ulkomailla järjestettävään työvoimakoulutukseen osallistuvalla opiskelijalla on oikeus saada koulutusaikaisten yöpymis- ja muiden kustannusten korvauksena 50 prosenttia päivärahasta, joka suoritetaan valtion virkamiehille asianomaisessa maassa tehdyn virkamatkan matkakustannusten korvauksena.

Pohjoiskalotin koulutussäätiön järjestämään työvoimakoulutukseen osallistuvalla työnhakijalle maksetaan kulukorvausta 16,82 euroa päivässä. Majoitus Pohjoiskalotin koulutussäätiön järjestämään työvoimakoulutukseen osallistuvalla työnhakijalle on ilmainen.

Kulukorvauksen 1 momentissa tarkoitetusta määräytymisestä ja työvoimaviranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

105 §

Kulukorvauksen korvauspäivät

Kulukorvausta maksetaan enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Ulkomailla työvoimakoulutukseen osallistuvalla maksetaan kulukorvausta enintään seitsemältä päivältä kalenteriviikossa.

Työnhakuvalmennuksen, uravalmennuksen, koulutuskokeilun ja työkokeilun ajalta sekä myönnettäessä kulukorvaus 103 §:n 3 momentin perusteella kulukorvausta maksetaan ainoastaan päiviltä, joina palvelua järjestetään ja työnhakija osallistuu palveluun.

Kulukorvaukseen oikeuttavista korvauspäivistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

106 §

Kulukorvauksen rajoitukset ja lakkauttaminen

Kulukorvausta ei makseta työvoimakoulutuksen eikä kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22-24 §:ssä tarkoitetun omaehtoisen opiskelun lomajaksoilta. Korvaus maksetaan kuitenkin siltä ajalta, jona työttömyysetuutta saava työnhakija lomajakson aikana osallistuu koulutukseen kuuluvaan työssä oppimiseen tai harjoitteluun.

Kulukorvauksen maksaminen lakkautetaan siitä päivästä, jona työnhakija on keskeyttänyt palvelun. Kulukorvauksen maksaminen lakkautetaan myös, jos palvelu on päätetty keskeyttää.

107 §

Työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain soveltaminen kulukorvaukseen

Edellä 103 §:n 1 momentissa tarkoitettuun työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen myöntämään kulukorvaukseen sovelletaan työttömyyskassalakia (603/1984) ja työttömyysturvalain 11 luvun 2, 3, 5, 6, 10, 13–15 ja 15 a §:ää, 12 lukua ja 13 luvun 1, 3–8 ja 10 §:ää.

Jos Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa maksaa työttömyysturvalain 11 luvun 8 §:ssä tarkoitettulla tavalla työttömyysetuutta ilman päätöstä ja työttömyysetuuden saajalla on oikeus saada kulukorvausta, Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi vastaavasti maksaa myös sen ilman päätöstä. Kulukorvaus maksetaan tällöin täysimääräisenä.

12 luku

Työllistämisvelvoite

108 §

Työllistymistä edistävän palvelun tai työntekomahdollisuuden järjestäminen

Työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai työvoimakoulutukseen, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättynyttä enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta.

Työvoimaviranomaisen tulee järjestää 60 vuotta täyttäneelle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättynyttä enimmäisajan takia. Työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ on järjestettävä kestoaltaan vähintään sellaisena, että työnhakija täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu työtön työnhakija ei työllisty avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voida järjestää soveltuvaa työttömyysturvalaissa tarkoitettua työllistymistä edistävää palvelua, kuntoutusta tai palkkatuettua työtä muun kuin kunnan palveluksessa 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, hänen kotikuntansa on järjestettävä hänelle työntekomahdollisuus (*työllistämisvelvoite*). Työvoimaviranomaisen on tarvittaessa ilmoitettava työnhakijan kotikunnalle työllistämisvelvoitteesta. Kotikunnan on järjestettävä työntekomahdollisuus siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä.

Työllistämisvelvoitteen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä ilmoituksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

109 §

Työllistämisvelvoitteen perusteella järjestettävä työ

Työllistämisvelvoitteen perusteella järjestettävän työn tulee olla alan säännöllisen työajan mukaista kokoaikatyötä. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalle järjestetään hänen työkykyään vastaavaa työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon täyttävää osaikatyötä.

Työllistämisvelvoitteen perusteella järjestettävän työn tulee olla kestoaltaan sellainen, että työnhakija täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon työn päättyessä. Työssäoloehdon tarkastelujakson kuluessa tehty työssäoloehtoon luettava työ ja osallistuminen

työssäoloehtoon luettavaan työllistymistä edistävään palveluun vähentävät työllistämisveloitteen perusteella järjestettävän työn kestoa.

110 §

Työllistämisveloitteen rajoitukset ja lakkaaminen

Jos henkilö on jättämällä hakematta työttömyyspäivärahaa tai muutoin saanut aikaan sen, ettei työttömyyspäivärahan enimmäisaika ole täytynyt ennen 108 §:n 1 momentissa tarkoitettua 57 vuoden ikää, 108 §:ää ei sovelleta.

Työllistämisveloite lakkaa, jos:

1) työntekomahdollisuuden oikeutettu ilman työttömyysturvalain 2 a luvussa tarkoitettua pätevää syytä kieltäytyy hänelle osoitetusta työkykyyn nähden sopivasta työllistämisveloitteen nojalla järjestetystä työstä;

2) työ, johon työnhakija on osoitettu, keskeytyy työnhakijasta johtuvasta syystä; tai

3) työnhakijalle ei voida työnhaun voimassaolon lakattua järjestää työtä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun työllistämisveloite on tullut voimaan.

111 §

Tuki työllistämisveloitteen perusteella järjestetyn työn palkkakustannuksiin

Kunnalla on oikeus saada tukea työllistämisveloitteen perusteella työllistämänsä henkilön palkkakustannuksiin 50 prosenttia 85 §:ssä tarkoitetuista palkkatuella katettavista palkkakustannuksista, jos 84 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät.

13 luku

Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

112 §

Asiakastietojen käyttötarkoitukset

Asiakkaiden ja työvoimapalvelujen tuottajien tietoja voidaan käyttää:

1) tässä laissa tarkoitettujen palvelujen ja tehtävien järjestämiseen ja tuottamiseen;

2) kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa, työttömyysturvalaissa, vuorotteluvapaalaissa, kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ja Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetussa laissa työvoimaviranomaiselle tai kehittämis- ja hallintokeskukselle säädettyjen tehtävien hoitamiseen;

3) kohdassa 1 ja 2 tarkoitettuja tehtäviä koskevaan valvontaan, kehittämiseen, seurantaan, arviointiin, tilastointiin, ennakointiin ja ohjaukseen.

Asiakastietojen käyttötarkoituksista ja käsiteltävistä tiedoista työllistymistä edistävässä monialaisen tuen yhteistoimintamallissa säädetään työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa.

Henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelystä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta

annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuojasetus*) ja tietosuojalaissa (1050/2018).

113 §

Asiakastietojen käyttö rekrytointitukikokeilussa

Sen lisäksi, mitä 112 §:n 1 momentissa säädetään, asiakkaiden ja työvoimapalvelujen tuottajien tietoja voidaan käyttää rekrytointitukikokeilusta annetun lain (20/2022) toimeenpanossa.

114 §

Käsiteltävät tiedot

Henkilöasiakkaasta voidaan käsitellä seuraavia tietoja:

- 1) henkilötunnus;
- 2) nimi ja yhteystiedot;
- 3) työvoimapalvelujen asiakkuuteen ja työvoimaviranomaisen kanssa asiointiin sekä asioinnin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvät tiedot;
- 4) koulutusta, työhistoriaa ja ammatillista osaamista koskevat tiedot sekä muut työnvälityksessä käytettävät tiedot;
- 5) palvelutarvetta, suunnitelmia ja suunnitelmien toteuttamista koskevat tiedot;
- 6) tiedot työ- ja koulutustarjouksista ja esittelyistä työnantajalle;
- 7) tiedot julkisista työvoimapalveluista, työttömyysturvalaissa tarkoitetuista työllistymistä edistävästä palveluista, muista työnhakua ja työllistymistä tukevista palveluista sekä asiantuntija-arvioinneista;
- 8) sellaiset terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot ja arviot, joilla on vaikutusta henkilön työllistymiseen ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle;
- 9) työttömyysturvaan ja vuorotteluvapaaseen liittyvät selvitykset ja työvoimapoliittiset lausunnot;
- 10) tiedot julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvista etuuksista.

Työvoimapalveluja hakevasta tai saavasta työnantajasta voidaan käsitellä seuraavia tietoja:

- 1) yksilöintitiedot;
- 2) työvoimapalvelujen asiakkuuteen ja työvoimaviranomaisen kanssa asiointiin liittyvät tiedot;
- 3) toimintaa ja palvelutarvetta koskevat tiedot;
- 4) työpaikkoja ja niiden täyttymistä koskevat tiedot sisältäen kansainvälisellä rekrytoinnilla täytetyt työpaikat;
- 5) palkkatukea, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea ja 111 §:ssä tarkoitettua tukea koskevat päätökset ja niihin liittyvät seuranta- ja maksatustiedot;
- 6) työkokeilua koskevat sopimukset;
- 7) muut kuin 1–6 kohdassa tarkoitettut, julkisen työvoimapalvelun suunnittelun, järjestämisen, toimeenpanon ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot.

Työvoimapalvelujen tuottajasta voidaan käsitellä seuraavia tietoja:

- 1) palveluntuottajan yksilöintitiedot;
- 2) työvoimaviranomaisen kanssa asiointiin liittyvät tiedot;
- 3) palveluntuottajan kanssa tehdyt hankintasopimukset sekä niihin liittyvät maksatustiedot;
- 4) hankittua palvelua koskevat tiedot;
- 5) palvelun haku-, valinta- ja seurantatiedot;

6) muut kuin 1–5 kohdassa tarkoitetut, työvoimapalvelun suunnittelun, järjestämisen, toimeenpanon ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot;

7) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta ja sen järjestäjää koskevat tiedot sekä koulutukseen liittyvät haku-, valinta- ja seurantatiedot.

Jos käsiteltävä henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, henkilön tietoihin tulee merkitä, mistä tieto on saatu ja kuka tiedon on merkinnyt.

Rekisteröidyllä ei ole yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa säädettyä oikeutta 1 momentissa tarkoitettujen tietojen käsittelyn rajoittamiseen.

115 §

Työvoimaviranomaisen tiedonsaantioikeus

Työvoimaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäynnösten estämättä maksutta työvoimapalvelujen toimeenpanossa välttämättömät tiedot toiselta työvoimaviranomaiselta, muulta kunnan viranomaiselta, valtion viranomaiselta, hyvinvointialueelta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työllisyysrahastolta, työvoimapalvelujen palveluntuottajalta, muulta työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työvoimaviranomaisen järjestämän työllistymistä tukevan palvelun tuottajalta sekä 54 §:ssä tarkoitettun työkokeilun toteuttajalta.

Työvoimaviranomaisella on lisäksi oikeus saada tämän lain 10 luvussa tarkoitettujen palkkatuen ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämisen edellytysten selvittämiseksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitettuja sakkorekisteristä tiedot tämän lain 83 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuksista.

116 §

Muiden viranomaisten ja palveluntuottajien tiedonsaantioikeus

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada salassapitosäynnösten estämättä maksutta muulta valtion viranomaiselta, työvoimaviranomaiselta, muulta kunnan viranomaiselta, Business Finland -nimiseltä osakeyhtiöltä, Kansaneläkelaitokselta ja työttömyyskassalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä kehittämis- ja hallintokeskukselle tässä tai muussa laissa säädettyjen työvoimapalvelujen toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus saada salassapitosäynnösten estämättä maksutta kehittämis- ja hallintokeskukselta, muulta valtion viranomaiselta, työvoimaviranomaiselta ja muulta kunnan viranomaiselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä työ- ja elinkeinoministeriölle tässä tai muussa laissa säädettyjen työvoimapalvelujen toimeenpanoon, seurantaan, arviointiin ja ohjaukseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäynnösten estämättä maksutta 25 §:ssä tarkoitettun valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot työvoimaviranomaiselta ja kehittämis- ja hallintokeskukselta.

Työvoimapalvelujen tuottajalla ja työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työvoimaviranomaisen järjestämän työllistymistä tukevan palvelun tuottajalla on oikeus saada salassapitosäynnösten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta ja kehittämis- ja hallintokeskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun tuottamiseksi ja toteuttamiseksi. Asiakkaan terveydentilaa koskevien tietojen luovuttaminen palveluntuottajalle on mahdollista vain, jos asiakas antaa tietojen luovuttamiseen yksilöidyn kirjallisen suostumuksen.

117 §

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskeva tiedonsaantioikeus

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskevan 63 §:n 1 momentissa tarkoitettujen valintaryhmän jäsenellä on koulutuksen suunnittelua ja opiskelijavalintaa varten oikeus saada tieto koulutukseen hakeneen henkilön hakemuksesta liitteineen.

118 §

Tietojen luovuttaminen työnantajalle työpaikan täyttämistä varten ja työnantajan tiedonsaantioikeus

Työvoimaviranomainen voi luovuttaa työnantajalle työpaikan täyttämistä varten tarpeellisia tietoja työnhakijasta vain työnhakijan kirjallisella suostumuksella. Henkilöasiakkaan tietoihin on merkittävä tieto suostumuksesta tai siitä kieltäytymisestä.

Työpaikan täyttämistä varten tarpeellisia tietoja ovat:

- 1) työnhakijan nimi ja yhteystiedot, äidinkieli, muu kielitaito ja kansalaisuus;
- 2) työnhakijan koulutus ja suorittamat ammatilliset tutkinnot sekä tarpeellisin osin niiden sisältö ja arvosanat;
- 3) työhistoria työtodistuksesta ilmenevine tietoineen;
- 4) asevelvollisuuden suorittaminen;
- 5) erityisosaaminen, työ- ja koulutustoiveet samoin kuin työnhakijan itsensä laatima työnhakuesittely työnantajia varten;
- 6) työ sopimuslain 1 luvun 3 a §:ssä ja erityisopimuslain 1 luvun 4 a §:ssä tarkoitettua määrällistä työsopimuksen solmimisedellytysten selvittämiseksi tieto siitä, että henkilö on ollut yhdenjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan.

Työnantajalle voidaan luovuttaa työnhakijan terveydentilaa koskevia tietoja vain, jos työnhakija antaa siihen yksilöidyn kirjallisen suostumuksen ja jos tiedot ovat välttämättömiä avoimen työpaikan tai kyseisen ammattialan erityisten terveydentilavaatimusten täyttämiseksi taikka sellaisen työnhakijan työllistymisen edistämiseksi, jonka vamma tai sairaus vaikeuttaa työllistymistä.

Työvoimaviranomaisen on luovutettava 108 §:ssä tarkoitettua työllistämismääräaikäisen työsopimuksen solmimisedellytysten selvittämiseksi tieto siitä, että henkilö on ollut yhdenjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan.

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta työ- ja virkasuhdetta koskevissa laeissa säädetyn irtisanotun työntekijän, virkamiehen ja viranhaltijan takaisin ottamista koskevan velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana työvoimaviranomaisessa.

119 §

Tietojen luovuttamista koskevat erityissäännökset

Sen lisäksi, mitä 115 §:ssä säädetään, kehittämis- ja hallintokeskus on velvollinen luovuttamaan oma-aloitteisesti salassapitosäännösten estämättä työ- ja elinkeinoministeriölle 120 §:ssä

tarkoitettuun tietovarantoon tallennetut tiedot työnvälitystilaston laatimista varten. Tiedot on luovutettava maksutta.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitetun luvan antamisesta 114 §:ssä tarkoitettujen salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen tilastointia, tieteellistä tutkimusta taikka viranomaisten suunnittelu- tai selvitystyötä varten päättää kehittämis- ja hallintokeskus 120 §:ssä tarkoitettun tietovarannon osalta.

120 §

Työvoimapalvelujen valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

Kehittämis- ja hallintokeskus vastaa työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon, palvelualueen ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden kehittämisestä ja ylläpidosta. Työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittäminen toteutetaan yhteistyössä kehittämis- ja hallintokeskuksen ja valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja käyttävien työvoimaviranomaisten kanssa.

Työvoimaviranomaisella on velvollisuus käyttää työvoimapalvelujen toimeenpanossa valtakunnallista tietovarantoa, palvelualueita ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta. Asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen sisältyy asiakkuudenhallintajärjestelmä, yleinen avustusjärjestelmä sekä sähköiset asiointipalvelut. Valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista säädetään 121 §:ssä ja palvelualueesta säädetään tarkemmin 14 luvussa.

Työvoimaviranomainen voi hankkia 2 momentissa tarkoitettua asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta täydentäviä lisäosia. Lisäosan tulee tarvittaessa olla yhteensopiva 2 momentissa tarkoitettujen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden kanssa. Kehittämis- ja hallintokeskus määrittelee tekniset ja tietoturvaan liittyvät vaatimukset, jotka lisäosan on täytettävä, jotta se voidaan liittää 2 momentissa tarkoitettuun asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen. Lisäosassa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään.

121 §

Työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavat tiedot

Työvoimaviranomaisella ja kehittämis- ja hallintokeskuksella on velvollisuus tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tiedot, jotka ovat tarpeen:

- 1) työvoimapalvelujen järjestämiseksi ja tuottamiseksi;
- 2) kansainvälisen rekrytoinnin palveluiden järjestämiseksi, tuottamiseksi ja seuraamiseksi;
- 3) asiakaspalvelun järjestämiseksi yli kunta- tai työllisyysaluerajojen sekä työvoimapalveluja koskevan neuvonnan tarjoamiseksi;
- 4) työvoimapalvelujen yleisen ohjauksen, suunnittelun ja kehittämisen toteuttamiseksi;
- 5) työllisyydenhoidon järjestämisen seurannan ja arvioinnin suorittamiseksi; sekä
- 6) tilastointia ja tiedolla johtamista varten.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ovat ainakin 114 §:ssä tarkoitetut tiedot. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista muista tiedoista kuin henkilötiedoista.

Työvoimapalvelujen tuottajat voivat tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tiedot hankitun palvelun etenemisestä ja tuloksista.

122 §

Työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettujen tietojen poistaminen ja arkistointi

Kehittämisen- ja hallintokeskuksen on poistettava valtakunnallisesta tietovarannosta kaikki asiakasta tai palveluntuottajaa koskevat tiedot, kun asiakkuuden tai sopimussuhteen päättymisestä on kulunut neljä vuotta. Tietoa ei kuitenkaan tarvitse poistaa, jos se on tarpeen säännöksiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta.

Tietojen arkistoinnista säädetään arkistolaisissa (831/1994).

123 §

Työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjät

Kehittämisen- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomaiset ovat 120 §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä.

Kehittämisen- ja hallintokeskus vastaa valtakunnallisen tietovarannon yleisen tietosuoja-asetuksen:

- 1) 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista;
- 2) 25 artiklassa tarkoitetusta sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta;
- 3) 32 artiklassa tarkoitetusta käsittelyn turvallisuudesta;
- 4) 35 artiklassa tarkoitetusta tietosuoja koskevasta vaikutustenarvioinnista;
- 5) 36 artiklassa tarkoitetusta ennakkokuulemisesta ja muista sellaisista yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän tietoturvaluottua.

Työvoimaviranomaiset vastaavat muista kuin 2 momentin mukaisista yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Kukin työvoimaviranomainen vastaa rekisterinpitäjän tehtävistä asiakkaidensa osalta.

Kehittämisen- ja hallintokeskus tai työvoimaviranomainen omien asiakkaidensa osalta vastaa tietojen luovuttamisesta valtakunnallisesta tietovarannosta niille tahoille, joille on laissa säädetty oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tietoja työvoimapalvelujen asiakkaista.

124 §

Valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöoikeudet

Sen lisäksi, mitä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 16 ja 17 §:ssä säädetään, käyttöoikeuksien hallinnassa ja lokitietojen keräämisessä noudatetaan, mitä jäljempänä tässä luvussa säädetään.

Valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttö edellyttää henkilökohtaista käyttöoikeutta. Käyttöoikeus on rajattava sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan ja kestoltaan siihen, mikä on henkilön tehtävien hoitamisen kannalta välttämätöntä.

Henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus, saa käsitellä vain sellaisia 114 §:ssä tarkoitettuja tietoja, jotka ovat välttämättömiä hänen tehtäviensä hoitamiseksi, ja vain siten kuin hänen tehtäviensä hoitamiseksi on välttämätöntä.

Kehittämisen- ja hallintokeskuksen on viipymättä ilmoitettava asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden lokitiedoissa havaituista poikkeamista sille työvoimaviranomaiselle, jonka henkilöstön käyttöoikeuksiin poikkeamat liittyvät. Työvoimaviranomaisen on viipymättä selvítettävä, mistä havaitut poikkeamat johtuvat ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin, jos poikkeamat ovat seurausta virheellisestä tai lainvastaisesta menettelystä.

125 §

Käyttöoikeuden myöntäminen valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen

Käyttöoikeus valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen voidaan myöntää työvoimaviranomaisen, kehittämis- ja hallintokeskuksen, työ- ja elinkeinoministeriön tai aluehallintoviraston palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa:

- 1) tässä laissa säädettyjä tehtäviä;
- 2) kotoutumisen edistämiseksi annetussa laissa säädettyjä työvoimapalveluun liittyviä tehtäviä;
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen liittyviä tehtäviä;
- 4) työttömyysturvalaissa säädettyjä tehtäviä;
- 5) vuorotteluvapaalaissa säädettyjä tehtäviä;
- 6) 1–3 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin, tukiin tai asiakasprosesseihin taikka työttömyysturva- tai vuorotteluvapaajärjestelmään liittyviä valvonta-, kehittämis-, seuranta-, tilastointi-, ennakointi- tai ohjaustehtäviä;
- 7) rekisterinpitäjän tehtäviä taikka käyttöoikeuksien hallintaan ja lokitietojen keräämiseen liittyviä tehtäviä.

Käyttöoikeus voidaan myöntää lisäksi sellaiselle henkilölle, joka on:

- 1) työ- ja elinkeinoministeriön tai kehittämis- ja hallintokeskuksen toimeksiannosta erillistä arviointia, tarkastusta tai selvitystä tekevän tahon palveluksessa ja hoitaa arviointi-, tarkastus- tai selvitystehtävää;
- 2) kehittämis- ja hallintokeskuksen toimeksiannosta 120 §:ssä tarkoitettujen tietojärjestelmäpalvelujen kehittämis- tai ylläpitotehtäviä tekevän tahon palveluksessa ja hoitaa tällaista kehittämis- tai ylläpitotehtävää;
- 3) työvoimapalvelujen tuottajan palveluksessa ja hoitaa työvoimapalveluihin liittyviä tehtäviä.

Työvoimaviranomainen myöntää käyttöoikeuden valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen palveluksessaan olevalle henkilölle sekä 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimapalvelujen tuottajan palveluksessa olevalle henkilölle hankkimansa palvelun osalta. Kehittämis- ja hallintokeskus myöntää käyttöoikeuden palveluksessaan olevalle henkilölle sekä työ- ja elinkeinoministeriön ja aluehallintoviraston palveluksessa olevalle henkilölle. Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskus myöntää käyttöoikeuden 2 momentissa tarkoitetun työvoimapalvelujen ulkopuolisten tahon palveluksessa olevalle henkilölle, kun kyse on kehittämis- ja hallintokeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön tekemästä toimeksiannosta tai hankkimasta palvelusta.

Kehittämis- ja hallintokeskus vastaa käyttöoikeuksien teknisestä avaamisesta käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen ilmoituksen perusteella.

126 §

Valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen myönnetyn käyttöoikeuden muuttaminen ja poistaminen

Käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen on poistettava käyttöoikeus, jos:

- 1) käyttöoikeuden myöntämiselle 125 §:ssä säädetty edellytykset eivät enää täyty;

2) käyttöoikeuden poistaminen on välttämätöntä muusta kuin 1 kohdassa tarkoitettusta henkilötietojen suojaan tai asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden tietoturvaan liittyvästä painavasta syystä.

Käyttöoikeuden myöntänyt viranomainen voi poistaa käyttöoikeuden, jos 114 §:ssä tarkoitettuja tietoja on käsitelty 124 §:n 3 momentin, yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain vastaisesti.

Käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen on muutettava käyttöoikeutta, jos myönnetty käyttöoikeus ei enää vastaa sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan tai kestoltaan sitä tarkoitusta, johon se on myönnetty.

Käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen on viipymättä ilmoitettava kehittämis- ja hallintokeskukselle käyttöoikeuden poistamisesta tai muuttamisesta. Edellä 125 §:n 1 momentissa tarkoitettun valtion viranomaisen ja 125 §:n 2 momentissa tarkoitettun työvoimapalvelujen ulkopuolisen tahon on viipymättä ilmoitettava sen palveluksessa olevalle henkilölle käyttöoikeuden myöntäneelle viranomaiselle käyttöoikeuden poistamisen tai muuttamisen perusteista. Kehittämis- ja hallintokeskus vastaa käyttöoikeuden teknisestä poistamisesta tai muuttamisesta käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen ilmoituksen perusteella.

14 luku

Palvelualusta

127 §

Tarkoitus

Edellä 120 §:ssä tarkoitettulla valtakunnallisella palvelualustalla tarjotaan tässä laissa tarkoitettuja työvoimapalveluja. Palvelualustalta voi kirjautua asiakkaiden ja työvoimaviranomaisten sähköisiin asiointipalveluihin. Palvelualustalla voidaan tarjota muita työmarkkinoiden toimintaa edistäviä viranomaisten palveluja ja muita työelämä- ja koulutuspalveluja.

Palvelualusta on avoin palvelu, jossa henkilö voi laatia ja julkaista itsestään työnhakuprofiilin.

128 §

Työnhakuprofiilin laatiminen ja profiilin tiedot

Henkilö voi laatia työnhakuprofiilin rekisteröitymättä työnhakijaksi. Työnhakuprofiilin laatiminen edellyttää palvelualustalle kirjautumista. Kirjautuminen edellyttää käyttäjän tunnistamista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Palvelun käyttäjän tunnistamisesta säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 6 §:ssä.

Työnhakuprofiilin laatija päättää, mitä tietoja profiiliin sisällyttää. Työnhakuprofiili voi sisältää tietoja henkilön koulutuksesta, työkokemuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Lisäksi se voi sisältää vapaamuotoisen esittelyn profiilin laatijasta ja linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin. Profiiliin ei saa sisällyttää tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi. Alustan ylläpitäjän on tiedotettava profiilin laatijaa ennen vapaamuotoisen esittelyn ja linkkien lisäämistä niiden sisältämien tietojen rajoituksista sekä vaikutuksesta hänen henkilö-tietojensa suojaan.

Henkilö voi milloin tahansa muokata tai poistaa työnhakuprofiilinsa tietoja taikka poistaa laatimansa työnhakuprofiilin.

129 §

Työnhakuprofiilin julkaiseminen ja profiilien hakeminen

Työnhakuprofiilin julkaiseminen on vapaaehtoista. Profiilin laatija voi määritellä, miltä osin ja kuinka pitkään työnhakuprofiili on julkaistuna. Profiilin julkaistuna olemiselle on määriteltävä päättymispäivä. Profiilin laatija voi perua julkaisemisen milloin tahansa.

Julkaistuja työnhakuprofiileja voivat hakea ja tarkastella vain palvelualustalle kirjautuneet työnantajat. Kirjautuminen palvelualustalle edellyttää käyttäjän tunnistamista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Palvelua käyttävän työnantajan tunnistamiseen sovelletaan, mitä digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain 6 §:n 2 momentissa säädetään.

Työnhakuprofiileja voi hakea vain yksittäishakuina siten, että hakuperusteena on käytettävä vähintään ammattinimikettä, osaamista tai työskentelyaluetta.

130 §

Työnhakuprofiilien tietovaranto

Työnhakuprofiilien tietoja käytetään työllistymisen ja työmarkkinoiden toimivuuden edistämiseen ja tilastointiin.

Työnhakuprofiilien 128 §:ssä tarkoitetut tiedot talletetaan 120 §:ssä tarkoitetusta tietovarannosta erilliseen työnhakuprofiilien tietovarantoon. Tiedot poistetaan työnhakuprofiilien tietovarannosta, kun henkilö poistaa laatimansa työnhakuprofiilin palvelualustalta, kuitenkin viimeistään, kun henkilön edellisestä palvelualustalle kirjautumisesta on kulunut vuosi.

Jos työnhakuprofiilin laatinut henkilö rekisteröidään työnhakijaksi, työnhakuprofiilin tiedot voidaan työnhakijan suostumuksella kopioida 120 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon siltä osin kuin ne ovat 114 §:ssä tarkoitettuja tietoja. Kopioitujen tietojen poistamiseen ja arkistointiin sovelletaan, mitä 122 §:ssä säädetään.

Kehittämis- ja hallintokeskus on työnhakuprofiilien tietovarannon rekisterinpitäjä.

131 §

Palvelualustan käytön valvonta

Kehittämis- ja hallintokeskus laatii palvelualustan käyttöehdot ja valvoo alustan käyttöä sekä alustalla julkaistun sisällön lain ja käyttöehtojen mukaisuutta. Käyttöehtoihin voi sisältyä palvelun käyttäjän ja ylläpitäjän vastuita, palvelualustan käyttöä koskevia teknisiä vaatimuksia, tietoturvallisuuden toteuttamista tarkentavia ja käyttöehtojen voimassaoloa koskevia ehtoja. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käyttöehtojen sisällöstä.

Kehittämis- ja hallintokeskus voi kehottaa palvelualustan käyttäjää määräajassa poistamaan julkaisemastaan sisällöstä lain tai käyttöehtojen vastaisen sisällön. Jos käyttäjä ei noudata kehotusta määräajassa, kehittämis- ja hallintokeskus voi poistaa kyseisen sisällön. Jos käyttäjän alustalla julkaisema sisältö on toistuvasti lain tai käyttöehtojen vastaista, kehittämis- ja hallintokeskus voi estää alustan käytön häneltä määräajaksi.

Sen lisäksi, mitä 49 §:ssä säädetään, myös kehittämis- ja hallintokeskus voi poistaa avointa työpaikkaa koskevan ilmoituksen palvelualustalta.

15 luku

Tukien ja korvausten maksaminen ja takaisinperintä

132 §

Tukien ja korvausten hakeminen, myöntäminen ja maksaminen

Ellei tässä laissa toisin säädetä, työvoimaviranomainen myöntää ja maksaa tämän lain mukaiset tuet ja korvaukset.

Tuen tai korvauksen saajan tulee antaa työvoimaviranomaiselle oikeat ja riittävät tiedot tuen tai korvauksen maksamiseksi. Saajan on viipymättä ilmoitettava olennaisista muutoksista tuen tai korvauksen maksamisen edellytyksenä oleviin seikkoihin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukien ja korvausten hakemista, myöntämisestä ja maksamista koskevasta menettelystä.

133 §

Tukien ja korvausten palauttaminen

Tuen tai korvauksen saajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa tuki tai korvaus tai sen osa. Saajan tulee palauttaa tuki tai korvaus tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää sen myöntämistä koskevassa päätöksessä edellytetyllä tavalla. Jos palautettava määrä on enintään 100 euroa, se saadaan jättää palauttamatta.

134 §

Tukien ja korvausten takaisinperintä

Työvoimaviranomaisen on määrättävä tämän lain mukaisesti myöntämänsä tuen tai korvauksen maksamisen keskeyttämisestä tai lopettamisesta sekä jo maksetun tuen tai korvauksen perimisestä takaisin osittain tai kokonaan, jos tuen tai korvauksen saaja on:

1) jättänyt palauttamatta sellaisen tuen tai korvauksen tai sen osan, joka 133 §:n mukaan on palautettava;

2) käyttänyt tuen tai korvauksen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty;

3) antanut työvoimaviranomaiselle väärän tai harhaanjohtavan tiedon seikasta, joka on ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan tuen tai korvauksen saantiin, määrään tai ehtoihin, taikka sallanut sellaisen seikan;

4) jättänyt ilmoittamatta tuen tai korvauksen maksamiseksi oikeat ja riittävät tiedot;

5) kieltäytynyt esittämästä maksatuksessa tai 139 §:ssä tarkoitettussa tarkastuksessa tarvittavaa aineistoa tai muuten avustamasta niissä; tai

6) muutoin olennaisesti rikkonut tuen tai korvauksen käyttämistä koskevia säännöksiä tai tuen tai korvauksen myöntämistä koskevan päätöksen ehtoja.

Työvoimaviranomaisen on määrättävä tuen tai korvauksen maksaminen keskeytettäväksi tai lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai korvaus osittain tai kokonaan takaisin perittäväksi myös, jos käy ilmi, että tuen tai korvauksen myöntämiselle tai maksamiselle sen myöntämistä koskevassa päätöksessä asetetut edellytykset eivät täyty.

Takaisinperintää koskeva lainvoimainen päätös voidaan panna täytäntöön verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädettyssä järjestyksessä.

135 §

Korko ja viivästyskorko

Palautettavalle tai takaisin perittävälle määrälle on maksettava tuen tai korvauksen maksupäivästä korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään eräpäivänä, on sille maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä ei sovelleta henkilöasiakkaalle myönnettyyn tukeen tai korvaukseen.

136 §

Kohtuullistaminen

Työvoimaviranomainen voi 133 ja 134 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa päättää, että osa palautettavasta tai takaisin perittävästä määrästä, sille laskettavasta korosta tai viivästyskorosta jätetään perimättä, jos täysimääräinen palauttaminen tai takaisinperintä on kohtuuton tuen tai korvauksen saajan taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin taikka palauttamisen tai takaisinperinnän perusteena olevaan menettelyyn tai olosuhteiden muutokseen nähden.

Erityisen painavasta syystä työvoimaviranomainen voi päättää, että palautettava tai takaisin perittävä määrä, sille laskettava korko tai viivästyskorko jätetään kokonaan perimättä.

137 §

Kuittaus

Palautettava tai takaisin perittävä määrä korkoineen voidaan periä kuittaamalla siten, että se vähennetään samalle tuen tai korvauksen saajalle maksettavasta työvoimaviranomaisen myöntämästä tuesta tai korvauksesta.

Jos henkilöasiakkaalle maksettua tukea tai korvausta on päätetty periä takaisin, on kuitattaessa takaisin perittäväksi päätettyä määrää työvoimaviranomaisen myöhemmin maksamasta tuesta tai korvauksesta sovellettava, mitä ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:ssä säädetään palkan ulosmittauksen suojaosuudesta. Henkilöasiakkaan suostumuksella kuittaus voidaan kuitenkin tehdä suurempana.

138 §

Maksatuksen ja palauttamisvelvollisuuden raukeaminen ja takaisinperinnän määräaika

Oikeus saada maksatus myönnetystä tuesta tai korvauksesta raukeaa, jos tuen tai korvauksen saaja ei ole esittänyt maksamista varten tarvittavaa hyväksyttävää selvitystä asetuksessa säädettyssä määräajassa.

Edellä 133 §:ssä säädetty velvollisuus palauttaa tuki tai korvaus tai sen osa raukeaa, kun kymmenen vuotta on kulunut tuen tai korvauksen tai sen viimeisen erän maksamisesta.

Työvoimaviranomaisen on tehtävä edellä 134 §:ssä tarkoitettu maksamisen keskeyttämistä, lopettamista tai takaisinperintää koskeva päätös viipymättä ja erityisestä syystä viimeistään kahden kalenterivuoden kuluessa sen jälkeen, kun työvoimaviranomaisen tietoon on tullut sellainen seikka, jonka nojalla maksamisen keskeyttämiseen tai lopettamiseen taikka takaisinperintään tulee ryhtyä. Tuen tai korvauksen tai sille maksettavan koron tai viivästyskoron takaisinperintään ei saa enää ryhtyä, kun kymmenen vuotta on kulunut tuen tai korvauksen tai sen viimeisen erän maksamisesta.

139 §

Tarkastusoikeus

Työvoimaviranomaisen tämän lain mukaisesti myöntämään tukeen ja korvaukseen sovelletaan, mitä valtionavustuslain (688/2001) 16–18 §:ssä säädetään tarkastusoikeudesta, tarkastuksen suorittamisesta ja virka-avusta.

Edellä 1 momentissa säädettyä ei sovelleta henkilöasiakkaalle myönnettyyn tukeen tai korvaukseen.

16 luku

Erinäiset säännökset

140 §

Työvoimaviranomaisen tehtävät muutosturvan toteuttamiseksi

Muutosturvan toteuttamiseksi työvoimaviranomaisen tehtävänä on:

1) kartoittaa yhdessä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa irtisanomistilanteessa julkisten työvoimapalvelujen tarve sekä sovittaa nämä palvelut yhteen työnantajan kustantaman valmennuksen tai koulutuksen kanssa;

2) avustaa työnantajaa yhteistoimintalain (1333/2021) 21 §:ssä, työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) 9 §:ssä sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) 25 §:ssä tarkoitettujen toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisen työvoimapalvelun osalta;

3) varata riittävät resurssit ja varautua tarpeellisiin toimenpiteisiin saatuaan työnantajalta työ-sopimuslain 9 luvun 3 a §:ssä, merityösopimuslain 10 luvun 4 §:ssä tai kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 37 a §:ssä tarkoitettua ilmoitusta.

Jos muutosneuvottelut koskevat kahden tai useamman työvoimaviranomaisen toimialueella sijaitsevaa työnantajan toimipaikkaa tai jos työnantajan palveluksesta irtisanottavien henkilöiden kotikunnat sijaitsevat eri työvoimaviranomaisten toimialueella, työvoimaviranomaisten on tehtävä yhteistyötä 1 momentissa säädettyjen tehtävien toteuttamisessa.

141 §

Muutosturvakoulutuksen järjestäminen

Jos työnhakija on 69 §:ssä tarkoitettu muutosturvakoulutukseen oikeutettu, työvoimaviranomaisen tehtävänä on järjestää henkilölle muutosturvakoulutuksena sellaista ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, josta on sovittu työllistymissuunnitelmassa.

Työvoimaviranomainen määrittää muutosturvakoulutuksen enimmäisarvon koulutukseen oikeutetulle irtisanotulle henkilölle, joka ilmoittaa haluavansa osallistua koulutukseen, hyödyntäen tulotietojärjestelmästä annetussa laissa (53/2018) tarkoitettuun tulorekisteriin ilmoitettuja tietoja sekä laskuttaa Työllisyysrahastolta neljännesvuosittain jälkikäteen 8 luvussa tarkoitettujen koulutusten kustannukset.

142 §

Julkisen työvoimapalvelun epäminen

Työvoimaviranomainen voi 49 §:n 2 momentissa mainitusta syystä kieltäytyä:

- 1) tarjoamasta työnantaja-asiakkaalle työnvälityspalveluja;
- 2) ohjaamasta henkilöasiakasta työkokeiluun;
- 3) hankkimasta työvoimakoulutusta yhteishankintakoulutuksena; tai
- 4) myöntämästä palkkatukea tai starttirahaa.

Työvoimaviranomainen tekee kirjallisen päätöksen 1 momentissa tarkoitettujen palvelujen epämisestä.

143 §

Yksityiset työvoimapalvelut

Yksityisillä työvoimapalveluilla tarkoitetaan tässä laissa työvoimaviranomaisesta riippumattomia yksityisen tai oikeushenkilön tarjoamia työnvälityspalveluja ja muita työnhakuun liittyviä palveluja sekä työvoiman vuokrausta.

Yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavien on noudatettava 1 momentissa tarkoitettuja palveluja tarjotessaan tasapuolisuutta, eikä alaikäistä työntekijää saa tarjota työhön, johon alaikäisen ottaminen on nuorista työntekijöistä annetun lain mukaan kiellettyä.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on yksityisten työvoimapalvelujen seuraamiseksi oikeus saada yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavilta tai niitä edustavalta yhteisöltä yksityisiä työvoimapalveluja koskevia tietoja. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä annettavista tiedoista sekä säädetään tietojen käsittelystä ja muusta yhteistyöstä.

144 §

Yksityisen työnvälityksen maksukielto

Yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavat eivät saa periä maksua henkilöasiakkaalta tarjoamistaan palveluista, jotka vastaavat 43 §:ssä tarkoitettuja työnvälityspalveluja, 50 §:ssä tarkoitettuja avoimia työpaikkoja ja työnhakua koskevaa tiedon välittämistä ja neuvontaa tai 27 §:ssä tarkoitettua työnhakijaksi rekisteröimistä (*työnvälityksen maksukielto*). Maksua ei saa periä myöskään vuokratyöntekijältä, joka toimeksiannon päättymisen jälkeen siirtyy työsopimuslain 1 luvun 7 §:ssä tarkoitettujen käyttäjäyrityksen palvelukseen.

Työnvälityksen maksukielto ei koske toimintaa, jossa suomalaisille nuorille ulkomailla ja ulkomaisille nuorille Suomessa tarjotaan perheessä tapahtuvaa kotityötä vastaan mahdollisuus oleskeluun ulkomailla.

Seuraamuksesta työnvälityksen maksukiellon rikkomisesta säädetään rikoslain 47 luvun 6 §:ssä.

17 luku

Muutoksenhaku

145 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Jollei tässä laissa toisin säädetä, työvoimaviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään, jollei tässä laissa jäljempänä toisin säädetä.

146 §

Muutoksenhaku työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä, muutosturvakoulutusta ja kulukorvausta koskevasta päätöksestä

Työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä, muutosturvakoulutusta ja 103 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta koskevaan työvoimaviranomaisen päätökseen haetaan muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Muutoksenhausta vakuutusoikeuteen säädetään oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetussa laissa (677/2016).

Valituskirjelmä 1 momentissa tarkoitettussa asiassa on toimitettava päätöksen tehneelle työvoimaviranomaiselle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon. Työvoimaviranomaisen on käsiteltävä valitus oikaisuvaatimuksena. Jos työvoimaviranomainen ei voi oikaista päätöstä, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

147 §

Eräitä päätöksiä koskeva muutoksenhakukielto

Päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa siltä osin kuin:

1) työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu 63 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun koulutustarpeen arviointiin; oikaisua ei saa vaatia eikä päätöksestä saa valittaa myöskään siltä osin kuin opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu mainitun pykälän 3 kohdassa tarkoitettuun soveltavuuden arviointiin, jos kysymys on 62 §:ssä tarkoitettua työvoimakoulutuksen yhteishankinnasta;

2) palkkatuen epääminen perustuu 82 §:n 2 momentissa, 87 §:n 1 momentissa tai 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun työvoimaviranomaisen harkintaan; palkkatukea koskevaan päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa myöskään siltä osin kuin päätös perustuu 87 §:n 3

momentissa, 89 §:n 2 momentissa tai 90 §:n 2 momentissa säädettyyn työvoimaviranomaisen harkintaan palkkatuen kestosta;

3) 102 §:ssä tarkoitettu työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus on eväty sillä perusteella, että mainitun pykälän 2 momentissa säädetty edellytys ei täyty;

4) 103 §:n 3 momentissa tarkoitettu kulukorvaus on eväty työvoimaviranomaisen tarkoituksemukaisuusharkinnan perusteella;

5) ratkaisu koskee Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettujen työllistämisedellytysten täyttymättä jäämistä.

Tässä laissa tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan ei saa hakea oikaisua eikä siitä saa valittaa. Myöskään työvoimaviranomaisen ratkaisuun olla tarjoamatta asiakkaalle asiantuntija-arvioita, ammatinvalinnanohjausta, uraohjausta, valmennusta tai kokeilua tai ratkaisuun olla tukematta työnhakijan omaehtoista opiskelua tai hyväksymättä ilmoitusta tuetun opiskelun keskeyttämisestä ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa.

Työvoimaviranomaisen 78 §:n perusteella antamaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon työttömyysetuutta koskevan oikeuden lakkaamisesta ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa. Muutoksenhausta Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan työvoimapolitiittisen lausunnon perusteella antamaan päätökseen säädetään työttömyysturvalaissa.

148 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Tämän lain nojalla tehty päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

18 luku

Lain voimaantulo

149 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

2.

Laki

työllistymisen monialaisesta edistämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista ja nuorten monialaisen tuen yhteispalvelusta.

2 §

Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli

Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallissa työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömän monialaisen palvelutarpeen, suunnittelevat ja yhteensovittavat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelut kokonaisuuksiksi sekä vastaavat työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallissa yhteensovitettavia palveluja ovat 1 momentissa tarkoitettujen toimijoiden järjestämisvastuulle kuuluvat työvoimapalvelut sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelut. Palveluiden tarjoamisesta säädetään erikseen.

3 §

Ohjaus monialaiseen palvelutarpeen arviointiin

Jos työvoimaviranomainen, hyvinvointialue tai Kansaneläkelaitos arvioi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 3 §:n 4 kohdassa tarkoitetun työttömän työllistymisen edistämisen edellyttävän tämän lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen palvelujen yhteistoimintamallin mukaista yhteensovittamista, se ohjaa työttömän monialaiseen palvelutarpeen arviointiin.

Työttömän työllistyminen edellyttää yhteistoimintamallin mukaista palvelujen yhteensovittamista, jos työllistymisen esteenä ovat työllistymiseen vaikuttavat työ- ja toimintakyvyn rajoitteet tai elämänhallinnan ongelmat, jotka eivät ratkea yksinomaan viranomaisten välisellä konsultaatiolla.

4 §

Monialainen palvelutarpeen arviointi ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen

Monialaisessa palvelutarpeen arvioinnissa työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos selvittävät yhdessä työttömän kanssa tämän osaamisen ja ammattitaidon sekä työllistymiseen vaikuttavan sosiaalisen tilanteen, terveydentilan ja työ- ja toimintakyvyn. Työttömän osaamisen kehittämisen tarpeita voidaan arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa.

Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja työtön laativat yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Kansaneläkelaitos osallistuu suunnitelman laatimiseen, jos työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen palveluja.

Monialainen työllistymissuunnitelma tulee olla laadittu kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun työtön on 3 §:n mukaisesti ohjattu palvelutarpeen arviointiin. Työttömälle annetaan edellä mainittuna aikana myös ohjausta, jonka tarkoituksena on parantaa hänen valmiuksiaan ja sitoutumistaan työllistymisensä edistämiseen.

5 §

Monialaisen työllistymissuunnitelman sisältö

Monialaisessa työllistymissuunnitelmassa sovitaan työttömän palvelutarpeen mukaisista työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista. Lisäksi suunnitelmaan voidaan tarvittaessa sisällyttää muita työttömän osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja ja työnhakuun liittyviä toimia.

Monialaisessa työllistymissuunnitelmassa on sovittava suunnitelman toteutumisen seurannasta.

Työllistymissuunnitelman tulee sisältää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun lain 48 §:stä muuta johdu. Työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä mainitun lain 147 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

6 §

Monialaisen työllistymissuunnitelman tarkistaminen

Työvoimaviranomaisen on huolehdittava työllisyysuunnitelman tarkistamisesta työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein, sekä ellei asiakkaan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta, työttömän sitä erikseen pyytäessä.

Hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen on osallistuttava työllistymissuunnitelman tarkistamiseen niiden järjestämisvastuulle kuuluvien työllistymissuunnitelmassa sovittujen palveluiden osalta työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla.

7 §

Monialaiseen työllistymissuunnitelmaan liittyvät velvollisuudet

Työtön on velvollinen osallistumaan monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen, toteuttamaan hänen kanssaan laadittua suunnitelmaa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin. Työtön on myös velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan suunnitelman laatimiseen osallistuneille

viranomaisille, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa. Työttömän on säilytettävä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa tarkoitetun työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työvoimaviranomaiselle sen pyynnöstä.

Työttömän 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien laiminlyönnin vaikutuksesta hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002) ja vaikutuksesta hänen oikeuteensa saada toimeentulotukea toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997).

Työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue ovat velvollisia selvittämään työttömälle hänen 1 momentissa säädetty velvollisuutensa.

8 §

Monialaisen tuen asiakkuuden päätyminen

Monialaisen tuen asiakkuus päättyy, kun työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen yhteisen arvioon mukaan työttömällä ei ole enää 3 §:ssä tarkoitettua palvelujen yhteensovittamisen tarvetta.

9 §

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointi

Jokaisen hyvinvointialueen toimialueella on oltava monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia varten vähintään yksi monialaisen tuen johtoryhmä. Hyvinvointialueen toimialueen työvoimaviranomaiset, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos neuvottelevat johtoryhmien määräästä ennen johtoryhmien asettamista. Johtoryhmän toimialueen työvoimaviranomainen asettaa johtoryhmän ja nimeää henkilöt, jotka johtavat monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia johtoryhmän asettamissa puitteissa. Johtoryhmän on hyväksyttävä johtavat henkilöt ennen heidän nimeämistään.

Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos osoittavat monialaisen tuen yhteistoimintamalliin palvelua tarvitsevien asiakkaiden määrä huomioon ottaen riittävän määrän henkilöstöä. Johtoryhmä tekee yhteistyösopimuksen monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisoinnista ja resursoimisesta johtoryhmän toimialueella.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin johtoryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä, yhteistyösopimuksen sisällöstä sekä monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia johtavan henkilön ja tämän varahenkilön nimeämisestä ja tehtävistä.

10 §

Monialaisen tuen yhteistoimintamallista aiheutuvien kustannusten jakautuminen

Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos vastaavat yhteistoimintamalliin osallistuvan henkilöstönsä palkkaus- ja henkilöstökustannuksista.

Muut yhteisestä toiminnasta aiheutuvat kustannukset jaetaan työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen kesken yhteistoimintamalliin osallistuvan henkilöstön määrän mukaisessa suhteessa, elleivät työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue toisin sosti. Kansaneläkelaitos osallistuu kustannuksiin yhteistyösopimuksessa sovitulla tavalla.

11 §

Työtöntä koskevat tiedot ja niiden käyttötarkoitus

Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos voivat käsitellä työtöntä henkilöä koskevia tietoja niille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi ja niitä koskevaan valvontaan, kehittämiseen, seurantaan, arviointiin, tilastointiin, ennakointiin ja ohjaukseen.

Työttömästä henkilöstä voidaan käsitellä seuraavia tietoja:

- 1) nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot;
- 2) monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuuteen ja asiointiin sekä asioinnin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvät tiedot;
- 3) koulutusta, työhistoriaa ja ammatillista osaamista koskevat tiedot;
- 4) sellaiset sosiaalista tilannetta koskevat tiedot, joilla on vaikutusta hänen työllistymiseensä ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi;
- 5) sellaiset terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot ja arviot, joilla on vaikutusta hänen työllistymiseensä ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle;
- 6) palvelutarvetta koskevat tiedot, joilla on vaikutusta hänen työllistymiseensä;
- 7) monialaista työllistymissuunnitelmaa ja sen toteutumista, seurantaa ja tarkistamista koskevat tiedot.

Henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuojasetus*) ja tietosuojalaissa (1050/2018).

12 §

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakastietoaineisto ja -järjestelmä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (*kehittämis- ja hallintokeskus*) kehittää ja ylläpitää monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakastietoaineistoa ja asiakastietojärjestelmää monialaisen tuen yhteistoimintamallin toteuttamiseksi.

Työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen on talletettava 9 §:ssä tarkoitetut tiedot monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakastietojärjestelmällä asiakastietoaineistoon. Työttömän tietoja saa tallettaa tietoaineistoon sen jälkeen, kun asiakkuus monialaisen tuen yhteistoimintamallissa on alkanut. Kehittämis- ja hallintokeskuksen on poistettava kaikki työtöntä koskevat tiedot, kun monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuuden päätymisestä on kulunut neljä vuotta. Tietoa ei kuitenkaan tarvitse poistaa, jos se on tarpeen säännöksiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta.

Rekisteröidyllä ei ole yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädettyä oikeutta 11 §:ssä tarkoitettujen tietojen käsittelyn rajoittamiseen.

Asiakastietojärjestelmän käyttö edellyttää henkilökohtaista käyttöoikeutta. Kehittämis- ja hallintokeskus voi myöntää käyttöoikeuden työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen tai kuntayhtymän palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

13 §

Rekisterinpitäjät

Kehittämis- ja hallintokeskus, työvoimaviranomaiset, hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos ovat 11 §:ssä tarkoitettujen tietojen yhteisrekisterinpitäjiä.

Kehittämis- ja hallintokeskus vastaa asiakastietojärjestelmän ja tietoaineiston yleisen tietosuojasetuksen:

- 1) 25 artiklassa tarkoitettua sisäänrakennettua ja oletusarvoisesta tietosuojasta;
- 2) 32 artiklassa tarkoitettua käsittelyn turvallisuudesta;
- 3) 35 artiklassa tarkoitettua tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista;
- 4) 36 artiklassa tarkoitettua ennakkokuulemisesta;
- 5) 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin muista sellaisista yleisessä tietosuojasetuksessa säädettyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän ja tietoaineiston tietoturvallisuutta.

Työvoimaviranomaiset, hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos vastaavat muista kuin 2 momentin mukaisista yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettuihin rekisterinpitäjän velvollisuuksista asiakastietoaineistoon tallettamiensa tietojen osalta.

14 §

Työtöntä koskevien tietojen tallettaminen monialaisen tuen yhteistoimintamalliin osallistuvan viranomaisen rekisteriin

Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos tallettavat omiin rekistereihinsä tiedot asiakkaan monialaisen tuen yhteistoimintamallin aikana saamista työvoimapalveluista ja sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista sekä palveluihin liittyvistä etuuksista siten kuin mainittuja palveluja ja etuuksia koskevissa laeissa säädetään.

Työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen rekistereihin saadaan tallettaa 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja siltä osin kuin ne ovat tarpeellisia viranomaisen järjestämisvastuulla olevan palvelun tarjoamiseksi työttömälle.

15 §

Salassa pidettävien tietojen saaminen palvelun järjestämistä varten

Työttömän suostumuksesta riippumatta työvoimaviranomaisella, hyvinvointialueella ja Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada toisiltaan sekä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi käyttää 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuja työtöntä koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin järjestämiseksi työttömälle.

16 §

Nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu

Työvoimaviranomainen järjestää toimintaedellytykset nuorten työllistymistä edistävälle monialaisen tuen yhteispalvelulle. Nuorten työllistymistä edistävällä monialaisen tuen yhteispalvelulla tarkoitetaan viranomaisten ja muiden toimijoiden alle 30-vuotiaille nuorille tarjoamaa monialaista neuvontaa, ohjausta ja palveluita, joiden tarkoituksena on edistää nuorten opiskelumahdollisuuksia, työllistymistä, toimintavalmiuksia ja hyvinvointia.

Toimintaedellytyksiä järjestäessään työvoimaviranomainen laatii arvion alueensa nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun tarpeesta. Työvoimaviranomainen neuvottelee koulutuspalvelujen järjestäjien, hyvinvointialueiden ja muiden alueensa nuorten yhteispalvelun järjestämisen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa palvelupisteiden järjestämiseksi. Palvelun tulee olla nuorten helposti saavutettavissa.

Työvoimaviranomaisen on varmistettava, että sen toimialueen yhteispalvelulla on sovittuna palveluiden ja toiminnan yhteensovittamisesta vastaava henkilö. Yhteispalvelun osapuolet sopivat yhteispalvelun organisoinnista ja kustannusten jaosta.

17 §

Nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennus

Kehittämis- ja hallintokeskus tarjoaa nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennusta. Valmennuksen tehtävänä on vahvistaa nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja poistaa koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen esteitä. Valmennus perustuu nuoren kokemaan tarpeeseen, vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. Kehittämis- ja hallintokeskus seuraa valmennuksen vaikuttavuutta.

Kehittämis- ja hallintokeskus neuvottelee kuntatoimijoiden tai hyvinvointialueiden kanssa toteutettavasta valmennuksesta. Neuvottelu voidaan käynnistää yhden osapuolen niin esittäessä.

18 §

Monialaisten palveluiden kehittämisen tuen tarjoaminen

Kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa palveluintegraation ja monialaisen työn kehittämisen tukipalvelua kunnille ja muille työllisyyttä edistävän monialaisen palvelun toimijoille.

19 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

3.

Laki

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 3 §:n 1 momentin 3 ja 10 kohta, 3 luku ja 24 §:n 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 3 ja 10 kohta laissa 933/2013 ja 24 §:n 4 momentti laissa 31/2015, ja

muutetaan lain nimike, 1 §, 3 §:n 1 momentin 5 kohta ja 2 momentin 1 kohta, 3 a §, 4 §:n 3 momentti, 7 a §:n 1 momentti, 25 § ja 26 §, sellaisina kuin niistä ovat, 1 §, 7 a §:n 1 momentti ja 25 § laissa 1131/2014, 3 §:n 1 momentin 5 kohta ja 2 momentin 1 kohta laissa 933/2013, 3 a § laeissa 1131/2014 ja 1626/2015, sekä 26 § laissa 1017/2015, seuraavasti:

Laki

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta (*kehittämis- ja hallintokeskus*).

3 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimiala ja tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä seuraavilla toimialoilla:

5) maahanmuutto, kotoutumisen edistäminen ja hyvät väestösuhteet;

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävänä on lisäksi:

1) alueellinen työllisyyden ja työelämän edistäminen;

3 a §

Kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät

Kehittämisen- ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten:

1) yhteisiä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä ja muita vastaavia palvelu-, yleishallinto- ja tietohallintotehtäviä sekä antaa yleishallinnollisia ohjeita ja ohjaa niiden soveltamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa;

2) suoraan valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntämän valtionavustuksen maksamista ja takaisinperintää koskevat valtionavustuslain 12, 19, 21 ja 22 §:n mukaiset tehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lisäksi valtionavustuslain 15 §:n mukaisia valvontatehtäviä;

3) erityislainsäädännön nojalla myöntämien avustusten maksamista, niiden käytön valvontaa ja takaisinperintää sekä valtion korvauksia koskevia tehtäviä siten kuin niistä erikseen säädetään.

Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävänä on:

1) vastata työvoimapalveluiden valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista;

2) seurata ja arvioida työvoimapalvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta sekä tuottaa niitä koskevaa tietoa;

3) hoitaa valtakunnallisia palveluja, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman liikkuvuutta (*kansainvälisen rekrytoinnin palvelut*);

4) hoitaa palkkaturvan toimeenpanoon liittyvät tehtävät, joista säädetään palkkaturvalaissa (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalaissa (1108/2000);

5) hoitaa työttömyysturvalain (1290/2002) 11 luvussa sille säädetty tehtävät;

6) hoitaa julkisiin työvoimapalveluihin sekä yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyviä valtakunnallisia tieto- ja neuvontapalveluja;

7) tukea työvoimaviranomaisia työvoimapalvelujärjestelmän kehittämisessä sekä antaa työvoimaviranomaisille oikeudellista neuvontaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/), työttömyysturvalain, vuorotteluvapaalain (1305/2002) ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) toimeenpanossa; sekä

8) hoitaa muita kuin 1–7 kohdassa tarkoitettuja erikseen säädettyjä tai työ- ja elinkeinoministeriön määräämiä tehtäviä.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen virkamies esittelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätettäväksi valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyjä hallintoasioita.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen organisointi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 3 §:n 2 momentin 3 kohdassa ja kehittämis- ja hallintokeskuksen 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitaminen on järjestettävä siten, että asioiden käsittelyn puolueettomuus varmistetaan.

7 a §

Kehittämis- ja hallintokeskuksen ohjaus

Kehittämis- ja hallintokeskuksen toiminta palvelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategisia tavoitteita sekä työllisyyden edistämiseksi asetettuja valtakunnallisia tavoitteita.

25 §

Suoritteiden maksullisuus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja kehittämis- ja hallintokeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksujen suuruudesta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen suoritteiden maksuista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

26 §

Muutoksenhaku

Jollei muualla laissa toisin säädetä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen antaman päätöksen muutoksenhakuun sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

4.

Laki

työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantuloa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään

1 §

Voimaan tulevat säädökset

Seuraavat lait tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2025:

- 1) laki työvoimapalveluiden järjestämisestä (/);
- 2) laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä (/);
- 3) laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta (/).

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12, 13, 15 ja 16 § tulevat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä huhtikuuta 2023. Mainitun lain 113 § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2033.

2 §

Kumottavat lait

Tällä lailla kumotaan 1 päivästä tammikuuta 2025:

- 1) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki (916/2012);
- 2) työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettu laki (1369/2014).

3 §

Määräaika työvoimapalveluiden järjestämisvastuuta koskevien ilmoitusten tekemiselle

Kuntien on toimitettava työvoimapalveluiden järjestämisvastuuta koskevat ilmoitukset työ- ja elinkeinoministeriölle noudattaen, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 15 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, kuitenkin viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2023. Edellä mainittu määräaika koskee myös mainitun pykälän 4 momentissa tarkoitettua suunnitelmaa sekä tämän lain 8 §:n 2 momentin mukaista ilmoitusta.

Jos ilmoitusta ei toimiteta 1 momentissa tarkoitettuun määräaikaan mennessä, työ- ja elinkeinoministeriö käynnistää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 16 §:ssä tarkoitettua menettelyä työllisyysalueiden muodostamiseksi.

4 §

Poikkeaminen järjestämisvastuulle *asetetuista* vaatimuksista

Poiketen siitä, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 §:ssä säädetään, valtioneuvosto voi antaa työllisyysalueelle luvan järjestää työvoimapalveluita, kun työllisyysalueen työvoiman määrä alittaa 20 000 henkilöä. Poikkeaminen on mahdollista, jos vähintään yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- 1) työvoimapalvelujen järjestämisen edellyttämän toiminnallisen kokonaisuuden muodostaminen ei saaristoisuuden tai pitkien etäisyyksien vuoksi ole muutoin tarkoituksenmukaista;
- 2) se on tarpeen suomen- tai ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi;
- 3) se on tarpeen saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevien oikeuksien turvaamiseksi;
- 4) työllisyysalueen muodostaminen edellyttäisi useamman Tilastokeskuksen tilastollisen luokitukseen perustuvan työssäkäyntialueen yhdistämistä; tai

5) poikkeuslupan myöntäminen on alueelliset, palvelujen järjestämistä koskevat ratkaisut, palvelujen tarve, palvelujen kustannukset sekä muut palvelujen järjestämiseen liittyvät tekijät huomioon ottaen muusta erityisestä syystä perusteltua, jos työvoimapalvelujen järjestämiseksi on tehty sopimus tai päätös sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 15 §:n 4 momentissa tarkoitettu suunnitelma, joka turvaa riittävän palvelutason.

Poikkeuslupa edellyttää lisäksi, että kunta tai työllisyysalueen muodostavat kunnat osoittavat riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit työvoimapalvelujen järjestämiseksi eikä alueen sekä muun työllisyysalueen palvelutaso poikkeuksen seurauksena merkittävästi heikkene.

Työllisyysalueen on tehtävä hakemus valtioneuvostolle 3 §:n 1 momentissa tarkoitettussa määräajassa. Hakemukseen on liitettävä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 15 §:n 4 momentissa tarkoitettu suunnitelma työvoimapalveluiden järjestämisestä ja selvitykset vähintään yhden 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettujen edellytyksien täyttymisestä.

Valtioneuvoston päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, ellei valitusviranomainen toisin määrää.

5 §

Järjestämisvastuun siirtyminen

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu ja siihen liittyvät tehtävät siirtyvät työ- ja elinkeinotoimistoilta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta (*kehittämis- ja hallintokeskus*) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetuille työvoimaviranomaisille 1 päivänä tammikuuta 2025.

6 §

Henkilöstön siirtyminen

Työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisen yhteydessä kuntien järjestämisvastuulle siirrettävien tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto työ- ja elinkeinotoimistoista, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja kehittämis- ja hallintokeskuksesta kuntiin ja kuntayhtymiin katsotaan liikkeenluovutukseksi.

Poiketen siitä, mitä kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 4 §:ssä säädetään julkisesta hakumenettelystä, kunta tai kuntayhtymä voi ottaa palveluksessaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain voimaan tullessa olevan työsopimussuhteisen

työntekijän vastaavaan virkasuhteeseen ilman julkista hakumenettelyä. Virkasuhteeseen ottaminen ilman julkista hakumenettelyä edellyttää, että henkilön palvelussuhde on jatkunut ilman keskeytystä mainitun lain voimaantulon jälkeen. Edellä mainitun poikkeuksen mukainen virkasuhteeseen ottaminen on mahdollista tehdä vuoden 2025 loppuun asti.

Kuntiin ja kuntayhtymiin siirtyy 1 päivänä tammikuuta 2025 työ- ja elinkeinotoimistoista, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja kehittämis- ja hallintokeskuksesta siirtyvään henkilöstöön kohdistuva lomapalkkavelka. Valtio korvaa kuntien ja kuntayhtymien vastuulle siirtyvän lomapalkkavelan.

7 §

Vireillä olevien asioiden siirtyminen

Työ- ja elinkeinotoimistossa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa, kehittämis- ja hallintokeskuksessa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa (1269/2020) tarkoitetussa kokeilukunnassa tämän lain 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien voimaan tullessa vireillä olevat asiat, jotka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain tai muun lain nojalla kuuluvat jatkossa työvoimaviranomaiselle, siirtyvät sille työvoimaviranomaiselle, jolle tehtävät järjestämisvastuun myötä siirtyvät, jollei muualla lainsäädännössä toisin säädetä.

8 §

Toimitilat

Työ- ja elinkeinotoimistojen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen käytössä olevat työvoimapalvelujen järjestämiseen tarkoitetut toimitilat siirtyvät työvoimaviranomaisten hallintaan 1 päivänä tammikuuta 2025. Kehittämis- ja hallintokeskus siirtää toimitilojen vuokrasopimukset työvoimaviranomaisille.

Jos työvoimaviranomainen ilmoittaa, ettei se halua ottaa vastaan vuokrasopimusta, eikä Kehittämis- ja hallintokeskus pysty päättämään sopimusta ennen järjestämisvastuun siirtymistä, toimitilaa koskevat velvoitteet siirtyvät työvoimaviranomaiselle. Tämän jälkeen työvoimaviranomainen voi irtisanoa tai siirtää vuokrasopimuksen sopimusehtojen mukaisesti. Työvoimaviranomainen ja kehittämis- ja hallintokeskus voivat sopia 1 momentissa tarkoitettujen toimitilojen hallinnasta sekä toimitilojen hallintaa koskevien vuokrasopimusten siirrosta ja voimassaolosta myös toisin kuin tässä pykälässä säädetään.

9 §

Omaisuuuden siirtyminen

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyvä irtaimisto, irtaimen omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevat oikeudet sekä immateriaaliset oikeudet ja luvat siirtyvät korvauksetta työvoimaviranomaisille työ- ja elinkeinotoimistoilta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta sekä kehittämis- ja hallintokeskukselta 1 päivänä tammikuuta 2025. Jos työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetut tehtävät siirtyvät useammalle kuin yhdelle työvoimaviranomaiselle, omaisuus siirtyy tehtävien siirtymistä vastaavassa suhteessa, elleivät valtio ja työvoimaviranomaiset toisin sosti.

10 §

Sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Työ- ja elinkeinotoimisto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kehittämis- ja hallintokeskus siirtävät työvoimaviranomaisille työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyvät sopimukset 1 päivästä tammikuuta 2025. Jos sopimusta ei ole mahdollista siirtää tai jakaa, valtion ja työvoimaviranomaisten on sovittava sopimukseen liittyvien vastuiden siirtymisestä.

11 §

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla järjestettyyn palveluun tai tehtyyn päätökseen sovellettava lainsäädäntö

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun palveluun, tukeen, korvaukseen tai avustukseen, sovelletaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos palvelu on alkanut tai tuki, korvaus tai avustus on myönnetty ennen mainitun lain voimaantuloa.

Työvoimaviranomainen hoitaa 1 momentissa tarkoitettujen tukien ja korvausten maksamiseen ja takaisinperintään liittyvät toimet lukuun ottamatta työllisyyspoliittista avustusta, jonka maksamiseen ja takaisinperintään liittyvät toimet hoitaa kehittämis- ja hallintokeskus.

12 §

Muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset

Päätökseen, joka on tehty ennen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain, työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantuloa, haetaan muutosta mainittujen lakien voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain, työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantullessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyyn muutoksenhaussa sovelletaan mainittujen lakien voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos tuomioistuin kumoaa päätöksen, joka on tehty ennen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain, työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantuloa, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tällä lailla voimaantavien säännösten mukaisesti.

13 §

Muussa lainsäädännössä olevat viittaukset

Jos muualla lainsäädännössä viitataan:

- 1) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin, sen katsotaan tarkoittavan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia;
- 2) työllistymistä edistävään monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin, sen katsotaan tarkoittavan työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettua lakia;

3) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettuun lakiin, sen katsotaan tarkoittavan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annettua lakia.

Jos muualla lainsäädännössä viitataan kehittämis- ja hallintokeskukseen, sillä tarkoitetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskusta.

14 §

Tiedonsaantioikeus ja asiakastietojen käsittely toimeenpanon valmistelussa

Työvoimaviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada työ- ja elinkeinotoimistolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, kehittämis- ja hallintokeskuk-selta sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevalta kunnalta työvoimapalve-lujen toimeenpanon valmistelussa välttämättömät:

1) tiedot työvoimaviranomaiselle siirtyvistä asiakkaista, ei kuitenkaan työvoimapalvelujen asiakastietoja laajemmin kuin asiakkaan palveluprosessin ja palveluiden jatkuvuuden turvaami-nen edellyttää;

2) tiedot 6 §:ssä tarkoitetusta henkilöstöstä;

3) tiedot 8 ja 10 §:ssä tarkoitetuista sopimuksista;

4) muut kuin 1 – 3 kohdassa tarkoitetut tiedot.

Työvoimaviranomainen saa käsitellä 1 momentissa tarkoitettuihin tietoihin sisältyviä henki-lötietoja toimeenpanon valmistelussa vain siltä osin kuin se on toimeenpanon valmistelemiseksi välttämätöntä.

15 §

Viranomaisten välinen yhteistyö

Työ- ja elinkeinotoimistojen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, kehittämis- ja hal-lintokeskuksen sekä työvoimaviranomaisten on tehtävä yhteistyötä työvoimapalveluiden suju-van siirron turvaamiseksi.

Työvoimaviranomaisen on työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä annettava selvitys toimeen-panon edistymisestä.

16 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 14 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan vasta 1 päivästä elokuuta 2024 ja 13 §:ää 1 päivästä tammikuuta 2025.

5.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 1 §:n 1 momentin 20 kohta, 2 §:n 1 momentin 12 kohta, 6 §:n 1 momentti ja 7 § sekä
lisätään 1 §:n 1 momenttiin uusi 21 kohta, 2 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1116/2021, uusi 13 ja 14 kohta, 6 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 31 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan käyttökustannuksiin myönnettävään valtionosuuteen sellaisiin kuntien tehtäviin (*valtionosuustehtävä*), joista säädetään:

-
- 20) ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä annetun lain (523/2015) 5 §:ssä;
 - 21) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/).
-

2 §

Poikkeukset soveltamisalasta

Tämän lain perusteella ei myönnetä valtionosuutta käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat:

-
- 12) työttömyysturvalain (1290/2002) 14 luvun 3 a ja 3 b §:ssä, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 4 §:ssä ja työttömyyskassalain (608/1984) 25 §:ssä tarkoitetusta kuntien rahoitusosuudesta;
 - 13) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 20 §:ssä tarkoitettu kotoutumiskoulutuksesta siltä osin kuin sitä järjestetään mainitun lain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettulle henkilölle;
 - 14) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettu muutosturvakoulutuksesta.
-

6 §

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen tulot, jotka saadaan kertomalla ikäluokittaiset perushinnat asianomaisiin ikäluokkiin kuu-

luvien kunnan asukkaiden määrällä. Näin saatuun summaan lisätään kunnan työttömyyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, asukastiheyden ja koulutustaustan perusteella määritellyt laskennalliset kustannukset.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennallisten kustannusten perushinta määrätään lisäksi erikseen 18—64-vuotiaiden ikäluokalle.

7 §

Työttömyys

Työttömyyden perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset koostuvat kunnan työttömien määrän ja työttömyysasteen osatekijöistä.

Työttömien määrän perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyyden perushinta kunnan työttömien asukkaiden määrällä. Tässä momentissa tarkoitettuja laskennallisia kustannuksia laskettaessa työttömiksi luetaan myös työvoimapalveluihin osallistuvat.

Työttömyysasteen perusteella määräytyvien kunnan laskennallisten kustannusten laskemista varten kunnalle määritetään työttömyyskerroin. Työttömyyskerroin lasketaan jakamalla kunnan työttömien osuus kunnan työvoimasta koko maan vastaavalla osuudella.

Työttömyysasteen perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyysasteen perushinta kunnan asukasmäärällä ja työttömyyskertomella.

Työttömien määrää ja työttömyyskerrointa laskettaessa käytetään työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietoja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden työttömien ja työllisyyspalveluihin osallistuneiden määristä ja työttömien osuudesta työvoimasta.

31 a §

Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksena euromäärä, jonka valtionapuviranomainen vahvistaa 2 momentin mukaisesti.

Korvausten yhteismäärä vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä.

Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksena kunnan valtionosuuteen tehdään lisäys, joka vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuvaa kustannusten lisäystä.

Tässä pykälässä tarkoitettut korvaukset määritetään vuonna 2023 maksettujen työttömyysetuuksien maksatuksesta työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle vuoden 2023 loppuun mennessä kertyneiden tietojen perusteella. Korvaukset tarkistetaan vuoden 2024 tasolle siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Korvauksissa otetaan lisäksi huomioon vuoden 2024 aikana voimaan tulevat työttömyysturvan perusosan suuruuteen säädetty muutokset. Kansaneläkelaitos toimittaa korvausten määrittämiseksi tarpeelliset tiedot työttömyysetuuksien maksatuksesta valtiovarainministeriölle.

Tässä pykälässä tarkoitettujen korvausten suuruus tarkistetaan vuosittain siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettujen korvausten määrittämisestä ja määrittämisessä käytettävistä tiedoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 1 §:n 1 momentin 21 kohdassa tarkoitettut tehtävät otetaan huomioon vuoden 2025 laskennallisten kustannusten perushintoja säädettäessä siten, että tehtävien arvioituista kustannuksista 50 prosenttia kohdennetaan työttömien määrän perusteella ja 50 prosenttia 18–64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella. Kotoutumiskoulutuksen arvioidut kustannukset kohdennetaan kuitenkin vieraskielisyyden perusteella.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, mainitussa momentissa tarkoitettujen tehtävien arvioituista kustannuksista kohdennetaan vuoden 2023 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2025 ja vuoden 2024 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 25 prosenttia vuonna 2026. Laskennallisin perustein kohdennettava osuus on mainittuina vuosina vastaavasti pienempi.

Työ- ja elinkeinoministeriö määrittää 3 momentissa tarkoitettut arvioidut kuntakohtaiset toteutuneet kustannukset työ- ja elinkeinotoimistoissa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksessa työajanseurannan ja kirjanpidon tietojen perusteella tehtyyn kunnille siirtyvien tehtävien kustannuslaskentaan perustuen.

6.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 3 §, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n 1 momentin 10, 10 a, 11 ja 15 kohta, 2 luvun 1 §:n 3 momentti ja 10 §:n 5 momentti, 2 a luvun 4 §:n 4 momentti, 6 §:n 4 kohta, 9 §:n 1 momentin 1 ja 6 kohta, 7 kohdan a alakohta sekä 9 ja 12 kohta, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 3 momentin 1 kohta, 11 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta, 12 §:n 1 ja 4 kohta, 13 §:n otsikko sekä 3 ja 4 kohta sekä 14 a ja 16 §, 5 luvun 4 a §, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 1 momentti, 6 luvun 8 §:n 4 momentti ja 9 §:n 3 momentti, 7 luvun 10 §:n 1 momentti, 9 luvun 1 §, 10 luvun 2 §:n 2 momentti ja 6 §:n 1 momentti, 11 luvun 2 §:n 2 ja 3 momentti sekä 4 ja 4 a §, 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 §, 13 luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta sekä 2 momentti, 3 §:n 1 momentti sekä 6 §:n 2 momentti ja 14 luvun 3, 3 a, 3 b, 3 c sekä 3 d §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 § laeissa 313/2010 ja 918/2012, 1 luvun 4 §:n 3 momentti ja 13 luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta laissa 1554/2015, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 10 kohta laissa 1370/2014 ja 10 a kohta laissa 1388/2010, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 11 kohta, 5 luvun 11 §, 10 luvun 6 §:n 1 momentti ja 13 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 918/2012, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohta laissa 1267/2018, 2 luvun 1 §:n 3 momentti, 2 a luvun 4 §:n 4 momentti, 6 §:n 4 kohta, 9 §:n 1 momentin 6 kohta, 7 kohdan a alakohta sekä 9 ja 12 kohta, 9 §:n 2 momentti ja 10 §:n 3 momentin 1 kohta, 11 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta, 12 §:n 1 ja 4 kohta, 13 §:n otsikko sekä 3 ja 4 kohta sekä 14 a § laissa 1380/2021, 2 luvun 10 §:n 5 momentti, 2 a luvun 16 § sekä 9 luvun 1 § laissa 669/2022, 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 684/2022, 5 luvun 4 a § ja 10 §:n 2 momentti sekä 13 luvun 6 §:n 2 momentti laissa 1457/2016, 5 luvun 13 §:n 1 momentti ja 7 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 1138/2017, 6 luvun 8 §:n 4 momentti laissa 857/2015 ja 9 §:n 3 momentti laissa 1049/2013, 10 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 1451/2016, 11 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 1053/2008, 11 luvun 2 §:n 3 momentti ja 4 a § sekä 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 § laissa 288/2012, 11 luvun 4 § laeissa 1457/2016 ja 340/2022, 13 luvun 1 §:n 2 momentti laissa 254/2020, 14 luvun 3 § laeissa 1048/2014 ja 916/2020, 3 a § laeissa 1370/2014 ja 1457/2016, 3 b § laissa 916/2020, 3 c § laeissa 1217/2005 ja 1195/2019 sekä 3 d § laeissa 1217/2005, 906/2017 ja 916/2020,

lisätään 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 344/2009, 1199/2009, 1388/2010, 1439/2011, 918/2012, 1001/2012, 1370/2014, 1374/2014, 550/2017, 1267/2018, 1380/2021 ja 555/2022, uusi 16 kohta, 11 lukuun uusi 4 b ja 4 c § sekä 13 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 857/2015, 1554/2015, 254/2020 ja 555/2022, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, sekä 14 lukuun uusi 3 e § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

522

3 §

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan siten kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) säädetään.

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, antaa työvoimaviranomaiselle ammatillista osaamistaan, työhistoriaansa, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset, toteuttaa yhdessä työvoimaviranomaisen kanssa laadittua työllistymissuunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

4 §

Lain toimeenpano

Työvoimaviranomainen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin 11 luvussa säädetään.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

10) *työllistymissuunnitelmalla* työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaista työvoimaviranomaisen yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa;

10 a) *työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla* kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa ja työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain (/) mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa;

11) *palkkatuetulla työllä* työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 §:n 6 kohdassa tarkoitettua työtä;

15) *työllistymistä edistävällä palvelulla* työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 54 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22-24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa;

16) *työvoimaviranomaisella* sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä.

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädettyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 120 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon;
 - 2) on pitänyt työnhakunsa työvoimaviranomaisessa voimassa;
 - 3) asioidi työvoimaviranomaisessa sen edellyttämällä tavalla.
-

10 §

Osallistumista työnantajan työsopimuslain 7 luvun 13 §:n tai merityösopimuslain 8 luvun 11 §:n nojalla järjestämään tai hankkimaan koulutukseen ei pidetä päätoimisena opiskeluna. Jos työnantaja kustantaa työntekijän itsensä hankkiman koulutuksen kokonaan tai osittain, koulutusta ei pidetä tätä pykälää sovellettaessa työnantajan järjestämänä tai hankkimana. Päätoimisena opiskeluna ei pidetä myöskään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettua muutosturvakoulutusta.

2 a luku

Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely

4 §

Työstä kieltäytyminen

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä sinä päivänä, jona työvoimaviranomainen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus saa tiedon työnhakijan 1 tai 2 momentissa tarkoitettua menettelyä taikka työnhakija menettelee 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ajankohdasta, jona työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä.

6 §

Työhön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työstä, jos:

4) työnhakijalle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvun perusteella haettavaksi osoitetusta työstä maksettava palkka mahdollisten työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muusta työstä maksettava palkka ja mahdollisesti maksettava työttömyysetuus;

9 §

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen seitsemän päivän ajalta laiminlyönnin tai muun menettelyn jälkeen, jos hän työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadesaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11–14 §:ssä tarkoitettua taikka näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä 12 kuukauden aikana toisen kerran:

1) jättää saapumatta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä taikka 32 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai työnhakukeskusteluun;

6) jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei työnhaku johda työllistymiseen, jos hänelle viimeksi järjestetystä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä tarkoitettua alkuhaastattelusta on kulunut vähintään kuusi kuukautta;

7) kieltäytyy seuraavasta palvelusta tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei hänelle voida järjestää seuraavaa palvelua:

a) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettu työnhakuvalmennus, ura- valmennus, työvoimakoulutus, koulutuskokeilu tai työkokeilu;

9) kieltäytyy työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta työvoimaviranomaisen tai palveluntuottajan järjestämästä työnhakua tai työllistymistä tukevasta muusta kuin 7 kohdassa tarkoitettua palvelusta, tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää tällaista palvelua;

12) laiminlyö noudattaa, mitä monialaisessa työllistymissuunnitelmassa on sovittu työnhaun ja työllistymisen yleisten edellytysten parantamisesta, jos hänelle ei ole asetettu työnhakuvollisuutta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 48 §:n perusteella.

Edellä 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitettua menettelyä arvioidaan kokonaisuutena kullakin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa säädetyllä työnhakuvollisuuden tarkastelujaksolla.

10 §

Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen myös kun:

1) työnhakija korjaa 9 §:n 1 momentin 1–12 kohdassa tarkoitettua työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelynsä kolmen kuukauden kuluessa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä tarkoitettua alkuhaastattelusta; työssäolovelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai

11 §

Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin

Työnhakijalla on pätevä syy jättää saapumatta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 ja 32 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun, täydentävään työnhakukeskusteluun, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen sekä työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen, jos:

3) työnhakija on etukäteen ilmoittanut työvoimaviranomaiselle olevansa estynyt saapumasta ja työvoimaviranomainen hyväksyy työnhakijan esittämän syyn alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun, täydentävän työnhakukeskustelun tai alkukartoituksen järjestämiseksi myöhemmin.

12 §

Pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa

Työnhakijalla on pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa ja sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kun:

1) suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus ei vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 44 ja 46–48 §:ssä säädettyä;

4) hän ei työkyvyttömyytensä takia ole voinut toteuttaa suunnitelmaan sisältyvää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvelvollisuutta.

13 §

Pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä:

3) jos hän on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvussa tarkoitettulla työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla hakenut työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä työvoimaviranomaiselle ennen työtarjouksen tekemistä taikka osoittaa työmahdollisuuksien hakemisen ennen työtarjouksen tekemistä luotettavana pidettävällä tavalla;

4) kun tarjotun työn vastaanottaminen johtaisi hänestä itsestään riippumattomista syistä työvoimakoulutuksen taikka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 9 luvussa tarkoitettujen tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettujen työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen keskeytymiseen.

14 a §

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Henkilöllä on 9 ja 10 §:ää sovellettaessa pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa myös siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 103 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

16 §

Tämän luvun poikkeava soveltaminen 55 vuotta täyttäneisiin

Edellä 9 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohdassa ja 10 §:ssä säädettyä ei sovelleta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen.

Edellä 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädettyä sovelletaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 69 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset täyttävään henkilöön siitä, kun työsuhteen päättymisestä on kulunut kuusi kuukautta.

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

4 a §

Palkansaaajan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja työllistymistä edistävässä palvelussa

Palkkatuetussa työssä työssäoloehtoon luetaan 75 prosenttia niistä kalenteriviikoista, jotka henkilö on ollut 4 §:ssä tarkoitettussa työssä. Mahdollinen pyöritys tehdään alaspäin lähimpään täyteen kalenteriviikkoon. Jos palkkatuettu työ on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 108 §:n nojalla, työssäoloehtoon luetaan kuitenkin kaikki työssäoloehdon täyttävät kalenteriviikot.

Työssäoloehtoon luetaan myös sellaiset täydet kalenteriviikot, joina henkilö on ollut 60 vuotta täytettyään työvoimaviranomaisen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 108 §:n 2 momentin perusteella järjestämässä työllistymistä edistävässä palvelussa.

10 §

Työssäoloehdon voimassaolo

Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työssä, jota ei lueta työssäoloehtoon 4 a §:n 1 momentissa säädetyn rajoituksen takia, työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa tai on ollut työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisessa. Henkilöllä katsotaan olleen hyväksyttävä syy työmarkkinoilta poissaololle sairauden, laitoshoidon, kuntoutuksen, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, apurahakauden, lapsen syntymän, enintään kolmivuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan syyn johdosta.

11 §

Työssäoloehto eräissä tilanteissa

Henkilölle, joka on saanut tämän lain mukaista työttömyyspäivärahaa sosiaaliturva-asetuksen tai perusasetuksen mukaisesti aikana, jona hän on hakenut työtä toisesta jäsenvaltiosta, ja joka ei ole kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän lähti maasta, palannut työnhakijaksi Suomeen, maksetaan työttömyyspäivärahaa uudelleen vasta, kun hän on ollut työssä tai työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 7 luvussa tarkoitetussa työvoimakoulutuksessa neljä viikkoa taikka opiskellut vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuja työnhakijan omaehtoisia opintoja mainitun lain 9 luvussa tarkoitetulla tavalla.

13 §

Omavastuu aika

Työttömyyspäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisessa yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuu aika asetetaan kerran 6 luvun 7 §:ssä säädettyä työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohti.

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

8 §

Päiväraha kauden alkaminen alusta ja palkan uudelleen laskeminen

Jos työnhakijan työssäoloehto on täytynyt työssä, johon hänet on työllistetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 108 §:n 3 momentin mukaisen velvoitteen perusteella tai jos työssäoloehto on täytynyt työnhakijan täytettyä 58 vuotta, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen, ellei uusien tulotietojen perusteella laskettu palkka ole aiemmin määrättyä palkkaa suurempi. Jos työnhakijan työssäoloehdosta on luettu aikaa, jona hän on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen.

9 §

Lisäpäiväoikeus

Palkansaajan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa maksetaan 7 §:ssä säädetyn enimmäisajan estämättä työnhakijalle työllistymistä edistävän palvelun ajalta, jos työllistymistä edistävä palvelu on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 108 §:n 1 tai 2 momentin mukaisen veloitteen perusteella.

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset edellytykset

10 §

Omapastuu aika

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisessa yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana.

9 luku

Muutosturvaraha

1 §

Oikeus muutosturvarahaan

Muutosturvarahaan on oikeus työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 69 §:n 1 momentissa tarkoitetulla muutosturvan piiriin kuuluvalla henkilöllä.

Työvoimaviranomainen antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle lausunnon siitä, täyttääkö henkilö 1 momentissa ja 3 §:ssä tarkoitetut edellytykset. Lausuntoon sovelletaan, mitä muualla tässä laissa säädetään työvoimapolitiisesta lausunnosta.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

2 §

Työttömyysetuuteen oikeutettu

Työttömyysetuutta maksetaan vain siltä ajalta, jona henkilö on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuna työnhakijana työvoimaviranomaisessa. Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta henkilöllä, joka työllistyy kokoaikatyössä yli kahden viikon ajan.

6 §

Kulukorvaus

Matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvaamisesta työllistymistä edistävään palveluun osallistuvalla työnhakijalla säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työttömyysetuuden hakijan on esitettävä työvoimaviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen lausunnon edellyttämät häntä henkilökohtaisesti koskevat selvitykset työvoimaviranomaiselle tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle sen määräämällä tavalla.

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa työvoimaviranomaiselle.

4 §

Työvoimaviranomaisen työvoimapoliittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon:

1) tarvittaessa sellaisista 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä, joita ei ole 4 a §:ssä säädetty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen annettavaksi;

2) sellaisesta työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 3 momentin 1–3 kohdassa sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

3) työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan;

4) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 74 §:n 2 momentissa tarkoitetusta opintojen todisteellisesta keskeyttämisestä sekä 76–78 §:ssä säädetyistä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;

5) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitetusta opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeyttämisestä.

Työvoimapoliittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan pyynnöstä. Lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä vii-

pymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapoliittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Työvoimapoliittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta työvoimaviranomaiselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselta.

Tarkempia säännöksiä työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

4 a §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen työvoimapoliittinen lausunto

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon niistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä, joista säädetään:

- 1) 2 luvun 4 §:n 2 momentissa (muu kuin työsuhteessa tehty työ);
 - 2) 2 luvun 5 §:ssä (työllistyminen yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssä yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan); ei kuitenkaan 2 luvun 5 a §:n soveltamisesta ja siinä tarkoitettu työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä;
 - 3) 2 luvun 6 §:ssä (yrityksessä työskentelyn päättyminen);
 - 4) 2 luvun 7 §:ssä (yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn päättyminen);
 - 5) 2 luvun 8 §:ssä (yritystoiminnan lopettaminen);
 - 6) 2 luvun 9 §:ssä (oman työn lopettaminen);
 - 7) 2 luvun 10 §:n 1–4 momentissa ja 11 §:ssä (opiskelu ja päätoimisen opiskelun päättyminen); ei kuitenkaan 2 luvun 10 a §:n soveltamisesta ja siinä tarkoitetuista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä;
 - 8) 2 luvun 13 §:n 1–3 momentissa sekä 14 ja 15 §:ssä (koulutusta vailla olevaa nuorta koskevat edellytykset);
 - 9) 2 a luvussa (työvoimapoliittisesti moitittava menettely); ei kuitenkaan 2 a luvun 10 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu etuuden palautumisesta.
- Hoitaessaan tässä pykälässä säädettyjä tehtäviä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus voi lisäksi antaa kaikkien työvoimaviranomaisten toimialueilla työvoimapoliittisen lausunnon muistakin kuin 1 momentissa tarkoitetuista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 7 kohdassa säädetään, kukin työvoimaviranomainen voi antaa omalla toimialueellaan työvoimapoliittisen lausunnon 2 luvun 10 §:n 2 momentin:

- 1) 1–4 ja 6 kohdassa tarkoitetuista opinnoista;
- 2) 5 kohdassa tarkoitetuista opinnoista, joiden opintosuunnitelman mukainen laajuus on alle viisi opintopistettä, kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä;
- 3) 7 kohdassa tarkoitetuista opinnoista, joiden opetusohjelman mukainen laajuus on alle 25 viikkotuntia.

Mitä 4 §:n 2, 3 ja 4 momentissa säädetään työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta, sovelletaan myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen antamiin työvoimapoliittisiin lausuntoihin.

4 b §

Ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon

Työvoimaviranomaisen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle työnhakijan lähtemisestä työnhakuun perusasetuksen 64 artiklassa tarkoitetulla tavalla toiseen valtioon.

4 c §

Valvonta

Tässä laissa työvoimaviranomaiselle ja elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle säädettyjen tehtävien valvontaan sovelletaan, mitä työvoimapolveluiden järjestämisestä annetun lain 25 ja 26 §:ssä säädetään.

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakuoikeus

Työvoimaviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusoiikeus voivat velvoittaa työvoimaviranomaisen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle asiassa, jossa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa veloitetaan suorittamaan asianosaisen oikeudenkäyntikuluja ja oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon. Työvoimaviranomaista tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskusta on kuultava korvausvastuun jakamisesta.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella, työvoimaviranomaisella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksella, työttömyyskassalla sekä tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten tämän lain tai Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa tai sosiaaliturvaa koskevassa muussa kansainvälisessä säädöksessä säädettyjen tehtävien toimeenpanemista varten välttämättömät tiedot:

3) työnantajalta, toimeksiantajalta tai muulta työn teettäjältä, työttömyyskassalta, työpaikkakassalta sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua koulutuspalvelujen tuottajalta ja muulta oppilaitokselta;

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tässä tai muissa laeissa säädettyjen tehtäviensä hoitamista varten:

1) työvoimaviranomaiselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselta 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapoliittinen lausunto;

2) rangaistuslaitokselta tiedot rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä; rangaistuslaitoksen on annettava tiedot välittömästi, kun henkilö otetaan rangaistuslaitokseen;

3) työvoimaviranomaiselta tiedot työmarkkinatuen saajan oleskeluluvan perusteesta ja ensimmäisestä kotikuntamerkinästä; työvoimaviranomaisen on annettava tiedot Kansaneläkelaitokselle viivytyksettä, jos kyse on 14 luvun 3 a §:n 4 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettusta henkilöstä.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä saada työttömyyskassalta maksutta välttämättömät tiedot 6 §:n 2 momentissa ja 14 luvun 3 d §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten.

3 §

Tietojen luovuttaminen

Salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus luovuttaa tehtävässään haltuunsa saamiaan tietoja työvoimaviranomaiselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisiin edellytyksiin vaikuttavista seikoista.

6 §

Oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen

Kansaneläkelaitoksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja ansiopäivärahan saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle maksettua työmarkkinatukea, peruspäivärahaa tai ansiopäivärahaa rahoitetaan kunnan varoista 14 luvun 3 a ja 3 b §:n, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n tai työttömyyskassalain 25 §:n nojalla, sekä tiedot hänelle edellisenä kuukautena maksetun työttömyysetuuden määrästä. Kansaneläkelai-

toksella on myös oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja ansiopäivärahan saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle on maksettu työttömyysetuutta yhteensä 60 päivältä.

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

3 §

Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus

Palkansaajan ansiopäivärahan rahoituksesta säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa ja yrittäjän ansiopäivärahan rahoituksesta työttömyyskassalaissa.

Peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä korotusosa rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion sekä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella siten kuin 3 b §:ssä ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 8 ja 23 §:ssä säädetään.

Sosiaaliturva-asetuksen 69 ja 70 artiklan mukaiset kustannukset rahoitetaan valtion varoista. Kansaneläkelaitoksen perusasetuksen 65 artiklan 6 ja 7 kohdan mukaisesti asuinvaltiolle makamat korvaukset rahoitetaan valtion varoista.

3 a §

Työmarkkinatuen rahoitus

Työmarkkinatuki yhteensä 100 työttömyysetuuden maksupäivän ajalta rahoitetaan valtion varoista. Tämän jälkeen valtion varoista rahoitetaan työmarkkinatuen ja 2 momentissa tarkoitetun työmarkkinatuen saajan kotikunnan rahoitusosuuden erotus.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun ajanjakson jälkeen työmarkkinatuen saajan kotikunta rahoittaa työmarkkinatuesta:

- 1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 200 päivältä;
- 2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 300 päivältä;
- 3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 400 päivältä;
- 4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 700 päivältä; ja
- 5) 4 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 50 prosenttia.

Työttömyysetuuspäiviä laskettaessa otetaan huomioon päivät, joilta tuen saaja on saanut työmarkkinatukea tai sitä edeltävää perus- tai ansiopäivärahaa.

Työmarkkinatukeen liittyvä lapsikorotus ja korotusosa rahoitetaan valtion varoista. Työmarkkinatuki, joka maksetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetulle henkilölle, rahoitetaan valtion varoista eikä henkilölle maksettua työttömyysetuutta lasketa mukaan työttömyysetuuspäiviin:

- 1) kolmen vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä lukien, jos kyse on mainitun lain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetusta henkilöstä;

2) yhden vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä lukien, jos kyse on muusta kuin 1 kohdassa tarkoitetusta henkilöstä.

3 b §

Peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus

Peruspäiväraha rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion varoista siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun ajanjakson jälkeen peruspäivärahan saajan kotikunta rahoittaa peruspäivärahasta:

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 400 päivältä;

4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia.

Peruspäivärahaan liittyvä lapsikorotus ja korotusosa rahoitetaan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion varoista.

Työttömyyspäivärahan 100 maksupäivän laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö on tullut työssäoloehdon täyttymisen jälkeen oikeutetuksi uuteen 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun enimmäisaikaan.

3 c §

Etuuksien kattamiseksi suoritettavat ennakot

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea varten kuukausittain ennakkona siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää. Valtio suorittaa lisäksi ennakkona etuuksien rahoituksen turvaamiseksi peruspäivärahan ja työmarkkinatuen arvioidusta vuosikustannuksesta 12 prosenttia kuntien maksuosuuden viiveestä johtuvan tulojen ja menojen erotusta vastaavan rahoitustarpeen kattamiseen (*peruspäivärahan ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä*).

3 d §

Kuntien rahoitusosuuden perintä

Kansaneläkelaitos perii kunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden työmarkkinatukeen, peruspäivärahaan ja ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden. Kansaneläkelaitos käyttää työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan kohdistuvaa kuntien rahoitusosuutta osana maksamaansa työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa, ja se tilittää ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden edelleen Työllisyysrahastolle käytettäväksi osana ansiopäivärahan perusosan rahoitusta.

Jos kunta ei ole maksanut rahoitusosuuttaan viimeistään asetuksessa säädettyinä eräpäivänä, peritään viivästysajalta korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen viivästyskorko.

Kotikuntana pidetään kuntaa, joka väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitetussa väestötietojärjestelmässä on merkitty:

- 1) työmarkkinatuen saajan kotikunnaksi tämän luvun 3 a §:n 1 ja 2 momentissa mainittuna työmarkkinatuen maksupäivänä;
- 2) peruspäivärahan saajan kotikunnaksi tämän luvun 3 b §:n 1 ja 2 momentissa mainittuna työttömyyspäivärahan maksupäivänä; ja
- 3) ansiopäivärahan saajan kotikunnaksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n 2 momentissa tai työttömyyskassalain 25 §:n 1 momentissa mainittuna ansiopäivärahan maksupäivänä.

3 e §

Eräitä rahoitusta koskevia säännöksiä

Edellä 8 luvussa tarkoitettu liikkuvuusavustus ja siihen liittyvät korotukset sekä 10 luvun 6 §:ssä ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 103 §:n 1 momentissa tarkoitetut kulkorvaukset rahoitetaan valtion varoista.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoita ja lopullista rahoitusta koskevasta menettelystä, 3 a ja 3 b §:ssä tarkoitettun kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle, 3 c §:n mukaisesta peruspäivärahan ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä sekä 3 d §:ssä tarkoitettua ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden tilittämisestä Työllisyysrahastolle.

Tämän lain mukaisesta toiminnasta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat hallintokulut luetaan sen hallintokustannuksiksi.

Valtion tulee suorittaa Kansaneläkelaitokselle työttömyysetuuksien rahoituksen turvaamiseksi sellainen määrä varoja, että Kansaneläkelaitoksen maksuvalmius peruspäivärahan ja työmarkkinatuen maksamiseen on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu (*maksuvalmiussuoritus*). Maksuvalmiussuoritus tulee palauttaa valtiolle, kun sitä ei enää tarvita peruspäivärahan tai työmarkkinatuen maksuvalmiuden turvaamiseen.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain viimeistään 15 päivänä toukokuuta toimitettava sosiaali- ja terveystieteille arvio valtion seuraavana vuonna vastattavista työttömyysetuuksista. Arvio kuntien rahoitusosuudesta sekä peruspäivärahan ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä toimitetaan mainitun arvion yhteydessä.

1. Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
2. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä työ- ja elinkeinotoimistosta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta ja työ- ja elinkeinoviranomaisesta sovelletaan henkilölle tarjottua työtä, työllistymissuunnitelmaa ja työllistymistä tukevaa palvelua koskevassa asiassa työvoimaviranomaiseen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukseen.
3. Tässä laissa työllistymistä edistävästä palvelusta säädettyä sovelletaan myös tämän lain voimaantullessa voimassa olleessa laissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.
4. Työvoimaviranomainen hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksessa 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet.
5. Edellä 4 momentissa säädetystä poiketen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettuja työ-

voimapoliittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet siltä osin kun toimivalta niiden hoitamiseen kuului tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 15 §:n 2 momentin nojalla annetun asetuksen mukaan yhden työ- ja elinkeinotoimiston toimivaltaan.

6. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus vastaa 12 luvun 9 §:ssä tarkoitetuista oikeudenkäyntikuluista niissä tilanteissa, joissa suoritusvelvollisuus perustuu pääosin tai osittain työ- ja elinkeinotoimiston tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamaan työvoimapoliittiseen lausuntoon.

7. Tämän lain mukaiseen valtion ja työmarkkinatuen tai peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyysetuuden maksupäiviin luetaan myös päivät, joilta tuen saajalle on ennen tämän lain voimaantuloa maksettu työttömyysetuutta. Työmarkkinatuen maksupäiviin luetaan lisäksi tuen saajalle ennen 1 päivää tammikuuta 2006 ja ennen 1 päivää tammikuuta 2015 maksetut työmarkkinatukipäivät. Työmarkkinatukipäivinä pidetään myös kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen kuntouttavan työtoiminnan aikaista työmarkkinatukea, joka on maksettu ennen 1 päivää tammikuuta 2006.

8. Tämän lain 14 luvun 3 a ja 3 b §:ää sovelletaan työmarkkinatuen ja peruspäivärahan maksupäiviin, joilta Kansaneläkelaitos on maksanut työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa tuen saajalle tämän lain tultua voimaan.

7.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1380/2021) voimaantulosäännös, sellaisena kuin se on laissa 289/2022, seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 2 päivänä toukokuuta 2022.

Työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnhakijan menettelyä, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, ei oteta huomioon arvioitaessa menettelyn toistuvuutta tämän lain 2 a luvun 9 ja 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 1, 4 ja 8 §, 10 §:n 1 momentin 1 kohta, 14 a §:n 1 momentti, 14 c §, 14 d §:n 3 momentti, 14 e §:n 4 momentti, 14 f §:n 1 momentti ja 23 §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 § laeissa 1189/2009 ja 678/2022, 4 § laeissa 1301/2002, 1049/2014, 522/2018 ja 1312/2019, 8 § laeissa 1049/2014 ja 522/2018, 10 §:n 1 momentin 1 kohta, 14 a §:n 1 momentti, 14 c §, 14 d §:n 3 momentti, 14 e §:n 4 momentti ja 14 f §:n 1 momentti laissa 678/2022 ja 23 § laeissa 1049/2014, 1076/2018 ja 914/2020, sekä

lisätään lakiin siitä lailla 970/2013 kumotun 26 c §:n tilalle uusi 26 c §, seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiset työttömyyspäivärahat rahoitetaan valtionosuudella, työttömyyspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, tämän lain mukaisilla työttömyysvakuutusmaksuilla ja työttömyysturvan työnantajan omavastuumaksuilla (omavastuumaksu) sekä työttömyyskassalain (603/1984) mukaisilla jäsenmaksuilla siten kuin tässä laissa säädetään. Vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaiset vuorottelukorvaukset rahoitetaan valtionosuudella, tämän lain mukaisilla työttömyysvakuutusmaksuilla sekä työttömyyskassalain (603/1984) mukaisilla jäsenmaksuilla siten kuin tässä laissa säädetään. Työeläkelainsäädännössä tarkoitetut työeläkelisät ja vakuutusmaksut, aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa (1276/2000) tarkoitetut aikuiskoulutustuet muiden kuin yrittäjien osalta ja ammattitutkintostipendit muiden kuin valtioon virka- tai työsuhteessa olevien henkilöiden osalta sekä palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) mukainen palkkaturva sekä työttömyysturvalain mukaiset muutosturvarahat ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 8 luvun mukaiset muutosturvakoulutukset rahoitetaan tämän lain mukaisilla maksuilla siten kuin tässä laissa säädetään.

Työttömyyskassojen rahoituksesta säädetään työttömyyskassalaissa.

4 §

Ansiopäivärahojen rahoitus

Palkansaajan ansiopäiväraha rahoitetaan valtionosuudella ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, Työllisyysrahaston osuudella ja työttömyyskassan rahoitusosuudella.

Valtionosuutena työttömyyskassalle maksetaan kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä. Tämän ajanjakson jälkeen

valtionosuutena maksetaan peruspäivärahaa vastaava määrä vähennettynä ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, joka on kustakin ansiopäivärahaan sisältyvästä peruspäivärahan määrästä:

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 400 päivältä; ja

4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia.

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuus ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus lasketaan niin, että ne vastaavat peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun sääesteen ja 14 kohdassa tarkoitetun lomautukseen rinnastettavan syyn ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja mainitun lain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei suoriteta valtionosuutta eikä ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutta. Työllisyysrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

Työttömyyskassan osuus kustakin ansiopäivärahasta on 5,5 prosenttia, jollei 2 ja 3 momentin säännöksistä muuta johdu. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti korotettuna, työttömyyskassan osuus lasketaan kuitenkin mainitun pykälän 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Muista kuin 3 momentissa tarkoitetuista ansiopäivärahoista maksetaan Työllisyysrahaston osuutena työttömyyskassalle kustakin ansiopäivärahasta maksetun ansiopäivärahan sekä 2 ja 4 momentin mukaisten määrien erotus.

Työttömyyspäivärahan 100 maksupäivän laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö on tullut työssäoloehdon täyttymisen jälkeen oikeutetuksi uuteen työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun enimmäisaikaan.

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoituksesta, palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoituksesta, työttömyyskassan hallintokuluihin kohdistuvasta valtionosuudesta ja Työllisyysrahaston osuudesta sekä valtionosuuden ja Työllisyysrahaston osuuden maksamisesta säädetään työttömyyskassalaissa.

Ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden perinnästä ja kotikunnan rahoitusosuuden tilittämisestä Työllisyysrahastolle säädetään työttömyysturvalaissa.

8 §

Peruspäivärahan rahoitus

Työllisyysrahasto maksaa sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä Kansaneläkelaitokselle 23 §:ssä tarkoitetun osuuden työttömyysturvalain mukaisten peruspäivärahojen ja niihin liittyvien lapsikorotusten sekä korotusosien rahoitukseen. Muilta osin menot rahoitetaan Kansaneläkelaitokselle maksettavalla valtionosuudella ja peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Valtionosuuden suorittamisesta, valtionosuuden ennakoiden käyttämisestä ja Kansaneläkelaitoksen työttömyysetuuksien hallintokuluista säädetään työttömyysturvalaissa.

10 §

Työllisyysrahaston tehtävät

Työllisyysrahaston tehtävänä on:

1) rahoittaa 1 §:ssä tarkoitetut etuudet siltä osin kuin valtio, ansiopäivärahan saajan kotikunta ja yksittäiset työttömyyskassat eivät ole niistä vastuussa;

14 a §

Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu

Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu perustuu Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan maksamaan muutosturvarahaan ja sen määrä on muutosturvaraha kerrottuna luvulla 0–2,9. Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu maksetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 69 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitetusta työntekijästä.

14 c §

Oikeus tietojen saamiseen

Työllisyysrahastolla ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta 14 a §:ssä säädetyn maksuvelvollisuuden ratkaisemista ja toimeenpanoa varten työnantajaa ja työntekijää koskevat välttämättömät tiedot:

- 1) Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta ja työvoimaviranomaiselta;
- 2) muulta valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä; sekä
- 3) työnantajalta.

Kansaneläkelaitoksella, työttömyyskassalla ja työvoimaviranomaisella on 1 momentissa tarkoitettu oikeus saada työnantajalta ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä 14 d §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuuden täyttämiseksi.

14 d §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työvoimaviranomaisen on annettava Työllisyysrahastolle salassapitosäännösten ja muiden tiedon luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä huhtikuun ja lokakuun loppuun mennessä tiedot työttömyysturvalain 9 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuista lausunnoista.

14 e §

Muutosturvamaksun määrääminen eräissä tilanteissa

Jos irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu tulee perittäväksi tilanteissa, joissa työvoimapaalveluiden järjestämisestä annetun lain 69 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetulle työntekijälle ei ole maksettu muutosturvarahaa, Työllisyysrahasto määrittää muutosturvarahan perusteena olevan palkan noudattaen, mitä työttömyysturvalain 9 luvun 2 §:ssä on säädetty.

14 f §

Päätöksen antaminen ja muutosturvamaksun periminen

Työllisyysrahasto antaa irtisanovan työnantajan muutosturvamaksun määrästä kirjallisen päätöksen saatuaan tiedon muutosturvarahan maksamisesta Kansaneläkelaitokselta tai työttömyyskassalta tai oikeudesta koulutukseen työvoimaviranomaiselta. Ennen päätöksen antamista Työllisyysrahaston tulee varata työnantajalle mahdollisuus esittää kirjallinen pyyntö muutosturvamaksusta vapauttamiseksi sekä mahdollinen muutosturvamaksusta vapauttamiseen liittyvä selvitys.

23 §

Perusturvaan tilitettävä työttömyysvakuutusmaksukertymä

Työllisyysrahasto tilittää sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä Kansaneläkelaitokselle työttömyysturvan peruspäivärahan rahoitukseen määrän, joka keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuista kertyvää määrää kuitenkin siten, että tilitettävä määrä on enintään peruspäivärahamenon verran vähennettynä työttömyysturvalain 14 luvun 3 b §:ssä tarkoitetulla peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella. Vuosittain tilitettävän määrän vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö pyydettyään lausunnon Työllisyysrahastolta. Tilitettävää määrää voidaan tilitysvuoden aikana tarkistaa tarvittaessa Kansaneläkelaitoksen tai sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun määrän lisäksi Työllisyysrahasto tilittää Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahan rahoitukseen vuosittain 50 300 000 euroa. Jos 1 momentin ja tämän momentin mukaisen tilityksen yhteismäärä on suurempi kuin peruspäivärahameno vähennettynä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, tilitettävä yhteismäärä on kuitenkin enintään peruspäivärahamenon verran vähennettynä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Tilitettävän määrän laskemisesta ja maksamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

26 c §

Oikeus tietojen saamiseen Kansaneläkelaitokselta

Työllisyysrahastolla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta Kansaneläkelaitokselta välttämättömät tiedot ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden tilittämistä koskevaa valvontaa varten.

Kansaneläkelaitoksen on tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen vuosittain toimitettava Työllisyysrahastolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle tieto edellisenä vuonna toteutuneesta kunnilta lasketusta ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitusosuudesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain mukaiseen valtion ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyyspäivärahan maksupäiviin luetaan myös päivät, joilta tuen saajalle on ennen tämän lain voimaantuloa maksettu työttömyyspäivärahaa.

Tämän lain 4 §:ää sovelletaan ansiopäivärahan maksupäiviin, joilta työttömyyskassa on maksanut ansiopäivärahaa tuen saajalle tämän lain tultua voimaan.

9.

Laki

työttömyyskassalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyyskassalain (603/1984) 19 §:n 1 momentti, 25 § ja 25 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 19 §:n 1 momentti laissa 722/2020, 25 § laeissa 1190/2009, 971/2013 ja 1313/2019 sekä 25 a §:n 1 momentti laissa 1190/2009, seuraavasti:

19 §

Jäsenmaksut

Jäsenmaksut on määrättävä siten, että niitä palkansaajakassassa yhdessä valtionosuuden, ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden ja Työllisyysrahaston osuuden kanssa ja yrittäjäkassassa yhdessä valtionosuuden ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden kanssa voidaan pitää riittävinä kassan sitoumusten täyttämiseen. Jäsenmaksut vahvistaa Finanssivalvonta kassan tekemän esityksen pohjalta ottaen huomioon, mitä 20 §:ssä säädetään tasotusrahastosta ja 20 a §:ssä säädetään työttömyyskassan taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelmasta.

25 §

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus

Valtionosuutena maksetaan yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista päivärahoista kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaava määrä siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä. Tämän jälkeen valtionosuutena maksetaan peruspäivärahaa vastaava määrä vähennettynä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetulla ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuus ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus lasketaan niin, että ne vastaavat peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta. Lomautusajalta ja työnteon keskeytysajalta työttömyysturvalain 2 luvun 7 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan nojalla maksettuihin ansiopäivärahoihin ei kuitenkaan makseta valtionosuutta tai ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutta.

Yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 10 a §:n 1 momentin nojalla maksamien päivärahojen rahoitukseen sovelletaan, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:ssä säädetään ansiopäivärahojen rahoituksesta.

Ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden perinnästä ja kotikunnan rahoitusosuuden tilittämisestä Työllisyysrahastolle säädetään työttömyysturvalaissa.

25 a §

Palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoitus

Valtionosuutena ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutena maksetaan palkansaajakassan työttömyysturvalain 5 luvun 10 §:n 2 momentin nojalla maksamista työttömyyspäivärahoista tämän lain 25 §:n 1 ja 2 momentissa määritelty osuus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain mukaiseen valtion ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyyspäivärahan maksupäiviin luetaan myös päivät, joilta tuen saajalle on ennen tämän lain voimaantuloa maksettu työttömyyspäivärahaa.

Tämän lain 25 ja 25 a §:ää sovelletaan ansiopäivärahan maksupäiviin, joilta työttömyyskassa on maksanut ansiopäivärahaa tuen saajalle tämän lain tultua voimaan.

10.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 75, 83 ja 85 § sekä 191 §:n 9 kohta,
sellaisina kuin ne ovat, 75 ja 85 § sekä 191 §:n 9 kohta laissa 1218/2013 ja 83 § laeissa
501/2016, 437/2019 ja 1218/2013, ja
muutetaan 3 §:n 6 ja 6 a kohta, 72 ja 73 §, 86 a §:n 2 momentti, 160 §, 163 §:n 3 momentti,
187 §:n 1 momentti, 190 §:n 1 momentti ja 194 §,
sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 6 kohta laissa 501/2016, 3 §:n 6 a kohta, 72 ja 73 §, 86 a §:n 2
momentti ja 194 § laissa 1218/2013, 160 § ja 163 §:n 3 momentti laissa 360/2007, 187 §:n 1
momentti laissa 554/2021 ja 190 §:n 1 momentti laissa 850/2019, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

-
- 6) *työntekijän oleskeluluvalla* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa,
jonka harkinnassa selvitetään työvoiman alueellinen saatavuus;
6 a) *muulla oleskeluluvalla ansiotyötä varten* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää
oleskelulupaa, jonka harkinnassa ei selvitetä työvoiman alueellista saatavuutta;
-

72 §

Työntekijän oleskelulupahakemus ja sen liitteet

Oleskeluluvan hakemisesta säädetään 60 §:ssä. Työnantajan on liitettävä työntekijän oleskelulupahakemukseen:

- 1) työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu selvitys työnteon keskeisistä ehdoista;
- 2) vakuutus siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset tai, jos työehtosopimusta ei ole sovellettava, että ne vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimiviin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä;
- 3) Maahanmuuttoviraston vaatiessa selvitys siitä, että työnantaja on huolehtinut ja vastaisuudessa kykenee huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana.

73 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee:

1) selvittää tarkoitettuun työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuus kohtuullisessa ajassa;

2) huolehtia siitä, että työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ei estä 1 kohdassa tarkoitettun henkilön työllistymistä;

3) varmistaa se, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksytyä terveydentilaa;

4) varmistaa, että työnantajan hakemukseen liittämät selvitykset ja vakuutus ovat 72 §:ssä säädetyn mukaiset.

Harkittaessa työntekijän oleskeluluvan myöntämistä tulee ottaa huomioon 71 §:ssä tarkoitettut linjaukset.

Jos uusi hakemus koskee samaa ammattialaa kuin hakemusta jätettäessä voimassa oleva työntekijän oleskelulupa, 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettua harkintaa ei suoriteta.

Jos uusi hakemus ei koske samaa ammattialaa kuin hakemusta jätettäessä voimassa oleva työntekijän oleskelulupa ja ulkomaalainen on työskennellyt työntekijän oleskeluluvan nojalla vähintään yhden vuoden, 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua harkintaa ei suoriteta.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

86 a §

Työnantajan velvollisuudet

Työnantajan, joka ottaa palvelukseensa muun kuin unionin kansalaisen, tähän rinnastettavan tai tämän perheenjäsenen, tulee viivytyksettä toimittaa Maahanmuuttovirastolle 72 §:ssä tarkoitettu selvitys ja vakuutus sekä ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle ja työsuojeluvaltuutetulle ulkomaalaisen nimi sekä sovellettava työehtosopimus.

160 §

Työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan aseman säilyttäminen

Edellä 158 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa unionin kansalainen, joka ei enää ole työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja, säilyttää työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan aseman, vaikka hän:

1) joutuu tilapäisesti työkyvyttömäksi sairauden tai tapaturman vuoksi;

2) yli vuoden työskenneltyään joutuu työttömäksi tahtomattaan ja työvoimaviranomainen rekisteröi hänet työnhakijaksi;

3) alle vuoden kestäneen määräaikaisen työsuhteen päätyttyä tai kahdentoista ensimmäisen kuukauden aikana joutuu työttömäksi tahtomattaan ja työvoimaviranomainen rekisteröi hänet työnhakijaksi; tällöin hän säilyttää työntekijän asemansa kuuden kuukauden ajan; taikka

4) aloittaa ammatillisen koulutuksen, joka liittyy hänen aiempaan työskentelyynsä, taikka jos hän on tahtomattaan työttömänä, muun ammatillisen koulutuksen.

163 §

Työskentelyn tai ammatin harjoittamisen päättäneiden henkilöiden oikeus pysyvään oleskeluun

Pysyvän oleskeluoikeuden saamiseksi 1 momentin 1 tai 2 kohdan nojalla hyväksi luetaan myös työssäolo toisen jäsenvaltion alueella. Omasta tahdosta riippumattomat työttömyysjaksot, jotka työvoimaviranomainen on kirjannut, tai ammatinharjoittamisen katkaisseet jaksot, jotka ovat aiheutuneet hakijasta riippumattomista syistä, sekä sairaudesta tai tapaturmasta johtuvat poissaolojaksot katsotaan työssäolajaksoiksi.

187 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytyminen

Maahanmuuttovirasto voi päättää, että työntekijän oleskelulupia ei myönnetä sellaisen työnantajan palvelukseen tai toimeksiantajan sopimussuhteeseen, joka itse tai edustajansa välityksellä on antanut viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja 72, 86 a tai 86 b §:ssä säädettyistä seikoista. Päätös on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun Maahanmuuttovirasto sai tiedon päätöksen perusteesta.

190 §

Valitus

Tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston, poliisin, rajatarkastusviranomaisen, Suomen edustuston ja opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

194 §

Työnantajan valitusoikeus

Työnantajalla on oikeus valittaa työntekijän oleskelulupaa koskevasta päätöksestä siltä osin kuin kyse on 73 §:n mukaisista edellytyksistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain (487/2021) 8, 11 ja 12 § seuraavasti:

8 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (*kehittämis- ja hallintokeskus*) arvioi, onko luonnontuotekeruualan toimija 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava. Arvio annetaan toimijan hakemuksesta vuodeksi kerrallaan.

Kehittämis- ja hallintokeskus seuraa 5 ja 7 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymisen ja antaa niistä edustustolle tai työsuojeluviranomaisille näiden pyynnöstä lausunnon.

Kehittämis- ja hallintokeskus antaa yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa neuvontaa 4–7 §:n soveltamisesta.

11 §

Tietojensaantioikeus ja asiakirjojen säilyttämisvelvollisuus

Kehittämis- ja hallintokeskuksella ja työsuojeluviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada luonnontuotekeruualan toimijalta tiedot ja asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa säädetyn seurannan ja valvonnan suorittamiseksi.

Kehittämis- ja hallintokeskuksella ja työsuojeluviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä tai tämän lain mukaisten velvoitteiden noudattamisesta, jos tiedot ovat välttämättömiä 5 §:ssä tarkoitetun luotettavuuden selvittämiseksi.

Luonnontuotekeruualan toimijan tulee säilyttää tämän lain mukaisten velvollisuuksien hoitamiseen liittyvät tiedot siten, että ne ovat tarvittaessa vaivattomasti työsuojeluviranomaisen tarkastettavissa. Luonnontuotekeruualan toimijan on säilytettävä tiedot kahden vuoden ajan keruuvuoden päättymisestä lukien.

12 §

Muutoksenhaku

Kehittämisen- ja hallintokeskuksen päätökseen luonnontuotekeruualan toimijan luotettavuudesta saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain (615/2020) 3 §:n 2 momentin 11 kohta ja 11 §:n 1 momentin 8 kohta, sekä muutetaan 3 §:n 2 momentin 10 kohta, 11 §:n 1 momentin 1 ja 7 kohta sekä 13 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §

Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Kukin viranomainen saa käsitellä tallentamiaan tietoja lakisäätöiden tehtäviensä hoitamiseksi seuraavasti:

10) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 1 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdassa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa.

11 §

Tiedonsaantioikeus ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjien välillä

Käsitellessään tietoja ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä:

1) Maahanmuuttovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1–5 kohdan käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain (359/2003), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain (907/2017), jäljempänä kausityölaki, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017), jäljempänä ICT-laki, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018), jäljempänä tutkija- ja opiskelijalaki, kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011), jäljempänä vastaanottolaki, säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002), jäljempänä säilölaki, ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010), jäljempänä kotoutumislaki, mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot poliisilta, suojelupoliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta, säilöönottoyksiköltä, ulkoministeriöltä, edustustolta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta;

7) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdan käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain ja kotoutumislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta, edustustolta ja hyvinvointialueen viranomaiselta.

13 §

Muu tiedonsaantioikeus

Maahanmuuttovirastolla on 1 §:n 1 momentin 1–5 kohdan, vastaanottokeskuksella 1 §:n 1 momentin 3 kohdan, järjestelykeskuksella 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdan, säilöönottoyksiköllä 1 §:n 1 momentin 4 kohdan sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, ulkoministeriöllä ja edustustolla 1 §:n 1 momentin 1 kohdan käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain, kausityölain, ICT-lain, tutkija- ja opiskelijalain, vastaanottolain, säilölain ja kotoutumislain mukaisten tehtävien hoitamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta välttämättömät luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä koskevat tiedot viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:ssä tarkoitetuilta tahoilta sekä yksityiseltä palveluntuottajalta ja ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyä edustajalta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 37 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta ja 40 §, sellaisina kuin niistä ovat 37 §:n 1 momentin 4 kohta ja 40 § laissa 919/2012, ja *muutetaan* 3 §:n 1 momentin 6 kohta, 6, 8 ja 10 §, 12 §:n 1 momentti, 13 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 14 §:n 1 momentti, 17 §:n 1–3 momentti, 18 §, 21 §:n 1–3 momentti, 22 ja 25 §, 31 §:n 1 ja 3 momentti, 32 §:n 2 momentti, 44 §:n 1 momentti, 82 §:n 2 momentti, 84 § ja 87 §:n 1–3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 13 §:n 4 momentti, 18 §:n 2 momentti, 21 §:n 1–3 momentti ja 25 § laissa 919/2012, 10 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 17 §:n 3 momentti laissa 1382/2021, 22 § osaksi laeissa 919/2012 ja 1376/2014 ja 44 §:n 1 momentti laissa 1134/2014, 82 §:n 2 momentti laissa 1015/2015, 84 § laeissa 1251/2011 ja 472/2015, 87 §:n 1 momentti laissa 1192/2019, 87 §:n 3 momentti laissa 618/2020, ja *lisätään* 3 §:n 1 momenttiin uusi 7 kohta seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

-
- 6) *erityisiä toimenpiteitä tarvitsevalle* maahanmuuttajaa, joka tarvitsee tehostettuja kotouttamistoimenpiteitä erityisesti sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toimintakyvyn, iän, perhetilanteen, luku- ja kirjoitustaidottomuuden tai muun vastaavan syyn perusteella;
7) *työvoimaviranomaisella* työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua viranomaista.

6 §

Kotoutumista edistävien toimenpiteiden järjestäminen

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja, ja työvoimaviranomaisen palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä.

8 §

Ohjaus ja neuvonta

Kunnan, työvoimaviranomaisen sekä muiden viranomaisten on annettava maahanmuuttajalle asianmukaista ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä.

10 §

Alkukartoituksen järjestäminen

Työvoimaviranomainen käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun laissa tarkoitettu työtön työnhakija. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Työvoimaviranomainen tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä.

Alkukartoitukseen kuuluvia toimia voidaan järjestää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen täydentävien työnhakukeskustelujen sijasta. Työvoimaviranomainen tai kunta, joka on järjestänyt alkukartoituksen, ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa saamaan muun viranomaisen tai palvelujen järjestäjän palveluita. Ohjauksessa on tehtävä yhteistyötä palvelujen järjestäjän kanssa.

Alkukartoituksen perusteella työvoimaviranomainen tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja 11 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman. Kotoutumissuunnitelman tarvetta arvioidessa kiinnitetään huomiota siihen, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumiskoulutusta, omaehtoista opiskelua tai muita tässä luvussa tarkoitettuja toimenpiteitä kotoutumisensa tueksi.

12 §

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan ja kotoutumissuunnitelman kesto

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

13 §

Kotoutumissuunnitelman laatiminen

Kunta ja työvoimaviranomainen laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai työvoimaviranomainen ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään.

Kunta tai työvoimaviranomainen käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus.

Kotoutumissuunnitelmaan, jonka laatimiseen työvoimaviranomainen osallistuu, sovelletaan lisäksi, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 33 §:ssä säädetään.

14 §

Kotoutumissuunnitelman laativan viranomaisen tehtävät

Työvoimaviranomainen sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työnhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kotoutumissuunnitelman tulee sisältää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun lain 48 §:stä muuta johdu.

17 §

Kotoutumissuunnitelmasta ja sen laatimisesta aiheutuvat velvollisuudet

Kunnan tai työvoimaviranomaisen, joka laatii maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, on selvitettävä maahanmuuttajalle suunnitelmasta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvat oikeudet ja velvollisuudet kirjallisesti ja maahanmuuttajan pyynnöstä suullisesti siten, että hän ne ymmärtää.

Kotoutumissuunnitelman laatineen kunnan tai työvoimaviranomaisen on aktiivisesti tarjottava maahanmuuttajalle tämän kotoutumissuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä ja palveluja käytettäviksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Maahanmuuttaja on velvollinen osallistumaan kotoutumissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen, toteuttamaan hänen kanssaan laadittua suunnitelmaa sekä hakeutumaan ja osallistumaan säännöllisesti suunnitelmaan sisältyvään suomen tai ruotsin kielen opetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin ja palveluihin. Maahanmuuttaja on myös velvollinen suunnitelmassa sovituissa määräajassa ja sovittulla tavalla ilmoittamaan suunnitelman laatimiseen osallistuneille viranomaisille, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa. Maahanmuuttajan on säilytettävä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa tarkoitettua työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työvoimaviranomaiselle sen pyynnöstä.

18 §

Kotoutumissuunnitelman seuranta ja tarkistaminen

Kunnan ja työvoimaviranomaisen on seurattava kotoutumissuunnitelman toteutumista.

Kunnan on tarkistettava kotoutumissuunnitelma maahanmuuttajan palvelutarpeen mukaisesti tai vähintään kerran vuodessa. Työvoimaviranomaisen on tarkistettava kotoutumissuunnitelma työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetyllä tavalla. Suunnitelma voidaan tarkistaa myös osapuolten sitä erikseen pyytäessä.

21 §

Kotoutumiskoulutuksen järjestäminen ja maahanmuuttajan ohjaaminen koulutukseen

Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena siten kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään. Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna.

Työvoimaviranomainen vastaa työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan.

Työvoimaviranomainen ohjaa maahanmuuttajan työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen tai hakeutumaan omaehtoiseen opiskeluun.

22 §

Omaehtoisen opiskelun tukeminen

Maahanmuuttajalla, joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysetuuteen tässä laissa ja työttömyysturvalaissa säädetyn edellytyksin, jos:

1) maahanmuuttajalla on työvoimaviranomaisen toteama koulutustarve ja työvoimaviranomainen arvioi, että omaehtoinen opiskelu tukee maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä;

2) opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa; ja

3) muut tässä luvussa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Oikeudesta opiskelun ajalta maksettavaan kulukorvaukseen säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun 103–107 §:ssä.

25 §

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain soveltaminen omaehtoiseen opiskeluun

Omaehtoisesta opiskelusta sopimiseen, tukiaikaan, maahanmuuttajan velvollisuuksiin, opintojen seurantaan ja keskeytymiseen sekä maahanmuuttajan ja koulutuspalvelujen tuottajan tietojenantovelvollisuuteen sovelletaan, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 75–80 §:ssä säädetään.

31 §

Monialainen yhteistyö paikallistasolla

Paikallisten viranomaisten on kehitettävä kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, työvoimaviranomainen ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt.

Kunta ja työvoimaviranomainen vastaavat yhdessä kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä, niihin ohjaamisesta sekä niiden seurannasta. Ne voivat lisäksi laatia paikallisia tai seudullisia yhteistyösopimuksia toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä alueellaan.

32 §

Kunnan kotouttamisohjelma

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, työvoimaviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan.

44 §

Valtion korvaus kunnalle

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (*kehittämis- ja hallintokeskus*) korvaa kunnalle valtion talousarvion rajoissa tässä laissa tarkoitettujen toimenpiteiden järjestämisestä aiheutuvat kustannukset sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

82 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta työvoimaviranomaisen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaiseen päätökseen säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 17 luvussa.

84 §

Kotoutumista edistävään toimenpiteeseen osallistuvan vakuutusturva

Työvoimaviranomaisen on huolehdittava, että työttömyysetuutta saava 22 §:ssä tarkoitettuun maahanmuuttajan kotoutumista edistävään omaehtoiseen opiskeluun ja työmarkkinatukea saavalle muihin yksilöllisesti sovittuihin toimenpiteisiin osallistuva vakuutetaan työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella sekä ryhmävastuuvakuutuksella. Poiketen siitä, mitä mainitun lain 58 ja 59 §:ssä säädetään, päiväraha on 1/360 vuosityöansioista.

87 §

Tiedonsaantioikeus

Työ- ja elinkeinoministeriöllä, aluehallintovirastolla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, kehittämis- ja hallintokeskuksella, työvoimaviranomaisella, kunnan viranomaisella, Kansaneläkelaitoksella sekä Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 2, 5 ja 6 luvun mukaisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta, kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalta sekä ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyä edustajalta.

Kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalla, jonka asiakkaaksi maahanmuuttaja ohjataan, on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä työvoimaviranomaiselta ja kunnan viranomaiselta tämän lain 2 luvussa tarkoitettujen toimenpiteiden ja palvelujen järjestämiseksi välttämättömät tiedot.

Ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyllä edustajalla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 57 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot työvoimaviranomaiselta, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta ja järjestelykeskukselta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain (758/2021) 1 §:n 1 ja 2 momentti ja 2 luvun otsikko, sekä
lisätään lakiin uusi 8 a §, 14 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, ja 28 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Yritystoiminnan kehittämiseksi myönnettäviä valtionavustuksia ovat yrityksen kehittämisavustus, toimintaympäristön kehittämisavustus ja avustus yritysten kehittämispalveluihin.

Tätä lakia sovelletaan myönnettäessä yrityksen kehittämisavustusta, toimintaympäristön kehittämisavustusta ja avustusta yritysten kehittämispalveluihin muualla Suomessa kuin Ahvenanmaan maakunnan alueella.

2 luku

Yrityksen kehittämisavustus ja avustus yritysten kehittämispalveluihin

8 a §

Avustus yritysten kehittämispalveluihin

Yritysten kehittämispalveluina voidaan hankkia pienille ja keskisuurille yrityksille yrityksen kehittämistarpeiden arvioimiseksi tarpeellisia analyysipalveluja sekä toiminnan kehittämiseksi tarpeellisia asiantuntijapalveluja ja koulutuspalveluja. Palvelujen myöntäminen on harkinnanvaraista.

Yritysten kehittämispalvelut ovat yritykselle osin maksullisia (omavastuuosuus). Valtion maksama osuus (avustusosuus) kehittämispalvelusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetun komission asetuksen (EU) N:o 1407/2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen kalastus- ja vesiviljelyalalla annetun komission asetuksen (EU) N:o 717/2014 tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annetun komission asetuksen (EU) N:o 1408/2013 mukaista tukea palvelua käyttävälle yritykselle.

Yritysten kehittämispalveluja voidaan myöntää, jos:

- 1) hakijalla arvioidaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan; ja
- 2) myönnettävän palvelun arvioidaan olevan yrityksen kehittämistarpeiden selvittämisen tai toiminnan kehittämisen kannalta tarpeellinen.

Yritysten kehittämispalveluja ei kuitenkaan myönnetä, jos hakija on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai sillä on olennaisia maksuhäiriöitä, ellei palvelun myöntämistä pidetä erityisistä syistä tarkoituksenmukaisena.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yritysten kehittämispalvelujen sisällöistä, palvelujen hankinnan toteuttamistavoista ja niissä sovellettavista menettelyistä, palvelun kestosta, valtion maksuosuudesta, sovellettavista valtioneuvoston asetuksista ja palvelun myöntämisen edellytyksistä.

14 §

Avustuksen maksaminen

Poiketen siitä, mitä 1–3 momentissa säädetään, yritysten kehittämispalvelujen tuottaja laskuttaa sopimukseen perustuvan 8 a §:n 2 momentin mukaisen avustusosuuden sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa.

28 §

Tietojärjestelmä

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, yritysten kehittämispalveluihin myönnettäviä avustuksia koskevissa asioissa tietojärjestelmään tallennetaan palvelun tuottajien vastuuasiantuntijoiden nimi, yhteystiedot ja henkilötunnus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevan yritystoiminnan kehittämispalveluja koskevan asian käsittelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Yritystoiminnan kehittämispalveluihin liittyvät maksatukset hoitaa kuitenkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

15.

Laki

yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain (293/2017) 3 §:n 2 kohta, 4 §:n 1 momentti, 7 a §:n 1 momentti sekä 10 §:n 1 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 799/2020, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

2) yrityspalvelulla valtion, kunnan, valtion erityisrahoitusyhtiön, Business Finland Oy:n, alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitettua välittävää toimielimen ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain (429/2016) 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettua tukiviranomaisen tarjoamaa, myöntämää ja niiden varoista maksettavaa tukea, rahoitusta ja kehittämis- ja neuvontapalvelua sekä työvoimapalvelujen järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettua työvoimaviranomaisen myöntämää valtiontueksi katsottavaa tukea;

4 §

Asiakastietojärjestelmä

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä on työ- ja elinkeinoministeriön tietojärjestelmä, johon yrityspalveluja tarjoavat viranomaiset, työvoimaviranomaiset, valtion erityisrahoitusyhtiö, Business Finland Oy, alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 4 §:n 13 kohdassa tarkoitettua välittävät toimielimet ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettua tukiviranomaiset tallettavat asiakastietoja yhteistä käyttöä ja tämän lain 5 §:ssä säädettyjä tarkoituksia varten. Lisäksi muut viranomaiset voivat tallettaa julkisia asiakastietoja asiakastietojärjestelmään ja käsitellä niitä.

7 a §

Asiakastietojärjestelmään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja valtiontuista talletettavat tiedot

Sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun tukiviranomaisen ja työvoimaviranomaisen on talletettava asiakastietojärjestelmään sellaisen tuen myöntämistä ja maksamista koskevat tiedot, joka täyttää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut valtiontuen edellytykset. Tallettamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske sellaisia verotukia, joita koskevia tietoja julkaisu- ja avoimuusvelvoite ei koske, eikä maa- ja metsätalouden alkutuotantoa eikä kalataloutta koskevaa tukea.

10 §

Asiakastietojärjestelmän tietojen luovuttaminen

Edellä 7 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja yrityspalvelujen toteuttamiseksi tarpeellisia muita kuin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä luovuttaa työ- ja elinkeinoministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle, ulkoministeriölle, ulkomaan edustukseen kuuluville edustustoille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, Innovaattorahoituskeskus Business Finlandille, Business Finland Oy:lle, valtion erityisrahoitusyhtiölle, Ruokavirastolle ja alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 4 §:n 13 kohdassa tarkoitetuille välittäville toimielimille mainitun lain 28 §:n mukaisesti.

Edellä 7 a §:ssä tarkoitettuja 5 §:n 4 momentin mukaisen käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä luovuttaa taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetuille tukiviranomaisille ja työvoimaviranomaisille. Sen lisäksi, mitä tilastolain (280/2004) 14 ja 15 §:ssä säädetään tämän lain 7 a §:ssä tarkoitettuja, tilastojen laatimiseksi välttämättömiä tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä luovuttaa Tilastokeskukselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

palkkaturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan palkkaturvalain (866/1998) 3 §, 10 §:n 1 momentti, 13 §, 15 §:n 3 momentti, 19 §, 24 §:n 2 momentti, 26 §:n 1 momentti, 28 ja 28 a §, sellaisina kuin ne ovat, 3 §, 10 §:n 1 momentti, 13 §, 15 §:n 3 momentti, 19 §, 24 §:n 2 momentti ja 28 a § laissa 1633/2009, 26 §:n 1 momentti laissa 841/2019 sekä 28 § osaksi laissa 1633/2009 ja 1157/2016, seuraavasti:

3 §

Viranomaiset

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (*kehittämis- ja hallintokeskus*) tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

10 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava kehittämis- ja hallintokeskukseen tai sille kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä. Ulkomailla tehtyä työtä koskeva palkkaturvahakemus voidaan ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

13 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä kehittämis- ja hallintokeskuksen kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

15 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta kehittämis- ja hallintokeskus saa käyttää valtion tämän lain mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

19 §

Maksuhojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja asetuksella säädettävään määrään saakka kehittämis- ja hallintokeskus voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista näihin rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan taikka osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja kehittämis- ja hallintokeskuksen maksuhojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

24 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

26 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muilla kuin 21 ja 22 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava kehittämis- ja hallintokeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kehittämis- ja hallintokeskuksen on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

28 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot kehittämis- ja hallintokeskukselle, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työ-

suojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja työvoimaviranomaisilta lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

28 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

muutetaan merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 2 §, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 2 momentti, 17 §, 22 §:n 3 momentti, 24 §:n 1 momentti, 26 ja 26 a §, sellaisina kuin ne ovat, 2 § laissa 1553/2015, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 2 momentti, 17 §, 22 §:n 3 momentti, 26 ja 26 a § laissa 1634/2009 sekä 24 §:n 1 momentti laissa 842/2019, seuraavasti:

2 §

Viranomaiset

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittamisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (*kehittämis- ja hallintokeskus*) tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

9 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava kehittämis- ja hallintokeskukseen tai sille kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä. Hakemuksen voi ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

10 §

Kuuleminen

Silloin kun työnantaja ei omista alusta, jolla tehtyyn työhön merimiehen palkkaturvana hakemat saatavat perustuvat, hakemus on annettava tiedoksi myös aluksen omistajalle, jos tämä on kehittämis- ja hallintokeskuksen tiedossa ja tiedoksianto voi tapahtua vaivattomasti.

11 §

Pesänhoitajan työsuuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä kehittämis- ja hallintokeskuksen kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

13 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta kehittämis- ja hallintokeskus saa käyttää valtion tämän lain tai palkkaturvalain (866/1998) mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

17 §

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja valtioneuvoston asetuksella säädettävään määrään saakka kehittämis- ja hallintokeskus voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista tähän rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan tai osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Ministeriön ja kehittämis- ja hallintokeskuksen maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

22 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa ja aluksen pakkohuutokaupassa

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa tai aluksen pakkohuutokaupassa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

24 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muulla kuin 19 ja 20 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava kehittämis- ja hallintokeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kehittämis- ja hallintokeskuksen on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

26 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot kehittämis- ja hallintokeskukselle, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja työvoimaviranomaisilta lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

26 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Kehittämis- ja hallintokeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki

Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) 4 § seuraavasti:

4 §

Työkanava Oy:n toiminnan kohdistuminen

Työkanava Oy työllistää vain työvoimaviranomaisen sille palvelukseen osoittamia työnhakijoita. Työvoimaviranomainen osoittaa yhtiölle avoimna olevia työpaikkoja vastaavan määrän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuja työttömiä työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet sairauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöt ovat halukkaita työllistymään, mutta työllistyminen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä palveluilla voida arviointihetkellä merkittävästi lisätä henkilön työllistymismahdollisuuksia ja että työllistyminen muun työnantajan palvelukseen on epätodennäköistä. Sairaus tai vamma voidaan osoittaa lääkärin antamalla todistuksella tai muulla lääketieteellisellä lausunnolla, josta ilmenee vamman tai sairauden vaikutus työtehtävien suorittamiseen sekä muut terveydentilaan liittyvät seikat, joista ilmenee henkilön työ- ja toimintakyky sekä sairauden tai vamman haittaavuuden kesto. Viimesijaisuuden arvioinnissa voidaan huomioida henkilön koulutus, työhistoria ja muu aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat, joilla on vaikutusta henkilön työllistymismahdollisuuksiin.

Työkanava Oy:n koko henkilöstön palvelussuhde on työsopimussuhde.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 3 §:n 3 kohta, 23 §:n 3 momentti, 37 §:n 4 momentti, 45 §:n 2 momentti, 94 §:n 1 momentti, 98 §, 109 §:n 1 ja 2 momentti sekä 124 §:n 3 momentti seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *työvoimakoulutuksella* koulutusta, johon opiskelijat valitaan työvoimaviranomaisen toteaman koulutustarpeen perusteella siten kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 63 §:ssä säädetään;

23 §

Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus

Järjestämisluvassa määrätään oikeudesta järjestää 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta työvoimakoulutuksena. Järjestämislupa voidaan myös rajata koskemaan vain työvoimakoulutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen tässä momentissa tarkoitettua oikeudesta päättämistä. Koulutuksen järjestäjä ja työvoimaviranomainen sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä.

37 §

Hakeutuminen ja hakumenettelyt

Poiketen siitä, mitä tässä luvussa säädetään, opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää se työvoimaviranomainen, jonka kanssa koulutuksen järjestäjä on sopinut työvoimakoulutuksen järjestämisestä, yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Opiskelijaksi hakeutumisessa ja opiskelijaksi ottamisessa sovelletaan, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 63 §:ssä ja sen nojalla sekä tämän lain 38, 40 ja 41 §:ssä säädetään. Muutoksenhausta työvoimaviranomaisen päätökseen säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 17 luvussa. Jos opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu tämän lain 38, 40 tai 41 §:ssä säädettyihin edellytyksiin, muutoksenhakuun sovelletaan kuitenkin tämän lain 12 lukua.

45 §

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen

Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutusopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös työvoimaviranomaisen edustaja.

94 §

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijan tulee osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetukseen sekä näyttöihin ja muuhun osaamisen osoittamiseen, jollei hänen poissaololleen ole perusteltua syytä. Työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 64 §:n 2 momentissa säädetään opiskelijan osallistumisesta opetukseen ja opintojen etenemisestä.

98 §

Opiskeluoikeus työvoimakoulutuksessa

Mitä 96 §:n 1 momentissa säädetään opiskeluoikeuden alkamisesta ja 3 momentissa opiskeluoikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä, ei sovelleta työvoimakoulutuksessa. Työvoimakoulutuksessa opiskeluoikeus alkaa ja päättyy koulutuksen järjestäjän ja työvoimaviranomaisen sopimana ajankohtana. Opiskeluoikeuden päättymiseen työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 65 §:ää.

109 §

Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa

Työvoimaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimakoulutuksen toimeenpanossa välttämättömät tiedot työvoimakoulutusta järjestävältä koulutuksen järjestäjältä.

Työvoimakoulutusta järjestävällä koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta opiskelijaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä koulutuksen järjestämiseksi.

124 §

Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvollisuus

Työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä työvoimaviranomaisten kanssa. Koulutuksen järjestäjän, joka järjestää järjestämisluvassaan määrätyllä tavalla työvoimakoulutusta, tulee osallistua työvoimaviranomaisen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

20.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 1 §, 2 §:n 1 ja 9 kohta, 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale sekä 5 momentti, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n 1, 2 ja 4-6 momentti, 7 §, 8 §:n 1 momentin 5 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 9 §:n 2 ja 3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 ja 12 §, 14 §:n 3 momentti, 15 §, 27 §:n 1 momentti ja 28 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 1, 7 ja 11 § sekä 28 §:n 2 momentti laissa 937/2012, 2 §:n 1 ja 9 kohta, 5 §:n 1 ja 4-6 momentti, 8 §:n 3 ja 4 momentti, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti sekä 12 ja 15 § laissa 591/2022, 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale, 8 §:n 1 momentin 5 kohta, 9 §:n 3 momentti ja 28 §:n 3 momentti laissa 1384/2021, 3 §:n 5 momentti laissa 1372/2014, 4 §:n 3 momentti laissa 1222/2014, 5 §:n 2 momentti laissa 314/2010 ja 14 §:n 3 momentti laissa 1453/2016, sekä

lisätään 25 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 591/2022, uusi 2 momentti, seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työvoimaviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun. Laissa säädetään myös toimenpiteisiin osallistuvan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) aktivointisuunnitelmalla pitkään työttömänä olleelle henkilölle työllistymisedellytysten ja elämänhallinnan parantamiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jonka työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue laativat yhdessä henkilön kanssa;

9) valtion korvauksella hyvinvointialueelle maksettavaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamista;

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 38 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäivärahauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuaan toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

Tätä lakia sovelletaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen sellaiselle 1 ja 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle, joka on ohjattu työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettulla tavalla monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ja jonka kanssa laaditaan mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Monialainen työllistymissuunnitelma korvaa tässä laissa tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään aktivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (710/1982) sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitettujen henkilöiden kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitettua työssäoloaikaa.

Työvoimaviranomainen on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.

Työvoimaviranomaisen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimaviranomainen on tehnyt henkilön kanssa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun

lain 38 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työvoimaviranomainen on varannut edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun työnhakukeskusteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan hyvinvointialueen, työvoimaviranomaisen ja henkilön kesken. Asiakkaalla on mahdollisuus käyttää apunaan tukihenkilöä aktivointisuunnitelman laadinnassa ja uudistamisessa.

Työvoimaviranomainen tai hyvinvointialue tekee päätöksen siitä, onko suunnitelma katsottava keskeytyneeksi. Suunnitelma voidaan katsoa keskeytyneeksi kuukauden kuluttua siitä, kun henkilö on työllistynyt työhön tai yritystoimintaan taikka aloittanut ammattiin tai tutkintoon johtavat päätoimiset opinnot. Ennen keskeytyspäätöksen tekemistä työvoimaviranomaisen tai hyvinvointialueen on kuultava henkilöä.

7 §

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva työvoimaviranomainen

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuu se työvoimaviranomainen, jonka toimialueella henkilön kotikunta on, tai se työvoimaviranomainen, jonka asiakkaana henkilö on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 17 §:n perusteella.

8 §

Aktivointisuunnitelman sisältö

Aktivointisuunnitelmaan merkitään:

5) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvollisuus, ellei mainitun lain 48 §:stä johdu muuta.

Jos työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja henkilö yhdessä arvioivat, että henkilö ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta tai erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, jotka parantavat henkilön työ- ja toimintakykyä.

Aktivointisuunnitelman allekirjoittavat työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja henkilö.

9 §

Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa

Ennen suunnitelman allekirjoittamista on työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen informoitava henkilöä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen perusteella maksettavista etuuksista ja korvauksista.

Aktivointisuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa. Työvoimaviranomaisen on huolehdittava aktivointisuunnitelman tarkistamisesta kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein.

10 §

Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavaan työtoimintaan

Henkilöllä, joka täyttää 3 §:ssä säädetty edellytykset, on velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen yhdessä työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen kanssa.

11 §

Aktivointisuunnitelman oikeusvaikutukset

Henkilöllä on oikeus aktivointisuunnitelmaan sisältyviin sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluihin ja toimenpiteisiin sen mukaisesti kuin niitä koskevissa laeissa on erikseen säädetty. Oikeudesta julkisiin työvoimapalveluihin säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa.

12 §

Oikeus salassa pidettäviin tietoihin ja aktivointisuunnitelman tallentaminen

Aktivointisuunnitelman laatimiseen 5 §:n 1 momentin mukaisesti osallistuvilla henkilöillä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilöä koskevat välttämättömät tiedot. Aktivointisuunnitelma talletetaan hyvinvointialueen sosiaalihuollon henkilökäytöksi ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 120 §:ssä tarkoitettuun työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon.

14 §

Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset

Kuntouttava työtoiminta on järjestettävä henkilön työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 §:ssä tarkoitettulla työssäkäyntialueella. Henkilön suostumuksella kuntouttava työtoiminta voidaan järjestää myös työssäkäyntialueen ulkopuolella.

15 §

Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa

Työmarkkinatukeen oikeutetulle tai työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle tai työttömyyspäivärahaa saavalle henkilölle voidaan hänen pyynnöstään järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä määräaikoja, jos hyvinvointialue ja työvoimaviranomainen varattuaan henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedel-

lytyksiä. Ennen toiminnan järjestämistä on laadittava kuntouttavaa työtoimintaa koskeva aktiivointisuunnitelma siten kuin 3 luvussa säädetään tai monialainen työllistymissuunnitelma siten kuin työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa säädetään. Henkilön on esitettävä kuntouttavaa työtoimintaa koskeva pyyntö työvoimaviranomaiselle tai hyvinvointialueelle.

25 §

Rahoitus

Edellä 24 §:ssä tarkoitettu valtion korvaus maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön määrärahoista.

27 §

Kansaneläkelaitoksen tietojenantovelvollisuus

Kansaneläkelaitos toimittaa työvoimaviranomaiselle tiedot henkilöistä, jotka työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan maksupäivien osalta täyttävät 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdissa tai 2 momentin 1 tai 2 kohdissa säädetty edellytykset aktiivointisuunnitelman tekemiselle. Tiedot tulee toimittaa mainittujen edellytysten täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

28 §

Muutoksenhaku

Edellä 24 §:ssä tarkoitettuun valtion korvausta koskevaan päätökseen saa hakea oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Muutoksenhausta hallintotuomioistuihin säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Aktiivointisuunnitelmaan sisällytettävään työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä työvoimapaalveluiden järjestämisestä annetun lain 147 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

21.

Laki

vuorotteluvapaalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan vuorotteluvapaalain (1305/2002) 3 ja 8 §, 9 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 11 §:n 2 kohta, 17 §:n 1 momentti sekä 18 ja 22 §, sellaisina kuin niistä ovat, 3 § osaksi laeissa 1127/2007, 659/2014 ja 1660/2015, sekä 8 §, 9 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 11 §:n 2 kohta, 17 §:n 1 momentti ja 18 § laissa 659/2014, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *vuorotteluvapaalla* järjestelyä, jossa työntekijä työnantajansa kanssa tekemän vuorottelusopimuksen mukaisesti määräaikaisesti vapautetaan palvelussuhteeseen kuuluvien tehtävien suorittamisesta ja jossa työnantaja samalla sitoutuu vastaavaksi ajaksi palkkaamaan työvoimaviranomaisessa työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työttömänä työnhakijana olevan;
- 2) *vuorottelijalla* henkilöä, joka jää vuorotteluvapaalle;
- 3) *sijaisella* henkilöä, joka on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi työhön;
- 4) *vuorotteluvapaan pidentämisellä* vuorotteluvapaan jatkamista välittömästi sovitun vapaan päättymisestä;
- 5) *tilapäisellä työhön paluulla* tilapäistä työssäoloa vuorotteluvapaan aikana sen työnantajan työssä, jonka palvelussuhteesta vuorottelija on vuorotteluvapaalla;
- 6) *työvoimaviranomaisella* sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettua viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä.

8 §

Vuorottelusopimus

Työnantajan tulee tehdä vuorottelijan kanssa kirjallinen vuorottelusopimus, jossa työnantaja sitoutuu palkkaamaan sijaisen. Vuorottelusopimus on toimitettava työvoimaviranomaiselle ennen vuorotteluvapaan alkamista. Lisäksi työsopimus tai muu luotettava selvitys siitä, että sijainen on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi, on toimitettava työvoimaviranomaiselle ennen vuorotteluvapaan alkamista tai viipymättä vuorotteluvapaan alkamisen jälkeen. Vastaavat tarvittavat selvitykset on toimitettava työvoimaviranomaiselle jaksotettaessa tai pidennettäessä vuorotteluvapaata 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

9 §

Sijainen

Sijaiseksi on palkattava sellainen työvoimaviranomaisessa työttömänä työnhakijana oleva, joka on ollut työttömänä työnhakijana yhdenjaksoisesti tai osissa vähintään 90 kalenteripäivää vuorotteluvapaan alkamista edeltäneiden 14 kuukauden aikana. Sijaiseksi palkattavan on oltava työttömänä työnhakijana välittömästi ennen vuorotteluvapaan alkamista.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sijaiseksi voidaan palkata alle 30-vuotias työvoimaviranomaisessa työttömänä työnhakijana oleva, jonka ammatti- tai korkeakoulututkinnon suorittamisesta on kulunut enintään yksi vuosi taikka työtön työnhakija, joka vuorotteluvapaan alkaessa on alle 25-vuotias tai yli 55-vuotias.

Sijaisen työajan tulee olla vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen. Jos työnantajan palveluksessa oleva osa-aikainen työntekijä on työttömänä kokoaikatyön hakijana työvoimaviranomaisessa ja hänet palkataan vuorotteluvapaan johdosta vapaaksi tulleeseen työhön, voidaan vuorotteluvapaa toteuttaa ottamalla näin vapaaksi jäävään työhön työvoimaviranomaiseen ilmoittautunut työtön työnhakija työsopimuslain 2 luvun 5 §:n estämättä. Tällöin näiden työntekijöiden yhteisen työajan lisäyksen tulee olla vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen.

11 §

Sijaisen palvelussuhteen päättymisen vaikutukset

Jos sijaisen palvelussuhde päättyy ennen vuorotteluvapaan päättymistä, palvelussuhteen päättymistä ei ole pidettävä vuorottelusopimuksen vastaisena, jos:

-
- 2) työvoimaviranomainen ei voi osoittaa soveltuvaa henkilöä aikaisemman tilalle.

17 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon vuorottelukorvauksen 5–9 §:ssä tarkoitetuista edellytyksistä sekä 19 §:n 1 momentissa tarkoitetuista takaisinperinnän edellytyksistä. Lausunnon vuorottelukorvauksen 14 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuista edellytyksistä antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus.

18 §

Ilmoitusvelvollisuus

Työnantajan on viipymättä ilmoitettava työvoimaviranomaiselle sijaisen palkkaamisesta vuorotteluvapaan ajaksi sekä tämän palvelussuhteen olennaisista muutoksista.

22 §

Rahoitus

Vuorottelukorvauksesta työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset rahoitetaan noudattaen, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalain 14 luvun 3 §:ssä säädetään työttömyyspäivärahasta lukuun ottamatta säännöksiä, jotka koskevat kunnan rahoitusosuutta työttömyysetuusmenosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työvoimaviranomainen hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 17 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuja työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskus hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 17 §:n 1 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettuja työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet.

22.

Laki

sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain (352/2010) 6 § ja 11 §:n 5 momentti, sellaisena kuin niistä on 6 § laissa 1557/2015, seuraavasti:

6 §

Toimivaltaiseksi nimetyt laitokset eräissä työnhakuun liittyvissä tilanteissa

Perusasetuksen 1 artiklan q alakohdan iii alakohdassa tarkoitettuja toimivaltaisen viranomaisen nimeämiä toimivaltaisia laitoksia sovellettaessa täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan ja perusasetuksen 64 artiklan 1 kohdan a alakohdan säännöksiä ovat työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettut kuntien tai kuntayhtymien viranomaiset, jotka vastaavat julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

Perusasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa tarkoitettuja työvoimaviranomaisia Suomessa ovat työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettut kunnan tai kuntayhtymän viranomaiset, jotka vastaavat työvoimapalveluiden järjestämisestä, sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus.

11 §

Todistusten ja muiden esitettävien asiakirjojen antaminen

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettut kunnan tai kuntayhtymän viranomaiset, jotka vastaavat työvoimapalveluiden järjestämisestä antavat:

- 1) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 1 kappaleen mukaisen todistuksen työnhakijaksi ilmoittautumisesta;
- 2) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 2 kappaleen mukaisen todistuksen seikoista, jotka saattavat vaikuttaa etuusoikeuteen;
- 3) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 3 kappaleen mukaisen todistuksen työttömän tilanteen seurannasta, työnhaun voimassaolosta sekä valvontamenettelyjen noudattamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

23.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 ja 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §:n 6 momentin 2 kohta ja 13 §:n 1 momentin 16, 23 ja 25 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 1 momentin 16 ja 25 kohta laissa 176/2019 ja 13 luvun 1 §:n 23 kohta laissa 679/2022, ja lisätään 13 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 176/2019, 1206/2020, 922/2021, 539/2022 ja 679/2022 uusi 26 ja 27 kohta, seuraavasti:

6 §

Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot

Etuudenmaksajan maksamista suorituksista talletetaan lisäksi seuraavat tiedot, jotka etuuden maksaja on muualla laissa olevien säännösten nojalla velvollinen antamaan tiedon käyttäjälle:

2) tiedot työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) tai työttömyysturvalain perusteella maksettavista kulukorvauksista;

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

16) Valtiokonttorille käsiteltävänä olevan liikennevakuutuslaissa, työtapaturma- ja ammattitautilaissa, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa (1521/2016), opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa, eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa (1522/2016), pelastuslaissa (379/2011), virkatehtävissä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (625/1967), meripelastuslaissa (1145/2001), valmiuslaissa (1552/2011), poliisilaissa (872/2011), käräjäoikeuden lautamiehistä annetussa laissa (675/2016), kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) tai rikosvahinkolaissa (1204/2005) tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten;

23) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle palkkaturvalain (866/1998), merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) sekä rekrytointitukikokeilusta annetun lain (20/2022) toimeenpanoa varten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa (897/2009) säädetyn työvoimapalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottamista, arviointia ja seurantaa koskevan tehtävän hoitamiseksi;

25) Ahvenanmaan maakunnalle sekä sen viranomaisille ja kunnille niiden Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) tarkoitetussa maakuntalaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi noudattaen, mitä siinä säädetään niiden oikeudesta saada tietoja;

26) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettulle työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevalle kunnalle tai kuntayhtymälle mainitussa laissa tarkoitettua muutosturvakoulutusta, palkkatukea, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea, starttirahaa ja työllistämismuutoksen perusteella järjestetyn työn palkkakustannuksiin myönnettävää tukea koskevien tehtävien toimeenpanoa varten;

27) työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädettyjen julkisten työvoimapalveluiden johtamista, ohjausta ja kehittämistä sekä kuntien työllisyshoidon ja työvoimapalvelujen järjestämisen seurantaa ja arviointia koskevien tehtävien hoitamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

24.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:n 1 momentin 23 kohta, sellaisena kuin se on laissa 680/2022, seuraavasti:

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

23) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) toimeenpanoa varten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa (897/2009) säädetyn työvoimapalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottamista, arviointia ja seuranta koskevan tehtävän hoitamiseksi;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

25.

Laki

työsopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 luvun 3 a §, 6 luvun 6 §, 7 luvun 12 §:n 1 momentti ja 12 a §:n 2 momentti, 9 luvun 3 a ja 3 b § sekä 13 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 a § ja 6 luvun 6 § laissa 1448/2016, 7 luvun 12 §:n 1 momentti laissa 920/2012, 7 luvun 12 a §:n 2 momentti ja 9 luvun 3 b § laissa 672/2022, 9 luvun 3 a § laissa 163/2020 sekä 13 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentti laissa 1458/2016, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 a §

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut työvoimaviranomaisen ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Siitä, milloin henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana, säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 3 §:ssä.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusida vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti. Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

6 luku

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

6 §

Työntekijän takaisin ottaminen

Työnantajan on tarjottava työtä 7 luvun 3 tai 7 §:ssä säädetyillä perusteilla irtisanomalleen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuna työnhakijana olevalle entiselle työntekijälleen, jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt.

585

Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poiketen tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovutuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työsopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

7 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

12 §

Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnantajan irtisanottua työsopimuksen 7 luvun 3 ja 4 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikanaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetun työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteiseen tai viranomaisaloitteeseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

12 a §

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

Sen lisäksi, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

9 luku

Työsopimuksen päättämismenettely

3 a §

Työnantajan ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä työvoimaviranomaiselle, jos 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, kotipaikkakunnat, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

3 b §

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää jatkuvien keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvalain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on 3 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle tämän oikeudesta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

13 luku

Erinäisiä säännöksiä

6 §

Säännösten pakottavuus

Edellä 2 luvun 5 §:ssä, 5 luvun 2 §:ssä sekä 6 luvun 6 §:ssä säädetyn työntarjoamisvelvollisuuden estämättä:

1) kunta saa palkata työsuhteeseen täyttääkseen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 108 §:ssä säädetyn työllistämismääräyksen, ei kuitenkaan tehtävään, josta se on samaan aikaan lomauttanut työntekijänsä tai josta se on antanut työntekijälleen lomautusilmoituksen;

2) yhdistys, säätiö tai rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta saa ottaa palvelukseensa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua työttömän henkilön, joka on ollut työtön vähintään 24 kuukautta mainitussa laissa tarkoitettua palkkatuen tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana;

3) kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö saa ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuun palkkatuettuun työsuhteeseen henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

Edellä 5 luvun 2 §:ssä säädetyn estämättä kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö voi ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuun työkokeiluun henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

26.

Laki

merityösopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 4 a §, 7 luvun 9 §, 8 luvun 10 §:n 1 momentti ja 10 a §:n 2 momentti sekä 10 luvun 4 ja 5 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 4 a § laissa 1449/2016, 7 luvun 9 § laissa 390/2017, 8 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 921/2012, 8 luvun 10 a §:n 2 momentti ja 10 luvun 5 § laissa 673/2022 sekä 10 luvun 4 § laissa 164/2020, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

4 a §

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut työvoimaviranomaisen ilmoituksen perusteella yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 4 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla pysyvää.

Siitä, milloin henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana, säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 3 §:ssä.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusida vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti. Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

7 luku

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

9 §

Työntekijän takaisin ottaminen

Työnantajan on tarjottava työtä 8 luvun 3 tai 6 §:ssä säädetyillä perusteilla irtisanomalleen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuna työnhakijana olevalle edelleen työtä hakevalle entiselle työntekijälleen, jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuu-

kauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt. Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poiketen tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovutuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työsuhteen päättymään ennen luovutushetkeä.

8 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

10 §

Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnantajan irtisanottua työsuhteen 3 ja 4 tai 6 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikanaan työvoimajärjestämisen järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteiseen tai viranomaisaloitteiseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

10 a §

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

Sen lisäksi, mitä 10 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös työvoimajärjestämisen järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

10 luku

Työsopimuksen päättämismenettely

4 §

Työnantajan ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä työvoimaviranomaiselle, jos 8 luvun 3, 4, 6 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, kotipaikkakunnat, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

5 §

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää kestävin keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvain lain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on 4 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle tämän oikeudesta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

27.

Laki

kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 3 a ja 37 a §, sellaisina kuin ne ovat, 3 a § laissa 1063/2018 ja 37 a § laissa 677/2022, seuraavasti:

3 a §

Pitkäaikaistyöttömän ottaminen määräaikaiseen työsuhteeseen

Viranhaltija voidaan ottaa määräajaksi ilman 3 §:n 2 momentissa säädettyä perustetta ja sen estämättä, mitä 3 §:n 3 momentissa säädetään, jos henkilö on ollut työvoimaviranomaisen ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen työ- tai virkasuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta.

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua henkilöä, jonka työnhaku on voimassa mainitun lain 27 ja 28 §:ssä säädetyllä tavalla.

Määräaikaisen virkasuhteen enimmäiskesto on yksi vuosi. Uuteen määräaikaiseen virkasuhteeseen voidaan ottaa vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen virkasuhteen alkamisesta enintään kahdesti. Virkasuhteiden yhteenlaskettu kokonaiskesto ei saa ylittää yhtä vuotta.

37 a §

Työllistymisvapaa ja työnantajan ilmoitusvelvollisuus

Viranhaltijalla on sama oikeus työllistymisvapaaseen kuin työntekijällä työsopimuslain mukaan.

Työnantajan velvollisuus ilmoittaa työvoimaviranomaiselle viranhaltijan taloudellisista ja tuotannollisista syistä tapahtuvasta irtisanomisesta sekä velvollisuus tiedottaa viranhaltijalle tämän oikeudesta työllistymissuunnitelmaan, muutosturvakoulutukseen ja muutosturvarahaan määräytyy työsopimuslain mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

28.

Laki

valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion virkamieslain (750/1994) 5 a §:n 3 momentti ja 9 c §, sellaisina kuin ne ovat, 5 a §:n 3 momentti laissa 1454/2016 ja 9 c § laissa 1062/2018, seuraavasti:

5 a §

Virka voidaan siirtää 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa ilman 5 §:ssä tarkoitettua virkamiehen suostumusta, jos virka siirretään virkamiehen työssäkäyntialueella tai työssäkäyntialueelle. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain (/) 10 §:ssä tarkoitettua aluetta.

9 c §

Enintään vuoden pituiseen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittäminen ei edellytä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua syytä, jos virkasuhteeseen nimitetään henkilö, joka on ollut työvoimaviranomaisen ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen työ- tai virkasuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta.

Henkilö voidaan nimittää vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen virkasuhteen alkamisesta enintään kahteen uuteen määräaikaiseen virkasuhteeseen. Määräaikaisten virkasuhteiden yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua henkilöä, jonka työnhaku on voimassa mainitun lain 27 ja 28 §:ssä säädetyllä tavalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

29.

Laki

yhteistoimintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoimintalain (1333/2021) 19 §:n 4 momentti, 21 §:n 3 ja 4 momentti ja 38 §:n 1 momentti seuraavasti:

19 §

Neuvotteluesitys ja tietojen antaminen

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja asioita koskeva neuvotteluesitys on toimitettava myös työvoimaviranomaiselle viimeistään muutosneuvottelujen alkaessa.

21 §

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet

Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhdessä työvoimaviranomaisen kanssa selvítettävä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitetut julkiset työvoimapalvelut, joilla irtisanottavien työntekijöiden työllistymistä tuetaan.

Jos työnantaja harkitsee irtisanovansa alle kymmenen työntekijää, työnantajan on muutosneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen työllistymistä edistävien palveluihin osallistumiseen.

38 §

Sopimisoikeus

Työnantajien ja työntekijöiden valtakunnalliset yhdistykset voivat sopimuksin poiketa siitä, mitä 2 ja 3 luvussa säädetään. Sopimuksin ei voida kuitenkaan poiketa siitä, mitä 19 §:n 2 ja 4 momentissa säädetään neuvotteluesitykseen sisältyvistä tiedoista tai ilmoitusvelvollisuudesta työvoimaviranomaiselle siltä osin kuin säännökset koskevat vähintään kymmenen työntekijän irtisanomista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

30.

Laki

työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) 8 ja 9 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 § laissa 209/2017 ja 9 § laissa 928/2012, seuraavasti:

8 §

Ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Työnantajan esittäessä käsiteltäväksi yhteistoimintaneuvotteluissa toimenpiteitä, jotka voivat johtaa työntekijän irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen, on 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot toimitettava kirjallisesti myös työvoimaviranomaiselle viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa, jollei näitä tietoja ole toimitettu sille aikaisemmin muussa yhteydessä.

9 §

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet

Tehtyään neuvotteluesityksen tarkoitukseltaan irtisanoa vähintään kymmenen työntekijää taoudellisin tai tuotannollisin perustein työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alussa annettava henkilöstön edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi. Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on viipymättä selvitettävä yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapalvelut.

Toimintasuunnitelmasta, jota laadittaessa on otettava huomioon, mitä työvoiman vähentämisestä on säädetty tai työ- tai virkaehtosopimuksin sovittu, tulee käydä ilmi yhteistoimintaneuvottelujen suunniteltu aikataulu, neuvotteluissa noudatettavat menettelytavat ja suunnitellut, irtisanomisaikana noudatettavat toimintaperiaatteet työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnhaun ja koulutuksen edistämisessä.

Jos työnantajan harkitsemat irtisanomiset koskevat alle kymmentä työntekijää, työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetuilla palveluilla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

31.

Laki

yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) 24 ja 25 § seuraavasti:

24 §

Ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Jos työnantaja esittää yhteistoimintaneuvotteluissa käsiteltäviksi toimenpiteitä, jotka voivat johtaa virkamiehen irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen, 21 §:ssä tarkoitettu neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot on toimitettava kirjallisesti työvoimaviranomaiselle viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa, jollei niitä ole toimitettu sille aiemmin muussa yhteydessä.

25 §

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet työllistymisen edistämiseksi

Tehtyään neuvotteluesityksen tarkoituksestaan irtisanoa vähintään kymmenen virkamiestä ta-
loudellisin tai tuotannollisin perustein työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alussa annet-
tava henkilöstön edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi. Toiminta-
suunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on viipymättä selvitettävä yhdessä työvoimaviran-
omaisten kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapalvelut.

Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä työvoiman vähentämisestä säädetään tai virka- ja työehtosopimuksin sovitaan. Suunnitelmasta on käytävä ilmi myös yh-
teistoimintaneuvottelujen suunniteltu aikataulu, neuvotteluissa noudatettava menettely ja suun-
nitellut, irtisanomisaikana noudatettavat toimintaperiaatteet työvoimapalveluiden järjestämi-
sestä annetussa laissa (/) tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnhakua ja koulutusta edistettäessä.

Jos työnantajan harkitsemat irtisanomiset koskevat alle kymmentä virkamiestä, työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisa-
nomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetuilla palveluilla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

32.

Laki

sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain (1299/2006) 14 §:n 9 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1062/2017, seuraavasti:

14 §

Asian käsittely

Kansaneläkelaitos, työttömyyskassa, Työllisyysrahasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus, sekä työvoimaviranomainen ovat velvollisia toimittamaan asiakirjat muutoksenhakulautakunnalle sen vaatimassa muodossa maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

33.

Laki

toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 2 a §, 10 §:n 1 momentin 3 kohta, 2 momentti ja 3 momentin 1 kohta, 10 a §:n 1 momentti ja 11 §:n 2 momentin 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 2 a § laeissa 1294/2002 ja 1278/2016, 10 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1373/2014, 10 §:n 2 momentti laissa 815/2015, 10 §:n 3 momentin 1 kohta ja 10 a §:n 1 momentti laissa 939/2012 sekä 11 §:n 2 momentin 5 kohta laissa 1107/2016, seuraavasti:

2 a §

Velvollisuus ilmoittautua työnhakijaksi

Toimeentulotukea hakeva 17–64-vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan työnhakijaksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitetulla tavalla, ellei hän:

- 1) ole työssä palkansaajana tai yrittäjänä;
- 2) opiskele päätoimisesti;
- 3) ole työttömyysturvalain (1290/2002) 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:n 1–6 kohdassa tarkoitettu henkilö;
- 4) ole laitoshoidon tai lääkärin toteaman sairauden vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä; tai
- 5) ole muun edellä mainittuihin verrattavan hyväksyttävän syyn vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä.

Jos toimeentulotuen hakija ei ilmoittaudu työnhakijaksi työvoimaviranomaiseen, toimeentulotuen perusosan suuruutta voidaan alentaa hänen osaltaan noudattaen, mitä tämän lain 10 §:ssä säädetään.

10 §

Alennettu perusosa

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on kieltäytynyt osallistumasta kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun aktivointisuunnitelman tai työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (/) tarkoitetun monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen;

Perusosan alentamisen yhteydessä on aina laadittava, mikäli mahdollista, yhdessä toimeentulotuen hakijan ja tarvittaessa yhteistyössä työvoimaviranomaisten ja muiden viranomaisten

kanssa suunnitelma toiminnasta asiakkaan itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi. Kansaneläkelaitoksen tulee tiedottaa hakijalle kunnan velvollisuudesta laatia suunnitelma ja ohjata tämä kunnan sosiaalitoimen asiakkaaksi suunnitelman laatimista varten. Kansaneläkelaitoksen tulee myös välittömästi toimittaa kunnan sosiaalitoimelle tiedoksi perusosan alentamista koskeva päätös ja ilmoittaa tästä hakijalle.

Perusosan suuruutta voidaan alentaa 1 momentissa säädettyä enemmän, kuitenkin yhteensä enintään 40 prosenttia:

1) jos henkilön toistuvasta 1 momentissa tarkoitettua menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä tai osallistua työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin; tai

10 a §

Toimintaraha ja matkakorvaus

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla toimeentulotuen saajalle maksetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 103 §:ssä tarkoitettua kulukorvauksen suuruisen toimintaraha osallistumispäivää kohti. Toimintarahaa ei kuitenkaan suoriteta niiltä päiviltä, joilta henkilö saa työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:ssä tarkoitettua kulukorvausta.

11 §

Huomioon otettavat tulot

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

5) työttömyysturvalaissa ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua kulukorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua ylläpitokorvausta, työttömyysturvalain 6 luvun 3 b §:ssä tarkoitettua korotusosaa, mainitussa pykälässä tarkoitettua korotettua ansio-osaa ja mainitun luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua ansio-osaa erotusta eikä viimeksi mainitun lain 7 luvun 5 §:ssä tarkoitettua työmarkkinatuen korotusosaa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

34.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 14 §:n 1 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on laissa 933/2012, seuraavasti:

14 §

Etuoikeutetut tulot

Asumistukea laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon hakijan ja hänen avio- tai avopuolisonsa:

10) kustannusten korvauksia ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaista kulukorvausta tai muuta vastaavaa korvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

35.

Laki

kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansaneläkelain (568/2007) 35 §:n 14 kohta, sellaisena kuin se on laissa 934/2012,
seuraavasti:

35 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä etuoikeutetut tulot

Täydennysmäärää laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon lesken saamaa:

14) kustannusten korvauksia ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaista kulukorvausta tai muuta vastaavaa korvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

36.

Laki

sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvun 9 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 535/2019, seuraavasti:

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyysaikaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain, sotilasvammalain, sotilastapaturman ja palvelussairausten korvaamisesta annetun lain tai tapaturman ja palvelussairausten korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisessa taikka osallistunut työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaiseen palveluun tai mainitun lain 9 luvussa tarkoitettuun opiskeluun. Työkykyisyysaikaan rinnastetaan myös aika, jona vakuutettu on ollut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

37.

Laki

sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasavustuslain (781/1993) 11 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 963/2017, seuraavasti:

11 §

Huomioon otettavat tulot

Avustusta myönnettäessä otetaan huomioon hakijan ja hänen 4 §:ssä tarkoitettujen perheenjäsentensä palvelusaikana käytettävissä olevat tosiasialliset tulot. Myönnettäessä avustusta 10 a §:n nojalla ei näiden perheenjäsenten tuloja oteta huomioon. Tuloina ei oteta huomioon:

3) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaista kulukorvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

38.

Laki

sosiaalihuoltolain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 589/2022, seuraavasti:

35 §

Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi

Jos terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, sosiaalikuraattori taikka sosiaalitoimen, opetustoimen, liikuntatoimen, lasten päivähoidon, pelastuslaitoksen, Hätäkeskuslaitoksen, Tullin, poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen, työvoimaviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen tai ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

39.

Laki

opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 6 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa
932/2012, seuraavasti:

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

5) on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaisessa työvoimakoulutuk-
sessa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

40.

Laki

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetun lain (666/2020) 6 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 685/2022, seuraavasti:

6 §

Hakija rinnastetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 27 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin henkilöihin.

Hakijalla on oikeus tehdä työtä ja harjoittaa yrittäjätoimintaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

41.

Laki

tuloverolain 92 ja 127 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tuloverolain (1535/1992) 92 §:n 13 kohta, sellaisena kuin se on laissa 929/2012, ja
muutetaan 92 §:n 11 kohta ja 127 a §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 92 §:n 11 kohta
laissa 929/2012 ja 127 a §:n 3 momentti laissa 1132/2021, seuraavasti:

92 §

Verovapaat sosiaalietuudet

Veronalaista tuloa eivät ole:

11) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 102 §:ssä tarkoitetut työhön tai palveluihin hakeutumisesta työttömälle maksettavat kustannusten korvaukset ja mainitun lain 103 §:ssä tarkoitettu kulukorvaus;

127 a §

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennystä ei myönnetä, jos välittömästi samaa työsuoritusta varten on saatu omaishoidon tukea, kunnan myöntämä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluseteli tai lasten koti-
hoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettua tukea. Vähennystä ei myöskään
myönnetä asunnon kunnossapito- tai perusparannustyön perusteella, jos asunnon korjaukseen
on myönnetty valtion tai muun julkisyhteisön varoista korjausavustusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

42.

Laki

maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 10 f §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1362/2021, seuraavasti:

10 f §

Työnantaja saa sen lisäksi, mitä 6 §:ssä säädetään, vähentää tämän pykälän 2–4 momentin mukaan määräytyvän koulutusvähennyksen yhteistoimintalain (1333/2021) 9 §:ssä tarkoitettuun kehittämissuunnitelmaan tai taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain (1136/2013) 3 §:ssä tarkoitettuun koulutussuunnitelmaan perustuvasta maataloudessa työskennelleen työntekijän koulutuksesta, jos:

- 1) koulutus kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin;
- 2) työnantaja maksaa koulutuksen ajalta työntekijälle palkkaa; ja
- 3) työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole verovuonna myönnetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettua palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

43.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 56 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1361/2021, seuraavasti:

56 §

Työnantaja saa sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, vähentää tämän pykälän 2–4 momentin mukaan määräytyvän koulutusvähennyksen yhteistoimintalain (1333/2021) 9 §:ssä tarkoitettuun kehittämissuunnitelmaan tai taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain (1136/2013) 3 §:ssä tarkoitettuun koulutussuunnitelmaan perustuvasta elinkeinotoiminnassa työskennelleen työntekijän koulutuksesta, jos:

- 1) koulutus kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin;
- 2) työnantaja maksaa koulutuksen ajalta työntekijälle palkkaa; ja
- 3) työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole verovuonna myönnetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettua palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

44.

Laki

lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 2 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 926/2012, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Lakia sovelletaan 1 momentissa säädetyin edellytyksin myös:

2) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 54 §:ssä tarkoitettuun työkokeiluun osallistuvan henkilön työhön työpaikalla;

3 §

Työnantajan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi

Työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä taikka annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran. Työnantajalla tarkoitetaan tässä laissa myös siviilipalveluslain 7 §:ssä tarkoitettua siviilipalveluskeskusta sekä työvoimaviranomaista, joka tekee työkokeilua koskevan sopimuksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

45.

Laki

rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 47 luvun 6 §, sellaisena kuin se on laissa 927/2012, seuraavasti:

47 luku

Työrikoksista

6 §

Työnvälityksen maksukiellon rikkominen

Joka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 144 §:n 1 momentissa säädetyn työnvälityksen maksukiellon vastaisesti perii maksun henkilöasiakkaalta, on tuomittava *työnvälityksen maksukiellon rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

46.

Laki

rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 23/2022, sekä
lisätään 4 a §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1093/1999, 733/2014, 1114/2018, 75/2021 ja 23/2022, uusi 5 a kohta seuraavasti:

4 a §

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee:

5 a) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitetun työvoimaviranomaisen myöntämää mainitun lain mukaista palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea;

Edellä 1 momentin 5 a kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 83 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuksista, 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuksista, ja 8 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan rekrytointitukikokeilusta annetun lain 6 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

47.

Laki

rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1114/2018, seuraavasti:

4 a §

Edellä 1 momentin 5 a kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 83 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuksista, ja 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 6.10.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Työministeri Tuula Haatainen

3.

Laki

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 3 §:n 1 momentin 3 ja 10 kohta, 3 luku ja 24 §:n 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 3 ja 10 kohta laissa 933/2013 ja 24 §:n 4 momentti laissa 31/2015, ja

muutetaan lain nimike, 1 §, 3 §:n 1 momentin 5 kohta ja 2 momentin 1 kohta, 3 a §, 4 §:n 3 momentti, 7 a §:n 1 momentti, 25 § ja 26 §, sellaisina kuin niistä ovat, 1 §, 7 a §:n 1 momentti ja 25 § laissa 1131/2014, 3 §:n 1 momentin 5 kohta ja 2 momentin 1 kohta laissa 933/2013, 3 a § laissa 1131/2014 ja 1626/2015, sekä 26 § laissa 1017/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Laki

Laki

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä niiden alaisista työ- ja elinkeinotoimistoista. Lisäksi tässä laissa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksesta, joka hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen yhteisiä kehittämis- ja palvelutehtäviä sekä muita yleishallinnollisia tehtäviä. Muista valtion alue- ja paikallishallinnon tehtäviä hoitavista viranomaisista säädetään erikseen.

Tässä laissa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta (**kehittämis- ja hallintokeskus**).

3 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimiala ja tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä seuraavilla toimialoilla:

3) työmarkkinoiden toimivuus, työvoiman saatavuus ja työllisyys;

5) maahanmuutto, kotouttaminen ja hyvät etniset suhteet;

10) *palkkaturva-asiat*;

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävänä on lisäksi:

1) ohjata ja valvoa 3 luvussa tarkoitettuja työ- ja elinkeinotoimistoja;

3 a §

Kehittämisen ja hallintokeskuksen tehtävät

Kehittämisen ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen yhteisiä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä ja muita vastaavia palvelu- ja yleishallintotehtäviä sekä antaa yleishallinnollisia ohjeita ja ohjaa niiden soveltamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä työ- ja elinkeinotoimistoissa.

Kehittämisen ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen suoraan valtioneuvostonlain (688/2001) nojalla myöntämän valtioneuvostonmaksamista ja takaisinperintää koskevat valtioneuvostonlain 12, 19, 21 ja 22 §:n mukaiset tehtävät. Kehittämisen ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lisäksi myös

3 §

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten toimiala ja tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä seuraavilla toimialoilla:

3) *(kumotaan)*

5) maahanmuutto, kotoutumisen edistäminen ja hyvät väestösuhteet;

10) *(kumotaan)*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävänä on lisäksi:

1) *alueellinen työllisyyden ja työelämän edistäminen*;

3 a §

Kehittämisen ja hallintokeskuksen tehtävät

Kehittämisen ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten:

1) *yhteisiä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä ja muita vastaavia palvelu-, yleishallinto- ja tietohallintotehtäviä sekä antaa yleishallinnollisia ohjeita ja ohjaa niiden soveltamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa;*

2) *suoraan valtioneuvostonlain (688/2001) nojalla myöntämän valtioneuvostonmaksamista ja takaisinperintää koskevat valtioneuvostonlain 12, 19, 21 ja 22 §:n mukaiset tehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lisäksi valtioneuvostonlain 15 §:n mukaisia valvontatehtäviä;*

3) *erityislainsäädännön nojalla myöntämien avustusten maksamista, niiden käytön valvontaa ja takaisinperintää sekä valtion*

Voimassa oleva laki

valtionavustuslain 15 §:n mukaisia valvonta-tehtäviä. Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskus voi hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen erityislainsäädännön nojalla myöntämien avustusten maksamista, niiden käytön valvontaa ja takaisinperintää sekä valtion korvauksia koskevia tehtäviä siten kuin niistä erikseen säädetään.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen virkamies esittelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä työ- ja elinkeinotoimiston päätettäväksi valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyjä hallintoasioita.

Ehdotus

korvauksia koskevia tehtäviä siten kuin niistä erikseen säädetään.

Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävänä on:

1) vastata työvoimapalveluiden valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista;

2) seurata ja arvioida työvoimapalvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta sekä tuottaa niitä koskevaa tietoa;

3) hoitaa valtakunnallisia palveluja, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman liikkuvuutta (**kansainvälisen rekrytoinnin palvelut**);

4) hoitaa palkkaturvan toimeenpanoon liittyvät tehtävät, joista säädetään palkkaturvalaissa (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalaissa (1108/2000);

5) hoitaa työttömyysturvalain (1290/2002) 11 luvussa sille säädettyt tehtävät;

6) hoitaa julkisiin työvoimapalveluihin sekä yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyviä valtakunnallisia tieto- ja neuvontapalveluja;

7) tukea työvoimaviranomaisia työvoimapalvelujärjestelmän kehittämisessä sekä antaa työvoimaviranomaisille oikeudellista neuvontaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/), työttömyysturvalain, vuorotteluvapaalain (1305/2002) ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) toimeenpanossa; sekä

8) hoitaa muita kuin 1–7 kohdassa tarkoitettuja erikseen säädettyjä tai työ- ja elinkeinoministeriön määräämiä tehtäviä

Kehittämis- ja hallintokeskuksen virkamies esittelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätettäväksi valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyjä hallintoasioita.

Voimassa oleva laki

Kehittämisen- ja hallintokeskuksen tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen organisointi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 3 §:n 1 momentin 10 kohdassa ja 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitaminen on järjestettävä siten, että asioiden käsittelyn puolueettomuus varmistetaan.

7 a §

Kehittämis- ja hallintokeskuksen ohjaus

Kehittämis- ja hallintokeskuksen toiminta palvelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen strategisia tavoitteita.

25 §

Suoritteiden maksullisuus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kehittämis- ja hallintokeskuksen sekä työ- ja elinkeinotoimiston suoritteiden maksullisuudesta ja maksujen suuruudesta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen suoritteiden maksuista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotus

Kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen organisointi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 3 §:n 2 momentin 3 kohdassa ja kehittämis- ja hallintokeskuksen 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitaminen on järjestettävä siten, että asioiden käsittelyn puolueettomuus varmistetaan.

7 a §

Kehittämis- ja hallintokeskuksen ohjaus

Kehittämis- ja hallintokeskuksen toiminta palvelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategisia tavoitteita sekä työllisyyden edistämiseksi asetettuja valtakunnallisia tavoitteita.

25 §

Suoritteiden maksullisuus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja kehittämis- ja hallintokeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksujen suuruudesta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen suoritteiden maksuista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

26 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Jollei muualla laissa toisin säädetä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kehittämis- ja hallintokeskuksen sekä työ- ja elinkeinotoimiston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Jollei muualla laissa toisin säädetä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen antaman päätöksen muutoksenhakuun sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

—————
Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.
—————

5.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 1 §:n 1 momentin 20 kohta, 2 §:n 1 momentin 12 kohta, 6 §:n 1 momentti ja 7 § sekä
lisätään 1 §:n 1 momenttiin uusi 21 kohta, 2 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1116/2021, uusi 13 ja 14 kohta, 6 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 31 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan käyttökustannuksiin myönnettävään valtionosuuteen sellaisiin

Tätä lakia sovelletaan käyttökustannuksiin myönnettävään valtionosuuteen sellaisiin

Voimassa oleva laki

kuntien tehtäviin (*valtionosuustehtävä*), joista säädetään:

20) ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä annetun lain (523/2015) 5 §:ssä.

2 §

Poikkeukset soveltamisalasta

Tämän lain perusteella ei myönnetä valtionosuutta käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat:

12) työttömyysturvalain (1290/2002) 14 luvun 3 a §:ssä tarkoitetusta kuntien rahoitusosuudesta;

6 §

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset saadaan laske-
malla yhteen tulot, jotka saadaan kertomalla ikäluokittaiset perushinnat asianomaisiin ikäluokkiin kuuluvien kunnan asukkaiden määrällä. Näin saatuun summaan lisätään kunnan työttömyysasteen, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, asukastiheyden ja koulutustaustan perusteella määritellyt laskennalliset kustannukset.

Ehdotus

kuntien tehtäviin (*valtionosuustehtävä*), joista säädetään:

20) ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä annetun lain (523/2015) 5 §:ssä;

21) *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/).*

2 §

Poikkeukset soveltamisalasta

Tämän lain perusteella ei myönnetä valtionosuutta käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat:

12) työttömyysturvalain (1290/2002) 14 luvun 3 a ja 3 b §:ssä, *työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 4 §:ssä ja työttömyyskassalain (608/1984) 25 §:ssä* tarkoitetusta kuntien rahoitusosuudesta;

13) *kotoutumisen edistämisestä annetun lain 20 §:ssä* tarkoitetusta kotoutumiskoulutuksesta siltä osin kuin sitä järjestetään mainitun lain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetulle henkilölle;

14) *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitetusta muutosturvakoulutuksesta.

6 §

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset saadaan laske-
malla yhteen tulot, jotka saadaan kertomalla ikäluokittaiset perushinnat asianomaisiin ikäluokkiin kuuluvien kunnan asukkaiden määrällä. Näin saatuun summaan lisätään kunnan *työttömyyden*, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, asukastiheyden ja koulutustaustan perusteella määritellyt laskennalliset kustannukset.

7 §

Työttömyyskerroin

Kunnan työttömyyskerroin lasketaan jakamalla kunnan työttömien osuus kunnan työvoimasta koko maan vastaavalla osuudella. Kerrointa laskettaessa käytetään työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietoa varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden työttömien osuudesta työvoimasta.

Työttömyyden perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyyden perushinta kunnan asukasmäärällä ja työttömyyskerroimella.

7 §

Työttömyys

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennallisten kustannusten perushinta määrätään lisäksi erikseen 18–64-vuotiaiden ikäluokalle.

Työttömyyden perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset koostuvat kunnan työttömien määrän ja työttömyysasteen osatekijöistä.

Työttömien määrän perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyyden perushinta kunnan työttömien asukkaiden määrällä. Tässä momentissa tarkoitettuja laskennallisia kustannuksia laskettaessa työttömiksi luetaan myös työvoimapalveluihin osallistuvat.

Työttömyysasteen perusteella määräytyvien kunnan laskennallisten kustannusten laskemista varten kunnalle määritetään työttömyyskerroin. Työttömyyskerroin lasketaan jakamalla kunnan työttömien osuus kunnan työvoimasta koko maan vastaavalla osuudella.

Työttömyysasteen perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty työttömyysasteen perushinta kunnan asukasmäärällä ja työttömyyskerroimella.

Työttömien määrää ja työttömyyskerrointa laskettaessa käytetään työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietoja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden työttömien ja työllisyyspalveluihin osallistuneiden määristä ja työttömien osuudesta työvoimasta.

31 a §

Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksena euromäärä, jonka valtionapuviranomainen vahvistaa 2 momentin mukaisesti.

Korvausten yhteismäärä vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä.

Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvauksena kunnan valtionosuuteen tehdään lisäys, joka vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuvaa kustannusten lisäystä.

Tässä pykälässä tarkoitettut korvaukset määritetään vuonna 2023 maksettujen työttömyysetuuksien maksatuksesta työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle vuoden 2023 loppuun mennessä kertyneiden tietojen perusteella. Korvaukset tarkistetaan vuoden 2024 tasolle siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Korvauksissa otetaan lisäksi huomioon vuoden 2024 aikana voimaan tulevat työttömyysturvan perusosan suuruuteen säädetyt muutokset. Kansaneläkelaitos toimittaa korvausten määrittämiseksi tarpeelliset tiedot työttömyysetuuksien maksatuksesta valtiovarainministeriölle.

Tässä pykälässä tarkoitettujen korvausten suuruus tarkistetaan vuosittain siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettujen korvausten määrittämisestä ja määrittämisessä käytettävistä tiedoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 1 §:n 1 momentin 21 kohdassa tarkoitettut tehtävät otetaan huomioon vuoden 2025 laskennallisten kustannusten perushintoja säädettäessä siten, että tehtävien arvioituista kustannuksista 50 prosenttia kohdenne-

taan työttömien määrän perusteella ja 50 prosenttia 18—64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella. Kotoutumiskoulutuksen arvioidut kustannukset kohdennetaan kuitenkin vieras-kielisyyden perusteella.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, mainitussa momentissa tarkoitettujen tehtävien arvioituista kustannuksista kohdennetaan vuoden 2023 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuonna 2025 ja vuoden 2024 arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 25 prosenttia vuonna 2026. Laskennallisin perustein kohdennettava osuus on mainittuina vuosina vastaavasti pienempi.

Työ- ja elinkeinoministeriö määrittää 3 momentissa tarkoitetut arvioidut kuntakohtaiset toteutuneet kustannukset työ- ja elinkeinotoimistoissa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksessa työajanseurannan ja kirjanpidon tietojen perusteella tehtyyn kunnille siirtyvien tehtävien kustannuslaskentaan perustuen.

6.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 3 §, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n 1 momentin 10, 10 a, 11 ja 15 kohta, 2 luvun 1 §:n 3 momentti ja 10 §:n 5 momentti, 2 a luvun 4 §:n 4 momentti, 6 §:n 4 kohta, 9 §:n 1 momentin 1 ja 6 kohta, 7 kohdan a alakohta sekä 9 ja 12 kohta, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 3 momentin 1 kohta, 11 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta, 12 §:n 1 ja 4 kohta, 13 §:n otsikko sekä 3 ja 4 kohta sekä 14 a ja 16 §, 5 luvun 4 a §, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 1 momentti, 6 luvun 8 §:n 4 momentti ja 9 §:n 3 momentti, 7 luvun 10 §:n 1 momentti, 9 luvun 1 §, 10 luvun 2 §:n 2 momentti ja 6 §:n 1 momentti, 11 luvun 2 §:n 2 ja 3 momentti sekä 4 ja 4 a §, 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 §, 13 luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta sekä 2 momentti, 3 §:n 1 momentti sekä 6 §:n 2 momentti ja 14 luvun 3, 3 a, 3 b, 3 c sekä 3 d §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 § laeissa 313/2010 ja 918/2012, 1 luvun 4 §:n 3 momentti ja 13 luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta laissa 1554/2015, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 10 kohta laissa 1370/2014 ja 10 a kohta laissa 1388/2010, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 11 kohta, 5 luvun 11 §, 10 luvun 6 §:n 1 momentti ja 13 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 918/2012, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohta laissa 1267/2018, 2 luvun 1 §:n 3 momentti, 2 a luvun 4 §:n 4 momentti, 6 §:n 4 kohta, 9 §:n 1 momentin 6 kohta, 7 kohdan a alakohta sekä 9 ja 12 kohta, 9 §:n 2 momentti ja 10 §:n 3 momentin 1 kohta, 11 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta, 12 §:n 1 ja 4 kohta, 13 §:n otsikko sekä 3 ja 4 kohta sekä 14 a § laissa 1380/2021, 2 luvun 10 §:n 5 momentti, 2 a luvun 16 § sekä 9 luvun 1 § laissa 669/2022, 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 684/2022, 5 luvun 4 a § ja 10 §:n 2 momentti sekä 13 luvun 6 §:n 2 momentti laissa 1457/2016, 5 luvun 13 §:n 1 momentti ja 7 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 1138/2017, 6 luvun 8 §:n 4 momentti laissa 857/2015 ja 9 §:n 3 momentti laissa 1049/2013, 10 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 1451/2016, 11 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 1053/2008, 11 luvun 2 §:n 3 momentti ja 4 a § sekä 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 § laissa 288/2012, 11 luvun 4 § laeissa 1457/2016 ja 340/2022, 13 luvun 1 §:n 2 momentti laissa 254/2020, 14 luvun 3 § laeissa 1048/2014 ja 916/2020, 3 a § laeissa 1370/2014 ja 1457/2016, 3 b § laissa 916/2020, 3 c § laeissa 1217/2005 ja 1195/2019 sekä 3 d § laeissa 1217/2005, 906/2017 ja 916/2020,

lisätään 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 344/2009, 1199/2009, 1388/2010, 1439/2011, 918/2012, 1001/2012, 1370/2014, 1374/2014, 550/2017, 1267/2018, 1380/2021 ja 555/2022, uusi 16 kohta, 11 lukuun uusi 4 b ja 4 c § sekä 13 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 857/2015, 1554/2015, 254/2020 ja 555/2022, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, sekä 14 lukuun uusi 3 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

3 §

3 §

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) säädetään.

Työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan siten kuin *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/)* säädetään.

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, antaa työ- ja elinkeinotoimistolle ammatillista osaamistaan, työhistoriaansa, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset, toteuttaa yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa laadittua työllistymissuunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, antaa *työvoimaviranomaiselle* ammatillista osaamistaan, työhistoriaansa, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset, toteuttaa yhdessä *työvoimaviranomaisen* kanssa laadittua työllistymissuunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

4 §

4 §

Lain toimeenpano

Lain toimeenpano

Työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin 11 luvun 4 §:ssä säädetään.

Työvoimaviranomainen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin *11 luvussa* säädetään.

5 §

5 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

10) *työllistymissuunnitelmalla* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaista työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä

työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa;

10 a) työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktiivointisuunnitelmaa ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa;

11) korkeimmalla korotetulla palkkatuella julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua tukea;

15) työllistymistä edistävällä palvelulla julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa.

10) työllistymissuunnitelmalla työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaista työvoimaviranomaisen yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa;

10 a) työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktiivointisuunnitelmaa, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa ja työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain (/) mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa;

11) palkkatuetulla työllä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 §:n 6 kohdassa tarkoitettua työtä;

15) työllistymistä edistävällä palvelulla työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 6 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa;

16) työvoimaviranomaisella sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä.

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työtön työnhakija

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään;
- 2) on pitänyt työnhakunsa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa;
- 3) asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla.

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetun lain 120 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon;
- 2) on pitänyt työnhakunsa *työvoimaviranomaisessa* voimassa;
- 3) asioi *työvoimaviranomaisessa* sen edellyttämällä tavalla.

10 §

10 §

Opiskelu

Opiskelu

Osallistumista työnantajan työsopimuslain 7 luvun 13 §:n tai erityösopimuslain 8 luvun 11 §:n nojalla järjestämään tai hankkimaan koulutukseen ei pidetä päätoimisena opiskeluna. Jos työnantaja kustantaa työntekijän itsensä hankkiman koulutuksen kokonaan tai osittain, koulutusta ei pidetä tätä pykälää sovellettaessa työnantajan järjestämänä tai hankkimana. Päätoimisena opiskeluna ei pidetä myöskään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettua muutosturvakoulutusta.

Osallistumista työnantajan työsopimuslain 7 luvun 13 §:n tai erityösopimuslain 8 luvun 11 §:n nojalla järjestämään tai hankkimaan koulutukseen ei pidetä päätoimisena opiskeluna. Jos työnantaja kustantaa työntekijän itsensä hankkiman koulutuksen kokonaan tai osittain, koulutusta ei pidetä tätä pykälää sovellettaessa työnantajan järjestämänä tai hankkimana. Päätoimisena opiskeluna ei pidetä myöskään *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetun lain 8 luvussa tarkoitettua muutosturvakoulutusta.

2 a luku

2 a luku

Työvoimapolitiisesti moitittava menettely

Työvoimapolitiisesti moitittava menettely

4 §

4 §

Työstä kieltäytyminen

Työstä kieltäytyminen

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä sinä päivänä, jona työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus saa tiedon työnhakijan 1 tai 2 momentissa tarkoitettua menettelyä taikka työnhakija menettelee 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ajankohdasta, jona työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä.

6 §

Työhön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työstä, jos:

4) työnhakijalle julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain 3 luvun perusteella haettavaksi osoitetusta työstä maksettava palkka mahdollisten työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muusta työstä maksettava palkka ja mahdollisesti maksettava työttömyysetuus;

9 §

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen seitsemän päivän ajalta laiminlyönnin tai muun menettelyn jälkeen, jos hän työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadessaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11–14 §:ssä

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä sinä päivänä, jona työvoimaviranomainen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus saa tiedon työnhakijan 1 tai 2 momentissa tarkoitettua menettelyä taikka työnhakija menettelee 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ajankohdasta, jona työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä.

6 §

Työhön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työstä, jos:

4) työnhakijalle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvun perusteella haettavaksi osoitetusta työstä maksettava palkka mahdollisten työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muusta työstä maksettava palkka ja mahdollisesti maksettava työttömyysetuus;

9 §

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen seitsemän päivän ajalta laiminlyönnin tai muun menettelyn jälkeen, jos hän työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadessaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11–14 §:ssä

Voimassa oleva laki

tarkoitettua taikka näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä 12 kuukauden aikana toisen kerran:

1) jättää saapumatta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä taikka mainitun luvun 6 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai työnhakukeskusteluun;

6) jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei työnhaku johda työllistymiseen, jos hänelle viimeksi järjestetystä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta alkuhaastattelusta on kulunut vähintään kuusi kuukautta;

7) kieltäytyy seuraavasta palvelusta tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää seuraavaa palvelua:

a) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus, koulutuskokeilu tai työkokeilu;

9) kieltäytyy työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta työ- ja elinkeinoviranomaisen, kunnan tai palveluntuottajan järjestämästä työnhakua tai työllistymistä tukevasta muusta kuin 7 kohdassa tarkoitettua palvelusta tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää tällaista palvelua;

12) laiminlyö noudattaa, mitä monialaisessa työllistymissuunnitelmassa on sovittu työnhauun ja työllistymisen yleisten edellytysten parantamisesta, jos hänelle ei ole asetettu työnhakuvelvollisuutta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 7 §:n perusteella.

Edellä 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitettua menettelyä arvioidaan kokonaisuutena kullakin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa säädetyllä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla.

Ehdotus

tarkoitettua taikka näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä 12 kuukauden aikana toisen kerran:

1) jättää saapumatta *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä*-taikka 32 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai työnhakukeskusteluun;

6) jättää hakematta *työvoimaviranomaisen* tarjoamaa työtä tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei työnhaku johda työllistymiseen, jos hänelle viimeksi järjestetystä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä* tarkoitetusta alkuhaastattelusta on kulunut vähintään kuusi kuukautta;

7) kieltäytyy seuraavasta palvelusta tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei hänelle voida järjestää seuraavaa palvelua:

a) *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettu työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus, koulutuskokeilu tai työkokeilu;

9) kieltäytyy työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta *työvoimaviranomaisen* tai palveluntuottajan järjestämästä työnhakua tai työllistymistä tukevasta muusta kuin 7 kohdassa tarkoitettua palvelusta, tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää tällaista palvelua;

12) laiminlyö noudattaa, mitä monialaisessa työllistymissuunnitelmassa on sovittu työnhauun ja työllistymisen yleisten edellytysten parantamisesta, jos hänelle ei ole asetettu työnhakuvelvollisuutta *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 48 §:n* perusteella.

Edellä 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitettua menettelyä arvioidaan kokonaisuutena kullakin *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa* säädetyllä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

*Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin
liittyvä menettely*

*Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin
liittyvä menettely*

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työsäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen myös kun:

1) työnhakija korjaa 9 §:n 1 momentin 1–12 kohdassa tarkoitettun työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelynsä kolmen kuukauden kuluessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettua alkuhaastattelusta; työssäolovelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työsäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen myös kun:

1) työnhakija korjaa 9 §:n 1 momentin 1–12 kohdassa tarkoitettun työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelynsä kolmen kuukauden kuluessa *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetun lain 31 §:ssä tarkoitettua alkuhaastattelusta; työssäolovelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai

11 §

11 §

*Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan
palveluprosessiin liittyviin toimiin*

*Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan
palveluprosessiin liittyviin toimiin*

Työnhakijalla on pätevä syy jättää saapumatta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun, täydentävään työnhakukeskusteluun, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen sekä työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen, jos:

Työnhakijalla on pätevä syy jättää saapumatta *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetun lain 31 ja 32 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun, täydentävään työnhakukeskusteluun, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen sekä työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen, jos:

3) työnhakija on etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy työnhakijan esittämän syyn alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun, täydentävän työnhakukeskustelun tai alkukartoituksen järjestämiseksi myöhemmin.

3) työnhakija on etukäteen ilmoittanut *työvoimaviranomaiselle* olevansa estynyt saapumasta ja *työvoimaviranomainen* hyväksyy työnhakijan esittämän syyn alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun, täydentävän työnhakukeskustelun tai alkukartoituksen järjestämiseksi myöhemmin.

12 §

12 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymis-
suunnitelmaa

Pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymis-
suunnitelmaa

Työnhakijalla on pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa ja sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kun:

Työnhakijalla on pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa ja sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kun:

1) suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus ei vastaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3 ja 5–7 §:ssä säädettyä;

1) suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus ei vastaa *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 44 ja 46–48 §:ssä* säädettyä;

4) hän ei työkyvyttömyytensä takia ole voinut toteuttaa suunnitelmaan sisältyvää *julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta* annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvelvollisuutta.

4) hän ei työkyvyttömyytensä takia ole voinut toteuttaa suunnitelmaan sisältyvää *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvelvollisuutta.

13 §

13 §

Pätevä syy jättää hakematta työvoimaviran-
omaisen tarjoamaa työtä

Pätevä syy jättää hakematta työvoimaviran-
omaisen tarjoamaa työtä

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä:

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta *työvoimaviranomaisen* tarjoamaa työtä:

3) jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvussa tarkoitettulla työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla hakenut työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimistolle ennen työtarjouksen tekemistä taikka osoittaa työmahdollisuuksien hakemisen ennen työtarjouksen tekemistä luotettavana pidettävällä tavalla;

3) jos hän on *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvussa* tarkoitettulla työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla hakenut työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä *työvoimaviranomaiselle* ennen työtarjouksen tekemistä taikka osoittaa työmahdollisuuksien hakemisen ennen työtarjouksen tekemistä luotettavana pidettävällä tavalla;

4) kun tarjotun työn vastaanottaminen johtaisi hänestä itsestään riippumattomista syistä työvoimakoulutuksen taikka julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettujen tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettujen työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen keskeyttämiseen.

4) kun tarjotun työn vastaanottaminen johtaisi hänestä itsestään riippumattomista syistä työvoimakoulutuksen taikka *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 9 luvussa* tarkoitettujen tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettujen työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen keskeyttämiseen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 a §

14 a §

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Henkilöllä on 9 ja 10 §:ää sovellettaessa pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa myös siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

Henkilöllä on 9 ja 10 §:ää sovellettaessa pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa myös siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 103 §:n 3 momentissa* tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

16 §

16 §

Tämän luvun poikkeava soveltaminen 55 vuotta täyttäneisiin

Tämän luvun poikkeava soveltaminen 55 vuotta täyttäneisiin

Edellä 9 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohdassa ja 10 §:n 1 momentissa säädettyä ei sovelleta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen.

Edellä 9 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohdassa ja 10 §:ssä säädettyä ei sovelleta *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen.

Edellä 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädettyä sovelletaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1 momentissa kohdassa säädetyt edellytykset täyttävään henkilöön siitä lukien, kun työsuhteen päättymisestä on kulunut kuusi kuukautta.

Edellä 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädettyä sovelletaan *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 69 §:n 1 momentissa* säädetyt edellytykset täyttävään henkilöön siitä, kun työsuhteen päättymisestä on kulunut kuusi kuukautta.

5 luku

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

4 a §

4 a §

Palkansaajan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja työllistymistä edistävissä palvelussa

Palkansaajan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja työllistymistä edistävissä palvelussa

Palkkatuetussa työssä työssäoloehtoon luetaan 75 prosenttia niistä kalenteriviikoista, jotka henkilö on ollut 4 §:ssä tarkoitetussa työssä. Mahdollinen pyöritys tehdään alaspäin lähimpään täyteen kalenteriviikkoon. Jos palkkatuetettu työ on järjestetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n nojalla, työssäoloehtoon luetaan kuitenkin kaikki työssäoloehdon täyttävät kalenteriviikot.

Työssäoloehtoon luetaan myös sellaiset täydet kalenteriviikot, joina henkilö on ollut 60 vuotta täytettyään työ- ja elinkeinotoimiston julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 2 momentin perusteella järjestämässä työllistymistä edistävässä palvelussa.

Palkkatuetussa työssä työssäoloehtoon luetaan 75 prosenttia niistä kalenteriviikoista, jotka henkilö on ollut 4 §:ssä tarkoitetussa työssä. Mahdollinen pyöritys tehdään alaspäin lähimpään täyteen kalenteriviikkoon. Jos palkkatuetettu työ on järjestetty *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 108 §:n nojalla*, työssäoloehtoon luetaan kuitenkin kaikki työssäoloehdon täyttävät kalenteriviikot.

Työssäoloehtoon luetaan myös sellaiset täydet kalenteriviikot, joina henkilö on ollut 60 vuotta täytettyään *työvoimaviranomaisen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 108 §:n 2 momentin* perusteella järjestämässä työllistymistä edistävässä palvelussa.

10 §

Työssäoloehdon voimassaolo

Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työssä, jota ei lueta työssäoloehtoon 4 a §:n 1 momentissa säädetyn rajoituksen takia, työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa tai on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Henkilöllä katsotaan olleen hyväksyttävä syy työmarkkinoilta poissaololle sairauden, laitoshoidon, kuntoutuksen, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, apurahakauden, lapsen syntymän, enintään kolmivuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan syyn johdosta.

10 §

Työssäoloehdon voimassaolo

Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työssä, jota ei lueta työssäoloehtoon 4 a §:n 1 momentissa säädetyn rajoituksen takia, työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa tai on ollut työttömänä työnhakijana *työvoimaviranomaisessa*. Henkilöllä katsotaan olleen hyväksyttävä syy työmarkkinoilta poissaololle sairauden, laitoshoidon, kuntoutuksen, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, apurahakauden, lapsen syntymän, enintään kolmivuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan syyn johdosta.

11 §

11 §

*Työssäoloehto eräissä tilanteissa**Työssäoloehto eräissä tilanteissa*

Henkilölle, joka on saanut tämän lain mukaista työttömyyspäivärahaa sosiaaliturva-asetuksen tai perusasetuksen mukaisesti aikana, jona hän on hakenut työtä toisesta jäsenvaltiosta, ja joka ei ole kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän lähti maasta, palannut työnhakijaksi Suomeen, maksetaan työttömyyspäivärahaa uudelleen vasta, kun hän on ollut työssä tai julkisesta työvoima- ja yritys-palvelusta annetun lain 5 luvussa tarkoitetussa työvoimakoulutuksessa neljä viikkoa taikka opiskellut vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuja työnhakijan omaehtoisia opintoja mainitun lain 6 luvussa tarkoitetulla tavalla.

Henkilölle, joka on saanut tämän lain mukaista työttömyyspäivärahaa sosiaaliturva-asetuksen tai perusasetuksen mukaisesti aikana, jona hän on hakenut työtä toisesta jäsenvaltiosta, ja joka ei ole kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän lähti maasta, palannut työnhakijaksi Suomeen, maksetaan työttömyyspäivärahaa uudelleen vasta, kun hän on ollut työssä tai *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 7 luvussa* tarkoitetussa työvoimakoulutuksessa neljä viikkoa taikka opiskellut vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuja työnhakijan omaehtoisia opintoja mainitun lain 9 luvussa tarkoitetulla tavalla.

13 §

13 §

*Ostavastuu-aika**Ostavastuu-aika*

Työttömyyspäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuu-aika asetetaan kerran 6 luvun 7 §:ssä säädettyä työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohti.

Työttömyyspäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana *työvoimaviranomaisessa* yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuu-aika asetetaan kerran 6 luvun 7 §:ssä säädettyä työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohti.

6 luku

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto**Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto**

8 §

8 §

Päivärahakauden alkaminen alusta ja palkan uudelleen laskeminen

Päivärahakauden alkaminen alusta ja palkan uudelleen laskeminen

Jos työnhakijan työssäoloehto on täyttynyt työssä, johon hänet on työllistetty julkisesta

Voimassa oleva laki

työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 3 momentin mukaisen veloitteen perusteella tai jos työssäoloehto on täyttynyt työnhakijan täytettyä 58 vuotta, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen, ellei uusien tulotietojen perusteella laskettu palkka ole aiemmin määrättyä palkkaa suurempi. Jos työnhakijan työssäoloehtoon on luettu aikaa, jona hän on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen.

9 §

Lisäpäiväoikeus

Palkansaajan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa maksetaan 7 §:ssä säädetyn enimmäisajan estämättä työnhakijalle työllistymistä edistävän palvelun ajalta, jos työllistymistä edistävä palvelu on järjestetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentin mukaisen veloitteen perusteella.

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset edellytykset

10 §

Omavastuu aika

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana.

Ehdotus

Jos työnhakijan työssäoloehto on täyttynyt työssä, johon hänet on työllistetty *työvoimapaalveluiden järjestämisestä annetun lain 108 §:n 3 momentin* mukaisen veloitteen perusteella tai jos työssäoloehto on täyttynyt työnhakijan täytettyä 58 vuotta, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen, ellei uusien tulotietojen perusteella laskettu palkka ole aiemmin määrättyä palkkaa suurempi. Jos työnhakijan työssäoloehtoon on luettu aikaa, jona hän on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen.

9 §

Lisäpäiväoikeus

Palkansaajan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa maksetaan 7 §:ssä säädetyn enimmäisajan estämättä työnhakijalle työllistymistä edistävän palvelun ajalta, jos työllistymistä edistävä palvelu on järjestetty *työvoimapaalveluiden järjestämisestä annetun lain 108 §:n 1 tai 2 momentin* mukaisen veloitteen perusteella.

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset edellytykset

10 §

Omavastuu aika

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana *työvoimaviranomaisessa* yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana.

9 luku

Muutosturvaraha

1 §

Oikeus muutosturvarahaan

Muutosturvarahaan on oikeus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitetulla muutosturvan piiriin kuuluvalla henkilöllä.

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle lausunnon siitä, täyttääkö henkilö 1 momentissa ja 3 §:ssä tarkoitetut edellytykset. Lausuntoon sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään työvoimapolitiittisesta lausunnosta.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

2 §

Työttömyysetuuteen oikeutettu

Työttömyysetuutta maksetaan vain siltä ajalta, jona henkilö on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuna työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta henkilöllä, joka työllistyy kokoaikatyössä yli kahden viikon ajan.

6 §

Kulukorvaus

9 luku

Muutosturvaraha

1 §

Oikeus muutosturvarahaan

Muutosturvarahaan on oikeus *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 69 §:n 1 momentissa* tarkoitetulla muutosturvan piiriin kuuluvalla henkilöllä.

Työvoimaviranomainen antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle lausunnon siitä, täyttääkö henkilö 1 momentissa ja 3 §:ssä tarkoitetut edellytykset. Lausuntoon sovelletaan, mitä muualla tässä laissa säädetään työvoimapolitiittisesta lausunnosta.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

2 §

Työttömyysetuuteen oikeutettu

Työttömyysetuutta maksetaan vain siltä ajalta, jona henkilö on *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettuna työnhakijana *työvoimaviranomaisessa*. Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta henkilöllä, joka työllistyy kokoaikatyössä yli kahden viikon ajan.

6 §

Kulukorvaus

Voimassa oleva laki

Matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvaamisesta työllistymistä edistävään palveluun osallistuvalla työnhakijalle säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työttömyysetuuden hakijan on esitettävä työ- ja elinkeinotoimiston lausunnon edellyttämät häntä henkilökohtaisesti koskevat selvitykset työ- ja elinkeinotoimistolle sen määrämällä tavalla.

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle.

4 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon:

1) tarvittaessa 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä;

Ehdotus

Matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvaamisesta työllistymistä edistävään palveluun osallistuvalla työnhakijalle säädetään *työvoimapolitiittisten lausuntojen järjestämisestä* annetussa laissa.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työttömyysetuuden hakijan on esitettävä *työvoimaviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen* lausunnon edellyttämät häntä henkilökohtaisesti koskevat selvitykset *työvoimaviranomaiselle tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle* sen määrämällä tavalla.

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa *työvoimaviranomaiselle*.

4 §

Työvoimaviranomaisen työvoimapolitiittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon:

1) tarvittaessa *sellaisista* 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä, *joita ei ole 11 luvun 4*

2) 2 a luvussa säädetystä työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä;

3) sellaisesta työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 3 momentin 1–3 kohdassa sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

4) työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan;

5) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua opintojen todisteellisesta keskeyttämisestä sekä 5–7 §:ssä säädettyistä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;

6) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettua opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeyttämisestä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi:

1) antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua työvoimapolitiittisen lausunnon sellaisista 2 luvussa säädettyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä, joihin ei liity työvoimapolitiittista harkintaa;

2) muuttaa työ- ja elinkeinotoimiston antaman työvoimapolitiittisen lausunnon koskemaan toista työttömyysetuuden lajia;

3) siirtää työ- ja elinkeinotoimiston antaman työvoimapolitiittisen lausunnon toiselle työttömyysetuutta maksavalle laitokselle;

4) korjata työ- ja elinkeinotoimiston antamassa työvoimapolitiittisessa lausunnossa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun niihin verrattavan selvän virheen.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä. Lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle hakevansa työmark-

a §:ssä säädetty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskusten annettavaksi;

2) sellaisesta työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 3 momentin 1–3 kohdassa sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

3) työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan;

4) työvoimapolitiittisten järjestämistä annetun lain 74 §:n 2 momentissa tarkoitettua opintojen todisteellisesta keskeyttämisestä sekä 76–78 §:ssä säädettyistä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;

5) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettua opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeyttämisestä.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan pyynnöstä. Lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja

Voimassa oleva laki

kinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapolitiittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta työvoimaviranomaiselta.

Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta, lausuntoon sisällytettyistä tiedoista ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen oikeudesta antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja 2 momentin 1 kohdan perusteella voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Ehdotus

hallintokeskukselle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapolitiittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta työvoimaviranomaiselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselta.

Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

4 a §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen työvoimapolitiittinen lausunto

8) 2 luvun 13 §:n 1–3 momentissa sekä 14 ja 15 §:ssä (koulutusta vailla olevaa nuorta koskevat edellytykset);

9) 2 a luvussa (työvoimapolitiittisesti moitittava menettely); ei kuitenkaan 2 a luvun 10 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetusta etuuden palautumisesta.

Hoitaessaan tässä pykälässä säädettyjä tehtäviä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus voi lisäksi antaa kaikkien työvoimaviranomaisten toimialueilla työvoimapolitiittisen lausunnon muistakin kuin 1 momentissa tarkoitetuista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 7 kohdassa säädetään, kukin työvoimaviranomainen voi antaa omalla toimialueellaan työvoimapolitiittisen lausunnon 2 luvun 10 §:n 2 momentin:

1) 1–4 ja 6 kohdassa tarkoitetuista opinnoista;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2) 5 kohdassa tarkoitetuista opinnoista, joiden opintosuunnitelman mukainen laajuus on alle viisi opintopistettä, kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä;

3) 7 kohdassa tarkoitetuista opinnoista, joiden opetusohjelman mukainen laajuus on alle 25 viikkotuntia.

Mitä 4 §:n 2, 3 ja 4 momentissa säädetään työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta, sovelletaan myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen antamiin työvoimapolitiittisiin lausuntoihin.

4 a §

Ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon

Työvoimaviranomaisen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle työnhakijan lähtemisestä työnhakuun perusasetuksen 64 artiklassa tarkoitetulla tavalla toiseen valtioon.

4 b §

Ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon

Työvoimaviranomaisen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle työnhakijan lähtemisestä työnhakuun perusasetuksen 64 artiklassa tarkoitetulla tavalla toiseen valtioon.

4 c §

Valvonta

Tässä laissa työvoimaviranomaiselle ja elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle säädettyjen tehtävien valvontaan sovelletaan, mitä työvoimapaalveluiden järjestämisestä annetun lain 25 ja 26 §:ssä säädetään.

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakuoikeus

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakuoikeus

Voimassa oleva laki

Työvoimaviranomaisen antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosikeus voivat velvoittaa työvoimaviranomaisen korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle asiassa, jossa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa velvoitetaan suorittamaan asianosaisten oikeudenkäyntikuluja ja oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon. Työvoimaviranomaista on kuultava korvausvastuun jakamisesta.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella, työ- ja elinkeinotoimistolla, työttömyyskassalla sekä tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten tämän lain tai Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa tai sosiaaliturvaa

Ehdotus

Työvoimaviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosikeus voivat velvoittaa työvoimaviranomaisen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle asiassa, jossa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa velvoitetaan suorittamaan asianosaisten oikeudenkäyntikuluja ja oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon. Työvoimaviranomaista tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskusta on kuultava korvausvastuun jakamisesta.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella, työvoimaviranomaisella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksella, työttömyyskassalla sekä tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai

Voimassa oleva laki

koskevassa muussa kansainvälisessä säädöksessä säädettyjen tehtävien toimeenpanemista varten välttämättömät tiedot:

3) työnantajalta, toimeksiantajalta tai muulta työn teettäjältä, työttömyyskassalta, työpaikkakassalta sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetulta koulutuspalvelujen tuottajalta ja muulta oppilaitokselta;

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tässä tai muissa laeissa säädettyjen tehtäviensä hoitamista varten:

1) työvoimaviranomaiselta 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapoliittinen lausunto;

3 §

Tietojen luovuttaminen

Salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on

Ehdotus

muuten tämän lain tai Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa tai sosiaaliturvaa koskevassa muussa kansainvälisessä säädöksessä säädettyjen tehtävien toimeenpanemista varten välttämättömät tiedot:

3) työnantajalta, toimeksiantajalta tai muulta työn teettäjältä, työttömyyskassalta, työpaikkakassalta *sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetulta* koulutuspalvelujen tuottajalta ja muulta oppilaitokselta;

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tässä tai muissa laeissa säädettyjen tehtäviensä hoitamista varten:

1) työvoimaviranomaiselta *ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselta* 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapoliittinen lausunto;

3) työvoimaviranomaiselta *tiedot työmarkkinatuen saajan oleskeluluvan perusteesta ja ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä; työvoimaviranomaisen on annettava tiedot Kansaneläkelaitokselle viivytyksettä, jos kyse on 14 luvun 3 a §:n 4 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettusta henkilöstä.*

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä saada työttömyyskassalta maksutta välttämättömät tiedot 6 §:n 2 momentissa ja 14 luvun 3 d §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten.

3 §

Tietojen luovuttaminen

Salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on

Voimassa oleva laki

oikeus luovuttaa tehtävässään haltuunsa saamia tietoja työvoimaviranomaiselle työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisiin edellytyksiin vaikuttavista seikoista.

6 §

Oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen

Kansaneläkelaitoksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle maksettua työmarkkinatukea rahoitetaan kunnan varoista 14 luvun 3 a §:n nojalla, sekä tiedot hänelle edellisenä kuukautena maksetun työmarkkinatuen määrästä. Kansaneläkelaitoksella on myös oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle on maksettu työmarkkinatukea yhteensä 200 päivältä työttömyyden perusteella. *Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on oikeus antaa kotikunnalle sellaisen henkilön henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jonka oikeus työmarkkinatukeen alkaa välittömästi 6 luvun 7 §:ssä tarkoitetun enimmäisajan täytyttyä.*

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

3 §

Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus

Palkansaajan ansiopäivärahan rahoituksesta säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta

Ehdotus

oikeus luovuttaa tehtävässään haltuunsa saamia tietoja työvoimaviranomaiselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisiin edellytyksiin vaikuttavista seikoista.

6 §

Oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen

Kansaneläkelaitoksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen, *peruspäivärahan ja ansiopäivärahan* saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle maksettua työmarkkinatukea, *peruspäivärahaa tai ansiopäivärahaa* rahoitetaan kunnan varoista 14 luvun 3 a ja 3 b §:n, *työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n tai työttömyyskassalain 25 §:n* nojalla, sekä tiedot hänelle edellisenä kuukautena maksetun *työttömyysetuuden* määrästä. Kansaneläkelaitoksella on myös oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen, *peruspäivärahan ja ansiopäivärahan* saajan henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, jolle on maksettu työttömyysetuutta yhteensä 60 päivältä.

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

3 §

Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus

Palkansaajan ansiopäivärahan rahoituksesta säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta

annetussa laissa ja yrittäjän ansiopäivärahan rahoituksesta työttömyyskassalaissa.

Peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä korotusosa rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella siten kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 8 ja 23 §:ssä säädetään.

Sosiaaliturva-asetuksen 69 ja 70 artiklan mukaiset kustannukset rahoitetaan valtion varoista. Kansaneläkelaitoksen perusasetuksen 65 artiklan 6 ja 7 kohdan mukaisesti asuinvaltiolle maksamat korvaukset rahoitetaan valtion varoista.

3 a §

Työmarkkinatuen rahoitus

Työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitetaan:

1) valtion varoista sen maksukauden loppuun, jonka aikana henkilölle on tullut maksetuksi työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea yhteensä 300 päivältä;

2) puoliksi valtion ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan varoista 1 kohdassa tarkoitetun maksukauden jälkeiseltä työttömyysajalta sen maksukauden loppuun, jonka aikana henkilölle on tullut maksetuksi työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea yhteensä 1 000 päivältä; ja

3) 2 kohdassa tarkoitetun maksukauden jälkeiseltä työttömyysajalta siten, että työmarkkinatuen saajan kotikunta vastaa 70 prosentilla ja valtio 30 prosentilla työttömän työnhakijan toimeentulon turvaamiseksi maksetun työmarkkinatuen rahoituksesta.

Työmarkkinatuen 300 maksupäivän laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö on tullut työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttymisen jälkeen uudelleen oikeutetuksi työmarkkinatueen. Työllistymistä edistävien palvelujen

annetussa laissa ja yrittäjän ansiopäivärahan rahoituksesta työttömyyskassalaissa.

Peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä korotusosa rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion *sekä peruspäivärahan saajan kotikunnan* rahoitusosuudella siten kuin 3 b §:ssä ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 8 ja 23 §:ssä säädetään.

Sosiaaliturva-asetuksen 69 ja 70 artiklan mukaiset kustannukset rahoitetaan valtion varoista. Kansaneläkelaitoksen perusasetuksen 65 artiklan 6 ja 7 kohdan mukaisesti asuinvaltiolle maksamat korvaukset rahoitetaan valtion varoista.

3 a §

Työmarkkinatuen rahoitus

Työmarkkinatuki yhteensä 100 työttömyysetuuden maksupäivän ajalta rahoitetaan valtion varoista. Tämän jälkeen valtion varoista rahoitetaan työmarkkinatuen ja 2 momentissa tarkoitetun työmarkkinatuen saajan kotikunnan rahoitusosuuden erotus.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun ajanjakson jälkeen työmarkkinatuen saajan kotikunta rahoittaa työmarkkinatuesta:

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 400 päivältä;

4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyysetuutta yhteensä 700 päivältä; ja

5) 4 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 50 prosenttia.

ajalta maksettu työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä 7 luvun 4 §:ssä tarkoitettu korotusosa rahoitetaan kuitenkin aina valtion varoista, eikä niiden ajalta maksettua työmarkkinatukea lasketa mukaan työmarkkinatuen 300 maksupäivään.

Työttömyysetuuspäiviä laskettaessa otetaan huomioon päivät, joilta tuen saaja on saanut työmarkkinatukea tai sitä edeltävää perus- tai ansiöpäivärahaa.

Työmarkkinatukeen liittyvä lapsikorotus ja korotusosa rahoitetaan valtion varoista. Työmarkkinatuki, joka maksetaan kotoutumisen edistämiseksi annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle, rahoitetaan valtion varoista eikä henkilölle maksettua työttömyysetuutta lasketa mukaan työttömyysetuuspäiviin:

1) kolmen vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä lukien, jos kyse on mainitun lain 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettusta henkilöstä;

2) yhden vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä lukien, jos kyse on muusta kuin 1 kohdassa tarkoitettusta henkilöstä.

3 b §

Peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus

Peruspäiväraha rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion varoista siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun ajanjakson jälkeen peruspäivärahan saajan kotikunta rahoittaa peruspäivärahasta:

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitettun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitettun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 400 päivältä;

4) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia.

Peruspäivärahaan liittyvä lapsikorotus ja korotusosa rahoitetaan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion varoista.

Työttömyyspäivärahan 100 maksupäivän laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö on tullut työssäoloehdon täyttymisen jälkeen oikeutetuksi uuteen 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun enimmäisaikaan.

3 b §

Etuuksien kattamiseksi suoritettavat ennakot

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahaa varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää ja että ennakot ovat riittävät menojen kattamiseen seuraavana kuukautena.

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle työmarkkinatukea varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää. Valtio suorittaa lisäksi ennakkona etuuksien rahoituksen turvaamiseksi työmarkkinatuen arvioidusta vuosikustannuksesta 12 prosenttia kuntien maksuosuuden viiveestä johtuvan tulojen ja menojen erotusta vastaavan rahoitustarpeen kattamiseen (työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä).

3 c §

Kuntien rahoitusosuuden perintä

Kansaneläkelaitos perii kunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden rahoitusosuuden, jota Kansaneläkelaitos käyttää osana maksaansa työmarkkinatukea. Jos kunta ei ole maksanut rahoitusosuuttaan viimeistään asetuksessa säädettyinä eräpäivänä, peritään vii-

3 c §

Etuuksien kattamiseksi suoritettavat ennakot

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää. Valtio suorittaa lisäksi ennakkona etuuksien rahoituksen turvaamiseksi peruspäivärahan ja työmarkkinatuen arvioidusta vuosikustannuksesta 12 prosenttia kuntien maksuosuuden viiveestä johtuvan tulojen ja menojen erotusta vastaavan rahoitustarpeen kattamiseen (**peruspäivärahan ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä**).

3 d §

Kuntien rahoitusosuuden perintä

Kansaneläkelaitos perii kunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden työmarkkinatukeen, peruspäivärahaan ja ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden. Kansaneläkelaitos käyttää työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan kohdistuvaa kuntien rahoitusosuutta

Voimassa oleva laki

västysajalta korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen viivästyskorko.

Työmarkkinatuen saajan kotikuntana pidetään kuntaa, joka on 3 a §:n 1 momentissa mainittuna työmarkkinatuen maksupäivänä merkitty hänen kotikunnakseen väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitetussa väestötietojärjestelmässä.

Ehdotus

osana maksamaansa työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa, ja se tilittää ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden edelleen Työllisyysrahastolle käytettäväksi osana ansiopäivärahan perusosan rahoitusta.

Jos kunta ei ole maksanut rahoitusosuuttaan viimeistään asetuksessa säädettyinä eräpäivinä, peritään viivästysajalta korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen viivästyskorko.

Kotikuntana pidetään kuntaa, joka väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitetussa väestötietojärjestelmässä on merkitty:

1) työmarkkinatuen saajan kotikunnaksi tämän luvun 3 a §:n 1 ja 2 momentissa mainittuna työmarkkinatuen maksupäivänä;

2) peruspäivärahan saajan kotikunnaksi tämän luvun 3 b §:n 1 ja 2 momentissa mainittuna työttömyyspäivärahan maksupäivänä; ja

3) ansiopäivärahan saajan kotikunnaksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n 2 momentissa tai työttömyyskassalain 25 §:n 1 momentissa mainittuna ansiopäivärahan maksupäivänä.

3 d §

Muita rahoitusta koskevia säännöksiä

Edellä 8 luvussa tarkoitettu liikkuvuusavustus ja siihen liittyvät korotukset sekä 10 luvun 6 §:ssä ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:ssä tarkoitetut kulukorvaukset rahoitetaan valtion varoista.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoita ja lopullista rahoitusta koskevasta menettelystä, 3 a §:ssä tarkoitettun kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle ja 3 b §:n mukaisesta työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä.

3 e §

Eräitä rahoitusta koskevia säännöksiä

Edellä 8 luvussa tarkoitettu liikkuvuusavustus ja siihen liittyvät korotukset sekä 10 luvun 6 §:ssä ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 103 §:n 1 momentissa tarkoitetut kulukorvaukset rahoitetaan valtion varoista.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoita ja lopullista rahoitusta koskevasta menettelystä, 3 a ja 3 b §:ssä tarkoitettun kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle, 3 c §:n mukaisesta peruspäivärahan ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä sekä 3 d §:ssä tar-

Tämän lain mukaisesta toiminnasta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat hallintokulut luetaan sen hallintokustannuksiksi.

Valtion tulee suorittaa Kansaneläkelaitokselle työttömyysetuuksien rahoituksen turvaamiseksi sellainen määrä varoja, että Kansaneläkelaitoksen maksuvalmius peruspäivärahan ja työmarkkinatuen maksamiseen on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu (*maksuvalmiussuoritus*). Maksuvalmiussuoritus tulee palauttaa valtiolle, kun sitä ei enää tarvita peruspäivärahan tai työmarkkinatuen maksuvalmiuden turvaamiseen.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain viimeistään 15 päivänä toukokuuta toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio valtion seuraavana vuonna vastattavista työttömyysetuuksista. Arvio kuntien rahoitusosuudesta ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä toimitetaan mainitun arvion yhteydessä.

koitetusta ansiopäivärahaan kohdistuvan rahoitusosuuden tilittämisestä Työllisyysrahastolle.

Tämän lain mukaisesta toiminnasta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat hallintokulut luetaan sen hallintokustannuksiksi.

Valtion tulee suorittaa Kansaneläkelaitokselle työttömyysetuuksien rahoituksen turvaamiseksi sellainen määrä varoja, että Kansaneläkelaitoksen maksuvalmius peruspäivärahan ja työmarkkinatuen maksamiseen on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu (*maksuvalmiussuoritus*). Maksuvalmiussuoritus tulee palauttaa valtiolle, kun sitä ei enää tarvita peruspäivärahan tai työmarkkinatuen maksuvalmiuden turvaamiseen.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain viimeistään 15 päivänä toukokuuta toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio valtion seuraavana vuonna vastattavista työttömyysetuuksista. Arvio kuntien rahoitusosuudesta sekä peruspäivärahan ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä toimitetaan mainitun arvion yhteydessä.

1. Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . . .

2. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä työ- ja elinkeinotoimistosta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta ja työ- ja elinkeinoviranomaisesta sovelletaan henkilölle tarjottua työtä, työllistymissuunnitelmaa ja työllistymistä tukevaa palvelua koskevassa asiassa työvoimaviranomaiseen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukseen.

3. Tässä laissa työllistymistä edistävistä palvelusta säädettyä sovelletaan myös tämän lain voimaan tullessa voimassaollessa laissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

4. Työvoimaviranomainen hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksessa 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettuja työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet.

5. Edellä 4 momentissa säädetystä poiketen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettuja työvoimapoliittisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksenhausta johtuvat toimet siltä osin kun toimivalta niiden hoitamiseen kuului tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 15 §:n 2 momentin nojalla annetun asetuksen mukaan yhden työ- ja elinkeinotoimiston toimivaltaan.

6. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus vastaa 12 luvun 9 §:ssä tarkoitetuista oikeudenkäyntikuluista niissä tilanteissa, joissa suoritusvelvollisuus perustuu pääosin tai osittain työ- ja elinkeinotoimiston tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamaan työvoimapoliittiseen lausuntoon.

7. Tämän lain mukaiseen valtion ja työmarkkinatuen tai peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyysetuuden maksupäiviin luetaan myös päivät, joilta tuen saajalle on ennen tämän lain voimaantuloa maksettu työttömyysetuutta. Työmarkkinatuen maksupäiviin luetaan lisäksi tuen saajalle ennen 1 päivää tammikuuta 2006 ja ennen 1 päivää tammikuuta 2015 maksetut työmarkkinatukipäivät. Työmarkkinatukipäivinä pidetään myös kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen kuntouttavan työtoiminnan aikaista työmarkkinatukea, joka on maksettu ennen 1 päivää tammikuuta 2006.

8. Tämän lain 14 luvun 3 a ja 3 b §:ää sovelletaan työmarkkinatuen ja peruspäivärahan maksupäiviin, joilta Kansaneläkelaitos

Voimassa oleva laki

Ehdotus

on maksanut työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa tuen saajalle tämän lain tultua voimaan.

7.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1380/2021) voimaantulosäännös, sellaisena kuin se on laissa 289/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Tämä laki tulee voimaan 2 päivänä toukokuuta 2022. *Lain 2 a luvun 14 a § on voimassa 30 päivään kesäkuuta 2025.*

Työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnhakijan menettelyä, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, ei oteta huomioon arvioitaessa menettelyn toistuvuutta lain 2 a luvun 9 ja 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Lain 2 a luvun 14 a §:ää sovelletaan työllisyssuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteuttamatta jättämiseen, palvelusta kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen, jos palvelu on tai olisi alkanut viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2024.

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 2 päivänä toukokuuta 2022.

Työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan *tämän* lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnhakijan menettelyä, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, ei oteta huomioon arvioitaessa menettelyn toistuvuutta *tämän* lain 2 a luvun 9 ja 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

8.

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 1, 4 ja 8 §, 10 §:n 1 momentin 1 kohta, 14 a §:n 1 momentti, 14 c §, 14 d §:n 3 momentti, 14 e §:n 4 momentti, 14 f §:n 1 momentti ja 23 §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 § laeissa 1189/2009 ja 678/2022, 4 § laeissa 1301/2002, 1049/2014, 522/2018 ja 1312/2019, 8 § laeissa 1049/2014 ja 522/2018, 10 §:n 1 momentin 1 kohta, 14 a §:n 1 momentti, 14 c §, 14 d §:n 3 momentti, 14 e §:n 4 momentti ja 14 f §:n 1 momentti laissa 678/2022 ja 23 § laeissa 1049/2014, 1076/2018 ja 914/2020, sekä

lisätään lakiin siitä lailla 970/2013 kumotun 26 c §:n tilalle uusi 26 c §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoitus

Työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiset työttömyyspäivärahat, ja vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaiset vuorottelukorvaukset rahoitetaan perusturvaosuutta vastaavalla valtionosuudella, tämän lain mukaisilla työttömyysvakuutusmaksuilla, työttömyysturvan työnantajan omavastuumaksuilla (omavastuumaksu), sekä työttömyyskassalain (603/1984) mukaisilla jäsenmaksuilla siten kuin tässä laissa säädetään. Työeläkelainsäädännössä tarkoitetut työeläkelisät ja vakuutusmaksut, aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa (1276/2000) tarkoitetut aikuiskoulutustuet muiden kuin yrittäjien osalta ja ammattitukintostipendit muiden kuin valtioon virka- tai työsuhteessa olevien henkilöiden osalta, palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) mukainen palkkaturva sekä työttömyysturvalain mukaiset muutosturvarahat ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 a luvun mukaiset muutosturvakoulutukset rahoitetaan tämän lain mukaisilla maksuilla siten kuin tässä laissa säädetään.

Työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiset työttömyyspäivärahat rahoitetaan valtionosuudella, työttömyyspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, tämän lain mukaisilla työttömyysvakuutusmaksuilla ja työttömyysturvan työnantajan omavastuumaksuilla (omavastuumaksu) sekä työttömyyskassalain (603/1984) mukaisilla jäsenmaksuilla siten kuin tässä laissa säädetään. Vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaiset vuorottelukorvaukset rahoitetaan valtionosuudella, tämän lain mukaisilla työttömyysvakuutusmaksuilla sekä työttömyyskassalain (603/1984) mukaisilla jäsenmaksuilla siten kuin tässä laissa säädetään. Työeläkelainsäädännössä tarkoitetut työeläkelisät ja vakuutusmaksut, aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa (1276/2000) tarkoitetut aikuiskoulutustuet muiden kuin yrittäjien osalta ja ammattitukintostipendit muiden kuin valtioon virka- tai työsuhteessa olevien henkilöiden osalta sekä palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) mukainen palkkaturva sekä

Työttömyyskassojen rahoituksesta säädetään työttömyyskassalaissa.

4 §

Ansiopäivärahojen rahoitus

Valtionosuutena työttömyyskassalle maksetaan kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

työttömyysturvalain mukaiset muutosturvarahat ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 8 luvun mukaiset muutosturvakoulutukset rahoitetaan tämän lain mukaisilla maksuilla siten kuin tässä laissa säädetään.

Työttömyyskassojen rahoituksesta säädetään työttömyyskassalaissa.

4 §

Ansiopäivärahan rahoitus

Palkansaajan ansiopäiväraha rahoitetaan valtionosuudella ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, Työllisyysrahaston osuudella ja työttömyyskassan rahoitusosuudella.

Valtionosuutena työttömyyskassalle maksetaan kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä. Tämän ajanjakson jälkeen valtionosuutena maksetaan peruspäivärahaa vastaava määrä vähennettynä ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella, joka on kustakin ansiopäivärahaan sisältyvästä peruspäivärahan määrästä:

1) 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä;

2) 1 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 20 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 300 päivältä;

3) 2 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 400 päivältä; ja

4) 3 kohdassa tarkoitetun jälkeiseltä ajalta 40 prosenttia.

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuus ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus laskeaan niin, että ne vastaavat peruspäivärahan

Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun sääesteen ja 14 kohdassa tarkoitetun lomautukseen rinnastettavan syyn ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja mainitun lain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei suoriteta valtionosuutta. Työllisyysrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

Työttömyyskassan osuus kustakin ansiopäivärahasta on 5,5 prosenttia, jollei 1 ja 2 momentin säännöksistä muuta johdu. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti korotettuna, työttömyyskassan osuus lasketaan kuitenkin mainitun pykälän 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Muista kuin 2 momentissa tarkoitetuista ansiopäivärahoista maksetaan Työllisyysrahaston osuutena työttömyyskassalle kustakin ansiopäivärahasta maksetun ansiopäivärahan sekä 1 ja 3 momentin mukaisten määrien erotus.

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoituksesta, palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoituksesta, työttömyyskassan hallintokuluihin kohdistuvasta valtionosuudesta ja Työllisyysrahaston osuudesta sekä valtionosuuden ja Työllisyysrahaston osuuden maksamisesta säädetään työttömyyskassalaissa.

8 §

suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun sääesteen ja 14 kohdassa tarkoitetun lomautukseen rinnastettavan syyn ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja mainitun lain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei suoriteta valtionosuutta eikä ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutta. Työllisyysrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

Työttömyyskassan osuus kustakin ansiopäivärahasta on 5,5 prosenttia, jollei 2 ja 3 momentin säännöksistä muuta johdu. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti korotettuna, työttömyyskassan osuus lasketaan kuitenkin mainitun pykälän 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Muista kuin 3 momentissa tarkoitetuista ansiopäivärahoista maksetaan Työllisyysrahaston osuutena työttömyyskassalle kustakin ansiopäivärahasta maksetun ansiopäivärahan sekä 2 ja 4 momentin mukaisten määrien erotus.

Työttömyyspäivärahan 100 maksupäivän laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen, kun henkilö on tullut työssäoloehdon täyttymisen jälkeen oikeutetuksi uuteen työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun enimmäisaikaan.

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoituksesta, palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoituksesta, työttömyyskassan hallintokuluihin kohdistuvasta valtionosuudesta ja Työllisyysrahaston osuudesta sekä valtionosuuden ja Työllisyysrahaston osuuden maksamisesta säädetään työttömyyskassalaissa.

Ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden perinnästä ja kotikunnan rahoitusosuuden tilittämisestä Työllisyysrahastolle säädetään työttömyysturvalaissa.

8 §

Peruspäivärahan rahoitus

Työllisyysrahasto maksaa sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä Kansaneläkelaitokselle 23 §:ssä tarkoitettuna osuuden työttömyysturvalain mukaisten peruspäivärahojen ja niihin liittyvien lapsikorotusten sekä korotusosien rahoitukseen. Muilta osin menot rahoitetaan Kansaneläkelaitokselle maksettavalla valtionosuudella.

Valtionosuuden suorittamisesta, valtionosuuden ennakoiden käyttämisestä ja Kansaneläkelaitoksen työttömyysetuuksien hallintokuluista säädetään työttömyysturvalaissa.

10 § §

Työllisyysrahaston tehtävä

Työllisyysrahaston tehtävänä on:

1) rahoittaa 1 §:ssä tarkoitettuja etuudet siltä osin kuin valtio ja yksittäiset työttömyyskassat eivät ole niistä vastuussa;

14 a §

Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu

Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu perustuu Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan maksamaan muutosturvarahaan ja sen määrä on muutosturvaraha kerrottuna luvulla 0—2,9. Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu maksetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua työntekijästä.

14 c §

Oikeus tietojen saamiseen

Työllisyysrahastolla ja tässä laissa tarkoitetulla muutoksenhakuelimellä on oikeus saada

Peruspäivärahan rahoitus

Työllisyysrahasto maksaa sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä Kansaneläkelaitokselle 23 §:ssä tarkoitettuna osuuden työttömyysturvalain mukaisten peruspäivärahojen ja niihin liittyvien lapsikorotusten sekä korotusosien rahoitukseen. Muilta osin menot rahoitetaan Kansaneläkelaitokselle maksettavalla valtionosuudella ja peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Valtionosuuden suorittamisesta, valtionosuuden ennakoiden käyttämisestä ja Kansaneläkelaitoksen työttömyysetuuksien hallintokuluista säädetään työttömyysturvalaissa.

10 §

Työllisyysrahaston tehtävä

Työllisyysrahaston tehtävänä on:

1) rahoittaa 1 §:ssä tarkoitettuja etuudet siltä osin kuin valtio, ansiopäivärahan saajan *kotikunta* ja yksittäiset työttömyyskassat eivät ole niistä vastuussa;

14 a §

Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu

Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu perustuu Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan maksamaan muutosturvarahaan ja sen määrä on muutosturvaraha kerrottuna luvulla 0—2,9. Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu maksetaan työvoimapaalveluiden järjestämisestä annetun lain 69 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua työntekijästä.

14 c §

Oikeus tietojen saamiseen

Työllisyysrahastolla ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada

salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta 14 a §:ssä säädetyn maksuvelvollisuuden ratkaisemista ja toimeenpanoa varten työnantaja ja työntekijää koskevat välttämättömät tiedot:

1) Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta ja työ- ja elinkeinotoimistolta;

2) muulta valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä;

3) työnantajalta.

Kansaneläkelaitoksella, työttömyyskassalla ja työ- ja elinkeinotoimistolla on 1 momentissa tarkoitettu oikeus saada työnantajalta ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä 14 d §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuuden täyttämiseksi

14 d §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työ- ja elinkeinotoimiston on annettava Työllisyysrahastolle salassapitosäännösten ja muiden tiedon luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä huhtikuun ja lokakuun loppuun mennessä tiedot työttömyysturvalain 9 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuista lausunnoista.

14 e §

Muutosturvamaksun määrääminen eräissä tilanteissa

Jos irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu tulee perittäväksi tilanteissa, joissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettulle työntekijälle ei ole maksettu muutosturvarahaa, Työllisyysrahasto määrittää muutosturvarahan perusteena olevan palkan noudattaen, mitä työttömyysturvalain 9 luvun 2 §:ssä säädetään.

14 f §

salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta 14 a §:ssä säädetyn maksuvelvollisuuden ratkaisemista ja toimeenpanoa varten työnantaja ja työntekijää koskevat välttämättömät tiedot:

1) Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta ja työvoimaviranomaiselta;

2) muulta valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä; sekä

3) työnantajalta.

Kansaneläkelaitoksella, työttömyyskassalla ja työvoimaviranomaisella on 1 momentissa tarkoitettu oikeus saada työnantajalta ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä 14 d §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuuden täyttämiseksi.

14 d §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työvoimaviranomaisen on annettava Työllisyysrahastolle salassapitosäännösten ja muiden tiedon luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä huhtikuun ja lokakuun loppuun mennessä tiedot työttömyysturvalain 9 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuista lausunnoista.

14 e §

Muutosturvamaksun määrääminen eräissä tilanteissa

Jos irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu tulee perittäväksi tilanteissa, joissa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 69 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettulle työntekijälle ei ole maksettu muutosturvarahaa, Työllisyysrahasto määrittää muutosturvarahan perusteena olevan palkan noudattaen, mitä työttömyysturvalain 9 luvun 2 §:ssä on säädetty.

14 f §

Päätöksen antaminen ja muutosturvamaksun periminen

Työllisyysrahasto antaa irtisanovan työnantajan muutosturvamaksun määrästä kirjallisen päätöksen saatuaan tiedon muutosturvarahan maksamisesta Kansaneläkelaitokselta tai työttömyyskassalta tai tiedon oikeudesta koulutukseen työ- ja elinkeinotoimistolta. Ennen päätöksen antamista Työllisyysrahaston tulee varata työnantajalle mahdollisuus esittää kirjallinen pyyntö muutosturvamaksusta vapauttamiseksi sekä mahdollinen muutosturvamaksusta vapauttamiseen liittyvä selvitys.

23 §

Perusturvaan tilitettävä työttömyysvakuutusmaksukertymä

Työllisyysrahasto tilittää sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä Kansaneläkelaitokselle työttömyysturvan peruspäivärahan rahoitukseen määrän, joka keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuista kertyvää määrää kuitenkin siten, että tilitettävä määrä on enintään peruspäivärahamenon verran. Vuosittain tilitettävän määrän vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö pyydettyään lausunnon Työllisyysrahastolta. Tilitettävää määrää voidaan tilitysvuoden aikana tarkistaa tarvittaessa Kansaneläkelaitoksen tai sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun määrän lisäksi Työllisyysrahasto tilittää Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahan rahoitukseen vuosittain 50 300 000 euroa. Jos 1 momentin ja tämän momentin mukaisen tilityksen yhteismäärä on suurempi kuin peruspäivärahameno, tilitettävä yhteismäärä on kuitenkin enintään peruspäivärahamenon verran.

Päätöksen antaminen ja muutosturvamaksun periminen

Työllisyysrahasto antaa irtisanovan työnantajan muutosturvamaksun määrästä kirjallisen päätöksen saatuaan tiedon muutosturvarahan maksamisesta Kansaneläkelaitokselta tai työttömyyskassalta tai oikeudesta koulutukseen *työvoimaviranomaiselta*. Ennen päätöksen antamista Työllisyysrahaston tulee varata työnantajalle mahdollisuus esittää kirjallinen pyyntö muutosturvamaksusta vapauttamiseksi sekä mahdollinen muutosturvamaksusta vapauttamiseen liittyvä selvitys.

23 §

Perusturvaan tilitettävä työttömyysvakuutusmaksukertymä

Työllisyysrahasto tilittää sosiaali- ja terveysministeriön välityksellä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä Kansaneläkelaitokselle työttömyysturvan peruspäivärahan rahoitukseen määrän, joka keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuista kertyvää määrää kuitenkin siten, että tilitettävä määrä on enintään peruspäivärahamenon verran *vähennettynä työttömyysturvalain 14 luvun 3 b §:ssä tarkoitetulla peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella*. Vuosittain tilitettävän määrän vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö pyydettyään lausunnon Työllisyysrahastolta. Tilitettävää määrää voidaan tilitysvuoden aikana tarkistaa tarvittaessa Kansaneläkelaitoksen tai sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun määrän lisäksi Työllisyysrahasto tilittää Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahan rahoitukseen vuosittain 50 300 000 euroa. Jos 1 momentin ja tämän momentin mukaisen tilityksen yhteismäärä on suurempi kuin peruspäivärahameno *vähennettynä peruspäivärahan saajan koti-*

Tilitettävän määrän laskemisesta ja maksamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

26 c §

Kumottu L:lla 970/2013.

kunnan rahoitusosuudella, tilitettävä yhteismäärä on kuitenkin enintään peruspäivärahan verran vähennettynä peruspäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Tilitettävän määrän laskemisesta ja maksamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

26 c §

Oikeus tietojen saamiseen Kansaneläkelaitokselta

Työllisyysrahastolla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta Kansaneläkelaitokselta välttämättömät tiedot ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden tilittämistä koskevaa valvontaa varten.

Kansaneläkelaitoksen on tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen vuosittain toimitettava Työllisyysrahastolle ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle tieto edellisenä vuonna toteutuneesta kunnilta laskutetusta ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitusosuudesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Tämän lain mukaiseen valtion ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyyspäivärahan maksupäiviin luetaan myös päivät, joilta tuen saajalle on ennen tämän lain voimaantuloa maksettu työttömyyspäivärahaa.

Tämän lain 4 §:ää sovelletaan ansiopäivärahan maksupäiviin, joilta työttömyyskassa on maksanut ansiopäivärahaa tuen saajalle tämän lain tultua voimaan.

9.

Laki

työttömyyskassalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyyskassalain (603/1984) 19 §:n 1 momentti, 25 § ja 25 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 19 §:n 1 momentti laissa 722/2020, 25 § laeissa 1190/2009, 971/2013 ja 1313/2019 sekä 25 a §:n 1 momentti laissa 1190/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

19 §

Jäsenmaksut

Jäsenmaksut

Jäsenmaksut on määrättävä siten, että niitä palkansaajakassassa yhdessä valtionosuuden, ja Työllisyysrahaston osuuden kanssa ja yrittäjäkassassa yhdessä valtionosuuden kanssa voidaan pitää riittävinä kassan sitoumusten täyttämiseen. Jäsenmaksut vahvistaa Finanssivalvonta kassan tekemän esityksen pohjalta ottaen huomioon, mitä 20 §:ssä säädetään tasoitusrahastosta ja 20 a §:ssä säädetään työttömyyskassan taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelmasta.

Jäsenmaksut on määrättävä siten, että niitä palkansaajakassassa yhdessä valtionosuuden, *ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden* ja Työllisyysrahaston osuuden kanssa ja yrittäjäkassassa yhdessä valtionosuuden ja *ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden* kanssa voidaan pitää riittävinä kassan sitoumusten täyttämiseen. Jäsenmaksut vahvistaa Finanssivalvonta kassan tekemän esityksen pohjalta ottaen huomioon, mitä 20 §:ssä säädetään tasoitusrahastosta ja 20 a §:ssä säädetään työttömyyskassan taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelmasta.

25 §

25 §

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus

Valtionosuutena maksetaan yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista päivärahoista työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaava määrä. Lomautusajalta ja työn teon keskeytysajalta työttömyysturvalain 2 luvun 7 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan nojalla maksettuihin ansiopäivärahoihin ei kuitenkaan makseta valtionosuutta.

Valtionosuutena maksetaan yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista päivärahoista kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaava määrä *siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä. Tämän jälkeen valtion-*

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan ja lapsikorotuksen suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä työttömyyspäivärahasta.

Yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 10 a §:n 1 momentin nojalla maksamien päivärahojen rahoituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:ssä säädetään ansiopäivärahojen rahoituksesta.

25 a §

Palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoitus

Valtionosuutena maksetaan palkansaajakassan työttömyysturvalain 5 luvun 10 §:n 2 momentin nojalla maksamista työttömyyspäivärahoista tämän lain 25 §:n 1 ja 2 momentissa määritelty osuus.

osuutena maksetaan peruspäivärahaa vastaava määrä vähennettynä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettulla ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuus ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuus laskeetaan niin, että ne vastaavat peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta. Lomautusajalta ja työnteon keskeytysajalta työttömyysturvalain 2 luvun 7 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan nojalla maksettuihin ansiopäivärahoihin ei kuitenkaan makseta valtionosuutta tai ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutta.

Yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 10 a §:n 1 momentin nojalla maksamien päivärahojen rahoitukseen sovelletaan, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:ssä säädetään ansiopäivärahojen rahoituksesta.

Ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuuden perinnästä ja kotikunnan rahoitusosuuden tilittämisestä Työllisyysrahastolle säädetään työttömyysturvalaissa

25 a §

Palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoitus

Valtionosuutena ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuutena maksetaan palkansaajakassan työttömyysturvalain 5 luvun 10 §:n 2 momentin nojalla maksamista työttömyyspäivärahoista tämän lain 25 §:n 1 ja 2 momentissa määritelty osuus.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Tämän lain mukaiseen valtion ja ansiopäivärahan saajan kotikunnan rahoitusvastuuseen vaikuttaviin työttömyyspäivärahan maksupäiviin luetaan myös päivät, joilta tuen saajalle on ennen tämän lain voimaantuloa maksettu työttömyyspäivärahaa.

Tämän lain 25 ja 25 a §:ää sovelletaan ansiopäivärahan maksupäiviin, joilta työttömyyskassa on maksanut ansiopäivärahaa tuen saajalle tämän lain tultua voimaan.

10.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 75, 83 ja 85 § sekä 191 §:n 9 kohta,
sellaisina kuin ne ovat, 75 ja 85 § sekä 191 §:n 9 kohta laissa 1218/2013 ja 83 § laissa
501/2016, 437/2019 ja 1218/2013, ja
muutetaan 3 §:n 6 ja 6 a kohta, 72 ja 73 §, 86 a §:n 2 momentti, 160 §, 163 §:n 3 momentti,
187 §:n 1 momentti, 190 §:n 1 momentti ja 194 §,
sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 6 kohta laissa 501/2016, 3 §:n 6 a kohta, 72 ja 73 §, 86 a §:n 2
momentti ja 194 § laissa 1218/2013, 160 § ja 163 §:n 3 momentti ovat laissa 360/2007, 187 §:n
1 momentti laissa 554/2021 ja 190 §:n 1 momentti laissa 850/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *työntekijän oleskeluvalla* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään kaksivaiheisessa menettelyssä siten, että työ- ja elinkeinotoimisto tekee asiassa osapäätöksen ennen Maa-hanmuuttoviraston päätöstä;

6 a) *muulla oleskeluvalla ansiotyötä varten* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään ilman edeltävää työ- ja elinkeinotoimiston osapäätöstä;

6) *työntekijän oleskeluvalla* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa, *jonka harkinnassa selvitetään työvoiman alueellinen saatavuus*;

6 a) *muulla oleskeluvalla ansiotyötä varten* ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävää oleskelulupaa, *jonka harkinnassa ei selvitetä työvoiman alueellista saatavuutta*;

5 luku

5 luku

Työnteko

Työntekijän ja yrittäjän oleskelulupa sekä muu oleskelulupa ansiotyötä varten

72 §

Työntekijän oleskelulupahakemus ja sen liitteet

Oleskeluluvan hakemisesta säädetään 60 §:ssä. Työnantajan on liitettävä työntekijän oleskelulupahakemukseen:

1) työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu selvitys työnteon keskeisistä ehdoista;

2) vakuutus siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset tai, jos työehtosopimusta ei ole sovellettava, että ne vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimiviin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä;

3) työ- ja elinkeinotoimiston vaatiessa selvitys siitä, että työnantaja on huolehtinut ja vastaisuudessa kykenee huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana.

73 §

Työ- ja elinkeinotoimiston osapäätös työntekijän oleskelulupahakemukseen

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee:

1) selvittää tarkoitettuun työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuus kohtuullisessa ajassa;

2) huolehtia siitä, että työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ei estä 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden työllistymistä;

3) varmistaa se, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksyttyä terveydentilaa;

Työnteko

Työntekijän ja yrittäjän oleskelulupa sekä muu oleskelulupa ansiotyötä varten

72 §

Työntekijän oleskelulupahakemus ja sen liitteet

Oleskeluluvan hakemisesta säädetään 60 §:ssä. Työnantajan on liitettävä työntekijän oleskelulupahakemukseen:

1) työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu selvitys työnteon keskeisistä ehdoista;

2) vakuutus siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset tai, jos työehtosopimusta ei ole sovellettava, että ne vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimiviin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä;

3) *Maahanmuuttoviraston* vaatiessa selvitys siitä, että työnantaja on huolehtinut ja vastaisuudessa kykenee huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana.

73 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen

Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee:

1) selvittää tarkoitettuun työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuus kohtuullisessa ajassa;

2) huolehtia siitä, että työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ei estä 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden työllistymistä;

3) varmistaa se, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksyttyä terveydentilaa;

Voimassa oleva laki

4) varmistaa, että työnantajan hakemukseen liittämät selvitykset ja vakuutus ovat 72 §:ssä säädetyn mukaiset.

Harkittaessa työntekijän oleskeluluvan myöntämistä tulee ottaa huomioon 71 §:ssä tarkoitettut linjaukset.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

Ehdotus

4) varmistaa, että työnantajan hakemukseen liittämät selvitykset ja vakuutus ovat 72 §:ssä säädetyn mukaiset.

Harkittaessa työntekijän oleskeluluvan myöntämistä tulee ottaa huomioon 71 §:ssä tarkoitettut linjaukset.

Jos uusi hakemus koskee samaa ammattialaa kuin hakemusta jätettäessä voimassa oleva työntekijän oleskelulupa, 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettua harkintaa ei suoriteta.

Jos uusi hakemus ei koske samaa ammattialaa kuin hakemusta jätettäessä voimassa oleva työntekijän oleskelulupa ja ulkomaalainen on työskennellyt työntekijän oleskeluluvan nojalla vähintään yhden vuoden, 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua harkintaa ei suoriteta.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

75 §

Ennakkotieto työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä

(kumotaan)

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työnantajan tai toimeksiantajan kirjallisesta hakemuksesta kirjallisen ennakkotiedon työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä hakemuksessa tarkoitettussa asiassa. Työ- ja elinkeinotoimiston on annettava ennakkotieto viipymättä. Työnantajan vaatimuksesta työ- ja elinkeinotoimiston on työntekijän oleskelulupaa haettaessa noudatettava ennakkotietoa ajan, joka on mainittu ennakkotiedossa.

83 §

Toimivalta myöntää työntekijän oleskelulupa

(kumotaan)

Työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee työntekijän oleskeluluvan myöntämisen 73 §:ssä säädetty edellytykset. Työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee, onko työnteko tilapäistä vai jatkuvaa.

Maahanmuuttovirasto myöntää työ- ja elinkeinotoimiston 1 momentin mukaan tekemän myönteisen osapäätöksen jälkeen ulkomaalaiselle työntekijän oleskeluluvan, jollei 36 §:stä muuta johdu. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta perusteettomuudesta.

Jos uusi hakemus koskee samaa ammattialaa kuin hakemusta jätettäessä voimassa oleva työntekijän oleskelulupa, työ- ja elinkeinotoimisto ei suorita 73 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettua harkintaa.

Jos uusi hakemus ei koske samaa ammattialaa kuin hakemusta jätettäessä voimassa oleva työntekijän oleskelulupa ja ulkomaalainen on työskennellyt työntekijän oleskeluluvan nojalla vähintään yhden vuoden, työ- ja elinkeinotoimisto ei suorita 73 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua harkintaa.

85 §

Toimivaltainen työ- ja elinkeinotoimisto

(kumotaan)

Tässä laissa säädettyihin tehtäviin ovat toimivaltaisia ulkomaisen työvoiman liikkuvuuden kannalta merkittävimmissä kunnissa sijaitsevat työ- ja elinkeinotoimistot siten kuin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

Työnteko-oikeus

Työnteko-oikeus

86 a §

86 a §

Työnantajan velvollisuudet

Työnantajan velvollisuudet

Työnantajan, joka ottaa palvelukseensa muun kuin unionin kansalaisen, tähän rinnastettavan tai tämän perheenjäsenen, tulee viivytyksettä toimittaa työ- ja elinkeinotoimistolle 72 §:ssä tarkoitettut selvitys ja vakuutus sekä ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle ja työsuojeluvaltuutetulle

Työnantajan, joka ottaa palvelukseensa muun kuin unionin kansalaisen, tähän rinnastettavan tai tämän perheenjäsenen, tulee viivytyksettä toimittaa Maahanmuuttovirastolle 72 §:ssä tarkoitettut selvitys ja vakuutus sekä ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle, luotta-

Voimassa oleva laki

ulkomaalaisen nimi sekä sovellettava työehtosopimus.

10 luku

Euroopan unionin kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskelu

160 §

Työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan aseman säilyttäminen

Edellä 158 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa unionin kansalainen, joka ei enää ole työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja, säilyttää työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan aseman, vaikka hän:

- 1) joutuu tilapäisesti työkyvyttömäksi sairauden tai tapaturman vuoksi;
- 2) yli vuoden työskenneltyään joutuu työttömäksi tahtomattaan ja *työvoimatoimisto* rekisteröi hänet työnhakijaksi;
- 3) alle vuoden kestäneen määräaikaisen työsuhteen päätyttyä tai kahdentoista ensimmäisen kuukauden aikana joutuu työttömäksi tahtomattaan ja *työvoimatoimisto* rekisteröi hänet työnhakijaksi; tällöin hän säilyttää työntekijän asemansa kuuden kuukauden ajan; taikka
- 4) aloittaa ammatillisen koulutuksen, joka liittyy hänen aiempaan työskentelyynsä, taikka jos hän on tahtomattaan työttömänä, muun ammatillisen koulutuksen.

163 §

Työskentelyn tai ammatin harjoittamisen päättäneiden henkilöiden oikeus pysyvään oleskeluun

Ehdotus

musvaltuutetulle ja työsuojeluvaltuutetulle ulkomaalaisen nimi sekä sovellettava työehtosopimus.

10 luku

Euroopan unionin kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskelu

160 §

Työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan aseman säilyttäminen

Edellä 158 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa unionin kansalainen, joka ei enää ole työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja, säilyttää työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan aseman, vaikka hän:

- 1) joutuu tilapäisesti työkyvyttömäksi sairauden tai tapaturman vuoksi;
- 2) yli vuoden työskenneltyään joutuu työttömäksi tahtomattaan ja *työvoimaviranomainen* rekisteröi hänet työnhakijaksi;
- 3) alle vuoden kestäneen määräaikaisen työsuhteen päätyttyä tai kahdentoista ensimmäisen kuukauden aikana joutuu työttömäksi tahtomattaan ja *työvoimaviranomainen* rekisteröi hänet työnhakijaksi; tällöin hän säilyttää työntekijän asemansa kuuden kuukauden ajan; taikka
- 4) aloittaa ammatillisen koulutuksen, joka liittyy hänen aiempaan työskentelyynsä, taikka jos hän on tahtomattaan työttömänä, muun ammatillisen koulutuksen.

163 §

Työskentelyn tai ammatin harjoittamisen päättäneiden henkilöiden oikeus pysyvään oleskeluun

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Pysyvän oleskeluoikeuden saamiseksi 1 momentin 1 tai 2 kohdan nojalla hyväksi luetaan myös työssäolo toisen jäsenvaltion alueella. Omasta tahdosta riippumattomat työttömyysjaksot, jotka *työvoimatoimisto* on kirjannut, tai ammatinharjoittamisen katkaisseet jaksot, jotka ovat aiheutuneet hakijasta riippumattomista syistä, sekä sairaudesta tai tapaturmasta johtuvat poissaolajaksoit katsotaan työssäolajaksoiksi.

Pysyvän oleskeluoikeuden saamiseksi 1 momentin 1 tai 2 kohdan nojalla hyväksi luetaan myös työssäolo toisen jäsenvaltion alueella. Omasta tahdosta riippumattomat työttömyysjaksot, jotka *työvoimaviranomainen* on kirjannut, tai ammatinharjoittamisen katkaisseet jaksot, jotka ovat aiheutuneet hakijasta riippumattomista syistä, sekä sairaudesta tai tapaturmasta johtuvat poissaolajaksoit katsotaan työssäolajaksoiksi.

12 luku

Rangaistussäännökset

187 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä päättäytyminen

Työ- ja elinkeinotoimisto voi päättää, että työntekijän oleskelulupia ei myönnetä sellaisen työnantajan palvelukseen tai toimeksiantajan sopimussuhteeseen, joka itse tai edustajansa välityksellä on antanut viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja 72, 86 a tai 86 b §:ssä säädetyistä seikoista. Päätös on tehtävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun työ- ja elinkeinotoimisto sai tiedon päätöksen perusteesta.

12 luku

Rangaistussäännökset

187 §

Työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä päättäytyminen

Maahanmuuttovirasto voi päättää, että työntekijän oleskelulupia ei myönnetä sellaisen työnantajan palvelukseen tai toimeksiantajan sopimussuhteeseen, joka itse tai edustajansa välityksellä on antanut viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja 72, 86 a tai 86 b §:ssä säädetyistä seikoista. Päätös on tehtävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun *Maahanmuuttovirasto* sai tiedon päätöksen perusteesta.

13 luku

Oikeusturva

190 §

Valitus

Tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston, poliisin, rajatarkastusviranomaisen, *työvoimatoimiston*, Suomen edustuston ja opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen saa

13 luku

Oikeusturva

190 §

Valitus

Tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston, poliisin, rajatarkastusviranomaisen, Suomen edustuston ja opetus- ja kulttuurimi-

Voimassa oleva laki

hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

191 §

Valituskiellot

Seuraaviin tämän lain nojalla tehtyihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla:

9) työ- ja elinkeinotoimiston 75 §:n nojalla antama ennakkotieto;

194 §

Työnantajan valitusoikeus

Työnantajalla on oikeus valittaa työntekijän oleskelulupaa koskevasta päätöksestä siltä osin kuin kyse on 73 §:n mukaisista edellytyksistä, jotka työvoimaviranomainen ratkaisee.

Ehdotus

nisteriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

191 §

Valituskiellot

Seuraaviin tämän lain nojalla tehtyihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla:

9) (kumotaan)

194 §

Työnantajan valitusoikeus

Työnantajalla on oikeus valittaa työntekijän oleskelulupaa koskevasta päätöksestä siltä osin kuin kyse on 73 §:n mukaisista edellytyksistä.

11.

Laki

luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain (487/2021) 8, 11 ja 12 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät

Työ- ja elinkeinotoimisto arvioi, onko luonnontuotekeruualan toimija 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava. Arvio annetaan toimijan hakemuksesta vuodeksi kerrallaan.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (kehittämis- ja hallintokeskus) arvioi, onko luonnontuotekeruualan toimija 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava. Arvio annetaan toimijan hakemuksesta vuodeksi kerrallaan.

Työ- ja elinkeinotoimisto seuraa 5 ja 7 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymisen ja antaa niistä edustustolle tai työsuojeluviranomaisille näiden pyynnöstä lausunnon.

Kehittämis- ja hallintokeskus seuraa 5 ja 7 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymisen ja antaa niistä edustustolle tai työsuojeluviranomaisille näiden pyynnöstä lausunnon.

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa neuvontaa 4–7 §:n soveltamisesta.

Kehittämis- ja hallintokeskus antaa yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa neuvontaa 4–7 §:n soveltamisesta.

11 §

11 §

Tietojensaantioikeus ja asiakirjojen säilyttämisvelvollisuus

Tietojensaantioikeus ja asiakirjojen säilyttämisvelvollisuus

Työ- ja elinkeinotoimistolla ja työsuojeluviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada luonnontuotekeruualan toimijalta tiedot ja asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa säädetyn seurannan ja valvonnan suorittamiseksi.

Kehittämis- ja hallintokeskuksella ja työsuojeluviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada luonnontuotekeruualan toimijalta tiedot ja asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa säädetyn seurannan ja valvonnan suorittamiseksi.

Työ- ja elinkeinotoimistolla ja työsuojeluviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten

estämättä saada muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä tai tämän lain mukaisten velvoitteiden noudattamisesta, jos tiedot ovat välttämättömiä 5 §:ssä tarkoitettun luotettavuuden selvittämiseksi.

Luonnontuotekeruualan toimijan tulee säilyttää tämän lain mukaisten velvollisuuksien hoitamiseen liittyvät tiedot siten, että ne ovat tarvittaessa vaivattomasti työsuojeluviranomaisen tarkastettavissa. Luonnontuotekeruualan toimijan on säilytettävä tiedot kahden vuoden ajan keruuvuoden päättymisestä lukien.

12 §

Muutoksenhaku

Työ- ja elinkeinotoimiston päätökseen luonnontuotekeruualan toimijan luotettavuudesta saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella ja työsuojeluviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä tai tämän lain mukaisten velvoitteiden noudattamisesta, jos tiedot ovat välttämättömiä 5 §:ssä tarkoitettun luotettavuuden selvittämiseksi.

Luonnontuotekeruualan toimijan tulee säilyttää tämän lain mukaisten velvollisuuksien hoitamiseen liittyvät tiedot siten, että ne ovat tarvittaessa vaivattomasti työsuojeluviranomaisen tarkastettavissa. Luonnontuotekeruualan toimijan on säilytettävä tiedot kahden vuoden ajan keruuvuoden päättymisestä lukien.

12 §

Muutoksenhaku

Kehittämisen- ja hallintokeskuksen päätökseen luonnontuotekeruualan toimijan luotettavuudesta saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain (615/2020) 3 §:n 2 momentin 11 kohta ja 11 §:n 1 momentin 8 kohta, sekä
muutetaan 3 §:n 2 momentin 10 kohta, 11 §:n 1 momentin 1 ja 7 kohta sekä 13 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Kukin viranomainen saa käsitellä tallentamiaan tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi seuraavasti:

Kukin viranomainen saa käsitellä tallentamiaan tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi seuraavasti:

10) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 1 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdan käsittelytarkoituksessa;

10) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 1 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdassa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa.

11) työ- ja elinkeinotoimisto 1 §:n 1 momentin 1 kohdan käsittelytarkoituksessa.

11) kumotaan

11 §

11 §

Tiedonsaantioikeus ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjien välillä

Tiedonsaantioikeus ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjien välillä

Käsitellessään tietoja ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä:

Käsitellessään tietoja ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä:

1) Maahanmuuttovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta tä-

1) Maahanmuuttovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1

män lain 1 §:n 1 momentin 1–5 kohdan käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain (359/2003), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain (907/2017), jäljempänä kausityölaki, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017), jäljempänä ICT-laki, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018), jäljempänä tutkija- ja opiskelijalaki, kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011), jäljempänä vastaanottolaki, säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002), jäljempänä säilölaki, ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010), jäljempänä kotoutumislaki, mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot poliisilta, suojelupoliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta, säilöönottoyksiköltä, ulkoministeriöltä, edustustolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta sekä työ- ja elinkeinotoimistolta;

7) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta tämän lain 1 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdan käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain ja kotoutumislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta ja edustustolta;

8) työ- ja elinkeinotoimistolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta tämän lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdan käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättö-

§:n 1 momentin 1–5 kohdan käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain (359/2003), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain (907/2017), jäljempänä kausityölaki, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017), jäljempänä ICT-laki, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018), jäljempänä tutkija- ja opiskelijalaki, kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011), jäljempänä vastaanottolaki, säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002), jäljempänä säilölaki, ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010), jäljempänä kotoutumislaki, mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot poliisilta, suojelupoliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta, säilöönottoyksiköltä, ulkoministeriöltä, edustustolta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta;

7) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdan käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain ja kotoutumislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta, edustustolta ja hyvinvointialueen viranomaiselta.

8) kumotaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

mät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, edustustolta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta.

13 §

Muu tiedonsaantioikeus

Maahanmuuttovirastolla on 1 §:n 1 momentin 1–5 kohdan, vastaanottokeskuksella 1 §:n 1 momentin 3 kohdan, järjestelykeskuksella 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdan ja säilöönottoyksiköllä 1 §:n 1 momentin 4 kohdan sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, työ- ja elinkeinotoimistolla, ulkoministeriöllä ja edustustolla 1 §:n 1 momentin 1 kohdan käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain, kausityölain, ICT-lain, tutkija- ja opiskelijalain, vastaanottolain, säilölain ja kotoutumislain mukaisten tehtävien hoitamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta välttämättömiä luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä koskevia tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:ssä tarkoitetuilta tahoilta sekä yksityiseltä palveluntuottajalta ja ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyä edustajalta.

13 §

Muu tiedonsaantioikeus

Maahanmuuttovirastolla on 1 §:n 1 momentin 1–5 kohdan, vastaanottokeskuksella 1 §:n 1 momentin 3 kohdan, järjestelykeskuksella 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdan, säilöönottoyksiköllä 1 §:n 1 momentin 4 kohdan sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, ulkoministeriöllä ja edustustolla 1 §:n 1 momentin 1 kohdan käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain, kausityölain, ICT-lain, tutkija- ja opiskelijalain, vastaanottolain, säilölain ja kotoutumislain mukaisten tehtävien hoitamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta välttämättömät luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä koskevat tiedot viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:ssä tarkoitetuilta tahoilta sekä yksityiseltä palveluntuottajalta ja ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyä edustajalta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

13.

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 37 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta ja 40 §, sellaisina kuin niistä ovat 37 §:n 1 momentin 4 kohta ja 40 § laissa 919/2012, ja *muutetaan* 3 §:n 1 momentin 6 kohta, 6, 8 ja 10 §, 12 §:n 1 momentti, 13 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 14 §:n 1 momentti, 17 §:n 1–3 momentti, 18 §, 21 §:n 1–3 momentti, 22 ja 25 §, 31 §:n 1 ja 3 momentti, 32 §:n 2 momentti, 44 §:n 1 momentti, 82 §:n 2 momentti, 84 § ja 87 §:n 1–3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 13 §:n 4 momentti, 18 §:n 2 momentti, 21 §:n 1–3 momentti ja 25 § laissa 919/2012, 10 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 17 §:n 3 momentti laissa 1382/2021, 22 § osaksi laeissa 919/2012 ja 1376/2014 ja 44 §:n 1 momentti laissa 1134/2014, 82 §:n 2 momentti laissa 1015/2015, 84 § laeissa 1251/2011 ja 472/2015, 87 §:n 1 momentti laissa 1192/2019, 87 §:n 3 momentti laissa 618/2020, ja *lisätään* 3 §:n 1 momenttiin uusi 7 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *erityisiä toimenpiteitä tarvitsevilla* maa-
hanmuuttajaa, joka tarvitsee tehostettuja ko-
touttamistoimenpiteitä erityisesti sairauden,
vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toi-
mintakyvyn, iän, perheilanteen, luku- ja kir-
joitustaidottomuuden tai muun vastaavan
syyn perusteella

6) *erityisiä toimenpiteitä tarvitsevilla* maa-
hanmuuttajaa, joka tarvitsee tehostettuja ko-
touttamistoimenpiteitä erityisesti sairauden,
vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toi-
mintakyvyn, iän, perheilanteen, luku- ja kir-
joitustaidottomuuden tai muun vastaavan
syyn perusteella;

7) *työvoimaviranomaisella työvoimapalve-
luiden järjestämisestä annetun lain (/) 3 §:n
1 kohdassa tarkoitettua viranomaista.*

6 §

6 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Kotoutumista edistävien toimenpiteiden järjestäminen

Kotoutumista edistävien toimenpiteiden järjestäminen

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä.

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja, ja *työvoimaviranomaisen* palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä.

8 §

8 §

Ohjaus ja neuvonta

Ohjaus ja neuvonta

Kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston sekä muiden viranomaisten on annettava maahanmuuttajalle asianmukaista ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä.

Kunnan, *työvoimaviranomaisen* sekä muiden viranomaisten on annettava maahanmuuttajalle asianmukaista ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä.

10 §

10 §

Alkukartoituksen järjestäminen

Alkukartoituksen järjestäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettu työtön työnhakija. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä.

Työvoimaviranomainen käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun laissa* tarkoitettu työtön työnhakija. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. *Työvoimaviranomainen* tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä.

Alkukartoitukseen kuuluvia toimia voidaan järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen täydentävien työnhakukeskustelujen sijasta. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta, joka on järjestänyt alkukartoituksen, ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa

Alkukartoitukseen kuuluvia toimia voidaan järjestää *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 1 kohdassa* tarkoitettujen täydentävien työnhakukeskustelujen sijasta. *Työvoimaviranomainen* tai kunta, joka on järjestänyt alkukartoituksen, ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa saamaan muun viranomaisen tai palvelujen järjestäjän

Voimassa oleva laki

saamaan muun viranomaisen tai palvelujen järjestäjän palveluita. Ohjaamisessa on tehtävä yhteistyötä palvelujen järjestäjän kanssa.

Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja 11 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman. Kotoutumissuunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään huomiota siihen, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumiskoulutusta, omaehtoista opiskelua tai muita tässä luvussa tarkoitettuja toimenpiteitä kotoutumisensa tueksi.

12 §

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan ja kotoutumissuunnitelman kesto

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

13 §

Kotoutumissuunnitelman laatiminen

Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai työ- ja elinkeinotoimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään.

Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus.

Ehdotus

palveluita. Ohjaamisessa on tehtävä yhteistyötä palvelujen järjestäjän kanssa.

Alkukartoituksen perusteella *työvoimaviranomainen* tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja 11 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman. Kotoutumissuunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään huomiota siihen, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumiskoulutusta, omaehtoista opiskelua tai muita tässä luvussa tarkoitettuja toimenpiteitä kotoutumisensa tueksi.

12 §

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan ja kotoutumissuunnitelman kesto

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

13 §

Kotoutumissuunnitelman laatiminen

Kunta ja *työvoimaviranomainen* laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai *työvoimaviranomainen* ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään.

Kunta tai *työvoimaviranomainen* käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus.

Kotoutumissuunnitelmaan, jonka laatimiseen työ- ja elinkeinotoimisto osallistuu, sovelletaan lisäksi, mitä julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain 2 luvun 7 §:ssä säädetään.

14 §

Kotoutumissuunnitelman laativan viranomaisen tehtävät

Työ- ja elinkeinotoimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kotoutumissuunnitelman tulee sisältää julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä johdu muuta.

17 §

Kotoutumissuunnitelmasta ja sen laatimisesta aiheutuvat velvollisuudet

Kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston, joka laatii maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, on selvitettävä maahanmuuttajalle suunnitelmasta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvat oikeudet ja velvollisuudet kirjallisesti ja maahanmuuttajan pyynnöstä suullisesti siten, että hän ne ymmärtää.

Kotoutumissuunnitelman laatineen kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston on aktiivisesti tarjottava maahanmuuttajalle tämän kotoutumissuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä ja palveluja käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Maahanmuuttaja on velvollinen osallistumaan kotoutumissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen, toteuttamaan hänen kanssaan laadittua suunnitelmaa sekä hakeutumaan ja osallistumaan säännöllisesti suunnitelmaan si-

Kotoutumissuunnitelmaan, jonka laatimiseen *työvoimaviranomainen* osallistuu, sovelletaan lisäksi, mitä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 33 §:ssä* säädetään.

14 §

Kotoutumissuunnitelman laativan viranomaisen tehtävät

Työvoimaviranomainen sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kotoutumissuunnitelman tulee sisältää *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus*, ellei mainitun lain 48 §:stä johdu muuta.

17 §

Kotoutumissuunnitelmasta ja sen laatimisesta aiheutuvat velvollisuudet

Kunnan tai *työvoimaviranomaisen*, joka laatii maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, on selvitettävä maahanmuuttajalle suunnitelmasta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvat oikeudet ja velvollisuudet kirjallisesti ja maahanmuuttajan pyynnöstä suullisesti siten, että hän ne ymmärtää.

Kotoutumissuunnitelman laatineen kunnan tai *työvoimaviranomaisen* on aktiivisesti tarjottava maahanmuuttajalle tämän kotoutumissuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä ja palveluja käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Maahanmuuttaja on velvollinen osallistumaan kotoutumissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen, toteuttamaan hänen kanssaan laadittua suunnitelmaa sekä hakeutumaan ja osallistumaan säännöllisesti suunnitelmaan si-

Voimassa oleva laki

sältyvään suomen tai ruotsin kielen opetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin ja palveluihin. Maahanmuuttaja on myös velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan suunnitelman laatimiseen osallistuneille viranomaisille, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa. Maahanmuuttajan on säilytettävä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitetun työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työ- ja elinkeinotoimistolle sen pyynnöstä.

18 §

Kotoutumissuunnitelman seuranta ja tarkistaminen

Kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston on seurattava kotoutumissuunnitelman toteutumista. Kunnan on tarkistettava kotoutumissuunnitelma maahanmuuttajan palvelutarpeen mukaisesti tai vähintään kerran vuodessa. Työ- ja elinkeinotoimiston on tarkistettava kotoutumissuunnitelma julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla. Suunnitelma voidaan tarkistaa myös osapuolten sitä erikseen pyytäessä.

21 §

Kotoutumiskoulutuksen järjestäminen ja maahanmuuttajan ohjaaminen koulutukseen

Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään. Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan.

Ehdotus

sältyvään suomen tai ruotsin kielen opetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin ja palveluihin. Maahanmuuttaja on myös velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan suunnitelman laatimiseen osallistuneille viranomaisille, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa. Maahanmuuttajan on säilytettävä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa* tarkoitetun työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne *työvoimaviranomaiselle* sen pyynnöstä.

18 §

Kotoutumissuunnitelman seuranta ja tarkistaminen

Kunnan ja *työvoimaviranomaisen* on seurattava kotoutumissuunnitelman toteutumista. Kunnan on tarkistettava kotoutumissuunnitelma maahanmuuttajan palvelutarpeen mukaisesti tai vähintään kerran vuodessa. *Työvoimaviranomaisen* on tarkistettava kotoutumissuunnitelma *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* säädetyllä tavalla. Suunnitelma voidaan tarkistaa myös osapuolten sitä erikseen pyytäessä.

21 §

Kotoutumiskoulutuksen järjestäminen ja maahanmuuttajan ohjaaminen koulutukseen

Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena siten kuin *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* säädetään. Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. *Työvoimaviranomainen* vastaa työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan.

Voimassa oleva laki

Työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa maahanmuuttajan työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen tai hakeutumaan omaehtoiseen opiskeluun.

22 §

Omaehtoisen opiskelun tukeminen

Maahanmuuttajalla, joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysetuuteen tässä laissa ja työttömyysturvalaissa säädetyin edellytyksin, jos:

1) maahanmuuttajalla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve ja toimisto arvioi, että omaehtoinen opiskelu tukee maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä;

2) opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa; ja

3) muut tässä luvussa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Oikeudesta opiskelun ajalta maksettavaan kulukorvaukseen säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvussa.

25 §

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain soveltaminen omaehtoiseen opiskeluun

Omaehtoisesta opiskelusta sopimiseen, tukiaikaan, maahanmuuttajan velvollisuuksiin, opintojen seurantaan ja keskeytymiseen sekä maahanmuuttajan ja koulutuspalvelujen tuottajan tietojenantovelvollisuuden sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 4–9 §:ssä säädetään.

31 §

Monialainen yhteistyö paikallistasolla

Ehdotus

Työvoimaviranomainen ohjaa maahanmuuttajan työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen tai hakeutumaan omaehtoiseen opiskeluun.

22 §

Omaehtoisen opiskelun tukeminen

Maahanmuuttajalla, joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysetuuteen tässä laissa ja työttömyysturvalaissa säädetyin edellytyksin, jos:

1) maahanmuuttajalla on *työvoimaviranomaisen* toteama koulutustarve ja *työvoimaviranomainen* arvioi, että omaehtoinen opiskelu tukee maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä;

2) opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa; ja

3) muut tässä luvussa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Oikeudesta opiskelun ajalta maksettavaan kulukorvaukseen säädetään *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun 103–107 §:ssä*.

25 §

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain soveltaminen omaehtoiseen opiskeluun

Omaehtoisesta opiskelusta sopimiseen, tukiaikaan, maahanmuuttajan velvollisuuksiin, opintojen seurantaan ja keskeytymiseen sekä maahanmuuttajan ja koulutuspalvelujen tuottajan tietojenantovelvollisuuden sovelletaan, mitä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 75–80 §:ssä* säädetään.

31 §

Monialainen yhteistyö paikallistasolla

Voimassa oleva laki

Paikallisten viranomaisten on kehitettävä kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, työ- ja elinkeinotoimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt.

Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto vastaavat yhdessä kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä, niihin ohjaamisesta sekä niiden seurannasta. Ne voivat lisäksi laatia paikallisia tai seudullisia yhteistyösopimuksia toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä alueellaan.

32 §

Kunnan kotouttamisohjelma

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, työ- ja elinkeinotoimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan.

44 §

Valtion korvaus kunnalle

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus korvaa kunnalle valtion talousarvion rajoissa tässä laissa tarkoitettujen toimenpiteiden järjestämisestä aiheutuvat kustannukset sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

82 §

Ehdotus

Paikallisten viranomaisten on kehitettävä kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, *työvoimaviranomainen* ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt.

Kunta ja *työvoimaviranomainen* vastaavat yhdessä kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä, niihin ohjaamisesta sekä niiden seurannasta. Ne voivat lisäksi laatia paikallisia tai seudullisia yhteistyösopimuksia toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä alueellaan.

32 §

Kunnan kotouttamisohjelma

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, *työvoimaviranomaisen*, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan.

44 §

Valtion korvaus kunnalle

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (kehittämis- ja hallintokeskus) korvaa kunnalle valtion talousarvion rajoissa tässä laissa tarkoitettujen toimenpiteiden järjestämisestä aiheutuvat kustannukset sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

82 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta työ- ja elinkeinotoimiston julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiseen päätökseen säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa.

Muutoksenhausta työvoimaviranomaisen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaiseen päätökseen säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 17 luvussa.

84 §

84 §

Kotoutumista edistävään toimenpiteeseen osallistuvan vakuutusturva

Kotoutumista edistävään toimenpiteeseen osallistuvan vakuutusturva

Työttömyysetuutta saavalle edellä 22 §:ssä tarkoitettuun maahanmuuttajan kotoutumista edistävään omaehtoiseen opiskeluun ja työmarkkinatukea saavalle muihin yksilöllisesti sovittuihin toimenpiteisiin osallistuttaessa sattuneesta tapaturmasta tai niissä saadusta ammattitaidista suoritetaan henkilölle korvaus valtion varoista samojen periaatteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaisissa (459/2015) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaidista. Korvaus suoritetaan kuitenkin vain, jos vahingon kärsineellä ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Työvoimaviranomaisen on huolehdittava, että työttömyysetuutta saava 22 §:ssä tarkoitettuun maahanmuuttajan kotoutumista edistävään omaehtoiseen opiskeluun ja työmarkkinatukea saavalle muihin yksilöllisesti sovittuihin toimenpiteisiin osallistuva vakuutetaan työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella sekä ryhmävastuuvakuutuksella. Poiketen siitä, mitä mainitun lain 58 ja 59 §:ssä säädetään, päiväraha on 1/360 vuosityöansiosta.

Valtiokonttori käsittelee asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista 1 momentin nojalla. Valtiokonttorin tämän pykälän nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 33 luvussa säädetään.

Työ- ja elinkeinoministeriö järjestää 1 momentissa tarkoitetuissa kotoutumista edistävissä toimenpiteissä oleville ryhmävastuuvakuutuksen.

87 §

87 §

Tiedonsaantioikeus

Tiedonsaantioikeus

Voimassa oleva laki

Työ- ja elinkeinoministeriöllä, aluehallintovirastolla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, kehittämis- ja hallintokeskuksella, työ- ja elinkeinotoimistolla, kunnan viranomaisella, Kansaneläkelaitoksella sekä Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 2, 5 ja 6 luvun mukaisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta, kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalta sekä ilman huoltajaa olevalle lapselle määrätystä edustajalta.

Kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalla, jonka asiakkaaksi maahanmuuttaja ohjataan, on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä työ- ja elinkeinotoimistolta ja kunnan viranomaiselta tämän lain 2 luvussa tarkoitettujen toimenpiteiden ja palvelujen järjestämiseksi välttämättömät tiedot.

Ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyllä edustajalla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 57 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot työ- ja elinkeinotoimistolta, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta ja järjestelykeskukselta.

Ehdotus

Työ- ja elinkeinoministeriöllä, aluehallintovirastolla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, kehittämis- ja hallintokeskuksella, *työvoimaviranomaisella*, kunnan viranomaisella, Kansaneläkelaitoksella sekä Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 2, 5 ja 6 luvun mukaisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta, kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalta sekä ilman huoltajaa olevalle lapselle määrätystä edustajalta.

Kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalla, jonka asiakkaaksi maahanmuuttaja ohjataan, on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä *työvoimaviranomaiselta* ja kunnan viranomaiselta tämän lain 2 luvussa tarkoitettujen toimenpiteiden ja palvelujen järjestämiseksi välttämättömät tiedot.

Ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyllä edustajalla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 57 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot *työvoimaviranomaiselta*, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta ja järjestelykeskukselta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain (758/2021) 1 §:n 1 ja 2 momentti ja 2 luvun otsikko, sekä

lisätään lakiin uusi 8 a § sekä 14 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, ja 28 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Yritystoiminnan kehittämiseksi myönnettäviä valtionavustuksia ovat yrityksen kehittämisavustus *ja* toimintaympäristön kehittämisavustus.

Tätä lakia sovelletaan myönnettäessä yrityksen kehittämisavustusta *ja* toimintaympäristön kehittämisavustusta muualla Suomessa kuin Ahvenanmaan maakunnan alueella.

Yritystoiminnan kehittämiseksi myönnettäviä valtionavustuksia ovat yrityksen kehittämisavustus, toimintaympäristön kehittämisavustus *ja avustus yritysten kehittämispalveluihin*.

Tätä lakia sovelletaan myönnettäessä yrityksen kehittämisavustusta, toimintaympäristön kehittämisavustusta *ja avustusta yritysten kehittämispalveluihin* muualla Suomessa kuin Ahvenanmaan maakunnan alueella.

2 luku

2 luku

Yrityksen kehittämisavustus

Yrityksen kehittämisavustus *ja avustus yritysten kehittämispalveluihin*

8 a §

Avustus yritysten kehittämispalveluihin

Yritysten kehittämispalveluina voidaan hankkia pienille ja keskisuurille yrityksille yrityksen kehittämistarpeiden arvioimiseksi tarpeellisia analyysipalveluja sekä toiminnan

kehittämiseksi tarpeellisia asiantuntijapalveluja ja koulutuspalveluja. Palvelujen myöntäminen on harkinnanvaraista.

Yritysten kehittämisspalvelut ovat yritykselle osin maksullisia (omavastuuosuus). Valtion maksama osuus (avustusosuus) kehittämisspalvelusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetun komission asetuksen (EU) N:o 1407/2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen kalastus- ja vesiviljelyalalla annetun komission asetuksen (EU) N:o 717/2014 tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annetun komission asetuksen (EU) N:o 1408/2013 mukaista tukea palvelua käyttävälle yritykselle.

Yritysten kehittämisspalveluja voidaan myöntää, jos:

- 1) hakijalla arvioidaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan; ja*
- 2) myönnettävän palvelun arvioidaan olevan yrityksen kehittämistarpeiden selvittämisen tai toiminnan kehittämisen kannalta tarpeellinen.*

Yritysten kehittämisspalveluja ei kuitenkaan myönnetä, jos hakija on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai sillä on olennaisia maksuhäiriöitä, ellei palvelun myöntämistä pidetä erityisistä syistä tarkoituksenmukaisena.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yritysten kehittämisspalvelujen sisällöistä, palvelujen hankinnan toteuttamistavoista ja niissä sovellettavista menettelyistä, palvelun kestosta, valtion maksuosuudesta, sovellettavista valtioneuvoston asetuksista ja palvelun myöntämisen edellytyksistä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Avustuksen maksaminen

Avustuksen maksaminen

(uusi 4 momentti)

Tarkempia säännöksiä avustuksen maksamisesta ja ennakkoa koskevasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

28 §

Tietojärjestelmä

(uusi 2 momentti)

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmästä säädetään alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 50 §:ssä.

Poiketen siitä, mitä 1–3 momentissa säädetään, yritysten kehittämispalvelujen tuottaja laskuttaa sopimukseen perustuvan 8 a §:n 2 momentin mukaisen avustusosuuden sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa.

Tarkempia säännöksiä avustuksen maksamisesta ja ennakkoa koskevasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

28 §

Tietojärjestelmä

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, yritysten kehittämispalveluihin myönnettäviä avustuksia koskevissa asioissa tietojärjestelmään tallennetaan palvelun tuottajien vastuusiantuntijoiden nimi, yhteystiedot ja henkilötunnus.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmästä säädetään alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 50 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevan yritystoiminnan kehittämispalveluja koskevan asian käsittelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Yritystoiminnan kehittämispalveluihin liittyvät maksatukset hoitaa kuitenkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

15.

Laki

yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain (293/2017) 3 §:n 2 kohta, 4 §:n 1 momentti, 7 a §:n 1 momentti sekä 10 §:n 1 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 799/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

2) *yrityspalvelulla* valtion, kunnan, valtion erityisrahoitusyhtiön, Business Finland Oy:n, alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitettua välittävää toimielimen ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain (429/2016) 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettua tukiviranomaisen tarjoamaa, myöntämää ja niiden varoista maksettavaa tukea, rahoitusta ja kehittämisen- ja neuvontapalvelua sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettua julkista työvoima- ja yrityspalvelua;

4 §

Asiakastietojärjestelmä

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä on työ- ja elinkeinoministeriön tietojärjestelmä, johon yrityspalveluja tarjoavat viranomaiset, valtion erityisrahoitusyhtiö, Business Finland Oy, alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitettua välittävät toimielimet

Ehdotus

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

2) *yrityspalvelulla* valtion, kunnan, valtion erityisrahoitusyhtiön, Business Finland Oy:n, alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitettua välittävää toimielimen ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain (429/2016) 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettua tukiviranomaisen tarjoamaa, myöntämää ja niiden varoista maksettavaa tukea, rahoitusta ja kehittämisen- ja neuvontapalvelua sekä *työvoimavarojen järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettua työvoimaviranomaisen myöntämää valtiontueksi katsottavaa tukea;*

4 §

Asiakastietojärjestelmä

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä on työ- ja elinkeinoministeriön tietojärjestelmä, johon yrityspalveluja tarjoavat viranomaiset, *työvoimaviranomaiset*, valtion erityisrahoitusyhtiö, Business Finland Oy, *alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja raken-*

ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetut tukiviranomaiset tallettavat asiakastietoja yhteistä käyttöä ja tämän lain 5 §:ssä säädettyjä tarkoituksia varten. Lisäksi muut viranomaiset voivat tallettaa julkisia asiakastietoja asiakastietojärjestelmään ja käsitellä niitä.

nepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 4 §:n 13 kohdassa tarkoitetut välittävät toimielimet ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetut tukiviranomaiset tallettavat asiakastietoja yhteistä käyttöä ja tämän lain 5 §:ssä säädettyjä tarkoituksia varten. Lisäksi muut viranomaiset voivat tallettaa julkisia asiakastietoja asiakastietojärjestelmään ja käsitellä niitä.

7 a §

Asiakastietojärjestelmään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista valtiontuista tallettavat tiedot

Sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun tukiviranomaisen on talletettava asiakastietojärjestelmään sellaisen tuen myöntämistä ja maksamista koskevat tiedot, joka täyttää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut valtiontuen edellytykset. Tallettamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske sellaisia verotukia, joita koskevia tietoja julkaisu- ja avoimuusvelvoite ei koske, eikä maa- ja metsätalouden alkutuotantoa eikä kalataloutta koskevaa tukea.

7 a §

Asiakastietojärjestelmään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista valtiontuista tallettavat tiedot

Sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun tukiviranomaisen ja *työvoimaviranomaisen* on talletettava asiakastietojärjestelmään sellaisen tuen myöntämistä ja maksamista koskevat tiedot, joka täyttää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut valtiontuen edellytykset. Tallettamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske sellaisia verotukia, joita koskevia tietoja julkaisu- ja avoimuusvelvoite ei koske, eikä maa- ja metsätalouden alkutuotantoa eikä kalataloutta koskevaa tukea.

10 §

Asiakastietojärjestelmän tietojen luovuttaminen

Edellä 7 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja yrityspalvelujen toteuttamiseksi tarpeellisia muita kuin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten

10 §

Asiakastietojärjestelmän tietojen luovuttaminen

Edellä 7 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja yrityspalvelujen toteuttamiseksi tarpeellisia muita kuin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten

estämättä luovuttaa työ- ja elinkeinoministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle, ulkoministeriölle, ulkomaan edustukseen kuuluville edustustoille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, *työ- ja elinkeinotoimistolle*, Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandille, Business Finland Oy:lle, valtion erityisrahoitusyhtiölle, Ruokavirastolle ja alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitetuille välittäville toimielimille mainitun lain 28 §:n mukaisesti.

estämättä luovuttaa työ- ja elinkeinoministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle, ulkoministeriölle, ulkomaan edustukseen kuuluville edustustoille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandille, Business Finland Oy:lle, valtion erityisrahoitusyhtiölle, Ruokavirastolle ja *alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 4 §:n 13 kohdassa* tarkoitetuille välittäville toimielimille mainitun lain 28 §:n mukaisesti.

Edellä 7 a §:ssä tarkoitettuja 5 §:n 4 momentin mukaisen käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä luovuttaa taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetuille tukiviranomaisille. Sen lisäksi, mitä tilastolain (280/2004) 14 ja 15 §:ssä säädetään tämän lain 7 a §:ssä tarkoitettuja, tilastojen laatimiseksi välttämättömiä tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä luovuttaa Tilastokeskukselle.

Edellä 7 a §:ssä tarkoitettuja 5 §:n 4 momentin mukaisen käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä luovuttaa taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetuille tukiviranomaisille *ja työvoimaviranomaisille*. Sen lisäksi, mitä tilastolain (280/2004) 14 ja 15 §:ssä säädetään tämän lain 7 a §:ssä tarkoitettuja, tilastojen laatimiseksi välttämättömiä tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä luovuttaa Tilastokeskukselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

palkkaturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan palkkaturvalain (866/1998) 3 §, 10 §:n 1 momentti, 13 §, 15 §:n 3 momentti, 19 §, 24 §:n 2 momentti, 26 §:n 1 momentti, 28 ja 28 a §, sellaisina kuin ne ovat, 3 §, 10 §:n 1 momentti, 13 §, 15 §:n 3 momentti, 19 §, 24 §:n 2 momentti ja 28 a § laissa 1633/2009, 26 §:n 1 momentti laissa 841/2019 sekä 28 § osaksi laeissa 1633/2009 ja 1157/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Viranomaiset

Viranomaiset

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (kehittämis- ja hallintokeskus)* tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

10 §

10 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistoon tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. Ulkomailla tehtyä työtä koskeva palkkaturvahakemus voidaan ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

Hakemus on toimitettava *kehittämis- ja hallintokeskukseen tai sille kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä*. Ulkomailla tehtyä työtä koskeva palkkaturvahakemus voidaan ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

13 §

13 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä *kehittämisen- ja hallintokeskuksen* kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

15 §

15 §

Palkkaturvan maksaminen

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus saa käyttää valtion tämän lain mukaisen vastasatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmittattavissa.

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta *kehittämisen- ja hallintokeskus* saa käyttää valtion tämän lain mukaisen vastasatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmittattavissa.

19 §

19 §

Maksuhuojennukset

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja asetuksella säädettävään määrään saakka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista näihin rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan taikka osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja asetuksella säädettävään määrään saakka *kehittämisen- ja hallintokeskus* voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista näihin rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan taikka osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja *kehittämisen- ja hallintokeskuksen* maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

24 §

24 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa

Voimassa oleva laki

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskussella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

26 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muilla kuin 21 ja 22 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

28 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskussella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Ehdotus

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

26 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muilla kuin 21 ja 22 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava *kehittämisen- ja hallintokeskukselle* 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. *Kehittämisen- ja hallintokeskuksen* on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

28 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot *kehittämisen- ja hallintokeskukselle*, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja *työvoimaviranomaisilta* lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Voimassa oleva laki

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

28 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Ehdotus

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

28 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 2 §, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 2 momentti, 17 §, 22 §:n 3 momentti, 24 §:n 1 momentti, 26 ja 26 a §, sellaisina kuin ne ovat, 2 § laissa 1553/2015, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 2 momentti, 17 §, 22 §:n 3 momentti, 26 ja 26 a § laissa 1634/2009 sekä 24 §:n 1 momentti laissa 842/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Viranomaiset

Viranomaiset

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (kehittämis- ja hallintokeskus)* tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

9 §

9 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistoon tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. Hakemuksen voi ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

Hakemus on *toimitettava kehittämis- ja hallintokeskukseen tai sille kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä*. Hakemuksen voi ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

10 §

10 §

Kuuleminen

Kuuleminen

Voimassa oleva laki

Silloin kun työnantaja ei omista alusta, jolla tehtyyn työhön merimiehen palkkaturvana hakemat saatavat perustuvat, hakemus on annettava tiedoksi myös aluksen omistajalle, jos tämä on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tiedossa ja tiedoksiänto voi tapahtua vaivattomasti.

11 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

13 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus saa käyttää valtion tämän lain tai palkkaturvalain (866/1998) mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

17 §

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja valtioneuvoston asetuksella säädettävään määrään saakka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista tähän rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema

Ehdotus

Silloin kun työnantaja ei omista alusta, jolla tehtyyn työhön merimiehen palkkaturvana hakemat saatavat perustuvat, hakemus on annettava tiedoksi myös aluksen omistajalle, jos tämä on *kehittämisen- ja hallintokeskuksen* tiedossa ja tiedoksiänto voi tapahtua vaivattomasti.

11 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä *kehittämisen- ja hallintokeskuksen* kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

13 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta *kehittämisen- ja hallintokeskus* saa käyttää valtion tämän lain tai palkkaturvalain (866/1998) mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

17 §

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja valtioneuvoston asetuksella säädettävään määrään saakka *kehittämisen- ja hallintokeskus* voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista tähän rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa

Voimassa oleva laki

huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan tai osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Ministeriön ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksuhojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

22 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa ja aluksen pakkohuutokaupassa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa tai aluksen pakkohuutokaupassa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

24 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muulla kuin 19 ja 20 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

26 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot

Ehdotus

maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan tai osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Ministeriön ja *kehittämisen ja hallintokeskuksen* maksuhojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

22 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa ja aluksen pakkohuutokaupassa

Kehittämisen ja hallintokeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa tai aluksen pakkohuutokaupassa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

24 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muulla kuin 19 ja 20 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava *kehittämisen ja hallintokeskukselle* 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. *Kehittämisen ja hallintokeskuksen* on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

26 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

26 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot *kehittämisen- ja hallintokeskukselle*, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkelaitoksilta, työttömyyskassoilta ja *työvoimaviranomaisilta* lain täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

26 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Kehittämisen- ja hallintokeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki

Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) 4 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Työkanava Oy:n toiminnan kohdistuminen

Työkanava Oy:n toiminnan kohdistuminen

Työkanava Oy työllistää vain työ- ja elinkeinotoimiston sille palvelukseen osoittamia työnhakijoita. Työ- ja elinkeinotoimisto osoittaa yhtiölle avoimna olevia työpaikkoja vastaavan määrän julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja työttömiä työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet sairauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöt ovat halukkaita työllistymään, mutta työllistyminen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä palveluilla voida arviointihetkellä merkittävästi lisätä henkilön työllistymismahdollisuuksia ja että työllistyminen muun työnantajan palvelukseen on epätodennäköistä. Sairaus tai vamma voidaan osoittaa lääkärin antamalla todistuksella tai muulla lääketieteellisellä lausunnolla, josta ilmenee vamman tai sairauden vaikutus työtehtävien suorittamiseen sekä muut terveydentilaan liittyvät seikat, joista ilmenee henkilön työ- ja toimintakyky sekä sairauden tai vamman haittaavuuden kesto. Viimesijaisuuden arvioinnissa voidaan huomioida henkilön koulutus, työhistoria ja muu aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat, joilla on vaikutusta henkilön työllistymismahdollisuuksiin.

Työkanava Oy:n koko henkilöstön palvelussuhde on työsopimussuhde.

Työkanava Oy työllistää vain *työvoimaviranomaisen* sille palvelukseen osoittamia työnhakijoita. *Työvoimaviranomainen* osoittaa yhtiölle avoimna olevia työpaikkoja vastaavan määrän *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/)* tarkoitettuja työttömiä työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet sairauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöt ovat halukkaita työllistymään, mutta työllistyminen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä palveluilla voida arviointihetkellä merkittävästi lisätä henkilön työllistymismahdollisuuksia ja että työllistyminen muun työnantajan palvelukseen on epätodennäköistä. Sairaus tai vamma voidaan osoittaa lääkärin antamalla todistuksella tai muulla lääketieteellisellä lausunnolla, josta ilmenee vamman tai sairauden vaikutus työtehtävien suorittamiseen sekä muut terveydentilaan liittyvät seikat, joista ilmenee henkilön työ- ja toimintakyky sekä sairauden tai vamman haittaavuuden kesto. Viimesijaisuuden arvioinnissa voidaan huomioida henkilön koulutus, työhistoria ja muu aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat, joilla on vaikutusta henkilön työllistymismahdollisuuksiin.

Työkanava Oy:n koko henkilöstön palvelussuhde on työsopimussuhde.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 3 §:n 3 kohta, 23 §:n 3 momentti, 37 §:n 4 momentti, 45 §:n 2 momentti, 94 §:n 1 momentti, 98 §, 109 §:n 1 ja 2 momentti sekä 124 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *työvoimakoulutuksella* koulutusta, johon opiskelijat valitaan työ- ja elinkeinoviranomaisen toteaman koulutustarpeen perusteella siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 3 §:ssä säädetään;

3) *työvoimakoulutuksella* koulutusta, johon opiskelijat valitaan *työvoimaviranomaisen* toteaman koulutustarpeen perusteella siten kuin *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 63 §:ssä* säädetään;

23 §

23 §

Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus

Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus

Järjestämisluvassa määrätään oikeudesta järjestää 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta työvoimakoulutuksena. Järjestämislupa voidaan myös rajata koskemaan vain työvoimakoulutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen tässä momentissa tarkoitettua oikeudesta päättämistä. Koulutuksen järjestäjä ja työ- ja elinkeinohallinto sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä.

Järjestämisluvassa määrätään oikeudesta järjestää 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta työvoimakoulutuksena. Järjestämislupa voidaan myös rajata koskemaan vain työvoimakoulutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen tässä momentissa tarkoitettua oikeudesta päättämistä. Koulutuksen järjestäjä ja *työvoimaviranomainen* sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä.

37 §

Hakeutuminen ja hakumenettelyt

Poiketen siitä, mitä tässä luvussa säädetään, opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää työ- ja elinkeinotoimisto yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Opiskelijaksi hakeutumisessa ja opiskelijaksi ottamisessa sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä ja sen nojalla sekä tämän lain 38, 40 ja 41 §:ssä säädetään. Muutoksenhausta työ- ja elinkeinotoimiston päätökseen säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa. Jos opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu tämän lain 38, 40 tai 41 §:ssä säädettyihin edellytyksiin, muutoksenhakuun sovelletaan kuitenkin tämän lain 12 lukua.

45 §

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen

Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös työ- ja elinkeinoviranomaisen edustaja.

94 §

Opiskelijan velvollisuudet

37 §

Hakeutuminen ja hakumenettelyt

Poiketen siitä, mitä tässä luvussa säädetään, opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää *se työvoimaviranomainen, jonka kanssa koulutuksen järjestäjä on sopinut työvoimakoulutuksen järjestämisestä*, yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Opiskelijaksi hakeutumisessa ja opiskelijaksi ottamisessa sovelletaan, mitä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 63 §:ssä* ja sen nojalla sekä tämän lain 38, 40 ja 41 §:ssä säädetään. Muutoksenhausta *työvoimaviranomaisen* päätökseen säädetään *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 17 luvussa*. Jos opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu tämän lain 38, 40 tai 41 §:ssä säädettyihin edellytyksiin, muutoksenhakuun sovelletaan kuitenkin tämän lain 12 lukua.

45 §

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen

Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös *työvoimaviranomaisen* edustaja.

94 §

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijan tulee osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetukseen sekä näyttöihin ja muuhun osaamisen osoittamiseen, jollei hänen poissaololleen ole perusteltua syytä. Työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n 2 momentissa säädetään opiskelijan osallistumisesta opetukseen ja opintojen etenemisestä.

Opiskelijan tulee osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetukseen sekä näyttöihin ja muuhun osaamisen osoittamiseen, jollei hänen poissaololleen ole perusteltua syytä. Työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi, mitä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 64 §:n 2 momentissa* säädetään opiskelijan osallistumisesta opetukseen ja opintojen etenemisestä.

98 §

Opiskeluoikeus työvoimakoulutuksessa

Mitä 96 §:n 1 momentissa säädetään opiskelu-oikeuden alkamisesta ja 3 momentissa opiskelu-oikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä, ei sovelleta työvoimakoulutuksessa. Työvoimakoulutuksessa opiskeluoikeus alkaa ja päättyy koulutuksen järjestäjän ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston sopimana ajankohtana. Opiskelu-oikeuden päättymiseen työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 5 §:ää.

109 §

Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa

Työ- ja elinkeinotoimistolla, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimakoulutuksen toimeenpanossa välttämättömät tiedot työvoimakoulutusta järjestävältä koulutuksen järjestäjältä.

98 §

Opiskeluoikeus työvoimakoulutuksessa

Mitä 96 §:n 1 momentissa säädetään opiskelu-oikeuden alkamisesta ja 3 momentissa opiskelu-oikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä, ei sovelleta työvoimakoulutuksessa. Työvoimakoulutuksessa opiskeluoikeus alkaa ja päättyy koulutuksen järjestäjän ja *työvoimaviranomaisen* sopimana ajankohtana. Opiskelu-oikeuden päättymiseen työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 65 §:ää*

109 §

Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa

Työvoimaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimakoulutuksen toimeenpanossa välttämättömät tiedot työvoimakoulutusta järjestävältä koulutuksen järjestäjältä.

Voimassa oleva laki

Työvoimakoulutusta järjestävällä koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta *työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta* opiskelijaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä koulutuksen järjestämiseksi.

124 §

Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvollisuus

Työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä *työ- ja elinkeinotoimiston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* kanssa. Koulutuksen järjestäjän, joka järjestää järjestämisluvassaan määrätyllä tavalla työvoimakoulutusta, tulee osallistua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun.

Ehdotus

Työvoimakoulutusta järjestävällä koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta *työvoimaviranomaiselta* opiskelijaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä koulutuksen järjestämiseksi.

124 §

Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvollisuus

Työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä *työvoimaviranomaisten* kanssa. Koulutuksen järjestäjän, joka järjestää järjestämisluvassaan määrätyllä tavalla työvoimakoulutusta, tulee osallistua *työvoimaviranomaisen* kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

20.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 1 §, 2 §:n 1 ja 9 kohta, 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale sekä 5 momentti, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n 1, 2 ja 4-6 momentti, 7 §, 8 §:n 1 momentin 5 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 9 §:n 2 ja 3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 ja 12 §, 14 §:n 3 momentti, 15 §, 27 §:n 1 momentti ja 28 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 1, 7 ja 11 § sekä 28 §:n 2 momentti laissa 937/2012, 2 §:n 1 ja 9 kohta, 5 §:n 1 ja 4-6 momentti, 8 §:n 3 ja 4 momentti, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti sekä 12 ja 15 § laissa 591/2022, 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale, 8 §:n 1 momentin 5 kohta, 9 §:n 3 momentti ja 28 §:n 3 momentti laissa 1384/2021, 3 §:n 5 momentti laissa 1372/2014, 4 §:n 3 momentti laissa 1222/2014, 5 §:n 2 momentti laissa 314/2010 ja 14 §:n 3 momentti laissa 1453/2016, sekä

lisätään 25 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 591/2022, uusi 2 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työ- ja elinkeinoviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun. Laissa säädetään myös toimenpiteisiin osallistuvan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

Tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja *työvoimaviranomaisen* tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun. Laissa säädetään myös toimenpiteisiin osallistuvan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *aktivointisuunnitelmalla* pitkään työttömänä olleelle henkilölle työllistymisedelly-

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *aktivointisuunnitelmalla* pitkään työttömänä olleelle henkilölle työllistymisedelly-

Voimassa oleva laki

tysten ja elämänhallinnan parantamiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jonka työ- ja elinkeinotoimisto ja hyvinvointialue laativat yhdessä henkilön kanssa;

9) *valtion korvauksella työllisyysmäärärahoista* hyvinvointialueelle maksettavaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamista;

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäiväraha-ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on järjestetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on

Ehdotus

tysten ja elämänhallinnan parantamiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jonka *työvoimaviranomainen* ja hyvinvointialue laativat yhdessä henkilön kanssa;

9) *valtion korvauksella* hyvinvointialueelle maksettavaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamista;

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 38 §:ssä* tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:ssä* tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäiväraha-ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on järjestetty *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa* tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on

Voimassa oleva laki

aiemmin laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

Tätä lakia sovelletaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen sellaiselle 1 ja 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle, joka on ohjattu työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014) tarkoitettulla tavalla monialaiseen yhteis palveluun ja jonka kanssa laaditaan mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Monialainen työllistymissuunnitelma korvaa tässä laissa tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään aktivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (710/1982) sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työ- ja elinkeinotoimisto ja hyvinvointialue ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitettua henkilön kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon.

Työ- ja elinkeinotoimisto on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka

Ehdotus

aiemmin laadittu *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:ssä* tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

Tätä lakia sovelletaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen sellaiselle 1 ja 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle, joka on ohjattu *työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (/)* tarkoitettulla tavalla *monialaisen tuen yhteistoimintamalliin* ja jonka kanssa laaditaan mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Monialainen työllistymissuunnitelma korvaa tässä laissa tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään aktivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (710/1982) sekä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* säädetään.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitettua henkilön kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon.

Työvoimaviranomainen on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka

täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.

täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työ- ja elinkeinotoimisto on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työ- ja elinkeinotoimisto on varannut tämän lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun työnhakukeskusteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan hyvinvointialueen, työ- ja elinkeinotoimiston ja henkilön kesken. Asiakkaalla on mahdollisuus käyttää apunaan tukihenkilöä aktivointisuunnitelman laadinnassa ja uudistamisessa.

Työ- ja elinkeinotoimisto tai hyvinvointialue tekee päätöksen siitä, onko suunnitelma katsottava keskeytyneeksi. Suunnitelma voidaan katsoa keskeytyneeksi kuukauden kuluttua siitä, kun henkilö on työllistynyt työhön tai yritystoimintaan taikka aloittanut ammattiin tai tutkintoon johtavat päätoimiset opinnot. Ennen keskeytyspäätöksen tekemistä työ- ja elinkeinotoimiston tai hyvinvointialueen on kuultava henkilöä.

Työvoimaviranomaisen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:n* mukainen työllistymissuunnitelma. Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että *työvoimaviranomainen* on tehnyt henkilön kanssa *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:n* mukaisen työllistymissuunnitelman tai että *työvoimaviranomainen* on varannut edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa* tarkoitettuun työnhakukeskusteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan hyvinvointialueen, *työvoimaviranomaisen* ja henkilön kesken. Asiakkaalla on mahdollisuus käyttää apunaan tukihenkilöä aktivointisuunnitelman laadinnassa ja uudistamisessa.

Työvoimaviranomainen tai hyvinvointialue tekee päätöksen siitä, onko suunnitelma katsottava keskeytyneeksi. Suunnitelma voidaan katsoa keskeytyneeksi kuukauden kuluttua siitä, kun henkilö on työllistynyt työhön tai yritystoimintaan taikka aloittanut ammattiin tai tutkintoon johtavat päätoimiset opinnot. Ennen keskeytyspäätöksen tekemistä *työvoimaviranomaisen* tai hyvinvointialueen on kuultava henkilöä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva työ- ja elinkeinotoimisto

*Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva **työvoimaviranomainen***

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuu se työ- ja elinkeinotoimisto, jonka toiminta-alueeseen kunta kuuluu.

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuu se *työvoimaviranomainen*, jonka toimialueella henkilön kotikunta on, tai se *työvoimaviranomainen*, jonka asiakkaana henkilö on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 17 §:n perusteella.

8 §

8 §

Aktivointisuunnitelman sisältö

Aktivointisuunnitelman sisältö

Aktivointisuunnitelmaan merkitään:

Aktivointisuunnitelmaan merkitään:

5) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä johdu muuta.

5) *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun 5 luvussa* tarkoitettu työnhakuvollisuus, ellei mainitun *lain 48 §:stä* johdu muuta.

Jos työ- ja elinkeinotoimisto, hyvinvointialue ja henkilö yhdessä arvioivat, että henkilö ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta tai erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, jotka parantavat henkilön työ- ja toimintakykyä.

Jos *työvoimaviranomainen*, hyvinvointialue ja henkilö yhdessä arvioivat, että henkilö ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta tai erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, jotka parantavat henkilön työ- ja toimintakykyä.

Aktivointisuunnitelman allekirjoittavat työ- ja elinkeinotoimisto, hyvinvointialue ja henkilö.

Aktivointisuunnitelman allekirjoittavat *työvoimaviranomainen*, hyvinvointialue ja henkilö.

9 §

9 §

Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa

Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa

Voimassa oleva laki

Ennen suunnitelman allekirjoittamista on työvoimatoimiston ja hyvinvointialueen informoitava henkilöä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen perusteella maksettavista etuuksista ja korvauksista

Aktivointisuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa. Työ- ja elinkeinotoimiston on huolehdittava aktivointisuunnitelman tarkistamisesta kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein.

10 §

Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavaan työtoimintaan

Henkilöllä, joka täyttää 3 §:ssä säädetty edellytykset, on velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston ja hyvinvointialueen kanssa.

11 §

Aktivointisuunnitelman oikeusvaikutukset

Henkilöllä on oikeus aktivointisuunnitelmaan sisältyviin sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluihin ja toimenpiteisiin sen mukaisesti kuin niitä koskevissa laeissa on erikseen säädetty. Suunnitelmassa yksilöidysti sovittuihin julkisiin työvoimapalveluihin henkilöllä on oikeus työ- ja elinkeinotoimiston käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

12 §

Oikeus salassapidettäviin tietoihin ja aktivointisuunnitelman tallentaminen

Aktivointisuunnitelman laatimiseen 5 §:n 1 momentin mukaisesti osallistuvilla henkilöillä on oikeus salassapitosäännösten estämättä

Ehdotus

Ennen suunnitelman allekirjoittamista on *työvoimaviranomaisen* ja hyvinvointialueen informoitava henkilöä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen perusteella maksettavista etuuksista ja korvauksista.

Aktivointisuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa. *Työvoimaviranomaisen* on huolehdittava aktivointisuunnitelman tarkistamisesta kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein.

10 §

Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavaan työtoimintaan

Henkilöllä, joka täyttää 3 §:ssä säädetty edellytykset, on velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen yhdessä *työvoimaviranomaisen* ja hyvinvointialueen kanssa.

11 §

Aktivointisuunnitelman oikeusvaikutukset

Henkilöllä on oikeus aktivointisuunnitelmaan sisältyviin sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluihin ja toimenpiteisiin sen mukaisesti kuin niitä koskevissa laeissa on erikseen säädetty. *Oikeudesta julkisiin työvoimapalveluihin säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa.*

12 §

Oikeus salassapidettäviin tietoihin ja aktivointisuunnitelman tallentaminen

Aktivointisuunnitelman laatimiseen 5 §:n 1 momentin mukaisesti osallistuvilla henkilöillä on oikeus salassapitosäännösten estämättä

Voimassa oleva laki

saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen aktiivointisuunnitelman laatimiseksi henkilöä koskevat välttämättömät tiedot. Aktiivointisuunnitelma talletetaan hyvinvointialueen sosiaalihuollon henkilökisteriin ja työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän henkilöasiakasrekisteriin.

14 §

Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset

Kuntouttava työtoiminta on järjestettävä henkilön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitetulla työssäkäyntialueella. Henkilön suostumuksella kuntouttava työtoiminta voidaan järjestää myös työssäkäyntialueen ulkopuolella.

15 §

Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa

Työmarkkinatukeen oikeutetulle tai työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle tai työttömyyspäivärahaa saavalle henkilölle voidaan hänen pyynnöstään järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä määräaikoja, jos hyvinvointialue ja työ- ja elinkeinotoimisto varattuaan henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedellytyksiä. Ennen toiminnan järjestämistä on laadittava kuntouttavaa työtoimintaa koskeva aktiivointisuunnitelma siten kuin 3 luvussa säädetään tai monialainen työllistymissuunnitelma siten kuin työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa säädetään. Henkilön on esitettävä kuntouttavaa työtoimintaa koskeva pyyntö työ- ja elinkeinotoimistolle tai hyvinvointialueelle.

Ehdotus

saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen aktiivointisuunnitelman laatimiseksi henkilöä koskevat välttämättömät tiedot. Aktiivointisuunnitelma talletetaan hyvinvointialueen sosiaalihuollon henkilökisteriin ja *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 120 §:ssä tarkoitettuun työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon.*

14 §

Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset

Kuntouttava työtoiminta on järjestettävä henkilön *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 10 §:ssä* tarkoitetulla työssäkäyntialueella. Henkilön suostumuksella kuntouttava työtoiminta voidaan järjestää myös työssäkäyntialueen ulkopuolella.

15 §

Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa

Työmarkkinatukeen oikeutetulle tai työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle tai työttömyyspäivärahaa saavalle henkilölle voidaan hänen pyynnöstään järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä määräaikoja, jos hyvinvointialue ja *työvoimaviranomainen* varattuaan henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedellytyksiä. Ennen toiminnan järjestämistä on laadittava kuntouttavaa työtoimintaa koskeva aktiivointisuunnitelma siten kuin 3 luvussa säädetään tai monialainen työllistymissuunnitelma siten kuin *työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa* säädetään. Henkilön on esitettävä kuntouttavaa työtoimintaa koskeva pyyntö *työvoimaviranomaiselle* tai hyvinvointialueelle.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 §

25 §

Rahoitus

Rahoitus

Edellä 24 §:ssä tarkoitettu valtion korvaus maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön määrärahoista.

Edellä 24 §:ssä tarkoitettu valtion korvaus maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön määrärahoista.

27 §

27 §

Kansaneläkelaitoksen tietojenantovelvollisuus

Kansaneläkelaitoksen tietojenantovelvollisuus

Kansaneläkelaitos toimittaa työvoimatoimistolle tiedot henkilöistä, jotka työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan maksupäivien osalta täyttävät 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdissa tai 2 momentin 1 tai 2 kohdissa säädetyt edellytykset aktivointisuunnitelman tekemiselle. Tiedot tulee toimittaa mainittujen edellytysten täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

Kansaneläkelaitos toimittaa työvoimaviranomaiselle tiedot henkilöistä, jotka työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan maksupäivien osalta täyttävät 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdissa tai 2 momentin 1 tai 2 kohdissa säädetyt edellytykset aktivointisuunnitelman tekemiselle. Tiedot tulee toimittaa mainittujen edellytysten täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

28 §

28 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Haettaessa muutosta 24 §:ssä tarkoitettuun päätökseen noudatetaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:ssä säädetään.

Edellä 24 §:ssä tarkoitettuun valtion korvausta koskevaan päätökseen saa hakea oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003) Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Aktivointisuunnitelmaan sisällytettävään työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

Aktivointisuunnitelmaan sisällytettävään työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 147§:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

21.

Laki

vuorotteluvapaalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan vuorotteluvapaalain (1305/2002) 3 ja 8 §, 9 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 11 §:n 2 kohta, 17 §:n 1 momentti sekä 18 ja 22 §, sellaisina kuin niistä ovat, 3 § osaksi laeissa 1127/2007, 659/2014 ja 1660/2015, sekä 8 §, 9 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 11 §:n 2 kohta, 17 §:n 1 momentti ja 18 § laissa 659/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vuorotteluvapaalla* järjestelyä, jossa työntekijä työnantajansa kanssa tekemän vuorottelusopimuksen mukaisesti määräaikaisesti vapautetaan palvelussuhteeseen kuuluvien tehtävien suorittamisesta ja jossa työnantaja samalla sitoutuu vastaavaksi ajaksi palkkaamaan työ- ja elinkeinotoimistossa työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työttömänä työnhakijana olevan;

2) *vuorottelijalla* henkilöä, joka jää vuorotteluvapaalle;

3) *sijaisella* henkilöä, joka on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi työhön;

4 kohta on kumottu L:lla 30.12.2015/1660.

5) *vuorotteluvapaan pidentämisellä* vuorotteluvapaan jatkamista välittömästi sovitun vapaan päättymisestä; ja

6) *tilapäisellä työhön paluulla* tilapäistä työssäoloa vuorotteluvapaan aikana sen työnantajan työssä, jonka palvelussuhteesta vuorottelija on vuorotteluvapaalla.

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vuorotteluvapaalla* järjestelyä, jossa työntekijä työnantajansa kanssa tekemän vuorottelusopimuksen mukaisesti määräaikaisesti vapautetaan palvelussuhteeseen kuuluvien tehtävien suorittamisesta ja jossa työnantaja samalla sitoutuu vastaavaksi ajaksi palkkaamaan *työvoimaviranomaisessa* työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työttömänä työnhakijana olevan;

2) *vuorottelijalla* henkilöä, joka jää vuorotteluvapaalle;

3) *sijaisella* henkilöä, joka on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi työhön;

4) *vuorotteluvapaan pidentämisellä* vuorotteluvapaan jatkamista välittömästi sovitun vapaan päättymisestä;

5) *tilapäisellä työhön paluulla* tilapäistä työssäoloa vuorotteluvapaan aikana sen työnantajan työssä, jonka palvelussuhteesta vuorottelija on vuorotteluvapaalla;

6) *työvoimaviranomaisella* sitä kunnan tai kuntayhtymän työvoimapalveluiden järjestä-

misestä annetussa laissa (/) tarkoitettua viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä.

8 §

8 §

*Vuorottelusopimus**Vuorottelusopimus*

Työnantajan tulee tehdä vuorottelijan kanssa kirjallinen vuorottelusopimus, jossa työnantaja sitoutuu palkkaamaan sijaisen. Vuorottelusopimus on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistolle ennen vuorotteluvapaan alkamista. Lisäksi työsopimus tai muu luotettava selvitys siitä, että sijainen on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi, on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistolle ennen vuorotteluvapaan alkamista tai viipymättä vuorotteluvapaan alkamisen jälkeen. Vastaavat tarvittavat selvitykset on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistolle jaksotettaessa tai pidennettäessä vuorotteluvapaata 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Työnantajan tulee tehdä vuorottelijan kanssa kirjallinen vuorottelusopimus, jossa työnantaja sitoutuu palkkaamaan sijaisen. Vuorottelusopimus on toimitettava *työvoimaviranomaiselle* ennen vuorotteluvapaan alkamista. Lisäksi työsopimus tai muu luotettava selvitys siitä, että sijainen on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi, on toimitettava *työvoimaviranomaiselle* ennen vuorotteluvapaan alkamista tai viipymättä vuorotteluvapaan alkamisen jälkeen. Vastaavat tarvittavat selvitykset on toimitettava *työvoimaviranomaiselle* jaksotettaessa tai pidennettäessä vuorotteluvapaata 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

9 §

9 §

*Sijainen**Sijainen*

Sijaiseksi on palkattava sellainen työ- ja elinkeinotoimistossa työttömänä työnhakijana oleva, joka on ollut työttömänä työnhakijana yhdenjaksoisesti tai osissa vähintään 90 kalenteripäivää vuorotteluvapaan alkamista edeltäneiden 14 kuukauden aikana. Sijaiseksi palkattavan on oltava työttömänä työnhakijana välittömästi ennen vuorotteluvapaan alkamista.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sijaiseksi voidaan palkata alle 30-vuotias työ- ja elinkeinotoimistossa työttömänä työnhakijana oleva, jonka ammatti- tai korkeakoulututkinnon suorittamisesta on kulunut enintään yksi vuosi taikka työtön työnhakija, joka vuorotteluvapaan alkaessa on alle 25-vuotias tai yli 55-vuotias.

Sijaiseksi on palkattava sellainen *työvoimaviranomaisessa* työttömänä työnhakijana oleva, joka on ollut työttömänä työnhakijana yhdenjaksoisesti tai osissa vähintään 90 kalenteripäivää vuorotteluvapaan alkamista edeltäneiden 14 kuukauden aikana. Sijaiseksi palkattavan on oltava työttömänä työnhakijana välittömästi ennen vuorotteluvapaan alkamista.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sijaiseksi voidaan palkata alle 30-vuotias *työvoimaviranomaisessa* työttömänä työnhakijana oleva, jonka ammatti- tai korkeakoulututkinnon suorittamisesta on kulunut enintään yksi vuosi taikka työtön työnhakija, joka vuorotteluvapaan alkaessa on alle 25-vuotias tai yli 55-vuotias.

Voimassa oleva laki

Sijaisen työajan tulee olla vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen. Jos työnantajan palveluksessa oleva osa-aikainen työntekijä on työttömänä kokoaikatyön hakijana työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet palkataan vuorotteluvapaan johdosta vapaaksi tulleeseen työhön, voidaan vuorotteluvapaa toteuttaa ottamalla näin vapaaksi jäävään työhön työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoittautunut työtön työnhakija työsopimuslain 2 luvun 5 §:n estämättä. Tällöin näiden työntekijöiden yhteisen työajan lisäyksen tulee olla vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen.

11 §

Sijaisen palvelussuhteen päättymisen vaikutukset

Jos sijaisen palvelussuhde päättyy ennen vuorotteluvapaan päättymistä, palvelussuhteen päättymistä ei ole pidettävä vuorottelusuopimuksen vastaisena, jos:

- 2) työ- ja elinkeinotoimisto ei voi osoittaa soveltuvaa henkilöä aikaisemman tilalle.

17 §

Työvoimapoliittinen lausunto

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon vuorottelukorvauksen 5–9 §:ssä ja 14 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuista edellytyksistä sekä 19 §:n 1 momentissa tarkoitetuista takaisinperinnän edellytyksistä.

18 §

Ilmoitusvelvollisuus

Ehdotus

Sijaisen työajan tulee olla vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen. Jos työnantajan palveluksessa oleva osa-aikainen työntekijä on työttömänä kokoaikatyön hakijana *työvoimaviranomaisessa* ja hänet palkataan vuorotteluvapaan johdosta vapaaksi tulleeseen työhön, voidaan vuorotteluvapaa toteuttaa ottamalla näin vapaaksi jäävään työhön *työvoimaviranomaiseen* ilmoittautunut työtön työnhakija työsopimuslain 2 luvun 5 §:n estämättä. Tällöin näiden työntekijöiden yhteisen työajan lisäyksen tulee olla vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen.

11 §

Sijaisen palvelussuhteen päättymisen vaikutukset

Jos sijaisen palvelussuhde päättyy ennen vuorotteluvapaan päättymistä, palvelussuhteen päättymistä ei ole pidettävä vuorottelusuopimuksen vastaisena, jos:

- 2) *työvoimaviranomainen* ei voi osoittaa soveltuvaa henkilöä aikaisemman tilalle.

17 §

Työvoimapoliittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon vuorottelukorvauksen 5–9 §:ssä tarkoitetuista edellytyksistä sekä 19 §:n 1 momentissa tarkoitetuista takaisinperinnän edellytyksistä. *Lausunnon vuorottelukorvauksen 14 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuista edellytyksistä antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus.*

18 §

Ilmoitusvelvollisuus

Voimassa oleva laki

Työnantajan on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle sijaisen palkkaamisesta vuorotteluvapaan ajaksi sekä tämän palvelussuhteen olennaisista muutoksista.

22 §

Rahoitus

Vuorottelukorvauksesta työttömyyskas- soille ja Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset rahoitetaan noudattaen, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalain 14 luvun 3 §:ssä säädetään työttömyyspäivä- hasta.

Ehdotus

Työnantajan on viipymättä ilmoitettava *työ- voimaviranomaiselle* sijaisen palkkaamisesta vuorotteluvapaan ajaksi sekä tämän palvelus- suhteen olennaisista muutoksista.

22 §

Rahoitus

Vuorottelukorvauksesta työttömyyskas- soille ja Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset rahoitetaan noudattaen, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalain 14 luvun 3 §:ssä säädetään työttömyyspäivä- hasta *lukuun ottamatta säännöksiä, jotka kos- kevat kunnan rahoitusosuutta työttö- myysetuusmenosta.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Työvoimaviranomainen hoitaa työ- ja elin- keinotoimistossa 17 §:n 1 momentin ensim- mäisessä virkkeessä tarkoitettuja työvoimapo- liittisia lausuntoja koskevat tämän lain voi- maan tullessa vireillä olevat asiat sekä muu- toksenhausta johtuvat toimet.*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa työ- ja elinkeinotoimistossa 17 §:n 1 momentin toi- sessä virkkeessä tarkoitettuja työvoimapoliit- tisia lausuntoja koskevat tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat sekä muutoksen- hausta johtuvat toimet.

22.

Laki

sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain (352/2010) 6 § ja 11 §:n 5 momentti, sellaisena kuin niistä on 6 § laissa 1557/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Toimivaltaiseksi nimetyt laitokset eräissä työnhakuun liittyvissä tilanteissa

Toimivaltaiseksi nimetyt laitokset eräissä työnhakuun liittyvissä tilanteissa

Perusasetuksen 1 artiklan q alakohdan iii alakohdassa tarkoitettuja toimivaltaisen viranomaisen nimeämiä toimivaltaisia laitoksia ovat työ- ja elinkeinotoimistot sovellettaessa täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan ja perusasetuksen 64 artiklan 1 kohdan a alakohdan säännöksiä.

Perusasetuksen 1 artiklan q alakohdan iii alakohdassa tarkoitettuja toimivaltaisen viranomaisen nimeämiä toimivaltaisia laitoksia sovellettaessa täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan ja perusasetuksen 64 artiklan 1 kohdan a alakohdan säännöksiä ovat työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitetut kuntien tai kuntayhtymien viranomaiset, jotka vastaavat julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä.

Perusasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa tarkoitettuja työvoimaviranomaisia Suomessa ovat työ- ja elinkeinotoimistot ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus.

Perusasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa tarkoitettuja työvoimaviranomaisia Suomessa ovat työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetut kunnan tai kuntayhtymän viranomaiset, jotka vastaavat työvoimapalveluiden järjestämisestä, sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus.

11 §

11 §

Todistusten ja muiden esitettävien asiakirjojen antaminen

Todistusten ja muiden esitettävien asiakirjojen antaminen

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa:

Voimassa oleva laki

- 1) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 1 kappaleen mukaisen todistuksen työnhakijaksi ilmoittautumisesta;
- 2) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 2 kappaleen mukaisen todistuksen seikoista, jotka saattavat vaikuttaa etuusoikeuteen;
- 3) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 3 kappaleen mukaisen todistuksen työttömän tilanteen seurannasta, työnhaun voimassaolosta sekä valvontamenettelyjen noudattamisesta.

Ehdotus

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettussa laissa tarkoitetut kunnan tai kuntayhtymän viranomaiset, jotka vastaavat työvoimapalveluiden järjestämisestä antavat:

- 1) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 1 kappaleen mukaisen todistuksen työnhakijaksi ilmoittautumisesta;
- 2) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 2 kappaleen mukaisen todistuksen seikoista, jotka saattavat vaikuttaa etuusoikeuteen;
- 3) täytäntöönpanoasetuksen 55 artiklan 4 kohdan 3 kappaleen mukaisen todistuksen työttömän tilanteen seurannasta, työnhaun voimassaolosta sekä valvontamenettelyjen noudattamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

23.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 ja 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §:n 6 momentin 2 kohta ja 13 §:n 1 momentin 16, 23 ja 25 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 1 momentin 16 ja 25 kohta laissa 176/2019 ja 13 luvun 1 §:n 23 kohta laissa 679/2022, ja lisätään 13 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 176/2019, 1206/2020, 922/2021, 539/2022 ja 679/2022 uusi 26 ja 27 kohta, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot

Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot

Etuudenmaksajan maksamista suorituksista talletetaan lisäksi seuraavat tiedot, jotka etuuden maksaja on muualla laissa olevien säännösten nojalla velvollinen antamaan tiedon käyttäjälle:

Etuudenmaksajan maksamista suorituksista talletetaan lisäksi seuraavat tiedot, jotka etuuden maksaja on muualla laissa olevien säännösten nojalla velvollinen antamaan tiedon käyttäjälle:

2) tiedot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) tai työttömyysturvalain perusteella maksettavista kulukorvauksista;

2) tiedot työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) tai työttömyysturvalain perusteella maksettavista kulukorvauksista;

13 §

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu

Voimassa oleva laki

muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

16) Valtiokonttorille käsiteltävänä olevan liikennevakuutuslaissa, työtapaturma- ja ammattitautilaissa, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa (1521/2016), opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa, eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa (1522/2016), pelastuslaissa (379/2011), virkatehtävissä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (625/1967), meripelastuslaissa (1145/2001), *julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010)*, valmiuslaissa (1552/2011), poliisilaissa (872/2011), käräjäoikeuden lautamiehistä annetussa laissa (675/2016), kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) tai rikosvahinkolaissa (1204/2005) tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten;

Ehdotus

muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

16) Valtiokonttorille käsiteltävänä olevan liikennevakuutuslaissa, työtapaturma- ja ammattitautilaissa, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa (1521/2016), opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa, eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa (1522/2016), pelastuslaissa (379/2011), virkatehtävissä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (625/1967), meripelastuslaissa (1145/2001), valmiuslaissa (1552/2011), poliisilaissa (872/2011), käräjäoikeuden lautamiehistä annetussa laissa (675/2016), kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) tai rikosvahinkolaissa (1204/2005) tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten;

23) *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle palkkaturvalain (866/1998), merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) sekä rekrytointitukikoikeilusta annetun lain (20/2022) toimeenpanoa varten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa (897/2009) säädetyn työvoimapalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottamista, arviointia ja seurantaa koskevan tehtävän hoitamiseksi;*

Voimassa oleva laki

25) Ahvenanmaan maakunnalle sekä sen viranomaisille ja kunnille niiden Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) tarkoitetussa maakuntalaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi noudattaen, mitä siinä säädetään niiden oikeudesta saada tietoja.

Ehdotus

25) Ahvenanmaan maakunnalle sekä sen viranomaisille ja kunnille niiden Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) tarkoitetussa maakuntalaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi noudattaen, mitä siinä säädetään niiden oikeudesta saada tietoja;

26) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetulle työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevalle kunnalle tai kuntayhtymälle mainitussa laissa tarkoitettua muutosturvakoulutusta, palkkatukea, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea, starttirahaa ja työllistämisvelvoitteen perusteella järjestetyn työn palkkakustannuksiin myönnettävää tukea koskevien tehtävien toimeenpanoa varten;

27) työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädettyjen julkisten työvoimapalveluiden johtamista, ohjausta ja kehittämistä sekä kuntien työllisyydenhoidon ja työvoimapalvelujen järjestämisen seuranta- ja arviointia koskevien tehtävien hoitamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

24.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:n 1 momentin 23 kohta, sellaisena kuin se on laissa 680/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

23) työ- ja elinkeinotoimistolle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyn palkkatuen, starttirahan ja muutosturvakoulutuksen sekä palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) toimeenpanoa varten;

23) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) toimeenpanoa varten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa (897/2009) säädetyn työvoimapolveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottamista, arviointia ja seurantaa koskevan tehtävän hoitamiseksi;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

25.

Laki

työsopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 luvun 3 a §, 6 luvun 6 §, 7 luvun 12 §:n 1 momentti ja 12 a §:n 2 momentti, 9 luvun 3 a ja 3 b § sekä 13 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 a § ja 6 luvun 6 § laissa 1448/2016, 7 luvun 12 §:n 1 momentti laissa 920/2012, 7 luvun 12 a §:n 2 momentti ja 9 luvun 3 b § laissa 672/2022, 9 luvun 3 a § laissa 163/2020 sekä 13 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentti laissa 1448/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

3 a §

3 a §

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut työ- ja elinkeinotoimiston ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana sen mukaan kuin julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 3 §:ssä säädetään.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusia vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti.

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut *työvoimaviranomaisen* ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Siitä, milloin henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana, säädetään työvoimapolveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 3 §:ssä.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusia vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

6 luku

6 luku

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

6 §

6 §

Työntekijän takaisinottaminen

Työntekijän takaisinottaminen

Työnantajan on tarjottava työtä 7 luvun 3 tai 7 §:ssä säädetyillä perusteilla irtisanomalleen, työ- ja elinkeinotoimistosta edelleen työtä hakevalle entiselle työntekijälleen, jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt. Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Työnantajan on tarjottava työtä 7 luvun 3 tai 7 §:ssä säädetyillä perusteilla irtisanomalleen *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettuna *työnhakijana* olevalle entiselle työntekijälleen, jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt. Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poiketen tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovutuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työsopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poiketen tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovutuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työsopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

7 luku

7 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

12 §

12 §

Oikeus työllistymisvapaaseen

Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnantajan irtisanottua työsopimuksen 7 luvun 3 ja 4 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikanaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettun

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnantajan irtisanottua työsopimuksen 7 luvun 3 ja 4 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikanaan *työvoimapalveluiden järjestämi-*

Voimassa oleva laki

työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteeseen tai viranomaisaloitteeseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

12 a §

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

Sen lisäksi, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

9 luku

Työsopimuksen päättämismenettely

3 a §

Työnantajan ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä työ- ja elinkeinotoimistolle, jos 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

3 b §

Ehdotus

sestä annetussa laissa tarkoitetun työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai *oma-aloitteeseen* tai *viranomaisaloitteeseen* työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

12 a §

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

Sen lisäksi, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

9 luku

Työsopimuksen päättämismenettely

3 a §

Työnantajan ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä *työvoimaviranomaiselle*, jos 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, *kotipaikkakunnat*, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

3 b §

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai enintään yhteensä 30 päivää jatkuvin keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvalain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on 3 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle tämän oikeudesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää jatkuvin keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvalain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on 3 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle tämän oikeudesta *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

13 luku

Erinäisiä säännöksiä

6 §

Säännösten pakottavuus

Edellä 2 luvun 5 §:ssä, 5 luvun 2 §:ssä sekä 6 luvun 6 §:ssä säädetyn työntarjoamisvelvollisuuden estämättä:

1) kunta saa palkata työsuhteeseen täyttääkseen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:ssä säädetyn työllistämisvelvoitteen, ei kuitenkaan tehtävään, josta se on samaan aikaan lomauttanut työntekijänsä tai josta se on antanut työntekijälleen lomautusilmoituksen;

2) yhdistys tai säätiö saa ottaa palvelukseensa muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 8 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työttömän henkilön;

13 luku

Erinäisiä säännöksiä

6 §

Säännösten pakottavuus

Edellä 2 luvun 5 §:ssä, 5 luvun 2 §:ssä sekä 6 luvun 6 §:ssä säädetyn työntarjoamisvelvollisuuden estämättä:

1) kunta saa palkata työsuhteeseen täyttääkseen *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 108 §:ssä* säädetyn työllistämisvelvoitteen, ei kuitenkaan tehtävään, josta se on samaan aikaan lomauttanut työntekijänsä tai josta se on antanut työntekijälleen lomautusilmoituksen;

2) yhdistys, *säätiö tai rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta* saa ottaa palvelukseensa *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettua työttömän henkilön, joka on ollut työtön vähintään 24 kuukautta mainitussa laissa tarkoitettua palkkatuen tai 55

Voimassa oleva laki

3) kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö saa ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun palkkautettuun työsuhteeseen henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

Edellä 5 luvun 2 §:ssä säädetyn estämättä kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö voi ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työkokeiluun henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

Ehdotus

vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana;

3) kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö saa ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettuun palkkautettuun työsuhteeseen henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

Edellä 5 luvun 2 §:ssä säädetyn estämättä kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö voi ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettuun työkokeiluun henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

26.

Laki

merityösopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 4 a §, 7 luvun 9 §, 8 luvun 10 §:n 1 momentti ja 10 a §:n 2 momentti sekä 10 luvun 4 ja 5 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 4 a § laissa 1449/2016, 7 luvun 9 § laissa 390/2017, 8 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 921/2012, 8 luvun 10 a §:n 2 momentti ja 10 luvun 5 § laissa 673/2022 sekä 10 luvun 4 § laissa 164/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

4 a §

4 a §

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut työ- ja elinkeinotoimiston ilmoituksen perusteella yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana sen mukaan kuin julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 3 §:ssä säädetään.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusua vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti. Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ei edellytä 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä, jos palkattava henkilö on ollut *työvoimaviranomaisen* ilmoituksen perusteella yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta. Sopimuksen tekemistä määräaikaisena ei estä se, että työnantajan työvoimatarve on 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvää.

Siitä, milloin henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana, *säädetään työvoimajärjestämistä* annetun lain (/) 3 §:ssä.

Määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Sopimus voidaan uusua vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen työsopimuksen alkamisesta enintään kahdesti. Sopimusten yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

7 luku

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

9 §

Työntekijän takaisinottaminen

Työnantajan on tarjottava työtä 8 luvun 3 tai 6 §:ssä säädetyillä perusteilla irtisanomalleen, työ- ja elinkeinotoimistosta edelleen työtä ha- kevalle entiselle työntekijälleen, jos työnanta- jaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työntekijä oli tehnyt. Jos työsuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poike- ten tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovu- tuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisa- nonut työntekijän työsopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

8 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

10 §

Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnanta- jan irtisanottua työsopimuksen 3 ja 4 tai 6 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täy- dellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaika- naan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitetun työl- listymissuunnitelman laatimiseen, sen mukai-

7 luku

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

9 §

Työntekijän takaisinottaminen

Työnantajan on tarjottava työtä 8 luvun 3 tai 6 §:ssä säädetyillä perusteilla irtisanomalleen, *työvoimapalveluiden järjestämisestä an- netussa laissa tarkoitettuna työnhakijana ole- valle* entiselle työntekijälleen, jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä neljän kuukauden kulu- essa työsuhteen päättymisestä samoihin tai sa- mankaltaisiin tehtäviin, joita irtisanottu työn- tekijä oli tehnyt. Jos työsuhde on jatkunut kes- keytyksettä sen päättymiseen mennessä vä- hintään 12 vuotta, takaisinottoaika on kuiten- kin kuusi kuukautta.

Edellä 1 luvun 10 §:n 2 momentista poike- ten tämä velvollisuus koskee vastaavasti myös 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua liikkeen luovu- tuksensaajaa silloin, kun luovuttaja on irtisa- nonut työntekijän työsopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

8 luku

Työsopimuksen irtisanomisperusteet

10 §

Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä työnanta- jan irtisanottua työsopimuksen 3 ja 4 tai 6 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla ole sopineet muuta, työntekijällä on oikeus vapaaseen täy- dellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaika- naan *työvoimapalveluiden järjestämisestä an- netussa laissa* tarkoitetun työllistymissuunni- telman laatimiseen, sen mukaiseen työvoima- koulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun

Voimassa oleva laki

Ehdotus

seen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään harjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteeseen tai viranomaisaloitteeseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

tai työssäoppimiseen tai *oma-aloitteeseen* tai *viranomaisaloitteeseen* työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen.

10 a §

10 a §

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

55 vuotta täyttäneen erityinen oikeus työllistymisvapaaseen

Sen lisäksi, mitä 10 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

Sen lisäksi, mitä 10 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymisvapaata saa käyttää myös *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä osaamis- ja työkykykartoituksen tekemiseen.

10 luku

10 luku

Työsopimuksen päättämismenettely

Työsopimuksen päättämismenettely

4 §

4 §

Työnantajan ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle

*Työantajan ilmoitus **työvoimaviranomaiselle***

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä työ- ja elinkeinotoimistolle, jos 8 luvun 3, 4, 6 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Työnantajan on ilmoitettava työntekijöiden irtisanomisesta viipymättä *työvoimaviranomaiselle*, jos 8 luvun 3, 4, 6 tai 7 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoituksesta on käytävä ilmi irtisanottavien työntekijöiden lukumäärä, ammatit tai työtehtävät ja työsuhteiden päättymisajankohdat.

5 §

5 §

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista

Työnantajan tiedottamisvelvollisuus eräistä työvoimapalveluista

Voimassa oleva laki

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää kestävin keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvussa tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvalain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on 4 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle tämän oikeudesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

Ehdotus

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle, joka irtisanomista toimitettaessa on täyttänyt 55 vuotta ja jonka työsuhde on yhdenjaksoisesti tai yhteensä enintään 30 päivää kestävin keskeytyksin kestänyt vähintään viisi vuotta, tämän oikeudesta *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 luvussa* tarkoitettuun muutosturvakoulutukseen sekä työttömyysturvalain 9 luvussa tarkoitettuun muutosturvarahaan.

Työnantajalla on 4 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa velvollisuus tiedottaa työntekijälle tämän oikeudesta *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettuun työllistymissuunnitelmaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

27.

Laki

kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 3 a ja 37 a §, sellaisina kuin ne ovat, 3 a § laissa 1063/2018 ja 37 a § laissa 677/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 a §

3 a §

Pitkäaikaistyöttömän ottaminen määräaikaiseen työsuhteeseen

Pitkäaikaistyöttömän ottaminen määräaikaiseen työsuhteeseen

Viranhaltija voidaan ottaa määräajaksi ilman 3 §:n 2 momentissa säädettyä perustetta ja sen estämättä, mitä 3 §:n 3 momentissa säädetään, jos henkilö on ollut työ- ja elinkeinotoimiston ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen työ- tai virkasuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta.

Viranhaltija voidaan ottaa määräajaksi ilman 3 §:n 2 momentissa säädettyä perustetta ja sen estämättä, mitä 3 §:n 3 momentissa säädetään, jos henkilö on ollut *työvoimaviranomaisen* ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen työ- tai virkasuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta.

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua henkilöä, jonka työnhaku on voimassa mainitun lain 2 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetyllä tavalla.

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa* tarkoitettua henkilöä, jonka työnhaku on voimassa mainitun lain 27 ja 28 §:ssä säädetyllä tavalla.

Määräaikaisen virkasuhteen enimmäiskesto on yksi vuosi. Uuteen määräaikaiseen virkasuhteeseen voidaan ottaa vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen virkasuhteen alkamisesta enintään kahdesti. Virkasuhteiden yhteenlaskettu kokonaiskesto ei saa ylittää yhtä vuotta.

Määräaikaisen virkasuhteen enimmäiskesto on yksi vuosi. Uuteen määräaikaiseen virkasuhteeseen voidaan ottaa vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen virkasuhteen alkamisesta enintään kahdesti. Virkasuhteiden yhteenlaskettu kokonaiskesto ei saa ylittää yhtä vuotta.

37 a §

37 a §

Työllistymisvapaa ja työnantajan ilmoitusvelvollisuus

Työllistymisvapaa ja työnantajan ilmoitusvelvollisuus

Voimassa oleva laki

Viranhaltijalla on sama oikeus työllistymisvapaaseen kuin työntekijällä työsopimuslain mukaan.

Työnantajan velvollisuus ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle viranhaltijan taloudellisista ja tuotannollisista syistä tapahtuvasta irtisanomisesta sekä velvollisuus tiedottaa viranhaltijalle tämän oikeudesta työllistymissuunnitelmaan, muutosturvakoulutukseen ja muutosturvarahaan määräytyy työsopimuslain mukaisesti.

Ehdotus

Viranhaltijalla on sama oikeus työllistymisvapaaseen kuin työntekijällä työsopimuslain mukaan.

Työnantajan velvollisuus ilmoittaa *työvoimaviranomaiselle* viranhaltijan taloudellisista ja tuotannollisista syistä tapahtuvasta irtisanomisesta sekä velvollisuus tiedottaa viranhaltijalle tämän oikeudesta työllistymissuunnitelmaan, muutosturvakoulutukseen ja muutosturvarahaan määräytyy työsopimuslain mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

28.

Laki

valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion virkamieslain (750/1994) 5 a §:n 3 momentti ja 9 c §, sellaisina kuin ne ovat, 5 a §:n 3 momentti laissa 1454/2016 ja 9 c § laissa 1062/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 a §

5 a §

Virka voidaan siirtää 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa ilman 5 §:ssä tarkoitettua virkamiehen suostumusta, jos virka siirretään virkamiehen työssäkäyntialueella tai työssäkäyntialueelle. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 9 §:n mukaista aluetta.

Virka voidaan siirtää 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa ilman 5 §:ssä tarkoitettua virkamiehen suostumusta, jos virka siirretään virkamiehen työssäkäyntialueella tai työssäkäyntialueelle. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 10 §:ssä* tarkoitettua aluetta.

9 c §

9 c §

Enintään vuoden pituiseen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittäminen ei edellytä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua syytä, jos virkasuhteeseen nimitetään henkilö, joka on ollut työ- ja elinkeinotoimiston ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen työ- tai virkasuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta.

Henkilö voidaan nimittää vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen virkasuhteen alkamisesta enintään kahteen uuteen määräaikaiseen virkasuhteeseen. Määräaikaisten virkasuhteiden yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun

Enintään vuoden pituiseen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittäminen ei edellytä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua syytä, jos virkasuhteeseen nimitetään henkilö, joka on ollut *työvoimaviranomaisen* ilmoituksen mukaan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan. Enintään kahden viikon pituinen työ- tai virkasuhde ei kuitenkaan katkaise työttömyyden yhdenjaksoisuutta.

Henkilö voidaan nimittää vuoden kuluessa ensimmäisen määräaikaisen virkasuhteen alkamisesta enintään kahteen uuteen määräaikaiseen virkasuhteeseen. Määräaikaisten virkasuhteiden yhteenlaskettu kokonaiskesto ei kuitenkaan saa ylittää yhtä vuotta.

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa* tarkoitettua

Voimassa oleva laki

lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua henkilöä, jonka työnhaku on voimassa mainitun lain 2 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetyllä tavalla.

Ehdotus

henkilöä, jonka työnhaku on voimassa mainitun lain 27 ja 28 §:ssä säädetyllä tavalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

29.

Laki

yhteistoimintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoimintalain (1333/2021) 19 §:n 4 momentti, 21 §:n 3 ja 4 momentti ja 38 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

19 §

Neuvotteluesitys ja tietojen antaminen

Neuvotteluesitys ja tietojen antaminen

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja asioita koskeva neuvotteluesitys on toimitettava myös työ- ja elinkeinotoimistolle viimeistään muutosneuvottelujen alkaessa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja asioita koskeva neuvotteluesitys on toimitettava myös *työvoimaviranomaiselle* viimeistään muutosneuvottelujen alkaessa.

21 §

21 §

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet

Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhdessä työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa selvitettävä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja julkiset työvoimapalvelut, joilla irtisanottavien työntekijöiden työllistymistä tuetaan.

Jos työnantaja harkitsee irtisanovansa alle kymmenen työntekijää, työnantajan on muutosneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulu-

Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhdessä *työvoimaviranomaisen* kanssa selvitettävä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/)* tarkoitettuja julkiset työvoimapalvelut, joilla irtisanottavien työntekijöiden työllistymistä tuetaan.

Jos työnantaja harkitsee irtisanovansa alle kymmenen työntekijää, työnantajan on muutosneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulu-

Voimassa oleva laki

tukseen sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettujen työllistymistä edistävien palveluihin osallistumiseen.

38 §

Sopimisoikeus

Työnantajien ja työntekijöiden valtakunnalliset yhdistykset voivat sopimuksin poiketa siitä, mitä 2 ja 3 luvussa säädetään. Sopimuksin ei voida kuitenkaan poiketa siitä, mitä 19 §:n 2 ja 4 momentissa säädetään neuvottelu-esitykseen sisältyvistä tiedoista tai ilmoitusvelvollisuudesta työ- ja elinkeinotoimistolle siltä osin kuin säännökset koskevat vähintään kymmenen työntekijän irtisanomista.

Ehdotus

tukseen sekä *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettujen työllistymistä edistävien palveluihin osallistumiseen.

38 §

Sopimisoikeus

Työnantajien ja työntekijöiden valtakunnalliset yhdistykset voivat sopimuksin poiketa siitä, mitä 2 ja 3 luvussa säädetään. Sopimuksin ei voida kuitenkaan poiketa siitä, mitä 19 §:n 2 ja 4 momentissa säädetään neuvottelu-esitykseen sisältyvistä tiedoista tai ilmoitusvelvollisuudesta *työvoimaviranomaiselle* siltä osin kuin säännökset koskevat vähintään kymmenen työntekijän irtisanomista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

30.

Laki

työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) 8 ja 9 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 § laissa 209/2017 ja 9 § laissa 928/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle

Ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Työnantajan esittäessä käsiteltäväksi yhteistoimintaneuvotteluissa toimenpiteitä, jotka voivat johtaa työntekijän irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen, on 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot toimitettava kirjallisesti myös työ- ja elinkeinotoimistolle viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa, jollei näitä tietoja ole toimitettu sille aikaisemmin muussa yhteydessä.

Työnantajan esittäessä käsiteltäväksi yhteistoimintaneuvotteluissa toimenpiteitä, jotka voivat johtaa työntekijän irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen, on 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot toimitettava kirjallisesti myös työvoimaviranomaiselle viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa, jollei näitä tietoja ole toimitettu sille aikaisemmin muussa yhteydessä.

9 §

9 §

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet

Tehtyään neuvotteluesityksen tarkoitukseltaan irtisanoa vähintään kymmenen työntekijää taloudellisin tai tuotannollisin perustein työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alussa annettava henkilöstön edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi. Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on viipymättä selvitettävä yhdessä työ- ja elinkeinoviranomaisten kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapaalvelut.

Tehtyään neuvotteluesityksen tarkoitukseltaan irtisanoa vähintään kymmenen työntekijää taloudellisin tai tuotannollisin perustein työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alussa annettava henkilöstön edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi. Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on viipymättä selvitettävä yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapaalvelut.

Voimassa oleva laki

Toimintasuunnitelmasta, jota laadittaessa on otettava huomioon, mitä työvoiman vähentämisestä on säädetty tai työ- taikka virkaehtosopimuksin sovittu, tulee käydä ilmi yhteistoimintaneuvottelujen suunniteltu aikataulu, neuvotteluissa noudatettavat menettelytavat ja suunnitellut, irtisanomisaikana noudatettavat toimintaperiaatteet julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnhaun ja koulutuksen edistämisessä.

Jos työnantajan harkitsemat irtisanomiset koskevat alle kymmentä työntekijää, työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetuilla palveluilla.

Ehdotus

Toimintasuunnitelmasta, jota laadittaessa on otettava huomioon, mitä työvoiman vähentämisestä on säädetty tai työ- taikka virkaehtosopimuksin sovittu, tulee käydä ilmi yhteistoimintaneuvottelujen suunniteltu aikataulu, neuvotteluissa noudatettavat menettelytavat ja suunnitellut, irtisanomisaikana noudatettavat toimintaperiaatteet *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/)* tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnhaun ja koulutuksen edistämisessä.

Jos työnantajan harkitsemat irtisanomiset koskevat alle kymmentä työntekijää, työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitetuilla palveluilla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

31.

Laki

yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) 24 ja 25 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

24 §

Ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle

Ilmoitus työvoimaviranomaiselle

Jos työnantaja esittää yhteistoimintaneuvotteluissa käsiteltäviksi toimenpiteitä, jotka voivat johtaa virkamiehen irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen, 21 §:ssä tarkoitettu neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot on toimitettava kirjallisesti työ- ja elinkeinotoimistolle viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa, jollei niitä ole toimitettu sille aiemmin muussa yhteydessä.

Jos työnantaja esittää yhteistoimintaneuvotteluissa käsiteltäviksi toimenpiteitä, jotka voivat johtaa virkamiehen irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen, 21 §:ssä tarkoitettu neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot on toimitettava kirjallisesti *työvoimaviranomaiselle* viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa, jollei niitä ole toimitettu sille aiemmin muussa yhteydessä.

25 §

25 §

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet työllistymisen edistämiseksi

Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet työllistymisen edistämiseksi

Tehtyään neuvotteluesityksen tarkoitukseltaan irtisanoa vähintään kymmenen virkamiestä taloudellisin tai tuotannollisin perustein työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alussa annettava henkilöstön edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi. Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on viipymättä selvitettävä yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapaalvelut.

Tehtyään neuvotteluesityksen tarkoitukseltaan irtisanoa vähintään kymmenen virkamiestä taloudellisin tai tuotannollisin perustein työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alussa annettava henkilöstön edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi. Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on viipymättä selvitettävä yhdessä *työvoimaviranomaisten* kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapaalvelut.

Voimassa oleva laki

Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä työvoiman vähentämisestä säädetään tai virka- ja työehtosopimuksin sovitaan. Suunnitelmasta on käytävä ilmi myös yhteistoimintaneuvottelujen suunniteltu aikataulu, neuvotteluissa noudatettava menettely ja suunnitellut, irtisanomisaikana noudatettavat toimintaperiaatteet julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnhakua ja koulutusta edistettäessä.

Jos työnantajan harkitsemat irtisanomiset koskevat alle kymmentä virkamiestä, työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetuilla palveluilla.

Ehdotus

Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä työvoiman vähentämisestä säädetään tai virka- ja työehtosopimuksin sovitaan. Suunnitelmasta on käytävä ilmi myös yhteistoimintaneuvottelujen suunniteltu aikataulu, neuvotteluissa noudatettava menettely ja suunnitellut, irtisanomisaikana noudatettavat toimintaperiaatteet *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/)* tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnhakua ja koulutusta edistettäessä.

Jos työnantajan harkitsemat irtisanomiset koskevat alle kymmentä virkamiestä, työnantajan on yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetussa laissa tarkoitetuilla palveluilla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

32.

Laki

sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain (1299/2006) 14 §:n 9 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1062/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Asian käsittely

Asian käsittely

Kansaneläkelaitos, työttömyyskassa, Koulutusrahasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, työttömyysvakuutusrahasto sekä työ- ja elinkeinotoimisto on velvollinen toimittamaan asiakirjat muutoksenhakulautakunnalle sen vaatimassa muodossa maksutta.

Kansaneläkelaitos, työttömyyskassa, *Työllisyysrahasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus, sekä työvoimaviranomainen* on velvollinen toimittamaan asiakirjat muutoksenhakulautakunnalle sen vaatimassa muodossa maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

33.

Laki

toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 2 a §, 10 §:n 1 momentin 3 kohta, 2 momentti ja 3 momentin 1 kohta, 10 a §:n 1 momentti ja 11 §:n 2 momentin 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 2 a § laeissa 1294/2002 ja 1278/2016, 10 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1373/2014, 10 §:n 2 momentti laissa 815/2015, 10 §:n 3 momentin 1 kohta ja 10 a §:n 1 momentti laissa 939/2012 sekä 11 §:n 2 momentin 5 kohta laissa 1107/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a §

2 a §

*Velvollisuus ilmoittautua **työttömäksi** työnhakijaksi*

Velvollisuus ilmoittautua työnhakijaksi

Toimeentulotukea hakeva 17–64-vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan työttömänä työnhakijana työvoimatoimistoon, ellei hän:

Toimeentulotukea hakeva 17–64-vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan *työnhakijaksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/)* tarkoitetulla tavalla, ellei hän:

- 1) ole työssä palkansaajana tai yrittäjänä;
- 2) opiskele päätoimisesti;
- 3) ole työttömyysturvalain (1290/2002) 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:n 1–6 kohdassa tarkoitettu henkilö;
- 4) ole laitoshoidon tai lääkärin toteaman sairauden vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä; tai
- 5) ole muun edellä mainittuihin verrattavan hyväksyttävän syyn vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä.

- 1) ole työssä palkansaajana tai yrittäjänä;
- 2) opiskele päätoimisesti;
- 3) ole työttömyysturvalain (1290/2002) 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:n 1–6 kohdassa tarkoitettu henkilö;
- 4) ole laitoshoidon tai lääkärin toteaman sairauden vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä; tai
- 5) ole muun edellä mainittuihin verrattavan hyväksyttävän syyn vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä.

Jos toimeentulotuen hakija ei ilmoittaudu työvoimatoimistoon työnhakijaksi, toimeentulotuen perusosan suuruutta voidaan alentaa hänen osaltaan siten kuin tämän lain 10 §:ssä säädetään.

Jos toimeentulotuen hakija ei ilmoittaudu työnhakijaksi *työvoimaviranomaiseen*, toimeentulotuen perusosan suuruutta voidaan alentaa hänen osaltaan *noudattaen, mitä* tämän lain 10 §:ssä säädetään.

10 §

10 §

Alennettu perusosa

Alennettu perusosa

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on kieltäytynyt osallistumasta kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettun aktivointisuunnitelman tai työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014) tarkoitettun monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen;

3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on kieltäytynyt osallistumasta kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettun aktivointisuunnitelman tai *työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (/)* tarkoitettun monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen;

Perusosan alentamisen yhteydessä on aina laadittava, mikäli mahdollista, yhdessä toimeentulotuen hakijan ja tarvittaessa yhteistyössä työ- ja elinkeinoviranomaisten ja muiden viranomaisten kanssa suunnitelma toiminnasta asiakkaan itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi. Kansaneläkelaitoksen tulee tiedottaa hakijalle kunnan velvollisuudesta laatia suunnitelma ja ohjata tämä kunnan sosiaalitoimen asiakkaaksi suunnitelman laatimista varten. Kansaneläkelaitoksen tulee myös välittömästi toimittaa kunnan sosiaalitoimelle tiedoksi perusosan alentamista koskeva päätös ja ilmoittaa tästä hakijalle.

Perusosan alentamisen yhteydessä on aina laadittava, mikäli mahdollista, yhdessä toimeentulotuen hakijan ja tarvittaessa yhteistyössä *työvoimaviranomaisten* ja muiden viranomaisten kanssa suunnitelma toiminnasta asiakkaan itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi. Kansaneläkelaitoksen tulee tiedottaa hakijalle kunnan velvollisuudesta laatia suunnitelma ja ohjata tämä kunnan sosiaalitoimen asiakkaaksi suunnitelman laatimista varten. Kansaneläkelaitoksen tulee myös välittömästi toimittaa kunnan sosiaalitoimelle tiedoksi perusosan alentamista koskeva päätös ja ilmoittaa tästä hakijalle.

Perusosan suuruutta voidaan alentaa 1 momentissa säädettyä enemmän, kuitenkin yhteensä enintään 40 prosenttia:

Perusosan suuruutta voidaan alentaa 1 momentissa säädettyä enemmän, kuitenkin yhteensä enintään 40 prosenttia:

1) jos henkilön toistuvasta 1 momentissa tarkoitettusta menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä tai osallistua julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012), kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin; tai

1) jos henkilön toistuvasta 1 momentissa tarkoitettusta menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä tai osallistua *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa*, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin; tai

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Toimintaraha ja matkakorvaus

Toimintaraha ja matkakorvaus

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla toimeentulotuen saajalle maksetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua kulukorvauksen suuruinen toimintaraha osallistumispäivää kohti. Toimintarahaa ei kuitenkaan suoriteta niiltä päiviltä, joilta henkilö saa työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:ssä tarkoitettua kulukorvausta.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla toimeentulotuen saajalle maksetaan *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 103 §:ssä* tarkoitettua kulukorvauksen suuruinen toimintaraha osallistumispäivää kohti. Toimintarahaa ei kuitenkaan suoriteta niiltä päiviltä, joilta henkilö saa työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:ssä tarkoitettua kulukorvausta.

11 §

11 §

Huomioon otettavat tulot

Huomioon otettavat tulot

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

5) työttömyysturvalaissa ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua kulukorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua ylläpitokorvausta, työttömyysturvalain 6 luvun 3 b §:ssä tarkoitettua korotusosaa, mainitussa pykälässä tarkoitettua korotettua ansio-osan ja mainitun luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua ansio-osan erotusta eikä viimeksi mainitun lain 7 luvun 5 §:ssä tarkoitettua työmarkkinatuen korotusosaa;

5) työttömyysturvalaissa ja *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa* tarkoitettua kulukorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua ylläpitokorvausta, työttömyysturvalain 6 luvun 3 b §:ssä tarkoitettua korotusosaa, mainitussa pykälässä tarkoitettua korotettua ansio-osan ja mainitun luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua ansio-osan erotusta eikä viimeksi mainitun lain 7 luvun 5 §:ssä tarkoitettua työmarkkinatuen korotusosaa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

34.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 14 §:n 1 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on laissa 933/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Etuoikeutetut tulot

Etuoikeutetut tulot

Asumistukea laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon hakijan ja hänen avio- tai avopuolisonsa:

Asumistukea laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon hakijan ja hänen avio- tai avopuolisonsa:

10) kustannusten korvauksia ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaista kulukorvausta tai muuta vastaavaa korvausta;

10) kustannusten korvauksia ja *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/)* mukaista kulukorvausta tai muuta vastaavaa korvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

35.

Laki

kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan kansaneläkelain (568/2007) 35 §:n 14 kohta, sellaisena kuin se on laissa 934/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

35 §

35 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä etuoikeutetut tulot

Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä etuoikeutetut tulot

Täydennysmäärää laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon lesken saamaa:

Täydennysmäärää laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon lesken saamaa:

14) kustannusten korvauksia ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaista kulukorvausta tai muuta vastaavaa korvausta;

14) kustannusten korvauksia ja *työvoimapa-* palveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaista kulukorvausta tai muuta vastaavaa korvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

36.

Laki

sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvun 9 §:n 2 momentti, sellaisen kuin se on laissa 535/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 luku

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

9 §

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyyssajaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain, sotilasvammalain, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa taikka osallistunut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaiseen palveluun tai mainitun lain 6 luvussa tarkoitettuun opiskeluun. Työkykyisyyssajaan rinnastetaan myös aika, jona vakuutettu on ollut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyyssajaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain, sotilasvammalain, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana *työvoimaviranomaisessa* taikka osallistunut *työvoimapalveluiden järjestämisestä* annetun lain (/) mukaiseen palveluun tai mainitun lain 9 luvussa tarkoitettuun opiskeluun. Työkykyisyyssajaan rinnastetaan myös aika, jona vakuutettu on ollut oikeutettu

Voimassa oleva laki

etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla.

Ehdotus

työttömyysturvalain mukaiseen etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

37.

Laki

sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan sotilasavustuslain (781/1993) 11 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 963/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Huomioon otettavat tulot

Huomioon otettavat tulot

Avustusta myönnettäessä otetaan huomioon hakijan ja hänen 4 §:ssä tarkoitettujen perheenjäsentensä palvelusaikana käytettävissä olevat tosiasialliset tulot. Myönnettäessä avustusta 10 a §:n nojalla ei näiden perheenjäsenten tuloja oteta huomioon. Tuloina ei oteta huomioon:

Avustusta myönnettäessä otetaan huomioon hakijan ja hänen 4 §:ssä tarkoitettujen perheenjäsentensä palvelusaikana käytettävissä olevat tosiasialliset tulot. Myönnettäessä avustusta 10 a §:n nojalla ei näiden perheenjäsenten tuloja oteta huomioon. Tuloina ei oteta huomioon:

3) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaista kulukorvausta;

3) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaista kulukorvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

38.

Laki

sosiaalihuoltolain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa
589/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

35 §

35 §

*Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen
arvioimiseksi*

*Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen
arvioimiseksi*

Jos terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, sosiaalikuraattori taikka sosiaalitoimen, opetustoimen, liikunta-toimen, lasten päivähoidon, pelastuslaitoksen, Hätäkeskuslaitoksen, Tullin, poliisin, Rikos-seuraamuslaitoksen, työ- ja elinkeinoviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen tai ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva on tehtäväs-sään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaali-huollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henki-lön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaa-vaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitai-siin.

Jos terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, sosiaalikuraattori taikka sosiaalitoimen, opetustoimen, liikunta-toimen, lasten päivähoidon, pelastuslaitoksen, Hätäkeskuslaitoksen, Tullin, poliisin, Rikos-seuraamuslaitoksen, työvoimaviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen tai ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva on tehtävässänsä saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön anta-essa suostumuksensa otettava yhteyttä hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavaan vi-ranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

39.

Laki

opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 6 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa
932/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

5) on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisessa työvoimakoulutuksessa;

5) on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) mukaisessa työvoimakoulutuksessa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

40.

Laki

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetun lain (666/2020) 6 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 685/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Hakija rinnastetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 2 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin henkilöihin.

Hakijalla on oikeus tehdä työtä ja harjoittaa yritystoimintaa.

Hakija rinnastetaan *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 27 §:n 3* momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin henkilöihin.

Hakijalla on oikeus tehdä työtä ja harjoittaa yritystoimintaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

41.

Laki

tuloverolain 92 ja 127 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
kumotaan tuloverolain (1535/1992) 92 §:n 13 kohta, sellaisena kuin se on laissa 929/2012, ja *muutetaan* 92 §:n 11 kohta ja 127 a §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 92 §:n 11 kohta laissa 929/2012 ja 127 a §:n 3 momentti laissa 1132/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

92 §

92 §

Verovapaat sosiaalietuudet

Verovapaat sosiaalietuudet

Veronalaista tuloa eivät ole:

Veronalaista tuloa eivät ole:

11) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 10 luvun 1 ja 2 §:n nojalla työttömälle maksettavat kustannusten korvaukset ja 9 luvun 1 §:ssä tarkoitettu kulu- korvaus;

11) *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 102 §:ssä tarkoitettuihin työhön tai palveluihin hakeutumisesta työttömälle maksettavat kustannusten korvaukset ja mainitun lain 103 §:ssä tarkoitettu kulukorvaus;*

13) *luonnollisen henkilön saama julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukainen palkkatuki, jos tuki käytetään muussa kuin elinkeinotoiminnassa, maataloudessa tai metsätaloudessa;*

(13 kohta kumotaan)

127 a §

127 a §

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennystä ei myönnetä, jos välittömästi samaa työsuoritusta varten on saatu omaishoidon tukea, kunnan myöntämä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluseteli, lasten

Kotitalousvähennystä ei myönnetä, jos välittömästi samaa työsuoritusta varten on saatu omaishoidon tukea, kunnan myöntämä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluseteli tai las-

Voimassa oleva laki

kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettua tukea *tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaista palkkatukea*. Vähennystä ei myöskään myönnetä asunnon kunnossapito- tai perusparannustyön perusteella, jos asunnon korjaukseen on myönnetty valtion tai muun julkisyhteisön varoista korjausavustusta.

Ehdotus

ten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettua tukea. Vähennystä ei myöskään myönnetä asunnon kunnossapito- tai perusparannustyön perusteella, jos asunnon korjaukseen on myönnetty valtion tai muun julkisyhteisön varoista korjausavustusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

42.

Laki

maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 10 f §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1362/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 f §

10 f §

Työnantaja saa sen lisäksi, mitä 6 §:ssä säädetään, vähentää tämän pykälän 2–4 momentin mukaan määräytyvän koulutusvähennyksen yhteistoimintalain (1333/2021) 9 §:ssä tarkoitettuun kehittämissuunnitelmaan tai taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain (1136/2013) 3 §:ssä tarkoitettuun koulutussuunnitelmaan perustuvasta maataloudessa työskennelleen työntekijän koulutuksesta, jos:

- 1) koulutus kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin;
- 2) työnantaja maksaa koulutuksen ajalta työntekijälle palkkaa; ja
- 3) työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole verovuonna myönnetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettua palkkatukea.

Työnantaja saa sen lisäksi, mitä 6 §:ssä säädetään, vähentää tämän pykälän 2–4 momentin mukaan määräytyvän koulutusvähennyksen yhteistoimintalain (1333/2021) 9 §:ssä tarkoitettuun kehittämissuunnitelmaan tai taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain (1136/2013) 3 §:ssä tarkoitettuun koulutussuunnitelmaan perustuvasta maataloudessa työskennelleen työntekijän koulutuksesta, jos:

- 1) koulutus kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin;
- 2) työnantaja maksaa koulutuksen ajalta työntekijälle palkkaa; ja
- 3) työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole verovuonna myönnetty *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/)* tarkoitettua palkkatukea *tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

43.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 56 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1361/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

56 §

56 §

Työnantaja saa sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, vähentää tämän pykälän 2–4 momentin mukaan määräytyvän koulutusvähennyksen yhteistoimintalain (1333/2021) 9 §:ssä tarkoitettuun kehittämissuunnitelmaan tai taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain (1136/2013) 3 §:ssä tarkoitettuun koulutussuunnitelmaan perustuvasta elinkeinotoiminnassa työskennelleen työntekijän koulutuksesta, jos:

- 1) koulutus kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin;
- 2) työnantaja maksaa koulutuksen ajalta työntekijälle palkkaa; ja
- 3) työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole verovuonna myönnetty julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettua palkkatukea.

Työnantaja saa sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, vähentää tämän pykälän 2–4 momentin mukaan määräytyvän koulutusvähennyksen yhteistoimintalain (1333/2021) 9 §:ssä tarkoitettuun kehittämissuunnitelmaan tai taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain (1136/2013) 3 §:ssä tarkoitettuun koulutussuunnitelmaan perustuvasta elinkeinotoiminnassa työskennelleen työntekijän koulutuksesta, jos:

- 1) koulutus kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin;
- 2) työnantaja maksaa koulutuksen ajalta työntekijälle palkkaa; ja
- 3) työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole verovuonna myönnetty *työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/)* tarkoitettua palkkatukea *tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

44.

Laki

lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 2 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 926/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Lakia sovelletaan 1 momentissa säädetyn edellytyksin myös:

Lakia sovelletaan 1 momentissa säädetyn edellytyksin myös:

2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 4 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun työkokeiluun osallistuvan henkilön työhön työpaikalla;

2) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 54 §:ssä tarkoitettuun työkokeiluun osallistuvan henkilön työhön työpaikalla;

3 §

3 §

Työnantajan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi

Työnantajan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi

Työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä taikka annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran. Työnantajalla tarkoitetaan tässä laissa myös siviilipalveluslain 7 §:ssä tarkoitettua siviilipalveluskeskusta sekä työ- ja elinkeinoviranomaista, joka tekee työkokeilua koskevan sopimuksen.

Työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä taikka annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran. Työnantajalla tarkoitetaan tässä laissa myös siviilipalveluslain 7 §:ssä tarkoitettua siviilipalveluskeskusta sekä työvoimaviranomaista, joka tekee työkokeilua koskevan sopimuksen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

45.

Laki

rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 47 luvun 6 §, sellaisena kuin se on laissa 927/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

47 luku

47 luku

Työrikoksista

Työrikoksista

6 §

6 §

Työnvälityksen maksukiellon rikkominen

Työnvälityksen maksukiellon rikkominen

Joka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 12 luvun 5 §:n 1 momentissa säädetyn työnvälityksen maksukiellon vastaisesti perii maksun henkilöasiakkaalta, on tuomittava *työnvälityksen maksukiellon rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Joka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (/) 144 §:n 1 momentissa säädetyn työnvälityksen maksukiellon vastaisesti perii maksun henkilöasiakkaalta, on tuomittava *työnvälityksen maksukiellon rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

46.

Laki

rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 23/2022, sekä
lisätään 4 a §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1093/1999, 733/2014, 1114/2018, 75/2021 ja 23/2022, uusi 5 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 a §

4 a §

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee:

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee:

5 a) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (/) tarkoitetun työvoimaviranomaisen myöntämää mainitun lain mukaista palkkatukea tai 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea;

Edellä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuksista, ja 8 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan rekrytointitukikokeilusta annetun lain 6 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuksista.

Edellä 1 momentin 5 a kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 83 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuksista, 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuksista, ja 8 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan rekrytointitukikokeilusta annetun lain 6 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

47.

Laki

rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1114/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 a §

4 a §

Edellä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuista.

Edellä 1 momentin 5 a kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 83 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista ratkaisuista, ja 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
